Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (1285) Reedel, 15. jaanuaril 1982 XXXIV aastakäik

MÕNUS VAHELDUS

Mõni räägib, et sess on mõnus vaheldus. Muidu hakkavat igav. Ei tea, võib-olla see ongi nii. Sel juhul on loo autorid igatahes igava elu poolt.

Põnevat on sessi ajal tõepoolest nii mõndagi. Avastad järsku, kui huvitavaid või mittehuvitavaid asju on semestri jooksul õpetatud. Kohtud tundmatusega. Leiad, et üht või teist raamatut oleksid võinud varemgi lehitseda, et ühel või teisel loengul tasunuks ikka käia. Lõpuks tutvud ka mõne uue õppejõuga.

Sessi defineerida vaevalt küll õnnestub. Sess on lihtsalt selline aeg, mil kõik äkki tahavad midagi teada saada. Üliõpilased raamatutest-konspektidest, õppejõud omakorda üliõpilastelt. Sellepärast võibki kindel olla, et just sessi ajal liigub linna peal ohtrasti elavaid entsüklopeediaid.

Pärast eksameid muutuvad nad loomulikult jälle tavalisteks tudengiteks. Asuvad uue sessi ootele, lastes kogutu tagasi vabadusse. Pärast sessi on pea uuesti tühi ja on väga mõnus elada.

Meid, üliõpilasi, on mitmesuguseid. Allakirjutanute jaoks koosneb üks eksam igatahes neljast osast, millest kohe ka juttu tuleb.

ÖÖ

Pilk kellale ja siis tagasi konspekti. Aega on — terve öö veel ees. Veel on meeleolu ärevalt optimistlik. Kohv ka juba keeb — väga hea! Nii, mis seal 16. punktis siis oli? Selge, vaatame edasi. Väljas on ilus ja karge öö. Mõtled, et sellised ööd polegi magamiseks, ja tuubid edasi.

Pilk kellale ja pilk konspektide virnale. Ikka on veel, millega end lohutada. Eksamini aega tervelt kuus tundi. Jõuab! Ent juba hakkab ärevus optimismist jagu saama. Pea kipub rinnale vajuma, tuleb vist tikud laugude vahele panna. Kui õige pikutaks veidi?

Mingi ime raputab ärkvele. Pilk kellale ja veel läbiõppimata punktidele. Süda jätab löögi vahele, silme eest vilksatab kogu elu läbi. Kolm tundi ja kakskümmend punkti. Peatselt tunned end juba tohutu kompuutrina, kes aina inimtarkusi endasse imeb. Selle jätan meelde, nüüd selle, vaat' seda pole vaja .... Aga mis ikkagi seal 16. punktis rääkima peab? Kurat! Mitte midagi ei mäleta. «Juhus, vana juhus,» lohutad veel ennast ja jätkad.

Öö on läbi, aeg on läbi.

HOMMIK

Hommikul panen ülikonna selga. Ülikonnal on kaks head omadust. Esiteks aitab ta moraalselt — olen eksamitel alati ühes ja samas riietuses. Teiseks on minu ülikonnal päris mõnusad taskud. Taskuid on eksamil hädasti tarvis.

Siis ajan habeme ära. Olen kuulnud, et seda tegid ka Prantsuse lendurid enne lahingut.

Lõpuks kõnnin eksamiruumi ukse taha. Tavaliselt jõuan pärale esimesena. Kui tulevad kaaskannatajad, vahetame arvamusi ja muljeid («Ma ei tea midagi»).

Ukse taga õppejõudu oodata on märksa etem kui kodus aega parajaks teha. Siin veendud, et teised ei tea sinust rohkem. Kui kukume, siis kõik koos. Tegelikult oled küll kindel, et eksami lõppedes on enamikul head hinded matrikliga taskus, aga kurdad ja ahastad ikka. Optimisti ju ei üllata miski, pessimisti seevastu rõõmustab iga edusamm topelt.

Kostavad sammud ja õppejõud ongi kohal. Katsun veel salaja taskud läbi ja veendun, et kõik vajalik on seal, kus vaja.

Las käia!

EKSAM

Pileti võtan julgelt. Esimese ettejuhtuva. Vaatan — kehv pilet sattus. No mis siis ikka, istun tahapoole ja õppejõuga diagonaalselt. Siis ehk ...

Läheduses on kursusevend. Paarikümne minutiga kirjutab ta kolm lehte ülalt alla täis. Silmitsen oma märkmeid ja tunnen, et nüüd on aeg otsustavalt tegutseda. Viimane konsultatsioon taskute ja naabriga ning lähen vastama. Tingimata enne teisi. Muidu hakatakse rohkem nõudma.

Uljas esinemine on pool võitu. Ei saa kurta, see pool on mul peagi käes. Teist tuleb püüda. Sattus kirjanik, keda lugenud pole. Kiire taktikaline plaan ja hakkan rääkima. Algul ääriveeri. On kirjutanud selle ja selle raamatu, on arvanud seda ja seda ... Õppejõud noogutab, esialgu olen vist graafikus.

Jutt kipub otsa saama. Õppejõud ei katkesta. Nüüd tuleb ruttu ümber orienteeruda. Peaasi on saada oma sõiduvette. Et lisaküsimused oleksid sellised, nagu mulle vaja.

Viis! Püüan veel võidukust varjata, ulatan matrikli ükskõikse näo ja kindla käega. Ütlen «Aitäh!» ja kõnnin minema. Tunnen, et tean absoluutselt kõike.

* * *

Koputan arglikult uksele ja sisenen eksamiruumi. Seekord küll teises rollis. Palun professor Aristelt vaikselt luba, et kas võib paar eksamipilti teha. «Võib ikka, tee aga ruttu,» saan vastuseks. Fotograaf asub plõksutama, mina jään kuulama. «Väga hea. Tooge nüüd paar näidet slängist. No mis teil käes on?» «Pastakas.» «Kui te elate eramajas, kuidas te siis seda nimetate?» «Erakas.» «Väga hea.» Vastus jätkub. Professor jääb vist rahule. Nii ongi, matriklisse pannakse «v. hea».

Nüüd on ka pildid tehtud, hakkame lahkuma. Ukse pealt ütlen veel kord: «Vabandan,» mille peale professor Ariste küsib: «Mis ma sulle kurja olen teinud?» Minupoolne kohmetus ja hämming. «Kuidas on õige?» küsib Ariste ja vastab ise: «Palun vabandust.» Lahkume.

Eksamiõhk osutus ruumis aga nii elektrit täis olevaks, et piltidest ei tulnudki midagi välja. Palun vabandust, professor Ariste.

* * *

«Kas see on kõik?»
«Jah.»
«Veel üks asi. Kas te trammi oskate joonistada?»
«Muidugi.»
«Palun, tehke seda!»
«Valmis!»
«Istuge nüüd sinna sisse ja sõitke välja.»
(Lühipala ühelt filosoofiaeksamilt.)

● **Fotograaf ARVO TENNO on piltidele saanud õigusteaduskonna IV kursuse tudengid päeval, mis neil oli rahvusvahelise õiguse eksam.**

● **KAIDO EHASOO eksamiks valmistumas.**

PÄRAST

Olen eksamiruumist väljas. Nüüd on kogu ärevus läinud. Asemel on tühjus. Tunned end väljaväänatud pesuna. Ka aju oleks justkui tühjaks voolanud — mida veel eksamiruumis teadsid, on nüüd kadunud. Mõtted on ikka veel seal, auditooriumis nr. .... Näe, ikka «viie» pani ära. Noh, tore on. Aga see on siiski väike lohutus. Viie päeva pärast tuleb uus ja hullem. Peaks vist kohe õppimisega peale hakkama. Aga noh, aega ju on. Tervelt viis päeva. Heidan pilgu kellale ning asun koduteele. Ainult magada ...

* * *

Nii. Eksamipäev on läbi, selle nelja osaga oleme nüüd ka tuttavad. Vaevalt, et kõigil eksam säärase skeemi järgi kulgeb, nagu siin kirjutatud. Tahaks väga loota, et leidub tudengeid, kes eksamieelsel ööl õiglase und magavad, hommikul reipalt tõusevad. Siis teevad hommikvõimlemist, söövad kõhu täis ja räägivad eksamil juttu, mida õppejõulgi huvitav kuulata. (Kuulujutt räägib, et neil pidi eksamil tavaliselt igav olema.) Vaat' siis on eksam tõesti mõnus vaheldus. Aga paraku pole elus alati kõik nii ilus. Siinkohal peame avaldama ka ühe saladuse: loo kirjutamisel on autorid tuginenud põhiliselt oma kogemustele ja mälestustele. Aga lugeja — järgi reeglit: vigadest õpitakse!

EIK LAUS ja ROBERT VAKS

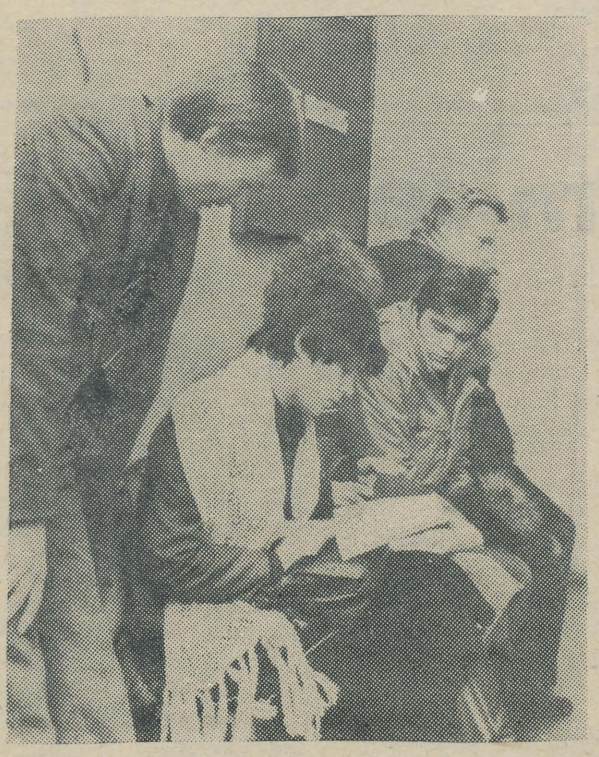

● **Eksamiruumi ukse taga selgub alati, et mõnda asja ei tea sugugi.**

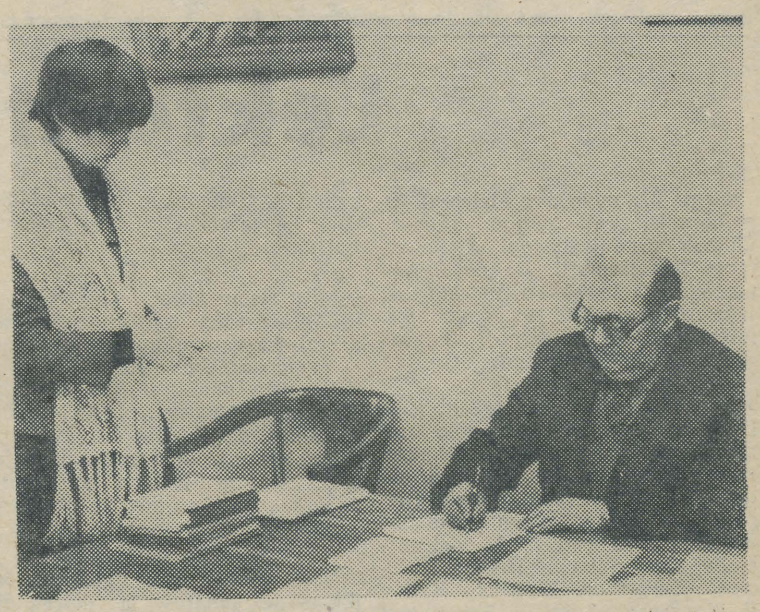

● **Kas seekord piletiga näkkas? Eksamineerja rollis on professor ABNER UUSTAL.**

EKP TRÜ komitees

21. detsembri koosolekul võeti NLKP liikmeks **Lea Kosk** (õigust. II k.), **Maret Langel** (raamatupid. I k.), **Gunnar Lambing** (maj. V k.) ja žurnalistikakateedri õpetaja **Krista Muldma**. NLKP liikmekandidaadiks võeti **Tatjana Temnikova** (vene fil. II k.).

23. detsembril astusid NLKP liikmeks **Sirje Lusmägi** (defekt. IV k.), **Vahur Hollo** (ravi I k.), **Artur Kesküla** (ravi VI k.), **Nadežda Ignatjeva** (spordimed. VI k.) ja **Vagan Avakjan** (spordimed. VI k.).

11. jaanuari koosolekul võeti NLKP liikmeks õigusteaduskonnast diplomand **Jaak Luik** ja IV kursuselt **Raivo Aavisto**.

Žurnalistika eriala üliõpilastega tehtavast ideoloogilisest kasvatustööst kõnelesid kateedri juhataja prof. J. Peegel ja dotsent P. Vihalemm ning komitee liikmed dots. P. Kenkmann, rektor prof. A. Koop, prof. J. Kalits ja dots. A. Kiris.

Õppe-metoodilise töö parteilist juhtimist füüsika-keemiateaduskonnas tutvustasid prof. kt. I. Jaek ja vanemõpetaja J. Järv.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

1982

Nüüd on see juubeliaasta nii kätte jõudnud, et kes tõemeeli selle eest põgeneda tahaks, ei pääseks enam kuhugi. Peopidamise alguseni pole enam kaheksat kuudki. Iga ülikoolis ringiliikuja näeb aga oma silmaga, et tegemist on veel oi kui palju! Praegu on peahoones remondimeeste käte all «Sophokles», juristide koridor, komsomolikomiteepoolne koridor, aula, Abovjani ja Veski auditoorium. Vana-aasta lehte tegime lausa suitsu ja tolmu sees. Uks võeti eest ning leegi abil puhastati ära vana paks värvikord. Koridori laed-seinad on uue värvi saanud. Paigati ära puutrepi puuduvad lipid. Päris kena on vaadata aula kõrval asuvat koridori: lagi roosatab, trepi käsipuud on tume- ja helepruunid. Niisugune pilt jääb korraks pealtvaadanule. Tegelikult pole nende remondi- ja restaureerimistöödega sugugi lihtne. On vaja töötegijaid, häid töötegijaid. Kui need on olemas, on tarvis ka kohta, kus tööd teha. Imelik või? Pole see sugugi imelik. Vahel tuleb ette tõepoolest selline olukord, et töömees tuli tööle, aga ruum on veel remondiks ette valmistamata. Teistest linnadest tulnud töölistele tuleb muretseda korralik elupaik, kus pesemisvõimalus. Ja mitte alati pole kõiki materjale käepärast võtta. Lihtne ei ole remondiasjadest alati kirjutada ka ajakirjanikul. Seepärast seekord veel lugejale nii üldine jutt. Anname lubaduse edaspidi hoopis konkreetsemalt neile küsimustele läheneda, ja peaasi, informatsiooni jagada. Informatsioonist niipalju, et vana kohvik ja söökla võtsid meid vastu veel terve uue aasta esimese nädala. Nüüd on uksed külastajaile kinni, remontijaile-restaureerijaile lahti. Peahoone pakub kevadsemestri algul söögi-joogikohaks ajaloomuuseumi ruumid.

●

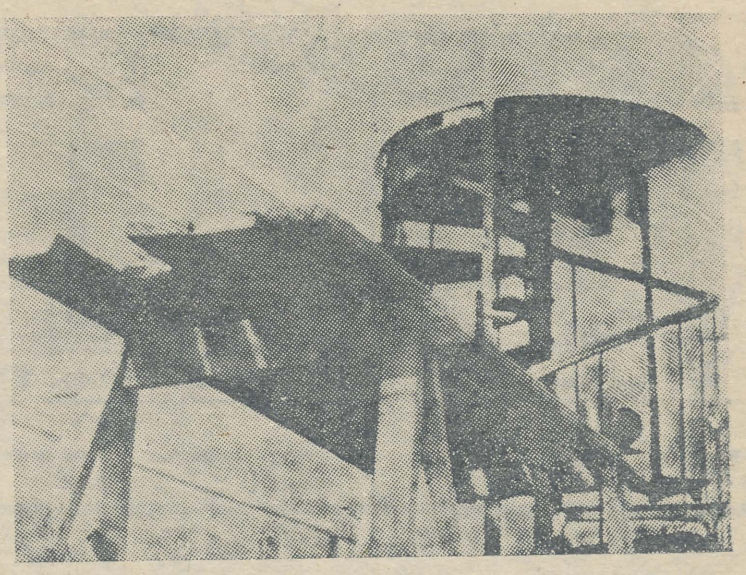

Uudist

● **Näitus «Tartu ülikool 350» on avatud füüsikahoone fuajees.** Sellega on tutvunud möödunud aasta märtsist alates kõikide ENSV rajoonide ja linnade elanikud. Nüüd on järg ülikooli oma pere käes, ka külalistele on võimalik kasvõi kilukest ülikooli ajaloost näidata kuni ülikooli ajaloo muuseumi avamiseni Toomel.

● **ETA-s valmib fotoseeria «TRÜ 350» selle aasta I kvartalis.** See koosneb 30 must-valgest fotost, hind 30 rubla. Tellida saab jaanuarikuu jooksul aadressil: 200 007 Tallinn Pärnu mnt. 67-a, ETA fotokroonika, eelnevalt kandes ETA arvele (609 204) üle 30 rbl. Tellimislehel märkige saaja täpne aadress ja seeria nimetus. Fotoseeria käsitleb ülikooli minevikku ja tänapäeva. ETA arvet ei esita.

● **Ülikooli juubeliüritused ENSV linnades ja rajoonides on tänaseks juba ajalugu.** 1982. aasta on täielikult juubeliaasta, teave meie ülikooli mineviku ja tänapäeva kohta peaks nüüd ulatuma üle Eesti piiride. Palume meie ülikooli kollektiivi liikmeid, eriti professoreid, leida mahti oma erialastesse ajakirjadesse organiseerida ja kirjutada materjale meie ülikooli teaduse arengust, tema minevikust ja tänapäevast. Samuti mitte unustada meie tähtpäeva mitmesuguste erialaste konverentside korraldamisel kas Tartus või väljaspool. Soovitav on kasutada ka juubeliembleemi!

Kui juhtute külastama Liidu teisi kõrgkoole, annab «TRÜ» toimetus lahkesti kaasa **venekeelse erilehe**, mida levitati kevadel naiskoori kontsertreisil.

MILVI REINFELDT,
teadusosakonna teadussekretär

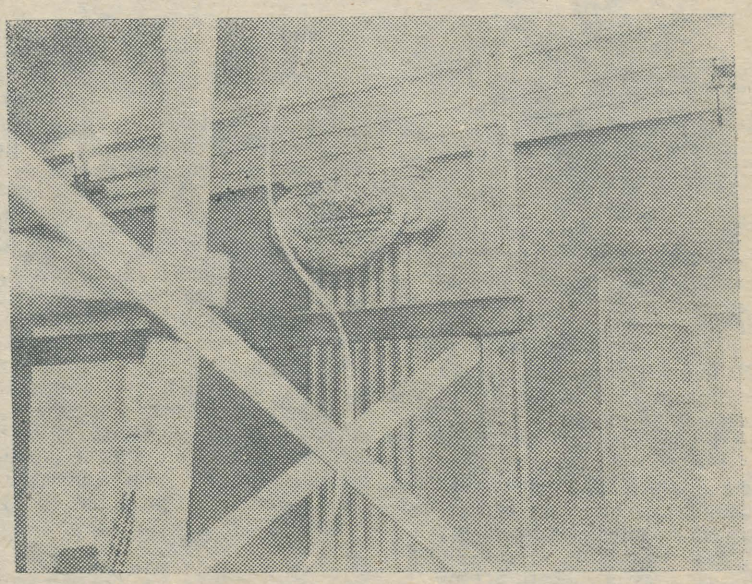

Juubelile pühendatud üliõpilastööde võistlused

TRÜ 350. aastapäeva tähistamiseks kuulutatakse välja kaks konkurssi — ülikooli ajaloo ja TRÜ komsomoli ajaloo alaste üliõpilastööde konkursid.

Konkurssidel võivad **osaleda** kõik praegused või sõjajärgsel ajal TRÜ-s õppinud statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööde **vorm** (kursuse-, diplomi-, või võistlustöö), nagu ka nende varasem osalemine konkurssidel pole oluline. Nende **esitamisõigus** on autoritel, TRÜ allüksustel (kateedrid, teaduskonnad jm.), samuti muudel isikutel ja asutustel, kelle valduses on tööd. **Esitamistähtaeg** on 1. juuni 1982. a. Tööd esitada ühes eksemplaris.

Ülikooli ajaloo alaste tööde konkursile esitatud tööle tuleb lisada eraldi lehel järgmised andmed: 1) autori nimi (neiupõlvenimi), 2) TRÜ-s õppimise aastad, teaduskond, eriala, praegustel üliõpilastel kursus, 3) töö pealkiri eesti keeles, 4) juhendaja nimi, teaduslik kutse ja kraad, töökoht juhendamise ajal, 5) autori praegune töökoht, teaduslik kraad ja kutse. Tööd esitada TRÜ ajalooteaduskonda või TRÜ ÜTÜ nõukogusse.

Hindamiskomisjoni kuuluvad TRÜ teadusprorektor esimehena, ajalooteaduskonna esindajad (dekaan, NSV Liidu ajaloo ja üldajaloo kateedri juhataja, ÜTÜ juhendav õppejõud) ning TRÜ ÜTÜ nõukogu liige. Kõik konkursil osalenud saavad vastava teaduskonna mälestusmärgi. Kahe parima töö autoreid autasustatakse preemiaga à 100 rubla ning meenete komplektiga. 10 töö autoreid premeeritakse TRÜ 350. aastapäeva meenete komplektiga.

TRÜ komsomoli ajaloo alaste tööde hindamiseks moodustatakse žürii, kuhu kuuluvad TRÜ ÜTÜ, TRÜ NLKP ajaloo kateedri, ELKNÜ TRÜ komitee, ELKNÜ Keskkomitee ja EKP Parteiajaloo Instituudi esindajad. Parima töö autorit autasustatakse 50-rublase preemiaga ning turismituusikuga sotsialismimaale. Kolme töö autoreid autasustatakse preemiaga à 50 rubla. Olenevalt tööde hulgast ja tasemest võib žürii preemiaid ka teisiti jaotada. Lisaks preemiatele on laureaatidele ette nähtud juubelimeened.

Tööd tuleb esitada TRÜ ÜTÜ nõukogusse. Žürii otsus kuulutatakse välja ning laureaatidele antakse preemiad üle 1982. aasta septembris.

TRÜ ÜTÜ nõukogu

● **Aulas peituks otsekui *alma mater*'i kogu väärikus. Nüüd kõrguvad maast laeni läbi kahe korruse tellingud.**

ARVO TENNO fotod

Lektorite arupidamiselt

Nagu 27. novembri ajalehest lugeda võis, peeti ühingu «Teadus» ülikooli organisatsiooni X konverents 2. detsembril. Järgnevalt anname ülevaate sõnavõttudest, sest juhatuse aruandest ja pedagoogikalektorite tööst oli eespool viidatud «TRÜ» numbris pikemalt juttu.

Sõnavõtud olid enesekriitilised. Leiti, et organisatsioon pole ammendanud oma võimalusi töö paremaks korraldamiseks. Mitmed sõnavõtjad esitasid konkreetseid ettepanekuid. Senisest enam peaks tutvustama reaalteadusi. Nendel erialadel saab ülikoolist tellida lektoreid (Sellest rääkisid J. Kalits, E. Hansberg). Igati on õigustanud sellised töövormid nagu teaduse päevad linnades ja rajoonides, samuti šefluslepingute raamides korraldatud lektorigruppide esinemised. Loengulise töö koormus on ebaühtlane. On tekkinud suletud ringi: paremaid lektoreid tellitakse üha uuesti ja uuesti, kusjuures varju (ja teenimatult) jäävad mitmed huvitavad loengud ja lektorid, seda lihtsalt teadmatusest. (Sellest rääkisid V. Parve, T. Tenno). Tähtis on, et oleks välja kujunenud terviklik süsteem loengulise propaganda kaudu ka üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel (E. Hirvlaane, K. Indre).

Mitu sõnavõtjat (S. Vahtre, R. Birkenfeldt) märkis, et aastaaastalt kasvab esitatavate aruannete ja paberite hulk. Paljud esinejad valutasid südant noorte lektorite järelkasvu pärast. (K. Indre, A. Maarend). Ka siin on väga suuri erinevusi teaduskonniti. Uus juhatus peab senisest rohkem tähelepanu pöörama tublide lektorite esiletõstmisele (vt. otsust).

Võeti vastu otsus. Valiti uus 30-liikmeline juhatus ja delegaadid linna konverentsile. Peeti maha uue juhatuse I pleenum, kus esimeheks valiti tagasi M. Saarma ja aseesimeheks E. Rahumaa, vastutavaks sekretäriks E. Seppel.

ENSV Ühingu «Teadus» juhatus andis tänukirja järgmiste algorganisatsioonide esimeestele: Toomas Tenno — keemia, Ilmar Tigane — füüsika, Harri Kärtner — õigus. Tänukirja pälvisid ka poliitökonoomia (esimees E. Hansberg) ja keemia algorganisatsioonid.

Juhatuse presiidiumi kuuluvad:

Alar Maarend — RSR-i president, RSR-i algorganisatsiooni büroo esimees;

Eimar Rahumaa — riigi- ja haldusõiguse kateedri vanemõpetaja;

Milvi Reinfeldt — teadusosakonna teadussekretär;

Märt Saarma — psühhiaatriakateedri dotsent;

Eda Seppel — ENSV Ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni vastutav sekretär;

Savvati Smirnov — vene keele kateedri professor;

Evald Tammepõld — nakkushaiguste ja dermatoloogia kateedri dotsent;

Toomas Tenno — anorgaanilise keemia kateedri vanemõpetaja;

Vambola Türk — poliitilise ökonoomia kateedri professor;

Jüri Valge — eesti keele kateedri õpetaja.

X konverents otsustas:

1. Tunnistada ENSV Ühingu «Teadus» Tartu Riikliku Ülikooli organisatsiooni juhatuse töö aruandeperioodil r a h u l d a v a k s.

2. Kohustada juhatust ja algorganisatsioonide büroosid pidama oma tähtsaimateks ülesanneteks loengulise töö efektiivsuse edasist tõstmist, loengute üldsõnalisuse vähendamist ning nende konkreetsuse suurendamist kuulajaskonnast lähtudes.

3. Juhatusel ja algorganisatsioonide büroodel aidata igati kaasa ülikooli 350. aastapäeva tähistamisele.

4. Juhatusel koos algorganisatsioonide büroodega koostada märtsiks NSV Liidu moodustamise 60. aastapäevale pühendatud loengute temaatika.

5. Algorganisatsioonide büroodel kindlustada noorte lektorite ettevalmistamine ja nende rakendamine loengulises töös, kasutades selleks ära NLKP ajaloo kateedri kogemused.

6. Juhatusel ja algorganisatsioonide büroodel tagada loengulise töö pidev ja rütmiline arvestamine.

7. Paluda TRÜ administratsioonil ja ühiskondlikel organisatsioonidel leida võimalus ametikohtadele valimisel või ümbervalimisel, sotsialistliku võistluse arvestuses ning soodustuste tegemisel senisest rohkem arvestada tegevust ENSV Ühingu «Teadus» lektorina.

8. Seada sisse vimpel «TRÜ parim lektor» ja töötada välja vastav juhend.

9. Juhatusel pöörduda ENSV Ühingu «Teadus» juhatuse poole ettepanekuga vähendada paberlikku asjaajamist ja lihtsustada aruandlust.

ÜTÜ aasta pidulikult lõpetamiselt

Nagu ühes varasemas lehenumbris öeldud, kutsus ÜTÜ 1981. aasta vabariikliku konkursi laureaadid sel korral kokku TPI. Vaatamata külmale ilmale ja mõningatele viperustele (nimelt ei jõudnud TRÜ bussitellimise avaldus sihtkohta) jõudis ülikooli rahvast enamik 18. detsembril Glehni lossi siiski tänu EPA-le ja pöidlaküüdile pärale. Kuigi peamiselt kõneldi teadusetegijatest ja teadusetegemisest, oodati põnevusega akadeemik Gustav Naani esinemist. Tema kõneles seekord eriti aktuaalsest teemast, maavälistest tsivilisatsioonidest.

TPI rektor akadeemik Boris Tamm ja ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees, meie farmaatsiakateedri juhataja dotsent Johannes Tammeorg tegid kokkuvõtteid konkurssidest. Lühikokkuvõte on järgmine: vabariiklikule konkursile esitati 963 tööd (31 rohkem kui eelmine kord); TRÜ 480, TPI 258, EPA 148, TPedI 43, ERKI 22, TRK 12. TRÜ-st tuli üks töö iga 11 üliõpilase kohta, EPA-st 16, ERKI-st 19, TPI-st 21, TRK-st 37, ja TPedI-st 40 üliõpilase kohta; noorematelt kursustelt laekus 174 tööd (eelmisel korral 213). Ühiskonnateaduste, komsomoliajaloo ja kaasaegse rahvusvahelise noorsooliikumise alasele konkursile jõudis 89 uurimust (TPI 36, TRÜ 34, TPedI 8, EPA 7, ERKI 3, TRK 1). Neist peeti 49 rahalise preemia ja 21 ergutuse vääriliseks. Nende hulgas olid TRÜ-st ka **Jaan Kivistik, Tiit Matsulevitš** (filosoofia sektsioon), **Andres Mesila** (arstiteaduskonna üliõpilane sai kaks esimest kohta — NLKP ajaloo ja filosoofia sektsioonis), **Valdeko Mikheim** ja **Anna Baljutskaja** (teaduslik kommunism); **Aili Retsja** (komsomoliajaloo ja kaasaegse rahvusvahelise noorsooliikumise sektsioon).

Ja nüüd toogem ära vabariikliku humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste alase konkursi võitjad TRÜ-st.

I järgu diplom ja rahaline preemia: **Ülle Liitoja, Priit Ligi, Elmu Loit, Kaia Makkar, Andres Arend, Jaak Aru, Aare Märtson, Indrek Miidla, Ingrid Pissarev, Meelis Vainu, Margus Viigimäe, Vambo Vahar, Tõnis Altsaar, Girš Blumberg, Svetlana Zagorskaja, Inge Andresen, Gunnar Männik, Natalja Makarova, Toomas Haldma, Jefim Vaisman, Anna Volodina, Aleksander Rebane, Peeter Järvelaid, Ants Hussar, Rein Meindok, Ene Jakob.**

I järgu diplom: **Merike Lang, Ene Kurm, Sirje Kuivalais, Alla Elštein, Ülle Kadastik, Kaie Lauter, Jüri Kolesnikov, Ervin Vilson, Arne Sellin, Nikolai Neverdinov, Piret Türk, Rita Sapožniva, Krista Muldma, Andres Mihkels, Valter Lang, Alla Skromul, Kalmer Lainemäe, Maret Pars, Toomas Sepp, Andrus Salupere, Viktor Voitovitš, Jüri Laasik, Eve Ernits, Tiiu Kliimand, Tiina Zvirgzdin, Merle Sellend, Raivo Jaaniso, Vitali Nagirnõi, Nadežda Kopossova, Birute Klaas, Vilja Ruuda, Veljo Ipits, Kaupo Ahuna, Heli Raidla, Harry Ots, Katrin Seppel.**

II järgu diplom (nooremad kursused): **Erika Saluveer, Lea Kalvo, Kadi Piirisild, Rita Labotkina, Mare Mandrat, Eva Nestor, Heili Sõstra, Aime Unt, Valve Volk, Andres Soosaar, Aivar Pintsaar, Peep Pudel, Lia Lasn, Ester Luuk, Vahur Luts, Kalle Kullman, Siiri Sutt, Evelin Rahumäe, Aaro Saks, Ivo Maripuu, Lauri Vahtre, Toivo Kamenik, Irene Valtin, Ants Kull, Tatjana Zubova, Karin Pärn, Elle Vaimann, Kristel Paabo, Aare Selberg, Einike Reinvelt, Toonika Lihu, Neeme Katt, Piret Saks, Lea Vikat.**

Ühingu «Teadus» konkursi tulemused tegi teatavaks «Teaduse» vabariikliku nõukogu aseesimees dots. J. Fominõh. Tänukirja ja rahalise preemia sai ülikoolist majandusteaduskonna lõpetanud **Maris Hagelberg.**

Kena oli. Romantilises lossis tõid aknataguse karguse saali Mozarti sümfooniaga viiulile ja aldile Anu Järvala, Arvo Haasma ja Lauri Väinmaa. Nemadki olid konkursi laureaadid. Lõpuks kõlasid Liszti Petrarca soneti nr. 2 helid. Olid jälginud presiidiumiliikmete kaasaelamist (rektor Boris Tamme oleme näinud ju ka televisioonis musitseerimas), olid mõelnud end talve ja mujalegi. Ülikoolil pole nii hubast paika kui tipikatel. Jah, kui klubi ometi valmis saaks. Olgu pealegi seda nii keeruline ehitada, olgu pealegi seal ruume selleks ja tolleks. Just niisugust ongi tarvis. Glehni lossi ehitasid üles tipikad ise, meiegi klubi on tudengid kõvasti aidanud. Siis on ka meil ükskord mõnus paik, kuhu ei häbene külalisi kutsuda. Niisugused mõtted tiirlesid tahes-tahtmata ÜTÜ aasta pidulikumal sündmusel.

VARJE SOOTAK

TRÜ nõukogu

25. detsembril peeti möödunud aasta viimane ülikooli nõukogu koosolek.

1981. aasta teadustöö aruande esitas teadusprorektori asetäitja prof. A. Tikk.

Üliõpilaste malevasuve töötulemustest ja ettevalmistusest selleks aastaks rääkis ELKNÜ TRÜ komitee sekretär A. Lauren. 1981. aastal oli TRÜ-st malevlasi 785. Jäi kõlama mõte, et tuleb parandada veelgi kaadri ettevalmistust. Käesoleval aastal toimub põhiline muudatus suvemaleva osas. Suvemalev on nüüdsest ümber nimetatud juubelimalevaks. Sellel aastal on planeeritud sinna 900 tudengit kolme vahetusse.

Dotsendi teadusliku kutse taotlemiseks hääletati meditsiinikandidaatide Ants Peetsalu, Tiit Haviko ja filoloogiakandidaadi Toivo Kuldsepa poolt.

Komsomolikroonika

● **Komsomolikomitee laiendatud istungil 22. detsembril** anti soovitus NLKP liikmeks astumiseks **Raivo Aavistole** (õigust. IV k.). Komsomolikomitee kinnitas algorganisatsiooni otsuse karistada **Urmas Heinastet** (keemia III k.) komsomolidokumentide lohaka hoidmise eest valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

ÜLKNÜ ridadest heideti välja **Josif Arakašvili** (eksmatrikuleeritud) seoses kuriteo toimepanemisega.

● Seoses üleminemisega teisele tööle vabastati **Valev Plato** ELKNÜ TRÜ komitee asesekretäri ja komitee liikme kohustest. Ta töötab nüüd teadusosakonna vaneminsenerina ja on juubelistaabi ülem. Komsomolikomitee valis asesekretäri ametikohale bioloogia-geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilase **Varri Väli.** Komitee kultuurisektori juhatajaks kinnitati keemiaosakonna III k. üliõpilane **Urmas Talumäe.**

● **Taas räägiti rahvamaleva tööst teaduskondades.** Kehakultuuriteaduskonna rahvamaleva funktsionääriks kinnitati Rein Muru, õigusteaduskonnas Albin Tituk ning filoloogiateaduskonnas Merike Saluorg.

● **Teaduskondade ideoloogiasektorite töö parandamiseks võeti vastu otsus.**

Keskkooliõpilastega tehtavast tööst kõneles Rein Murakas (majandustead. IV k.). Viies Tartu keskkoolis on loodud pedagoogilised rühmad. Kaaluti ettepanekut võtta šefluse alla 10. keskkool. Ilmselt on siiski otstarbekam korraldada kõiki linna kooliõpilasi haaravaid üritusi ning luua vastavaid huvialaringe koolinoorte klubi «Alo» juurde.

Koostööd tuleb arendada pedagoogika kateedriga, et tõhustada tulevaste pedagoogide ettevalmistust, eriti komsomolitöö juhendamisel.

Väljatöötamist vajab ka ÖTÜ juhendamise süsteem. Keskkooliõpilastega tehtav töö tunnistati rahuldavaks viies teaduskonnas.

Üleliiduline inglise keele olümpiaad

14.—17. detsembrini toimus Alma-Atas esimene üleliiduline inglise keele olümpiaad teemal «Üliõpilane ning teaduse ja tehnika progress». Korraldajaks oli Alma-Ata võõrkeelte instituut. Olümpiaadist võttis osa 17 võistkonda 68 osavõtjaga kõigist liiduvabariikidest ning Moskvast ja Leningradist. Meie vabariigist osales kuus TRÜ inglise filoloogia eriala üliõpilast. **Eesti NSV võistkonnas asusid teistega oma oskusi mõõtma Merit-Ene Malkov (III k.), Kersti Gross (IV k.), Inga Koppel (IV k.) ja Pilvi Rajamäe (IV k.).** Võistkonna esindajaks oli allakirjutanu.

Alma-Atasse sõit tuli meile ootamatult. Alles oktoobri lõpul saime teada, et olümpiaad toimub. Ka võistlusjuhend selgus alles Alma-Atas.

Olümpiaadil oli kolm ülesannet: kirjalik ümberjutustus, venekeelse ajaleheartikli refereerimine inglise keeles koos lindistamisega ja vestlus. Iga ülesande eest oli võimalik saada maksimaalselt 10 punkti.

Võistkondade esindajatest moodustati kuus žüriid, kes asusid tekste valima ja hindamiskriteeriume koostama. Et mingeid objektiivseid kriteeriume polnud, sõltus võistlejate edu suurel määral, millise žürii juurde satuti, sest hindajatel olid üsnagi erinevad arusaamised.

Organiseerimiskomitee esialgse otsuse põhjal pidi toimuma ainult individuaalarvestus, kuid hiljem otsustati autasustada ka võistkondi, kes said vähemalt 80 punkti. Neid oli seitse.

Individuaalvõitjateks otsustati lugeda 12 parimat ning anda neile diplom. Üldvõidu sai Moskva võõrkeelte instituudi üliõpilane. **Võitjate hulka tuli ka TRÜ III kursuse tudeng Merit-Ene Malkov, kes saavutas viienda koha.** Ülejäänud võistlejaid ametlikult ei järjestatud, kuid ka teised meie võistkonna liikmed saavutasid suhteliselt häid tulemusi. **Tunnustavalt märgiti M.-E. Malkovi ja I. Koppeli esinemist.** Esimene neist sai kümme punkti ümberjutustuse ja vestluse, teine vestluse eest. Siinkohal olgu tähendatud, et 68 võistlejast said ainult kolm ümberjutustuse eest maksimaalse arvu punkte. Võistkondliku esikoha saavutas Valgevene, keda esindas Minski võõrkeelte instituut. Meil jäi võistkondlikust diplomist puudu 0,7 punkti. Nõrgaks lüliks osutus venekeelse artikli refereerimine, sest võistlejatel puudus vastav praktika.

Meie võistkonna esinemisega võib rahule jääda, seda enam, et olümpiaadist võtsid osa ka võõrkeelte instituutide üliõpilased Moskvast, Minskist, Kiievist, Gorkist ja Alma-Atast, kellest mitmed olid viibinud keelepraktikal Inglismaal ja Ameerikas või kelle õpetajateks olid olnud inglased.

HEINO LIIV

Mis on uut orientalistikaringil?

Viies tegevusaasta on toonud nii mõndagi uut. Selle õppeaasta sügissemestril alustas tööd orientalistikaringi algajate sektsioon, mille ülesandeks on juhatada noored orientalistikahuvilised sisse selle teaduse valdadesse. Sektsiooni asutamine oli tingitud asjaolust, et oma eksisteerimisaja jooksul on ring saavutanud küllalt kõrge taseme (seda näitas ilmekalt 4. ja 5. detsembril toimunud ÜTÜ orientalistikaringi viies konverents), mis omakorda esitab suuremaid nõudmisi uutele liikmetele. Kui varem võis asjast huvitatu saada kohe täieõiguslikuks ringi liikmeks, siis nüüd on selleks vaja liikmekandidaadi aja läbimine algajate sektsioonis. Kuid võimekaid algajaid, kes on oma tööga silma paistnud, võib algajate sektsiooni juhendaja soovitusel ringi liikmeks vastu võtta ka juba varem, enne sektsiooni tööaasta lõppu.

Osavõtt algajate sektsioonist annab õiguse osaleda põhisektsioonide töös (neid on praegu meil viis — Hiina-Jaapani, India-Tiibeti, Kolumbuse-eelse Ameerika, Ida-Lääne suhete ja Ida psühholoogia sektsioonid). Algajaid atesteeritakse õppeaastas kaks korda: vaheatesteerimine sügissemestri lõpul ja lõppatesteerimine uue õppeaasta algul, mil liikmekandidaadi perioodile vastupidanud tudengid esitatakse vastuvõtuks täieõiguslike liikmena orientalistikaringi (selle märgiks antakse vastsele liikmele fotoga varustatud liikmepilet).

Algajate sektsiooni liikmeks saab astuda üks kord õppeaastas, sügisel. Kes õige aja mööda laseb, see peab ootama järgmise sügiseni. Praeguse seisuga on peale vaheatesteerimist algajate sektsioonis 15 üliõpilasliiget, lisaks osaleb sektsiooni liikmetena töös 11 inimest väljaspoolt ülikooli (neist 9 keskkooliõpilast Tartu, Põlva ja Tallinna koolidest, kellest loodame tublit järelkasvu).

Sügissemestril toimus 5 töökoosolekut, kus arutati orientalistikateaduse sissejuhatavaid probleeme. Järgmisel semestril on kavas süvendatult käsitleda orientalistikaringi uurimisvaldu, et sektsiooni iga liige leiaks endale just selle valdkonna, milles ta kavatseb jätkata oma tööd ringi liikmena.

Sektsioon korraldab ka lahtisi üritusi, kus võivad käia kõik asjast huvitatud. Kahtlemata tulevad algajate sektsiooni liikmed kuulama 13. ja 14. veebruaril 1982 toimuvat traditsioonilist vilistlaskollokviumi (selle traditsiooni kutsus TRÜ ÜTÜ ajaloos esmakordselt ellu kunagine ajalooringi orientalistikasektsioon — praeguse ringi eelkäija), et oma vanemate kolleegide probleemidest osa saada.

HARRI INTS

Pillid timmi ja hääled puhtaks

NEILE, KELLEL LAULUHÄÄLT, PEALEHAKKAMIST, JULGUST JA TAHTMIST!

Selle aasta märtsikuus saab jälle kord üle pika aja maha peetud **üli-kooli laulmisvõistlus.** Oodatud on kõik üksikesinejad, lauljad kahe-kolmekesi ja suuremadki laulu- ja pillimeeste rühmad.

Et tüsedat sisu, kena häält, osavat pillimänguoskust ja laval esinemist, millel silm puhkaks, nähakuulda saaks, tulebki võistluslaulmisest juba praegu teada anda. Siis jääb aega harjutusteks ja proovimisteks. Sest nagu sagedasti viimastel seesugustel lauljate jõukatsumistel selgunud on, ei ole sisuline tase mitte kõige parem. Kevaditi ja sügiseti peetud laulufestivalidel (mis nende kohta küll liiga suuresti öeldud on), kus vabariigi kõikide kõrgemate koolide esindused ülés astuvad, tulevad Tartu tudengid sagedasti välja ikka ühtede ja samade lugudega. Nii kiputakse ülikooli lauluvõistlusel ennast kordama. Seekord ootab auväärt žürii uusi laulusepitsusi. Omalooduд laulu esitamine pole just nõutav, ent ometi väga soovitav. Igal juhul peab kogu ülesastumine olema nooruslik, üliõpilastele meele järele ja mis kõige vajalikum — OMA NÄOGA, s. o. omanäoline.

Loodetavasti saab asi toimuma **märtsikuu teisel poolel.** Lähemalt teadmist — et mis ja kuidas — saate lehest edaspidi. Selleni on aga hea jupp aega. Harjutamiseks peaks päevi jätkuma üsna tublisti. Ega siis muud kui hüva loomingulist küpsemist! Tüsedad auhinnad ootavad!

IVAR VIGLA,
žurnalistika II k.

OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ●

Mõõt ja kaal minevikus

Riias ilmus trükist läti ajaloouurija Janis Zemzarise põhjalik monograafia mõõtude ja kaalude ajaloost: «Mērs un svars Latvijā 13.—19. s.» See on aastakümneid kestnud eeltöö ja otsingute tulemus. Rikkalikult ja asjatundlikult illustreeritud (osalt koguni värviline) raamatus on ka vene- ja saksakeelne resümee. Piltidel näeme näiteks, kuidas mõõdeti teri triiki, aga ka kuhjaga jne.

Ligi 300-leheküljelises teoses on neli selgitavat lisa: ülevaade vene ajaloolistest mõõtudest; Poola-Leedu ajaloolised mõõdud; 17.—18. sajandi Rootsi mõõdud; valik Lääne-Euroopa maade, peamiselt Inglismaa, Prantsusmaa ja Madalmaade mõõtudest. Üksikasjalik sisujuht mõõtudest ja kaaludest on hästi õnnestunud ja tabav. Eessõna on kirjutanud Läti Teaduste Akadeemia korrespondentliige V. Dorošenko.

Raamatus on termineid nagu solotnik (*zolotniks*), küünar (*olekts*, *локоть*), toop (*stops*, sks. *Stof*, v. k. *штоф*). Eriskummalised on väikeste kalade, näiteks ahvenate, räimede arvestuse viisid tehingutel. Kalu osteti ja müüdi 30 kaupa, tosinate, kümnete kaupa.

Ajalooline töö on süstemaatiliselt liigendatud ja algab pikkusmõõtudega. Järgnevad pinna-, mahu- ja teised mõõdud. Eraldi vaadeldakse vedelikke, puitu ja heina. Raskustest on käsitletud nii Riia linnaturu kaale kui ka kohalikke maal käibel olevaid raskusmõõte. On ka apteekide mõõdud. Erilised olid soola tünnid: oli ju soola tähtsus omal ajal ülisuur.

Zemzarise raamat on uudne ja huvitav, seda enam, et paljud mõõdud ja kaalud käivad ka Lõuna-Eesti, s. t. osaliselt endise Liivimaa kohta. Kahju, et läti keelt meil vähe osatakse. Aga ajaloost huvitatud peaksid teadma, et selline raamat on nüüd ilmunud.

LEO LEESMENT

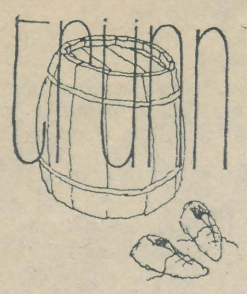

NÄITLEJA

Richard oli kuulus inimene. Kõik väikelinna elanikud tundsid teda. Iga linnakodanik võis pedantse täpsusega jutustada Richardi päevastest käikudest ja milliseid tänavaid ta selleks kasutab. Nimelt oli Richard näitleja sellessamas väikelinnas, kus ta elas.

Richard oli mänginud väga kaalukaid osi, nagu näiteks Hamlet, Othello. Oli aga olnud ka üks naisosa — punamütsikese vanaema. See talle saatuslikuks saigi.

Ühel päeval ei nähtud Richardit enam oma sisseharjunud trajektoori mööda kulgemas. Tekkis igasuguseid kuuldusi, et Richard olevat kas elukohta vahetanud või surnud.

Möödusid päevad ja üha tugevamini juurdus see arvamus linnakodanike südameis. Kuid ühel ilusal päeval paljastas tõe keegi koolipoiss, kes koolist poppi tehes kasutas liikumiseks kõrvaltänavaid. Nimelt on Richard endale uue tolmumantli ostnud ja käib nüüd mööda kõrvalisi tänavaid, et tolm paremini külge hakkaks.

BRUNO

TAAVET TÜNAMO joonistus

Leopold 5

Leopoldil ei ole suuri lihaseid ega head tervist. Aga ta tahab neid saada.

Kuu aega tagasi läks Leopold lähimasse sporditarvete kauplusse ja ostis hantlid. Sõbrad aitasid tal need koju tassida.

Tõstmisega on — tõsi küll — teatud raskusi. Kuid üks töökaaslane on nii lahke ja käib esialgu abiks.

Kasu on juba praegu silmaga näha. Leopold jalutab nüüd julgesti ka tuulise ilmaga.

PEEP PEDMANSONI joonistus

Venia legendi

Eesti keele kateedri dotsendi kt. TÕNU SEILENTHALI *venia legendi* teemal «Abisõnade kujunemisest eesti keeles» toimub neljapäeval, 28. jaanuaril k. 10.15 ph. 244.

Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna
dekaan

RSR

Mida tähendab see tähekombinatsioon, peaks selge olema mitte ainult praegustele TRÜ tudengitele, vaid ka ülikooli vilistlastele. 1966. a. sai alguse ja tegutseb tänaseni Rahvusvaheliste Suhete Ring. Seega juba 15 aastat. Siit on tuule tiibadesse saanud paljud tänased väliskommentaatorid, ühiskonnategelased, teadlased. Omal ajal juhtisid RSR-i **Tõnu Laak, Toomas Leito, Raul Mälk, Toomas Alatalu, Tõnu Kõrda.**

Eriti tormilised aastad ringi tegevuses olid kuuekümnendate lõpus ja seitsmekümnendate alguses, mil keemiahoone ringauditoorium (kus tavaliselt ringi avalikke esinemisi peeti) oli alati rahvast puupüsti täis. Siinkohal veidi terminoloogiat. **Suur ring** tähendab RSR-i keeles senaatorite avalikku esinemist teatud teemal. **Senaatoriks** on ringi liige (mitte aga lihtsalt üliõpilane, kes tuleb, istub maha ja kuulab, vaid see, kes ka ringisiseselt esineb ettekannetega, võtab osa dispuutidest jne.). Senaatorid saavad omavahel kokku tavaliselt kord nädalas. Seda kokkutulemist nimetame **väikeseks ringiks.** RSR-i «pea» on **president** (käesoleval hetkel TRÜ füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilane **Alar Maarend**), ringi juhendab õppejõud (praegu õigusteaduskonna vanemõpetaja **Eimar Rahumaa**).

RSR-i ampluaa on üsna lai. Ringi senaatorid peavad loenguid nii kursustel kui ka linna ettevõtetes ja asutustes (viimasel juhul ühingu «Teadus» kaudu, kuhu peaaegu kõik senaatorid kuuluvad). Tudengite seas on RSR tuntud eelkõige aga oma suurte ringidega, mida korraldatakse huvitavamate poliitiliste sündmuste vahendamiseks — mitte harvemini kui 2—3 korda semestris. Huvi äratamiseks on katsetatud mitmeid vorme klassikalistest loengutest poliitiliste etendusteni. Viimase kolme aasta kordalöönumaks ürituseks tulebki pidada USA presidendivalimiste *show*'d möödunud õppeaastal, kus mängiti maha kahe kandidaadi teleesinemine. Peale vastastikuse sõnasõja kasutasid kummagi leeri pooldajad ka heli- ja valgusefekte, suitsu, vastasleeri pilavaid pilte, samuti oli «valijail» võimalus kandidaatide poliitilist kreedot hinnata filmi põhjal. Et *show* toimus presidendivalimiste eelõhtul, oli omal kohal ka asjatundlik kommentaar Toomas Alatalult, oma isiklikke kokkupuuteid USA ekspresidendi Richard Nixoniga meenutas Villem Ernits.

Üliõpilaste seas on elavat huvi äratanud ka Poolat, Lähis-Ida, Hiinat jt. piirkondi käsitlevad üritused.

Et avalikke esinemisi paremini läbi viia, toimuvad pidevalt loengud ja seminarid senaatorite üldfilosoofiliste ja -poliitiliste teadmiste tõstmiseks. Siinkohal täname filosoofiakateedri dotsenti **Eero Loonet,** kes juba teist aastat ei pea paljuks aeg-ajalt mõnda probleemi meile valgustada. Loenguid on pidanud ka üldajaloo kateedri dotsent **Kaido Jaanson,** juba teist korda toimus sel sügisel RSR-i seminarlaager Aegviidus.

Loengute kvaliteeti aitab paremaks muuta RSR-i fototeek, mille koostamine ringi liikmeil TRÜ fotolabori abiga praegu teoksil on. Ürituste reklaamimiseks on olemas ka igati soliidsed plakatid, samuti anname külalisesinejaile mälestuseks niisamasuguse kujundusega RSR-i vimpli. Enesetäiendamiseks on mitmeid plaane. Vägagi kasulik ja huvitav oleks külastada Eesti Raadio ja Televisiooni pressiteenistusi, samuti mõne vabariikliku ajalehe toimetust. Mõelda tasub ka žurnalistikaspetsialistide kuulamisele, et õpetada potentsiaalseid väliskommentaatoreid ladusalt ja stiilselt väljenduma.

On rõõm, et sel sügisel on ringi pere suurenenud kümne poliitikahuvilise võrra (kokku on meid ligi 25). Kui artikli lugejal on pärast meie tegevusest ülevaate saamist tekkinud soov oma vaba aja veetmist RSR-iga seostada, on ta teretulnud igal esmaspäeval kell 20 komsomolikomitees.

Loo lõpetuseks jääb üle vaid öelda: «Peatse kohtumiseni RSR-i suurel ringil, jälgige reklaami peahoone teadetetahvlil!»

AIN TÄHISTE,
RSR-i senaator,
õigust. III k.

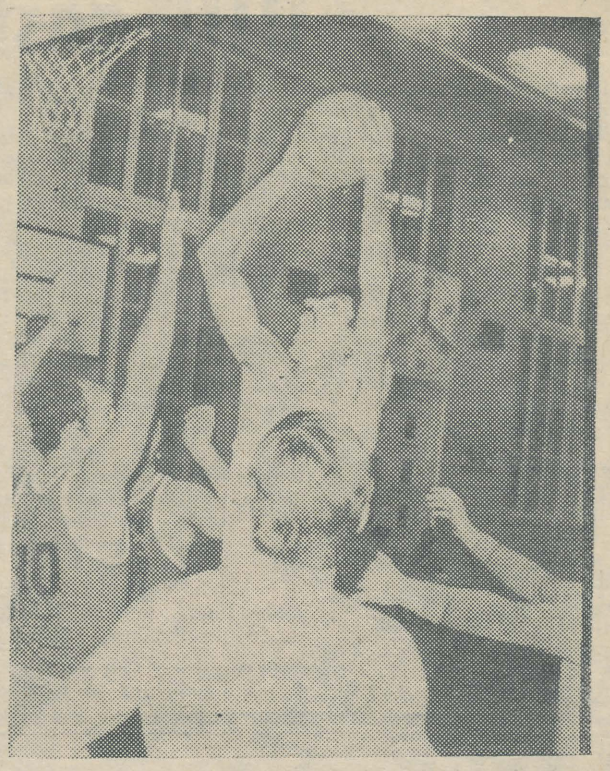

ANDRUS SALUPERE foto

Sellele pildile võinuks alla kirjutada ka lihtsalt nii: kuidas TRÜ õppejõud Moskvas korvpalli mängimas käisid. Et aga lugeja tahab kindlasti asjast rohkem teada, siis veidi pikemalt. Moskva ja meie ülikooli vahelistel spordikohtumistel on vana traditsioon. Korvpalli mängiti juba 15. korda. Seekord läksid võidud moskvalastele. Võõrustajate meeskonnas mängisid ka Moskva «Dünamost» tuntuks saanud **Gontšarov** ja **Sokolov.** Meie meeskonnas olid **P. Kõrge, R. Lepik, A. Eller, P. Torop, U. Kööbi, T. Tein, T. Matsin, E. Varrik, T. Savi** ja **A. Salupere.**

Mängiti ka võrkpalli. Siingi olid paremad pealinna ülikooli õppejõud. Mõlemal korral oli tagajärg 3:1. Kevadel kohtutakse Tartus.

Suusafiloloogia jätkub

Möödunud talvel oli filoloogidel Ruusmäe kandis kaks toredat suusapäeva. Üritus õnnestus ja on osavõtjatel veel praegugi meeles. Ent alati saab paremini. Seda ka sel aastal **19.—21. veebruarini** üritatakse. Päevad peetakse suure vastlapäeva tähe all. Loodetavasti valmivad embleemid, kindlasti saame kuulda «Magnetic-Bandi» ... hm-hm... sedakorda siiski veel diskolindilt, kui lennuilma on, saabub külla uus ja ootamatu — ansambel «Vahe», veel... Kuid ei maksa kõike enneaegu välja lobiseda. Korraldajad, keda möödunudaastane kogemus on tublisti õpetanud, arvavad — eks kõik ole üks vastlaüllatus. Organisaatoreil pole palju soove ja korraldusi, kuid need, mis on, tuleb täita. Kõigepealt, kui sa pole seda veel teinud, siis maksa kiiresti ära spordiklubi liikmemaks. Samuti, kui oled end tulijana kirja pannud, siis ka tule. Loe läbi ja jäta meelde ajakava ning pea sellest kinni — muidu jäävad mõned asjad tegemata või saavad halvasti tehtud. Valmistu selleks, et kahel ööl pole sul isiklikku voodit ja arvesta alati seda, et ka sõber tahab süüa, sauna, magada... Ole aktiivne ja optimistlik, ent sellest hoolimata ära mine üksinda suusarajale.

Korraldajad ootavad õppejõudude arvukamat osavõttu.

Nii et — filoloog, pane juba varakult suusk alla, et sa suusapäevadel teistega mõõtu võttes häbisse ei jääks. Ja jälgi reklaami.

JÜRI VALGE,
IVAR VIGLA
(esimesest suusafiloloogiast
osavõtnud)

Tali läheb — EÜE tuleb

Tuleva suve ehitusmaleva komplekteerimine on saanud täistuurid. Täpsemalt öeldes on käimas välis-, inter- ja esindusrühma (Gagarini) kokkupanek.

Välisrühmade (Praha, Debrecen, Veszprem) komplekteerimine lõpeb juba kevadsemestri alguses, s. o. 12. veebruaril.

Malevasuve saavad välismaal veeta paremate parimad. Nende väljaselgitamisel arvestatakse esmalt tööd malevas ja ka osavõttu ühiskondlikust tööst. Eelistatumas olukorras on interrühmades ja Gagarini rühmas töötanud, kes saavad ühe aasta lisastaaži, ning malevas funktsionääridena olnud, kellele liidetakse pool aastat staaži ühe aasta kohta. Seepärast peavad perfol olema märgitud ka need andmed ning üldse tuleb täitä perfol kõik lahtrid.

Kandidaatide valikule Gagarini rühma ja interrühmadesse tõmmatakse joon alla küll hiljem, kuid siin arvestatakse lisapunktina põhimõtet — kes ees, see mees.

Head sessi lõppu, kosutavat vaheaega ja ka kindlate suveplaanide seadmist!

JAAN VIHROV,
EÜE sektori juhataja,
õigust. IV k.

Uusi trükiseid

Elmar Karu. Oligofreenia kliinika. Õppevahend defektoloogia eriala üliõpilastele. Tartu 1981, 1000 eks., 100 lk., 20 kop.

K.-S. Rebane. Maserid ja laserid. Õppevahend füüsikaosakonna üliõpilastele. Tartu 1981, 400 eks., 84 lk., 15 kop.

Maaõiguslikke akte. Tartu 1981, 500 eks., 124 lk. 25 kop.

Mati Kilp. Algebra I. Õppevahend matemaatikateaduskonna üliõpilastele. Tartu 1981, 500 eks., 88 lk. 15 kop.

Vältimatu abi erinevate eluohtlike seisundite puhul teraapias. Metoodiline juhend arstiteaduskonna üliõpilastele. Koostanud R. Birkenfeldt. Tartu 1981, 1500 eks., 68 lk., 10 kop.

P. Ariste. Eesti keele foneetika. Õpik filoloogiateaduskonna üliõpilastele. Viies trükk. I osa. Tartu 1981, 500 eks., 84 lk., 10 kop.

Kallis Mare! Jagame Sinu leina isa

ERICH-HANS SEPIKU

surma puhul.

Ajaloo IV kursus
ja kursusejuhendaja

NB!

Järgmine leht ilmub reedel, 29. jaanuaril.

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 64. MB-02913. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (1286) Reedel, 29. jaanuaril 1982 XXXIV aastakäik

TERE, KAUGÕPPETUDENG!

Loengu konspekteerimisest

Kaugõppeüliõpilaste sessioonid on lühikesed ja pingelised. Sageli surub töö peale, töökohalgi antakse mõista, et küllap õppimisega jõuab: aega ju on, ehk jätate seekord sessioonile minemata, võime ju ka tõendi anda, kui ise teksti valmis kirjutate, et olete praegu tööl asendamatu; küllap loete teiste konspektidest ja sooritate eksamid ja arvestused vahesessioonide ajal või õppejõudude vastuvõtuaegadel hiljem, ehk saame selles suhtes ka vaba päeva andmisega vastu tulla. Umbes selles laadis on paljudel ololnud vestlusi töökohas. Väike kiitus asendamatuse kohta avaldab inimlikku mõju ning sessioonile jäetaksegi tulemata, kusjuures südagi eriti ei valuta, sest puudumiseks on objektiivsed põhjused, pealegi tööalased.

Aastatepikkused kogemused aga kinnitavad, et sessioonidest osavõtt ja loengute väga hoolikas konspekteerimine on peamine, mis kindlustab eksamite ja arvestuste õigeaegse sooritamise. Ülikool on huvitatud eeskätt ikkagi nendest üliõpilastest, kes sessiooni ajal oma kohustused täidavad, sessioonide vaheajal aga hoolega kontrolltöid kirjutavad ja järgmiseks sessiooniks valmistuvad.

Sellised üliõpilased saavad järjekindlalt tasulised kutsed sessioonideks. Pidevalt võlgnevustega maadlevatest hädavarestest ei ole loota õigeaegseid lõpetajaid ega korralikke spetsialiste. Kas aga on mõtet viletsat spetsialisti sammaste vahelt diplomiga ellu saata, jääb edaspidigi küsitavaks.

Et sessioonid on mitmetes teaduskondades ja osakondades käimas, peatugem seekord põhilisel — konspekteerimisel. Alustada tuleb õppejõu sissejuhatava loengu tähelepanelikust kuulamisest, sest peale aine uurimisobjekti, sisu ja meetodi tutvustamise võib õppejõud anda juhendeid ka konspekteerimise kohta ja esitada aine spetsiifikast lähtuvaid nõuandeid.

Juba esimesele loengule võetagu kaasa tugevasti köidetud jooneline kaustik, varustatagu see õppeaine nimetuse, aastaarvu (või õppeaasta ja semestriga), õppejõu ametinimetuse ja nimega ja oma eesnime ning nimega.

Konspekteerimine seisneb õppejõu loengust kõige olulisema kaustikusse kandmises. Olulise talletamiseks on tarvis õppejõu mõttekäigud kaasa teha ja kirjalikult jäädvustada ainult see, mis on tundmatu või nõuab edasimõtlemist. Õppejõud peab arvestama kuulajate teadmiste erinevust, mistõttu peaaegu igale kuulajale satub ka puhkekohti, mida ei tarvitse kirja panna. On hea, kui loeng on süsteemikindel, sõnastuslikult hästi vormistatud. Paratamatult tuleb ette ka liigendamata ja paljusõnalisi loenguid, neistki tuleb õppida leidma iva, seegi kuulub konspekteerimisoskuse juurde. Kindlasti on tarvis konspekti kanda definitsioonid, terminite seletused ja tsitaadid. Kogenud õppejõud annavad intonatsiooni või kordamisega märku, mida on tarvis sõna-sõnalt üles kirjutada. Metoodikakindel õppejõud kirjutab tahvlile võõrnimed, raskemad võõrsõnad ja ka aastaarvud. Need tuleb veatult konspekti kanda. Paraku näitab konspektide kontroll, et tahvlilt mahakirjutamisel tehakse palju vigu. Kui on nägemishäireid, tuleb leida koht võimalikult tahvli lähedal. Poolpuhastatud tahvel ja halb kriit häirib tavaliselt nagunii tahvlikirja.

Loengu käigus võib juhtuda, et mõnd olulist definitsiooni, terminit või nime ei õnnestu üles kirjutada. Sel puhul tuleb jätta konspekti vaba ruumi ja jätkata rahulikult tööd. Naabrilt küsimine või õppejõule suunatud vahelehüüe «Ei jõudnud!» häirib nii kuulajaid kui õppejõudu ja katkestab mõttelõnga. Loengu vaheajal on kaaskuulajate abiga võimalik tühjad kohad kergesti täita, ühine arutelu võib osutuda paljudele kasulikuks. Kui ka ühiselt ei osata asjast aru saada ja tühjad kohad haigutavad kõikide konspektis, on tarvis pöörduda õppejõu poole lisaselgituste saamiseks.

Tavaliselt viitab õppejõud loengu käigus lisakirjandusele või annab mõnest teosest või ajakirjast teatud osi kohustuslikus korras konspekteerimiseks. Sellisel juhul on tarvis jätta konspekti ruumi, vilunud õppejõud märgib harilikult, kas konspekteerimiseks kulub kaks, kolm või rohkem lehekülge. Konspekti äärtel peab olema piisavalt vaba ruumi täienduste tegemiseks.

Kui on vähegi aega, tuleb konspekt õhtutundidel mõttega läbi lugeda. Siis ilmnevad kohe lüngad ja poolikud laused, koguni arusaamatud mõttekäigud. Järgmisel päeval on kaasüliõpilastelt kindlasti võimalik hankida abi. Olulised on ka entsüklopeediad, millest võib faktilist materjali täiendada, täpsustada või kontrollida. Vaba äär ongi selleks sobiv. Konspekti läbilugemise käigus on kasulik definitsioonidele, nimedele ja terminitele jooned alla tõmmata. Ebatavalisi lühendeid ei ole mõttekas tarvitada. Kui mingil põhjusel tuli loengult puududa, on tarvis loengu tekst naabri kaustikust enne järgmist loengut oma konspekti kanda.

Tähtis on konspekti tehniline külg: käekiri peab olema hästi loetav, teksti paigutus esteetiliselt vastuvõetav. Igaüks peab ühtlasi tundma oma mälu. Tugeva silmamälu puhul on joontel, värvidel, taandridadel jms. eriline tähtsus. Arvestada tuleb sedagi, et kirjutamisvahend oleks kvaliteetne ning see peaks kogu päeva vastu. Oma konspekti pole tarvis enne eksami või arvestuse sooritamist kellelegi laenata.

Üliõpilastel on kombeks võõraid konspekte ümber kirjutada või nende põhjal õppida. Selline moodus ei anna häid tulemusi, sest loengu konspekteerija ja konspekti ümberkirjutaja teadmised ei tarvitse kattuda. Ümberkirjutajale jääb paratamatult mõndagi arusaamatuks, käekirjast johtuvalt satub konspekti koomilisi eksimusi ning õppejõul pole eksamil raske märgata teadmiste hõredust. Niisiis olgu igal üliõpilasel igast ainest ikka oma konspekt!

EDUARD VÄÄRI

AUKIRI JA PREEMIA

NSV Liidu KKEH Ministeeriumi kolleegium, Haridustöötajate, Kõrgkoolide ja Teadusasutuste Ametiühingute Kesknõukogu presiidium ning spordiühing «Burevestnik» tegid kokkuvõtteid üliõpilaste tervistavate spordilaagrite järjekordsest ülevaatusest. Konkureeris 517 laagrit. Rändpunalipu, aukirja ja 700-rublase preemia sai 5 kõrgkooli: Valgevene Rahvamajanduse Instituut, Donetski RÜ, Leningradi RÜ, Moskva Energeetikainstituut ja Ufimi Naftainstituut. Vimpli, aukirja ja 500-rublase preemia pälvis samuti 5 kõrgemat õppeasutust. **Aukirja ja 300-rublase preemia saanute hulgas oli ka TRÜ.** Ainult aukirjaga autasustati 9 kõrgkooli. Aprillis korraldatakse üliõpilaste tervistavate spordilaagrite juhtidele üleliiduline seminar-nõupidamine.

KÜLALINE MOSKVAST

21. jaanuaril viibis meie ülikoolis ÜLKNÜ Keskkomitee üliõpilasnoorsoo osakonna juhataja asetäitja ideoloogia alal Oleg Karpuhhin. Külaline huvitus meie komsomoliorganisatsiooni tegevusest läheneva juubeli eel, samuti ideoloogilisest kasvatustööst. Sm. Karpuhhin kohtus ülikooli kommunistliku kasvatuse labori juhataja dots. Paul Kenkmanniga. Et selliseid laboreid on meie maal veel küllalt vähe, pakkus tutvumine labori tööga külalisele suurt huvi.

* *

On vaheaeg

Vaheaeg. Kohvrid-kotid kokku ja koju. Aga kes seal kodus ikka kogu aeg passib. Päris palju on neid, kes selle paar nädalat hoopis kaugemal mööda saadavad. Nagu näiteks taliturlaadlased. See pilt on ühest varasemast talimatkast.

NSVL 60

Püüame selles rubriigis kirjutada Nõukogude Liidu üliõpilaste elust. Alustame lühitõlgetega toimetusse saabuvatest kõrgkoolilehtedest. Edaspidi loodame lugejale pakkuda lähemat teavet mõne teise kõrgkooli üliõpilaste tegevusest, samuti tutvustada TRÜ-s õppivaid teistest rahvustest tudengeid. Tähelepanu kõik need, kes kusagil teises kõrgkoolis komandeeringul käinud: jagage oma muljeid!

●

MOSKVAS toimus üliõpilaste teaduslik konverents «NLKP XXVI kongressi ülemaailmne ja ajalooline tähtsus». Sellest võttis osa enam kui 300 Nõukogude Liidus õppivat välismaa üliõpilast ja aspiranti. Ürituse pidulikul lõpetamisel osalesid ka NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidusminister V. Jeljutin, Moskva RÜ rektor A. Logunov, MRÜ parteikomitee sekretär N. Sivatšjov, NLKP Keskkomitee töötajad, teiste kõrgkoolide rektorid jt. Konverentsil peeti palju huvipakkuvaid ettekandeid nii poliitikast, majandusest kui teistest valdkondadest. Eriti tähelepanelikult jälgiti Vietnami kosmonaudi esinemist.

«Moskovski Universitet» nr. 2, 1982.

* * *

MOSKVA RÜ lehes ilmus 50. korda erilehekülg «Inimene ja loodus». Juubelinumbris kirjutas geograafiateaduskonna looduskaitsegrupi komandör A. Žorov Tadžiki rahvuspargi rajamisest, millest võtavad osa ka MRÜ teadlased ja üliõpilased. Veel pakutakse lugeda MRÜ biojaamast Valgel merel ning salakütitide vastu võitlemise sektori järjekordsest reidist.

«Moskovski Universitet» nr. 51, 1981.

* * *

LÄTI RÜ ajaleht «Padomju Students» («Nõukogude Üliõpilane») avaldas läinud aasta lõpus tartlaste telegrammi, millele olid alla kirjutanud EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome ja Tartu Linna RSN Täitevkomitee esimees Nikolai Preimann. Telegrammis tänati Läti RÜ tudengeid, kes tegid suvekuudel linnas tublit tööd.

* * *

KAUG-IDA RIIKLIKUS ÜLIKOOLIS (Vladivostokis) asutati žurnalistikaosakond 20 aastat tagasi. Esialgu oli kolm õppevormi: päevane, kaugõpe ja õhtune. Hiljem jäi ainult kaks esimest, sest viimane osutus ebaotstarbekaks. Osakond loodi 1961. aasta septembris, kateeder oktoobris. Kraadiga õppejõude algul polnud, esimene väitekiri kaitsti Moskva ülikoolis 1967. aastal. Praegu töötab kateedris 7 koosseisulist töötajat (6 neist on dotsendid, 5 seejuures oma osakonna vilistlased).

Kahekümne aastaga on diplomi saanud rohkem kui 800 noort ajakirjanikku, kes töötavad peale Kaug-Ida ka Moskvas, Odessas, Kiievis jm. Sellest kirjutas oma ülikooli ajalehes žurnalistikakateedri juhataja dotsent G. Levtšuk.

«Leninets» nr. 33, 1981

* * *

NSVL 60

ELKNÜ XIX KONGRESSI DELEGAAT

Komsomoli tippsündmuse eel

Tartu linna komsomolikonverents toimus 26. detsembril möödunud aastal «Vanemuise» kontserdisaalis. Veel kroonikapilk toimunule. Linnakomitee aruande esitas ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Arvi Karotamm. Konverentsil võtsid sõna 16 delegaati, töös osalesid EKP Keskkomitee büroo liikmekandidaadid EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome ja ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Donald Visnapuu.

Et linnakonverentsil räägitust meie lehe veergudel veel juttu pole olnud, siis palusime ülikooli komsomolisekretäri ANDRUS LAURENIT rääkida päevakorras olnud probleemidest.

«Konverents toimus tõsises töömeeleolus. Avameelselt räägiti nii edusammudest kui ka vajakajäämistest. Konverentsil valitses pidulik meeleolu ja kahtlemata meeldis delegaatidele ka häältelugemise ajal pakutud meelelahutusprogramm, kus nägime läbilõiget Tartu noorte taidlusest. Tundub, et meie ülikooli komsomolikonverentsidel on just sellisest pidulikkusest puudu jäänud. Meie ülikoolist valiti komsomoli linnakomitee koosseisu 6, linnakomitee liikmekandidaatideks 3 ja revisjonikomisjoni koosseisu 1 kommunistlik noor.»

Kõrgkooliprobleemid konverentsil?

«Et tegemist on ülikoolilinnaga, näitab juba see, et peaaegu kolmandik delegaate (167) oli TRÜ-st. Ka paljudes sõnavõttudes käsitleti ülikooli probleeme. Siin aga tekkisid ka kordused. Aruandele võib ette heita seda, et oli peetud vajalikuks rääkida probleemidest, millest juba ülikooli konverentsil juttu oli. Uued probleemid jäid nimetamata. «Edasit» ja «Noorte Häält» lugedes jäi mulje, nagu oleks konverentsil tegeldudki vaid ülikooli probleemidega. Konverentsil tehti küllaltki palju kriitikat ülikooli aadressil. Tundub küll, et kohati ainult kriitika pärast. Esmajoones puudutab see ülikooli rahvamaleva operatiivrühmade tegevust Tartu linnas.

Ülikooli esindas konverentsil ainult minu sõnavõtt. Rääkisin valusatest probleemidest meie töökasvatuses, sellest, et vaid õige organiseerimine tagab ka töökasvatusliku efekti. Leian, et see pole siiski kitsalt ühiskondlike organisatsioonide töö, nagu sõnavõttudes ja hiljem ka pressis märgiti. Need probleemid tuleb lahendada tihedas koostöös Tartu linna komsomolikomiteega.

Tartu linna komsomolikonverents toimus päris ebasobival ajal — detsembri lõpus. Tundub, et linna noortejuhid polnud mõelnud sellele, et Tartu on noorte linn. Olid ju meie mõlemas kõrgkoolis samal ajal arvestused, keskkoolis aga veerandi lõpp.

Tartu linna konverentsi kajastamine ajakirjanduses viis aga mõttele ajakirjanike suurest vastutusest selliste ürituste valgustamisel. Ei saa ju õigeks pidada, kui vabariigi noorteleht hakkab avalikult vastutustundetust propageerima. Mõtlen siin, et päris loomulikuks peeti, nagu noortemaja «Sõprus» direktor Riho Illak peakski «Kodulinna» tööobjektide ettevalmistamist kolm korda üle kontrollima. Aga küsimuse võib asetada ka nii: miks need inimesed, kes pidid tööpaiga ette valmistama, seda ei teinud? Miks neil puudus vastutustunne? Samamoodi võib vastata ka ajakirjaniku väitele, et üliõpilased peaksid lumest puhastama Vanemuise tänava. Olen veendunud, et kui see tõesti vajalikuks osutuks ja meie tudengeile oleks tagatud töövahendid, siis saaks see töö ka ära tehtud. Samal ajal oli aga lehtedes vähe räägitud meie üliõpilaste põhitööst — õppimisest ja õppedistsipliinist. Seetõttu kiputi meie tegevusele üldhinnangut andma õppe- ja kasvatustöö väliste tegemiste pinnal.

Soovin, et neid kriitilisi märkusi ei võetaks kui eneseõigustust. Kahtlemata meil probleeme on, aga tundub, et kohati olid need üle võimendatud ja probleemide asetus polnud ka alati kõige õigem.»

18.—19. märtsil toimub Tallinnas ELKNÜ XIX kongress. Kokkuvõtted tehakse 4-aastasest tööperioodist. Ülikooli esindavad vabariigi komsomoli suurfoorumil 8 inimest — Verni Loodmaa (maj. II k.), Raivo Aavisto (õigust. IV k.), Krista Rebane (arstit. IV k.), Varri Väli (bioloogia-geograafiat. V k.), Aser Jürimäe (arstit. I k.), Urmas Talumäe (keemia III k.), Igor Gräzin (õppejõud) ja Andrus Lauren.

Laename «Noorte Häälelt» mõtte ja küsime Andrus Laurenilt nii: mida Sina räägiksid kongressil, kui Sulle sõna antaks?

«Eelkõige probleemidest, mis on seotud üliõpilasnõukogu osaga vabariigi üliõpilaselu juhtimisel. Öieti — milline see osa peaks olema, sest selle organi tegevus jätab praegu enamat soovida. Üliõpilasnõukogu on vajalik, sest kõigis Eesti kõrgkoolides tuleb lahendada sisult sarnaseid probleeme. Ilmselt oleks selleks tööks vaja otsida uusi vorme. Oleme teinud komsomoli keskkomiteele ettepaneku hakata korraldama vabariigi üliõpilaste kokkutulekuid. Praegu on selleks ainus koht malev.

Üliõpilaste kokkutulekul võiks toimuda mitmeid üritusi. Seal võiks teha kokkuvõtteid ÜTÜ tegevusest, taidluskonkursi lõppvooru, spordivõistlusi jne. Üritus võiks lõppeda balliga.

Loodame, et neid ja muidki üliõpilaselu puudutavaid probleeme käsitletakse komsomolielu tippsündmusel.»

Töömehe juubeliks

Eile, 28. jaanuaril 50 aastat tagasi sündis ilma poisslaps, kellele pandi nimeks Ahto. Ja kui muidu ehk olekski see tähtis sündmus muude hulka ära eksinud, siis nüüd, pool sajandit hiljem ei saa seda enam kuidagi juhtuda — liiga suur ja sügav on see jälg, mille Ahto Liik vanemtöödejuhataja jaoskonna eesotsas on jätnud endast kolm aastasada vanema ülikooli teele. Ja kuigi me ei tea nimetada ühtegi Ahto Liigi tööga seotud teaduslikku koolkonda ja avastust, on ta ühel või teisel määral seotud nende kõigiga — avastuse tegemiseks ja koolkonna rajamiseks peab teadlasel olema vähemalt tool, mille peal istuda, riiul, kus raamatuid ja pabereid hoida, ning veel palju-palju muudki, mille ehitamine, või siis vähemalt hooleshoidmine ja ehitajavigade parandamine Ahto Liigi võimkonda kuulub. Arkadi Raikin on seda öelnud küll muheda näoga, ent tõsisel moel — isegi nööbi puudumisel võib kord ka kogu teadus seisma jääda.

Kui üks inimene pole ise ehitaja, ega talle jõuagi kõike ära seletada, millega Ahto Liik päev päeva kõrval tegelema peab — ruumide remont ja ümberehitamine, veevärk, kanalisatsioon, soojatrassid, elektriasjandus. Kõikide umbes torude puhastamine ka, sest kes muu selle ikka ära teeb. Nende igapäevaste tööde kohal troonivad suuremad ehitamised. Päris suurtest töödest, mis Ahto Liigi käe all valminud, võib nimetada TRÜ arvutuskeskust, spordirajatisi Käärikul, elektroluminestsentsi laboratooriumi. Käib TRÜ klubi remont ja ümbertegemine.

Sellest, mis saaks meist siis, kui meil Ahto Liiki poleks, on mõeldagi raske. Vastupidigi pole parem. Ahto Liik: «Nägin kord unes, et ma ülikoolis enam ei tööta. Nii hirmus oli, et ärkasin paugupealt üles.»

Kui lisame siia, et tegemist on peene kunstinautija ja innuka ajaloohuvilise ning ka lihtsalt inimesega, kellele ükski mure võõras pole, siis on selge, kui tugev on meie tänane käepigistus ja kui palju õnne me kõik soovime.

Arvukate töökaaslaste ja
kolleegide nimel
IGOR GRÄZIN

Rektori käskkiri

Rektori õnnitluse ja tänu kauaaegse eeskujuliku töö eest seoses 70. sünnipäevaga pälvisid raamatukoguhoidja ELFRIEDE RATTUS ja arvutuskeskuse riidehoidja KOIDU MUHEL ning 60. sünnipäeva puhul vene keele metoodika kateedri vanemõpetaja SOFIA OLENEVA.

Meie töö kasutegur

TRÜ PÄEVASE ÕPPEVORMI EFEKTIIVSUS ERIALADE KAUPA
(väljalaskekoefitsiendi järgi)

	9 õ.-a. keskm. alates 1971/72. õ.-a.	Sealhulgas 1979/80. õ.-a.	1980/81. õ.-a.
1. Kaubatundmine ja kaub. organiseerimine	96,5	—	93,3
2. Kaubandusökonoomika	92,5	90,0	92,0
3. Rahandus ja krediit	81,5	76,0	82,4
4. Kaubanduslik raamatupidamine	77,0	103,0	84,0
5. Majandusküberneetika	70,5	84,0	92,0
Majandust.	83,0	86,0	87,8
6. Bioloogia	79,0	90,0	88,2
7. Geograafia	90,0	100,0	91,7
8. Geoloogia	85,0	80,0	80,0
Bioloogia-geograafiat.	83,5	92,0	88,2
9. Keemia	78,0	91,0	78,6
10. Füüsika	65,0	68,0	65,8
Füüsika-keemiat.	70,0	77,0	70,4
11. Matemaatika	59,8	59,0	68,6
12. Rakendusmatemaatika	74,0	95,0	84,4
Matemaatikat.	63,0	72,0	74,8
13. Vene keel ja kirjandus	60,0	70,0	60,0
14. Eesti keel ja kirjandus	83,0	88,0	56,1
15. Žurnalistika	—	—	68,0
16. Inglise keel ja kirjandus	84,5	84,0	67,7
17. Saksa keel ja kirjandus	84,0	80,0	70,0
Filoloogiat.	74,5	80,0	62,9
18. Ajalugu	86,0	80,0	74,2
19. Defektoloogia	88,5	88,0	60,0
20. Psühholoogia	78,0	92,0	88,0
Ajaloot.	84,0	86,0	74,1
21. Õigust.	85,0	86,0	86,6
22. Ravi	84,0	98,0	87,3
23. Spordimeditsiin	88,6	108,0	80,8
24. Stomatoloogia	83,0	92,0	76,0
25. Farmaatsia	81,5	75,0	65,7
26. Pediaatria	79,5	92,0	84,0
Arstit.	83,5	94,0	82,4
27. Kehakultuurit.	81,0	74,0	109,8
TRÜ keskmine	78,0	85,0	79,6

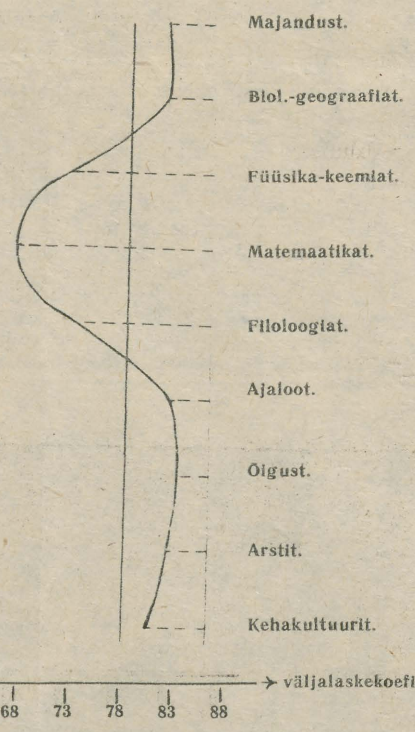

TRÜ päevase õppevormi üheksa õppeaasta (alates 1971/72. õ.-a.) keskmine efektiivsus teaduskonniti
NB! TRÜ keskmine on 78.

Aasta-aastalt suurenevad riigi kulutused kõrgharidusega spetsialistide ettevalmistamisele. Mõistagi on ühiskond huvitatud nende summade ratsionaalsest kasutamisest. Et rahvamajandusharuna kuulub kõrgkool mittetootmissfääri, siis on raske otsustada tema töö efektiivsuse üle. Kõrgkooli «produktsiooniks» on vastava spetsiaalsuse ja kindlate kvalitatiivsete omadustega spetsialistid. Nende omaduste kindlaksmääramine on aga väga keeruline. Seepärast kasutatakse kõrgkooli töö kvantitatiivse külje hindamiseks ühe näitajana **väljalaskekoefitsienti**. See kujutab endast kõigi lõpetanute ja viis (neli, kuus) aastat tagasi vastuvõetute suhtarvu protsentides. Kuigi õppeaja jooksul esineb peale väljalangevuse ka üleminekuid ühest õppevormist teise, kursusekordamisi, akadeemilisi puhkusi ja üliõpilaseks taastamisi, mis mõneti muudavad tulemusi, võivad pikema aja andmed olla tegelikkusele õige lähedased.

Järgnev analüüs rajanebki väljalaskekoefitsiendil. Lähteandmed on võetud aasta alguse aruannetest TRÜ õppeosakonnast kümne viimase õppeaasta kohta. Võrdluseks toodud Eesti NSV keskmiste ja Nõukogude Liidu keskmiste näitajate leidmiseks on kasutatud statistiliste aastaraamatute «Народное хозяйство СССР» ja «Eesti NSV rahvamajandus» vastavate aastakäikude andmeid.

Antud teemat ajendas käsitlema möödunud aasta lõpul kõrgkooli uurimise koordineerimiskomisjoni koosolekul ENSV Ministrite Nõukogu Riikliku Plaanikomitee esindaja poolt esitatud väide (ilma konkreetseid arve nimetamata), nagu oleks TRÜ-s tehtava töö kasutegur väiksem kui Tallinna kõrgkoolides. TPI andmetel oli nende päevase osakonna väljalaskekoefitsient viie aasta jooksul (alates 1976. a.) 64,3—74,8.

Millised on siis konkreetsed näitajad meie ülikoolis? Jooniselt ja tabelist näeme, et kogu ülikooli keskmine efektiivsus üheksa õppeaasta kohta (alates 1972. a.) oli 78. Kõige kõrgem oli see näitaja 1979/80. õ.-a., ulatudes 85-ni. Viimasel õppeaastal aga ilmnes mõningane tagasiminek 79,6-le. Teaduskondades ja erialadel esineb aga küll suuri erinevusi. Ülikooli keskmisest madalama efektiivsusega olid füüsika-keemia-, matemaatika- ja filoloogiateaduskond. Viimasena märgitu efektiivsuse viib alla alaliselt madala väljalaskekoefitsiendiga vene filoloogia eriala. Viimasel õppeaastal tuleb suur tagasilangus kõikidel filoloogia erialadel, samuti ajaloos, defektoloogias ja farmaatsias. Ülikooli keskmisest on märgatavalt paremaid tulemusi saavutanud õigus-, bioloogia-geograafia-, majandus- ja arstiteaduskond.

Erialade kaupa on kõige suurema väljalaskekoefitsiendiga kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise eriala, millele järgneb kaubandusökonoomika eriala. Kindlasti sundis siin üliõpilasi pingutama see, et neile erialadele võeti 1977/78. õppeaastani õppima üle ühe aasta. Oma kursuselt mahajäämisel tulnuks jätkata õppetööd individuaalselt. Kõrgema väljalaskekoefitsiendiga (9 õ.-a. keskmine) paistavad silma veel geograafia, defektoloogia ja spordimeditsiini ning viimasel õppeaastal majandusküberneetika, ravi, psühholoogia ja bioloogia erialad.

Küllalt paljud päevases osakonnas alustanutest lõpetavad ülikooli kaugõppeosakonnas, tõstes mõneti kaugõppe efektiivsust. Kolme aasta (1977—1979) kaugõppe lõpetanute uurimine näitas, et nende hulgas moodustavad statsionaarsest osakonnast ületulijad keskmiselt 12%. Kõige rohkem oli neid vene keele ja kirjanduse erialal, kus nad moodustasid täpselt kolmandiku kaugõppe lõpetajatest. Järgnesid võõrfiloloogia (18%) ja eesti filoloogia (15%) erialad.

Võrreldes TRÜ päevase osakonna efektiivsust kogu Nõukogude Liidu kõrgkoolide päevaste osakondade keskmise efektiivsusega aastate kaupa, näeme, et ülikooli efektiivsus on vaadeldud perioodi jooksul üldjoontes tõusnud 77-lt (1971/72. õ.-a.) 85-le (1979/80. õ.-a.). Samal ajal on jäänud Nõukogude Liidu keskmine efektiivsus põhiliselt samaks (isegi veidi langenud 88,8-lt (1972/73. õ.-a.) 87,1-le (1978/79. õ.-a.). Saksa DV-s püsib see näitaja 85—87 piirides. Eesti NSV kõigi kõrgkoolide päevaste osakondade keskmine väljalaskekoefitsient on kõigil vaadeldud aastatel olnud 3—4 palli võrra madalam ülikooli omast.

Ülaltoodust näeme, et ülikooli enamiku teaduskondade töö kasutegur püsib Nõukogude Liidu keskmiste näitajate lähikonnas ning on parem Eesti NSV kõigi kõrgkoolide päevaste osakondade keskmisest näitajast. Eriliseks rahulolematuseks seega põhjust ei ole. Tõsisemat tööd tuleb aga teha matemaatika, füüsika ning vene keele ja kirjanduse erialadel, kus väljalaskekoefitsient on lubamatult madal.

LEHTE JAKOBSOO

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Ring sai täis

Kui läinud aasta märtsis algasid ülikooli suurjuubeli teaduspäevad meie rajoonides ja linnades, alustas ringreisi ka rändnäitus «Tartu ülikool 350». Kahekümnel kahepoolsel stendil kajastub fotodes, tekstides, diagrammides, tabelites ja kaartides ülikooli teke ja areng kuni tänapäevani. Esimene eksponeerimispaik oli Põlva, viimane Narva. Kui päris teaduspäeva üritused said teoks ühel päeval, siis näitus oli üleval ikka mõni päev enne ja pärast. Kuulutused teatasid lahtiolekukoha ja -aja ning kutsusid vaatama. Ajalooteaduskonna noormehed Andres Kraas, Tõnu Pedaru, Aivar Põldvee, Taisto Liivandi ja Andres Saame sõitsid kohale vahel omapead, vahel koos mõne näitusekomisjoni liikmega. Kibekähku (iga korraga ikka nobedamalt ja osavamalt) võeti näitus maha, pakiti ning tõsteti ootavasse kaubafurgooni. Tubli juhi Valdur Loide kindla käe all läks reis järgmisse kohta. Väike ülevaatamine, mõne lahtitulnud sildikese tagasikleepimine, logiseva kruvi kinnitamine, tolmu pühkimine ja taas seati stendid jalgadele ning õigesse ritta.

Näitus oli väljas kõikjal, kus toimusid teaduspäevad. Suvepuhkuse veetis ta mere ääres kuurordis. Nimelt oli selle ülesandeks tutvustada meie *alma mater*'i elukäiku ja lähenevat juubelit Narva-Jõesuus asuva noortekeskuse «Noorus» paljurahvuselisele publikule.

Kõikjal sai rändnäituste toimkonna (eesotsas H. Käsperi teadusraamatukogust) koostatud ja Tartu «Arsi» kujundatud (kujundaja U. Särev, teostaja Ö. Lepa) väljapanek kiitva hinnangu. Mõned väljavõtted külalisraamatust.

Esimesest sissekandest Põlvas 13. märtsil: «Mida rohkemat võib veel soovida ühelt näituselt, kui ta suuresti rikastab inimese teadmistemaailma, annab meeldiva esteetilise elamuse, viib endised kasvandikud taas korraks tarkusesammaste taha . . .»

Rakverelaste esindajad kirjutavad: «Hea maitsega valitud ja kujundatud materjal andis meile esmakordselt nõnda tervikliku pildi TRÜ huvitavast ajaloost ja tänapäevast, inimestest, kellele võlgneme ääretult palju . . .»

«Energia» kolhoosi esimees sm. Suurmets lisab: «Sellised üritused võiksid toimuda igal aastal Rakvere rajoonis. Jääme lootma!»

78-aastane pensionär Viljandist: «. . . nägin nii palju huvitavat, mida sõnul ei oska seletada.»

Soome noorsoo esindajad Narva-Jõesuu laagris: «Kiitos esittelystä. Tervetuloa meille.»

Saarlaste nimel kirjutas EKP Kingissepa Rajoonikomitee esindaja: «Seni on saarlased sõitnud Tartusse haridust saama, nüüd tuli ülikool meile koju teavet jagama. Tulge veel, ootame. Soovime edu noorsoo kasvatamisel.»

Väga kaunilt on kujundatud Elva EPT kollektiivi tänusõnad. Meie rajooni haridusosakond lubab ülikoolile ikka anda noori tarmukaid koolilõpetajaid.

TRÜ šeflusaluse Elva sovhoosi esindajad: «Täis eestlaslikku uhkust, et meil on olemas selline ülikool, kummardame sügavalt tema teadlaste ja professorite ees.»

Viimase sissekande on teinud Narvas 1969. aastal lõpetanud Jaak Gross: «Aitäh toreda võimaluse eest meenutada Taaralinnas tarkuse taganõudmise aastaid!»

Ühel hiljutisel pakaselisel päeval toodi näitus koju ja pandi üles füüsikahoone alumise korruse fuajees. Ring sai sedapuhku täis. Nüüd saavad ka omainimesed ülikooli ajalugu pildis ja lühisõnas veel üle vaadata. Kasutagem juhust! Näitus jääb esialgu mõneks ajaks paigale.

ARVED LÜTS,
näitusekomisjoni esimees

Arthur Joachim von Oettingen

TARTU ÜLIKOOLI FÜÜSIKA-PROFESSOR 1866—1893

Eelmisel aastal täitus 145 aastat meie ühe möödunud sajandi silmapaistvama füüsikaprofessori Arthur Joachim von Oettingeni sünnist. Erinevalt oma eelkäijatest oli Oettingen kohaliku päritoluga: ta sündis 16. märtsil 1836 Tartus kreisikohtuniku pojana, sai keskhariduse Viljandis ja lõpetas 1859 Tartu ülikooli füüsikakandidaadi kraadiga. A. von Oettingen oli väga laialdaste huvidega. Täiendamise eesmärgil sõitis ta samal aastal Pariisi, kus õppis füsioloogiat ja anatoomiat Claude Bernardi juures, elektrit, optikat ja mehhaanikat Becquereli, Lioville'i juures. Sama aasta lõpul sõitis ta edasi Berliini, kus kuulas matemaatikat Weierstrassi ja Steineri, füüsikat Poggendorffi juures. Palju tähelepanu pühendas Oettingen ka eksperimentaalsele uurimistööle. Need tööd võimaldasid tal 1862. aastal saada Tartu ülikoolis füüsikamagistri kraadi ja 1863. aastal pidada *venia legendi* loengu Tartu ülikoolis eradotsendina töötamiseks.

Ülikoolis töötades huvitus ta meteoroloogiast. 1865. aasta detsembris alustati tema initsiatiivil Tartus pidevaid ilmavaatlusi. Need olid aluseks ülikooli Meteoroloogiaobservatooriumi loomisele.

1866. aastal, kui senine füüsikaprofessor L. Kämtz siirdus tööle Peterburi, valis teaduskonna nõukogu A. von Oettingeni füüsika kateedri erakorraliseks professoriks. Oettingen alustas kohe intensiivset tööd, hankides välismaalt uusi aparaate füüsikakabinetti, algatas uue, meteoroloogiat õpetava kateedri loomise idee. Ta suurendas füüsika õpetamise mahtu kümnele nädalatunnile ja asus esimesena meie ülikoolis korraldama füüsika praktikume. Nii osutus tänu Oettingenile ka Tartu ülikool üheks esimeseks, kus seda progressiivset füüsika õpetamise meetodit rakendati. 1868. aastal valis füüsika-matemaatikateaduskonna nõukogu ta korraliseks professoriks. Noor professor oli mitmekesiste teadmistega, pidas loenguid füüsikast, puhtast matemaatikast, meteoroloogiast. Ta oli ka võimekas eksperimentaator ning teadustöö organisaator. Tema poolt konstrueeritud anemograaf meteoroloogilisteks vaatlusteks pälvis 1876. aastal Londoni näitusel spetsialistidelt kõrge hinnangu. A. von Oettingen tegeles edukalt ka muusikateooriaga ja avaldas sel alal mitu mahukat artiklit. Juba 1876. aastaks oli A. von Oettingen teadusemaailmas niivõrd tuntud, et Peterburi Teaduste Akadeemia valis ta oma kirjavahetajaliikmeks. A. von Oettingen töötas Tartu ülikoolis intensiivselt 30 aastat. 1850—1866. aastal oli ta füüsika-matemaatika-teaduskonna dekaan. Mitu korda käis ta pikematel komandeeringutel Venemaa ülikoolides ja ka välismaal, kus sõlmis püsivad sidemed sealsete teadlastega. 1891. aastal eksponeeris ta Prantsusmaal oma universaalse takistussilla. Veel 1891. aastal tuli tal pärast Weihrauchi surma üle võtta ka Meteoroloogiaobservatooriumi juhatamine. 1888. aastal nimetati A. von Oettiegen teeneliseks professoriks. 1893. aastal valis Tartu Loodusuurijate Selts Oettingeni oma auliikmeks.

Silmapaistev oli ka A. von Oettiegeni kirjastustegevus. Ta redigeeris ja andis Tartus välja Liivimaa kubermangu meteoroloogiavõrgu töid. Pärast pensionile minekut siirdus ta Leipzigisse, kus asus tööle J. Poggendorffi biograafilis-kirjanduslike täppisteaduste sõnaraamatute toimetajana. A. von Oettingen suri Leipzigis 5. septembril 1920. aastal.

Prof. KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Saksa filoloogid Tbilisis

Olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» kolmas, üleliiduline voor saksa keeles toimus 17.—18. detsembril Tbilisi Võõrkeelte Instituudis. Osalesid kõikide liiduvabariikide, Moskva ja Leningradi võistkonnad, kokku üle 60 saksa filoloogi.

Meie võistkonda kuulus 6 üliõpilast: **Katrin Kalde, Heli Mägar ja Varje Vaasa IV kursuselt, Heli Mattisen, Irma Samoldina ja Reet Taimsoo V kursuselt.** Eelneva, üsnagi napi informatsiooni kohaselt pidi võisteldama võistkonniti (4 liiget). Kohapeal aga selgus, et võistkondade suurus oli väga erinev, mõnelt poolt oli kohal ainult vabariikliku vooru võitja (Ukraina). Seetõttu lubati kaasa teha kõigil, ka varumeestel, ja konkurss oli tegelikult individuaalne.

Žürii, kuhu kuulusid ka kõigi võistkondadega kaasasolevad õppejõud, valis paljude ettepanekute hulgast hääletamise teel välja olümpiaadi ülesanded. Need olid järgmised: filmi retsensioon makilindile pärast filmi kahekordset vaatamist (näidati väga kena, üsna selle maa filmikunstile iseloomulikku 20-minutilist Gruusia tummfilmi); venekeelse ühiskondlik-poliitilise teksti refereerimine saksa keeles (jällegi lindile) ja etteantud lausest lähtuva jutukese või situatsiooni koostamine. Lause saadi ühe raamatu huupi avamisel ja sõrme pealepanemisel. See lause oli: «Zwei Frauen waren mit ihren Körben unterwegs zum Markt» — «Kaks naist olid oma korvidega teel turule». Iga küsimuse eest oli võimalik saada maksimaalselt 10 punkti. Ülesanded polnud just kergete killast, eriti kohutas meie võistlejaid kaks vahetult teineteisele järgnevat lindile rääkimist ja küllaltki raske venekeelne tekst.

Kokkuvõttes ei läinud meil aga sugugi halvasti. Paremini klappis lühikirjandiga, selle eest saadi 7 ja 8 punkti.

Kaks esimest auhinnalist kohta hõivasid Moskva M. Thorezi nimelise Võõrkeelte Instituudi ja kolmanda koha Minski Võõrkeelte Instituudi tõlkide osakonna üliõpilased. **Neljandale kohale tulnud viie üliõpilase hulgas oli ka meie V kursuse tudeng Irma Samoldina (25 p.).** Rohkem auhindu välja ei jagatudki. Peeti ka mitteametlikku võistkondlikku arvestust. Siin olime Moskva, Leedu, Leningradi, Valgevene (Minski) järel viiendal kohal.

HELME TOEVERE,
saksa filoloogia kateedri vanemõpetaja

Ministri käskkiri Rektori käskkiri

Tööülesannete kauaaegse ja kohusetundliku täitmise eest ning seoses trükinduse 350. aastapäevaga autasustati ministeeriumi aukirjaga kirjastus- ja trükiosakonnast masinaladujaid **Lydia Kaljuveed** ja **Virve Toodet** ning trükitöölisi **Helve Mõtust** ja **Johannes Temmot**.

Rektor avaldas tänu vene keele metoodika kateedri õpetajale **Svetlana Zaikinale**, kes õpetas SDV üliõpilastele vene keelt.

ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär **Valev Platot** tänati üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel tehtud töö eest.

Kursusejuhendaja tööst

Sügissemestril arutati aulas kursuse- ja rühmajuhendajate nõupidamisel õppe-kasvatustöö küsimusi. Põhjalikult analüüsis juhendajate tööd õppeprorektor prof. U. Palm. Juhendajalt ootab rektoraat eelkõige abi õpperühmade ja dekanaadivahelise efektiivse sideme loomisel. Juhendaja põhiülesandeks oli ja jääb üliõpilaste suunamine, nende aktiivsuse tõstmine, mitte aga töö ise ära tegemine. Paraku on piisavalt juhtumeid, kus juhendaja ongi see vahetalitaja kateedri või dekanaadi vahel, ilma et üliõpilasaktiivi oleks tööle pandud. EKP TRÜ komitee sekretär dots. A. Kiris rõhutas, et eriti oluline on kasvatustöö ideelis-poliitiline külg, samuti kõlbeline kasvatus. Otsustes ja kasvatustöö kompleksplaanis on antud üldised suunad, mida tuleb aga konkretiseerida iga kursuse, iga rühma jaoks. Ka rühmajuhendaja põhimäärus jätab piisavalt suure vabaduse. Igal juhul peab arvestama üliõpilasgrupi spetsiifikat. EKP TRÜ komitee on korduvalt arutanud õppe-kasvatustöö käiku (viimati 1981. a. jaanuaris kehakultuuri- ja ajalooteaduskonnas).

Rühmajuhendaja peab leidma igale üliõpilasele sobiva lähenemistee. Äärmused, kus üldse ei tunta huvi üliõpilaste vastu, või, kus huvi kipub ulatuma detailidesse, ei ole end praktikas õigustanud. Juhendaja peab jääma vanema seltsimehe-nõuandja rolli. Oma igapäevatöös peab juhendaja olema tihedas sidemes ühiskondlike organisatsioonidega.

Juhendajatega tehtavast tööst rääkides märkis ajalooteaduskonna dekaan dots. A. Liim ka teatava aruandlussüsteemi vajalikkust. Teaduskonnas toimub kord semestris kursusejuhendajate nõupidamine. Suunamine käib järgmistes alalõikudes: individuaalne töö üliõpilastega; töö kursuse aktiiviga; töö kursusega (tunniplaanis on kursusejuhendaja tund igal nädalal); koostöö õppejõududega, kes sellel kursusel õpetavad.

Kursusejuhendajatest võttis sõna matemaatika III kursuse juhendaja dots. K. Soonets. Ta märkis, et väga tähtis on kursuse edasise elu organiseerimisel esimene aasta. Kui siis õnnestub paika panna võimekad liidrid, on edaspidi lihtsam. Juhendaja annab nõu ega kipu midagi ise üliõpilaste eest tegema. Kursusevanem peaks olema enam-vähem ühe-ealine enamikuga kursusel. Ka üliõpilased peavad saama võimaluse analüüsida õppetööd, muidugi koos õppejõududega. Kahepoolses kontaktis selguvad kõige paremini nii ainealased kui ka õppevälised kitsaskohad. Korraldatud üritusi tuleb ka hinnata, vaadata, mis läks hästi, mis halvasti — et teha järeldusi edaspidiseks.

Oluline on, nagu märgiti eespool, esmakursuslaste aktiivi leidmine, selle rakendamine ja suunamine. Oma mõtteid selle kohta pakkus inglise filoloogia esimese kursuse juhendaja dots. N. Toots. See töö algab juba juulikuus vestlustest tulevaste üliõpilastega. Kõrgkooli tuleb ikkagi noor inimene. Rühmajuhendaja peab hoolt kandma, et iseseisvaks muutumine ei toimuks isoleeritult. Keskkooli keskmine hinne ega ka iseloomustus ei ole siin kuigi head abimehed, sest nende abil prognoose tehes eksitakse liiga sageli. Kursuse kollektiivi kujunemisel, samuti töökasvatuse seisukohalt on siiski põhjendatud esmakursuslaste septembrikuine osavõtt koristustöödest, kus üsna kiiresti saab kõigile selgeks, kes on kes. Kui kursuse etteotsa valitakse ebatervet õhkkonda loov tuumik, on juhendajal väga raske oma tööd teha. Esimese ja ka vanemate kursuste töös on olulised ühisüritused.

Probleeme, mis seisavad rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide ees õppe-kasvatusprotsessi organiseerimisel, on piisavalt, mistõttu järgnevad sellesisulised üritused peaksid kulgema tihedamas diskussioonis ja aktiivsemalt.

Kes on siis praegu kursusejuhendaja ja kuidas saab ta oma tööd korraldada?! Käesoleval õppeaastal on kursuse- ja rühmajuhendajaid ülikoolis 222, iga teine neist on teaduste kandidaat või dotsent, 40% kuulub nooremate õppejõudude hulka, vaid 14 (6%) on teaduste doktorid ja professorid. Meeldiva erandi (12 juhendajat on professorid) moodustab arstiteaduskond. Juhendajate koosseis filoloogiateaduskonnas on noor, 41% juhendajatest on NLKP, nooremad ÜLKNÜ liikmed. Kuni 5-aastase pedagoogilise staažiga on 31%, üle 16 aasta 34%, 5—15-aastase staažiga 34%.

Selles, et kõrgkoolis jätkata kasvatustööd, on oluline osa õppejõu (mitte ainult kursusejuhendaja) ja üliõpilase vahelisel kontaktil — eriti nooremate kursustel. See side ei avaldu loomulikult üheselt, vaid tekib (või ei teki) väga erinevates õppe-kasvatustöö osades. Omaette probleem on õppejõudude suhtumine sellesse kontakti. Seda viimast hinnatakse kõige enam üliõpilaste teadusliku töö juhendamisel. Kui see sideme vorm on õppejõudude hulgas tõepoolest kõige enam hinnatud, siis on selge, et esimese ja teise kursuse üliõpilaste kasvatamisega ei tegelda kuigi tõhusalt. Selle tulemused ei vaja laiemat selgitust. Niisugustelt kursustelt langeb kõige rohkem üliõpilasi välja, just siin on õigusrikkumiste arv kõige suurem jne. Elu kinnitab ilmekalt, kui ekslik on arvamus, et üliõpilast ei ole tarvis kasvatada, vaid ainult õpetada, et tegemist on juba täiskasvanud inimesega. Üsna sageli jääb millestki puudu. Pole kogemust asju kriitiliselt hinnata, piirdutakse vaid tagantjärele tarkusega. Kas lõhutud mööbel ühiselamutes annab objektiivse aluse väitele, et süüdi on kasvatamatus? Kas üliõpilaste käitumine ülikooli peahoones (suitsukonide kustutamine aknalaudadel, radiaatoritel, seintele kritseldamine) ei räägi selget keelt, kui palju ja kui oluliselt erinevad paljude üliõpilaste arusaamad täiskasvanud inimeste omast?

Neid arusaamu ja tõekspidamisi on kutsutud kujundama kõik ülikooli organisatsioonid, kelle tegevus seostub kasvatustööga.

Kursusejuhendaja ei saa olla ega olegi klassijuhataja keskkoolist. Küll on tal aga suur osa tulevase spetsialisti kujundamisel. Kursusevõi rühmajuhendaja ei saa «kõndida vits peos hanekarja järel», vaid tema töömeetodid ja vahendid peavad olema teised. Kasvatusküsimuste lahendamisel ei saa tõenäoliselt retsepti anda, sest kasvatada tuleb inimest, mitte aga lihtsalt kasvatustööga tegelda lootuses, et ehk see pikapeale kellelegi mõjub. Siiski ei peaks õppejõust juhendaja pidama ebaloomulikuks huvituda oma üliõpilaste elu-olust pärast õppimist. Teoreetiliselt on asi selge, ütleb igaüks, aga tegelikkuses on üksnes sõnadest vähe. Ja neidki ei kasutata alati õigesti ja õigeaegselt. Kui esmakursuslane satub seadusega vastuollu sügisel, võib tõepoolest märkida, et polnud ju veel teada, kellega tegemist, aga edasi! Vanema kursuse üliõpilaste suhtes peaks ju teada olema tema huvid, ka negatiivsed hoiakud. Miks siis üliõpilane üldse rikub õigusnorme? Kui see on erand, siis kuidas sellised erandid üldse tekivad?

Kogu eeltoodu mõte on lihtne ja selge. Käesoleval ajal ei ole side õppejõu ja üliõpilase vahel veel küllaldane ning seetõttu on igasugune teoretiseerimine, mis varjab tegevusetust, lubamatu.

«Üliõpilaste kasvatustöös tuleb lähtuda sellest, et nad on täiskasvanud, vastutusvõimelised Nõukogude Liidu kodanikud, kelledest enamik kuulub ÜLKNÜ ridadesse ja seetõttu ei vaja liialdatud hooldamist, vaid asjatundlikku, nõudlikku, peamiselt üliõpilasi endid kasvatustegevusse nakatavat suunamist.» (TRÜ kursuse-(rühma) juhendaja põhimäärus (p. 3), kinnitatud rektori käskkirjaga nr. 210 20. detsembrist 1973. a.)

«Selle kestva ja vastutusrikka ülesande täitmine on võimalik vaid siis, kui üliõpilaste kasvatustööd ülikoolis tervikuna, eriti aga kursustel ning õpperühmades, viiakse läbi kõrgel ideelis-poliitilisel ning teaduslik-pedagoogilisel tasemel, sihikindlalt ja konkreetselt, arvestades üliõpilaste individuaalseid omadusi.» (Samas p. 2.)

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

Kuidas olla terve

Päeval tööl neli tassi kohvi ja viis saiakest. Õhtul kodus tugev praad ja magustoit.

Sellise menüü peale vangutaks professor Aili Paju etteheitvalt pead ning päriks kohe meie tervise järele. Ise imestaksime vahest alles siis, kui märkame liigseid kilosid või satume haiguse küüsi. Üldiselt peame end ju haritud naisteks. Teame, kuidas tervislikult toituda. Sellest annavad teada arsti- ja kokaraamatud, defitsiitne «Nõukogude Naine», kalendrid. Üks asi on siiski kirjandusest loetu, hoopis teine lektori elav jutt. Need, kes ühel neljapäeva õhtul uues anatoomikumis meditsiinidoktor Aili Paju kuulasid, püüavad ehk üht-teist omaks võtta. Nii veenev oli pakutu. Esialgu näib kõik lihtne: söögem paremini omastatavaid toiduaineid. Need on piimatoidud, muna, kala, juur- ja puuvili, mahlad muidugi. Hoiame korras oma seedimise, saame parema enesetunde. Seda kõike peavad eriti silmas pidama need, kellel aastaid juba rohkem, üle kolme-neljakümne.

Ülikooli naiskomisjon on tegutsenud pisut üle aasta. Initsiatiivgrupp tuli kokku 19. oktoobril 1980. Sellest rääkis naiskomisjoni esimees **prof. Selma Teesalu** nii: «Meid kutsusid kokku ametiühingukomitee esimees Helve Kabur ja Vilve Kalits. Tulid veel Inge Unt, Helga Kurm, Hiie Kimmel, Maie Ruus ja Valve-Liivi Kingisepp. Püüdsime ära arvata, millest meie naised huvituvad. Põhiteemad puudutavad ikka tervist ja perekonda. Liina-Mai Tooding on koostanud ka vastava küsimustiku, mille varsti vastata anname. Loodame ankeedid sisukalt täidetuna tagasi saada ning tahame selgunut arvestada.»

Esimesel aastal peeti peale vestlusõhtute loenguid ka ühiselamus. Kuulajaid oli hulga. Mind pani siiski imestama tolle õhtu vähene kuulajaskond. Oli ainult kümmekond inimest. Aga kui palju töötab ülikoolis naisi?! Päevad on pikad ja väsitavad, eriti palju on tegemist praegusel juubeliaastal. Kodus ootab pere. Pühendada kord kuus paar õhtutundi eneseharimisele ei tohiks siiski erilist auku meie ajakavva jätta. Mahavisatu see aeg pole teps mitte, seda enam, kui kodus kasvamas näiteks tütar. Tol õhtul jagas dotsent Virve Kask teavet just tütarlaste emadele. Sellest peaks mõne aja pärast meie lehest pikemalt lugeda saama tema enda sulest.

Naiskomisjoni üritustest on teada antud «TRÜ» kaudu. Välja on pandud kuulutusi. Suurematesse allasutustesse on saadetud kutseid. Mina käisin kuulamas esimest korda. Aitäh kutsumast! Tulen veelgi. Oli huvitav, oli vajalik. **Järgmisel vestlusõhtul kõneleb dotsent Helga Kurm sellest, mida arvavad abituriendid oma tulevasest abikaasast. See on neljapäeval, 18. veebruaril. Vaadake kuulutust ja tulge ka!**

VARJE SOOTAK

Eksam

«Järgmine,» hõikab väsinud õppejõud.

«Tere päevast!» teretab reipalt sisenev tudeng. «Eks ole, see on ehitusteaduskond?»

«Jah,» kinnitab õppejõud.

«Tähendab, ma võin minna laua juurde?»

«Võite küll.»

«Aga teie peate minu nime enne eksamineerimist üles märkima, eks ole?»

«Jah.»

«Palun. Minu nimi on Manol Pentšev Dentšev.»

«Nii. Pentšev Dentšev.»

«Nüüd nähtavasti peate minu nime kontrollima nimekirja järgi. Kas pole nii?»

«On küll,» vastab õppejõud ja kontrollib nimekirja.

«Aga nüüd arvatavasti soovite, et ma võtaksin pileti?»

«Jah.»

«Kui ma võtan pileti, võin ma ju enne vastamist veidi mõelda?»

«Muidugi võite.»

«Ja pärast seda võin vastata?»

«Võite.»

«Ja kui ma vastan kõik küsimused õigesti, võtate minu õpinguraamatu,» ulatab üliõpilane matriklit õppejõu poole.

«Jah,» noogutab õppejõud ja võtab õpinguraamatu.

«Siis teete selle lahti ja kirjutate «väga hea».»

«Jah,» avab professor õpinguraamatu ja kirjutab «viie».

«Ja mul ei jää üle midagi muud, kui Teid tänada ja ära minna?»

«Jah.»

«Nägemiseni!»

«Nägemiseni!» vastab professor ja vaatab hämmastunult ukse poole. Siis meenub talle miski ja ta hõikab summutatud häälega: «Järgmine!».

S. TRAIKOV
Tõlge «Nedeljast»

Kaastundest

Kõige otsem tee inimsõbralikkusele on kaastunne. (See tõdemus on muide täielikus kooskõlas ühiselureeglitega.) Kuigi ka endale võib kaasa tunda — näiteks siis, kui loomaaias ahv sulle punast tagumikku näitab —, ei ole miski võrreldav õnnetundega, kui näed (kuuled, koged), et kellelgi on läinud veelgi halvemini. Talle kaasa tundes võid minetada kõik isikliku, jätta sinnapaika oma hädaorud ja afektid ning olla suur, tugev ja julge nagu ei kunagi varem. Kaastunne on sulle ühtaegu palsam ja õilistav ekstaas. Võõraid hädasid nentides tunned end kui sõbralik sfinks või kaitsev tare-tareke, mis kõik endast annab, midagi vastu palumata. Sa ei palugi ja naudid võimalikult kaua oma empaatiavõimet... Suurim egoistidest, sa unustad, et varsti pead jälle hakkama mõtlema hetkele, mil sinugi merekarbid kohisemast võivad lakata. C'est la vie!

KÄRT HELLERMA

Teenekat keelejuhti meenutades

Läinud aasta mais lõppes karjala keele Tihvini murraku parima keelejuhi Paraskovja Manitševa elutee. Lubatagu pühendada need read tema mälestusele kõikide karjala-huviliste poolt, kellele lahkunu on olnud teejuhiks rahvakeele ja -kultuuri maailma.

Paraskovja Manitševa (s. Kukina), hukka paro, oleks eelmise aasta 9. oktoobril pühitsenud oma 84. sünnipäeva. Sündinud karjala peres Leningradi oblasti Boksitogorski rajooni Korgorka külas, rajas ta oma kodu naaberkülla Sel'issäle. Seal elas ta koos abikaasaga oma elu lõpuni.

Paro oli kirjaoskamatu, seda paremini mäletas ta aga oma emakeelt ja tundis rahvakultuuri traditsioone. Külaelanikud pidasid teda nõiaks. Oma sellealaseid võimeid ja teadmisi, kui tal neid oli, ta uurijatele siiski ei avaldanud ja nii jääb mainitu vaid omakülainimeste oletuseks. Teistest Paro, tõsi küll, mõneti erines (sel puhul on rahvasuu sageli varmas inimesele erilisi võimeid omistama), eelkõige oma terava mõistuse ja kõrge vanuse kohta lausa ülihea mälu poolest. Neist omadusist johtuski, et Petroskoi keeleteadlane V. Rägojev, kes 1965. aastal siirdus ettevalmistavale uurimisretkele Tihvini karjalaste juurde, leidis Paros taipliku, kompetentse ja innuka keelejuhi. Järgnevate aastate jooksul töötas Paro Manitševaga kõige rohkem ja kõige süstemaatilisemalt V. Rägojev. Kahtlemata on Paro jutustustel suur osa V. Rägojevi kandidaadidissertatsiooni valmimises. Pärast väitekirja kaitsmist 1978. aastal TRÜ-s koostas V. Rägojev mahuka eriväljaande P. Manitševa tekstidest[1]. Selle aluseks on rohkem kui 20 tunni helilintide litereeringud. Raamat sisaldab P. Manitševa autobiograafilisi meenutusi, etnograafilist ainestikku endisaegse töö, toitude, kombestiku, rahvakalendri kirjeldustena, andmeid rahvameditsiinist, folkloristidele huvi pakkuvaid seletusi uskumuste, ennustuste ja taigade kohta, peale selle ühe muinasjutu, kümmekond tšastuškastroofi jm. See on P. Manitševa elutöö kokkuvõte, ühtlasi mälestis rahvakillust, kelle keelemurre muukeelses ümbruses paratamatult liigub assimileerumisele. Hääbuva murraku uurimine, mida võimaldavad fikseeritud tekstid, on möödapääsmatult vajalik karjala murrete ajaloolis-võrdleva jälgimise tarvis. P. Manitševa tekstid on peale ainulaadsuse mälestisena huvipakkuvad keeleteadlastele, folkloristidele, etnograafidele.

V. Rägojevi koostatud kogumikus avaldatu ei hõlma aga kaugeltki kogu P. Manitševalt fikseeritud tekstihulka. Kümneid tunde helilinte ootab uurijaid Petroskoi Keele, Kirjanduse ja Ajaloo Instituudi keeleteaduse sektori arhiivis. Peaaegu kümme tundi lindistusi on ka Eesti arhiivides (KKI rahvaluulesektoris ja soome-ugri keelte sektoris, TRÜ soome-ugri keelte kateedris).

Eesti uurijad on P. Manitševa jutul käinud alates 1976. aastast. Siis sõitis Tihvini karjalaste juurde esimene TRÜ üliõpilaste praktikaekspeditsioon viljakaima karjala keelesaarte uurija dots. P. Palmeose juhendamisel. Sellest alates on Tihvini karjalaste juures (ja muidugi alati ka P. Manitševa juures) käinud 6 üliõpilaste praktikagruppi, juhendajaks alati dots. Palmeos. Sellele lisandub üliõpilaste 2 omalkäel-sõitu talvevaheajal. P. Manitševa on võimalust mööda ikka lahkesti vastu võtnud ka neid, kes karjala keeles alles esimesi samme teevad. Kellel keeleoskus veel napp, on võinud P. Manitševale alati esitada küsimusi ka vene keeles ja olla kindel, et vastused annab keelejuht oma kodumurrakus. P. Manitševa mõistis, et temalt soovitakse kuulda (ja lindistada) eelkõige ladusat kodumurdelist juttu. Nii on P. Manitševalt saanud väärtuslikke materjale koguda ka need, kes temaga esmakordselt kokku puutuvad.

Ka meenutamine-vestmine võib olla tõsitöö. Minevikumälestuste jäädvustamise puhul on ta seda kindlasti. Paro Manitševa töö keelejuhina on pälvinud tänu nii kogenud teadlastelt kui ka paljudelt TRÜ üliõpilastelt-praktikantidelt. Iga mõtteretk koos Paroga endiskultuuri maailma on olnud ainesse süvitsi tungimisele virgutav, faktiküllane ja seosterohke.

P. Manitševa mahukas tekstipärand alles ootab põhjalikumat uurimist. Suunaku seda käsitlema peale teadusliku huvi ka austus inimese vastu, kes elulõpul suutis nii palju anda oma kodumurraku ja selle kõnelejate mõtte- ning elulaadi fikseerimise ja tundmaõppimise heaks.

Allakirjutanul tuli jääda viimaseks, kellega Paro Manitševa jõudis oma mälestusi vahetult jagada. Edaspidi jääb meie ülesandeks lahkunud keelejuhilt talletatud materjalide hoolikas läbitöötamine.

HANNES VOOLMA,
eesti fil. III k.

[1] Образцы карельской речи (Тихвинский говор собственно карельского диалекта). Собрал, расшифровал и перевел В. Д. Рягоев. Ленинград, «Наука», 1980.

Talvepilt ajakirjast «Československá Fotografie»

Raamatukogu teatab

Vana raamatukogu lugemissaalides lugejaid enam ei teenindata. RVL teel saabunud kirjandust on võimalik kasutada ja tagastada ühiskonnateaduste raamatukogus (Ülikooli t. 16, ruum 109). Sealsamas võetakse ka vastu soove RVL kaudu tellitavale kirjandusele ja infoasutustes valmistatavatele kserokoopiatele. Raamatukogu uue hoone pidulik avamine toimub 22. veebruaril kell 15. Järgmisel päeval ootame juba kõiki lugejaid.

Uusi trükiseid

Применение статистических моделей при анализе данных. Труды вычислительного центра. Выпуск 48. Тарту 1981, 200 экз., 68 с., 40 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 579. Вопросы становления и развития языковой системы. Труды по русской и славянской филологии. Тарту 1981, 500 экз., 152 с., 1 руб. 40 коп.

NB!

Järgmine «TRÜ» ilmub 12. veebruaril.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tel.lm. nr. 240. MB-02927. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Fr. R. Kreutzwaldi nim. Rahvaraamatukogu
Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik üllkool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (1287) Reedel, 12. veebruaril 1982 XXXIV aastakäik

UNIVERSITAS TARTUENSIS 350

Nädal algas lausa pakasega. Vaheajalt tagasi jõudnud tudeng ei sautnudki auditooriumis istuda, külm tegi kangeks näpud ja nina. Mõnigi loeng jäi seepärast pidamata-kuulamata. Nüüd hakkab kõik tuntud rada mööda minema. Loengule, kinno, teatrisse, vahepeale mahub ka juubelitööde tegemine. Peahoones on palju muutunud. Kolmandalt korruselt kolis ära vana tuntud «seminarka». Peahoones ja selle lähedal õppijatele oli see meelispaik. Oli pool tundi aega, leidsid ikka seal mõne tühja laua, kus said kasvõi järgmise loengu materjali ette valmistada. Uus koht, endine «tuubikum», ei ole küll kaugel, aga siiski mitte nii mugav. Pakasega ilma mantlita sinna ei lippa. Midagi loeb ka traditsioon. Ent see kõik on nüüdsest peale ajalugu. Kolimisel oli palju aitajaid ja see laabus ruttu. «Seminarka» oli ka toimetuse hea naaber, kuhu meiegi oma väikesest ja rahvarohkest ruumist tööd tegema (s. t. lugu kirjutama, korrektuuri lugema) läksime. Pealegi pole nii väikesel toimetusel nagu ülikooli lehel oma teatmeteoseid, näiteks entsüklopeediaid, kust andmeid kontrollida. Aga nüüd peaks meilegi rohkem tööruumi jaguma. Tänases lehes tahtsime ringi peale teha viimastele suurematele muudatustele ülikooli elus. Ja seda polegi juubeliga seoses nii vähe. Kõigepealt käisime Toomemäel, siis põõrasime peahoonesse tagasi.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Mis alma mater'is uut on?

AJALOOMUUSEUM

6. detsember 1976 — rektori käskkiri TRÜ ajaloo muuseumi rajamise kohta.

Märtsis 1979 asus tööle muuseumi juhataja, esimene koosseisuline töötaja Ela Martis.

1. aprill 1981 — avati muuseumi esimene ekspositsioon aastaist 1632—1710 ja 1802—1918 peahoone keldriruumides.

16. novembril 1981 hakati muuseumi varasid Toomele teadusraamatukogu senisesse majja kolima. Nüüd on kolimine lõppenud, uue asupaigaga pisut harjuda jõutud, kodusekski tehtud. Ja kohe tahaks lisada, et Toome sobib ajaloomuuseumi tarvis kohe väga. Sinna ei kujutakski teisi asukaid. Ent üks asi on siiski paberid, millega asutused paika pannakse, hoopis teine tingimused ja olukord. Sest mittemillestki ei saa ka teha mitte midagi. Ülikoolis olid muuseumi loomise tingimused olemas ammust ilma, ka entusiastid. Alguslugu võiks olla juba 1963. aastas, kui keemiadotsent Tullio Ilomets hakkas vanu esemeid kokku korjama, koguni lausa päästma, sest osa inimesi ei pea vanast siiamaani lugu. Kuidas muidu juhtuks nii, et veel praegugi leiab siitsamast ülikoolist välja visatud väärtusi. Ju need inimesed ka ise ajalootud ja kultuuritud on. Ent aeg läks, esemeid kogunes, huvilisi ka. Muuseumi loomise üks initsiaatoreid oli samuti ajalookomisjon eesotsas sekretär Milvi Reinfeldtiga.

Nüüd on meil juba mõnda aega ajaloomuuseum olemas. Ta kasvab ja ilmestub.

Direktor E. Martis: «Peale trepikodade on selles majas kasulikku pinda 2760 ruutmeetrit. Püüame selle kujundada igati ajalooliseks hooneks. Näiteks rõdusaalis võiks hakata ajalooteemalisi loenguid pidama. Läänetiiva esimesel ja teisel korrusel hakkavad paiknema fondihoidlad, lektoorium ja restaureerimislabor, kolmandal korrusel töötajate kabinetid, NSV Liidu ja üldajaloo kateedrid, «Skandinaavia kogumiku» toimetus, samuti ajalookomisjon.

Idatiib ehk ekspositsiooniosa avatakse juubelipidustuste ajaks. Muuseumi juurde on koondunud ka ülikooli ajaloo uurijad. Pärast ülikooli 3- ja 1-kõitelise ajaloo ilmumist jätkub ka «Tartu Ülikooli ajaloo küsimuste XIII, XIV ja XV väljaandmine.»

Praegused tööruumid on siiski mõnevõrra ajutised, kuigi sisse kolides koguni ise pintsel ja värvipott pihku võeti. Läänetiiba hakatakse 1983. aastal põhja'ikult restaureerima. Projekti esimene variant on valmis, autorid arhitekt A. Buldas ja peainsener J. Kulasalu.

Muuseumil on arvel üle 8000 säilitusühiku See moodustab kõigest kümnendiku tulevasest materjalist. Nii ei näi Toome maja ajaloomuuseumile sugugi suur olevat. Me lihtsalt ei oska kõike vaja minevat ettegi kujutada. Ka seda mitte, et erinevad kogud (puu- ja raudesemed, fotod, arhiivimaterjalid jm.) vajavad erinevaid hoiutingimusi.

Millega praegu tegeldakse? Peale põhitöö, s. t. materjali süstematiseerimise, paigutamise, ekspositsiooni ettevalmistamise ja laiendamise tuleb palju jõudu ja rahulikku närvi varuda ka remondi ja varustamise peale. Jõudu muuseumi hakkajale naisperele!

D. ULJANOVI KORTERMUUSEUM

Ajaloomuuseumi puudutab ka üks suur uudis — juubeliürituste ajaks tahetakse avada Burdenko t. 61 majas TRÜ ajaloo muuseumi filiaalina D. Uljanovi kortermuuseum. Lenini vend Dmitri Uljanov õppis Tartu ülikoolis ning elas aastail 1900—1901 tolles majas. Muuseumi rajamise mõte liikus juba mõnda aega. Kanda kinnitas see tõsisemalt eelmise aasta augustis. M. Reinfeldt käis konsultatsiooni saamas Moskvas Lenini Keskmuuseumis. Novembris võttis Marina Raup (ajaloomuuseumi vanemteadur) osa seminarist, kuhu kutsuti V. I. Lenini ja tema perekonnaliikmete kõikide muuseumide esindajad.

Filiaali juhataja Elli Jaska ütles, et eelmisel kuul moodustati muuseumi nõukogu ning on peetud ka esimene töökoosolek. Nõukogu esimees on EKP Tartu Linnakomitee sekretär Arno Allmann, asetäitja prof. Johannes Kalits. Eksponeerida kavatsetakse D. Uljanovi toa makett originaalsuuruses, materjale marksismi levikust Eestis aastail 1880—1890, Uljanovite perekonnast ja D. Uljanovi tegevusest Tartus. Ekspositsioonipinda on ca 12 ruutmeetrit. Enne seda on tarvis maja remontida, linna täitevkomitee on lubanud seda teha 1. juuniks. Remontima hakkab rajooni REV. 1. märtsiks peab valmima projekt, seda teeb Kultuurimälestiste Riikliku Projekteerimise Instituudi Tartu filiaal. Projekteerija on Ülle Einasto. Ajaloolane Niina Raid koostas väga põhjaliku ajaloolise õiendi.

Arvatavasti on see Lenini perekonnaliikmete üks nooremaid muuseume. Seepärast on raske leida perekonna käsutuses olnud esemeid, samuti D. Uljanovi omi. Püütakse hankida sajandivahetuse üliõpilastoa mööblit, tellitakse dokumentide koopiaid. Palju kasulikku informatsiooni jagas väljapaneku koostamiseks D. Rudnev. Tema on ka eesti keeles ilmunud D. Uljanovi raamatu autor. Moskvas elab D. Uljanovi tütar Olga. M. Raup saabus Moskvast tagasi koos tema kingitud raamatutega. Pannakse välja ka D. Uljanovi portreefoto, mis kingiti meie rektorile.

D. Uljanovi muuseumi ettevalmistamisega tegelevad praegu kaks TRÜ muuseumi juba nimetatud töötajat — Elli Jaska ja Marina Raup. Nende töötuba on Toomel, telefon 693 olgu ka igaks juhuks mainitud, sest mine tea, kui väärtuslikku materjali või ettepanekut saab keegi pakkuda. Ehk on kusagil säilinud sajandivahetusest pärit üliõpilasmunder, selle keisrikulliga nööpe, kraelõkmeid, tudengimüts... Raske on leida tolle aja üliõpilastoa mööblit ja muid esemeid. Muuseumirahvas on väga tänulik niisuguste leidude eest.

«SOPHOKLES» LAHTI

Mitte küll oma vanas kohas, vaid hoopis peahoone teisel pool otsas. Hommikuti avab ta uksed kell 7.30 ja võtab meid sööma kella 18-ni. Laupäeval on ta lahti kella 7.30—15-ni. Ja asukohaks on siis juba ammu välja kuulutatud ajaloomuuseumi endised ruumid peahoone paremas tiivas ehk veel lihtsamini õelduna kaugekõneautomaadi vastas.

Sel nädalal võis seal veel end valge värviga ära määrida ja lupja kaela saada. Aga tööde lõpetamise hoog oli sees ja nii avatakse kõigi plaanide kohaselt einelaud esmaspäeva hommikul. Esimesel päeval küll ehk alles kella üheksast.

Lühiintervjuust vana kohviku filiaali juhataja Eevi Neostusega võib teada anda järgmist:

«Leti taga oleme kahekesi koos Liidi Mäestega. (Nemad on meile teada, «Sophoklese» omad inimesed). Juurde on vaja kaht kohvikeetjat, tulevad kokk ja köögitööline, kaks nõudepesijat ja koristaja. Kokku on meid 9.

Korraga saab einestada 75 inimest. Esimesse ruumi saab panna viis lauda, teise 15 (lauad-toolid on muide meie armsast vanast kohvikust).

Pakume võileibu ja salatit (neid hakkame kohapeal tegema), sooje sardelle. Sööklast nr. 25 toome saiu, kooke, küpsiseid ja kulinaariatooteid.»

Kohviku juhataja on remondi algusest peale iga päev ise kohal olnud. Algul polnud ta tööde käiguga põrmugi rahul, lihtsalt kõik venis. Lõpupoole hakkas laabuma. Praegu muretsetakse, et kuidas uues paigas töö minema hakkab. Uut on veel niipalju, et kui varem sai «Sophokleses» õhtuti pidu pidada, siis nüüd jääb see küll ära. Päevane tööaeg on isegi pikk.

Niisiis, esmaspäevani!

REKTORAADI KOOSOLEK

● **Esmaspäevasel rektoraadi koosolekul oli kõne all juubelitööde käik.** See puudutab ka õppetööd. Kevadsemester palju ei lühene, tõenäoliselt lõpevad eksamid 27. juuniks. **Üks uuendus on aga niisugune: eranditult kõik I kursuse üliõpilased töötavad kolm nädalat suvemalevas, et saaksime juubelitöödega õigel ajal valmis.** Suvemaleva I vahetus algab 28. juunil, II 19. juulil ja III 9. augustil.

● **Kinnitati osaliselt teaduskondade juubeliobjektid:**

kehakultuuriteaduskonnale uus õppehoone ja kõik spordirajatised;

füüsikaosakonnale auditooriumikorpus;

ajaloo-osakonnale ajaloomuusiumi maja Toomel, selle vahetu ümbrus (piirneb esimese teega) ja D. Uljanovi kortermuuseum Burdenko t.;

õigusteaduskonnale peahoone ja endisesse õpperaamatukogusse rajatavad arhiiviruumid.

Restaureerimisvalitsuse käsutusse tuleb suvemaleval saata 10—15-meheline brigaad peahoonele väljastpoolt uut värvi andma. Sellesse gruppi võiksid kuuluda ka õigusteaduskonna noormehed, sest peahoone on ju selle teaduskonna korrastada. Mõistagi saab suvemalevas tehtud töö eest tasu.

Linnaobjektidest jäävad ülikooli korrastada Toomemägi ja Vana-Jaani kalmistu. Tublit tööd tuleb teha ka kommunistlikul laupäevakul.

● **Koosolekul oli juttu samuti juubelitöö tegijate stimuleerimisest.** Selleks väljatöötatud tänukaartide süsteem kiideti heaks. Lähemalt tutvustame seda 26. veebruari lehes.

● **Senitehtud töö eest sai kiita matemaatikute staap** (esimees dots. Mati Heinloo). Importmööbli lahtipakkimist ja nõukogu saali ning rektoraati viimist korraldas dots. Ivar-Igor Saarniidu juhitud grupp. Mööbel sai kohale toodud ja suures osas kokkugi pandud, kuigi viimane polnud nende ülesanne. Toole tassisid kõik rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide peahoones paiknevad tööajad. Kummaline oli aga kantseleirahva käitumine, kes kuidagi ei saanud mahti paarikümneks minutiks appi tulla. Seda enam väärib eeskuju meie paljude lugupeetud õppejõudude kaasalöömine. Professor Vilma Kelder viskas näiteks mööda minnes mantli seljast ja asus appi. «Seminarka» raamatuvarade uude paika — õpperaamatukogu endisesse majja toimetajate hulgas olid auväärsemad dotsent Paula Palmeos ja professor Huno Rätsep. Kiita said ka arvutuskeskuse naistöötajad Maie Viitso, Tiina Lasn, Helle Hein jt. Nemad olid «seminarka» väljakolimisel nõus olema ettenähtud ajast kauem, et töö saaks päevaga ära lõpetatud. Kiitust väärivad veel eksperimentaaltöökoja töötajad — Väino Järve, Uno Jaanson ja Ennu Kasearu.

● **Lausa hukkamõistu on ära teeninud need, kes juba oma otsestesse tööülesannetesse vastutustundetult suhtuvad.** Nii näiteks tuli kaheksal inimesel kokkulepitud ajast tund aega kauem autojuhti oodata. Vanemuise t. 33 komandant hilines pool tundi ning mööbel jäi ära vedamata.

● **Kes peavad juubelitöödest osa võtma?** Kõik. Siin ei loe kraadid ega positsioonid. Ja ega polegi enamikule tarvis selgitada ega neid agiteerida. Mõnesid tuleb aga lausa tagasi hoida tervise pärast. Kes ikkagi füüsilist tööd teha ei tohi või kellel viis aastat üle pensioniea, võivad rahumeeli eemale jääda. Mitmed õppejõud töötavad koos üliõpilastega. Nii peakski. Muidugi mõjutab ka juubelitöödest osavõtt pääsmete saamist septembris toimuvatele tippüritustele. Ja kes pole kaasa löönud, sel ei tasuks imestada, et just tema piletist või isegi kutsest ilma jääb. Ülikoolipere on ju suur.

Veel tähelepanuks: juubelitööde staap annab inimesi abiks, kuid tööde juhtijaks ja organiseerijaks jääb allasutus ise.

* *

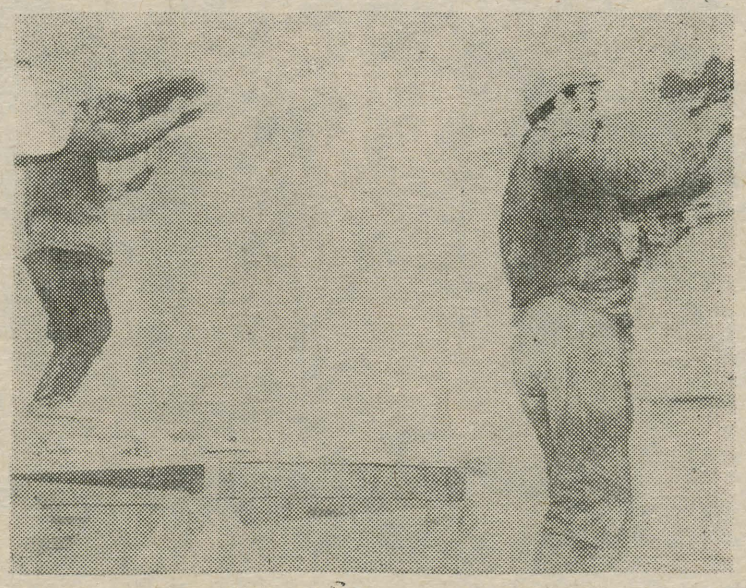

Remondis on ka osa auditooriume. Töömeeste käes on parajasti Hatšatur Abovjani nimeline loenguruum.

ARVO TENNO foto

TRÜ NÕUKOGU

29. jaanuaril peeti järjekordne ülikooli nõukogu koosolek. Ülevaate 1981. aasta teaduslikust tööst tegi teadusprorektor bioloogiadoktor **A. Kallikorm.** Kõnet aitasid ilmestada skeemid ja slaidid ülikooli töötajate poolt väljastatud trükistest möödunud aastal.

Reservohvitseride ettevalmistusega seotud probleemidest ülikoolis rääkis sõjalise õpetuse kateedri juhataja polkovnik **E. Hirvlaane.** Meie üliõpilaste ja töötajate tervislikust olukorrast rääkisid dots. **U. Leisner** ja dr. **S. Aru.**

Professori teadusliku kutse taotlemiseks hääletati õigusteaduse doktor **H. Randalu** ja meditsiinidoktor **U. Sibula** poolt. Dotsendi teadusliku kutse taotlemiseks hääletati pedagoogikakandidaat **H. Laidre** ja füüsika-matemaatikakandidaat **L. Loone** poolt.

Võõrkeelte kateedri juhataja dotsendi kohale kinnitati pedagoogikakandidaat **A. All.**

EKP TRÜ KOMITEES

● 25. jaanuari koosolekul võeti NLKP liikmeks teadusliku kommunismi kateedri õpetaja Raivo Vettik.

● Ülikooli asutamise 350. aastapäevaga seotud spordiüritustest andis ülevaate vastava komisjoni esimees, kehakultuuriteaduskonna dekaan prof. A. Viru.

● Kasvatustööst ajaloolaste ühiselamus rääkisid prodekaan A. Reinmaa ja dekaan dots. A. Liim, arstiteaduskonna ühiselamus — parteisekretär dots. L. Mehilane. Võeti vastu otsus.

8. veebruari koosolekul kavandati NSV Liidu moodustamise 60. aastapäeva tähistamise ürituste plaan ülikoolis.

Kinnitati parteikomitee kevadsemestri tööplaan.

REKTORI KÄSKKIRI

Rektor avaldas kiitust ja õnnitles 50. sünnipäeva puhul neuroloogia ja neurokirurgia kateedri dotsenti **LIIVIA LUTSU** eeskujuliku teadusliku, pedagoogilise ja ühiskondliku tegevuse eest. Hoolsa ja kohusetundliku töö eest pälvis samal sünnipäeval kiituse ka majandusosakonna koristaja **LIIDIA MIRONOVA.**

80. sünnipäeval õnnitles rektor kauaaegse eeskujuliku töö eest valvur **ALIIDE SÕÕRDI.**

Kauaaegse viljaka pedagoogilise, metoodilise ja teadusliku töö eest avaldati tänu üldfüüsika kateedri dotsendile **OSVALD SEEMANILE.**

*

Aktiivse loengulise töö eest ning propagandistide, juhtiva kaadri ja õpetajate õpetamise eest avaldas rektor tänu järgmistele NLKP ajaloo kateedri õppejõududele: **prof. LEMBIT RAIDILE, dotsentidele JÜRI ANDILE, FELIKS KINKARILE, SIINA LEPIKULE, HANS DSISSILE, LEMBIT KIIGELE** ja **dots. kt. RAFIK GRIGORJANILE.**

Kateedrijuhataja **prof. JOHANNES KALITS** pälvis EKP Tartu Linnakomitee tänukirja ja ühingu «Teadus» presiidiumi aukirja.

*

ARSTIPUNKT TEATAB

I—IV kursuse üliõpilased peavad tulema arstipunkti iga-aastasele kopsuproovile kell 13—16 järgmistel päevadel:

arstit. 12., 15., 16., 19. veebr.;
bioloogia-geograafiat. 22., 23., 26. veebr.;
majandust. 1., 2., 5. märts;
õigust. 9., 12. märts;
füüsika-keemiat. 15., 16., 19. märts;
matemaatikat. 22., 23., 26. märts;
filoloogiat. 29., 30. märts, 2. aprill;
ajaloot. 5., 6., 9. aprill.

Ambulatoorse kaardi peavad tooma Mare Joonsalu, Imbi Lang ja Ene Valdma (ajaloot. V k.) ning Tatjana Puškova (filoloogiat. V k.).

Ülikooli esimene füüsilise geograafia ja meteoroloogiaprofessor

Möödunud sajandi algul uurisid ja arendasid füüsilise geograafia ja meteoroloogia probleeme Tartu ülikoolis füüsikaprofessorid **G. F. Parrot, J. F. Parrot ja L. Kämtz.** Need mehed panid aluse meteoroloogiliste uuringute suunale Tartus, kusjuures L. Kämtzi loetakse koguni üheks meteoroloogia loojaks nii Venemaal kui ka kogu maailmas.

Kui pärast L. Kämtzi lahkumist hakkas füüsikakateedrit juhatama professor A. Oettingen, oli meteoroloogiline uurimistöö kujunenud juba nii mahukaks, et uue kateedri loomise vajadus oli ilmselge. 1. jaanuaril 1875 loodigi ülikoolis füüsilise geograafia ja meteoroloogia kateeder ja selle juhatajaks valiti **Johann Carl Friedrich Weihrauch,** kes juba 1871. aastast oli töötanud siin dotsendina.

J. Weihrauch sündis 23. novembril 1841 Saksamaal, kus sai ka oma hariduse. Pärast matemaatilise kõrghariduse omandamist töötas ta mitmeid aastaid gümnaasiumiõpetajana, sealhulgas 1865. aastast Kuressaares. Tartu ülikoolis hakkas ta tööle esialgu dotsendina.

Saanud ülikoolis professoriks, sai J. Weirauch oma alluvusse ka hiljuti loodud meteoroloogia observatooriumi, mille organiseeris 1865. aastal ja mida senini juhatas füüsikaprofessor A. Oettingen. A. Oettingen ja J. Weihrauch töötasid meteoroloogiaprobleemide kallal koos enam kui 20 aastat.

Koos kateedri moodustamisega eraldati valitsuse poolt selle materiaalse baasi loomiseks tollal küllaltki soliidne, 2000-rublane summa. Kuigi Weihrauch juba alguses taotles meteoroloogiaobservatooriumi ehitamiseks täiendavate summade eraldamist, jäid need tulemata ning vaatlusi tuli teha väga halbades tingimustes.

Algul domineerisid J. Weihrauchi õppe- ja teadustöös puhtmatemaatilised teemad ja kursused. Aja jooksul aga kaldus raskuspunkt üha enam meteoroloogiliste ainete ja teemade kasuks. Weihrauchi töid füüsilise geograafia ja meteoroloogia valdkonnas iseloomustab vaadeldavate nähtuste sügav matemaatiline analüüs. Tartu meteoroloogilise suuna kujunemisel on tema põhiteemaks just matemaatiliste meetodite rakendamine meteoroloogias. Tema poolt kasutatud matemaatilised andmetöötlusmeetodid olid uudsed kogu maailmas, kuid kahjuks levisid need teadlaste hulgas vähe, sest Weihrauchil endal ei olnud kuigi häid sidemeid teiste keskuste teadlastega. 1879. aastal võttis ta küll osa rahvusvahelisest meteoroloogide kongressist Roomas, kuid ei suutnud edukalt kasutada seal loodud sidemeid.

1886—1888 töötas J. Weihrauch ka füüsika-matemaatikateaduskonna dekaanina. Kui 1890. aastal täitus Weihrauchil 25 aastat ülikooli teenistuses ja ta pidanuks minema pensionile, otsustas ülikool jätta ta veel viieks aastaks professoriks ja maksta talle välja nii palk kui ka pension. J. Weihrauch suri 19. jaanuaril 1891.

Professor J. Weihrauch esitas üliõpilastele ligi 30 loengukursust matemaatikast ning Maa füüsikast, juhatas Maa meteoroloogiaobservatooriumi tööd, publitseeris ligi 50 kirjutist matemaatikast ja meteoroloogiast ning tegi kogu teaduskonna ulatuses suurt teaduslik-organisatoorset tööd. Tema juurutatud matemaatiline andmetöötluse stiil geofüüsikas on Eesti geofüüsikute hulgas au sees praegugi.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri
juhataja, professor

Õnnitleme Liivia Lutsu!

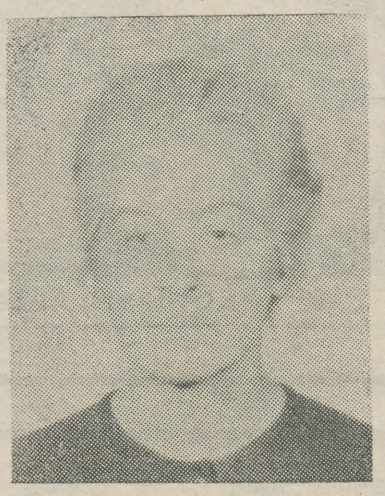

2. veebruaril saabus esimene juubelisünnipäev neuroloogia ja neurokirurgia kateedri dotsendile Liivia Lutsule. Valinud elukutse ja eriala oma isa, professor L. Puusepa jälgedes, asus Liivia Luts 1956. aastal neuroloogina tööle Kohtla-Järvel. Peagi järgnes aspirantuur ja väitekirja kaitsmine. 1962. aastast kuulub ta neuroloogia ja neurokirurgia kateedri kollektiivi. Siin on Liivia õlgadel ühe mahuka töö- õigu juhtimine ning peaaegu täielikult ka elluviimine: nimelt õpetab ta füsioteraapiat arstiteaduskonna üliõpilastele ning spetsialiseerumis- ja täienduskursustel viibivatele arstidele, annab välja metoodilisi juhendeid, korraldab seminare, kureerib haigla närviosakondade füsioteraapia- ja ravikehakultuurikabineti tööd. Viimastel aastatel on tal sageli tulnud hakkama saada suurima õppekoormusega kateedris. Sellest hoolimata on Liivial ikka jätkunud tahtmist ja erksat vaimu ka erialaseks uurimistööks — 5 leiutist ja 71 ratsionaliseerimisettepanekut kõnelevad iseenda eest. Üleliidulise Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu Kesknõukogu presiidiumi aukiri, Tartu parima naisratsionaliseerija medal, auhinnalised kohad vabariiklikel konkurssidel, tervishoiuministeeriumi, kõrg- ja keskerihariduse ministeeriumi, vabariikliku tsiviilkaitse staabi aukirjad ja mitmed muud tunnustused kinnitavad Liivia Lutsu töö tulemusrikkust.

Kust võtab tagasihoidlik, sõbralik ja alati rahulik Liivia aja ja jõu kõigega toimetulemiseks, see paneb meid, kolleege, ajuti mõtlema ja imestamagi. Aga olgu tal, nagu igal naisel, ka väikesi saladusi! Soovime juubilarile tervist ja jõudu, õnnelikke mõttesähvatusi uuteks nuputusteks, uusi saavutusi oma tänuväärses töös!

Kolleegid
neuroloogia ja neurokirurgia
kateedrist

Kokkuvõte tsiviilkaitse tööst

Jaanuaris tegi rektor kokkuvõtte ülikooli 1981. aasta tsiviilkaitsealasest tööst. Oma ettekandes märkis prof. A. Koop, et viimastel aastatel on ülikooli juhtiv koosseis, tsiviilkaitse staabid, ülikooli ja teaduskondade parteiorganisatsioonid saavutanud selles suurt edu. Tartu linna tsiviilkaitseobjektide ülevaatusel sai ülikool 1981. aasta eest hinde «väga hea». 1981. aasta aprillis toimunud kompleksõppused näitasid, et ülikooli tsiviilkaitse juhtiv koosseis on oma kohustuste täitmiseks täielikult ette valmistatud. Parimatena nimetas rektor füüsika-keemia-, majandus- ja arstiteaduskonda.

Tsiviilkaitsetöö eest said aukirja: **V. Krinal, P. Peets, V. Past, A. Seffer, A. Allikmets, L. Matisen, U. Palm, V. Haamer, M. Salundi, K. Talja, R. Rebane, V. Vissel, A. Viru, A. Loog, A. Liim, A. Künnap, O. Andla, V. Vaske, A. Roosma, T. Sõõrd, H. Tankler, Ü. Tölp, H. Sepp, H. Mardiste, J. Loko, V. Lenk, V. Pihl, A. Pihl, T. Pravdikova, Ü. Jaakmaa, M. Liiv, R. Zeik, Ü. Toome, E. Kask, I. Siirmann, M. Kingo, M. Alles, H. Teugjas, A. Otstavel, E. Fink, S. Lahk, S. Russak, P. Saar, P. Fomenko, V. Kotov, J. Samodumski, A. Harkovski, V. Sinodski, H. Liblik ja V. Kiss.**

Tänu pälvisid M. Kilp, A. Paltser, E. Hanson, V. Vassiltšenko, E. Sepp, A. Aver, T. Kleimann, L. Kuperman, I. Kala, P. Kihulane, T. Leiger, J. Afanasjev, G. Olenev, H. Ertmann, M. Rauk, Ü. Vardja, R. Aule, M. Alaver, J. Reiljan, E. Uibo, J. Albin.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitsestaabi
ülem

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 567. Текст в тексте. Труды по знаковым системам XIV. Tartu 1981, 1000 экз., 96 с., 90 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 584. Диагностика и лечение заболеваний суставов. Труды по медицине. Tartu 1981, 500 экз., 152 с., 1 руб. 30 коп.

Я. Леллеп. Основы математической теории оптимального управления. Учебное пособие для студентов математического факультета. Tartu 1981, 400 экз., 88 с,. 15 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 588. Проблемы измерения аэрозольных частиц и ионов в газовой среде. Ионизация, аэрозоли, электрометрия XII. Tartu 1981, 500 экз., 180 с., 1 руб. 50 коп.

Библиография трудов по педагогике высшей школы сотрудников лаборатории комплексного исследования высшей школы ТГУ 1970—1980. Составили **Р. Ф. Уринг и Л. Р. Якобсоо.** Tartu 1981, 200 экз., 32 с., 5 коп.

A Short Student's Guide to American Literature XI. The Twentieth Century American Literature. From the '30s to the '60s. Materials for Seminars in American Literature. Compiled by A Luigas. Tartu 1981, 250 eks., 96 lk., 15 kop.

*

Fotomeenutus suvisest üliõpilaslaulupeost Riias.

Mida annab ametiühinguorganisatsioon üliõpilasele ja vastupidi

4. ja 5. veebruaril toimus Tallinnas Eesti NSV ametiühingute XVIII kongress. TRÜ-st võtsid sellest osa dotsent Helga Kurm, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur ja õigusteaduskonna üliõpilane, TRÜ ametiühingukomitee aseesimees Katrin Usk. NSV Liidu ametiühingute XVII kongressile valitud delegaatide hulgas on ka meie professor I. Unt. Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu koosseisu kuulub ülikooli ametiühingukomitee esimees H. Kabur. Eesti 6-liikmelises delegatsioonis haridus-, kõrgkoolide ja teadusasutuste töötajate ametiühingukongressil Moskvas täna ja homme osaleb ka IV kursuse žurnalistika-üliõpilane, ametiühingukomitee kultuurikomisjoni esimees M. Aunaste.

Igal sügisel selgitame seda uutele üliõpilastele neid ametiühinguliikmeks vastu võttes, sest enamik tuleb ju keskkoolipingist ning pole varem meie organisatsiooni kuulunud. Töötajatele piisab vaid ühestainsast argumendist: ametiühinguliikmena saab haigestumise korral 50% suuremat haigustoetust. Üliõpilasel niisugust materiaalset huvitatust pole: tema saab stipendiumi ka haigestumise korral. Üliõpilastele (ka keskeriõppeasutuste õpilastele) on nende tulevase töö arvel antud avansina õigus kuuluda ametiühinguorganisatsiooni (nende stipendiumist ju riikliku sotsiaalkindlustuse fondi makse ei laeku). Sellest fondist aga on üliõpilastel võimalik saada mitmesuguseid hüvesid, näiteks **tuusikuid.**

Meie üliõpilastele on aastas ette nähtud 50 **puhkekodutuusikut.** Kahjuks eraldatakse neid aasta ringi, üliõpilased on aga vabad vaid vaheajal ja nii jääbki osa tuusikuid kasutamata. Viimastel aastatel on olukord siiski paranenud, sest talvisele õppevaheajale langeva «Pühajärve» puhkekodu ühe vahetuse kohad on eraldatud vabariigi kõrgkoolidele. Nii saime selleks vaheajaks saata sealsesse suusaparadiisi puhkama 45 üliõpilast (kõik tuusikud andsime üliõpilastele). Haigestumise puhul saame anda **sanatooriumituusikuid.** Siingi on raskusi, sest õppetöö ajal läheb üliõpilane sanatooriumisse vaid väga tõsise häda korral, juuliks ja augustiks saame aga tuusikuid üsna tagasihoidlikult. Ei või õppejõudegi viimasesse järjekorda jätta, sest nemadki saavad sanatooriumisse sõita vaid puhkuse ajal. Üliõpilaste sanatooriumituusikute kasutamist takistab ka nõutavate tuusikute (neeru- ja hingamisteede haigused) vähesus. **Dieettoidutuusikuid** oleme saanud nii palju kui vaja (keskmiselt 300 tuusikut aastas).

Ainsa kõrgkoolina on meil juba 1956. aastast oma profülaktoorium. Selles raviasutuses võivad üliõpilased õppetöö katkestamata olla 24-päevases vahetuses (ravi pluss dieettoitlustamine). Seni oli vaid 25 voodikohta ja ambulatoorsete patsientidega kokku viibis seal aastas 500 üliõpilast. Uuest semestrist on profülaktooriumil 50 voodikohta, vahetusse mahub sinna (ambulatoorsete ravitavatega kokku) 75 üliõpilast — aastas aga 900, s. t. iga 6. üliõpilane võib seal oma tervist parandada. Veel on meil (ainult üliõpilastele) ette nähtud **tervistavate spordilaagrite tuusikud.** Et ülikool on ametiühingu jaoks eraldanud Kääriku spordibaasis ühe 30-kohalise maja, siis on nende tuusikutega saanud korraldada üliõpilastele aasta ringi erineva kestusega laagreid. Seal on nii mõnigi keskkoolis kehakultuuriharrastusest võõrdunu tagasi saanud julguse astuda tervisesportlaste perre. Aastas viibib Käärikul umbes 30% üliõpilaskonnast. Meie töö nende laagrite korraldamisel on ka üleliidulises osas tunnustust pälvinud: nii 1980. kui ka 1981. aastal saime III koha ja rahalise preemia. Kõigi nende tuusikute puhul tuleb üliõpilasel tasuda vaid 30% tegelikust maksumusest, 20% tuusikutest antakse aga välja päris tasuta.

Ametiühingu oma eelarve moodustub liikmemaksude tagasilaekumisest saadavast protsendist. Selle rahaga on meil võimalik anda ühekordset materiaalset toetust, organiseerida massilist kultuuri- ja sporditööd ning finantseerida taidlust. Selle eelarvekohase tegevuse korraldamine annab aktivistile suuri organiseerimistöö kogemusi. TRÜ ametiühinguorganisatsiooni suurust (peaaegu üheksa tuhat) arvestades on meile antud rajoonikomitee õigused, mis tähendab seda, et igal teaduskonnal, administratsioonil, ühiskonnateadlastel ja teadusraamatukogul on oma ametiühingubürood (kokku 14) ning iseseisvus ametiühingualaste küsimuste lahendamisel. Üldjuhtimine on ametiühingukomitee käes, kuhu on valitud 20 üliõpilast ja 23 töötajat. Üliõpilaste juhtida ja suunata on üliõpilastöölõigud ka teaduskondades. Kokku on üliõpilasi mitmesugusteks ametiühinguaktivistideks valitud 650. Et meil on ühine ametiühing nii üliõpilastele kui töötajatele, siis ühise laua ümber ametiühingutööd tehes saavad ka üliõpilased aimu töötajaid puudutavatest küsimustest.

Ametiühingul on oma klubi, kes koos kultuuriaktiiviga juhib kogu üliõpilaste isetegevust. Suurematest tunnustatud taidluskollektiividest osaleb umbes 600 tudengit. Et üliõpilane oma kasinast ajabüdžetist taidlusele aega kulutaks, peab selles kollektiivis osalemine suutma palju pakkuda. Seda suudab aga vaid heatasemeline kollektiiv. Pidevalt uuenev üliõpilasansambli (rühma) heal tasemel hoidmine nõuab aga tõsist tööd ja ka küllalt suuri materiaalseid kulutusi (nii juhendajate töötasuks kui ka esinemisrõivasteks). Kahjuks ei ole need kulutused klubile eraldatava dotatsiooniga kaetud ja seepärast kujuneb meie töös välja omamoodi vastuolu: klubi peab suure osa oma energiast kulutama üliõpilastele **tasuliste** ürituste korraldamiseks, et saadud rahaga taidluskollektiive ülal pidada, selle asemel, et ideoloogilis-kasvatuslikke temaatilisi tasuta puhkeõhtuid teha. Oma ülesannetega on klubi raskustest hoolimata hästi hakkama saanud, selle tunnistuseks võib pidada 1981. aasta vabariigi kõrgkoolide vahelise taidluskonkursi võitmist ja seda, et klubi järku tõsteti. Tänu meie vabariigi kõrgemate organite finantsilisele abile ja vennasvabariikide vastutulelikkusele võivad meie tantsijad ülikooli juubelipidustustel vene, ukraina, moldaavia, läti ja leedu rahvaste tantse tantsida originaalkostüümides.

Vastuolu on meil tekkinud tervisespordi arendamisel. Kui ilmus NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu ühismäärus kehakultuuri edasiarendamisest, siis oli me väga rõõmsad, sest seal näidatud suunad langesid täiesti ühte meie seniste töösuundadega. Lootsime, et määrus aitab kaasa sportimistingimuste parandamisele ning spordivarustuse hankimisele. Pettumus on suur, sest 1981. aastast peale ametiühinguorganisatsioonile spordivarustust ülekandega ei müüda. Kuidas me oma üliõpilased siis suusa- ja matkaradadele saame? Pole ju ometi mõeldav, et igal üliõpilasel on ühiselamus oma isiklikud spordivahendid.

Nende murede — klubi dotatsiooni suurendamine ja spordivahendite saamine — lahendamisel ootame abi ametiühingu kõrgematelt organitelt.

HELVE KABUR,
ametiühingukomitee esimees

NB! Ametiühingukomitee asub praegu keemiahoone ruumis 311.

Võlgujäänud lugu

Enne üliõpilaspäevi andsin lubaduse kirjutada «TRÜ»-le poliitlaulude festivalist. Õigel ajal ei saanud ma sellega hakkama, ei osanud keskenduda. Nüüd on mitmed mõtted selgemaks saanud ning, nagu öeldakse, võlg on võõra oma. Siin ta siis on.

Selle aasta festival tõi välja täiesti uue suuna — üksikesinejaid jääb aina vähemaks, üha rohkem tullakse lavale mitmekesi. Heast tasemest on veel varavõitu rääkida, kuid praegu pole oluline see. Tähtis on, et nende ansamblite vaim ei väsiks, et nad püsiksid ise ergud ja tõukaksid teisigi tagant.

Ma ei nuta taga «Kuubi ja kera» ning «Rajaca» aegu, sest usun, et potentsiaalselt elab kogu minevik meis endis. See annab kahtlemata märku, kas siis paari või kümne aasta pärast. Usun, et tudeng leiab ikka endas seda, mis tahab maailma paremaks teha, et me ei peaks üliõpilastest rääkides kasutama käibefraasi — passiivsus.

Eelmise aasta laulukonkursid tõid juba uusi tuuli nii laulmisse kui üldse üliõpilasellu. Just need rahvalikud ansamblid näitasid, et tudengi mõistus ja keel ei ole sugugi nürinenud. Vahepeal aupaistes säranud lüürika pidi koha loovutama veidi proosalisemale — pilaludele. Pilkelauludele heas mõttes muidugi. Selleaastane festival on justkui väike stardipakk üliõpilashuumorile lauludes. Möödas on ajad, mil protestilaule nähti ainuüksi sõjale EI karjumises ning nukratoonilistes haledates lugudes lastest, kel sinililled noppimata jäid. Ma ei taha väita, et selliseid laule enam ei ole vaja; ent nüüd on lihtsalt juurde tulnud teistsugune protest.

«Ema, anna raha, ostan loosungi: sõda me ei taha...» laulame praegu. See oleks nagu tõsine nali. Keegi meist ei taha ju surra asja eest teist taga mingi üleilmse totruse pärast, kuid meil ei ole põhjust nukralt leelotada sõjakoledustest, mida me ise näinud ei ole. Sellepärast heidamegi eituse kogu sellele hirmsale sõjamasinale, mis ei suuda lämmatada rahvaste võitlust parema tuleviku eest. See aitab meil hoopis paremini säilitada usku ja lootust inimmõistuse võitu.

ANATOLI JÕGI,
žurnalistika IV k.

Hetk

Hetk on sõnastamatu. Teda ei saa asendada isegi võõrsõnadega, mille abil oleme harjunud oma mõtteid lühidalt ja kiiresti välja ütlema. Hetke ajal on vaid tunne, mida püüame hiljem paberile panna, teistele edasi öelda või ise veel kord, nüüd juba mälestuse kujul läbi mõelda. Me võime minna tagasi paika, sinna ruumipunkti, kus võpatasime, tahtes aega peatada. Vaadates tuttavaid, informatsiooni kandvaid esemeid, püüame kõike uuesti silme ette manada. Keerame isegi kella ette või taha, uskudes niiviisi võrdset taastunnetust saavutada ja võtame kätte pliiatsi, paneme valmis paberi, et meeldetulevaid katkendeid mitte käest ära lasta. Nüüd peaks meeldetuletamiseks kõik vajalik olemas olema, käivitame endas filmilindi ning oleme valmis paberil krabistama sõnu — poeetilisi ja pateetilisi. Kõik näikse tõepoolest olemas olevat, kuid pole peamist — endist tunnet. Hetk on sõnastamatu — kõik, mis oli, see on olnud; kõik, mis tuleb, see alles ees! Sellele vaatamata on sõnastatud, värvidesse ja helidesse valatud, liikudes pidevalt taotletava poole, mitte kunagi seda puudutades. Selge ja ammu kõigile teada! Kuid hetk tahab lihtsat lähenemist, ilma liigse poeetika ja pateetikata — muidu tekib oht matta nende alla ajaviivu kogu allesjäänud võlu. Kirjeldada, lihtsalt kirjeldada!

* * *

Ammumöödunud vana-aastaõhtu ja üks maja. Kui käiksime selle maja läbi, jääks mulje, nagu oleks keegi kiiruga lahkunud ja tuled põlema unustanud. Ühest maja nurgapoolsemast toast leiaksime siiski noormehe. Kell on 21. Kõikjal valmistutakse kärarikkalt uude aastasse tormama, aastavahetusest maalitakse endale illusioon. Tõsi küll — see karglemine, kõrvad lukus vestlemine või ühtsustunde sugereerimine televiisori ees on üpris lõbus. Ja enamik teab, et printsess muutub tuhkatriinuks kell 00.00, illusioon puruneb hommikuse pohmelusega või siis hiljemalt teisel jaanuaril. Kõik on ette teada. Miks siis mitte kasutada kätteantud sümboolset hetke üksteisele naeratamiseks. Poiss on aga üksi. Tal pole kellegagi võistu hõisata ega rääkida juhtumisi möödunud aastast. Eluvõõras sentimentalist? Vaevalt — ta istub ajalehe taga ja loeb välisuudiseid. Tuled on ta selleks kõikjal põlema jätnud, et tekitada naabritele pettekujutlust — ka selles majas osatakse vääriliselt pidutseda, tähistada, pühitseda. Mille väärilselt, mis on väärtus? Ei tea, igal juhul ei taha ta, et keegi rõõmsameelne sisse tungiks ja sunniks teda kaasa laulma mõnda laulu, mida tunnevad kõik nurgad ja nurgatagusedki. Parim kaitsevahend on tekitada tuledega täispillerkaare-efekt. Nüüd on leht kõrvale pandud. Jäänud on mõtted, üksikud hetked läinud aastast. Sõlmpunktid! Tavaliselt püütakse neid meeleheitlikult kellelegi edasi rääkida, pähe määrida. Aga üksinda mõeldes tugevdab ta ennast, selgusetud kohad selguvad, mõttetustest kooruvad välja rõõmud ja reeglid. Siis pannakse põlema küünal ja ei mingit enesesse süüvimist enam. Vaadata leeki, olla seal sees. Mida pole vaja, see põleb ära. Ta tahab uude ringkäiku võtta kogu elutungi. Nii istudes ja vaadates hävitab sisemise sunduse jõud kõik, mis seda elutungi väärata võiksid. Mida pole vaja, see põleb ära. Pilk ja küünlaleek. Aeg justkui seisaks. Kuid äkki iseolija võpatab, sest taevasse on lennutatud värvilised raketid. Algamas on uus ring. Ta kustutab küünla ning läheb naabritele uut õnne soovima.

JAAN SURDUB

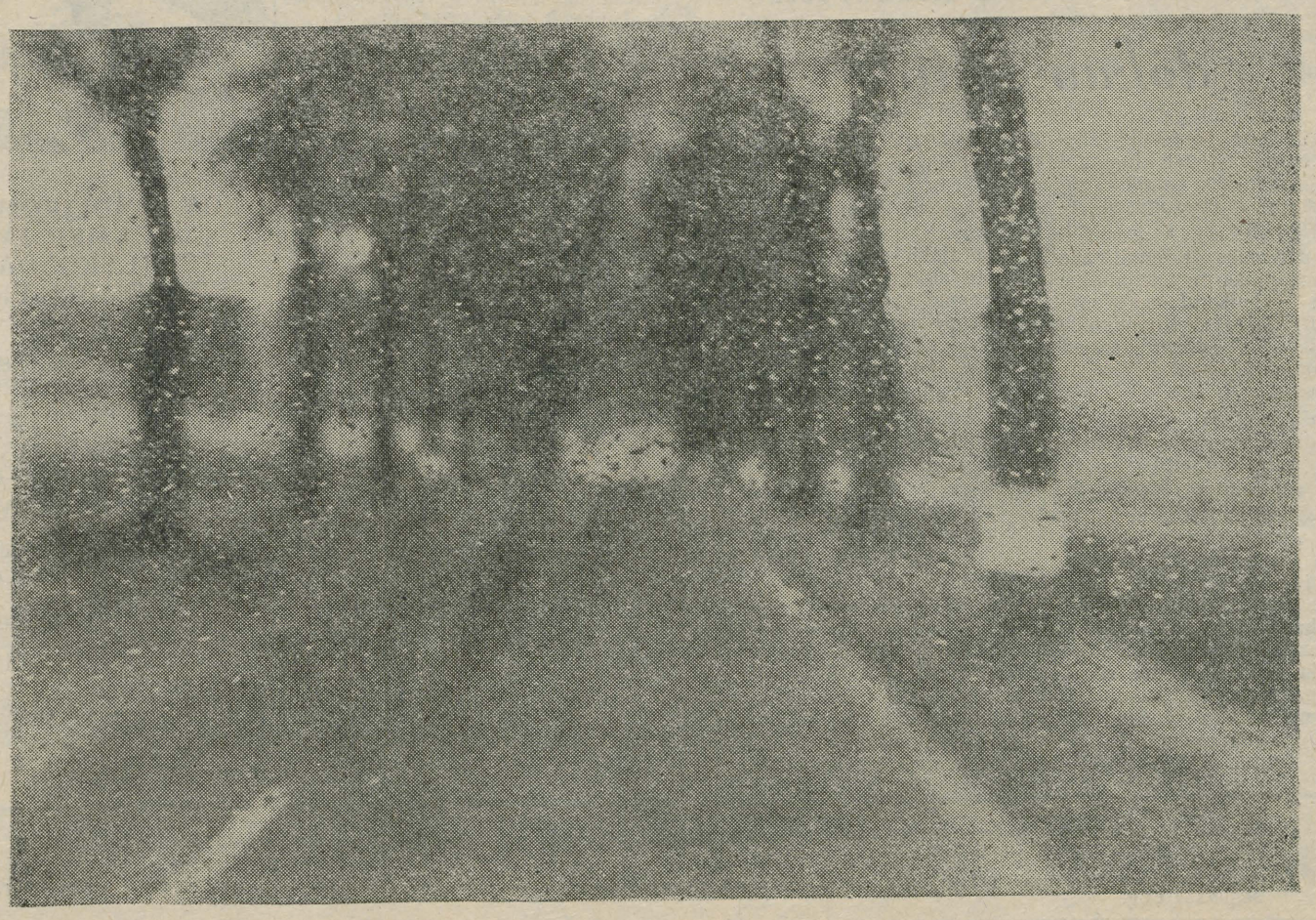

Pärast 25 külmakraadi hakkas meilgi lund sadama. Foto ajakirjast «Československá Fotografie».

Juhan Smuulile pühendatud ettekandekoosolek

Laupäeval, 13. veebruaril kell 14 algab peahoone auditooriumis 102 eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri korraldatud ettekandekoosolek Lenini preemia laureaadi, Eesti NSV rahvakirjaniku Juhan Smuuli 60. sünniaastapäeva tähistamiseks.

Ettekannetega esinevad prof. H. Peep («Koomiline Juhan Smuuli loomingus»), prof. J. Peegel («Juhan Smuuli Antarktika-publitsistikast»), dots. T. Kuldsepp («Juhan Smuuli retseptsioonist Soomes»), v.-õp. R. Väärі («Juhan Smuuli naistegelased») ja kirjandusmuuseumi teadur P. Olesk («Juhan Smuuli looming tekstoloogiliselt vaatekohalt»). Kohapeal on saadaval ettekannete teesid.

Balti maalist Vilniuses

Vilniuse Baltimaade kunstipealinnaks tituleerimine «Sirbis ja Vasaras» polnud asjata. Näitusest suurepäralisem oli vahest V maalitriennaal, kus osales piiratud arv kunstnikke, igaüks 3 tööga. Autsaideritena eksponeeriti lisaks 1 riialase ja 3 moskvalase töid, sealhulgas V. Andronovi, kelle isikunäitust mõni aasta tagasi võis näha Tallinnas. Põhiekspositsioonile lisasid külaliste pildid aga vähe juurde.

Näitust sissejuhatanud lätlased näitasid läbilõiget oma erinevatest põlvkondadest. Vanemad pakkusid neile nii omast looduslähedast natüürmorti, aga päris veider oli Boschi kujundimaailm postimpressionistlikus käsitluses (A. Bauščenieks). Ehkki uusrealistlikke tendentse polnud esindatud, oli puhtabstraktset kunsti ka vähe.

M. Silinise «Gootika» paistis edasiarendusena abstraktsiooni ja suurema värviintensiivsuse poole C. Monat Roueni katedraali vaadetest. Picasso ja Modigliani mõjusid võis tunda L. Eglyte aktides, kui otsida veel eeskujusid moodsa kunsti klassikast. Heatasemelist, kuid tavapärast naivismipüüdlust esindas M. Polis. Üks peapreemia pälvinuist — I. Heinrichsons ilmutas peent värvimeelt ja paatosliku teema intelligentset lahendust. Tervikuna paistsid lätlased armastavat toonimaali ja vormiüldistust, kuid seda emotsioonide ülepaisutamiseta.

Reglamendikohaselt oli Leedu enda ekspositsioon suurim, moodustades aga ühtsema koolkonna. Rahvusliku maakooli traditsioonilisus väljendub ekspressiivseis kujundeis ja jõulistes tumedavõitu värvides. Klassikaliselt esindas seda üks peapreemia saanuist A. Savickas, kelle puhul teema poleks eeldanudki nii sünget lahendust. Leedulaste hämara müstika kultus tundub meile raskestitajutavana. I maailmasõja aegsest Saksa ekspressionismist kantud, kuid kõrgel tasemel isikupäraselt ümbertöötatud näisid A. Jackovskise lasteportreed.

Ekspositsiooni lahendasid rohkem stampsed paraadportreed, mida oli pärjatud kohalike asutuste preemiatega. Meeldivalt mõtliku tänapäevaelu käsitlusega hakkas silma erandlikult sumedas koloriidis S. Veiveryte «Noor perekond». Näha võis ka head peene värvimeelega abstraktsionismi (D. Kasčiunaite, J. Čeponis) ja katsetusi fotorealismis (A. Švegžda, R. Vilkarskas).

Eestit esindas tugev keskmine põlvkond, lisaks E. Okas. Enamik töid olid meie kunstisõpradele tuntud viimastelt näitustelt ja andsid üsna objektiivse pildi eesti maali praegusest seisust.

Võrdlus naabritega kinnitas kriitika varasemat hinnangut meie kunstile. Oleme vastuvõtlikumad maailmakunsti muutustele, filosoofiliselt endassesuletumad, vähememotsionaalsed.

Kase, Toltsi, Keskküla, Nageli, Palmi jt. kujundite süsteemid tunduvad teistele vahest liiga keerulised, ülekonstrueeritud. (See ei ole ettekeide.) Naabritest kainemaks ja asjalikumaks teeb meid ka kontuuri rõhutamine ja uusrealismi-lembesus.

P. Mudisti (1 peapreemiaist) töis võib tehnilisest küljest leida paralleele lõunanaabritega, kuid mõttelaadilt, konseptsioonilt mitte.

Märgatavalt väiksem oli meie ekspositsioonis abstraktse kunsti osakaal.

Nõukogude Liidu ulatuses moodustab Baltikum selgelt eraldiseisva koolkonna, mis omakorda diferentseerub. Läti ja Leedu seisavad üksteisele vahest lähemal kui meie neile. Lõunanaabrite kunst tundub olevat rohkem sisemise arengu tulemus, mis aga eriti võrreldes Eestiga on tinginud mõningase väljendusvahendite piiratuse.

MART KALM, ÜLLE OJANDU ajaloo III k.,
TAUNO PUKK, ajaloo IV k.

Suusamaratonile!

Sellel pühapäeval ta tuleb — suusamaraton. Et sellest Eesti kõigi aegade osavõturohkeim ja esinduslikeim suusavõistlus tuleb, võib ütlemata jätta. 27. veebruaril aga antakse start teiselegi — Kääriku maratonile.

ARNE KIVISTIKU foto

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 587. Актуальные проблемы стиховедения и вопросы финно-угорского стихосложения. Studia metrica et poetica. Тарту 1981. 500 экз., 168 с., 1 руб. 40 коп.

Эффективность спортивной тренировки и физического воспитания. Тезисы XXI Республиканской конференции по физкультуре и спорту. Ноябрь 1981. Тарту 1981. 200 экз., 160 с., 60 коп.

Обработка данных на ЕС ЭВМ. Труды вычислительного центра. Выпуск 47. Тарту 1981. 200 экз., 60 с., 35 коп.

Хелье Каарма. Многомерное статистическое исследование системы антропометрических признаков у женщин. Multivariate statistical analysis of the women's anthropometric characteristics' system. Тарту 1981. 400 экз., 168 с., 2 руб. 10 коп.

Eesti keele grammatika II. Morfoloogia. Arv- ja asesõna. Tartu 1981, 700 eks., 84 lk., 15 kop.

Meditsiinialaseid tekste eesti keele õppijaile. Neljas trükk. Koostanud A. Valmet. Tartu 1981, 200 eks., 68 lk., 10 kop.

Kurzgefasste deutsche Sprachgeschichte (althochdeutsch-mittelhochdeutsch-neuhochdeutsch) von Juhan Tuldava. Lehrbuch für Studenten der deutschen Philologie. Tartu 1981, 350 eks., 96 lk., 15 kop.

Einführung in die germanische Philologie von Juhan Tuldava. Lehrbuch für Studenten der deutschen Philologie. Tartu 1981, 350 eks., 84 lk., 15 kop.

Sügisesel esmakursuslaste taidluskonkursil seati võitjaiks bioloogid.

EVALD VELDEMANNI foto

Füüsikalised vahendusdokumendid

Teave trükistest ja käsikirjalistest dokumentidest jõuab lugejani vahendusdokumentide kaudu. Tuntumad neist on mitmesugused referaat- ja signaalteabe väljaanded.

Üheks suuremaks referaatteabe keskuseks maailmas on Üleliiduline Teadus- ja Tehnikainformatsiooni Instituut (ВИНИТИ). Koondköide «Физика» ja selle üksikväljaanded peaksid kõigile füüsikast huvitatuile teada olema.

Referaatajakirjadest operatiivsemad on signaalinformatsiooni (SI) väljaanded, kuigi infoallika kohta esitatakse seal ainult bibliokirje. ВИНИТИ SI-väljaanded ei ilmunud paaril viimasel aastal. Põhjuseks oli see, et ВИНИТИ hakkas magnetlintidele salvestatud informatsiooniga varustama regionaalseid ja vabariiklikke automatiseeritud infosüsteemide andmebaase. Et sellisel kujul ei ole teave siiski kõigile kättesaadav, siis hakatakse signaalinformatsiooni uuesti ka trükitud kujul välja andma.

Välismaa tuntud SI-bülletäänidest saab TRÜ Teadusraamatukogu infoosakonnas tutvuda USA-s ilmuva «Current Contents'i» seeriaga «Physical, chemical and earth sciences». Väljaanne koosneb vastava ala **ajakirjade sisukordadest** ja artiklite autorite aadressidest. Kahjuks saame seda bülletääni koopiana mikrofilmil.

Informatsiooni tehtavatest ja lõpetatud teadustöödest saame **Üleliidulise Teadus- ja Tehnikainformatsiooni Keskuse** (ВНТИЦентр) kaudu. Keskus annab välja infomaterjale teaduslike uuringute ja eksperimentaal- ning konstrueerimistööde kohta kõigis teaduse ja tehnika harudes. Põhilised infoväljaanded füüsikas on «Бюллетень регистрации НИР и ОКР», milles tuuakse registreeritud tööde loetelu ja neid täitvad organisatsioonid, ning «Сборник рефератов НИР и ОКР» «Физико-математические науки»», milles avaldatakse lõpetatud tööde või tööetappide, samuti doktori- ja kandidaadiväitekirjade referaadid.

Andmeid VMN-i maades kaitstud dissertatsioonidest, samuti teaduslikest uurimistöödest saab Rahvusvahelise Teaduslik-Tehnilise Informatsiooni Keskuse (МЦНТИ) referatiivsetest kogumikest.

Üleliiduline Teadus- ja Tehnikakirjanduse ning Dokumentatsiooni Tõlkekeskus (ВЦП) tõlgib teadus- ja tehnikakirjandust ja dokumentatsiooni võõrkeeltest vene keelde ja vene keelest põhilistesse Lääne-Euroopa keeltesse. Keskus annab välja bibliograafilist informatsiooni «Указатель переводов научно-технической литературы «Физика»»

Nimetatud infoväljaannetega võib tutvuda TRÜ Teadusraamatukogu infoosakonnas.

SIGRID PRANK,
TRÜ Teadusraamatukogu
infoosakonna vanembibliograaf

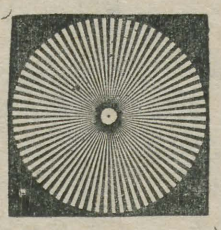

PANE TÄHELE

KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED JA TEADUSKONDADE KOMSOMOLISEKRETÄRID!

Esimene ühine koosolek toimub teisipäeval, 16. veebruaril kell 18.15 komsomolikomitees.

ÜTÜ ORIENTALISTIKARINGI VILISTLASKOLLOKVIUM

Ülikooli juubelile pühendatud ÜTÜ orientalistikaringi vilistlaskollokvium toimub 13. ja 14. veebruaril kell 12 keemiahoone ringauditooriumis.

Esinevad H. Ints, M. Helme, R. Helme, B. Kabur, T. Kulmar, L. Leesment, K. Lust, L. Mäll, L. Normet, L. Priimägi, V. Põldma, Ü. Sirk, Ü. Stöör, P. Tulviste, H. Udam ja Ü. Udam.

VENIA LEGENDI

Tahke keha füüsika kateedri dotsendi kt. **Olev Silla** *venia legendi* teemal «Zeemani efekt kristalli lisandimolekuli luminestsentsispektris» toimub **reedel, 19. veebruaril kell 10 ENSV TA Füüsikainstituudis Riia t. 142 aud. 301.**

Dekaan prof. V. PAST

SOOME KEEL

ISR-i soome keele tunnid hakkavad alates 15. veebruarist toimuma esmaspäeviti ja kolmapäeviti 18.15—19.45 Tähe tn. aud. 205.

H. HEINSOO

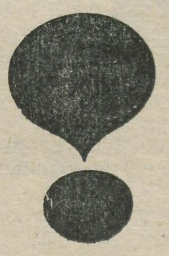

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 450. MB-0-940. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (1288) Reedel, 19. veebruaril 1982 XXXIV aastakäik

Raamatukogu uus hoone avab uksed

Millal? Avamiskutselt loeme, et esmaspäeval kell 15. See aeg märgib pidulikku tseremooniat. Lugejaid on raamatukogu valmis teenindama kohe järgmisel hommikul, s. o. siis teisipäeval kell 8.

Kõige tähtsam on öeldud. Uus maja, nii suur, nii moodne ja nagu raamatuvaramud ikka — aukartust ja põnevust tekitav, muudab kohmetuks. Kuhu seal minna, kuidas minna? Kiirel avamiseelsel ajal leidsid direktor Laine Peep ja teadussekretär Malle Ermel mahti ajakirjanikele oma maja näidata. Alustasime päris lugeja moodi ja mängisime maha niisuguse teekonna, mis võib lugejal tarvis minna.

Astume sisse peauksest. Vasakut kätt köidab pilku ajakirjanduslett. Võib osta värske ajalehe, ülikooli oma trükiseid. Siit leiab muudki, ka kirjatarbeid.

Kõik majja tulijad peavad oma üleriided ja portfellid-mapid-kotid **garderoobi** jätma nagu raamatukogudes üldiselt kombeks. Kohe fuajees asuvast **informatsioonilauast** saab pärida täpsemat juhatust. Samas on ka **registratuur.** Siin pannakse kirja uusi lugejaid ja pikendatakse lugejapileteid. Pileti saamiseks peab olema kaasas üliõpilaspilet või töötõend, muidugi ka pilt lugejapileti tarvis. Teiste asutuste töötajailt nõutakse asutuse garantiikirja.

«Aga kui näiteks mõnes teises linnas elav inimene vajab korraks teadusraamatukogu teeneid?» pärime koos Asta Põldmäega Malle Ermelilt. «Sel juhul võib ta saada ühekordse loa. Selle saavad kõik need, kel tõepoolest vajadus leida mõnda osakonda või töötajat. Lahkudes tuleb luba vastava osakonna märkusega kontroll-lauda tagasi anda.»

Kui nüüd marmorterpist üles läheme (kui uhke sõna, see «marmortrepp»), jõuame **kontroll-lauda.** See on niisugune tähtis paik, kust saab kontroll-lehe, millele märgitakse, kuhu te lähete, samuti need raamatud, mis lugejal endal töötamiseks kaasa võetud. Muidugi pannakse tähele, kas lugejapilet ikka kehtib. Kui see on pikendamata, edasi ei lubata. Oma lugejapiletit ei või ka kellelegi teisele edasi anda. Tegelikult kõigil ei pruugigi ülespoole minna, sest semestri algul ja lõpul laenutatakse õppekirjandust alumisel korrusel.

Meie aga maja veel ei tunne ja tahame muudkui edasi astuda. Kontroll-lauast ikka veel marmortrepist üles sammudes jõuame **II korrusele** ja satume kohe ilmatusuurde **kataloogisaali.** Meid aitavad nii tähestik-, süstemaatilised kui ka märksõnakataloogid ja muidugi konsultant. Viimane teab kõige paremini, kust sobiva trükise leiab. Nii et küsimist ei maksa häbeneda. Konsultandi või valvebibliograafi kaudu saame kasutada ka vanema kirjanduse katalooge, mis asuvad tööruumis. Nagu vanastigi, täidame soovisedeli ja paneme selle vastavasse kasti. Dispetšeri vahendusel jõuab see pneumopostiga õigesse hoidlasse, kust mõne aja pärast saabub raamat laenutusletile. Raamatukogutöötajad aga paluvad vabandust, kui esialgu nõutud raamat väga kiiresti kohale ei jõua. Vertikaaltranspordiks mõeldud suhhaanovi konveierid pole veel päris töökorras.

(Järg 2. lk.)

23. veebruaril on Nõukogude armee tähtpäev

Hugo Mitt. Õhudessant (söövitus). 1975.

Poliitpäev

10. veebruari ülevabariigilisel poliitpäeval «NLKP rahuprogramm tegelikkuses» esines füüsika-keemiateaduskonna õppejõududele, üliõpilastele ja laboritöötajatele EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome. Ta käsitles olulisemaid momente NSV Liidu välispoliitikas.

Lääne imperialistlikud ringkonnad eesotsas USA valitsuse ringkondadega ning president R. Reaganiga püüavad rahvusvahelist olukorda pöörata enda kasuks, kasutades selleks jõhkralt poliitikat, õhutades militarismi ning sekkudes suveräänsete riikide siseasjadesse. Kilbiks, millega «kolmanda maailma» riikide ees varjatakse oma tegelikke taotlusi, on USA riigitegelased ja propagandasüsteem haaranud müüdi maailma ähvardavast «nõukogude ohust». Nõukogude Liit püüab leida teravamatele välispoliitilistele küsimustele lahendust rahupositsioonilt, läbirääkimiste laua tagant.

I. Toome vastas samuti küsimustele, mis puudutasid meie linna probleeme. Ülikoolipoolne abigi linnale jääb vahel väheseks. See puudutab just Toomemäe koristamist. Linn püüab omalt poolt igati kaasa aidata ülikooli suurjuubeliks.

ENDLA LÕHKIVI,
keemiaosakonna pressisekretär,
keemia II k.

* * *

Pärast esinemist vestles I. Toome teaduskonna juhtkonna ja kateedrijuhatajatega. Arutati teaduskonda puudutavaid aktuaalseid kasvatus- ja materiaalse baasiga seotud küsimusi. Poliitpäevast ja sellele järgnenud arutelust võttis osa ka TRÜ parteikomitee sekretär A. Kiris.

Selle tähtpäeva puhul vastas toimetuse küsimustele ülikooli sõjanduse kateedri juhataja, sõjateaduste kandidaat polkovnik ENDEL HIRVLAANE.

● Miks otsustasite saada sõjaväelaseks?

Otsus siduda oma elu armeeteenistusega ei tulnud muidugi üleöö — oli kahtlusi, muutusid arvamused, polnud kogu aeg küllaldast veendumust niisuguse valiku õigsuses. Üht võib küll kindlalt öelda — kuigi soov saada sõjaväelaseks polnud igakord päris kindel, ei heitnud ma seda mõtet kunagi kõrvale. Küsimusele «miks» on ühepoolselt raske vastata. Arvamust kujundas see, mida andis kirjandus, üht-teist kogunes keskkoolipäevil sõjalisest õpetusest. Ei saa mainimata jätta muljet, mida avaldasid vanemad koolikaaslased, kes noorte ohvitseridena saabusid tagasi mitmest sõjakoolist uhkete ja mehistena. Kõnelused nendega lisasid õli tulle. Tekkisid huvitavad ettekujutused armee elu-olust. Ei tea isegi, miks, aga sõjaväeline karm nõudlikkus, kindel rütm ja ühtlasi ka teenistuse mitmekesisus hakkasid üha rohkem tõmbama. Keskkoolipäevil sain päris heaks laskuriks, hakkasid meeldima relvad ja tehnika. Asjal oli ka oma moraalne külg — neljakümne teisel Velikije Luki all langes vanem vend. Pidasin kõige muu kõrval loogiliseks seda, et relv, mis tema kätest langes, tuleb üles tõsta minul.

● Missugust sõjaväelase iseloomujoont kõige enam hindate?

Vajadus alati hoida oma vormi ja pagunite au.

● Missugune peaks Teie arvates olema tänapäeva tudeng?

Eks põhiliselt ikka niisugune, nagu ta on. Aastat paar tagasi oli ülikooli ajalehes ära toodud meie tudengi küllaltki teravmeelne iseloomustus. Kõik tema head ja vead olid korralikult kirja pandud. Üldistusega võib nõus olla — pole tal häda midagi. Natuke vähem kergemeelsust ja rohkem tõsidust oleks muidugi soovitav, aga küllap see kõik tuleb omal ajal. Olen valmis temaga ükskõik millal asuma ülesande täitmisele.

● Kes kuulsatest väejuhtidest on Teile kõige autoriteetsem?

Rokossovski.

● Mida tunnete täna, Nõukogude armee ja sõjalaevastiku aastapäeval?

Rahuldust, et minu jaoks on määratud koht tema ühises rivis.

Vestlemas käis
OLEG KOSTANDI

REKTORI KÄSKKIRI

Saavutuste eest sõjalis-patriootilises töös, õppeprogrammi ja sotsialistlike kohustuste täitmisel ning seoses Nõukogude armee ja sõjalaevastiku 64. aastapäevaga avaldas rektor kiitust ja autasustas aukirjaga sõjanduse kateedrist polkovnikuid P. Ljavinskovi, S. Ivaništševit ja B. Korolkovi, alampolkovnik A. Dmitrievi, majoreid N. Petjalinit, V. Torgovnikovi, L. Pitšužkinit, õppemeister V. Gavrilinit, autojuhti G. Ozolinši ja õppemeister A. Ravtševit.

ALEKSANDER ELANGO 80

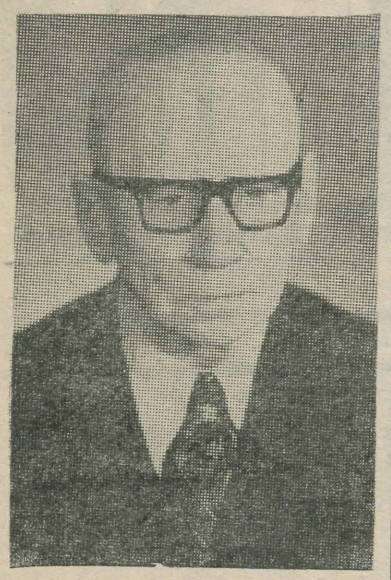

21. veebruaril 1902 sündis Meeri vallas poisslaps, kes juba paljude aastakümnete jooksul on inimese, teadlase ja õpetajana olnud eeskujuks ja teenäitajaks mitmele põlvkonnale eesti õpetajatele ning pedagoogikateadlastele.

Ei leidu vist ühtegi uue põlvkonna kasvatamisega tegelejat meie väikeses vabariigis, keda see nimi ükskõikseks jätaks. 60 aastat oma elust on tänane juubilar pühendanud õpinguile ja tööle *alma mater*'i seinte vahel.

See on terve eluiga, mis oma sisukusega ning paljutahulisusega võiks anda materjali mitmeks raamatuks. Juubilari elujaatav ning teotahet kiirgav tänapäev ei sunni meid aga veel minevikuradu tallama. Tundes kõrval kolleegi, sõpra ja õpetajat nagu meie Elango (usun, et Sa ei võta sellist pöördumist taktitusena), võib praegugi julgelt igale katsumusele vastu minna.

Siinkohal on sobiv tuua valik vastuseid küsimusele: «Teie arvamust dots. A. Elangost?»

— Kohusetundlikkuse, täpsuse, galantsuse etalon.

— Entsüklopeediliste teadmistega, valmis oma abistavat kätt ulatama sõna otseses mõttes nii päeval kui öösel. Ta ei tea, mis on puhkus.

— Põhjalik kõiges, abivalmis, on nõus täitmiseks võtma iga ülesannet, ka neid, mida nooremad kolleegid ei võtaks meeleldi. Hästi erudeeritud. Tore kaaslane.

— Kuni sarkasmini kriitiline ja enesekriitiline ning samas äärmiselt mitte minevikku suunatud.

— Suurepärane pedagoogika ajaloo tundja ja väsimatu initsiaator. Suure perspektiivitundega teadlane. Tema julgus ja soov alati endaks jääda ning oskus samal ajal ennast mitte peale suruda loob terve tööõhkkonna.

— Kateedri ühisüritustes astub sammu ka kõige noorematega — on neist tihti pea jagu ülegi.

— Galantne kavaler kõige paremas tähenduses.

— Kadestamisväärselt hea mäluga, töökas, täpne.

— Ta on õpetajate õpetajate õpetaja.

Siin puudub süsteem, loetelu pole korrastatud ega mingi kindla printsiibi järgi järjestatud.

Sa ise oleksid nende nõuete järgimist kindlasti soovitanud ja igal muul ajal me seda ka meeleldi teeksime. Täna usume aga, et just selliselt saame anda tagasihoidliku, kuid sisutiheda pildi Sinu mitmekülgsusest.

Vana-Kreekas öeldi meest olevat akmees (võimete tipul), kui ta on 40-aastane. Sinul saab täis kaks tipp-iga, kuid peale Sinu enda ei ole keegi märganud töövõimete vähenemise tundemärke. Tuleb see võrdlusmaterjalide puudumisest või Sinu erakordsusest, on siinkohal raske öelda. Piiri pole veel näha.

Kogu südamest soovime õnne ja kõike muud kõige paremat. Jätkuvat särtsu ja teotahet nii teaduspõllul kui tantsupõrandal!

Kolleegide ja õpilaste nimel
ARNE PIIRIMÄGI

Raamatukogu uus hoone avab uksed

(Algus 1. lk.)

Samas saalis asub kaks kojulaenutuspunkti: teadus- ja õppekirjanduse jaoks (esimene paremat kätt, teine vasakut kätt, raamatumuuseumi kõrval). Teaduskirjanduse kojulaenutus pakub peale teadusliku ka ilu- ja populaarteaduslikku kirjandust. Avariiulitel on marksismi-leninismi klassikute teosed, NLKP direktiivväljaanded, partei ja valitsuse juhtide tööd. Siinsamas leiame ka uudiskirjanduse näituse, mille väljapanekuid igal nädalal uuendatakse. Raamatukogudevaheline laenutus võtab aga tellimusi vastu TRÜ TR-s puuduva teaduskirjanduse laenamiseks Eesti, NSV Liidu ja välismaa raamatukogudest.

II korrusel ootavad meid ka **teatmekirjanduse lugemissaal** avariiuleil olevate üldentsüklopeediate, sõnaraamatute, leksikonide, bibliograafiaväljaannete jm. teatmekirjandusega.

II korrusele jäävad tööruumid: komplekteerimis- kataloogimis-, perioodika-, bibliograafia-, info-, metoodika-, käsikirjade ja haruldaste raamatute jt. osakonnad. Tegime omamoodi ringi teisele korrusele peale, aga ausõna, tagantjärele ei oskagi kõike enam täpselt kirjeldada. Igatahes jõudsime läbi hügieeni-, restaureerimis-, paljundus-, köitekoja ja veel mitmesuguste ruumide teisele poole otsa, nn. oma töötajate ukse juurde.

II korruse käisime läbi ja jõudsime järgmisele. Ah jaa. II korrusel sealsamas alguses, marmortrepist vasakule poole jäävad ka direktsiooni ruumid.

III korrusel jääb sama koha peale kohvik. Aga sellest hiljem. Kohviku kõrval ootab meid **õppekirjanduse lugemissaal.** Kui ruumid segamini lähevad, võib ka niimoodi meelde jätta, et selle saali põrandat katab punane vaip. Siia mahub töötama 308 inimest 154 laua taha. Raamatud paiknevad teadusalade kaupa (ligi 50 000) avariiuleil. Iseseisvaks tööks saab edaspidi omaette kabiini tellida teenindusosakonna kaudu. Sellesse lugemissaali on toodud Kingissepa t. ja Tiigi t. asunud õpperaamatukogu raamatud.

Võiks öelda, et õpperaamatukogu lugemissaali vastas on **teaduskirjanduse lugemissaal,** samuti teadusalade kaupa. Lugejakohti on ligi 500. Avariiuleil väljaandeid 40—50 000 enamkasutatavat. Need on valitud 5—10 aasta jooksul ilmunud kõige nõutavamatest. Teadusalade kaupa saab kasutada järgmisi lugemissaale: filoloogia-, ühiskonna-, loodus- ja täppisteaduste saale.

Ajalehtede saalis võib lugeda viimase aasta ajalehti Toomelt tuttava ovaallaua taga. Ajakirjade saalis on riiuleil kahe viimase aasta numbrid.

Teadustöö kabiine võivad kasutada õppejõud, teadustöötajad ja aspirandid. Selle majapoole põrandaid katab muide pruun vaip, nii et väike tähelepanu põrandale ja jälle tead, et ikka õiges suunas liigud.

Mida nüüd veel nimetatud ei ole? Konverentsisaali piilusime veel läbi tellingute: värskendati lumivalge värviga seinu. Imepärane paistab Mall Tombergi seinasuurune gobelään. Sellel raamatukogu asutaja ja esimese rektori portree, on palju muud raamatukogu ja ülikooliga seonduvat. Veel on kaks auditooriumi bibliograafiaõppusteks ja muidugi veel muudki, mida kõike ei jõua ühes loos ära märkida. 120-kohaline hubane kohvik on eeskätt oma töötajate ja lugejate tarvis. Niisama heast peast ainult raamatukogu kohvikusse küll ei saa.

● Pärast majaga tuttavaks saamist oskasime juba **Laine Peebult** üht-teist täpsemalt pärida. Kõigepealt kolimisest endast.

«Esimeste raamatute üleviimist alustasime jaanipäeval, 24. juunil. Eelarvestuse järgi oleks võinud selleks kuluda 151 tööpäeva, tegelikult kulus 119 puhast veopäeva. Kolimine laabus tõrgeteta. Arvude keeles jätkates võiks öelda veel, et vedasime 7 395 raamatukonteinerit ja 619 autokoormat. Ühes päevas siis keskmiselt 52 koormat ehk 375 meetrit raamatuid. Töötas kaks brigaadi. Kümmekond inimest tegeles peale- ja teelesaatmisega ja teine kümmekond vastuvõtmisega. Viimase autotäie tõime 29. detsembril. Õpperaamatukogu väikest fondi hoidsime lahti veel veebuari alguseni.»

See on statistika. Tegelikult võis direktorilt neid andmeid kirja pannes märgata tema heameelt ja rahuldustunnet. Pole ju nii suure fondi niisuguse kiirusega teise kohta viimine sugugi lihtne. Ja mis peaasi, segadusteta. «Hoidla pilt on kuldne, ootame kannatamatult lugejaid.»

Et uus hoone lugeja kõiki soove saaks täita, on vaja ka hulga töötajaid. Ühtekokku on neid 500 ümber. Laine Peep on väga tänulik rektorile ja rahandusministeeriumile, kes suutsid rahuldada raamatukogu kohavajadused. «Saime niipalju kohti, kui tarvis». Kahjuks pole veel kõigile kohtadele inimesi leitud. Praegu on meile tööle tulnud 20—30 uut töötajat. Veel oleks vaja 70—80. Ootame kõrgharidusega inimesi, kellel on tahtmist ja soodumust raamatukogutööks.» Tööd on siin mitmesugust — omaette istumist ja tuhnimist kui ka lugejaga suhtlemist. Et kõik kohad veel täidetud pole, oli osa nn. sisetöö rahvast nõus tulema lugejaid teenindama. Peaasi, et raamatukogu oma igapäevast tööd taas tegema hakata saaks. Ja seda saab teha juba teisipäevast peale. Oodatakse lugejaid.

Õppekirjanduse kojulaenutussektori juhataja SIIRI LUTSU materjali ja lühiekskursiooni põhjal
VARJE SOOTAK

TEADUSRAAMATUKOGU LAHTIOLEMISE AJAD ON JÄRGMISED:

teaduskirjanduse ja õpikute kojulaenutused	E—R	10—20
	L	10—18
teaduskirjanduse ja õpikute lugemissaal	E—R	8—22
	L—P	10—18
teatmekirjanduse lugemissaal	E—R	8—22
	L—P	10—18
infoväljaannete lugemissaal	E—R	8—22
	L—P	10—18
käsikirjade ja haruldaste raamatute lugemissaal	E—R	8—19
	L	10—18
raamatukogunduse kabinet	E—R	8—17

Pikemalt ja põhjalikumalt saab lugejateenindusest peatselt teada väljaannetest «Lugeja meelespea», «TRÜ Teadusraamatukogu juht» ja «TRÜ Teadusraamatukogu kasutamise eeskirjad».

Nõupidamine meie ülikoolis

Veebruari algul toimus meie ülikoolis elektromeetrilise aparatuuri dünaamika alane **teaduslik-tehniline nõupidamine.** Osalesid teadlased 9 linnast: Tallinnast, Leningradist, Moskvast, Lvovist, Minskist, Orjolist, Kišinjovist, Bakuust ja Frunzest. Tartus toimunu oli juba üheksas selline üritus.

Kokkusaamine oli pühendatud ülikooli juubelile. Avaettekande sel teemal esitas õppeprorektor professor Uno Palm.

Pärast nõupidamist arutati D. I. Mendelejevi nim. Metroloogiakoondise ja TRÜ esindajate vahel koostöölepingu projekti.

OLEV SAKS

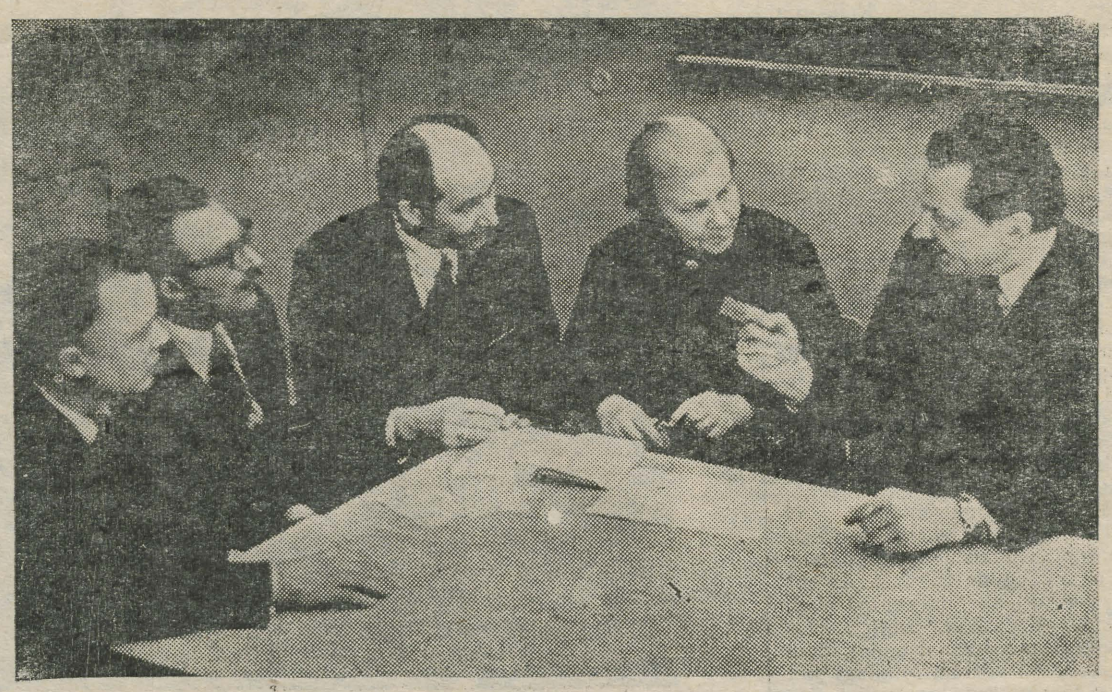

Nõupidamisel osalenuid: (vasakult) ВНИИМ (koondise) teadussekretär Valeri Slajev, koondise teoreetilise metroloogia sektori juhataja Viktor Skotnikov, ülikooli AEL-i elektromeetria sektori teaduslik juhendaja Olev Saks, koondise nõukogu liige prof. Tatjana Roždestvenskaja ja TRÜ õppeprorektor prof. Uno Palm. MATT ANSO foto

Komsomolikroonika

Andrus Lauren avas 16. veebruaril semestri esimese komitee koosoleku. Külaliseks oli ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär SILJA KIKERPILL.

● Soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said LEMBIT RÄGO (farmakoloogia kateedri aspirant), INDREK PEIL (füüsika V k.), PEEP PALUMAA (keemia V k.), REIN KINKAR (majanduskiberneetika V k.), RAIVO KAI (majanduskiberneetika V k.) ja MARTIN KOSEMETS (KKT III k.).

● ÜLKNÜ põhikirja mittetunnistamise pärast heideti komsomoliridadest välja füüsikaosakonna II kursuse üliõpilane KALMAR LUTS.

● Komsomolidokumentide hoidmisse äärmiselt lohaka suhtumise tõttu karistati ANDRES PASTI õigusteaduskonna II kursuselt valju noomitusega arvestuskaardile. Sama karistuse said ka ÜLO MADISSON (füüsika I k.) kommunistlikule noorele ebaväärika käitumise pärast ja psühholoogiaosakonna komsomolisekretär KALLE KALJUSTE (psühholoogia III k.) komsomoliülesannete süstemaatilise täitmata jätmise eest.

● Komitee võttis vastu ja kinnitas ELKNÜ TRÜ organisatsiooni kevadsemestri tööplaani, Andrus Lauren rääkis komitee tegevuse edasisest tõhustamisest.

● NSVL 60. aastapäeva tähistamisest TRÜ komsomoliorganisatsioonis kõneles asesekretär Varri Väli. 19.—22. aprillini toimuvad sellele pühendatud XI rahvaste sõpruse päevad. Kord kuus korraldavad interklubi ja teaduskondade komsomolibürood meie ülikoolis õppivate erinevate rahvuste üliõpilaste õhtu nende koduvabariikide tutvustamiseks. Kavas on teisigi üritusi. Võeti vastu asjakohane otsus.

● Arvestussektori juhataja ANU UNT rääkis ÜLKNÜ liikmete aastakontrolli tulemustest. Edaspidi tuleb tähelepanu pöörata aastaarvestuse lehtede korrektsele täitmisele. Palju vajalikku pole neile märgitud. Osal üliõpilastel on seoses nimevahetusega komsomolidokumendid veel vahetamata (filoloogiateaduskond 52, arstiteaduskond 124 üliõpilast). Tuletame meelde, et kohe, kui olete saanud passi uue nimega, tuleb ümber vahetada ka komsomolidokumendid. Selleks tulla komsomolikomitee arvestussektorisse ja võtta kaasa kaks pilti. Paljud on ka arvele võtmata. Liikmemaksuvõlad tasuda kohe.

● Kinnitati ENSV malevarühmade ja interrühmade funktsionäärid. Pandi paika EÜE-82 välisrühmad.

Juubeliaasta vääriline õppevahend

Müügile ilmus rotaprintväljaanne «Kraniaalnärvid», autorid anatoomiadotsendid A. Lepp ja E. Kogerman-Lepp. Raamat väärib tähelepanu eeskätt oma süstemaatika ja täiesti uudse metoodilise lähenemise poolest.

Silmas on peetud kaasaegse anatoomia rakenduslikku suunda, närve käsitletakse funktsionaalses, kliinilis-anatoomilises ja arengulises aspektis (kraniaalnärvide gruppide ja üksiknärvide range süstemaatiline esitamine — tuumad, kiuline koostis, väljumiskohad ajust, kulg, harude innervatsioonialad). Seda kõike on suudetud esitada fundamentaalmeditsiini ühes kõige ulatuslikumas

(Järg 4. lk.)

18. VEEBRUARIL OLI JUHAN SMUULI 60. SÜNNIAASTAPÄEV

Reporter Smuul

Vabastatud Nõukogude Eesti territooriumile tuli Juhan Smuul 1944. aasta sügisel kui ajakirjanik. Tema Lenini preemiaga autasustatud publitsistika kuulub küllap vist rohkem žurnalistikasse kui ilukirjandusse.

Niihästi «Jäise raamatu» kui ka «Jaapani mere» kompositsioonisüsteem on reportaažlik. Autor on ise sündmustes, nagu reporter olema peabki, inimesed, probleemid, töö, kodumaa ja lai maailm tuleb paberile läbi autori.

Selgelt ja vastutustundega kirjutas Smuul reporteri osast ja kutsumusest: «Mõtlen kibedusega: pildid huligaanidest, kes lükkavad baarides laudu ümber ja taovad tantsupidudel tütarlastele näkku, satuvad ajalehtedesse ning ajakirjanikud ei raiska neile mitte vähe oma irooniareservidest. Ja mõni joobnud tola on surmani õnnelik, et sattus lehte.

Aga suurem osa neist, kes läbivad praegu meist paremal Antarktise valget lehte, tundmatut, surnud maa-ala, mida ei kirja veel nimetused, täpsemad andmed kõrguste, tuulte, temperatuuride, geoloogiliste avastuste, glatsioloogiliste uurimuste jne. jne kohta, ala, mis Antarktise **kaardile** on **kantud** valge laiguna, suuremast osast neist ei kirjuta mitte keegi. Selles on ka minu võlg, mille pean lähemas tulevikus kinni maksma.»

Ajakirjaniku-publitsisti ülesanne on siin selgelt ja kindlalt paberile pandud: armastada inimest, sest ainult nende läbi on olemas publitsistlikud probleemid. Maailmas on nii palju veel avastada, et seda maksmata võlga jätkub igale ajakirjanikule, sest enamjaolt raiskame aega ja võimeid hoopis tühistele asjadele.

Mitmel puhul lööb Smuulis välja ajakirjanikunärv, mõnikord on tal piinlikki, kui ta peab jutu alguseks tegema tavalist «ülekuulamist» kes, kust, kui vana, eriala, kas kaua seal tööl... «Kuid mina ja ka nemad oleme vist harjunud ebameeldiva tutvumistseremooniaga, mille toob kaasa ajakirjanik, nii et kuidagi kannatame selle ära.» Järgnevas aga areneb tutvus üpris sujuvalt, sest Smuulile oli omane suur seltsivus ja taktitunne. Ilmse sümpaatiaga kõneleb ta kohatud Ameerika ajakirjanike professionaalsest energiast ja võimest huvituda, aga samuti ei jäta ta mõnamata mõne meie ajakirjaniku primitiivset inimesetundmist ja kõmiseva heroismipasuna tututamist.

Smuuli tugevamate reporteriomaduste hulka kuuluvad dünaamiliste kirjelduste ja paeluvate stseenide loomise oskus, eriti aga lühikesed, kuid hästi reljeefsed portreed, milliseid tema autasustatud reisireportaažides on kümneid. Need miniatuurportreed on nagu eri mikrožanr suures reportaažis, näit. «Kunin, minu kajutikaaslane, ei meenuta millegagi maakera. Ta on keskmist või alla keskmist kasvu, paljaks mineva pealaega, hallijuukseline, kõneleb väga tasase häälega, ei vannu, või kui vannub, siis haruldaselt hästi ja piltlikult.»

Publitsistika pole kunagi olnud neutraalne. Smuul ütleb ilusti, ausalt ja selgelt välja, kes ta on, mida ta taotleb ja mille vastu ta on. Kui vajaka jääb sellest selgusest — nii tarvilikust-vajalikust publitsistikale — väga paljudes praegu avaldatavates kirjatükkides, kus keerukus ja udutamine on tehtud voorusteks. Vajaka jääb veel ühest väga olulisest asjast — huumorist, mida kaasaja publitsistikas on tõepoolest väga vähe. Smuuli publitsistikale on see aga otse tunnuslik joon, kusjuures tema huumor on sügavalt omapärane. Huumor on üks neid peamisi tegureid, mis toob Smuuli publitsistika lugejale lähedale, sest kirjanik oli neid inimesi, kes oskas südamlikult naerda ka iseenda üle. Loomulikult on huumor täielikus vastavuses põhilisimaga Antarktise-publitsistikas — sügava humanismiga, rõõmsa ja sundimatu elujaatusega, mehise tööpaatosega.

Ja lõpuks. Meil pole enam moeks kõnelda positiivsest kangelasest. Smuul publitsistina lõi seesuguseid kangelasi täie endastmõistetavusega ja — huvitav küll — lugedes tunduvad nad päris inimlikena. Ju nad siiski olemas on. Või on nad tõepoolest selle veerandsajandi jooksul, mis on möödunud «Jäise raamatu» kirjutamisest, sootumaks ära kadunud? Või pole neid keegi enam otsinudki?

JUHAN PEEGEL

Siit Muhu saare Tooma talust jõudis üks mees maailma teise otsa Antarktikani välja.

Elegants meie sees ja ümber

Elu, ka tudengite elu, koosneb pidevast valikust. Valik hea ja halva, kasuliku ja tarbetu, moodsa ja aegunu vahel. Langetame otsuseid, sageli ise mõtlemata, mis peitub nende taga. Aga kui meil mõnel nõrkusehetkel tuleks pähe iseennast kõrvalt vaadata, märkaksime, kui suuresti on meie tõekspidamised, teod ja arvamused sõltuvad moest ja aja vaimust. Mood dikteerib käitumise, riietumise, söömise ja elamise malli, paneb meid üldjoontes paika. Pisiasjade üle otsustame ise, igaüks omamoodi, vastavalt intelligentsile, vanusele, silmaringile, elus seatud eesmärkidele. Eks ole elustiil lõpuks ka maitseküsimus, kuivõrd keegi kommetest ja viisakusest lugu peab, mis kellelegi elegantsem näib, kas istuda «Werneris» või ülikooli kohvikus, lugeda Dostojevskit või Kafkat, kanda parkusid või velveteid, suitsetada «Ekstrat» või «Priimat», lävida ärikate või professoritega, elada stiipist või vanemate rahakotist.

*

Milline «elegants» praegu moes on? Et mitte teha üldistusi materjali põhjal «räägitakse», tegime äkkrünnakuid oma kaasvõitlejatele-tudengitele, küsides: **«MIDA TÄHENDAB SULLE MÕISTE «ELEGANTS»?**

Eesti filoloog, neiu:
«Midagi pidulikku, säravat, ballilikku.»

Arstiteaduskonna noormees:
«Inglise vanahärrat.»

Žurnalistikaosakona meeshing:
«Tahaksin kangesti panna võrdusmärgi elegantsi ja snoobluse vahele, sest mina olen lihtne maapoiss...»

Särа—snooblus—lihtsus—vabadus—pingutatus. Oleme ammuilma loobunud korsettidest, pikkadest kleitidest, torukübaratest. Jätnud kõrvale ülitäpse etiketi, et tunda end vabamalt. Nii pelgab meie põlvkond ülipidulikku valge linaga lauda, tärgeldatust ja viit nugakahvlit taldriku kõrval. Valge lina ja portselan pingestab.

Tabavalt iseloomustas tänaste noorte hoiakut AAJA TABA (TRÜ kodunduskabineti õppejõud): «Kui inimesele antaks valida, kas pidada suure rahvahulga ees maha kõne või süüa kõikide reeglite kohaselt, valib ta üldjuhul kõhklematult esimese. Tähendab — «kodus» me laua taga pole.»

Söömine on inimesi ühendav (elusolend vajab toitu), kuid ka eraldav (iga sotsiaalne kiht sööb oma reeglite kohaselt) rituaal. Läbi aegade on söömisele kõikvõimalikke reeglistikke külge poogitud, rangemaidki kui riletusele. Söömise tseremoonia on omandanud ajaloos sümboli tähenduse.

Näiteks sümboliseerib ühine söömaaeg vastastikust usaldust ja sõprust. Aastatuhandeid enne ateismi võidulepääsu arvasid inimesed, et süüa tohib vaid üksi või kõige lähema sõbra juuresolekul, sest halb silm võib toidu mürgiks muuta. Kui asteekide keiser Montezuma lõunalauda istus, pandi tema ette kullatud ekraan. Täielikus üksinduses kinnitasid keha ka paljud Aafrika ja Polüneesia suguharude juhid. Kes rikkus kirjeldatud üksiolekut, seda karistati surmaga...

Ajast sõltuvad lauakombed õige mitmeti. Ühelt poolt on just aeg see, mis muudab reeglistikku, nii et igal ajastul tekivad omad nõuded. Teisalt mõjutab ajajärgu elutempo kommetest kinnipidamist. Veel sajandi algul oli söömine omamoodi aja veetmise vorm, söögipalvustele üksi raisati kümneid minuteid. Nüüd jõuame täis suugagi suu puhtaks rääkida. Ennekõike ratsionaalsus! Sellesuunalisi samme astume meiegi: majandusteaduskonna sööklas söödi sügisel vaid lusikatega! On lihtsam ja ökonoomsem, mis neist kahvlitestnugadest enam. Peened riistad sellised. Louis XIV leidis muide sama. Tema käskis teenril nende daamide taldrikutesse juuksekarvu panna, kes kahvleid kasutasid, sest leidis, et daamid peenutsevat...

Noa ja kahvliga söömine valmistab meilegi tihtilugu raskusi. Reeglid ja riistad, raudsed ja rasked.

«Nuga võetakse nii paremasse, kahvel vasakusse kätte, et pärad ulatuksid parajasti peopessa, neid ei hoita mitte nagu sulepäid, mis mõjuks edvistavalt ja takistab nende mugavat käsitsemist,» õpetas 1932. aastal «Moodsa elu leksikon».

Üks noor filoloogihärra ütles kord lõunalauas: «Ma imetlen kõiki neid, kes, hoides kahvlit vasakus käes, veel söömisega toime tulevad.»

Ja tõesti, inimkond on saanud hakkama ka teisiti. Vana-Kreekas kasutati näiteks spetsiaalseid söömiskindaid ja hiljem luust tuppesid sõrmede otsas. Ja omal ajal oli see kõik elegantne.

Meie kaasaegsete vastused olid aga tõeliselt laiahaardelised. Ja nii juhtusime koos «elegantsi» mõistega üha uutele ja uutele «teejupikestele».

Neiu ajalooteaduskonnast:
«Elegantne on kõik, mis pole pingutatud, kunstlik ega pealetükkiv.»

Neiu filoloogiateaduskonnast:
«Elegants on lohakas elegants.»

Õige ammusest ajast pärineb huvitav õpetus, mida tuleks ehk silmas pidada tänapäevalgi: «Me peame sööma nii, nagu oleksime kehvemad kui tõepoolest oleme, riietuma oma seltskondliku positsiooni kohaselt, oma kodu peame kaunistama aga nõnda, nagu seisaksime mõne astme võrra kõrgemal oma tõelisest asendist seltskonnaredelil.»

Mõne tudengi puhul kukub välja nii, et kodu on talle kõige vähem tähtis. Päris omas kodus elades laseb ta mammal-papal kõik ette-taha ära teha ja ilmub koju paremal juhul vaid magama. Ühiselamus on ta aga valmis prahihunnikutest üle astuma. Ehk demonstreerib tudeng sellise ükskõiksusega lihtsalt oma üleolekut kõigest madalalt materiaalsest? Usub ehk tänane üliõpilane, et moes on olla hooletu ja ükskõikne karistuse suhtes, võib-olla soovib ta niimoodi koguni elegantne näida, uskudes, et elegants peitub just vabaduses, kerges lohakuses. Sest ega saa ju masendavat korralagedust nii mõneski ühiselamutoas ja -köögis ainult remondiolude või kehvade elamistingimuste taha peita. Niisiis, kas hoolimatus ikkagi elegantsi pärast?

Aaja Taba meenutab õudusega oma viimast reidi ühiselamusse: «Tegin kapiukse lahti ja mis ma nägin: hallitanud ja kuivanud leivakontsud, kuivanud soustiga taldrikud... Vaat see pole isegi mitte enam lohakas elegants!»

Võite nüüd muidugi vastu vaielda, et teie koristate küll, aga koduks ühiselamut ei pea ja seepärast rohkem ei tee ka, küll ükskord omas kodus... Ometi saaks ühiselamu nelja seina vahelises ruumikitsikuseski üht-teist kodutunde loomiseks ära teha.

SIRJE KÕRGE (TRÜ kodunduskabineti kunstnik): «Et tudengipõlv on aeg, mil oma toaga ka kõikvõimalikke uperpalle võib teha, on võimalusi palju. Näiteks võib ühetooniilisele kardinale õmmelda aplikatsioonina musta lohe silueti, katta rullikeeratud poroloonmatid riidega ning ebamugavast raudvoodist midagi diivanisarnast meisterdada. Ei usu ka, et vaimukad «plakatikompositsioonid» kellegi väljakujunenud maitset riivaksid.»

* * *

Defektoloogia naistudeng:
«Elegants — laia äärega kübar.»

Arstiteaduskonna noormees ja juristineiu:
«Kingapood.»

Jaa-jaa. Muidugi peab elegants olema ka inimese ümber, peas ja jalas. **Seda** «elegantsi» taotleme me vist kõige enam. Selle saavutamine annab tööd ja leiba moekunstnikele, karikaturistidele, õmblejatele ning masinatele. Üldhariduskoolis me oma välimusega isikususe omapära suurt rõhutada ei saanud. Koolivorm..., ja päris oma raha ka nagu polnud. Ülikooli tulles tekivad ahvatlused ja kitsendused — kuidas kellelegi. Igatahes — probleem — ülikoolivorm, millega käivad truult kaasas rahakoti-, tutvuste-, üldise tendentsi jne. probleemid.

Moemaja kunstnik ELL-MAJA RANDKÜLA: «Meie moes on praegu üldiselt hea aeg, moes on praktiliselt kõik, nii väikesed kui suured kraed, nii püksid kui seelikud, olgu pikad või lühikesed, laiad või kitsad, volditud või plisseeritud. Tudengineiu garderoobi saaks päris lihtsalt kokku panna, aitaks sellest, kui riiete hulka kuuluksid voldikomplektiga seelik, püksipaar (olgu või villasest kodumaisest kangast), džemper, mõned pluusid, peokleit. Tuleb lihtsalt osata varieerida. Sageli ostame poest asju, mis olemasolevate riietega kokku ei sobi, ja siis tuleb uuendada kogu garderoob. Lihtsam on, kui inimesel on aastatega kujunenud mingi kindel värvide kombinatsioon, siis on palju kergem uusi riideid valida, osta. Üldse on kogu maailmas muututud praktilisemaks, kantakse esemeid mitmest hooajast. Õieti polegi õige olla «täismoodne», riietus ei tohi iial jätta lõpetatuse tunnet. Peamine on stiili väljapeetus. Noortele heidan ette, et sageli liialdatakse daamilikkusega. Primaarseks peetakse sajarublaseid saapaid. Kõrgetest kontsadest ei loobuta ka pükstesse ja joppidesse riietunult. Ometi on kogu maailm loobunud karkudel käimisest. See mood ei taha meil aga kuidagi juurduda, ometi kui mõelda kasvõi Tartu tänavatele...»

Tallinna moemaja kunstniku KRISTA KAJANDUGA tuli jutt peaaegu niisama pikk. Et oma loole pisut konkreetset elegantsi juurde anda, tõmbasime maha kõik eheterolli kandvad sõnad ning toome siinkohal ära ranges reegelkostüümis nõuanded:

- ○ moega ei tohi üle pingutada,
- ○ tööriietus olgu mugav ja lihtne,
- ○ kleidid on jälle au sees,
- ○ tuleks kasutada rohkem rahvuslikke motiive, kudumisvardaid ja oma näppe,
- ○ ka eelmiste hooaegade moepildis võib leida väärtuslikku.

Ometi läheme tavaliselt kergemat teed, valime üldtunnustatud moe. Karjainstinkt? Võib-olla, aga peale selle veel tõsiasi, et üldtunnustatud elegantsil on hind, mida enamik teab. Tahame välja paista ja samas kardame silma paista. (Eks mine diskole valges õhulises kleidis!). Nii kaua, kui ainsaks eraldusmärgiks on riietus, valmistab see aiva peavalu. Kuidas kuhugi minna, kuidas saavutada optimaalne silmatorkavus, ehk paneb ülikool asjad paika? Võib-olla võtab siin tagaajamine nii palju energiat, et...

Kuid andkem veel kord sõna kõrvaltvaatajale:

Ell-Maja Randküla: «Noorte puhul on ilmselt kõige kurvem see, et nad ei suuda olla asjadest üle. Riietele pööratakse ülemäära suurt tähelepanu, moest saab lausa prestiižiküsimus. Aga mood peab olema vahend, mitte eesmärk. Õnneks hakkame tasapisi Lääne kummardamisest üle saama, firmariietus on hinnas eelkõige keskkoolis. Üldse teeb inimene oma teadlikus riietumiskultuuris läbi kolm etappi: kooliajal ihaldab ta endale kõike, mida teistel seljas näeb; keskkooli lõpuks ja ülikooli ajal püütakse küll olla isikupärane, ent siiski rangelt standardseid ja kindlaid reegleid silmas pidades. Alles kuskil 20. eluaastatel kujuneb inimesel tõesti oma riietumislaad, millest peetakse harilikult kinni elu lõpuni.

Tudengid peaksid moe valimisel eelkõige hindama mugavust, ilu, originaalsust ja sobivust. Nad peaksid õppima mõistma, et ka väheste vahenditega võib moodsalt riietuda. Ja sageli polegi see peamine. Elegants sõltub sagedamini hoopis rühist, figuurist, soengust jne.

Alkoholi tarbinud nullkursuse bioloog:
«Elegants — see on Pariis.»

Öeldakse, et alkoholiuimas pidavat inimene ikka aus olema. Mis siis ikka, toredam oleks ju olnud, et «elegants» meenutab talle Tallinna Moemaja või TRÜ kohvikut. Prantsusmaa ise arvab ühe oma esindaja, moekunstnik Pierre Cardini kaudu elegantsist nii:

«Riietuse stiilile ja riietumismaneerile avaldavad kõige rohkem mõju füüsilised iseärasused, elukutse ja loomulikult võimalused. Sama käib ka soengu ja isegi kõnnaku kohta. Tõeline elegantsus on harmoonia näo ja eksistentsi vahel.»

* * *

Žurnalistika poisslaps:
«Elegantne? Igatahes mitte tänapäeva üliõpilane. Minu arust pole selles midagi halba.»

HALLIKI JÕOSTI ja
MARGIT MIKELSAAR,
žurnalistika I k.

*

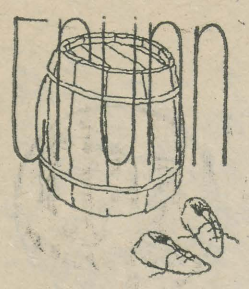

*

Mõned kõditavad
mõned mõnitavad
mõned jõllitavad
mõned pullitavad
mõned murravad konti
mõned näpivad lonti
ainult ahvid ülal puude vilus
hüüavad elevant sa oled ilus

UNIVERSAALSUS

Et igakülgselt abistada teid
siis komadeta kirjutasin ridu neid
Sünnipäeval õnne soovida õnnetuse puhul
nutta naerdes ikka sünnipäevade puhul

JAAN SURDUB

JÄLGIGE REKLAAMI!

Müügile tulevad kirjanik B. B. ümberjutustused. Nagu te kõik teate, on ümberjutustus küllaltki uus žanr, mis omab kahtlemata avarat arenguperspektiivi. B. B. valis ümberjutustamiseks need välisautorite teosed, mis on juba eesti keeles ilmunud. Nüüd võime osta L. Tolstoi, J. Aldridge, V. Rasputini jt. tuntud või riiulilolevate kirjanike teoste kõrvale ka ümberjutustusi. Need on kirja pandud ladusas, kirjanikule ainuomases stiilis. Tekstide vahele on andekas kirjanik põiminud enda huvitavaid tähelepanekuid loodusest ja naistest. Rutake!

LEOPOLD 6

Leopold tuli arvutuskeskusse alles hiljuti, aga töötulemused on juba head. Direktor tõstab teda igal koosolekul esile. «Sm. Leopold töötab veatult,» kirjutab seinaleht.

Igal hommikul punktipealt kell 9 on Leopold platsis ja asub arvutuste kallale. «1×1=1, 1×2=2, 1×3=3...,» kirjutab ta hardunult tabelitesse.

Leopold on õnnelik

NAISTE ÜLEKAAL

(abiks naisküsimuses)

Kuulsin ühelt lektorilt, et meie ülikoolis olla naisterahvad ülekaalus. Tõepoolest! Väga hea, et sellele lõpuks ometi tuldi! Juba ammu oleks õrnemal sool aeg oma menüü daamilikumaks muuta (näiteks lõunamaised puuviljad ja muu vitamiinirohke toit mõjuvad figuurile soodsalt). Üliületoitunutel ei maksa end siiski liialt näljutama hakata, sest ega alakaalulisuski eriti hea ja tervisele mõnus ole. Kõige parem on siiski **parajalt** paksu ja meeldiva daami nimetust kanda.

TAAVET TÜNAMO

Üks ühine asi

25. veebruaril toimub uues kohvikus interklubi ja füüsika-keemiateaduskonna korraldusel esimene rahvusõhtu NSV Liidu moodustamise 60. aastapäevale pühendatud liiduvabariikide ürituste sarjast. Õhtute korraldamisel kasutatakse TRÜ-s õppivate 31 rahvuse esindajate abi. Seekord aitavad oma koduvabariiki tutvustada leedulased ja lätlased. Et õhtu läheb kirja Baltikumi õhtu nime all, esindab Eestit ansambel «Rentaablus».

Meie ülikoolis õpib 34 leedu rahvusest ja 24 läti rahvusest üliõpilast. Kahega neist ajasin juttu.

ANDA ZVIGUTE (spordimeditsiini VI k.).

«Mind aitas palju see, et läksin laulma meie naiskoori,» räägib Anda täiesti vabas eesti keeles.

«Kuidas sa eesti keele nii selgeks said?» küsin kohe uudishimust.

«Ikka naiskoori abiga. Ega ma muusikast suurt tea, aga mulle meeldib väga laulda. Mul on siin Eestis tekkinud nii palju tuttavaid ja sõpru, et kahtlen, kas Riigagi neid nii palju maha jäi. Aga ikkagi on side siin õppivate teiste lätlastega tugev. Paljud sõidavad tihti koju, oma eriala tudengitena peame tihti öösiti haiglas töötama, aga ikkagi leiame aega ja tuleme kokku. Omavahel ristime ka rebased ära. Käin tihti teatris, püüan ka eesti keeles lugeda. Ma ei kahetse kunagi, et tulin siia õppima, kuigi tulin soovituse peale. Meil Lätis pole niisuguste kuulsate traditsioonidega kõrgkooli vastu panna. Ja selle poolestki on vahva, et kõik teaduskonnad on koos. Riia on ülikoolilinnaks liiga suur. Aga Tartus on lisaks sõpruspäevad, tudengipäevad ja teklid, mille üle me väga uhked oleme ja mida Riias on tahetud kalli hinna eest ära osta. Ülikool on mulle pakkunud võimaluse kohtuda paljude suurepäraste inimestega ja õppejõududega. Eriti on meelde jäänud professor KUNO KÕRGE — aastais mees, kes lausa jooksis kuuendale korrusele ja meil oli raskusi talle järele jõudmisega. Võrreldes lätlast ja eestlast suurt vahet nagu ei näegi. Oleme üsna sarnased — rahulikud ja süüaarmastavad (vaatan enda ette lauale, me ajame juttu kohvikus). Eestist on jäänud parimad muljed. Mind on **alati hästi vastu** võetud. Kõige enam jääb meelde eestlase töökus ja tugevus ja oskus ebaõigluses ausaks jääda.»

VIOLETA ČIUTAITE (spordimeditsiini IV k.).

«Olen vist ise veidi tagasihoidlikum või liialt oma maa patrioot. Aga üliõpilasaastad, ükskõik kus nad mööduvad, on lisaks iseseisvusaastatele kordumatud. Tartus tunnen end siiski vabamalt kui kodus. Meeldib väga üliõpilaste improvisatsioonioskus — vaist ja mõistus, mis siis, kui ette valmistamata, hätta ei jäta. Mul on veel siiani meeles Vilniuse ülikooli juubelipidustused, juba tunnen juubelihõngu ka Tartus.»

EVE ANT

SPORT • SPORT • SPORT • SPORT • SPORT • SPORT • SPORT

Kääriku matkale!

Laupäeval, 27. veebruaril (mitte 28., nagu «Rahvaspordi kalendris») kell 8.53 viib rong osa võtta soovijad Elvasse. Sealt alustame 18. matka Kääriku suunas. Et see toimub juubeli künnisel, siis ootame rohkearvulist osavõttu. Olgugi et kilometraaž on vaid 40 ümber, nõuab retk siiski tõsist ettevalmistust, harjutamist ja matkavarustuse kordaseadmist.

Matkateel on kaks toitlustuspunkti: Palupera—Otepää ja Arula teede ääres. Esialgu ei tea veel, mida seal peale tee pakkuda saab. Kääriku aga ootavad ees tuline supp, tee ja muidugi ka ihaldatud saun ja dušš.

Kääriku spordibaasi remondi tõttu ei jõuta kõiki soovijaid majutada, seetõttu tuleb paljudel õhtul bussiga koju sõita. Kellel aga õnnestub sinna jääda, need saavad nautida Kääriku lumerohket maastikku ja süüa ka veel järgmisel päeval.

Igal juhul tuleb matkale kaasa võtta toitvaid võileibu. Seljakotid (nimed peale!) pannakse Elva jaamas autole.

Registreerida saab TRÜ spordiklubis 22.—24. veebruarini kell 10—18 ja 25. veebruaril kell 10—15. Seal saab ka täpsemat informatsiooni matka korralduse kohta.

Niisiis, suusad korda, harjutame veel ja siis matkale!

Head libisemist!

UNO SAHVA

Matemaatikud maratonil

Möödas ta ongi, see kauaoodatud pühapäev. Juba laupäeval võis linnas märgata siginat-saginat. Kes käis «Dünamos» viimaseid sisseoste tegemas, kes suusabaasist suuski laenamas... Igal juhul oli ka võhikule selge, et kuskil peab midagi toimuma.

Niisamasugune ärev meeleolu oli ka Tiigi tänava ühiselamus. Suusatõrva ja -määrde lõhn tuletas meelde maratoni.

Matemaatikud pole oma suurte saavutustega just tihti hoobelda saanud. Mine tea, võib-olla oli see õppejõudude nakatav eeskuju või hoopis tüdimus igapäevasest istumisest Vanemuise t. keldriruumides, mis paljusid pühapäeva hommikul Kääriku poole tõmbas. Muide, vanemad tudengid liigutavad end märksa meelsamini kui nooremad: enamik osavõtjaid oli IV kursuselt ja mitmeaastase maratonistaažiga. Kas tõesti ei innusta «rebaseid» näiteks professor Gennadi Vainikko hinnaline esikoht professorite arvestuses ning professor Ülo Lumiste edukas esinemine, kes kaotas esikohale küllalt napilt.

Pühapäeva õhtupoolik möödus enamikul osavõtjaist muljeid vahetades. Puusuuskurid nurisesid libisemise üle, vaadates veidi kadetsevalt plastikumeeste poole, kes omakorda polevat pidamist paika saanud. Hädas olnud ka lõpugruppide startijad, kel mõnestki mäest tuli laskuda mitte suuskadel, vaid omadel jalgadel, sest allalaskmisjärjekorrad olnud küllalt pikad. Seevastu esituhandetes lõpetanud kiitsid nii rada kui ka suuskade libisemist. Lõpparvamus oli aga kõigil ühine: tore oli ja sõidaks veel. Niisiis, kohtumiseni!

Kersti Laur,
matemaatikateaduskonna
pressisekretär,
IV k.

Veel filoloogia suusapäevadest

Nädalad prognoosimist, nimekirjade koostamist, ehitus- ning muidki ettevalmistustöid on otsa saanud. Homme siis läheme! Et kaks talvepäeva Haanjamaal täie ette läheksid, luud-kondid (ja suusad!) terveks ning nohu tulemata jääks ja muljed igapidi toredad oleksid, selleks veel mõned meeldetuletused ja õpetused — reklaamplakatite infole lisaks.

Bussidesse asume Pälsoni 14 ühiselamu ees laupäeva hommikul kell 7.30 (hilinejaid ei oodata). Suusad saame ühiselt kätte Emajõe-äärsest baasist (NB! Pildiga dokument kaasa!). Ja seejärel läheb sõit vahepeatusteta Ruusmäele välja.

Kaasa: kruus, kauss, lusikas; täis termos (kui on); vahetusriided (arvestusega, et kuivatusvõimalused on kasinad); tekk või tekid ja kolme peale kaks madratsit. Kes saunamõnusid lõpuni tahab tunda, võib viha ja keelekastegi ühes võtta.

Lund on palju ja kukkumine pehme, ent suusaninad on endiselt puust. Arvestagem oma võimeid ja oskusi, hoidkem ennast ja suuski — neid läheb terveina tarvis ka pärast meie suusapäevi.

Ruusmäelt tagasi hakkame sõitma pühapäeval kell 16.00. Esimene peatus Tartus on suusabaasi, teine ühiselamu juures.

Ongi kõik. Korraldajad soovivad kõigile meeldivaid suusaelamusi ja head libisemist.

Juubeliaasta...

(Algus 2. lk.)

ja raskemas aines anatoomias lihtsalt, konspektiivselt, ülõpilastele käepärases vormis (muide, Arne Lepp on üks meditsiiniüliõpilaste lemmikõppejõude-metodolooge).

Oluline osa on illustratsioonidel. Need on originaalsed ja kõrgetasemelised, haaravad kogu teksti. Väljaannet sirvides tekib meeldiv assotsiatsioon eesti morfoloogia väljapaistvaima autori professor J. Tehveri erakordselt korrektselt viimistletud töödega. Tekst ja illustratsioonid on oskuslikult kõrvutatud: igale teksti leheküljele vastab samas kõrval illustratsioonide tabel. Tekst ja illustratsioonid on maksimaalselt seostatud. Viited joonistele on teksti sees, mis hõlbustab vajaliku koha leidmist. Ühtlasi hoiab see kokku illustratsioonide pinda, mistõttu saab antud joonistel illustreerida kogu teksti.

Töö on välja antud kõrges trükikultuuris.

A. Lepa ja E. Kogerman-Lepa «Kraniaalnärvid» on igati õnnestunud ja on igati õigustanud autorite saatesoovi oma väljaandele — olla juubeliaasta vääriline ja aidata veelgi kaasa õppetöö edasisele parandamisele.

Prof. ÜLO HUSSAR

Uusi trükiseid

Frühneuhochdeutsche Texte. Mit Wörterverzeichnis, Erläuterungen und Übungen von Koidu Uustalu. Tartu 1981, 200 eks., 100 lk., 15 kop.

A Short Student's Guide to English Literature IV. The Nineteenth Gentury. Romanticism. Critical Realism. Materials for Seminars in English Literature. Compiled by A. Luigas. Tartu 1981, 250 eks., 120 lk., 20 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 488. Новые методы химического анализа. Труды по химии XII. Тарту 1981, 500 экз., 58 с., 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 504. Вопросы теории функций. Труды по математике и механике XXVI. Тарту 1981, 450 экз., 132 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 531. Методологические вопросы социальной детерминации познания. Труды по философии XXII. Тарту 1981, 450 экз., 152 с., 1 руб. 60 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 535. Наследие А. Блока и актуальные проблемы поэтики. Блоковский сборник IV. Тарту 1981, 1000 экз., 280 с., 2 руб. 90 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 515. Структура и семиотика художественного текста. Труды по знаковым системам XII. Тарту 1981, 1000 экз., 148 с., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 546. Семиотика культуры. Труды по знаковым системам XIII. Тарту 1981, 1000 экз., 120 с., 1 руб. 20 коп.

ISAD, EMAD, VANAEMAD, VANAISAD!

Tulge 25. veebruaril kell 9.30 või 9.50 keemiaringauditooriumi koos laste- või laste.astega või ka üksi. Saab vaadata ukraina uut värvilist dokumentaalfilmi «Selles on midagi» (imikute ujumaõpetamisest).

NOORED TÕLKIJAD!

Tuletame meelde, et TRÜ tõlkevõistluse tööde esitamise tähtaeg on 15. märts. Tingimused nagu eelmistel aastatel: nii originaal kui tõlge tuua 3 masinkirjaeksemplaris meie lehe toimetusse (peahoone 302); tõlke pikkus kuni 10 masinkirjalehekülge; tõlkida võib ilukirjandust mistahes keelest kõigis žanreis, (ka esseistikat, luulet vähemalt 2 luuletust samalt autorilt; osaleda võivad kõik TRÜ üliõpilased (ka kaugõppeosakonnast, samuti need, kes lõpetasid 1981. aastal).

Tõlkekabinet

RSR-i LIIKMED!

RSR-i väike ring toimub endiselt igal esmaspäeval kl. 20 komsomolikomitees. Oodatud on ka uued huvilised!

TULEB VASTLAPÄEV

Pühapäeval, 21. veebruaril toimub TRÜ töötajate ja üliõpilaste lastele

vastlapäev.

Kell 12.30 on Tähtveres kelgutamise ja uisutamise võistlused ning saanisõit.

Kaasa võtame uisud ja «Salvo» kelgud.

Kell 14 sööme uues kohvikus (Leningradi mnt. 27)

vastlaeinet.

Kohvikus töötab ka einelaud.

VANAKREEKA KEELE ÕPPEGRUPI

töö jätkub kolmapäeval, 24. veebruaril kell 18—20 keemiahoone aud. 152 õp. L. Grossi juhatusel. Juurde võetakse ka algajaid.

ORIENTALISTIKAKABINETI

uus asukoht on Tiigi 78, ruumis 100 (endine õpperaamatukogu abonement). Samas (aud. 102) toimuvad keeletunnid ja ÜTÜ orientalistikaringi sektsioonide töö.

Reklaam on peahoones ja Tiigi 78 orientalistikakabineti juures.

Avaldame kaastunnet rühmajuhendajale Virge Soomerile

EMA

surma puhul.

Matemaatika IV kursuse II rühm

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 526. MB-03114.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (1289) Reedel, 26. veebruaril 1982 XXXIV aastakäik

Teadusraamatukogu uus kodu ootab lugejaid

✻ EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan lõikab läbi avalindi.

Raamat on sild inimesest inimeseni.
Juhan Smuul

«Meil on hea meel teatada Teile TRÜ Teadusliku Raamatukogu uue hoone pidulikust avamisest 22. veebruaril 1982 kell 15 Struve t. 1. Tartu Riiklikule Ülikoolile on suureks auks tervitada Teid raamatukogu esimeste külaliste hulgas.»

Niisuguse tekstiga punakaspruun kutsekaart TRÜ rektorilt ja raamatukogu direktorilt ootas meid kauaoodatud sündmusele. Selle päeva ärevust oli tunda juba mõnda aega enne avatseremooniat. Palju oli neid, kes esmaspäeva lõunaks raamatukogu peauksest sisenesid. Puhkpilliorkestri helid fuajees seadsid tulija sammud arglikumaks, tagasihoidlikumaks. Poetati end kokkutulnute ridadesse, heideti pilk raamatute müügiletile, jõuti vahetada mõni sõna tuttavaga.

Külaliste ja ülikooli rahva poole pöördub **rektor professor Arnold Koop:** «See on tõeline raamatupalee ligi 3,8 miljoni raamatu ja teiste kultuuriväärtustega. On olemas kõik tingimused varamu edasiseks kasvuks, kuni 6 miljonini. Kuid raamatukogude väärtus ei seisne mitte üksnes raamatute olemasolus, vaid ka selles, et need võimaldavad meil areneda, uurida, teha loomingulist tööd.» Samas saab teatavaks tähtis uudis — **TRÜ pälvis oma eduka töö eest 1981. aasta üleliidulises sotsialistlikus võistluses NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee rändpunalipu.** Selle tunnustuse sisse mahub ka raamatukogu osa.

Valge avalint ootab lahtilõikamist. Seda teeb ülikooli kammerkoori «Gaudeamuse» kõlamise saatel EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan. Meie ette astub uue maja perenaine, raamatukogu direktor Laine Peep. Ta palub kõiki korrus kõrgemale konverentsisaali. Rektor meenutab avakõnes meie kõigi ühise ettevõtmise ,kaunist tulemust — raamatukogu on nüüd kasutusvalmis. Tänu kuulub ehitajaile, kelle tööd hinnati «väga heaga», kogu ülikooli perele, kes algusest peale abiks käis, väga paljudele teistele, kellest sõltus ehituse käekäik, eelkõige meie partei ja valitsuse hoolele. Konverentsisaalis istudes on mahti uurida Mall Tombergi gobelääni. Ikka jääb pilk peatuma sõnul «Labor delectat», mis sel päeval väga sümboolselt meelde jääb. Töö õilistav osa on see, mis säärase raamatuvaramu luua suutis.

Sõna on EKP Keskkomitee sekretäril Rein Ristlaanel. Ta kõneleb sellest suurest tunnustusest ja hoolitsusest, millega EKP Keskkomitee ja vabariigi valitsus suhtuvad meie rahva vaimse palge arendamisse. Eesti kultuurielu ajalooline sündmus on tähelepanuväärne sellegipoolest, et see saab teoks NSV Liidu moodustamise 60. aastapäeva eel, ülikooli enda juubeli tulekul. Kõneleja tänab valitsuse nimel projekteerijaid, ehitajaid, ülikooli kollektiivi, kogu seda paljurahvuselist inimeste hulka, kes aitasid kaasa uue maja valmimisele. **Koos õnne ja edusoovidega ulatab ta direktor Laine Peebule Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja.**

Eesti NSV Ministrite Nõukogu aseesimees Bruno Saulilt saavad Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Ametiühingute Nõukogu aukirja meie konstrueerimis-eksperimentaalosakonna juhataja Ado Jaagosild, raamatukogu teadusdirektor Urve Tõnnov ja pearaamatukoguhoidja Lea Trikkant. Ta soovib lugejatele suuri leidmisi.

Väga sobivalt iseloomustavad päevasündmust **linna parteikomitee esimese sekretäri Indrek Toome** sõnad: «Kui me tõesti üheskoos midagi väga tahame, koos käed külge lööme, saame hakkama paljude asjadega.» Pole sugugi ülearune lisada, et Indrek Toome ütles aitäh Laine Peebule — enesekindla ja nõudliku suhtumise eest. **Indrek Toomelt saavad partei linnakomitee ja täitevkomitee aukirja raamatukogu majandusdirektor Malle Lauring, pearaamatukoguhoidja Kulla Jentson, hoiuosakonna juhataja Lia Urba ja koondise «Auto» insener Hans Kulm.**

Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi tervituse ütleb edasi minister Ilmar Nuut. Ministeeriumi aukirja pälvisid raamatukogutöötajad Malle Ermel, Mare-Nelli Ilus, Ene-Lille Jaanson, Ilme Mesipuu, Naresh Mody, Mare Rand, Helje Riives, Virve Terna, Õie Vadi, Aavo Vedler, Tiiu Aav ja Lia Urba.

Sõna tervituseks on Eesti NSV Teaduste Akadeemia asepresidendil Viktor Maamäel, kultuuriminister Johannes Lotil, ajalootudengil Mart Laaril, Moskva, Leningradi ja Vilniuse ülikooli raamatukogude direktoritel, TPedI raamatukogunduse kateedri ja raamatukogu, raamatupalati, Tartu kunstimuuseumi, ETKVL-i koondise «Auto» jt. asutuste esindajail. Suur on südamlike soovide hulk, kaunid on kingitused ja lilled. Avapäeva jäävad meenutama Olev Soansi graafilised lehed Eestis toimunud ülestõusudest ja revolutsioonisündmustest ning gooti arhitektuurist, Kaljo Põllu graafika, ajaloolised raamatud jm. Pidulikku hõngu lisasid aktusele kammerkoori laulud, üks neist on kogunisti uuele majale pühendatud (viis Richard Ritsingult, sõnad endiselt raamatukogutöötajalt Paulopriit Voolainelt); samuti üldfüüsika kateedri inseneri Galina Berezenkova ja matemaatikadotsent Olaf Prinitsa esinemine.

«Kallid külalised, austatud kolleegid!» alustab direktor Laine Peep oma pöördumist. «Meie kõikide vaev, töö ja eesmärk on jõudnud rõõmustava tulemuseni.» Ta tänab siirast südamest partei- ja valitsusorganeid, ülikooli juhtkonda eesotsas rektoriga, kõiki kaasalööjaid, kes tundsid omana raamatukogu iga probleemi. Lühikese koliskokkuvõtte järel palub ta jaotuda väiksemateks gruppideks ning kutsub meid majaga tuttavaks saama. Seejärel on põhjust peatuda kataloogisaalis. Professor Paul Ariste lugejapilet kannab numbrit 1. Temal palutakse laenata esimene raamat. Ta valib selleks Lilli Prometi «Kogutud teosed», mille peagi laenutusletist kätte saab. L. Peep ulatab aulugejakaardi R. Ristlaanele, A. Abenile, B. Saulile, I. Nuudile, J. Lotile, V. Maamäele, I. Toomele, N. Preimanile, A. Almannile, K. Irdile, A. Koobile. Esimese kabiinivõtme saab ajaloodotsent Hillar Palamets.

Raamatukogu uus maja on täis väärtusi, teisipäeval jõudis sellesse koos lugejatega ka elu ja hing.

VARJE SOOTAK

✻ Eesti NSV teeneline kultuuritegelane, raamatukogu direktor Laine Peep tutvustab uut hoonet.

JUHAN SMUULI NÄITUS

TRÜ teadusraamatukogu uues hoones avati esimene näitus. See on pühendatud Juhan Smuuli 60. sünniaastapäevale. Näitus annab põgusa ülevaate kirjaniku loometeest. Eksponeeritakse raamatukogu fondides leiduvaid teoseid: üksikväljaandeid, kogumikke, ajakirju, mis sisaldavad nii Smuuli luulet, proosat kui publitsistikat eesti, vene ja võõrkeeltes. Näha võib ka mõningaid fotosid nii kirjanikust kui ka tema teoste lavastustest. Väljapanek jääb avatuks aprillikuu keskpaigani.

KATRIN REEMET

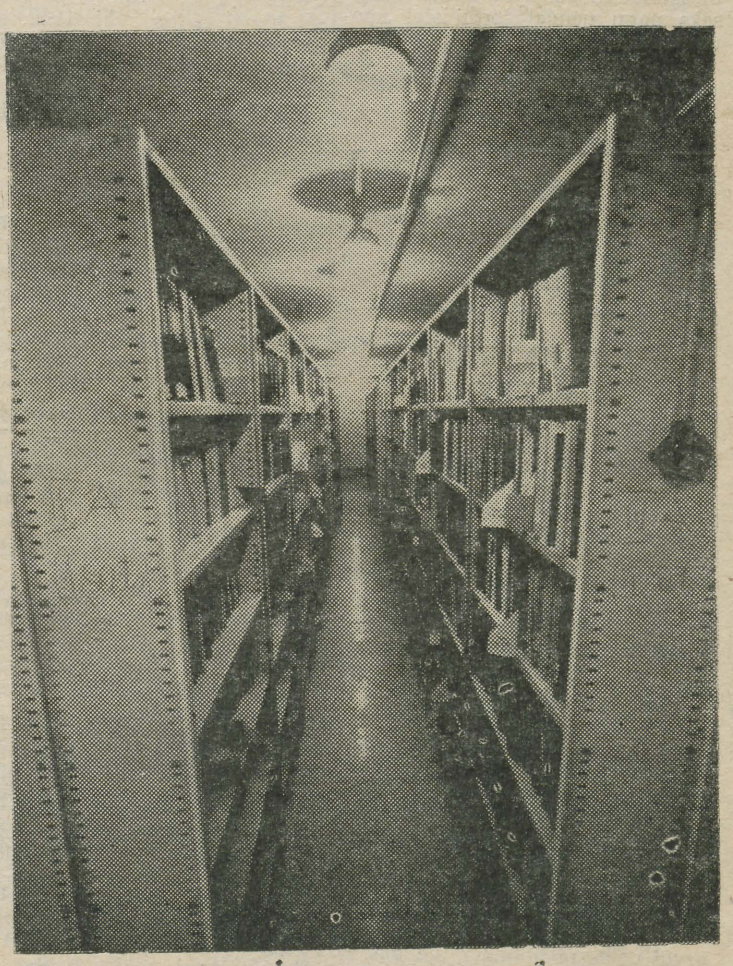

VELLO MARANDI ja MALEV TOOME fotod

RIIGIKAITSEKUU

Neljakümnes juubel neile, kes juba kuuekümne piirides

Jaanuaris-veebruaris täitub 40 aastat sündmusest, mis on kahtlemata meeles tuhandetel juba 60. eluaasta piirimail asuvail Eesti NSV kodanikel, nende seas meie ülikooli paarikümnel õppejõul. Jutt on Nõukogude Liidu tagalas alanud eesti väekoondiste formeerimisest. Vastavalt NSV Liidu Riikliku Kaitsekomitee sellekohasele määrusele 18. detsembrist 1941. aastast algas eesti rahvusest sõjaväekohustuslike kodanike üldine arvelevõtmine ja suunamine Sverdlovski ja Tšeljabinski oblastisse, üksuste formeerimise kohtadesse. Mängufilmis «Inimesed sõdurisinelis» on üsna kujukalt näidatud erinevaid rännuteid: tuldi Uuralist ja Volga äärest, Vologdast ja Kesk-Aasia steppidest ning mujaltki suuremate või väiksemate gruppidena, vahel ka üksikult. Enamikus suunamiskirjadega, mõnikord omal algatusel. Põhiline osa saabus tööpataljonidest, kus viibisid ka Eesti NSV-s mobiliseeritud ja meie maa siserajoonidesse suunatud kutsealused, nende seas tänased professorid J. Kalits, R. Looga, dotsendid E. Salumaa, T. Ilomets, Ü. Kauer, F. Kudu, A. Tähnas, R. Tani jt. Osal oli seljataga ohtlik laevasõit vaenlase pommirahe all — professorid A. Uustal, dots. J. Ristkok, E. Tallmeister. Saabus Eestist evakueerunud ja kolhoosides töötanud mehi (prof. A. Jannus), äsja kõrgkooli lõpetanud meedikuid — prof. A. Kliimann. Suureks abiks väeosade moodustamisel olid esimese üliraske sõjasuve rindekooli läbi teinud mehed, tänane TRÜ rektor prof. A. Koop, suurtükiväelane, praegune professor J. Peegel.

Suhteliselt lühikese aja jooksul moodustati juhtivate komandöride ja poliittöötajate oskusliku töö tulemusena esialgsest ebaühtlasest inimmassist igati distsiplineeritud ja ideoloogiliselt kindel kompaktne löögijõud — kaks laskurdiviisi. Riigikaitse rahvakomissari käskkirjaga 25. septembrist 1942 moodustati nende baasil 8. Eesti Laskurkorpus. Korpus täitis kõik ülesanded Velikije Luki operatsioonis, Neveli ja Novosokolniki vabastamisel, Eesti NSV vabastamislahingutes ja Kuramaal. Tunnustusena lahinguliste teenete eest nimetati väekoondis 28. juunist 1945 41. Kaardiväe Eesti Tallinna Laskurkorpuseks.

Võib julgelt öelda, et nüüd, 40 aastat hiljem jätkub enamikul endistest kaardiväelastest veel küllaga «püssirohtu» oma praeguste töö- ülesannete niisama innukaks täitmiseks nagu nendel tormilistel nooruspäevadel.

Dotsent EUGEN TALLMEISTER

Palju andev õpetlane

28. veebruaril saab kuuekümneseks väliskirjanduse kateedri professor, Briti Akadeemia korrespondentliige, Ülemaailmse Semiootikaassotsiatsiooni asepresident Juri Lotman.

Akadeemik D. Lihhatšov on mitmelgi korral rõhutanud kirjandusteaduse kaht ülimalt aktuaalset aspekti: esiteks seda, et kirjandusteadus on väga suure ühiskondlikult kasvatava missiooniga, ning teiseks sedagi, et kirjandusteadus täidab seda missiooni ainult siis, kui ta tõepoolest on teadus, täpne ja range. Prof. J. Lotmani uurijatöö ning juba üle kolmekümne aasta kestev pedagoogitegevus on nende aspektidega väga heas kooskõlas, see, mida paljud kirjandusteadlased võiksid pelgalt deklareerida, on temal tegelikult realiseeritud.

Ta on ise tunnistanud, et on olnud kogu oma elu pedagoog (tuleb lisada, et ikka pingelise loengukoormusega). Kuid ta pole olnud lihtsalt pedagoog. Ta on olnud õpetaja, kes pidevalt otsib. Alustanud XVIII sajandi lõpu IX sajandi alguse vene kirjanduse range ajaloolasena, kujunes ta järk-järgult mitme perioodi (Puškini aeg, käesoleva sajandi algus), mitme kultuurifenomeni (kirjandus, kino, teater) ja kultuuri ajaloolise ja semiootilise aspekti uurijaks. Seejuures on ta kirjanduse ning semiootika teoreetiliste küsimustega tegeldeski hoidnud endistviisi vaateväljas ka ajaloolised probleemid. Ta ei ole ajaloost eemaldunud mitte selleks, et ta kõrvale jätta, vaid selleks, et teda teoreetiliselt ettevalmistatuna aina pädevamalt uurida. Vastavad metoodilised otsingud on andnud mitu suuremat monograafiat (viimati «Jevgeni Onegini» kommentaariumi 1980 ja Puškini loomingulise biograafia 1981), rohkesti üksikkirjutisi, originaalseid loengukursusi ja rea juhendatud väitekirju. Teoreetilises vallas lisanduvad neile veelgi mitmed monograafiad (strukturaalsest poeetikast 1964, kunstilise teksti struktuurist 1970, poeetilise teksti analüüsist 1972, kino semiootikast 1973), artiklikogud (kultuuri tüpoloogiast 1970—1973), üksikkirjutised; autorina-koostajana-toimetajana osaletud rahvusvahelise levikuga ja juba ette rariteetne seeria «Töid semiootika alalt» 1—14, iseseisev suund nii poeetikas kui ka semiootikas, Tartu koolkond.

Enam kui kord on prof. J. Lotman toonitanud, et filoloogitöö, töö tekstiga, on raske ega võigi kerge olla. Ta on pidevalt hoiatanud filoloogide ettevalmistusele esitatavate nõuete lihtsustamise eest. Otse vastupidi, ta on õigusega näidanud, kuidas akadeemiline filoloog peab orienteeruma mitmetes keeltes, mitmetes kultuurides ja mitmetes ajastutes. Selle nõude püstitamises ja järgimises väljendubki prof. J. Lotmani arendatud suundade kasvatuslik missioon. Viimane on seda aktuaalsem, et ajad, mil skeptitsism filoloogia suhtes on olnud koguni moeasjaks, pole sugugi ainult minevikulised. Ent küsimus polegi üksnes ajas, küsimus on filoloogia enda olemasolus kõigil tema tasanditel.

Näiteks ka kriitilises tekstoloogias, kus tal on mitu kapitaalset publikatsiooni, aga ka mitu teoreetilist tööd (sealhulgas silmapaistev uurimus 1969. a. tekstoloogilise lähenemisviisi kohta). Ikka on kinnitatud, et tekstoloogia on rakenduslik ala, millel põhimõttelisi probleeme ei ole. Jah, aga kui selles rakenduslikus vallas tekib ridamisi ummikuid, siis nagu on prof. J. Lotman näidanud varemaltki ja nagu ta seda taas osutab läinud aastal koos B. Uspenski ja N. Tolstoiga avaldatud kirjutises, just seepärast, et põhimõtteliste probleemide olemasolu on ignoreeritud. Nagu teksti ei saa mõista ükskõik-kuidas, nõnda ei saa ka teksti avaldada ükskõik-kuidas. Kuidas teksti mõista, milline on kunstiliste tekstide konstitutsioon ja kuidas nad käibivad, need küsimused on olnud prof. J. Lotmani huvikeskmes mitmendat aastakümmet ja tema saavutused nende küsimuste lahendamisel on mitmeti silmapaistvad.

On hästi meeles, kuidas olin esimest korda prof. J. Lotmani ettekande kuulajaks. See leidis aset NSVL TA Slavistika ja Balkanistika Instituudis, kus ta tegi poolteisetunnise ettekande Karamzinist. Üllatav polnud see, et ta kõneles peast, elegantselt ja vaimukalt. Nii peabki ju kõnelema! Üllatav oli see, et ta kõneles väga lihtsalt, kuid samas ka väga akadeemiliselt, iga kuulajat arvestavalt. Pärast ettekannet, õigemini juba selle ajal muutus Karamzin senisest märksa põnevamaks. Kes suudaks öelda, kui paljusid kordi on prof. J. Lotman osanud nõndaviisi oma teemasid põnevaks muuta ja kuulajale-lugejale näidata, milliseid saladusi mingi tekst või isikulugu või ajalooline protsess eneses peidab!

Prof. J. Lotmanil on umbes 500 tööd. Nende mõju ja püsivat aktuaalsust näitavad arvukad tõlked ja käsitlused, mida nende tööde kohta on avaldatud. Veelgi enam näitavad ta tööde mõju aga need rohked uurimused, mis on kirjutatud tema tööde najal, tema ideede innustusel. Pole kahtlust, et niisuguste tööde hulk aina suureneb, sest mida edasi, seda ilmsemaks osutub prof. J. Lotmani panus inimese poeetilise olemise põhiküsimuste uurimisse.

PEETER OLESK

MALEV TOOME foto

Professor Helmut Piirimäe—Upsala ülikooli audoktor

Juubelieelsesse Tartu Riiklikku Ülikooli saabus rõõmustav teade ajalooteaduskonna teadusprodekaani, üldajaloo kateedri professori ajaloodoktor Helmut Piirimäe hiljutisest valimisest Upsala ülikooli filosoofia audoktoriks.

Põhjamaade vanima ülikooli kõrge tunnustuse osaliseks saanud Tartu õpetlase kauaaegses teaduslik-pedagoogilises tegevuses on Rootsi ajaloo uurimisel ja õpetamisel olnud tähtis koht. 1962. aastal kaitstud kandidaadiväitekiri käsitles Vene—Rootsi majandussuhteid ja Narva kaubandust aastail 1661—1700. Tosin aastat hiljem anti talle väitekirja «Rootsi riigimajandus XVII sajandil» kaitsmise tulemusena doktorikraad. Koos teiste Nõukogude autoritega osales H. Piirimäe 1974. aastal ilmunud Rootsi ajaloo esimese marksistliku ülevaateteose koostamisel. Samuti oli ta NSV Liidu ja Rootsi ajaloolaste ühisväljaande «Venemaa ja Rootsi majandussidemed XVII sajandil» (ilmus rootsi keeles 1978. ja vene keeles 1981. aastal) üks autoreid.

H. Piirimäe sulest pärinevad ka Rootsi võimu perioodi käsitlevad peatükid Eesti NSV ajaloo kõrgkooliõpikus ning Tallinna ja Tartu ajaloole pühendatud koguteostes. Viimastel aastatel on ta teinud eriti suure töö Tartu ülikooli tegevuse kõige varasema ajajärgu — aastate 1632—1710 — uurimisel. Materjalide kogumine viis teda ka Stokholmi Rootsi Riigiarhiivi ja Kuninglikku Raamatukogusse ning Upsala ülikooli raamatukogusse. Selle töö tulemusi on juba avaldatud paljudes ajakirja- ja ajaleheartiklites. Põhjalikuma ülevaate saab aga käesoleval aastal ilmuva «Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo» I köitest.

TRÜ ajalooüliõpilastele on professor H. Piirimäe enam kui kahel aastakümnel lugenud mitmeid Rootsi ajaloo erikursusi ning juhendanud selleteemalisi kursuse- ja diplomitöid. See on toonud järelkasvu meie skandinavistide perele.

1956. aastal hakati Tartus professor H. Moosbergi ja dotsent L. Rootsi algatusel välja andma «Skandinaavia kogumikku». H. Piirimäe on 1963. aastast selle rahvusvahelises ulatuses tuntud aastaraamatu toimetuse liige ning 1977. aastast vastutav toimetaja. Tänu nimetatud väljaandele on TRÜ kujunenud üheks skandinavistika keskuseks nii NSV Liidus kui ka kogu maailmas. Rootsi keele ladusa valdajana on H. Piirimäel paljudel kordadel tulnud ülikoolis vastu võtta Nõukogude Eestit külastanud Rootsi diplomaate, teadlasi, ajakirjanikke ja ühiskonnategelasi.

Tihti on H. Piirimäe ka ise olnud sõidus. Ta on esinenud ettekannetega kõigil kaheksal seni toimunud üleliidulisel skandinavistika konverentsil. Üheksas konverents toimub eeloleval kevadel Tallinnas. Teda on kutsutud esinema rahvusvahelistele teadusfoorumitele Rootsis, Taanis ja Saksa Demokraatlikus Vabariigis. Koos professorite H. Ligi ja S. Vahtrega osales ta 1981. aastal Stokholmis Balti Instituudi korraldatud konverentsil. Nõukogude ajalooteaduse saavutused leidsid seal positiivset äramärkimist. Külalisloenguid Rootsi ajaloo teemadel on ta pidanud Riias Läti Riiklikus Ülikoolis. Eesti NSV Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis säilitatavaid Rootsi ajaloo allikaid on ta tutvustanud loengutes Upsala ülikooli doktorantidele.

H. Piirimäe on ühingu «NSV Liit—Rootsi» eesti osakonna juhatuse presiidiumi liige ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia juures asuva skandinavistika probleemkomisjoni esimees.

Upsala ülikool on kutsunud professor H. Piirimäe käesoleva aasta 4. juunil toimuvale audoktorite promotsioonile ja 6. novembril Tartu ülikooli asutamise 350. aastapäevale pühendatud aktusele.

Professor H. Piirimäe valimine Upsala ülikooli audoktoriks on rahvusvaheliseks tunnustuseks kogu Tartu Riiklikule Ülikoolile ning kõigile Nõukogude Eesti skandinavistidele.

Dots. ALLAN LIIM,
TRÜ ajalooteaduskonna dekaan

Tartu Patoanatoomide Selts 25

10. veebruaril tähistas Tartu Patoanatoomide Selts oma 25. aastapäeva. Asutamiskoosolek toimus 17. jaanuaril 1957 patoloogilise anatoomia kateedri tolleaegse juhataja prof. A. Valdese algatusel ja organiseerimisel. 1964. aastani oli ta ka seltsi esimees. Pärast tervislikel põhjustel kõrvale jäämist valiti A. Valdes auesimeheks. Asutajaliikmeid oli 19, nüüd kuulub seltsi 27 inimest. Koosseisult on selts küllalt heterogeenne. Kõrvuti tegevate patoanatoomidega kuuluvad siia need, kes on varem sellel erialal töötanud ja kes nüüdki pole teadustöös minetanud sidet morfoloogiaga, näiteks prof. Ü. Arend, prof. H. Vahter ja dots. E. Lepp. Humaanpatoloog-anatoomide kõrval kuuluvad seltsi kohtumeedikud ja EPA patoloogilise anatoomia ja parasitoloogia kateedri õppejõud eesotsas kateedrijuhataja prof. V. Ridalaga. Koosseisu eripalgelisus tingib omakorda mitmekesise töö. Humaanpatoloog-anatoomide temaatikas on domineerivaks küsimuseks olnud kasvajad. Samuti on rohkesti ettekandeid olnud ülikooli õppejõudude plaanilise teadusliku tööga seotud probleemidest, milles esiplaanil on regeneratsiooniküsimused. Veterinaarid on esitanud sisukaid ettekandeid valdavalt loomade nakkuste kohta, kohtumeedikud on käsitlenud eelkõige traumatismi. Ligemale veerand töökoosolekuid on toimunud koos teiste seltsidega, mis võimaldab probleeme käsitleda mitmekülgsemalt. Esikohal on olnud koostöö ftisiaatritega. 25 aasta jooksul on tugevasti tõusnud liikmete kvalifikatsioon. 2 professori ja 4 kandidaadi asemel on nüüd seltsi liikmete hulgas 5 professorit ja 9 kandidaati, neist 7 dotsendi kutsega. Dissertatsioonide valmimisel on esimene arutlus toimunud alati seltsi koosolekul.

10. veebruaril esines juubelipäeva koosolekul ettekandega seltsi 25 aasta tegevusest sekretär V. Sillastu. Teadusettekanne teemal: «Neerupealise koore patoloogilisest regeneratsioonist» oli praeguselt esimehelt, TRÜ patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse kateedri juhatajalt prof. A. Truupõllult. Auliikmeks valiti kauane esimees, Eesti NSV teeneline teadlane prof. V. Ridala.

VIIU SILLASTU

LOODUSKAITSERINGI MALEV

tuleb kokku teist aastat Laimjalas, Saaremaal. Mitmete maastikuhoolduslike ja haljastustööde tulemuseks on Eesti esimeste loopealsete kaitseala rajamine. Kutsume osalema üliõpilasi nii kaheks kui ka üheks kuuks (eelistatum on juuli). **Soovijad võivad endast märku anda 5. märtsini Leningradi mnt. 25—633.**

LOODUSKAITSERINGI VIMPEL

ootab alles väljamõtlejat. Vimpel peab sisaldama ringi embleemi, täieliku nimetuse (Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering) ning kajastama ringi osa kahe Tartu suurkooli tudengite lähendamisel. Kõik ettepanekud ja kavandid on piiramatul arvul oodatud ülalnäidatud aadressil **12. märtsini.** Parim kavand muutub vimpliks.

Juhatus

LAHTISTE USTE PÄEVAD ÜLIKOOLIS

Kehakultuurit. 17. märtsil kl. 11 V. Kingissepa t. 19;
matemaatikat. 17. märtsil kl. 12 aulas;
arstit. 17. märtsil kl. 14 aulas;
füüsika-keemiat. 18. märtsil kl. 12 aulas;
filoloogiat. ja ajaloot. 18. märtsil kl. 14 aulas;
majandust. 18. märtsil kl. 15 Nooruse t. 9;
õigust. 19. märtsil kl. 12 aulas;
bioloogia-geograafiat. 19. märtsil kl. 14 aulas.

ARSTID, SUUSKADELE!

4. märtsil toimub **arstiteaduskonna suusapäev** Tähtvere lauluväljakul. Algus on kell 14.

Talifil 82

● **Sõidame.** Kaks bussitäit filoloogе põgenevad suitsevate linnakorstnate, liivatatud tänavate ja üldise nüristava tuimuse eest, mida vaimutööd tegev inimene kogeb, kui ta peab ilma vahelduseta päevast päeva ajusid liigutama ja fakte koguma. Esialgu on filoloog veel unine, mõtleb unenäosegaseid mõtteid. Võiks suusad alla panna ning seejärel... ennast bussi järele sleppi võtta. Küll tuleks siis alles suusakilomeetreid, saaks tervelt kahe aasta kehalise kasvatuse normi, kui mitte rohkem. Unelemine ei kesta kaua, nagu tellimise peale asendab päike segased mõtted selge silmavaatega. Nüüd võib näha läbilõiget talvisest Eestimaast, kus igat nurka iseloomustab silmipimestav lumevalgus, eelnenud aastatega võrreldes nii harjumatu. Lume ja päikese pillerkaar kestab Tartust Ruusmäeni. Ruusmäe, olgu öeldud, asub Haanjast veel 15 km lõuna poole.

● **Seisame.** Taas avatud on uksed, andmaks märku, et seltskond on sihtpunkti jõudnud. Astume bussist välja, saame värske õhu süsti, kuid adume, et midagi on justkui viltu. Kindel usk, mille järgi peaks siin valitsema vaikuse ja metsakohina segu, asendub meeldiva äratundmisega — pole me midagi nii väga üksikul saarel, «keegi» on linnast kaasa võtnud tänapäeva noore lahutamatu «hüve», «diskosoundi», mis praegu küll ei pane teps mitte mõtlema, et nüristav või nii. Pigem vastupidi, pampe ja suuski taritakse majja ilma komberdamata — samm on seatud rütmi järgi. See «keegi» koosneb kuuest inimesest ja on jõudnud või pigem suutnud keset lumeüksindust seisnud majade (saun ja elumaja) ahjudele hinge sisse puhuda. Seda kõigest kahe päeva jooksul.

● **Joondume.** Sedakorda «Talifil 82» avarivistusele. Kärsitumad on jõudnud juba suusad alla panna — kaua sa ikka jala käid. **Avakõnega esineb teaduskonna õppeprodekaan Tõnu Seilenthal:** «...soovin teile häid suusapäevi; aga nendele, kes maha jäid, kaasa ei tulnud, tunneme kaasa.» Tõepoolest oma viga. Nii mõtleb igaüks, kes juba kasvõi söömugi Ruusmäe õhku hinganud. Lumi ja värske õhk pole defitsiit ja lasevad end langenud toonuse tõstmiseks vastu puiklemata tööle panna, nii et ole aga ise mees ja proovi järgi.

● **Vaatame.** Kohe pärast avarivistust siirdume staadionile, mis kujutab endast 100-meetriste suusaradadega maalappi keset põldu. **Siin demonstreerivad neli neljaliikmelist (kaks poissi, kaks tüdrukut) võistkonda oma sportlikke võimeid.** Tõsi küll, tüdrukud peavad sportlase osa täitma «Salvo» kelgul istudes. See-eest tuleb poistel punnida elu eest, pole vist eriti kerge vedada enda järel koormat (andku kelgul istunud mulle andeks!), kui jalgade otsas on hästi määritud, kuid pehmel rajal tagasi andvad suusad. Võitis see võistkond, kelle naishinged oskasid end hästi kergeks istuda ja ei aidanud kätega mitte ainult lund mööda tõugates, vaid ka tiibadena lehvitades. Kavalus üle kõige!

● **Mürgeldame.** Kui eelnenu oli mõeldud võistlusvaimu sütitamiseks, siis täitis ta eesmärgi viimse kriipsuni. Ei, ärge saage valesti aru — järgmine spordiala polnud maadlus, vaid hoopiski **lumepall**, ja kui veelgi täpsem olla, siis lumeragbi ehk ragbi lumes, kusjuures lumi küündis üle põlve. **Kaks võistkonda** seisavad stardiasendis kui hüppevalmis lõvid. Kõlab vile, ja et esimesena palli katsuda, tulebki laskuda looma tasemele — neli jalga on ikka neli! Selle nipi tabab igaüks ära. Saadki palli, seejärel aga tajud, et sind on ninapidi lumme istutatud — tere hommikust! Välja tulles püüad head nägu teha ja sülitad suust kõige maaligidasema lumekihi välja. Mõtleks vaid, see võis ju esimene lumi olla. Lumi lumme tagasi saadetud, hakkad taas pallist mõtlema, kuid siis näidatakse sulle juba pelgalt selle «riivatu» mõtte pärast koht kätte. Nüüd saavad nina ja kõrvad ka lumemõnudest osa, suu on taas kurguni täidetud. Kui sul õnnestub jälle pinnale tõusta, kui kuulmine, nägemine ja teisedki meeled on taastunud, tunned, kuidas filoloogis hakkab sportlane end liigutama. Laskud neljakäpakile, roomad salapärase puntra juurde, mille komponendid arvavad end palli pärast võitlevat, võtad puntra kõrvalt selle igavleva kera ning viskad väärikalt väravasse. 1:0 — meie juhime. Kui jalad taas kindlalt maad tunnevad, tudisevad nad nii, nagu polekski omad, kuigi heitlus kestis kõigest viis minutit. Kui saaks nüüd..., ei, mitte midagi ei saa, sest võiduni on jäänud veel kolm lahingut.

● **Liugleme.** Võistlused on selleks korraks läbi. **Algab pühapäevasuusatamine.** Igaüks võib raja läbi sõita nii kuis soovib: kas jalutades või kihutades. Enne teeleminekut kuulatakse uudiseid tippspordimaailmast: Holmenkollen. Kuulajaid on vähevõitu — tõelisi spordihaigeid filoloogide seas ilmselt pole. **Rajameister on Peep Jahilo (eesti fil. II k.),** eksimist välistab värviline rajatähistus. Kopsud õhku täis ja tõuge, kopsud õhku täis ja teine tõuge. Suusatamine, see on imelihtne. Kuid pole ta nii lihtne midagi, kui kondid raamatute taga istumisest pehmeks on läinud. Peagi tuleb kogu kunst meelde — mitte ainult imelihtne, vaid ka imehea. Muudkui tõused ja tõused, laskud ja laskud, mäed, päike, värske õhk ja ..., ah jaa, loomulikult teate seda ise paremini, ega siis ainult Lõuna-Eestis lund ole sadanud. Selge on see, et tegijal, olgu siis suusatajal või uisutajal, juhtub nii mõndagi. Tõusen, laskun jälle, olen kukkumise äärel ja äkki seisan vastamisi karuga, tõsijutt. Minu meelest põhjustab sellist äratundmist see, et ta käib neljal jalal — olen karude kohta nii raamatutest lugenud. Selge, siin ta siis on, Eestimaa karu. Minu jaoks jääb see ilmselt esimeseks ja samas ka viimaseks kohtumiseks. Mina kui laia silmaringiga filoloog olen karudest mitu raamatut läbi lugenud, kuid, oh häda, paraku ei meenu ühtegi tõhusat võitlusviisi. Karate või kukepoks, kumb aitaks? Panen silmad kinni, näen loetud raamaturidu: Puškin, Tammsaare, Goethe, kuid karudest ei meenu midagi. Viimases hädas käitun inimlikult, löön jalaga. Karu vehib sabaga ja püüab tungida tagalasse, manööverdab, kurivaim! Hüvasti, kallis..., kuid vara veel. Meelde tuli: «... kui on käes talvetund, karu magab rasket und.» Hingan kergendatult, tänutundega, ütle siis veel, et raamat ei ole inimese parim sõber. Tunnen, kuidas veri soontes rahulikumalt ringlema hakkab, eluvaim tuleb tagasi. Lisan auru juurde, kusjuures naljakas loom saadab mind haukumisega. Koer, vist. Aga kust ta siia sai, ja nii suur veel? Sellest elamusest piisas, et rajalt kõrvale metsa sõita. Missugune on talvine mets, seda te teate, kuid missugune on suusatav filoloog talvises metsas, võite ainult ette kujutada — ta on elamustejahimees. Peagi ilmuvad, ka kõige sügavamatest metsasoppidest, välja teisedki. Ma pole ainuke rajalt eksinu.

● **Higistame.** Saun on selle ajaga, kui me suusatamas käisime, jõudnud kasutamiskõlblikuks küdeda. Leil võtab naha maha. Aga kes siis nahast ilma jääda tahab. Välja! Lumme! Ei külm õhk ega ka kõrvetav lumi suuda kuumaks sõidetud ja kuumaks leilitatud verd jahutada. Siis siirduvad **talisupleja riietuses poisid** väljakule, mida täidavad «Rock-Hotelli» «Mari-i-i» ja mõned ajutiselt igavlevad, saunajärjekorda ootavad tüdrukud. **Kutse tantsule.** Vastuseks hele naer. Selle peale valgub suusatamisest väsinud rahvamass enneolematut pilti nautima. Vaatepilt on lausa dopingu eest. Tõtatakse kommenteerima, heaks kiitma. Mõni jõuab pildistadagi, kuid talitantsijatest poisid lähevad peagi puiseks külmanud jalgu soojendama. Juhtunust said teada ka **matemaatika õppejõud Rein Lepik** ja **eesti filoloogia II kursuse kuraator Tiiu Ojanurme**, kes avaldasid kohe ka soovi, et tulge aga veel. Kui jalad soojad, tuntakse end taas staaridena, nii et «operaatorid» saavad jäädvustada koguni kaks duublit.

Kui see film ükskord ilmutatud saab, siis võime veenduda, et suusatamise ja saunaskäimise vahele mahtusid ka **saanisõit ja rahvastepall.** Saani vedava hobuse nimi oli «Žiguli», kes tegi sõitu 75 hobuse jõuga. Nii see päev õhtu poole veereski. Kellelgi ei tulnud mõttessegi, et pole midagi teha, või et igav oleks. Loomulik.

● **Diskotame.** Prožektorid muudavad lumise platsi lillakasroosaks, parasjagu nii valgeks, et näeks üksteist, et «Kaerajaani» ja «diskovalsi» hoos kokku põrkama ei juhtuks. Peagi lisanduvad harilikele tantsijatele suuskadel tantsijad, kes pigem küll kihutavad paaride vahelt läbi, kui tantsusamme teevad. Kostab «uih-e» ja «aih-e» nii siit kui sealt. Põnev. Millal ometi keegi suusa murrab? Diskosuuskurid osutuvad aga oma ala meistriteks, nii et seekord jäävad suusad lõhkumata. Õine trall eksootilises prožektorivalguses jätkub juba järgmise kuupäeva sees, 21. veebruaril. Kui pikkamööda hiilib metsast välja Une-Mati.

● **Uinume.** Suurem osa tüdrukutest said enne esimesi unenägusid kuulda uinutavat öömuusikat, mille esitas **duett Roman Muljari (vene fil. II k.)** juhtimisel, instrumentideks köögist kätte juhtunud häältegevad asjad.

«Noh, kas polnud ilus lugu?»

«Ei tea nüüd, aga mis selle loo nimi on?»

«See..., see on Mendelssohni teine trummikontsert.»

«Hm!?»

«Head ööd!»

«Värvilisi unenägusid!»

● **Ärkame.** Et teine päev on ka ärasõidupäev, siis kiirustavad kõik hommikust sööma, et seejärel suusaring üle vaadata. Isegi määrida pole aega. Määre taskusse ja eks pärast ole näha. Kui ikka tõesti ei lähe, siis tuleb suusk kasvõi lumehanges seistes libedaks teha. Libiseb küll, miks ta siis ei libise — ilm ju eriliselt muutunud pole. Sellest libisemisest saab lõbu tunda kuni esimese mäeni. See nõuab kolm katset, mis, paraku, nurjuvad. Liiga libe. Mis siis muud, kui pidavat määret keskele.

Sõidetud, lõunastatud, suures ringis jalaga kahte oranži palli togitud — teine laagripäev läheb kiiresti. Nüüd on järg lõpurivistuse käes, ja siin ei aita enam ükski määre. «Talifil 82» on finišisse libisenud.

● **Organisaatoritele, võistlejatele ja hea tuju ülalhoidjatele antakse kätte diplomid:**

õppejõud **Jüri Valgele** innustava eeskuju näitamise eest;

Peep Jahilole (eesti fil. II k.) «Talifil 82» korraldamise eest;

Toomas Taremaale (vene fil. II k.) kuuma soundi ja sauna eest;

prodekaan **Tõnu Seilenthalile** eeskujuliku komblusvalve eest;

Tiiu Ojanurmele, parimale kaasa sõitnud kuraatorile (eesti fil. II k. kuraator);

Marje Sikule ja Lea Ruuvenile (inglise fil. III k.) maitsva kõhutäie eest;

Roman Muljarile (vene fil. II k.) süütuima suusakostüümi eest;

Rein Lepikule hea töö eest «operaatorina».

Kollektiividest väärisid diplomi:

I kursuse saksa filoloogid suure massi eest (50%);

II kursuse eesti filoloogid ilusaimate ja suurimate jalajälgede eest kelgurajal;

võistkond «Isa» 1. koha eest lumeragbis.

«Talifil 82» suusakuningannaks krooniti **Viiu Männik** (eesti fil. II k.).

* * *

● **Nüüd veel mõned küsimused ürituse eestvedajale ja alusepanijale JÜRI VALGELE.**

Missugune ettevalmistustöö eelnes suusapäevadele?

Üpris mitmekesine — alates spordiklubi liikmemaksude kogumisest (mis kahjuks veel praegugi jätkub) ja lõpetades selle korraldamisega, kuidas suusad õigeks ajaks baasi tagasi saaksid. Siia vahele mahub 5—6 inimese paarinädalane töö.

Mis meeldis, mis ei?

Meeldis see teise kursuse neiu, kes hommikul juba siis suusarajalt tuli, kui enamik veel magas. Meeldis, et virisejaid polnud ja et saime endale ilusa embleemi. Ei meeldinud need üksikud, kes suusapäevale suusatama ei tulnud.

Filoloogiatudeng — talispordi harrastaja?

Võrdusmärki siia kahjuks panna ei saa. Eks see, et osales ainult iga kümnes üliõpilane (kursuste kaupa on see arv muidugi erinev), räägi ise enda eest. Aga need, kes tulid, olid igati tublid.

Õppejõud ja tudengid veedavad koos aega. Milline tulu sellest tõuseb?

Küllap soodustab selline suhtlemine üksteisemõistmist loengutel ja eksamitelgi, süveneb kollektiivi- ja kolleegitunne.

Missuguseid üritusi veel tahaksite nende päevade jooksul näha?

Vaba aega «üle» organiseerida pole nähtavasti mõtet. Piisab täiesti olemasolevatest üritustest ja sellest, kui paar päeva saab veeta kaunil maastikul suusatades. Rohkem on vaja mõelda, et õhtul ei jääks selliseid hetki, kus midagi teha ei ole. Ja veel: juba sügisel, kursuse funktsionääride valimisel, tuleks silmas pidada seda, et spordiorganisaatoriks saaks inimene, kes seda tööd teha suudab ja tahab. Mitte keegi «juhuslik, kes «valitakse» lihtsalt sellepärast, et nii on ette nähtud.

INDREK UDE,
žurnalistika II k.

JÜRI LAANE fotod

Mis on muutunud?

Muutunud on vorm, aga sisu on samaks jäänud. Äraseletatult: **ülikooli juubelitööde staap on uuendanud töö arvestuse süsteemi. Lähemalt staabi ülem Rein Pullerits:**

«Nüüdsest on sisse seatud **hindeliste arvestustalongide süsteem** (talongi vt. pildil). Iga üliõpilane või ülikooli töötaja saab täistööpäeva eest ühe sellise. Vastavale reale kirjutatakse nimi ja allüksus, ringi sisse aga märgib tööandja tehtu kvaliteedi hinde. Iga järgmise nädala alguseks pärast töölkäimist peavad talongid koos kursuse või allüksuse töölkäinute nimekirjadega olema juubelitööde staabi arvestaja Ülo Saagi käes. Tema juures on paarisaja lehekülje paksune ülikooli allüksuste nimekirjade kaust, kuhu nende talongide alusel igaühe töö ja hinded sisse kantakse.»

nimi

allüksus

Milleks selline arvepidamine hea on? **Esiteks** selleks, et nende talongide eest saavad kõik töölkäinud **«Juubeliaasta tööde» tänukaardi. Teiseks:** tööde range arvestamine peab suure vaeva nägijaile tagama teenitud **pääsu juubeliüritustele,** ja **kolmandaks:** need talongid peaksid aitama ära hoida **asjatuid süüdistusi** nii ülikooli kollektiivile kui ka juubelitööde staabile. Kui tudeng pole päev otsa halva töökorralduse tõttu midagi asjalikku teha saanud, siis ei saa tema talongile ka hinnet «5» kirjutada. Kui töödejuhataja seda siiski teeb, siis on hinne kirja pandud mitte millegi eest ning vale tuleb kiiresti välja — objektil töö ju tegemata. Nii on need talongid ka kontrolliks töödejuhatajate üle.

«Juubeliaasta tööde» tänukaartide jaotaminegi käib oma süsteemi järgi. **R. Pullerits:** «Täiskomplekt koosneb neljast kaardist, mis on kujult sarnased, kuid erinevad värvi ja tähekeste arvu poolest. Siinkujutatu (vt. pildil) antakse viienda korra järel. Kes kolm korda käinud, saab kolme ja üks kord käinu ühe tähekesega kaardi. Muidugi juhul, kui töö on hinnatud «4» või «5»-ga. Inimene, kes kõigil viiel päeval on teeninud hinde «väga hea», saab kuuenda töökorra järel komplekti viimase kaardi, millel tähekeste asemel on sõna «kiitusega». Niisuguse kaardi omanik võib arvestada pääsmega vähemalt ühele juubeliüritusele. Sellise õiguse annab ka väiksem arv kvaliteetselt tehtud tööpäevi — kõik sõltub sellest, milline tuleb ülikooli keskmine. Poolesajal «kiitusega» tänukaardil, mis antakse juubelitöödel kõige enam silmapaistnud inimestele, on rektori allkiri, ja see annab õiguse saada piletid kõikidele juubeliüritustele.»

Kaardile on kirjutatud «Juubeliaasta tööd». Kas see tähendab, et möödunud aastal tehtut piletite jagamisel ei arvestatagi, näiteks arstiteaduskonna II kursuse tööd lastehaigla ehitusel?

Piletite jagamisel arvestatakse küll, aga tänukaarte tagantjärele ei anta. **R. Pullerits:** «Tööde kohta peavad igaühel olema individuaalsed arvestuskaardid. Alates möödunud aasta oktoobrist nõudis ülikooli staap, et iga teaduskond ja allüksus viiks sisse teaduskondliku arvestussüsteemi. Kui üks või teine mingil põhjusel puudub, siis ei saa ülikooli staap siin kahjuks aidata. Niisiis jääb veel kord kõigile südamele panna: igaüks peab hoolt kandma selle eest, et tema talong allüksuse voliniku kätte jõuaks ja viimane selle õigeaegselt Ü. Saagile toimetaks.» Tuleb aga tähele panna, et talong saadakse staabi poolt organiseeritud täistööpäeva eest. Mõnel objektil vajatakse abi vahest ainult paariks tunniks — talongi väljateenimiseks tuleb oma käed siis kolmel-neljal korral külge panna.

Kui mõnel juubeliobjektil töötamise eest ka palka makstakse (suvemalev, klubi, ehitus), siis sama töö eest tänukaarte enam ei anta. R. Pullerits: «Seal tehtud kvaliteetne töö läheb kindlasti arvesse juubelipääsmete jagamisel. Suvemalevlased saavad ka «TRÜ juubeli suviste tööde vimpli».»

On jäänud veel teatada, et tänukaarte hakatakse jagama alates 15. märtsist. Tööde arvestus toimub peahoones ruumis 202 kella 9—10 (tel. 610). Kaardi saavad kõik sel aastal TRÜ staabi organiseeritud juubelitöödest osavõtnud, teiste hulgas ka enamik majandusteaduskonna õppejõude, kes vaheajal materjalide laos töötasid ja keda staap tubli töö eest kiita tahab.

ENE PAAVER,
žurnalistika I k.

Mida teha suvel?

Sellist küsimust ei saa loomulikult tekkida inimestel, kes on varem malevas käinud, sest nende jaoks eksisteerib kuldne tõde «parima suve veedad EÜE-s» ning vastus sellele küsimusele saab olla seega ühene — «malevas».

Teatavasti sõltub malevasuve kordaminek suurel määral komplekteerimise edukusest, lihtsamini öeldes funktsionääride kohtade täitmisest parimate meestega (mõne erandiga ka naistega), ning muidugi lihtliikmete valikust.

Selleks et kaadri valik oleks sihikindel ja plaanipärane, on kindlaks määratud järgmised tähtajad, mil tuleb komplekteerimine lõpetada:

- **interrühmad, teistesse liiduvabariikidesse sõitvad rühmad ja raudteerühm — 15. märts;**
- **ENSV-s töötavate rühmade tuumikud — 2. aprill;**
- **ENSV-s töötavate rühmade lõplik komplekteerimine — 17. aprill.**

Perfode täitmisel on ka tänavu lihtsustatud kord, s. t. **korralikult täidetud ja arsti allkirja ning templiga varustatud perfo tuleb tuua EÜE sektorisse, kus teaduskonna komsomolisekretärid kirjutavad neile alla ja hangivad ka dekaani allkirja.** Arstlikul kontrollil saavad üldkehalise ettevalmistuse rühmades osalejad arsti allkirja ja templi kohe. Teetanuse vastu tuleb lasta end vaktsineerida nendel, kes pole viimase 10 aasta jooksul seda teinud. Puukentsefaliidivastane vaktsiin tuleb läbi teha puugiohtlikes rajoonides või nende vahetus läheduses töötavatel malevlastel, s. t. põhiliselt maaparandusrühmadel. Soovitav on selle kõigega alustada juba praegu, sest mida rohkem kevade poole, seda rohkem sessi poole ja seda vähemaks jääb aega.

Erilist operatiivsust tuleb üles näidata aga nendel malevlastel, kes leiavad oma nime EÜE stendil olevalt välisrühma liikmete hulgast ja kes veedavad tänavuse suve juulikuus Prahas või Debrecenis ning augustis Veszpremis. Välisrühma liikmed peavad kiiremas korras täitma rea pabereid, mis on vajalikud välismaale sõiduks ja mida saab kätte komsomolikomiteest. Viivitajaid ja hiljaksjääjaid ähvardab rühmast väljajäämine.

JAAN VIHROV,
TRÜ EÜE sektori juhataja,
õigusteaduskonna III k.

Jäätrallile

Teisipäeval, 2. märtsil kl. 18 juhatavad Riia mnt. lastestaadionil peo sisse iluuisutajad Tallinnast. «Talleksi» iluuisutamisringi õpilased näitavad, kuidas tuleb uisku libistada. Hajutatakse ka televiisori vaatamisest jäänud mulje, et jääl võib korraga olla vaid üks-kaks professionaali. Esinemas näeme nii mudilasi kui meistrijärgu sõitjaid.

Kella 19 paiku on jää tudengite päralt. Mida täpselt tehakse, näete kohapeal. Omapead ei jäeta kedagi. Lisatud olgu ainult niipalju, et kõik saavad nii võistelda kui taielda. Selleks tarvitseb vaid esmaspäeval, 1. märtsil kella 16—18 vahel läbi astuda TRÜ klubist ja ennast kirja panna. Oodatud on ka taidluskollektiivide ja spordirühmade võistkonnad. Ideaalne võistkonna suurus on 12 inimest (6 neidu ja 6 noormeest), kuid võib hakkama saada ka väiksema koosseisuga, ära ei öelda individuaalvõistlejailegi.

Ega väga oluline olegi vist võistluse tagajärg, vaid hoopis julge pealehakkamine ja huumorimeel. Kui võistkonnad veel esinemiskostüümis oleksid!

NB! Jääle pääseb **ainult uiskudel.** Kiirustage, sest TRÜ Emajõe spordibaasis ootab laenutamist ainult 50 uisupaari. Kõige õigem aeg on selleks pühapäeval kella 10—12-ni.

Ehk saab aidata ka linna laenutuspunkt või hoopis «Dünamo» kauplus???

Kellele uiske ei jätku, valmistugu lumediskoks.

AVE MAREMÄE

Taidluskonkurss läheneb

Selleaastane üleülikooliline taidluskonkurss peetakse maha kahel aprillikuu päeval, 11. ja 14., Tartu linna kultuurihoones.

Kuna konkurss on juubeliaasta oma, siis lisab see oma hõngu. Teemat otseselt, sõna-sõnalt ei anta, kuid sisuliselt peaks juttu olema ülikoolist kõige laiemas mõttes, kas ajaloo, tänapäeva või tuleviku seisukohalt. Žanri valikul jäävad tegijaile vabad käed: montaažidest, sõnalis-muusikalistest kompositsioonidest toredate *show*deni.

Kindlasti on vajalikud teaduskondadesisesed ülevaatused. Üleülikoolilisele oodatakse vaid parimaid, ühest teaduskonnast mitte üle kolme kava. Esinemisaega ei lubata ühele kavale üle 20 minuti ning teaduskonnale üle ühe tunni. Veel tahaks südamele panna, et kava koostajad teeksid endile selgeks: etendust tehakse mitte ainult tegemise lusti pärast, vaid ka teistele vaatamiseks-kuulamiseks. Saalitäis rahvast ootab esinemisküpseid lavastusi. Kindlasti sobib kasutada neid inimesi, kes otseselt mõnest üldringist osa ei võta, omavahel olles aga hea näitlejana või muusikuna silma paistavad.

Teaduskondades ei tasu ülevaatamisega venitada mitte üle 5. aprilli, sest kultuuribüroode esimehed peavad hiljemalt 7. aprilliks esitama ametiühingukomiteesse konkursil lavale tulevate kavade korralikud stsenaariumid. Just nimelt hästi koostatud, kuna žürii vaatab seekord eraldi ka neid. Kirjapanemisel on soovitav ette võtta üsna tavaline teatri kavaleht. Hindajad tahavad teada saada koostajate, osatäitjate nimesid, kasutatud materjale. Lõpuks aga võimalikult täielikku teksti, minimaalset tegevuse kirjeldust. Nagu sügiselgi loodab žürii ka seekord näha igast teaduskonnast teadustajaid. Parimad stsenaariumid ja konferansjeed märgitakse ära, neid kasutatakse juubeliüritustel.

Abi ja nõu saamiseks pöörduda endiselt klubisse, Tähe t. 3, telefon 7 55 79.

Parimaid ideid, parimat teostamist!

ANNELI KÜLAOTS,
žurnalistika II k.

Kui sul on laul laulda...

...siis oled oodatud esineja ülikooli noorsoolaulude konkursil. Sedakorda juba seitsmendal. Üritus toimub 30. märtsil kell 19 EPA aulas.

Mida hinnatakse? Nagu ikka: vokaali, instrumentaali, teksti tabavust, esinemislusti. Eelistatakse omaloomingulisi palasid, et aga käes on juubeliaasta, siis eriti ülikooliteemalisi. Õnnelikku võitjat (või võitjaid) ootab peapreemia (tervelt 50 rubla) ja rida eripreemiaid (parim poliitiline laul, parim vokalist jm.). Et ka EPA tudengid on konkursil sagedasti toredasti kaasa löönud, aitab EPA klubi asja läbi viia. Nendegi poolt pannakse mängu üks rahaline preemia. Kui abile ka järgmistel kordadel loota võib, tuleb kindlasti mõelda ürituse nime muutmisele... (Võib-olla kujuneks sellest juba laiema kõlajõuga üliõpilasettevõtmine!?) Peale rahaliste preemiate on auhindadeks veel tuusikud puhkekodudesse, väärtuslikud meened.

Konkursil ülesastujad peavad endast teatama TRÜ klubisse või komsomolikomiteesse hiljemalt 26. märtsiks. Vajalikud on laulutekstid ning andmed palade autorite kohta.

Seniks aga originaalseid mõtteid ja hüva harjutamislusti! Nii et:

Kui sul on laul laulda
mõni mõte öelda —
ega's seda kaua
vaka all või hoida!

IVAR VIGLA,
žurnalistika II k.

Venia legendi

Algebra ja geomeetria kateedri dotsendi kt. **Aivo Parringu** *venia legendi* loeng teemal «Sümplektiline ruumi alammuutkondade geomeetria ja selle rakendused» toimub neljapäeval, 4. märtsil kell 14.15 Vanemuise 46 aud. 241.

UUE ÜHISELAMU ASJUS

Valmimas on ühiselamu, kuhu saavad eluaseme üliõpilasabielupaarid lastega, ka üksikemad. Selleks tuleb kirjutada avaldus rektori nimele. Avaldusel peab olema soovija ja tema abikaasa perekonna-, ees- ja isanimi, sünniaasta, teaduskond ja kursus, praeguse elukoha aadress ja lühike elamistingimuste kirjeldus (kui tegelik elukoht ja passi sissekirjutus ei ühti, siis mõlemad), samuti lapse (laste) nimi, sünniaeg ja praegune elukoht.

Avalduses esitatud andmete õigsust kinnitab ametiühingu rühmaorganisaator, kes annab need edasi oma teaduskonna ametiühingubüroo esimehele. Viimane peab need **hiljemalt 15. märtsiks** viima ülikooli ametiühingukomiteesse.

Kiirustage! Uus kodu ootab oma tulevasi elanikke appi!

HELVE KABUR,
ametiühingukomitee esimees

KURSUSEVANEMAD JA ÕPPEJÕUD!

Teadusraamatukogu uues hoones on lugejate käsutuses 12 teeninduspunkti, 11 spetsialiseeritud lugemissaali, 32 ühekohalist teadustöö- ja 30 õppekabiini, 2 grupitöö ruumi, 2 auditooriumi, diskoteek, 120-kohaline kohvik. Nõudesedeleid on mitut liiki ja värvi. Et selles kõiges orienteeruda, korraldab raamatukogu kõigile kursustele (v. a. diplomandid) väikese **õppeekskursiooni. Rühmavanematel palume kohe raamatukogu esimestel töönädalatel tulla teatmekirjanduse lugemissaali või helistada tel. 3 41 21/678, et leppida kokku aja suhtes.** Asjast huvitatud diplomandidel, õppejõududel ja aspirantidel soovitame liituda mõne õppegrupiga. **Märtsi- ja aprillikuu igal esmaspäeval ja neljapäeval kell 9 ja 15 tutvustame õppejõududele raamatukogu ka grupiti.** Ka sellest osavõtu kohta sooviksime saada eelinformatsiooni.

KERSTI KIKKAS

ÜVAK

TRÜ üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa juhatus asub nüüd **keemiahoones ruum nr. 153** (avatud igal teisipäeval kell 17.30—19.30).

Täna ilmub ka «ТГУ».

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 641. MB-03121.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ROOMSAT NAISTEPÄEVA!

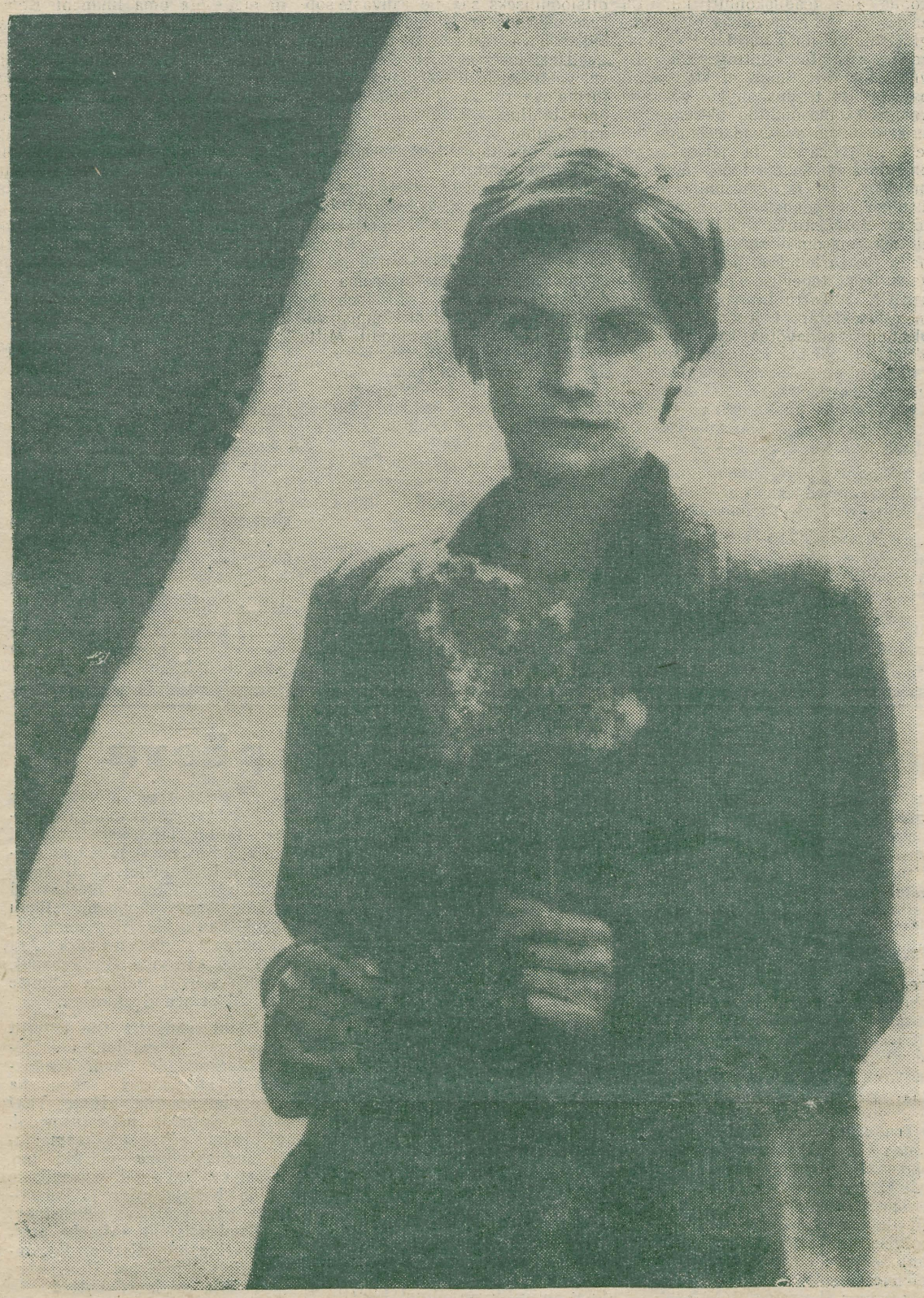

Rektori käskkiri

Rektor õnnitleb rahvusvahelise naistepäeva puhul TRÜ arvukat naisperet. Tänu hea õppe- ja kutsetöö eest pälvisid:

a j a l o o t e a d u s k o n n a s t õpetaja Kaja Plado, vanemlaborant Ljudmilla Meiel, vanempreparaator Benita Vissel, üliõpilane Seeda Rotka;

a r s t i t e a d u s k o n n a s t kateedrijuhataja professor Kadri Gross, dotsent Ela Lepp, dotsendid Viiu Sillastu ja Aino Paves, vanemlaborant Tiina Vinni, laborant Kaja Pähnapuu, üliõpilased Anneli Kask ja Reet Soosaar;

b i o l o o g i a - g e o g r a a f i a t e a d u s k o n n a s t assistent Anu Laansalu, insener Mare Leis, vanemteadur Eva Heinaru, insener Maere Vapper, insener-bioloog Valve Kivi;

f i l o l o o g i a t e a d u s k o n n a s t vanemõpetaja Valve-Liivi Kingisepp, õpetaja Ele Lõhmus, dotsent Eda Vaigla, vanemõpetaja Epp Tamm, vanemlaborant Nadežda Uleksina, üliõpilased Merit-Ene Malkov, Krista Mertens ja Margarita Käsper;

f ü ü s i k a - k e e m i a t e a d u s k o n n a s t vaneminsener Reet Pärn, laborant Piret Türk, assistent Helvi Vahemets, laborant Regina Kiiv, üliõpilane Mirt Tõnisson;

k e h a k u l t u u r i t e a d u s k o n n a s t õpetaja Tiina Torop, vanemteadur Tamara Smirnova, sekretär Ly Hanneste, üliõpilased Irina Dorožko, Merle Morrison ja Ingrid Muuga;

m a j a n d u s t e a d u s k o n n a s t vanemlaborant Pärja Õunapuu, üliõpilased Rita Valk ja Juta Kruus;

m a t e m a a t i k a t e a d u s k o n n a s t vanemõpetajad Eve Oja ja Anne Villems, osakonna juhataja Liivi Urm, laborant Helju Ertmann;

õ i g u s t e a d u s k o n n a s t kateedrijuhataja professor Vilma Kelder, vanemteadur Ilona Kings, üliõpilased Ülle Aju, Liina Lebbin ja Katrin Usk;

ü h i s k o n n a t e a d u s t e k a t e e d r i s t laborant Gaala Reenumägi, vanemlaborandid Tamara Toom ja Eve Tomson, vanemõpetaja Ludmilla Jatsa;

t e a d u s o s a k o n n a s t osakonna juhatajad Lille Pung ja Salme Laar, vaneminsener Sirje Jõgar;

t e a d u s r a a m a t u k o g u s t direktor Laine Peep, osakonna juhatajad Fasta Reppo ja Pille Tiirmaa, pearaamatukoguhoidja Ene Jaanson, teadussekretär Malle Ermel, vanemraamatukoguhoidja Õie Vadi, vaneminsener Ligia Kiin, komandant Vilja Puurman, desinfektor Linda Visberg;

ü l d - j a m o l e k u l a a r p a t o l o o g i a i n s t i t u u d i s t vanemteadurid Marika Mikelsaar, Ülle Planken ja Kersti Zilmer, vaneminsener Irina Korjagina;

k l a s s i k a l i s e m u i n a s t e a d u s e m u u s e u m i s t insenerid Sirle Kuristik ja Helju Padjus;

a d m i n i s t r a t i i v t ö ö t a j a t e s t metoodik Aino Juursoo, teaduslik sekretär Irene Maaroos, kirjastus- ja trükiosakonna juhataja Marta Raisma, tehniline toimetaja Aide Koger, halduisprorektori aset. Kersti Lepik, komandant Endla Jaanikesing, koristaja Mai Tellmann, majahoidja Hilja Kriisemann, insener Luule Viitamees, keskküttekütja Laine Mets, jooksva rem. tööline Armilda Lepik, koristaja Maria Transirova, meistrid Elfriede Klis ja Endla Oja.

Õnnitlustelegramm

EKP Keskkomitee, ENSV Ministrite Nõukogu, ENSV Ametiühingute Nõukogu ja ELKNÜ Keskkomitee õnnitlevad palavalt Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee rändpunalipuga autasustamise puhul heade töötulemuste eest üleliidulises sotsialistlikus võistluses ning NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu 1981. aasta riikliku plaani eduka täitmise eest. Soovime Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile NSV Liidu moodustamise 60. aastapäeva eel uusi edusamme õppe- ja teadustöös, üliõpilasnoorsoo kommunistlikul kasvatamisel ja NLKP XXVI kongressi ajalooliste otsuste täitmisel!

Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee esimene sekretär
KARL VAINO
Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees
VALTER KLAUSON
Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu esimees
NIKOLAI JOHANSON
ELKNÜ Keskkomitee sekretär
DONALD VISNAPUU

* * *

Õnnitlustelegramm saabus ka NSV Liidu Ametiühingute Kesknõukogust. Sellele on alla kirjutanud Kesknõukogu esimees Tamara Januškovskaja.

EKP TRÜ KOMITEES

● 1. märtsi koosolekul võeti NLKP liikmekandidaadiks eesti keele kateedri õppejõud Jüri Valge, majanduskiberneetika V kursuse üliõpilased Rein Kinkar ja Raivo Käi ning keemiaosakonna V kursuse üliõpilane Peep Palumaa.

● Kinnitati ajalehe «TRÜ» kevadsemestri tööplaan.

● Arutati ühiskondlike organisatsioonide kaadriküsimusi administratsioonis, sõjanduse kateedris ja teadusraamatukogus.

● Seoses doktorantuuriga vabastati dots. Paul Kenkmann parteikomitee sekretäri asetäitja kohustest. Uueks sekretäri asetäitjaks ideoloogiatöö alal valiti dots. Endel Türi.

Ministri käskkiri

V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale pühendatud raamatukogude üleliidulisel ülevaatusel tunnistati Eesti NSV kõrgkoolide raamatukogudest parimaiks TRÜ ja TPI teadusraamatukogud.

Eeskujuliku töö eest autasustati KKEH Ministeeriumi aukirjaga meie raamatukogu teaduskirjanduse lugemissaali juhatajat TIIU AAVA ja osakonnajuhatajat LIA URBA. Kiituse ja preemia pälvisid vanemtoimetaja KARIN EPLER ning vanemraamatukoguhoidja MARET VANAMB. Kiita said käskkirjas peabibliograafid ELJO KALLAS ja AILI NORBERG, toimetaja LUDMILLA KOKIN, raamatukoguhoidja LINDA LASS, sektorijuhataja NARESH MODY, osakonnajuhatajad LEI PETERSON ja MARE RAND, pensionär SALME SANDER, ühiskonnateaduste kogu juhataja HELJU TAPPER ja majandusteaduskonna kogu juhataja LEILI VELDI.

Kohusetundliku töö eest TPedI-s toimunud kõrgkoolide õppeprorektorite ja dekaanide seminarnõupidamise organiseerimisel avaldati kiitust kõrgkooli komplekssе uurimise labori vanemteadurile REET URINGULE.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (1290) Reedel, 5. märtsil 1982 XXXIV aastakäik

Kontrolleksemplar

Kroonika

LAUR KARU,
ÜMPI direktor

L. Karu on sündinud Tartus 1942. aastal. 1960—1966 õppis TRÜ arstiteaduskonna raviosakonnas. 1966—1972 töötas meditsiini kesklabori nooremteadurina. Vahepealsell aastail 1967—1971 oli farmakoloogia kateedri statsionaarne aspirant, 1969—1970 juhtis TRÜ komsomoliorganisatsiooni. 1972—75 oli Tartu Linna Täitevkomitee esimehe asetäitjaks, alates 1975. aastast töötas ta Tartu Kliinilise Haigla peaarstina.

Arstiteaduskonna kateedrites on ta õpetööd teinud 1967. aastast, algul kohakaasluse alusel, hiljem dotsendina. 1972. aastal kaitses kandidaadiväit kirja, samast aastast meditsiinikandidaat.

1. veebruarist juhib L. Karu üld- ja molekulaarpatoloogia instituuti.

NLKP liige 1966. aastast.
Abielus, kasvatab kaht last.

Rohkem aktiivsust, nooruslikku ettevõtmist

Toimus EKP Keskkomitee pleenum noorsoo kommunistlikust kasvatusest. Selle tööst võtsid TRÜ-st osa A. Koop, A. Kiris, J. Kalits, M. Bronštein, I. Unt ja A. Lauren. Sõnavõtuga esines EKP TRÜ komitee sekretär dots. ADVIG KIRIS.

● Millest rääkisite oma sõnavõtus?

Käsitlesin komsomoliorganisatsiooni parteilist juhtimist, eelkõige komsomolikaadri kasvatamist ja valikut, samuti mõningaid muid probleeme, mis seonduvad komsomoliorganisatsiooni töö efektiivsuse tõstmisega. Et ka varem sõna võtnud TPI rektor prof. B. Tamm pidas vajalikuks kontsentreerida pleenumi tähelepanu vajadusele tugevdada komsomolikaadrit ja tõsta komsomoli autoriteeti, näitab vabariigi kõrgkoolide komsomoliprobleemide kokkulangevust. See on ka mõistetav. Komplekteeruvad ju kõik kõrgkoolide komsomoliorganisatsioonid ühtviisi eilsetest keskkooliõpilastest, kes toovad kõrgkooli kaasa oma väljakujunenud arusaamised sellest organisatsioonist, tema osast kollektiivis, töö vormidest, komsomolidistsipliinist ja -kohusest jne. Kõik see kujundab nende suhtumise oma uude organisatsiooni ja kogu ühiskondliku aktiivsuse ülikoolis.

● Kas sellest võib järeldada, et ülikooli komsomoliprobleemistik peegeldab keskkooli oma?

Mõnevõrra küll, kõige üldisemas plaanis. Komsomolitöö tase on ülikoolis aga teaduskonniti küllaltki erinev ja see erinevus ei ole sugugi seletatav ühte või teise teaduskonda astujate kontingendi erinevustega. On ilmne, et komsomoli osatähtsus teaduskonnas või osakonnas, komsomolitöö aktiivsus ja tulemuslikkus sõltuvad eelkõige sellest, kui tõsiselt ja järjepidevalt on pööranud sellele tööle tähelepanu dekanaat ja parteibüroo, kui sisuline on nendepoolne abi ja kui tõsine on vastutus. Sealjuures aga ei tohi komsomoli suunamine dekanaadi ja parteibüroo poolt üle kasvada tema tegevuse pisihooldamiseks. EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär I. Toome rõhutas pleenumi sõnavõtus väga hästi ideed, et nõudlikkus komsomoliorganisatsiooni vastu peab lahutamatult olema seotud tema usaldamisega, tema juhtide vastutus aga tulenema nende õigusest teatavale iseseisvusele otsustamises.

● Missugused on ülikooli komsomoli saavutused vabariigi komsomolikongressi lävel? Puudused?

Meie komsomolitöö plussid-miinused võeti sügisel kokku ülikooli komsomolikonverentsil. Parteikomitee poolt vaadatuna paistab, et on paranenud komsomoli organisatsiooniline töö, tõsisemalt on hakanud komsomol tegelema üliõpilase põhitöö — õppetöö — küsimustega. Tavakohaselt hästi tuldi toime traditsiooniliseks saanud rahvaste sõpruse päevade ja rahvusvahelise üliõpilaspäeva ürituste korraldamisega. Heal tasemel võeti eelmisel suvel vastu teiste liiduvabariikide ehitusmaleva rühmi. Aktiviseerub üliõpilastaidlus. Plusspoolele võiks kanda ühte ja teist veel, kuigi ka eespool nimetatud töölõike saab teha veelgi paremini.

Sellel üldiselt heal taustal on aga küllaltki palju niisugust, mis viitab komsomolitöö vajakajäämistele ühes või teises lülis. Ei saa hästi jalgu alla ühiselamukord ja distsipliin, mis peaks rajanema üliõpilaste omavalitsusele. Esineb õppedistsipliini- ja korrarikkumisi, viimaseid ka EÜE tööperioodil. Mitte alati ei orienteeruta õigesti ideoloogiaprobleemides, ei saa rahul olla üliõpilase käitumiskultuuriga. Küllaltki sageli tuleb kokku puutuda vastutustundetu suhtumisega oma töösse või ühiskondlikesse ülesannetesse. Kõiki üliõpilasi haarava ja efektiivse komsomolitöö korral ei peaks selliseid nähtusi esinema.

● Milles näete võimalusi komsomoli mõju suurendamiseks ülikoolis?

Osaliselt on eespool vastatud ka sellele küsimusele. Ülikooli komsomoliorganisatsioon hõlmab ligi 93% üliõpilastest. Tundub, et praegu ei jõua komsomoliorganisatsiooni mõju iga oma liikmeni. Komsomolikomitee koos teaduskondade parteibüroodega ja dekanaatidega peavad seadma eesmärgiks aktiviseerida komsomoliorganisatsiooni omavalitsuslikku mõju, seda eelkõige organisatsiooni madalaimas lülis — kursusel, komsomoligrupis. Tihti aga komsomolikomitee ja isegi teaduskonna komsomolibüroo head mõtted sinna ei jõua. Tahaks näha rohkem komsomoliaktiivsust, nooruslikku ettevõtlikkust ja energiat, algatust ja otsinguid, parteiorganisatsioonidelt aga komsomoli aktiivsemat suunamist ja abistamist, nii nagu seda nõuab meilt ka EKP Keskkomitee V pleenum.

● Kuidas võiks «TRÜ» kaasa aidata komsomolitöö tõhustamisele?

Komsomolielu probleeme ajalehe veergudel praegu peaaegu ei käsitleta. Peaks avaldama probleemartikleid komsomolitöö kitsaskohtadest, kriitikat, positiivseid kogemusi tublimatest organisatsioonidest. Meie enam kui 5 ja poole tuhande liikmelise komsomoliorganisatsiooni elus ja tegevuses on ju väga palju tähelepanuväärset, eriti praegu, mil ülikooli läheneva juubeli ja Nõukogude Liidu moodustamise 60. aastapäeva väärilise tähistamine nõuavad meilt kõigilt ka komsomoli organiseeriva ja mobiliseeriva osa maksimaalset täitmist.

Üleliidulised autasud üliõpilasteadureile

NLKP XXVI kongressile pühendatud 1980/81. õ.-a. üleliidulisel humanitaar-, loodus- ja tehniliste teaduste alasel üliõpilaste teadusliku tööde konkursil pälvisid medali üliõpilaste parima teadusliku töö eest:

ajalooteaduskonna üliõpilane Anželika Reinus («Saksamaa poliitika Eesti suhtes 1933.—1935. aastani», juh.: dots. K. Jaanson);

arstiteaduskonna üliõpilased Kristine Toom, Katrin Koduvere ja Tiiu Sein («Peaaju veresoonte toonuse reoentsefalograafiline uurimus tserebraalse lastehalvatusega ja kõnehäiretega lastel», juh.: dots kt. M. Mägi, n.t.t. T. Tomberg, dots. kt. T. Talvik);

bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilane Jaan Habicht («Pseudomonaadide biodegradatsiooniplasmiidide DNA eraldamine ja TOL-plasmiidi funktsionaalse topograafia uurimine», juh.: v.t.t. R. Villems, dots. A. Heinaru).

ÜLRÜ Kesknõukogu diplomi ja preemia (150 rbl.) said:

bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilane Jaan Habicht (eespool nimetatud töö),

arstiteaduskonna üliõpilased Toomas Podar ja Ragnar Heido («Laktaasi aktiivsus maovähi haigetel», juh.: prof. K. Villako, v.-õp. L. Villako).

NSVL KKEHM ja ÜLKNÜ Keskkomitee diplomi said:

filoloogiateaduskonna üliõpilane Jelena Serstobitova («Kakskeelsete õpilaste intonatsiooni iseloomustus (eesti õppekeelega koolide baasil)», juh.: dots. A. Metsa);

ajalooteaduskonna üliõpilane Dainis Ozolinš («Läti üliõpilased Tartu ülikoolis 1802—1917», juh.: dots L. Eringson);

arstiteaduskonna üliõpilased Sirje Suits ja Anu Ansip («Kliinilise antropomeetria rakendamisest ja sugulise arengu hindamisest puberteediealiste tütarlaste ja neidude sugulise arengu häirete korral», juh. dots. V. Kask);

majandusteaduskonna üliõpilane Gennadi Kolesnikov («Kasumi jaotamise probleeme tööstuses», juh.: dots. A. Susi);

füüsika-keemiateaduskonna üliõpilane Andres Stolovitš («Luminestsentsi moduleerimine madalsagedusliku magnetväljaga», juh.: G. Liidja).

Juubelini on veel 193 päeva

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Täna täpselt nädal tagasi tuli kokku ülikooli juubelikomisjon rektor prof. Arnold Koobi eesistumisel. Alakomisjonide esimehed tutvustasid lühidalt tehtut ja pakkusid ühisarutamiseks välja oma probleemid. Kõigepealt tuleks aga tutvustada üht uut üksust, mille järgi seni puudust tunti.

● Juubeli ettevalmistamise ja läbiviimise juhtimiseks loodi juubeli keskstaap. Selle ülem on ÜMPI vastne direktor dots. L. Karu, asetäitja teaduskonna vaneminsener Valev Plato. Liikmed: T. Kuldsepp (ideoloogia- ja kultuuritöö), G. Oolo (majandus), M. Reinfeldt (info), K. Kuusik (kunstiline kujundus), E. Fink (finantsküsimused), E. Rahumaa (ala- ja teaduskonnakomisjonide töö koordineerimine).

● 15.—18. septembrini toimuvad pidustuste põhiüritused. Juubeliürituste komisjoni esimees prof. Uno Palm nentis, et päevakavad on põhjalikult läbi arutatud, praegu täpsustatakse iga ürituse stsenaariumi. Mida on oodata? Toimuvad TRÜ nõukogu pidulik istung, TRÜ audoktori nimetuse andmine neljale silmapaistvale välisteadlasele, revolutsionääride mälestusmärgi avamine Kingissepa tänavas, miiting V. I. Lenini mälestussamba juures, aktus «Vanemuises», TRÜ ajaloomuuseumi ja D. I. Uljanovi kortermuuseumi avamine, miiting Raadi memoriaali juures, rongkäik, ballid «Vanemuises», teaduskonverents, vabaõhuetendus «Vivat Academia» peahoone ees jt.

● Teadusprorektor A. Kallikorm tutvustas teaduskonverentside komisjoni ettevõtmisi. Üksikasjalikumalt kirjutame neist mõnes järgmises lehes. Mainigem vaid, et neid on nii üleliidulise, vabariikliku, ülelikoolilise kui ka teaduskonna ulatusega. Sellesse kuusse jäävad ülikoolikonverentsina projekti «Dialoog» seminar (korraldab tehisintellekti probleemgrupp) ja matemaatikateaduskonna konverents «350 aastat matemaatikat Tartu ülikoolis». Dotsent V. Haamer pani kõigile kohalolnuile südameasjaks trükiste õigeaegse ettevalmistamise (näituste kataloogid jpm.) Praegu valitsevat siin veel suur vaikus, kuid mis siis juhtub, kui meil kõigil korraga neid vaja läheb.

● Üliõpilasürituste komisjoni juhib prof. J. Kalits. Praegu täpsustatakse Raadi miitingu ja rongkäigu kava. Kulminatsioonipäevadel on plaanis korraldada mitmesuguseid tudengiüritusi. Lähemalt arutati neid täna vabariikliku organiseerimiskomisjoni üliõpilasürituste komisjoni istungil.

Palju probleeme on majanduskomisjonil: külaliste majutamine, toitlustamine, teenindamine, transportimine. I kvartalis peaks valmima Uus t. 3 maja, kuhu paigutatakse osa külalisi. Kõik juubeliks kutsutud külalised (ka need, keda on esitanud teaduskonnad) majutatakse ära ülikooli külalistena. Teaduskondadel pole selle pärast tarvis muretseda. Majanduskomisjoni juhib haldusprorektor **Ain Otstavel.**

Spordiürituste komisjoni esimees prof. Atko Viru mainis suuremate ürituste sarjast sügisest spordipidu.

Väga ulatuslik on olnud kunstikomisjoni töö. Eelmisel reedel kuulutati välja ülikooli õppejõudude-kasvandike ja revolutsionääride mälestusmärgi konkursi tulemused. Žüriis koosseisus A. Koop (esimees), A. Almann, A. Kiris, J. Vares, R. Kivi, K. Kuusik, E. Taniloo, I. Malin, V. Tiik, A. Rimm, A. Paabut pidas 12 tööst preemia vääriliseks kahte. Need on märgusõnaga «Tartlased» (autor TRÜ kunstikabineti juhataja A. Kasemaa) ja «Lipp» (autorid M. ja L. Mõtuste). Neil tuleb lõplikult välja töötada ideekavand ning selle järgi valmib augustikuu lõpuks Mitšurini ja Kingissepa tänava nurgale mälestusmärk. Ära märgiti töö «Tõrvik» (E. Rebane). Koostööd sooviti jätkata «Sinise rombi» all esinenud autoriga.

Komisjoni esimehelt Õie Utterilt kuulsime veel, et maipühiks valmivad teaduskondade lipud. Teaduskonnad ja allasutused saavad ka oma külalisraamatud. Igale TRÜ töötajale valmib mälestusmedal. Peagi peaksid «Arsilt» hakkama tulema teaduskondade märgid jne. Segadust on tekitanud suveniiride jagamine. Kellele, mida ja kui palju, selle paneb paika juubelistaap.

Külalistekomisjoni esimehe prof. A.-E. Kaasiku juhtimisel on koostatud külaliste nimekirjad. Peagi saadetakse välja esialgsed kutsed.

Väljaspool vabariiki toimuvate teaduspäevade komisjon prof. Ülo Lumiste juhtimisel on kindlaks määranud teaduspäevade ajad Voronežis (aprilli teisel nädalal), Leningradis (aprilli kolmandal nädalal) ning Riias ja Vilniuses (mai teisel töönädalal).

Uudiseid õigusteaduskonnast

● Teaduskonna poliitpäeval kohtuti EKP Tartu Linnakomitee esimese sekretäri Indrek Toomega. Esineja kõneles mõningatest probleemidest Nõukogudemaa majanduses ja poliitikas.

Kohtumisel viibis ka TRÜ parteikomitee sekretär A. Kiris.

*

● 24. veebruaril andis Eesti NSV Advokaatide Kolleegiumi Presiidiumi esimees L. Liiva aukirjad ja preemiad parimate üliõpilastööde autoritele. I preemia pälvis H. Ots töö eest «Kaitsjast loobumine nõukogude kriminaalprotsessis».

Kaks ergutuspreemiat said L. Lebbin (III k.) «Eesti NSV advokatuur aastail 1965—1972» ja A. Tark (IV k.) «Advokaadi kaitsjaks valimine, määramine ja asendamine kriminaalprotsessis».

*

● 24. veebruaril toimunud teaduskonna komsomolikoosolekul arutati sügissemestri õppetöö tulemusi. Õppeedukuselt jagati I—II kohta bioloogia-geograafiateaduskonnaga. On vähenenud «väga headele» ja «headele» eksamid sooritanud üliõpilaste arv, see tähendab aga rahuldavate hinnete kasvu. Vaatluse all oli ka õppeedukus sellel semestril, sest õigusteaduskonnal on küllaltki suured juubelikohustused — eelkõige peahoone remondi- ja restaureerimistööd. mis tuleb teha õppetöö ajal.

Kursustel otsustati sisse viia kohustuslikest üritustest osavõtu arvestussüsteem.

ENN UUS,
teaduskonna pressisekretär,
IV k.

*

● 23. veebruaril oli uues «Sophokleses» õigusteaduskonna dekanaadi ja parteibüroo pidulik vastuvõtt möödunud semestril ainult «väga headele» õppinud üliõpilastele. Kohvilaua taga vahetati mõtteid teaduskonna tänaste ja homsete probleemide üle. Oma sissejuhatavas sõnavõtus tänas dekaan dots. A. Paltser kohalviibinud üliõpilasi sügissemestril nähtud vaeva eest, ühtlasi puudutas ta küsimusi, mis seonduvad ülikooli juubeli ettevalmistamisega ja õigusteaduskonna osaga selles. Seejärel anti sõna I kursuse esindajatele, kes leidsid, et esimene sess olevat olnud suhteliselt lihtne, raske on olnud aga harjuda erinevate õppejõudude tööstiiliga. III, IV kursuste esindajad rääkisid probleemidest, mis seonduvad ÜTÜ töö tõhustamise, menetluspraktika ja eksamite arvuga sessioonil. Tudengid said neid huvitanud küsimustele ammendavad vastused.

IVAR OLLE,
IV k.

Pedagoogika-olümpiaad

Olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» pedagoogikaalane ülikoolisisene voor, mis toimus 23. veebruaril, oli eelmiste aastatega võrreldes osavõturohkem. Arvukamalt olid esindatud defektoloogia-, ajaloo-, keemia- ja matemaatikaosakonna üliõpilased.

Olümpiaadil komplekteeriti ka võistkond vabariiklikuks vooruks.

Esikohale tuli defektoloogia III kursuse üliõpilane **Liina Kotkas,** teisele kohale sama osakonna üliõpilane **Külvi Sülluste** (mõlemad esinesid niisama edukalt ka möödunud aastal), kolmandale kohale tuli ajaloo IV kursuse üliõpilane **Mare Sepik.**

TRÜ-d esindama vabariiklikule voorule on kutsutud lisaks eespool nimetatutele veel **Mart Laar** (ajalugu IV), **Jaak Arold** ja **Hillar Eichelmann** (keemia IV), **Tiiu Talimäe** (defektoloogia III), **Esta Tišler** (matemaatika IV), **Liina Oja** (saksa filol. IV), **Tormi Pritsik** (bioloogia IV), **Maret Lill** ja **Heli Räli** (defektoloogia II).

TIIA PEDASTSAAR,
olümpiaadi organiseerimiskomisjoni liige

Akadeemik M. Bronštein keemiaringis

TRÜ komsomolikomiteel ja RSR-il on plaanis alustada loengute sarja. Mis pealkirjaks tuleb, pole esialgu veel selge, kindel on aga see, et juba teisipäeval, 9. märtsil toimub loengutesarja avaüritus ning oma nõusoleku huvilistega kohtumiseks on andnud poliitökonoomia kateedri juhataja akadeemik M. Bronštein. Tema esinemise teemaks on «Toitlusprogramm NSV Liidus», kuid küsimusi võib loomulikult esitada ka muudelt majandusaladelt.

Samuti on teretulnud igasuguses vormis ettepanekud loengutesarja edasise käekäigu (esinemissagedused, vormid, esinejad jne.) kohta.

Niisiis, ootame kõiki asjast huvitatud õppejõude ja üliõpilasi teisipäeval, 9. märtsil kell 19 keemiahoone ringauditooriumi.

RSR

Pealkirjata intervjuu ehk naistepäeval komsomolist

«Et naesterahvas algmisest luust tehtud on, siis on tema ka ülivăga kõva ja tugev oma olemises ning püüdmises. Nõnda teame sündinud asjade loost mitmed näitused tuua, kus kindlate naesterahvaste ees mehed murdu maas olivad, aga naesterahvas jää-külma põlgtusega ja ironiliku muigamisega mokkadel nende viletsate peale alla vaatas. Targad historiatundjad teavad koguniste rääkida, et ükskord seesugune aeg olnud, kus ükspäinis naesed valitsenud (Matriarhat). Selged aja märgid tunnistavad, et naesterahvad praegu jälle selle ärakautatud aujärje peale marsstmas on, mis ju sellestki ära näha, et meie suurkoolis palju naesterahvaid oma lõpmata tarkuses meestest kaugele mööda on astunud . . .»

(Ühest ammuaegsest juhtkirjast «TRÜ» 1975. a.)

Olen ajakirjandust tudeerinud üle kahe aasta. Meile on õpetatud, et portreed, head portreed saab kirjutada inimesest, keda ise tunned. Võib ka muidugi päris võõrast, kellele oma palve ja taotlused pool tundi tagasi teatavaks tehtud. Tuleb ainult maailma läbi teise inimese silmade näha. Võib-olla ongi nii? Kindlasti on, ainult et inimest, keda tunned ja kellest lugu pead, on väga raske portreteerida.

ÜLLE LEPP — ülikooli komsomolikomitee õppetöösekretär.

Nime järgi teab sind vist igaüks. Mis aga selle kõlava ametinime taga tegelikult on?

«Minu põhiülesandeks on tegelda õppesektori töö suunamisega. Seda pole palju — tuleb endale selgeks teha, mida üldse ära teha saab, ja see teaduskondade õppesektori juhataiatele edasi anda. Tihti ei tea üliõpilane, kelle poole pöörduda. Kui häda käes, joostakse dekanaati. Teaduskonna komsomolibüroos on selleks määratud inimene, kes ütleb, kuidas on võimalik stipendiumi taotleda, mis tingimustel saab 15% kõrgendatud stipendiumi või vabakuulamisõiguse, mida teha, kui tunniplaanis on õppekoormus lubatust suurem, kui ühiselamus ei ole normaalseid õppimisvõimalusi.

Enam meeldib mulle teaduskondi suunata. Omal ajal, kui majandusteaduskonna komsomolitööd juhtisin, polnud komitees inimest, kes peale ärakuulamise ka probleemi üle mõelnud või abi pakkunud oleks. Nüüd on side teaduskondadega selles suhtes tugevam. Ka nõuda on kergem.

Töö ÜTÜ-s Töö keskkooliõpilaste ja pressisektoriga. Malevaveteranina ka väissidemed — lepinguprojektid, eeltöö — helistan, leian kokku, pidulauda tava'iselt ei jõuagi. Ka igale koosolekule mitte. Võimaluse korral valin alati praktilise tegevuse. Võib-olla tu'eb see ehk kunagi bumerangina tagasi? Mine tea.»

Sa tegeled komitee majandusasjadega, sinu taskus on ka rahakapi võti.

«Jah. See mulle isegi teatud määral meeldib, ei, ära naera ega halvasti mõtle, sest nii puutun vähegi oma õpitud erialaga kokku. Selge näide sellest, kuidas teooria praktikas tegelikult välja näeb. Eksamiks valmistudes nendele asjadele ei mõelnud. Elus tuleb kõik ise endale selgeks teha.»

Tean ka veel seda, et sina oled üks vähestest, kelle juurde murega juletakse tulla.

«Alati peab jääma inimeseks — töötan ju inimeste seas. Teistega suhtlemine aitab ka enda jaoks väga palju paika panna.»

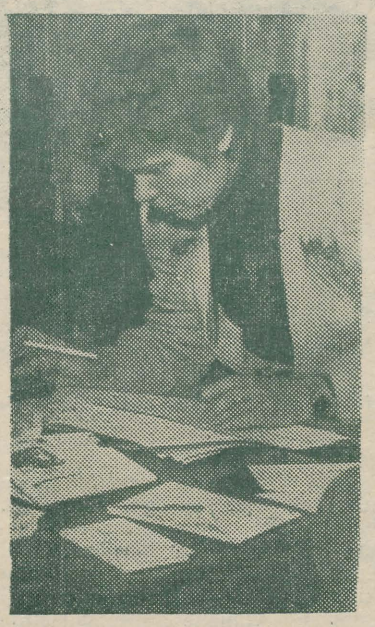

ANDRUS SALUPERE foto.

Miks sa komsomolitöö valisid? Olid ju erialasele tööle suunatud?

«Mind suunati poliitilise ökonoomia kateedri lepinguliste tööde vaneminseneriks. Sattusin aga tookord Madis Kallioni pihtide vahele. Nõustusin ainult sel tingimusel, et saan ka kateedris oma tööd teha. Ausalt tunnistades pole sel õppeaastal küll midagi teha jõudnud. Ise leian, et üle kahe aasta ei ole hea ühel ja samal ametikohal komsomolitööd teha. Muidu hakkad vägisi kõike liiga kõrvalt vaatama ja selle aja jooksul on ka piisavalt paks nahk selga kasvanud.»

Ons naine üldse sobilik komsomolitööd tegema?

«Elu on näidanud, et ka naine saab selle tööga hakkama, kuigi teaduskondade sekretäride hulgast on kõik naishinged välja tõrjutud. Võib-olla, et naisterahval on kergem suhelda? Kõik oleneb inimesest. Hinnaalandust ei tehta kellelegi — oled sa mees või naine.»

Sa tead väga hästi, et konkreetsete tegudeta, üksnes loosungite mahaütlemisega, ainult teistelt nõudmisega jääb kõik õhku rippuma. Komsomol ei tohi ainult iseenda eksisteerimisega seotud probleemidega tegelda. Aruanded, paberid ei ole kõige tähtsamad. Kuidas siis siduda komsomolitööd tegeliku eluga?

«Seda ma tajun, aga ei oska sõnastada. Ja mis sellest sõnastamisestki üksi. Me kipume paberite sisse ära uppuma. Vahel on päris hea, kui saad mingi paberi prüglkasti visata. Aruannete koostamine, otsuste tegemine, lahtrite täitmine võtab tohutult aega. Selle asemel jõuaks nii mõnegi probleemi lõpuni mõelda. Teaduskonna komsomolielu on tunda näiteks bioloogia-geograafiateaduskonnas. Kui ühist tunnet pole, siis ka kuu poole uludes teda välja ei kutsu. Võib-olla ehk energia, töö ja vaimustusega, nagu Mercedes Pent-Merimaa omal ajal majandusteaduskonnas.»

Mida on komsomolitöös rohkem vaja, kas vaimustust või veendumust?

«Siiski veendumust. Seda, millesse ei usu, on raske teha. Kui lõpuni selgeks ei mõtle, siis kaob kõik koos vaimustusega.»

Aga karjerism komsomolis?

«See pole kellelegi saladuseks, et komsomolikomitee liikmeid peetakse karjeristideks. Aga ometi pole see alati õigustatud. Kõik sõltub sellest, milliste vahenditega ja mil viisil ametiredelit pidi üles ronitakse. Oma südametunnistust ei tohi maha müüa, ka mitte selle nimel, et pirukale lähemal olla. On hea, kui sul pole endale ametiredelil tõusmise teel midagi ette heita.»

Ja ometi on meil palju aktiivseid inimesi, kes on kuidagi kõrvale jäänud komsomolitööst, kuigi teeksid meelsasti ka seda tööd. Ilmselt tuleb nad üles otsida, sest ise ei tule end ju keegi pakkuma.

«Nii see on. Hea, kui keegi teinegi sellistest võimetest teadlik on. Muidu on see inimene komsomoli jaoks peagi kadunud ja pühendunud ainult teadustööle, kui sedagi.»

Komsomolile on ette heidetud vastutustunde puudumist, passiivsust, ainult probleemide tõstatamist.

«See on kohati õigustatud kriitika. Ainult probleemide nägemisest on vähe, tuleb ka lahendus välja mõelda, just mõelda, aga see nõuab tööd ja vaeva, suuremat ja sügavamat lähenemist. Siin jääb puudu püsivusest ja tahtejõust. See on nagu poolelijäänud matemaatikaülesanne, mis hiljem kontrolltöö ajal kätte maksab.

Passiivsus on muutunud sõnakõlksuks, seda ei viitsitagi põhjendada. On tekkinud uus stereotüüp — passiivne üliõpilane. See ei ole üldistatav. Inimesed on ju temperamendilt erinevad. Ühed on loodud eestvedajateks, teised tulevad kaasa.»

Veidi naljakas küsimus. Kas sul pole kunagi tekkinud probleemi, miks oled sündinud tüdrukuna, mitte aga poisina?

«Olen sellega leppinud. Kasvasin üles meeste seltskonnas — mul on kaks vanemat venda. Mees ma siiski olla ei taha, võib-olla ehk veidi poisikeselik küll. Mulle pole kunagi öeldud: ära unusta, et sa oled tütarlaps!»

Naiselik sinu meelest?

«Naiselikkust peab oskama näha või õigemini tunda. Naiselik naine oskab naist endas tajutavaks teha.»

Sinu lemmiklill?

«Kimp rukkililli ja karikakraid, sekka väriheinagi.»

EVE ANT,
komsomolikomitee pressisekretär,
žurnalistika III k.

ÜLLE KAUKSI

See, mis allpool tuleb, on esimene pikemast sarjast, kus hakkavad esinema meie noored autorid. Veel *littera* nime kandev, ent üsna pea ümber ristitav rubriik on ehk rohkem luule tarvis. Mõeldav oleks aga ka esinemine lühemate proosapaladega.

Meie esimene autor — Ülle Kauksi on ajakirjanduse esimese kursuse tudeng.

Sarkastiline ankeet vastuoksuslikust loovisiksusest

- ✻ Ta ei häbene oma luuletusi, küll aga nende autorit
- ✻ Iseenda heaks on ta valmis kõigeks
- ✻ Ta jumaldab sõprust, aga hülgab sõpru
- ✻ Ta armastab julgelt riietuda, seepärast on tema riided vihahoos õmmeldud
- ✻ Tal puudub lugupidamine autoriteetide vastu, igaüks neist peab oma väärtust enne tõestama
- ✻ Ta vihkab ülekohut, seepärast armastab ta Meest kui sellist
- ✻ Ta ei oska hääldada ühegi väliskirjaniku nime, aga see-eest tunneb ta mõningate teoseid
- ✻ Sõnast «kehakultuur» meeldib talle rohkem teine pool aga «luuleklubist» jälle esimene

MARGIT MIKELSAAR

ÜHIKAPOEESIA

ÜHIKAPEGASUSED

Pegasus laskub mu voodile
Kampsun valge sokid kollased
Laskub voodile
Vaatab targalt ta
Vaene Pegasus
Mu voodil ja üksinda
Nokib nokitab
Vaatab targalt ta
Nii nagu mina
See Pegasus üksinda
Ennäe tuleb seal
Pintsakusiilude lehvides
Teine ka
Teine Pegasus salkude lennuga
Teine ka.

ÜHIKAPOISS

Vahel meeldib mulle see poiss
mulgikaabu ja lehviva salliga
see, kes käekõrval kannab
dekoratiivseid tütarlapsi.

Mõnikord satume tänaval kohakuti
ja eredana lehviv sall
liigutab mu ümber seiskunud
esimeste lumede embust.

Juhtub, et vaatan talle järele,
kui lumine hämarus lubab
sest vahel meeldib mulle see poiss
mulgikaabu ja lehviva salliga.

UKSED

Inimesed nagu uksed
Lukud lukuaugud
Lingid haagid
Uksesilmad
ühikates rohkem ilma
Inimesed need on uksed
lukud rikkis
Hinged kriuksus
Oli nõnda harva saab
Keegi tasa ukse suleb
keegi paugutades tuleb
kui on uks
küll keegi tuleb

ÜHIKATÜDRUK

Gerdale
ja sellele nukrale paarile seal ühikauksel. Nende selja taga sadas vihma.

Olen ühikatüdruk
ja me jätame hüvasti uksel.
Olen ühikatüdruk
ning summutan südametuksed.

Olen ühikatüdruk
ja harjunud kestva remondiga.
Olen ühikatüdruk
kõva närvi ja kerge kondiga.

Olen ühikatüdruk
ega uputa PÄNTRIT silmavette.
Olen ühikatüdruk
ning ei heida midagi ette.

Olen ühikatüdruk
kui lippan mööda neid treppe.
Olen ühikatüdruk
ning ei vaata taha vaid ette.

KAKS SÜGIST

Kaks sügavpunast
gladiooli
ja kaks tühja
tooli
mu toas

Õõtsuv kask
tolmused sammud
vastpestud koridoris
ja koputus
mu toas

On sügis
aga kui
tema tuleb
on kaks sügist
mu toas . . .

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee oli koos 2. märtsil.

● Soovitus NLKP liikmeks astumiseks anti arstiteaduskonna raviosakonna V kursuse üliõpilasele Jaak Tällile.

● Soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said Valdo Randpere (õigust. V k.), Aivar Künnapää (õigust. IV k.), Rita Labotkina (stomatol. IV k.) ja Meelis Lokk (žurnal. V k.).

● Komsomolikomitee kinnitas algorganisatsiooni otsuse majandusüberneetika II kursuse üliõpilase Riina Tambre vastuvõtmise kohta ÜLKNÜ ridadesse.

● Matemaatikateaduskonna rahvamaleva funktsionääriks kinnitati Heiki Rokka (matem. II k.).

● Seoses uuele töökohale asumisega vabastati kontrollkomisjoni esimehe ja ühtlasi komitee liikme kohustest Mercedes Merimaa. Sellele kohale valiti filosoofia kateedri õppejõud Igor Gräzin.

● Arutati vene filoloogia ja matemaatika osakonna eesti õppekeelega kursuste komsomoliorganisatsioonide tegevust õppedistsipliini kindlustamisel. Õppeedukus oli viimasel sessioonil matemaatikateaduskonnas 90,6% (eesti osakonnas 88,7%), filoloogiateaduskonnas 91,4% (vene filoloogidel 84,6%). Mitterahuldavate hinnete põhjuseks on nõrk õppedistsipliin. Matemaatikateaduskonnas on teistest paremad rakendusmatemaatikud. Kõige halvemad on eksamitulemused esimesel kursusel; hooletus on nii mõnelegi üliõpilasele lõppenud väljalangemisega. Olukorra parandamiseks on õppejõududele dekaani poolt antud range nõue kontrollida nii allkirjalehte kui ka päevikuandmeid. Õppedistsipliini rikkumise pärast ei ole aga määratud ühtki komsomolikaristust, ka on side dekanaadiga nõrk.

Vene filoloogia osakond on aastaid valulaps. Õppejõud erilisi nõudeid ei esita. Praktilised tunnid on tihti õppepäeva lõpus, mõnel ei jätku kannatust ehk ka tahtmist kohale tulla ja sellepärast on halvad tulemused just praktilises vene keeles ja võõrkeeltes.

Miks me räägime juba aastaid vene filoloogia osakonnast kui ühe nõrgema õppedistsipliiniga osakonnast ülikoolis? Miks lõpeb võlgnevuste likvideerimine alles järgmise sessi alguseks? Kas siin ei saaks komsomol midagi ette võtta?

Osakondade õppesektorite töö on olnud ebapiisav, kuigi õppeedukus eelmise semestriga võrreldes on tõusnud. Komitee võttis vastu üksikasjaliku otsuse.

● Üleülikoolilise parima õpperühma nimetusele toimuvast konkurss-ülevaatusest TRÜ juubeliaastal rääkis Aivar Pilv. Õppeedukuse ja õppedistsipliini parandamiseks, teaduslikust ja ühiskondlikust tööst aktiivse osavõtu kindlustamiseks peetakse juubeliaastal konkurssülevaatus parima kursuse või parima õpperühma väljaselgitamiseks, arvestades 1981/82. õ.-a. töötulemusi ja ühiskondlikku aktiivsust. Teaduskondade võitjatele antakse tuusikud Käärikule. Nende seast selgitatakse välja üleülikooliline võitja, kes sõidab preemiareisile NSV Liidu piires.

Noorte õigusteadlaste üleliiduline kool

9.—16. veebruarini toimus Moskva lähedal Rostov-Velikis järjekordne noorte õigusteadlaste üleliiduline kool, kus sedapuhku oli teemaks alaealiste õigusrikkumiste sotsiaalne profülaktika. Kooli korraldasid ÜLKNÜ Keskkomitee ja NSV Liidu Siseministeeriumi Akadeemia. Esinejad olid kutsutud peale akadeemia enda (S. Vitsin, K. Igošev, G. Minkovski) veel kriminoloogiainstituudist (B. Korobeinikov, A. Dolgova), Moskva Ülikoolist (N. Kuznetsova) ja mujalt. Vestlusringist võttis osa ka NSV Liidu TA Riigi ja Õiguse Instituudi direktor, Teaduste Akadeemia korrespondentliige V. Kudrjavtsev.

Loengute kuulamise kõrval väljendub selliste koolide kasutegur eelkõige teaduslikes kontaktides oma põlvkonna teadlastega. Aadresside ja publikatsioonide vahetamine oli kuluaaride põhitegevus. Vaba aega aitasid sisustada diskobaar ja kino. Omaette vaatamisväärsus on Rostovi kreml — arhitektuurimälestis, mille territooriumil paiknev rahvusvaheline noorsoolaager oligi ürituse toimumise paigaks.

Meie ülikoolist käisid Rostovis kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri õppejõud Erik Kergandberg, Rait Maruste ja allakirjutanu.

JAAN SOOTAK

NB!

ÜLIKOOLIS TEATER!

Üliõpilasteatrist, tema vajalikkusest, on kirjutatud-räägitud tüütuseni. Tõsi, on tehtud mitmeid tõsiseid katseid teater ellu kutsuda. Jõuti isegi mõne etenduseni. Kahjuks jäi asi tookord soiku.

Nüüd siis seisame uute lootuste ja tegude lävel. **Asutamisel on ülikooli teater.**

Loodava teatri kunstilised juhid on ENSV teenelised kunstnikud Evald Hermaküla ja Jaan Tooming. Kaasa löövad mitmed «Vanemuise» noorema põlvkonna näitlejad. **Lähemat informatsiooni saab sissejuhatavatelt vestlustelt, mis toimuvad 10. märtsil ph. aud. 102 kell 20 ja 11. märtsil ph. aud. 139 kell 20.**

Kohtumiseni!

TIIT LUTS

Juba ma jooksen jalad kaheksas
müüjale naeratan huuled kaheksas
õnneratas letil on ju kaheksas
hea et täna pole veel kaheksas

*

Sooja on pandud potid ja pannid
sahvrisse varutud kohvi ja koor
hommikul ootavad minnid ja mannid
mil värsked pelmeenid sa voodisse tood

JAAN SURDUB

NAISTEPÄEVAMÕTISKLUS — TERVITUSE VORMIS

Austatud emad ja vanaemad, lugupeetud tütarlapsed ja neiud, (paus) kallid naised kuue samba ees, ümber ja taga. Meeldivaks tavaks on saanud teid t e i e p ä e v a l meeles pidada. Loomulikult hoolime meie, mehed, teist ka enne ja pärast, aga tänane (kui täna juhtub 8. märts olema) tähelepanu on täiuslikem, mida pakkuda suudame.

Juba sajandeid on naisel ühiskonnas tähtis koht ja veidi süvenenum mõtleja nuputab kiiresti välja, et Tartu Riiklikus Ülikoolis on naisterahvastel määrav, ma ütleksin isegi k a n d v a i m roll. On ju üle poole (seega valdav enamus) ülikooliga seotud inimestest naissoost. Igal järgneval aastal immatrikuleeritakse vist rohkem tütarlapsi ja eksmatrikuleeritakse üha rohkem poeglapsi. Kas ei ähvarda auväärset alma mater*'it nõndaviisi oht muutuda Tartu Riiklikuks Tütarlaste Ülikooliks, küsin ma? «Aga mis selles nii väga paha olekski?» võib mõni emantsipeerunud erudiit vastu küsida. Tõesti! Loengute külastatavuse protsent tõuseks järsult ja sellest oleks õppejõududel lausa heameel. Palju asju oleks teisiti. Ainult et igav saaks teil, kulla neiud, ilma meieta olema. Ja mõned kateedrid (näit. raskejõustiku) tuleks ülikoolis poiste puudumisel hoopiski likvideerida. Jaa. Ning kui palju üliõpilasabielusid jääks sõlmimata? Ei saa te ilma meieta, kallid naised.*

Aga kui juhtuks hoopis vastupidi, ega siis meie, meeste põlvgi hõisata oleks. Nii harjunud oleme teie sulniste naeratuste, armsate hõbeõhkõrnade häälekeste, koketsete kõhatuste, joovastavate aroomide, sahisevate seelikute ja veel palju muuga. Minu suurim soov on, et jääksite ikka samasuguseiks, et te ei keelaks meile neid väikesi ja suuri rõõme, mis saame teiega kõneldes, teid nähes ...

Edasi muutuksin juba üleliia õrnaks, seepärast lõpetan parimate soovidega teile, ülikooli naispere.

Elegantselt kätt suudeldes
TAAVET TÜNAMO

P. S. Eriti sügavale südamesse peaksid õnnitlused pugema saksa filoloogidele — neil pole ju ühtki meesterahvast ühelgi kursusel, kes kasvõi krepp-paberist õisi ulataks. Seepärast õnnitlen neid natuke rohkem kui teisi.

T. T.

VAHUR KERSNA joonistus.

LEOPOLD 7

Leopoldi jaoks on 8. märts kõige ilusam päev. Pidutuju aitavad tõsta lipud, mis just selle päeva auks heisatakse. Leopold valmistub ise ka hoolikalt. Lõõb pükstele viigid sisse, ostab delikatesse, katab varakult lauda.

Õhtul tulevad külalised. Nad on kõik väga toredad inimesed, kingitused on aga veelgi toredamad. «Elagu!» hüüavad külalised Leopoldile. 8. märts on ju Leopoldi sünnipäev!

Hetk

Lumine. Soolatud ja halliks pudruks astutud kõnnitee. Tüdrukutirts, kolm-neli talve käinud-näinud. Vanaema, toidukott näpus.

«Katrin, tule nüüd!» hõikab memm.

«Oota, ma ei saa. Tee on ju nii must. Ma pean ta valgeks tegema, siis on ilus jalutada.»

Ja tüdruk tõstab kahe pisikese käpikukäega kõnniteeäärselt lumevallilt puhast valget lund ...

Juba lapsena soovime, et tee, mida käia tuleb, oleks puhas ja valge.

HANNES TAMME

11. märtsil kell 20 toimub ph. aud. 102 EÜE-82 rühma ja regioonifunktsionääride seminar. Head nõu annavad EÜE keskstaabi esindajad. Osavõtt kohustuslik.

Oli suusapäev...

AIVAR KÜNNAPÄÄ on fotole jäädvustanud hetke juristide suusapäevast. Lähemalt loe tekstist.

... MATEMAATIKUIL

Tavaks saanud suusapäeva Vellaveres korraldavad meil esmakursuslased. Tänavu tekitas segadust suusapäevaks lõpuks valitud reede, mis vähendas tunduvalt osavõtjate arvu ning tekitas ka pisut pessimistlikku suhtumist.

Rõõmsamaks muutus meel aga reede hommikul, kui nägime Tõravere jaamas ees perfokaartidega tähistatud suusarada. Veel enam, ohtlikumale laskumiselegi oli asetatud hoiatussilt. Viimnegi pessimismiraas kadus pärale jõudes, kus väsinud suusatajaid ootasid aurav tee ja maitsvad moosisaiad. Seinal rippus koguni infoleht, mis tõotas sisukat jätku.

Kursustevaheline jõukatsumine algas teatesuusatamisega, milleks iga kursus pidi välja panema 8-liikmelise võistkonna, ka õppejõud. Kuni kuuenda vahetuseni püsinud IV kursuse pika edumaa kahandas III kursuse viimane meessuusataja mõne hetkega nulliks. Asi näis juba olevat otsustatud, kuid kes oleks võinud ette arvata, et viimases heitluses IV kursuse ankrunaine pidi isegi suusahüppeid kasutama ja paar meetrit enne finišijoont sõitis ta rivaalist mööda.

Kombineeritud teatevõistluses lootis III kursus revanšile ning see tal ka õnnestus.

Pärast kaht pingelist võistlust, III ja I. Seoses ajutiste kelguraskustega ei õnnestunud läbi viia liulaskmise ajarebimist, sest ainsa plastkelguga saabunud naistudengid olid sellest juba jagu saanud. Tühja kah! Veerema pandi jalgpall. Kolmest peetud mängust kaks lõppesid lisaajal. Finaalkohtumises II ja I kursuse vahel jäi ülekaalukalt peale II kursus tulemusega 4:0, mistõttu kohtunik Elmar Sepp oli sunnitud tegema dopingukontrolli. Järgnevalt valiti endale sobivad distantsid. Pikka laskumist ja järsku tõusu pakuvad Kääriku kuplid ohtrasti.

Sõnumi võiks lõpetada, ent on olemas veel üks «aga». Kui osavõtjaid kokku loeti, saadi neid 70—80. Väikese keemiaosakonna jaoks ei ole seda just vähe, eriti kui arvestada, et osa eripraktikume ei võimaldanud kõigile vaba päeva. Kuid tulijaid olnuks kindlasti rohkem, kui eelmisel õhtul oleks õnnestunud veel kusagilt suuski saada. Ei õnnestunud. Selleks, et näiteks Emajõe baasist suusad väljaspool kehalise kasvatuse tundi kätte saada, tuleb kirjutada avaldus ja võtta sellele vajalikud märked, alles siis saab suusad. Aga kui palju tuleb päevas viseerida neid avaldusi kehalise kasvatuse kateedril, kas ei sega «avaldajad» nendegi inimeste tavapärast tööd. Vahest on tudeng ka liiga mugavaks muutunud, ent äkki saaks siingi paberit ja aega kokku hoida ning mõlema poole närve säästa.

ENDLA LÕHKIVI,
keemiaosakonna pressisekretär,
keemia II k.

... JURISTIDEL

● 25. veebruaril soosisid Kääriku õigusteaduskonna traditsioonilist suusapäeva suurepärane talvepäike ja osavõtjate hõlmenkollenlik suusaentusiasm. Ülekoormatud bussil lõhkenud kumm Otepää kandis ei suutnud ettevõtmist nurjata — osa entusiaste läbis ülejäänud maa suuskadel, osa ootas kannatlikult naispere äraviinud bussi tagasitulekut.

Alustati kursustevahelise teatevõistlusega. Dramaatilise jõukatsumise võitis II kursus, järgnesid IV, III ja I. Seoses ajutiste kelguraskustega ei õnnestunud läbi viia liulaskmise ajarebimist, sest ainsa plastkelguga saabunud naistudengid olid sellest juba jagu saanud. Tühja kah! Veerema pandi jalgpall. Kolmest peetud mängust kaks lõppesid lisaajal. Finaalkohtumises II ja I kursuse vahel jäi ülekaalukalt peale II kursus tulemusega 4:0, mistõttu kohtunik Elmar Sepp oli sunnitud tegema dopingukontrolli. Järgnevalt valiti endale sobivad distantsid. Pikka laskumist ja järsku tõusu pakuvad Kääriku kuplid ohtrasti.

Sõnumi võiks lõpetada, ent on olemas veel üks «aga». Kui osavõtjaid kokku loeti, saadi neid 70—80. Väikese keemiaosakonna jaoks ei ole seda just vähe, eriti kui arvestada, et osa eripraktikume ei võimaldanud kõigile vaba päeva. Kuid tulijaid olnuks kindlasti rohkem, kui eelmisel õhtul oleks õnnestunud veel kusagilt suuski saada. Ei õnnestunud. Selleks, et näiteks Emajõe baasist suusad väljaspool kehalise kasvatuse tundi kätte saada, tuleb kirjutada avaldus ja võtta sellele vajalikud märked, alles siis kutsusid «rebaseneiud» kõiki lõunale. Seejärel läks järvejääl lahti jalgpallimatš. See võistlusala on meie suusapäevade kavas juba aastaid ning võib öelda, et oodatuim. Kahju, et seekord siiski veidi kahvatumalt välja kukkus: oli ju osavõtjaid vähevõitu ning ka õppejõudude kandvam osa oli tulemata jäänud. Nemad on suusapäevale oma võistluslustiga palju erksust ja särtsu juurde andnud.

Nagu ikka, lõppes seegi suusapäev tublimate autasustamise ja tordisöömisega.

KERSTI LAUR,
teaduskonna pressisekretär,
matem. IV k.

Oli meeldiv näha ka õppejõudu lumises ja õppetöövabas miljöös. See ainuke julge ja ettevõtlik inimene, kellele ühisüritus oli meeldiv vahelduș ja samuti ka õppetööga võrdsustatud aeg, oli dots. Jüri Jegorov.

Tänu tuleb öelda ka spordibaasi kokatädidele, kes vaatamata üleüldisele remondisaginale suutsid meile suusajooki pakkuda.

ENN UUS,
teaduskonna pressisekretär,
õigust. IV k.

Kergejõustik

Kilehallis toimusid kaks traditsioonilist kergejõustikuvõistlust. Kõigepealt selgusid ülikooli meistrid, seejärel konkureerisid omavahel teaduskonnad.

Ülikooli meistrivõistlustel oli osavõtjaid nii vähe, et neli esikohta jäid välja andmata. Toredaid tulemusi andis naiste kõrgushüpe: **Siiri Schmidt, Lea Laks** ja **Tiina Lelov** ületasid **1.73**, Lea esmakordselt. Meistrid: mehed, 50 m — **A. Noormets 6,0**; 300 m — **R. Raspel 38,8**; 600 m — **M. Koppel** ja **R. Raspel 1.28,5**; 2000 m — **M. Koppel 5.39,1**; kõrgus — **K. Kütt 1.85**; kolmik — **S. Mestovski 13.42**; naised, 50 m — **L. Ots 6,8**; 300 ja 600 m — **R. Viikmaa 47,8** ja **1.48,0**; kaugus — **L. Ots 4.92**; kuul — **K. Tamm 11.50**.

Et harjutajaid siiski jätkub, näitasid teaduskondadevahelised võistlused, kus osavõtjate rohkuse tõttu isegi ajakavaga hätta jäädi. Kolm esikohta said **Aivar Ojastu** (KKT III) ja **Lehte Ots** (maj.). Aivar võitis 50 m (**5,9**), 300 m (**37,4**) ja 600 m (**1.25,0**), Lehte 50 m (**6,6**), 50 m tj. (**7,7**) ja 300 m (**45,4**). 1000 m jooksu lõpetas esimesena **Taivo Mägi** (**2.34,3**), meeste tõkkejooksu **Mehis Viru** (**8,2**). Kaugust hüppasid kõige rohkem **Ülle Kink** (**5.13**) ja **Meelis Jukk** (**6.60**), kolmikut **Nikolai Karamkov** (**14.20**). Ülekaaluka võistkonnavõidu sai KKT II kursus.

ANDRUS NILK,
žurnalistika II k.

PEOLE!

12. märtsil toimub uues kohvikus Leningradi mnt. 27 **administratsiooni naistepäevapidu.** Osamaks 4 rubla tuua hiljemalt 10. märtsiks oma rühmaorganisaatorile.

NB!

Pressisekretärid!

Koguneme «TRÜ» toimetusse (ph. 302) teisipäeval, 9. märtsil kl. 20.

*

Järgmisel nädalal ilmub «TRÜ» erinumber abiturientidele. Müüki see ei tule.

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ» Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 721. MB-04205.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Tere, abiturient!

Tere, abiturient!

Ulve Särevi mälestusviit ülikooli juubeliks.

Millest te praegu omavahel kõnelete? Kas viimasest kooliaastast? Küllap jah. Ka sellest, mis edasi saab. Kes läheb tööle, kes edasi õppima. Ainult on üks suur küsimärk — kuhu täpsemalt. On neid, kes ammu endale valiku selgeks teinud. Neil tavaliselt nõnda ka läheb. On neid, kes viimase hetkeni mõtlevad ja lõpuks päris mõtlemata kuhugi oma dokumendid sisse viivad. Ja mõnede eest mõtlevad vaid nende vanemad. Näiteks nii: see on prestiižikas ala, mine sinna. Mida selle peale öelda? Peab muidugi ka vanemate arvamusi arvestama, sest kes teid ikka paremini tunneb, kui mitte omaenda ema-isa. Mõnest teisest kandist, näiteks võimekuselt aga võib-olla oma õpetaja. Kõige kindlamaks peaks jääma küll oma soov, tunne ja tahtmine.

Kelleks ülikoolis õppida võib, sellest saab lugeda meie praegusest erinumbrist. Kõike siin muidugi kirjas pole. Ennekõike on erialad. Võiks veel kord rõhutada, et Tartu Riiklikus Ülikoolis võib õppida arstiks, õpetajaks, ajakirjanikuks, majandusteadlaseks, juristiks, sporditreeneriks jm. Kõik filoloogiateaduskonda pürgijad peaksid mõtlema ka seda, kas nad tahavad õpetajaks saada. Enamik selle teaduskonna lõpetajaid suunatakse ju pedagoogiks. Aga pedagoogiamet on teadagi kui raske.

Augustis, kui te oma elu esimesi ülikoolieksameid teete, keerleb teie ümber remonditolmu ja tudengitest töömehi. Vana *alma mater* värskendub. Juhul kui eksamisõel teid läbi laseb, saab teist TRÜ üliõpilane väga tähendusrikkal ajal: ülikooli 350. juubeli ajal.

TERE TULEMAST
KUUE SAMBAGA TARKUSEMAJJA!

Arstiks

Arstiteaduskond on ülikooli kõige suurem teaduskond. Selles õpib praegu 1760 üliõpilast. Käesoleval aastal saadab teaduskond vabariigi raviasutustesse tööle 266 lõpetajat. Nende asemele ootame uut teadmishimulist täiendust. **Sel aastal võtab arstiteaduskond vastu 320 üliõpilast, kes hakkavad õppima eesti ja vene õppekeelega raviosakonnas, pediaatria-, farmaatsia-, stomatoloogia- ja spordimeditsiini osakonnas.**

Raviosakonnas kestab õppeaeg 6 aastat. Esimesel kahel kursusel saavad üliõpilased teoreetilise ettevalmistuse füüsikas, anorgaanilises, analüütilises, orgaanilises ja bioloogilises keemias, bioloogias, anatoomias, histoloogias, füsioloogias, aga samuti NLKP ajaloos, filosoofias, võõrkeeles, vene keeles ja meditsiinilises küberneetikas.

Kolmandal kursusel alustatakse praktiliste töödega haiglas — tutvutakse kliiniliste uurimismeetoditega, organismis asetleidvate haigusprotsesside olemusega, sümptometeoloogiaga ja ravi põhiprintsiipidega. Neljandal ja viiendal kursusel omandatakse põhjalikud teadmised kõigis kliinilistes ainetes. Kuuendal kursusel pannakse erilist rõhku praktilisele arstitööle juba kitsamal valitud erialal. Üliõpilane töötab siis arsti abilisena kas sisehaiguste, kirurgia või sünnitusabi ja naistehaiguste erialal. Kolmanda, neljanda ja viienda kursuse lõpetamise järel on üliõpilased menetluspraktikal. Kuuenda kursuse lõpetamisel saadakse arsti diplom ja järgneb 1 aasta internatuuri vabariigi eesrindlikumates ja suuremates raviasutustes. Internatuuris on võimalik spetsialiseeruda kitsamale erialale ja edasine sügavam spetsialiseerumine toimub juba töökohtadel ning täiendus- ja spetsialiseerumisinstituutides ja teaduskondades Moskvas, Leningradis, Tartus jm.

Pediaatriaosakonnas toimub õppetöö kahel esimesel kursusel analoogiliselt raviosakonnaga. Pediaatriliste kliiniliste ainete õpetamine algab III kursusel ja jätkub järgnevatel kursustel. Lisaks raviosakonna õppeainetele toimuvad loengud ja praktikumid laste tervishoiust, lastehaigustest, laste nakkushaigustest, laste meditsiinilisest teenindamisest ja lastekirurgiast. Ka pediaatriaosakonnas kestab õpetöö 6 aastat, millele järgneb 1 aasta tööd internatuuris. Internatuuri lõppedes sooritatakse erialaeksam ning internile antakse pediaatri kutsetunnistus. Lõpetajad asuvad tööle jaoskonnapediaatritena rajoonides ja linnades.

Osa pediaatreid hakkab töötama koolieelsetes lasteasutustes ja koolides. Osa läheb ordinaatoriteks lastehaiglatesse ja -osakondadesse, vastsündinute osakondadesse või lastesanatooriumidesse. Kaasaegse meditsiini saavutuste tõttu on viimasel ajal tekkinud vajadus pediaatriasiseste kitsaste erialade järele (laste südame-, kopsu-, neeru- jt. haiguste erialal). Pediaatriaosakonnas saab üliõpilane üldise pediaatrilise väljaõppe. Pärast lõpetamist on tal võimalus spetsialiseeruda lastekirurgiale, laste nakkushaigustele ning teistele erialadele.

Farmaatsiaosakond valmistab ette kõrgema haridusega farmatseute-proviisoreid. Osakonna I kursusele võetakse vastu 50 üliõpilast. Õpingud vältavad viis aastat. Kahel esimesel kursusel õpitakse põhiainete omandamiseks vajalikke teoreetilisi bioloogia-, füüsika- ja keemia-alaseid distsipliine. Kolmandal ja neljandal kursusel õpitakse tundma ravimtaimi ja nende omadusi, ravimite tehnoloogiat, ravimite keemiat, mürgiste ainete tõestamist, ravimite toimet organismile ja farmaatsia-alase töö organiseerimist. Teoreetilisi teadmisi kinnistatakse arvukate laboratoorsete ja praktiliste tööde, seminaride ja kursusetöödega. Erialase vilumuse tõstmiseks on ette nähtud õppe- ja menetluspraktikad apteekides, farmaatsiatehastes, laboratooriumides ning ravimtaimede tundmaõppimiseks katsepõldudel ja vabas looduses. Nelja esimese õppeaasta jooksul õpitakse tundma ka teadusliku uurimistöö metoodikat. Mitmekülgsed teadmised keemias ja bioloogias võimaldavad huvitavaid iseseisvaid uurimistöid, esinemist konverentsidel ja osavõttu konkurssidest. Viiendal kursusel toimub spetsialiseerumine kitsamal erialal.

Enamik farmaatsiaosakonna lõpetanutest suunatakse tööle ENSV Tervishoiuministeeriumi Apteekide Peavalitsusele alluvatesse asutustesse — apteekidesse, apteegiladudesse, kontrollanalüüsi laboratooriumidesse, kus nad töötavad juhatajatena, retseptor-kontrolöridena; et aga lõpetajatel on hea bioloogia- ja keemiaalane ettevalmistus, on nad hästi rakendatav ja nõutav kaader ka paljudes tööstus-, toiduainete-, kliinilistes ja teaduslikes laboratooriumides, nad võivad edukalt töötada eriala juhtivates organites, teaduslike töötajatena uurimisinstituutides ja õppeasutustes.

Stomatoloogia erialal toimub õppetöö kahel esimesel aastal üldmeditsiinilistes ainetes koos raviosakonnaga. Alates II kursuse kevadsemestrist õpitakse üldmeditsiiniliste õppeainete kõrval juba stomatoloogia eriaineid: terapeutilist, ortopeedilist ja kirurgilist stomatoloogiat. Paralleelselt teoreetilise õppetööga toimuvad kliinilised praktikumid. III, IV ja V kursusel on menetluspraktika stomatoloogia raviasutustes. Lõpetanud asuvad tööle stomatoloogidena.

Pidevalt suureneb stomatoloogilise abi ulatus elanikkonnale. Samaaegselt täiustuvad stomatoloogi tööks vajalik instrumentaarium ja aparatuur, mis peaks olema huvipakkuv ka tehniliste huvidega noortele.

Spordimeditsiini osakond on üleliiduliseks spordiarstide ettevalmistuse keskuseks ja õppetöö toimub osakonnas vene keeles. Lisaks tavalistele sisseastumiseksamitele teevad sellesse osakonda õppima asuda soovijad kehalised katsed. Üliõpilaskandidaatidelt on nõutav II täiskasvanute spordijärk. Õppetöö spordimeditsiini osakonnas toimub raviosakonna õppeprogrammide alusel. Lisaks sellele õpetatakse veel spordiarstlikke erialasid, nagu kehalise kasvatuse teooria, spordifüsioloogia, spordi-biokeemia, biomehaanika, arstlik kontroll jt. Õppeaja vältel toimuvad üliõpilastele spordilaagrid ning erialagruppides tegelevad üliõpilased oma spordialaga.

Pärast ülikooli lõpetamist suunatakse spordiarstid tööle arstlikesse kehakultuuridispanseritesse, spordimeeskondade hooldusarstideks ja ravikehakultuuriarstideks. Spordimeditsiini osakonnas lõpetanud võivad töötada ka teistel arstlikel erialadel, eriti kirurgia ja sisehaiguste erialal.

Peale kohustuslike õppevormide on arstiteaduskonna üliõpilastel võimalik agaralt osa võtta üliõpilaste teadusliku ühingu tegevusest, ühiskondlikust tööst ja isetegevusest, samuti üliõpilaste ehitusmaleva tööst. Eriti huvipakkuv on teaduslik töö kateedrite juures töötavates üliõpilaste teaduslikes ringides kogenud õppejõudude juhendamisel. Igal aastal korraldatakse arstiteaduskonna üliõpilaste teaduslik konverents, sageli võtavad teaduskonna üliõpilased osa niisamasugustest konverentsidest meie maa teistes kõrgemates õppeasutustes. Arstiteaduskonna üliõpilaste kirjutatud võistlustööd on edukalt konkureerinud vabariigis ja ka Liidus.

Arstiteaduskonnas õppida soovijate arv on igal aastal olnud märksa suurem vastuvõetavast kontingendist. See ärgu kohutagu konkursile tulemast neid, kel on tahtekindlust, töökust ja tõsine kutsumus meditsiini vastu.

Prof. LEO POKK,
arstiteaduskonna õppeprodekaan

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (1291) Reedel, 12. märtsil 1982 XXXIV aastakäik

Ajaloolaseks Psühholoogiks Defektoloogiks

Ülikool valmistub sellel aastal tähistama oma 350. aastapäeva. Kogu tegevusaja jooksul on ülikoolis õpetatud ja õpitud ajalugu. Pikka aega tehti seda ajaloo-keeleteaduskonna raames. Alates 1973. aastast tegutseb omaette ajalooteaduskond. Ajaloolaste kõrval valmistatakse seal ette ka psühholooge ja defektoloogе.

1982. aastal võetakse ajalooteaduskonna I kursusele 80 statsionaarset üliõpilast, neist 30 ajaloo, 25 psühholoogia ja 25 defektoloogia erialale. Põhiline osa nendest kohtadest täidetakse konkursi korras, teatud hulga annab ettevalmistusosakond. Viimastel aastatel on konkurss ajaloo- ja psühholoogiaosakonda astujatele olnud üks tihedamaid ülikoolis (üle kolme kandidaadi ühele kohale), defektoloogia osakonda pisut väiksem.

Ajaloohuvilistel tuleb sooritada sisseastumiseksamid NSV Liidu ajaloos (suuline), eesti keeles ja kirjanduses (kirjalik ja suuline) ning võõrkeeles (suuline). Psühholoogiaosakonda astujad peavad ühtviisi tugevad olema nii humanitaaralal kui ka täppisteaduste vallas. Nendel seisavad ees sisseastumiseksamid eesti keeles ja kirjanduses (kirjalik), NSV Liidu ajaloos (suuline), matemaatikas (kirjalik) ja bioloogias (suuline). Defektoloogiaosakonna üliõpilaskandidaadid peavad sooritama sisseastumiseksamid eesti keeles ja kirjanduses (kirjalik ja suuline), bioloogias (suuline) ja NSV Liidu ajaloos (suuline).

Ajaloo-osakonnas saavad kõik üliõpilased põhikursuste kaudu süstemaatilise ülevaate NSV Liidu (sealhulgas ka Eesti NSV) ajaloost ja üldajaloost kõige vanematest aegadest kuni tänapäevani. Selle kõrval õpitakse ka ühiskonnateadusi ja keeli. III kursusel algab spetsialiseerumine. Põhiliselt on võimalik spetsialiseeruda NSV Liidu ja üldajaloole. Kitsamateks erialadeks on arheoloogia, arhiivindus, etnograafia ja kunstiajalugu. Sõltumata valitud erialast, saavad kõik ajalooüliõpilased pedagoogilise ettevalmistuse. Õppetöö põhivormiks on loengud ja seminarid. Neile lisanduvad arheoloogia- ja etnograafia-, pioneerilaagri-, arhiivi-, muuseumi-, ekskursiooni-, pedagoogiline ja diplomieelne praktika. Teadusliku töö oskus omandatakse eriseminarides, mis lõpevad kursusetööde kirjutamisega. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 39 arvestust ja 33 eksamit. Lõpetamiseks on vaja kirjutada ja kaitsta diplomitöö ning sooritada kaks riigieksamit. **Ajaloo-osakonna lõpetajad saavad ajaloolase, keskkooli ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja kvalifikatsiooni.** Enamik lõpetajatest suunatakse tööle koolidesse. Väiksem osa, eeskätt kitsamal erialal lõpetanud, leiab rakendamist muuseumides, arhiivides, ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimise asutustes või teadusliku uurimise instituutides. Osa ajaloolasi on siirdunud ka partei- ja komsomolitööle. Teadusliku alal võimekamad lõpetajad jäetakse tööle ülikooli juurde või suunatakse aspirantuuri.

Psühholoogiaosakonnas õpitakse erialaste distsipliinide kõrval ka bioloogilisi, humanitaarseid ja matemaatilisi aineid, samuti ühiskonnateadusi. Loengute kõrval on tähtsaks õppetöö vormiks arvutus- ja katsetehnika kasutamise praktikumid. Alates III kursusest on võimalik spetsialiseeruda töö- ja inseneripsühholoogia, sotsiaalpsühholoogia, üldpsühholoogia, vanuseastmete ja pedagoogilise psühholoogia ning meditsiinipsühholoogia kitsamale erialale. Praktikal käivad psühholoogiaüliõpilased tööstusettevõtetes ja koolides. Võimalus on osa võtta ka lepingulistest uurimistöödest. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 41 arvestust ja 35 eksamit ning kirjutada 2 kursusetööd. Ülikool lõpetatakse diplomitöö ning riigieksamitega. **Psühholoogiaosakonna lõpetajad saavad psühholoogi ja psühholoogiaõpetaja kvalifikatsiooni.** Nad suunatakse tööle tööstusettevõtetesse, majanditesse, uurimisasutustesse, kutsenõuandlatesse, raviasutustesse ja mujale.

Defektoloogiaosakonnas valmistutakse tööks vaimselt alaarenenud või kõnehälvetega lastega. Erilist tähelepanu pööratakse meditsiini ja psühholoogia tundmaõppimisele ning emakeele õpetamise metoodikale. Õpitakse ka ühiskonnateadusi ja keeli. Erialane praktika toimub abi- ja erikoolides. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 42 arvestust ja 37 eksamit ning kirjutada kaks kursusetööd. Lõpetamisel on vaja kaitsta diplomitööd ja sooritada riigieksamid. **Defektoloogiaosakonna lõpetajad saavad abikooli õpetaja (oligofrenopedagoogi) ja logopeedi kvalifikatsiooni.** Nad suunatakse tööle abi- ja erikoolidesse, üldhariduskoolide tasandus- ja logopeedilistesse klassidesse, koolieelsetesse lasteasutustesse, logopeedilistesse punktidesse või erialastesse uurimisasutustesse. Defektoloogia eriala lõpetanud võivad töötada, arvestades üldist ettevalmistust, ka 8-klassiliste koolide ja algklasside õpetajatena ning kasvatajatena internaatides ja lasteaedades. Defektoloogid saavad 25% kõrgemat stipendiumi ja palka.

Kõigil ajalooteaduskonda astujatel peab olema avar ühiskondlik-poliitiline silmaring ning eeldused ja tahtmine töötada inimestega. Oodatud on eriti need noored, kes juba koolipõlves esinesid lektorite ja agitaatoritena, võtsid aktiivselt osa pioneeri- ja komsomolitööst, osalesid aineolümpiaadidel või tegelesid endast nooremate õpilaste juhendamisega.

Dotsent ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Juristiks

Kõrgharidusega juristiks saab meie vabariigis õppida ainult ülikooli õigusteaduskonnas. Sel aastal võetakse päevasesse osakonda 55 ja kaugõppesse 80 (nende hulgas vene õppekeelega rühma 20) noort. Õppetöö kestab vastavalt 5 ja 6 aastat.

Huvi õppimise vastu selles meie ülikooli ühes kõige vanemas teaduskonnas on olnud suur eelkõige seepärast, et juriste vajatakse väga erinevates rahvamajandusharudes ja mitmesugustel kohtadel: mitte üksnes kohtus, prokuratuuris ja miilitsas, vaid ka tööstuses, põllumajanduses, merelaevanduses, kultuuriasutustes, haridussüsteemis jm.

Esimesel kolmel õppeaastal omandatakse tööks vajalikke teadmisi niinimetatud üldainetes. Peale ühiskonnateaduste ja võõrkeelte õpitakse tundma riigi ja õiguse ajalugu ja teooriat, tsiviil- ja kriminaalõigust, protsessiõigusi, töö- ja kolhoosiõigust, perekonna- ja elamuõigust ning mitmeid teisi õigusharusid. Üldainete õppimine jätkub ka neljandal kursusel (kriminalistika, kohtupsühholoogia ja -meditsiin, kriminoloogia, rahvusvaheline õigus jt.), kuid alates viiendast semestrist toimub õppetöö valdavas osas siiski juba kitsama spetsialiseerumise järgi.

Vastavalt tulevasele kitsamale erialale jagunevad üliõpilased kolmandal kursusel nn. tsüklitesse. Neid on neli.

Kõige arvukam on **uurijate ehk kriminaaltsükkel.** Selles valmistatakse ette uurijaid siseministeeriumi ja prokuratuuri jaoks. Uurija töö spetsiifikat arvestades õpivad selles tsüklis enamasti ainult meesüliõpilased. Erilist tähelepanu pööratakse kriminalistika mitmekülgsele õpetamisele (sündmuskoha vaatlus, üksikute kuriteoliikide uurimise metoodika). Loetakse ka mitmeid erikursusi kriminaalõiguse ja -protsessi valdkonnast (isiku- ja varavastaste kuritegude kvalifitseerimine, majandusalaste kuritegude vastu peetav võitlus jne.). Viiendal kursusel on neli kuud menetluspraktikat põhiliselt miilitsaorganites, kus võetakse vahetult osa uurimistööst. Mõningad lõpetajad võivad saada töökoha ka kriminalistika laboratooriumides.

Kohtu- ja prokuratuuritsüklis valmistatakse ette tulevasi kohtunikke, abiprokuröre (kelle töös moodustavad suure osa esinemised kohtus tsiviil- ja kriminaalasjade arutamisel), advokaate ja notareid. Selles tsüklis on õpetatavate ainete ulatus kõige laiem. On ju tulevasel kohtunikul, abiprokuröril ja advokaadil vaja mitmekülgseid ja sügavaid teadmisi peaaegu kõigis õigusharudes. Üks erikursusi on ka kõnekunst ehk ametlikus terminoloogias kohtukõne. Menetluspraktika toimub kohtus, prokuratuuris ja notariaadis.

Majandustsüklis on põhitähelepanu pööratud majandusõiguslikele probleemidele. Erikursuste ilme määrab see, et üliõpilased puutuvad oma edaspidises töös kokku kõige mitmekesisemate majandusküsimustega. Hakkavad nad ju töötama mitmesugustes tööstusettevõtetes, sovhoosides, kolhoosides, põllumajandusvalitsustes, transpordis. Seepärast loetakse mitmeid aineid, mis on nii õigusliku kui ka majandusliku iseloomuga. Menetluspraktikal viibitakse ettevõtetes.

Haldustsükkel valmistab töötajaid ministeeriumide ja täitevkomiteede osakondade tarvis. Seepärast on tähelepanu keskpunktis õppeained riigiaparaadi töö korraldamisest ja organiseerimisest ning juhtimisteaduse põhiprobleemid. Mitmeid erikursusi loetakse koos majandustsükliga. Menetluspraktika toimub täitevkomiteedes ja riigiaparaadi muudes lülides.

Peale kohustuslike kursusetööde ja diplomitöö kirjutamise võtavad üliõpilased edukalt osa ka nn. plaanivälisest teadustööst. Nii on tehtud huvitavaid uurimusi meie vabariigi advokatuuri ajaloost. Eriti tuleb märkida võimalust lülituda aktiivselt teaduskonna kriminoloogia laboratooriumi teadustöösse ja kateedrite uurimustesse. Mõned neist on leidnud kõrget tunnustust üleliidulisel üliõpilastööde konkursil. Teadustööks eeldusi ja tahet omavad lõpetajad saavad jätkata õppimist aspirantuuris. Kõik praegused õigusteaduskonna õppejõud on sama teaduskonna vilistlased.

Enamik üliõpilasi võtab aktiivselt osa ühiskonnatööst. Selleks on huvitavaid võimalusi prokuröri või uurija ühiskondliku abina, täitevkomitee komisjonide aktivistina, rahvamajelasena ja ka EÜE liikmena või funktsionäärina. Aasta kestel toimub mitmeid puhkeõhtuid, mille sisustavad teaduskonna taidlejad, kes on saavutanud kõrgeid kohti konkurssidel.

Kuigi juristi töö on raske, on ta väga vajalik ja huvitav.

Dotsent ALBERT PALTSER,
õigusteaduskonna dekaan

Vastavatud TRÜ teadusliku raamatukogu uues hoones on koha leidnud ka raamatumuuseum.

Bioloogiks Geograafiks Geoloogiks

Juba ürgsetest aegadest alates on inimene püüdnud tundma õppida looduses toimuvaid protsesse ja lahendada probleeme, mis paratamatult tekivad suhtlemisel loodusega. Eriti teravaks on looduse uurimise vajadus muutunud nüüdisajal, mil inimese praktiline tegevus mõjutab rohkem kui kunagi varem meid ümbritsevat loodust ja ka inimest ennast. See on ühiskonna ette seadnud komplitseeritud ülesanded, mille lahendamine nõuab mitmete erialade spetsialistide ühiseid jõupingutusi.

Bioloogia-geograafiateaduskond valmistab meie vabariigile spetsialiste **bioloogia, geograafia** ja **geoloogia** erialal. 1982. aasta sügisel võetakse **I kursusele 95 uut üliõpilast,** kellest **55 hakkab õppima bioloogiat, 25 geograafiat ja 15 geoloogiat.**

Bioloogiaosakonda astujad spetsialiseeruvad alates III kursusest ökoloogia, geneetika, biokeemia, mikrobioloogia, hüdrobioloogia-ihtüoloogia, tsütoloogia, taimefüsioloogia, zooloogia ja botaanika erialale. Eriprogrammide alusel on võimalik õppida molekulaarbioloogiat ja inseneerigeneetikat. Kahel esimesel ülikooliaastal õpitakse matemaatikat, keemiat, füüsikat ja bioloogia üldaineid — botaanikat, zooloogiat, biokeemiat jt. Kolmandal kursusel algab valitud kitsama eriala omandamine ja lisaks üldainetele kuulatakse mitmeid erikursusi ning tutvutakse praktikumides tulevase eriala uurimismeetoditega. Teadusliku uurimistöö kogemusi saadakse suvisel menetluspraktikal ning kursuse- ja diplomitöö tegemisel. Praktika toimub ülikooli vastava eriala kateedrite juures või uurimisinstituutide laboratooriumides.

Bioloogiaosakonna lõpetajad **töötavad õpetajatena üldhariduslikes koolides, teaduritena instituutides, põllumajanduslikes ja meditsiinilistes uurimis- ja katseasutustes ja looduskaitsealadel. Mikrobioloogе ja biokeemikuid vajavad ka tööstuslaboratooriumid.**

Geograafiaosakonda astunuil on võimalus valida kitsamaks erialaks majandusgeograafia, klimatoloogia-meteoroloogia ja hüdroloogia või biogeograafia. Kahel esimesel kursusel töötavad kõikide erialade üliõpilased ühise õppeplaani alusel. Õpitakse üldaineid (matemaatika, füüsika, keemia ja geograafilisi põhidistsipliine nagu üldine maateadus, üldine hüdroloogia, meteoroloogia ja klimatoloogia jt. Alates kolmandast kursusest toimub õppetöö osaliselt erialade kaupa. Klimatoloogia-meteoroloogia ja hüdroloogia õppijad tutvuvad põhjalikumalt atmosfääris ja hüdrosfääris kulgevate protsessidega ning ilmastiku prognoosimise meetoditega, biogeograafid õpivad süvendatumalt bioloogilisi aineid, majandusgeograafid rahvamajanduse planeerimist ja majandusgeograafia matemaatilisi meetodeid.

Umbes pooled geograafiaosakonna lõpetajad töötavad koolides õpetajatena. Geograafe vajavad hüdrometeoroloogiateenistus, teadus- ja projekteerimisasutused, plaaniorganid ja looduskaitseasutused.

Kõik bioloogia- ja geograafiaosakonna lõpetajad saavad õpetaja kutse, kusjuures bioloogid saavad põhialale lisaks keemia ja geograafid bioloogia õpetamise õiguse. 15 bioloogiaosakonna lõpetajale antakse bioloogia-geograafia õpetaja kutse.

Geoloogia erialal valmistatakse ette geolooge-kaardistajaid, hüdrolooge ja ehitusgeolooge.

Geolooge vajavad meie vabariigis ENSV Geoloogia Valitsus, TA Geoloogia Instituut, ENSV Riikliku Ehituskomitee asutused ja hüdroloogia, maaparanduse ja veemajanduse süsteem.

Kõikide teaduskonnas õpetatavate erialade omandamisel on tähtsal kohal suvine õppe- ja menetluspraktika, mille käigus saadakse tulevaseks tööks vajalikke praktilisi kogemusi. Paljude erialade (füüsiline geograafia, biogeograafia, geoloogia, ökoloogia, zooloogia, botaanika) suvised praktikad on seotud välitöödega.

Välitööd toimuvad nii koduvabariigi mitmetes paikades kui ka Koolal, Krimmis ja Tuva ANSV-s. Tulevaste pedagoogide silmaringi laiendamiseks organiseeritakse õppeekskursioone Karjalasse, Kesk-Aasiasse, Taga-Kaukaasiasse jne.

Tulevaste biokeemikute, geneetikute, molekulaarbioloogide ja mikrobioloogide menetluspraktika baasideks on nii meie vabariigi kui ka tsentraalsete teadusasutuste laboratooriumid.

JAAN SIMISKER,
taimefüsioloogia ja -biokeemia
kateedri dotsent

Teaduskonnaüritusi on mitmesuguseid. Ei jää pidamata ka suusapäevad. Filoloogide omal peeti koguni lumedisko. JÜRI LAANE foto

Filoloogiks

Filoloogiateaduskond on rahvuslike teaduste üks olulisemaid õppe- ja teaduskeskusi Eestis. Siit on sõjajärgsetel aastatel võrsunud kandev osa Eesti NSV tänasest humanitaarintelligentsist. TRÜ filoloogide teadussaavutused on leidnud üleliidulise ja rahvusvahelise tunnustuse.

Teaduskond jaguneb eesti filoloogia osakonnaks (eesti keele, soome-ugri keelte ning eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedritega), žurnalistika ja väliskirjanduse osakonnaks (žurnalistika ja väliskirjanduse kateedritega), vene filoloogia osakonnaks (vene keele, vene kirjanduse ning vene keele õpetamise metoodika kateedritega) ja võõrfiloloogia osakonnaks (saksa filoloogia, inglise filoloogia ning võõrkeelte kateedritega).

Filoloogiateaduskond valmistab ette eesti, vene, saksa, prantsuse inglise keele õpetajaid (peamiselt keskkooli vanemale astmele), keele, kirjanduse ja rahvaluule uurijaid teadusasutustele, toimetajaid ja korrektoreid kirjastustele ja toimetustele, kõrgkoolide õppejõude, samuti raamatukogutöötajaid ja tõlke. Kõik nad saavad nii filoloogi kui ka pedagoogi kvalifikatsiooni. Filoloogiateaduskonna ülesandeks on pidevalt olnud ka ajakirjanduskaadri väljaõpetamine, kes lõpetasid ülikooli viimase ajani kirjandusliku kaastöölisena, alates 1981. aastast aga juba žurnalistidiplomiga (vt. kirjutist «Ajakirjanikuks»).

Praegu õpib teaduskonnas ligi 800 statsionaarset ja üle 500 mittestatsionaarse üliõpilase. Vastuvõtt eesti, vene, saksa ja inglise filoloogia ning žurnalistika erialale toimub igal aastal, nii ka käesoleval aastal. Järgmine vastuvõtt prantsuse filoloogiasse on esialgu kavandatud 1983. aastasse.

Statsionaarseid üliõpilasi tahaksime käesoleval aastal vastu võtta järgmiselt: eesti fil. 50, žurnalistika 15, vene fil. 65 (pooled eesti-, pooled venekeelseist koolidest), saksa fil. 20, inglise fil. 30. Konkurss on meil viimastel aastatel olnud 1,5 kandidaadi ringis ühele kohale (žurnalistidel ja inglise filoloogidel siiski 2 ja rohkemgi, saksa filoloogidel ja eestikeelseist koolidest tulnud vene filoloogidel viimasel aastal aga isegi alla 1).

Teaduskonnas töötab ligi 150 õppejõudu, neist 17 filoloogiadoktorit-professorit ning 41 teaduste kandidaati ja dotsenti. Nende hulgas on nimekad teadlased professorid P. Ariste, A. Kask, J. Lotman, P. Alvre, E. Laugaste, H. Rätsep, M. Seljakin, P. Reifman, J. Peegel, S. Issakov, dotsendid J. Tuldava, O. Mutt, P. Palmeos ja paljud teised.

● Kui asute õppima **eesti filoloogia osakonnas,** saate filoloogi, eesti keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Ühtlasi omandate ettevalmistuse ka ühel kitsamal alal, mis võimaldab vastavate eelduste olemasolu korral teaduslikku tööd teha või toimetuses, kirjastuses, raamatukogus rakendust leida. Need kitsamad valikalad on eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule ja soome-ugri keeled. Spetsialiseerumine algab juba esimese kursuse kevadsemestrist, kulgedes rööbiti üldfiloloogilise ettevalmistusega.

● **Vene filoloogia osakonnas** omandate filoloogi, vene keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Siin on kitsamateks erialadeks vene keel ja vene kirjandus. Ootame sellesse osakonda ka keelehuvilisi noori eesti keskkoolide lõpetajate seast. Neid ootab tulevikus huvitav töö, olgu see siis koolis, tõlkijana või mõnel teisel alal.

● **Võõrfiloloogia osakonnas** on kaks suuremat alajaotust, esimene neist valmistab ette filolooge, inglise keele ja kirjanduse õpetajaid. Loomulikult omandatakse õpitav võõrkeel nii põhjalikult, et lõpetaja on vajaduse korral suuteline töötama ka tõlgi või giidina.

Õppeaeg statsionaarselt õppijaile kestab viis aastat, kaugõppijaile kuus. Eksamid toimuvad kaks korda aastas, igal sessioonil 4—5 eksamit ja niisama palju arvestusi, viimase kursuse lõpul aga kaitstakse erialane diplomitöö ja sooritatakse riigieksam. Õppeaineid on stuudiumi vältel mitukümmend, sealhulgas ühiskonnateadused (NLKP ajalugu, poliitökonoomia, filosoofia), pedagoogilised distsipliinid (pedagoogika, eriaine metoodika, koolipraktika), keeled (vene keel, võõrkeel, ladina keel), maailmakirjandus ja oma rahva kirjandus, loogika ja psühholoogia, kitsamad valikained, loomulikult ka õige suure tundide mahuga põhikeel. Kõik see teeb töö teaduskonnas päris pingeliseks. Soovitame igal sisseastujal tõsiselt kaaluda, kas tal jätkub eeldusi ja visadust eriti just mitme keele õppimiseks. Ootuspärased on ka huvi ja võime õpetajatööks.

Professor AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna dekaan

Ajakirjanikuks

Ajakirjandus on ülimalt huvitav elukutse, kasvõi sellepärast, et siin ei ole ükski tööpäev teisega ühte nägu. Tänavugi toimub ülikoolis vastuvõtt sellele erialale TRÜ filoloogiateaduskonnas. Soovitame eeskätt kirjanduslike võimetega noortel seda võimalust tõsiselt võtta.

Erinevalt muudest erialadest tuleb siin enne vastuvõtueksameid (need on eesti filoloogidega ühised), s. o. eesti keel (kirjalik ja suuline), NSVL ajalugu (suuline), võõrkeel (suuline) läbi teha loominguline konkurss.

Nõnda siis: kui esitate avalduse ülikooli astumiseks, siis märkige sinna, et soovite õppida ajakirjandust ning taotlete osavõttu loomingulisest konkursist. Koos avalduse ja muude nõutavate dokumentidega tuleb loomingulisele konkursile pääsemiseks veel lisada:

1) iseloomustus-soovitus Ajakirjanike Liidu osakonna või toimetuse poolt, kuhu sisseastuja on teinud kaastöid; vähemal määral on arvestatav ka koolipoolne iseloomustus kaastöö kohta kooli almanahhis, raadiosõlmes või seinalehes, samuti iseloomustus osavõtu kohta kirjasaatjate kooli, noorte reporterite klubi vms. tööst või komsomoli rajoonikomitee soovitus abituriendi suunamiseks sellele erialale;
2) materjalid (kaastöö), mis on avaldatud ajakirjanduses, raadios, TV-s, millele lisada veel mõned avaldamata kirjutised. Avaldatud tööd lisada väljalõigetena; raadios ja TV-s ilmunu, samuti avaldamata tööd aga masinakirjas. Avaldatud tööd peavad kandma toimetaja allkirja ja pitsatit; varjunime puhul peab toimetus autorsust tõestama.

Esitatu põhjal teeb vastav komisjon otsuse, kas sisseastuja lubada loomingulisele konkursile või mitte. Konkurss ise koosneb kahest osast:

1) kahetunniline kirjalik töö (4—5 lk. käsikirja), mille teema saab valida 6—8 ühiskondlik-poliitilise, tegelikkuse faktide tundmist ja arutlusoskust eeldava teema hulgast. Selle ülesande edukalt täitnul lubatakse teha konkursi teine osa, milleks on
2) individuaalne vestlus vastavas komisjonis, kus selgitatakse sisseastuja huvid ja ühiskondlik-poliitiline silmaring.

Konkursi mõlemad astmed sooritanud lubatakse komisjoni poolt vastuvõtueksameile. Konkursile mittelubatud või konkursi mittesooritanud võivad loomulikult dokumendid sisse anda teisele erialale. Ajakirjanike Liidu liikmed vabastatakse konkursist. **Žurnalistika erialale võetakse tänavu vastu 15 noort.**

Materjalid konkursist osavõtmiseks koos muude sisseastumisel nõutavate dokumentidega esitada vastuvõtukomisjonile kuni **10. juulini.** Konkursikomisjon teeb hiljemalt kolme päeva jooksul otsuse, keda lubatakse konkursile: konkursi tulemused teatatakse hiljemalt **18. juuliks.** Vastuvõtueksamid koos eesti keele ja kirjanduse osakonda astujatega toimuvad augustis.

Ajakirjanduse erialal kehtib esimesest kursusest peale eraldi õppeplaan, mille järgi õpetatakse ühiskondlik-poliitiliste ja üldfiloloogiliste (eesti keel, võõrkeel, väliskirjandus, eesti ja vene kirjandus jpt.) ainete kõrval üldisemaid ja kitsamaid eriala-aineid (nõukogude ajakirjandus, ajakirjandustehnika, ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise meetodid, eesti ajakirjanduse ajalugu, välismaine ajakirjandus jne.). Erikursuste ja -seminaride, samuti erialase praktika käigus omandatakse kitsam eriala (töö ajalehes, ringhäälingus, TV-s, võimalik on õppida ka dokumentaalfilmi ja reklaaminduse alal).

Lõpetajad saavad ajakirjaniku kvalifikatsiooni.

Et ajakirjanikutöö nõuab elutundmist ja elukogemust, ootame eriti neid noori, kes pärast keskkooli on tööl või armees olnud.

Ja lõpuks: tahaks konkursil näha rohkem noormehi!

Prof. JUHAN PEEGEL,
žurnalistikakateedri juhataja

Matemaatikuks

Matemaatikateaduskond võtab sügisel oma perre vastu 100 uut üliõpilast, kellest 60 asuvad õppima matemaatika ja 40 rakendusmatemaatika erialal.

Elektronarvutustehnika loomine ja kiire areng viimastel aastakümnetel on tekitanud tõelise murrangu matemaatikas ja selle rakendustes. Kui varem olid matemaatilised meetodid kasutusel peaasjalikult täppisteadustes, siis nüüd ei saa nendeta läbi isegi sellised humanitaarsed distsipliinid nagu filoloogia, õigusteadus jt. Matemaatikud on oodatud uurimispartnereiks väga mitmete erialade teadlasrühmades. Andmetöötluse meetodeid vajatakse ka vahetult tehnikas ning tootmise ja rahvamajanduse planeerimisel ja juhtimisel. Järjest kasvab arvutuskeskuste ja neis töötavate elektronarvutite arv, kusjuures need muutuvad üha võimsamaks ja kaasaegsemaks. Matemaatikute poolt lahendatavad ülesanded on tänapäeval mitmekesised, lahendustest tulev kasu on sageli väga suur.

Uued rakendusvaldkonnad omakorda on mõjutanud matemaatikat ja stimuleerinud uute teooriate kujunemist. Kõnesolev protsess kajastub otseselt ülikooli õppeplaanides, kuid sellest puutumata pole jäänud ka keskkool, kus juba mõnda aega on päevakorras õppeprogrammi kaasajastamine. Kõige selle tulemuseks on suur vajadus nii kvalifitseeritud rakendusmatemaatikute kui ka tänapäeva nõuetele igati vastavate matemaatikapedagoogide ja -teadlaste järele.

Kõrghariduse matemaatikuid valmistab meie vabariigis ette TRÜ matemaatikateaduskond. Õppeaeg on 5 aastat. Ettevalmistuse aluseks on traditsioonilised põhiained — matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria ja kõrgem algebra, mille elementidega on tutvutud juba keskkoolis. Ülikooli esimesel kursusel õpitakse aga ka juba uusi, kaasajal kujunenud distsipliine: matemaatilist loogikat, arvuteid ja programmeerimist jt. Hiljem järgnevad sellised rakenduslikult tähtsad ained nagu tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika, optimeerimismeetodid, operatsioonianalüüs, automatiseeritud juhtimissüsteemid.

Ühise kõrval on teaduskonna kahe eriala õppeplaanides ka erinevusi.

● **Matemaatika erialal** antav ettevalmistus on mõneti laiahaardelisem. Kõigepealt tutvutakse tänapäeva matemaatikateooria kõigi põhivaldkondadega. Õppeplaanis on ka rakenduslikud ained, kuid nende maht on väiksem kui rakendusmatemaatikutel. Seevastu on siin esindatud sellised ained nagu psühholoogia, pedagoogika ja eriala metoodika, mille ülesandeks on anda ettevalmistus tööks õppe- või uurimiskollektiivides. Viimasel kursusel on eripraktika kõrval ette nähtud ka pedagoogiline praktika. Stuudiumi vältel tuleb koostada kolm kursusetööd ja lõpul diplomitöö. Eriainete süsteem on mõnevõrra universaalsem kui rakendusmatemaatikuil. Niisugune mitmekülgsem ettevalmistus on matemaatika erialal vajalik seetõttu, et peamiselt selle eriala lõpetajate ülesandeks on uue kaadri edasine ettevalmistamine kesk- või kõrgkoolis. Viimastel aastatel on vabariigi matemaatikaõpetajate pere täienenud paljude kindlalt pedagoogitööle orienteeritud TRÜ lõpetajatega. Rekordaastaks selles mõttes on senini 1981. aasta, mil me suunasime koolidesse tööle 43 lõpetajat.

● **Rakendusmatemaatika erialal** on eespool mainitud rakenduslikel ainetel suurem kaal. Ka on siin arvutuspraktika ja arvutusmeetodite käsitlus märksa ulatuslikum. Eriainete süsteem on orienteeritud edasistele rakendustele. Nende kaudu toimub kitsam spetsialiseerumine, mida süvendavad kahe kursusetöö koostamine, praktika vabariigi arvutuskeskustes ja uurimisasutustes ning diplomitöö kirjutamine stuudiumi lõpul. Siin on võimalik arvestada ka üliõpilase erihuve, sest rakendusmatemaatik peab teataval määral tundma õppima ka seda ala, kus ta oma meetodeid rakendama hakkab. Rõõmustav on, et käesoleval õppeaastal omandas programmeerimise õpetamine uue kvaliteedi. Selle põhjuseks on display-seadmete ning uute kaasaegsete miniarvutite kasutuselevõtt õppetöös.

Mõlemal erialal on üliõpilaste ettevalmistuses oluline koht iseseisval tööl. Matemaatikat ei saa kujutleda ilma ülesannete lahendamiseta. Nooremate kursustel alustatakse praktikumides õppejõudude poolt antavate ülesannetega, hiljem lisanduvad rakendustest välja kasvanud või teoreetilises uurimistöös kerkinud ülesanded. Sageli tuleb lahenduse saamiseks välja töötada ka uusi meetodeid. Originaalsemaid lahendusi ja meetodeid tutvustavad üliõpilased erialaringide koosolekutel, konverentsidel (ka väljaspool meie vabariiki) ning vormistavad auhinnatöödena. Väga hästi esines meie ülikooli võistkond käesoleval õppeaastal üleliidulisel üliõpilaste matemaatikaolümpiaadil, kus saavutati kuues koht.

Matemaatika õppimine arendab kogu intellekti. Loogiline rangus ja süsteemikindlus, millega on üles ehitatud matemaatilised teooriad, on olnud eeskujuks paljudel vaimse tegevuse aladel. Kahtlemata nõuab matemaatilise kõrghariduse omandamine sihikindlat tööd ja suurt mõttepinget, kuid nagu näitavad kogemused, on see jõukohane kõigile keskkoolis normaalse edukusega noortele. Põhiline on hea töötahe, sellest tuleneb huvi ja võimekuse pidev areng.

Tulevased matemaatikud löövad pingelise õppetöö kõrval aktiivselt kaasa mitmesugustel üleülikoolilistel üritustel. Teaduskonna üliõpilaste hulgas on arvukalt tuntud sportlasi ja isetegevuslasi. Teaduskondadevahelisel spartakiaadil on matemaatikud alati esimeste hulgas.

Noortele, kes tahavad lähemalt teada matemaatikateaduskonnast ja selles õpitavatest erialadest, võib soovitada teaduskonda tutvustavat brošüüri ja teaduskonna erialade kutsekirjeldusi, mis on ilmunud TRÜ väljaandel.

Dotsent MATI KILP,
matemaatikateaduskonna
dekaan

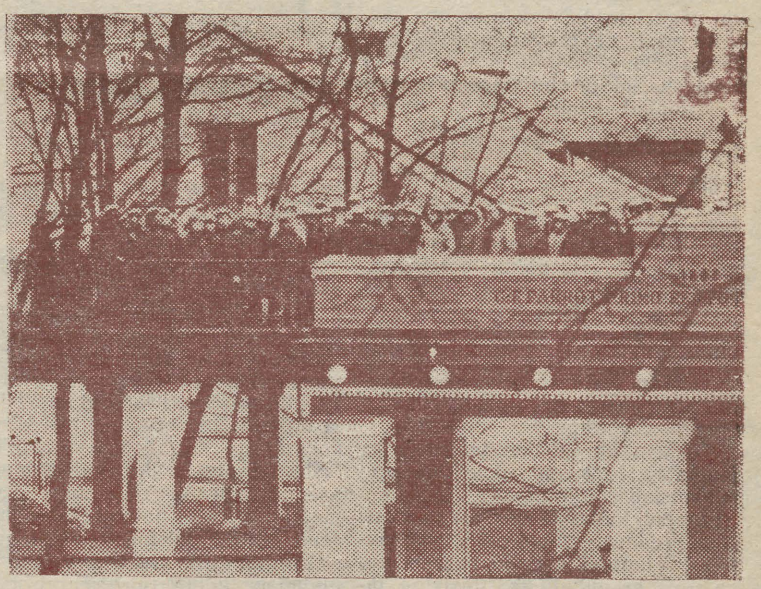

Kel aega ja tahtmist, leiab endale meelepärase ringi, koori või mõne muu meelisala. Tartu Akadeemilises Meeskooris laulavad kõrvuti nii õppejõud kui tudeng. Kevadistel sõpruspäevadel kõlavad mees- ja naiskoori laulud Toomemäe sildadel.

See pilt pärineb esmakursuslaste taidluskonkursilt, kus bioloogid end esimeste hulka mängisid.
EVALD VELDEMANNI foto

Majandusspetsialistiks

Tänapäeva majandusteadlase ülesandeks on kogu rahvamajanduse majandusalase tegevuse suunamine ja arenguperspektiivide kavandamine, senise töö efektiivsuse kindlakstegemine ja abinõude väljatöötamine selle tõstmiseks. Selleks analüüsib ta detailselt ettevõtete, tootmiskoondiste ja ministeeriumide majandustegevust, suunab majanduslikke seoseid, materiaalsete ressursside ja tööjõu jaotust nende vahel. Majandusspetsialistil on kaalukas sõna öelda majandusalaste otsuste langetamisel ning juhtimisküsimuste lahendamisel rahvamajanduse eri tasanditel.

Et seda kõike arukalt teha, on vaja tundma õppida majanduselu seaduspärasusi. Majandusspetsialistide ettevalmistamisele on viimastel aastatel pööratud üha rohkem tähelepanu. Veerandsajandi jooksul on vastuvõtt statsionaarsesse osakonda kasvanud üle kaheksa korra. Majandusteaduskonnad töötavad TRÜ-s, EPA-s, TPI-s. **Vabariigisisese tööjaotuse korras valmistatakse TRÜ majandusteaduskonnas ette kaubanduse ja rahanduse spetsialiste ning majanduskiberneetikuid — kokku 6 erialal.**

1982. a. võetakse päevasesse osakonda vastu üliõpilasi **kaubandusraamatupidamise, kaubandusökonoomika, toidukaupade ja tööstuskaupade tundmise ning kaubanduse organiseerimise erialale (4-aastane õppeaeg), rahanduse ja krediidi ning majanduskiberneetika erialale (5-aastane õppeaeg). Kaubandusraamatupidamise erialal toimub õpetöö ka vene keeles. Kaugõppeosakonda võetakse uusi üliõpilasi rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika ning kaubandusraamatupidamise erialale. Kaubandusökonoomikas ja rahanduse ning krediidi erialal on kaugõppes ka venekeelsed grupid.**

Kõigi erialade õppetööd (ka õppeplaane), samuti tulevaste lõpetajate tööperspektiive tutvustatakse ammendavalt peatselt ilmuvas teatmikus **«TRÜ majandusteaduskond 1982. a.»** Teatmikke saadame keskkoolidesse, kutsenõuandlatesse ja kõigile meil õppimisest huvitatuile nende soovil. Kui on probleeme, palume pöörduda dekanaadi poole aadressil **202 400 Tartu Nooruse 9, TRÜ majandusteaduskond.**

Majandusteaduskonnas mõeldakse praegu palju uutele suundadele õppeprotsessis. On välja kujunemas terviklik õppe-uurimissüsteem, mis hõlmab referatiivseid töid, eriseminare, kursusetöid, loomingulisi praktikauurimusi, spetsiaalseid teaduslikke töid ja lõpeb diplomitööga. Niisugune eesmärgikindel tegevus võimaldab anda töökamatele üliõpilastele kaalukamaid uurimisülesandeid, tõmmata neid kaasa kateedrite ja laboratooriumide uurimistöödele. Üliõpilaste osavõtt lepinguliste uurimistöödest on küllaltki arvukas. Edukalt tegutseb Üliõpilaste Teaduslik Ühing. Kõik see tuleb kasuks tulevasele spetsialistile ning aitab temast kujundada arenguvõimelist majandusjuhti.

Uute vormide kasutamine õppeprotsessis ei tähenda loomulikult traditsiooniliste hülgamist. Aluse iseseisvale uurimistööle paneb siiski pidev osavõtt loengutest, seminaridest ja praktikumidest. Neis antakse ja omandatakse iga teaduse alused.

Loomulikult ei möödu üliõpilase aeg ainult õppides või ÜTÜ ringides tegutsedes. Tänased majandusüliõpilased on tulevased töökollektiivide ja ühiskondlike organisatsioonide juhid. Sellealane töö on seda edukam ning tulevikuspetsialisti enese areng seda kiirem, mida rohkem juhtimis- ja organiseerimiskogemusi ta saab juba ülikoolis. Häid võimalusi mainitud suunas arenemiseks pakub tegevus komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonis. Üliõpilaste eestvedamisel on teoks saanud huvitavad üritused: kohtumised juhtivate majandustegelastega, mitmekülgsed kontaktid teiste kõrgkoolide üliõpilastega, spordipäevad, teaduskonna- ja kursuseõhtud ning palju muud.

Teaduskonna lõpetajad on oma töökohtadel hästi hakkama saanud, täites vastutusrikkaid ülesandeid vabariigi keskasutuste osakonna- ja valitsusejuhatajatena, kaubandusorganisatsioonide, rahandus- ja pangaasutuste, arvutuskeskuste ja automatiseeritud juhtimissüsteemide juhtidena ning spetsialistidena. Paljud lõpetanud on asunud teaduslikule tööle, õppejõududeks kõrg- ja keskeriõppeasutustesse või suunavad meie majandustegevust partei- ja nõukogude organites.

Majandusteadlase tööpõld on avar, dünaamiline, arendav. Mida energilisemalt seda harime, seda kiiremini areneb meie rahvamajandus, seda enam läheb edasi kogu meie elu.

Dotsent VALNER KRINAL,
majandusteaduskonna dekaan

Füüsikuks Keemikuks

Füüsika-keemiateaduskond võtab oma peresse vastu 125 uut üliõpilast, kellest 75 hakkavad õppima füüsika- ja 50 keemiaosakonnas. Teaduskonda astuvatelt noortelt ootame eelkõige head töötahet ning huvi valitud eriala vastu. Keskkoolis on füüsika ja keemia üldtutvustava iseloomuga õppeained. Ülikoolis tuleb põhjalikult tutvuda nende teadusharude teoreetiliste alustega ja omandada praktilised kogemused, mis on hädavajalikud töötamisel füüsikuna või keemikuna pärast kõrgkooli lõpetamist.

Tänapäeval on füüsika ja keemia tunginud kõikidesse inimtegevuse valdkondadesse, mistõttu koolitatud füüsikute ja keemikute rakendusala on väga lai. Füüsika ja keemia saavutused realiseeruvad otseselt materiaalsete hüvede tootmises, need teadusharud on tehnilise progressi kiirendajad. Nüüdisajale on iseloomulik füüsika ja keemia ulatuslik levimine mitmetesse teistesse teadustesse. Ühelt poolt põhjustab seda füüsika ja keemia kõrge arengutase, mis võimaldab uurida teiste teaduste (näiteks bioloogia) huviobjektiks olevate nähtuste (eluprotsesside) esmaseid füüsikalis-keemilisi aluseid. Teiselt poolt soodustavad füüsika ja keemia tungimist teistesse teadustesse füüsikalis-keemiliste uurimismeetodite täiustamine ning arvukate uute meetodite kasutuselevõtmine.

Rohkem kui pooled teaduskonna lõpetajatest asuvad tööle vabariigi uurimislaboratooriumides. Paljud lõpetajad töötavad uurijatena Eesti NSV Teaduste Akadeemia instituutides. Viimasel ajal on suurenenud vajadus keemikute ja füüsikute järele bioloogilistes ja meditsiinilistes uurimisasutustes. Füüsikud ja keemikud töötavad ka tehastes (Kalinini-nim. Elektrotehnikatehas, Võru Gaasianalüsaatorite Tehas, Tarbekeemia Tootmiskoondis «Flora» jpt.).

Füüsika-keemiateaduskonna üliõpilased saavad üldise pedagoogilise ettevalmistuse, mis võimaldab neil töötada ka füüsika- või keemiaõpetajatena vabariigi üldharidus- ja kutsekeskkoolides. Väga vajalikule tööle hariduspõllul siirdub keskmiselt kolmandik lõpetajatest.

Õppeaeg kestab viis aastat. Füüsikaosakonnas töötab eesti õpperühma kõrval ka **vene õppekeelega üliõpilasrühm.** Keemiaosakonnas toimuvad loengud küll ainult eesti keeles, kuid hea tahtmise korral saavad siin edasi õppida ka abituriendid Eesti NSV vene õppekeelega koolidest.

Viienda kursuse üliõpilased viibivad enamasti koolipraktikal, hiljem ka erialasel diplomieelsel praktikal uurimislaboratooriumides. Stuudiumi lõpul kaitstakse diplomitöö ning sooritatakse riigieksamid. Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsiooniks on märgitud kas füüsik, füüsikaõpetaja või keemik, keemiaõpetaja.

Füüsikaosakonna tööd juhivad neli kateedrit. Neist suurima ja vanima, **üldfüüsika kateedri** ülesannete ring on kõige laiem. Kõigepealt korraldab kateeder füüsika üldkursuse õpetamist. Viimastel aastatel on üldpraktikumi laboratoorset baasi oluliselt moderniseeritud, kõrvuti kodumaiste seadmetega on üliõpilaste käsutuses ka välisfirmadelt saadud õppeaparatuur. Juba nooremat kursustel toimub laboratoorsete tööde tulemuste töötlemine elektronarvutil. Osakonnas on ühe üliõpilase kohta tuleva arvutustehnika kogumaksumus umbes 1,5 tuhat rubla.

Kolmandal kursusel, pärast kitsama eriala valimist, jäävad üldfüüsika kateedri õpetada tulevased mõõtmisteaduse spetsialistid — füüsikalisele metroloogiale spetsialiseerujad. Selle eriala töötajaid valmistatakse ette meie vabariigis esmakordselt. Metroloogid saavad ülikoolis õppimise aja jooksul süvendatud teadmised elektrotehnilistе, elektriliste, optiliste, raadiotehniliste jt. mõõtmiste alal. Seega saab metroloogist laia profiiliga spetsialist, kes on kodus kõigis kaasaegse füüsikalise mõõtmise meetodites. Ajal, kus eriti aktuaalne on toodangu kvaliteedi kontrolli süsteemi loomine meie maal, on metroloogide tööpõld eriti lai.

Eksperimentaalfüüsika kateedri juures saavad noored elektrooniku või optiku spetsiaalsuse. Füüsikuelektrooniku põhiline erinevus elektroonikainsenerist seisab tema suuremas teoreetilises pagasis, võimes konkreetsetele küsimustele laiemast vaatevinklist läheneda ja seega suuremal määral kaasa rääkida uudsete lähenemisviiside ja meetodite väljatöötamisel. Õeldu laieneb täiel määral ka füüsikule-optikule, kelle abita on tänapäeva teaduslikke või tootmislaboratooriume võimatu ette kujutada.

Teoreetilise füüsika kateedri juures saavad noored põhjaliku ettevalmistuse kaasaja füüsika probleemide lahendamiseks arvutustehnika meetoditega ning õpivad tundma kaasaegse füüsika fundamentaalteooriaid.

Tahke keha füüsika kateeder on ENSV TA Füüsikainstituudi baaskateeder ja valmistab uurijaid ette põhiliselt instituudi vajadusteks. Selles kateedris on üliõpilaste õppeja teaduslik töö vahetult seotud instituudi teadusliku tööga. Üliõpilastele on aga sellel kateedril kõrgendatud nõudmised (nagu teoreetilise füüsika alal spetsialiseeruda soovijatelegi), eriti oluline on raugematu huvi teadusliku töö vastu, initsiatiiv ja loominguline lähenemine.

Osakonna üliõpilastel on head võimalused aktiivseks osalemiseks kateedrite ja probleemlaboratooriumide teaduslikus uurimistöös, mis eriti avardusid pärast uue, moodsa õppekorpuse valmimist ja sisustamist.

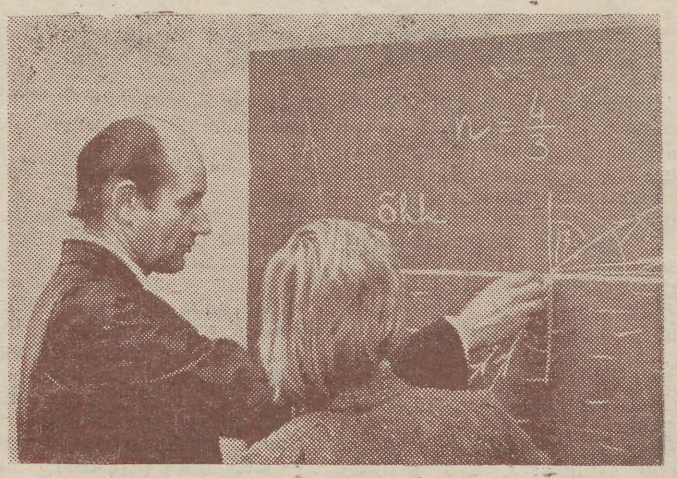

Keeruline polegi nii keeruline, kui seda aitab selgitada üldfüüsika kateedri õppejõud Olev Saks.

Kõik tulevased füüsikud omandavad ka terve rea puhtpraktilisi oskusi: metalli-, puidu- ja plastmassi töötlemine, raadiomontaaž, kino- ja fototehnika, klaasipuhumine jms.

Keemiaosakonnas saavad üliõpilased üldise teoreetilise ja praktilise ettevalmistuse, mis võimaldab neil pärast ülikooli lõpetamist töötada keemiauurijatena, laia profiiliga keemikutena tööstuses ja põllumajanduses, keemiapedagoogidena kõrgkoolides või üldharidus- ja kutsekoolides.

Esimesel kolmel aastal õpitakse kõrgemat matemaatikat, programmeerimist, üldfüüsikat ning keemia põhikursusi: anorgaanilist keemiat, analüütilist keemiat, füüsikalist keemiat ja orgaanilist keemiat. Suur on laboratoorsete tööde osatähtsus. Üliõpilase keemiaalaseid teadmisi aitavad süvendada ja laiendada sellised õppeained nagu kristallokeemia, aineehitus, kolloidkeemia, polümeeride keemia, keemiline tehnoloogia jt.

Õppetöö kitsamatel erialadel algab neljandast õppeaastast. Mitmetest spetsialiseerumisvõimalustest on välja valitud meie vabariigile kõige vajalikumad: **analüütiline keemia, füüsikaline keemia, anorgaaniline keemia** ja **orgaaniline biokeemia. Füüsikalise keemia** erialal saavad üliõpilased sügavama ettevalmistuse elektrokeemia alal. **Orgaanilise keemia** raames õpitakse lähemalt tundma orgaanilise peensünteesi ja looduslike ühendite keemilise analüüsi aluseid. Väga vajalikuks peetakse vabariigi uurimisasutustes biokeemikuid. Nendeks võivad saada keemiaüliõpilased, kes tunnevad huvi bioloogia vastu. Orgaanilise biokeemia kitsamal erialal õpitakse üldbioloogiat, biokeemiat, biofüüsikat jm.

Asutuse sellekohase nõudmise põhjal valmistab füüsika-keemiateaduskond ette üksikuid spetsialiste individuaalõppeplaanide alusel. Seejuures saab spetsialiseeruda näiteks **biofüüsika, merefüüsika, pooljuhtide keemia, füüsikalise biokeemia, geofüüsika, astrofüüsika, atmosfäärifüüsika ja keemia alal.**

Professor VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan
Dotsent VALDO RUTTAS,
üldfüüsika kateedri juhataja

Spordispetsialistiks

Sport on saanud lõbuasjast ühiskondlikuks tarbeasjaks. Kehalise kasvatuse ja rahvaspordi näol püüab ta haarata võimalikult kõiki ühiskonna liikmeid. Eesmärgiks on anda kasvavale põlvkonnale hea tervis ja eeldused kõrgefektiivseks kutsetööks, täiskasvanuile tervis ning hea töövõime ning vältida vanemaealiste enneaegset vananemist. Tähtsa koha ühiskonnas on omandanud ka võistlussport. Kõik see esitab järjest suuremaid nõudeid spetsialistidele, kes vahetult juhivad spordiliikumist, kes töötavad organisaatoritena, treeneritena, spordiõpetajatena. Et tagada kõigile kõigis vanuses hea tervis ja tugev töövõime, selleks ei piisa ainult rakenduslikest kogemustest: vaja on põhjalikult tunda kogu organismi talitlust.

Sügava ettevalmistuse garanteerib kehakultuuriteaduskond neile noortele, kes on saanud koolipõlves sinasõbraks spordiga ja kel on tõsine tahtmine jääda kogu eluks kokku spordiga. Kehakultuuriteaduskonnas saab üliõpilane põhiteadmised **inimorganismi ehitusest ja talitlusest, psühholoogiast ja kasvatusteadusest, ühiskonnast ja filosoofiast,** praktilised oskused ja teoreetilised teadmised tööks treenerina ning algteadmised teadustöö vallas. Ja muidugi seostub see kõik sportliku tegevusega, milleks loob avarad tingimused uue õppeaasta alguseks valmiv spordihoone. Viimastel aastatel on traditsiooniks kujunemas meistrinormide täitmine paljude üliõpilaste poolt: iga neljas neist kannab rinnas meistersportlase märki, iga kolmas kuulub vabariigi või spordiühingu koondvõistkonda.

Tartu ülikooli spordil on suured ja kaugele ulatuvad traditsioonid. Juba möödunud sajandil paistis ülikooli professuur silma spordilembelisuse poolest. Ülikooli esimene rektor pärast taasavamist 1802. a. prof. G. F. Parrot oli silmapaistev vehkleja. Tema poeg ja hilisem rektor prof. J. F. Parrot on alpinismi rajajaks Venemaal. Maailmakuulus astronoom prof. F. G. W. Struve oli aga võimlemise propageerija ja ka ise hea võimleja ning võimlemisõpetaja. Tänase päeva vastuseks sellele on 11 professori osavõtt raskest Tartu suusamaratonist. Kaasaegses spordis tõi Tartu ülikoolile hea maine meie üliõpilassportlaste tubli esinemine sõjaeelsete aastate universiaadidel. Sõjajärgsel perioodil hoidsid ülikooli spordilippu kõrgel kergejõustiklased, korvpallurid, hiljem sõudjad, aerutajad, suusatajad jt.

Ülikooli kehakultuuriteaduskond valmistab ette treenereid vabariigis eelisarendatavatel aladel. Siit saavad teadmised ja tuule tiibadesse **kergejõustiku, sportmängude (korvpalli-, võrkpalli- ja väravpalli-), veespordi (ujumise, sõudmise ja aerutamise), raskejõustiku (maadluse ja tõstmise), suusatamise, jalgrattaspordi, laskespordi ja iluvõimlemise treenerid.** Oleme katsetanud ka **purjespordi-** ja **maletreenerite** ettevalmistusega. Arvame, et vajaliku teadmisvaru saavad meilt ka tulevased spordimetoodikud ja spordijuhid.

Konkurents sisseastumiseks toimub erialade kaupa. Kõigepealt tuleb sooritada kolm sportliku kallakuga eksamit. Nendeks on üldkehaline ja erialane kehaline ettevalmistus ning erialane tehniline meisterlikkus. NSV Liidu meistersportlased on nendest eksamitest vabastatud ja saavad automaatselt eksamilehele kolm «väga head». Järgnevad veel eksamid keemias ja bioloogias ning kirjand.

Ootame abituriente, keda paelub sport, kes on läbi elanud treeninguvaevu ja tunnetanud sportliku võistluskonkurentsi karmust. Kuid soovime, et seejuures jätkuks ka head tahtmist ja visadust teoreetiliste teadmiste omandamiseks.

Professor ATKO VIRU,
kehakultuuriteaduskonna dekaan

PANE TÄHELE

LAHTISTE USTE PÄEVAD ÜLIKOOLIS

Kehakultuurit. 17. märtsil kl. 11 V. Kingissepa t. 19;
matemaatikat. 17. märtsil kl. 12 aulas;
arstit. 17. märtsil kl. 14 aulas;
füüsika-keemiat. 18. märtsil kl. 12 aulas;
filoloogiat. ja ajaloot. 18. märtsil kl. 14 aulas;
majandust. 18. märtsil kl. 15 Nooruse t. 9;
õigust. 19. märtsil kl. 12 aulas;
bioloogia-geograafiat. 19. märtsil kl. 14 aulas.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 777. MB-03144.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

Raamatupalat

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (1292) Reedel, 19. märtsil 1982 XXXIV aastakäik

EKP Keskkomitee esimene sekretär KARL VAINO ülikoolis

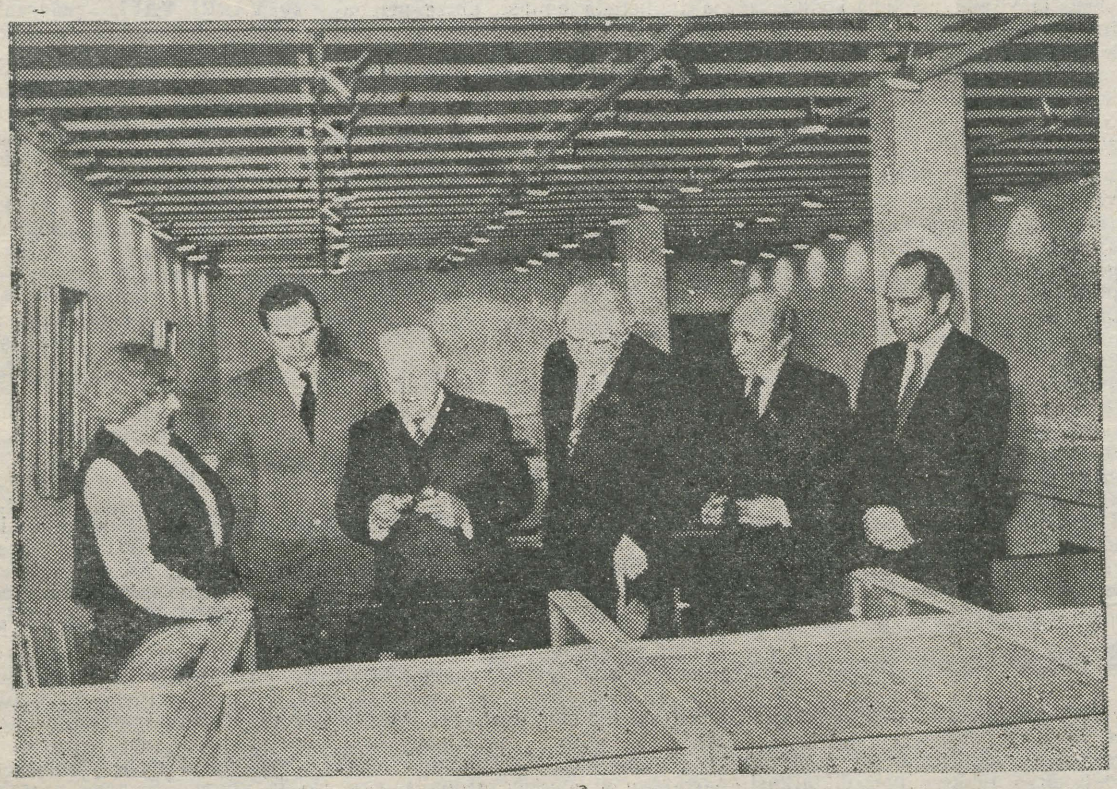

● Teadusraamatukogu direktor Laine Peep tutvustas uut raamatuvaramut.

● EKP Keskkomitee esimene sekretär Karl Vaino on nüüd TRÜ autudeng.

EDUARD SAKI fotod

Möödunudnädalasel poliitpäeval esines ülikooli parteiaktiivile EKP Keskkomitee esimene sekretär Karl Vaino. Ta vastas ka õppejõudude ja töötajate küsimustele. Rektor prof. Arnold Koop tänas EKP Keskkomiteed, kes on paljus abistanud ülikooli auväärt juubeliks valmistumisel. «Ülikooli keskne kuju on aga üliõpilane, temas on ülikooli tänane päev ja tulevik. Seepärast nimetan Teid, sm. Vaino, meie ülikooli autudengiks.» Nende sõnade järel sai meie partei keskkomitee esimene sekretär tudengitekli. Karl Vaino tänas üli-kooliperet, kes on kasvatanud võimekaid spetsialiste, kus areneb edukalt teadus.

Enne poliitpäeva loengut külastas Karl Vaino meie suurimat ja uhkeimat hoonet, raamatukogu uut maja koos EKP Keskkomitee büroo liikmekandidaadi, linna parteikomitee esimese sekretäri Indrek Toome, rektor prof. Arnold Koobi, linna täitevkomitee esimehe Nikolai Preimani ja ülikooli parteikomitee sekretäri dotsent Advig Kirisega. Raamatukogu külalisraamatusse jäid sellest külaskäigust sõnad: «Viia rahvahulkadesse teadmisi, aidata kaasa kommunistliku homse inimese kasvatamisel — see on üllas ülesanne. Soovin TRÜ teaduslikku raamatukogu kollektiivile suuri loomingulisi saavutusi sel suurel teel.»

KÕRGE AUTASU

TRÜ PÄLVIS ÜLELIIDULISES SOTSIALISTLIKUS VÕISTLUSES MULLUSTE TULEMUSTE EEST NLKP KESKKOMITEE, NSVL MINISTRITE NÕUKOGU, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ KESKKOMITEE RÄNDPUNALIPU. SELLE ANDIS KOLMAPÄEVAL AULAAKTUSEL KÄTTE NSVL KKEH MINISTRI ASETÄITJA N. KRASNOV.

Lähemalt järgmises lehes.

ÜLKNÜ KESKKOMITEE SEKRETÄR A. ŽUGANOV KOHTUS KOMSOMOLIAKTIIVIGA

16. märtsil külastas meie ülikooli ÜLKNÜ Keskkomitee sekretär Aleksandr Žuganov, kes võtab osa ELKNÜ XIX kongressist. Külaline kohtus meie ülikooli rektori A. Koobi ja komsomoliaktiiviga. A. Žuganovit saatsid EKP Tartu Linnakomitee I sekretär Indrek Toome, ELKNÜ Keskkomitee sekretär Andres Raa ja EKP TRÜ komitee sekretär Advig Kiris. Külaline huvitus meie ülikooli komsomoli- ja teadustöö, samuti olmeprobleemidest. A. Žuganov soovis ülikoolile edu tema juubeliks ja toonitas, et see pole mitte ainult TRÜ juubel, vaid tähtis sündmus kogu Nõukogudemaa teaduselus. Rektor Arnold Koop tänas A. Žuganovit nende soovide eest. Seejärel kuulutas ta A. Žuganovi ülikooli autudengiks.

Eile algas ELKNÜ XIX kongress

Toimetuse küsimustele vastavad ülikooli delegaadid.

1. **Missugust probleemi pead oma teaduskonnas (osakonnas) praegu kõige teravamaks, kõige kiiremini lahendamist vajavaks?**
2. **Millised kõrgkooli komsomolielu tahud vajavad Sinu arvates selgeksrääkimist vabariiklikul suurfoorumil?**

● **ANDRUS LAUREN, ülikooli komsomolikomitee sekretär, kevadel õigusteaduskonna lõpetanu.**

1. 1982. aasta on ülikoolile kolmesajaviiekümnes. See tundub küll ülearuse kordamisena, kuid paraku ei tunneta veel iga tudeng, et on vaja õigustada oma olemasolu nii vanas ja traditsioonirohkes *alma mater*'is. Kas saab juubeliaastal loomulikuks pidada, et mõni arvab paljuks mõnel päeval käed külge lüüa juubeliobjektidel? Senini on vaid rahanduse ja krediidi vene osakonna IV kursuse üliõpilased avaldanud soovi töötada ülikooli klubi ehitusel. Ülikoolis on 150 kursuse ringis, juubeliobjekte aga kümneid... Muidugi on mugavam oodata, et keegi saadaks meid tööle. Kui meie tudengid oleksid analoogiliselt mõelnud läbi aegade, ei oleks meil ülikooli staadioni, Tiigi tänava ühiselamut, Käärikut ega ka mitmeid teisi nii vajalikke hooneid.

Ülikooliaastad jäävad meelde meieaegsete ettevõtmiste mosaiigina. Et see saaks mitmevärviline ja huvitav, selles on oma osa meil kõigil, eeskätt aga kursuse komsomolijuhtide tegevuses. Kas pole imelik: suvel EÜE rühmas saame oma elu ise korraldatud, jõudnud sügisel tagasi auditooriumidesse, peab seda keegi teine tegema hakkama? Paradoksaalne on seegi, et mõnigi kord tunneme paremini neid, kellega oleme koos malevas vaid paar kuud aastas, kui neid, kellega kümme kuud koos loenguid kuulame ja praktikume teeme. Neid vastuolusid ei esineks, kui kursuse komsomolijuhid oleksid aktiivsed ja õiged mehed õigel kohal. Sel aastal külastatud kursuste komsomolikoosolekud näitavad, et on levinud arvamine, nagu peaks **ülikooli komsomolikomitee** kursuse elu huvitavaks tegema. Kursuse komsomolisekretär on mõnel pool ainult nime poolest. Kõrgkooli komsomolielu võib samuti vaadelda mosaiigina. Siintoodud mõtted peavad kajastama neid tahke, mis praegu enam kahvatuma kipuvad. Minu ja komsomolikomitee ülesandeks ongi praegu neile endise läike tagasiandmine.

2. Mõningatest probleemidest oli juttu juba ühes ülikoolilehes ilmunud intervjuus. Lahenduse võiks leida mitmed organisatsioonilist laadi probleemid (kuidas edukamalt kujundada esimeste kursuste komsomoliaktiivi, arvestades eelnevalt tehtud ühiskondlikku tööd jt.). Loodetavasti on arutluse all ka leninliku arvestuse ja ÜPP efektiivsema arvestamise küsimused. Peamine, mida ma aga kongressilt ootan, on asjalik ja töine meeleolu, et kõik meie eakaaslaste poolt mistahes eluvaldkonnas tõstatatud probleemid leiaksid lahenduse.

IGOR GRÄZIN — filosoofia kateedri vanemõpetaja, ENSV Rektorite Nõukogu teadussekretär, õigusteaduste kandidaat.

1. Kõigepealt see, kuidas rahvast senisest paremini ja tõhusamalt kutsuda ülikooli juubelitöödele. See on tõesti kiire probleem! Ehitusmaleva ja suvemaleva tubli töö on näidanud, et me suudame palju. Kuid mitte kõik pole veel aru saanud, et see on meie juubel ja meie eneste teha. Komsomoliorganisatsioonis tervikuna jõuame tagasi vana probleemini, mis ilmselt ei lahene kunagi lõplikult ja millega tuleb pidevalt tegelda — algorganisatsioonide töö, nende aktiivsus. Komsomoliorganisatsioon ei saa olla üksnes tema aktiiv, «tipp» pluss kultuuri suurüritused (mille tase on viimastel aastatel kõvasti tõusnud!), vaid eeskätt ikkagi igapäevane töö ja elu komsomoligrupis. See on vana tõde, et asjad lagunevad iseenesest, kuid nende kooshoidmiseks on vaja jõudu kulutada (entroopiaseadus!).

Ühised ettevõtmised, traditsioonid on tsemendiks grupile enesele ja aluseks huvitavale ning sisukale üliõpilaselule. Ja siit kasvab välja kogu meie organisatsiooni teokus, mis võiks ju olla senisest veel suurem. On ju meid enam kui viis tuhat!

2. Kuigi asutusi ja instantse, kes peaksid tegelema noorte teadlaste ja nende vägagi reaalsete probleemidega, on mitmeidki (Teaduste Akadeemia presidendist kuni noorte teadlaste nõukoguni), on need viimasel ajal jäänud kuidagi tagaplaanile. Ütleme otse — majandus- ja olmetingimused ei stimuleeri praegu teaduse teele minekut — 80-rublane stipendium, väitekirja kaitsmise venimine ja selle edukust mõjutavad teadusvälised faktorid, arvutu hulk paberlikke formaalsusi, seejärel palk, mis madalam keskmisest ja korteri mittesaamine... Vaatamata sellele on noorte teadussetulek olnud enam-vähem normaalne. Kuid realistidena peaksime enestelt siiski küsima — kas saab see olema nii ka edaspidi. Probleem on muidugi suur ja väga keeruline (majanduslik, sotsiaalne, sotsiaalpsühholoogiline, juriidiline) ja komsomol üksi seda lahendada ei suuda ega peagi. Kuid seda nägema ja lahendusi otsima peame küll. Kui siin midagi tegemata jääb, ei ilmne see kohe, vaid ehk 10—20 aasta pärast.

Geenius, kui ta ka fanaatik on, murrab teadusse muidugi igal juhul. Kuid häda on selles, et tänapäeval peab teaduses peale tippude olema ka lai tagamaa — lihtsalt haritud ja kompetentsed teadustöötajad, kellele teadus kui polegi ehk elu sisuks, siis vähemalt elukutseks.

● **URMAS TALUMÄE, keemia III k.**

Teaduskondadesse jagamine ei isoleeri ju üliõpilasi üksteisest ja seetõttu peaksid küsimused olema samad. Kolme ülikooliaasta jooksul olen tähele pannud, et üliõpilane on kõikjal ühesugune. Muidugi toimuvad erinevad üritused, mõnes teaduskonnas paistavad need silma hea programmi poolest, mõnes jäävad head mõtted paberile. Väheaktiivseid teaduskondi pole siiski palju, kahju ainult, et on olemas sekretäre, keda üliõpilased ei tunne nägu ega nime pidi.

Keemikuna võrdlen pidevalt oma osakonna tööd teistega. Seni võib meie osakonna tööga rahul olla. Kahjuks ei mõisteta alati, et ei saa olla vaid osasaaja rollis, et mõnikord tuleb ka ise käed külge panna. Nagu näiteks ühiskondlikud tööd, ehitame ju iseendale!

Üliõpilaspäevade ja RSP ajal kurdetakse, et ei saa igale üritusele pileteid. Saadakse aru, et Tartus on vähe kohti, kus midagi saaks korraldada, aga seda arusaamist jätkub enamikul ainult pidustuste ajaks. Muul ajal tuleb sedasama üliõpilast lausa väevõimuga tööle panna. Siis ei taheta enam mõista, et kui igaüks aitaks kasvõi pisut ehitustel kaasa, kiirendaks ta sellega objekti valmimist.

(Järg 2. lk.)

Eile algas ELKNÜ XIX kongress

(Algus 1. lk.)

● **ASER JÜRIMÄE, arstiteaduskonna ravi I k.**

1. Kõige rohkem häirib see, et kursuse komsomolitöö on mõnel pool praktiliselt surnud. Potentsiaalselt aktiivseid noori peaks olema suhteliselt rohkem kui koolis, sest läbi sisseastumissõela pääsevad vaid parimad. Kindlasti mõjub korraliku juhtimise puudumine (sekretär peab oma ametit esimest korda), ka rühmade komsomolisekretäride formaalne olemasolu. Kursuse komsomolibürood ei tohiks moodustada eraldi. Sinna võiksid kuuluda rühmade sekretärid, kes spetsialiseeruks teatud alale. Ainult bürooliikmeteks olevad funktsionäärid on enamasti teoreetikud, kes armastavad küll õpetussõnu jagada, kuid ise mitte midagi teha.

2. Ülikooli võetakse igal aastal koolide komsomolisekretäre, ideoloogilise ja õppetöö eest vastutanuid. Jääb arusaamatuks, kuidas ei suudeta neile ülikoolis (või ei suuda nemad ise) sobivat tööd leida. Kes on harjunud tegutsema, ei suuda esmakursuslasena oma ülekeevat mõttesärtsu õiges suunas rakendada. Ta leiab endale asetegevuse, kuhu kulutabki oma energia. Nii saame komsomolitööst võõrdunud potentsionaalselt aktiivse inimese.

Ühest asjast ei saa ma aru: kuidas küll tohib komsomolisekretäre ja vanemaid nii rühmadele kui kursusele määrata? Seda eksimust põhikirja vastu võis näha iga esmakursuslane, tulles septembris oma teaduskonna teadetetahvli juurde.

Nii pannakse komsomolijuhtideks täiesti sobimatuid inimesi. Pole siis ime, kui komsomolil tuleb aastast aastasse ühtede ja samade küsimuste kallal rabelda. Kas suudame midagi ette võtta laiskade (võibolla kogenud) komsomolijuhtide vastu? Ainuke vahend: häbi. Seminarid ja loengud teevad laisa komsomolijuhi veelgi laisemaks. Peaks proovima teda ergutada — eksamineerida?! (Iga üliõpilane tunneb seda omal nahal.) Komsomolijuht peab ju olema kompetentne isiksus omal alal. Sageli ta seda ei ole.

● **VERNI LOODMAA, majandusteaduskonna II k.**

1. Majandusteaduskonnas tuleb kiiresti liikuma panna info: teaduskonna komsomolisekretär peab ELKNÜ TRÜ komitees kuuldu edasi andma büroo vastavale sektorile või osakonna sekretärile. Sealt peaks teave liikuma juba konkreetse inimeseni, samuti kursustele. Eeskujuks võiks majandusteaduskonnast olla rahanduse ja krediidi osakond (sekretär Edgar Umbleja). Siin on osatud kokku viia ka komsomolitöö ja õpitav eriala.

Umbes sama skeemi pidi, ainult vastupidiselt, peaksid kursuste (gruppide) mured jõudma ELKNÜ TRÜ komiteesse. Kasu oleks kahepoolne, eriti kui vahepealsetesse lülidesse jääb teaduskonna (osakonna) büroo, kes on tihti võimeline paljude probleemide lahendamisel kaasa aitama, kuid kelle poole ei osata (ei taheta?) pöörduda. Kahtlemata suudavad teaduskonna sekretäri kohustusi kergendada büroo sektori juhataja ja ülikooli komitee vastava sektori juhataja tihedad kontaktid. Eeskuju saab ELKNÜ TRÜ komitee organisatsioonisisese töö sektorist, kes on suunanud ja juhendanud majandusteaduskonna komsomolibüroo tööd väga hästi. Kui suudame igat pidi oma suhtlemisvõimalused kindlaks määrata, siis suudab ka komsomolikomitee kaudselt jõuda iga kursuseni ja vastupidi — iga üliõpilane saab kuulda seda, mida tehakse teistes teaduskondades ja komitees.

2. Kuidas suudaksime vastuoludeta sulatada kõrgkooliperre vastseid üliõpilasi. Enamiku esmakursuslastest moodustavad otse keskkoolist tulnud. Kahjuks pole otseseid tagantsundijaid ja nii jäädakse tihtipeale üksi ning hakatakse lihtsalt lollusi tegema. Veel teevad muret kõrgkoolidevahelised sidemed, ka teaduskondade tasemel.

● **KRISTA REBANE, arstiteaduskonna IV k.**

1. Meie teaduskond on väga suur ja tunnetada ennast ühtse perena on raske. Ühtsustunnet aitaks süvendada meie ühine kodu — ühiselamu. Kuid nii kahju, kui see ka ei ole, ei suuda me seda alati ka seal. Kui ma ülikooli astusin ja ühiselamus elama hakkasin, oli meil veel oma klubi «Medix», millest on praegu ainult mälestus. See oli koht, kus saime ühiseid üritusi pidada. Valus torge tuleb südamesse, kui jälle kuuled, mis EPA tudengid on oma ühika alla ehitanud või saanud.

Teine probleem on omamoodi veelgi teravam — ise oleme tulevased arstid, aga oma hügieeni eest on raske hoolitseda. Pesuvahetus toimub meil ebaregulaarselt ja väga pika vaheaja järel. Pesunaine väidab, et pesumajas on pikad järjekorrad, aga kuidas siis teistes ühikates asi enam-vähem korras on?

Mida veel? Minu arust on meie teaduskonna inimesed passiivsed üritustel kaasa tööma. Tuleb teha suuri jõupingutusi, peab isegi tükk aega kauplema. Selle peale vastatakse tihti, et miks sa mind palud, palu kedagi teist, meid ju paljut! Aga miks peavad kogu aeg ühed ja samad inimesed tegema? Ülejäänud vaid irisevad, et nii pole hea ja see pole nii. Minu osa nende probleemide lahendamisel: püüan ise teha nii palju, kui aeg ja õppimine võimaldavad, samuti teisi tegemistesse kaasa kiskuda.

2. Näiteks üliõpilasnõukogu, millest on nii palju juba räägitud, aga sõnadest pole kaugemale jõutud. Mina pole tema tegusid veel tunnetanud.

Veel tuleks rääkida kõrgkoolide omavahelistest nõrkadest sidemetest. Praegu seovad meid ainult EÜE, üliõpilaspäevad ja RSP.

● **VARRI VÄLI, geograafia V k., komsomolikomitee asesekretär.**

Kohusetunde puudumine. Sageli jäetakse oma ülesanded täitmata. Peab mitu korda meelde tuletama, sageli lausa kõrval seisma niikaua, kuni tehtud saab. Esitatud tähtaegadest ei peeta kinni ja kõige sellega kiputakse leppima kui loomuliku nähtusega. See ilmneb kõige selgemini võlgnevuste likvideerimise tähtaegade edasilükkamises kuni konkreetsete ähvardusteni.

Selle mentaliteediga ootab noort spetsialisti tulevases töökohas selge hukk ja parem, kui ta kõrgkoolist ei võta kaasa harjumust ülesandeid edasi lükata kuristiku ääreni (noomitused, märkused, eksmatrikuleerimine).

Sellise nähtuse juurdumist tahaksin üliõpilastest eemale hoida. Paraku näib, et kahjuks siin ei saa enam ainult veenmiste ja hea sõnaga hakkama.

Ministri käskkiri

Rahvusvahelise naistepäeva puhul pälvisid KKEHM kiituse kateedrijuhataja prof. INGE UNT, dotsendid SALME SIBUL ja JELENA GURJEVA ning vanemõpetajad SAIMA ARON ja AINO BENNO.

Ministeeriumi aukirjaga autasustati kauaaegse kohusetundliku töö eest 50. sünnipäeval trükitööline AINO LAASI ja 60. sünnipäeval majandusosakonna juhatajat OSVALD MÄGE.

Selle aasta naistepäevale

pandi majandusteaduskonnas väärikas punkt 9. märtsil.

Õhtu algas meespere liigutavate etteastetega. Imetore oli Tiit Ruisu luulekava «Sepa sõna». Küberneetikute duo Rohtla-Amer pakkus nonstopi Raimond Valgre lauludest. Ilus ja südamlik. Kui Kalev Lepik ja Margus Rohtla akordioni saatel ette kandsid laulu «Väikesed majanduse naised», võis mõnelgi piigal liigutusepisarat märgata, aga see võis olla humoorika teksti pärast ka naer pisarateni. Kava jätkus harukordse võimalusega nautida ansamblit «The Drunken Sailor». Kas taheti nelja sailori tantsuga näidata, milleni on langenud meesisikud või millega võib hakkama saada üks naisterahvas? Siis ilmus pimedusest meelitav ja jäme mehekäsi. Kutsele järgnesid kutsutavad. Nad tutvustasid ennast ise — «I am a Lady». Missugust mõju ja kui suuri tundeid nad kelleski esile kutsusid, ei tea, aga arvan, et jäägu iga saalisviibija enda teada. Polka- ja valsimeloodiaid pakkus majandusteaduskonnas sündinud ja kasvanud «Rentaablus». Ühislaule toetas sirguv ansambel «Salong».

Arvan, et selle naistepäevapeoga jäi enamik väga rahule. Aitäh teaduskonna **meesterahvastele!**

Majandusteaduskonna
naispere nimel
IRMA REEDIK,
küberneetika III k.

Üks omapärane näitus

oli üleval majandusteaduskonna majas. Vitriinidest vaatasid vastu paljude maade paberrahad. Aasia ja Lõuna-Ameerika omad lindudega, India sputnikuga, Hollandi ja Sveitsi värvilised paberrahad. Ka ajalugu oli näitusel esindatud. Vanim raha oli pärit 1793. aastast Prantsusmaalt. Paberrahadelt saab lugeda riigi ajalugu, tema majanduslikku olukorda. Ja niimoodi kõrvutipanduna saab jälgida paberraha enda arengut, tema vormi ja väärtuste muutumist. Näitusel olid eksponeeritud 152 riigi rahad, kokku 460 nimetust. Näituse organiseeris ülikooli rahanduse ring eesotsas esimehe Edgar Umblejaga. Eksponaadid olid pärit Tartu kollektsionääride klubi liikme Andres Linnu kogust.

REIN ERIKSON

Lembit Valt

Ühel läinud kuu õhtupoolikul oli füüsikahoones filosoofiakandidaat Lembit Valt, kes rääkis õppejõududele ning üliõpilastele globaalprobleemidest.

Poolteise tunni jooksul andsid kõneainet sõja ärahoidmise teed ja demograafilise plahvatuse probleemid, mis on eriti tõsised seetõttu, et on päevakorral peamiselt nendes maades, kus elujärg kõige ebakindlam. Publik vastas omapoolsete teemalahendustega, mistõttu kohtumine veelgi kasulikum sai.

Lõpetades andis Lembit Valt põhimõttelise nõusoleku märtsis taas tulla.

AARE LUTS,
füüsika II k.

Kes on kes?

Aastatega on geograafide-geoloogide suurüritus, nn. geo-geo olümpia algusaegadega võrreldes kõvasti laienenud ja teisenenud. Suusapäevast on saanud ulatuslik mõõduvõtmine kõigil elu- ja spordialadel. Kaks tihedat päeva täis sõite ja kukkumisi, triumfe ja pettumusi. Kui paljud märkavad siin halva ülatusena oma võimete hääbumist, kui paljud tunnevad end esmakordselt täieõiguslike osalejatena. Need on päevad, kus vanad mõtlevad tagasivaates oma aegade peale, silmitsevad teraselt nooremaid ja ennustavad teaduskonnale tulevikku. Siin toimub kõige vahetum uue ja vana kohtumine, ühed annavad lahkumisetendust, teised koputavad uksele. Läheb mõni aasta ja juba ongi arglikult «rada» paluv neiu esimene suusahüppajate seas, kohmetult naeratav noormees aga teaduskonna esilärmaja.

Raske on öelda midagi nii heterogeense seltskonna kohta, kes naistepäeva eel 26. geo-geole sõitis. Iga kursus loodab, tuleb, on ja läheb siit omamoodi. «Rebaste» instinukad püüdlused surutakse enamasti muigava üksmeelega maha: vara veel. Uudistajatena panevad nad kõrva taha hulga elutarkusi, milleta geo-geo hakkama ei saa. Teisele kursusele ei piisa ilmselt söögitegija rollist, võitlusvaimu ja võidujanu näikse neil kõige enam olevat. Otsekui rõõmu tundes äsjasest «rebaseseisusest» väljajõudmisest, ergutavad ja ärgitavad nad omasid tulise hasardiga, elavad koos läbi kõik võidud ja ebaõnne: vähe jäi neil sel aastal üldvõidust puudu. Kolmas korraldajatena viib tavaliselt ka võitjapärja. Mullu seda reeglit rikuti, tänavu tulid peoperemehed oma ülesannetega toime ja vasest jooginõule graveeritakse mängude moto: *utile dulci misrere* (ühendada meeldiv kasulikuga) kõrvale taas nende nimed. Neljas kursus mõjus kuidagi väsinult, ilmselt on sel ajal kollektiivi ja võitlusmoraali tunne madalseisus. Sellest ülesaanud viies heitles seevastu raevukalt lõpuni: kogemuste ja agressiivsete naiste abiga pööratigi enda kasuks mälumäng ja jalgpall.

Traditsiooniliselt on vilistlaskond tugev olnud just vabataidluses. Kahjuks ei paistnud sel aastal vanadele tegijatele (Gennadi Ploom, Madis Michelson) uusi lisanduvat. Vastupidi, ilmselt oli mõni värske õpetaja uuel ametikohal õpilastega niivõrd ühte sulanud, et erinevusedki olid vähe märgata. Aga ei ole üliõpilase asi vilistlase kallal norida, tema on püha.

Lüllemäel, Karula tillukeste kuplite keskel toimunu oli kantud Holmenkolleni värskest vaimust. Veel kahe aasta eest Kaareperes tekitasid osalejates raevu ja hämmastust kahe mehe plastikud, taevani kisendav ebavõrdsus oli silmanähtav. Nüüd olid kahed niisugused igal kursusel, vähemalt teatesõitudes. Seda väljapaistvam on aga veendunud puusuuskuri Vootele Hanseni (geogr. II k.) mehine sõit ankrumehena. Välispidiselt «Karhu» firma karu meenutava Vootele ponnistus kulmineerus finišis jala ettesirutuse ja kukkumisega. Võit tuli... iseenda üle. Pärast toibumist oli suuski «478» reklaamiv hiid austajate rõngas, viimane koht ja halvim aeg pole siin määravad.

Ametlikeks suusakuningateks krooniti Lüllemäel Tiina Kikas (geogr. III k.) ja Aadu Sedman (geol. II k.). Maal püsimise sekundid loeti veel kiirlaskumises, orienteerumisel ja kelgurajal. Õhus püsimist hinnati suusahüpetes. Kõikjal mehistusid mehed, korjates arme ja vopse. Samas naeratavad naised, kogudes armu ja punkte.

Taidlusõhtu toonitas naiste ebatavaliselt suurt rolli meie ühiskonnas. Võitjaks tulnud IV kursuse «Päev naistenõuandlas» julges siiski mõningaid näpunäiteid pakkuda. Järgnes ansambli «Masajas Volli» *show*.

Nagu ikka kujunes geo-geo teine päev inertseks. Peeti veel mõned alad ja siis rivistuti pidulikuks lõpetamiseks. Pärast auhindu, lipu langetamist ja teenekaima osaleja, geo-geo mitmekordse auliikme dots. Lev Vassiljevi kokkuvõtlikku lõppsõna jäi Lüllemäe taas tühjaks.

Pärastised tunded, väljaütlemata mõtted nõuavad midagi niisugust sagedamini. Veendunult kinnitas seda ka õhtune etlus ühikakoridoris. Juba käivad jutud ka geo-geo suvemängudest. Loodame.

ANDRES TÕNISSON,
geograafia IV k.

Avaüritus just korda ei läinud

Komsomolikomitee otsuse põhjal korraldatakse NSV Liidu moodustamise 60. aastapäevale pühendatud rahvusõhtuid kord kuus.

Avaüritusena peeti 26. veebruaril Baltikumi õhtu, kuhu saabusid ka külalised Vilniusest ja Riiast. Uues kohvikus esinesid keemikud ning kõrgetasemeline külalisansambel Riiast. Omavahel kohtusid kõrgkoolide komsomolijuhid. Läti ja Leedu delegatsioonid tutvusid raamatukogu uue majaga, keemiaosakonna komsomoliaktiiviga peeti maha sõprusõhtu. Nii said keemikud ulatusliku ülevaate naabervabariikide tudengite aktuaalsematest momentidest.

Niisugune on lühiteave esimesest üritusest, millest jäi organiseerijaile siiski okas hinge. Korraldajaid oli mitu: interklubi, keemiaosakond ja klubi. Juhtus nii, et igaüks neist hakkas ise kanti vedama. Klubil on plaanid kirjas kauge aja peale ette: nii pidi 26. veebruaril olema uues kohvikus disko. Üles pandi tavalised diskoteated tillukese ääremärkusega Balti programmist. See on esimene keemikutepoolne viga — kuupäev tulnuks valida diskovaba. Et seda ei tehtud, tuli kohvikusse tavaline diskopublik mitte just selle kõige paremas tähenduses. Hiljem selgus, et paljud Balti õhtust tõsiselt huvitatud tudengid ei teadnud niisugusest üritusest midagi. Kes teadiski, see kahtles, kas tasub enam vaatama minna, piletid nagunii otsas.

Kontakt kolme korraldaja vahel katkes: keemikud istusid ühikas nõutuina: minna või mitte, osakonna sekretär paari aktivistiga ootas jaamas külalisi «Tšaikalt». Kui ta nendega kohvikusse jõudis, oli disko alanud ja ei teda ega külalisi tahtnud enam keegi sisse lasta — esinejate nimekirjas neid ju polnud ja kõik kohadki välja müüdud. Sisse siiski saadi. Keemikud esitasid oma programmi kenasti, kuid kas see jõudis ühe kolmandikunigi publikust, ülejäänud kontingent igatahes polnud võimeline toimuvast aru saama.

Tekib mitu küsimust: kas tõesti on nii suur osa tudengkonnast kaotanud viimase kui vaimsuse raasu? (Sellest on viimasel ajal palju juttu olnud.) Kas üldse oli tegemist sajaprotsendilise tudengiseltskonnaga? Kui ei, siis kelle süü läbi? (Vist reklaami puudulikkus, uksel ei kontrollitud korralikult üliõpilaspileteid, polnud märgata KOR-i.)

Järgmise õhtu teevad 25. märtsil bio-geo tudengid. Tahaks neile südamele panna, et niisuguse olukorraga OMA kohvikus leppida ei tohiks, kas tasub seda siis niisugusena külalistele näidata.

Kas ei annaks asja parandada pääsmetega, mida saaks teaduskondade komsomolibüroode või ametiühinguaktivistide, komsomolikomitee või ka klubi kaudu? Nii on tehtud varem näiteks kohtumisõhtute puhul kunstiinimestega, kus üritusest teati juba nädal varem.

Ja veel. Komsomolikomitee otsuses soovitatakse kasutada ülikoolis õppivate 31 rahvuse esindajate abi oma koduvabariikide tutvustamisel. Balti õhtu tegijad ei suutnud leida kontakti üliõpilastega, kes Lätist ja Leedust meil õppimas. Kuidas seda ikkagi teha? Võib-olla õnnestub bioloogidel-geograafidel leida Kesk-Aasiast meil õppivad tudengid.

ENDLA LÕHKIVI,
keemiaosak. pressisekretär,
keemia II k.

Näitusele

Kindlasti on enamik tudengeid vaatamata oma erialale kuulnud üht-teist vanematest kunstivooludest Euroopas ja nende kajastustest Eestiski 1920.—1930. aastail. Kuid julgeksin öelda, et suuremal osal siiski puuduvad mainitud perioodi kunstist nii kindlad ettekujutused kui näiteks kirjandusest. Kujutava kunsti ajalugu meie haridussüsteemis faktiliselt ei õpetata (v. a. erihariduse omandamine ülikoolis). Lünka korvab näitus.

Tegemist pole ainult eesti kunsti klassikute — Laikmaa, Triigi, Raua, nn. kuldse kolmnurga tööde järjekordse näitusega. Terve saalitäis suurepärast kubismi ja kellele see ei meeldi, võib imetleda peeni värvinüansse K. Mäe või A. Vardi lõuendeil. Närve tuleb säästa ka edaspidiseks, sest ees ootavad kaks F. Sannamehe loodud pronksist kirjanikuportreed.

See vaatama kutsumine tundub küll pisut reklaamimaiguline, kuid ega iga päev õnnestu muuseumil välja panna oma kogude paremikku, mida küll reprode kaudu tunneme, kuid mille püsiekspositsiooniks ruumi lihtsalt pole. Seepärast kasutagem **kuni 28. märtsini** seda harukordset võimalust ning kui pea on raamatukogust väsinud, läheme end kunstimuuseumi värskendama.

ENRIKO TALVISTU

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Uudist juubelitööde staabilt

Esmaspäevasel koosolekul rektori kabinetis olime kõigepealt meeldiva toimingu tunnistajaiks: juubeliaasta tööde tänukaartide komplekti kolm esimest anti füüsilise geograafia kateedri dotsendile Lev Vassiljevile. Tema on sekkunud väga agaralt juubelitöödesse, eelkõige pälvis ta niisuguse tunnustuse aga Toomemäe kaardi koostamise eest, see kaart jääb staabile aluseks Toomemäe heakorrastamiseks väljajagamisel teaduskondade ja kursuste vahel. Kõiki, keda huvitab tänukaartide süsteem, palume lugeda 26. veebruari lehte.

Staabi ülem R. Pullerits: «Kiitust täpsuse ja korraliku töö eest väärivad õigusteaduskonna III ja IV kursus. Kahju ainult, et aula mööbli sisseviimisel hilines autojuht Laul järjekordselt üle tunni aja. Seepärast ei jõutud tööd õigel ajal lõpetada ning tuli loenguilt puududa. Tänada tuleb ka õigusteaduskonna staabi dispetšerit Ester Jantsikest hoolsa organiseerimise eest.

Rahul ei saa olla sama teaduskonna I kursuse töössesuhtumisega. Ema küllatulek ja hambaarsti juurde minek ei tohi takistada juubelitöid. Näib, et esimeste kursuste seas on hilinemine ja tööle mittetulemine pigem käitumise norm kui juhuslik nähtus. Veerand tundi hilinesid ülikooli külalistemaja ehitusele geograafia I kursuse tudengid. Pealegi ilmus 6 üliõpilase asemel kohale ainult 3. Kursusejuhendajalt Are Kontilt palus staap juhtunu kohta selgitust, mida me kahjuks veel saanud ei ole.»

Kolmapäeval sai staap teada, et kursusevanem Margo Sooäär ei suutnud kuut inimest leida.

Loodame, et juba järgmisel korral ei tule lehes nimetada neid, kes on hiljaks jäänud või hoopis tulemata jäänud. Suhtugem juubelitöödesse arusaavalt, mõistlikult: ehitame ja remondime ju iseendale.

Suvemaleva plaane tutvustasid Aare Kruuser ja halduprorektor Ain Otstavel. Nagu juba varem lehes maha kuulutatud, töötavad kõik esimesed kursused tänavu kolmes vahetuses.

Iga üliõpilane saab selleks meeldivalt kujundatud nimelise kutsekaardi. Tööpaigad on teaduskonniti ära jaotatud. Ka tööle asutakse seega teaduskonniti. 5. aprilliks peavad rühmade nimekirjad ning komandörid ja komissarid paigas olema. Teaduskonna juhtkonnal tuleb aga hoolt kanda selle eest, et igal rühmal oleks kuraator, kelle poole saavad üliõpilased keeruliste olukordade puhul pöörduda, aga kes ka tudengite eest vastutab. Juba ette olgu öeldud, et see, kes haigeks jääb, peab suvemaleva staapi informeerima veel samal päeval, samuti teatama oma raviarsti nime. Füüsilisest tööst vabastatuile leitakse kergemat tööd: ühiselamuvalve (tänavu suvel palgaline valve), dekanaatides jm.

Toomemäe tööd on jäetud matemaatika-, filoloogia- ja majandusteaduskonna ning keemiaosakonna teha. Vana-Jaani kalmistut korrastavad arstid kommunaalettevõtete kombinaadi suunamise all. Neilt on vaja töödejuhatajat, transporti, töörõivastust, toidu- ja palgakorraldust. Appi läheb sada tudengit.

1. juunini suunatakse juubelitöödele üliõpilasi vastavalt õppetöö ja eksamisessiooni aegadele. Juunis tuleb igal õppejõul töötada 4 päeva, teenistujad asuvad appi augustis.

Veel pahupoolest. Füüsika eriala IV kursuse üliõpilane Toomas Jürgen jättis korduvalt auditooriumikorpuse ehitusele minemata. Rektori käskkirjaga tehti talle märkus dekaani korralduse täitmata jätmise pärast.

Otto Wilhelm Masing

15. märtsil möödus 150 aastat Tartus Jaani kalmistul puhkava XIX sajandi esimese poole silmapaistvaima keele- ja kirjamehe Otto Wilhelm Masingu surmast. Sündinud 8. XI 1763 Lohusuu köstri pojana, õppis ta a. 1783—1786 Halle ülikoolis teoloogiat ja töötas seejärel Lüganuse ja Viru-Nigula kihelkonnas. 1815. a. sai Masingust Äksi pastor, hiljem konsistooriumi assessor ja Tartumaa praost. Äksis arenes Masingu viljakas kirjanduslik ja kultuuriline tegevus.

Ta avaldas aabitsaid, «Arwamisse-Ramatu» (1823), tõlkis 1819. a. talurahvaseaduse, muid teadaandeid ja käske, toimetas a. 1824—1826 ametlikku «Tallorahwa Kulutajat», tegi rohkesti kaastööd «Beiträgele» ja mitmele saksakeelsele ajalehele. 1816. a. ilmus Masingult «Ehstnische Originalblätter für Deutsche», seejärel talurahvale lugemismaterjali pakkuv «Pühhapäwa Wahhe-luggemissed» (1818) ja a. 1821—1823, 1825 ta kirjandusliku töö tippsaavutus — «Marahwa Näddala-Leht».

Maailmavaatelt oli O. W. Masing ratsionalist, kes pidas inimkonna heaolu edendamise eelduseks mõtlemisvõime arendamist ja inimese vabastamist rumaluse ja ebausu kammitsaist. Suurepäraselt kajastub see seisukoht Tartu ülikooli taasavamisel 1802 esitatud ladinakeelses tervituses, milles ta kutsus ülikooli levitama tõe valgust, hajutama eksimuse pimedust ja kujundama meelsust ja vaimu, mis kindlustaks püsivalt nii ühiskonna kui ka üksikisiku heaolu.

Alljärgnevalt meenutagem mõnd mõttekatkendit O. W. Masingu «Marahwa Näddala-Lehhest».

* * *

«Innimesed, kes muud polle nähnud, kui omma kirriko torni, ja omma mõisa korstnat, egga muust, mis ilmas nähha ja kuulda, ei seda wähhematki tea, arwawad ennestest ja tõistest wõereti» (MN 1823, lk. 351).

* * *

«Agga sesamma kelemurde paljus, ühhes ja sesammas keles, kennest mõnned sesuggused, et neid tõises makonna õtsas mõnnikõrd ei mõisteta, egga neist arwugi polle sada, ei te õmmetige ühhe ja sellesamma rahwa wahhel ei sedda wähhematki wahhet: sest kui ka koddo-, külla- ehk kihhelkonnakeel sedda näitab teggewad, siis õmmetige kirjakeel neid jälle ühheks rahwaks ühhendab» (MN 1822, lk. 384).

* * *

«Kirja keel on harritud keel, ja sesuggune, et kõik, kes selle kele rahwa on, tedda mõistwad, ka siiski mõistwad, kui nemmad issi tedda ei õska räkida» (MN 1822, lk. 385).

* * *

«Agga et sedda wahhet teada, mis koddo- ehk mõnne kihhelkonna kele, ja selle kele wahhel on, mis kõik tallorahwas mõistab, kui ta tedda ka issikeskeses ellus ei prugi, on wägga paljo murret ja tähhelepannemist tarwis; ning ei õppi innimene sedda ühhe kihhelkonna, egga ühhe makonna rahwa kelest, waid on tarwis kõik marahwast tunda, ja kõik makonnad läbbi käia, kes kui essimene, tõssiselt katsub, õige makele mõistmise peäle hakata: muist et marahwa õppetuseks selge sõnnaga kirjutata, muist ka sellepärrast, et tõistele, kes sedda eddespiddi ehk ka nõuaksid tehha, õigid jälgi jätta ja näidata» (MN 1825, lk. 5).

* * *

«Nored innimesed, kes weel kaswu ajawad, ja warratselt pipu wõtwad prukida, ei jõua mitte õiete kaswada, sest et tubbakas nende priskust ja karwa ärrawõttab» (MN 1822, lk. 68).

* * *

«Innimesed, kes selle peäle õppiwad, et kui tohtrid ja welskärid haigid arstida, ja neile nende ihho waewas kergitust sata, ja neid terweks aidata, peawad wägga paljo õppima, mõistma ja teadma, kui kõlbawad ommal kõhhal tahtwad olla. On neil siis ka sedda häddast tarwis, et teadwad, kuida innimese ihhu seest lodud, ja peawad nemmad siis sedda wähhemat sonekest ja paelukest, kõik luud, mis innimese kehhas on; kõik sissikonnad, nende asset ja nende tõed ja teggemist ärrateadma ja tundma. Et sedda tundmist sada, wõetakse surnokehhad lahti, ja näidatakse õppijatele igga päw Anatomi peäl, kuida Jummal innimest seest lonud ja ehhitand ... »(MN 1823, lk. 113).

* * *

«Kõik need innimesed, kes suurt igga sanud, on teadawalt, wägga kassinad innimesed olnud, kes agga arwaste ja kassinaste, ehk koggonistegi wina prukind. Peäle sedda neist ka weel sedda teada, et nemmad terrase mele, lahke ja rõõmsa süddamega, ja kõige tõele wägga warmad innimesed olnud. On sedda ka jo issikeskeses ellus jo wannastki teada ja tähhelepandud, et sesuggused, kes wiitsimatad, laisad ja wennijad innimesed, mitte wannaks ei sa, waid keskeal ärrasurrewad» (MN 1825, lk. 382).

* * *

«Mis sest kohwi maiusest head? ei ainustki, muud kui agga sedda kahju, et rahha kottist pettab, ja kõhtu tühjaks jättab. ... Ehk mis kohwi se siis on, mis meie hantwärgid, saksikud, möldrid ja sapamehhed prugiwad? Eks ta olle Sigguri seggatud ja solgitur kedus, mis terwise rikkumiseks rübatakse, ja wel suhkrut ehk met ja rõõska koort temmaga raisatakse. Selle rahha eest, miska kaks naela santi kohwi õstad, saad pool wati õllut: sellega ullatad kaugemale, kui tühja kohwiga, mis rammu ei anna, egga jannu kustuta, et ta üks maiuse lakke on; mis pitka peäle terwist wähhendab, rammu kautab, ja naesterahwast krappiks teeb kui sedda ühheskous on rüpamas» (MN 1825, lk. 371).

VALVE KINGISEPP

Siis, kui kõik algas

«See uus, mis haaras, oli nagu plahvatus; ta oli värske, näis enneolematuna, langes kokkui minu noorukiaastatega ja tõotas toredat ISEmängimise rõõmu.»

Jaak Joala

Pole vist olnud aega, mil vanem põlvkond oleks noorema olemist-käitumist rooskamata jätnud. Väga kaugel minevikus ei ole ka need ajad, mil maailma kerge muusika areenile tuli ansambel «The Beatles», pannes oma tegevusega aluse uutele traditsioonidele (praegu nn.) levimuusikas. Sellega kaasnesid konformismivaenulikud liikumised, sündisid kultuurivoolud, millel oli sotsiaalne kaal. Plahvatavalt uuest sai hiljem paratamatult nn. biitlimaania, mis kippus muusikahuvi tagaplaanile tõrjuma, tähtsale kohale tõusis massipsühhoosist tingitud sensatsioonihimu. Muusika, mis on pannud aluse meie tänase roki arengusuundadele üldse, levis uduselt ja väljapeetult Inglismaalt üle kogu maailma.

Uuele on alati osaks saanud terav vastuseis. Kui 1965. aasta paiku käsitleti meil seda teemat — kas mood või haigus? —, siis 1968 oli see ka meie vabariigi vanema generatsiooni (ja isegi osade heliloojate) murelapseks. Põhimõte «juuksed kasvavad kiiremini ja kergemini kui mõistus» oli üldtuntud ning pidi samuti tõestama nähtuse hooajalisust. Populaarne oli halva maitsega sõna «kitarrist».

Uudset helikeelt ei vaadeldud tema dialektilise arengu seisukohtadelt. Meie noorukestele ansamblitele esitati sageli nõudeid, mis võtsid maad juba Läänes. Heideti ette meetrumi «hakkimist», rütmipulsi liigset forsseerimist. Väideti, et biitansamblitele käivad traditsioonilised tantsurütmid üle jõu. Tihti laiendati halbade gruppide taseme (mida muidugi ka oli) kriitika kogu biitmuusikale üldse.

Kuid uus *sound* ei olnud meil juba n.-ö. hälliperioodil mitte ainult tuimaks järeletegemiseks, kopeerimiseks. Ka meil sai *beat* erivärvingu, oma näo. Seda tõestas juba algusaastail ansambel «Peoleo», kes interpreteeris folkloori.

Mis sai kitarristidest ja nende detsibellirohkest muusikast, seda näitas tulevik.

60-ndate teisel poolel ja 70-ndate alguses kujunesid välja kõik roki olulisemad suunad. Möödunud kümnendil säravatest nimedest puudust pole. Ent iseloomulikuks nähteks oli rokkmuusika äristumine, disko pealetung. Muusika sotsiaalne osakaal vähenes. Üheks eredamaks, omanäolisemaks ja kui soovite, ka imelikumaks nähteks oli (on) nn. uus laine — noorte vihaste meeste ülesastumine.

Nii et ...

Halb või hea

Üelgem ausalt — me kõik oleme vist sellega juba harjunud, et seesama *sound*vool, millele 70-ndate lõpul nimi «uus laine» külge kleebiti, assotsieerub meile enamasti ikka tapva müra ja karjumisega. Sellega, mis laulmisel-süvenemisel (kui see muidugi üldse võimalik on; võib-olla tuleb kõne alla ainult vahetu, otsene, alateadvuslik vastuvõtmine?) haarab jäägitult või jätab üdini külmaks.

Vaadakem korraks tagasi, konspektiivselt. Asi sai alguse juba õige ammu, 60-ndate aastate keskel Ameerikas. Biitlite kiiluvees püüdsid sajad noorukid, kelle muusikalised teadmised ja pillikäsitlemisoskused üpris kasinad olid, muusikukarjääri alustada. Tulemused olid muidugi nigelad. Piirduti enamasti kohaliku menuga.

Sel perioodil oli valdav ehedalt *rock'n'roll*'ilt saadud impulsi osakaal, edukate inglise kolleegide kopeerimine. 70-ndate alguses võtab vool konkreetsemad ja sugestiivsemad piirjooned. Kindlasti piisab, kui mainida gruppe «New Jork Dolls» USA-s ja «Sex Pistols» Inglismaal. *Sound* saab selle kümnendi alguses maad võtva *hard rocki* sugulasilminguks (lärmakas mäng, jõulisus, helitugevus kui kuulajat füüsiliselt mõjutav tegur, trio- või kvartettkoosseis, efektiseadmed kitarridel jne.). Erilise joonena veel naiivne teatraalsus ja enamasti muusikute eriline lavaline ekspansiivsus (Näit. «Sex Pistolsi» üks teleesinemisi, kus saatejuhi küsimusele — millega sellist väänlemist ja karjumist põhjendate? — grupi liider Johny Rotten oleks küsijale vaata et rusikatega kallale läinud.) Alguseperioodil tuleks kindlasti *punk*'i vaadelda kui protesti arenenud industriaalkapitalismi vastu. Kui ta polnud muutunud veel äriks, oli see jõuline protest isikukultuse, võõrandumise, konformismi vastu. See oli püüd suhelda noortega, arvestades reaalseid olusid, tegelikku elu. Muide, viimaste vanemaid välistamata ... 70-ndate lõpu alguses suutis *punk* tõestada enese kommertsvõimalusi. Kuid tema enda sisemine vastuolu — positiivse lahenduse saamiseks suudeti pakkuda ainult anarhiat, rusikaga näkku virutamist — tingiski selle, et demokraatlikud põhimõtted heideti kõrvale, kalduti nihilismi. Võideldes äristumise vastu, äristus *punk* ise.

Olles muusikaliselt küll suhteliselt primitiivne (antud juhul ei välista see ometi nüansside olemasolu), kätkeb *punk* oma võitleva iseloomu kindlasti eeskätt just tekstis ja sümbolistlikus teatraalsuses. Osasaamiseks peamine nõue — allteksti tabamine. Vaevalt suudab kedagi grammofoni külge kõita, et kuulata käredat võõrkeelset «müramuusikat», kui kõlaliselt jääb pala äärmiselt väheütlevaks — paaril kolmkõlal rajanev harmoonia ülevõimendatud kitarride, trummi ja kriiskava lauluga. (Muidugi ei tähenda see seda, et eelöeldud üksluisus oleks ainuomane ...). Jääb üle parim võimalus — vahetult näha ja kuulda, vahetult kaasa elada. See stiilivõtete kogum lausa nõuab kaasaminemist, laulmist, trampimist, karjumist ja ka ... mõtlemist. (Mürsiku jaoks lausa jumalik!) Samas on see eelarvamustest vaba, loomulikkust taotlev mõte. Püüe ideaali poole.

Ometi oleme juba jõudnud harjuda. Lugenud ning kuulnud, et asi pole just mitte kõige parem, et lõhnab rohkem nagu huligaansuse järele. Võtame talt ebardliku ja moonutava, jääb järele lihtne ja toreda sisendusimpulsiga helipilt — ehe, efektne, kime kitarri*sound* nii keevalise *rock'n'rolli* laadis kui ka sentimentaalset nostalgiat pakkuvates biitrütmides või *hard rock*'i sugemetega jõulises esituses. Kõik oleneb ju lõpuks sellest, kuidas muusikat teha, kuidas kuulata ... Ometi on vaadeldav vool oma mõttejulguses, otseütlemises, ka oma keevalisuses väljakutse enesega rahulolemisele, on tulvil urbaniseerumis- ja moderniseerumisaja noorte tormi ja tungi. Miks peaksime ta siis üle parda heitma?

Alljärgnevalt pisut ühest momendi markantsemast «uue laine» grupist. Ja see on —

„Surnud Kennedyd"

Nõuab küllalt suurt julgust või koguni lollust valida Ühendriikide ansamblile nimeks «Surnud Kennedyd».

Nüüd siis aga on Ühendriikidel ansambel nimega «Surnud Kennedyd», juhiks ja laulusolistiks Jello Biafra. Loomulikult on viimane mõistnud, et sageli tuleb tal soosingu pärast võidelda. Ükski Ühendriikide plaadifirmadest pole nõustunud võtma ansamblit oma palgalehele ja seepärast tuleb neil plaadistamas käia Inglismaal.

«Surnud Kennedyte» probleemid ei lõpe veel kaugeltki plaadifirmaga. Ansambli liikmeid on ähvardatud korduvalt tappa. Samuti ei reklaami kontserdisaalid neid hea meelega, sest on tulnud ähvardusi panna ansambli kontserdil plahvatama pomm.

«Paljud arvavad, et oleme valinud «Surnud Kennedyd» nimeks vaid äratamaks tähelepanu ja saamaks reklaami. Nimel on siiski sügavam tähendus, mis märgib kogu ameerikaliku unelma lõppu. Kodumaa usaldatavus on hakanud langema John Kennedy mõrva järel. Peagi variseb kogu ühiskond manalasse,» ütles Jello Biafra.

«Dead Kennedys» sündis mõned aastad tagasi, kui inglaste punk-*maania levis üle kogu maailma. Ühendriikides sai sellest kultuurimuusika, mille kohta polnud kellelgi midagi öelda.* Punk *sulas peagi New Yorgi magusa diskoeluga ja nii veider välimus kui ka perversne mängustiil said tugevuse mõõdupuuks.*

Ansambli mainet on tõstnud üks rock-*ajaloo kummalisemaid juhtumeid. Nimelt kandideeris Jello Biafra eelmistel valimistel San Fransisco linnapeaks. Muidugi ei võitnud Biafra valimisi, kuid oli kümne kandidaadi seas neljas.*

«Seegi polnud mingi nali või reklaamitrikk,» ütles Jello Biafra. «Ma suudan inimesi ka teisiti mõjustada kui vaid muusikaga ja ma pean seda tegema.»

Grupi parimaks LP-ks loetakse LP «Fresh Fruit for Rotting Vegetables». («Värske puuvili mädaneva juurvilja eest»). 14 armutut lugu, kus «Dead Kennedys» ei halasta kellelegi. Jello Biafra laulab vaeste ja laste tapmisest, korteriperemeeste poomisest, neutronpommi ähvardavast varjust ja haigustest, mis uuristavad Ühendriikide südant. Ka muusika raiuv stiil ei jää alla sõnadele. Kitarrist East Bay Ray, basskitarrist Klaus Flouride ja trummar Ted lasid kuuldavale kõikvõimalikke hääli, milles oli annus seda kõla, mis oli «Sex Pistols'itel» enne laialiminekut.

Eelmisel aastal käis ansambel turneel Euroopas, vallutades kiirelt Inglismaa, Prantsusmaa, Saksa FV ja Hollandi.

«Menu ei ole meile üllatuseks,» ütleb Jello Biafra.

Euroopas oleme siiski märganud kummalist asja. Kõik ei võta meid tõsiselt, sest käime regulaarselt vannis ja riietume korralikult. Peavad siis kõik välja nägema pulstunud ja ligastena?»

IVAR VIGLA
INDREK SOOSAAR

LUGESIN

liiga saur ühele inimesele? Kas mitmele rühma liikmele on ikka au olla niisugusena jäädvustatud? Võib-olla liigitab autor au mõistet ühte kategooriasse maitsega, mille üle ei vaieldavat. Kahtlen sügavalt, et erilist äratundmisrõõmu naudivad Koit ja Taavi (kelle pärast ütleb autor end isegi kartvat), Malle ja Kaja, ...

Raamatutäis haiglasi hetki

«See oli hetk nagu iga teinegi.» Nii lõpetab Olev Remsu oma raamatu tudengite nn. kolmandast semestrist. Ja ega raamatustki päris terviku muljet kujune, on vaid rida meenuvaid malevahetki segi lapsepõlveseikade, kaugemast kooliminekust pärit Dea, lahutusjärgse armupaikade revideerimise ja olevikuga. Autori rännakud ajas ja ruumis on paiguti niivõrd ootamatud, et uut mõttekäiku tabame üksnes tänu sulgudes antud aastaaruandele. Mitmete sulgudes toodud numbrite otstarve jääb aga mõistmatuks: Dea kirjavahetus pioneerilehega (lk. 140), Kaja andumine (lk. 94), ... Paiguti muutuvad aastaarvud nagu omaette eesmärgiks: «Talle meenus (1971), kuidas ta tollal (1962) oli püüdnud kehaga tuviväetist varjata, ja ta laskis Mallel korrata (1971) ema keeldu (1962): tule koti ligidalt ära, ajad ümber!» Ja kuidagi uskumatult ühekülgsed on need Toomase mõtted, taandudes ühisele nimetajale — patoloogiline huvi naiste ja seksi vastu.

«Aga muidugi võlgnen ma teile, kallid malevakaaslased, / / seletuse, miks ma kirjutan. Usun, et kõike üles tunnistama sundis mind häbi. / / Raiun raamatusse, nagu öeldakse: igaüks tunneb end ära. Mitte igale rühmale ei lange osaks [illegible]au olla jäädvustatud. / / Ma ei salga, et see romaan on kirjutatud ühe kindla lugeja tarvis. / /»

Selleks adressaadiks on lahutatud abikaasa Malle.

Autorile aitäh selgituse eest, mis eesmärgil raamat on kirjutatud. Kui ta seeläbi vabaneb häbist ja piinadest (nagu ta ise märgib), eks siis võib ka lugejalt leebemat suhtumist oodata. Ainult et sellest ülestunnistusest tuleneb omakorda rida küsimusi: tuleb keegi üldse sellise mõttekäiguga inimese juurde tagasi? Kas trükiarv 28 000 pole

Olev Remsu: «Lapsepõlvest Malleta».

Küsitavaks jääb ka, mida taotleb lk. 132 toodud absurdne statistika. On see vihje Kurt Vonneguti «Tšempionide einele»? Kas naturalismi kaldunud episoodid peavad kompenseerima tegelaste nõrka psühholoogilist arendust?

Raamatus on tunda undilikku ja üdilikku. Viimast just aja- ja ruumikäsitluses, sagedases ümberpaiknemises ühest ruumi- ning ajapunktist uude ja ootamatusse. Nagu Üdi luules on absurdile vastandatud oluliselt ülikonkreetsed detailid, Undi «Sügisballis» sisse toodud faktilist tõepära, nii on Remsugi läinud täpse aadressini (Loode tänava maja number 31 ärkliikorrus) ja oma maailmatunnetamise alguses konkreetsete elufaktideni (viimaste tänapäevasuse eest ei julge vastutada (aastad 1956—1958); aga ei näe ka põhjust kahelda). Analoogiliselt Undile eelistab autor inimese ja olustiku täpsemale väljajoonistamisele suhete ja vahekordade jälgimist, peategelase mõttekäikude ja meeleolude edasiandmist. Aga kui Undi «Hüvasti, kollane kass» üllatas oma ilmumisajal tavatu otsekohesusega, siis Remsu raamat kutsub üksnes tudengi head mainet taastama. Kuna malevaromaan on praktiliselt valge laik meie kirjanduskaardil, kisub too trükis EÜE prestiiži sootuks porri. Autorit teadmata arvanuks, et üks aastal viiekümnene on kuulduste põhjal hoiatusraamatu kirjutanud. Kui keegi peaks meile tänapäeva hukas noorust nina alla hõõruma, võime end julgustada, et 1969. aastal (Toomas Kaare malevasuvi) polnud olukord parem midagi, pigem hoopis hullem. Et raamat on kirjutatud subjektiivse vaatenurga alt, ei saa siit otsida tüüpilist malevaelu, vaid võib üksnes jälgida oma kätteõpitud osast iga hinna eest kinni hoida püüdva noormehe mõtte- ja tegudemaailma.

KERSTI MAAL

Häbelik pilk marjade poole

Nüüd on ka Tartust läbi jooksnud («tervelt» üks nädal «Komsomolis») «Tallinnfilmi» värske linateos «Pihlakaväravad», mida võib vaadata kui ühe ehituse ja brigaadi lugu; kui üksikul saarel asetleidvat näe-mis-juhtus lugu; kui lugu ühest mehest ja naisest ning viimase tütrest või kui nende lugude kokkumängu. Kust seda mängu siis leida? On küll grupp mehi, kes ehitavad valmis farmi, vaatamata ilmataadi tusaseks tegevale kapriisitsemisele ja teistelegi, juba ehitusprotsessist endast tulenevatele takistustele, kuid me oleme seda kõike kusagil näinud ja kuulnud. Hulk mehi ja paar naist. Oleks ju võinud midagi juhtuda, kogu aeg on selline tunne, et veel natuke ja kohe läheb lahti, aga mitte midagi meeliülendavat ei sünni. Oleks võinud parem mõnda India filmi vaatama minna — «elamus» missugune!

Kõnealune film eeldab, et vaataja haagib end ühe või mitme tegelase sappa ning püüab nendega sammu pidada. Siis tuleb peagi ilmsiks kogu tegevuse vaatenurka iseloomustav diskreetsus. Iga liigne nägemine võib üldmulje farsiks muuta. Eriti hellad on Lembit oma tõsimeelsuses, Marta oma nelja läbikõrbenud elukaaslasega ja kibestunud Kaja, kes on võimeline salvama, kuna lapsepõlves on ta pidanud üpris iseäralikke armastusi pealt nägema. Mälestustele vaatamata on temas säilinud kübeke eakohast romantilisust, mis ei lase kõigele päris käega lüüa. Sellele seatakse omakorda vastu jõhker nööristtõmbamine, nutmapanev sund ja alandus pärast külapidu. Mees on muutunud tema jaoks koledaks üldistuseks. Sellest ülesaamises seisabki Kaja lähim tulevikuprogramm. Esimene lüüriline toon ongi seotud Kajaga. Enne tema ilmumist kiiguvad kaadris punased pihlakakobarad, taustaks seisab sinine meri. Niisiis, mõrkjashapud marjad ja vaikne vesi.

Pihlakaväravad? *Pulmaväravad. Võiduväravad. Kõige lihtsamas mõttes tähistatakse väravaga piiripealset sissepääsu-väljapääsu võimalust, kohta. Sisenedes väravast taolisele maa-alale, oleme sunnitud täitma neid reegleid, mis tagavad meile sellel territooriumil liikleja õigused. Enne sisenemist aga mõeldakse-piineldakse, nopitakse väärava küljest mõrkjaid marju — kas üldse ollakse suutelised asetama ennast olukorda, kus tasakaalu rikkumine, oskamatu olemine kannab kaasas karistust või sunniviisilist lahkumist. Sund kätkeb enamjaolt «ma ei saa» ja «mul ei lasta» sünteesi. Kui suunata rõhk «väravatelt» pihlakatele ja tõsiasjale, et ema või tütrega paralleelselt või nende kaadrisoleku eel ehk pärast seda eksponeeritakse neid vilju üpris tihti, siis pole raske oletada, mida rõhutada tahetakse. Nii noor kui ka vana paistavad esimesel hetkel magusahvatlevatena, kuid hoides neil pilku peal, koorub välja kibestumus (= pihlakate kibejas maik). Siiski jääb lähenemistee nendeni alles — värav ja ainult värav! Interpreteerimisvõimalusi on ilmselt veelgi!*

Vaatamata mõlema võrdlemisele pihlamarjadega, ei saa ema ja tütart ühte kobarasse liita. Mõlemad on kannatajad, ohvrid, kuid tütre kibestumus heidab varju just emale, Kaja peab ema osasüüdlaseks. Ema võrreldakse kustuvate, kuid siiski veel hõõguvate sütega, aga tütar istub pärast esimest perekondlikku konflikti vahuharjase mere kivikaldal. Tuli ja vesi ei seisa koos, sest et tüdruk on kasvanud juba nii suureks, et oskab ema süüdistada, talle haiget teha. Kogunenud sappi saab saarel peale ema ainult kivide peale välja valada. Mälestused on niivõrd koormavad, et tütre lahkumine paistab antud situatsioonis igati elutervena, liiatigi juhul, kui ämblik on asunud saaki võrku meelitama (ka siinkohal toetub võrdlus filmikujundile).

Marta ei saa mandrile minna, kuna ta pole enam sellises eas, kus võiks kohaneda. Seal kaoks ka veendumus, mille najal püsida ja mis ei ole tal seni lasknud ennast süüdi mõista, veendumus, et tal on õigus loota.

Lembit jõuab kohale ajal, mil Marta pole veel jõudnud täielikult kustuda, ta enam küll ei põle, kuid söed hõõguvad siiski. Lembitu sarnast kindlat isiksust Marta vajabki. Teised tegid temast pihlakamarja, võttes ta linnu kombel noka vahele, pillates soovi korral maha, rõõvides elujõudu. Marta ja Lembitu lähenemine ei toimu tavalise otsekohesusega: mina armastan sind, kas sina mind ka armastad. Selleks ollakse liiga vanad, ettevaatlikud. Nooruslikku vahenditut armastust polegi enam neile vaja, otsitakse tuge tormide eest — üksik inimene sarnaneb ju väikese saarega, mille meri võib vastavalt tujule kas hävitada või niisama ajaviiteks ära laastada. Liiatigi oleks otsene lähenemine mõjunud dissonantsina filmi üldises kontekstis, ka karakterite puhtus ja peenus saanuks rikutud. Marta, Lembit ja teisedki tegelased kõnelevad ilmete ja pilkude keeles, filmikeeles, mida kasutatakse tihtipeale vähe või tahumatult. (Eeskujuandvaks näiteks tooksin Armeenia NSV režissööri Genrihh Maljani «Kõrvakiilu»). «Pihlakaväravate» puhul aga ei usugi, et kõik on vaid mäng, et meie ees tegutsevad näitlejad; raske on tabada momente, kus kruvid võiksid üle keeratud olla.

Lüürilist ja asjalikku ühendab brigadir Lembit. Eks ka hea töö eest saadud medali pahupool kannusta loobumismõtteid mõlgutama, kusjuures lohutust pakkuv aseaine leitakse Martas. Peale telliste ja kaartide ladumise näeme ka brigaadisiseseid suhteid, mis erilist kommentaari ei küsi. Igatahes pole osavatele ehitusmeistritele etaloninimese mustrit külge kleebitud. Mehed pole pildiraamatust valmis kujul välja lõigatud, vaid on kujutatud karaktereid, kelle seljataga võime aimata iseloomujoontele tooniandvaid seiku. Nii mõnegi kohta saame teada tema eluseisust, mille kaudu võime aimata, miks ta toimib just nii aga mitte teisiti. Tõsi küll, faktiline konkreetsus on esitatud napilt, kuid on piisav selleks, et tajuda kollektiiviliikmete tüüpilisust. Nii võib arvata, et Lembit ja Vanamees on ühe põlvkonna kaks arenguteed eneseteostuse selsukohalt, kusjuures neid osatäitmisi ei tohi lihtsustada mustaks ja valgeks; Mati Klooreni ja Enn Kraami poolt mängitud tegelased paistavad eelkõige silma suhtlemis-(suhtumis)tasandi erinevate variantidena — üheltpoolt huumor ja veenmine, teiseltpoolt terav pilge ja vaenulik kärsitus. Ekraanil vilksatavad ka ehitustegevuse tagalarotid (sihilikult läbinegatiivsed kujud), keda Vanamees vanemleitnantliku tarmukusega hurjutab. Aga nagu te isegi tajute, lõpeb paberile pandu üpris äkitselt. Sama tunne võib tekkida kinos, kui film puruneb või lõpeb teile arusaamatul viisil. Ei, «Pihlakaväravad» lõppesid lõpuga, kuid mis siis ikkagi filmis juhtus? — Aga miks me seda «juhtumist» üldse taga ajame? Juhtus lihtsalt see, et omaenda temperamenti oli kõrvalt (ekraanilt) ikka harjumatu vaadata küll!

JAAN SURDUB

Tuusikud

Ametiühingukomiteele on saabunud II kvartaliks järgmised tuusikud:

Kislovodsk «Moskva»	24. 06.—17. 07.	südame-vereringeh.	— 48.— rbl.
Jessentuki «Zori»	29. 04.—22. 05.	seedeelundite h.	— 48.— „
Pjatigorsk «Iskra»	30. 05.—22. 06.	„	— 48.— „
Sotši «Pobeda»	23. 06.—18. 07.	liigesteh.	— 37.80 „
Sotši «Zarja»	08. 04.—01. 05.	närvisüsteemih.	— 48.— „
Truskavets «Berjozka»	30. 06.—23. 07.	neeruhaigused	— 40.50 „
Tshaltubo	23. 05.—11. 06.	südame-vereringe h.	— 29.70 „
Jurmala «Baltija»	18. 04.—11. 05.	seedeelundite h.	— 48.— „
„ «Cina»	05. 04.—28. 04.	südame-vereringe h.	33.— „
„ «Jan Fabricius»	30. 05.—22. 06.	„ „	33.— „
Läti «Baldone»	01. 06.—24. 06.	liigeste h.	— 54.— „
Läti «Kemeri»	19. 05.—11. 06.	närvisüsteemih.	— 48.— „
Pärnu «Estonia»	27. 04.—20. 05.	liigeste h.	— 34.50 „
„ „	30. 04.—23. 05.	närvisüsteemih.	— 34.50 „
„ „	18. 05.—10. 06.	liigeste h.	— 34.50 „
„ „	26. 05.—18. 06.	„	— 34.50 „
„ „	11. 06.—04. 07.	„	— 34.50 „
„ „	17. 06.—10. 07.	„	— 34.50 „
„ «Rahu»	25. 05.—17. 06.	seedeelundite h.	— 48.— „
„ „	15. 06.—08. 07.	„	— 48.— „
„ „	15. 06.—08. 07.	„	— 48.— „
„ «Sõprus»	06. 04.—29. 04.	südame-vereringe h.	— 36.— „
„ „	06. 04.—29. 04.	„ „	— 34.50 „
„ „	30. 04.—23. 05.	„ „	— 34.50 „
„ „	04. 06.—27. 06.	„ „	— 48.— „
„ „	19. 06.—12. 07.	„ „	— 34.50 „
Haapsalu «Laine»	24. 05.—16. 06.	närvisüsteemih.	— 34.50 „
„ „	30. 04.—23. 05.	liigeste h.	— 34.50 „
„ „	25. 05.—17. 06.	„	— 34.50 „
„ „	18. 06.—11. 07.	„	— 34.50 „
„ „	22. 04.—15. 05.	närvisüsteemih.	— 34.50 „
„ „	17. 06.—10. 07.	„	— 34.50 „
Leedu «Likenai»	03. 04.—26. 04.	liigeste h.	— 30.— „
Kislovodsk (ambl.)	23. 05.—15. 06.	südame-vereringe h.	— 36.— „
Pjatigorsk (ambl.)	05. 04.—28. 04.	seede-liigeste-närvih.	— 40.50 „
Jessentuki (ambl.)	02. 05.—25. 05.	seedeelundite h.	— 36.— „

Puhkekodudesse:

Trakai (Leedu)	25. 06.—06. 07.	
Võsu	29. 06.—10. 07.	— 2 tk.
„ (perekonna)	27. 06.—08. 07.	— 4 inimest — 38.40
Tsirulisi (Läti)	03. 05.—14. 05.	— 1 tuusik
Jurmala Gagarini-nim.	16. 05.—27. 05.	
„ „ „	28. 05.—08. 06.	

Avaldused esitada kiiresti ametiühingukomiteele.

PERSOSTRAD-I

rühm vajab kiiresti D-kategooria autojuhti. Tasu kokkuleppel. Teatada: Tartu, Leningradi mnt. 27-144 A. Salupere või Tallinn, Ristiku 19—1. M. Mergank.

ÜTÜ * ÜTÜ * ÜTÜ

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi konverents «Müüt rahvaloomingus ja kirjanduses» on neljapäeval, 25. märtsil kell 16 koos orientalistikaringi India-Tiibeti sektsiooniga, reedel aga kl. 18 ph. 140.

TEATRISSE!

«Vanemuise» uuslavastuse **«DEEMON»** ühiskülastus on 31. märtsil. Pileteid nii üliõpilastele kui ka õppejõududele saab 23. ja 24. märtsil kella 19—20 ametiühingukomiteest (keemiahoone III korrus).

TERVISEPÄEV!

Selleks kutsume kõiki üliõpilasi ja õppejõude pühapäeval «Dünamo» siseujulasse (Tähtvere pargis), kus kella 11—13 on võimalik ujuda ja soovi korral sooritada ka VTK norme.

Ootame kõiki ujuma.

RATSUTAMISHUVILISED

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juurde luuakse varem ratsutamisega tegelnud üliõpilastest uus treeningurühm.

Soovijail registreerida kateedris 20. märtsini.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder

ÜTÜ

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu koosolek toimub esmaspäeval, 22. märtsil kell 18 neuroloogia kateedri auditooriumis. Kõikide ringivanemate kohalviibimine kohustuslik.

PURILENDURIKS

ALMAVÜ Tartu Tehnika ja Lennuspordi Klubi võtab vastu 17—23-aastaseid terveid noori purilenduri kursustele. Tulla Kartani 1 II korrus kuni 23. märtsini.

EÜE

AUTASUSTAMISI

Eduka töö eest autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium 11. märtsil oma aukirjaga Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva ja Eesti Õpilasmaleva aktiviste ja töötajaid, nende hulgas ka meie ülikooli üliõpilasi Kaido Ehasood (õigust. IV k.) ja Enno Tammerit (filol. IV k.).

MALEVASSE JURI GAGARINI SÜNNILINNA!

Ka sel suvel sõidab TRÜ üliõpilastest koosnev 40-liikmeline EÜE esindusrühm tööle kosmonaut Juri Gagarini sünnilinna Gagarinisse. Linna ehitavad kõikide liiduvabariikide ja kangelaslinnade üliõpilasesindusrühmad. Peale tõsise töö on au sees sport ja isetegevus. Gagarini rühmas töötanud tudengid on eelistatud EÜE välisrühmade komplekteerimisel. Täiendava info saamiseks pöörduda komsomolikomitee EÜE sektorisse, kus antakse ka perfo täitmiseks. Kiirusta! Rühma komplekteerimine lõpeb 15. aprillil.

MALEVASUVI STJUARDESSINA!

Esimest korda EÜE ajaloos avaneb selline võimalus tänavu suvel 30 kenal ja tervel naistudengil. Arvestades rühma erakordsust on ka liikmetele esitatavad nõuded erilisemad — rühma liige peab olema:

1) sisse kirjutatud Tallinnas,
2) ÜLKNÜ liige,
3) täiesti terve,
4) sajaprotsendilise nägemisega,
5) 150—180 cm kasvuga.

Korralikult täidetud ja pildiga varustatud perfo tuua komsomolikomiteesse **hiljemalt 26. märtsiks.** Tulevased stjuardessid töötavad enamasti «Aerofloti» liinidel. Tasu töö eest on korralik — 150—180 rbl. kuus + prii toit.

VÄLISRÜHMADE TÄIENDAV KOMPLEKTEERIMINE!

Seoses ülikooli välisvahetuse suurenemisega toimub 22.—26. märtsini täiendav välisrühmade komplekteerimine. Perfo tasub täita üliõpilastel, kellel on vähemalt 3 aastat malevastaaži.

Neljapäeval, 25. märtsil kell 20 toimub ph. aud. 102 rühmafunktsionääride järjekordne õppus. Osavõtt kohustuslik.

NB!

Täna ilmub ka «TГУ».

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 887. MB-03184.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

Raamatupalat

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (1293) Reedel, 26. märtsil 1982 XXXIV aastakäik

● NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidu se ministri esimene asetäitja Nikolai Krasnov ülikoolile kõrget autasu üle andmas.

EDUARD SAKI fotod

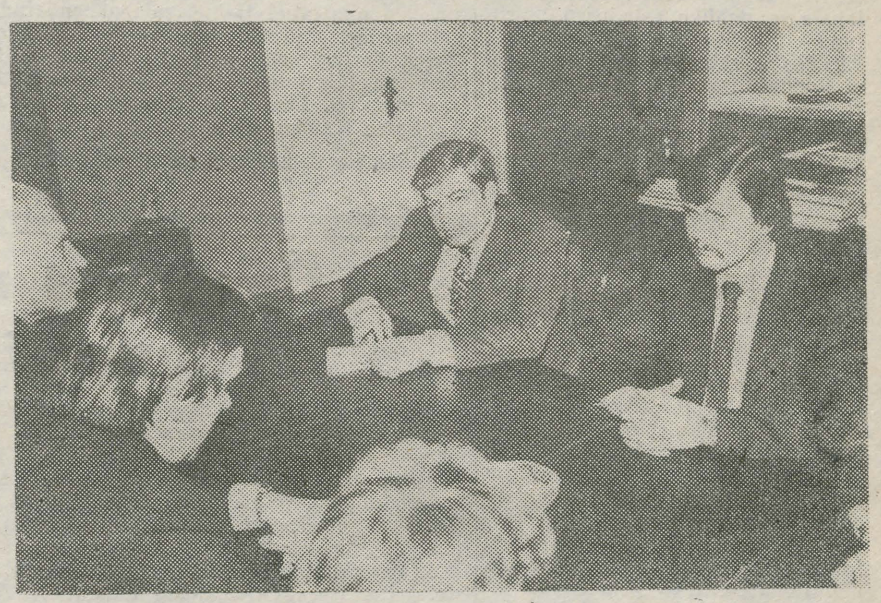

● Läinud nädalal enne vabariiklikku komsomolikongressi külastas ülikooli ÜLKNÜ Keskkomitee sekretär Aleksandr Žuganov. Fotohetk kohtumiselt rektori ja komsomoliaktiiviga.

AUTASU KÄTTEANDMISE PÄEVAL

Hommikul tuleme. Kes loengut pidama, kes kuulama. Peaaegu igal hommikul läheb osa meist mõnda ruumi remondiks tühjaks tegema või ise tööriista tõstma. Laboritöötaja jätkab oma poolelijäänud katset. Õppejõud leiab laualt sedeli: tarvis minna koosolekule. Niisugune on keskeltläbi meie tööpäev, kuhu mahub ka raamatukogu, kolleegidega uudiste vahetamine jm. Siis äkki lõikub sellesse üks pidulikum hetk: 17. märts ja rändpunalipp.

Aulas puhkpillihelide kõlades ja esinejate sõnavõtte kuulates teed tagasipilgu. Mille eest? Tõsi, oleme 1978. aastast arvatud juhtivate kõrgkoolide hulka. See toob eeliseid, tõstab kohustusi. Meie põhinäitajad on õppe- ja teadustöö. Siin on, keda ja mida esile tõsta. Arstiteadlaste, bioloogide, filoloogide, keemikute, füüsikute jt. rahvusvaheliselt tunnustatud uurimused. Mainitute rida tuleks väga pikk. Ilmeka ülevaate meie õppeasutuse algusaegadest tänaseni teeb külaline, **NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidusministri esimene asetäitja Nikolai Krasnov.** Ta mainib nimekaid teadlasi minevikust ja praegusajast, koguni andekamaid üliõpilasi. Kuuleme ka üht uudist: **ülikoolide instituutide üleliidulises sotsialistlikus võistluses sai üld- ja molekulaarpatoloogia instituut kolmanda koha.** Instituut (ÜMPI) tegutseb alles 1978. aastast, sügiseni juhtis seda praegune teadusprorektor bioloogiadoktor Ants Kallikorm, nüüd meditsiinikandidaat Laur Karu. Nikolai Krasnov annab edasi ministeeriumi kolleegiumi ja minister V. Jeljutini õnnitlused. Edu rõõmustab. Tähelepanuväärne on seegi, et tunnustus tuleb meie maa 60. ja ülikooli 350. aastapäeva künnisel.

Siis astub ministri asetäitja kõnepuldist presiidiumilaua ette. Sinna tuleb ka meie juhtkond: rektor professor Arnold Koop, parteikomitee sekretär dotsent Advig Kiris, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur ja komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren. TRÜ esindusele antakse üle NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, Üleliidulise Ametiühingute Keskнõukogu ja ÜLKNÜ Keskkomitee rändlipp ning aukiri. Professor Paul Ariste viib selle ülikooli lipu kõrvale.

Õnnitlussõnu kuuleme kodulinlaselt, EKP Keskkomitee büroo liikmekandidaadilt, linna parteikomitee esimeselt sekretärilt Indrek Toomelt ning kõrg- ja keskeriharidusministrilt Ilmar Nuudilt. Märkida võib sedagi, et rändlipu vääriliseks tunnistati kõrg- ja keskeriharidussüsteemis ainult neli kõrgkooli.

Sõna võtavad ülikooli inimesed. Bioloogiadoktor professor Hans Trass viib meid pidupäeva meeleolust tagasi argiellu. Päevad on täis tööd, ega me tunnustusele mõtlegi. Teha tuleb nüüd veel paremini, üleliiduline autasu kohustab, see toetab ka raskushetkil. Ja niisugusel säraval päeval vaatab bioloogide peregi ettepoole: muret teeb, et praegu puudub neil oma avar hoone, bioloogiakorpus.

Filoloogiadoktor professor Sergei Issakov käsitleb ülikoolis õppinud ja õppivate üliõpilaste rahvusi. Neid on alati olnud mitmelt poolt. Praegu õpib meil üle 25 rahvuse esindaja. Sellest saame aimu juba kasvõi peahoone esimesel korrusel: G. F. Parrot, H. Abovjan, J. V. Veski, E. Lenz . . .

Arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilane, Lenini-nimelise stipendiumi saaja ja teaduskonna komsomolisekretär Indrek Miidla lubab kommunistlike noorte nimel, et nad püüavad oma hea tööga hoida lippu ülikoolis mitu aastat. Seda mõtet toetab sama teaduskonna IV kursuse tudeng, komsomolikomitee liige Sergei Semenkov.

Sõna on rektoril. Professor Arnold Koop on juhtinud ülikooli ligi 12 aastat. Ametisse astus ta 24. aprillil 1970. Selle aja jooksul on suurenenud üliõpilaste ja erialade arv, süvenenud teadusuuringud, ehitatud mitu ühiselamut, füüsikute ja majandusteaduskonna maja, raamatukogu uus hoone, lisandumas on veel vajalikke ehitisi. Nõukogude ajal on ülikoolist kokku saanud kõrghariduse enam kui 25 000 inimest. See on lähemast minevikust. Rändlipp anti meile aga läinud aasta töötulemuste eest. Tore on seda vastu võtta, tore hoida, aga raske käest anda. Saavutatu ei luba peatuma jääda, ka vana *alma mater* ise kohustab oma auväärsel aastal suuremaid sihte seadma. Tuleb ju tuleva sajandi ülikooli eest vastutada meil. Meie kujundame praegu tema nägu.

Tervitustelegrammi NLKP Keskkomitee peasekretärile Leonid Brežnevile loeb ette filoloogiadoktor professor Ago Künnap.

Tähelepanuväärse päeva lõpuks saab TRÜ üliõpilasmütsi ka ministri asetäitja Nikolai Krasnov. Autudengi kohustele ja õigustele lisandub veel nahkkaanis album TRÜ fotodega.

Üks argipäev — paaritunnise peokilluga, mida sisustas ka Tartu Akadeemiline Meeskoor Alo Ritsingu juhatusel, lõppes.

VARJE SOOTAK

Tagasi komsomolikongressilt

ELKNÜ XIX kongress on lõppenud. Ettekande «ELKNÜ Keskkomitee aruanne ja komsomoliorganisatsioonide ülesanded NLKP XXVI kongressi otsuste valguses» esitas ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Donald Visnapuu. TRÜ kaheksast delegaadist esines sõnavõtuga komsomolikomitee asesekretär, õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Raivo Aavisto.

ELKNÜ Keskkomitee liikmeiks valiti TRÜ-st Raivo Aavisto ja Andrus Lauren, viimane on ka ÜLKNÜ XIX kongressi delegaat.

Järgnevalt avaldame Raivo Aavisto sõnavõtu lühendatult.

✠

ÜLKNÜ XVIII kongress seadis kõrgkoolide komsomolikomiteede põhiülesandeks parteiorganisatsioonile ja õppejõudude kollektiivile abi osutamise tulevaste spetsialistide õpetamisel ja kommunistlikul kasvatamisel, neis marksistlik-leninliku maailmavaate ja aktiivse eluhoiaku kujundamisel.

Et tulevasel spetsialistil oleks elus konkreetne siht, oleks vaja, et ta juba pärast üld- ja põhiainete omandamist saaks teada oma tulevase töökoha. Seal praktikal viibides avaneks võimalus sisse elada konkreetse asutuse, ettevõtte või organisatsiooni kollektiivi. Suurt rahvamajanduslikku efekti annaks ka diplomi- ja kursusetööde kirjutamine teemadel, mis käsitleksid praktikabaasis lahendamist vajavaid probleeme. Paraku saab tudeng meie vabariigis oma tulevase töökoha teada harilikult alles viimase kursuse lõpusirgel.

ELKNÜ Keskkomitee peaks siin juba praegu mõtlema nende töövormide väljatöötamisele, mida varasem suunamine kasvatustöö seisukohast võimaldab, samuti igati kaasa aitama selle probleemi kiiremaks lahendamiseks.

Õigesti märkis ELKNÜ Keskkomitee sekretär Donald Visnapuu aruandekõnes, et ühiskondlik-poliitiline praktika on oma arengus tonpama jäänud. Ühiskondlik-poliitiline praktika peaks olema leninliku arvestuse olulisim, kaalukaim osa.

Tarvis oleks, et ELKNÜ Keskkomitee jõuaks Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumiga ühisele seisukohale leninliku arvestuse ja ühiskondlik-poliitilise praktika ühtsuse suhtes. Pole mõtet jätkata poliitikat, kus administratsioon tirib praktikavankrit ühes suunas, komsomol leninlikku arvestust teises suunas.

Lausa moeasjaks on saanud kritiseerida vabariigi üliõpilasnõukogu. Üliõpilasnõukogu peaks olema vabariigi üliõpilaselu koordineeriv keskus, tema kaudu peaksid iga kõrgkooli komsomolikomiteesse levima positiivsed kogemused ja metoodilised materjalid, mis on saadud ühe või teise kõrgkooli töö-praktikas.

Nõukogu funktsioon võiks olla ka niisuguste üliõpilaskonna suurürituste nagu vabariigi üliõpilasnoorsoo kokkutulekute korraldamine. See oleks tippüritus, kus tehtaks kokkuvõtteid Üliõpilaste Teadusliku Ühingu tegevusest, korraldataks taidluskonkursi lõppvoor, spordivõistlusi jne. Üliõpilasnõukogu liikmeskond peaks vahetuma iga kahe aasta tagant, sest oli ju üks nõukogu ebarahuldava töö põhjusi tema liikmete kõrvalejäämine aktiivsest üliõpilaselust.

Vabariigi kõrgkoolide vahelised suhted on jäänud pinnapealseks, piirdudes sageli vaid sekretäride juhukokkusaamiste või delegatsioonide vahetamisega suurürituste puhul.

Mõned aastad tagasi tuli väärt algatus ülikooli komsomolikomiteelt. Nimelt otsustati hakata korraldama kõrgkoolide komsomolisekretäride nõupidamisi iga kord eri koolis. Kahju ainult, et esimene kohtumine ka viimaseks jäi. Ka selliste kohtumiste organiseerimine peaks olema üliõpilasnõukogu funktsioon.

Viimastel aastatel on Tartu üliõpilaselus omandanud erilise koha seni rahvaste sõpruse päevade raames korraldatud levimuusikapäevad Nende asutuste, kellele säärased ettevõtmised oleksid lausa töökohustus, kaasabi on olnud aga enam kui tagasihoidlik. TRÜ ja EPA komsomolikomitee on kultuuriministeeriumi abitagi läbi saanud. Selliseid üritusi võiks aga enam olla teistesgi vabariigi linnades.

TÄNU

NSV Liidu Teaduste Akadeemia füsioloogiaosakonna büroo otsuses anti hinnang 9.—11. juunil 1981. aastal Tartus toimunud füsioloogiateaduse ajaloo I konverentsile. Konverents toimus meie ülikoolis. Selle teokssaamisel oli suuri teeneid rektoril, füsioloogia kateedril eesotsas prof. E. Vasaraga ja Eesti Füsioloogia Seltsil eesotsas prof. E. Käer-Kingisepaga.

Otsuses märgitakse, et konverents andis esmakordselt süstemaatilise käsitluse füsioloogiateaduse kauaaegsete suundade arenemisele Nõukogude Liidus ja nende ajaloolistele alustele. Büroo kiitis heaks konverentsi töö tulemused ja pidas vajalikuks jätkata sellise ürituse süstemaatilist organiseerimist. Konverentsi eeskujuliku organiseerimise eest avaldati sügavat tänu ülikooli rektoraadile, füsioloogia kateedri juhatusele ja kollektiivile ning Eesti Füsioloogia Seltsile.

TÕLKEVÕISTLUSE

tööde esitamise viimane tähtaeg on 1. aprill. Tööd tuua meie lehe toimetusse ph. 302 (lähemalt vt. «TRÜ» nr. 4).

Liidist

RSR TAGASI VÕIDUGA

TPedI rahvaste sõpruse päevade kõrgkoolidevahelisest poliitilisteadmiste viktoriinist võttis osa ka meie RSR-i võistkond. Möödunud sügisel samas toimunud jõukatsumisel oli edukaim TPedI, mistõttu ka see võistlus nende korraldada oli.

TPedI aulas olid mälumänguks kohal kõikide Eesti kõrgkoolide võistkonnad peale TRK. Konkurentsi pakkusid veel Jaroslavli külaliste ja publiku esindused. Žüriilaua tagant juhtisid võistlust ELKNÜ Keskkomitee lektorite grupi liikmed Raivo Palmaru ja Olev Raidla.

20-küsimuselise võistluse esimese veerandi järel tundus, et tulevaste pedagoogidel on tõsine kavatsus viktoriin veel kolmandatki korda koduseinte vahel läbi viia — TPedI-le 6 punkti, TRÜ kannul 5 punktiga. Esimene neljandik ei osutunud aga määravaks, sest poolel maal oli liidripositsioon juba ülikooli käes ning enam seda ei loovutatud.

Võitis seega TRÜ-d esindanud RSR-i võistkond (Alar Maarend, Arno Saamen, Peeter Päll, Koit Noor, Ain Tähiste) 19 punktiga, 3 punktiga jäi maha TPedI, kolmas oli TPI. Järgmine võistlus toimub sügisel Tartus.

Et Tallinna sõitu ei juhtu mitte iga päev, käidi ka raadiomajas, kus põgusa ülevaate vanemate kolleegide tööst andsid endised RSR-lased Jüri Raudsepp, Raul Mälk ja Juhan Hindov.

RSR-i senaator
AIN TÄHISTE,
õigust. III k.

Ühiselamu-uudiseid

«KUI MA LAULAN, SIIS SA EI RÄÄGI VAHELE»...

Nii tuli esinejal elevushetkel saali hüüda. Eks iga etteaste võis vastakaid arvamusi tekitada, mõni ei suutnud neid enesele hoida. Pisukeses, kalgina mõjuvas teletoas **(Pälsoni 14)** peeti maha **filoloogiateaduskonna laulufestival «Mees ja kitarr»**. Muidugi lõi ka naispool kaasa ja päris toredasti. Seda kõike 17. märtsi õhtupoolikul. *Grand* auhinna ja ka publiku preemia võitis kvartett — Kai Kuresson, Taive Viiding, Peeter Panoff ja Ilmar Jõgeda. Parima Tartu-teemalise pala esitas EPA vilistlane Ilmar Ait, Kaida Gabrali ja Riina Ameri loo tekst tunnistati kõige lahedamaks, Toomas Volkmann oli edukaim meesesineja. Mõneti tavapäratuna ja värskena mõjus V. Sõukand, kelle uusromantiline paroodia tuntud laulule «Võta mind lehtede varju» pälvis publiku naeru, mees ise aga eripreemia kui kõige üliõpilaslikum ja jõulisem esineja.

Pärast võistluslikku isetegevust algas ühistegevus. Lauldi üksi, kaksi, hulgakesi. Nõnda, kuidas lusti jätkus. Vabas sundimatus õhkkonnas.

EERIK VANA

KÜLL ON KENA KELGUTA...

Paljude kujutlustes seondub vastlate tähistamine kindlasti pikkade kelgusõitude ja auravate seajalgadega. Seekordne üritus **filoloogide ühiselamus** oli siiski veidi teistlaadne. Alustati trepitraaviga: fuajeest vastassuundades laialijooksev võistlejapaar pidi läbima kõik koridorid ning teisest trepist alla laskudes finišeeruma. Roman Muljari ja Anatoli Jõe vaheline jõukatsumine lõppes viimase võiduga. Selle paari võitja aeg jäi ka noormeeste parimaks. Neidudest oli tublim Üle Kauksi. Joosti isegi segapaarides, kuigi aegu arvestati eraldi.

Õhtu jätkus neidude lumejalgpalliga. Põlvini lumes võttis üksteiselt mõõtu kolm võistkonda: žurnalistika I, saksa fil. V ja eesti fil. I. Mängiti esimese värava peale. Kui seda kolme minuti jooksul ei tulnud, lahenes kohtumine viigiga. Žurnalistide löödud ainus värav otsustaski nii matši kui ka turniiri võitja, sest ülejäänud mängud jäid viiki.

Sportlikule osale pakkus lõõgastust filmiprojektorist näidatav «Oota sa» talveseeria.

TEET ROOSAAR

100 aastat tuberkuloositõrje algusest

24. märtsil 1882 Berliini Füsioloogia Seltsis toimunud ettekandes informeeris saksa arstiteadlane, üks mikrobioloogia rajajaid Robert Koch teaduslikku avalikkust tuberkuloositekitaja avastamisest. Ta oli uurinud pedantse põhjalikkusega seni tundmata mikroorganismi etioloogilist osa haiguse tekkimises: selle mikroobi püsivat leidumist tuberkuloosihaige organismis, võimalust teda isoleerida külvides puhaskultuurina erilisele kunstlikule söötmele, nakatada kultuuriga katseloomi ning eraldada viimaste elundikülvidest taas sama bakteriilik. Kui mõni aasta hiljem saksa füüsik Wilhelm Conrad Röntgen avastas nn. x-kiired, siis oli sellega loodud alus teaduslikult põhjendatud tuberkuloositõrjele.

Kodanlikus Eestis oli haigestumine tuberkuloosi küllaltki suur. Nii suri sellesse haigusesse käesoleva kirjutise autori kaasõpilastest 11 kooliaasta vältel 2. Nõukogude Eestis on tuberkuloosi haigestumine, haigete üldarv ja suremus eriti laste ja noorukite seas alates 1950. aastast, pidevalt vähenenud.

30. märtsil kell 17 toimub Vanemuise 46 õppehoone auditoorlumis nr. 208 nimetatud tähtpäevale pühendatud I. Metšnikovi nim. Epidemioloogide, Mikrobioloogide ja Infektsionistide Eesti Vabariikliku Seltsi Tartu filiaali ja Tartu Ftisiaatrite Seltsi ühine koosolek. Ettekandega tuberkuloosi mikrobioloogia-alastest uurimustest TRÜ-s esineb dots. S. Laanes, tuberkuloositõrje ajalugu Tartus käsitleb vabariigi staažikamaid ftisiaatreid dr. E. Laisaar.

Ootame arstiteadlaste elavat osavõttu.

Dotsent EUGEN TALLMEISTER

Kolm kongressi küsimust

esitasime üleliidulise haridustöötajate, kõrgemate õppeasutuste ja teadusasutuste töötajate ametiühingute IX kongressi delegaadile, žurnalistikaüliõpilasele MAIRE AUNASTELE.

● Kui suur on ametiühinguorganisatsioon, mille liikmeks meie oleme?

Meie süsteemi ametiühinguorganisatsioon ühendab 154 000 algorganisatsiooni, milles liikmeid on ligi 9 miljonit. Üliõpilasi ja tehnikumiõpilasi on nende hulgas üle kahe ja poole miljoni.

Kongressile kutsuti üks esindaja 10 000 liikme kohta, kokku 900 delegaati. Meie vabariigi esindus oli väikseim — 6 liiget.

● Tõstatati kongressil mõni terav probleem, millega on otseselt seotud ka kõrgkoolid?

Et kongressid toimuvad 5 aasta järel, kerkib igaühel neist kindlasti päevakorrale mõni uus akuutne probleem. Tundub, et seekord on niisuguseks pedagoogiline kaader. Terves Nõukogude Liidus on terav puudus õpetajatest, eriti algklassides. Ainuüksi Moskva linnas puudub näiteks 700 algkooliõpetajat. Siit tuleb ka ülesanne: anda tulevastele pedagoogidele niisugune ettevalmistus, mis lubaks ühel õpetajal teha tööd kahe eest. Seda eelkõige õpetamise kvaliteedi parandamisena. See viimane — õpetamise taseme tõstmine — peaks saama ka ametiühingu organiseeritava sotsialistliku võistluse eesmärgiks.

● Mida huvitavat pakkus kongressi ürituste programm?

Olin arvatud gruppi, mis kohtus NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri V. Jeljutiniga. Sel kohtumisel kõneldi palju üliõpilaste olmest, mille probleemid erinevates liiduvabariikides on ühesugused. Minister arvas, et riigis, kus ainukesena maailmas on ametiühingute liikmeteks ka üliõpilased, peaksid kõik üliõpilasprobleemid olema lahendatavad just ametiühingu abiga.

Õpetame uutel arvutitel

Sel semestril toimub osa programmeerimise algõpetusest juba kolmel uuel ülimoodsal väikearvutil «Apple II+», mis on üles seatud programmeerimise kateedris. Üks selline arvuti on tavalise kiriutusmasina suurune. Suhtlemiseks kasutatakse peale klaviatuuri veel monitori, milleks võib olla ka kodumaine must-valge või värviteler. Välismäluseadmeks on kas spetsiaalne kettasseade või tavaline kassettmagnetofon. Vaatamata miniatuursusele on «Apple II+» oma võimsuselt võrreldav teise põlvkonna toasuuruste arvutitega, töökindluse ja tarkvara osas aga kindlasti ületab neid. Tarbija käsutuses on vähemalt viis programmeerimiskeelt ja rohkesti abisüsteeme. On rikkalik valik meelelahutuslikke mänguprogramme, s.h. tugev maleprogramm.

Peale programmeerimisalase õppetöö on need aparaadid juba kujunenud hinnatud abilisteks ka teadustöös.

Fotol näeme uutel arvutitel töötamas programmeerimise kateedri vanemõpetajaid Anne Villemsit ja Jaan Kaasikut.

JÜRI KIHO
TÕNU MÕLSI foto

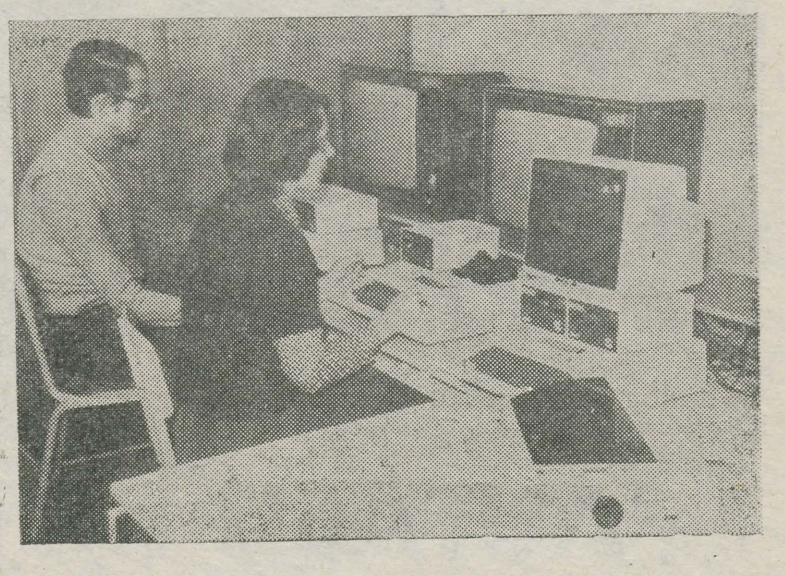

Homme kl. 12 alustavad Vanemuise t. 46 teaduskondade juubelikonverentside sarja matemaatikud. Vilistlaskonverentsi plenaaristungil esinevad J. Einasto, Ü. Lumiste, I. Petersen, O. Prinits ja L. Võhandu.

See on suurepärane õpik

Vahetult enne naistepäeva jõudis müügile kõrgkoolide vene õppekeelega rühmadele mõeldud «Учебник эстонского языка». Selle on koostanud TRÜ eesti keele kateedri õppejõud A. Valmet, E. Uuspõld ja E. Turu. Raamatu soliidne maht (504 lk.) ja nägus kujundus lõbusate illustratsioonidega (kunstnik J. Sonn) ahvatlevad ligemalt tutvuma.

Autorid on seadnud endale eesmärgiks pakkuda 40 õppetükis võimalikult mitmekesist ja üldkasutatavat eesti keele leksikat, seostades seda põhiliste grammatiliste konstruktsioonidega. Nii ongi iga õppetüki kohustuslikeks lõikudeks teatud grammatikaosa, lugemispala koos uute sõnadega ja harjutused (arvult 7—8). Valikuliselt on nendega põimitud vanasõnu, mõistatusi, mõtteteri, nalju, luuletusi ning väljendeid ja vestlusi, mis oma mitmekesisusega hoiavad ülal õppija huvi aine vastu. Lugemispaladki on spetsiaalselt selle õpiku tarvis koostatud, nagu osutavad pealkirjad «Kus toimuvad loengud?», «Meie rühm», «Raamatukogus», «Huvid võivad olla erinevad», «Üliõpilaste suvi», «Käärikul», «Väliskülalised ülikooli komsomolikomitees», «Demonstratsioonil», «Stipendiumikomisjoni koosolek» jt. Kriitpaberil fotod Eestimaa eri paigust seovad sobivalt õppija tähelepanu keskkonnaga, kus tal tudengiaastail ja ilmselt hiljemgi tuleb viibida.

Grammatika üksikosade esitus on metoodiliselt hästi läbi mõeldud, kusjuures pakutavat on püütud maksimaalselt näitlikustada. Koostamisprintsiipidelt erilaadsed harjutused aitavad iga õppetunni sisu hästi kinnistada.

Õpiku sissejuhatavat osa, milles on juttu eesti kui soome-ugri keele põhilistest erinevustest vene keelega võrreldes, soovitavad autorid aeg-ajalt üle lugeda. Ununud sõnade kätteleidmiseks on mõeldud raamatu lõpus eesti ja vene keele sõnade registrid. Lisadesse on paigutatud ülevaatlikud käänamis- ja pööramistabelid. Et meil praegu puudub eesti keele grammatika terviklik ülevaade vene keeles (mida muide läheks hädasti vaja), poleks olnud paha tuua raamatu lõpus eraldi välja hajali paiknevate grammatiliste lõikude sisukord või indeks. See oleks tõstnud õpiku kasutamisväärtust otsese grammatilise käsiraamatuna.

«Учебник эстонского языка» on oivaline eesti keele õpik, mille on koostanud suurte praktiliste kogemustega õppejõudude kollektiiv. Varustatud Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi soovitusega, kuulub see õpik kindlalt nende hulka, mis väärivad ülikooli juubeliaastal erilist esiletõstmist. Põhieeldus eesti keele korralikuks omandamiseks vene õppekeelega rühmades on nüüd olemas, kui ainult puudu ei tuleks üliõpilaste distsipliinist ja heast tahtest, ilma milleta kõrge õppeedukus selleski aines jääb vaid unistuseks. Õpiku käibeväärtust tõstab asjaolu, et ainuüksi TRÜ-s tuleb selle najal eesti keel selgeks õppida enam kui 20 eri rahvuse esindajail.

PAUL ALVRE

Moodne õppetehnika seisab

Õppeprotsessi tehnifitseerimisel on suur osa kodoskoopidel ehk valgustahvlitel. Nende abil saab kiledele kantud jooniseid ja kirjutusi projitseerida auditooriumi seinale või tahvlile. Nii on kujutis hästi nähtav ka suhteliselt valges ruumis. Asendamatud on valgustahvlid mitmesugustel nõupidamistel ja konverentsidel. Senisest enam tuleks valgustahvleid kasutada ka kursuse- ja diplomitööde kaitsmisel, sest senikasutatud viis, kus töö põhitulemused (samuti ka valemid ja joonised) esitatakse tavalisel tahvlil, on liiga aeglane ja kohmakas.

Veel mõned aastad tagasi valgustahvlid ülikoolis puudusid. Praegu on olukord muutunud — õppetehnika valitsusest saadud andmete kohaselt on meie käsutuses 90 valgustahvlit, millest valdav osa on ostetud valuuta eest (domineerib Saksa DV päritoluga valgustahvel «Polylux»). Kahjuks aga seisab see moodne ja vajalik tehnika enamasti kasutamata lihtsal põhjusel — puuduvad vastavad kirjutusvahendid. Kirjutuste ja jooniste kandmiseks kilele ei kõlba tavalised pasta- või viltpliiatsid; selleks on tarvis erilisi veekindla tindiga viltpliiatseid, mida aga meil seni ei toodeta. Neid on soovitatud hankida väliskomandeeringutel viibivatel õppejõududel (hind on suhteliselt tühine). See pole aga kuigi kindel abinõu, sest väliskomandeeringutel käivad vaid üksikud õppejõud, samuti on nende pliiatsite kasutamisaeg kuivamise tõttu piiratud. Seepärast on välja töötatud mitmeid kodutööndusliikke retsepte (näiteks on soovitatud segada tinti «Raduga» ja likööri «Vana Tallinn»; ajaleht «Nõukogude Õpetaja» soovitab «Radugale» lisada hoopis suhkrut ja šampooni). Kuuldavasti olevat ka TPI keemikud koostanud retsepti; see tint on aga küllaltki defitsiitne ja olemasolevatel andmetel ei võimalda teha vajaliku kvaliteediga jooniseid ning kirjutisi.

Allakirjutanu arvates tuleks võimalikult kiiremini hankida vastavaid viltpliiatseid välismaalt tsentraliseeritud korras (näit. Saksa DV-st või Soomest). Kui see aga ei peaks osutuma võimalikuks, tuleks paluda appi meie keemikuid sobiva menetluse väljatöötamiseks.

Küsimus võib tunduda pisiasjana, kuid tuleb arvestada, et kallis ning defitsiitse valuuta eest hangitud tehnika jääb seni suurel määral kasutamata.

ÜLO LEPIK,
matemaatikateaduskonna
tehnifitseerimiskomisjoni
esimees

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust kauaaegse hea töö eest 50. sünnipäeval trükitöölistele AINO LAASILE ja MILVI MALLEUSELE, vanembibliograaf TIIU PÕLLUMAALE ja vanemõpetaja ARNOLD OJALE; 60. sünnipäeval valvur VAIKE ROOSALE; 70. sünnipäeval vanemõpetaja LALLA GROSSILE, klaverisaatja HELGA LILLEORULE, desinfektor ELSA SAKNALE ja majahoidja MARIA IVANOVALE; 75. sünnipäeval valvur LINDA LEHISELE.

Tartu suusamaratoni organiseerimise eest pälvisid tänu õppejõud ARNOLD OJA, LEMBIT KUUSE, ARNE KIVISTIK ja OSVALD ALLIKAS ning üliõpilased ERKI KÜLM, MATI LUHT, RAIVO JAKOVITS ja ANDRES SKUIN.

TÖÖKAITSE

Töökaitse individuaalkonsultatsioonid diplomandidele toimuvad keemiahoone ruumis 406 füüsika- üliõpilastele kolmapäeviti, keemia- ja kaubatundmise osakonna üliõpilastele neljapäeviti ning bioloogia-geograafiateaduskonnale (tead. ü.) reedeti kl. 11—13.

HUUMORIÕHTU

Neljapäeval, 1. aprillil kell 19 TRÜ uues kohvikus HUUMORIÕHTU. Külas Vladislav Koržets ja Ilmar Trull ajakirja «Pikker» toimetusest. Disko.

Pääsmete eelmüük teisipäeval ja kolmapäeval kell 14—16 TRÜ peahoones.

Koos seminaril

ÜTÜ

15.—17. märtsini toimus Vana-Otepääl järjekordne ÜTÜ vabariiklik seminarlaager, korraldajaks sedapuhku Tallinna Pedagoogiline Instituut.

Jutt kandus kohe ÜTÜ põhiprobleemide arutamisele, ehkki esile tuleks tõsta ka instituudi baasi suusamuuseumi ja selle ruumes toimunud üritusi. Esimesel õhtul kuulasime Otepää keskkooli direktori Heino Mäe juttu selle kandi ümbrusest ja sealt pärit tuntud inimestest. Baasi praegune peahoone on ehitatud 1879. aastal Jakob Hurda initsiatiivil Otepää kihelkonnakooliks. Õpetajatena töötas seal ka Jakob Pärn, kooli tuntumatest õpilastest võib nimetada Otto Grosschmidti, August Velnerit, Oskar Kruusi, Enn Volmeret. Otepää ümbrusse on kavas rajada 6 kilomeetri pikkune 22 vaatepunktiga looduse õpperada. Meie ÜTÜ aktiiv läbis seekord raja Heino Mäe slaidide vahendusel.

Enne diskot vaatasime ka «Päratrusti» musta huumori filme.

Teine seminaripäev kuulus juba jäägitult ÜTÜ-le. TPedI-st ja tema ÜTÜ-st rääkisid instituudi teadusprorektor dots. M. Arvisto ja ÜTÜ juhendaja prof. L. Andresen.

ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees Johannes Tammeorg **(pildil)** kõneles ÜTÜ probleemidest vabariigi tasemel. Ettekandja oli äsja naasnud Moskvast, kaasas NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegiumi, ÜLKNÜ Keskkomitee büroo ja üleliidulise teaduslik-tehniliste ühingute presiidiumi büroo ning üleliidulise üliõpilaste teadustöö nõukogu otsused.

Võime oma vabariigi ÜTÜ tööga üldiselt rahul olla. Möödunud aastal märgiti üleliiduliselt ära 21 tööd, see on Liidu keskmisest 3 korda kõrgem, kui lähtuda üliõpilaste arvust. Mullu saime kokku 8 medalit (TPI 4, TRÜ 3, EPA 1) ja 13 diplomit (TRÜ 6, TPI 5, EPA 1, TPedI 1). Need ilusad arvud ei anna siiski põhjust täielikuks rahuloluks. Üliõpilasteadurite juhendamisega ei tegele üks viiendik õppejõude ja pooled teadurid. Palju on meie töös ka formalismi ja arvude tagaajamist.

Dots. J. Tammeoru ettekandele järgnenud mõttevahetus võttis lõviosa teisest seminaripäevast. Pole teada, kui palju oli ÜTÜ probleemidest juttu sellele järgnenud lõpudiskol. Mitteametlikel ja kontrollimata andmetel kestis see kella kuueni hommikul. Kuid õige teaduslik üritus pole ilma kuluaarideta mõeldavgi.

JAAN SOOTAK
KALLE KOLTERI foto

100 aastat geograafiaprofessori J. G. Granö sünnist

Geograafide esimeseks juubeliürituseks ülikooli suuraastal oli geograafiakateedri rajaja, professor Johannes Gabriel Granö 100. sünniaastapäeva tähistamine.

Esimese maailmasõja ja Kodusõja järel tööd alustanud Tartu ülikool oli rahvusliku kaadri vähesuse tõttu sunnitud õppejõududeks kutsuma välismaa teadlasi. Nii asus 1919. aastal geograafiaprofessorina tööle soomlane Johannes Gabriel Granö, kelle sünnist 14. märtsil möödus 100 aastat.

J. G. Granö oli saanud tuntuks aastail 1906—1916 korraldatud Siberi, Altai ja Mongoolia ekspeditsioonidega.

Tartus asus ta täie innuga loenguid pidama, milleks õppis ära eesti keele, rajas ülikooli geograafiakabineti, muretses sellele rikkaliku kaardikogu, tegeles teadusliku tööga. Granö loengud olid populaarsed. Neid kuulasid peale geograafide paljud teised loodusteadusi õppivad üliõpilased. Ta pani aluse Eesti maastikuteaduslikule uurimisele, rakendades siin uusi meetodeid, mida hiljem Soomes töötades edasi arendas. Eesti geograafilisel uurimisel on teedrajava tähtsusega 1922. aastal ilmunud «Eesti maastikulised üksused».

Aastail 1920—1923 oli Granö Eesti Kirjanduse Seltsi kodu-uurimise toimkonna esimees. Ta toimetas 1922. aastal ilmunud esimest kihelkonnakirjeldust «Palamuse kihelkond», mis oli omamoodi proovipeatükiks 1925. aastast ilmuma hakanud koguteosele «Eesti».

Tartus töötas Granö 1923. aasta kevadeni. Tema õpilastest said hiljem mitmed tema töö jätkajad ülikooli geograafiakabinetis. Granö lühiajaline, kuid viljakas tegevus ülikoolis leidis tunnustust teadlase ja pedagoogi 50. sünnipäeval 1932. aastal, mil Loodusuurijate Selts ja Eesti Kirjanduse Selts valisid ta oma auliikmeks. Tartu ülikool andis talle sel puhul audoktori kraadi.

Pärast Tartust lahkumist töötas J. G. Granö geograafiaprofessorina Turu ja Helsingi ülikoolis. Aastail 1932—1934 oli ta Turu ülikooli rektoriks.

J. G. Granö suri Helsingis 23. veebruaril 1956.

*

J. G. Granö juubelikonverents, mis peeti ruumides, kus Granö omal ajal töötas, tõi kokku rohkesti kuulajaid. Ülevaate teadlase elust ja teaduslik-pedagoogilisest tegevusest andis prof. E. Varep. TPI prof. U. Mereste rääkis Granö teoreetilistest töödest, mis olid paljus, sealhulgas üldise teadusloo küsimustes, suuresti oma aega ennetavad. J. G. Granö poolt väljapakutud ja alles nüüd rakendamist leidvaid printsiipe maastikuhoolduses käsitles ülikooli looduskaitse ja kodu-uurimise kabineti juhataja J. Eilart. Granö Mongoolia-ekspeditsioone tutvustas dots. E. Kukk.

Ülikooli Teadusraamatukogus pandi üles J. G. Granö töid tutvustav näitus, mida illustreerivad tema poja, Soome akadeemiku Olavi Granö (ka geograaf) ajakirjale «Eesti Loodus» saadetud fotod.

HEINO MARDISTE

Loodame mõlemapoolset kasu

See oli jaanuaris, kui žurnalistikakateedril olid külas EKP Võru rajoonikomitee esimene sekretär A. Männiste, Võru ajalehe toimetaja H. Kasesalu ja toimetuse liige, meie žurnalistika eriala lõpetanud N. Navi. Jutt oli tõsine ja asjalik: sõlmime kateedri ja toimetuse vahel šeflussuhted. Kohtumise algatajateks olid Võru seltsimehed.

Reedel, 12. märtsil oli kateedri esindus külas Võrus. Prof. J. Peegel, dotsendid M. Lauristin ja P. Vihalemm analüüsisid «Töörahva Elu» viimaste kuude numbreid ja tegid mõningaid konkreetseid ettepanekuid lehe sisukuse ja kujunduse parendamiseks. Kõneldi ka nendest tulemustest, mida on juba andnud kateedri poolt teostatav uurimistöö rajooniajalehtede osast ja efektiivsusest meie vabariigi massikommunikatsiooni vahendite süsteemis. Toimunud nõupidamisest võtsid osa EKP Võru rajoonikomitee esimene sekretär A. Männiste ja sekretär V. Saliste. Kohtumine oli asjalik ja küsimusterohke.

Kirjutasime alla ka kateedri ja toimetuse vahelisele šefluslepingule. Kateeder kohustub korraldama toimetuses seminare ja arutlusi, abistama vajaduse korral toimetust ka konkreetse kaastööga, organiseerima «Töörahva Elu» materjalide põhjal kursuse- ja diplomitöid, korraldama paremini praktikantide saatmist toimetusse. Toimetus kohustub tutvustama üliõpilastele neid küsimusi, mis kerkivad ajakirjaniku ette maal. Selleks korraldatakse kohtumisi ja ka väljasõite majandeisse. Toimetus lubab tõsta nõudlikkust praktikantide juhendamisel, pöörates erilist tähelepanu üliõpilaste ideelis-poliitilisele suunamisele ja ajakirjaniku kutseeetikale.

On heameel märkida seda huvi ja aktiivsust, mida selle esimese šefluslepingu sõlmimisel ilmutasid «Töörahva Elu» peremehed-väljaandjad EKP Võru rajoonikomiteest. Üritus on muidugi tunnustuseks TRÜ-s tehtavale tagasihoidlikule tööle, seepärast püüame lepingut hästi täita.

Järgmise üritusena on aprillikuus kavas seminar «Töörahva Elus» ajalehekeele ja stiili teemal. Muide, enamik üritusi toimubki edaspidi Võrus. Seal on toimetusel ja trükikojal moodsad, ilusad ja avarad ruumid, milliseid kateeder endale ka julgeimates ulmades ei suuda kujutleda.

JUHAN PEEGEL

Majandusteaduskonnas

tähistati teatrikuud kohtumisega «Vanemuise» kirjandusala juhataja-te **Evald Kampuse** ja **Viktor Samoiloviga**. Jutuks tuli, mida kirjandusala juhataja siis tegelikult teeb. Ta peab tundma kirjandust, leidma kontakti autoritega, abistama lavastajaid, hoolitsema külaliste eest, jne., jne. Ühesõnaga, kirjandusala juhataja peab üks universaalne inimene olema.

E. Kampus tundis muret, et meie vabariigis pöörab ajakirjandus teatrile erilist tähelepanu ainult teatrikuul. Ometi mööduvad teatris kõik kümme kuud täie pingega. Jutt kandus publikule. Eesti teatripublik on oma reageeringutes üsna tagasihoidlik. Lähemalt uurides pidavat aga meie vaatajate nägu rääkima rohkem kui näiteks Kesk-Aasia või Bulgaaria teatrikülastaja aplaus.

Muudatused ülikooli ja «Vanemuise» suhetes?

Suurt klappi üliõpilastega pole. 50.—60. aastatel olid eriti aktiivsed teatrit külastama ja arutlema seal nähtu üle arstiteaduskonna tudengid. Viimasel ajal selliseid kokkusaamisi pole olnud.

Kas üliõpilastest keegi pole tulnud pakkuma omakirjutatud näidendit?

Üliõpilased pole, aga pensionärid ujutavad näidenditega meid üle. Nii et kirjutage ja tooge oma näidendid meile. Võimaluse korral püüame ka lavastada.

IMBI KOOP,
majandusteaduskonna
pressisekretär,
maj. III k.

NB! Teatrist ja teatrikuust lähemalt järgmises lehes.

HETK

Jälle on öö, jälle on tähed ja muusika, jälle on tants. Oo, see on tuttav karussell... Ma tantsin, mul on tuhandeid jalgu, mul on tuhandeid käsi, ma lendan, lendan... ega tea, mis on paigalseis. Tulede põletavad värvileegid lahvavad silmi, ka mina põlen, tiirlen koos laotusega... Ja muusika, see piinavõige muusika, mille iga heli kisub ise närvi, iga noot jõuab ise soonde. See värelev, aina kasvav elamise rõõm... Edasi, kuni kaob kõik väärtusetu, jääb vaid hing, tema, tumm kõiketeadja, otsekui kummaliste taimedega aed... Üli-hetkede teadvustamata lumm... Seal tunnen ma äkki — ainult hingel on võimu, ainult hing teab tõde.

Ekstaas

Temata poleks joobumisi ega taltumisi, tõuse ega langusi, elu igavest kaksainsust, südamesundi. Ei ole ilmas midagi kaunimat selle tunnetamisest.

Nii tundsin ma äkki. Vist olin allikale jõudnud. Siis mõistsin tarkade kurbust ja suur valgus oli mu üle.

KÄRT HELLERMA

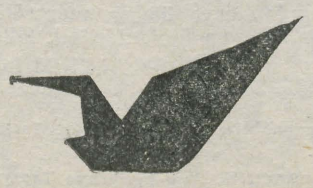

„... kaasa elades kõigele elavale ...“

Kakskümmend neli aastat tagasi sündis EPA ja TRÜ tudengite looduskaitsering. Traditsiooniliselt kogunevad aastapäevale nii teerajajad kui tänased liikmed. Ligemale veerand sajandiga on tekkinud kaunis soliidne arv ringi vilistlasi, keda juba aastaid toob üks märtsikuine nädalavahetus ülikoolilinna, vaatama, kuidas tudengite LK ajahambale vastu peab. Mitmed neist on veel nüüdki rohkem kui ühel korral oma õla noorte ettevõtmisele alla pannud.

Ringi juhendaja Jaan Eilarti päevakohase sõnavõtu järel esinesid Peeter Hussar (LK suvistest töörühmadest), Andres Tõnisson (Setumaa kaitsmisest) ja Ain Vellak (Eesti koobastikust). Tagasivaade aastasele tegevusele sai napp ja üsna kriitiline, kuigi seda, mis kroonikaalbumit sirvides silmade eest läbi veeres, polnudki nii vähe.

*

Eelmisel tööaastal lõppes nädal korduvalt vabrikusuitsust ja linnakärast eemal. Mööda maanteed ja metsaalust, mäeveerge ja orunõlvu, lirtsuvat karja- ja vesist heinamaad läks kummikutervi. Kes tahtis tagasi armsakssaanud paika või soovis enda jaoks avastada Eestimaal seni nägemata kanti; kes otsustas enne Pariisi minekut Nuustakul ära käia või eelistas loomaaia-kaamelile haavikuemandaga tõtt vaadata; kes soovis end lahti raputada tuhvlid-diivan-televiisor-*süsteemist või...*

Jaa, võimalusi on n+1, et sõita tramm number üheteistkümnega läbi kevadiselt õitsele puhkenud või talvepuhkuseks valmistuvate maastike ning tuhiseda mööda härmatanud okstest ja sädelev-kargetest hangedest. Sõbralikult jagasid seljakotti fotoaparaat, võileib ja termospudel nii Agusalu soostikus kui Muraka rabas. Kordumatu elamuse said tedremängu jälgijad Kunda Lammasmäel, kauaks jäi meelde ka käik Tähtverre metskurvitsat vaatama. Koos «Noor Tartuga» korrastati Raadi kalmistut. Kevadest kevadesse korduv linnulaulu kuulamine pole siiani huviliste puuduse üle kurta saanud. Igihaljas traditsioon on ringi kevadine lõpulõke, ühtlasi sümboolne hüvastijätt nendega, kel stuudiumiaastad täis.

Traditsioonid aitavad meil oma nägu kujundada. Eks seepärast lükatigi mitmendat korda järjest töövanker terveks kooliaastaks veerema just Ahja jõe ürgoru kallastel.

Ikka Taevaskojast Valgemetsa, mööda Akste sipelgakolooniast, Saesaare paisjärvest, kunstnik Vanda Juhansoo «nõiamajast» jpm. Ringi nn. avamatk polnud sel õppeaastal mitte esimene kord, kus meeldiv ja kasulik leidsid teineteise nelja seina vahelt väljas. Üsna septembri alul käisid asjahuvilised koos seeneteadlase Sõmermaaga sügiseses Valgemetsas talvevarusid täiendamas. Oktoobris sai veel Tabiveres laanepüüd otsida; Tartu lähedastes Arukülа koobastes uudistada; koos ringi vilistlaste, geograaf Helve Antoniga Vooremaa lõunaosa kaeda, seades sammud Äksi—Kukulinna—Saadjärve looduseõpperajale. Looduskaitseringi bussiekskursioon viis Setumaale, tutvuma Lutepää liiviku, Piusa-äärsete klaasliiva-kaevanduste, Ilumetsa meteoriidikraatriga.

Reisi kobraste riiki juhtis neid aastaid uurinud zooloog Nikolai Laanetu. «Topelt ei kärisel» kehtib ka Lahemaa kohta, kinnituseks kahepäevane suusamatk koos rahvuspargi direktori asetäitja ringi vilistlase Arne Kaasikuga ning teadustöötaja Heiki Ripsiga ja loomade loendus koos metsainstituudi metsakaitse laboriga.

Seda kõike kokku ei ole just vähe. Möödunud tööaastast kokkuvõtteid tehes jäi ka ringi juhatuse esimehe Andres Tõnissoni sõnavõtust kõlama mõte, et tänavu langes senisest suurem osakaal välisüritustele.

Traditsiooniliselt, juba kuuendat korda, vahendas Jaan Eilart muljeid IUCN Peaassambleelt Uus-Meremaal. Ülo Manderi ja Nikolai Laanetu vahendusel sai kuulda ja näha noorte teadlaste 1981. a. Tšuktšimaa-ekspeditsiooni muljeid. Alfred Kongo ja Kaljo Põllu näitust kunstimuuseumis aitasid avada Alfred Kongo ise ja Jaan Eilart. Et edaspidises tegevuses teooria ja praktika vahekorda õigeks panna, toimus «suu puhtaksrääkimise» koosolek. Välja ütlemata ei jäänud ka raamatu «Käitumine looduses» lugemisel tekkinud mõtted ega arutamata looduskaitseprobleemid.

*

Viktoriinis võtsid võrdsetel alustel mõõtu nii vilistlased kui tänased tudengid. Kes sai tordi, kes sai veidi targemaks.

Aeg ei peatu, vaid aina edasi tõttab — tõdesid kõik, kuulates Fred Jüssit ja killukest tema fonoteegist. Ei nõudnud just erilist fantaasiat, et EPA klubist end rannakive noolivatesse lainetesse või laanesügavusse kujutada — niivõrd ilmekas oli helitaust. Loodushäälte vahele sobisid hästi ka Hendrik Relve metsameeste ansambli temaatilised laulud.

Tule vaata, ja siis mõtle, kas sa edasi tuled. Üks kord tasub alati tulla. Võib-olla «unustadki» end rohelise luuderohuembleemiga kuulutuse kutsetele järgnema nagu need mõniteistkümmend neidu-noormeest, kellest ülemöödunud laupäeval looduskaitseringi liikmed said. Sest juba Albert Schweitzer on öelnud: «Nii nagu laine ei saa omaette olla, vaid võtab osa ookeani pidevast voogamisest, nii ei saa meiegi elada oma elu üksnes endale, vaid ikka ainult kaasa elades kõigele elavale, mis meid ümbritseb.»

KERSTI MAAL,
žurnalistika II k.

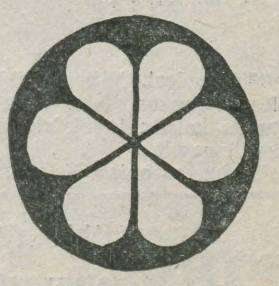

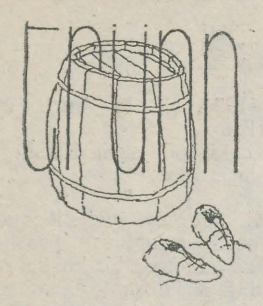

TRÜ-SÕNASTIK

Teatavasti läheneb Tartu Riikliku Ülikooli (TRÜ) juubel ja seetõttu otsustas «TRÜNN-i» toimetus välja anda TRÜ-sõnastiku, mis on mõeldud kõigile TRÜ-ga seotud inimestele igapäevaseks kasutamiseks.

«TRÜNN-i» kirjastus.

TRÜ — Tartu Riiklik Ülikool
trügima
trühvel — kompvek; mugulja maa-aluse viljaga seen
trüki/arv jne.
trükk
trümm

TRÜNN — ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» naljanurk
trümoo — suur seinapeegel; akende-vaheline seinaosa
trüpaflaviin — antiseptikum
trüpanosomiaas — aafrika unitõbi
trüpanosoom — keerdviburlane
trüpasool — antiseptikum
trüpsiin — valke lõhustav ensüüm
trüptofaan — aminohape

RATSIONAALNE TOITUMINE EHK KUIDAS STIPITA ELADA

Hommikusöök. *Siin on küll asi selge. Üleliigne toitumine on kurjast. Seepärast jätke see söögikord kindlasti vahele.*

Lõuna. *Kogu päeva siiski nälgida ei maksa. Kõige otstarbekam on osta poest päts saia ja pakk petti. Kas tunnete ikka, kuidas kõht täitus? Raha saamiseks korraldage ühiselamus (loomulikult juba eelmisel päeval) välkoperatsioon «Kristall 82». Soovitav on seda teha koos kaaskannatajatega, sest nii suure ürituse läbiviimine nõuab kaalutud ja peensusteni läbimõeldud tegevusplaani.*

Õhtusöök *on kõige vähem muret tekitav söögikord. Tuleb lihtsalt tunda võimalikult paljude tubade elanikke. Kindlasti ei keeldu nad teiega viimast saiakannikat jagamast. Et ühtesid tuttavaid mitte liialt koormata, koguge ühest toast paar kartulit, teisest tükk leiba jne. Kui see aga mingitel põhjustel ei õnnestu, siis sööge lõuna ülejääke või lööge kampa rohkete napsisõpradega, sest üks taksoviin sisaldab 375 kilokalorit.*

Kui te terve semestri niiviisi toitunud olete (ja veel elate), siis võite end tõeliseks üliõpilaseks pidada.

Head toitumist

soovitab

KOLJAT SPARTAK

DETEKTIIV

Kolmapäeva hommikul kella poole kaheksa paiku suundus kodanik N. kohvikusse tassikest kohvi jooma. Kohviku lähedusse jõudnud, peatus tema pilk vasemal kinganinal. Nimelt asetses seal vereplekk. Et kodanik N. oli eradetektiiv, otsustas ta paljastada ilmselge kuriteo. Tuldud teed tagasi sammudes nägi ta vereplekke ka lumel. Kuna need viisid kaugele, järeldas N., et kannatanu oli saanud tõsiseid haavu. Vereplekkide säbrulistest äärtest järeldas kodanik N., et haav pidi paiknema rinnus või peas. Eradetektiiv N. kobas oma paremat taskut ja väljastas sellest luubi, et verepleki olemasolus ja värskuses lõplikule selgusele jõuda. Pingelise uurimise käigus ei märganudki ta, et veri oli tilkunud ka luubile. Kahjuks jäi kuritegu avastamata, sest hetk hiljem langes kodanik N-i ninast viimane verepiisk ja ta langes elutult kokku. Kohv jäigi kahjuks joomata.

LEOPOLD 8

Leopold käis ühe targa mehe loengul. Too rääkis, et inimesel on eluks tarvis kindlat eesmärki. Eesmärk peab olema reaalne ja inimene peab kogu aeg sihi poole liikuma.

Leopoldile tegi targa mehe jutt suurt rõõmu. Temal ju eesmärk ammu olemas. Nii mugav eesmärk pealegi, et kohale jõuab ka seistes. Taarajärjekorras.

Repliik

Avalik kiri armsale sõbrale

Ehk küll võib-olla veidi ebaviisakalt tõttan Sulle kõigepealt endast kõnelema. Meil on siin nimelt niipalju uudiseid ja kõige suurem ja tähtsam neist on uus raamatukoguhoone.

Sa võid ju öelda, et kohvik pole asi, mille pärast kära tõsta — raamatud on siiski tähtsamad. Sul on õigus ja ei ole ka. Muidugi elan ma ära ilma kohvi ja võileivata, aga... Vaata: alguses oli välja kuulutatud, et kohvik on lahti kella 10 hommikul kella 9 õhtul. Siis hakati kohvikut kinni panema kell 17 ja mitte üks kriips hiljem. Ma ei ole päris lootusetu vesipea, et ma aru ei saaks: kui töötajaid vähe on, siis nad lihtsalt ei jõua. Iseasi, kas ma seda usun, ja see pole minu süü — ausõna! — et taoliste väidete tõepäras kahtlen. Miks ma ei peaks siis kahtlema, kui laupäeval ilma mingi hoiatuseta kohvik juba kell 16 suletakse? Samuti ühel täiesti orgisel päeval pool viis. Kas tõesti on töötajõudu nii vähe?

Kõige hullem aga alles tuleb — see on reserveerimine. Kas Sina üldse suudad ette kujutada — **raamatukogu kohvik suletakse lugejatele** *juba kell 2 päeval.*

Ma arvasin, et see raamatukogu on mulle ehitatud, olen ju tudeng. Sellisel juhul on kohvik ja raamatukogu hoopis erinevad asjad — esimeses (täpsemini tema suletud uste taga) tunnen ennast küll ülearuse vaese sugulasena.

Me näeme igapäevases elus sageli ülbust — kohvikutes, kauplustes, saapaparanduses ja mujal. Kui kioski aknal ripub ametlikul tööajal silt «Suletud», siis võtan seda isikliku alandusena. Ma tahan põhjendust ja mul on õigus seda tahta. Mis puutub raamatukogu kohvikusse, siis kahtlemata on **kellelgi kuskil** *(ja ma ei tea kellel) õigus, paberi järgi muidugi, teda reserveerida minu pärast kasvõi lihakombinaadi tenniseringile. Aga moraalset õigust pole selleks* **kellelgi**, *kas taipad?*

Jah, tüütu on küll, kui võtad kätte ja ennast niisuguste tühiasjadega ärritama hakkad. Või mis Sina arvad? Noh, nägemist, ja kirjuta, kui aega saad.

LAUDI MÕRU

*

Tõepoolest. Mitmed üliõpilased on tulnud toimetusse sama murega. Ka professor Sulev Vahtre arvas, et raamatukogus töötamise ajal peaks kohvik lugejatele ikka avatud olema. Eriti praegu, mil söögikohti napilt.

Toimetus ootab järgmisse lehte kohvikuprobleemi asjalikku selgitust.

Suvistest juubelitöödest

Tööd on planeeritud kolmes vahetuses 3 töönädala kaupa:

esimene vahetus — 28. juuni — 17. juuli,

teine vahetus — 19. juuli — 7. august,

kolmas vahetus — 9. august — 28. august.

Ühte vahetusse on tööle planeeritud 337 üliõpilast — enamjaolt esmakursuslased, lisaks ka 40—45 vanemate kursuste tudengit.

Objektid on jaotatud teaduskondade vahel. Seega moodustatakse enamik rühmi ühe teaduskonna üliõpilastest. See põhimõte peaks tagama teaduskonna huvitatuse objekti vastu.

TRÜ suviste juubelitööde rühmad peavad olema formeeritud ja funktsionäärid kinnitatud 15. aprilliks.

Otseselt tegeleb nende küsimustega kolmeliikmeline staap: Aare Kruuser (õigust. III k.), Urmas Talumäe (keemia III k.) ja Raivo Maalinn (füüsika I k.).

Kõigi küsimustega pöörduda teaduskonna komsomolibüroosse või neljapäeviti kell 18.30—19 ELKNÜ TRÜ komiteesse.

Vaatamata sulailmale

...toimus 4. märtsil arstiteaduskonna suusapäev. Kuidas suusk libiseb, olid teiste hulgas proovima tulnud ka spordimeditsiini kateedri juhataja prof. T. Karu ja teaduskonna ametiühingujuht dots. A. Peetsalu. Oma kogemustest võin öelda, et ega puusuusk ei libisenud küll. Kuigi sellest paljud aru said, ei jäetud ettevõetut pooleli ja sadakond teaduskonna suusahuvilist suundus Vorbuse poole. Arendati ilmakohast tempot ja tunni ajaga jõudsid esimesed kohale. Vorbusel ootasid soe tee ja saiad, suured suusavõistlused tuli vihmasaju tõttu siiski poole peal ära lõpetada.

Õhtule noortemajas «Sõprus» tuli märgatavalt rohkem rahvast. Ka need, kes suuski päeval ei proovinud, istusid laua ümber ja meenutasid talverõõme.

ANASTASS SADU,
ravi I k.

V kursuse juhendaja dots. M. Lind koos kursusevanema G. Timbergiga olid nende hulgas, kes sõidu Vorbuseni ja tagasi suuskadel ette võtsid.

«Eks ta õigem oleks siinsamas laululava ümber suusasõit ära teha,» ütleb prof. T. Karu teaduskonna komsomolisekretärile I. Miidlale.

ANDRES ARENDI fotod

TRÜ tennisistid Tallinnas

1.—4. märtsini toimus TPI spordihoones neljas Balti kõrgkooli karikaturniiri II etapp tennises, millest võtsid osa Leningradi Tehnoloogia Instituudi, Leningradi Riikliku Ülikooli, Tallinna Polütehnilise Instituudi ja TRÜ tennisevõistkond.

Edukalt mängisid TRÜ naistennisistid. Geoloogia III kursuse üliõpilane Gea Rennel jõudis finaali, kuid kaotas Leningradi TI meistersportlasele J. Bogdanovale 1:6, 1:6. 3.—4. koha mängus pidi Anu Kaasik (spordimed. III) alistuma S. Tamarjanile 6:1; 6:2. M. Kuusmann (ravi III) saavutas 6., Ü. Rais (maj. III) 8. koha.

Meeste turniiril oli Ain Alvin 8. Võitis meistersportlane S. Murõškin LTI-st.

Turniir on individuaal-võistkondlik. Kokkuvõttes jaotusid punktid järgmiselt: 1. LTI — 87 p., 2. TRÜ — 72,5 p., 3. TPI — 62,5 p., 4. LRÜ — 55 p.

ARVO ROOSMA

TAIDLUSKONKURSS

algab pühapäeval, 11. aprillil kell 12 Tartu Kultuurihoones. Teaduskondade esinemisjärjekord: ajaloot., arstit., biol.-geogr., füüsika-keemiat., majandust., õigust., filoloogiat., kehakultuurit. ja matemaatikat.

KELLEL LAULUD LAULDA!

TRÜ laulukonkurss toimub 30. märtsil kell 19 EPA aulas.

Lauljad! Ega te ole unustanud, et täna, 26. märtsil on eelregistreerimise päev. Proovi saate teha kaks tundi enne konkursi algust kohapeal.

LUGUPEETUD TUDENG!

Ole hea ja too kohe toimetusse tagasi «TRÜ» köidetud aastakäigud: 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1973, 1977. Peale sinu on neid vaja toimetusel endal — iga päev. Teadmata kadunud on ka mõni 1950-ndate aastate köide.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 513. Проблемы литературной типологии и исторической преемственности. Труды по русской и славянской филологии XXXII. Литературоведение. Тарту 1981, 1000 экз., 116 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 563. Исследование и картографирование ландшафта. Труды по географии. Тарту 1982, 500 экз., 144 с., 1 руб. 30 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 589. Сосудистые заболевания головного мозга. (Эпидемиология, патогенез, клиника и лечение). Труды по медицине. Тарту 1981, 500 экз., 128 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 597. Проблемы государственного регулирования экономики в странах капитала. Труды по политической экономии. Тарту 1982, 400 экз., 100 с., 90 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 598. Вопросы применения уголовно-процессуального законодательства. Труды по правоведению. Тарту 1982, 500 экз., 80 с., 65 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 599. Философские проблемы исторической науки. Труды по философии. Тарту 1982, 500 экз., 148 с., 1 руб. 30 коп.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 973. MB-03211.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (1294) Reedel, 2. aprillil 1982 XXXIV aastakäik

Eesti II ökoloogiakonverents

8.—10. aprillini toimub Tartus ülikooli 350. aastapäevale pühendatud Eesti II ökoloogiakonverents. Kolmel töötihedal päeval toimuvad plenaaristungid, kollokvium ja sektsioonikoosolekud. Konverentsil esitatakse 85 ettekannet mitmesugustes ökoloogia ja keskkonnakaitse küsimustes. Esinejate hulgas on NSVL TA korrespondentliige, ENSV TA president K. Rebane, Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Rüütel, prof. T. Frey, prof. L. Reintam, prof. V. Masing, ENSV TA korrespondentliige H. Simm jt.

Üritus algab 8. aprillil kl. 10 ülikooli aulas. Samal päeval k. 16 avatakse botaanikaaias prof. T. Lippmaa büst, õhtul toimub aga RAT «Vanemuise» kontserdisaalis koori- ja orelikontsert (esinevad TRÜ Akadeemiline Naiskoor, Tartu Akadeemiline Meeskoor, Urmas Taniloo jt.). 9. aprillil k. 10 on TRÜ teadusraamatukogu konverentsisaalis kollokvium «Keskkonnakaitse aktuaalsed probleemid Eesti NSV-s». 10. aprilli ennelõunane aeg on reserveeritud tööle sektsioonides (neid on 6: ökoloogiline monitoring ja bioindikatsioon, maastike ökoloogia ja keskkonnakaitse, keskkonnakaitse tööstuspiirkondades ja linnades, põllumajandus ja keskkonnakaitse, siseveekogude keskkonnakaitse, Läänemere keskkonnakaitse ökoloogilised probleemid), õhtupoolikul (algusega k. 15) tullakse kokku aulasse lõpp-plenaaristungiks.

Konverentsi organiseerimiskomitee aseesimees HANS TRASS

Näitus

Meie ülikooli taimeteadus on 350 aasta jooksul läbi käinud kuulsusrikka arengutee. Tema esindajate hulgas on maailmanimega teadlasi, uljaid rändureid, taimeriigi elu seaduspärasuste avastajaid kõledatest tundratest kuumade kõrbeteni. Sellised nimed nagu C. F. Ledebour, A. Bunge, M. Willkomm, E. Russow, N. Kuznetsov, M. Zwett, T. Lippmaa jt. ei vaja ükskõik millises maailma botaanilises uurimisasutuses tutvustamist. Nad on üldtuntud klassikud.

TRÜ 350. aastapäevale pühendatud Eesti II ökoloogiakonverentsi ajal 8.—10. aprillini on taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris avatud ülikooli botaanikale pühendatud näitus. Ootame külastajaid!

Sügissemestri lõpetasime edukalt

Käesolev 1981/82. õppeaasta on meie vana ülikooli ajaloos üks vastutusrikkamaid — võtame ju sel õppeaastal saavutatuga vastu TRÜ 350. juubeli ning NSV Liidu moodustamise 60. aastapäeva. Juubeliettevalmistusse on lülitunud kogu ülikooli kollektiiv. Ainuüksi selle õppeaasta sügissemestril töötasid meie õppejõud, teenistujad ja üliõpilased tuhandeid tööpäevi uue raamatukogu käikuandmiseks, kehakultuurihoone, auditooriumikorpuse ja teiste objektide ehitamisel linna heakorrastamisel ning tavakohastel põllutöödel. On selge, et kõik see pidi toimuma õppetöö parema organisatsioonilise ja metoodilise korraldamise, õpitava materjali mahu vähendamise tingimustes. Seda enam on rõõmustav märkida, et tänu kogu kollektiivi sihikindlale tegevusele õnnestus meil möödunud sügissemester lõpetada juubeliaasta vääriliselt — ülikooli õppekasvatustöö arvuliseks iseloomustajaks kujunes 92,2%-line edukus, mis ühe protsendi võrra ületab 1980/81. õppeaasta sügissemestril saavutatu. Meie töötulemuste kõrgeks tunnustuseks oli äsjane NLKP Keskkomitee, NSVL Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN ja ÜLKNÜ Keskkomitee rändlipu üleandmine TRÜ kollektiivile.

● **Teaduskonniti kujunesid sügissemestri tulemused järgmiseks:**

	1981/82. õ.-a. talvesessioon	1980/81. õ.-a. talvesessioon
1. Ajaloot.	90,6	93,9
2. Arstit.	93,0	92,3
3. Bioloogia-geograafiat.	95,2	94,1
4. Filoloogiat.	91,4	91,3
5. Füüsika-keemiat.	86,4	85,3
6. Kehakultuurit.	91,9	91,1
7. Majandust.	94,2	91,8
8. Matemaatikat.	90,6	85,4
9. Õigust.	95,2	94,3

● **Viimastel aastatel on ülikooli keskmine edukusenäitaja stabiliseerunud 91—92% piirides.** Nagu tabelist nähtub, osutusid möödunud sessioonil parimateks bioloogia-geograafia- ja õigusteaduskond. Tubli sammu edasi tegid matemaatikud, ületades esmakordselt 90% rajajoone ja edestades füüsika-keemiateaduskonda kui oma peamist rivaali tervelt 4% võrra. Ajalooteaduskonna juhtkond peab tõsiselt analüüsima töötulemuste languse põhjusi — alles mõni aasta tagasi oldi ülikoolis üks paremaid, möödunud sessioonil aga ülikooli viimaste hulgas.

● **Kindlalt on stabiliseerunud ka üliõpilaste teadmiste kvaliteedinäitaja.** Möödunud sessiooni lõpetas ainult hindega «väga hea» 12%, hinnetega «väga hea» ja «hea» 41,6% üliõpilastest, seega kokku 53,6% (53,9% eelmisel talvel) õpib meil igati edukalt. Ainult hindele «rahuldav» sooritas sessiooni 3,7% üliõpilastest.

Ainult «väga headele» õppijaid on kõige enam õigus-, ajaloo- ja majandusteaduskonnas (vastavalt 16,9%; 16,6%; 14,7%). Hinnetele «väga hea» ja «hea» õpib ajalooteaduskonnas 66,9%, majandusteaduskonnas 63,6% ja õigusteaduskonnas 62,1%. Kõige madalam on see näitaja kehakultuuri- ja füüsika-keemiateaduskonnas (39,7%; 37,8%).

Ainult hindele «rahuldav» õppijate osakaal on suurim arstiteaduskonnas (6,8%), samuti on see suur matemaatika- (5,4%) ja füüsika-keemiateaduskonnas (5,2%). Nimetatud, aga ka ülejäänud teaduskonnad peavad tõsist tähelepanu pöörama oma üliõpilaste teadmiste kvaliteedi parandamise probleemidele ning peatama siin kohati ilmnevad langusetendentsid.

● **Viimastel aastatel on pideva tähelepanu all arvestuste tähtaegne sooritamine.** Sessioon näitas, et oleme saavutanud teatava edu—arvestusvõlglaste arv sessiooni alguseks kahanes 2,4% võrra, sessiooni lõpuks aga 2,7% võrra eelmise talvega võrreldes. Kuid endiselt on arvestusvõlglaste absoluutarv lubamatult kõrge — 301 sessiooni alguseks ja 162 selle lõpuks. Kõige rohkem oli arvestusvõlglasi kehakultuuriteaduskonnas (28,6% eksamisessiooni alguseks), füüsika-keemiateaduskonnas on see näitaja 15,3%, filoloogiateaduskonnas — 7,6%. Ainuüksi kehalisele kasvatusele (42 võlga) ja võõrkeeltele (45) langeb kokku ligi kolmandik arvestusvõlgadest. Peapõhjuseks on osa üliõpilaste nõrk õppe- ja töödistsipliin semestri vältel, sihikindel töö selle parandamiseks on käesoleva semestri üks põhiülesandeid. Kuid nagu öeldakse, sellel medalil on ka teine külg. Mitmetes kateedrites viivad õppejõud sisse arvestusi neis ainetes, kus õppeplaanis arvestust pole. Rektoraat ja sisekontrollikomisjon on juhtinud dekaanide tähelepanu nendele puudustele, kevadsessiooniks peavad need olema kõrvaldatud.

● **Ka kursuste lõikes on edukus üldjoontes stabiliseerunud.** Absoluutse, s. o. 100%-lise edukusega lõpetas sessiooni 45 kursust 154-st. Majandusteaduskonnas oli tervenisti 16 kursusel 30-st 100%-line edukus, nigel on see näitaja füüsika-keemia- (15-st üks) ja ajalooteaduskonnas (14-st kaks). Alla 80% piiri oli edukus 14 kursusel, neist 4 kuulub füüsika-keemiateaduskonda, bioloogia-geograafiateaduskonnas ja õigusteaduskonnas selliseid kursusi pole. Ülikooli nõrgimateks olid kaubandusraamatupidamise III (51,8%), vene õppekeelega füüsika II (55,6%) ja eesti õppekeelega rakendusmatemaatika IV (66,7%) kursus. Kesiste tulemustega lõpetasid sessiooni ka mõned teised kursused (ajaloo III, füüsika I, vene filoloogia IV, prantsuse filoloogia IV).

Ülikoolis keskmiselt osutus nõrgimaks IV (!) kursus 90,6%-lise edukusega. I—III kursuste saavutused jäävad 91,1—91,8% piiridesse. Tundub, et meie süsteemikindel töö II ja III kursustega kui traditsiooniliselt nõrgimatega hakkab mõningat vilja kandma. Ka meie uus vahetus tundub talvesessiooni tulemuste põhjal olevat mõnevõrra tugevam kui läinudaastane vastuvõtt.

● **Erialadest** osutus nõrgimaks eesti õppekeelega kaubandusraamatupidamine (81,6%) ja eesti ning vene õppekeelega füüsika eriala (vastavalt 85,4% ja 83,5%). 100%-line edukus saavutati geograafia, kaubandusökonoomika ja vene õppekeelega rahanduse ja krediidi erialadel.

● **Traditsiooniliselt edukalt kulgesid ühiskonnateaduste eksamid,** kus tulemused kujunesid järgmisteks: NLKP ajalugu — 96,0%, teadusliku ateismi alused — 95,8%, ajalooline materialism — 94,4%, dialektiline materialism — 87,2%, poliitiline ökonoomia — 92,5%. Loodame, et mõnevõrra nõrgemad tulemused dialektilises materialismis on juhuslik hälve. Tuleb tunnustavalt märkida meie ühiskonnateadlaste suurt tööd NLKP XXVI kongressi materjalide, tähtsate parteipoliitiliste dokumentide ja L. I. Brežnevi tööde operatiivsel ning süvendatud õpetamisel ülikoolis.

● **Endiselt jääb aktuaalseks üliõpilaskontingendi säilivuse probleem.** Sel sügissemestril võtsime statsionaarsesse osakonda vastu 1150 uut üliõpilast ja 1. septembril

(Järg 2. lk.)

ALMA MATER

Meist igaühel on oma ülikool. On ajad, mida tagasi kutsuda ei saa, millest möödunud hulk aastaid ja mis märgivad meie oma ülikooliaega. Kui palju on aga meie hulgas neid, kes on peaaegu kogu oma elu ülikooliga ühes elanud. Mida annab *alma mater* mäletada? Palju ja igaühele erinevat. Täna palusimegi alustada TRÜ ühel vanimal õppejõul, professor Paul Aristel meie uut rubriiki. Tema pakub mälestusi ühest oma õppejõust.

Ühest professorist

90 aasta eest oli sündinud mees, keda tema omaaegsed õpilased mäletavad austuse ja tänuga. See mees oli Tartu ülikooli eesti keele professor Andrus Saareste (1925—1941). Kui allakirjutanu tuli 1925. aasta sügisel ülikooli, oli Andrus Saareste (siis veel Albert Saaberg) noore doktorina just saanud professoriks. Ta oli elegantne, ta jalatsid olid alati hästi viksitud ning püksid korralikult viigitud, ilmekad silmad vaatasid läbi prillide. Tema loengudki olid elegantsed ning ühtlasi sisukad. Sellepärast oli tung tema loenguile otse erakordne (loengusundust polnud). Üliõpilased ei mahtunud filoloogidele kavastatud auditooriumidesse. Eesti murrete ja keeleajaloo loengud paigutati Uue Anatoomikumi auditooriumi.

Eesti keele professori Andrus Saareste loengud erinesid meetodilt ning esitusviisilt teiste professorite-lingvistide omadest. Murdeloenguil näidati kaarte ja diapositiive, millelt võis näha, kuskohal just esineb häälikuline omapärasus või grammatiline vorm. Professor hakkas pidama loenguid ka kirja- ja murdekeele ajaloolisest morfoloogiast. See oli uudiseks eesti ja soome-ugri filoloogia üliõpilastele. Et üliõpilased võinuksid oma kõrvagagi kuulda mõnd omapärast murret, selleks oli vahel Emakeele Seltsi kogudest auditooriumi toodud fonograaf vaharullidega. Fonograaf oli nüüdse maki eelkäija. Andrus Saareste loengud olid selgesõnalised ning keelelt huvitavad. Professor polnud J. Aaviku äärmise keeleuuenduse pooldaja ning tal oli kirjakeele korralduse küsimustes mitmeti teisi vaateid kui J. V. Veskil, kuid ta ei eiranud kummagi kolleegi suuri teeneid. Andrus Saareste keeles oli ohtrasti murdeist kirja pandud sõnavara, mida ta soovitas kasutada, kui asjaomase mõiste väljendamiseks tollal polnud head sõna. Just tema loenguist on meelde jäänud h u b a n e, õ d u s, õ r j e t u, s õ õ n, p a a r g u. Ta tõi esile ka eesti vana kirjakeele unustusse jäänud sõnu, mida soovitas velmata. Oma loenguil ei õpetanud Andrus Saareste tundma üksnes eesti keelt igakülgselt, vaid ta oskas eriteemalistesse loenguosadesse põimida üldkeeleteaduse uusi probleeme ja avastusi, mida meie üliõpilased tollal veel ei tundnud. Ta tõi näiteid Praha koolkonna fonoloogiast, Genfi koolkonna väiteid aktuaalsuse ja emotsioonide mõjust keelearengule, ta kõneles keelestatistikast ning tabust. Tema oli ühtlasi see õpetlane, kes keeleteaduse uusi ideid levitas ka Emakeele Seltsi ja muudel keelealastel koosolekutel.

Andrus Saareste oli kõva töömees. Tema töötoas oli suur kartoteek, mida aina täiendati loetud kirjandusest või elavast keelest hangitud sõnasedelitega. Kartoteegis olid algetes olemas isegi sellised suurteosed, nagu «Eesti murdeatlas» ja «Eesti keele mõisteline sõnaraamat». Suvel kihutas Andrus Saareste jalgrattal kihelkonnast teise ja külast külla, kott seljas ja portfell ees raamil. Hiljem sõitis ta mootorrattaga. Pole neid murde- või murrakualu, kus ta pole käinud. Kui ta avastas midagi uut olulist, saatis ta sinna üliõpilase lisaandmeid koguma või organiseeris Emakeele Seltsi kaudu uurimisretke. Kihnu saarel oli allakirjutanu Andrus Saarestega kaasas, kus võis eeskujuks võtta, kuidas keelejuhtidega suhelda, et säiliks sõbralik vahekord ning saaks õigeid andmeid. Professor päris ja küsitles mõnd aega, siis jutustas ise midagi teiselt alalt. Üht perenaist õpetas, kuidas keeta kanamune, et need jääksid poolpehmeks, teisele soovitas tulla Tartusse arstile ning enne arsti juurde minekut astuda tema poole sisse.

Andrus Saareste polnud kade õpetlane. Tema innustas noori tööle ja üritas leida neile õppimise ja eksisteerimise võimalusi. Allakirjutanu sai tema käe all loenguid ning pikemaajalise välisstipendiumi. Ta tegi noortele aina ettepanekuid kirjutada «Eesti Keeles» või mõnes teises väljaandes. Saksa okupandid kõrvaldasid Andrus Saareste Tartu ülikoolist neile ebasobiva isikuna. Sõjakeeristes sattus ta Rootsi, kust pidas tihedat sidet kodumaaga. Keele ja Kirjanduse Instituudilt sai ta üha uut ainestikku oma teoste jaoks.

Andrus Saareste töötas Tartu ülikoolis professorina 16 aastat. See pole pikk aeg. Nende aastate jooksul suutis ta siiski luua kindla püsiva aluse eesti keele igakülgsele teaduslikule käsitlusele. Sellelt aluselt edasi minnes on eesti filoloogid oma teadusharu võimsalt edasi viinud.

P. Aristе.

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust Käärikul toimunud KKT talvise õppelaagri hea korraldamise eest dotsentidele ARNE KIVISTIKULE ja HELGA SILDMÄELE, õppeülesannete täitjale TIINA KALJOLE ja tehnik LAINE ARONILE.

Tubli töö eest kaheksandate klasside võõrkeelte olümpiaadil pälvisid kiituse õppejõud HEINO LIIV, LAINE HONE, MALLE LAAR, MARIANNE PALM, HELGI PULK, HELME TÕEVERE ja TIIU VILIMAA.

Juubelini veel 165 päeva

On jäänud vaid viis kuud uue õppeaasta alguseni. Mida tähendab 1. septembril 1982 algav semester Tartu Riiklikule Ülikoolile ja igale üliõpilasele isiklikult, ei ole raske ette kujutada. Lähenemas on juubelipidustuste kõrgpäevad.

Juubilar on alati kaunis ja pidulik, eriti siis, kui juubelil tõsisemat kaalu. Kolmesaja viiekümnes sünnipäev nõuab ka majesteetlikkust. Siin on igal üliõpilasel ja õppejõul oma sõna sekka öelda ning see sõna pole sugugi väike. Kõik meid ümbritsev — auditooriumid, koridorid, õued ja tänavad, klubi ja raamatukogud — ootab hoolitsevat kätt.

Üliõpilane! Ära lase neid asjatult oodata!

● **Matemaatikarebane ei seisa käed taskus ega oota, millal teised klubi valmis ehitavad. Käed külge ja — küll siis varsti saab seal oma vaba aega veeta.**

HELINA LEA,
TOOMAS TAMMAN

Sügissemestri...

(Algus 1. lk.)

oli 5556 statsionaarset üliõpilast. Kuid juba sügissemestril eksmatrikuleerisime kokku 140 üliõpilast. Võrdluseks märgime, et 1980/81. õ.-a. sügissemestril langes välja 130 üliõpilast. Kontingendi säilitamine on iga teaduskonna, eriti matemaatika-, füüsika-keemia-, filoloogiateaduskonna, aga ka arstiteaduskonna tõsiseimaks ülesandeks. Rõhuva enamuse juhtumite korral on väljalangevuse algpõhjus nõrk õppedistsipliin ja pealiskaudne töötamine semestri vältel.

● **Millised on meie kollektiivi põhiülesanded alanud semestril?**

Nagu juba märkisime, astusime uue semestriga NSV Liidu moodustamise 60. aastasse ning meie ülikooli asutamise 350. aastasse. Need sündmused peavad andma tooni õppe-kasvatusprotsessi kõikidele lülidele, et saavutada igati nende suurte tähtpäevade väärilisi tulemusi.

Esiteks. Peame jätkama sügissemestril alustatud süstemaatilist tööd õppedistsipliini tugevdamisel ning teadmiste jooksva kontrolli tulemuste operatiivseks rakendamiseks õppe-kasvatusprotsessi, eriti üliõpilaste iseseisva töö juhtimiseks. Kogu seda suurt tööd peab koordineerima õppeprodekaan.

Teiseks. Erilist tähelepanu tuleb pöörata ühiskonnateaduste õpetamisele, sest nende õppeainete kontrollivormide raskuspunkt, kaasa arvatud riigieksamid, langeb kevadsessioonile. Siin, aga ka teistes ainetes peame süsteemikindlalt realiseerima NLKP XXVI kongressi otsuste ja L. I. Brežnevi tööde tundmaõppimise, samuti NSVL moodustamise 60. aastapäeva materjalide omandamise kompleksplaani.

Kolmandaks. Kõikidel teaduskondadel ja allüksustel tuleb organiseeritult, ilma õppetöö huve kahjustamata, võtta vajaduse korral osa ülikooli juubeli ettevalmistustöödest. Vajalik ja teretulnud on iga kätepaar.

Õppeprorektor professor
UNO PALM

Ehitus-uudiseid

Küsimus: Milline on seis tähtsamatel juubeliobjektidel?

Vastab TRÜ haldusprorektor AIN OTSTAVEL.

Ülikooli peahoones käivad korrastustööd kuni juubelini. Arstiteaduskonna dekanaat saab lähemal ajal endises füüsikatiivas uued ruumid. Eelmisel nädalal võeti käsile rektori kabineti remont. «Seminarka» endistesse ruumidesse kolib teadusosakond. Pärast seda asume remontima komsomoli- ja parteikomitee ruume. Aula toolide kate vajab uuendamist. Tööd on siin Vabariiklikul Restaureerimisvalitsusel veel küllalt.

Ka väljastpoolt saab peahoone uue ilme. Peatselt värvitakse ta üle, värv jäägu esialgu saladuseks. Siseõue ilme peaks samuti tundmatuseni muutuma, tahame sulgeda autode sissepääsu.

«Sophokles» avab uksed järgmisel õppeaastal. Poolakad lubasid selle üle anda kuu aega planeeritust varem, s. o. 15. juuliks. Mõlemad keldrikohvikud töötavad kuni vana kohviku taasavamiseni. Siinkohal ettepanek tudengitele: leidke «uuele Sophoklesele» oma nimi.

Vana kohvik saab valmis alles järgmise suve 1. augustiks. Auväärse kohvikuhoone vahelaed olid mädanenud ja seetõttu osutus tööde maht arvatavast suuremaks.

«Seminarka» loodame vana tuubikumi ruumides arvestuste ja sessiooni ajaks lahti teha. Ühe korruse selles majas saab tervenisti enda alla ülikooli **arhiiv**. Esimesele korrusele jäävad poolakate ruumid.

Kehakultuuriteaduskonna uue hoone ehitamisel oleme ilusasti graafikus. Kuu lõpuks on majal seinad ümber ja katus peal. Siis algavad suurtes saalides sisetööd, mis olmeblokis juba käivadki. Suveks ootame appi kehakultuuritudengeid, eriti on neid vaja haljastustöödel.

Möödunud aastal alustati ka **Vanemuise tänav 46** asuva õppehoone fassaadi värvimist. Auditooriume, vestibüüle ja trepikodasid remondib Tartu rajooni REV. Õppehoonesse tuleb söökla.

Vanas raamatukogus Toomel, nüüdses ajaloomuuseumis, hakkab osa ruume juba valmis saama, varsti algab juubelinäituse ülesseadmine.

Auditooriumide korpusega Tähe tänaval oleme samuti graafikus. Vahepeal tekkis küll mahajäämus ventilatsioonitöödel. Küsimus tõsteti üles juubeli ehituskomisjonis, kus ehitusminister lubas abistada. Sinna tuleb 1100 õppekohta ja söökla. Pidevalt on ühiskondlikku abi osutanud füüsika- ja keemiatudengid.

Arstiteaduskonna suurt auditooriumi Maarjamõisas alustati veebruari lõpus. Sellest saab ülikooli üks suuremaid ja esinduslikumaid auditooriume (247 kohta). Komplitseerib tööde tehnoloogiline järjekord, üht asja lõpetamata ei saa teist alustada. See dikteerib ehitustempo. Nii et auditooriumi valmimine juubelipeoks on küsitav, aga aasta lõpuks kindlasti.

TRÜ klubis käib kütte-, elektri- ja ventilatsiooniseadmete paigaldamine. Seejärel algab krohvimine, siis maalritööd, põrandad... Juubeliks peame valmis saama.

Keemiahoones käib suur hooldusremont. Parandada tuleb vihmavee äravoolusüsteem, teha uus katus jne. Keemiahoone, peahoone, vana kohvik, tuubikum, s. o. peaaegu kogu ülikooli keskne hoonetekorpus peale haldusmaja ühendatakse linna keskkatlamajaga.

Tööd käivad veel **staadionil**. Kuue jooksuraja asemele tuleb **kaheksa**. Pannakse uus kaasaegne rajakate ja remonditakse tribüüne.

Ühiselamutest on töömahukamad Leningradi 25 ja 27 ning Pälsoni 14.

TEET ROOSAAR,
žurnalistika I k.

Palmid vajavad uut hoonet

Botaanikaaia palmihoone rekonstrueerimine tõstatati 15—20 aastat tagasi. Vana ehitis ei pidanud enam sooja. Uut hoonet teise kohta püstitada polnud võimalik, sest saja-aastased palmid olid juba liiga sügavale pinnasesse tunginud ja nende ümberistutamine võimatu. Eksootiliste taimede päästmiseks otsustati hiljaaegu püstitada uus rajatis senise ümber, et nii juba lehtedega lakke ulatuvaid haruldusi aidata. Lõpule loodeti sellega jõuda ülikooli juubeliks.

Ehitustööd võttis enda kanda Tartu Ehitustrust. Palmihoone rajamisega alustati oktoobris, kuid peatselt leiti maapõuest rohkesti inimluid. See sundis palmidele eluruumi andmist ajutiselt katkestama ja leiust Eesti NSV Kultuuriministeeriumi Muuseumide ja Kultuurimälestiste Inspektsiooni teatama. Seal taibati kähku olukorra tõsidust ning asja asusid uurima vanemlaborant Valter Lang, fondisektori ökonomist Priit Ligi ja ekspeditsiooni juhataja, arheoloogiasektori vanemteadur Mare Aun Ajaloo Instituudist. Avariikaevamised olid neile tavapäratud — esmakordselt tehti seda talvel. Peaks selge olema, et külmunud pinnasest muinsusi leida on küllaltki raske. Õnneks tuli ülikooli ja botaanikaaia juhtkond arheoloogidele vastu. Kaevandi kohale püstitati kilemajad ja samas küdevad raudahjud andsid muinsusteotsijatele sooja. Bioloogia-geograafiateaduskond saatis oma õppejõude ja teenistujaid ajaloolastele appi. Suur tänu botaanikaaia juhtkonnalt neile ja vanemtöödejuhataja jaoskonna meistrile Raivo Kangusele tehtud töö ja vaeva eest.

Siinkohal pole mõtet korrata andmeid kirikumüüri osadest, kalmistu jäänustest, munakivisillutisega tänavast jne., seda enam, et vaidlused nende täpse olemuse üle veel käivad. Leitu kohta võib lugeja täpsemaid andmeid saada 12. veebruari «Sirbist ja Vasarast» ja 12. märtsi «Edasist». Uuriti vaid väga kitsas lõigus: kohas, kust kopp oma esimesed suutäied oli ammutanud. Peagi proovikaevamised lõppesid. Edasisi otsinguid tahetakse laiendada lõuna suunas.

Kuid siinkohal lähevad Ajaloo Instituudi ja botaanikaaia huvid lahku. Mõlema organisatsiooni taga on hulk seadusi, mis kaitsevad oma institutsiooni. Botaanikaaed on loomulikult huvitatud palmide võimalikult kiiremast päästmisest ja aia ilu säilitamisest vastavalt riiklike botaanikaaedade põhimäärusele 27. aprillist 1981. Seda enam, et lähenemas on ülikooli juubel ja segadus otse Tartu südalinnas on lubamatu. Arheoloogide taotlused botaanikaaiast leitule on samuti suured. Ega asjata pöördunud NSVL TA Arheoloogia Instituut Tartu Linna Täitevkomitee esimehe Nikolai Preimani ja TRÜ rektori Arnold Koobi poole palvega ehitustööd ajutiselt seisma panna ja piirkond Leningradi ning meie ühise ekspeditsiooni poolt läbi kaevata. Potentsiaalne kaupmeestekirikute uurimiskoht on ju vaid Tartus.

Selle palve rahuldamise korral oleksid palmid hukkumisele määratud. Kahjustada võinuks saada kogu aia struktuur ja juubelikülalistele tulnuks botaanikaaed kinni panna. Seepärast leidis arhitektuuri- ja arheoloogiamälestiste kaitset esindav komisjon, et palmihoone ehitustööd võivad jätkuda, sest kiriku säilmed jäävad rajatavast vundamendist sügavamale ja neid võib tulevikus edasi uurida. Nii et midagi Lehola linnamäe taolist, millest kaks kolmandikku on tulevaste põlvkondade kaevata. Küll aga tuleks kohe läbi vaadata kiriku lõunapoolne osa, mis jääb uusehitisest puutumata.

Sellega oleks arvestatud nii muinsusi kui ka palme. Selgus aga kurb tõsiasi, mille tõenäosusele viitas juba Kaur Alttoa «Sirbis ja Vasaras». Kaotajaks jäävad mõlemad pooled, sest ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumil lihtsalt puuduvad summad ehitustööde jätkamiseks. Hoone täielikuks laiendamiseks oleks vaja 299 000 rubla, seni on eraldatud vaid 5000 rubla ja seegi konserveerimiseks. Palmihoone metallraamistiku jaoks aga, mida hädasti vaja läheks, raha puudub. Botaanikaaeda saabuja näeb näotut pilti: otse värava ligidal on kaks kaevandit katvat kilemaja, taamal «ilutsevad» mullakuhjad ning vanasse palmimajja vaadates võib näha vastu klaasi surutud palmilehti. Kõik on nii, nagu arheoloogid lahkudes jätsid. Esialgu kavatseti soojade ilmade saabudes jätkata nulltsükli rajamist, mis pidi valmima kevadeks. Seejärel oleks plats haljastatud, et juubelikülaliste eest näotut songermaad varjata.

Loodetavasti sai lugeja isegi aru, et uue palmihoone valmimine ülikooli 350. aastapäevaks on enam kui küsitav. Planeeritud on see 1983. aastaks. Kuid ka olukord botaanikaaia palmidega on väga murettekitav. Seepärast pöördus ülikooli juhtkond sel nädalal veelkordse taotlusega ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi poole.

Ülikool ootab vabariigi direktiivorganeilt palmihoone ehitusprobleemide lahendamist.

TEET ROOSAAR

TRÜ nõukogus

● **26. märtsil peeti ülikooli nõukogu koosolek. Üliõpilaste kehalise kasvatuse ja massispordi probleemidest rääkis kehakultuuriteaduskonna prodekaan dots. Jaan Loko.**

● **Kinnitati 1983. a. teaduskonverentside plaan ja üleliidulisele üliõpilastööde konkursile esitatavate tööde nimekiri. Viimasest allpool pikemalt.**

1982. aasta üleliidulisele üliõpilaste teadustööde konkursile laekus meie ülikoolist 34 tööd, möödunud aastast nelja võrra vähem. Teaduskonniti on pilt selline (sulgudes möödunud aastal esitatud tööde arv): ajaloot. 6 (3), arstit. 7 (8), biol.-geograafiat. 0 (3), filoloogiat. 1 (3), füüsika-keemiat. 9 (9), kehakultuurit. 2 (1), majandust. 3 (5), matemaatikat. 4 (5), õigust. 2 (1) Kiitma peab ajaloolasi. Meenutagem, et möödunud aastal said nad kolme töö kohta ühe medali ja ühe diplomi. Võlglasteks tuleb pidada eelkõige bioloogia-geograafiateaduskonda, aga ka filolooge ja majandusteadlasi. Minimaalne tagasiminek arstidel ja matemaatikutel on ilmselt juhus. On tu üleliidulise konkursi nõuetele vastava töö saamine suhteliselt raskesti juhitav protsess, mis sõltub paljudest teguritest. Ometi peaks umbes 40 kõrgekvaliteedilise töö esitamine olema ülikoolile täiesti jõukohane. Muide, just praegu on õige aeg (ja viimane aeg!) tõsiselt tegelda nende töödega, mis näivad kujunevat sisuliselt üleliidulise konkursi nõuetele vastavaks.

● **Dotsendi kutse taotlemiseks hääletati füüsika-matemaatikakandidaat Olev Silla poolt.**

Kõnemehed Viitnas

On saanud tavaks, et igakevadise noorte lektorite vabariikliku seminarlaagri korraldab üks meie kõrgkoole koos ühiskondlike elukutsete teaduskondade (ÜET) vabariikliku nõukogu, kõrgharidusministeeriumi ja ELKNÜ Keskkomiteega. Abi on osutanud ühing «Teadus». Laagreid on peetud Vana-Otepääl, Käärikul ja Viitnas. Viimane koht Lahemaa rahvuspargis on osutunud sobivaimaks ja nii korraldab ÜET vabariiklik nõukogu ka nüüd ürituse Viitnas 9.—11. aprillini. Seekord on kavas kohtumine vabariigi kõrg- ja keskeriharidusministeeriumi juhtivate töötajatega, partei-, komsomoli ja teadusasutuste juhtivate spetsialistidega. Lubaduse kohtuda üliõpilaslektoritega on andnud KKEH ministri asetäitja Heimar Peremees ja paljud nimekad teadlased. Praegu saab veel kandideerida TRÜ võistkonda. **Teatada osavõtust (samuti teema) NLKP ajaloo kateedrisse hiljemalt 6. aprilliks.** Teema võib olla nii ühiskondlik-poliitiline kui ka erialane, eriti ootame neid TRÜ ajaloo vallast.

SIINA LEPIK

23. märtsil peeti «Vanemuises» igakevadist teatrikonverentsi, mis seekord tõi esile teatri ja ülikooli suhteid. Kaarel Ird alustas kaugelt, teatri oma nimest Vanemuisest, mis ka otsapidi ülikooliga seotud. Nii on side kulgenud läbi aastate. Teatris on mänginud üliõpilased ja õppejõud, nad on ka ise kirjutanud lavale ja lavale seadnud. On jäädud koguni elupõliseks näitlejaks. Kas näiteks teatakse, et Evald Hermaküla õppis ülikoolis geoloogiat?

«Vanemuisest» kui teatrikunstiteaduskonnast kõneles Hillar Palamets. Igaühel on oma suhe nii teatri kui ülikooliga. Igaühel oma aja mälestused. Aga ülikool pole lähendanud mitte ainult teatrile. Allpool püüab Hillar Palamets viia meid kunsti ja ülikooli vahekordadesse.

Tartu ülikoolist kui kultuurikeskusest

1982. AASTA TEATRIKÜLASTAJATE KONVERENTSIL «VANEMUISES» PEETUD ETTEKANDEST

Meie ülikoolil on aegade jooksul tulnud täita kolme põhilist funktsiooni: anda kõrgemat haridust, edendada teadust ja olla kultuurielu keskuseks selle mõiste laias tähenduses. Just tänu ülikooli olemasolule muutus XIX sajandi Tartu silmapaistvaks kultuurikeskuseks mitte ainult Baltimaade vaid kogu Vene riigi ulatuses. Ülikooli õppejõud, teenistujad ja üliõpilased kujutasid endast ulatuslikumate kultuuriürituste toimumiseks hädavajalikku asjast huvitatud maksuvõimelist publikut, kelle hulgast kerkis esile küllaltki arvukalt kunstidega aktiivselt tegelevaid loovisiksusi. Seejuures on iseloomulik, et ülikool andis õppe- ja teadusasutusena vaid algatuse ühe või teise kunstiala arenguks Tartus — areng ise toimus suures osas juba ülikoolist otseselt sõltumatult. Nii oli see muusikaga, kujutava kunstiga ja teistegi taideliikidega. Eelõeldu kinnitamiseks vaadelgem põgusalt ülikooli osa Tartu kujutava kunsti arengus.

Ülikooli taasavamisel loodi ülikooli juurde **joonistuskool ja joonistamisõpetaja ametikoht, kuhu asus Dresdenist tulnud kunstnik K. A. Senff.** Joonistuskool tegutses 1803. kuni 1891. aastani, olles sajandi keskel enam kui 40 aasta jooksul ainukene õppeasutus Baltimaadel, kus sai algteadmisi kujutava kunsti kohta. Sajandi algupoolel, mil fotograafiat veel ei tuntud, peeti joonistamise oskust hädavajalikuks nii tulevastele arstidele kui loodusteadlastele. Tänu ülikooli joonistamiskooli tegevusele kujunes Tartu peagi Baltikumi peamiseks kunstikeskuseks, kus 1835. aastast alates hakati korraldama kujutava kunsti näitusi. Silmas pidades ülikooli õppejõudude vajadusi oma teaduslike tööde illustreerimisel, asutas G. F. Schlater Tartusse 1832. aastal esimese litograafiatöökoja, millele kolm aastat hiljem järgnes puulõikeateljee, esimene taoline üldse kogu Vene riigis. Tartus valmistatud teaduslikke graviüüre peeti omal ajal eeskujulikeks ja need illustratsioonid aitasid kaasa Tartu teadusemeeste tööde levikule kogu Euroopas.

Kuigi hiljem joonistuskooli osa vähenes, oli ta oma ülesande täitnud — **Tartust oli saanud arvestatav kujutava kunsti keskus.** Neid probleeme lähemalt uurinud prof. V. Vaga kinnitab, et mõõdunud sajandil ei olnud kogu Vene riigis teist nii väikese elanikkonnaga linna, mis oma kunstielu intensiivselt oleks võinud võistelda Tartuga.

XIX sajandi lõpul närbus senine baltisaksa kunstielu, olles oma aja ära elanud. **Juhtpositsioon läks nüüdsest eestlastest kunstnike kätte.** Eesti kunsti esiletõusu oluliseks tingimuseks oli rahvusliku intelligentsi, eelkõige eestlastest üliõpilaskonna olemasolu. See oli sotsiaalne baas, mis võimaldas hakata Tartus 1906. aastast peale korraldama eesti kunsti näitusi ja rajada 1918. aastal kunstiühing «Pallas».

Järgmisel aastal pandi alus kunstikoolile «Pallas», millest 1924. aastast sai kõrgem kunstikool. Selles kuue aastase õppeajaga kõrgkoolis said kunstnikudiplomi 79 ja joonistusõpetaja kutse 60 inimest — igati hinnatav panus tolleaegsesse Eesti kunstnikkonda.

Tartu Riiklikus Ülikoolis tegutseb 1957. aastast alates kunstikabinet — ajaliselt esimene omataoliste hulgas NSV Liidu ülikoolides. Siin on asjahuvilistele üliõpilastele jaganud kunstialaseid teadmisi ja innustanud neid kunstiloomele tuntud kunstnikud — «Pallase» kasvandik Juhan Pütsepp (1957—1962), Kaljo Põllu (1962—1975) ja alates 1975. aastast Andrus Kasemaa. Kunstikabinetist on võrsunud «Visarite» grupp, kabineti algatusel korraldati vanas kohvikus regulaarselt intiimseid kunstinäitusi. Praegustest kunstiga aktiivselt tegutsevatest TRÜ kunstikabineti kasvandikest on tuntumad M. Kilk, I. Kruusamäe, R. Kelomees, A. Sepet jt. Märkimisväärne on ka ülikoolis kunstiajalugu õpetanud õppejõudude — professor V. Vaga ja dotsentide J. Kangilaski ja M. Elleri panus kunstiteoreetilise mõtte elavdamisse ja kunstiajalooliste teadmiste jagamisse.

Unustada ei tohi sedagi, et Tartu ülikoolis tegutseb eesti vanim kunstimuuseum, mis praegu kannab Klassikalise Muinasteaduste Muuseumi nime, on aga oma sisult hoopis laiahaardelisem. Selle muuseumi fondides leiduva põhjal peetakse teda Ermitaaži ja Moskva Puškini-nimelise muuseumi kõrval kolmandaks antiikkunsti koguks terves Nõukogude Liidus.

● **Ja lõpuks veel üks mõte, seotud meie suurkooli kunstilembelise minevikuga. Vallikraavi tänavalt uue raamatukogu juurde viivaid treppe tunnevad vanemad tartlased Senffi treppide nime all, sest ülikooli esimese joonistamisõpetaja maja ja krunt asunud just nende treppide ülemise otsa piirkonnas.** Seoses uue raamatukogu käikuminekuga on nende treppide kasutajate arv järsult kasvanud — siit kaudu viib paljude õppejõudude ja üliõpilaste, aga ka teiste tartlaste tee igati moodsa raamatuvaramu juurde. Trepid peaksid olema otsekui sissejuhatuseks uuele raamatukoguhoonele, on aga... viimastel aastatel õige tublisti käest ära lastud: astmed lagunevad, ümbrus on korrastamata, Vallikraavi tänava poolses otsas kõrgub ammugi kuivanud põlispuu sünge skelett. Talvel ei pane seda nagu tähelegi, aga kevadel ja suvel, kui ümbrus lausa upub rohelisusse. Kas ei tuleks siin ülikoolil midagi sellist ette võtta, mis viitaks K. A. Senffi nimele, aitaks kujundada meeldivat tõusurada raamatukokku minejatele ja võib-olla jutustaks ka XIX sajandi Tartust ning ülikoolist tolleaegsete kunstnike silmade läbi nähtuna ja käte poolt jäädvustatuna. «Vanemuise» publikule ma seda mõtet ei söandanud välja pakkuda — olgu see siis tehtud ülikooli enda perele tema ajalehe veergudel.

HILLAR PALAMETS

Kivikorjamistõde teatrist

● *Teatritõde on hulk kivihunnikuid kogu maailma põldudel. Inimene kannab sünnist saati kaasas märkamatult korvikest, kuhu neid kive kogub. Vahel inimesed vahetavad kive omavahel, mõnda näitavad kõigile, kinkida neid ei saa. Ja kive on nii palju, et kõik ei mahu korvikestesse. Tuleb valida. Igaüks valib omamoodi ja kõigil on õigus. On neid, kes algul juhuslikult leitu lihtsalt minema heidavad ja mingile värvile või kujule truuks jäädes koguvad, ja neid, kes korvi täis kogunud, uusi ei otsigi, ja neid, kes korvi tühjaks kallavad ja jälle otsast peale alustavad. Kuulsuse vorm on tegelikult stampne: esimene, kõige parem, originaalseim, viimane.*

Meile meeldib sorida üksteise kivikestekorvis. Sealtkaudu näeme vahel inimest. Oleneb meist, mida vaatame, valiku harmooniat, järjekorda või kivikorjaja liikumise trajektoori.

● *Paljudel inimestel aitab teater formuleerida elutõde. Öieti elu mängib teatrit ja teater elu. Ta võib olla suhtlemise vorm, meelelahutus, igavuse peletaja, eneseteostuse vahend või kõik korraga. Universaalne. Nii ei saa teatrile, tegelikult pole mõtetki, läheneda Alliksaare lauset kasutades «kompasside ja kajaloodide kohmaka koormaga». Teatrikontseptsiooni sobib kõik, et sulgeda ahelaid ringiks. Teatrimaailm koosnebki vahel suletud ringikestest, millest püütakse spiraali ehitada.*

● *Kive korjama võib inimene hakata esimesest kivihunnikust või hoopis teab mitmendast pärast eelnenutest mõõdakäimist, juhuslikult leitust, imepärasest ja haruldasest... Esimene kivike.* **Laslo Gyrko näidendi «Elektra, mu arm»** *kavalehte sahtlist välja võttes lööb jällegi pähe kerge osoonihõng, nagu pärast äikest.*

Laval on järsku kaks elavat, kannatavat ja ehtsat tõde. Elektral absoluutne, paindumatu, püstlpäine. Orestesel tark, mõtlev, kuid kompromislik. Orestese tõde tapab Elektra oma, kas siis absoluutne ei olegi sisuline?

● *Teatritõeni viib terve tee, mitte ainult paar etendust. See tõde on elav ja teisenev. Noorsooteatris lavastatud* **Mihhail Šatrovi «Sinised hobused punasel luhal»** *on mineviku tugev haare tuleviku käe järele. Kalju Komissarovi lavastatud publitsistliku draama katse. Kõige sügavama mulje jättis etenduse lõpp. Tegelased lahkusid lavalt nagu ajalooareenilt, plaksutati, kuid nad ei tulnud tagasi. «Nende asemele peame astuma meie, kes me peame kätte võitma punase luha sinistele hobustele...» nii kõlab tollest ajast kirja pandud teatritõde.*

● **Mati Undi «Peaproov».** *Kunsti ja elutõe vastuolu. Elutõe vormimise probleem. Pingeline, habras ja vastuoluline.*

● **Tõnis Rätsepa ja Juhan Viidingu lavastatud «Olevused»** *ning Võru kultuurimajas «Kannel» noorte näiteringilt «Grupp-80»* **Tadeuz Rożewiczi «Kartoteek»** *lisavad absurdi, kollaaži, sisu ja vormi vahelduse, juhuse, mõttetuse, kollektiivse kangelase. Näitavad kuristikku saavutatu ja reaalselt olemasoleva vahel.*

● **Aleksis Kivi «Seitse venda»** *rahvusküsimuse lahendajana rahvusliku ja üldinimliku üleminek üksteiseks ja siit edasi* **Jevgeni Švartsi «Draakon».** *Käpahoop senise pihta. Kaks lauset põlvkonnakaaslaste suust: «Selle etenduse kaudu sain tagasi usu teatrisse.» ja «Ma ei tea, kas tasub pärast seda enam teatrisse minna, vaevalt seal midagi paremat kunagi mängitakse.»*

● *Muinasjutu sildi all saab maailma paika panna, maailm voolab muidugi oma paika tagasi, aga asjade koha teadmisest võib ka rahuldust tunda. See etendus kinkis publiku. Üliõpilaspäevade mõllus seistes vaadatuna, publiku kuumad reageeringud. Kõik mängisid salaja kaasa Draakoni kolm faasi — väljaspool ühiskonda, ühiskonnas ja kõrval ning enda sees on edasi antud täie veenvusega, kogu etenduses on tunda elu ja üteldatahtmist. Huvitav leid on Lancelot' kehastus. Vastandatuna massile, kurjusele ja kõigele kokku. Lihtne, isikutu, standardne, lihtsalt ülelihtsustatud anonüümsusele kalduv. See viitab minevikukangelase minekule inimese sisse, Draakoni järel ja kangelase muutumisvajadusele, teatud mõttes amorfsusele.*

● **Osvald Toominga «Musta Mandri kasupoeg»** *viib inimese välja, näitab taas isiksuse jõudu. Lavale on elama pandud aukartus elu ees, orelihelide ja küünaldest koosneva lavakujundusega. See on mõistusliku ja emotsionaalse väga tugev kontsentraat. Usk, muusika, haridus, humanism. Ja sealt edasi. Jah, edasi* **«Härra Puntila ja tema sulane Matti».** *Äärmiselt vastuoluline ja omapärane tükk. Bertolt Brechti ja Hella Wuolijoe koostöö viib mõtte rahvuspiiride hajuvusele, inimeses oleva kunstialge ühtsusele. Meisterlik on kunstiline kujundus. Must-valge kontrast sinise ja kollase vastu — suur osa vastuolusid, paradokse ja keerdkäike on aimatavad hoopis igasuguste koodide kaudu...*

● *Kuhu siit edasi, seda ei tea enne järgmist etendust. Tegelikult ei olegi teater see, millest täis tõe võiks kirja panna. Teater võib olla hoopis keel, millesse oma arengut saab ja tohib tõlkida, et ennast arusaadavaks teha. Teater võib olla kontsentraat, vahend, eesmärk, teater võib olla kõik, mitte midagi või ei see ega teine. Ta on siiski tore kogum kõikjal üles korjamist ootavaid erilisi kivikesi, mida igaüks kordumatult enese jaoks kogub, kogub seda hetke — kunsti, mis sünnib ja sureb samas... Ja ikkagi on meil kaasas need pooltühjad korvid vabalt valitud kividega...*

ÜLLE KAUKSI,
žurnalistika I k.

Alice imedemaal ehk...

KRAMPLIKUD KATSED OOPERILAULJAID RÄÄKIMA PANNA!

Tegelased:

ALICE: allakirjutanud
UNIHIIR: 1. kinnipüütud koorilaulja
KÜBARSEPP: 2. kinnipüütud koorilaulja
TÕUK: 3. kinnipüütud koorilaulja
MÄRTSIJÄNES: 4. kinnipüütud koorilaulja
VALEKILPKONN: 5. kinnipüüdmata koorilaulja
VALGE KÜÜLIK: «TRÜ» toimetuse töötaja

Alice oli juba õige tüdinud istumast tegevusetult kohvikus kursusekaaslaste kõrval. Korra või teise oli ta kiiganud õpikusse, mida naaber luges, kuid selles polnud pilte ega tegelaste kõnelusi, ja Alice mõtles: «Mis kasu on õpikust, kus pole pilte ega tegelaste kõnelusi?» Nõnda ta siis arutas, kui äkitselt jooksis üsna ta juurest mööda valge roosasilmne küülik. Ega selles polnudki midagi nii väga imelikku ja Alice'i meelest polnud seegi nii väga veider, et Küülik omaette pomises: «Oi heldeke, oi heldeke! See teatrilugu jääb hiljaks!» (KUI Alice hiljem selle peale mõtles, sai ta aru, et oleks pidanud seda imeks panema. «Vanemuises» laulvatest tudengitest oli ta lubanud kirjutada alles kolm nädalat tagasi, varem oli üks lugu võtnud tal aega koguni kolm kuud.) Aga siis meenus Alice'ile, et teatrikuu hakkas juba läbi saama ja temas ärkas südametunnistus. Tema järgmine mure oli, kuidas jõuda korraga teatrini ja tudengiteni ja tudengiteni teatris?

Alice: «Kus on küll see auk, kust pääseda teatri imedemaale? Kõik kergesti ligipääsetavad mulgud on teatrikuu tulvavesi juba ummistanud. Ega's muud, kui Valgele Küülikule järele!»

Alice: «Alla, alla, alla. Kas see langemine ei lõpe siis iial ära? Ei tea, kas on teatrimaailm argielust liiga kaugel või langen mina liiga aeglaselt. Aga praegu on mul aega küllalt järele mõelda. Aega vaim enne valmis seada, kui tuleb ajakirjaniku kohuseid täitma asuda.»

— Pots —. Maandumine.

Alice ei saanud põrmugi haiget ja hüppas silmapilk jalule. Ta vaatas üles, kuid pea kohal oli täiesti pime. Alice läks edasi mööda kitsukest koridori. Seintel oli näha hiljutise remondi jälgi — kriiditolmu, koorunud värvi. Ta otsis ust, kus taga oli peidus Unihiir. Lõpuks ta leidis selle, õieti küll Kübarsepa abiga.

Uks avanes vaikselt ja kriiksumiseta. Alice oli uksele selle eest väga tänulik, sest üle kõige maailmas vihkas ta vinguvaid uksi.

«Unihiir magab jälle», ütles Kübarsepp ja kallas natuke kuuma teed ta ninale. Unihiir raputas kannatamatult pead ja ütles, ilma et ta oleks silmi avanud: «Nimelt, nimelt, just seda tahtsin ka mina ütelda.»

Alice ukerdas vilkalt üle voodite Unihiire poole, vedades kaasas ilmatu suurt märkmikku ja viimast väljalaenamata pastapliiatsit.

«Kuidas sa sattusid laulma «Vanemuise» koori?»

Siinkohal raputas end Unihiir ja hakkas laulma:

«Vilk-vilk-vilk...», ja jätkas niikaua, et nad pidid teda näpistama.

«Kas sa enne ka kuskil muusikalist haridust oled saanud?»

«Tombi poistekooris ja RAM-i noortekooris, TRÜ kammerkooris.»

«Kuidas sa suhtud «Vanemuise» ooperisse nüüd, lava poole pealt?»

«Ooperi tegemine on ikka jube keeruline värk küll.»

Alice'it ärritas pisut Unihiire komme väljenduda nii hirmus nappide märkuste kaupa ja et Unihiir paistis olevat erakordselt sandis tujus, pöördus Alice minema.

«Tule tagasi!», hüüdis Unihiir talle järele, «mul on sulle midagi tähtsat ütelda.»

See kõlas kahtlemata paljutõotavalt. Alice pöördus ümber ja tuli tagasi.

«Ole rahulik,» ütles Unihiir.

«On see kõik?» küsis Alice ja neelas pahameele nii hästi-halvasti alla kui suutis.

«Ei,» ütles Unihiir.

Alice otsustas, et ta võib ju ka ootama jääda, sest Unihiir võib ju veel viimaks tõesti midagi ütelda, mida tasub kirja panna. Unihiir jäi aga silmapilk magama. Alice kasutas juhust, et Kübarsepp polnud veel magama jäänud ning pöördus viimase poole:

«Miks sa laulad «Vanemuise» kooris?

«Meeldiv ühendatud kasulikuga.»

«Kas sa näitlejaks ei ole tahtnud saada?»

«Ma ju olengi näitleja.»

«Kas sul on olnud mõni suurem osa?»

«Jah, mul on «Deemonis» kandev roll: kannan Vürst Sinodali põrmu lavale ja lavalt ära...»

See vastus hämmeldas vaest Alice'it niivõrd, et ta laskis Kübarsepa mõne aja segamatult jätkata.

* * *

Jälle olid ümberringi hallid uksed, aga kõik olid lukus, ja kui Alice oli läinud üht seinaveert pidi edasi ja tulnud teist veert pidi tagasi, märkas ta väikest Tõuku. Tõuk ja Alice silmitsesid teineteist vaikides. Viimaks võttis Tõuk piibu suust ja kõnetas Alice'it ebaleval ja äreval häälel:

«Kas sina oledki see ajakirjanik?»

Kõneluse niisugune algus polnud kuigi julgustav. Alice vastas üsna ujedalt:

«Ma ei tea, ma... ma ei tea õieti isegi, härra, vähemalt praegu mitte. Aga mis siis?»

Tõuk: «Oi, ärge minu nime küll lehte pange! Kui ma hommikul kuulsin, et tahate kirjutada «Vanemuise» kooris laulvatest tudengitest... Tead, ma olen juba kaks tundi ärritatud.»

Alice: «?»

Tõuk: «Proovid on üldiselt päeval, nii nagu loengudki...»

Alice: «Nojah, teie teaduskonnas peaks ju olema eriti keeruline puududa.»

Tõuk: «Ha-ha-haa. Tegelikult on meil just kerge. Aga kui sa sellest kirjutad, ega siis varsti enam pole...»

Alice: «Hea küll. Ega ma nimesid sisse pane. Ütle vähemalt seda, miks sa laulad? On need majanduslikud kaalutlused? Või oled sa koorilaulust tõeliselt huvitatud? Sõnaga, ütle mulle, kuidas sa teatrisse sattusid?»

(Järg 4. lk.)

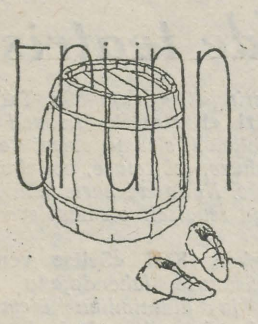

kaks saamise võimalus. Viibimatult hakkas ta kesklinna tänavaid kontrollima, isegi värske ülikoolilehe lugemine lükkus õhtusse.

Saaki ei saanud laita: raamatupoe eest leidis Taavet Tünamo kolmekopikalise ja veel kopika, «Verneri» lähedusest kaks kahelist ja ühe kahekümneviielise, «Valli» konditriäri akendelt peegeldus õhtupäike tänavaserva, kus Taavet Tünamo terav silm viieteistkümnekopikalist märkas. Raekoja platsist, kaubamaja ümbrusest ja Riia mäest ma üldse ei ütlegi — võite ise arvata.

KUIDAS TAAVET TÜNAMO RIKKAKS SAI

«Eile oli esimene aprill, aga nalja ei saanud karvagi. Ja mis möllu sa teedki «kui raha põle». Ega praegu enam need ajad ole, millest vilistlane Palamets «Noorte Hääles» kirjutas. Praegu on uued ajad, uued majad ja nii mõnedki mehed sõidavad autoga ülikooli, nahkpinta seljas. Jaa. Nii väga tahaks nalja teha, aga stipipäevani veel kaks kevadporist nädalat.» Umbes nii mõtles Taavet Tünamo reede õhtupoolikul, kui värske, alles trükiraudade vahelt tulnud ülikoolileht viimase mündi eest tasku sopsas. Norus näoga ja kõhu korisedes astus Taavet Tünamo kuue samba vahelt välja ning ennäe — maas vedeles kümnekopikaline. Loomulikult napsas Taavet Tünamo selle näppu ja veeretas suunurgad kõrvade poole. Ikka julge tunne, kui kopik karmanis, koerad ka ei tohi... Ja salakesi mõlkus Taavet Tünamo mõtteisse kiirelt ja erilise vaevata rikkaks saamise võimalus. Viibimatult hakkas ta kesklinna tänavaid kontrollima, isegi värske ülikoolilehe lugemine lükkus õhtusse.

Igatahes kolises Taavet Tünamo taskutes veel enne poodide sulgemist nõnda palju raha, et võis õhtusöögiks forellikonservi ja pudeli pepsit lubada. Täis kõhuga oli hea ülikoolilehte lugeda ja isegi naljatuju kippus kallale. Kui Taavet Tünamo aga «TRÜNNI» lugema hakkas ja oma äsjase õhtupooliku kirjeldust juba trükituna nägi, imestas ta siiralt: «No on alles operatiivsus, poleks ilmaski uskunud». Ja ta luges loo uuesti läbi. «Hahaa. Ikkagi on valesti kirjutatud, kahekümneviielist ma ju ei leidnud. Kahekümneviiekopikalist pole meil üldse olemaski, ikka kipuvad need korrespondendid midagi valesti tähele panema.» Igaks juhuks kobas käega taskut. Midagi oli — kahekümneviiekopikaline! Mnjaa!

«TRÜNNI» erikorrespondent
Tartus
HANNES TAMME

Hommik Pälsoni tänava rõõmsas, keskmise valgustusega toas.

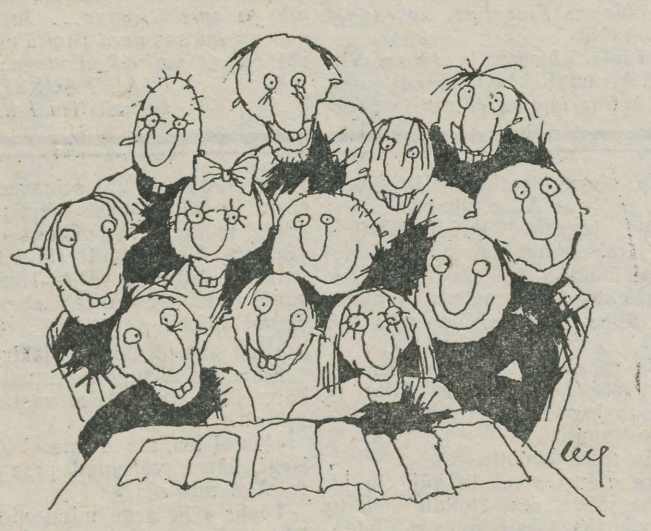

Tudengid hubases, keskmise valgustusega auditooriumis õppejõule naeratamas.

Joonistas PEEP PEDMANSON

LEOPOLD 9

Leopold ei ole naljamees. Sellepärast on 1. aprill tema jaoks must päev.

Näiteks eelmisel aastal sai Leopold 1. aprillil 30 korda tõgada. Kõik vastutulijad ütlesid talle, et tema kõrvad on mustad. Leopold läks iga kord õnge.

Lõpuks sai Leopold vihaseks. Ta kavatses vasturünnakule asuda. Ta kohtas ühte tuttavat ja otsustas pisut naljatada. Pani sigareti suhu ning kähistas: «Tuld!» Too haaras tagataskust püstoli ja tulistas. Leopoldil läks silme ees mustaks. Ta tundis rinnus teravat valu. Teine aga hõikas: «Aprill!»

Alice imedemaal ...

(Algus 3. lk.)

«Sulle!» hüüdis Tõuk põlglikult, «kes sina oled?»

Sellega olid nad naasnud kõneluse algusse. Alice ajas enese sirgu ja ütles üliväärikalt:

«Mulle tundub, et sina peaksid mulle esimesena ütlema, kes sina oled?»

* * *

Alice oli meeleheite ääre peal. Tal oli nii väga vaja asjalikku, emotsionaalset ja kirglikku infot. Midagi märtsikuist, midagi, mis rahuldaks nõudlikke lugejaid, teatrikuu metseene. Pannes kaalule allesjäänud optimismiraasukese, koputas ta viimasele uksele, kus teadis elavat veel ühe ooperilauljast tudengi, Märtsijänese.

Kop-kop.

«Koputamisest pole mingit kasu,» ütles ootamatult Märtsijänes ise Alice'i selja taga, «ja seda kahel põhjusel: esimeseks sellepärast, et mina olen samal pool ust, kus sinagi, teiseks sellepärast, et nad teevad sees niisugust kära ja keegi sind nagunii ei kuule.»

«Palun, kuidas ma sisse pääsen,» küsis Alice.

«Sel koputamisel võiks olla mõtet, kui uks oleks meie vahel,» jätkas Märtsijänes, pööramata Alice'ile tähelepanu. «Näiteks kui sa oleksid sees, võiksid sa koputada ja mina laseksin su välja, eks ole?» Sel hetkel avanes toa uks ja nad sisenesid. Märtsijänes võttis istet ja vilistas viisikese «Bahhaduri pruudikingist».

«Kas te ka seltskonnas esitate kätteõpitud aariaid?» küsis Alice. «Ei, minu meelest on see gentlemine. Ega ooperiviisid ole šlaagrid. Tõsi, kui enne esietendust mitu proovi päevas on, siis hakkavad küll kummitama.»

Alice haaras märkmiku järele. See objekt paistis lootustandvana. Ja siis kirjutas ta sinna järgmised read:

«Ma laulsin ülikooli kammerkooris. Tulin ära. Tegelesin teatriga juba kooli ajal. Meil oli kursusel kolm poissi. Üks läks pärast esimest kursust lavakasse. Ma ei tea, miks ma ei läinud. Ooperisse läksin kuulutuse peale. Mina mõtlesin: seal on ikka juba näitlemise moment juures. Ma mõtlen, et ega kulisside taga küll ei laulaks. Koorilauljal on ju üldiselt vähe tegevust. Reavaataja teda võib-olla ei märkagi. Tegelikult lavastaja individualiseerib laulja. Ooperi valmimine on ju nii huvitav. Algul on üks suur sigri-migri, igaüks õpib oma partiid. Ei saagi aru, mis seal toimub. Pärast lausa imestad, et ooper välja tuleb. Hiljem hakkab kaasaelamine jõudma muusika kaudu («Onegin»). Lemmiklugu ei ole. Liiga vähe on neid oopereid. Esimene ooper oli «Bahhaduri pruudikink». Teised arvasid — hea tükk alustuseks. Muusikalist haridust mul ei ole. Esialgu ehmatas tirts ära. Noodist laulnud ei olnud. Aga seltskond on soodne.»

* * *

Alice leidis end uuesti võlurliigi koridorist. Ta hingas korda kolm lühidalt ja kiiresti. Taas rahulikuna astus Alice edasi, südant saapasääres järel lohistades. Korraga silmas ta õhus imelikku asja. Esmalt hämmeldas see teda, ent kui ta oli seda natuke aega uurinud, sai ta aru, et see oli Irvitus. Alice ütles enesele, et pole mõtet enne temaga juttu alustada, kui on ilmunud ka kõrvad või vähemalt üks kõrv. Järgmisel hetkel ilmus terve pea ja Alice oli üliõnnelik, et nüüd oli tal ometi keegi, kellega rääkida.

Alice: «Kodus oli ikka palju toredam. Ma peaaegu tahaksin, et ma poleks sellest teatriaugust alla tulnudki, kuid ikkagi... kuid ikkagi... niisugune elu on ka huvitav. Mis minuga küll lahti on? Kui ma muinasjutte lugesin, arvasin, et minuga niisuguseid asju iialgi ei juhtu, — ja nüüd ma olen siin otse keset niisugust lugu! Minu juhtumustest peaks artikli kirjutama. Muidu inimesed arvavadki, et niisuguseid asju iialgi ei juhtu, nii et kui ma suureks kasvan, siis ma selle kirjutan...»

MARGIT MIKELSAAR
HALLIKI JOOSTI

Mõõdame muusikat

Sõnadest «kassa» (= raha) ja «tükk» (= film, kontsert, etendus jms.) saame üsna hõlpsasti kokku «kassatükk». Halva maiguga sõna? Seda küll. Oleme harjunud (harjutatud) mõttega, et see, mis on ehe, puhas, õilis, ei too sisse suuri summasid, ei kutsu kokku rahvamasse, on rohkem valitute jaoks. Mis saab aga siis, kui hakkame sellist suhtumist hindamiskriteeriumiks pidama?

«ABBA» kontsertfilm kogus mitme nädala vältel Tallinnas-Tartus palju vaatajaid. Et neid tõesti palju oli, tundsin oma nahal. Viis tundi varem ostetud piletiga istusin nina-vastu-lina ja võisin veel rahul olla.

Iga asi, mis elevust tekitab, sünnitab rohkesti arvamusi. Mõned panevad oma mõtteid kirja, enamik ütleb suusõnal välja. «ABBA» kohta jõudsid jutud pärale enam-vähem koos filmi endaga. Et põhiliselt räägitakse «ABBA» puhul rahast, riietusest ja kõigest välisest ning vaid vihjamisi m u u s i k a s t, siis alustangi selles järjekorras.

RAHA

Diskussioone on tekitanud «Money, money, money». Ei hakka siin uuesti üle rääkima, mida «ABBA» selle lauluga öelda tahab. Igatahes on selge, et materiaalne külg on tahes-tahtmata saanud ansambli (ja kogu diskomuusika) sümboliks. Disko = raha, teab igaüks ja igaüks peab sellist valemit kogu asja võtmeks.

Mida muud kui hiigelsummasid taotlevad diskomuusikud? Mida muud nad taotleda võivadki? Ainult rahvast hulluks ajada ja rahakotti täita. Me võime ise näha ja kuulda, et tegijad arvavad teisiti. Nad võivad meile rääkida kui tahes veenvalt, ikka muigame habemesse ja ihkame kiigata muusikute hoiuraamatusse. Eelarvamuse jõud...

Rahalist seisu armastatakse üldse palju arutada. Kes meist ei tunne huvi, kust võtab naabrimees nii palju, et autot osta. Õhkame: «Miks mina ei saa?» Kui asi puutub inimestesse, kes avalikkuse silma all, siis muutuvad jutud kõiketeadvaks ja eriti öelaks. Vähimagi põhjuse korral näitame kõik näpuga: see on «hai».

Küllap unustame igal sammul selle, mida tavaliselt vastu rinda tagudes kuulutame. Et peale raha on veel muudki huvitavat, huvitavamat. Aga rahast on ju nii-ii põnev rääkida!

PAKEND

Kaupa (ka väärtuslikku) tuleb osata pakkida ja pakkuda, muidu võib tarbija silm üle ja mööda libiseda. Tarbija ehk meie kõik tahame näha seda, mida just tahame. Kui nähtav on ilmetu, omapäratu, igav, astume mujale ja leiame kindlasti endale sobiva. Arvatavasti kehtib see ka muusika kohta.

Kujutame endale ette, et me ei tea ühestki ansamblist või lauljast mitte midagi. Kuulame raadiot ja hakkame siis pakkuma, mismoodi üks või teine välja näeb. Ega me eriti viitu ei pruugi arvatagi.

Leida endale sobiv nägu, sobiv esinemismaneer on tähtis. Kooskõlastada välist ja sisemist, näidata end nii, et vaadataks ja kuulataks. «ABBA» puhul on harmoonia olemas. Pakutakse puhast puhtalt.

Ei tea, kas meil on õigus, kui hakkame kinni «ABBA» kostüümidest ja käitumisest laval. Maitse üle ei vaielda, aga siiski... Ette heita liibuvat kostüümi ja bikiinilähedasi pükse seal, kus nad ehk kõige enam omal kohal on? Imelik. Vaimusilmas tekib otsekohe omapärane pilt: «ABBA» laval niinimetatud «sündsates» kostüümides. Mõned oleksid kindlasti väga rahul, need mõned ei pruugi ju kahelda oma vaadete õigsuses ja ideaalide puhtuses. Aga kas ei otsita sel juhul mõõdupuid ja eeskujusid valest kohast? Kõik oleneb ju ikkagi sellest, milline on ideaal.

MUUSIKA

«ABBA» film on kontsertfilm ja sellepärast ei ole päris õige ette heita süžee naiivsust või hõredust. Seda enam, et tehtud oli kõik tugeval professionaalsel tasemel. Läksime vaatama ansamblit ja teda me ka nägime, hädist reporterit võiks aga võtta kui pingemaandajat, vahepala, mis kontserti ei häirinud.

Muusika, mida kuulsime, on teadupoolest vana ja tõepoolest kulunud. Aga kui diskomuusika puhul eksisteerib mõiste «klassika», siis liigitaksin «ABBA» laulud just nimelt sinna.

Arvustades «ABBA» sound'i ei saa unustada, millest ja kellest jutt on. Kallale kiputakse minema standardsest küljest. Väidetakse: «ABBA-l» puudub rahvuslikkus. «ABBA» on suure masinavärgi mutrike. Vaidleksin. «ABBA» on eksisteerinud väljaspool diskouputust, uputus tekkis osaliselt sellesama «ABBA» kiiluvees. Kui on tipp, ei saa temaga kurjustada selle eest, et paljud kaasa tulevad, jäljendavad jne.

On hea, kui muusika on rahvuslike elementidega seotud. Seada rahvuslikkust omaette eesmärgiks on ilmselt vale. Mõnel pool on seda tehtud ja muusika istubki pikaks ajaks rahvuslikkuse kammitsas. Et oleks tugev muusikapilt, peab olema igasugust muusikat.

SUMMA

Ma ei ole sugugi diskomuusika sõber. Enam-vähem kõigega, mis selle suuna kohta kriitilist öeldakse, olen väga nõus. Et on kujunenud šabloon, et diskomuusika on pealiskaudne, et... Aga heas esituses kuulan vahel, oma silmaga nägemisest ei ütle ära.

Hindamiseks on mitu võimalust. Kaks sagedamini kasutatavat on maailmavaateline ja puhtmuusikaline hindamine. Vististi peavad nad omavahel kuidagi põimuma, peavad olema teatud kindlas vahekorras.

«Kunst kunsti pärast» ei õigusta end tavaliselt. «Kunst rõõmu pärast» enamasti õigustab. Kui inimmeri nõustub kuulama, on see juba päris tõhus kiitus.

Siiski. Enne ütlemahakkamist poleks paha järele mõelda, millest juttu on. Kõigele vaatamata on see ju MUUSIKA. Ka «ABBA-l».

INDREK LINDSALU,
žurn. II k.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 594. Диалоговые системы и представление знаний. Труды по искусственному интеллекту IV. Тарту 1981, 700 экз.,164 с., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 590. Структура растительности полярных пустынь и болот. Труды по ботанике. Тарту 1982, 500 экз., 140 с., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 595. Актуальные вопросы вузовской методики преподавания и усвоения русского языка. Русский язык в вузе. Тарту 1982, 500 экз., 96 с., 80 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 591. Актуальные проблемы квантитативной лингвистики и автоматического анализа текстов. Труды по лингвостатистике VII. Тарту 1981, 400 экз., 164 с.. 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 592. Физика пленочных и гетероструктур. Труды по электролюминесценции X. Тарту 1982, 450 экз., 104 с., 85 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 596. Приложения функционального анализа и теории функций. Труды по математике и механике. Тарту 1982, 400 экз., 164 с., 1 руб. 40 коп.

NB

Tänа ilmub ka «ТГУ».

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1065. MB-03257.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Raamatupalat

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (1295) Reedel, 9. aprillil 1982 XXXIV aastakäik

Sõpruspäevad tulevad

Peagi. 19.—22. aprillini. Rahvaste Sõpruse päevad. Sedakorda üheteistkümnendad ja pühendatud NSV Liidu moodustamise 60. aastapäevale. Nelja päeva sisse ei mahugi kõik ära. Suur sõuderegatt Rahvaste Sõpruse karikale kahe NSV Liidu vanima kõrgkooli, VRÜ ja TRÜ sõudjate vahel 8 paadiklassis ning Tartu—Tallinna kõrgkoolide kummipaadid jõuavad Emajõele alles laupäeval, 24. aprillil.

Laupäevahommikustele äratusmängudele ja sellele järgnevale pinevale heitlusele eelnevad päevad, mida ei saa nimetada kultuuripäevadeks. Esimene — Eesti Raadio väliskommentaatorite päev. Juttu tuleb NSV Liidu sise- ja välispoliitikast. Ülikooli aulas on teaduskondadevaheline viktoriin «NSVL 60», kuhu põimitakse küsimusi ka rahvusvahelise elu päevaprobleemidest. Samal teemal tuleb ette valmistada ka kõnevõistlus. Eesti NSV päev algab talgutega TRÜ klubi ehitusel, kus mängib lõõts ja pakutakse hernesuppi. Samal päeval teevad eesti rahvamuusikat Valga KEK-i klubi «Torupill» ja ansambel «Kapell».

22. aprillil viiakse lilled Lenini ausambale.

Meie päevadele saabub hulgaliselt külalisi Vilniusest, Riiast, Harkovist jm. Kahe päeva jooksul toimub kolm rahvaste sõpruse kontserti, kus esinevad Vilniuse RÜ rahvakunstiansambel «Jaunimelis», Riia konservatooriumi folkansambel, Harkovi lennundusinstituudi ansambel «Orpheus», TRÜ RKA, «Aprilliklubi», «Rentaabius» ja «Salong». Külla on lubanud tulla Vene NFSV filminäitleja Jevgeni Leonov, ingliskeelne teater Harkovist, TRK lavakunstikateedri üliõpilased jt.

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee istungil 16. märtsil:

said soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Triinu Vernik (õigust. V k.), Arno Kabramaa (geograafiaosak. IV k.), Andres Iherman (füüsikaosak. V k.), Toivo Hansen (keemiaosak. III k.), Aaro Saks (matem. IV k.), Aimar Altosaar (psühhol. V k.).

Geograafiaosakonna rahvamaleva funktsionääriks kinnitati Toomas Kümmel (geogr. III k.).

Arutati organisatsioonisisest tööd ajalooteaduskonnas. Otsustati kontrolli alla võtta kogu ajalooteaduskonna komsomolibüroo tegevus.

Arutati tööd mittekommunistlike noortega KKT-s ja arstiteaduskonnas.

Kuulati informatsiooni matkaklubi «Patrioot» tegevusest 1982. aasta talituriaadil ning EÜE-82 töösuve ettevalmistamisest.

*

30. märtsi istungist võttis osa külaline, ELKNÜ Keskkomitee komsomoliorganisatsioonide osakonna instruktor Pavel Žukovets.

Soovitus NLKP liikmeks astumiseks anti Varri Välile (bioloogia-geograafiat. V k.).

Komsomolikomitee kinnitas algorganisatsiooni otsuse ja võttis kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilase Arne Graumanni vastu ÜLKNÜ liikmeks.

Ajalooteaduskonna rahvamaleva funktsionääriks kinnitati Mart Nutt (ajal. II k.).

Filmiklubi tegevusest rääkis klubi president Peeter Käämbre. Praegu on filmiklubi 460-liikmeline. Põhilise osa moodustavad üliõpilased, aga filme käivad vaatamas ka õppejõud ja teenistujad ning «Vanemuise» rahvas. Klubi töötab liikmepiletite — abonementide alusel, tööd juhivad aktivistid, kaasa aitavad ka teised. Aparatuur, millega filme näidatakse, on vana ja amortiseerunud. Ilma kinokabineti mehhaaniku Voldemar Pallita poleks töö üldse võimalik. Sellel hooajal on filmiklubi tulnud kokku 22 korral, keskmiselt kord nädalas. Seoses A. Tarkovski 50. sünnipäevaga oli viimati võimalik näha tema filme «Varias».

Praegu on valusamaks probleemiks pidev segadus suure liikmete arvu tõttu. Ikka ilmub keegi, kellele pole veel piletit välja antud. Sisse püütakse saada võltsitud ja pikendamata piletiga. Distsipliin lonkab, valvet ustel tuleb tugevdada. Üldiselt on filmid mõeldud näitamiseks ainult klubi liikmetele, aga kui saal on tühjem ja uste taga soovijaid, võiks neile võimaldada sissepääsu ühekordsete pääsmetega. Ka tõlkimiskvaliteet jätab soovida. Seda saaks parandada eelkõige filoloogiateaduskonna abiga.

Filmiklubi töö loeti kordaläinuks. Klubi otsustati premeerida.

Aare Kruuser rääkis juubelitööde käigust ajaloo- ja bioloogia-geograafiateaduskonnas. Viimase komsomolibüroo koosseisu kuulub ka juubelitööde organiseerija. On tunda initsiatiivi ja kohusetundlikkust. Tööde paremaks laabumiseks on igalt kursuselt valitud inimene, kelle ülesandeks on ka töö käigus tekkinud kitsaskohtade likvideerimine. Teaduskonna üliõpilased on töötanud ligikaudu 6200 tundi. On oldud TRÜ ehitusjaoskonnas, kommunaalettevõtete kombinaadis, botaanikaaias, klubi ehitusel, ühiselamutes.

Ajalooteaduskonnas ei ole aga kõik üliõpilased enda jaoks tähtsamat selgeks teinud. TRÜ juubeliga seotud töö bioloogia-geograafiateaduskonnas tunnistati heaks, ajalooteaduskonnas rahuldavaks.

Urmas Talumäe rääkis kultuuritööst teaduskondades. Semester algas tavapäraste üritustega — rebasteõhtutega. Siis jäi aga kultuuritöö soiku. Kui bioloogia-geograafiateaduskonnas korraldati veel ühteist, siis teised teaduskonnad vaikisid. Jõudis kätte taidlusülevaatuse päev ja pärast seda jälle mõõn. Kui üliõpilane ka kultuurist huvitatud pole, siis on asi juba kurjast. Edaspidi peaks asja kuidagi käima saama. Kultuurisektori ülesandeks on kontakti loomine ja tihendamine TRÜ ametiühingukomitee kultuurikomisjoniga, TRÜ klubiga. Peagi kuulutatakse välja **üleülikooliline AMATÖÖRFILMIDE KONKURSS,** mis järgmiste üliõpilaspäevade aegu omamoodi festivali peaks välja andma. Et tööd tõesti käima panna, tuleks teaduskondade komsomolibüroode juurde moodustada mitmeliikmeline kultuurisektor, mis siiani on ainult sektorijuhatajaga piirdunudki. Suurematest plaanidest: **on kavas korraldada üliõpilaspäevade plakati kavandite konkurss.** Võitja saab vaba pääsme üliõpilaspäevade kõikidele üritustele.

1982. aasta septembris tähistame TRÜ 350. aastapäeva. Seoses auväärse tähtpäevaga (ja mitte ainult sellepärast) peab iga TRÜ üliõpilane olema meie *alma mater*'i vääriline. Selleks ei piisa ainult eeskujulikust õppimisest ja aktiivsest ühiskondlikust tööst, vaid iga üliõpilane peab tundma ka ülikooli ajalugu ja traditsioone. **Seoses sellega toimub 1.—15. aprillini kõikidel kursustel komsomolikoosolek «Mina — 350-aastase ülikooli üliõpilane», millest võiksid osa võtta ka ajaloo ja ühiskonnateaduste õppejõud ning ELKNÜ XIX kongressi delegaadid.**

Kinnitati koosoleku läbiviimise metoodiline juhend.

5.—9. aprillini toimub kõikides teaduskondades ühiskonnateaduste nädal. Selle eesmärgiks on ühiskonnateaduste õpetamise metoodika analüüsimine ning uute, õppetööd huvitavamaks muutmise võimaluste pakkumine. Tähelepanu tuleb pöörata õppedistsipliinile, õppeedukusele ning selle kvaliteeti mõjutavatele faktoritele. Dispuudid, loengud ühiskonnateadustega seotud aktuaalsetest probleemidest, kohtumisõhtud, viktoriinid.

RSP organiseerimiskomitee esimees Varri Väli rääkis sõpruspäevade ettevalmistamisest.

Kinnitati kvartalitöö statistiline aruanne.

VESTLUSRING ELKNÜ XIX KONGRESSI DELEGAATIDEGA

Need on tähtsad probleemid

Krista Rebane (arstit. IV k.)
Igor Gräzin (filosoofiakateedri vanemõpetaja)
Verni Loodmaa (majandust. III k.)
Urmas Talumäe (keemiaosak. III k.)
Andrus Lauren (komsomolikomitee sekretär)
Raivo Aavisto (õigust. IV k.)

Nende vahendusel, läbi nende suhtumise prisma saame osa sellest, mida komsomolikongressil räägiti ja otsustati.

«Iga kuues meie vabariigi juhtiv töötaja ja iga kolmas spetsialist on kuni 30-aastane. On väga tähtis, millised on meie noored teadlased ja spetsialistid, milline on nende ideelis-poliitiline hoiak, loominguline aktiivsus. Teadlaskaader vananeb.»

Igor Gräzin: Probleemi esimene külg. Noorte Teadlaste Nõukogu meie ülikoolis ei tegutse ja paljudes teistes asutustes pole asi parem, sest mida see faktiliselt nimetuski noortele teadlastele annab. Kuigi noored teadlased ise saavad reaalselt oma jõududega mingil tasemel mingite komplekssete uurimustega hakkama. Teine moment on aga, **kuidas** noor teadlane saaks **võimalikult kiiresti** nooreks teadlaseks, tõsiseks teadlaseks. Kui asja kriitiliselt vaadata, siis pole ju meil alati noort inimest mõistvat teaduslikku juhendamist, rääkimata kohastki, kus elada või teadustööd teha. Peab olema ka teadlastevaheline suhtlemine, siis kaovad ära tehnokraadid ja «esteedid», sest ma ei usu, et ühiskonnateadlase suhtlemine füüsikuga tema maailmavaadet ei muuda. Me peame arvestama seda, kuidas olemasolevat valutumalt ja kõige paremini ära kasutada.

«Enam tähelepanu peaks pöörama perekonnaprobleemidele. Järjest rohkem saab ilmsiks vajadus noori perekonnaeluks paremini ette valmistada. Töös 20—28-aastaste noortega peame esikohale seadma osalemise nende elu põhiküsimuste lahendamisel. Küllap siis lahenevad paljud probleemid nii noortel enestel kui ka komsomoli suhetes nendega. Laste kasvatamist tuleks lugeda esmatähtsusega komsomoliülesandeks.»

Andrus Lauren: See on probleem, mis nii suure foorumi ees tõsteti esile esmakordselt ja mis seda ka väärib. Abiellumisiga on vähenenud. Meie komsomolitöö on orienteeritud veidi valesti. ELKNÜ Rakvere Rajoonikomitee esimene sekretär Rein Tõntson, kes sellel probleemil peatus, küsis õigesti, kas saab lugeda põhikirja rikkumiseks seda, et ema, kellel on kodus väike laps, ei saa poliitõppusest osa võtta. Üks viiendik meie üliõpilasi on perekonnainimesed. Perekonnainimene ootab midagi muud ja jääb kõrvale. Siit järeldub iseenesest — komsomolitöö teravik tuleb ümber asetada. Ilmselt tuleb seda tähele panna ka meie ÜPP arvestamisel.

Krista Rebane: Aga seda arvestatakse, vähemalt meie teaduskonnas.

A. L.: Mitte ammu. Esimest korda räägiti sellest kaks aastat tagasi.

Urmas Talumäe: Aga aktiiv? Üks kolmandik meie komsomolikomitee liikmetest on samuti emad-isad.

A. L.: Ma ei tahagi öelda, et erandeid pole. Kes teeb, see teeb. Kursustel on need inimesed siiski kadunud.

Verni Loodmaa: Kõik sõltub tasandist. Kui on tegemist suurüritusega, siis on kõik olemas.

A. L.: Komsomol peab neile noortele inimestele appi minema Eriti, kui neil on väikesed lapsed Tuleb leida koht, kuhu oleks võimalik lapsi üheks õhtuks jätta. Nii hoolitseme laste eest ja haarame emad-isad ühtlasi kaasa. Suure tahtmise juures on see võimalik.

«Et tulevasel spetsialistil oleks elus konkreetne siht, oleks vaja, et ta juba pärast üld- ja põhiainete omandamist saaks teada oma tulevase töökoha. Seal praktikal viibides avaneks võimalus sisse elada konkreetse asutuse, ettevõtte või organisatsiooni kollektiivi.»

A. L.: Neljandikus sõnavõttudes oli ivakene ka meie — kõrgkooliprobleeme. Suunamisest. Milliseid probleeme suunamisel tekitab see, kui diplomand saab alles siis teada, et tal tuleb pedagoogitee jalge alla võtta. Olen sellega suunamiskomisjonides korduvalt kokku puutunud.

(Järg 2. lk.)

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Juubeliuudiseid

Väljaspool vabariiki toimuvad TRÜ teaduspäevad järgmiselt:
Voronežis 8.—9. aprillil,
Leningradis 26.—27. aprillil,
Riias 18.—19. mail,
Vilniuses 18.—21. mail.

TRÜ teaduspäev EPA-s on juba 15. aprillil.

EHITUSUUDIS. Eelmise nädala kolmapäeval võttis riiklik komisjon vastu ülikooli viiekorruselise maja Uues tänavas. Septembris paigutatakse sellesse meie juubelikülalised. Edaspidi jääb 45 korteriga elumaja üliõpilasperedele.

EKP TRÜ komitees

15. märtsi koosolekul võeti NLKP liikmekandidaadiks diplomandid Indrek Peil (füüsika) ja Meelis Lokk (žurnalistika) ning KKT III kursuse üliõpilane Martin Kosemets.

Kasvatustööst ettevalmistusosakonnas kõneles osakonna juhataja dots. Kalle Velsker.

22. märtsil võeti NLKP liikmeks Riivo Kotkas (arstit. VI k.), Jaak Tälli (arstit. V k.) ning Ene Pill ja Arvo Suuban (õigust. V k.). NLKP liikmekandidaadiks astusid Rita Labotkina (arstit. IV k.), aspirant Lembit Rägo, Arvo Kaerama (biol.-geogr. IV k.) ning Valdo Randpere ja Triinu Vernik (õigust. V k.) ja Aivar Künnapää (õigust. IV k.).

29. märtsil võeti NLKP liikmeks vanemteadur Mart Siimann ja dotsendi kt. Mati Heinloo, liikmekandidaadiks Aaro Saks (matem. IV k.) ja Toivo Hansen (keemia V k.).

Üliõpilaskommunistide osast majandusteaduskonna komsomoliorganisatsioonis rääkis teaduskonna parteibüroo sekretär dots. kt. Mart Sõrg. Võeti vastu otsus.

ÜTÜ

Üliõpilaste Teadusliku Ühingu konverentsi lõpp-plenaaristung on reedel, 16. aprillil kl. 15 teadusraamatukogu konverentsisaalis.

TRÜ ÜTÜ nõukogu

ÜVAK

TRÜ üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa on alates 1. aprillist avatud **esmaspäeviti** (mitte teisipäeviti, nagu varem) 17.30—19.30.

TRÜ ÜVAK-i võlglased! ÜVAK-i juhatus ootab laenude tagasimaksmist.

TRÜ ÜVAK-i juhatus

TARTU AKADEEMILINE MEESKOOR 70

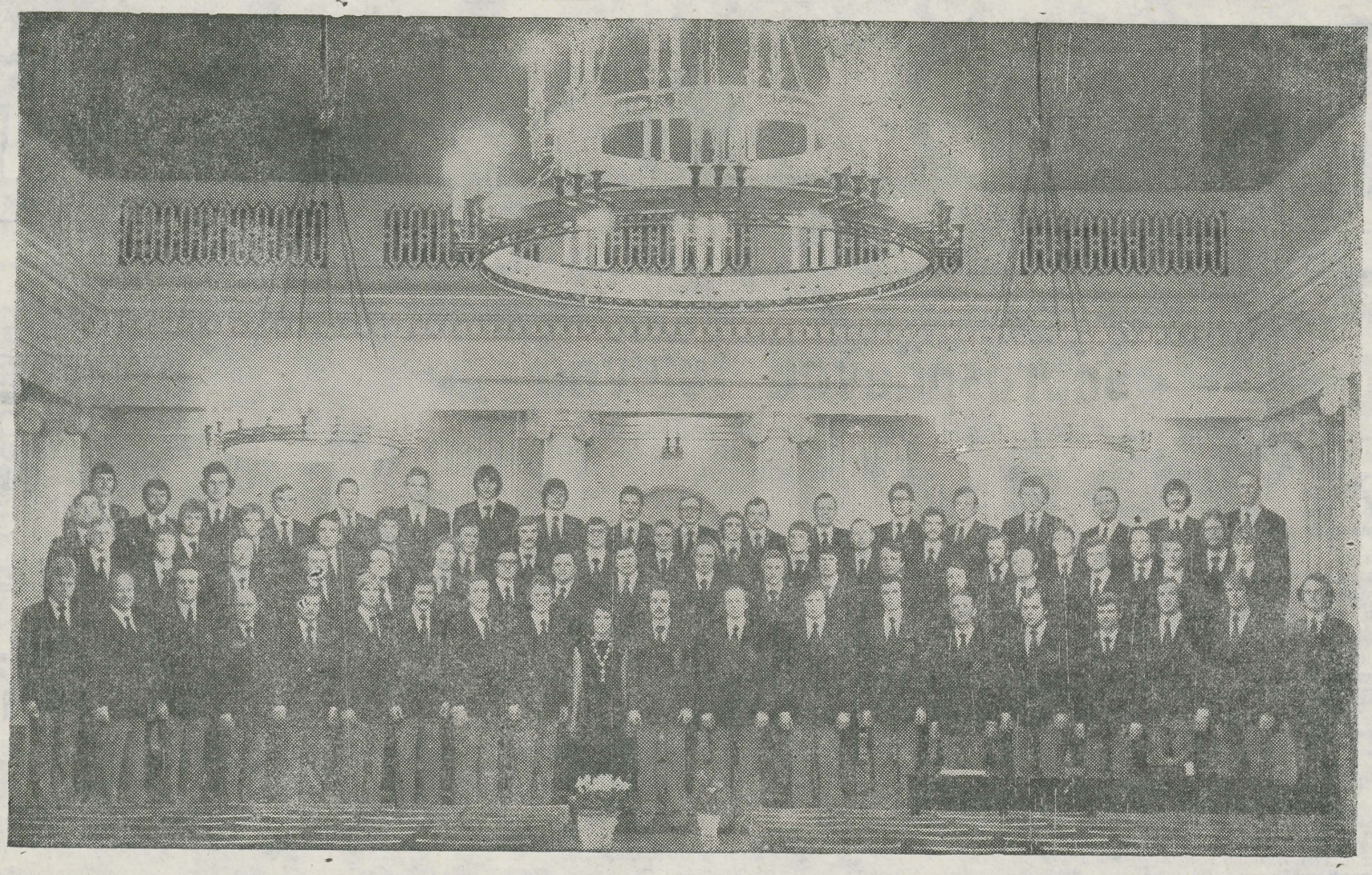

Väljavõtted aegade raamatust

... Laulule tuleb väärtuslik koht jätta teiste õppeainete hulgas üli-koolis. Laul ei ole ainult meelelahutus ja kunst, vaid see keel, miltest kõik rahvad aru saavad.

JUHAN SIMM

1911 — Juhan Simm pöördus 14. detsembri «Postimehes» kõikide Tartu eesti üliõpilaste poole üleskutsega asutada meeskoor.

1912 — 27. jaanuaril kogunes Eesti Üliõpilaste Ühendatud Meeskoori esimesele proovile Viljandi t. 1 (praegu Gagarini tn.) umbes 40 lauljat. Koorijuhiks Juhan Simm.

— 10. märtsil oli esimene avalik esinemine Eesti Rahva Muuseumi peol «Vanemuises». Sellest kirjutab Aleksander Läte: «... Eeskava huvitavamaks osaks oli üliõpilaste ... laulukoor. Mitte selles ei seisnud huvit[at]us, et koor juba esimesel etteastel liig hästi oleks laulnud, vaid et meil ometi nõnda kaugele on jõutud, et üliõpilased suureks laulukooriks kokku astuvad ...»

1914 — Esmakordne esinemine (18.—20. aprill) väljaspool kodulinna — iseseisev kontsert Tallinnas «Estonia» kontserdisaalis, osavõtt rahvakontserdist ning M. Härma muusikalisest näidendist «Murueide tütar».

1924 — Suure töökoormuse tõttu lahkus koorijuhi kohalt Juhan Simm. Tema tööd asus jätkama Leenart Neuman.

— Koori uueks nimeks sai Akadeemiline Meeskoor; eelnes otsus, et koori tööst võivad osa võtta ka vilistlased.

1926 — Kontsertmatk Ungarisse ja Austriasse.

1933 — Pärast Leenart Neumani surma (20. okt.) asus koorijuhi kohale Richard Ritsing, kes oli kooris laulnud 1923. aastast alates.

1937 — Koori 25. aastapäeva puhul nn. Euroopa-matk: läbiti 7 välisriiki ja külastati 12 linna — Riia, Varssavi, Zakopane, Wroclaw, Leipzig, Dresden, Berliin, Kopenhaagen, Malmö, Halmstadt, Oslo, Stokholm.

1939 — Kontsertmatk Soome.

1951 — Seoses Eesti Põllumajanduse Akadeemia asutamisega Tartu Riikliku Ülikooli baasil nimetati vahepeal TRÜ Meeskoori nime kandnud kollektiiv Tartu Üliõpilasmeeskooriks. (Tänini laulavad kooris mõlema kõrgkooli üliõpilased, õppejõud, teenistujad ja Tartu ning Tallinna kõrgkoolide lõpetanud.)

— Ülevabariigilisel kunstilise isetegevuse ülevaatusel Tallinnas (17.—18. veebruar) I koht.

1955 — Ülevabariigilisel ametiühingute kunstilise isetegevuse ülevaatusel Tallinnas (26.—27. nov.) I koht.

1956 — 22 päevaga 6000 km: kontsertmatk Moskva — Sevastoopol — Jalta — Odessa — Kišinjov — Kiiev (juuli).

1957 — Kolmel korral kunstiliste konkursside laureaadi nimetus: Eesti NSV I noorsoofestivalil Tallinnas (18. juuni) ja üleliidulisel noorsoofestivalil Moskvas (16. juuli) kuldmedalid, VI ülemaailmsel festivalil Moskvas (1. aug.) pronksmedal.

1958 — Koor esmakordselt Saaremaal.

1959 — Kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse ülevabariigilisel ülevaatusel Tallinnas (29. apr.) esikoha jagamine Tallinna Pedagoogilise Instituudi meeskooriga.

— Teel meie kontserdile langes manalasse koori asutaja, Eesti NSV rahvakunstnik Juhan Simm (20. dets.).

1961 — Kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse ülevabariigilisel ülevaatusel Tartus (15.—16. apr.) I koht.

1963 — Koormeistri ja teise dirigendina asub sügisel tööle 1955. aastast alates kooris baritoni laulnud Alo Ritsing.

1965 — Koori uus nimi — Tartu Akadeemiline Meeskoor.

1968 — Siberi-matk: Sverdlovsk — Novosibirsk — Tomsk — Omsk — Moskva (1.—17. nov.).

1970 — Kontsertmatk Poolasse (2.—15. apr.).

1973 — Rahvakoori nimetus.

1977 — I üleliidulise taidlusfestivali laureaadi nimetus.

1979 — Kontsertmatk Saksa DV-sse.

1980 — Eesti NSV teenelise koori nimetus.

Koor läbi tudengi pilgu

Nii soliidses eas, kuid samal ajal nii noores TAM-is on allakirjutanu alles värske mees: lõppemas on teine lauluaasta, kuid mõningaid mõtteid on needki sünnitanud.

Üliõpilased on laulurahvas. Nii saab väita. Üliõpilane laulab, põhiliselt kitarri saatel. Ka need laulavad, kellele loodus pole selleks teab kui palju andnud, kui õigesti või valesti, see on iseasi. Lauldakse sünnipäeval, matkal, malevas, ühikas, igal pool. Ka naiskooris, meeskooris, kammerkooris — see on mõneti sihipärasem laulmine.

Aeg. Esimene probleem, millega noor laulumees kokku puutub. Koori peale läheb seda küllaltki palju, kui arvestada lisaks proovidele veel reise, kontserte ja lisaproove enne neid. Tihti tuleb aega võtta kooli arvelt. Ega ta hea ole. Kuigi enamasti tuleb esindada kooli (kas siis TRÜ-d või EPA-t), ei ole see ometi arvestatav puudumise põhjus. Paradoks? On küll. Õnneks ei ole suuremaid pahandusi minu teada siiski kellelgi tulnud. Ja kui jalgealune koolis väga tuliseks läheb, tuleb laulmine mõneks ajaks jätta. Üliõpilastest jääb koor hõredaks eriti sessi ajal. Kuigi ka siis on tarvis proove teha, esineda, tuleb teha vastupidine käik — näpata koorist aega õppimise jaoks. Kuid samas öeldakse sulle, et just sessi ajal on eriti vaheldust vaja ja oleks nagu lihtsam mõni päev koorile ohverdada. Jooksvat õppimist ju pole, enda aeg on mängus. Võta siis kinni, kuidas parem on, et huntidel oleks kõhud täis ja lambad kah ei nuriseks?!

Viitsimine. Vahel peab end üsna palju sundima, et proovi minna. Kui väga ei viitsi või on tähtsamat teha, proovi ei lähe. On see hea või hea, otsustagu iga laulja oma südametunnistuse järgi. On ju üle proovi või kahe ka laulmaskäimine, koori liikmeks olemine. Või kuidas? Kui proovidel kohalkäimine on saanud harjumuseks, siis saab ka harjuda harjutama laulmist. Laul ei tohiks saada harjumuseks, laul peaks olema nagu uus ülesanne, mille lahendamiseks võtted on samad, aga mille sisu on teine.

Kas selline harjutamine, õigemini tampimine on musitseerimine? Vist mitte. See sarnaneb rohkem mustandile, mis esinemisel alles puhtalt ümber kirjutatakse. Aga kas see must töö ei nõua liiga palju aega ja jõudu? Meestelt kindlasti vähem, dirigentidelt (Alo Ritsing, Ene Peiker) aga asjatult palju. Sest nemad töötaksid nagu mitme koosseisuga. Kõigepealt nende meestega, kes on käesolevas proovis, siis nendega, kes olid eelmises ja tulevad järgmisse. «Koosseisud» stabiliseeruvad enne esinemisi, siis algab viimase musta väljarookimine. Nii paistab see käivat kinnise ringina, kuust kuusse ja aastast aastasse.

Muusika tuleb eelneva töö tulemusena. Esinemine on nagu aruanne, laulu kõrghetked on minu jaoks aga sõitudel, kui tullakse tagasi mõnelt esinemiselt (minnes ei laulda, hoitakse hääli). Mõnus on tagasi sõites laulda. Siis on esinemised seljataga, mehed lasevad end lõdvaks ja laulavad mitte publikule, mitte lindile, vaid iseendale ja teistele meestele, laulavad puhkuseks.

Võib vaielda, kas TAM-is on tihedam muusika või seltskondlik osa — õhtud naiskooriga, õllega, näärі- ja vastlapidu jms. Kuidas kellelegi. Koorile on vajalikud mõlemad. Sest mis oleks TAM ilma ühe või teiseta?

TAM tähendas meestele 30 aastat tagasi ilmselt hoopis midagi muud. Eelkõige oli ta kasvatuse koht. Richard Ritsing, tolleaegne dirigent, andis maapoistele (kellest aga EPA üliõpilaskond ju põhiliselt koosneski) esimesed teadmised lauakombeist, diplomaatiast ja viisakusreeglitest, märkamatult aitas neil jõuda tasemele, mida nõudis kõrgkoolis õppimine, samuti meeskooris laulmine. Oldi kõrgetasemeline kollektiiv ja väärikas üliõpilaskonna, Tartu ja Eesti esindaja.

Ajad on muutunud, kriteeriumid asjade hindamiseks samuti. Praegune TAM pöörab rohkem tähelepanu muusikale, muu on meil üsna enesestmõistetavalt olemas. Samas on nende muutustega nagu midagi väga olulist kaotsi läinud. Kas see on «meeskoorivaim» (vrd. «tudengivaim», «malevavaim»), mida paljud mehed, ka allakirjutanu, on TAM-ist otsima tulnud, või midagi muud, aga tuleb siingi mõte, et paremad ajad on juba möödas. Või on hoopis ees?

Traditsioonid. Väga oluline osa TAM-i elus. Traditsiooniks on uute liikmekandidaatide vastuvõtmine iga semestri alguses. On tore, et kõik, kes tulevad, võetakse vastu (tahtmine maksab ka ju midagi), kuid nii koguneb hulk ebatarvilikku ballasti, mis hoiab laeva (laulu) kiiremat edasisõitu (arengut) tagasi ja mille heidab üle parda, kui heidab, esimene laine (sess) või vähemalt üheksas (kevad). Ilmselt on selline kaadri voolamine üks TAM-i paratamatu traditsioon, ühekorraga tema õnn ja õnnetus. Ühest küljest on koosseis noor, teisalt pole laulud tervel kooril kunagi üle aasta selged.

Paljudest muudest traditsioonidest on väga oluline kõikidele meestele TAM-i moto. Need R. Ritsingu ja Kr. J. Petersoni kaks neljahäälset laulurida võtavad kõik mehed kokku. Laul kõlab proovi lõpus, tuletab meelde, miks käiakse koos:

Kas siis selle maa keel
laulutuules ei või
tõustes taevani üles
igavikku omale otsida?

ANTS JOHANSON,
eesti filoloogia II k.

NB! **JUUBELIKONTSERT ON «VANEMUISES» LAUPÄEVAL, 10. APRILLIL KL. 17. Pääsmed kontserdisaali kassas.**

Professor Kaljo Põder 50

10. aprillil saab ENSV üks tuntumaid kirurge, ülikooli teaduskonnakirurgia kateedri professor Kaljo Põder 50-aastaseks. Sündinud Viljandimaal talupoja perekonnas, lõpetas ta 1951. aastal Viljandi II Keskkooli ja 1957. aastal kiitusega Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ta aastatel 1957—1963 kirurgina Tartu Linna Kliinilises Haiglas Toomel. Alates 1963. aastast praeguseni töötab ta TRÜ teaduskonnakirurgia kateedris: alul assistendina, hiljem dotsendina ja alates 1974. aastast professorina.

Ühena professor A. Linkbergi paljudest õpilastest on juubilar üks veresoontekirurgia rajajaid ENSV-s. Angiokirurgia probleemidele on pühendatud ka K. Põderi kandidaadi- ja doktoriväitekiri. Mitmekülgse teadlase ja kirurgina on prof. K. Põder trükis avaldanud üle 170 publikatsiooni, kus lisaks angioloogiale käsitletakse ka üldkirurgia, kudede konserveerimise, jäsemete replantatsiooni ja mikrokirurgia küsimusi.

Suuri teeneid on prof. K. Põderil kirurgide noore põlvkonna kasvatamisel. Aastatel 1963—1977 oli ta arstiteaduskonna ÜTÜ juhendav õppejõud. Üle 20 aasta on juubilar olnud arstiteaduskonna ühe vanima ja tuntuima üliõpilasringi, teaduskonnakirurgia ringi juhendajaks ja üliõpilasi innustavaks õppejõuks. Tema suunamisel on valminud üle 50 võistlustöö.

NLKP liikmena on prof. K. Põder täitnud TRÜ arstiteaduskonnas mitmesuguseid ühiskondlikke ülesandeid, olnud teaduskonna parteibüroo liige, kursusejuhendaja, arstiteaduskonna nõukogu sekretär jne.

Professor K. Põder on Tartu Kirurgide Seltsi esimees ja Vilniuse Kirurgide Seltsi auliige. Ta on osalenud paljudel rahvusvahelistel kirurgide kongressidel — Firenzes, Prahas, Rostockis, San Franciscos jm. Juubilari aktiivsel kaastegevusel on teaduskonnakirurgia kateedril kujunenud ulatuslikud ja pikaajalised teadusliku koostöö sidemed enamiku Moskva ja ka paljude teiste NSV Liidu juhtivate kirurgiakeskustega. Sõbraliku ja heatahtliku suhtumisega oma paljudesse kolleegidesse, sõpradesse, üliõpilastesse ja eelkõige haigetesse on professor Kaljo Põder võitnud nende lugupidamise.

Soovime juubilarile veel paljudeks aastateks nooruslikku energiat, püsivat optimismi ja uusi teaduslikke saavutusi.

Kolleegide nimel
prof. HENNO TIKKO

Need on tähtsad probleemid

(Algus 1. lk.)

Jagunemine teadlasteks ja pedagoogideks, keemikuteks ja õpetajateks peab toimuma varem.

U. T.: See toimubki varem. Juba III kursusel, aga ka selle kahe järgmise aasta jooksul ju väärtushinnangud muutuvad. Tuleb leida mingi valutu väljapääs, võimalus oma võimeid maksimaalselt ära kasutada ja tahtmine, see on ju peamine.

V. L.: On veel üks probleem. Teadlase nimi on ahvatlev. Pedagoogi oma mitte. Millegipärast arvatakse, et õpetaja võib olla veidi rumalam, saamatum. Ja seda ju soosivad pingeread. Esimestel, paremate, targemate on võimalus valida. Viimased lähevad maakooli õpetajateks.

A. L.: Tähtis on see, et juba õppetöö ajal oleks võimalik selekteerida, valida. Mida õpin sügavamalt, mida mitte. Et juba ülikoolis saaks läbi töötada need probleemid, mis praktikas vajalikud.

Raivo Aavisto: Üliõpilast ei usaldata ja usaldust ju paluma ei lähe.

«Heatasemelised kontserdid lähevad tihtipeale tühjale saalile. Ja seda ka niisuguses suures linnas nagu Tallinn. Miks? Tundub, et siin on tegemist jäänukiga omaaegsest arusaamast, kus haridus võrdsustati kirjaoskusega.»

A. L.: Haridus ei võrdu kirjaoskusega.

U. T.: Ülikooli tullakse selleks, et saada laiaprofiililine haridus, kitsad erialateadmised, aga ka diplomi pärast.

V. L.: Hariduse ja harituse vahele võrdusmärki panna ei saa. Ka komsomol peaks olema harituse suunaja. Juba «rebasele» peaks selgeks tegema, et «Gaudeamuse» ajal või peahoonesse sisenemisel peab mütsi maha võtma.

R. A.: Vähe arvestame psühholoogia osa. Algame kasvõi iseenesestki. Miks me korraldame kultuuripäevi. Kitsas tähenduses. Noor ei ole harjunud rasket muusikat kuulama. Aga kui nina sisse toppida, siis pole vigagi.

«Kahjuks ei suhtu mitte kõik asutused-ettevõtted õpilaste töösse tõsiselt. Äkki polegi vaja tööd lihtsalt oma kodu, oma kodulinna heaks? Ja siis imestab mõne ettevõtte juht hiljem: näe, tuli meile koolipingist noor inimene, aga tööd ei armasta ta mitte... Ja nii tulebki aruannetest välja, et kõik meie õpilased on väga töökad. Nii ju polekski vaja töökasvatuse probleemidest rääkida, aga ometi räägitakse, kirjutatakse ja vaieldakse.» Probleem, mis väljub kooli raamidest kõrgkooli ja tootmisse. Töö tegemise mängimine.»

A. L.: See on probleem. Ja me ei saa sellele käega lüüa ega süüd keskkooli kaela veeretada.

U. T.: Selle nähtusega puutume kõige markantsemalt kokku laupäevakutel ja praegu meie jaoks kõige teravama probleemi juures — juubelitöödel. Ei, kõik on korras. Oli kuupäev, õppetööl ei käinud, sest käisin TRÜ klubi ehitusel. Olen ära käinud ja korras. Punktike juures, äkki enam ei segatagi. Kui tööd anti, siis tegime, kui ei antud, ei teinud. Ise ju küsima ei lähe.

Krista Rebane: Ja pole ei õppetööd ega juubelitööd. Aga meie, arstiteaduskonna üliõpilased, peame kõik praktikumid järele tegema.

V. L.: Tegemist on sinu enda südametunnistusega. Ja sellega, et üliõpilast järjekordselt ei usaldata. Üliõpilane oskab rohkem kui ehitusmehed arvavad. Üliõpilane on EÜE-s müürigi ladunud. Ja kui tööd ei anta, siis tuleb seda küsida. Siis antakse küll.

Kas koosolekud õigustavad end alati? On teine aeg ja ruum. Ehk on komsomoli sellised töövormid juba aegunud? Kas meie kõrgkoolis on tunda komsomoliorganisatsiooni, kuivõrd ja kuidas see peaks olema?

Igor Gräzin: Komsomolikoosolek, liikmemaksude maksmine ja selle regulaarsus on eelduseks kogu järgnevale. Paljude küsimuste lahendamine on ebameeldiv — see tähendab konfliktsituatsioone. Just selleks ongi distsipliini vaja. Teine asi, mida me koosolekutel räägime, teeme neid koosolekuid linnukese pärast või räägime seal küsimustest, mis meid huvitab. On tõesti asju, mis on vananenud. Kas peab alati taotlema loengulise kasvatustöö edasist tõhustamist. Iseasi, kui vahendada operatiivset informatsiooni. Tudeng istub ju niigi hommikust õhtuni loengutel.

Komsomol peaks tegelema hästi paljude asjadega. Kes on liider spordis, pole seda ÜTÜ-s. Mida rohkem on võimalusi, seda rohkem kaasalööjaid. Sisseelamisaeg on loomulik. Ja esmakursuslasele ühiskondliku ülesande pakkumine pole häbiasi. Komsomol pole mitte ainult liider, vaid ka algrakuke. Just igapäevases töös, organiseerimises, korraldamises, tegemises peaks olema komsomoli tunda ja seda ka on.

R. A.: Olulisem komsomolitöös on arvestada eri noorteorganisatsioonide spetsiifikat. Sellele peaks olema suunatud ka ülikooli komsomolikomitee tegevus kõige vahetumate kontaktide kaudu kursuse komsomoliorganisatsioonidega. Seetõttu peab komsomoliorganisatsioon just kursuse tasemel olema täiuslikum. Selleks oleks vaja kursuste etteotsa faktilisi, mitte formaalseid liidreid. Siit ka meie ülesanne — aktiivi valik, eeskätt esmakursuslaste seast, ja vastutus selle eest. Ei tohi aga lubada üleorganiseerimist, mis viib bumerangiefektini.

I. G.: Kui üliõpilane tõuseb püsti ja küsib sõna, siis pole ta kadunud.

Kirja pani EVE ANT

Õigusteaduskond viiendat vilistlast ankeedist vaadatuna

Õigusteaduskonnas korraldati lõpetajate ja vilistlaste ankeetküsitlus saamaks teavet üliõpilaste ja noorspetsialistide arvamusest juristide koolitamise ja esimeste tööaastate kohta.

Kokku laekus 112 vastust, neist umbes 40% 1981. aasta lõpetajatelt ning 60% viimastel aastatel lõpetanutelt. Ehkki ankeetide arv pole kuigi suur, võib vastuste üldistamisel teha mõnegi huvitava järelduse.

Õppekoormus teaduskonnas ei näi olevat eriti suur. Vaid 10% vastanuist leiab, et koormus oli väga suur. Rohkem kui pooled leiavad, et õppimine laabus hästi, kusjuures see ei valmistanud raskusi. Kolmandik vastab, et nad õppisid hästi, kuid selleks tuli ka pingutada. Samal ajal on koormatus erinevates ainetes väga erinev. On aineid, kus üliõpilased väidavad olevat õppinud ainult sessiooni ajal, ehkki selles distsipliinis toimuvad pidevalt seminarid või praktikumid. Õneks on ka vastupidiseid näiteid.

Siit tuleneb selge järeldus — tõsta nõudlikkust, kuid diferentseeritult. Ainetes, kus üliõpilased töötavad kogu semestri vältel ning kus nõudlikkus on kõrge, pole vaja suurendada iseseisva töö mahtu ega nõudlikkust. Kui eksamil on nõudlikkus piisav, tuleb pöörata tähelepanu sellele, et üliõpilased töötaksid pidevalt ka semestri jooksul. Siin on võimalik nii kontrolli tõhustamine seminarides-praktikumides kui ka iseseisva töö mahu tõstmine, muidugi lubatud piirides. Kõik sõltub siin olukorrast konkreetses ainес. Praeguseks on ka ankeedi tulemused kateedrites läbi arutatud.

Küsiti samuti **aine meeldivust.** Vastustest ilmneb, et seile või teise aine mittemeeldimine võib oleneda kolmest tegurist: a) ainet ei peeta vajalikuks (tüüpilisemad vastused: «pole töös vajalikud», «ei vaja neid edaspidi» jms.), b) aine mittemeeldimine tuleneb vastajast endast («ei saanud jagu», «vihkan matemaatikat» jms.), c) nõrk esitamise tase või õppejõu antipaatsus («kordavad käibelõdesid», «pohimõtete ebamäärasus», «halb subjektiivne õppejõud» jne.).

Aine vajalikkuse hindamisel ilmneb kohati ebameeldiv praktitsism — vajalikeks peetakse vaid neid aineid, mida on kutsetöös otseselt ja iga päev vaja. Nähtavasti oleme spetsialisti ettevalmistamisel vähe rõhutanud hariduse komplekssust. Tõeline tänapäeva spetsialist peab nägema oma ninaotsast ja igapäevatööst kaugemale. See elementaarne tõde vajab nähtavasti rohkem tähelepanu. Üksikainete õpetamisel peab õppejõud näitama nende kohta ja tähtsust igakülgselt haritud spetsialisti maailmapildis. Sellega on enamasti võimalik ka muuta aine meeldivamaks, vastuvõetavamaks.

Erikursustesse suhtutakse üldiselt positiivselt. Ankeeditulemuste arutamisel nenditi, et paljud edaspidi soovitavaks peetud erikursused on tänaseks juba õppeplaani võetud.

Õppetöö kohta antud arvamuste üldistamine ja arvessevõtmine aitab parandada mitte ainult nende õppejõudude tööd, kes praegu ainet õpetavad. Ka nooröppejõu rakendamisel antud ainele tuleb arvestada võimalikke karisid ja raskusi.

Ankeedis leidis veel kord kinnitust tõsiasi, et teaduskonna **side vilistlastega** pole piisav. Vilistlasnõukogude ja erialapäevade korraldamist peetakse vajalikuks. Tuleb tõepoolest tunnistada, et teaduskond on siin oma lõpetanute ees võlgu. Ehk annab ka lähenev juubel mõne hea impulsi.

Ebameeldiv üllatus ootas ees nende vastuste üldistamisel, kus küsiti, **kas vastaja valiks uuesti ülikooli astumisel sama eriala.** Positiivse vastuse andis veidi alla poole vastanuist. Umbes 17% vastab eitavalt, 22% ei oska öelda. Ka valitud eriala meeldimine pole nii kõrge, kui võis oodata. 16% vastajaist ütleb, et neile väga meeldib valitud eriala, 43%-le üldiselt meeldib. Otseselt eitava vastuse andjaid on samuti vähe (3,7%), kuid suur on ükskõiksete osatähtsus.

Milles on asi? Juristide kutsepüsivus on üldiselt kõrge. Küsimus on ilmselt selles, et oleme teaduskonna propageerimisel juristiromantikaga üle pakkunud. Nähtavasti tuleb teaduskonda ka küllalt palju noori, kellel on peas põhiliselt karjäärimõtted. Üliõpilaskandidaat arvab nähtavasti, et viie aasta pärast on ta kindlasti juhtiv töötaja, välisministeeriumi vastutav ametnik või midagi veelgi põnevamat. Tegelikult kujuneb tema põhiliseks töötandriks kirjutuslaud, säravatest teravmeelsustest ja dramaatilistest vaidlustest kantud kohtuistungite asemel tuleb läbi ajada rutiinsete asjadega. Tõsi, juristi praktikas tuleb ette ka põnevat ja romantilist. Kuid kõike seda ümbritseb ränk töörügamine, ja just töötegemiseks tuleb inimest ette valmistada. Muidugi ei tohi laskuda teise äärmusse ja maalida pilti juristist kui viimasest bürokraadist ja kontoriametnikust, kelle mõttemaailma on hõivanud kirjaklambrid ja lauapaber.

Teaduskonnas on asutud üldistuste realiseerimisele. Mõne aasta pärast on kavatsus küsitlust korrata.

JAAN SOOTAK,
õigusteaduse kandidaat,
õigusteaduskonna parteibüroo asesekretär

Lahemaal loomi lugemas

Tänaseks on kohevad lumehanged linnalapsele veel ainult see killuke talvemälestust, mida ka üha juurde tulevad soojakraadid olematuks ei muuda. Siis, kui LK ringi tudengid läksid appi Metsainstituudi metsakaitselaborile, et Aegviidu ja Rakvere Metsamajandis loomi loendada, valitses Lahemaa rahvuspargis praktiliselt puutumatu valevus.

Statistika võttis meie kolm päeva oma nelja ajuga väga lühidalt kokku: 3 metskitse, 22 põtra, 23 metssiga. Möödunud aastal tuli ajuga välja ka üks talveunest millegipärast üles ärganud karu, ajajad nägid veel ilvest. Jälgede põhjal tehti kindlaks, et ajust lahkus kuni kolm ilvest. Hulganisti silkas ringi jalule ehmatatud haavikuemandaid.

Põhiliselt korraldatakse aju põdra pärast, kelle kohta metsavahtidelt saadud vaatlusandmed on märksa väiksemad tegelikest. Et loendustulemuste põhjal üldistust võiks teha, on aju proovitüki suuruseks 200—500 hektarit. Meie «kammisime» läbi ligi tuhat hektarit, et saadud andmeid võiks laiendada umbes viiskümmend korda suuremale Lahemaa territooriumile. Ahelikus liikudes on igal suusatajal oma number, mida hõigatakse, et naabri hääle järgi saaks orienteeruda ning sihtidel, n.-ö. vaherivistustel, «kadunud hinged» üles otsida. Et tänavusel lumerikkal talvel loomi mitte liialt häirida (eriti metskitsi), liikusime vaikselt. Polnud siis ime, et esmakordselt ajusse sattunud filoloog või bioloog suuskadel jänesehaake tegema hakkas. Lumeküllus ei raskendanud ainult metsaasukate elu. Paiguti võis

(Järg 4. lk.)

FÜÜSIKUD ARUTASID GLOBAALPROBLEEME

Igakuised poliitpäevad füüsikaosakonnas on traditsiooniliselt palju huvi pakkuvad ja osavõturohked. Oleme kohtunud EKP Tartu Linnakomitee esimese sekretäri Indrek Toomega, rektor professor Arnold Koobiga, dotsent Lembit Kiigega.

Veebruarikuu poliitpäevale oli esinema kutsutud ENSV Teaduste Akadeemia filosoofia kateedri juhataja dotsent Lembit Valt. Teemaks olid globaalprobleemid: sõja ja rahu probleem, relvastus, toitlusprogramm, demograafia küsimused, maapõue ressursid ja nende kasutamine. Et ettekanne oli huvitav ja probleeme tõstatav, jäeti mõned otsad lahtiseks ja lektor kutsuti teist korda füüsikute ette läinud reedel. Mõttevahetus jätkus agaralt.

Omal ajal füüsikaosakonna lõpetanud, siis ülikooli filosoofia kateedris õppejõuna töötanud, seda kateedrit juhatanud ning hiljem Tallinna siirdunud filosoof Lembit Valt on tuntud oma entsüklopeediliste teadmiste poolest. Ega's ta muidu olnud aastaid ENE peatoimetaja asetäitja vastutaval ametikohal.

Füüsikud jäid globaalprobleemide aruteluga hästi rahule.

E. MARTINSON

GEOGRAAFID

20.—21. märtsil käidi külas Läti RÜ geograafidel. Kui lätlased külla kutsusid, ei osanud esialgu midagi arvata, kuid reede öösel vastu laupäeva sõitsid 13 vapramat Riiga. Perroonil võeti nad soojalt vastu naeratuste ja lilledega. Siis viidi nad äärelinna, kus demonstreeriti kohaliku geograafiateaduskonna (132) oma õppehoonet, oma võimlat, oma ühiselamut jm. Siis anti pall kätte ja paluti näidata, mis nad suudavad korv- ja võrkpallis. Visatsemine ei aidanud. Nad pidid tunnistama, et ei suuda olulist vastupanu osutada. Vaid meestel õnnestus suurivaevu veenda vastaseid, et tulemusega 2:3 on lätlased võrkpalli kaotanud. Andes võidutulemuse 3:1 põhjal rändama pandud karika oma jüngritele, avaldas kohaliku geograafiateaduskonna dekaan tänu südi vastupanu eest ja avaldas lootust kohtuda Tartus. Nad mõtlesid: «Mida meie neile näitame, või kuhu elama paneme,» ja nende otsmikud tõmbusid murelikult kortsu.

Kuid juba oligi aeg tagasi sõita. Pärast ajalooliste fotode jäädvustamist istusid nad rongi — kohtumine oli lõppenud. Nad arvasid, et see oli olnud tore.

ANDRUS MEINER,
geogr. IV k.

TŠAIHANAA

25. märtsil täitis ülikooli uue kohviku avaraid ruume natuke harjumatu, kuid võluv idamaine muusika. Vaatajaskonnale avanes «tšaihanaa» — mehed istuvad paljajalu rätsepistes vaibal, joovad kohvi ja puhuvad muusika saatel juttu. Rahvusrütmide vahele tuli «Fixilt» «Kaameli lauluke», Heiki Kärmalt tervitus — sissejuhatuskõne Kesk-Aasiast. Miljööd aitas täiendada kohviku täisvalgustus, sümboliseerides sealset kuumust ja eredust. Meeste jutt tšaihanaas läks valjemaks. Esitati küsimusi Tilek Musuralijevsisele, kes end tutvustades mainis, et statistika järgi on ta TRÜ-s ainuke kirgiis. Meie jaoks Unistuste Mees, nii kõlab ta nimi tõlkes. Tilek rääkis meile oma sünnimaast, traditsioonidest, oma vanematest ja näitas diapositiive. Veel pakuti Toomas Kokovkini tehtud filmi. «Masajas Volli» esitas rahvuspillidel «Päikesepaistelise Nõukogude Kesk-Aasia», mille rütmid puistasid tšaihanaa tühjaks: tõmbasid rahvatantsule. Kui õhtu alguses tundus saali täitev muusika kummaline, siis nüüd tegi see hinge rahutuks. Tileki õpetatud ringmänge tantsis peaaegu kogu kohvik.

Bio-geo tudengite organiseeritud rahvusõhtu Kesk-Aasiast oli lõppemas. Idamaiseid muusikarütme asendasid euroopalikud rütmid, kuid neil polnud enam sellist menu. Diskor jäi nõutuks.

MAIRE MILDER

Kuidas heli oli?

EPA aulasse kogunes 30. märtsi õhtuks järjekordselt üks tubli saalitäis inimesi. Teadagi — ülikooli seitsmes noorsoolaulude konkurss tuli maha pidada. Rahvast jätkus. «Oma kolmsada tuleb ära,» rääkis Anne-Liis Moss, ürituse organiseerija ning žürii liige. Hindamiskomisjon, mille eesotsas «Fix»-ist teatud-tuntud Evald Raidma ja Vello Toomemets, võttis vastupidiselt tavalisele kohad sisse hoopis kuskil tagumises reas. «Nii on rahulikum arutada,» seletas Raidma. Nõtke ja sarmikas teadustaja-neiu Aire rääkis otsa lahti. Välk-stsenaariumis nõutud luuletus meeleolu loomiseks jäi küll ära, ent ka ilma sobis. Oligi stiilsem, sest miljöö oli niigi argine. Nii ta algaski.

Ometi oli vahe epakate *ja* trükate *vahel mõneti tuntav — esimestel enamasti rõõmsameelsus, lihtsus kohati ka naiivsus, hoog; teistel väljapeetus, intellektuaalsuse suurem osakaal.*

Lõpuks andis Evald Raidma kätte ka autasud.

✣ **Esimese preemia** *sai bioloogide-geograafide ansambel* **«Masajas Volli» (Andrus Meiner, Hannes Vald, Hugo Raudsepp).** *Mehed pakkusid tõepoolest kõige originaalsema kava. Nii teksti kui ka soundi poolest. Souli ja svingi intonatsioonide taotlused ja ladina-ameerika rütmika. Kogu ürituse kontekstis kolmkõlavõtetega kitarril, milleni sõrmed küünivad.*

✣ **Solistipreemia läks Peep Puisile.** *Peebu pala «Minu laul» andis teksti ja ka viisi poolest lihtsa ning siira terviku.*

✣ **Kõige tudenglikumaks tunnistati juurakate ansambel «Kolm on kohtu seadus» (Peep Puis, Owe Ladva, Vesse Võhma).** *Nende kohta tuleb öelda, et ega mehed ka rumalad ei olnud. Tiitli võitmiseks tuldi välja vanamuusika kaanonlikkust taotleva akadeemilise looga* **Jüri Pere. Tõnis Adamson tunnistati parimaks instrumentalistiks.** *Pealtvaatajatest enamikule võis see arusaamatuks jääda — mingit ekstaatilist mänguosavust ju polnud. Poistel oli aga hea seade. Tõnise mandoliinipartii andis asjale n.-ö. viimase lihvi.*

«Masajas Volli» võitis poolehoiu ja peapreemia, nagu üks teine Volli..., ainult et «Onu Volli».

Kuidas siis heli oli? Muidugi ei saa öelda, et puhas. Taidlus ju ikkagi. Aga üht-teist toredat leidus, stiilset ning vaba esinemist, mille kohta Vello Toomemets hiljem kokkuvõtteid tehes ütles: «Vabalt tegid.» Mis mööda oli, selle tabas enamikel juhtudel ka reakuulaja kõrv, nii et seda ääri-veeri lahkama hakata pole mõtet. Show'd *oli siiski napilt. Ühed* epakad *tõmbasid küll rämedad töömehekombinesoonid rebadele (pungilik, mis?!), aga see oli ka kõik. Pealegi jäi see butafooria mittemidagiütlevaks. Iseloomulikumaid jooni oli, et kuidagi ei suudeta üle olla omaloomingulise laulu stereotüübist. (Seda ette heita on võib-olla mõneti põhjendamatu, ülekohtunegi — ikkagi amatöörid, esimene katse jne. jne. Kuid ometigi tuleks püüda paremat.) Stamp on kas melanhoolne, nostalgiline või naiivselt rõõmsameelne, n.-ö. «umptsa»-lugu. Harmooniasse on võetud põhikolmkõlad, vahel ka üks minoorakord, või on püütud see üle kuhjata kõigi nende mõjus asi kõige paremini, uue kvaliteedina. Kahju ainult, et publik kõigest pika sooja aplausi kinkis, oleks tulnud tagasi plaksutada. Päris kindlasti kohe.*

✣ **Teise preemia** *pani välja EPA klubi. See — teadagi — läks ka põllukooli poistele —* **ansamblile «Coctail» (Mart Sarapuu, Kalle Küüts, Ain Roosmäe, Jaak Maanten, Urmas Anes).** *Üldiselt mõjuti küll üsna soustiselt (üheplaanilised seaded), ent selle kompenseeris suuresti temperament, rõõmsameelsus, särts. Lõbusad simmanipalad, tugevad pulmamoosekandid. Simmanimeeleolu taotlemine oli igatahes ehe.*

✣ **Kolmas — arstide «Placebo»,** *kes mõõdunud aastaga võrreldes väga stiilselt üles astus (nn. «Kukerpill-soundi» täpseim käsitlus). Kava oli väljapeetud ja teaduskondlikult patriootiline — tsükkel «Maarjamõisa tantsud», mille osad «Patsiendi polka» ja «Traumatoloogi tvist». Pundis mängisid* **Rein Adamson, Aarne Liiv, Tõnis Adamson, Jüri Pere. Tõnis Adamson tunnistati parimaks instrumentalistiks.** *Pealtvaatajatest enamikule võis see arusaamatuks jääda — mingit ekstaatilist mänguosavust ju polnud. Poistel oli aga hea seade. Tõnise mandoliinipartii andis asjale n.-ö. viimase lihvi.*

✣ **Solistipreemia läks Peep Puisile.** *Peebu pala «Minu laul» andis teksti ja ka viisi poolest lihtsa ning siira terviku.*

✣ **Kõige tudenglikumaks tunnistati juurakate ansambel «Kolm on kohtu seadus» (Peep Puis, Owe Ladva, Vesse Võhma).** *Nende kohta tuleb öelda, et ega mehed ka rumalad ei olnud. Tiitli võitmiseks tuldi välja vanamuusika kaanonlikkust taotleva akadeemilise looga «Repetito mater studiorum est». Eks ladina keel andis asjale ikka kõige suuremad plusspunktid. Muidugi sugereeris ka range ja distantsinõudev väljimus — seadusejüngrid kandsid valget särki, kikilipsu, musti pükse ning teklit ja mõjusid seega uljaste miilitsameestena. Intellektuaalsus, väljapeetus ning kord eelkõige.*

✣ **Ülikooli esinduse parimaks omaloominguliseks looks oli A. Meineri «Juubel», EPA lahedamaks lauluks Veljo Männiste eesti rahvalaulu traditsioone järgiv «See laul on ülikoolist ja EPA-st».** *Muide, viimast esitas mehhaniseerimisteaduskonna rebaste ansambel* **«Rebmeh Natural Band».** *Sedapsi. Aga võistluse õhkkond oli ikkagi kuidagi sunnitud. Õiget hääleulatust ja tugevust ning valju pillihäält hakkas siis kostma, kui žürii oli läinud plaani pidama ja esinejatele antud vaba voli lavale ronida. Vat siis ei tahtnud palavad aplausitormid küll naljalt vaibuda...*

IVAR VIGLA

Raamatukogu kohvikust

Meie lehe 26. märtsi numbris ilmunud repliigis nurises Laudi Mõru selle üle, et teadusraamatukogu kohvikut hakati ettenähtust varem sulgema.

Kohviku tootmisjuhataja E. Rattasep kirjutas oma vastuses toimetusele: «Küsimusele «Kas tõesti on tööjõudu nii vähe?» vastame: «Jah, tõesti on nii vähe.» Pole mõeldav töötada 13,5 tundi päevas, pealegi puhkepäevadeta.» Kinnipanemise kellaaja kohta saame teada, et esialgu oli see planeeritud kella 16-ks, hiljem pikendati lahtiolekut kella 17-ni. Alates 13. aprillist **on kohvik avatud 10—21, laupäeviti 10—18, pühapäev on puhkepäev.** Võib-olla avanevat edaspidi võimalus ka pühapäeval kohvikut lahti teha.

«Kohviku reserveerimine ei olene kohviku ega raamatukogu töötajaist. Üldreeglina on kohvik olnud reserveeritud TRÜ juhtkonna korraldusel eriti tähtsate ürituste puhuks.»

REPLIIK

Reporteri kaitseks

«... hädist reporterit võiks aga võtta kui pingemaandajat, vahepala, mis kontserti ei häirinud,» kirjutas ABBA-filmi kohta 2. aprilli lehes Indrek Lindsalu. Aga kas too reporter tegelikult nii hädine oligi? Täitis ta ju toimetajalt saadud ülesande tähtaegselt, pealegi läbi suurte ja väikeste sekelduste ja arusaamatuste — nagu reporteri raskes töös ikka kipub olema. Kes filmi näinud, ei saa kuidagi öelda, et reporter töötas ebaoperatiivselt, et kogus ebahuvitava materjali, et oli hädine. Sõnapaari «hädine reporter» kasutas ka «Noorte Hääles» ilmunud tõlkeloo autor. Reporter on eelkõige uudisinfo hankija, ükskõik, kas raadiole, televisioonile või pressile. Sageli tuleb vajaliku ja huvitava uudise kättesaamiseks väga suuri pingutusi teha, aga seda väärtuslikum on ka informatsioon. Ainult et info tarbija ei pruugi selle hankimiseks nähtud vaeva suurust teada.

ABBA-filmi reporter õigustas oma ametinimetust täiesti ja seepärast ei ole ilus teda hädiseks nimetada. Muide, ega hädised reporteriks saagi. Kapitalistlikes maades eriti.

HANNES TAMME,
ajakirjanduse III k.

EÜE

Perfokaarte saab igal tööpäeval komsomolikomiteest. Täita tuleb kõik lahtrid. Enne 13. aprilli EÜE sektorisse toodud korralikult täidetud perfokaardile võtab sektor ise dekaani ja komsomolisekretäri allkirja. **Pärast 13. aprilli peavad kõik malevasse soovijad ise dekaani ja komsomolisekretäri juures käima.**

Tütarlapsed! **Perfole märkige seekord seeliku numbri asemel pükste number.**

Suvemalev töötab tänavu kolmes vahetuses. Esimeses vahetuses töötavad esmakursuslased jõuavad ka EÜE tööst osa võtta. Suvemalev on põhiliselt komplekteeritud I kursuse rahvast. Kuid juubelitöödel kasutatakse ka neid vanemate kursuste tudengeid, kes ei lähe EÜE-sse.

Alates 18. aprillist komplekteeritakse rühmi selle kõrgkooli EÜE sektori kaudu, mille kureerida vastav rühm on (kureeritavuse määrab kõrgkool, kus õpib rühma komandör).

Rutake!

TARMO SALUMAA,
komsomolikomitee EÜE asesekretär

11. aprillil kl. 15 oodatakse TRÜ komsomolikomiteesse kõiki neid, kes soovivad oma sulge proovida tänavuses EÜE lehes ja neid, keda huvitavad EÜE väljaandega seonduvad probleemid.

* * *

Neljapäeval, 15. aprillil kl. 20 toimub ph. aud. 102 EÜE-82 rühmafunktsionääride järjekordne õppus. Osavõtt kohustuslik ja kasulik.

* * *

19.—20. aprillil on Viljandis EÜE-82 rühmafunktsionääride seminar. Igast rühmast peab olema kohal komandör või komissar. Väljasõit ülikooli peahoone eest 19. aprillil kl. 9.

Kohtumine

Saalitäis pealtvaatajaid ja kaks mängulustist pakatavat meeskonda. Koos avavilega vallanduvad ka kired tribüünidel. Rulluvad lahti ergutusloosungid, hüüded ja parmupillihääled summutavad kohtuniku vile. Ja meeskonnad? Pealtvaatajate huvi on ka mängutaseme kõrgele tõstnud.

Nüüd tuleb küsimus — «Kas reportaaž «Kalevi» mängust»? Aga ei. See katke on võetud kahe kõrgkooli, EPA ja TRÜ vaheliselt matšilt. Kurvalt peame aga ohkama, kui juurde kirjutame aastaarvu 1972. Viimased matškohtumised on kippunud risti vastupidist pilti pakkuma. Aga äkki soojendaks üles vanad traditsioonid ja tuleks vaatama? Või mis? Siis tuleb meeskondadesse mängulusti ja võidutahet.

Ja nüüd pane tähele! Järjekordne TRÜ — EPA korvpallikohtumine toimub pühapäeval, 11. aprillil EPA võimlas. Allpool mängude kava. Kell

10 Matemaatikat. — zooinseneridet.
11 Bio-Geo — majandust.
12 füüsikat. — veterinaariat.
13 Majandust. — agronoomiat.
14 õppejõud
15 arstit. — põllumajandusmehhaanikat.
16 KKT — metsandus-maaparandust.

Lahemaal ...

(Algus 2. lk.)

hange sattunud või kraavi kukkunud loendajagi end lohutada, et õnneks pole kevad enam mägede taga, küll siis sulan välja.

Kummalgi aju küljel liigub mööda sihti kaks vaatlejat — head jäljetundjat, kes registreerivad vahepeal kontrollpiirkonnast lahkunud loomad. Arusaamatuste vältimiseks kustutati enne aju algust piirisihtidelt kõik ulukite jäljed. Ebatäpsused tulevad siis, kui loomad lähevad grupis läbi. Pole küll suur kahju, kui üks metsseakari ajust lahkub, sest karjade territooriumid on teada ja nii võib edukalt loendada ka lisasöötmispaikades. Paralleelselt ajuloendusega kasutatakse metsaelanike arvu kindlaksmääramiseks teisigi meetodeid: helikopterilt jälgimine, kevadel ekskrementide, lisasöötmispaigad, lõhn, kombineeritud loendus. Nüüd uuritakse, milline neist meetodeist on parim, et tulevikus seda eelistada. Meie loodame, et otsus langetatakse aju kasuks. Kahju, kui need kolm lumist päeva Lahemaal viimaseks jäävad.

Praegu igatahes tasub uut talve oodata, sest Jüri Tõnisson ja Tiit Randveer palusid kõiki loendajaid tänada ning kutsusid järgmisel korral taas põhjaranniku laantesügavusse.

KERSTI MAAL,
žurnalistika II k.

Esineb „Meedium"

Kolmapäeval, 14. aprillil kl. 21 on linna kultuurihoones TRÜ klubi ansambli «Meedium» kontsert. Ansambel peaks olema Tartu muusikahuvilistele hea tuttav. Siinkohal mälu värskendamiseks «Meediumi» lühike visiitkaart. Ansambel loodi 1975. aastal, TRÜ klubi lipu all hakati mängima paar aastat hiljem. Laiema tunnustuseni jõutakse 1980 a. muusikapäevadel, kus ansambel teenib tulevikulootuse nimetuse 1981. aasta samal üritusel tõstab žürii esile ansambli soolokitarristi Indrek Miidla mängu. Et Tartus ollakse tippu jõudmas, näitab peaauhinna võitmine võistluskontserdil «Tartu sügis».

Teadmiseks veel: informatsiooni piletite kohta saab teaduskondade komsomolibüroode sekretäridelt. Üksikuid pääsmeid saab tund enne algust kohapeal.

KLUBI ÜRITUSED

TRÜ uues kohvikus

Reedel, 9. aprillil kl. 19 ansambel «Bassein», disko.

10. ja 11. aprillil kl. 19 disko.

TAIDLUSKONKURSS!

Üleülikoolilise taidluskonkursi žüriisse kuuluvad järgmised üliõpilased: Maire Aunaste (žurnal.), Urmas Talumäe (keemia), Anneli Külaots (žurnal.), Heli Räli (ajalugu), Aire Allikmets (maj.), Liina Oja (filol.), Tiina Sivi (kehakultuurit.), Aaro Toomela (arstit.), Kaido Ehasoo (õigust.), Hannes Vald (geogr.).

Konkurss algab 11. aprillil kl. 12 Tartu Linna Kultuurihoones. Žürii liikmeil palutakse kohal olla veerand tundi varem.

Esinejad saavad kultuurihoone laval proovi teha kaks tundi enne algust.

LASTELE

Pühapäeval, 11. aprillil kl. 16 on TRÜ uues kohvikus (Leningradi mnt. 27) **lasteüritus «Lugu targast rätsepast».** Esineb saksa filoloogia I kursus.

LEITUD

üliõpilasmüts ja sall (Nõukogude ja Turu tänava kandis). Kätte võib saada ph. 301.

Kallis Tiina, avaldame Sulle kaastunnet
EMA
kaotuse puhul.
Vene filoloogia II kursus ja kuraatorid

Avaldame sügavat kaastunnet Ingridile
ISA
surma puhul.
Inglise filoloogia IV kursus ja kursusejuhendaja

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1171. MB-05407.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kohtrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (1296) Reedel, 16. aprillil 1982 XXXIV aastakäik

Laupäevakule

Laupäevakuplaanid on tehtud ja töö juba käib. Nagu ikka, on igal teaduskonnal oma päev ja tööpaigadki teada. Korda on vaja teha oma tööruumid ja majad ning nende ümbrus. Pole vist tarvis rõhutada, et tänavu kevadel peame siin eriti hoolsad olema. Tavakohaselt on ka Toomemägi tudengite korrastada. 17. aprillil on oodata 120 arstiteaduskonna üliõpilast linna käsutusse. Neid vajatakse majaehituskombinaadis ja ehitusvalitsustes. Vanemuise 46 majas suunab paarikümmet tudengit remondi- ja ehitusvalitsus, filoloogе oma ühiselamutöödel samuti nemad. Ka 20 matemaatikateaduskonna üliõpilast läheb remondi- ja ehitusvalitsuse käsutusse. Juba praegu on õnneks olemas autod, millega prahti ära veetakse. Hea, kui neid jätkuks ka laupäeval, sest muidu on tehtud tööst vähe tulu.

Arvude keeles kõneldes võib öelda, et laupäevakutöödes osaleb peaaegu kogu ülikool — 8700-st üliõpilasest ja õppejõust 7250.

RÕÕMSAT TÖÖTUJU!

● **Sellel fotol vaatab kivisse jäädvustatud õpetaja meid, oma järelkäijaid. Justkui mõtleks ja hindaks. Mida on meil oma kunagisele õpetajale — õppejõule, teadlasele, botaanikaaia direktorile ja professorile TEODOR LIPPMAALE öelda tänasest geobotaanikast? Kõnelda oli kolme päeva kestel palju. Ökoloogiakonverentsil esitas professor Hans Trass koos rektor Arnold Koobiga ettekande «Ökoloogia Tartu ülikoolis 1632—1982, peamised suunad ja esindajad». Räägiti paljudes sektsioonides ja ettekannetes, omavahelistes jutuajamistes. Botaanikaaias on nüüd alatiseks mälestussammas geobotaanika rajajale endale.**

EDUARD SAKI foto

Komsomolikroonika

13. aprillil ELKNÜ TRÜ komitees:

● **Soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said Jaan Toomepärg (õigust. IV k.) ja Aivar Pilv (õigust. III k.).**

● **Spordimeditsiini I kursuse üliõpilast Taisia Palamartšukki karistati pisivarguse eest valju noomitusega arvestuskaardile kandmisega.**

● **Merle Viitpoom rääkis komsomoli mõjutusvahenditest õppedistsipliini rikkujate suhtes õigus-, keemia-, ajaloo- ja arstiteaduskonnas.** Kõik teaduskonnad on positiivse mõjutusena kasutanud autahvlit, samuti on komsomolibürood teinud ettepanekuid dekanaadile kiituse avaldamiseks. On makstud 15—25% kõrgendatud stipendiumi. Üles on pandud õppeedukuse tabelid. Mitte üheski teaduskonnas pole kasutatud negatiivse mõjutusvahendina ettepanekut dekanaadile võtta stipendium üheks kuuks ära õppedistsipliini süstemaatilise rikkumise pärast. Komsomoliesindajad pole majutamiskomisjonides osalenud. Õppedistsipliini on arvestatud ühiselamukohtade jagamisel ajalooteaduskonnas. EÜE juhtivatele kohtadele (regiooni, rühma funktsionäär) soovitamisel arvestatakse kõikides teaduskondades õppedistsipliini. Kõige tõhusam mõjutusvahend küsitluslehe järgi on 15% stipilisa ja komsomoliesindaja arvamus stipikomisjonis.

● **Arutati ELKNÜ TRÜ komsomoliorganisatsiooni 26. konverentsil tehtud kriitiliste märkuste ja ettepanekute realiseerimist.**

● **Kõne all oli EÜE Gagarini rühma komplekteerimine.**

● **Teaduskonna komsomolibüroodele anti teada laupäevaku tööd.**

● **Arutati komsomolibüroo tegevust ajalooteaduskonnas 1981/82. õppeaastal.** Büroo osa teaduskonna komsomolielu juhtimisel ja suunamisel on olnud ebapiisav. Büroo struktuur ei vasta vajadusele. Komsomolitöö sisulisi küsimusi (õppetöö, distsipliin, ideoloogia jm.) pole aasta vältel peaaegu üldse arutatud. Komsomolikoosolekud kursustel ja osakondades toimuvad harva, aruande- ja valimiskoosolek sügisel peeti ette valmistamata. Büroo suunab vähe osakondade ja kursuste tegevust. Töö tunnistati mitterahuldavaks, seda arvestatakse ka RSP pääsmete jaotamisel. Komsomoliülesannete täitmisesse lohaka suhtumise eest karistati sekretäri Eero Medijäinenit valju noomitusega.

UNIVERSITAS TARTUENSIS 350

Juubeliuudiseid

TEADUSPÄEV VORONEŽIS

Teadusprorektori asetäitja professor ARVO TIKK: «Peame Voroneži ülikooli mingil määral oma lapseks. Sündis see ju tänu meie ülikoolile, kui 1918. aastal evakueeriti ülikooli varasid saksa okupatsiooni eest Voroneži. Osa tollest ajast säilinud trükiseid nägime tänapäevaste hulgas ka nende ajaloomuuseumi näitusel.

Vastuvõtt oli kena. Voroneži ülikooli nõukogu laiendatud koosolekust 9. aprillil võttis osa umbes 400 inimest. Meie sidemetest kõneles rektor Nikolai Plaksenko. Sama teemat koos TRÜ ajalooga jätkasin mina ning sellest kõneles ka professor Gennadi Vainikko. Temale on sealne kõrgkool eriti lähedane, sest ta on seal kaks aastat töötanud ning doktoriväitekirja kaitsnud. Meil oli kaasas ka Hagi Šeini film «Ülemlaul». Professor Juri Lotman kohtus filoloogia- ja ajalooteaduskonna üliõpilaste ja õppejõududega, Gennadi Vainikko matemaatikateaduskonnaga.

Leninliku Komsomoli nimelises Voroneži Riikliku Ülikooli 12 teaduskonnas õpib 15 000 üliõpilast. Töö käib kolmes põhiosakonnas: päevases, õhtuses ja kaugõppes. Kuid neidki kimbutab ruumikitsikus, ning ka päevane vahetus on sunnitud õhtuti tööd tegema. Uut kompleksi ehitatakse, see tuleb linna äärde. Meilegi tehti väike linnaekskursioon. Peale filmi oli ülikooli rahval kaasas veel väike fotonäitus ETA uutest fotodest. Võtsime osa selle avamisest ajaloomuuseumis. Kirjandus- ja fotonäitus kandis pealkirja «Nõukogude Eesti ja Tartu ülikool». TRÜ teaduspäeva Voroneži ülikoolis jäädvustas meie kino- ja fotolabori töötaja Vello Kaldma».

TEADUSPÄEV EPA-s

Eile toimunud teaduspäeva meie naaberkõrgkoolis juhtis rektor prof. Arnold Koop. Külastati Eesti Põllumajanduse Muuseumi, kohtuti üliõpilaste ja õppejõududega. Pidulikul koosolekul EPA aulas esines ettekandega ülikooli ajaloost rektor A. Koop. Kaasaja ökoloogia teoreetilistest ja praktilistest probleemidest kõneles meie prof. Viktor Masing, Tartu ülikoolist põllumajandusteaduse arengu baasina põllumajanduse muuseumi juhendaja prof. Jüri Kuum, kahe kõrgkooli vahelistest sidemetest EPA rektor dots. Nikolai Kozlov. Kontserdiga esines Tartu Akadeemiline Meeskoor. EPA fuajees sai vaadata näitust «Tartu ülikool 350».

KIRJASTUSUUDISEID

Neil päevil peaks kirjastuselt «Eesti Raamat» müügile jõudma prof. Johannes Kalitsa raamat «Ülikooli komsomoli neli aastakümmet». 180-leheküljelise väljaande on illustreerinud Alar Ilo. Tiraaž on 3000 eksemplari.

ETA-lt valmis fotoseeria (30 pilti) «Tartu Ülikool 350».

Ilmus kaks komplekti värvipostkaarte ülikoolist (E. Sakk, H. Palamets).

INFORMATSIOON NR. 1

13. aprilli kuupäeva kannab TRÜ juubeli keskstaabi infobülletään. Selles leidub kroonikat («Juubelipäevikust», «Juubeli keskstaabis»). Juubelitööde staabi ülem Rein Pullerits tutvustab teaduskondade objekte, Toivo Kuldsepp teaduskondadevahelist tööjaotust juubelipäevil, Ain-Elmar Kaasik külalistekomisjoni senist tegevust. Lugeda saab seda keskstaabist, juubelikomisjoni liikmetelt ja teaduskonnajuhtidelt.

KESKSTAAP

asub Ülikooli t. 16 ruumis 117 (sissekäik keemiahoonepoolsest küljest). Tel. 3 30 86 ja 3 41 21/671. Kõiki staabi liikmeid saab kätte alati teisipäeviti kl. 15—16.

Pühapäeval, 18. aprillil

kl. 14 — ENSV kõrgkoolidevaheline meeskondlik karatevõistlus, «Masajas Volli» ja «Placebo» EPA võimlas.

Esmaspäeval, 19. aprillil

kl. 16 — Eesti Raadio väliskommentaatorite päev TRÜ-s (NSVL sise- ja välispoliitika, rahvusvaheline olukord) aulas.

kl. 18 — teaduskondadevaheline viktoriin «NSVL 60 ja rahvusvahelise elu päevaprobleemid» aulas.

kl. 20 — I rahvaste sõpruse kontsert (TRÜ RKA ja Vilniuse RÜ RKA «Jaunimielis») «Sõpruses».

Teisipäeval, 20. aprillil

kl. 16 — II rahvaste sõpruse kontsert ja poliitiliste laulude festival («Aprilliklubi», Harkovi Avioinstituudi ansambel «Orpheus», Petrozavodski trio, «Masajas Volli», «Kasum») peahoone ees.

kl. 18 — Kõnevõistlus (NSVL sise- ja välispoliitika, rahvusvaheline elu, TRÜ ajalugu ja tänapäev) «Sophokleses».

kl. 20 — III rahvaste sõpruse kontsert («Aprilliklubi», Petrozavodski trio) aulas.

NSVL 60. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD XI RAHVASTE SÕPRUSE PÄEVADE KAVA

Kolmapäeval, 21. aprillil

kl. 14 — Talgud TRÜ klubi ehitusel.

kl. 17 — Harkovi Avioinstituudi teatri I etendus linna kultuurihoones.

kl. 18 — Kontsert eesti rahvamuusikast (Valga KEK-i klubi «Torupill», ans. «Kapell») aulas.

kl. 19.30 — Tallinna RK lavakunstikateedri diplomietendus «Meie elulood» «Vanemuise» kontserdisaalis.

Neljapäeval, 22. aprillil

kl. 14 — TRÜ ja EPA komsomolikomiteed asetavad lilled V. I. Lenini ausamba jalamile.

kl. 17 — V. I. Lenini 112. sünniaastapäevale pühendatud kontsertprogramm aulas.

kl. 21 — RSP lõpetamise tantsuõhtu Raudteeklubis.

kl. 19 — Harkovi Avioinstituudi II etendus koos ansambliga «Orpheus» «Sõpruses».

Laupäeval, 24. aprillil

kl. 8.30—9 — äratusmängud TRÜ puhkpilliorkestrilt ühiselamute juures.

kl. 11.45 — TRÜ 350. aastapäevale pühendatud Pärnu—Tartu tähejooksu finiš Emajõe ääres.

kl. 12 — Sõuderegatt Emajõel Rahvaste Sõpruse karikale TRÜ—VRÜ sõudjate vahel 8 paadiklassis, Tartu — Tallinna kõrgkoolid kummipaatidel.

kl. 21 — Filharmoonia kammerkoor T. Kaljuste juhatusel aulas.

KES VÕITSID TAIDLUSE?

Pildil näete, kuidas matemaatikatudengid õppejõude kujutasid. Žürii järjestas teaduskonnad nii:

1.—2. õigust., majandust. 3. matemaatikat.
4.—5. biol.-geogr. ja kehakultuurit. 6. arstit. 7. keemiat.

EVALD VELDEMANNI foto

EKP TRÜ KOMITEES

● 12. märtsi koosolekul kinnitati TRÜ rahvakontrolligrupi semestri tööplaan.

● Ettevalmistustest kommunistlikuks laupäevakuks andis ülevaate Jüri Tapfer.

● Rahvaste sõpruse päevade programmi tutvustas komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren.

● Kinnitati EÜE kuraatorid.

RSR KÄIS PÄRNUS

5. aprillil korraldas oma päeva Pärnus RSR. Esimene niisugune päev oli kahe aasta eest Viljandis.

Alustuseks peeti loenguid keskkoolides ja 13. kutsekeskkoolis. Keskkoolinoored tundsid poliitiliste probleemide vastu suurt huvi, kontakti kiirendas ilmselt ka see, et lektorid ja kuulajad olid peaaegu eakaaslased.

ELKNÜ Pärnu Linnakomitees kõnelesid RSR-i liikmed ülikooli juubeliks ettevalmistamisest ning komsomolitööst. Pärastlõunal peeti 2. keskkoolis linna koolide vaheline poliitiliste teadmiste viktoriin, mille võitis 1. keskkool.

VIITNALT TAGASI KILBIGA

Kõrgkoolidevahelisel noorte lektorite seminarlaagris 9.—11. aprillil Viitnal esindas TRÜ-d 10 üliõpilast. Kuulati loenguid vabariigi juhtivatelt oma ala spetsialistidelt. Et kohtumine ei oleks ühepoolne, võtsid sõna ka üliõpilaslektorid. Autoriteetne žürii (esimeheks oli meie geograafiaosakonna I kursuse tudeng Mart Vabar) märkis oma kokkuvõttes ära selleaastaste kõnelejate kõrget taset ja head esinemisoskust. Välja anti 4 võrdväärset auhinda, millest ühe pälvis ka TRÜ tudeng — arstiteaduskonna II kursuse üliõpilane Ilona Garder. Tema tunnustuseks tuleb öelda, et lisaks huvitavale ja võhikut erutavale teemale (plastiline näokirurgia) andis oma plusspunktid seegi, et ta oli ainus õrnemast soost üliõpilaslektor.

AIN TÄHISTE,
RSR-i senaator,
õigust. III k.

«MAA UURIMINE KOSMOSEST»

12. aprillist võib teadusraamatukogus vaadata näitust, mis erineb tunduvalt traditsioonilistest kosmonautikapäeva tähistavatest väljapanekutest. Põhirõhk on maakerast tehtud fotode kasutamisel eri teadusharudes, nii uurimuslikel kui ka rakenduslikel eesmärkidel. Eksponeeritud on teaduskirjandust ja astrofotosid.

Esimesed fotod Maast saadi 1960. aastal meteoroloogiatehiskaaslasele paigutatud telekaameratega. Fotoaparaate hakati kasutama mehitatud kosmoselendudel. Maa fotografeerimise tehnika täiustus kosmoselaevade «Sojuz» ja «Apollo» ning orbitaaljaamade (eriti «Saljut 6») lendudel. Viimase kümne aasta jooksul on neile lisandunud spetsiaalsed tehiskaaslased Maa loodusressursside kindlakstegemiseks, kust info edastatakse raadiosidekanalite kaudu. Kosmosefotosid kasutatakse meteoroloogilistes ja geoloogilistes uuringutes, atmosfääri ja veekogude saastatuse kindlakstegemisel, topograafiliste kaartide uuendamisel, põllukultuuride seisukorra hindamisel, saakide prognoosimisel jm.

Näitust saab vaadata mai lõpuni

KERSTI KIKKAS

VENIA LEGENDI

Rahanduse ja krediidi kateedri dotsendi k.t. **Mart Sõrgi** avalik loeng *venia legendi* taotlemiseks teemal «Lühiajalise krediteerimise efektiivsuse probleeme» toimub **kolmapäeval, 28. aprillil kell 15.15** majandusteaduskonnas Nooruse tn. 9 aud. 201.

LEO LEESMENT 80

17. aprillil saab 80-aastaseks Leo Leesment, vanema põlvkonna tuntumaid õigusteadlasi.

Leo Leesment õppis Tartu ülikooli õigusteaduskonnas aastail 1921—1925. Järgnevad aastad möödusid ülikooli stipendiaadina õiguse ajaloo alal Prantsuse Teaduslikus Instituudis, Balti Instituudis Stockholmis, A. v. Humboldti ülikoolis Saksamaal. 1926. a. alates on ta *magister iuris*, 1932. a. *doctor iuris*. L. Leesmendi doktoriväitekiri «Die Verbrechen der Diebstahls und der Raubes nach den Rechten Lievlands im Mittelalter» on oma teadusliku rakenduse tänaseni säilitanud.

1934. a. valiti L. Leesment dotsendiks, 1938. a. erakorraliseks professoriks. Ka TRÜ õigusteaduskonnas on juubilar pidevalt tegev olnud — riigi ja õiguse ajaloo kateedri ja mõnda aega ka tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dotsendina. Õppetööd on ta teinud ka pärast pensionile minemist 1965. a. peamiselt riigi ja õiguse ajaloos ning rooma õiguses.

*

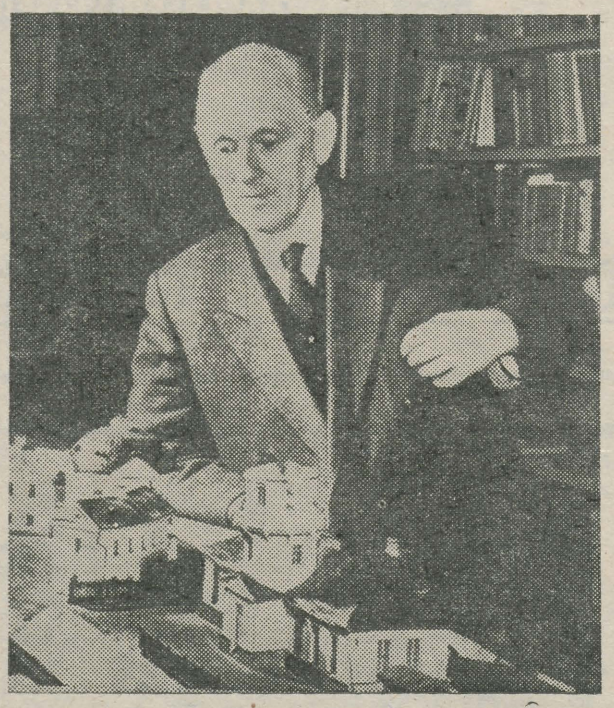

Leo Leesment on Jakobsoni tänava mehi, nagu minagi. Tulen Tähtvere pargi poolt. Näen juba eemalt, et vastu tuleb oma kodu poolt Leo Leesment. Saame kokku Vikerkaare tänava nurgal, Leo Leesment on kärmem teretama: «Labdien!» Ütlen vastu: «Labdien!» See lätikeelne tervitus pole juhuslik naljategemine. Leo Leesment on kindlasti sellepärast tervitanud läti keeles, et tal on meeles mõlkunud mõni lätialane probleem, millest tahab kõnelda. Tal on minevikust säilinud läti keele ja kultuuri traditsioone. Ta tunneb hästi lõunanaabrite teaduskirjandust ning küsib edasi läti keeles, kas ma olen juba lugenud uut teost läti alade mõõtühikute ajaloost. Vestleme ühelt keelelt teisele lülitudes. Leo Leesment teab alati midagi uut Läänemeremaade ajaloost ja tänapäevast, sest ta lugemus on suur. Ülikooli peahoones on aeg-ajalt rootsikeelseid külalisi Rootsist või Soomest. Kui Leo Leesment satub fuajees nende sekka, ütleb ta viisakalt: «God dag! Wälkommen!» Rootsigi keelt oskab ta juba noorpõlve päevilt tollekeelseilt esivanemailt. Vajalikku kirjandust ei loe ta üksnes rootsi, vaid ka taani keeles. Kord laskis mari aspirant professori ajalehekioski laua ees enesest ette minna. Professor tänas lahkelt naeratades mari keeles: «Kugu tau!» Ta on marilaste keskel olnud lühemat aega, aga sellest on piisanud, et noist rääkides põimib ta vahel eestikeelsesse vestlusse mari kõnekäände ja rahvaluulepäraseidki sõnu. Et Leo Leesment oskab kõnelda mitut tänapäeva suurt kultuurikeelt, on ootuspärane. Prantsuse sõnu oskab ta hääldada õige nasalisatsiooniga ja tõusva lauseintonatsiooniga. On põnev sedastada, et Leo Leesment valdab ka ladina ja keskalamsaksa keelt. Tal on hea mälu. Ta suudab tsiteerida Rooma kirjanike ja luuletajate pikki väljendeid originaalis. Meil 13. kuni 19. sajandini kõneldud alamsaksa keelt tunneb ta arhiivdokumentidest ja kirjandusest. Oma töödes on ta õigesti selgitanud keeruliste keskalamsaksakeelsete ühiskondlike sõnade õiget tähendust. Eriti merendus- ja kaubandusterminoloogiat tunneb ta hästi. Kes on käinud Leo Leesmendi pool kodus, see on võinud imestada, et professori raamaturiiulitel ja kirjutuslaual on ka hiinakeelseid teoseid.

Professor PAUL ARISTE

Laia haardega ja detailirohkelt on elanud ja oma teadlasetööd teinud tänane juubilar Leo Leesment. Huvidering Hiinast Rootsini, keelteoskus huvisid tõestamas, nii on ta orientalist orientalistide hulgas, skandinavist skandinavistide seas, ajaloolane juristide rindes ja jurist ajaloolaste peres, lisaks veel koduuurija ja palju muud. Oma põhiainest — õiguse ajaloost — loenguid pidades on ta maalinud tahvlile hiina hireoglüüfe, rootsi keeles on ta avaldanud töid Eestimaa õiguse ja oma kodukihelkonna ajaloost. Vist on aga vähestele teada, et juubilar kuulub üleliidulisse autorite kollektiivi, kes kirjutas esimese marksistliku Rootsi ajaloo, muidugi õigusajalugu käsitleva osa.

Viimastel aastatel on Leo Leesment avaldanud arvukalt artikleid Tartu ülikooli ajaloost, eriti juristidest, kes on toonud meie *alma mater*'ile kuulsust ja au. Ta on aga ka kolmeköitelise «Tartu ülikooli ajaloo» autoreid.

Kaugeltki mitte kõik aastad pikal eluteel pole juubilarile kerged olnud, aga aastad pole teda maha rõhunud. Ikka sõbralik ja heatahtlik, mitte kunagi viriseja, alati valmis midagi vajalikku ära tegema. Lisaks kõigele on Leo Leesment ere isiksus, keda me tavaliselt kohtame vaid ülikooli ajalugude veergudel ja vanade professorite noorusmälestustes.

Professor HELMUT PIIRIMÄE

Ajaloo Keskarhiivis teatakse auväärse uurija Leo Leesmendi aruandeid tutvumisest arhiivide korraldusega Viinis, Frankfurdis Maini ääres, Kopenhaagenis, Pariisis ja Riias, ülevaateid Saksa Ordu ja Püha Rooma Keisririigi fondidest leitud protsessitoimikutest Liivimaa kohtuasjade kohta, harjutustest paleograafias välismaa ülikoolides ja arhiivides. Need kokkuvõtted on ajast, mil keskarhiiv Tartus alustas oma esikümmet. Omavalitsuste arhiivid ei olnud siis veel tsentraliseeritud. Kohaliku ajaloo uurimisel leitud arhivaalidest Kihnu saarel ja Lõuna-Eesti asutustes tegi Leo Leesment ettekande keskarhiivis aastal 1935. Viimastel aastatel on olnud tema huviobjektiks materjalid Edela-Eesti asustuse ning Tartu ülikooli ajaloo kohta.

Meie arhivistidest on enamik Leo Leesmendi juures oma eksameid teinud; kes 48 aastat tagasi õiguse ajaloost, kes võõrkeelest arhiivi keelekomisjonis.

Juubilari retsensioonid on saatnud arhiivi dokumendipublikatsioone. Arhiivi ekspertiisikomisjoni liikmena on ta konsulteerinud nimistute koostajaid, tema abiga on täpsustatud paljude ürikute annotatsioone ja loetelusid.

MALLE LOIT,
ENSV RAKA teadusdirektor

Õigusteaduse doktor Leo Leesmendiga kohtus meie kursus rooma õiguse loengutel. Kümmekonna tunni jooksul oli peale roomlaste õiguse juttu veel sellest, kuidas on alamsaksa keeles *rääkima* (*spraken*, sealt meie *rääkima* tulebki!), mida tähendab hiina keeles sõna *hunnid* (*xiongnu* — rööbivad orjad), miks meie lektor, kes valdab paljusid keeli, pole suuremat kodus inglise keeles (tolleaegsetes teadlasringkondades suhtuti sellesse keelde veidi halvustavalt — olevat kaupmeeste keel). Esimese kursuse üliõpilane arvab naiivselt, et õppejõud on ilmeksimatu ja teab praktiliselt kõike oma ainest. Hiljem ta mõistab, et ka nende autoriteetne ja tore õppejõud liigub nii mõnesti küsimuses päris kobamisi. Leo Leesmendi kohta see aga ei kehti. Olen tänini kaljukindlalt veendunud, et ta teab vähemalt Eesti õiguse ajaloost absoluutselt kõike. See naiivsevõitu ebateaduslik arvamus pole küll kooskõlas juubilari teadusliku natuuriga (ükski tõsiteadlane ei arva, et ta teab kõike), kuid vähemalt minule tunduvad tema tohutud teadmised ja eruditsioon praktiliselt lõpmatutena.

JAAN SOOTAK,
jurist

Ma ei kujuta õieti ettegi, kui suured on selle inimese teadmised. Ta on elus palju näinud ja targemaks saanud. Hea on ta vist olnud juba sündimisest saadik. Mul on hea meel, et olen osa saanud tema rohketest teadmistest. Üks episood. 1979. aastal leidsin Berliini arhiivist Immanuel Kanti arhiivi, mis oli Tartust ära viidud möödunud sajandi lõpul ning mida peeti jäljetult kadunuks. Ilma Leo Leesmendita poleks seda õnnelikku leidu olnud. Tal oli meeles ammune kohtumine ühe saksa teadlasega, kes jutu sees maininud, et nägi Berliini arhiivis Tartu kantiaanat. Kolm kuud pärast meie jutuajamist kohtusime Raekoja platsil, Leo Leesmendil oli kaasas sedelike Berliini arhiivi aadressiga... Temast jääb alati hinge soe tunne, olgu siis kohtumisest lektooriumis või Valgemetsa rongis. Küllap see peabki nii olema, kui ühes isikus on kehastunud Teadmised, Tarkus ja Headus. Tugevat tervist, Leo Leesment!

Professor LEONID STOLOVITS

Leo Leesmendi sügav ajaloo- ja raamatuhuvi tõi ta viiekümnendate aastate lõpul tööle ülikooli raamatukogu vastloodud käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonda. Õigustatult pidas ta sel ajal kõige olulisemaks tööd käsikirjadega, mis vajasid erudeeritud lähenemist ja kindlat peremehekätt. Ta võttis arvele manuskriptide kogu ja K. Morgensteini käsikirjafondi ning kirjeldas seni kataloogides avamata väärtusi. Neist aastaist pärineb ka ülikooli raamatukogu inkunaablite kronoloogiline nimestik, mis sai aluseks hällitrükiste edasisel uurimisel.

MARE RAND,
käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhataja

Kui võrrelda vanema põlve professuuri praegusega (kuhu kuulun ka mina ise), tuleb paraku nentida, et progress pole kulgenud kadudeta. Professoreid on praegu ülikoolis palju, enamik neist kahtlemata oma kitsama eriala suurepärased spetsialistid. Kuid vanema põlvkonna parimatele professoritele on omane veel muugi: lai huvidering, kõrge intelligentsi- ja kultuuritase, erakordne korrektsus, võiks isegi öelda kasvatus selle sõna vanaaegses tähenduses, heasoovlikkus. Sellest kõigest jääb noorema põlvkonna professuuril puudu, ehkki ka siin on muidugi meeldivaid erandeid.

Minu arvates on Leo Leesment vanema põlvkonna professuuri tüüpiline esindaja. Mind on alati hämmastanud tema lai huvidering. Tema poole võib pöörduda paljude küsimustega ja alati saab vastuse. Temaga on üldse meeldiv vestelda. Raske uskuda, et 80 on täis! L. Leesment on säilitanud ühe tähtsa omaduse, millest paljud jäävad ilma juba keskkoolis: huvi ümbritseva maailma vastu. Soovin kogu hingest, et L. Leesment jääks selliseks, nagu ta on.

Professor SERGEI ISSAKOV

ÜTÜ ● ÜTÜ ●

Konverentsid

8. ja 9. aprillil peeti ÜTÜ konverentsi arstiteaduskonnas. Plenaaristungil käsitleti trombembooliate esinemise ja raviprobleeme. Põhiettekandes rääkis V kursuse üliõpilane Ingrid Pissarev trombembboolilistest tüsistustest viimase viie aasta jooksul Tartu Kliinilise Haigla prosektuuri lahangumaterjalide põhjal. Kaks ettekannet oli pühendatud ajuinfarktile ja selle varajasele ravile. Trombembboolilisi haigusi ja nende ravi kirugiakliinikus käsitleti samuti kahes uurimuses, ühes ka nende haiguste medikamentoosse ravi võimalusi.

Edasi kulges töö 13 sektsioonis, kus kuulati kokku 230 ettekannet. Konverentsikülalisi oli saabunud viiest vennasvabariigi kõrgkoolist: Moskva P. Lumumba Rahvaste Sõpruse Ülikoolist ning Grodno, Riia, Donetski ja Vitebski meditsiiniinstituudist.

Lõpp-plenaaristungil võeti tehtu kokku. Prof. A.-E. Kaasik pidas õnnestunuks avaplenaaristungi ühist temaatikat. See liidab sektsioonidesse killustunud üliõpilasteadlasi. Ta tõstis esile ka ulatusliku materjali läbitöötamist.

(Järg 3. lk.)

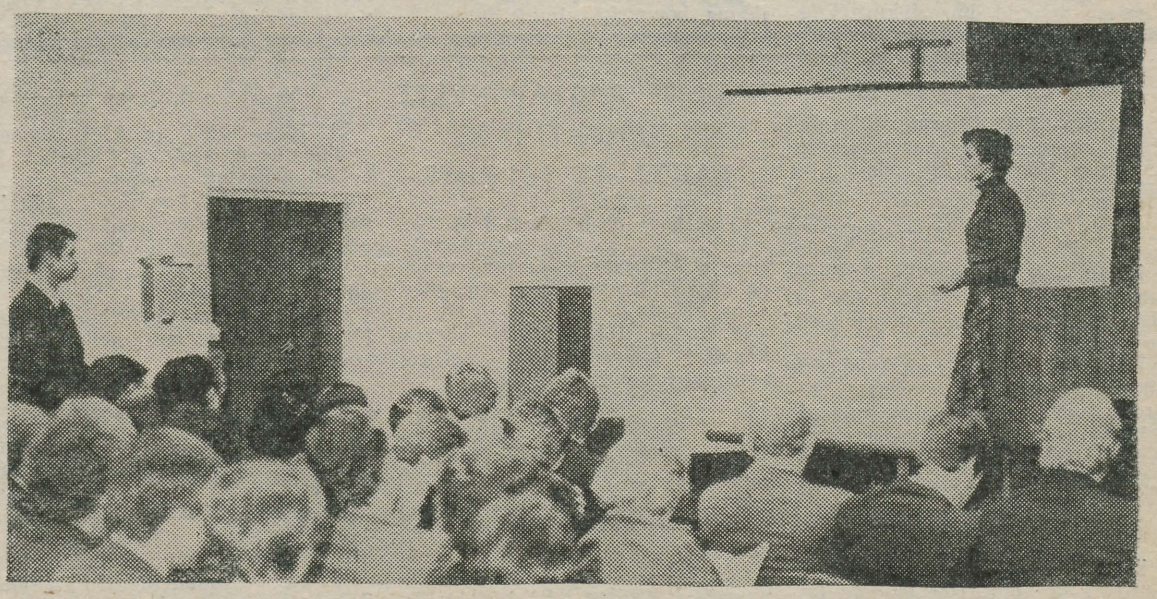

● **Ingrid Pissarevil valmis konverentsiks sisukas uurimus.**

AIM UIBO foto

konverentsid

(Algus 2. lk.)

Teoreetilise meditsiini sektsioonist kõneldes rõhutas prof. A. Lenzner kaht momenti: töid juhendavad aspirandid, kes alles hiljuti ise üliõpilasteaduses ilma tegid: vähene oli aga üliõpilaste ja õppejõudude osavõtt sektsioonide tööst.

Prof. A. Truupõld, kes tegi kokkuvõtteid morfoloogiasektsiooni tegevusest, juhtis tähelepanu morfoloogiliste uurimuste aeganõudvusele. Neli viiendikku selles sektsioonis esinenud üliõpilastest olid aga noorematelt kursustelt.

Prof. V. Saarma pidas teraapiasektsioonis esitatud töid ühtlaselt kõrgetasemelisteks. Oluline on, et üliõpilased õpivad iseseisvalt tegema kliinilis-laboratoorseid uuringuid uusimate uurimismetoodikate järgi. Sellest aspektist võivat eriti rahul olla hematoloogiaprobleeme käsitlenud töödega. Samas esitas ta provotseeriva küsimuse: «Kui meil on igal aastal subordinatuuris 70—80 terapeuti, kellest vaid kümmekond võtab osa sektsiooni tööst, kas siis ei tuleks osa terapeute ümber nimetada üldarstideks?».

Prof. T. Karu sõnade kohaselt kulges töö spordimeditsiini sektsioonis osavõtjate- ja diskussioonirohkelt. Tulevaste spordiarstide hulgas on ka neid, kelle teaduslikud uurimused ilmuvad juba praegu üleliidulistes ajakirjades.

Vabariikliku ÜTÜ nõukogu esimees dots. J. Tammeorg iseloomustas farmaatsia sektsiooni tööd nii: «Kõigi aegade kõige parem». Teaduskonna ametiühingujuht dots. A. Peetsalu tundis rõõmu, et kirurgiasektsioonis tõusis uurimuslike tööde osakaal. Dots. L. Keres peatus nendel probleemidel, mis puudutasid pediaatriaalaste tööde juhendamist teistes kateedrites. Rahule võivat jääda sünnitusabi ja günekoloogia kateedri suunitlusega, kus pooled ettekandjatest rääkisid väikelastest, samuti ka neuroloogide, eelkõige dots. T. Talviku juhendatavate üliõpilastöödega. Vähe käsitleti L. Kerese arvates lasteprobleeme kirurgiasektsioonis. Ükski spordimeditsiini sektsiooni ettekanne ei puudutanud aga laste füüsilist arengut.

Konverentsi lõpetades ütles dekaan prof. L. Allikmets, et ÜTÜ töö on teaduse kool ning seda tehakse eelkõige huvist meditsiiniprobleemide vastu ja mitte selleks, et juba üliõpilaspõlves otsustada kitsam spetsialiseerumine. Ta pidas konverentsi tööd igati kordaläinuks ja soovis kõigile jätkuvat püsivust teaduslike probleemide lahendamisel.

JAAK ARU,
teaduskonna pressisekretär
V k.

* * * *

9. aprillil kuulasid inglise filoloogid oma ÜTÜ aastakonverentsil huvitavaid uurimistöid nii keele kui ka kirjanduse vallast. Lisaks kaheksale Tartu üliõpilasteadurile esinesid ka Tallinna, Riia ja Leningradi tudengid. Tööd olid koostatud kõrgel tasemel ja nii polnud žüriil kerge kaalukama väljaselgitamisega.

Medaliga autasustati TRÜ IV kursuse võõrfiloloogi Signe Mandelit, keda juhendas vanemõpetaja Leili Kostabi. Ülejäänud tööde autoreile anti diplomid.

Elevust tekitasid Leningradi tudengi Jelena Mihhailova paar eestikeelset lauset, mis muutsid õhkkonna veelgi hubasemaks ning aitasid paremini ettekandeid jälgida.

Päeva lõpetasime *English Club*'i õhtul Ameerika tänapäeva kunstist. Tütarlaste ansambel Enn Veldi juhtimisel esitas ingliskeelseid laule.

VALLO AARESILD,
inglise fil. II k.

Kuidas taieldi ?

Üsna kenasti taidlesid. Seitsme kavaga esindati seitset teaduskonda. Üheksast seitse pole protsendi järgi justnagu vähe, igal juhul ka mitte palju. Tulemusi teatas esimesena laiemalt «Pänterraadio». Ju siis filoloogid suurimad huvilised on? Raske uskuda, sest oma kava lavale panna polnud. Nagu ajaloolastelgi. Küllap neis teaduskondades teooria praktikast enim mööda käib. Ehkki majandustudengid oma filmiga endi teaduskonnast sellist pilti püüdsid anda.

«Vihma eel sööb koer rohtu,» ütles **keemik** ning lahkus lavalt neljakäpukil. Mäng oli hea, soomlane, kelle teost kasutatud (kelle, seda saalisviibijad teada ei saanud), pole ka viletsate killast, kuid... Milleks see absurditeatrikavva kuuluv etendus ülikooliteemalisel taidluskonkursil? Põhjendus, et ei teadnud seekordseid reegleid, paistab naiivne.

Meeldivat meeleolumuusikat pakkus **arstide** etteaste. Poisid tulid, tegid ning muus olukorras, mujal oleksid kahtlemata ka hinnatud saanud. **Arstide** ja **keemikute** ühesugune viltulaskmine asetas nad **6. ja 7. kohale.** Tulevast arsti **Kaalep Koppelit** aga kiitis ja autasustas žürii **parima instrumentalistina.**

«Väga üllatavat just polnud,» ütles keegi žüriist. **Kehakultuurlased** siiski pakkusid sürpriisi võrreldes nende tavalise ülesastumisega. Seegi kord oli pearõhk võimlemisel, keha ilul, mille propageerimine millalgi pole liiast, tuleb vaid vahendeid valida. Kava pealkiri «Ülikooli võimlemise ja maadlemise ajaloost» ütleb mõndagi. Publik naeris, aplodeeris. Aga esinejad ise olid kuidagi kahtleval seisukohal: on nüüd asi tõsine või humoorikas. Võimlejate meisterlikkusest pole mõtet kõnelda, teadustajana võinuks olla ehk keegi julgem ja elavam. Muidugi täitis ta oma ülesannet püüdlikult. Mis teadustajatesse puutub, siis kedagi ülimalt

Miks mitte esindada oma teaduskonda päris teaduskonna asjade kaudu? Nutikalt ja menukalt läks see korda kehakultuurlastel.

EVALD VELDEMANNI foto

säravat ma ei näinud. Võib-olla imponeeris teistest enam **bioloogide-geograafide** peamiselt lavatagune tekstilugeja hääl, kuid seegi kadus tihtipeale ära. Süüdistada tehnika altvedamises esinejaid ei taha, kuid asja andnuks ehk põhjalikumalt, kõiki lava tagant tulevate helide kasutamise võimalusi kaaludes, paremini teha. Ju bioloogia esmakursuslaste sügisene võit mõnel pea segi ajas ning neid seepärast uuesti tegema saadeti. Idee oli, ehkki korduv (imemasina mõttega). Peale vaba mänguoskuse võinuks rohkem läbimõeldust olla. Saal naeris, ent kuidagi surutult.

Nii need kaks teaduskonda ühele pulgale seatigi — 4.—5. koht.

Matemaatikute «See kõige viimane reliikvia». Paroolide keeles endisaegsete õppejõudude ning tänapäevaste üliõpilaste, samal ajal kirjanduskangelaste segapuder. Hästi väljamõeldud, kõik paika pandud. Vägagi naljakas. Enamikus keskmiselt ära mängitud ning natuke siiski kulunud temaatikaga etendus. Lausa ilus selles kavas oli **Toomas Kiho** meesõppejõu kuju, õigemini nägu. Talle määrati **parima näitleja nimetus** ning autasu (mõlemad eripreemiad kätkevad endas vaba piletit ükskõik millisele ühele RSP üritusele). **Matemaatikud** jäid **kolmandaks.**

(Järgneb)

ANNELI KÜLAOTS,
žurnalistika II k.

HANNES TAMME

HANNES TAMME, III kursuse žurnalistikaüliõpilane, on ühes usutluses oma tulevikust arvanud nii: «Laia profiiliga põllumajandusajakirjanik.» Tema luule, nagu mees isegi, on aastatega muutunud kangemaks: võbelev sensuaalne ihalus on teisenenud mõtestatud otsinguks, siit ka napim, muredam ütlemine. Piitsutatud ülestõmblemine on läbi, nüüd tõmbab mõttelend otsijat ise. Aga sulge kastab ta ikka maapõue, sealt see lähedus seemnega, rukkirääguga, jüripäevaga... Niisugune suhe ei või ometi karta valgust.

AIMAR JUGASTE

OTSIJA

Ta otsib kaamelikaevu
juua pikiks päeviks
hundisilmasõega otsib
võluvitsaväega otsib
silma, nina, käega
otsib kaamelikaevu.

Läbi tunnelitest, taigast
üle mägede teravaist hammastest
sisse, välja, läbi, üle, mööda
õige mitmest paigast
otsib kaamelikaevu.

Vahel juhtub, et ka
leiab veidi vett ta.

Leitud rohesoga veega
august rüüpab, joob —
kaev on leitud seega?

Liivas, mullas, linnas, külas
lootuses ja meeleheites
ikka otsib oma kaevu.

Lippe pilvedesse peites
purjetab miraažilaevu.
Suured kraanid, rasked tilgad
otsija on avand suu....
Sinna kõrvetavat tolmu
puhub kuum ja tappev tuul.

Ta otsib kaamelikaevu...

JÜRIPÄEV

Helbeid pudeneb kui lumelilleõisi,
kuigi juba jüripäev on käes.
Valgeid helbeid keset sinililleõisi,
ainult neid, ei miskit muud, ma näen.

Jüripäeval põlema lõi tõrvik,
mõisad tuhaks saivad oru sees ja mäel.
Aga täna tuleb pähe panna kõrvik,
ei saa tulesoojas käia särgiväel.

Jüripäev saab üpris kähku otsa,
mihklipäevani veel tubli tükk on maad.
Ratsanik ja tõrvik mäe pääl saivad otsa,
lumi jüripäeval sajab, katab mõlemad.

VENI VIDI VICI

Tulin külmunud radu.
Lumi sulas. Taga tee
rohi kasvama hakkas.
Jääriivist vallasid veed.

Nägin pihlade pungi.
Adusin kuuendat häält.
Tajusin helavat gongi.
Alla veeresin Muremäelt.

Võitsin lumise valu.
Rõõm soojendas ta vereks.
Läbi suvise heina
läksime õnne pereks.

KUULAN SINU KAUNEID SÕNU

Otsid mõtet arvad leidnud
eluolu ebamaise valevõlu.
Otsid põhjust arvad leidnud
kätte mullast seemnetõru.
Otsid jõudu arvad tundvat
ürgset tungi väljast seest.
Otsid märki enda ees
ise elumeres rinnust saati sees
võõrast purje seirad üle laine
kuni tuulekene tõstab vee
su kõrgest laubast kõrgemale.

Sellepärast kuulan sinu kauneid
sõnu.

KAEVUDE KARJE

Tuul sisistab ja sasib puid,
kaevud avavad päratuid
hambutuid suid
et juua.

Kaevude huuled on pragunenud,
palkidest rakked lagunenud,
vesi on vana ja hägunenud,
kasutuskõlbmatuks segunenud.

Kaevude karje käib pilvini:
Uut värsket vett, et
nivoo hall ühtlaselt
saaks millikübegi tõusta!

Tuul kammib puudel juuksed,
pilved hajuvad kaevude nuuksel.

Ta oleks saanud 37

VAHUR KERSNA joonistus

Tema täpset sünnikuupäeva pole teada. Passis seisab küll 6. aprill 1945, kuid ise väitis **Bob Marley**, *et see juhtus juba varem, kuskil veebruaris. Isa oli briti kapten, kes peale lapse sündi oma koju, Inglismaale pages. Bob elas emaga Jamaika pealinna Kingstoni ühes vaestelinnaosas Trenchtownis. See, et poiss hästi laulis, äratas juba varakult tähelepanu.*

Nii juhtuski, et juba 16-aastaselt lindistas Bob esimest korda stuudios. Kahe aasta pärast aga moodustas sõpradest kvinteti **«Wailers».** *Sel perioodil olid Jamaikal ülipopid Ameerika helid, eriti just igasugu* souli-*ansamblid («Impressions», «Four Tops» jt.). Kuid «Wailers» astus algusest peale üles oma lauludega. Andekaid poisse märkas kohalik helimagnaat, keegi mr. Dodd, kellel oli oma helistuudio, plaadipood ja tantsusaal. Poiste abiga lootis ärimees oma konkurentidelt tantsuhimulist publikut üle lüüa. See läks ka korda. 1965. paiku said «Wailersi» laulud Jamaikal populaarseks. Kuid ebastabiilne sissetulek sundis Marleyt lahkuma USA-sse, kus ta poolteist aastat töötas ühes autotehases. Naasnud kodumaale, hakkas Bob veelgi enam tegelema muusikaga: uuris folkloori, Jamaika traditsionaalset muusikat. Sellest kõigest sündis* reggae *kõige kaasaegsem ja uuenduslikum vorm, käiku läksid mitmed elektroonilised võtted, võeti üle* rock'i *kõlasid. (Konspektiivselt — afro-jamaikalik rütm + souli ja* rock'i *intonatsioonid). 1972. aastal tõid Euroopa mänedžerid «Wailersi» ja tema laulud oma kontinendile. Inglismaal sai Marley oma ansambli käsutusse suurepärase aparatuuriga helistuudio. Järgnesid pingsad loometööaastad, valmis hulk häid plaate. Ometi ei järgnenud kohest suurt tunnustust. Miks? Marley muusika oli algusest peale omanäoline ja tõsine, ei andnud järele äririlistele nõudmistele. See oli nagu väljakutse enesega rahulolevale eurooplasele. Ent algusest peale võitis Bob radikaalsete muusikute poolehoiu. Kuni 1975. aastani, mil ilmus album «Netty Drend». Sellele järgnes menukas turnee mööda Inglismaad. Album tunnistati aasta parimaks. Edasi muidugi plaadistamised, edu, kuulsus. Uut sära andis juurde ka 1978. aasta ülipopulaarne plaat «Exodus». Pärast seda, nagu ütleb Nick Logani* rock-*entsüklopeedia, «oli kogu tähelepanu fokuseeritud Marleyle kui uuele võimsale kujule muusika-areenil».*

Ka eduredelil üha ülespoole tõustes ei muutnud Bob oma laulude filosoofilis-poliitilist temaatikat. Üha aktiivsemalt sekkus ta ühiskondlik-poliitilisse ellu, oma aja sündmustesse.

1980. aasta oktoobris kaotas Marley ühel jalutuskäigul teadvuse. Arstid avastasid ajuvähi, talle lubati kõige rohkem kolm nädalat elu. Nädal enne seda oli ta andnud kontserdi New Yorgi Madison Square Gardenis ja pidi peagi koos Stevie Wonderiga turneele asuma. Bob pidas vastu seitse kuud. Ta suri 11. mail 1981. aastal. Kaks nädalat enne surma anti talle Jamaika kõrgeim orden. Matustele kogunes peaaegu kogu Jamaika, isegi valitsuse liikmed. Oli ta ju ikkagi kõige populaarsem inimene saarel. Ta oli kõigile värvilistele lootuse ja optimismi sümboliks. Oma palas «Tõuske, ärgake» laulis Bob:

«Kui te teaksite, mis maksab elu,
siis te otsiksite oma kohta võitluses...»

Tema teadis seda. Alates Kingstoni getodest kuni säravate ja uhkete kontserdilavadeni.

Peter Tosh, «Wailersi» soolokitarrist, praeguse reggae *üks liidreid, on öelnud:*

*«*Reggae, *see on meie juurte muusika. Selle rütm tuleneb ju südame löökidest. Ainult nõnda, oma juuri tunnetades, saame me väljendada oma ideid.»*

IVAR VIGLA

Heli oli puhas

TPI laiade klaasuste peegelvälgatus surus mu sumisevasse fuajeesse. Laupäevaõhtune palavik särises soontes, sest algas märtsikuise Tallinna rokisündmus nr. 1 — TPI laval valmistus esinema **«Fix-Repriis».** Piletimüüjate ümber tunglesid rokisõbrad. Istekohad aulas olid juba välja müüdud ja kaubaks läksid nüüd piletid tähega «A» aula tagaosas asuvasse auditooriumisse. Märkmik käes, jäin vaatluspostile aulasse viiva trepi ees, et saabuvate staaride ja kuulsuste üle täpset arvet pidada. Publik kogunes. Suletud aulauste tagant kostis pisteliselt trummilööke ja kitarrihelisid. Ja siis avati uksed. Lähedalt ja kaugelt saabunute lõputu hulk läks liikvele ning suundus laia vooluna aulasse. Vaevu jõudsin üles tähendada eesti roki suurkujusid.

(Järg 4. lk.)

Heli oli puhas

(Algus 3. lk.)

ja massiteabevahendite esindajaid.

Võrratu tagasihoidliku elegantsiga tõusis mööda treppi kõigi keskööprogrammi kuulajate lemmik, ületamatu Helgi Erilaid, kastanpruunide juuste raske vihk aupärjana õlgadel. Tema järel nahkpintsakus ja reportermagnetofoniga habemik Tõnis Erilaid, mees, kes saab Eesti muusikasõpradelt rohkem kui 100 kirja päevas. Tihenevas rahvahulgas vilksatas Tartu muusikapäevade staažikas mänedžer Rein Lang, näol igituttav «international smile». Majaisanda väärikusega võttis aukülalisi vastu ikka korrektne ja hoolitsetud, ülikonna ja lipsuga Olavi Pihlamägi. Üha rohkem jäi silma ette kaugeid külalisi, kes muusikaõõmu pärast pika teekonna jalge alla võtnud, sest kuuldused kontserdist ulatusid ka rajataguste tudengiteni. Nägin tumedapäist, polaroidprillide ja «Adidase» jooksukingadega noorukit, kelle särgirinnal suur embleem «New York University». Kodus tundsid end ka kaks noormeest «Saint Louis University» kirjaga sviitrites. Heledapäise sihvaka neiu rinnal oli kiri «Helsingin Yliopisto». Tuletasin palavikuliselt meelde dotsent Künnapi loenguid ning hõikasin üle tungleva rahvasumma peade: «Hei! Puhutteko suomea?» Kummaliselt südantsoojendav pilk läänemeresoome Veenuse taevakarva silmadest pani võpatama mu südame. Vastus kõlas puhtas eesti keeles: «Mis sa seal räägid?» Talle heldinult järele vaadates mõtlesin: «See on tõeline sõpruspidu, kui austusest hõimurahva esibändi vastu nende emakeelgi ära õpitud.» Külaliste vool ei lakka. Sviitritelt ja särkidelt võib lugeda: «Indianapolis», «Los Angeles Police Department», «Sporting Club Finland», «Vuuru Summer '69» ja palju muudki mitmes keeles. Kuid juba suletakse uksi. Viimaste sisenejate hulgas näen «Kuldse Trio» helirežissööri Ott Rammot koos võluva abikaasaga.

Värvilised prožektorikiired ristuvad laval ning punktvalgusse astub sarmikas Novella Hanson. Publik hõiskab. Soulitundest kantud lauludes omandab tema huvitav hääl erilise jõu ning kandvuse just ülemistes registrites. Küllap oli temagi saalisistujate hulgas väliskül

Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (1297) Reedel, 23. aprillil 1982 XXXIV aastakäik

SÕPRUS. PÄEVAD.

Ärka tudeng. Tule välja intritoast ja raamatukogust. Tule ja kuula. Tule ja vaata. Tule ja tee ise ka. Nõndaviisi oleks tahtnud hüüda esmaspäeval Toomemäel, teisipäeval peahoone ees, kolmapäeval klubi juures. Tänaseks, lehe ilmumise ajaks, on päevad läbi. Siin jõuame pakkuda vaid nende hakatust. Niisiis, kuidas päevad edasi kestsid ja lõppesid, sellest 30. aprilli lehes.

Raul Mälk ja Tõnu Kõrda.

VÄLISKOMMENTAATORID

esinesid aulas esmaspäeval, 19. aprillil.

Reklaam RSR-i korraldatud üritusele oli ülivõimas. Plakatid lubasid: «Iga Sinu poolt esitatud välispoliitika-alane küsimus saab vastusel». Vana kohvikut piirav plank oli heaks aluseks RSP-de ajaloos kõige suuremõõtmelisemale afišile, mis teatas lakooniliselt, et kell 16 on aulas kolm meest: **Raul Mälk, Tõnu Kõrda** ja **Juhan Hindov.** Nimed, mis poliitikahuviliste jaoks ei vaja täiendavaid kommentaare. Ka on need tuntud kui RSR-i vilistlased.

Esimesena astus üles Tõnu Kõrda (RSR-is 1971—75, president 1974), kes rääkis Nõukogude Liidu ja Ameerika Ühendriikide suhetest, jätkas Juhan Hindov (RSR-is 1970—73), kes peatus praegusel pinevuskoldel — Falklandi konfliktil. Raadiomeeste esinemisele pani punkti Raul Mälk (RSR-is 1968—75, president 1972), kes lahkas Poola probleeme.

Tõnu Kõrda: «Algus tundub igati meeldiv. Seni on RSR poliitikast ainult rääkinud (see on ka loomulik, sest see on ringi tegevuse peaeesmärk). Et rahvaste sõpruse arendamine on meie riigi poliitika üks nurgakive, on RSR oma praeguse tegevusega omamoodi ja oma jõu kohaselt selles kaasa löönud.»

VIKTORIIN

Viktoriin «NSV Liit 60 ja rahvusvahelise elu sõlmküsimused» algas aulas pärast väikest vaheaega. Kolmeliikmeline žürii (Raul Mälk, Alar Maarend, Andrus Lauren) asus 20-küsimuselise viktoriiniga «eraldama teri sõkaldest»: nimetada Prantsusmaa V Vabariigi presidendid, millal immatrikuleeriti Tartus esimene üliõpilane, kui palju liikmeid on TRÜ komsomoliorganisatsioonis ... ja nõnda edasi. Esimestest hetkedest rebisid 12 võistkonna seast ette ajaloolased, juristid ja geograafid, väikeste omavahelistе kõikumistega jõuti finišisse sellises järjekorras: võidufanfaarid helisesid **juristide võistkonnale (25 punkti), 2. kohale tuli geograafiaosakond (24 punkti), 22 punkti ja 3. koha sai ajalooteaduskond.**

Raul Mälk: «Tasemel polnud viga. Omalt poolt paneksin ette, et tulevikus viktoriini mingil moel eripärasemaks muudetaks. On ju RSP üsnagi unikaaalne üritus, selle raames saaks viktoriinegi omanäolisemalt korraldada.»

TANTS

Noortemaja «Sõprus» saal. Peagi algab esimene rahvaste sõpruse päevade kontsert, kus osalevad **TRÜ RKA ja Vilniuse RÜ RKA «Jaunimielis».** Paar kriipsukest on veel kaheksast puudu. Ootan ja tunnen imelikke tundeid. Enne esinemist peab ülesastujail ju mingi värin läbi käima ka. Ega vist muidu õiget kunsti tule. Aga mina värisen hoopis teises reas ja täiesti ilma mulgi kaabuta. Passi vahel paber, kus seisab kirjas, et üliõpilane see ja see vajab vabastust kehalise kasvatuse tundidest. Kirun endamisi salakavalat kevadet ja oma ülemisi hingamisteid. Tea, mis nemad seal ka tunnevad? Tund aega tagasi raamatukogus õppis üks rahvatantsija veel saksa keele sõnu. Ütles, et tunne on tugev. Ei'e pandud kava paika. Kuskil 8 tundi oli läinud. Aga ikkagi on siin teises reas hullem.

(Järg 4. lk.)

SIDEMED

All on meri. Sinine ja voogav. Inimmeri. Üliõpilased, meie. Mis meid liidab, millal tunneme end olevat üks. Ehk siis, kui teame, et meie mõtted ja tunded on liitunud, kui mõistame asju ühtemoodi. Oleme oma ülikooli peahoone ees. Mida mõtleme, mida tunneme praegu? Kas suudame näha kaugemale kui meie kodulävi, tunda end hetkekski osana kogu maailmast. Ja jälle, mis meid seob? Sidemeks saab laul. Et mõista, polegi vaja sõnu. Meloodia, muusika seob ja kannab. Lauldakse paljudes keeltes. **Harkovi avioinstituudi «Orpheus», Tallinna «Aprilliklubi», meie majandusteaduskonna «Kasum», juuratudeng Peep Puis, geo-geo «Masajas Volli», jälle «Orpheus».** Viis toob emotsioone, sõnad mõtteid. Hetkeks mõtleme sõjale, laul ja meie ütleme: «Ei!» Tunned, et laul ei lase ligi külma ja tuult, ei luba taandada kevadet. Nii möödub poolteist tundi, täis muusikat ja mõtteid. **Oli RSP poliitiliste laulude festival.**

KÕNEVÕISTLUS

Protokollid

Iga esineja pidi esimeses voorus rääkima vabal teemal vastavalt kõnevõistluse suunitlusele (NSV Liit 60, TRÜ juubel, välispoliitika), teises voorus loosiga tõmmatud teemal. Esinejaid oli kuus ja teemad järgmised: Georg Aru (õigust. III k.) Poolamaa sündmustest, samuti kommunistlikest noortest TRÜ-s; Veiko Tišler (õigust. III k.) jällegi Poolast ja lisaks teemal «Oligofreenia = alkohol + kergemeelsus»; Mart Vabar (geograafia I k.) majandusteaduse mõjust kapitalistlike riikide poliitikale ja läbi raamatu voolava tarkuseallikast; Endla Lõhkivi (keemia II k.) naisliikumisest ja oma kursuse komsomolitööst; Ain Tähiste (õigust. III k.) Hiina olukorrast ja sellest, et TRÜ juubelini on jäänud 146 päeva. Väljaspool konkurentsi esines TPedI komsomolisekretär Raimo Kägu, kes rääkis samuti poliitikast, kuid veidi teisest aspektist — nimelt kõrgkoolidevahelisest poliitikast. Žürii esimees oli vanemõpetaja Jaan Sootak, korraldajate pea Alar Maarend.

Kommentaarid

✻ Kõnelejad olid eriilmelised, üht teisega ära ei vahetaks.

✻ Nõnda mehelikul alal, nagu kõnepidamine, sõandas üles astuda ka üks tütarlaps, Endla Lõhkivi.

✻ Nagu RSP-le kohane, oli kõnevõistlusel ka külalisesineja, TPedI komsomolisekretär Raimo Kägu.

✻ Kui liita kokku kõik, millest kahes voorus räägiti, saab üsna suure hulga tänapäevaseid ja lähedasi probleeme.

✻ Ürituse miljöö sobis hästi «Sophoklese» omaga.

* * *

— Oodatust väiksem oli nii publik kui esinejate hulk.

— Probleeme puudutati hulganisti, aga puudutamisest kaugemale enamasti ei jõutud.

— Palju kasutati «ajalehekeelt», see aga annab ükskõik kui huvitavatele faktidele stampse ilme.

— Poola küsimus on ju küll väga intrigeeriv, kuid midagi uut ja isikupärast kõnelejad öelda ei osanud.

Lõppsõna ütles žürii esimees. **Kohad jaotati järgmiselt: I — Ain Tähiste, II — Endla Lõhkivi, III—IV — Georg Aru ja Mart Vabar.** Auhinnad: vimplid, plakatid, märgid, võitjale tort pluss pääsmed levimuusika kontsertidele. Publiku eriauhind läks külalisesinejale TPedI-st, preemiaks oli karp piparmündikomme ja «puutöölise diplomaadikohver» 1,5×1 meeter.

Repliik

Alar Maarend: Et kõnevõistluse tase ja esinejate hulk küllaltki väikseks jäid, selles süüdistaksin eelkõige teaduskondade ideoloogiasektoreid. Neile sai kõnevõistluse juhend juba veebruari lõpus kätte antud, et nad selgitaksid välja oma teaduskonna parimad, kel oleks mida ütelda ja kes tahaks midagi ütelda. Ainukesena registreerusid õigel ajal bioloogiaosakonna esinejad, kes aga paraku võistlusele ei jõudnud.

Viiulihelid Vilniuse ülikooli rahvakunstiansambli neiult.

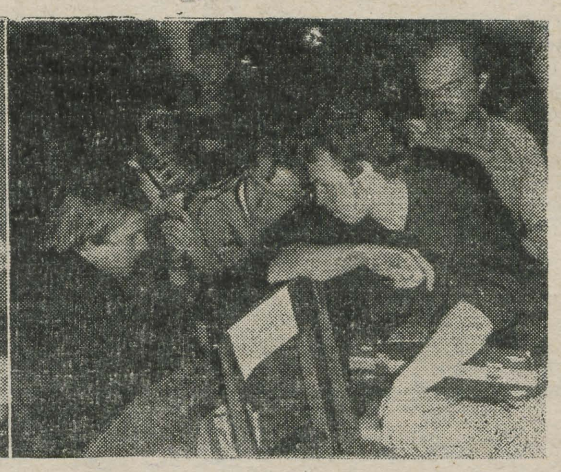

Geograafidel läks viktoriin hästi — II koht.

ANDRUS SALUPERE fotod

RAIMO KÄGU, TPedI komsomolisekretär, ei olnud meie sõpruspäevadel esimest korda. Osaletud on 1979 RSP-l ja sügisestel üliõpilaspäevadel. Kes ta on, küsib lugeja veel kindlasti. On õppinud kehakultuuri, nii et kehakultuuriõpetaja ja võrkpallitreener ka. Komsomolisekretär läinud oktoobrist.

«Sõpruspäevadele tulime viiekesi. Omad päevad on peetud, nüüd vaatame, kuidas teie teete. Meie päevade korraldajad olid ainult üliõpilased ise, palju oli esmakordselt kaasalööjaid. Teie aktiiv on laiem — vilistlased ümberringi.»

Ajasime juttu kõnevõistluse vaheajal, enne seda, kui žürii oma arvamused välja ütles. Jätkasin tema esinemisteemat, vabariigi ajakirjanduse moeküsimust kõrgkoolidevahelistest sidemetest.

«Need on alati olnud, on praegu ja tulevikuski. Suheldakse ju kursuste, erialade ja ringide kaudu, üksikute tuttavatega. Võõrad ei ole omavahel komsomolikomiteedki. Aastas peaksime paar korda kohtuma päris tööasjus, arutama tööplaane jne.»

Meelde on jäänud konservatooriumi komsomolisekretär Jüri Trei, Ülo Emmus kunstiinstituudist, Oove Korjus Pedagoogilisest Instituudist. Aasta paar tagasi oli kohtumisi toimetuses, käisime neil külas, «TRÜ-sse» on jäänud intervjuud. Komsomolikaader vahetub. See on loomulik. Kõrgkoolidevahelisi sidemeid saavad tihendada ka kolm väikest ajalehte «PA», «TP» ja «TRÜ».

«Ah, et RSR. On ka meil. Nende eest vedada oli kõrgkoolidevaheline viktoriin, kus ka ülikooli omad kaasa lõid ja ära võitsid. Mina aga arvasin, et kõnevõistlusele tung palju suurem, maja polegi puruks aetud.»

* * *

URMAS HIIRE, TPI komsomolikomitee sekretäri peatasime komsomolikomitees.

«Olen siin ainult korraks. 17.—21. aprillini on ka meie rahvaste sõpruse päevad. Täna tulime 36 külalisega ülikoolilinna vaatama. Tagasi sõidame oma šeflusrajooni Paide kaudu.»

Külalisi on hulga?

«On ikka. Ka Ungarist, Tšehhist ja Soomest. Nõukogude Liidust on meile saabunud üliõpilasi Moskvast, Leningradist, Taškendist, Kiievist, Vilniusest, Riiast, Novosibirskist jm.»

«Üritused? On olnud interõhtu, kontserte «Kuldselt Triolt», «Nemolt», laulu- ja teatriõhtu Glehni lossis, muidugi linnaekskursioonid, kohtumised üliõpilastega. Lõpetamine seisab veel ees.»

Paneme Urmasegi kohta kirja tähtsamad andmed: komsomolikomitee sekretär samuti möödunud aasta oktoobrikuust, erialalt elektriinsener, lõpetanud TPI automaatikateaduskonna.

(Järg 4. lk.)

RSP XI RSP XI RSP XI RSP XI

ÜTÜ

Rektori käskkiri

Eduka esinemise eest TRÜ 350. aastapäevale pühendatud ÜTÜ konverentsil ning üliõpilaste teadustöö aktiivse organiseerimise eest pälvisid rahalise preemia üliõpilased

arstiteaduskonnast:

Margus Viigimaa, Meelis Vainu, Aare Märtson, Jüri Vahtramäe, Andres Arend, Jaak Aru, Halliki Rimm, Roman Heiman, Olavi Vasar, Aet Haberman, Eduard Astel, Ingrid Pissarev, Rita Arro, Aivar Tilk, Artur Keskküla, Lev Levkov, Rita Lobatkina, Allan Väljataga, Ain Viiklepp, Maire Noppel, Inna Vanari;

ajalooteaduskonnast:

Margus Laidre, Kärt Jänes, Mart Laar, Mare Sepik, Priit Hänni, Andres Kuuste, Aksel Herkel, Airi Raudsepp, Mati Sööt, Tõnis Arro, Tõnu Lehtsaar;

bioloogia-geograafiateaduskonnast:

Uudo Timm, Andi Pärn, Tõnis Timmusk, Aksel Soosaar, Jüri Tarvel, Kaidi Ahero, Ivar Puura, Diana Jensen, Henn Timm, Siret Pung, Edgar Karofeld, Tiina Kummik, Urmas Sutrop, Külli Kerge, Helle Vahemets, Tiiu Sari, Urmas Kaup;

füüsika-keemiateaduskonnast:

Andres Iherman, Eda Rammo, Armin Sepp, Ago Rinken, Tuuli Krausberg, Erki Jalviste, Margus Rätsep, Mihhail Voihhanski;

filoloogiateaduskonnast:

Signe Mandel, Agnes Adamson, Hannes Voolma, Ülo Valk, Hans Luik, Varje Vaasa, Vallo Aaresild, Roman Grigorjev, Ülo Treikelder;

kehakultuuriteaduskonnast:

Gunnar Männik, Toivo Zoova, Harry Lemberg, Aare Väli, Aleksandr Zõkov, Anu Maasik;

matemaatikateaduskonnast:

Viljo Soo, Jaanus Põial, Marju Unt, Kalmer Pasovs, Esta Tišler, Maret Rinne, Anna Mints, Olga Brudno, Kalle Kullmann;

õiguste aduskonnast:

Jaan Toomepärg, Elmar Sepp, Indrek Teder, Siiri Tipp, Imre Sui, Margo Normann, Madis Liim, Veljo Väärsi, Peep Pruks;

majandusteaduskonnast:

Mare Reiman, Eve Õnnis, Katrin Nurmela, Edgar Umblia, Aarne Ollek, Natalja Puhh, Merike Linntamm.

Lõpp-plenaaristungilt

Eelmisel reedel toimus teadusraamatukogu konverentsisaalis TRÜ ÜTÜ konverentside lõpetamise plenaaristung. Selle avas teadusprorektor bioloogiadoktor Ants Kallikorm. Ta rõhutas teadusliku töö kasvavat tähtsust tänapäeva maailmas ning samuti teadustöö intensiivistamise vajadust. Järgnesid üliõpilasettekanded. Arstiteaduskonna raviosakonna VI kursuse üliõpilane Margus Viigimaa (juh. prof. A.-E. Kaasik) andis ülevaate üliõpilasteadusest oma teaduskonnas. IV kursuse jurist Jaan Toomepärg (juh. v.-õp. J. Sootak) rääkis ülikooli õigusteaduskonnast aastatel 1632—1982. Seoses *alma mater*'i läheneva juubeliga esines ajalooteaduskonna IV kursuse üliõpilane Mare Sepik (juh. dots. H. Palamets) ettekandega Tartu ülikooli 300. aastapäeva tähistamisest 1932. aastal. Et ettekanne võimaldas ka paralleelide tõmbamist praegu toimuvate juubelietteva'mistustega, kuulati seda suure tähelepanuga. Järgnevalt esitasid teaduskondade ÜTÜ nõukogude esimehed lühikese ülevaate oma konverentsidest. Teaduslikult tasemelt olid konverentsid igati õnnestunud. Uudse mooduse pakkusid välja keemikud, kes panid oma ettekanded stendidele. Puudusena mainiti üliõpilaskonna vähest osavõttu mõnes teaduskonnas. Sõna võttis ka ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees, meie farmaatsiakateedri juhataja dots. J. Tammeorg, kes meenutas möödunud ÜTÜ konverentse ja tõi esile toimunud edasimineku.

Plenaaristung lõppes üleliidulise konkursi laureaatide ja sektsioonide parimate esindajate autasustamisega.

MART LAAR,
ajaloot. IV k.

Konverents õigusteaduskonnas...

15. ja 16. aprillil peeti meie teaduskonnas ülikooli 350. aastapäevale pühendatud ÜTÜ 38. konverents. Koos ülikooliga võivad ka juristid ning arstid tähistada oma teaduskonna 350. aastapäeva — need on ülikooli vanimad teaduskonnad. Et praegu NSV Liidu vanimaks loetavas Vilniuse ülikoolis (asutatud 1579) õigusteaduskonda algul polnud, on Liidu vanim õigusteaduskond Tartu ülikooli oma (Vilniuse õigusteaduskonna ajalugu algab 1644. aastast).

Pärast plenaaristungit, mis toimus teadusraamatukogu konverentsisaalis, jätkus töö sektsioonides. Kuulati 43 meie üliõpilaste ja 12 külaliste ettekannet. Heast tasemest kõnelevad rohked autasud. TRÜ aukiri koos ÜTÜ medaliga anti R. Saksale, K. Arenile, T. Oosalule, L. Vaiksaarele, H. Soometsale ja K. Roosalule, TRÜ aukirja pälvisid kuus esinejat. ÜTÜ teaduskonnanõukogu aukiri anti neljateistkümnele meie üliõpilasele ja kõigile külalisesinejatele.

Tänavusele konverentsile oli saabunud külalisi Moskvast, Leningradist, Vilniusest, Odessast, Riiast ja Irkutskist. Tutvustasime neile linna ja ülikooli. Konverentsi lõpetasime teaduskonna kevadballiga «Sõpruses», kuhu kutsusime ka külalised. Külalisõppejõududena osalesid meie üritustel Moskva ülikooli riigi ja õiguse teooria kateedri assistent Aleksandr Rogatšov, Üleliidulise Juriidilise Kaugõppeinstituudi kriminaalõiguse kateedri dotsent Veera Melnikova ja Põhja-Osseedi ülikooli kriminaalõiguse kateedri assistent Juri Kondratjev.

JAAN TOOMEPÄRG,
teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees

Pilk saali poolt presiidiumilauda õigusteaduskonna ÜTÜ konverentsil.

ILMAR KIKKASE foto

...matemaatikateaduskonna

ÜTÜ konverentsist 16. ja 17. aprillil võttis osa arvukalt üliõpilasi ja õppejõude. Avakõne oli prof. Gennadi Vainikkolt.

Seejärel tutvustasid oma töid matemaatilise analüüsi ning algebra ja geomeetria probleemidega tegelevad üliõpilased. Kõige enam töid oli arvutusmatemaatika vallast.

Külalisi oli tulnud Leedust, ettekanded olid väga sisukad.

Teisel päeval kuulati ettekandeid programmeerimise ja statistika küsimustest, nende lahendamise teedest ning tulemustest. Sõna võtsid mitmed õppejõud, kes täiendasid ja analüüsisid üliõpilaste töid.

ÜTÜ medalite väärilisteks tunnistati matemaatika V kursuse üliõpilased J. Põial, V. Soo, M. Unt ning külaliste esindaja.

ESTA TIŠLER,
matem. IV k.

Üridist

ÕIGUSTEADUSKONNAST

14. aprillil kohtus ülikooli rektor prof. Arnold Koop keemiahoone ringauditooriumis õigusteaduskonna üliõpilaste ja õppejõududega. Rektor puudutas selliseid probleeme nagu normatiivse tegevuse ja vaba valiku vahekord ühiskonnas, isiksus ja globaalne areng, sotsialismi osa globaalprobleemides.

Lähemalt vaatles kõneleja üliõpilaste kõlbelist kasvatust (samuti ümberkasvatamist, sest kõrgkooli astunud inimene on väljakujunenud isiksus), ülikooli probleeme nii teaduse, ehitustegevuse kui ka sotsiaal-kultuurielu valdkonnas.

*

7. aprillil oli õigusteaduskonna komsomolikoosolek «Mina, 350-aastase ülikooli üliõpilane». Aspirant Peeter Järvelaid käsitles *alma mater*'i vanimat perioodi. Professor Ilmar Rebane vaatles isikliku kogemuse pinnalt õppe- ja teadustööd ülikoolis kodanlikul perioodil. Tollane üliõpilane sooritas 16 eksamit ja 2 arvestust. Eksamid sooritanu võis pärast vastava summa tasumist saada diplomi kantseleist piduliku tseremooniata. Suure Isamaasõja järgset perioodi käsitles vanemõpetaja Maie Ruus.

*

8. aprillil toimus kriminaalteaduste ringi kriminalistika sektsiooni liikmete kohtumine Eesti NSV Siseministeeriumi ekspertiisi- ja kriminalistikaosakonna kriminalistikaeksperdi Kaie Masinguga, kes pärast õigusteaduskonna lõpetamist täiendas end Volgogradis. Seal omandas ta õiguse teha dokumendi tehnilist ekspertiisi, trassoloogia- ja daktüloskoopia-ekspertiisi. Külaline kõneles töö meeldivast küljest, uuest tehnikast, elukutse eripärast ning praktikas esinevatest raskustest. Kohtumist illustreeris rohkearvuline näitmaterjal.

ENN UUS,
IV k.,
teaduskonna pressisekretär

KÜLAS OLID RIIA MATEMAATIKATUDENGID

14.—17. aprillini viibisid matemaatikateaduskonna IV kursusel külas Läti ülikooli matemaatika-füüsikateaduskonna matemaatikaosakonna diplomandid.

Külaliste Tartu-päev algas ekskursiooniga füüsikahoonesse ja füüsikainstituuti. Erilist huvi pakkusid laserite ning kristallide uurimise laborid. Tutvuti kaasaegse välismaise tehnikaga ja ka instituudi enda valmistatud seadmetega. Imestama panid naabervabariigi tudengite sügavad füüsika-alased teadmised, millega kahjuks meie matemaatikud küll hoobelda ei saa.

Linnaekskursioonil ja kõigil neil päevadel oli ütlemata palju kasu lätlannast spordimeditsiini diplomandist Anda Zvigulest, kelle korralik eesti ja läti keel aitas nii külalistel kui võõrustajatel vabalt suhelda.

Reedene päev kujunes veelgi sisukamaks. Käidi ülikooli arvutuskeskuses, kus tulevastele matemaatikapedagoogidele tutvustati ka ülimoodsaid väikearvuteid «Apple II+». Seejärel külastati Tartu X Keskkooli matemaatikatundi ning kohtuti matemaatika õpetamise metoodika kateedri õppejõududega. Ei jäetud käimata samas majas zooloogiamuuseumiski. Veel tutvuti raamatukogu uue hoonega ja vaadati «Vanemuises» «Mimeske».

KERSTI LAUR,
teaduskonna pressisekretär,
matemaatika IV k.

AINULT VAIMUTOIDUST EI PIISA

Läbi sinise suitsupilve eraldas silm hädavaevu peasüüdlast. Pakkusin kartulipraadijale rasva.

«Kas see siis aitab?» kõlas siiras küsimus.

?!?

Paraku polegi see anekdoot. Ega muidu puhtpraktilise meelelaadiga noormees poleks Päntri koridoris ninaga õhku vedades üsna paljutähendavalt öelnud: «Kõrgharidusega naised teevad süüa.»

Vestlusringis ülikooli kodunduskabineti peakulinaar ja koduseadja Aaja Tabaga said ühiselamute neiud ja ka üks ehmunud moega noormees (kes siiski lõpuni vapralt vastu pidas) hüva nõu, kuidas valmistada odavalt ja kiiresti toitu, mis oleks ühtlasi meeldiva väljanägemisegagi. Lisaks võisime lehitseda kotitäit kokaraamatuid, mis iga perenaise auga hädast välja aitavad Paber-pliiatski kulusid marjaks ära et Aaja Taba firmasaladusi talle:e panna. Viimaste hulka kuulub ka **«stipipäevaeelne tudengikisell».** Ehk tahad ka proovi teha? Kui jaa, siis: **riivi ära kolm porgandit ja keeda vähese veega pehmeks, lisa nelki suhkrut, haput mahla ja musti ploome (mida sa muidugi ei unustanud kodus käies kaasa tuua), tee kartulitärklisega soovikohaselt paksemaks.**

Hea-asja-jutt pani suu lausa vett jooksma. Õnneks aitas olukorda leevendada tee vahvlite-küpsistega.

KERSTI MAAL,
žurnalistika II k.,
teaduskonna pressisekretär

Füüsikute juubeliseminar

17. märtsil toimus Tähe tänava õppehoones füüsikaosakonna metoodikaseminar «Füüsika õpetamise metoodika kõrgkoolis». See kuulus ürituste sarja, millega tähistatakse ülikooli 350. aastapäeva ja seetõttu kutsuti seminarile ka osakonna vilistlasi vabariigi teistest kõrgkoolidest. Esindatud olid TPI (kaasa arvatud Kohtla-Järve filiaal), TPedI ja EPA.

Avaettekandes andis prof. K.-S. Rebane huvitava ülevaate füüsikapraktikumide tööjuhendeist viimase saja aasta vältel. Ettekandja käsitles teemat ülikooli juubeliga seotult, võrreldes Tartus kasutatud praktikumijuhendeid mujal levinutega. Külalisesinejatelt dots. G. Bichelelt ja Z. Bichelelt (EPA) said kuulajad teada, et mitterelativistlikus klassikalises mehhaanikas jätkub veel tänapäevalgi uurimisväärseid põhimõttelisi probleeme. Dots. O. Seeman esitas lihtsa, kuid matemaatiliselt range meetodi sümmeetriliste kehade inertsimomentide määramiseks, milles õnnestub vältida integreerimistehet. Dots. I. Piiri ettekandes näidati termodünaamika põhiprintsiipide tähtsust füüsika üldkursuse ülesehitamisel. TPI dotsendid Ü. Uder ja E. Rusalepp puudutasid rahvusvahelise mõõtühikute süsteemi (SI) õpetamist. Esitati huvipakkuv võimalus elektrostaatika ja elektromagnetismi võrdlev-analoogiliseks käsitluseks. Dots. J. Lembra osutas oma ettekandes võimalustele, millega saab mitmekesistada osakese kvantmehhaanilist kirjeldamist potentsiaaliaugus.

Füüsika õpetamise kogemusi keemia- ja bioloogiaosakonnas jagasid dotsendid A. Ots ja H. Voolaid Probleemõppe valdkonda kuulus dots. P. Hellenurme (EPA) ettekanne, milles käsitleti probleemloenguid üldfüüsika kursuses. Oma uuringutest õppejõu töö rutiinsuse vähendamiseks üldfüüsika praktikumis rääkisid V. Anderson (EPA) ja V. Kornel (TPedI), kes kasutasid sel otstarbel elektronarvutil koostatud sünteesülesandeid.

Seminar kulges asjalikult. Ettekandeks planeeritud ajast peeti hoolega kinni. See näitas, et ka 15 minuti jooksul saab kileillustratsioonide oskusliku kasutamisega esitada hulgaliselt sisutihedat materjali. Seminari lõpul vahetati mõtteid üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisest ja selle stimuleerimisest.

Niisugused seminarid on füüsikaosakonnas viimastel aastatel kujunenud tavaks. Füüsikaõppejõudude metoodiline töö on paraja hoo saanud. Öeldu toetuseks mainime veel, et selle töö tulemusi on vormistatud metoodiliste artiklitena. Seni on füüsika õpetamise metoodika alalt ilmunud kaks vihikut üleülikoolilises sarjas «Abiks õppejõule» (1978 — eesti keeles, 1980 — vene keeles). Kahe vihiku venekeelsed artiklid on paljundamiseks täielikult ette valmistatud ja on üle aasta Tiigi tänavas järjekorda ootamas. Miks ilmumine venib, ei ole füüsikuile mõistetav. On ju need vihikud teaduskonna nõukogus õigeaegselt planeeritud, samuti on käsikirjad õigeaegselt esitatud. Probleemi kaalumisel tuleks arvestada veel järgmist asjaolu. Füüsika referatiivajakirja analüüs näitab, et NSV Liidus ilmub seni väga napilt kõrgkoolifüüsika metoodika alaseid artikleid. Seetõttu peaksid meie füüsikute metoodilised vihikud ka üleliidulises ulatuses huvi pakkuma. Füüsikaosakonna õppejõud jäävad lootma, et ülikooli metoodikanõukogu leiab võimalusi mainitud vihikute väljaandmiseks lähemal ajal.

JÜRI LEMBRA

Kuidas taieldi?

Juuratudengid näitasid läbi nalja ja naeru üliõpilaselu sajandite tagant. EVALD VELDEMANNI foto

(Algus eelmises lehes)

Õigusteaduskond. Sisukas, lavaline, meeleolu tekitav, hea trupi poolt ette kantud. Selline oli ajalooline näidend neljas pildis, mida juuratudengid pakkusid. Ülikooli ajaloost õigusteadusikult vaadelduna oli lugu teema järgi.

Ning viimaks **majandusteaduskonna** film nimega «Film». Lihtsates asjades peitub tihti suurim võlu: «Tulge majandust õppima!». Olmeprobleemidest on üheit poolt hea kerge (nad ju kõikjal näidetena olemas) kõnelda. Ja sellest on ka alati räägitud. Samuti polnud see esimene katse filmi teha. Teostus polnud loomulikult veel parim. Selles mõttes jäi ta paljuski alla õigusteaduskonnale (eelkõige tehnilises osas), ent idee oli tore.

Nii otsustatigi **1. ja 2. koht** võrdsustada ning **õigus- ja majandusteaduskond jätta neid jagama.**

Järelmõtteid. Taidlus elab, ka publiku (keda tõesti jätkus, vaatamata pikkadele pausidele) südameis. Muutunud on žürii koosseis — tänaseks hindavad vaid tudengid. Taidlust see ei mõjuta, otsuste langetamist samuti (kui, siis tulisemate arutelude suunas).

Tutvustavas artiklis kuulutasime välja ka stsenaariumide konkursi. See oli aga vist tähele panemata jäänud. Sügisel näidati päris häid stsenaariume. Nüüd aga on tühi maa. Ilmselt ei osata siiski stsenaariumi kirjutada ega veidigi isikupärasemalt vormistada. Nõnda siis säilibki ainukesena majanduse film tänu oma vormile. Ülejäänute head ettevõtmised jäid üheks korraks lavalaudadele. Kas tõesti teised oma tööst nii vähe peavad?!

Kui peale õigus- ja majandusteaduskonna mujalgi nii toredad trupid kujuneksid! Bioloogide-geograafide tänavune esimene kursus võiks asja rohkem südamesse võtta. Keemikud ja arstid lehte lugeda. Kehakultuur veelgi julgemini üles astuda. Matemaatikud näitlemist harjutada.

Ajaloolased ja filoloogid aga järgmine kord talveunest kiiremini ärgata ning kevadväsimusest üle saada.

ANNELI KÜLAOTS,
žurnalistika II k.

Filmist ja taidlusest

Eelmisest TRÜ lehest võis lugeda üht päris ärritatud ja, peab tunnistama, ka ärritavat artiklit. Küsimus, mis üles seati, oli järgmine: kas film ikka on nii hea asi, nagu taidlusžürii arvab?

«Ei, mitte mingil juhul!» hüüatab Valmar Põlluste, kes muretseb «eheda tudengitaidluse» pärast. V. Põlluste aga jätkab defineerimata, mida ta selle «eheda tudengitaidluse» all õieti mõtleb. Mida ta ei mõtle, saab artiklist küllalt selgeks (eitada on üldse lihtsam kui jaatada). Tundub, et taidlus Valmar Põlluste järgi on see ja ainult see, mida tudeng lava pealt alla saali esitab. Ja kui äkki polegi lava nii väga vaja, siis pole ka enam taidlusega tegemist. On hoopis lõõk allapoole võõd.

«Tumbu» arvab siiski, et ka filmil on õigus olla esindatud. Mida mitmekesisemad vahendid on tudengeil valida enda väljendamiseks, seda suurem on lootus, et õige mõte leiab õige vormi. Milleks on taidlust nii tuliselt tarvis kaitsta teisenemise eest? Kas pole tõsi, et edasiminekuks on va alik muutumine? Üks võimalus edasimuutumiseks on teha filmi, teine — mitte teha, seda tegemist lausa eitada. Aga nüüd, kus film on saanud tegelikkuseks, ei saa teda eitada paljaste sõnadega, vaid tuleb ta ületada tegevuse kaudu. V. Põlluste leiab, et ületamine toimus juba sel taidlusülevaatusel, et kõigile teistele esinejatele tehti liiga, kui «krõbisev-katkendlik udufilm» neist ettepoole asetati.

Iseenesestki mõista ei kavatse «Tumbu» Valmar Põllustega ajalehes vaidlema hakata, kas nende toodang on ikka nii hea, kas filmiga tahetakse õelda seda või teist. Arusaamine ja hindamine jäägu pealtvaatajate hooleks. «Tumbu» on oma töö teinud ja ette näidanud, tema ülesanne on seega täidetud.

«Tumbu» ei eita, et film oli tehniliselt nõrk, udune ja jooksis vale kiirusega. Seda enam paneb imestama väide «tehniliselt kergemini teostatav film». Nii saab tõesti arvata ainult see, kes ise pole kunagi millegi tehniliselt nii raskesti teostatavaga tegelnud. Siinkohal ei ole mõtet tungida filmitegemise peensustesse. Keda asi huvitab, leiab ise küllaldaselt vastavat materjali (ja võtab loodetavasti alles siis sõna tehnilise raskuse-kerguse suhtes).

Nüüd lubab «Tumbu» pühalikult ja tõotab kõigi seltsimeeste ees: edasine toodang saab olema tehniliselt viimistletum. Selleks soovib «Tumbu» iseendale palju jõudu ja väga palju kannatlikkust.

«Tumbu» nimel

HEIKI-JAAN KAALEP,
majandusüberneetika II k.

*

16. aprilli lehes algatas sm. Põlluste tänuväärse ürituse: majandusteaduskonnale iseloomulike joonte otsimise. Tõepoolest — ei prügikastil, bussipeatusel ega suitsevatel tehasekorstnatel ole mingit seost majandusteaduskonnaga. Hea tahtmise juures võib selle loetelu mingil moel seostada majandusega, aga see on ka kõik.

Kahjuks peatus sm. Põlluste poolel teel. Oli ju kogu «Film» üles ehitatud kahtlase väärtusega seostele. Mis on rahanduse ja krediidi kateedril ühist ämbrisse langeva rahahunnikuga? Kindlasti mitte midagi. Kas raamatupidajate põhiliseks töövahendiks on siis arvelaud? Ei, tegelikult on meie raamatupidajad varustatud ülimoodsate elektronarvutitega. Filmitegijate kõigi «õnnestumiste» krooniks on muidugi spekulant kui kaubandusökonomistide esindaja. Näib, et «Tumbu» lihtsalt ei ole suutnud näidata tänapäevase positiivse kaubandustöötaja kuju.

Seekord õnnestus «Tumbul» loorberitega pärjatuna minema hiilida, kuid loodetavasti tulevikus selline viga ei kordu. Meie filmivaataja on haritud ja nõudlik. Tema juba ei lase end «Tumbul» kaua lollitada. Ja sm. Põllustel on publiku silmade avajana selles suur osa. Aitäh!

Tugeva käepigistusega

HELDUR MEERITS,
maj. V k.

Rektori käskkiri

*

Rektori käskkirjaga said kiita üliõpilaste teadusliku töö juhendamise ja ÜTÜ töö organiseerimise eest õppejõud Herbert Ligi, Tiit Rosenberg, Ain-Elmar Kaasik, Ado Truupõld, Akivo Lenzner, Evi Padu, Jaan Eilart, Mall Turk, Aino Jõgi, Veera Mürkhein, Lembit Sossi, Riina Leinbock, Jaak Järv, Paavo Kõrge, Gennadi Vainikko, Evi Ulst, Jaak Karu, Peeter Kask, Udo Reino ja Vello Peedimaa.

*

Kiituse pälvisid ka 1981. aasta üleliidulisel üliõpilaste teaduslike tööde konkursil auhinnatud võistlustööde (vt. «TRÜ» nr. 6 k. a.) juhendajad Antidea Metsa, Kaido Jaanson, Linda Eringson, Virve Kask, Tiina Talvik, Tiiu Tomberg, Matt Mägi, Ain Heinaru, Arno Susi, Kaljo Villako ja Laine Villako.

*

Rektor tänas kohusetruu töö eest ja õnnitles 70. sünnipäeval ÜMPI preparaatorit LEIDA JÄRVETIT. 60. sünnipäeval botaanikaaia meistrit AINO VAIDET ja 50. sünnipäeval tahke keha füüsika katedri professorit NIKOLAI KRISTOFFELIT.

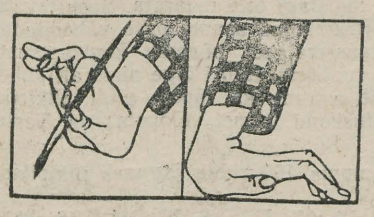

*Naised ja Põldroos**

Väljas pole talv ega kevad, ühtlaselt hall atmosfäär looritab kogu laotust. Avan ukse ja astun trepist üles. Üleval ootavad mind naised. Peaaegu igas poosis on neid, mõni hoiak isegi kordub. Mingi seletamatu ärevus avaldub nendes kaunites daamides, peitusemängutahe. Siiski ei leia ma neis malbet häbelikkust, pigem vastupidi. Kiire, spontaanse pintslilöögiga tabatud ilmed peegeldavad üht, konkreetset ning oma uuestisünnis alati kordumatut hetke, mille rõõmsameelne ja värve nautlev artistlik käsitluslaad on tuleviku jaoks jäädvustanud. Kuid naine pole siin kunagi üks ja seesama kindel muutuma'u subjekt, oh ei, igas naises ilmneb vihje teisele oma soo esindajale; tegelikult ebamäärane visioon meistri tunnetest, aistingutest, kogemustest. Figuuride üldistunud vormid ei sulgu mitte rangelt endasse, vaid lasevad tihtipeale särada detailidel, vihjates kujutatava mingile erilisele küljele («Portree», «Tütarlaps varieteest»). Mäng värvidega rõhutab kas meeleolu kestvust või arengut. Eriskummalistes toonides varjud loovad müstilisust oma modellide ümber, aktide põrgukuumad kehad kutsuvad tulekahju kustutama. Põletus jääb alles. Tunned samas ka nende ühtsust, maalähedust, lahkust, ilu, õitsengut ning tulevast kadu. Ilmselt on meistreiski mõndagi sarnast, «Kaksikportree» annab alust nõnda arvata. Ja ehk leidub vihjeid teistelegi meestele. «Istuv akt» tuletab meelde Gauguini Tahhiiti-noorikuid, «Maalija» aga meenutab Modigliani madonna-palesid. Ma pole nähtuga nõus, kuid vastu pole ka: tänavale astudes vaatan hoolikalt ringi, ega keegi minu nõutust ei juhtunud märkama. Taevas on endiselt tinane, üksikud piisad sädelevad varasel murul. Sammun mäest alla. Kuulen selja taga naisterahva samme.

* Enn Põldroosi personaalnäitus Tartu Kunstnike Majas.

HARRY LIIVRAND

UNIVERSITAS TARTUENSIS 350

Juubeliuudiseid

TEADUSPÄEV TULEB LENINGRADIS

26. ja 27. aprillil sõidab ülikooli delegatsioon eesotsas rektori prof. Arnold Koobiga Neevalinna. Teadusliku nõukogu pidulikul istungil Leningradi ülikoolis esinevad ettekandega professorid A. Koop, H. Trass ja L. Stolovitš. Kontserdi annab meie naiskoor, näidatakse telefilmi «Ülemlaul». Teaduspäev toimub koos NSV Liidu Teaduste Akadeemia osakonna instituutidega. Mälestatakse ka Leningradi kalmistuile maetuid Tartu ülikooli nimekaid teadlasi. Lähemalt Leningradi ja meie ülikooli sidemete ajaloost järgmises lehes.

«KÜÜNLAVALGUSÕHTU»

Ülikooli juubeliks

etendati Ed. Vilde nim. Tartu Rahvateatris A. Liivese näidendit «Küünlavalgusõhtu», mis viib vaataja kõrgkooli keskkonda, kus avanevad omapärases olupildis kõrgkooli juhtide, õppejõudude ja üliõpilaste suhted. Näidendi põhiintriigi, võitlust karjerismi ja teadustõe vahel raamib omapärase kompositsioonivõttena üliõpilaste ulakuse arutamine dekanaadis (nad on visanud kivi ebasümpaatse õppejõu, aknasse). Tegevuses selguvad sellise käitumise motiivid ning antakse ka hinnang tavatule väljaastumisele. Kolmele korrarikkujale on vastandatud erineva karakteriga õppejõud, kellest igaüks hindab üliõpilaste käitumist erinevalt. Miks üliõpilased nii tegid ja kuidas lugu laheneb, on võimalik vaadata selle kuu 29. päeval kultuurihoones.

Näidend pole küll puudusteta, kuid suhete komplitseeritus, karakterite eredus ja usutavuski korvab nii mõnedki draamatehnilised jm. vajakajäämised. Kiita võib sedagi, et lugu ei lõpe moraalijutlusega, vaid igaühel jääb võimalus edasi arutleda. Heameelt võib tunda ka selle üle, et kaasaja üliõpilasel pole kombeks oma õppejõududega selliselt arveid klaarida.

Enne hooaja lõppu on loota veel mõnd etendust ja kõrgkoolide kollektiividel on seega võimalus A. Liivese silmaga nähtud peegelpildis ennast vaadata. Tegelasteks on tinglikult küll valitud majandusteaduskonna õppejõud ja üliõpilased, kuid üldistamisvõimalused on avaramad ja eks mõnelegi tule ette tuttavaid jooni.

A. Liivese näidendil «Küünlavalgusõhtu» seisab ees raske eksam, sellega külastatakse nädalavahetusel ka Kaunast, sest Ed. Vilde nim. Tartu Rahvateater on kutsutud «Kaunase Rambile» ja lähenevat ülikooli juubelit käsitlev näidend on seal esitamiseks kõige aktuaalsem.

KÜLLI LAUGASTE

Perekonnaprobleemid toodi Päntrisse

Ei ole kellelgi õnnestunud diplomiga kodusoojust tekitada ega põhjalike teadmistega rahvaluules või filosoofias eluraskusi trotsida. **Seepärast kogunesid uue Pälsoni elanikud teletuppa, et koos perekonnanõuandla psühholoogi Dagmar Kutsariga arutada abieluprobleeme.** Perekonnaelu tuhandet tahku ei saa iial teoreetiliselt paika panna, seda, mille üle mõelda, leidsid aga kõik.

Üha suurema linnastumisega kaasneb kontaktide pealiskaudsus, inimene jääb üksikuks, suureneb tarvidus kodu, kaitstuse, emotsionaalsuse järele. Peaaegu kogu raskus koondub abikaasade vastastikustele eetilis-emotsionaalsetele suhetele.

Kuidas osatakse end teineteisele arusaadavaks teha (nn. abikaasadevaheline kommunikatsioon)? Sõnalisel suhtlemisel loevad ka miimika, tunderõhk, häälevarjund, kehahoid... Et sõnadetagi saab end väljendada, kinnitasid kohapealsed katsed. Siinjuures püsib oht, et mõeldakse üht, aga teine saab aru teisiti.

Kuidas suudetakse üle saada tekkinud tülidest? Ka nn. hästi elavatel paaridel esineb arusaamatusi, ainult nad oskavad neid lahendada. Ebameeldivused tekivad erinevatest huvidest, üks käitub vastu teise väärtushinnanguid.

Teeme mõttelise eksperimendi: pikk järjekord ja vaheletrügija. Viimane põhjustab kõigis psühholoogilise pinge. Vaikijad kannavad pinget endas, selle kuhjumine mõjub nii vaimsele kui füüsilisele tervisele. Osa järjekorrast ilmutab agressiivsust, saab pinge languse. Samas hakkab tööle tüli laienemise mehhanism. Peagi on algne tüliõun — trügimine — unustatud ja pahandamine jätkub kümne uue asja üle. Nüüd tuleme mõttes järjekorrast koju teleri ette, kus ETV-s näidatakse «Reklaamiklubi» ja KTV-s hokit. Kuna teine tahab teist saadet vaadata, läheb käiku meile tuttav järjekorramehhanism. «Sina vaatad kogu aeg, mina ei näe üldse.» Ja riiukera hakkabki veerema: kes unustas prügiämbri alla viimata või ei viitsinud lapsele sõime järele minna. Lõpuks leitakse, et elatakse üldse halvasti ja tagatipuks tahavad äiad-ämmadki elu põrguks teha.

Emotsionaalse erutuse seisundis asju selgeks rääkida ei saa. Paljud psühholoogid soovitavad pinge maandamiseks füüsilist tegevust (jalutada, puid lõhkuda, kätt rusikasse suruda). Alles siis, kui pinge maas, saab tüli põhjused rahulikult läbi arutada. Kõik nad pole küll kõrvaldatavad, kuid igal juhul tulevikus arvestatavad.

Dagmar Kutsar rääkis perekonnauurimusest, kus paluti abiellujail, viie aasta eest abiellunuil ning lahutajail hinnata abikaasade iseloomu. Selgus, et abiellujad peavad teist poolt endast oluliselt ausamaks, hellemaks... Kergelt saavutatakse kompromisse. Kui mõni iseloomujoon ei meeldigi, loodetakse see ümber kasvatada (eriti tütarlapsed). Viie aasta eest abiellunuil, kes oma eluga rahul, on säilinud positiivne hoiak abikaasa suhtes; hinnangud on muutunud reaalsemaks, kuid abikaasat peetakse endiselt veidi paremaks. Sama grupi teise alaliigi moodustavad lahus või halvasti koos elavad inimesed. Siin paistab silma negatiivse suhtumise teke. Ennast peetakse tavaliseks inimeseks, aga abikaasa on veidi halvem. Hakatakse teist süüdistama. Lahutajad jõuavad vastastikuse sõimuni. Ennast ei peeta küll mingiks ingliks, aga abikaasat loetakse oluliselt halvemaks. Ollakse harjunud, et abikaasa on halb inimene. Nüüd hakkavad mängima välised tõmbe- ja tõukejõud (elatakse koos laste täiskasvanuks saamiseni, naised kaaluvad sageli, kas neil on paremat väljavaadet).

Abielusuhete jaheduse ja ükskõiksuse juuri võib otsida laste kasvatusest. Käibetõde «mees ei nuta» põhjustab negatiivsete tunnete vaoshoidmist, mis omakorda viib positiivsete tunnete ohjeldamiseni. Nii kasvavad *playboy*-tüübid, kes seesmiselt elavad kõik küll läbi, aga oma tundeid välja ei näita. Nuttev tüdrukutirts on seevastu üsna loomulik nähtus ja naistel on abieluski positiivseid tundeid kergem väljendada. Praegune elu pakub pingeid ja stresse küllaga, miks siis mitte teha teisele heameelt VÄLJENDADES oma lugupidamist?

Optimaalseks abielueelseks tutvusperioodiks loetakse üks-kaks aastat (äärmiselt individuaalne). Väga lühikese tutvuse järel minnakse paari pigem enda loodud illusiooniga, mitte reaalse isikuga.

KERSTI MAAL,
žurnalistika II k.

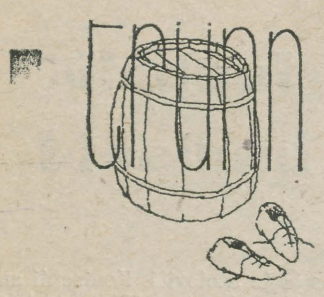

Kui Arno isaga metsa jõudis,
oli kevad juba alanud!
Aptših aptših tsirr-tsirr
nõõ auh auh auh tirts-lärts
kraaks kra... piu-pauh pots
näm-näm-näm aitäh

SÕBRAMEHELIK

Kas oled näinud vihmaussi
libe alt ja libe pealt
kui ei pilk heida oma sussi
ning välja võta sealt

JUTT *

Kord kohanud trummar Mummar Maks koertepargis Voldemar Puslakut, kes oma koera jalutanud. Kuna Mummar Maksi puudel olnud Voldemar Puslaku puudlist pisem ja rumalama näoga, vihastunud Mummar Maks ja läinud kadedusest kollaseks. Juba samal õhtul toonud ta ansambli «Magnetoola Jant» proovile kaasa värske laulu noodid, kusjuures viisi aidanud ka vihane puudel sättida.

Mina ei uskunud sest loost ühtegi sõna ja helistasin Mummar Maksile Filharmooniasse. Küsisin otse ja häbenemata: «Kas säärane lorijutt peab paika?»

«Ei,» vastas millegipärast hoopis Kärmo Kihlap — olin juhuslikult valinud valvelaua numbri ja Kärmo Kihlap luges parajasti seal pühapäevalõunase soovisaate kuulajatelt saadud kirju. Mina olin loomulikult rõõmus niisugust vastust kuuldes, sest igasugu plära uskuma jääda ka ei maksa. Isegi siis mitte, kui seda kultuuriinimeste nädalalehe viimasel leheküljel trükitakse.

Rõõmsa tujuga sõitsin oma onu Voldemari poole. «Noh, onu Volli, sul tuleb raskelt välja teha!» ütlesin.

Onu Volli jäi mõttesse.

---

* *Kaht viimast tähte pealkirjas tuleb lugeda palataliseerimata.*
TAAVET TÕNAMO

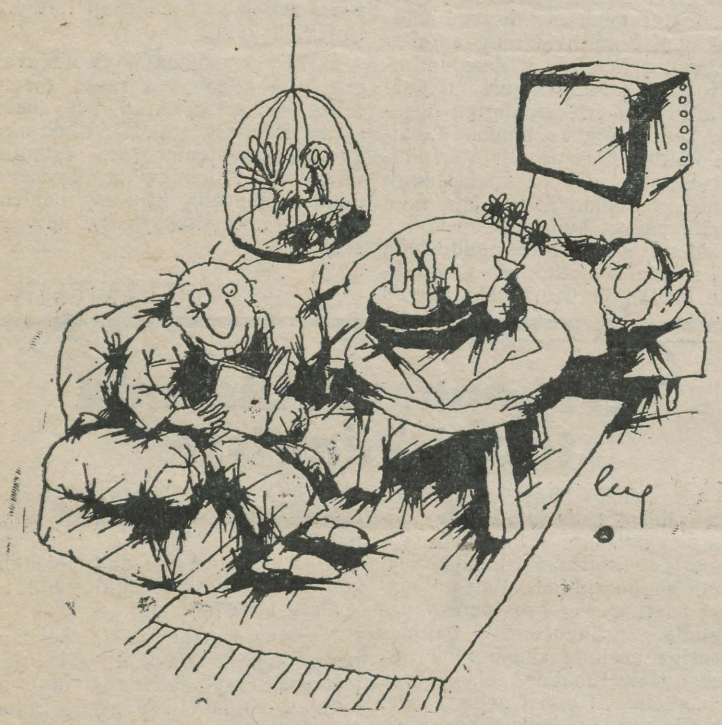

Tudengid õhtupoolikut veetmas Pälsoni tänava rõõmsas, keskmise valgustusega toas.

PEEP PEDMANSON

GOOD MORNING, WORLD!

Nagu ikka, ärkan kümme minutit enne kella. Ringutan ja lesin veel mõnusalt. Kella helisedes olen juba pidžaama hommikumantli vastu vahetanud ja tõttan tuhvleid lohistades pesema. Valvelauas olijale hõikan rõõmsa tere, kui tema just ette ei jõua. Tean, et täna on minu kord koristajatädi abistada. Ulatan talle naeratuse saatel kaks «Teekonna» kommi ja haaran ämbrid. Pesen ära käimla ja kaks köögipõrandat. Loputan lapid ja laotan radiaatorile. Puhvetipidajal aitan rasked piimakastid sisse tõsta ja räägin talle lühidalt oma unenäost. Kauplen temaga agarasti vorsti pärast, lõpuks annan alla ja ostan ühe tüki. Tuppa jõudnud, lasen papagoi puurist välja, on teine ööga üsna ära väsinud, las lendab. Raputan akvaariumisse veidi ananassipudingit. Võtan tikud ja viin kohvikannu tulele. Uus päev on alanud sama rõõmsalt kui eelmised.

IIVE I

Hea on olla isa
kui ei kosta laste kisa
hea on olla ema
kui on olemas vana ema
lähen lauluga sammaste taha
perekonnaelu ... polegi paha

IIVE II

Minul on kivi ja sinul ka
vahel ma viskan ja sina ka
elu on sinuga suur kapsaaed
ümber väikse pa'a
särab ja sätendab laubal muhk
elu on sinuga suur kapsaaed

LEOPOLD 10

Leopold loeb iga päev ajalehti. Ühel hommikul aga avastas ta, et rahakott on tühi. Siis läks Leopold peahoonesse ja näppas sealt kohaliku lehe.

Lugemist alustab Leopold — nagu enamik kultuurseid inimesi — viimaselt leheküljelt. Milline oli tema ehmatus, kui ta leidis vasakust servast oma nime. Ja veel naljanurgast!

«Leopold 9»,» pomises Leopold mõtlikult. Kiiresti arvutas ta oma tuttavad Leopoldid kokku. Neid saigi kokku üheksa. Leopold oli väga rahul.

Sellest ajast loeb Leopold pidevalt ülikooli lehte. Näis, mis ta täna arvab.

RSP XI * RSP XI

TANTS

(Algus 1. lk.)

Läks! Lava on pikkade põlledega noorikuid täis ja ontlik valges kuues noorhärra tuleb teatama: «Teie ees seisab Vilniuse RÜ rahvakunstiansambel «Jaunimielis».» Millised nad on? Temperamentsed ja heatujulised. Viiulioktett saab vaid alustada, kui publik juba käsi kokku lööb. Tantsijaid on neli paari. Kontrabassitõmbaja lööb uljalt mõlema jalaga takti. Lõõtsamängija naeratab kuidagi tuttavalt. Laul kodulinnast Vilniusest tuleb südamest. Ja jälle see maruline polka. Ootamata, millal lõpeb saalipoolne osa, alustatakse järgmist tuuri. Laval on midagi tekkinud. Millegipärast meenub Katku perepoeg — oli ka kõva tantsulööja. Küllap Leeduski on oma Villud... Ainult et siin käib kõik hoopis rõõmsakõlalisemalt. Jah, midagi on tõesti tekkinud. See midagi on jõudnud saali igasse nurka. Tõlkide ja seletusteta. Meil on siiski nii palju ühist. Enne simmanid, nüüd rahvakunstiansamblid... Aplaus kestab. Ei saa ära. Selleks ajaks, kui TRÜ RKA lavale tervitama sammub, on minulgi juba soe sees.

Kõlabki muusika — pidulik ja aeglane. Pööre paremale. Nelja sammuga. Kui palju on kõike takthaaval proovitud, kokku harjutatud. Nüüd peab hästi tulema. Tuleb ka ... ainult et, kas viga on nüüd kilomeetrites, mis meid Leedust põhja poole jätavad. Miks te ei naerata! Ainult Reet ja Merike vaatavad oma partneritele säravate silmadega otsa. Teised on asjalikud. Vahepeal lauldakse ja mängitakse. Vaata, see keskmine on vist küll venelane, tonksab naaber, kui naislauljad «Pihlapuukest» laulavad. Hästi laulavad. Nagu ehtsad, tõepoolest. Või on miski nii, et me ei saa alguses vedama. Pärast läheb küll, nägugi rõõmsamaks. Lisaks teistele nõukogude rahvaste tantsudele oli selleks korraks õpitud moldaavia tants «Ostobets». See läks küll täie hooga. Lõunamaalaste energiast suutis meie ansambel edasi anda küllalt suure osa. Tore. Lõpus hüppasid tantsijad lavalt maha ja võtsid viimasele polkale saalist paarilise. Meie soolo!

Kontserdi lõpp ei tähendanud veel lõppu tantsule. «Sõpruse» kohvikuruumis käis see hoogsalt edasi. Siis tuli meie traditsiooniline «Sõprusring» ja ühine «Gaudeamus». Suveniirid ja head soovid ning läbi hämara Tartu mindi ühiselamutesse. Lauldes muidugi. Leedu keeles ja eesti keeles, põhiliselt korraga. Sellega aga ei olnud veel midagi otsas. Kohtumiseni juubelipäevadel!

«Palju õnnel» saime öelda teisipäeval kõnevõistluses osalenud ainukesele tütarlapsele, kes ennast pealegi II kohale kõneles. See julge naissoo esindaja on Endla Lõhkivi keemia II kursuselt. Toimetus tunneb teda kui keemikute pressisekretäri.

«Kust see esinemisoskus tuleb, kui ise ei proovi. Kõnevõistlus ja RSR on just need kohad, kus harjutada saab,» arvas ta.

*

«No mida sa küll turnid? Kas sa ei näe, et terve suur hulk rahvast sind vaatab ja naerab,» oleks tahtnud küsida sellelt üliagaralt ja visalt TAM-i noormehelt, kes esmaspäevase Inglisilla kontserdi ajal püüdis ühele Toomemäe ümmargusele trepikäsipuutorule ronida, ja seal end pilditegemise jagu aega tasakaalus hoida. See tähendab — tema oli pildistaja. Ja pool mäetäit ja terve sillatäis sai naerda.

LAUL SILDADEL

● «Gaudeamuse» ajal peaksid vähemalt kõik noormehed-tudengid seisma tekkel käe(s)l;

● oleks ilmatu tore, kui mõnda tuntumat laulu kõik kaasa laulaksid;

● tegelikult oli ikka väga hea tunne vaadata silla all, nõlvakul, sinist teklitemerd: TRÜ;

● lisanumbriks laulule oli fotomeeste ühendtrupp eeskavaga «kes ronib fotokaga kõrgemale, kiiremini, kindlamini?».

INTERVJUU

(Algus 1. lk.)

*

ÜLLE LEPP, komsomolikomitee asesekretär: «Rahvast tundub huvitavat rohkem levimuusika, kuigi on ka teisi meelikõitvaid üritusi. Minu töölauda piiravad senisest tihedamad noormeeste pilved, kõigil näol meelitav ja lootusrikas naeratus (põhjus selge: olen nagu varematelgi aastatel piletite ja kutsete jaotamise peal).»

VALEV PLATO, RSP-81 organiseerimiskomitee esimees: «Üsna tuttav tunne oli hommikul komsomolikomiteesse astuda: kõik kees ja kihas RSP-le harjumuspäraselt. Esmapilgul näitab ürituste kava senisest suuremat tähelepanu pööramist rahvaste sõprusele pühendatud üritustele. Kommentaari päevade kohta praegu ei annaks, samuti ei lausu sõnagi kriitikaks.»

* *

Kirjutasid HALLIKI JOOSTI, ENE PAAVER, VARJE SOOTAK, AIN TÄHISTE, RAIVO LOTT, MADIS JÜRGEN.

LÄKI PILDISTAMA! foto

Hei, tudeng, Sina, kes Sa juba oskad pilte teha, ja Sina, kes võibolla alles pärast selle võistluse väljakuulutamist hakkad pildistama. **Tea, et ELKNÜ TRÜ komitee ja ajaleht «TRÜ» kuulutavad välja ülikooli juubeli puhuse fotovõistluse.** See algab täna ja lõpeb käesoleva aasta novembrikuu viimasel päeval. Tulemustest saab lugeda aasta viimases lehenumbris.

MIDA PILDISTADA! Tudengielu, ülikoolielu; nii et õppetöö, komsomol, ÜTÜ, sport, ühiselamud, taidlus... Sõnaga — kõik, mis kujutab 350-aastast ülikooli ja tema asukaid. Ega suvine malevaelugi eemale või jääda. Arvame, et teemadest nappust ei tohiks tulla.

KES VÕIVAD OSA VÕTTA? Kutsume kõiki — ka neid üliõpilasi, kes sel kevadel suurkooli lõpetavad või alles sügisel alustavad. Diplomandidel palume hiljem oma uus aadress teatada. Kutsume ka õppejõude ja kõiki teisi *alma mater*'i töötajaid.

NÕUDED. Fotode suurust ei saa mõistagi ette määrata. Soovitavam laius oleks aga 5, 10, 15, 20 cm (trükikojas saame pilte vähendada, suurendada mitte). Pildid olgu must-valged, nõuame kontrastsust. Avaldama hakkame «Fotovõistluse» rubriigis autori õige nime all kohe, kui esimesed pildid kohal. Autorilt ootame ka täpset pildi allkirja. Juurde märkida alati kursus, teaduskond (amet, töökoht) ja Tartu aadress.

JA NÜÜD PREEMIATEST: üldsumma 100 rubla jaguneb üliõpilastele ja aspirantidele:

1) kolm parimat fotoseeriat (I — 10 rbl., II — 8 rbl., III — 6 rbl.);
2) kolm sisukamat fotot (või -seeriat) üliõpilaste juubelitöödest (—„—);
3) kolm parimat üksikfotot (—„—);
4) ergutusauhinnad (7 auhinda — à 4 rbl.).

Žüriil on õigus auhindu ümber jaotada. Õppejõude ja teisi töötajaid ootavad üllatusauhinnad. Žüriisse kuuluvad komsomolikomitee ja kino-fotokabineti esindaja, toimetus koos kolleegiumiga ning teaduskondade pressisekretärid.

LÄKI KOHE PILDISTAMA!

KEVADKROSSILE!

Traditsioonilisest kevadkrossist Tähtvere pargis (500 m naistele ja 1000 m meestele) saab osa võtta:

esmaspäeval, 26. aprillil kl. 8.15, 12.15, 14.15, 16.15, 18.15;
teisipäeval, 27. aprillil kl. 8.15—18.15 igal paaristunnil;
kolmapäeval, 28. aprillil kl. 10.15, 12.15, 14.15;
neljapäeval, 29. aprillil kl. 10.15 ja 18.15.

Loodame, et kõik üliõpilased ja õppejõud-teenistujad leiavad endale sobiva aja. Kross on pühendatud TRÜ juubelile.

EMAJÕE KARIKAVÕISTLUSED

Vabariigi sõudjad avasid hooaja tavapäraselt Emajõel 17.—18. aprillil. Võistlemas olid kõik vabariigi tugevamad peale R. Palmi, kes on NSV Liidu koondise treeninglaagris Ungaris. Meeste neljase koosseisus olid võidukad A. Redi (KKT III k.) ja U. Hein (KKT II k.), roolijata kahesel T. Zoova ja A. Graumann (mõlemad KKT IV k.), naiste neljase eessõudjaks oli K. Vernik (KKT II k.) ja võidukas roolijata kahepaadis sõitis M. Saks (arstit. III k.). A. Teemant (KKT II k.) oli esimese võistluspäeva järel kolmas ühepaadil, kuid jäi kokkuvõttes neljandaks. Seega võime lugeda ülikooli sõudjate avastarti edukaks. **Sel nädalavahetusel seisab ees sõpruskohtumine Vilniuse RÜ sõudjatega TRÜ sõpruspäevade karikale. Võistluste algus kell 12, finiš jalakäijate silla juures.**

MARI JÄRVELAID,
TRÜ sõudetreener

TRÜ ALMAVÜ

korraldab 9. mai tähistamiseks **tähesõidu** Eesti Laskurkorpuse lahingupaikadesse: Tartu — Mehikoorma — Kavastu — Porkuni — Tallinn — Tartu. Registreerida teaduskonna ALMAVÜ esimehe juures, sealt saab ka täpsemat teavet.

KES TULEB ARSTIKS?

Lõuna-Eesti Pere rühm vajab rühmaarsti. Võib olla abieluinimene, lapsevanem. Saab tulla koos perega.

Teatada regioonifunktsionääridele või rühmakomandörile Pälsoni 23—401.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1361. MB-05450.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

NSV LIIDU MOODUSTAMISE 60. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD RAHVASTE SÕPRUSE PÄEVAD

Lilled Leninile

«Ükski teine inimene maailmas ei ole nii palju teinud selleks, et radikaalselt muuta inimkonna elu, et vabastada rahvas vaesusest ja ebaõiglusest, et suunata inimeste elu õnne ja hüvangu teele klassideta ühiskonnas.

Lenini kuju üllatab meid oma harukordse sihikindlusega, oma ustavusega töötava rahva huvidele, oma vankumatusega.»

Nii kirjutas Vladimir Iljitš Leninist meie ülikooli kauaaegne rektor professor Fjodor Klement TRÜ ajalehes 17. aprillil 1970. aastal. Lenini sajanda sünniaastapäeva puhul võisime samast lugeda ka professor Klementi meenutusi Lenini matustest, millest ta osa võttis.

22. aprillil möödus V. I. Lenini sünnist 112 aastat. Igal kevadel rahvaste sõpruse päevade aegu sammuvad TRÜ tudengid Riia mäele, V. I. Lenini mälestussamba juurde. Meenutamaks meie riigi suurt juhti, tema eeskuju ja õpetust, lisavad ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased nende päevade kevadlillede sekka mälestussamba jalamile omad õied. TRÜ delegatsioon eesotsas ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri Andrus Laureniga asetas lilled koos ELKNÜ EPA komitee asesekretäri Heino Vähiga. Pidupäevaviisid kõlasid TRÜ puhkpilliorkestrilt.

ANDRUS SALUPERE fotod

NB! Sõpruspäevade jätk pildis ja sõnas 2. lk.

Maikäskkiri

Tervitan rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul TRÜ üliõpilasi, õppejõude, teenistujaid ja töölisi. Soovin edu edaspidises töös ja õpingutes. Heade töötulemuste eest avaldan kiitust järgmistele kollektiivi liikmetele:

I. Asetada foto autahvlile.

Ajalooteaduskonnast professor Helmut Piirimäe.

Arstiteaduskonnast professor Leo Pokk, dotsendid Arne Lepp, Viiu Sillastu, Ants Peetsalu, üliõpilased Indrek Miidla, Mihkel Leiner.

Bioloogia-geograafiateaduskonnast kateedrijuhataja dotsent Heino Mardiste, vanemõpetaja Mart Viikmaa, üliõpilane Sulev Kuuse.

Filoloogiateaduskonnast dotsent Aino Valmet, õpetaja Galina Grozdova, vanemlaborant Reet Kroll, üliõpilane Heli Mäger.

Füüsika-keemiateaduskonnast kateedrijuhataja dotsent Henn Laanpere, dotsendid Jüri Lembra, Aksel Haav, assistent Mihkel Pärnoja, aspirant Riina Leinbock.

Kehakultuuriteaduskonnast dotsent Evald Mäepalu, üliõpilane Tiina Sivi.

Majandusteaduskonnast dekaan dotsent Valner Krinal, kateedrijuhataja dotsent Peeter Viires, vanemõpetaja Saima Aron, üliõpilane Verni Loodmaa.

Informatsiooni- ja arvutuskeskuse juhataja asetäitja Kuldev Ääremaa.

Matemaatikateaduskonnast professor Ülo Kaasik, üliõpilane Aaro Saks.

Õigusteaduskonnast dotsent Inge-Maret Orgo, üliõpilane Aare Tark.

NLKP ajaloo kateedri juhataja professor Johannes Kalits.

Üld- ja molekulaarpatoloogiainstituudist laborijuhatajad Helga Lenzner ja Agu Tamm.

Teadusosakonnast vaneminsener Sirje Mark.

Eksperimentaalosakonnast konstruktor Ennu Kasearu, raamatupidaja Erna Säinas, kino-fotolaboratooriumi juhataja Eduard Sakk, plaani-finantsosakonna juhataja Oleg Andla, majahoidja Helja Kriisemann, pearaamatukoguhoidja Kulla Jentson.

II. Avaldan kiitust.

Ajalooteaduskonnast kateedrijuhataja professor Inge Undile, professor Sulev Vahtrele, õpetaja Ants Reinmaale, assistent Talis Bachmannile, vanemlaborant Ene Leiusele, üliõpilastele Aimar Altosaarele, Margus Laidrele, Kadi Liigile, Maret Lillele, Ivo Maripuule, Inga Mutsole.

Arstiteaduskonnast kateedrijuhataja professor Ado Truupõllule, professoritele Kuno Kõrgele, Valve Saarmale, Õie Reintamile, dotsentidele Ilmar Krusele, Mare Linnule, Aino Pavesele, Sulev Maramaale, Lembit Mehilasele, Endel Türile, Liivia Lutsule, Eugen Muraševile, vanemõpetaja Viktor Kalninile, assistentidele Ülo Langelile, Nikolai Neverdikovile, Tatjana Margile, Anneli Välile.

Füüsika-keemiateaduskonnast dotsentidele Leon Tuvikesele, Lembit Suidile, assistent Ants Tiirikule, vanemteaduritele Toomas Jüriadole, Tiina Tennole, Mati Hallikule, vanemlaborantidele Tiina Aderile, Galina Berezenkovale, laborant Urve Tättele, vanemlaborant Silvi Peilile, dispetšer Virge Talvikule, insener Hiido Saksale, üliõpilastele Alar Poldile, Hergo Mänderile, Peep Rausbergile, Piret Priisalule, Rita Harakule.

Kehakultuuriteaduskonnast kateedrijuhataja dotselt Helmut Valgmaale, vanemõpetaja Heino Tidriksaarele, laborijuhataja Henn Varrikule, vanempreparaator Leonhard Toomele, vanemlaborant Elli Rüngale, üliõpilastele Heidi Praaklile, Arvi Eegile, Andres Skuinile.

Majandusteaduskonnast dotsent Ivar Siimonile, vanemõpetajatele Mare Järveotsale, Heino Lindrele, assistentidele Aino Konsinile, Juta Sikule, vanemlaborantidele Pärja Õunapuule, Kaja Riesenile, üliõpilastele Mare Reimannile, Ljudmilla Koževale, Marika Marksile, Eve Õnnisele, Lea Vikatile.

Matemaatikateaduskonnast kateedrijuhataja professor Gennadi Vainikkole, dotsentidele Elts Abelile, Mati Heinloole, vanemõpetajatele Vladimir Fljaišerile, Kalle Kaarlile, vanemteadur Tõnis Keldrile, vaneminsener Anu Koovitile, üliõpilastele Natalja Potekevitšile, Sirje Sillale, Eve Sillatile, Anu Teetlokile, Leonid Vainermanile.

Õigusteaduskonnast dotsent Lembit Saarnitsale, laborant Silvia Kaugiale, üliõpilastele Ain Kabalile, Terje Saarele.

Ühiskonnateaduste kateedritest dotsentidele Enn Hansbergile, Olev Rajule, Rein Vihalemmale, Vilve Kalitsale, Aleksander Blumfeldtile, nooremteadur Jüri Saarniidule.

Osakondadest vaneminsener Valve Soomele, osakonnajuhataja Ester Zimmermannile, inseneridele Väino Järvele, Tarmo Lutsarile, lukksepp Aare Vumbale, Kalev Pildile, Ülo Kaasikule, pearaamatupidaja asetäitja Mare Kiisale, osakonnajuhataja Olav Kiisile, vanemmehaanik Voldemar Kiisile, komandantidele Endla Jaanikesingile, Lembit Valdmaale, koristaja Mai Tellmannile, keskküttekütja Albert Rebasele, metoodik Mare Nõpsile, vanemtoimetaja Leelo Jagole.

Teadusraamatukogust sektorijuhataja Helju Tapperile, vanemredaktor Niina Vorobjovale, vanemraamatukoguhoidjatele Armilda Malmile, Aino Mägile, Veera Sillasoole.

Üld- ja molekulaarpatoloogia instituudist teadussekretär Larissa Uuskülale, vanemteaduritele Märt Saarmale, Mart Ustavile, laborijuhataja Raivo Uibole, nooremteadur Mart Speegile.

Rektor professor ARNOLD KOOP

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (1298) Reedel, 30. aprillil 1982 XXXIV aastakäik

Kontrolleksemplar

LAULUKUU

Märts-aprill toob kuulaja ja vaataja ette ülikooli suurkollektiivide semestrikontserdid. Oleme harjunud nende menuka esinemisega. Vahetevahel lipsab sisse ka hoopis omapärasemaid kontserte: külalisterohkemaid, pidulikumaid.

Tartu Akadeemilise Meeskoori (mida paljudel puhkudel ka vaid ülikooli kooriks peetud, mis tegelikult aga Tartu kahe kõrgkooli oma on) 70. aastapäeva kontsert «Vanemuises» 10. aprillil oligi üks viimaste aegade tähelepanuväärsemaid. On ju see kollektiiv olnud üliõpilaslaulupidude algatajate hulgas, üks väheseid, kus nõnda palju noori mehi, kus koos kõrgkooli lõpetamisega saadakse peale eriala ka lauluharidus, kes üks rahvaste sõpruse arendajaid. Nõnda hindas selle meeskoori tegevust ENSV kultuuriminister Johannes Lott autasustades koori ja tema praegust dirigenti Alo Ritsingut kultuuriministeeriumi aukirjaga.

Koori kõrget taset, töökust, koori osa kahte kõrgkooli ühendava lülina tõi esile koori auliige TRÜ rektor professor Arnold Koop. Tunnustuseks TRÜ aukiri kuuele lauljale: E. Arrak, T. Maimets, V. Loodmaa, S. Ulp, A. Ratas, O. Teller. Soojalt tervitas koori endist dirigenti Richard Ritsingut ja meenutas varasemaid aastaid kauaaegne TRÜ naiskoori laulja, TRÜ teadussekretär Irene Maaroos. TRÜ ametiühingu aukirja pälvisid 12 lauljat. Tunnustust tehtu eest jagus vaimukais tervitustes ja kingitustes, poolehoidu meestelaulule aplausides. Lõpuks sai lavale nii palju lauljaid, nagu pole vist veel sinna mahtunud: lauljate sekka asusid koori vilistlased.

Muusikahetki meeskoori seltsis tuleb veel palju. Ülikooli juubelipäevil hakkab kõlama E. Tambergi kantaat «Alma mater» koos Filharmoonia kammerkoori, TRÜ naiskoori ja ERSO-ga. Nii TAM, naiskui ka kammerkoor esitavad arvatavasti G. Ernesaksa laulu «Suure kella all» (L. Hainsalu sõnad). Kavva võetakse ka H. Otsa teos «Tartu suurkoolile 1632—1982» koos oreliga.

Koorid osalevad ka vabaõhuetenduses «Vivat Academia!»

● Roosid Maarooside perelt dirigent Alo Ritsingule.
ANTS NILSONI foto

Seekordne **TRÜ naiskoori** kontsert oli eriti elev: esineti igituttavate sinivalgete kostüümide asemel pikkades valgetes kleitides. Kleidid valmisid napilt kontserdiks. Moe kavandas kunstnik Melanie Kaarma, kangas vormus kleitideks individuaalõmblusvabriku «Lembitu» naiste moeateljees. Kaunistuseks on ARS-ilt tellitud punased villased paelad ja rahvariidemotiividega vööd. Need valmivad tõenäoliselt alles sügiseks.

Pärast semestrikontserti toimus traditsiooniline kandidaadistaatusega lauljate täieõiguslikuks liikmeks tunnistamise pidulik tseremoonia. Sügisel end kirja pannud 61 lauluhuvilisest jäi sõelale 28, neist neljal tuleb veel teisekski aastaks proovi peale jääda. Kord näeb ette, et neid, kes semestrikontserdile laulma ei pääse (peamiselt oskamatuse tõttu), liikmeks veel ei võeta. Praegu valmistatakse Mart Saare 100. sünniaastapäevale pühendatud üritusteks. Kõige tähtsamaks neist on kindlasti võistulaulmine, mis toimub 15. ja 16. mail Tallinnas. Konkursist võtavad osa kõrgema ja I kategooria koorid. Esimeses voorus nõutakse naiskoorilt 3 laulu (kohustuslik on M. Saare «Päikesele», üks M. Saare laul vabal valikul ja üks eesti autori laul). Teises voorus tuleb taas esitada «Päikesele», üks M. Saare laul (mitte I voorus lauldu) ja üks nõukogude autori laul.

See on väga vastutusrikas esinemine ja nõuab lauljailt veel palju tööd.

24. aprillil esineti «Estonias» (koos «Estonia» kammerorkestriga esitati Pergolesi «Stabat Mater»), 25.—27. aprillil aga TRÜ teaduspäevadel Leningradis.

Saksa keele ja kirjanduse ÜTÜ konverents

Erinevalt eelnevaist aastaist toimus tänavu saksa keele ja kirjanduse päev eraldi. Esimesel päeval kanti ette 15 uurimust keele alalt ja järgmisel hommikul alustati ettekannetega saksa kirjandusest.

Huvi keele vastu on meil tunduvalt suurem kui kirjanduse vastu. Seda tunnistas ka tööde suhe (15:6). Samuti vähenes teisel päeval kuulajate arv nii õppejõudude kui ka üliõpilaste seas.

Põhjalikumad ja arutlevamad tööd olid vanemate kursuste tudengitelt, nooremate ettekanded jäid hea referaadi tasemele. Ära märkida tuleks esmakursuslaste esinemisi (juhendaja õp. E. Vahtrik), sest see ei ole veel tavaks saanud. Rohkem võiks olla omi mõtteid näiteks kirjandusküsimustegi arutamisel, tervitatav oleks väitlemine.

Kokkuvõttes saab selle aasta konverentsi pidada õnnestunumaks, võrreldes kahe eelneva aastaga. Õppejõud Eve Vahtrik lisas, et külalisesinejaid võinuks rohkem olla (tänavu 2 Pihkvast ja 5 Vilniusest). Tulemata jäid kahjuks Tallinna ja Riia üliõpilased.

AINO SAAVASTE,
saksa fil. III k.

Muusikapäevad «Tartu 82», mis pühendati TRÜ 350. aastapäevale, on ajalooks saanud. Sel kevadel nimetati neid levimuusikapäevadeks, aga ega's teistmoodi nimetamine muusikat muuda — tema jääb ikka muusikaks — olgu siis tegu džässi, roki, džässroki, heavy, estraadi, kantri, folgi või mõne muu stiiliga. Igatahes ei piisanud esinejate üleslugemiseks ühe mehe sõrmedest-varvastest. Teadasaamiseks ja meeldetuletamiseks loetleme grupid siin veel kord: **«Ruja», «Fix», «Kaseke», «Radar», «Magnetic Band», «In Spe», «Mahavok», Tallinna kvartett, «Kolmikhüpe», «Kontor», «Kukerpillid», «Terminal», «Uniform», «Peegel», «Salong», «Rentaablus», «Meedium», «Hetero», Margo Kõlari ansambel, trio Uibo—Garšnek—Vaikmaa, solistid Rein Rannap, Urmas Alender ja Valdo Randpere ning Filharmoonia Kammerkoor Tõnu Kaljuste juhatusel ja kammerorkester Paul Mägi juhatusel.**

«Vanemuise» kontserdisaali laval käis niisiis peaaegu kogu meie noorte muusikute paremik. Ka publik jättis kirju pildi: kuulajaid-vaatajaid oli kohale sõitnud Moskvast, Leningradist, Minskist, Riiast, Vilniusest ja mujalt NSV Liidust. Loomulikult jätkus saalis ruumi ka meie vabariigi muusikahuvilistele, üliõpilastele, ajakirjanikele, külalistele.

3 päeva, 5 kontserti ja ligi 20 tundi heli. Kõrvad said kosmonaudi keskmise lennueelse helitreeningu. Kõikide bändide esinemisi põhjalikult kirjeldada pole vist ühelegi väljaandele jõudumööda. Seepärast teeme siingi lühidalt.

* * *

Omaette heli kostus **«Kasekeselt»** ja **«Radarilt»** — täiesti puhas džässrokk kõige paremal tasemel. Muidugi, kui lõpuni aus olla, siis ületas «Radar» «Kasekest» helikvaliteedilt. Tehnika otsustas siin asja. «Kasekese» puhul oli kindlasti üheks puuduseks suurepärase improvisaatori Tõnu Naissoo puudumine.

Igor Garšnek: *«Iseenesest mulle džässrokk ei meeldi. Aga «Radari» meeletu professionaalsus ja suurepärane helitehnika lausa nõuab publikult head vastuvõttu.»*

«Kasekese» esinemises langes põhiraskus kitarristidele — Ain Vartsile ja Riho Sibulale. Eriti just viimasele. Kui möödunud aastal Sibul mõneti tagaplaanile surutuna paistis, siis tänavu oli «Kasekese» soolomehe ots tugevasti tema käes. Tõepoolest, meisterlik J. Becki lugude («Pump», «Kuldtee») interpretatsioon, samuti Sibula oma loo «Näotused» hea esitus, mille ka publik võttis soojalt vastu.

Kahjuks ei oska Tartu publik «Radari» ja «Kasekese» mängu vääriliselt (au)hinnata (kui publiku arvamust täidetud hindamislipikute järgi arvata). Igatahes valis publik — järjekordselt oma rujaalsust näidates — parimaks ansambliks **«Ruja»**, instrumentalistiks **Rein Rannapi**, lauljaks **Urmas Alenderi.** Teenitud tänu pälvis ka **«In Spe»** — Erkki-Sven Tüüri «Lumen et cantus» valiti parimaks muusikateoseks. Ka organiseerimiskomitee oli välja pannud mälestusesemed: tulevikulootus — **«Mahavok»**, lustakas lavaesinemine — **«Kukerpillid»**, instrumentalistidest **Riho Sibul** ja ta pala «Näotused», loomingu eest **«Kaseke»**, helirežii — **Eduard Kattai.** *Grand prix* karika viis kaasa **«Radar».**

«Rujale» ja **«In Spele»** andsid esinemisilu ja lavavõimsust juurde Filharmoonia Kammerkoor ja kammerorkester. «Ruja» esitas paremaid lugusid oma kümneaastasest muusikategevusest, «In Spe» aga pärjatud tsükli «Lumen et cantus».

* * *

«In Spe» üks kava pakkus kuulajale avangardistlikku, intellektuaalset jne. (kuidas keegi nimetada suvatseb) rokki. Selles kavas oli toredaks erandiks Juhan Liivi tekstile bluusiaineline «Uus ja vana». Sibula stiilitundest kantud soolo loo alguses kutsus saalis esile heakskiidu- ja äratundmisrõõmu hõiskeid. Üldse tundub, et «In Spe» on Nõgisto tahkumisega pigem võitnud kui kaotanud... Ka Erkki-Sven Tüüri tõsine (raske) muusika võeti hästi vastu. Ilmselt mängib siin oma osa selle tänapäevastatus instrumentides (elektripillid!). Mart Metsala «Õhtulaul» näitas, et looming pole grupis ainuüksi Tüüri pärusmaaks.

Eesti algupärase roki looja **«Ruja»** esimese kava võinuks pealkirjastada «Läbi kümnendi». Oli valitud paremik. Muidugi, kes meist neid ei teaks: «Need ei vaata tagasi», «Õhtunägemus», «Sügispäev», «Läänemere lained», «Ülemlaul», «Siin olen sündinud» kandusid kuulajani kogu oma akadeemilisuses. Pühalikkust rõhutasid eriti kammerkoor ja -orkester.

«Ruja» teine põimik koosnes uutest lugudest, mis on grupi III koosseisule nii ainuomased. Kuigi nende väärtuses võib kahelda, suudeti ometi publikult soosiv poolehoid võita. Paljudes muusikasõprades kutsus nördimuse esile Rannapi «Mo isamaa on minno arm» L. Koidula tekstile. Eestlasele harjumuspärasest (võiks öelda samuti ainuomasest) pühalikust oli saanud ekspressiivne rajurokk. G. Ernesaksa laulu motiivi kasutamine soolona oli lame enesekordamine («Eile nägin ma Eestimaad» — Elleri «Põhjamaine viis»!). Nii et — kõik pole kuld, mis hiilgab.

* * *

Mitte kuidagi ei leia nii ilusaid sõnu, et kirjeldada **Tallinna kvarteti musitseerimist.** Esineti nii kõrgel tasemel, et Moskva muusikateoreetik ajakirjanik Arkadi Petrov ei saanud kuidagi oma vaimustust väljendamata jätta. Kui kogu muusikapäevade repertuaaris andis tooni instrumentaalne džässrokk, siis Tallinna kvartett pakkus puhast džässi. Lembit Saarsalu, Tiit Paulus, Toivo Unt, Peep Ojavere — need mehed pole tuntud mitte ainult meil (Paul Mägi ja Arvo Pilliroog ainult puudusid veel!). Professionaalsus, ehedus, loomulikkus, pehmus andsid kvaliteedi, mis kaugelt-kaugelt on üle sellest tasemest, kus pala korralikult selgeks õpituna emotsionaalse säraga ette kantakse. Helist uimastatuna tahtnuks siis **džässroki kohta** Frank Zappa sõnadega öelda: «Selles on küll džäss olemas, ainult et ta haiseb kuidagi imelikult...»

Kontserdid kestsid hiliste öötundideni ja sageli ei suutnud kuulajad enam vajalikul tasemel viimaseid esinejaid aplausiga tänada. See ei heidutanud aga muusikuid sugugi. Tuldi ju Tartusse oma oskusi näitama ja helinälga leevendama. **Riho Sibul** *pidi oma stiilseid kitarrisoolosid alati marulise käteplagina saatel kammima. Vägagi hästi mõjus. «Suurepäraseid instrumentaliste on lausa mõnu kuulata, eriti kui heli puhtalt saali jõuab,» arvas Arkadi Petrov. Peale Tallinna kvarteti kiitis ta rohkete epiteetidega Paap Kõlarit, Riho Sibulat, Rein Rannapit ja «Mahavoki» viiulimeest Peeter Oroneni.*

* * *

Rein Rannap mängis publiku emotsioonidel niisama osavalt kui klaveril. Klaver sai Rannapi käte all hoopis uue tähenduse, sest pianist mitte ainult ei mänginud, vaid nokkis, silus, sügas, paitas, peksis, raputas, võbistas, kraapis keeli mustas nahkkindas käega — saatis saali fantastilisi helisid.

* * *

Esmakordselt võis Tartus nautida noort gruppi **«Mahavok»**, *kellelt tulevikus paljut loota maksab. Heini Vaikmaa lugu «Üksik hääl» kummitas veel pärast lõppkontserti. Ta silmapaistev instrumentaalpala «Kärestik» oli tõeline džässrokiüllatus. Nauditavaid helisid meeli-*

Helist kõrvetamata ei pääsenud

● **«In Spe» tüüri hoiab tugevalt oma muusikukämblas Erkki-Sven Tüür.**

tasid oma kitarridest välja **«Kolmikhüppe»** *soolomehed Jüri Rosenfeld ja Igor Ounapuu. Kaks kitarri pidasid laval maha helidialoogi, mis publiku ja ka esinejad ekstaasi viis.*

Spetsiaalselt muusikapäevadeks koondas **Margo Kõlar** klahvpilliansambli noortest perspektiivikatest pianistidest (Aarne Saluveer, Urmas Latikas, Mart Metsala, Ilmar Laisaar). Verinoore helilooja kompositsioon «Allikas — Jõgi — Meri» mõjus helide helluse ja leebusega, mingi noor puhtusepuhang aimus neist viisidest. Kuid kui publiku poole pealt võtta, siis jäi asi ilmselt seekord veel korrapärase meditatsiooni tasemele. Pettuti heli kõhnuses, s. o. väheses kõlalises võimsuses. Välja oli kuulutatud ju kuus klahvpilli — süntesaatorit!... Eks oodatud sellest kõigepealt midagi elektroonilist, salapärast.

Garšneki trio kolm pala ei avanud meeste võimeid täielikult, aga mõjusid sügavalt. Sugestiivsust oleks tunduvalt küll juurde andnud bassi ja trummi lisamine. Muidugi oleks see teisest küljest jälle mõneti meeste originaalsust kärpinud — kõlaliselt à la «Genesis».

IVAR VIGLA
HANNES TAMME

(Järgneb)

● **Tormilisest helikärestikust väljus «Mahavok» tulevikuüllatusena.**
ANDRUS SALUPERE fotod

Tartu ja Leningradi ülikooli koostööst humanitaarteaduste arendamisel

Esmaspäeval ja teisipäeval oli TRÜ delegatsioon eesotsas rektor professor Arnold Koobiga meie ülikooli teaduspäevadel Leningradis. LRÜ-d ja TRÜ-d seovad ammused kontaktid. Viljakas koostöö jätkub füüsikuil, botaanikuil, filoloogidel jt. Meie vene keele kateedri ja LRÜ slaavi filoloogia kateedri vahel on sõlmitud koostööleping. Ühiselt antakse välja «Töid vene ja slaavi filoloogiast», «Vene aspektoloogia küsimusi» jm. Täna avaldame lühendatult professor L. Stolovitši ettekande, mille ta esitas LRÜ nõukogu pidulikul koosolekul.

* * *

Tartu ja Leningradi ülikooli vahel on olnud tihedad teaduslikud sidemed juba ammu. Aastail 1802—1918 valiti 75 meie ülikooli kasvandikku ja õppejõudu Peterburi TA tegev- või korrespondentliikmeks. Loodusteadlaste sidemed Leningradi kolleegidega on hästi teada. Piisab kui nimetada füüsik G. F. Parrotit, astronoom V. Struvet, füüsikut ja astronoomi B. Jacobit, embrüoloogia rajajat K. E. von Baeri, füüsik E. H. Lenzi, neurokirurg L. Puuseppa, bioloog J. Piiperit, füüsik F. Klementit, keemik V. Palmi jt. Vähem on räägitud **humanitaarteadlaste** suhtlemisest.

Kõige ulatuslikumad sidemed selle kahe kõrgkooli vahel on olnud vahest filoloogidel. Kuulus venepoola keeleteadlane **Baudouin de Courtenay** oli aastail 1883—1893 Jurjevi ülikooli, 1900—1918 Peterburi ülikooli professor, 1897. aastast Peterburi TA korrespondentliige. Ta oli üldise ja slaavi võrdlev-ajaloolise keeleteaduse väljapaistev esindaja, foneemide teooria looja, üks strukturaallingvistika rajajaid, Kaasani ja Peterburi lingvistikakooli rajaja. Tema õpilane oli Leningradi ülikooli kasvandik ja professor akadeemik **L. Štšerba.** Baudouin de Courtenay andis uuesti välja, redigeeris ja täiendas V. Dali vene keele seletava sõnaraamatu.

Enne Tartu ülikooli professoriks saamist õppis ja töötas kirjandusajaloolane **P. Viskovatov** (1842—1905) Peterburi ülikoolis. Ta valmistas ette esimese M. Lermontovi kogutud teoste väljaande ning kirjutas luuletaja esimese teadusliku eluloo. Tartu ülikooli professor **J. Petuhhov** (1895—1918) oli samuti Peterburi ülikooli kasvandik. Seal kaitses ta ka oma magistri- ja doktoriväitekirja. 1916. aastal sai J. Petuhhovist Peterburi TA korrespondentliige. Tema sulest on ilmunud ka mahukas ülevaateteos Tartu ülikoolist. Tuntud vana slaavi kirja spetsialist **G. Iljinski** (1876—1937) lõpetas Peterburi ülikooli ja töötas 1916—1918 meie ülikooli professorina. 1921. aastal valiti ta NSV Liidu TA korrespondentliikmeks. Omapärase lähenemisega kirjandusele paistis silma **V. Tšiž,** kes enne Tartu ülikooli tulekut 1891. aastal oli Peterburi ülikooli õppejõud. Prof. V. Tšiž töötas närvi- ja vaimuhaiguste kateedris ning ta vaatles kirjanikke ja kirjandust meditsiinilisest aspektist («Puškin kui vaimse tervise ideaal», «Turgenev kui psühhopatoloog»).

Aastail 1898—1918 oli Tartu ülikooli saksa keele ja võrdleva keeleteaduse professor Peterburi ülikooli kasvandik **D. Kudrjavski** (1867—1920). Ta uuris üldist ja ajaloolist võrdlevat keeleteadust, vana india kultuuri ja keelt ning püüdis anda keeleteaduse teoreetilistele küsimustele marksistlik-materialistlikku lahendust. D. Kudrjavski oli aktiivne osaleja esimestes marksistlikes ringides, tõlkis Fr. Engelsi tõid ja tundis hästi V. I. Leninit. Peterburi ülikooli vilistlane, tuntud taani slavist **A. Stender-Petersen** (1893—1963) töötas samuti Tartu ülikoolis. Aastail 1918—1921 oli Tartu ülikooli slaavi ja indo-germaani võrdleva filoloogia professsoriks tuntud saksa filoloog, slavist ja balkanist **Max Fasmer** (1886—1962) — Peterburi ülikooli vilistlane ja õppejõud, kuulus vene keele etümoloogilise sõnastiku autor.

1886. aastal kaitses Tartus doktoriväitekirja Peterburi ülikooli professor, nimekas antiikkultuuri teadlane **F. Zelinski.** Tartu ülikooli kasvandik on ka nõukogude kirjandusteadlane NSV Liidu TA korrespondentliige **N. Piksanov.**

Uus etapp kahe ülikooli koostöös algas 1950. aastail. Sel ajal alustasid Tartus oma tegevust Leningradi ülikooli lõpetanud filoloogid B. Jegorov, J. Lotman, P. Reifman, Z. Mints, S. Smirnov. Mitmed neist on Leningradi ülikoolis kaitsnud oma väitekirju.

Ajaloo valdkonnas seob meie ülikoole **M. Kutorga** (1809—1886), kes on Tartu ülikooli Professorite Instituudi kasvandik. Magistriväitekirja kaitses ta Tartus, doktoriväitekirja Peterburis. Aastail 1913—1918 töötas Tartu ülikooli professorina kuulus ajaloolane **J. Tarle** (1875—1955). Enne Tartu perioodi oli ta Peterburi ülikooli eradotsent, pärast LRÜ professor. TRÜ peahoone auditooriumis 102 on tema mälestustahvel. Tartu ülikooli on lõpetanud folklorist, dialektoloog ja etnograaf **D. Zelenin** (1878—1954), aastast 1925 LRÜ professor, NSV Liidu TA korrespondentliige.

Leningradi ülikool on palju andnud eesti kultuurile. Enne revolutsiooni asutati Peterburi Eesti Üliõpilaste Ühing, millega oli seotud ka **Viktor Kingissepp,** muide samuti Peterburi ülikooli lõpetanu. 1908. aastal lõpetas Peterburi ülikooli Eesti kuulsaim psühholoog **K. Ramul** (1879—1976). **J. Semper** õppis Peterburi ülikooli ajaloo-filoloogiateaduskonna germaani-romaani osakonnas 1910—1914, kaitses 1928. aastal Tartus magistriväitekirja ning töötas ülikoolis 1940. aastani. 1913—1917 õppis Peterburi ülikoolis ajaloolane **P. Tarvel** (1894—1953). Samuti õppis Peterburi ülikoolis ka **R. Kleis,** 1936—1941 **E. Ertis.**

1950. aastate algul tihenesid TRÜ ja LRÜ sidemed **ühiskonnateadustes.** Tänased tuntud teadlased M. Bronštein, M. Makarov, R. Blum on samuti Leningradi ülikooli kasvandikud. Leningradi ülikooli on lõpetanud ka allakirjutanu.

Kahe kõrgkooli teadussidemed jätkuvad. Leningradis kaitsevad oma väitekirju meie õppejõud, vastastikku peetakse loenguid, jätkub ühiselt uuritavaid ainevaldu.

LEONID STOLOVITS

Parimad ülikooli ajaloo tundjad

Äsja jõudis lõpule NLKP ajaloo kateedri korraldatud esmakursuslaste kahevooruline konkurss ülikooli ajaloo tundmises. Esimene voor hõlmas kõiki esmakursuslasi. Selgitati välja teaduskondade parimad õpperühmad, kelle hulgast pääses lõppvooru kolm parimat. Teises voorus osales 21 üliõpilast. Tulemata jäid filoloogia- ja kehakultuuriteaduskonna esindajad. **Parimateks ülikooli mineviku ja tänapäeva tundjateks on Helgi Kivi (ravi), Terje Liiske (ravi) ja Marika Lilla (ravi). Kõigi kolme seminarijuhendajaks on dots. V. Kalits. Järgnevad Anu Lepmets (füüsika), Anneli Maiste (geograafia), Anto Viigi (õigust.) ja Kaia Tomingas (kaubatundm.). Võistkondlikult olid parimad arsti-, bioloogia-geograafia- ja majandusteaduskond.**

Eriti tahaks esile tõsta arstiteaduskonna esindajate põhjalikke teadmisi nii esimeses kui teises voorus.

HANS DSISS,
komisjoni esimees

Rektori käskkiri

KIITUST

Kiituse hea töö eest KSUN-i ekspertide komisjoni esimehena pälvis filosoofia kateedri vanemteadur PAUL KENKMANN. Eeskujuliku töö ja aktiivse ühiskondliku töö eest sai kiita majandusteaduskonna vanemteadur ILMA KALM.

Juubelitööde staap kiidab eeskujuliku ja püüdliku töö eest kultuuritegelaste kalmude korrastamisel järgmisi arstiteaduskonna üliõpilasi: Vilja Vallimaa, Raili Sokk, Ave Sepp, Tiiu Müür, Peeter Viidebaum, Marina Kutta, Ülle Siir, Ivar Vipp, Ain Reimets, Tõnis Siir, Andres Soosaar, Harras Mölder.

Kevadisel taidluskonkursil panid saali erksalt kaasa elama KKT tudengid. EVALD VELDEMANNI foto

RSP XI RSP XI RSP XI RSP XI

* * *

«Läbi said,» ohkasid korraldajad kergendatult.

«Juba läbi?» küsis mõni tudeng imestunult.

«Ah, et või juba läbi,» nentis mõni osavõtmatu.

Aprill lõpetab ülikoolis suuremad tudengiüritused ikka rahvaste sõpruse päevadega. Kel vähegi huvi oli, võis osa saada paljust põnevast: ingliskeelsest etendusest, külalisõitnud tudengite laulust, pressikonverentsist, kõnevõistlusest, eesti rahvamuusikast, talgutest klubiehitusel . . .

Suur hulk oli neid, kes niisuguste suurürituste korraldamisega esimest korda ametis. Organiseerijate värske lisandus tõotab aiva tugevneda. Peagi teeb organiseerimiskomitee ka omad kokkuvõtted. Sellestki saab lehest lugeda, täna pakume aga veel pisut sõpruspäevade üritusist endist.

PRESSIKONVERENTS

Neljapäeval peeti nõukogu saalis külalistele ja ajakirjanikele pressikonverents. Küsimustele vastasid teadusprorektor bioloogiadoktor Ants Kallikorm, EKP TRÜ komitee sekretär Advig Kiris ja ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Andrus Lauren. Räägiti meie ülikooli eilsest, tänasest ja homsest. Külalised Harkovist, Petrozavodskist, Sõktõvkarist, Vilniusest ja Leningradist huvitusid üliõpilaste vaba aja veetmise võimalustest ja vormidest, EÜE komplekteerimisest ja malevaprobleemidest.

Laupäevase sõuderegatiga lõppesid XI rahvaste sõpruse päevad.

Lühikese resümee palusime **organiseerimiskomitee esimehelt VÄRRI VÄLILT.**

«Tänavuaastased rahvaste sõpruse päevad olid eriilmelisemad kui tavaliselt. Orienteerusime tõsisematele teemadele, pakkusime rahvaja folkmuusikat. Ka tõid külakosti teiste liiduvabariikide üliõpilaskollektiivid. Külalisi oli seekord küll vähem kui tavaliselt. Seda seepärast, et meie ülikool pole veel piduruüs. Aga üliõpilaspäevadele novembris on plaanis kutsuda neid hulgaliselt. Üritustest õnnestus eriti poliitiliste laulude festival, kus osasaajaid 2000 ümber, ja sõuderegatt veel arvukama vaatajaskonnaga. Siin soosis võistlejaid ja pealtvaatajaid ka tore ilm. Sellise regati tahame muuta traditsiooniliseks. Õnnestus Eesti Raadio väliskommentaatorite päev TRÜ-s. Oma kunsti pakkusid ka teiste kõrgkoolide esindajad.

Mis jäi veel silma? Pettumuse valmistas meie tudeng oma kohatise passiivsusega. Nii tuli pealtvaatajate vähesuse tõttu koondada kaks Harkovi üliõpilasteatri etendust üheks, ka oleks leedulaste rahvakunstiansambli «Jaunimelis» ja meie RKA kontserdile veel rahvast mahtunud. Ometi hindasid osasaajad kontserti võrratuks.

Lõppenud XI TRÜ RSP tulemused kajastuvad nüüd juubeli üliõpilasürituste ja üliõpilaspäevade programmis. Seal on arvestatud võrdselt nii üliõpilaste kui ka meie külaliste huve. Sügisestel üliõpilaspäevadel, mis pühendatud ülikooli 350. juubelile, tahame pakkuda sisukat, erilaadsete üritustega programmi.

TALGUD

See oli päris lustlik vaatepilt: ees pillid ja poisid, järel tõõvägi muhedate loosungite ja labidatega. Nii mindi tööle laulu ja mänguga. Klubi juurde. Eelmisel kolmapäeval. Mõistagi pole võimalik ühel õhtupoolikul pakkuda väikese klubi ehitusel tegevust tuhandele ega mitmesajale tudengile. Et töö korralikult laabuks, poleks asjatuid seisakuid, arvestati saja üliõpilasega. Ettevalmistustöid juhatas õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Aare Kruuser, suviste tööde staabi juhataja.

Kui talgulised majandusmaja juurest kohale olid jõudnud, suunas tööhoo sisse komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren. Temagi oli sel päeval tööriided selga tõmmanud. Mida tehti: kaevati ja tasandati kaablikaevist, koristati, valati põrandat (muide, üle 20 kantmeetri!). Peale «Masajas Volli» lahutas töötegijate meelt ka Aivar Teppo lõõtspillil.

Aitäh kõigile kohale tulnud tudengitele! Korraldajail on niisugune üks soov: kui nüüd veel niisamasugust hakkamist jätkuks, kasvõi teaduskonnatalgutena. Klubi ümbrus ootab kordaseadmist, tööd on muudki. Tulge ja andke endast teada!

* * *

«Oot, oot, see olen vist küll mina, näe tolle selja taga.»

«Kust neid pilte saaks?»

Uudistajaid sõpruspäevade teabestendide ees jätkus. Kõigepealt köitsid pilku pildid. Vaevalt jõudis eelmise päeva üritus lõppeda, kui fotograaf(id) järgmisel hommikul piltidega platsis. Põhiline sõpruspäevade pildistaja oli Andrus Salupere, kes kevadel matemaatikateaduskonna lõpetas ja nüüd on samas stažöör-uurija.

Infopuuduse üle polnud vist ka põhjust kurta. Stenditeated andsid kõigest märku.

Mis siin enam sõnas selgitada, kõik on pildi peal näha.
ANDRUS SALUPERE foto

RSP XI * RSP XI

Rektor Arnold Koop avamas sõuderegatti.

TÄHEJOOKS

Pärnust Viljandisse, sealt Tartusse. Selline oli meie ülikooli 350. aastapäevale pühendatud tähejooksu marsruut. Jooksid TRÜ ja TPedI IV kursuse kehakultuuritudengid. Lähtekohaks valiti Pärnu seepärast, et Pärnugi on olnud 11 aastat ülikoolilinn (1699—1710).

Jooksjad vahetusid iga kilomeetri järel. Pärnust Viljandisse jõuti kaheksa tunniga. Siis oli puhkus ja saun. Jooks jätkus järgmise päeva hommikul. Täpselt sõuderegati alguseks jõudsid jooksjad Tartusse.

«Tead, mis mulle seal silla peal ei meeldinud?»

«??»

«Miks rahvas ometi nii vait on, kui paat silla alt läbi läheb?»

«Teadagi, eestlase põhjamaine vaoshoitus.»

«Aga see pole lihtsalt ilus. Sõudjad pingutavad, neid on vaja ergutada.»

«Kui teised ümberringi ei hõiska, ei hakka mina ka karjuma.»

«Süs peaks küll üks ruuporiga ergutaja ringi kõndima.»

«Ehk tuleval aastal kõnnib.»

* * *

SÕUDEREGATT

Selline päikesepaisteline kevadpäev on kõigi spordivõistluste korraldajate unistus. Laupäeval, 24. aprillil paistis selle kevade kõige soojem päike ja Tartus on nähtavasti vähe võistlusi, mis nii rohke pealtvaatajaskonnaga kiidelda võiks. Emajõe kallastel jäi lausa ruumist puudu. Esimest korda võistlesid kaks NSV Liidu vanimat kõrgkooli, TRÜ ja VRÜ sõudmises juba 1970. aastal, siis tuli vaheaeg, 1979. aastal alustati uuesti ja nüüd kohtuti kaks korda aastas: kord Tartus, kord Trakais. Kahjuks jäid need võistlused pealtvaatajate eest varju. Tänavusest aastast võttis ELKNÜ TRÜ komitee regati rahvaste sõpruse päevade programmi. Tundub, et RSP on õige aeg ja koht niisuguste võistluste pidamiseks. Võidavad sõudmine ja publik.

Võistlused avas Tartu ülikooli rektor prof. Arnold Koop. Ligi kolme tunni jooksul nägid pealtvaatajad haaravat võistlust. Võistlus oli sedavõrd pingeline, et alles viimane sõit otsustas, kas sõpruspäevade karika võidab TRÜ või jääb kohtumine viiki. Viimases sõidus oli TRÜ meeste kaheksane kiirem ja seega tuli 5:3 võit meie ülikoolile. Naiste kaheksaste sõidu võitis Vilniuse RÜ paatkond, kus istusid kaubandus-, matemaatika- ja füüsikaüliõpilased. Nad läbisid distantsi võrdselt oma ülikooli meestudengitega, näidates seega kõrget klassi. Peale selle võitsid leedulannad veel naiste neljaste ja paaris kaheste sõidu. Naistest tõi ainukese esikoha TRÜ-le E. Jaštšanina, kes on aga samuti pärit Leedumaalt ja õpib meil spordiarstiks. Meestest kuulusid kõik esikohad TRÜ-le. Ühestel oli A. Teemanti ülekaal veenev (3.57,0), paaris kahesel otsustas T. Zoova ja A. Graumanni tugevam lõpuspurt (3.36,0). Nii meeste neljane kui kaheksane sõitsid T. Vihmaru eessõudmisel. Sellega polnud regatt aga veel läbi. Starti tulid...

KUMMIPAADID

Sellel aastal võisteldi siis uut moodi. Tuli ületada jõgi, kinnitada kaldaäärsetesse põõsastesse õhupall ja tagasi. Vaatame nüüd, kes stardijoonel aset võtsid. Kõigepealt muidugi kardetud favoriidid ja eelmise aasta võitjad TPedI-st. Seekord siiski teises koosseisus. Ja tulevased pedagoogid olid nüüdki võitnud... Juba enne starti ja pealtvaatajate südamed. Seda sellega, et paati kaunistas regati ainus tütarlaps Ulvi Kuusk. Kaassõudjaks oli Hannes Ojari. Tõsiselt arvestati veel TRÜ (Raivo Aavisto, Valev Plato) ja EÜE (Veiko Paalma, Jaak Tälli) paatkondadega. Suured ja tugevad mehed, jõudu pidi jätkuma. Ent nagu ikka, läks ennustustega nagu läks. Stardist peale sõudsid eest ära EPA mehed ja nii nad võitsid. Teise koha pärast käis hirmus võitlus samuti autsaiderite vahel. Rohkem oli õnne EÜE Lõuna regiooni Aleksanderi rühma noorte võistkonnal (Märmo Värk ja Hannes Vald), sest konkurendid õigusteaduskonna veematkajate klubist (Riho Tamm ja Kaido Ehasoo) takerdusid viimastel meetritel põõsastesse. Ja soosikud? Nemad jagasid isekeskis viimaseid kohti. Muidugi jäi neil pärast õigust ülegi, et vool oli vale ja paadid halvad ja... Mis siis ikka, tuleb uskuda. Kõrvu jääb kõlama lubadus «Järgmisel aastal näitame!».

Sõpruspäevadest kirjutasid VARJE SOOTAK, PEETER JÄRVELAID, TARMO KAJANDI ja RAIVO LOTT.

ANDRUS SALUPERE fotod

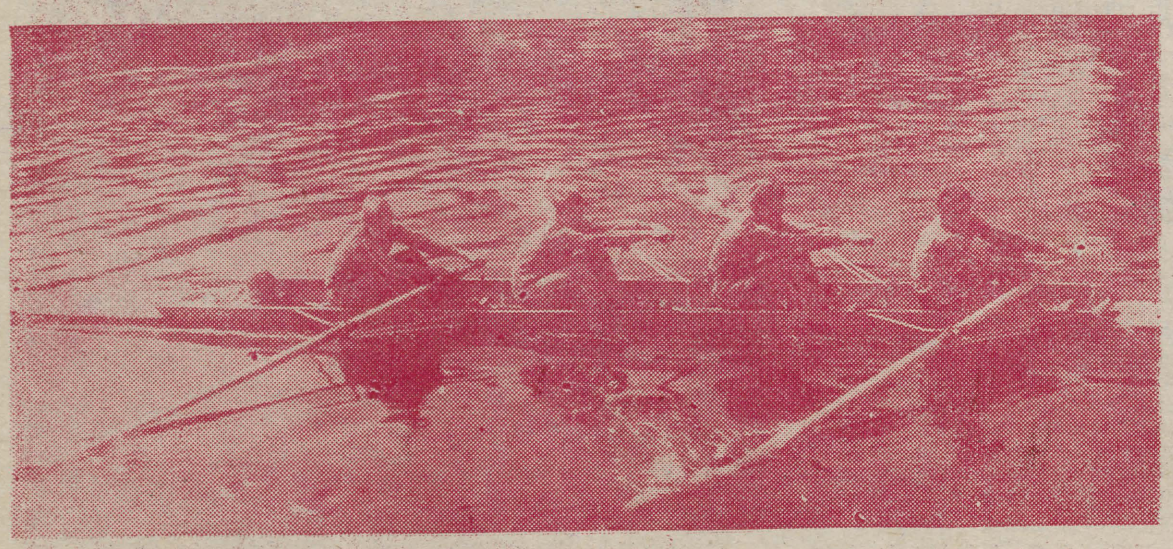

Algas

Möödunud nädalal sai väravpalli alagrupi turniiridega hakatuse tänavuse aasta tähtsaim spordisündmus meie vabariigis — **Eesti NSV XI suvespartakiaad.** Üritusel on kaalu ja pikkust. Läbi nelja kuu kestvad võistlused peavad näitama meie spordi hetkeseisu, aga olema ka indikaatoriks tulevase rahvaste spartakiaadi ja olümpiamängude tarvis. Näitama, kas valitud suunad ja meetodid tagavad ikka eduka esinemise nendel suurvõistlustel.

Ka meie ülikool asub oma võistkonnaga spartakiaadil võistlema. Millised on plaanid ja kas ettevalmistus korras, pärisin ülikooli spordiklubi juhatajalt **Ivar Valgelt.**

«Ülikooli sportlastele on Eesti NSV spartakiaadivõistlused selle aasta põhiürituseks. Plaanis on jõuda esimese kolme hulka. See oleks siis meiepoolne kingitus ülikooli 350. juubeliks. Aluse lootusteks annab eelmine, X spartakiaad, kus, tõsi küll, jäime viiendaks, aga teisest kohast lahutas meid vaid 16,20 punkti. Kordaminekuid ootame eelkõige **aerutajailt,** kus meie põhijõud on maailmameister Jüri Poljans, Koit Põder, Urmas Praakli, Kaimar Kunnus, Agnes Purlau, **sõudjatelt** (Toivo Zoova, Arne Graumann, Reet Palm), **kergejõustiklastelt** (Aivar Ojastu, Taivo Mägi, Ulvi Noot, Aivo Noormets, Ain Evard), **ujujatelt** (Mariia Trofimova, Maiju Herzmann, Oleg Labzin), **naiskorvpallureilt. Loodame aga loomulikult kõigilt meie sportlastelt sisukat ja juubeliväärilist esinemist.** On ka vajakajäämisi. Raskusi on varustusega, osa võistlusi toimub just eksamite ajal. Ülikooli spordibaasid on enamjaolt remondis. Kõik see loomulikult raskendab ettevalmistust. Sportlased peavad aga mõistma, et baasid vajavad uuendamist ja juurdeehitusi. Juubeliks peab valmima uus spordihoone. Samuti saab uue kuue TRÜ staadion (8 rada Volgogradi sünteetilise rajakattega). Võib öelda, et ülikool on tõsiselt valmistunud ja spartakiaadiks valmis. Tänada tahaks ülikooli juhtkonda, kes on meid igati aidanud.»

Väravpallurid selgitasid juba finalistid. Ettearvatult pääsesid edasi meie ülikooli mees- ja naiskond. Naised võitsid Jõgeva 33:9, Viljandi 37:24 ja Valga 40:21. Mehed alistasid TPedI 34:19, Rakvere 36:19 ja Viljandi 38:27. Kes siis esindavad TRÜ-d 13. mail algaval medaliheitlusel Tallinnas? Naistest on nendeks **Hilja Albo (õigust. IV), Marje Metsur (arstit. II), Ingrid Muuga (KKT III), Rita Petersell (KKT III), Marina Murre (KKT II), Tiia Saul (KKT II), Elna Ilus (matem. II), Sirje King (fil. II), Monika Aas (matem. II), Kaja Taelma (KKT I), Inge Juurismaa (KKT I), Kaidi Pekri (KKT III), Erika Kesküla (arstit. I). Treener Erich Kübarsepp. Meestest hakkavad mängima Aivar Silm (KKT III), Ain Pinnonen (KKT I), Jevgeni Nurmla (KKT III), Rein Reinok (KKT III), Jüri Lepp (KKT IV), Ahmed Porkveli (KKT II), Urmas Käen (KKT II), Üllar Käis (KKT II), Sandor Subo (arstit. V), Jüri Lebedev (matem. IV), Heino Junolainen (õigust. IV) ja Märt Suits (keemia III), treener Rein Roos.**

Esimene medaliala on **male.** Nuppe hakatakse tõstma juba 3. mail Tallinna Malemajas. Meie ülikooli võistkonnas mängivad **Jaan Ehlvest, Kalle Kiik, Rainer Raud ja Dhea Teder.** Mais võistlevad veel **laskjad, vehklejad** ja **poksijad.**

HETK

PÕORAD PILGU

tinasest taevast ära ja jääd nõutuna vaatama. Tume ja tujukas vesi. Sealsamas jää. Kindel ja hele. Veel hetk ja sellest kõigest on järel liikuv, mõranev mass. Jäine supp nii kaugele kui silm nägema ulatub.

Maa. Kergendus. Pisut pettumust. Uudishimu.

Kadakad. Ja endiselt hall taevas. Sooviks, et päike hetkekski üle selle karmi maa vaataks.

Nühid bussiakent ja unistad. Juunikuu loojangust. Jaaniõisest merest.

Kindel ja kodune tunne. Nagu oleksid siin sündinud. Mööduvad tunduvad tuttavad, koerad liputavad saba...

Jälle puurid tumedat vett. Kahju on lahkuda inimestest, kes oma lihtsuses sindki paremaks muutsid.

Vaatad kaugenevat saart ja mõtled: mõnikord on vaja üsna vähe, ainult kolme päeva jagu Saaremaa kevadet, et enesekindlust ja sassiläinud mõtteid taas paika saada.

PIRET MIHHELS,
žurnalistika I k.

* * *

Ei ole vist sünnis tahta kraaksuvaks vareseks, kes peale paari nokahoopi vastu meid lahutavat külma klaaskuplit lahkus, ise pettunult kraaksatades, aga raamatukogu päevavalgustuslampide all, nina vaevu ulatumas üle möödunud sajandist pärineva ajalehevirna, tundusin ma endale nõrga kasvuhoonetaimena, kelle juured, mida vahetevahel ülimõnusasti kõditab igapäevasele ringkäigule minev vihmauss, on kinni mullakastis ja kes võib üksnes läbi klaasseina jälgida mööda kihavat elu, ilma et iial täituks ta soov järgneda laeaknale koputava musta linnu kutsele minna üheskoos ikka ja jälle uuesti avastama pilvepiirilt kevadet.

KERSTI MAAL,
žurnalistika II k.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 600. Механизм действия психотропных веществ. Труды по медицине. Тарту 1982, 600 экз., 140 с., 1 руб. 10 коп.

Задания письменного экзамена по физике для поступающих в ТГУ. Тарту 1982, 500 экз., 32 с., 5 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том XVIII. Вып. 1(65). Сентябрь 1981. Тарту 1982, 400 экз., 172 с., 1 руб. 40 коп.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений.
Vol. XVIII. Issue 1 (65). September 1981. Tartu 1982, 400 eks., 176 lk., 1 rbl. 40 kop.

Aseptiliste ravimite valmistamine. Koostanud L. Kirsch. Metoodiline juhend arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna IV ja V kursuse üliõpilastele. Tartu 1982, 500 eks., 152 lk. 30 kop.

V. Kask. Lastegünekoloogia. Üldosa. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 1000 eks., 104 lk., 20 kop.

Sünnitusabi fantoom. I osa. Teine trükk. Tartu 1982, 1000 eks., 104 lk., 20 kop.

Sünnitusabi fantoom. II osa. Teine trükk. Tartu 1982, 1000 eks., 84 lk., 15 kop.

Operatiivse sünnitusabi praktikumi juhend. Sünnitusabi fantoom III. Teine trükk. Tartu 1982, 1000 eks., 60 lk., 10 kop.

Orgaanilise sünteesi praktikum. M. Hõrak, H. Timotheus, A. Tuulmets. Tartu 1982, 400 eks., 132 lk., 25 kop.

H. Lindmäe. Üksikute kuriteoliikide kohtueelse uurimise metoodika. Õppevahend õigusteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 500 eks., 64 lk., 10 kop.

Elementaarmatemaatika I. Algpraktikum. Ülesannete kogu matemaatikateaduskonna üliõpilastele ja ettevalmistusosakonna kuulajatele. Neljas trükk. Tartu 1982, 300 eks., 128 lk., 20 kop.

Taskuarvuti kasutamise võimalusi 7. klassi matemaatikakursuse õpetamisel. Tartu 1982, 300 eks., 88 lk., 15 kop.

Humanitaar- ja loodusteaduste alase üliõpilaste teadusliku konverentsi materjale 1981. Õigusteadus. Tartu 1981, 150 eks., 72 lk., 20 kop.

Mängud ja erialased harjutused maadleja treeningus. A. Tähnas. Tartu 1982, 500 eks., 64 lk., 10 kop.

Artikleid ja uurimusi eesti ajakirjanduse ajaloost. Fakt. sõna, pilt X. Tartu 1981, 400 eks., 92 lk., 80 kop.

Füüsikalise ja kolloidkeemia praktikum arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 1000 eks., 64 lk., 10 kop.

A. Lepp, E. Kogerman-Lepp. Kraniaalnärvid. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 1000 eks., 56 lk., 10 kop.

NB!

● **Ootame teaduskondade pressisekretäre toimetusse teisipäeval, 4. mail kl. 18.**

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1452. MB-05456.

«Тарту Рийклик Ülикоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (1299) Reedel, 7. mail 1982 XXXIV aastakäik

9. mail on võidupüha

Tõepoolest,

sellest on nüüd möödunud nelikümmend aastat. NSVL Riikliku Kaitsekomitee 18. detsembri 1941. aasta direktiivi alusel hakati moodustama eesti rahvusväeosi. Esimene väekoondis, 7. laskurdiviis, oli 1942. aasta kevadeks enam-vähem formeeritud, täna nelikümmend aastat tagasi oli veel käsil teise diviisi, 249. laskurdiviisi formeerimine Uuralis. Ning sügisel, 25. septembril 1942 moodustati nende kahe diviisi baasil 8. Eesti Laskurkorpus (hiljem 41. kaardiväe Eesti Tallinna laskurkorpus). Nõnda et omamoodi juubeliaasta korpuse veteranide jaoks. Sel puhul palutigi mind ajalehes sõna võtta.

Arvan nõnda, et formeeritavatesse diviisidesse minek oli meile kõigile murranguline aeg, uue pöördelise etapi algus. Maha jäid sünged kuud tööpataljonides, mis olid eriti rasked olnud mobiliseeritud meestele. Saime taas selga mundrid, loodi distsipliin, algasid õppused. Tõsi küll, õppusi tehti küll veel nõnda, et püsside asemel olid puutoikad. Mõnigi mees kahtles (lugege P. Kuusbergi «Enn Kalmu kahte mina»), kas meile kunagi pärisrelvi usaldataksegi. Aga sügisel, kui meid rindele minekuks lääne poole nihutati, murti seegi kahtlus.

Allakirjutanu oli siis raskesti haige, kui 7. diviisi formeeriti. Tuttavad poisid, kellega koos olime jaganud esimese sõjasuve raskusi, läksid sinna. Minul oli sõjaväekomisjon Sverdlovskis alles aprillis. Süda värises, kas ikka võetakse armeesse või mitte, sest kaalusin vaevalt 50 kilo, kehal olid skorbuudilaigud, igemed ei tahtnud hambaid kinni pidada. Komisjoni esimees küsis, kas tahan Eestisse tagasi. Vastasin, et kindlasti tahan. Juba õhtul olin 779. suurtükiväepolgu staabipatareis, määratuna luurejao komandöriks. Tulid uued tuttavad ja sõbrad, kohtasin vanugi, keda teadsin juba ajateenistusest Eesti sõjaväes. Selle polguga tegin kaasa ka rasked ja väga verised Velikije Luki lahingud. Aga see on juba omaette peatükk. Egon Rannet, meie luurerühma mees, on nendest ühiskogumikus kirjutanud.

Uuralite jalamil, kuhu meid nelikümmend aastat tagasi koondati, kus suvel õppustel higistasime, kuhu paraku jäi maha ka kalmistu, seal olevat nüüd rajatud puhkekodude rajoon. Ma ei tea täpselt, kui palju meie luurerühma poistest ja patareist praegu veel rivis on — aga olgu neile kõigile tervitus võidupüha puhul. Meenutagem sõjaväelaagrit Uuralite jalamil ja seda, mis oli enne ja mis tuli pärast, sest tahad või mitte — sõda ei saa unustada.

JUHAN PEEGEL

● Sõjaveteranid kohtusid Moskvas.
Rudolf Šterba foto ajakirjast «Československa Fotografie»

Tule-ristsed

1942. aasta sügistalveks oli Eesti Laskurkorpus lahinguteks valmis. Seljataga oli peaaegu aasta pingerikast ettevalmistust ning detsembri algul asuti välja vahetama varem Velikije Lukit piiranud väeosi. 9. detsembri öösel jõudsime etteantud positsioonidele. Planeeritud pealetungi algus viibis pisut. See aeg kulus marjaks ära rännakust väsinud sõjameestele.

Ümberpiiratud fašistid olid end Velikije Lukis hästi kindlustanud ning nende positsioonid olid lahinguvälja tulistamiseks soodsad. Selles veendusime juba esimesel õisel luurekäigul, kui ühel meie kolmikust jalg läbi lasti.

13. detsembri hommikul astus meie 354. laskurpolk lahingusse. Enamikule oli see esimeseks ja seepärast ei osanudki me olukorra tõsidust hinnata. Liikusime edasi hüpetega. Vaenlane vaikis. On aga vaikus, siis tüdined liikumisest, kus jooks vaheldub roomamisega. Vähem hulljulgusest, rohkem vist vaikusest ja uuest olukorrast tingitud erutusest tõusime lõpuks püsti ning astusime edasi, nagu omal ajal Aleksander Nevski sõdalased. Siis hakkasid tärisema vaenlase automaatrelvad ja haukuma miinipildujad. Heledale lumisele väljale jäid lebama tumedad kogud — esimese lahingu esimesed ohvrid. Üks neid, kellele lahingud jäädavalt lõppesid veel enne, kui nad õieti alatagi said, oli meie I roodu komandör Prei. Valus oli see kaotus. Tundsime teda kui andekat komandöri ja head seltsimeest. Temale usaldati paljudel õppustel roodust suuremate üksuste juhtimine.

Südamevalu ja kättemaksuraev annavad lahingus jõu, mis sunnib vaenlast ründama, temaga arveid õiendama. Hirmu pealetungilahingus ei tunta. Ei esimeses ega ka järgmistes. Võib-olla tuntakse seda ümberpiiratuses istudes või taandudes. Sellises olukorras aga Eesti Laskurkorpus oma formeerimisest peale pole olnud.

Meie esimene lahing oli eriline mitte ainult selle poolest, et ta oli esimene tõsise ülesande täitmine. Ta oli meile nii väeosa au kui ka rahvusliku uhkuse küsimus. See raske ülesanne täideti edukalt. Minu jaoks aga lõppesid need tuleristsed raske haavatasaamise ning mitmekuise raviga ühe Moskva-lähedase väikelinna välihaiglas. Väeossa jõudsin tagasi just sel päeval, kui tähistati Jüriöö ülestõusu 600. aastapäeva.

JOHANNES KALITS

Maiaktus

Reede pärastlõunal kogunes aulasse meie ülikoolipere. Selleks, et tähistada töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva. Presiidiumilaua taga võttis istet ülikooli juhtkond, samuti dekaanid. Aktuse avas rektor professor Arnold Koop. Ta mainis, et meie ülikool läheb pühadele vastu tähelepanuväärsete saavutustega: 1981. aasta eest rändpunalipp, molekulaarpatoloogia instituudile III koht üleliidulises sotsialistlikus võistluses, edukas esinemine nii humanitaar- kui täppisteadustes.

Suures Isamaasõjas langenud ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste mälestustahvli juurde asetatakse lilled. Pidupäevakõnega esineb õppeprorektor Valter Haamer. Maailm on pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni tundmatuseni muutunud. On tekkinud sotsialistlik maailmasüsteem. Laieneb tööliskliikumine kapitalimaades. 1. mail näidatakse, kui suur on tööliskassi jõud. Nüüdseks on maikolonnid täienenud rahuvõitlejatega. Rahu on ohus, selle eest tuleb võidelda. Käesolev aasta on pidulik — meie riik saab 60-aastaseks. Riikide peamine jõuallikas on rahvaste monoliitne koostöö. Selle näiteks saab tuua ka meie uue raamatukogu. Peaaegu iga liiduvabariik andis oma panuse.

Esimest maid ilmestab meie ülikooli juubel. On tõsiseid töösaavutusi. Õppeedukus on kõrge ja see paraneb pidevalt. TRÜ annab vabariigile igal aastal üle 1000 lõpetaja. Nendega ollakse rahul. Teaduse areng Eestis sõltub ka meie ülikooli tegevusest.

Ülikooli juubel on toonud meile uusi sõpru. Tulevane juubel muudab ka meie linna ilmet. Ülikooli heaks töötab terve vabariik. Selle taustal võiks küsida: kas meie ise oleme kõik teinud juubeli kordaminekuks. Võib ja tuleb paremini teha.

Ametiühingukomitee esinaine Helve Kabur teatas sotsialistliku võistluse võitjad. Nendest anname teada edaspidi.

EÜE

Komplekteerimine hakkab lõppema. Perfosid saab veel komsomolikomiteest. EÜE tööst võivad osa võtta ka need esmakursuslased, kes töötavad suvemaleva I ja III vahetuses. Kiirustage!

OT järeleksam on 14. mail kl. 18 keemia ringauditooriumis.

EÜE sektor

Rektori käskkiri

Rektori käskkirjaga pälvisid tänu TRÜ rahvaste sõpruse päevade ja Tartu levimuusikapäevade organiseerimise ning hea ideelis-poliitilise taseme eest: Andrus Lauren, Varri Väli, Raivo Aavisto, Ülle Lepp, Urmas Talumäe, Mati Luukas, Eve Ant, Aare Kruuser, Margus Lepner, Albin Tituk, Sulev Rais, Alar Maarend, Toomas Kokovkin, Jaak Tälli, Rein Murakas, Verni Loodmaa, Sirli Unga, Reet Unga, Ene Tuulmägi, Taimi Truu, Peeter Käämbre, Urmas Sukles, Riivo Kotkas, Andrus Salupere, Sirje Astel, Peeter Järvelaid, Valev Plato ja Tarmo Kajandi.

KIITUST

Juubelitööde staabilt saavad kultuuritegelaste kaimude eeskujuliku korrastamise eest kiita arstiteaduskonna üliõpilased Viktor Frolov, Andrus Niisuke, Viljar Ansko, Lembit Kuhlberg, Sergei Nikolajev, Ruben Oganesjan, Vassili Sotško, Svetlana Murašova, Anu Järv, Merike Kiisla, Aivar Pintsaar, Kadri Andresen, Marju Jallai, Reet Pikk, Ene Jõearu, Lüüli Karise, Krista Ühtigi, Sirje Kivistik, Ülle Soll, Maiu Leisner, Elo Kõomägi, Merike Enniko, Kaja Torm, Maret Jaanson, Tiina Kaganovitš, Svetlana Sarakova, Alla Zubakova, Margarita Klimova.

«Dekaanide allee»

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

«Alla-viiekümnesed mehed lähevad mulda kärutama, vanemad jäävad puid istutama,» hõikas 29. aprillil lõuna paiku juubelitööde staabi ülem Rein Pullerits Kuradisilla otsalt. Nõnda saigi: Toomele vahtraalleed istutama tulnud dekaanid ja prodekaanid jaotusid kaheks, ja vaat' missugune ebaharilik pilt sealt Kuradisillalt siis avanes: siin on arstiteaduskonna mehed eesotsas dekaan prof. Lembit Allikmetsaga mantlid seljast visanud ja tööjärjega juba mitmenda puu juures; seal kärutab soliidses hallis ülikonnas matemaatikateaduskonna dekaan dots. Mati Kilp mäenõlvakust turbamulda üles, nii et habe lehvib tuules; siin kõnnib nõnda akadeemilise tööväe pärast veidi murelik metsamees oksatangidega ringi, seal tuleb kahe veeämbriga mäest üles ENSV Rektorite Nõukogu teadussekretär Igor Gräzin — jopihõlmad tuules valla ja ehtne koikemõistev filosoofinaeratus näol. Kõrrr, kõristab oma mullakäru mööda ka Rein Pullerits ise, kaabu kuklas ja mapp kaenlas.

Kui puutaimed (või mis taimed — täiskasvanud meestel annab kahekesigi neid paarimeetrisi noori puid vedada!) juba valmiskaevatud aukude juures on, võib ringi vaadata, et kes kus ametis. Siin on ilmselt õigusteaduskonna rahvas, tunnen dekaani dots. Albert Paltseri järgi ära. Seal kehakultuurlased — prodekaan dots. Evald Mäepalu. Majandusteaduskonna esindust juhib samuti prodekaan — dots. Jaan Pikk.

Ilm oli ilus, töö edenes. «Kuule, sina, bioloog, mida teha erosiooni

«Puude istutamine on püha toiming,» ütles rektor Arnold Koop, pannud Toomel Kuradisilla otsa juures mulda noore pärnapuu. Selles toimingus osalesid veel TRÜ parteikomitee sekretär A. Kiris, ametiühingukomitee esimees H. Kabur, prorektorid U. Palm, A. Otstavel, A. Kallikorm ja õppeosakonna juhataja M. Salundi. Ülikooli juhtkonna nimel tänas rektor Metsainstituuti Toomemäel tehtava mahuka töö organiseerimise eest.

AIM UIBO foto

* * *

vastu?» küsib äsja istutatud vahtra juurte ümbert mäest alla pudenevat mulda kinni tampides viks filoloog. «Erosiooni vastu istutatakse puul» vastab teadja. Ühele valges särgislipsus-ülikonnas dekaanile hõikab teine, kaabuga ja heleda kevadmantliga mullakühveldaja: «Oled sinagi endale intellektuaalse töö leidnud!» Tooni tabades vastab esimene: «Vastavalt võimetele!»

Allee üks ots on vana anatoomikumi külje all, teine sisehaiguste haigla tagaukse juures. Sealt leidsin ajalooteaduskonna mehed, nende hulgas dekaan dots. Allan Liimi, kes rääkis, et kunagi oli siin linnamüür. «Sõetorn», «Toomevärav» on ka maas kivisiltidelt lugeda.

Toomel tehtava töö eest vastutab ülikooli poolt dotsendi kt. Toomas Tenno, kellelt kuulsin: «See on nüüd teine suurem istutamine, otsa tegi 17. aprillil lahti rektoraat. Üldiselt olime siiani koristanud vana prahti ja kulu. Mõned kohad olid sellised, mida mitu aastat pole küll puudutatudki.

Puuistutamist juhatab Metsainstituudi osakonnajuhataja Talis Klimberg. Avastatakse, et üks puu on reast veidi väljas. Ümber istutada. «Võib-olla ei...,» jõuab kuulduda, kui Rein Pullerits kohe otsustab: «Mis, pagan, ega siia praaki pole tuldud tegema.» T. Klimberg seisis istikuterivi ühte otsa ja jälgis, et rida sirge saaks. Roheline jopp, roheline müts — isegi joonlaud on Klimbergil roheline. Metsamees.

Tund aega oli möödas. Bioloogid-geograafid ja dekaan dots. Aadu Loog, samuti filoloogid koos dekaan prof. Ago Künnapiga olid juba lõpetanud, ülikooli plaani- ja finantsosakonna juhataja Oleg Andla ja keemikud-füüsikud prof. Vello Pasti juhatusel panid paika viimast puud. Keset tublisti kahanenud mullahunikut toetus labidale üks punase lipsuga mees — TRÜ komsomolisekretär Andrus Lauren. Käru järel vedades, kuid ikka naeratades astus mäest üles Igor Gräzin. Viimased kärutäied mulda TRÜ dekaanide istutatud vahtraalleele.

ENE PAAVER

5. mail oli ajakirjanduspäev

«PRAVDA» 70

1912. aasta 5. mai (vana kalendri järgi 22. aprill), pühapäeva varahommikul ootasid Kunstilise Kirjanduse Ühisuse trükikoja juures Peterburi nelja ajaleheartelli ajalehelevitajad. Ootasid, mil valmib ajaleht, mis kandis Trükiasjade Peavalitsuse väljaandmisluba nr. 3393. Trükikoda, kus ajalehte trükiti, oli üks Peterburi vanemaid (asutatud 1894. a.) ja võimsamaid (üle kolmesaja töölise ja neli rotatsioonimasinat). Öösel oli aga töös paaritunnine seisak ja ajalehekandjad, kaotanud lootuse, et leht sel päeval üldse ilmub, lahkusid. Kui ajaleht valmis sai, (kell oli juba kümme) polnud enam levitajaid. Valmimismure asemele astus levitamismure...

Muretsemiseks aga põhjust polnud. Trükikotta tulid Peterburi tehaste ja vabrikute töölised, kes tahtsid just ise **oma** ajalehte laiali kanda. Oli ju selle ajalehe ilmumist aastaid oodatud. Ja ühe vana trükitöölise sõnade järgi oli «... lausa auasi ajalehte oma sõpradele viia».

Ajalehe «Pravda» esimene number ilmus 60 000-lises tiraažis ja kuulutas üle kogu maa uue aja algust. Ajaleht sai esmakordselt rahva sõnaks, rahva teo ja tahte peegeldajaks.

1914. aasta aprillis Krakovis kuulutati «Pravda» 1. numbri ilmumispäev töölisajakirjanduse päevaks. Kogu meie ajakirjanduse päevaks.

70 aastat tagasi kirjutasid «Pravda» esimeses numbris Kirovi tehase töölised: «Meie tahame, et ajaleht saaks tõe kuulutajaks /.../ Meie tahame ajalehele kirjutada oma elust ja tööst.» Sellest usust ja tahtmisest sai «Pravda» sündida. Ja hoida läbi revolutsiooni-, sõja- ja ülesehitusaastate oma tähendust ja tähtsust sellisena, et võime öelda:

«Täna, seitsekümmend aastat tagasi».

AJAKIRJANDUSTEEMA KIRJANDUSMUUSEUMI KEVADSESSIOONIL

26. ja 27. aprillil toimus Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi IV kevadsessioon. Ettekandeid oli ühtekokku 13, seekord kolmest ainevallast: rahvaluule, kirjandus ning esmakordselt päevakava iseseisva osana ajakirjandus. Ajakirjandusteemalisi ettekandeid oli kolm, esinejateks TRÜ žurnalistikakateedri noored ajakirjandusuurijad.

Diplomand **Tiit Matsulevits** rääkis mõnedest uuematest teoreetilistest aspektidest kaasaja massikommunikatsiooni uurimisel: Jürgen Habermasi avalikkuse-kontseptsioonist, avalikkuse ja massikommunikatsiooni suhetest.

Žurnalistikakateedri õppejõu **Krista Muldma** ettekande teema oli «Spetsialiseeritud ajakirjad «Noor-Eesti» ja «Lendleht» kultuurielu peegeldajatena». Kuigi see ettekanne jäi kaalukail asjaoludel ära, võis siiski ka teeside põhjal saada pildi spetsialiseeritud ajakirjade tekkimisest, nende olemusest, «Noor-Eesti» ja «Lendlehe» programmist, seisukohtadest kultuuriküsimustes, kohast ajakirjandus- ja kultuuripildis aastail 1910—1911.

Elava mõttevahetuse eesti ajakirjanduse ajaloo ülevaateteose koostamise võimalusest ja perspektiividest tekitas õppejõud **Epp Weinrauchi** ettekanne eesti ajakirjanduse ajaloo uurimise probleemidest kaasajal. Sellealane uurimistöö on jõudnud järku, kus saab ja tuleb hakata kogutud materjali ühtsetel teoreetilistel alustel süstematiseerima ja üldistama, olemasolevat tervikuks siduma.

Indrek Toome

ŽURNALISTIKA-OSAKONNAS

on jätkunud traditsioonilised kohtumised. Õppejõudude ja üliõpilaste ühisel koosolekul esines **EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome**, kellele esitati hulgaliselt üldisemaid ning kitsamaid — Tartut puudutavaid — küsimusi. Avameelne ning elav vestlus jääb osavõtnuile kindlasti kauaks meelde.

Kateedri õppejõududega kohtus **EKP Keskkomitee agitatsiooni- ja propagandaosakonna juhataja asetäitja Toomas Leito**, kes vestles ideoloogiatöö aktuaalsetest probleemidest.

TOOMAS VOLMERI foto

«PÕLLUMAJANDUSE AKADEEMIA» 25

«... Sa pead olema nagu meie üliõpilane ise — energiline ja operatiivne. Sa ei või sallida pikka juhtkirja ega halba üldsõnalist moraali... Kui Sa, ajaleht, tahad meiega rääkida nagu sõber, siis pead tulema meie juurde ja seda, mida räägid, pole Sul vaja otsida portfellist.

Sa pead meiega olema kõikjal, pead aitama meid õigel ajal tõusta ja loengule minna, kuid pead koos meiega tulema ka tõbusale tudengiõhtule ja õhtusele Toomemäele.

Su nägu peab olema täis rõõmu ja huumorit. Su vaim peab olema terav ja süda soe.

Ole lühike, lõõv ja sädelevl»

E. UNIVER,
Maakorralduse osakonna IV k.

* * *

Palju oli neid, kes 27. aprilli õhtul EPA klubisse tulid oma ajalehe pärast. Meenutati oma lehetegemist, kolleege, öeldi hulganisti õnnitlusi ja häid soove praegustele EPA ajakirjanikele. EPA rahvas peab oma lehest väga palju, ta hindab seda inimese- ja maalähedasena. Tuleb täiesti nõustuda «PA» 1. numbris (ja ka selle loo alguses) trükitud tudengisoovidega aastast 1957. Eesti ainuke kõige põllumajanduslikum, aga samal ajal ka veel tudengileht on püüdnud jõuda oma lugejani. Sellele on palju kaasa aidanud ülikoolgi. Praegused EPA ajakirjanikud toimetaja Milvi Vajakas ja korrespondent Tiina Sarv on TRÜ-s ajakirjanikuks õppinud. Milvi Vajaka esimene töökoht oli kogunisti ülikoolilehe toimetus.

VÄÄRT KAASTÖID, AGARAID ABILISI, JÕUDU KOLLEEGIDELE! ÕNNITLEME!

«TRÜ»

KAS PRESSIKLUBI SÜND?

Raekojakella kuus lööki. Ehk ikka tulevad? Lehes oli märge, jätsime selle ka komsomolikomiteesse ja peahoone fuajeesse. Evel hakkas komitee koosolek. Raivo ruttas teatrisse. Esietendusele. Tahaksime ka «TRÜ» lugejat operatiivse teatrimaterjaliga harjutada. Esimesena tuleb Kersti. «Peaksin matkakoolis olema.» Aga ta jääb. Tuleb Endla. «Mis me täna teeme?» «Näis, palju kokku tuleb?» Tuleb veel üks Kersti.

Päeval sirvisime viimast aastakäiku, tegime plusse ja miinuseid. Sellest alustasimegi. Tuleb Enn, siis Imbi. Ja Maire.

Teaduskondade pressisekretäride aastakokkuvõte näeks hästi lühidalt välja niisugune: toimetus kiidab arste, filolooge, keemikuid, biolooge, geograafe, matemaatikuid ja juriste, majandust. Laita tuleb neid teaduskondi, kus vaatamata korduvatele meeldetuletustele pole suudetud pressisekretäri leida või tööle panna: ajaloolased, füüsikud ja kehakultuurlased. Kes mida kirjutanud on, sellest on saanud lehest juba lugeda. Toimetuse esimeseks nõudmiseks oli teaduskonna info, kopsakamate asjade kallale jõuab veel minna. Ja jõuab muudki teha. Oleme teinud ühe käigu üle Ülikooli tänava «Edasisse» ja trükikotta, kus pressiklubilasi tutvustas leheprobleemidega Mart Kadastik ja trükikojapoolset lehe valmimist näitas Ellu Tusti. Oleme istunud hilisõhtuni toimetuses ja arutanud lehte, teaduskondadevahelisi suhteid, moodi ja tudengit ja ...

... kui läheksime koos teatrisse
... ja Toomele puid istutama,
... vaatame, kuidas meie oma ajaleht trükikojas valmib,
... kes suvel malevasse läheb?
... ega sõpruspäevade ja levimuusika päevade ajal teaduskonna piletijagajad oma pressisekretäre ära unustanud?
... kas pressisekretär saab õigel ajal teada komsomolibüroo koosolekuist?

Ajakirjanduspäevaeelne kokkusaamine toimetuses oli märkamatult kestnud kolm tundi. Toome siinkohal ära nende virkade üliõpilaste nimed, kes on hakanud pressisekretäri rasket koormat vedama: **Kersti Maal (filoloogiat.), Maire Milder (bio-geo), Kersti Laur (matem.), Enn Uus (õigust.), Endla Lõhkivi (keemia), Jaak Aru (arstit.), Imbi Koop (majandust.). Ajakirjanduspäeva puhul tänab toimetus ka Andres Tõnissoni (bio-geo), Ain Tähistet (õigust.), Helina Lead (filoloogiat.) ja muidugi paljusid žurnalistikatudengeid — Hannes Tammet, Ivar Viglat, Vahur Kersnat, Eve Anti (komsomolikomitee pressisekretär), Indrek Udet, Peep Pedmansoni, Teet Roosaart, Ene Paaverit, Halliki Joostit, Madis Jürgenit jt.**

Toimetuse tänu kuulub ka meie headele abilistele, fotograafidele. Meile teevad pilte nii **TRÜ kinokabineti töötajad (Eduard Sakk, Arvo Tenno, Aim Uibo), «Edasi» mehed Vello Marandi, Kaljo Raud ja Malev Toome kui ka Evald Veldemann ja Andrus Salupere**, kes veel hiljaaegu ise tudengid olid. Täname siinkohal kõiki neid, kes lehe valmimisele kaasa aitavad, trükikoja ja garaaži rahvast ning ka neid kuldsete kätega meistreid õppetöökojast, kes meie kirjutusmasinat parandasid.

* * *

Kirjutasid Krista Muldma, Epp Weinrauch, Juhan Peegel ja Varje Sootak.

Korraldajate poolelt

Kas «Tartu levimuusikapäevad '82» õnnestusid, on organiseerijate poolelt alati raske öelda, sest ilmselt on ikka lisada väikseid «agasid». Ent nii esinejad kui külalised-pealtvaatajad on ELKNÜ TRÜ komitee ja noortemaja «Sõprus» korraldatud muusikaüritusega rahule jäänud.

Muusikamehi on aplausidega vääriliselt ja õiglaselt tänatud.

Organiseerimiskomitee tänab neid, kes ei pidanud paljuks tulla Taaralinna RÄT «Vanemuise» lavale sel aastal juba 4. korda. Meeldiv, et kõik grupid olid Tartus lavaletulekuks spetsiaalselt valmistunud.

Tänusõnu tuleb lausuda auväärsele teatrile ja tema personalile. Oli ju kontserdisaali pool alates neljapäeva õhtust kuni pühapäeva õhtuni järjest muusikapäevade päralt.

Samuti täname Tartu Linna RSN Täitevkomitee kultuuriosakonna juhatajat T. Toomemetsa, kes on alati üritust toetanud. ENSV Kultuuriministeeriumilt ja ENSV Riiklikult Filharmoonialt ootaksime ka järgmisel aastal toetavat suhtumist ürituse korraldamiseks.

On veel jäänud nimetamata need, kellele tahaksime öelda kõige soojemad sõnad. Need on organiseerimiskomitee liikmed, kes küll tegutsesid nähtamatult lava taga, kuid ürituse heaks kordaminekuks andsid tõesti oma parima. Organiseerimiskomiteesse kuulusid TRÜ üliõpilased ja teenistujad Ülle Lepp, Urmas Sukles, Jaan Habicht, Margus Lepner, Riivo Kotkas, Sulev Rais, Jaak Tälli, Valev Plato, Urmas Talumäe, TRÜ lõpetanud Rein Lang, Erki Berends, Vambola Tiik; «Sõprusest» direktor Riho Illak ja Riho Paltser; Ulvi Kuusk ELKNÜ TPedI komiteest ja Siim Sillamaa ning Vello Tamm ELKNÜ EPA komiteest.

Loodame, et nii neil kui ka paljudel teistel jätkuks järgmisel aastal tahtmist ja jõudu Tartu viiendate muusikapäevade korraldamise raskustega rinda pista.

VARRI VÄLI,
organiseerimiskomitee esimees

ÜLIÕPILANE JA LOODUS

Loodus-kaitse-seisund

Tunnistan, et kui Tartu üliõpilaste looduskaitseringi vilistlane, praegune ajakirja «Eesti Looduse» vastutav sekretär geograaf Ilmar Kask tarvitas mõni aeg tagasi orienteerumise jüriööjooksu sisu mõtestamisel terminit «jüriööseisund», siis ma korraga ei mõistnud teda. «Jüriööseisund» — kas mõiste mõiste pärast.

Alles nädalapäevad hiljem, kui olin seda sõnamoodustist kandnud alateadvuses, kogesin korraga, et midagi täpsemat ja sügavamat asja olemuse kohta sõnaga ei saagi vist väljendada. Mitte ainult sellepärast, et esimesest jüriööjooksust osavõtjana on mul kustumatuid mälestusi kordumatust õhkkonnast, mis küllap vist on mõjutanud järgmisigi jüriööjooksjaid, vaid pigem sellepärast, et iga uue ühiskondlik-kultuurilise algatuse ideeselgus ning mõjujõud on alati lummavalt võimas.

Arvan, et tutvuse poolest Ilmar Kask andestab mulle mõistevarguse, pealegi mõeldes oma tookordsete võistkonnakaaslaste I. Kase, geograafiakateedri dotsendi Heino Mardiste ja kauaaegse looduskaitseadministraatori Madis Aruja looduskaitsealase põhimõttekindla tegevuse peale aastakümnete jooksul, usun, et Ilmar Kask oleks vist ise ka meie looduskaitseideaalide mõtestamiseks kasutanud sõna «looduskaitseseisund».

Sõna sõnaks, kuid teda seletada on raske nagu seletamatut asja kunagi. Aimu sellest hakkasin saama paar aastakümmet tagasi üliõpilaste looduskaitseringis, ringi pikkadest Uurali- ja stepiekskursioonidest, lõkke- ja telgimõminatest, ringi asutajaliikmete ja juhendaja suhtumistest ning tegudest.

Võib-olla on looduskaitseseisund eetiline suhtumine loodusesse ja kultuurisse, ausus oma põhimõtete rakendamises, teadmistes looduse ja kultuuri ühisvarast, ohutunne ja madal valulävi looduse kasutamise suhtes, perspektiivide nägemine ning optimism — seletamatu seos vastuolulistest nähtustest ja tunnetest, mida võib vist ametlikus keeles tähistada terminiga looduse kaitse.

Aga võib-olla polegi looduskaitseseisundit võimalik võrrelda looduskaitse mõistega. Looduskaitseseisund on pigem looduskaitse tunnetuslik või abstraktne käsitlus, milleta ei saagi vist looduskaitset mõista teoreetiliselt ega rakendada praktiliselt. Või on see käsitlus liiga irratsionaalne, selge asja segaseksajamine? Võib olla.

Tuleksin nüüd tagasi looduskaitseringi juurde, mis oma kahekümne nelja tegevusaasta jooksul on toitnud tuhandet ringi liiget looduskaitseseisundiga, aidanud luua nende hilisemas kutsetöös ideelise selguse looduskaitse üldprintsiipide mõistmises ning rakendamises.

Me võime looduskaitsekuul istutada puid, rookida hoonete ümbrust, raiuda võsa, ajada taga röövpüüdjaid või salakütte, pidada loodusest loenguid ja kirjutada artikleid, tähistada looduskaitsepäeva, nagu me teeme teisigi tuhandeid töid ja tähistame sadu tähtpäevi lihtsalt sellepärast, et niisugune on komme. Me võime teha tuima käsutööd ka looduskaitses ja tähistada looduskaitsepäeva nimeliselt, kuid me võime olla seisundis, kus me ei täida lihtsalt ülesannet või käsku, vaid tunneme loodusele hea ja kasuliku tegemiseks sisemist vajadust. Midagi niisugust, mis ei ole sundus, vaid enesestmõistetav — nagu emaarmastus. Nagu looduskaitseseisund.

UKU ALAKIVI,
Tartu üliõpilaste looduskaitseringi vilistlane

1. Looduskaitsering on püüdnud vahendada ikka kõike uudset. Ja allikad on olnud vahetud. Sellel pildil on ringi teaduslik juhendaja Jaan Eilart NSV Liidu delegatsiooni liikmena Rahvusvahelise Looduse ja Loodusressursside Kaitse Liidu X peaassambleel Indias. Nüüdseks on ta esindanud meie maad juba kuuel peaassambleel. Viimane oli XV Uus-Meremaal.

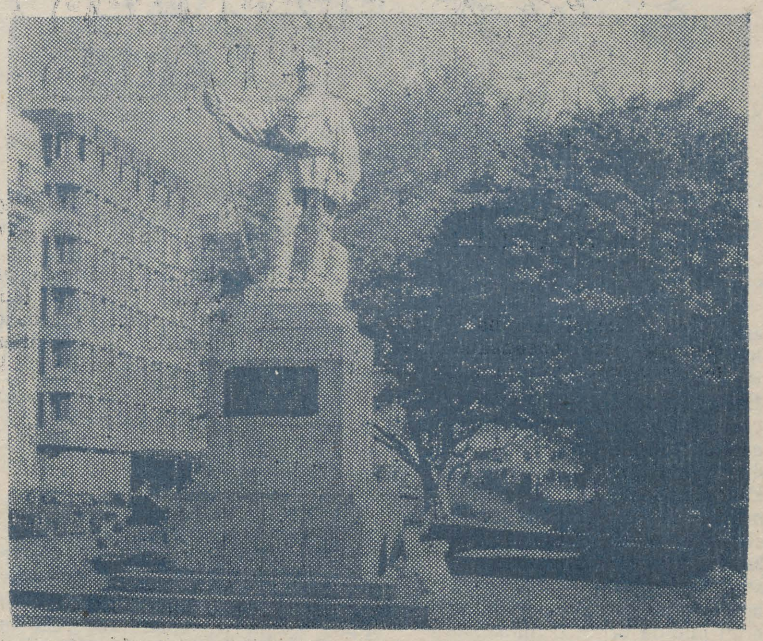

2. ... maal, kust algas Robert Scotti traagiline Lõunanaba-retk ja kus äsjane peaassamblee autasustas tema poega Peter Scotti ihaldatava John Phillipsi preemiaga.

Aatehoidjad

Siinoleva lehekülje loos sõnastab TRÜ majandusteaduskonna lõpetanu, Lõuna-Eesti looduskaitseinspektsiooni juhataja Uku Alakivi midagi väga olulist. Ta püüab formuleerida, mis võis see olla, mille tõttu ühes jaos omaaegses Tartu kõrgkoolinooruses sündis looduskaitseseisund. Aiman, et ta otsib õigeid radu. U. Alakivi, praegune ringi auliige, on liiga pädev, et mitte leida lätteid. Seepärast jääb allakirjutanule lihtsam ülesanne. Tuua näiteid. Nendest, kes varakult tundsid looduskaitseseisundit ja on jäänud seda õpiaegade paleust hoidma läbi tööaastate, erinevatel erialadel.

Sobiks alustada Uku Alakivi enda näitest. Nagu öeldud, ta õppis (ja edukalt) majandusteadust. Pärast ajateenistusest naasmist otsis ta aga töökoha noorukeses Eesti Looduskaitse Seltsis. Oli osakonnajuhataja. Inimestetundja. Sidemetelooja. Ent kodune Tartu kiskus tagasi. Ja nüüdseks on majandusteaduste spetsialist U. Alakivi üks tunnustatumaid looduskaitseinspektoreid vabariigis. Kaaslaseks Tartu looduskaitseringi kasvandik, agronoom ja EPA hiljutine õppejõud Jaak Neerut.

Ringi looduskaitsekontseptsioon on idanenud, võrsunud, lehtinud ja kogunisti uusi harusid andnud paljude omaaegsete ringi osaliste — neid on kokku üle poolteise tuhande — tööde, tegemiste ja mõttejõu kaudu. Mõttejõudu kõige uudse võimendusena teaduses on andnud eriliselt näiteks nimekas ökoloog prof. T. Frey, ringi 3. esimees, on jaganud seda teised teadustesse läinud: bioloogiadoktor K. Kalamees ja rohumaadeuurija, ringi esimese juhatuse väheseid naisesindajaid (1958) V. Hein, kateedrijuhatajaist dotsendid M. Vabar ja H. Mardiste, majandidirektorist bioloogiakandidaat H. Kasesalu ja ajakirjanikust teadlane A. Marvet, ringi 4. esimees. Ringi 2. esimees, varakult manalasse läinud Leonhard Jaansoni järel, Jaan Remmel on Eesti NSV Loodusmuuseumi direktor, 5. esimees Mari Reitalu Viidumäe looduskaitseala populaarne direktor ja temale järgnenud ringi juht Jüri Jagomägi ideekülane vanemteadur — maastikuökoloog. Hilisemaist esimeestest on saanud Väinamere kaitseala juhataja (T. Leito), Alutaguse teenekas looduskaitseinspektor (J. Voist), EPA looduskaitseõppejõud (Ü. Mander), aeromeetodite uurija keskkonnaprognoosis (U. Peterson), on ka tunnustatud keemiaõpetajad Nõos (E. Reissar-Viirsalu) ja Tsirguliinas (H. Aas-Vaga), on botaanikust agrokliima uurija E. Talisoo-Kõiva ja muude erialade väärikad esindajad.

Ent ei tohi piirduda n.-ö. presidenditasandiga. Ringi omainimesed on olnud ja nendeks vilistlastena ka jäänud Lahemaa rahvuspargi asedirektor A. Kaasik ja Eesti Looduskaitse Seltsi Sonda osakonna üldteada esimees M. Urbas, on Matsalu direktor A. Miilmets ja plaanikomitee töötaja V. Müür, on teenekas maaparanduse planeerija ja kuulus mälumängurist ökoloog Ü. Sults ning NSV Liidu esimese maastikuhoolduse peaspetsialisti ameti täitja H. Hallemaa, on metsade ja lindude sõnas ning helis propageerijad F. Jüssi ja H. Relve; äsja luuleraamatuga debüteerinud Baeri-uurija M. Remmel ning kultuuritundlik geograafist kirjamees R. Põder. Arstid H. Koppel, V. Viirsalu, E. Grüntal jt. on jäänud meditsiini ühendajateks loodustõdedega, ajaloolased T. Rosenberg, R. Oras, A. Tering jt. on aina kinnitanud oma kodu uurimissoodumusi, rääkimata hoopiski sellistest kunagistest ringiliikmeist, nagu koduloomuuseumi direktorid K. Kirt ja T. Saarist või vabariikliku koduuurimiskomisjoni liige, projekteerija M. Karmo. Aga rivvi on jäänud ju veel füüsikud P. Kõiva ning R. Laiverik, filoloogid E.-R. Ennuse-Maasik, H. Kattai ning A. Meier-Mody, rääkimata zooloogidest U. Roosimaast (loodusesõprade keskmaja direktor), M. Kaalust (vabariigi ainsa loomaaia direktor), T. Randlast, J. Naaberist, A. Sillaotsast jt., või metsameestest J. Lepikust, T. Täärist, M. Jeeserist jt., või agronoomidest E. Nirgist, M. Mendikust jt.

Lõputult võiks loetleda, jätkata, nimetada. Lubatud olid aga ainult näited. Ja näidetega piirdugem, olles veendunud, et Tartu tudengipõlve ühisringis sugenenud aated, loodushoiuvaimsus, vallutab maad ja südamed. Varsti 25 aastat tagasi sündinu — NSV Liidu esimene üliõpilaslooduskaitsering — ilmus laotusse õnneliku tähe all.

Head looduskaitsekuu algust!

JAAN EILART,
TRÜ keskkonnakaitse komisjoni esimees

3. Eelkõige on aga omandatud Nõukogudemaa looduskaitsekogemusi. Siin, Lapimaa retke ajal, uurib ringi auliige, TRÜ töötaja Kalev Pild (esiplaanil) karjala kase pahklikku dekoratiivsust.

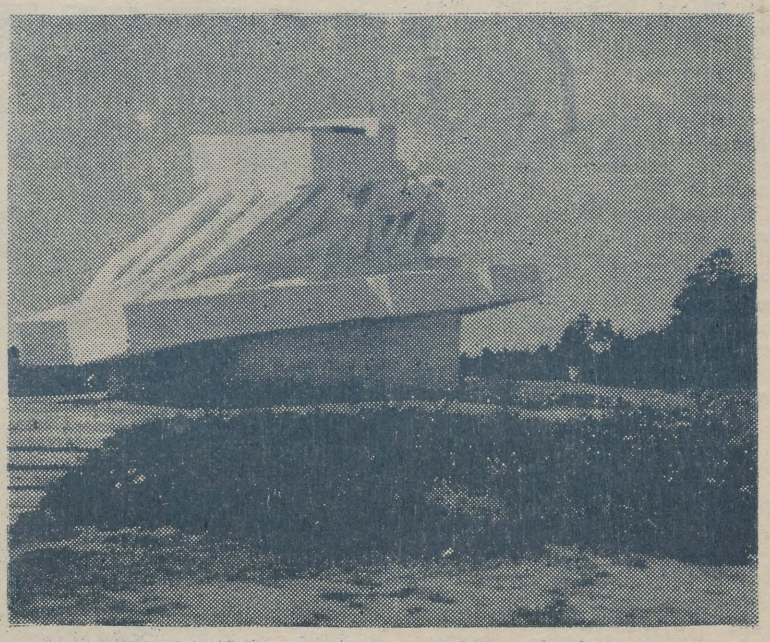

4. Neil käikudel ei piirduta loodusega. Ikka ja jälle on pöördutud meie rahva kangelasajaloo juurde. Tähistagu seda või automonument Laadoga Eluteelt.
JAAN EILARTI fotod

Kodule

Tartu tuntud mured ja kuulsad hädad on teada igale inimesele, kes siin elanud, õppinud või töötanud. Väljaspoolgi tuntakse neid. Põhijoontes on mured tänini püsima jäänud. Võib-olla, et Tartu elanikud ja kasvandikud ei suuda või ei tahagi alati teha midagi peale ... arutamise. Sajandid lähevad ja ikka nagu juhiks linna mingi seletamatult leebe ja flegmaatiline vaim, kes ei soovi elanikke ehmatada.

Olen uhke, et Tartus pole kunagi valmistatud ründama inimest ega loodust. Läbi aegade on Tartus huvi tuntud hinge ja vaimu, ilu ja vormi, elu ja looduse vastu. Siit tuleneb Tartu tuntus ja kuulsus. Arstid, loodusteadlased, filosoofid ja kunstnikud on oma töö hästi teinud ja teevad kahtlemata edaspidigi. Midagi on aga linnal ikka vajaka jäänud. Puudulikkus, poolikus, vähene mure oma kõige lähema ümbruse ja keskkonna pärast — Tartu omapära.

Ajaloos on selgunud parimad variandid linna ja tema komponentide paiknemiseks. Selleks osutus Toome linnuse ja Emajõe sildade eelkäijate vaheline ala ühendusteena Ugala ja Põhja-Eesti vahel.

Aja veeredes on otsimise ja valimise aeg järjest lühenenud. Tihti sundkäike tehes oleme järjest kaugenenud looduse poolt pakutavast, pole viitsinud põhjalikult otsida. Järjest on avardunud ka välismõjurite ring, mille meele järgi linn end ehtima (või rikkuma) peab. Näib veel, et kuulsusrikas minevik on oleviku jaoks üha raskem kandam. Koos 8 meetri paksuse kultuurikihiga on Tartusse ladestunud ka tuhanded elutööd, sajad mõttelennud ja püüdlused. Sügava lugupidamisega nende ees ei saa siiski

(Järg 4. lk.)

... sest ülikooli puhkpilliorkestril tuleb juubelit tähistada. Ikkagi 20 aastat trummi-mürtsu ja pasunapuhumist!

*

1862. aastal sündis Väägveres esimene eesti pasunakoor. Sajand hiljem alustas tänaseni katkematut tegevust ülikooli puhkpilliorkester. Ent esimesed asutamiskatsed ulatuvad hoopis kaugemale. Juba 1948. aastal hangiti ametiühingust saadud rahadega pillid, kuid korralikult asi käima veel ei läinud. 1951. aastal kirjutas «TRÜ»: «Tänaseni ei ole suudetud orkestrit tööle rakendada, mille tagajärjeks on niisugune häbiväärne nähtus, et ülikooli pidulikel koosolekutel pole kunagi kuulda orkestri muusikat.»

Uuesti ja uuesti püüti ettevõtmisele elu sisse puhuda — sõjajärgsetele raskustele vaatamata. Suuremate ja väiksemate vaheaegadega tegutsetigi. Üks suuremaid entusiaste oli siis ametiühingukomitee esimees Endel Laasik. 1961. aastal võttis asja käsile Sulev Kald. Asutati Tartu Noorte Puhkpilliorkester, mis 1962. aastaks kasvas üliõpilasorkestriks. (Keskkooliõpilaste jt. osakaal langes.) Ülikooli klubisse tuldi 1964. aastal. Samal aastal saavutati vabariiklikul taidluskonkursil laureaadi nimetus. Tänaseks on esinetud paljudes Eestimaa paikades, osa võetud paljudest laulupidudest, festivalidest, sõpruskohtumistest. Pikimaks ning kahtlemata ka väga huvitavaks reisiks oli kontsertmatk Saraatovisse. Ollakse kontsertorkester, kuid osaletakse ka *alma mater*'i tähtpäevadel. Viimasel tarifitseerimisel saadi hinnatav II kategooria.

*

● **Ent asjaosalised ise?**

Orkestrivanem Toomas Sepp: «Praegu on hingekarjas 51, neist 44 liiget on tegevad. Proovid on kaks korda nädalas. Koosseis on suuresti Tartu 5. keskkooli vilistlaste abiga moodustatud. Sellest koolist sai mullegi puhkpillipisik külge.»

● **Mureks?**

T. S.: «Muidugi on pillid kole kehvad, ausalt öeldes ei kõlba kassi saba allagi... Eks koolitöö puhul ole esinemisteks, sõitudeks jm. vajalike vabastustega sekeldamist ja õiendamist...»

● **Kui pillid on kehvad ja ette tuleb muidki sekeldusi, mis siis ikkagi orkestrit koos hoiab?**

T. S.: «Seda on raske öelda. Peaks vist kõigi käest küsima. Ilmselt on üks põhiline moment see, et asi tuleb enese jaoks lihtsalt huvitavaks teha. Siin on suur osa orkestri juhatuse organiseerimistööl...»

Muide, Toomase kohta veel niipalju, et tema pärast teistel pillimeestel närutada ei tule. Möödunud suvel, üliõpilaste laulupeol, asendas mees peadirigenti. Taktikepi hoidmine tuli päris toredasti välja, nagu räägivad pealtnägijad.

● **Kuid mis siis ikkagi neid koos hoiab?**

Mõtteid ja arvamusi oli igasuguseid. Arvati, et päris ühtset, oma mõtte ja teoga kollektiivi siiski veel pole. On ju liikmeid tõesti üsna palju ning pealegi pole alati kõigil võimalust proovile tulla, osa käib hoopis harva. Ent arvan ka vastupidist. Naivistlik resümee oleks järgmine: pilli juurde tõmbab, sest

✻ see aitab lõdvestada, pingest vabaneda; emotsionaalne kontakt pakub küllaldaselt «ajuvabadusi»,

✻ noodid ei tohi ununeda samuti nagu pillimängki,

✻ see kõik on lihtsalt väga tore!

● **Mida arvab asjast majaperemees, kellel, tõsi küll, praegu veel korralikku valdust pole, nagu puhkpilliorkestrilgi pole remonditavas klubis oma ruume — TRÜ klubi direktor Heino Variku:** «Esmaselt seostuvad selle muusikaga pidupäevad. Ega neil puhkudel ju ilma läbi saa. Kollektiiv on oma tööd teinud tipp-topp. Jant on muidugi pillidega. Need on tõesti kehvad. Saime küll uue komplekti juurde, aga see veel ei päästa. Oleks tarvis Tšehhi pille. Praegu hellitame lootust mõned eksemplarid saada.»

● **Mis viiks tippu või vähemalt selle poole?**

J. V.: «Kõigepealt muidugi täielik ja kvaliteetne instrumentide tase, sellest tuleneks juba edasine parem mäng jne. Tähtis on ka juhatuse aktiivsus.»

Aga tunnistagem ausalt — puhkpill pole popp. Mõni aasta tagasi oli vabariigis kaks üldhariduskooli, kus nn. pasunakoorid tegutsesid. Praegu on olukord pisut parem, nüüd on see arv 17. Puhkpillimuusika tänasel rokikaruselli pöörlemise ajal noori just massidena kokku ei tõmba. Mida teha? Pillid nurka visata!?

Sissejuhatuseks andis **dirigent Sulev Kald** radikaalse, eht pasunapatriootilise vastuse: «... ei ole tõesti nii popp kui Soomes, Lätis, Leedus. Ehk on põhjuseks publiku vaimne mahajäämus, maitse muutumine. Aga ka mängijatepoolne mõningane mahajäämus: kehvad pillid, nõrk mänguoskus. Asja katkijätmist, nurkaviskamist küll pole. Momendil on perspektiiv meie puhul kasvõi selleski, et pidulikel sündmustel meieta lihtsalt läbi ei saa...»

Ants Viiklepp, nootmeister: «Näen väljapääsu repertuaari pürgimises estraadimuusika poole. Praegu aga poleks selleks lihtsalt taset. Põud on ka nootide hankimisel. Küll aga võivad meie trummitüdrukud liikumiselementide sissetoomisega mängu nii mõndagi uut pakkuda. Üliõpilaslaulupeol kinnitas seda leedulaste kogemus. Kõigele vaatamata arvan orkestrit praegu tõusuteel olevat. Kui kolm aastat tagasi tulin, siis oli asi kesisem. Mis ebapopulaarsusse puutub, siis on kindlasti ka üheks põhjuseks meie sõltuvus pillidest. Siit tuleneb edasi küsimus — kes finantseerib? Edasi juba sellised pisiasjad, nagu tassimine, transport jne. — on nad ju pahatihti kenad kolakad, tassi ja tiri et nahk märg. Aga võtame mõne laulukoori — kõik hoopis lihtsam, vaja ainult vormi ja laulu- häält. Meil aga pille, vormi, pillimänguoskust...»

● **Kõrvaltvaatajale võib pasunapuhumine tunduda ehk pisut ebaesteetilisena — muudkui higista ja tatista toru kallal...**

A. V.: «Palehigis puhumist nagu küll pole. Kui, siis ainult päris alguses... Tegelikult on see rütmiline hingamine ja lihaste töö.»

*

● Kõik kokku?

Dirigent Sulev Kald: «Minu elu oleks kindlasti palju vaesem, kui ma noorte inimeste keskel ei tegutseks. Siin liigub palju huvitavaid ideid ja värskeid mõtteid. Kõidab ka muusika oma võlu.

Puhkpill võimaldab ju mängida õues, toas, käies, istudes... kus iganes soovid...»

Käesoleval õppeaastal on olnud 19 esinemist. Aga kogu 20 aasta jooksul on neid olnud mitusada ja veel rohkemgi. See viimane tähtsustub aga niivõrd, et tuleb põhjendatult öelda — kõik muu võib olla, puhkpilliorkester peab olema! Peab olema ka järgmistel kümnenditel, mil ülikoolis puhkpillimuusikat tehakse.

Nii et torud sirgu ja trumm lõhki!

IVAR VIGLA,
žurnalistika II k.

VAHUR KERSNA joonistus

Tule juubelikontserdile laupäeval, 8. mail kl. 18 aulasse.

Helist kõrvetamata ei pääsenud

(Algus eelmises lehes)

Noorukestest gruppidest astus kõige esimesena publiku ette **«Hetero»** Võrust. Kuulutustel tutvustatakse end *heavy rock*'i ansamblina. Selle heliga püüti ka seekord lavale minna. Kahjuks lõppes asi fiaskoga: tehnika vedas alt. Saali ei jõudnud kaugeltki mitte ansambli «AC/DC» repertuaarist mängitud jõuliselt brutaalsed lood, vaid hoopis midagi laialivalguvat, ebapuhast. Kahju. Asi iseenesest nii kehv ju polnudki. *Grupi trummar* **Andres Neissaar:** *«Praegune koosseis on koos 1980. aastast. Kodus oleme üsna au sees. Seepärast ei taha leierdavaks muutuda, püüame mängida üks kord kuus, peamiselt tantsuks. Seekordne esinemine andis palju kogemusi, vaatamata sellele, et kõik hästi ei laabunud.» See stiil vääriks igatahes tähelepanu. Praegu pole Eestis ühtki kõrgtasemega gruppi, kes seda tänuväärset suunda viljeleks. Tuleb jääda ootama neid lavadele läbimurdjaid, kes praegu veel sirmi taga proovi teevad. Eks aeg anna arutust.*

* * *

Karge roki sügavamaid püüdlusi tõi kuulajani ansambel **«Terminal»** Tallinnast. Möödunud suvel Saaremaa rokipäevadel näidati end heast küljest. Eriti äratas tähelepanu solist Urmas Vare, kellelt ainuüksi juba kuju järgi tasuks loota äärmiselt stiilset esinemist, rääkimata kähekäredast ja pingestatud häälest. Grupi liidri Endel Jõgi palad olid väljapeetud, kantud täpsest ansamblitunnetusest. Muusikas püüti jätkata suuna ürgisa «Led Zeppelini» kuldseid traditsioone. Kahju ainult, et lood ei võimaldanud Urmas Varel oma häält täiel määral näidata. Mõningasi viperusi viskas ka aparatuur, mida E. Jõgi ise oli sunnitud tunnistama.

* * *

Veidi lava*show*'dest. **«Fix»** uues kuues ja uues kvaliteedis. Nagu ikka hiilgas Silvi Vrait, ka Viktor Vassiljev ja Vello Toomemets näitasid end uudsest küljest. Veidi labaselt mõjus Viljo Tamme lavanali — liiga odavalt ei tasu populaarsust võitma tulla (see käib mõneti ka teiste ansamblite lavanaljade kohta). **«Rentaablus»** ei mõjunud enam värskena. Hoopis paremat taset näitasid **«Kontor»** ja **«Kukerpillid»**, aga neiltki on paremaid naljanumbreid nähtud. *«Sajaprotsendiliselt ei läinud ükski* show *korda. «Kukrite» soust oli kõige stiilsem. Olen näinud, kuis «Kontor» on publiku käpuli naljatanud, stiin aga ainult kordas end. «Fixi» avastasin uuesti ja pean neid «Kontoriist» paremaks.» Nii arvas Olav Osolin.* **«Salong»** tuli lavale väga suure koosseisuga — peaaegu pooled Tartu Muusikakooli õpilastest olid kaastegevad. Head nalja ei olnud, aga üks hea lugu oli — Tonio Tamra / Jüri Üdi «Kolimine». Hüppeline pizzicato, huvitav melooodia ja kaunis orkestratsioon võeti soojalt omaks.

Nevil Blumberg näitas, et kui kitarril süntesaator taga, saab päris mõnusaid helisid levitada.
ANDRUS SALUPERE foto

«Magnetic Bandi» ei soosinud hiline esinemisaeg, aga Gunnar Graps näitas kõigest hoolimata oma ekspressiivset esinemisoskust. Heli küll päris puhas polnud, aga ansambli hüplemist laval oli üsna kena kaeda.

Pakuti spontaanset, elavat musitseerimist. *Show* ja ekspansiivsus ei olnud enam omaette efektitsemine. See oli lihtsalt olemine muusikas, mis taotles seekord ilmselt juba nii vaimset kui ka füüsilist katarsist. «Magnetic» suutis seda eneses, kuid inimmass saalis ainult plaksutas elavalt kaasa. Enamaks oldi tõesti liiga väsinud. Kui keegi Grapsi irooniliselt iluvõimlejaks nimetab, teeb ta seda pisut valesti — pigem on tegemist ikkagi muusikuga, kes oma füüsise arendamist paljuks ei pea. Kehalise kasvatuse tunnis pole teda eriti raske ette kujutada... Vastupidiselt mõnele teisele. Helides olemist ei saa veel tsirkuseks nimetada...

* * *

«Lõpp on vaikus,» ütles Heino Seljamaa meeletut maratoni lõpetades. Vaikust oli tarvis küll, sest kõrvad olid juba rõõmsalt väsinud. Muusika — see on taaselustatud mälestused. Küllap jätkus igale midagi, kõrvetamata ei jäänud keegi.

Meie rokk on jõudnud lapsekingadest küpsusepertoodi. Kunagised maa põhja sarjatud kitarristid on jäänud, läinud edasi, saavutanud edu. Nendega arvestatakse. Esinemised, menu, turneed mööda Liitu, heliplaadid, filmid. Meil on kõrge tasemega gruppe, suurepäraseid muusikuid. On oma muusikaline olustik. Ja nagu ütles muusikapäevade külaline, muusikateoreetik, kriitik ja ajakirjanik Arkadi Petrov: «Baltikumi hea maine NSV Liidu levimuusikas on tuntud ja rahuloluks peaks teil tõsist põhjust olema.»

IVAR VIGLA
HANNES TAMME

Kodule

(Algus 3. lk.)

märkimata jätta nende kohatist prevaleerimist tänapäeva, murede ees.

1929. aastal ühendati esimene maja linnas veevarustuse ringsüsteemi, Emajõge on ühekülgse ringsüsteemina alati kasutatud. Omal ajal võitles G. F. Parrot Toomemäe pargiks muutmise eest ja võitis. Praegu kirjutavad Tartu teadlased linnade haljastusvööndeist, puhke- ja kompensatsioonitsoonidest ja paljust muustki. Tartu esimese linnageograafilise käsitluse asemele pole aga meil veel midagi pakkuda. Samal ajal on Tartu kasvandikud igal pool mujal nõu andnud ja soovitusi jaganud. Tahtmatult tekib võrdlus ülikooli uue raamatukogu akendega. Kitsad nagu nad on, lähedale ei saa sealt näha. Kauguse kasvades avardub ka horisont. Andestatagu need hüpped, aga kõik eelnev näib omamoodi mõjuvat. Sattudes Tartusse elavad paljud läbi mingi antipaatia- ja võõrastustunde. Enamasti see tunne möödub. Kes varem, kes hiljem leiab ka Tartus armast ja omast ning esialgne võõrastus tundub noorusliku meelepuhanguna.

Ja kui siis seistes Toomel või laskudes alla Emajõe orgu, tundes linna oma peopesal, avatuna ja tajutavana kõigi meeltega, siis tulevad pähe hoopis teised mõtted. Siis ei soovigi siia enam uusi sildu ega raudteejaama, siis pole vaja asfaltkatteid ega väljaehitatud kesklinna.

Kõik sinu pahed tunduvad voorusena. Iga päev tuttava pulsiga, iga päev paar pilku Emajõele, ikka tuntud näod, helid ja lõhnad. Kohustus, aukartus mineviku ees. Akadeemilisus, mõttepinged õhus rippumas.

ANDRES TÕNISSON,
Tartu üliõpilaste looduskaitseringi esimees

Õppejõud ja teenistujad!

TRÜ ametiühingukomitee kutsub usinalt kaasa lööma tervisespordiüritustel.

Orienteerumisneljapäevakutele väljub buss Kingissepa t. võimla eest kl. 16.30. Sealsamas on väljas ka neljapäevakute plaan. Kahel neljapäevakul — 6. mail Peedumäel ja 27. mail Vorbusel ootab stardi juures kella 17.30-ni õppejõud Milvi Kivistik, et minna koos orienteerumisõppusele. Võtame kaasa lapsedki ja õpetame ka nemad orienteeruma.

Ujumispäevad on teisipäeviti, s. o. siis 18. ja 25. mail kell 18 «Dünamo» ujulas. Tulge ka sinna kindlasti koos lastega. Emadele ja isadele jagatakse teadmisi ujumise algkursusest. Õppejõud Tiit Siigur viib läbi näidistunni «Õpeta oma laps ujuma».

Tennisekursused toimuvad 20.—30. maini, juhendab vanemteadur Avo Roosma. Soovijatel palume registreeruda spordiklubis 15. maini. Kaasa võtta oma tennisevarustus.

Täiendavat informatsiooni saab TRÜ spordiklubist Silvi Leedilt.

KAJA KEEMAN,
ametiühingukomitee spordikomisjoni esimees

TÄHELEPANU!

Ajaloo- ja filoloogiateaduskonna raamatukogu (Kingissepa tn. 15a) ruumide remondi tõttu saab koju laenutatud kirjandust tagasi tuua ja lahkumislehtedele allkirju **teisipäevast neljapäevani kl. 10—15 III korrusel (hoidla).** Sissepääs vasakpoolsest trepikojast.

NB!

Järgmine «TRÜ» ilmub neljapäeval, 18. mail 2-leheküljelisena. Täna ilmub ka «TTÜ».

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1518. MB-05480.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (1300) Neljapäeval, 13. mail 1982 XXXIV aastakäik

ANDRUS LAUREN esindab TRÜ komsomoli ÜLKNÜ XIX kongressil

«Praegu on ootusärevad päevad. Igapäevase töö juurest tuleb end pisut ümber lülitada ja mõelda Moskva suursündmuse peale. Kongress toimub 18.—21. maini. Eesti NSV delegatsioon sõidab Tallinnast ära juba sel reedel. Iga eemalkäik annab midagi, paneb mõtlema senitehtule. TRÜ komsomolitööst on teistele palju kõnelda, aga loodan kuulda ka, kuidas üht või teist probleemi mujal lahendatakse. Hiljaaegu kohtusin Leningradis TRÜ teaduspäevadel Leningradi RÜ komsomolikomitee sekretäriga.

Põhjalikumalt valmistun esinema üliõpilasnoorsoo sektsioonis teemal «Ametiühingu ja komsomoli ühised töövormid». Räägin selles õpperühmadevahelisest konkurss-ülevaatusest, internatsionaalsest spordimeditsiiniosakonnast, üliõpilasperekondade probleemidest (meil valmib neile ühiselamu, aga praegu puudub veel selle n.-ö. õiguslik režiim), EÜE perekonnarühmadest jm. Ametiühingul ja komsomolil pole mõtet paralleelset tööd teha, vaid koostööd. Arvatavasti toimub palju sisukaid ja toredaid kohtumisi, üritusi, kontserte jm.»

MINISTRI KÄSKKIRI

Rahvusvahelise muuseumipäeva puhul avaldati NSV Liidu KKEH ministri käskkirjaga kiitust TRÜ klassikalise muinasteaduse muuseumi juhatajale Õie Utterile, kes kõrgkoolide muuseumide teaduslik-metoodilise nõukogu liikmena on oskuslikult koordineerinud kõrgkoolide muuseumide tööd, juhtinud kvalifikatsiooni tõstmist ning andnud metoodilist abi.

REKTORI KÄSKKIRI

Seoses rahvusvahelise muuseumipäevaga avaldas rektor kiitust TRÜ ajaloo muuseumi direktorile Ela Martisele ja osakonnajuhatajaile Mare Viiraltile, Elli Jaskale ning Leili Kriisile.

EKP TRÜ komitees

● 4. mai koosolekul võeti NLKP liikmeks Leho Kivima (maj. V k.), Ester Rootslane (majandust. insener), Varri Väli (geogr. V k.), Jaanus Kiili (zooloogia kat. stažöör-uurija), Kalle Hansen (eksperimentaalfüüsika kat. stažöör-uurija) ja Viktor Abramov (matem. aspirant) ning liikmekandidaadiks Andres Ihermann (füüsika V k.) ja Aimar Altosaar (psühhol. V k.).

● Suvemaleva komandör Aare Kruuser ning komsomolikomitee EÜE asesekretär Tarmo Salumaa andsid ülevaate suvemaleva ja EÜE rühmade komplekteerimisest.

● Laupäevakustaabi ülem Jüri Tapfer tegi kokkuvõtteid leninlikust laupäevakust.

● 10. mai koosolekul võeti NLKP liikmeks Ülle Aju (õigust. IV k.) ja liikmekandidaadiks Jaan Toomepärg (õigust. IV k.).

● Teadusprorektor Ants Kallikorm tutvustas teadustöö juhtimise ja organisatsioonilise töö täiustamist TRÜ-s.

● Kehakultuuriteaduskonna dots. Arved Vain informeeris NSVL 60. aastapäeva ja ülikooli juubeli tähistamise üritustest.

Saadikukandidaadid ülikoolist

Esmaspäeval esitasid ülikooli töötajad ja üliõpilased aulas oma saadikukandidaadid 20. juunil toimuvate kohalike nõukogude valimisteks. TRÜ-d soovitakse esindama üliõpilased Anu Saarne (matem. III k.), Ain Kabal (õigust. II k.), Kadi Liik (ajal. III k.), Andres Kaskman (KKT II k.), õppeprorektor prof. Uno Palm, kateedrijuhatajad professorid Kadri Gross ja Harald Peep, dotsendid Mait Miljan ja Kalle Nigola, ÜMPI direktor Laur Karu ning TRÜ vilistlased EKP Tartu Linnakomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja Kalle Merusk, Tartu Linna RSN Täitevkomitee sekretär Tõnu Anton ja linna rahvakohtu esimees Uno-Peeter Rahi. Hääletati ka kandidaatide usaldusmeeste poolt.

Teaduspäevad Leningradis

Leningradi RÜ peahoonesse 26. aprilli keskpäeval sisenenud TRÜ delegatsiooni esmamuljeks oli elav huvi, mida tunti rektoraati suunduvas galeriis juba nädalapäevi eksponeeritud TRÜ juubelinäituse vastu. Väljapanekuid uudistasid õppejõud ja üliõpilased, neid jäädvustas prožektorite valguses Leningradi TV. Kohtumisel rektori kabinetis tutvustati LRÜ ajalehte «Ленинградский университет», milles oli juttu TRÜ juubelist. 23. aprilli numbri esiletõstetud küljel on TRÜ peahoone suur foto juubeliembleemiga, millele järgneb rektori prof. A. Koobi ulatuslik juubelile ning Tartu ja Leningradi ülikoolide teadussidemetele pühendatud artikkel.

Kell 16 koguneti LRÜ ajaloolisse Petrovski saali avaüritusele — LRÜ nõukogu pidulikule istungile, mis oli pühendatud TRÜ 350. juubelile. Istungi avas LRÜ prorektor prof. A. Malinin, kes tervitas soojalt külalisdelegatsiooni. Pikema ettekandega «Tartu ülikool 350-aastane» esines TRÜ rektor prof. A. Koop. Lühiettekannetes käsitlesid meie ülikooli poolt prof. L. Stolovitš Tartu ja Leningradi ülikooli koostööd humanitaarteaduste arendamisel (vt. «TRÜ» nr. 14 k. a.) ning prof. H. Trass Tartu ülikooli botaanikute teadussidemeid Peterburi TA ja NSVL TA erialakaaslastega. Vastuvõtjate poolt esitati LRÜ ajaloolaste J. Margolise ja G. Tiškini ühisettekanne Leningradi ja Tartu ülikoolide revolutsiooniliste sidemete ajaloost. Kahe ülikooli astronoomide koostööst ja W. Struve osast selle algatajana kõneles LRÜ professor V. Ivanov. Istungi lõpul kandis LRÜ prorektor prof. L. Seleznjov ette ja andis rektor prof. A. Koobile üle LRÜ nõukogu piduliku aadressi, vahetati kingitusi ja meeneid.

Süüdati küünlad rektor G. F. Parroti haual.

EDUARD SAKI foto

Pidulikule istungile järgnes LRÜ aulas TRÜ Akadeemilise Naiskoori kontsert V. Uibopuu dirigeerimisel. Solistina oli kaastegev dots. O. Prinits, klaveril saatis A. Russak. Meeleoluka ja väga soojalt vastu võetud kontserdi lõpus kõlas esmakordselt avalikul ettekandel prof. L. Schotteri heliteos dots. V. Adamsi sõnadele «Ood Tartu ülikoolile», mille sooloosa kasvab üle koori *Gaudeamuseks*. Viimasega haaras V. Uibopuu kaasa ka publiku, millest suure osa moodustasid meie naiskoori sõpruskoori — LRÜ Akadeemilise Koorikapelli lauljad.

27. aprilli hommikupoolikul käidi teaduskondades ja TA instituutides. Prof. A. Künnapi kohtumisel filoloogiateaduskonna dekaani ja kateedrijuhatajatega olid teemaks TRÜ ja LRÜ teadlaste sidemed filoloogia alal; toimus nõupidamine fennougristika-alase koostöö küsimustes. Prof. V. Palm käsitles keemiateaduskonnas dekaani ja kateedrijuhatajate osavõtul koostööd füüsikalise ja orgaanilise keemia valdkonnas. Prof. L. Stolovitš kohtus eetika ja esteetika kateedri töötajatega, kõne all olid tänapäeva esteetika aktuaalsed probleemid. Prof. H. Trass jõudis käia nii NSVL TA V. L. Komarovi nim. Botaanikainstituudis, mille geobotaanika osakonnas olid arutlusel ühisuurimused 1982—1985, kui ka LRÜ geobotaanika kateedris, kus vahetati kogemusi teadus- ja õppetöö organiseerimisel.

Pärastlõuna oli pühendatud Tartu ülikooli professorite ja kasvandike, hilisemate akadeemikute mälestuse austamisele. Rektor G. F. Parroti haual Smolenski kalmistul kõlas TRÜ Akadeemilise Naiskoori laul ja prof. Ü. Lumiste mälestussõnavõtt. Hauale asetati lillekorv sellekohase lindiga, põlema jäid naiskoori poolt süüdatud küünlad. TRÜ professorid meenutasid oma sõnavõttudes teisi samale kalmistule maetud Tartuga seotud teadlasi. Naiskoori laulu saatel siirduti lilledega nende kalmudele. Tseremoonia lõppes eesti esimese silmapaistva keelemehe F. J. Wiedemanni haual kauaks hardana meeldejääva mälestusseisakuga.

Seejärel siirduti Pulkovosse NSVL TA Peaastronoomiaobservatooriumisse. Sealses konverentsisaalis toimus tseremoonia, kus tervitustega esinesid observatooriumi teadussekretär J. Vitinski ja TRÜ delegatsioonist prof. Ü. Lumiste. Observatooriumi kollektiivile kingiti graafiline leht, millel on kujutatud W. Struwe tähetorn Tartus ja sellega praegugi veel liituv «Struve maja». Leningradi päevade lõpul käidi W. Struve haual astronoomide kalmistul. Kõlas naiskoori laul ja hauale asetati TRÜ mälestuslindiga lillekorv.

Leningradi ajakirjanduse, raadio ja televisiooni vahendusel jõudsid teaduspäevad ja TRÜ eelseisev juubel ka linnarahvani. Ülikoolipooleks lugupidamisavalduseks linnale oli prof. rektor A. Koobi visiit Leningradi RSN Täitevkomitee kultuuriosakonda ja TRÜ mälestuskingituse üleandmine.

ANTI PAJU

NSVL 60

Tudengisidemed

Kui Tartus oli tõusmas levimuusika laine, käisid keemiatudengid koos TPI kolleegidega Vilniuses.

Keemiaosakonna komsomolisekretär Kaupo Mätas: «Tahtsime luua tihedamad sidemed Eesti, Leedu ja Läti keemiaüliõpilaste vahel. Algatus tuli VRÜ-st. Panime paika sotsialistliku võistluse põhialused. Peamiseks mõõduvõtmiseks jääb õppetöö. Traditsiooniks peaksid saama spordipäevad (keemikute päeval mai lõpus kohtume Riias). Käiku läheb Balti karikas korvpallis parimale keemiaosakonnale.

Sõlmisime ka kursustevahelisi sõpruslepinguid, näiteks VRÜ ja TRÜ keemia III kursuste vahel.

Vilniuses näidati meile ülikooli ja linna. Ühiselamud näisid vaiksete, puhaste ja hilisõhtuni tühjadena. Elu käib õppehoonetes, mis on õhtuti kaua lahti. Ka oma pidupäevi peavad keemikud tohutusuures keemiahoones.

Loodame, et need kontaktid aitavad ka keemikuid paremini ette valmistada.»

ENDLA LÕHKIVI,
keemiaosakonna pressisekretär

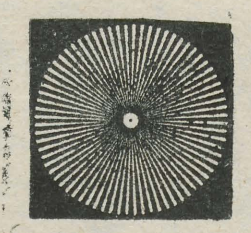

Komsomolikroonika

4. mail võttis ELKNÜ TRÜ komsomolikomitee koosolekust osa ka komsomoli linnakomitee esimene sekretär Arvi Karotam.

● **Tehti kokkuvõtteid RSP-st ja levimuusikapäevadest.** Sõpruspäevadel korraldati 24 üritust, osalejate arv ületab enneolnu — 18 000. Külalisi tuli Moskvast, Sõktõvkarist, Leningradist, Harkovist, Vilniusest, Tallinnast ja Veszpremist — kokku 90. Hästi õnnestusid suurüritused: poliitiliste ja noorsoolaulude festival, sõuderegatt, klubitalgud. Korda läksid ka Eesti Raadio väliskommentaatorite päev ja kõnevõistlus. Mõne uue ürituse vastu tundis tudengkond veel vähe huvi. Näiteks tuli Harkovi Avioinstituudi kahe ingliskeelse etenduse asemel anda üks. Kuulajaid-vaatajaid võinuks mõnel teiselgi üritusel rohkem olla.

Kolmest muusikapäevast võttis osa 8 200 inimest. Publiku ette astus 23 juhtivat muusikaansamblit, lisaks Filharmoonia Kammerkoor T. Kaljuste juhatusel ja kammerorkester. Seekord hindas vaid publik. Auhindu pani välja organiseerimiskomitee. Koosolekul arvati, et rohkem tulnuks esile tõsta Tartu ansambleid, ka lõpetamine tuleb korraldada edaspidi pidulikumalt. RSP ja LMP hinnati kordaläinuks.

● **Arutati ELKNÜ TRÜ komitee otsuse «ÜLKNÜ liikmete aastakontrolli tulemustest» täitmist.** Rahule ei saa jääda majandus-, matemaatika- ja filoloogiateaduskonnaga. Paremini on läinud aastakontroll arsti- ja õigusteaduskonnal ning keemiaosakonnal. **Lõpukursused!** Enne lahkumislehele allkirja ei anta, kui komsomolimaksud makstud ja nimevahetuse dokumendid korras.

Realistlikult EÜE-st

Juba mõnda aega on ütlemist tänavusuvise maleva ettevalmistamise pärast ülikoolis. Kas EÜE ei ole enam popp? Või ei tule TRÜ EÜE funktsionäärid oma tööga toime? Seni on ju ülikoolis olnud lausa ideaalsed malevakogemused. Vaadakem korraks seda keskstaabi meesterivi viimases malevalehes, puha tuttavad näod: komandör Madis Kallion, komissar Mart Raik, komandöri asetäitja Indrek Ilomets, pearst Riivo Kotkas. Patt oleks visata kivi nende kapsaaeda, et nad lahkusid ülikoolist järeltulijaid kasvatamata. Küll saab aga arvesse võtta nende tehtut ja mõndagi ümber seada nende praeguste ettepanekute järgi.

Nüüd teevad TRÜ-s EÜE-d **Tarmo Salumaa (keemia IV k.) komsomolikomitee asesekretärina** (EÜE staaž — 1979 Kurepalu rühma lihtliige, 1980 Kuremaa komissar, 1981 Tartu regiooni komissar) ja **Jaan Vihrov (õigust. IV k.) komsomolikomitee EÜE sektori juhataja** (1979 Vana-Võidus lihtliige, 1980 Kassinurme komandör, 1981 Muhu komissar). Need mehed ei ole enam algajad, sestap nad juhtima seatigi. Seepärast ei saa ka nõustuda viimases malevalehes lakooniliselt konstateeritud hinnanguga TRÜ EÜE tööle. Kõik eelnenu ja järgnev ei taha olla TRÜ prestiiži kaitseks (tegelikult võiks ju ka olla, meeles pidades ülikooli osa EÜE tekkimisel ja kujunemisel) ega veel vähem musta valgeks tegemisel, sest faktid jäävad faktideks. Faktid on aga niisugused: esmaspäevaks oli TRÜ-s malevaplaanis täita veel mitmesaja üliõpilase jagu — 830 asemel on praegu 543. Ja kui juba plaani täitmine õhus ripub, läheb lugu kurjaks. Plaan on plaan ja täita see tuleb.

Kuidas? Sellest pisut hiljem. Silmitsegem aga veel korraks TRÜ-d puudutavaid arve. **830-st ehitusmalevlasest läheb Gagarini, Karjala, BAM-i ja Jakuutia rühmadesse 140.** Need rühmad on juba täis. **60 tudengi ringis sõidab Tšehhoslovakkiasse, Jugoslaaviasse ja Ungarisse.** Nemad muide selles 830-lises plaanis ei seisa. **TRÜ kureerida on 3 regiooni 34 rühmaga: Tartu, Sakala ja Lõuna-Eesti; 7 rühma tuleb kureerida väljaspool nimetatud kolme regiooni, sest neis on komandörid TRÜ-st.** Esimesel hetkel neid arve kaedes võib mõelda, et mis see 830 üliõpilast siis ära ei ole. Ülikoolis ju üle viie tuhande. On plaan äkki eelmistest aastatest suurem? Pisut küll. Sel aastal eelmisega võrreldes 50 võrra. Viie-kuue aastaga võrreldes aga tõepoolest palju suurem. Ilmselt hakkab kunagi seatud kvantiteedi latt mõju avaldama kvaliteedilegi.

Tekib siiski küsimus, mida teeb TRÜ tudeng suvel, kui ta EÜE-s ei ole? Läheb suvemalevasse, praktikale, oma pere seltsi, vanematele appi...

Järjekorras nimetades on **suvemalev** tõepoolest EÜE komplekteerimise juures «peasüüdlane». Kõik me teame, et eelmistel aastatel ruttas esmakursuslane suurde malevasse. Tahab ju tudeng suvel Tartust ja linnast üldse kaduda. Suvemalevasse jäid üksnes need, kes EÜE-sse ei üritanud või ei pääsenud. Ja EÜE plaan sai täis! Silmas pidades oma õppeasutuse erakordset juubelit, tuleb tänavu aga kõigil esmakursuslastel jääda Tartusse ja kaasa lüüa nii ülikooli enda kui linna kordaseadmisel. Nii et põhjus, miks EÜE plaani täitmine venib, on vägagi lihtne. Ette heita võib vaid nii suure kui väikese maleva kavatsuste vastastikust mitteteadmist. Küllap õigeaegset mitteteadmist. Võib-olla saanuks kas või arvestades TRÜ 350. tähtpäeva EÜE plaani TRÜ-s vähendada ning samal ajal selle arvel suurendada kõikide teiste kõrgkoolide plaani. TRÜ juubelisse suhtuvad suure lugupidamisega ka mitmed Liidu kõrgkoolid.

Alar Maarend, Tartu regiooni interkomissar (füüsika IV k.), muidu RSR-i presidendina tuntud mees: «Ülikooli juubeli puhul tulevad meile appi Leningradi RÜ, Leningradi I. Repini nim. Maalikunsti, Skulptuuri ja Arhitektuuri Instituudi, Vilniuse RÜ, Moskva RÜ ja Novosibirski RÜ üliõpilased. Kokku saab neid pisut üle 200. Tööaeg on sama, mis EÜE-l — 5. juulist 27. augustini.»

EÜE komplekteerimise juures kipub veel üks tahk seletamist nõudma. Plaani täitmist mõjutab ülikoolis seegi, et **meil ei õpita niisuguseid erialasid, mille praktikat saab sooritada EÜE-s.** EPA ja TPI on siin eelistatumas olukorras.

Kas luua mõni mitteehituslik rühm? See ei õigustaks ehitusmaleva nimetust ning kunstlikult looduna soikuks peagi. Selliste rühmade loomiseks peab olema eluline vajadus, on arvanud ka keskstaabi juhid.

Kui esimesed ja viimased kursused maha arvata, samuti praktikategijad (EÜE-s võib töötada ka üks kuu!!!) jääb üle veel ligi tuhat tudengit, potentsiaalset EÜE kandidaati. Osal ei luba tervis malevatööd teha. Paljud on perekonnainimesed, kes vähemalt suvelgi tahavad koos olla. Abiellutakse ju tänapäeval kõrgkoolis päris varakult, pole see enam haruldane esimestelgi ülikooliaastatel. Perekonnarühmad EÜE-s aga veel levinud pole. Heaks näiteks oli mullu Kurepalu rühm, tänavu saab niisuguseks Pere rühm. Tööandjal organisatsioonil ju palju kergem harilike rühmadega askeldada. Võib-olla peitub siingi üks EÜE uus töövorm?

Arvamised arvamisteks. Sel talvel oli ette näha suvemaleva tõttu esilekerkivaid raskusi. Olukorda raskendas seegi, et perfo tagasitoomisega komsomolikomiteesse näis tudeng mitte kiirustavat. Praegu on 80 protsenti rühmi komplekteeritud, veel on ainult kolm niisugust rühma, kus vaid pooled inimesed olemas. Paratamatult mõjub niisugune poolik komplekteeritus maleva töösuvele.

Mida annab siis veel teha? Rühma moodustamine oli ja on ikkagi rühmafunktsionääride käes. Otsimine, veenmine, pehmeks rääkimine. Kui nüüd neid ridu loed ka Sina, tudeng, kes kuulud selle eespool nimetatud tuhande hulka, siis tasuks natuke rohkem järele mõelda enda ja ülikooli vahekorrast. Kindlasti on Sind juba malevasse kutsutud. Ära kõhkle ja mine! Ilus malevasuvi oleneb paljus Sinust endast, Sinu töökusest, ettevõtlikkusest, seltsimehelikkusest. Selle suve EÜE-lasena täidad aga ka oma aukohust *alma mater*'i vastu, ei jäta TRÜ-d häbisse malevaplaani täitmata jätmise pärast. Küllap suudavad malevakuude eelistest kõnelda Sulle kuraatorid ja kursusejuhendajad, sest TRÜ juubeliaastal peaksime vastutama kõik ja ettenähtud arvu raskustest hoolimata täis saama.

Ja nüüd päris viimaseid uudiseid!

Laupäeval ja pühapäeval käis komsomolikomitees rühmade atesteerimine. Tarmo Salumaa: «TRÜ 38 rühmast (siin on ka 4 Liidu rühma) käis atesteerimas 31, neist atesteerisime 25 rühma. Tõsisemalt tuleb mõelda mõnelgi rühmal atribuutikakavanditele. Oli häid, oli aga ka keskpäraseid, kavand tuleb paremini teostada. Tööplaanid ise olid võrreldes möödunudaastastega päris huvitavad. **Järelatesteerimine toimub laupäeval, 29. mail kl. 11 komsomolikomitees.** Sinna peavad tulema: **Sakala regioonist** — Metsa, Siniallika ja Tootsi rühm, **Lõuna-Eesti regioonist** — Misso, Boose, Pere, Ravitsa, Hundi, Räppo ja Tsirguliina rühm, **Tartu regioonist** Vorbuse ja Side rühm, **Kesk-Eesti regioonist** Laukne ja Väätsa rühm; **TRÜ ja EPA interrühmad, samuti Gagarini, Karjala ja BAM-i rühm.**

Ohutustehnika järeleksam on reedel, 14. mail kl. 18 keemia ringauditooriumis.»

Jääb veel üle soovida HEAD MALEVASUVE, ennekõike aga põhiprobleemist jagusaamist. Komplekteerimist on arutanud EKP TRÜ komitee, ELKNÜ TRÜ komitee, selle ümber on juttu olnud ka Tallinnas. Momendil aitavad vaid ühised pingutused.

VARJE SOOTAK

Suvel Tartus

Ülikooli suvemalev loodi 1. märtsil 1973. Sel suvel töötavad esimese kursuse üliõpilased juubeliobjektidel kolmes vahetuses — 28. juunist 28. augustini. Esimene vahetus algab 28. juunil, teine 19. juulil ja kolmas 9. augustil. Ühes vahetuses on tööle planeeritud üle 300 tudengi. Rühmad on moodustatud teaduskonniti ja ühel ning samal objektil töötavad kõigis vahetustes sama teaduskonna üliõpilased. Rühmade nimekirjad pannakse välja hiljemalt 15. maiks õppehoonetes ja ühiselamutes. Juubeliobjektid peavad valmis saama muidugi 1. septembriks. **I ja III vahetus võivad ka EÜE-sse minna.**

Aare Kruuser (1980. a. suvemaleva komissar, 1981. a. staabiülem, sel aastal komandör). ««Rebased» töötavad ülikooli ja Tartu linna heaks juba 1967. aastast. Loosung «Iga TRÜ tudeng on ka Tartu kodanik» on eriti aktuaalne praegu, juubeliaastal. Eelseisev töösuvi tuleb varasemast pingelisem: tööd rohkem, ülesanded tähtsamad, kuigi üliõpilase seisukohalt on asi lihtsamaks läinud — kuueseitsme nädala asemel tuleb lihaseid pingutada ainult kolm nädalat. Põhieesmärgiks on töö. Valmivaid ehitusi — uut kehakultuurihoonet ja klubi — on eelkõige vaja meile endile. Vaba aja veetmisele oleme mõelnud. Alustame piduliku avamisega. Igal vahetusel toimub kokkutulek. Tööd peaks jätkuma.»

Urmas Talumäe (1980. a. TRÜ klubi rühma komandör, 1981. a. EÜE Õuna rühma lihtliige, sel aastal suvemaleva ja juubelistaabi liige, suvemaleva komissar).

«Suvemalevat on alati peetud teisejärguliseks. Suur malev — EÜE — on selle oma võlude ja külgetõmbega lihtsalt varjutanud. Miks? Arvatakse, et suvemalevas puudub ehtne malevahõng, sest töötatakse ja elatakse linnas. Kes ikka nii väga suve linnas mööda saata soovib? Tartu suvi ei lähe ka EÜE staaži sisse. Milliseks suvi kujuneb, oleneb aga üliõpilastest endist. On olnud rühmi, mille liikmed tõesti ainult objektidel kokku saavad. On aga ka paremaid näiteid. Meie püüame teha omalt poolt kõik toreda malevasuve heaks. Kuidas lähendada suvemalevat EÜE-le? Taidluskonkursside, spordivõistluse, EÜE-ga ühisürituste kaudu.»

Rühmafunktsionäär! Koguneme 17. mail kell 19 ülikooli komsomolikomiteesse. Tuleb kiire aeg. Kõigile.

EVE ANT

SUVEMALEVLANE!

Kui Sa soovid suvemalevas töötamise ajal hästi ja soodustatult süüa, tule arstipunkti (Leningradi mnt. 25) dr. A. Priksi juurde ja registreeri end vastavasse vahetusse. Tuusiku väljaostmiseks pöördu ametiühingukomiteesse (keemiahoone III korrus tuba 311) esimesel tööletuleku päeval. Tuusiku hind 24 päevaks on 15 rubla ja 30 kopikat.

Ametiühingukomitee

23. mail on TRÜ spordipäev

Alustatakse rongkäiguga läbi linna. Tänavu suundume Raadi parki, kus memoriaali ees avaldatakse austust langenud sõjameestele ja asetatakse lilli. Rongkäik algab kl. 10, kogunemine kl. 9.45 V. Kingissepa tänavale (kehakultuuriteaduskonna hoone ette).

Pärast rongkäiku matkatakse läbi Vasula Lähtele (10 km).

Lähtel esinevad võimlejad juubeliks ettevalmistatava kavaga ja toimuvad spordivõistlused. Seekord oodatakse teaduskondade kehakultuurikollektiividelt sisukamat ettevalmistust ja esinemist meeste korvpallis, naiste rahvastepallis, pendelteatejooksus (10×100 m). Peale selle on võimalik sooritada VTK normatiive kuulitõukes, kätekõverdamises ja laskmises.

Kõiki peost osavõtjaid kostitatakse maitsva supiga ja üldse püütakse teha kõik, et vahetult enne sessiooni oleks tudengitel ja töötajail üks meeldiv tervisepäev.

Infonädal bioloogidele

17.—24. maini tutvustatakse Teadusraamatukogus bioloogia-alaseid infomaterjale; uuemat erialakirjandust, võimalusi meil puuduva kirjanduse nõutamiseks teistest raamatukogudest jms.

Erialased uuemad monograafiad, õpikud ja laiemat huvi. pakkuvad raamatud eksponeeritakse uudiskirjanduse näituse ruumis. Infomaterjalide ja tellimiskataloogidega saab tutvuda infomaterjalide lugemissaalis (ruum nr. 264). Selgitusi annab infoosakonna vanemraamatukoguhoidja Sirje Mikelsaar esmaspäevast reedeni kl. 9—11.

TUUSIKUD!

Ametiühingukomiteesse saabusid sotsialistlikus võistluses silmapaistnud õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste premeerimiseks tasuta tuusikud:

1. Turismituusik mööda Armeeniat ja Gruusiat ning 6 päeva Adleris (22. maist 10. juunini k. a.);
2. Turismituusik mööda Krimmi 1.—20. juulini (3 tk.);
3. Turismituusik Podolskist Odessasse (viimases 5 päeva) 25. juunist 14. juulini (3 tk.);
4. Pitsunda kuurordi pansionaati «Kolheti» 1. juulist 18. juulini ja 22. juulist 8. augustini.

30% juurdemaksuga on turismituusikud:

1. «Dnestr—Doonau—Must meri» 13. augustist 1. septembrini (20 p.) 2 tuusikut (marsruut põhiliselt Moldaavias: Benderõ—Kišinjov—Izmail—Belgorod—Odessa).
2. «Mööda Põhja-Kaukaasia kuurorte» 25. septembrist 12. oktoobrini 2 tuusikut (Teberda, Pjatigorsk, Naltšik).

Avaldused tuua kohe ametiühingukomiteesse.

PANE TÄHELE

FILOLOOGID!

Filoloogiateaduskonna Ruusmäe suusapäevade filmi vaadatakse kolmapäeval, 19. mail kell 20 Vanemuise 46 aud. 109.

LUULET BOTAANIKAAIAS

15. mail kl. 19 toimub botaanikaaias traditsiooniline igakevadine suurem luulelugemine. Esinevad noored poeedid ja poetessid Tartust ja Tallinnast.

OOTAN

Kallis Eve!

Juba selle aasta 22. veebruarist seisan iga päev kell 12 hommikust õhtuni teadusraamatukogu kella all ja ootan.

Aadu

Juubelitööde staabist

Kiita saavad eeskujuliku töö ja püüdlikkuse eest kultuuritegelaste kalmude korrastamisel **Elin Jürgens, Tiiu Sõlg, Maret Timotheus, Katrin Uudne, Reet Vaga (ravios. III k.); Marina Gussarova, Marina Jegoršina, Marika Lall (ped. III k.); Kadi Arula, Külli Männik, Karin Pukk, Tiina Raag, Ly Sarv (farm. II k.); laita** saavad eesti filoloogia I ja III ning psühholoogia II ja III k. üliõpilased vastutustundetu suhtumise eest TRÜ juubeliga seotud ettevalmistustöödesse. 10. mail tulid tööle eesti filoloogia I kursuselt 25%, III kursuse tütarlastest 65%; 11. mail psühholoogia II kursuselt 50% ja III kursuselt 30%; ka õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilaste töössesuhtumise ja tööga 7. mail ei saa rahul olla.

ÜTÜ filosoofiaringi konverents

Sõpruspäevade aegu pidas viieteistkümneaastane filosoofiaring järjekordse konverentsi. Vaatamata sellele, et meie ülikoolis puudub eraldi filosoofiateaduskond ja professionaalseid filosoofe ette ei valmistata, on kevadised konverentsid tuntud kõigis meie maa kõrgkoolides, kus on ka filosoofiateaduskonnad. Mis tõmbab tulevasi filosoofe Tartusse? Külaliste endi sõnade järgi on vaja filosoofiliste probleemide üle arutlemiseks teatud atmosfääri ja Tartu konverents pidavat olema üks niisuguseid. Veel meeldib külalistele konverentsi korraldus. Kõik külalised, ringi liikmed ja kuulajad istuvad «ümmarguse» laua taga, pole tavalist jagunemist sektsioonidesse. Nii saavad ka noored teadusesse pürgijad teada, milliste probleemidega tegelevad nende kaaslased teistes kõrgkoolides. Konverentsi tööst võtsid aktiivselt osa ka filosoofiakateedri õppejõud. Nende abiga tuli mõnessegi vaieldavasse küsimusse selgust. Konverentsi iseloomustas elav arutelu.

Filosoofiaringi üks traditsioone on ka see, et kõigist ringi üritustest võtavad osa ringi vilistlased. Ring ühendab mitme teaduskonna üliõpilasi, see annab eelise probleemide mitmetahuliseks nägemiseks ja uurimiseks. Tugevate traditsioonide säilimist aitab hoida seegi, et kõik need aastad on ringi teaduslik juhendaja olnud professor R. Blum. Kolmandale konverentsile oli saabunud külalisi Leningradist, Saraatovist, Gorkist, Sverdlovskist, Jerevanist ning Minskist. Tugevate ettekannetega paistsid silma Saraatovi ülikooli ajalooteaduskonna üliõpilased. Rohkelt uut informatsiooni oli V. Sokolenko ettekandes «Looduse kultuuriteksti sisselülitamise probleem», väga kõrge tasemega oli Tartu konverentside veterani D. Prokudini «Kahest suunast Saint-Simoni maailmavaates», teisegi meie konverentside veterani A. Brodski (Leningradi RÜ) «Platonismi ideedest Venemaa filosoofias 20. sajandi alguses» ja D. Maslennikovi «Hegeli filosoofia mõningatest aspektidest». Ainukese naisüliõpilasena tegi ettekande I. Lešinskaja (Valgevene RÜ) «Ratsionalismi tekkimisest filosoofias». Võõrustajatest esinesid ettekandega I. Rosenfeld ja allakirjutanu.

PEETER JÄRVELAID

ÜTÜ PREEMIA!

23. aprilli lehes nimetatud ÜTÜ preemia saanuil võtta raha kassast välja 20., 21. ja 24. mail.

ÕIENDUS

Füüsika-keemiateaduskonna dekanaat teatab, et maikäskkirjas avaldati kiitust üliõpilasele HUGO MÄNDARILE, mitte Hergo Mänderile, nagu oli ajalehes ja toimetusele antud käsikirjas. Viga ei ole dekanaadipoolne, sest esitati õige nimi. Toimetus pöördub siinkohal kõikide autorite poole: olge eriti tähelepanelikud nimede ja arvude kirjapanemisel, ümbertrükkimisel, kontrollimisel.

NB!

Kelle käes on «TRÜ» aastakäigud 1968, 1973, 1977.
Too kohe toimetusse tagasi!

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1601. MB-05489.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (1301) Reedel, 21. mail 1982 XXXIV aastakäik

ÜLKNÜ XIX KONGRESS

Moskvas Kongresside Palees algas teisipäeval nõukogude noorsoo suurfoorum — XIX komsomolikongress. Avapäeval esines NLKP Keskkomitee peasekretär, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees L. I. Brežnev ettekandega «Hoolitsus rahva huvide eest on komsomoli auasi.» Ettekande «ÜLKNÜ Keskkomitee aruanne ja Leninliku Komsomoli ülesanded poliitiliselt aktiivse, asjatundliku, tööd armastava ja töötada oskava ning kodumaa kaitsmiseks alati valmis oleva põlvkonna kujundamisel» pidas ÜLKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Boriss Pastuhhov.

Eesti NSV üliõpilaskonda esindavad kongressil TPI keemiatudeng, komsomolikomitee pressisekretär Anneli Kuus ja meie komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren.

Kongressieelsetesse päevadesse mahtus neil Tähelinna külastamine ning teisi huvipakkuvaid üritusi.

Neljapäeval komsomolikongress jätkus. Kongressil võeti vastu läkitus maailma noorsoole.

UNIVERSITAS TARTUENSIS 350

Kroonika

Mai koos tagasipõigetega aprilli

5.—7. maini pidasid Käärikul seminari Eesti algebraistid. Osalejaid oli uurimiskeskustest, kellega meil tihedad teadussidemed: Moskva RÜ-st, Valgevene TA Matemaatikainstituudist, Moldaaviast, jm. Et seminar oli pühendatud TRÜ 350. aastapäevale, kohtuti ka rektor prof. A. Koobiga, vaadati meie uut raamatukogu.

11. mail toimus TRÜ teaduspäev TPI-s.

18.—19. mail sõitis ülikooli delegatsioon eesotsas rektor prof. A. Koobiga TRÜ teaduspäevadele Läti Riiklikku Ülikooli.

Mõni aeg varem käisid ülikoolis Läti RÜ ajalehe «Padomju Students» («Nõukogude Üliõpilane») korrespondent Gunta Leone ja žurnalistikaosakonna III kursuse üliõpilane Inga Helmane. Kaasa viidi TRÜ-s ettevalmistatud materjalid ajalehe erinumbri tarvis, samuti isiklikud muljed ja kirjutised meie ülikoolist. Guntale ja Ingale tutvustasid ülikooli noorteelu meie komsomolijuhid, kohtuti siin õppivate lätlastega. Toimetusega koos käisime uues raamatukogus, vaatasime tudengite tööväge Toomemäel. Teatrissegi jõuti balletti vaatama. Kolme päeva jooksul kõnelesime ka lehetegemisest ja sellest, kuidas kajastatakse oma väljaannetes NSV Liidu moodustamise 60. aastapäeva. Toimetusse jäid naabervabariigi pealinna ülikooli meenutama Läti RÜ kaunis brošüür ja märgid. Meie rõõmustasime külalisi ülikooli juubeli ja sõpruspäevade suveniiridega.

Riiast siirdub TRÜ delegatsioon Vilniusse. Seal on meie teaduspäevad 20. ja 21. mail.

31. mail on Tallinnas ühingu «Teadus» kesklektooriumis ülikooli ja «Teaduse» konverents «TRÜ ja ühiskondliku mõtte areng».

Aprilli lõpus sõitis Prantsusmaale Sorbonne'i ülikooli VEKSA ühingu töötaja M. Laansalu, kes külastab sealset soome-ugri instituuti. Instituut on asutatud ülikoolis õppinud Boris Vilde algatusel. Kaasa viidi TRÜ teaduslikke väljaandeid, ETA fotokroonika ja juubelifilm «Ülemlaul».

Inglismaal viibis NLKP ajaloo kateedri dots. Vilmar Ruus. Ta andis TRÜ juubelimeened Oxfordi ülikoolile, Shakespeare'i muuseumile Stratfordis, samuti vene keelt õppivale Latymeri keskkoolile Edmontonis ja tutvustas TRÜ-d Nõukogude Liiduga kultuurisidemete arendamise ühingus Londonis.

Müügil on TRÜ juubelirätikud.

On valminud juubeliplakat.

Juubelini on veel 116 päeva

Läinud teisipäev kujunes ülikoolis senitehtu ülevaatamiseks, hindamiseks. **Juubeliettevalmistustega käisid tutvumas TRÜ 350. aastapäeva valitsuskomisjoni esimees EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan ja ehituskomisjoni esimees ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Bruno Saul.** Vaadati üle juubeliobjektid siin- ja sealpool Emajõge, koos ülikooli ja linnajuhtidega arutati sõlmprobleeme.

Sama päeva õhtupoolikul tuli kokku juubeli keskstaap, koosolekust võttis osa ka kõrg- ja keskeriharidusministri asetäitja Kalju Rink.

Kõigepealt saime haldusprorektor Ain Otstavelilt** lühiülevaate juubeliobjektide valmimiskäigust. Kindlasti saavad vastuvõtuvalmis füüsikahoone ja KKT õppehoone. Esialgu kavatseti nad avada juubelipidustuste aegu. Näib, et need päevad on niigi tihedad ning seepärast võetakse need kaks maja vastu kohe septembri algul. Avamisjutu juures võib korraga ära märkida sedagi, et TRÜ ajaloo muuseum Toomel tehakse pidulikult lahti 1. septembril. On kavatsus luua uus traditsioon — pärast aulaaktust tutvuvad ajaloomuuseumiga meie akadeemilise pere parimad esmakursuslased.

Objektidest veel. Maarjamõisa auditoorium juubelisündmusteks valmis ei saa, loodetavasti aasta lõpupoole. Hoogsalt on läinud töö üliõpilasperede ühiselamus, praegu nn. külalistemajas Uus t. 3. Suvemalevlastel tuleb maja sisustada ja ümbrus haljastada. Kui ehitusobjektidel näib töö enam-vähem plaani järgi minevat, siis remont tekitab rohkem peamurdmist. Kõige keerulisem on vist praegu peahoonega. Tiibosasid igatahes juba värvitakse. «Sophoklese» lubasid Poola restauraatorid küll kuu aega varem kätte anda, s. o. 1. juuliks. Küsimus tekkis peahoone parema tiiva remondi kohta (filoloogide ja žurnalistide pool). «Jõudu on vähe, kui suudame, siis teeme.» Samas oli halduseprorektoril palve: pöördutagu kõikide remondiettepanekutega tema poole. Võib-olla koos, seega ka siis teaduskondade endi abiga jõuab veel teisigi ruume korda teha.

Ministri asetäitja Kalju Rink hindas ehitatavate juubeliobjektide kvaliteeti heaks. Edaspidi on kavas rajada Lätte tänavasse õppehoone ja ühele poole peaks jõudma palmimajaga.

Iga **Toomemäele** tulija paneb tähele seal tehtavat põhjalikku tööd. Rajatakse uut muru, istutakse puid, kõike asjatundjate sõna ja käe järgi. Mis sellest kõigest aga kasu, kui hommikust saati tuigerdavad seal ringi vintis mehed, peksavad vastu pinke katki oma pudeleid ja jätavad maha paberid. Toomemäel töötanud ütlesid, et joodikuid on näha iga päev, seni aga mitte ühtegi korrakaitsjat. Kas ei peaks ülikooli rahvamalevlasedki selle paiga oma hoole alla võtma? Vaevalt sellest üksi piisab, pealegi on sess ja suvi tulemas ning töökäsi vaja. Toomemäe üle peaksid hoolt kandma nii miitsis kui ka kõik linlased ise. Ja mida hakkakski tudeng üksi peale barbaarsete lõhkujatega?

(Järg 2. lk.)

Toomemägi saab kaunimaks, haljamaks. Neid puid panevad maasse dekaanid.

EDUARD SAKI foto

Sotsialistliku võistluse tulemused teada

Ülikooli sotsialistliku võistluse eesmärk on üliõpilaste, õppejõudude ning administratsiooni kaasatõmbamine nende ülesannete täitmisele, mis tulenevad NLKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu, NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi ning Haridusala, Kõrgkoolide ja Teadusasutuste Ametiühingu Keskkomitee presiidiumi ühisotsustest.

Tulemusi hindab üleülikooliline sotsialistliku võistluse komisjon, kes lähtub ametiühingukomitee poolt teaduskondade ja administratsiooni sotsialistliku võistluse komisjonide aruannete põhjal esitatud materjalidest. Komisjon (A. Koop, A. Kiris, H. Kabur, Ü. Palm, A. Kallikorm, A. Otstavel, O. Andla, U. Jakovleva, V. Leping, M. Zilmer) analüüsis 1981. aasta tulemusi ja reastas teaduskonnad järgmiselt:

1. **Bioloogia-geograafiat. (anti sotsialistliku võistluse võitja rändlipp ja diplom).**
2. **Õigust. (diplom).**
3. **Arstit. (diplom).**
4. **Majandust.**
5. **Kehakultuurit.**
6. **Ajaloot.**
7. **Matemaatikat.**
8. **Keemiaosak.**
9. **Filoloogiat.**
10. **Füüsikaosak.**

Kateedritevahelises võistluses hinnati eraldi üleülikoolilisi ja teaduskondade kateedreid (võitjad said vimpli). **Üleülikoolilistest kateedritest osutus parimaks poliitilise ökonoomia kateeder** (juh. prof. M. Bronštein). Tõsteti esile ka NLKP ajaloo kateedri head tööd. **Teaduskondade parimad kateedrid** reastusid nii:

1. **Soome-ugri keelte kat. (filoloogiat.) — juh. prof. A. Künnap (rändvimpel).**
2. **Psühhiaatriakat. (arstit.) — juh. prof. J. Saarma.**
3. **Anorgaanilise keemia kat. (keemiaosak.) — juh. prof. V. Past.**
4. **Üldajaloo kat. (ajaloot.) — juh. prof. H. Ligi.**
5. **Raskejõustiku ja veespordi kat. (kehakultuurit.) — juh. dots. J. Loko.**
6. **Rahanduse ja krediidi kat. (majandust.) — juh. prof. R. Hagelberg.**
7. **Majandusgeograafia kat. (biol.-geograafiat.) — juh. dots. M. Vabar.**
8. **Eksperimentaalfüüsika kat. (füüsikaosak.) — juh. prof. K.-S. Rebane.**
9. **Riigi- ja haldusõiguse kat. (õigust.) — juh. prof. A. Uustal.**
10. **Matemaatika õpetamise metoodika kat. (matemaatikat.) — juh. dots. J. Reimand.**

Tubli töö eest märgiti ära ka loogika ja psühholoogia, farmaatsia, operatiivkirurgia, topograafilise anatoomia ja ortopeedia, patoloogilise anatoomia ja kohtumeditsiini, taimesüstemaatika ja geobotaanika, inglise filoloogia, orgaanilise keemia, spordifüsioloogia, rahvamajandusharude ökonoomika, programmeerimise ning tsiviilõiguse ja -protsessi kateedrid.

Nagu varem, nii toimus ka 1981. aastal õppejõududevaheline sotsialistlik võistlus. Õppekasvatustöös, teadustöös, ÜTÜ juhendamises ning ühiskondlikus töös saavutatud tulemuste põhjal tunnistati **kümneks edukamaks õppejõuks** (nimed siin ja edaspidi tähestiku järjekorras) **L. Allikmets, P. Alvre, M. Bronštein, S. Issakov, H. Ligi, I. Loko, L. Mehilane, K.-S. Rebane, H. Rätsep ja J. Saarma.** Neile õppejõududele anti mälestusmeblemid. Lisaks nimetatuile tõsteti esile ka **üldjärjestuse 10 järgmist õppejõudu. Nendeks osutusid L. Eringson, J. Lotman, H. Piirimäe, L. Pokk, J. Rebane, J. Tammeorg, V. Türk, A. Uustal, A. Vain, A. Viru.**

Lisaks ülalmainitud absoluutsele üldjärjestusele reastati ka **10 edukamat dotsenti — L. Eringson, P. Kenkmann, M. Lauristin, J. Lellep, J. Loko, L. Mehilane, O. Raju, J. Tammeorg, J. Tuldava, A. Vain,** samuti **10 edukamat vanemõpetajat — L. Hone, G. Jagomägi, V. Kalnin, J. Karu, V. Kingisepp, V. Peedimaa, E. Rahumaa, A. Saar, J. Salm, V. Sieben ning 10 edukamat õpetajat ja assistenti — L. Kuuse, Ü. Langel, J. Linkberg, A. Panov, A. Reinmaa, P. Roosaar, H. Selg, L. Tanning, Ü. Tölp, J. Valge.**

Selgitati välja ka teaduslaborite paremusjärjestus:

1. **Tehisintellekti probleemgrupp.**
2. **Aeroionisatsiooni labor.**
3. **Elektrokeemia labor.**
4. **Lihastalitluse labor.**
5. **Keemilise kineetika ja katalüüsi labor.**

Administratiiv- ja majandusosakonna sotsialistliku võistluse tulemuste hindamisel jagati allasutused 6 alagruppi. **I alagrupis osutus võitjaks kirjastus- ja trükiosakond, II alagrupis — mõõtelaboratoorium (märgiti ära õppetöökoja head tööd), III alagrupis — plaani- ja finantsosakond, IV alagrupis — õppeosakond, V alagrupis — teadusosakond ning VI alagrupis — E. Jaanikesingi komandandipiirkond.** Alagruppide võitjaid autasustati rändvimplitega.

Individuaalselt osutusid administratiiv- ja majandusosakonna sotsialistlikus võistluses edukamaks T. Kollo, M. Reinfeldt, M. Salundi, R. Uring ja Õ. Utter.

Žürii hindas ka üliõpilaste töö-, puhke- ja olmetingimuste parandamist teaduskondades:

1. **Õigust. (diplom).**
2. **Bioloogia-geograafiat. (diplom).**
3. **Matemaatikat. (diplom).**
4. **Arstit.**
5. **Keemiaosak.**
6. **—7. Kehakultuurit. ja majandust.**
8. **Filoloogiat.**
9. **Ajaloot.**
10. **Füüsikaosak.**

Võistlust kommenteerides võiks öelda:

1. TRÜ-s kui õppeasutuses on sotsialistliku võistluse juhendi koostamine ja tulemuste analüüsimine kahtlemata keerukam kui tootmisettevõttes, sest viimases on kõik täpsemini mõõdetav-määratav. Nagu näitavad mitme aasta kogemused, on võimalik küllaltki selgelt näha teatud ühekülgsust ja üldisi puudusi teaduskondade, kateedrite ja õppejõudude töös. Lisagem, et TRÜ sotsialistliku võistluse juhendit on korduvalt ära märgitud kui ratsionaalseimat omasuguste hulgas meie vabariigis, ehkki see juhend pole sotsialistliku võistluse komisjoni arvates veel kaugeltki ideaalne.

2. Erinevalt mitmest varasemast aastast selgitati 1981. aasta õppejõududevahelises võistluses paremusjärjestus mitte kogutud absoluutpunktide, vaid kohapunktide alusel (selgitagem: vastavas alaliigis — õppe-kasvatustöö, teadustöö, ÜTÜ juhendamine ning ühiskondlik töö — saavutatud paremusjärjestuse kohad liidetakse ning summa kujutabki kohapunkte). Et niisugune süsteem lubab töötulemusi märksa objektiivsemalt hinnata, näitab seegi, et: (a) õppejõud, kelle absoluutpunktide kõrge arv tuleneb kõigi nimetatud alaliikide kopsakatest punktidest (näit.

(Järg 2. lk.)

Uudist

TRÜ NÕUKOGU

TRÜ nõukogu eelmise kuu koosolekul andis õppeprorektor prof. Uno Palm ülevaate õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmisest. Viimasel viisaastakul tõstis kvalifikatsiooni 585 õppejõudu, mis aastas moodustab 20—21% õppejõudude üldarvust. Sel aastal peavad kvalifikatsiooni tõstma 155 õppejõudu, praeguseni on seda teinud 54 õppejõudu. Rahul ei saa olla erialase täiendamisega bioloogia-geograafia-, majandus- ja õigusteaduskonnas, kus on end täiendama planeeritud märksa vähem kui 20% õppejõududest. Vähe on teaduskonnad suunanud õppejõude kvalifikatsiooni tõstmise kursustele. Paremini on suhtunud erialasesse täiendamisse ühiskonnateaduste kateedrid, kes on plaani pidevalt täitnud või koguni ületanud. Arutatud teema kohta võeti vastu otsus.

Kaugõppe olukorda tutvustas õppeprorektor Valter Haamer.

Matemaatikaõpetajate ettevalmistamisest ja matemaatika õpetamisest teiste teaduskondade üliõpilastele kõnelesid prodekaan dots. Ivar-Igor Saarniit, dekaan dots. Mati Kilp ning SIK-i esimees dots. Vello Tohver. Kahest viimasest ettekandeteemast püüame lähemal ajal lehes pikemalt kirjutada.

NSVL Kõrgema Atestatsioonikomisjoni presiidiumi otsuse kohaselt kuulas nõukogu tehnikateaduste kandidaadi Mihhail Kotiku teadustöö aruannet. Hääletati M. Kotikule professori kutse taotlemise poolt.

Hääletati veel dotsendikutse taotlemise poolt bioloogiakandidaat Mihkel Zilmerile, majanduskandidaat Mart Sõrgile ja füüsika-matemaatikakandidaat Aivo Parringule.

FILOLOOGIA-TEADUSKONNA METOODIKA-KOMISJONI

kevadsemestri põhiprobleemide seas oli olulisel kohal kursusejuhendajate töökogemuste tutvustamine. Põhjalikult ja huvitavalt jutustas oma tööst üliõpilastega inglise keele kateedri vanemõpetaja **Hilja Koop,** kelle juhendatav kursus on teaduskonna parimaid.

Aprillis-mais oli huvikeskmes üliõpilaste kutsesuunitlus. Sellele oli pühendatud kaks üritust: metoodikakomisjoni koosolek ja teaduskondlik seminar kõigi õppejõudude tarbeks. Mõlemal korral oli põhiettekandja kõrgema kooli kompleksse uurimise laboratooriumi vanemteadur **Reet Uring,** kes statistiliste näitude alusel võrdles ka TPedI ja TRÜ lõpetanud õpetajate kutsesoodumust ning -sobivust. Ehkki pedagoogilise instituudi puhul üliõpilased koos erialaga valivad kohe ka tulevase elukutse, selgus, et olulist erinevust kahe õppeasutuse lõpetanute pedagoogilises töös faktiline materjal ei näita.

Kindlasti peeti aga oluliseks, et kogu õppetöö vältel arvestataks üliõpilaste tulevast kutsetööd ja selle vajadusi.

KAIE KASK

ESIKOHT JA LAUREAADI NIMETUS

Pühapäeval tehti «Estonias» teatavaks Mart Saare 100. sünniaastapäeva puhuse taidluskooride võistulaulmise tulemused. Žürii eesotsas ENSV rahvakunstniku prof. Jüri Varistega andis esikoha ja laureaadi nimetuse neljale koorile. **Kaks neist on TRÜ Akadeemiline Naiskoor ja Tartu Akadeemiline Meeskoor.** ÕNNITLEME!

VENE KEELES PARIM TRÜ

Seekordse kõrgkoolidevahelise vene keele olümpiaadi korraldas EPA. Kirjalikku tööd ei tehtud. Korralduses oli uut selleski, et EPA filosoofiakateedri õppejõud J. Golikov pidas venekeelse loengu «Ühiskondliku olemise probleem». Olümpiaadi võitsid TRÜ tudengid, II kohale tuli ERKI, III EPA.

KAJA PAJU

SEEKORD VÕITJA TPEDI-ST

5. mail oli järjekordne kõrgkoolidevaheline pedagoogikaolümpiaad. Toimumisest peale, seega seitse aastat on esikoht olnud TRÜ üliõpilaste päralt. Sel aastal võitis esmakordselt TPedI eesti keele ja kirjanduse II kursuse üliõpilane Maris Koppel. Parimate hulka võisid lesid end veel Liina Kotkas (TRÜ) Esta Tišler (TRÜ), Merike Klaa (TPedI), Maret Lill (TRÜ), Andres Ammas (TRK), Hillar Eichemann (TRÜ).

Võistkondlik paremusjärjestus TRÜ, TPedI, TRK.

TIIA PEDASTSAAR,
pedagoogikaolümpiaadi organiseerimiskomisjoni liige

KÄITUMISE TEOORIA

Sellisel teemal toimus Puhtus 6.—9. maini VIII teoreetilise bioloogia kevadkool, mille korraldamisel osalesid innukalt ÜTÜ teoreetilise bioloogia ring ja zooloogia ringi etoloogiagrupp.

Arutatud teemaring oli piisavalt avar, et anda täielikku pilti laiast ilmas saavutatust ja sellest, millega tegelevad käitumise uurijad Eestis. Kõneks olid käitumise teooria üld küsimused, semiootiline aspekt ja teooria enda struktuur. Ettekannetes ja sõnavõttudes arutati etoloogia formaliseerimise võimalusi, vaadeldi üksikute loomarühmade (ühiselulised putukad, poolveelise eluviisiga imetajad, linnud) käitumist ja kõrgemate primaatide sotsiaalset käitumist. Eraldi vaadeldi käitumistüüpide ja soospetsiifilise käitumise geneetikat ning morfoloogiliste tunnuste seost käitumistüüpidega. Elava arutelu kutsus esile väide, et ka taimed käituvad. Raamatunäitusel võis vaadata kõiki raamatuid, mis emakeeles loomade käitumisest olemas. Lühema ettekandega meenutati Eestist pärit ja Tartu ülikoolis õppinud bioloogi, filosoofi ja etoloogiaklassikut J. Uexkülli.

Tänavuses kevadkoolis osales palju noori biolooge ja bioloogiahuvilisi ning organiseerijad loodavad, et järgmine kevadkool jälle korda läheb.

URMAS SUTROP,
bioloogia III k.

KOLM PÄEVA TELEMAJAS

Oleme harjunud igal reedel värsket «TRÜ-» saama. Eelmisel nädalal üllatas toimetus lugejat ainult kaheleheküljelise väljaandega ja reede asemel pealegi neljapäeval. «Miks?» oli pärijaid palju. Kes parata, kui ühele kahest lehetegijast tõbi kallale tuleb ja teine samal ajal ennast täiendama läheb. **Nimelt korraldasid EKP Keskkomitee ajakirjandussektor ja ENSV Ajakirjanike Liit juba viienda noorte ajakirjanike seminarlaagri.** Seekord Tallinnas ja kõik kolm põnevat päeva möödusid telemajas. Muidugi tutvusime maja endaga, käisime teletornis, aga vaatasime ka telefilme ja saateid, arutasime ning vaidlesime. Meiega kohtusid EKP Keskkomitee ajakirjandussektori juhataja Ants Kaasik, ELKNÜ Keskkomitee sekretär Andres Raa, tele- ja raadiojuhid Enn Anupõld, Voldemar Lindström, Endel Haasmaa jt. Pressikonverentsist võtsid võõrustajate poolt osa Ela Tomson, Toomas Uba, Märt Müür, Enn Eesmaa, Feliks Undusk, Kalev Vapper jt.

Aitäh korraldajaile! Nüüd on niisugusest üritusest ka kõrgkoolileht tegijal maik suus ning kipume teinekordki osa võtma. Pealegi kui on oodata eest leida korraga palju sid tuttavaid noori kolleege, nagu näiteks hiljaaegu žurnalistikaosakonna lõpetanuid ja ülikooli ala koguni meie lehes töötanuid (Raimu Hanson «Edasist» ja Ester Šank Rapla lehest «Ühistöö»).

VARJE SOOTAK

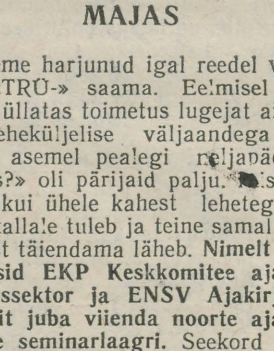

Jüri Jegorov 60

See oli kuuskümmend aastat tagasi, kui maalikunstnik Andrei Jegorovi perekonnas sündis poiss, kellele pandi nimeks Jüri. Millised olid vanemate plaanid poja tuleviku suhtes, pole meile kahjuks teada, aga Sinust, kallis juubilar, on saanud vabariigi ainuke diplomaatilist haridust omav jurist, õigusteaduse kandidaat, dotsent, õppejõud, kes *alma mater*'is üliõpilastele teadmisi jaganud juba kolmkümmend viis aastat. Paljudele on olnud Sinu loengud, olgu nad siis välisriikide, NSV Liidu või Eesti NSV riigi ja õiguse ajaloost esimesteks ülikoolis. Kui paljudele oled olnud esimeseks suunanäitajaks teadusse — ka see arv jääb selleks juubeliks veel üle lugemata, samuti pole Su teaduslike tööde käsikirjade paun tühi. Oma tagasihoidlikkuse tõttu tuleb nii mõnigi kord teistele üllatusi, kui suurem asi jälle valmis saanud. Oled üleliidulise õpiku üks kaasautoreid ja eelmisel aastal ilmunud õpik Eesti NSV riigi ja õiguse ajaloost on järjekordne näide Sinu pidevast ning viljakast tööst. Sõjas kannatanud tervist aitab kosutada sport. Siingi lööb välja Sinu loomuomane tagasihoidlikkus. Sellist kilometraaži tervisesportlasena nagu Sul ei ole arvatavasti tugevamatelgi spordimeestel. Varakevadel, kui teistel suusad juba suverkorteris, leiad Sina ikka veel lapikese, kus suusamõnusid maitsta.

Soovime Sulle, kallis juubilar, tugevat tervist ja aega, et veel palju kordi uute töödega üllatada!

Kolleegid teaduskonnast

Mida teevad ajalooteaduskonna tudengid?

Ajalooüliõpilaste juubeliobjektiks on ülikooli muuseum Toomel. Praegu käib tööl iga päev 6—7 II—IV kursuse tudengit. Käsil on ekspositsiooni ettevalmistamine ja korrastamine. Demonteeriti vanad riiulid, seati korda tulevaste fondide ruume jm. Senini on muuseumirahvas tehtuga rahule jäänud. Lisaks neile kursustele läheb tööle ka ajaloo I kursus suvemalevlastena. Nende tööpaik on ülikooli soojustrassil. Samas võib ajaloo «reaste» kõrval näha kaevendis ka psühholooge ja defektolooge. Oma osa on andnud juubeliettevalmistusse ka V kursus, kes pedagoogilisel praktikal pidas Tartu koolides kokku 24 ettekannet ülikooli ajaloost ja tänapäevast. Eraldi tuleb esile tõsta II kursuse noormehi. Nemad on osa võtnud rändnäituse transportimisest nii oma vabariigis kui ka väljaspool Eesti NSV-d. Viimati käidi Leningradis. Ajalooõpilased T. Pedaru, A. Põldvee, A. Kraas ja psühholoog A. Saame on teinud seda õppetöö kõrvalt. Dekaan A. Liimi arvates on noormehed oma ülesande mitmekordselt täitnud.

Defektoloogid töötavad Pälsoni 23 ühiselamus, mis peab juubeliks saama uue väljanägemise. Praegu on tehtud küll veel vähe, kuid loota võib, et tulevikus kõik tipp-topp saab.

Psühholoogidele on määratud Vana-Tiigi õppehoone oma laborite, õpperuumide ja ümbrusega. Aktiivselt on kaasa löönud TRÜ klubi ehitusel, eriti peab kiitma I kursust. Psühholoogid ja defektoloogid on kevadel ka Tartu rajooni majandeid abistanud. Suvel aitavad nende osakondade I kursused viimistleda Toome muuseumi ja Dmitri Uljanovi kortermuuseumi. Kevadsemestri tööd arvestatakse teaduskonna sotsialistlikus võistluses, kus kindlalt juhivad ajaloolased. Vastavalt tehtud töö hulgale jagatakse sügisel pileteid juubeliüritustele. Üleülikoolilises arvestuses on ajaloolased praegu kindlalt juhtgrupis.

Sügisel seisab ajaloo-osakonnal ees juubeliaktuse korraldamine «Vanemuise» kontserdisaalis.

VAMBOLA PAAVO,
ajaloo III k.

JUUBELITÖÖDE STAABIST

Kiita saavad eeskujuliku töö eest arstiteaduskonna II kursuse üliõpilased **Krista Linnus, Lii Vilde, Priit Reedik, Triinu Niinemägi, Tiiu Tagen, Reet Pere, Kati Loog, Elo Volmer, Ene Volmer, Ülle Linnamägi, Epp Kukk, Monika Vask;** eesti filoloogia III kursuse üliõpilased **Raili Leesalu, Merike Mäemets.**

Staap tänab pediaatria kateedri assistenti **Tiina Juhansood ja** NSV Liidu rahvaste kirjanduse aspiranti **Luule Epnerit** juubeliobjektidel eeskujuliku töötamise ja üliõpilaste töö organiseerimise eest.

Rektorile esitati **karistamiseks** vene kirjanduse kateedri vanemlaborant **Svetlana Mõtškina** vastutustundetu suhtumise eest kateedrijuhataja poolt antud ülesande täitmisse, sest ta jättis üliõpilastega koos majandisse sõitmata. Dekaani korralduse korduva täitmatajätmise pärast esitati rektori käskkirjas **noomituse** saamiseks psühholoogia eriala IV kursuse üliõpilased **Tõnis Arro, Harri Käärik, Valter Maatee, Koit Meres, Jüri Uljas;** bioloogiaosakonna I kursuse üliõpilane **Peeter Komissarov,** ja geograafiaosakonna üliõpilane **Raivo Leinsalu.**

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Juubelini...

(Algus 1. lk.)

Toivo Kuldsepp keskstaabist jagas juubelipidustuste teavet. 16. septembril (s. o. kulminatsiooniürituste teisel päeval) toimuvad teaduskondades külaliste vastuvõtud. 1. juuniks ootab keskstaap selleks iga teaduskonna täpsemaid ettepanekuid.

Juba on valminud või peatselt valmimas mitmete tuntud teadlaste büstid, bareljeefid jm. 15. juuniks tuleks teaduskondadel lõplikult läbi mõelda nende paigutamine. 17. septembri hommikupoolikul avatakse Dmitri Uljanovi kortermuuseum. Pärast seda oleks paslik avada ka teaduskondade kultuuriobjektid.

Juubeliürituste ajakava ilmub peatselt informatsioonibülletäänis, mis valmib pressipäevaks 10. juuniks. Päevale oodatakse kogu vabariigi väljaannete esindajaid.

Keskstaabi teisipäevase koosoleku ajaks sai valmis ka **infobülletään nr. 2.** See sisaldab juubelikroonikat, uudiseid, juubelitööde ülevaadet ja tutvustab külaliste kutsumist, saabumist ning paigutamist.

Kelle jagu?

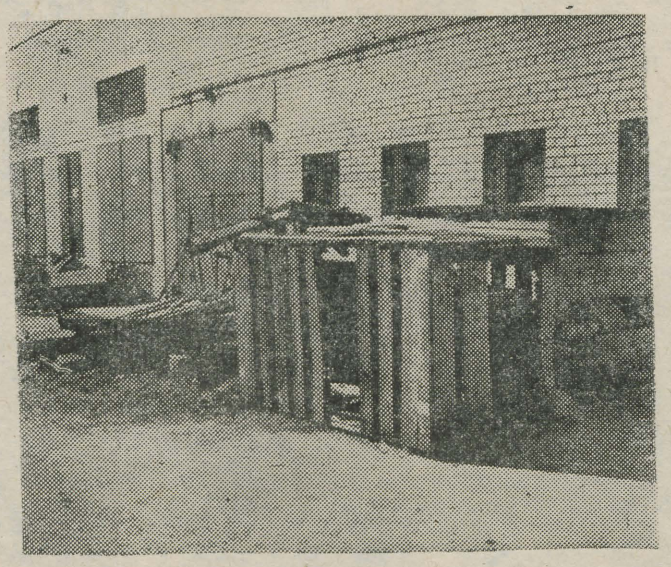

See on füüsikahoone tagapool. Silma riivab sodi ja kõik muu, mis sinna kogunenud. Kas me jätame selle kõik nii oma juubeliaastal?

Rektori käskkiri

Konverentsi «350 aastat matemaatikat Tartu ülikoolis» hea organiseerimise eest päevisid tänu dotsendid **JÜRI KIHO, HEINO TÜRNPU** ja **ERICH JÕGI** ning vanemõpetajad **KALLE KAARLI** ja **UNO KALJULAID.**

Sotsialistliku võistluse tulemused

(Algus 1. lk.)

J. Saarmal, L. Allikmetsal, A. Virul, K.-S. Rebasel jt.) on ka 1981. aasta töötulemuste kokkuvõtetes (nagu eelnenud aastatelgi) õppejõududevahelise võistluse esinimistus; (b) õppejõud, kelle absoluutpunktid lubasid tal tulla 30 edukama õppejõu hulka, ei pääsenud kohapunktidega 200 edukama õppejõu hulka, sest mõnes alaliigis (ÜTÜ, teadustöö) olid tema töötulemused äärmiselt tagasihoidlikud.

Komisjon soovib kõigile TRÜ töötajatele erilist edu 1982. aasta, meie ülikooli juubeliaasta sotsialistlikus võistluses.

Sotsialistliku võistluse komisjon

Konkurss-ülevaatusel olid kaalukad tööd

Selle aasta konkurss-ülevaatus oli pühendatud ülikooli 350. aastapäevale. Et konkursi üks eesmärke on juurutamistegevuse propageerimine ning perspektiivsete tööde väljaselgitamine nende lülitamiseks ministeeriumide ja rahvamajanduse arendamise riiklikesse juurutamisplaanidesse, siis seati hindamisel pearõhk tööde rakendatusele rahvamajanduses.

Võistlustöid laekus 28. Esimeses grupis hinnati seadmeid, aparaate, preparaate, mitmesuguseid meetodeid jms. Väga tugevaid töid oli füüsika-keemia- ja arstiteaduskonnast ning ÜMPI-st. Võrdväärseid töid oli mitu ja žürii otsustas I grupis välja anda ühe I ja kolm II kohta. Peale jäid seadmed ja preparaadid, mis on tööstuslikus tootmises, annavad majanduslikku tulu või on kõrge sotsiaalmajandusliku efektiga.

I koht «Oftalmoloogiliste operatsioonimeetodite ja instrumentide komplekt» (tead. juh. L. Schotter; A. Panov, Ö. Mandel).

II koht «Röntgenkontrastse preparaadi vasograafiini ja tema põhiaine jotalaamhappe tootmise normatiiv-tehniline dokumentatsioon» (tead. juh. T. Sulling; V. Pällin, B. Luik, M. Paavo, A. Mäll, M. Alumaa).

II koht «Õunamähkuri feromooni süntees ja tootmisse juurutamine» (juh. E. Mõttus; T. Rodima, M. Hõrak, S. Kolonistova, M. Laanmaa, E. Loodmaa, U. Mäeorg).

II koht «Temperatuuri ja hapniku kontsentratsiooni portatiivse mõõturi (termooksimeetri) väljatöötamine ja tootmisse juurutamine» (juh. T. Tenno; V. Past, A. Anton, L. Nei, A. Maširin, A. Koorits, J. Raudsepp, J. Samkov, L. Laius, R. Kangro).

Teise gruppi kuulusid publitseeritud teadustööd: monograafiad, õpikud, õppevahendid, metoodikad.

I koht E. Laasik «Nõukogude tsiviilõiguse eriosa».

II koht «Soode taimekoosluste uurimine ja nende looduskaitse põhjendamine» (juh. V. Masing; A. Läänelaid, E. Roosaluste).

III koht J. Mikk «Оптимизация сложности учебного текста».

Ka teises grupis oli tugevaid töid rohkem kui auhinnalisi kohti saadi anda. Kaalukad teaduslikud uurimused olid arstiteadlastelt, samuti kehakultuuriteaduskonna teadlastelt.

Auhinnatud tööde loomingulise kollektiivi liikmeid premeeriti ja autasustati ülikooli teadustöö märgiga.

TIIU PARTS

Künna, künna, „Ruja"!

Olav Ehala kirjutas möödunudaastase Arne Oidi mälestusele pühendatud võistluskontserdi kohta muu hulgas järgmist: *«Kõige edukamaks heliloojaks oli aga ikkagi Rein Rannap, kelle helinditest pääses lõppvooru neli laulu ja üks instrumentaalpala. Rannapi suur anne ja ere isiksus loovad tema suhtes ka kõrgendatud nõudlikkuse. Olgu see iga autori südametunnistuse asi, kui kaugele minna mugandumise konjunktuuriga, et kindla peale mingit eripreemiat võita. Kuigi Rannapi «Künna, künna» sai maateemalise laulu eripreemia, ei kuulu see tema loomingu paremiku hulka.» («Kultuur ja Elu» nr. 3, 1982.)*

* * *

«Ruja» vahetas suunda seepärast, et tagasiside publikuga jäi liiga nõrgaks. Tõepoolest — kaua sa ikka tühjale saalile mängid. Tänaseks on see igatsetud tagasiside saavutatud. Ja veel missugune — vahel hüpatakse ja karjutakse saalis kaasa või lihtsalt plaksutatakse käsi. Viimased levimuusikapäevadki kinnitasid populaarsust — publiku lemmikuks oli ikka veel «Ruja».

Ent kui juurelda grupi viimaste ülesastumiste kallal, siis tekib kahtlus, kas pole tegemist mitte maniakaalse egotsentrismiga, mis peaaegu et vahendeid valimata nõuab poolehoidu, populaarsust!? Alust annaks justkui «Ruja» uus kava, uued lood. LMP-l tuldi välja tervelt kahe kavaga. (Mäletate, esimene oli läbilõige kümnest loomeaastast, mille sisukuses pole kahtlust.) Klassikalise algupärandi juurest laskuti teise programmiga tänasesse — mürsikliku, naiivse maailmaprismani (O. Arderi nn. lasteluule — eks lapsesuu räägib ju tõtt...), ekspressiivse rujaliku rajurokini, milles kohati ka hard'i *sugemeid leida võib. Lõpupoole mindi rajulikus vormikuues isamaateema kallale (L. Koidula tekstidele — «Mo isamaa on minno arm» ja «Eesti muld ja eesti süda»). Antud kontserdi konteksti puhul vaevalt oleks tasunud laulda isamaast läbi sellise vormi ja sellisele publikule, kes «In Spe» «Lumen et Cantuse» pidevalt ära kuulas ning aplausitormiga vastu võttis. Põhimõtteliselt saaks seda õigustada ainult stiili, suuna järgimisega, kuid mida ja kuidas mängida, selles suhtes tuleks ikkagi teha mingi valik. Kas ei kaldunud «Mu isamaa...» ürituse, helilisest slängist liiga kaugele välja; liiga valusasti kõlas kontserdisaalis Koidula tekst kantuna raiuvast rokirütmist. See oleks tulnud puutumata jätta. Või mitte!?*

Kui aasta tagasi oli see ekspressiivne, kohati askeetlikult kramplik, teravamaiguline, lõikav oma teksti allegoorias, uus ning originaalne, puhus värske tuulena, siis tänavu kippus kõrv kuulamas väsima. Uut sammu justkui ei astutud, enesekordamisest see kõrva väsimuski...

Küsitav on Alenderi loomulikprofilik lavalisus, mis kohati lõhnaks nagu rohkem staariliku ülbuse järele. Rannapi ülitundliku meloodikaga paladesse istuvad Nõgisto kistud punk-*likult lihtsad* staccato-*soolod ehk küll, ainult et pikapeale hakkavad need n.-ö. ära viskama. Ootaks justkui midagi originaalsemat, naudiks mängumehe näpuosavustki. Ega järsk rõhklöök üle keelte ja paatoslikult jõuline peanõksatus paremale üksi jaksa publikut toita.*

Selle aasta «Kultuuris ja Elus» (nr. 3) Olav Ehala ei saanud aga lisamata jätta: *«Selline läbikomponeeritus, muusikalise ülesehituse dramaturgia nagu lauluş «Kel on laulud laulda», on Rannapi tugevamaid külgi. Kui levimuusikas valitseb valdavalt mingi internatsionaalne stiil, siis nimetatud laul on ilma folkloorsete elementide kasutamiseta tugevasti rahvuslik ja see on suur voorus.»*

Jaa... aga olid ajad... «Ruja» II (Kappeli-«Ruja», nagu rahvas kutsub) ja Rannapi suurepäraselt folkloori interpreteeriv «Hõim» olid vist küpsenult püsivamad.

«Ruja» aga muudkui künnab, äestab, väetab, saaki koristab. Nagu tänavu kevadelgi «Vanemuise» kontserdisaalis.

HELIN TAMMEORG

Nõgisto ja Alender atra seadmas.

ANDRUS SALUPERE foto

Martsipanikarneval

«Eurovisioni» 1982. aasta lauluvõistlus *toimus Londoni lähedal Harrowgate'is. Kohal olid 18 riigi esindajad, kes laulsid 15 laulu armastusest, 2 laulu rahust ja ühe lihtsalt niisama. Uldse esines 27 naist ja 20 meest, kellest enamik laulis ja osa tantsis ning mängis pilli (saatis ka BBC orkester). Punkte jagus 17 riigile.*

*

Publik oli nagu ikka äärmiselt heatahtlik. Teleülekande alguses sai pealtvaatajaid saali sisse marssimas näha. Soengud ja tualetid olid vägevad, näole kivistunud naeratused paistsid ohtra mingi tagant üsnagi meeldivad. Tuldi esinema, ennast näitama, tuldi sellepärast, et teised tulid. Kõrvad olid juba kodus hoolikalt kinni topitud, ajud lukus. Muusikat võib ju tunnetada ka silmadega, kenadest naistest ja meestest laval puudust ei tuntud.

See oli Inglismaa eliit. Just tänu kõrgkihtidele ongi lauluvõistlus seni eksisteerinud. Kui nad ühel heal päeval enam maksta ei viitsi, võib lauluvõistluski lõppeda.

*

Vaadates tekkis omapäraselt tuttav tunne. Meenusid martsipanikujukesed lapsepõlvest. Nad olid hoolikalt värvitud ja maitsvad. Tundus, et just nimelt martsipanikujukeste trall Harrowgate'is toimuski. Naeratused näitasid kohe ära, et elus pole mingeid muresid peale õnnetu armastuse (armastus peab õnnetu olema, muidu pole millestki laulda).

Riietust oli äärmiselt hoolikalt valitud. Kui laulud püsivad ühel ja samal tasemel, tuleb välimusega lüüa. Seda enam, et publikule on tarvis mitte sisutihedat laulu, vaid ilusaid jalgu ja kostüüme.

Mida öelda üldise heli kohta? Raske seletada. Soovitan: kes tol päeval Soome TV-d vaadata ei saanud (hiljaaegu pakuti seda ka Kesktelevisioonist) ostku kilo suhkrut ja söögu see ära. Peale juua tingimata siirupit. Siis peaks vist enam-vähem sama tunne olema kui pärast kontserti. Pea hakkab kindlasti sama moodi valutama ja süda läikima.

(Järg 4. lk.)

KÜLLI MUNA

Mäletan Küllit ikka sellelt «suurelt luulelugemiselt» 1980. aasta kevadel (kuupäevgi on meeles, 25. mai) — hallis kevadmantlis vihmamärjas kõledas botaanikaaias lausa lapselikult siiral häälel oma luulet välja pakkumas. Sellisena on ta jäänud esmakordselt mu mällu: lihtne ja siiras. Neid epiteete tahaksin kasutada hoolimata sellest ja selle kiuste, et meie professionaalne kirjanduskriitika on devalveerinud lihtsuse eufemistlikult võrdväärseks banaalsusega. Midagi ülierilist, mida me kõik ju pingsalt otsime ja kättesaanuna ta kohe ueeks massitriviaalsuseks muudame, Külli luuletustest siima ei hakka, kui me selleks eriliseks tema hinge pidada ei oska. Aga luule on pakutav mu meelest küll. Ja «Õhtu» paigutaksin oma praeguse luulepingerea esimese kümne hulka.

PRIIDU BEIER

ÕHTU

Alasti silmades alasti hing
peidad nad häbitud patja
jälle on möödas üks päevane ring
jälle sa olid vaid võtja

kõik mis sa võtad see pudeneb peost
ikka on tühjad su taskud
tühjad on sõnad ja tühjad on teod
mida siis anda veel vastu

vahest sul anda on vana kitarr
näritud nüritud pliiats
või oma elu see tüütu virvarr
mida veel armastad liialt

teised ei hooli su elust ja tööst
ise ei hooli ka teistest
hoolid ehk õhtust ja hoolid ehk ööst
silmitsi patja end peites

ÖÖ

Tasa heidab öö end mu üle
pärast päeva piinavat ängi
tasakesi puudutab pale
pühib põsilt pisarajälgi

tasakesi hüüab mu nime
mina lähen häälele järgi
lähen läbi koidikuvine
hommik tühja leiab mu sängi

PÄRIS

Sa oled päris päris päris päris
ja mitte enam kauge nagu varem
mil olin puhtam vist ka olin parem
ses ilmas selles narris eluäris

sa oled minu päris päris minu
ja olgu siis et vahest ainult täna
mil minevik on äkki läinud ära
ja tulevik mis jälle röövib sinu

on alles kaugel kuskil väga kaugel
ja ainult sina oled lähedal
ja ainult sina oled olemas

kui minu mina olematuks raugeb
me huulte puutes kuumas tihedas
vaid sina elad hetk meis mõlemas

ÕINE

Pole puuslik ega paine
pole varas ega pätt
pole uni lihtsalt naine
nagu õine meelepett

tuleb küsimata luba
lubamata küsida
hetkeks valgustab su tuba
tohtimata püsida

PALVE

Kui miski sulle vahel haiget teeb
mul ära minna palun ära palu
las suudlen välja sinust sinu valu
ja sulen enesesse kus on ees

nii lohtumatu ahastus et saab
sest sinu valu enesele seltsi
kesk sisemuse igikurbi keltsi
las minus jäätub minu sisse jääb

siis armas palun et sul jätkuks jõudu
kui rõõm ja rahu võtnud sinus maad
must lahti õelda enesest mind heita

et mitte tunda minu pilgust õudu
kui kord ei jaksa enam kui ei saa
suurt kurbust endas märkamatuks peita

ÕNN

Õnn tuli hilja nagu järelkaja,
et äratada miskit möödunut,
võib-olla, et ka hoopis puudunut,
ehk nüüd küll arvad: enam pole vaja.

Õnn tuli hilja, vara läheb ära,
miks peakski kaunis, aga tarbetu,
küll oodatu, kuid rohkem kardetu
suurt vaikust rikkuma. On meie päralt

vaid olev hetk, ei ajakulgu pikka;
ja oma asi, kas me vaikime
ka selle hetke, õnne iluks antu

ja lähme lahku, võõrad nagu ikka,
taas kalestume, jälle jäikume,
kõik sisemus vaid iseendast kantu.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 50. sünnipäeva puhul teaduskonnakirurgia kateedri professorit **KALJU PÕDERIT** ning vanemraamatukoguhoidjat **AIME HENNOT** ning tänas juubilare kauaaegse kohusetundliku töö eest.

Rektor avaldas tänu poliitilise ökonoomia kateedri dotsendile **OLEV RAJULE** NSVL moodustamise 60. aastapäevale pühendatud vabariikliku majanduskonverentsi hea ettevalmistamise eest.

ÜLIÕPILASTÖÖDE NÄITUS

on 24.—29. maini kl. 12—18 TRÜ kodunduskabinetis Tiigi t. 78 ruumis 208.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 601. Труды по медицине. Актуальные проблемы пульмонологии. Tartu 1982, 400 экз., 64 с., 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 603. Эффективность формирования товарных ресурсов и товародвижения. Труды по экономическим наукам. Tartu 1982, 400 экз., 84 с., 65 коп.

Титриметрия. Методическое руководство практических работ для студентов нехимических специальностей. Tartu 1982, 500 экз., 76 с., 15 коп.

P. Palmeos. Eesti keele grammatika II. Teine vihik. Sidesõna ja hüüdsõna. Tartu 1982, 700 eks., 56 lk., 10 kop.

350 aastat matemaatikat Tartu ülikoolis (ettekannete teesid). Tartu 1982, 300 eks., 112 lk., 40 kop.

Ю. Лепик. Оптимальное проектирование неупругих конструкций в случае динамического нагружения. Таллин «Валгус» 1982, 500 экз., 196 с., 1 руб. 60 коп.

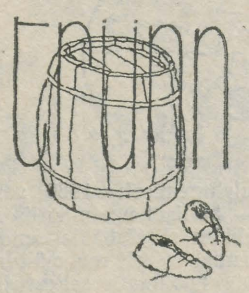

KUIDAS TAAVET TÜNAMO SÜNNIPÄEVA PIDAS

Viimaks jõudis kätte kauaoodatud päev, mil Taavet Tünamo võis end veerandsaja-aastaseks pidada. Ettevalmistused pisikeseks hubaseks sünnipäevapeoks kestsid terve semestri ja olid mehe väärilised. Et pidulikult pidutseda, on vaja seda, millega pidutseda — raha, nohl Taavet Tünamo mõistis seda ja võttis eelmisel sessioonil kogu oma andekuse ja mõistuse kokku — ja saabki kõrgendikku. Kümme rubla hea jutu eest sai iga kuu puhtalt kõrvale panna. Vahetult enne tähtpäeva toetas Taavet Tünamot ametiühing. ÜVAK-ist sai ka 50 rubla laenu. Kodused saatsid rahakaardiga natuke ja saigi tagasihoidliku üliõpilassünnipäevapeo korraldamiseks tarvilik nutsakas tasku. Ega Taavet Tünamo vägijooke küll kokku ostma hakanud, ainult mõned «Napoleoni» konjakid võttis, et äkki on piduliste hulgas mõni, kes kangemat pruugib. Mõned purgid mandariinimahla ja mõned pudelid granaatõunaekstrakti, hea tuttav tõi Leningradist mõned kilod viinereid, natukene värsket kurki ja tomatit ning veel üht-teist-kolmandat ja tagasihoidlik sünnipäevalaud saigi kaetud. (Ma ei ütle, kus, muidu hakkavad kõik seal pidama.) Taavet Tünamo kutsus mõned head sõbrad, mõned tuttavad tüdrukud, mõned õppejõud, kursusevanema, kursuse ametiühinguorganisaatori ja komsomolisekretäri, Juimar Juga ja Ervin Ahina. Ning allakirjutanu. Tõotas tulla äge pidu.

Külalised saabusid täpselt ettenähtud ajal. Paar taksot jäeti igaks juhuks kohale, et äkki tarvis järsku ja kiiresti kuhugi sõita. Oligi vaja. Ühe masinaga saatis Taavet Tünamo rohked kingituspakid oma erakorterisse Tähtveres, teine toimetas Eveka kohale — oli vanni magama jäänud. Peost enesest ei hakka põhjalikult pajatama: eks te, üliõpilased, tea ise. Igatahes vahva oli, väga vahva. Mulle meeldis. Sai tibutantsu tantsida, laulda, krambambulit juua ja uusi anekdoote kuulda. Eriti jäi meelde poleemika tudengivaimsusest, mis teatavasti samal ajal on ja ei ole ka olemas. Ervin Ahin esines võrratu soolonumbriga — tema moldaavia rahvatantsudest oskuslikult seatud kava vallutas vaatajate jalad peaaegu täielikult. Juimar Juga laulis hilisel öötunnil gruusia rahvalaule ja kõigil oli kahju, et pidu mägedes ei peetud. Kursuse ametiühinguorganisaator tegi paar head läti nalja ja nii sai kogu õhtu internatsionaalse läike. Kõik jäid rahule ja Taavet Tünamo ise eriti, sest kui ta ülejärgmise päeva lõunaks ärkas, olid külalised õnneks juba lahkunud.

HANNES TAMME,
TRÜNN-i erikorrespondent
Tartus

ESIETTEKANNE

OSVALD JOOKSEB KADRIORU PARGI VIIMISTLETUD MURUL, ÜLESTÕSTETUD käes mudellennuk, mille ninas põriseb pisike propeller. Ta on riietatud frakki, tema lakk-kingadesse kängitsetud jalad ehmatavad rohus sibavaid loomi. Veel hetk ta lennuk sõõstab taevasse, aegamisi kõrgust võttes. Viimaks sulab ta kokku hõõguva horisondiga. Kostab hõre aplaus, Osvald pöörab ümber ja tõstab käed. Orkester alustab avamängu. Esimeste taktide ajal mähib pasunaist hoovav niiske udu enesesse pargi iidsemad puud. Seda nimetatakse looduskaitseks. Tiigi poolt hakkab kostma mulinat ja ähkimist — see on trummar, kes, nagu alati, kontserdile hiljaks jääb. Ta võtab sisse koha viimases reas ja hakkab toolipõhjal rütmi kopsima. Pimeneb. Siin-seal süttivad sigaretid, liigub ringi õllekapp. Hakkab kostma hääli, mis räägivad meile kõigile südamelähedastest asjadest: õnnest, kodumaast, armastusest. Need on kriitikud. Nad pole rahul.

LEOPOLD 11

Leopold otsustas ühel hommikul, et aitab küll. Tarvis teise reaalsusse minna. Pärast hommikusööki hakkas Leopold keskenduma ja harjutusi tegema. Lõunaks oli tunne juba üsna tugev. Lõunauinaku lõpetanud, ta jätkas.

Õhtupoolikul tundis Leopold, et on juba otsapidi teises reaalsuses. Kell 22.30 jõudis ta kohale.

Praegu istub Leopold Nirvaanas ega saa sealt enam välja. Raha ka ei ole.

LÄKI PILDISTAMA! foto

23. aprillil kuulutasid ELKNÜ TRÜ komitee ja ajaleht «TRÜ» välja ülikooli juubeli puhuse fotovõistluse. See lõpeb novembri viimasel päeval. Tulemustest saab teada aasta viimases lehenumbris.

MIDA PILDISTADA! Tudengielu, ülikoolielu; nii et õppetöö, komsomol, ÜTÜ, sport, ühiselamud, taidlus... Sõnaga — kõik, mis kujutab 350-aastast ülikooli ja tema asukaid. Ega suvine malevaelugi eemale või jääda. Arvame, et teemadest nappust ei tohiks tulla.

KES VÕIVAD OSA VÕTTA? Kutsume kõiki — ka neid üliõpilasi, kes sel kevadel suurkooli lõpetavad või alles sügisel alustavad. Diplomandidel palume hiljem oma uus aadress teatada. Kutsume ka õppejõude ja kõiki teisi *alma mater*'i töötajaid.

NÕUDED. Fotode suurust ei saa mõistagi ette määrata. Soovitavam laius oleks aga 5, 10, 15, 20 cm (trükikojas saame pilte vähendada, suurendada mitte). Pildid olgu must-valged, nõuame kontrastsust. Avaldama hakkame «Fotovõistluse» rubriigis autori õige nime all kohe, kui esimesed pildid kohal. Autorilt ootame ka täpset pildi allkirja. Juurde märkida alati kursus, teaduskond (amet, töökoht) ja Tartu aadress.

JA NÜÜD PREEMIATEST: üldsumma 100 rubla jaguneb üliõpilastele ja aspirantidele:

1) kolm parimat fotoseeriat (I — 10 rbl., II — 8 rbl., III — 6 rbl.);
2) kolm sisukamat fotot (või -seeriat) üliõpilaste juubelitöödest „
3) kolm parimat üksikfotot „
4) ergutusauhinnad (7 auhinda — à 4 rbl.).

Žüriil on õigus auhindu ümber jaotada. Õppejõude ja teisi töötajaid ootavad üllatusauhinnad. Žüriisse kuuluvad komsomolikomitee ja kino-fotokabineti esindaja, toimetus koos kolleegiumiga ning teaduskondade pressisekretärid.

LÄKI KOHE PILDISTAMA!

Martsipanikarneval

(Algus 3. lk.)

Kui kolm laulu, millest eraldi juttu teen, kõrvale jätta, jääb järele 15 ühesugust etteastet. Natuke rohkem jäid meelde «Jookse nagu tuul» (esitas Svetlana; Luksemburg), «Ainult armastus» (Anna Vichy; Küpros), «Kui sulle meeldib mu muusika» (Stella; Belgia), «Tema» (Lucia; Hispaania), «Hallo hallo» (ans. «Aska»; Jugoslaavia) «Hora» (Avi Toledano; Iisrael) ja «Sina ja mina» (Bill van Dijke; Holland).

*

Taani oli sel aastal välja pannud ansambli «Brixx». Poistele oli antud korralik tehnika ja nad püüdsid kõigest väest elektronheli esile manada. Kärinat oli küll, aga kahjuks valiti vale laul. Kui oleks lauldud estraadiorkestri saatel, tulnuks välja samuti nagu eespool kirjeldatud viieteistkümnel.

Laul «Video-video» ülistab teleuputust. «Olen videomees,» laulab ansambli solist rõõmsalt. Sõnaga — reklaamitakse jõudeelu ja TTT-sündroomi (tugitool-teler-tuhvlid).

*

Võidulaul kõlas seekord viimasena. Alati hästi esinenud läänesakslased oskasid nüüdki õige heliga välja tulla. **F. Siegeli laulu «Veidi rahust» esitas Nicole.** *Kõigest 17-aastane lauljanna ei teinud panust välisele küljele, laulis siiralt ja meeldivalt. Ega tal olegi tarvis efektitseda, sest häälematerjal on vägev.*

Hiljem, juba võiduloorberitega pärjatuna, võlus Nicole veelgi enam. Ilmselt närvipingest vabanemise tulemusena tuli uus esitus välja palju puhtam. Pealegi laulis ta korduslaulus iga salmi erinevas keeles (inglise, prantsuse ja saksa).

*

Kõige rohkem meeldis soomlaste esinemine. Ja mitte niivõrd muusikalisest kui just põhimõttelisest küljest. **Ansambel «Kojo»** *on põhjanaabrite tugevamaid* punk-*ansambleid (*punk *on Soomes ju ülipopulaarne) ning millegi* punki-*laadsega said nad maha nüüdki. «Pomm välja!» karjus «Kojo» ja jahmatas kindlasti kohalolijaid ja «auväärt» žüriid.*

Soomlasi eriti kiites ei taha ma sugugi väita, et edaspidi peaks «Eurovisioni» võistlus *punk*-festivaliks saama. Meeldis see, kuidas soomlased kinda viskasid. Soome laulud on ikka viimastele kohtadele jäänud, soomlased on ka alatasa selle pärast muretsenud. Nüüd said nad ainsatena 0 punkti ja paistsid rahul olevat. Eesmärk oli teine.

*

«Eurovisiooni» lauluvõistlus on igal juhul oma maine kaotanud Mingil juhul ei tohi kõiki võitjaid tõsiselt võtta. Ka žürii, kes oma hääled iga riigi pealinnast saadab, on ilmselt hoopis iselaadse häälestusega. Sel korral arvas ta sedasi: 1. Saksa FV 161; 2. Iisrael 100; 3. Šveits 97; 4. Belgia 96; 5. Küpros 85; 6. Luksemburg 78 punkti. Võistluse iseloomustuseks sobivad sõnad jugoslaavia laulust: «Hallo, hallo, hallo, vale number.» Number (ehk heli) oli tõesti vale.

Lõpuks veel kõige meeldivam mulje «Eurovisionist»: miniseelikud hakkavad jälle moodi minema.

INDREK LINDSALU,
žurnalistika II k.

MARKSISMI-LENINISMI ÜLIKOOLI

lõpuaktus toimub neljapäeval, 3. juunil kl. 18 TRÜ aulas.

TÄHELEPANU, ÜLIÕPILASPEREKONNAD!

Kas soovite tuba valmivas üliõpilasperede ühiselamus? Kui jaa, siis tuleb vähemalt ühel pere liikmel **töötada 16.—31. augustini TRÜ juubeliobjektidel. Täpsemat teavet saab TRÜ ametiühingukomiteest, kuhu tuua kuni 15. juunini ka avaldused.**

VILLEM ERNITS

Me ei kohta enam Tartu tänavatel seda energiliselt ja reipalt astuvat elatanud meest, kes siiamaani omapärase välimuse ja originaalsete mõtetega meie tähelepanu köitis. Ka väitekirjade kaitsmisel, olgu need mistahes valdkonnast, jääb üks sõnavõtja vähemaks. Villem Ernitsat ei ole enam. 10. mail uinus ta jäädavalt.

Ei ole möödunud veel aastatki, mil meil oli võimalus teda tema 90. sünnipäeva puhul täies rühikuses ja mõtete erksuses näha ning kuulda. Kuid varsti pärast seda tuli väsimus. Jõud, mis nooremas eas nii mitmes suunas otse pulbitses, oli ammendatud.

V. Ernitsa tegevus arenes kahes suunas. Üliõpilasaastatest peale tundis ta elavat huvi teadustöö vastu. See huvi viis ta kontakti akadeemiliste ringkondadega ja kui pärast Oktoobrirevolutsiooni hakati tegema oma rahvusliku ülikooli asutamise plaane, siis oli V. Ernits Eesti Akadeemilise Ühingu sekretärina otse nende hälli juures. Temale endalegi oli loodavas ülikoolis koht ette nähtud. Ta võttis aktiivselt osa eesti üliõpilaste organiseerimisest ja pani aluse ajakirjale «Üliõpilaste Leht».

Teadlasena huvitus ta sellal peamiselt muistsete eesti-vene keele- ja kultuurisuhete uurimisest. Kahjuks jäi sel alal tehtud töö viimistlemata ja ununes mõneks ajaks. Spetsialistidel maksaks vaagida, kas seal siiski ei leidu ka tänapäeval huvi pakkuvat.

Elav huvi ühiskondliku tegevuse vastu tõrjus teadustöö V. Ernitsa eluplaanist mõneks ajaks välja. Pärast Esimest maailmasõda oli Eesti karskusliikumine varemetes ja vajas uut, energilist juhtkonda. V. Ernits asus seda koondama. Tema juhtimisel loodi tsaariaegse Karskusseltside Keskkomitee baasil Eesti Karskusliit. Selle tegevus kujunes elavaks ja mitmekülgseks, äratas tähelepanu ka väljaspool kodumaa piire. Ega asjata 1926. aastal peetud järjekordse rahvusvahelise karskuskongressi asukohaks valitud väike Tartu.

Paraku ei piisanud V. Ernitsa organiseerimistalendist nii laialaulatusliku liikumise juhtimiseks. Tal tuli kolmekümnendatel aastatel sellest eemale jääda. Nüüd pöördus ta tagasi teadustöö juurde. Vahepeal oli aga võrsunud noorte andekate uurijate põlvkond, kellega V. Ernits oma maise matka teisel poolel ei suutnud enam sammu pidada.

V. Ernitsa eluteele pilku tagasi heites näeme, et see on rikas huvitavatest mõtetest ja uutest algatustest, millest paljud aga ei realiseerunud või poolel teel seiskusid. Sellegipärast jääb tema ere, originaalne isiksus veel kauaks nende mällu, kes temaga lähemalt kokku puutusid.

ALEKSANDER ELANGO

EESTI NSV XI SUVESPARTAKIAAD

Algus on tubli

Spartakiaadivõistlused on juba hoo sisse saanud. Head hoogu on jätkunud ka meie ülikooli sportlastel. Suurepärane algus tehti Tallinna malemajas, kus **Jaan Ehlvest** tõi meeste seast esikoha. Tublid olid ka **Kalle Kiik** (3.), **Dhea Teder** ja **Rein Raud.** Meie ülikooli võistkond kogus 41 punkti ja tuli **esimeseks** TPI, Tartu ja Pärnu ees. Maletajate edu jätkasid väravpallurid, ehkki esikohta meile ei jätkunud. Mehed alistusid napilt, vaid ühe väravaga, Tallinna II võistkonnale ja nii saadi hõbemedalid. Naiskond oli Harju ja Tallinna II järel kolmas. Pärast kahte ala juhtis spartakiaadi üldarvustuses TRÜ.

Mööda dunud nädalal peeti veel kaks ala: **poks ja laskmine.** Poksis meil erilisi lootusi polnud. Saadi pronks, mille tõi **Viktor Frolov.** Laskmises saime teise individuaalse spartakiaadikulla. Väiksekaliibrilise **püssi standardis 3×20 lasku** võitis 556 silmaga esikoha **Svea Miller.**

Esimeste alade põhjal on veel vara järeldusi teha. Ent algus on ometi hea olnud. Pealegi on rida «meie» alasid veel ees. Nii et... Aga elame — näeme.

Järgmistena asuvad võistlema vehklejad. Ülikooli esindavad espadronis **Andrei Sõritsa, Sergei Semenkov, Aleksander Nõrko;** naiste floretis **Svetlana Aleksandrova, Galina Veso, Stella Idla;** epees **Viktor Zuikov, Vassili Koroljov, Vjatšeslav Nikolajev** ja meeste floretis **Jaan Kull, Tarmo Vaino, Juhan Enniko** ja **Oleg Volovik.**

Kõik kevadmatkale!

Pühapäeval, 23. mail toimub TRÜ spordipäev Lähte keskkooli väljakul. Spordipäeva ühe osa moodustab kevadmatk, mis algab kell 9.45 Kingissepa tn. 19. Sealt suundume rongkäigus Raadi parki, kus asetame lilled memoriaali jalamile. Raadi pargis kulgeb matkarada mööda Vahi tänavat Tartu—Narva maantee suunas.

2 km järel ületab matkarada Narva maantee;
4,3 km stardist algab Vasula metsaserv, rada kulgeb teeharu pidi vasakule;
5,1 km — möödume paremalt Laane metsavahist;
6,2 km — jõuame metsast välja mööda uudismaa serva;
7,2 km — liigume mööda õunaaia lääneserva, kahe õunaaia vahel;
9 km — pöördume mööda asfaltteed paremale;
9,6 km — rada jääb vasakule, möödub Vasula kauplusest, laskub alla orgu, vasakule;
10,3 km — ületame Vasula jõe ja tõuseme mäkke;
12,5 km — jõuame mäkke suurfarmi juurde, möödume sellest paremalt;
12,7 km — ületame teeristi;
13 km — finiš hakkab paistma;
13,5 km — pöörame kruusateelt vasakule põllupeenrale;
13,8 km — finiš Lähte koolimajas.

Matkarada on looduskaunis ning peaks meeldima igale tudengile, õppejõule ning töötajale.

Ootame kõiki matkama!

ELVI PRII,
matka peakohtunik

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 41 21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1652. MB-05501.

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

Tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (1302) Reedel, 28. mail 1982 XXXIV aastakäik

EKP TRÜ komitees

● 24. mail võeti NLKP liikmeks keemiaosakonna IV kursuse üliõpilased Ago Rinken ja Tarmo Salumaa, ajalooteaduskonna IV kursuse üliõpilane Terje Tärk, filoloogiateaduskonna IV kursuse üliõpilane Marianna Võgon ja kehakultuuriteaduskonna kergejõustikukateedri õpetaja Neinar Seli; NLKP liikmekandidaadiks õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Aivar Pilv ja füüsika-keemiateaduskonna IV kursuse üliõpilane Alar Maarend.

● Komsomoliorganisatsiooni osast õppedistsipliini kindlustamisel tegi ettekande komsomolikomitee asesekretär Ülle Lepp. Sellest on ka tänases lehes samal leheküljel lugeda.

● Ülikooli juubeliettevalmistustest andsid informatsiooni haldusprorektor Ain Otstavel, õppeprorektor Valter Haamer, juubelitööde staabi ülem Rein Pullerits ja keskstaabi ülem Laur Karu.

● Ettevalmistustest kohalike nõukogude valimisteks kõneles parteikomitee asesekretär Silvi Lannes.

Komsomolikroonika

● ELKNÜ TRÜ komitee selle õppeaasta viimane istung toimus 25. mail. Soovituse NLKP liikmeks astumiseks said arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilane Indrek Miidla ja füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane Mihhail Voihanski ning NLKP liikmekandidaadiks arstiteaduskonna V kursuse üliõpilased Mart Riispere ja Olavi Vasar.

● Komitee asesekretär Ülle Lepp rääkis üliõpilasüritustest meie juubeli ajal 15.—18. septembrini. Kavas on kontsertaktus uues kehakultuuriteaduskonna õppehoones, tudengiball «Vanemuises», kaks filmiprogrammi TRÜ ajaloost ja tänapäevast, öömuusika kontsert aulas, puhkeõhtud jm. Keskseks ürituseks kujuneb Raadi memoriaalansambli juures miitinguga algav rongkäik südalinna (Raadi — Leningradi mnt. — Võidu sild — Oktoobri puiestee — Pirogovi t. — ülikooli peahoone — Ülikooli t. — Riia mnt. — Oktoobri puiestee — Raekoja plats). Raekoja ees toimub välkmiiting, mis lõpeb ilutulestikuga.

TÄNU

5.—21. maini töötasid arstiteaduskonna spordimeditsiini ja raviosakonna I kursuse üliõpilased eesotsas dotsent Jaak Maaroosiga V. Sassi nim. sovhoosis. Majandi kirjast TRÜ-le, millele on alla kirjutanud direktor ja parteikomitee sekretär, loeme: «Üliõpilased töötasid väga hästi. Suur, suur tänu abi eest. Püüdke ka edaspidi meid, põllumehi, aidata hooajatöödel. Sisendatagu tulevikuski üliõpilastele armastust maa — meie kõigi toitja vastu. Väga hea koostöö oli meil ülikooli juhtkonnaga, soovime edaspidi vastastikust abi veelgi süvendada.

Õnnitleme kogu Tartu Riikliku Ülikooli peret saabuva 350. juubeli puhul ja soovime palju jõudu meie noorsoo kommunistlikul kasvatamisel.»

Rektori käskkiri

Rahvusvahelise muuseumipäeva puhul pälvis tänu klassikalise muinasteaduse muuseumi juhataja ÕIE UTTER.

Aktiivse osavõtu eest IX üleliidulisest skandinavistika konverentsist avaldas rektor tänu järgmistele «Skandinaavia kogumiku» toimetuskolleegiumi liikmeile ja autoreile:

KAIDO JAANSONILE, HILDA MOOSBERGILE, MART VABARILE, ILMAR MULLAMAALE, MARINA RAUDARILE, VILMA TRUMMALILE ja LINDA ERINGSONILE, MARTA RAISMALE ja HELMUT PIIRIMÄELE.

Filmikonkurss!

ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ filmiklubi kuulutavad välja filmikonkursi. Filmid võiksid võistelda üliõpilaspäevade ajal toimuval tudengifilmi festivalil.

Tingimused:

1. Film olgu nii pikk kui vajalik, aga nii lühike kui võimalik.
2. Ei pea olema naljakas, aga olgu vaimukas.
3. Autoril peab jätkuma julgust pärast filmi demonstreerimist oma nägu rahvale näidata.
4. Film koos stsenaariumiga esitada **hiljemalt 10. novembriks ELKNU TRÜ komiteesse.**

Mingeid tingimusi filmi värvilisuse või heli suhtes ei seata.
Jõudu tööle!

Lõpuaktused

Oigust.	22. juunil	kl. 12
Biol.-geogr.	22. „	kl. 16
Füüsika-keemiat.	23. „	kl. 15
Majandust.	24. „	kl. 15
Matemaatikat.	25. „	kl. 14
Ajaloot.	26. „	kl. 12
Filoloogiat.	28. „	kl. 12
Kehakultuurit.	28. „	kl. 16
Arstit.	30. „	kl. 11

Õppedistsipliin komsomoli pilgu läbi

Iga üliõpilase põhitegevuseks ülikoolis on õppimine ning seda ei tohi unustada ka juubeliaastal. Töö juubeliobjektidel, ühiskondlike ülesannete täitmine — kõik see ei tohiks muutuda takistuseks heade õppetulemuste saavutamisel tänavugi.

Head õppetulemused tähendavad eeskätt head õppedistsipliini. **13. aprillil arutas ELKNÜ TRÜ komitee komsomoli mõjutusvahendite rakendamist ja selle efektiivsust õppedistsipliini rikkujate suhtes.** Küsimuse ettevalmistamisel viis komitee õppesektor läbi väikese uurimuse selle kohta, milliseid mõjutusvahendeid õppedistsipliini tagamiseks kasutatakse ja hinnatakse üliõpilaste hulgas. Selgus, et **positiivseid mõjutusvahendeid** kasutatakse suhteliselt hästi. Autahvlid õppeja ühiskondlike töö aktivistide esiletoomiseks on kõikides teaduskondades, komsomolibürood teevad ettepanekuid kiituse avaldamiseks rektori ja dekaani käskkirjades. Matemaatika- ja arstiteaduskonnas kasutatakse paremate premeerimiseks ka rektorifondi preemiaid. Ajaloo-, arsti-, bioloogia-geograafia-, majandus- ja õigusteaduskonnas kasutatakse hästi edasijõudvate ühiskondliku ja teadustöö aktivistide premeerimiseks 15-protsendilist stipilisa. Kahjuks jättis keemiaosakonna stipendiumikomisjon komsomolibüroo vastava ettepaneku rahuldamata. Ebameeldivaks üllatuseks oli, et ajaloo-, matemaatika- ja füüsika-keemiateaduskonnas ei arvestata eksmatrikuleerimise puhul teaduskonna komsomolibüroo arvamust. Kas pole see komsomoli ilmajätmine omavalitsuse õigustest?

Vähene on komsomoli osa ka stipendiumi määramisel ja üliõpilaste majutamisel ühiselamusse. Stipendiumi määramisel õppedistsipliini üldiselt ei arvestata, kehakultuuriteaduskonnas ei võta komsomolibüroo esindaja isegi stipendiumikomisjoni tööst osa, samas arstiteaduskonna stipendiumikomisjon ei arvesta sugugi alati kursuste poolt esitatud pingeridu. Üldse tundub, et kursused võiksid pisut enam stipendiumi määramisel kaasa rääkida. Ühiselamusse majutamisel arvestatakse ühe komponendina õppedistsipliini vaid bioloogia-geograafia- ja matemaatikateaduskonnas. EÜE juhtivatele kohtadele soovitatakse ainult hea õppedistsipliiniga üliõpilasi.

Kõige efektiivsemateks mõjutusvahenditeks õppedistsipliini tagamisel pidasid üliõpilased komsomoliesindaja arvamust stipikomisjonis, kusjuures stipendiumi määramine või sellest ilmajätmine on eelnevalt läbi arutatud kursusel, komsomolibüroo ettepanekut 15-protsendilise stipilisa määramiseks ja teaduskonna komsomolibüroo poolt kohaldatavaid komsomolikaristusi.

Üliõpilasomavalitsuse printsiipide rakendamine (komsomoliorganisatsiooni osa stipendiumide määramisel, ühiselamukohtade jaotamisel, rektorifondi kasutamisel) osutub võimalikuks vaid vastutusvõimelises kollektiivis, seal, kus valitseb tõeline ühtsustunne, kus võrdselt muretsetakse nii enda kui kaaslase käekäigu pärast. Ärgem jätkem siis kaaslast hätta. Võit on see, kui suudad murda oma mugavuse ja minna loengule. Veel suurem, kui suudad seda tegema panna ka kaaslase. Loengul aga ära ole passiivne kuulaja, vaid tööta kaasa. Õppedistsipliin olgu enesedistsipliin!

Varsti algavad eksamid aitavad kindlasti enda jaoks selgitada, mis semestri jooksul tegemata jäänud. Sügiseks ei maksa seda siis ära unustada.

Head põrumist sessil!

ÜLLE LEPP,
ELKNÜ TRÜ komitee õppe- ja teadustöö asesekretär

EÜE seis

EÜE

Ei ta seisa ühtigi. Arvuliselt aina täieneb. Nüüd on TRÜ-st ehitusmalevlasi juba üle kuuesaja. Perfosid on ikka veel tulemas. TRÜ EÜE sektoril ongi teatada, et igaüks, **kellel perfo veel kusagil sahtlis või kaante vahel, otsigu see ruttu üles ja toogu kohe TRÜ komsomolikomiteesse.** Praegu on kõige rohkem EÜE-s suve veeta tahtjaid arsti- ja majandusteaduskonnast. Arstiteaduskonnas on moodustatud ka Maarjamõisa 30-liikmeline rühm.

Veel tahab TRÜ EÜE sektor teatada, et **järelatesteerimine** on sel laupäeval, 29. mail algusega kell 11 komsomolikomitees:

Tartu regioon:	
Side	kl. 11.00
Vorbuse	11.15
Inter	11.30
Sakala regioon:	
Metsa	11.45
Sinialliku	12.00
Tootsi	12.15
Võhma	12.30
Lõuna regioon:	
Misso	12.45
Boose	13.00
Pere	13.15
Ravitsa	13.20
Särtsu	13.45
Räppo	14.00
Hundi	14.15
NSV Liidu rühmad:	
Gagarin	14.30
BAM	14.45
Karjala	15.00

Nii. Malevasuve alguseni on jäänud vaevalt kuu. Arvestuste-eksamite vahepealt siis ka veel tagasitoomata perfod kähku korda ja õigesse paika!

NB! Komsomolikomitee asub praegu peahoone I k. ruumis 104.

Eks kliivergi ole üks malevasuve sümboleid.

„Tartu kevadet" toetades

«Võib-olla juba homme kõlab raekojaplatsist mööda minnes kõrvu muusika ja mu lapsed püüavad ära mõistatada, millise kihelkonna rahvariideid lauljad kannavad.» Iseennast tsiteerides 1980. aasta 29. augusti «Sirbist ja Vasarast» («Lahtisi silmi kodulinnas») on praegu hea võimalus tollaseid mõttekilde teokssaanuiks lugeda. Ülikooli suursündmuste ja Tartu juubeli puhul tänavakontsertidena pakutust on samm pikemaks astutud. Nüüd jõudis linna teist korda «Tartu kevad». Jõudis linnasüdamesse, raekojaplatsile, «Vanemuise» sisse ja äärde, Kassitoomele ja igasugu väljakutele. Ega ülikoolgi sellest puudutamata jäänud — kunstikabineti rahvas pani välja oma taiesed, tantsurahvas tantsis oma tantse... Uudistajate hulka kuulub meist vist igaüks.

Seda kevadkirevust kaedes julgeks natuke edasi mõelda ja öelda, et kui ka ülikooli juubelile sarnane sissejuhatus tuleks. Midagi olla igatahes kavatsemisel, nii et päris selgelt veel välja öelda ei saa. Aga tore oleks! *VARJE SOOTAK*

HANNO SELG 50

— Kehakultuuriteaduskonna raskejõustiku ja veespordi kateedri õppejõud.
— sündinud 31. mail 1932. aastal.
— 1954. aastal lõpetas kiitusega TRÜ kehakultuuriteaduskonna suusaspordi erialal.
— 1953, 1956, 1957, 1958, 1964, 1965 — ENSV meister moodsas viievõistluses.
— 1955—1964 kuulus NSV Liidu koondvõistkonda moodsas viievõistluses.
— 1960 NSVL meister ja Rooma OM-i hõbemedal.
— 1953—1979 VSÜ «Kalev» Tartu Territoriaalnõukogu esimees, VSÜ «Kalev» Kesknõukogu instruktor, Tartu LNSK direktor, Tartu KSMK moodsa viievõistluse vanemtreener.
— 1975—1978 kaugõppeaspirantuur.
— 1965—1973 Tartu Linna Rahvasaadikute Nõukogu alalise kehakultuuri ja spordikomisjoni esimees.

Õnnitleme ja soovime edu edaspidiseks!

Kehakultuuriteaduskond

ÜLIKOOLI TEADUS

Sammuke täishäälse kevade poole

● TRÜ selle aasta teaduskonkursil tunnistati teise koha vääriliseks orgaanilise keemia kateedri vanemteaduri Enno Mõttuse juhendamisel tehtud töö «Õunamähkuri feromoonpreparaadi väljatöötamine ja tootmisse juurutamine».

Küllap enamik meist on juba kogenud ökoloogia-, loodus- ja keskkonnakaitse teravaid probleeme. Enamasti on kõik need hädad põhjustanud inimene ise oma tootmistegevuses. Vigu parandavad nüüd insenerid ja tehnoloogid, bioloogid ja agronoomid, aga samuti keemikud.

● Taimede kaitseks ja kahjurite hävitamiseks on tööle rakendatud bakterid ja parasiidid, putukate looduslikud vaenlased. Luuakse haiguskindlaid ja kahjuritele vastupidavamaid sorte, arendatakse agrotehnikat jne. Keemikud on välja töötanud selektiivsemaid, looduses kiiremini lagunevad, soojaverelistele vähetoksilisi mürkkemikaale, keemilisi sterilisante, juvenüülhormoone, repellente ja feromoone. Nende ainete abil rikutakse putukate normaalse arengu tsüklit. Vajadus saaki kaitsta on aga suur. Isegi arenenud maades, vaatamata pestitsiidide laialaulatuslikule kasutamisele, hävitavad kahjurid 15% saagist. Kui loobuda kõigi putukate totaalse hävitamise ideest, tuleb kahjurite, s. o. putukaväe ühe protsendi vaoshoidmiseks kasutusele võtta taimekaitse integreeritud süsteem, milles on üsna oluline koht just feromoonidel. Viimased on teatud lõhnaained, mida loomad eritavad ümbritsevasse keskkonda ja mis mõjutavad selle loomaliigi ühe või mõlema sugupoole isendite käitumist. Levinumaid neist on suguferomoonid — ained, mida suguküps isend eritab, et soo jätkamise eesmärgil anda endast märku vastassugupoolele. Feromoonpreparaate kasutatakse putukate lendluse alguse ja nende arvukuse kindlaksmääramiseks, s. o. teabe saamiseks, mis võimaldab õigel ajal ja vajaduse järgi kasutada keemilisi tõrjevahendeid. Feromooni kulu sellel nn. indikatsioonimeetodil on umbes 0,002 g hektari kohta. Vastassugupoole väljapüüdmisel feromoon-liimipüünistesse on feromooni kulu juba 0,005—0,01 g/ha, desorientatsioonimeetodi rakendamisel aga, s. o. feromooni kontsentratsiooni sellisel kasvatamisel ümbruskonnas, et katkeks liigisisene kommunikatsioon, võib kulu ulatuda juba kuni 10 g/ha. Selge see, et sellise hulga feromooni eraldamine biomaterjalist on mõeldamatu — tuli kindlaks teha feromoonide keemiline struktuur ja sünteesida vastavad ained keemilisel teel. Kakskümmend kolm aastat tagasi jõutigi esmakordselt niikaugele.

● Orgaanilise keemia kateedris, orgaanilise sünteesi harulaboratooriumis ja keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumis on välja kujunemas feromoonide uurimisrühm. Eesmärk on vastavate ainete sünteesimeetodite väljatöötamine, feromoonpreparaatide loomine ja nende tootmisse juurutamine.

Rühma kuuluvad sünteetikud, feromoonpreparaatide loojad, infotalitus, tehnoloogiainsener, patoloog, bioloog, elektroonik ja mehaanik — kokku 23 inimest.

Siin välja töötatud feromoonmaterjali katsetatakse paljudes Nõukogude Liidu ja ka sotsialismimaade uurimisinstituutides. Edu on saavutatud õunamähkuri, hernemähkuri, viinamarja kobaramähkuri, mitmete lehemähkuri, kapsaöölase, kooreüraskite jpt. kahjurite vastu võitlemisel. Uurimistöid jätkatakse sihtprogrammis ja kahes kompleksprogrammis. 1982. aasta tööplaanis on feromoonpreparaadid juba viiekümnele putukale — aia, tehniliste kultuuride-, teravilja-, juurvilja- ja metsakahjuritele. Oleme endale võtnud suure ülesande, söandades konkureerida isegi uurimisinstituutidega. Ja seda päris edukalt.

● Milleks kõik need ponnistused? Sellepärast, et juba ainult eespool mainitud indikatsioonimeetodi korral võib feromoonpreparaatide kasutamisest saadav säästolla 20—80 rbl. kaitstava kultuuri 1 ha kohta, kulutades feromoonmaterjalidele ainult 2—4 rbl./ha. Põhiline kokkuhoid saadakse just kultuuri kaitseks vajalike mürkkemikaalide kulu vähenemisega. Feromoonpüünistega väljapüügi ja desorientatsioonimeetodi rakendamise korral võib aga nähtavasti läbi saada ka ilma pestitsiide kasutamata, mis kahtlemata mõjub soodsalt ümbritsevale keskkonnale. 1982. aastal väljastab «Flora» Tartu tsehh juba ligi miljon õunamähkuri ja viinamarja kobaramähkuri feromoonpreparaati ning komplekteerib need püüniste ja entomoloogilise liimiga «Pestifix». Viimane on välja töötatud TRÜ-s.

Häid tulemusi feromoonide kasutamisel on saadud Kesk-Aasias. Tadžiki NSV akadeemik M. Narzikulov tänab oma kirjas meie rektorile TRÜ keemikuid ja soovib koostööjätku.

Kuigi mõju pole kõikjal ühesugune, võib siiski väita, et feromoonide laialdase kasutuse korral jääb juba lähemas tulevikus viljapuudele ja viinamägedele puistamata tuhandeid tonne insektitsiide. Tõsi küll, ega need tonnid tootmata ja kasutamata jää — pritsitakse laiali teises kohas ja teistele kultuuridele. Eesmärk on ikka üks — kaitsta saaki, toita ja katta inimesi.

TOOMAS RODIMA,
orgaanilise sünteesi harulabori juhataja

Mõni sõna üliõpilaste võistlustööde ajaloost

Kõrgemates õppeasutustes kujunes ammu tavaks, et töökamatel ja andekamatel oli võimalik kirjutada võistlustöid. Algul tehti seda anonüümselt. Tartu ülikoolis kuulutati esimesed võistlustööd välja 1823. aastal «auhinna-ülesannete nime all ametlikus saksa keeles «Preisaufgaben»). Töid võis esitada ka ladina keeles, eriti veel siis, kui teema oli rooma õigusest. Ametliku õppekeelena kehtis möödunud sajandi lõpul vene keel. Siis kasutati nimetust «ülesanded auhindade taotlemiseks» («задачи для соискания наград»). Teinekord öeldi ka «medalite» või «preemiate taotlemiseks».

Kuni 1894. aastani kuulutati õigusteaduskonna üliõpilastele igal aastal ainult üks teema, hiljem tuli neid juurde. Kuni 1901. aastani anti selles teaduskonnas välja 82 medalit (52 kuld- ja 30 hõbemedalit). Teemad varieerusid. Nii oli näiteks 1891. aastal teemaks «Vene riigi Kõrgeima Salanõukogu ja Püha Sinodi omavaheline suhe».

Auhinnatute hulgas oli ka mõningaid eestlasi. Esimeste eestlastena said medalid 1894. aastal viljandimaalane Jüri Jaakson (hilisem jurist) ja 1895. aastal liivimaalane Anton Aan. Mõlemale anti hõbemedal. Kõige rohkem oli õigusteaduskonnas õnnestunud töid 1900. aastal, viie auhinnatud töö esitaja hulgas oli ka hilisem Tartu ülikooli rooma ja tsiviilõiguse professor, kuressaarelane parun Alexander Freytagh-Loringhoven. Tema pälvis kuldmedali. Mihhail Jarustovski (pärit Rjazanist) esitas oma stuudiumi jooksul kolm medalitööd.

Kaua aastaid oli meie ülikoolis võimalik teha auhinnatöid, mida premeeriti senaator G. F. Bradke sihtkapitali summadest. G. F. Bradke sündis Kuressaares 1796. aastal, suri Tartus 1862. Ta oli algul kõrgem sõjaväelane, hiljem Tartu õpperingkonna kuraator.

LEO LEESMENT

Kraasna laulik Uljana Vassiljevna ja tema järglasi

Folklorist Oskar Kallas sõitis 1901. aastal Pihkvast 120 km lõuna poole Krasnoje (rahvakeeles Kraasna) alevisse. Varsti uuris ta välja, et alevi ümbruskonnas on varem kõneldud setu murrakut 32 külas. Tolleks ajaks oli neid järele jäänud vaevalt kümme.

Parima rahvalauliku leidis O. Kallas alevist 6 km kirde pool Boraškino (Paraskova) külas. See oli Uljana (Ulja, Ulka, Uulja) Vassiljevna (sünd. 1829. a.). 20-aastase Ulka lastelaul jõudis 1849. aastal isegi Fr. R. Kreutzwaldi kätte. Uljana Vassiljevna esitas O. Kaldale väärtuslikke regilaule, palju muistse rahvausundi kombeid ja jutustas muudki rahvaluulelist, mis on ära trükitud O. Kalda unikaalses teoses «Kraasna maarahvas».

1965. aastal tutvus allakirjutanu Boraškinos Uljana tütretütre Ljubov (Ljuba) Nikandrovaga (sünd. 1893. a.) ja selle tütre Jevdokia (Doska) Stepanovaga (sünd. 1921). Ljuba vanem õde Anna elas Kraasnast 2 km kaugusel Zalužje külas. Ei Anna ega Ljuba osanud «po-tšuhonski». Seetõttu ei olnud neile vanaema lauludest midagi meelde jäänud, välja arvatud «pripev kaskee-kankee». Šelamovo küla vanamees Vassili Pavlov kõneles mulle, et Njura ja Ljuba vanemad mõistsid hästi maakeelt, vene keelt aga purssisid väga viletsasti, kusjuures vanaisa ei osanud vene keelt üldse. «Tšuhna» keelt häbeneti kõnelda. Nüüd kahetses Ljuba tõsiselt, et vanemad ei õpetanud talle maakeelt. Tema vennad õppisid seda väljaspool kodu.

Et võitsin Ljuba ja Doska täieliku usalduse, elasin 1966. aastal vahel päevade kaupa nende majas. Doska töötas kudumisvabrikus, kus ta oli omandanud laiema silmaringi ja julguse. Kirjapanekud Ljubalt asuvad kirjandusmuuseumis. Doskalt sain hiljem kirjad vastustega rahvaluule- ja etnograafiaküsimustele.

Kraasna kalmistu ääres näitas Doska Uljana Vassiljevna hauakohta. Hauakünka olid teeparandajad tasandanud. Pildistasin Doska õe Marhuška hauakohta. Marhuškal oli 3 poega ja 4 tütart.

1967. aastal kolisid Ljuba ja Doska Boraškinost Kraasnasse Puškini t. 8, kus 1968. aastal nägin viimast korda Ljubat.

1975. aastal juhtisin sinna etnograafiamuuseumi ekspeditsiooni eesotsas Aleksei Petersoniga. Doska oma abikaasaga (assimileerunud eesti külast Podvišenikist) võttis meid ülilahkelt vastu. Kui A. Peterson sõidab kevadel ilma minuta Kraasnasse, juhib Doska teda kõige huvitavamasse külla Makoveinovosse (Makovina), kus Doska elas esimese mehega. Ehk avastab meie tubli etnograaf Makovinas eesti «vana põhja», millest kõneles arheoloog akadeemik Harri Moora, keda toetas selles küsimuses akadeemik Paul Ariste. Igatahes Kraasnat Lutsi naabruses tasub uurida.

PAULOPRIIT VOOLAINE

Müügil orientalistikakabineti teadusväljaanded

TRÜ orientalistikakabineti teaduskogumik «Töid orientalistika alalt» on tunnustatud kodumaal ja raja tagagi. Esimene number ilmus 1968. aastal; nii see kui ka kolmas ja viies on ammu müügilt kadunud. Mõningal määral saab veel osta kaheköitelist II, IV ja VI kogumikku.

Teine number (1973) on koostatud väljapaistvate Nõukogude Liidu ja välismaiste uurijate artiklitest, nimetagem autoritena P. Aristet, L. Leesmenti, Ü. Sirki, L. Mälli, A. Pjatigorskit, G. Pomerantsi, B. Dandaroni, P. Nurmekunda, G. Palsule'i Indiast, M. Fowlerit, G. Gardonat, B. Van Nootenit ja R. Millerit USA-st, J. Gondat Hollandist, B. Matilali Kanadast jt. Väljaande probleemistik ulatub mustlasmuinasjuttudest ja balti orientalistika ajaloost ning indoneesia, türgi, usbeki ja tungani keelest ja kirjandusest hindu panteoni iseloomustuseni, «Prajñāpāramitā» psühholoogia põhiterminiteni, budismi languse põhjusteni keskaja Indias, sanskritti ja tema loojat Paninit käsitlevate uuringuteni ning mantra OM-MA-NI-PAD-ME-HUM analüüsini.

Neljas number kannab alapealkirja «Soome-ugri rahvad ja Ida» (koostatud 1975. a. novembris toimunud orientalistikakabineti 20. aastapäevale pühendatud üleliidulise konverentsi materjalidest). P. Nurmekund vaatleb Ida mõistet üldiselt, E. Bekker ja N. Vojevodina on pühendanud oma artiklid sõlkupi, Ä. Künnap ja J. Morev samojeedi keeltele. E. Tenišev käsitleb mordva mõjusid tatari keeles, S. Tšarekov ning J. Rintšen (Ulan-Bator) mongolistikaprobleeme, L. Mäll analüüsib Yamantaka-legende ja nende sümboolikat. K. Bergsland (Oslo) tõmbab paralleele uurali ja eskimo keelte vahel. Uurali-altai keelte üldprobleemidest kirjutavad D. Nassilov, L. Palmaitis ja R. Austerlitz (USA), viimase kaasmaalane K. Menges hoiab vaateväljas euraasia keelkondade mõningaid sõlmküsimusi.

Kuues kogumik on pühendatud probleemile «Ida rahvaste kultuur ja keeled ning nende representatsioon Eestis». V. Rassudin, U. Masing, V. Toporov, H. Broms (Helsingi), H. Udam, N. Issajeva, L. Mäll, E. Ogneva, A. Zelinski ja P. Tulviste vaatlevad mongoli-altai keelte suhteid, Iraani mõjusid Siberi rahvaste mütoloogiale, Kesk-Ida ja sufismi kirjandusküsimusi, «Daodejingi» probleeme, tiibeti esteetikat, lokayata filosoofiat, vadžrajaana kosmilist mudelit, Lääne psühholoogia ja tiibeti budismi võrdlusjooni.

Orientalistikakabineti teaduskogumikke on veel võimalik osta TRÜ müügipunktis (Ülikooli t. 16 I korrus).

TARMO KULMAR

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 602. Актуальные проблемы клинической медицины. Труды по медицине. Tartu 1982, 500 экз., 128 с., 1 руб. 10 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 604. Единство и изменчивость историко-литературного процесса. Труды по русской и славянской филологии. Литературоведение. Tartu 1982, 800 экз., 160 с., 1 руб. 40 коп.

S. Jürisson. Farmakoloogia. Õppevahend tsiviilkaitse meditsiinitöödeldele. Teine trükk. Tartu 1982, 1500 eks., 80 lk., 15 kop.

HETK * HETK

Sisepinge

Kõik algab esimesest lausest. Panna see kähku kirja, edasi läheb justkui iseenesest, sulg voolib read paberile ja tõmbab maha, mis madal ja mannetu.

Poiss kirjutab kirjandit. Kirjutab, kuivõrd kirjand algab mõtete mõtlemisest ja ei lõpe punktiga, vaid vabanemisega. Või minna kohe õue — mootorratas, Riina? Kuid paberil pole ühtegi rida. Valgelt vihulehelt vaatab vastu kohustus. Poisile on koolis õpetatud, et peab ja ei tohi... Kas see on enesepiiramine või enesekasvatus? Tuleb välja, et kohusetäitmine on enesekasvatus, siis kui kirjutatut hinnatakse hästi; enesepiiramine juhul, kui read tulevad madalad ja mannetud — numbri seisukohalt muidugi.

Paber on muutunud juba halliks, silmavaade tuhmiks, kuid pliiats püsib endiselt terav ja ootevalmis. Mootorratas ja Riina. Kui minna ja kihutada pea tühjaks, ehk pärast täitub pabergi — kõik algab ja esimesest lausest. Aga mootorrattale ronib ka kohustus, rabeleb ja ajab puru silma. Tahaks kutsumata reisijat maha lükata, kuid tahe indutseerib uued kohustused: olla lõbus (Riina) ja olla osav (mootorratas). Siis on neid kokku juba kolm. Nõiaring, uh, saaks kordki kirjutada mõtlemata sellele, kas ikka kõlbab, sobib hindaja jaoks. Kirjutada valmis, panna paberileht kuhugi käidavamasse kohta — plangule või müürile, siis ise piiluda, kas loetakse, kas mõni ka muigab. Muigab? Miks mitte naerda, kui on mida naerda; miks mitte nutta, kui kurvaks teeb. Aga mis siis, kui pannagi müürile? Kõnnitakse mööda, mõni seisatab. Kes seisma jääb, see loeb ka läbi ja tahab öelda, sest tal on kogunenud palju mõtteid, mis teevad pea tinaseks. Ehkki need mõtted tulevad seenemetsast ja vibavad kosmose poole, läbides sealjuures ka maisemad astmed (näiteks naised või tänavaliiklus), öeldakse need täie veendumusega välja. Kõik keelelt-meelelt vallapääsenu seostatakse kirjutatuga. Ühesõnaga antakse hinnang, nagu elukogenud inimesele kohane. Hinnang on aga kommentaaridega hinne. Hinne jääb meelde tuletama, et paberile voolanud lahtimõtestatav higi ja tindi segu on ära vaketatud (või äravahetamiseks?) mingite seenemetsade või tont teab millega, mis parasjagu ajus pinnale hulbib.

Kui hindamine pole mokkamööda ja hinnagud ajavad iiveldama, mille nimel siis kirjutada. Parem üldse mitte midagi teha, parem üldse

(Järg 4. lk.)

Varasemaid kokkupuuteid ülikooli raamatukoguga

1928. aasta jaanuaris sai minust üliõpilane ning Tartu linna kodanik. Õpinguteks hädavajalikku head nõu sain värskelt asutatud Eesti Rahvaluule Arhiivist, kus mind gümnaasiumiõpilasena tehtud kaastöö põhjal tunti. Esimeste nõuandjate hulgas oli kõigepealt seekordne rahvaluule arhiivi teadur, praegune akadeemik Paul Ariste. Samal ajal osutus vajalikuks astuda Toomel kontakti ka ülikooli raamatukoguga. Sel asutusel on olnud omapärane maine meie maal. Asutuse enda ümber oli kujunenud legende selles aheldatud «Seitsmendast Moosese raamatust», mille oskuslik lugemine võis viia üleloomulike soovide täitumisele. Vaikne lugemissaal meelitas kohapealse kirjanduse kasutamisele, pealegi oli siin soojem kui üliõpilase üürikorteris. Ajuti tuli intensiivselt lugemissaalis töötada siis, kui astusin kirjanduse seminari või hakkasin valmistuma eksameiks. Seminaridest osavõtt viis mind pidevasse kontakti raamatukoguga. Avariiulitelt sai kohal kasutamiseks leksikone.

1930. aasta sügissemestril sain kirjanduse seminari arvestuse ning siirdusin järgmise aasta kevadsemestril ülemastme seminari. Kui ma taotlesin seminari juhatajalt prof. G. Suitsult töö teemat, surus ta mulle lausa vägisi peale Kreutzwaldi «Kilplaste» algallika küsimuse uurimise. Vähimagi kahtluseta on Lauluisa teoses tegemist saksa samasisulise rahvaraamatu eeskujuga ja tõlkelaen «kilplane» kuulub ju Kreutzwaldile. Aga milline paljudest ilmunud teostest oli Kreutzwaldi kirjutuslaual?

Ülikooli raamatukogu on rikas 18. ja 19. sajandi saksa ja muudegi rahvaste rahvaraamatute seeriast. Õiget eeskuju üles leida nõudis paljude võimalikkude eeskujude lugemist ja võrdlemist. Tellisin raamatukogu lugemislauale mitmeid seeriaid. Küsisin nõu prof. W. Andersonilt, aga ta sai juhatada üksnes mõne võimaliku. Abi sai sellestki. Lugemissaali korrapidajal ja magasiniassistendil oli raamatute väljatoomise ja tagasiviimisega omajagu tegemist. Küllap nemad vist andsidki märku raamatukogu juhatajale Friedrich Puksovile (Puksoo), et ma tema huvi fookusse sattusin.

Ühel päeval ilmus juhataja minu laua juurde, kui lehitsesin aastakümnete tolmust pühkimata köiteid. Tundsin ainult väliselt seda sihvakat kibestunud näoga raamatuvalitsejat, kui nägin teda suitsetamas raamatukogu välisukse juures või astumas aeglasel sammul, portfell käeotsas, Toomemäest alla. Nüüd küsis ta napisõnaliselt (nagu ikka):

«Mida Te uurite?»

Tõusin ja esitlesin end ning katsusin siis oma ülesannet kaunis pikalt selgitada. Ta lehitses raamatuid mu laual ning päris, milliseid bibliograafilisi abivahendeid ma kasutan. Vastusega nähtavasti rahul, ta lahkus.

Kas samal või järgmisel päeval teatas lugemislaua korrapidaja, mul olevat, kui soovin, võimalik tööd jätkata raamatuhoidlas, kus on laud ning kuhu mulle tuuakse raamatuid, sobival võimalusel saan ka ise riiulilt võtta. Kaua mul seda lahkust kasutada ei tulnud, sest leidsin otsitava hoopis seminari raamatukogust, mis kuulub kahtlemata rikkamate omataoliste raamatukogude hulka. Ja seda eriti tänu prof. W. Andersoni hoolele. Pool valminud uurimusest ilmus 1933. aastal ajakirjas «Eesti Kirjandus». Kilplasmotiiv eesti rahvaluules, eriti pajatuses, ootab veel ilmumist.

Tööst endast, eriti raamatute sirvimisest oli mul hiljemgi palju kasu. Sain tutvuda kirjandusega, mida Fr. Engels kõrgelt hindab ja mis meie vanemas kirjanduses laiemalt moodustab olulise lõigu. Olin seda kogemust kasutanud meie vanema kirjanduse algallikaid, ka Kreutzwaldi muinasjuttude eeskujusid otsides («Eesti Kirjandus» 1940 jm.).

Ka hiljem olen selles asutuses tundnud heatahtlikku kohtlemist. Värske kogemus on 1978. aastast rahvaluulealase näitusega kui vastava konverentsi programmilise osaga teemal «Regivärss». Seda näitust külastasid paljud. Vahepeal on auväärne kultuuritempel saanud uued ruumid, mis võimaldab tal hoopis paremini nõudlikke kliente rahuldada.

EDUARD LAUGASTE

Valmar Adamsi autoriõhtu

Eesti kultuuri ajalooline kuju, 83-aastane poeet ja pedagoog dotsent Valmar Adams pidas esmaspäeval Õpetaja tänava Kirjanike Majas sädeleva autoriõhtu oma värskest kogust «Õhtune valgus».

Autor oli kirjastusele tänulik raamatu kiiretoimelise ilmumise eest, aga avaldas — talle omase poleemikaga — kahetsust, et t a teose k u j u n d a m i s e s t k õ r v a l e j ä i. Näiteks 1932. a. ilmunud kogus «Maise matka poolel teel» valis ta ise koos kunstnikuga šrifti ja sättis ridade paigutust. Ka oleks autor soovinud näha kogu veelgi mahukamana.

O. Kuninga r e t s e n s i o o n i (SV, 30. IV 1982) kohta märkis pooet, et ta ei nõustuvat retsensendi väitega, nagu suhtuks ta «üleolevalt eesti keelesse». ««Mullapealne keel» on ju kompliment, «betoonipealne» oleks halvustus. Meie keel pole küllalt sõnavararikas, aga ta on laulev. Selles keeles peaks igaüks olema suuteline luuletusi kirjutama.»

Jutu sisse pudenes a j a l o o l i s i k i l d e Marie Underist, kes «Pallase» tantsupeol tantsinud Adamsiga «mehelikult, ei lasknud ennast juhtida», ja 20-ndate aastate Tartust, kus oli «80 klubi ja igaühes vaieldi». V. Adams andis lugeda M. Underi kirja, kus seisab rahva ja tema keele kohta: «Kui väidetakse, et peaks algusest peale kirjutama kultuurrahva keeles, kuna mõttetus olevat kirjutada rahvakillule, siis peaks sellele ägedalt vastu vaidlema, sest seda erilist võlu, mis peitub iga rahva omas keeles, ei leia ühestki teisest; see on rahvahinge salapärane hurm ja aroom, mis sealt esile puhkeb.»

Lõpetades rõhutas poeet p o e e d i r o l l i ajas, viidates Puškinile, kes on öelnud luuletaja monumendi kohta: «... ja kerkib kõrgele veel uhkemini praegu / kui Aleksandri sammas ta.»

Tänu märgiks kinkis Lehte Hainsalu poeedi abikaasale kimbu haruldasi kaheõielisi nartsisse.

TÕNU PEETS

„Kaseke"

Aastal 1976 asutati Tallinnas *hard-rock*'i viljelev ansambel «Haak», mis teenis suure tunnustuse festivalil «Tartu 1980». Sama aasta lõpul tuli nimemuutus — «Haagist» sai «Kaseke», tingitud koosseisu vahetumisest: senine trummar **Ivo Varts** läks armeesse aega teenima, tema asemele astus **Andrus Vaht.** Lisandus ka **Tõnu Naissoo** pianistina. Ülejäänud mehed: **Peeter Malkov** (flöödid), **Priit Kuulberg** (bass), **Riho Sibul** ja **Ain Varts** (kitarrid), **Mart Metsala** (klahvpillid), **Peeter Määrits** (heli), külalisena on kaastegev **Rein Roos** (löökriistad). Juba varem oli alanud grupi repertuaari teisenemine, lähtepunktiks sai džässrokk. Nüüdseks on saabunud rokkdžässi viljelemise aeg, mida iseloomustavad välja arendatud, kindlates raamides kompositsioonid, milles vaba improvisatsiooniline element järjest taandunud (mäletatavasti oli just improvisatsioon ansamblile enne omane). Noodilehest mängimine lubab improviseerida vaid nii-öelda saatepartiides (taustmuusikas) soleerivale pillile (A. Varts «Pesupõletaja») või siis loo meloodiast lähtudes (A. Varts «Walhalla»). Ansambel esitab põhimõtteliselt instrumentaalmuusikat, sõna kasutamine on erandlik, kuid ootamatult efektne (R. Sibul «Näotused»). Peamiselt esitatakse omaloomingut, kirjutajaiks A. Varts, P. Malkov ja R. Sibul, aga hea meelega mängitakse ka autoreid, kelle mõte, stiil ning taotlused sarnanevad «Kasekese» omaga. Otseseid paralleele võib tõmmata J. McLauglini, S. Clarki, J. Becki, «Santanaga», kuid omalooming ei

matki ühtki eespool nimetatut, vaid jääb täiesti originaalseks, eesti süvarokis aga iseseisvaks suunaks. Imetleda tuleb «Kasekese» heli; tehniline meisterlikkus (kui mitte virtuositeet), hiilgav rütmitunnetus ja koosmusitseerimisoskus on samuti garantiiks grupi enda (originaal)loomingulisele tulevikule. Spetsiaalselt ansamblile komponeerib Olav Ehala, lisades «Elevantsi laulu» ning «Pärituulega» «Kasekese» helikeelde zappalikke impulsiivseid värve. Ansambel avalikke esinemisi ei korralda, aeg kulub uute palade loomisele, äraõppimisele, lindistustele. Viimati astuti publiku ees üles täpselt aasta tagasi — festivalil «Tartu 1981» ja nii on kontserdid Emajõelinnas omamoodi kokkuvõtted terve aasta jooksul omandatust. Praegu puudub grupil siiski T. Naissoo taoline klahvpillimängija, viimase eemalviibimine on tingitud konservatooriumi lõpetamisest (muuseas on T. Naissool plaanis luua suurteos ansamblile koos sümfooniaorkestriga). Väikese singli kõrvale peaks tuleval aastal lisanduma suur heliplaat, sisuks ainult omalooming. Järgmist kohtumist «Kasekesega» võib oodata levimuusikapäevadel 1983.

HARRY LIIVRAND

ANDRUS SALUPERE foto

Mälestusi professor Johan Vilipist

Tänavu möödus 40 aastat maailmakuulsa teadlase, Tartu ülikooli füüsikakateedri juhataja (1920—1940), esimese eesti füüsikaprofessori *dr. phil. nat.* **Johan Vilipi surmast.**

Johan Vilip sündis 12. mail 1870 Viljandimaal Uue-Kariste mõisas karjarentniku pojana. Ta õppis Pärnu gümnaasiumis ja Tartu ülikooli füüsika-matemaatikateaduskonnas. Ülikooli lõpetas 1895. aastal füüsikakandidaadi kraadiga. Tema õpetajaks olid ülemaailmselt tuntud teadlased B. Golitsõn ja A. Sadovski.

Kui Tartu ülikooli professor B. Golitsõn siirdus Peterburi TA akadeemiku kohale, suunas ta oma andeka õpilase Mereväeakadeemia füüsikalaboratooriumisse laborandiks. Sealt siirdus J. Vilip Teaduste Akadeemiasse, kus töötas laborandina 20 aastat. Samal ajal (1911—1920) oli ta ka Pulkovo seismoloogiajaama juhataja.

Tartu Ülikooli Ajutine Nõukogu valis J. Vilipi 5. mail 1920 füüsikaõppetooli professori kt. ja Füüsika Instituudi juhatajaks. Lähemalt võib tema eluloost lugeda «TRÜ-st» nr. 16 ja 17 1980. aastal. Seekord tahaksin lugeja ette tuua oma mälestusi.

* * *

Suur osa meie vanemast akadeemilisest põlvkonnast on prof. J. Vilipi õpilased, sest ta luges füüsikat mitme teaduskonna (matemaatika-, loodus-, arsti-, loomaarsti-, põllumajandus- ja majandusteaduskonna) üliõpilastele. Oma loengutel kasutas ta lopsakat rahvapärast mulgi murrakut. Samuti jäid väga meelde erakordselt sisukad ja huvitavad katsed.

Professori kaastöötaja H. Maasingu peenmehaanika töökojas valmistati 23 komplekti Golitsõn-Vilipi seismograafe, millest üks paigutati 1931. aastal ka ülikooli peahoone keldrisse (praeguse kohviku esimene ruum). 22 komplekti saadeti 1926.—1939. aastail kõigi viie mandri seismoloogiajaamadesse.

Professor J. Vilip hindas kõrgelt nõukogude teadust. Tema algatusel telliti Füüsika Instituudi raamatukogule neli Nõukogude Liidu ajakirja.

Minu esimene pikem vestlus professoriga toimus 1929. aasta II semestril füüsikaeksamil. See jättis minule temast kui teadlasest sügava mulje ja meie vastastikune hea suhtlemine kestis aastaid. Ta oli erakordselt sõbralik ja tagasihoidlik inimene, keda kõik õpilased sügava austusega mäletavad.

Kui ma 1936. aastal ülikooli lõpetasin, valiti mind tema ettepanekul Füüsika Instituudi abiõppejõuks, kuigi olin määratud Tartu Ülikooli Didaktilis-Metoodilise Seminari harjutuskooli õppejõuks. Sain töötada auväärse professori juures vaid ühe õppeaasta.

Kodanliku ülikooli füüsikakateeder oli surutud kitsastesse ruumidesse, kus peale professori ei olnud kellelgi omaette tööruumi. Assistendid töötasid füüsikapraktikumi ruumide nurkades. Vanemassistent E. Neugard töötas koguni pimikus. Ühel päeval astus professor minu töölaua juurde, mis asus praktikumiruumi nurgas, ja teatas, et ta on otsustanud anda mulle oma töölaua (praegu on see raamaturiiuliga laud füüsikakateedri õppejõudude ruumis). Professor oli endale teise akna alla seadnud uue töölaua, mille vastas oli veel üks laud, kus istusid eksamineeritavad üliõpilased. Ma ei julgenud seda austavat pakkumist tagasi lükata ja teiste õppejõudude imestuseks kolisingi ümber tema tuppa.

Prof. J. Vilip näitas mulle oma seismograafe ja võib-olla lootis, et ma jätkan tema elutööd, sest olin väga huvitatud teaduslikust aparatuurist.

Kuid meie mõtted ja soovid ei täitunud, sest juba 1937. aasta sügisel määrati mind Võru linna ja maakonna koolinõunikuks. Ma ei saanud seda ettepanekut tagasi lükata, sest olin ülikoolis õppimiseks teinud laenu, mis tuli tasuda. Koolinõuniku palk oli aga peaaegu kaks korda suurem kui vanemassistendi palk ülikoolis. Lisaks sellele võis saada veel head päevaraha koolide revideerimisel. Tööaegagi oli võimalik ise sättida. Kui saksa okupatsiooni ajal mind sellelt kohalt vabastati, siirdusin Võrust Viljandimaale sugulaste juurde, kus tegin põllutööd.

Nõukogude korra taaskehtestamisel määrati mind Viljandi C. R. Jakobsoni nim. Keskkooli füüsika- ja matemaatikaõpetajaks. Dots. A. Miti korduval palvel tulin 1946. aastal Tartusse tagasi ülikooli füüsikakateedrisse assistendi kohale.

Tartusse tulles läksin professor J. Vilipi hauale Raadi kalmistul. Kalmul oli vaid valge puurist.

Hakkasin organiseerima tema haua tähistamist kodumaa graniidist hauasambaga. See õnnestus hästi, vaatamata raskele sõjajärgsele ajale. Tema kunagised õpilased-füüsikud ülikoolis ei olnud teda unustanud.

Praegu hoiab füüsikakateedrite rahvas prof. J. Vilipi matusepaika hästi korras.

Joan Reinet

Prof. J. Vilipi eksamite hindeid

Füüsikaprofessor Johan Vilip on aastail 1920—1940 eksamineerinud füüsikas üliõpilasi 5300 korda.

Protokollid on säilinud, välja arvatud 1920. aasta kevadsemestri eksamite protokollist lehed nr. 12—70. Nii on kaduma läinud 59 üliõpilase eksamihinded.

Kodanlikus ülikoolis hinnati neljapalliliselt: *maxime sufficit* (väga hea), *bene sufficit* (hea), *sufficit* (rahuldav), *non sufficit* (mitterahuldav).

Õpinguraamatusse kanti hinded ainult ladina keeles.

Prof. J. Vilipi eksamite protokollides on ametlikult kehtinud 4-pallilist süsteemi laiendatud. Ta on kasutanud nelja üliõpilase eksamihindena veel hinnet «Ultra maxime sufficit». Need üliõpilased olid Viktor U s a i (füüsik, eksamineeritud 1928. a. sügissemestril); Paul P r o s o v i t š (keemik, 1929. a. kevadsem.), Jaan R e i n e t (füüsik, 1929. a. sügissem.) ja Boris P u n n i s, (matemaatik, 1936. a. kevadsem.). Tihti on kasutatud hinnet «sufficit (4)» — täiesti rahuldav. Protokollide läbitöötamisel oleme need hinded paigutanud üliõpilaste kasuks *bene sufficit* lahtrisse.

Säilinud eksamite protokollid on läbi töötatud iga aasta iga semestri kohta eraldi.

Kuigi füüsikaloengud olid kõigile teaduskondadele ühised, olid nõudmised eksamitel väga erinevad. Nende teadmistega, millega arstid, loomaarstid jt. füüsikaeksami sooritasid, füüsikud, matemaatikud ja keemikud füüsikaeksamit ära õiendada ei saanud.

ANNE KÕRE

CITIUS, ALTIUS, FORTIUS

Hommikune kellahelin sundis tudengeid taas öösoojast voodist välja hüppama. Algamas on ülikooli kevadine spordipäev. Mööda Tartu—Jõgeva maanteed vuravad Lähte poole iluvõimlejate ja rahvatantsijatega täidetud autobussid. Unesegaste silmadega matkavad sihtpaika tudengid, joostes kiirustavad Tartu—Lähte krossist osavõtjad. Päikesepaisteline maihommik kutsub kõiki omavahel mõõtu võtma.

Juba ongi esimesed sportlased kohale jõudnud. Esimesena lõpetab spordimeditsiiniüliõpilane **Aleksander Postulov,** *saades ajaks 48 minutit 25 sekundit ja auhinnaks jooksukingad. Talle järgnevad* **Aivar Pruul** *(majanduse V, aeg 49.07) ja* **Priit Laasto** *(nullkursus, aeg 53.50). Algavad esinejate proovid, määratakse kindlaks igaühe kohad, kinnitatakse keha Lähte keskkooli sööklas. Spordipidu võib alata.*

Kell 13.30 pöördub avasõnavõtuga kokkutulnute poole TRÜ rektor Arnold Koop. *Ta tänab Lähte keskkooli peret, kes lahkelt oma valdusi meie üritusteks lubas ja selle ettevalmistamisel tublisti kaasa aitas.* **Esimesena teeb jala soojaks TRÜ Rahvakunstiansambel.** *Näidatakse killukest aasta jooksul Henn Tüveli juhendamisel õpitud tantsudest — «Kalamees», «Kaera-Jaan», «Klopandi», «Jooksupolka» ja «Raabikri».* **Ülikooli rohkearvuline võimlejatepere on ette valmistanud läbilõike eesti võimlejate sajandi alguse kavadest tänapäevani.** *Veel sada aastat tagasi ei tuntud sõna «võimlemine» ja turnimise nime all tegeldi mitmesuguste kehaliste harjutustega. Esimene suurem võimlemispidu tänapäevale omaste elementidega peeti 1876. a. Tartu lähedal Laiusel.* **Ivo Okki ja Rein Tormi** *püüdsid möödanikku taastada ja koostasid meestele etteaste sajandivahetuse piirimailt.* **Elmar Luhatsi** *kandlelugude saatel esinev meesrühm tõi selle meieni. Naiste võimlemises said sajandivahetusel enamtuntuks Rootsis ja Soomes tehtud uuendused, mis üksikute aktivistide kaudu ka meil levisid.* **Liidia Uustali, Einike Naaritsa ja Helve Kortspärna** *(muusikaline taust) koostatud naiskava andis hea ettekujutuse tollaste harjutuste iseloomust, stiilist ja läbilõike nende rakendamise süsteemist. Ka 1930. aastate võimlemise põhijuured olid pärit Rootsist ja Soomest, kuigi eestlaste poolt esitatav hakkas juba mõneti iseseisvuma. Ajastule iseloomulike viiside saatel marssisid platsile valgetes maikades ja pükstes noormehed, kes omapärase «Kaera-Jaani» töötlusega publiku hulgas elevust tekitasid. Neile järgnesid sama ajajärku tutvustavad sinistes trikoodes neiud. Esinejate vahetumisega vahetus ka muusikaline rahvusromantism. Optimistlike helide saatel tutvustati vaatajaskonnale sõjajärgset võimlemist. Elementide keerukus oli tõusnud, silmaülu pakkumiseks läks vaja juba võimlemisrõngaid ja püramiidikarkassi. Võime uhkusega tunnistada, et kõrgkooli kehalises kasvatuses sai naisvõimlemine üldtunnustatud alused Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tänavu möödub sellest 25 aastat. Aastapäevale väärilised etteasted tegid* **Eeva Peebo ja Linda Jaanson-Martis.** *Esmalt esinesid ülikooli õppejõud ja teenistujad,* **teaduskond, rahvastepallis matemaatikateaduskond. Kõieveos sai võidu Bio-Geo, matemaatikud jäid teiseks, juristid kolmandaks. Üldkokkuvõttes tuligi parimaks igal alal kõrgel tasemel võistelnud Bio-Geo: teatejooksus tuldi kolmandaks, meeste korv- ja naiste rahvastepallis teiseks ning kõieveos esimeseks.** *Ka majandusteaduskond, 10×100 m ja meeste korvpalli võitja, võinuks esimeseks tulla, kuid rahvastepallist kõrvalejäämine jättis nad kokkuvõttes kolmandaks. Teine oli matemaatikateaduskond (teatejooksus teine, meeste korvpallis IV—VI, naiste rahvastepallis esimene ja kõieveos teine). Neljantäita. Enamikul see õnnestus, kuldmärgi piirini (vähemalt 40 silma) jõudsid 18 osalejat, hõbemärgi piirini (34 silma) 11. Täpseima silma ja kindlaima käega oli õigusteaduskonna üliõpilane Toomas Sepp, kes kogus 46 punkti. Talle järgnesid 45 silmaga Tõnu Tamme (rakendusmatemaatika V k.) ja Erni Kaasik (KKT I). Parim naisvõistleja oli neljanda koha omanik Jelena Puhvoja (majandust. I k.).*

Viimaseks ürituseks oli planeeritud rahvamatk Tartu ehk arvestades spordipäeval osalejate suhtumist, kojuminek igaühele kättesaadavate vahenditega. Jõgeva—Tartu maantee lausa kubises Lähte juures

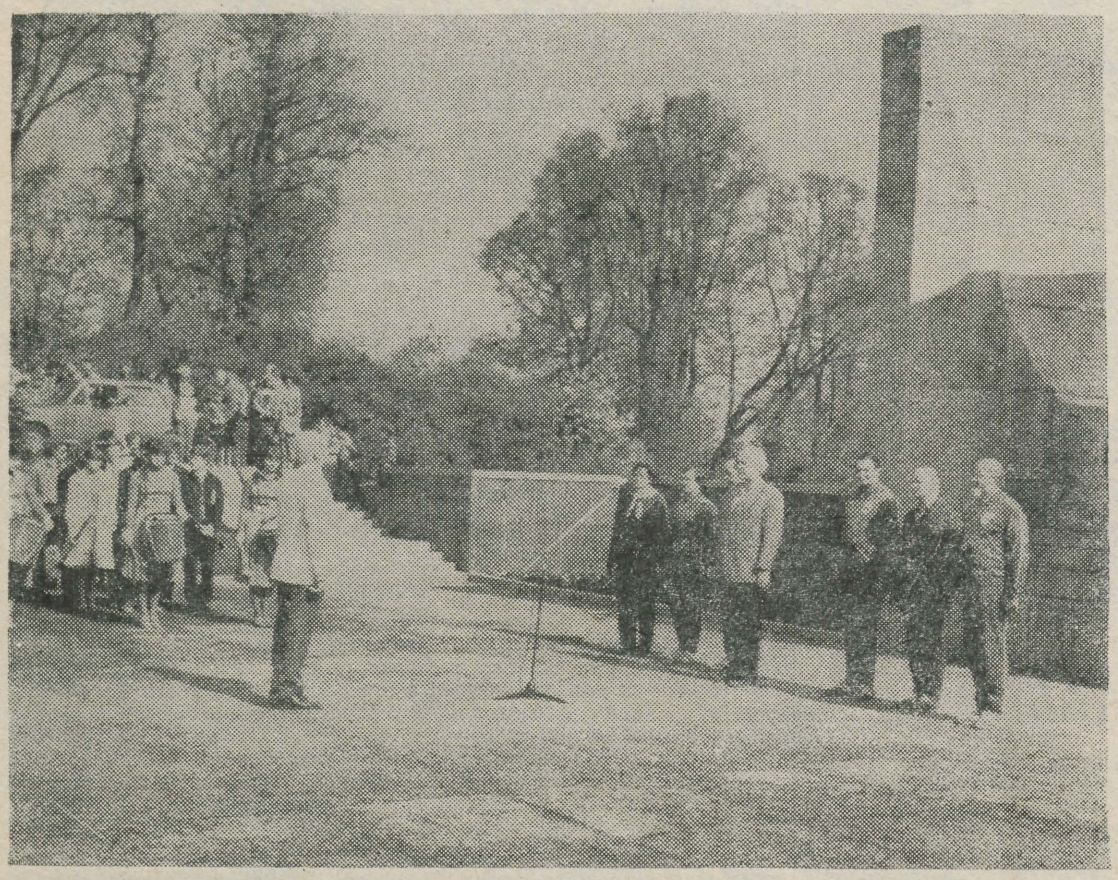

Ollakse Raadil. Dotsent Uno Sahva kannab ülikooli juhtkonnale ette, et spordipäevaks on kõik valmis.

ARVO TENNO fotod

sukingad. Talle järgnevad **Aivar Pruul** *(majanduse V, aeg 49.07) ja* **Priit Laasto** *(nullkursus, aeg 53.50). Algavad esinejate proovid, määratakse kindlaks igaühe kohad, kinnitatakse keha Lähte keskkooli sööklas. Spordipidu võib alata.*

Kell 13.30 pöördub avasõnavõtuga kokkutulnute poole TRÜ rektor Arnold Koop. *Ta tänab Lähte keskkooli peret, kes lahkelt oma valdusi meie üritusteks lubas ja selle ettevalmistamisel tublisti kaasa aitas.* **Esimesena teeb jala soojaks TRÜ Rahvakunstiansambel.** *Näidatakse killukest aasta jooksul Henn Tüveli juhendamisel õpitud tantsudest — «Kalamees», «Kaera-Jaani», «Klopandi», «Jooksupolka» ja «Raabikri».* **Ülikooli rohkearvuline võimlejatepere on ette valmistanud läbilõike eesti võimlejate sajandi alguse kavadest tänapäevani.** *Veel sada aastat tagasi ei tuntud sõna «võimlemine» ja turnimise nime all tegeldi mitmesuguste kehaliste harjutustega. Esimene suurem võimlemispidu tänapäevale omaste elementidega peeti 1876. a. Tartu lähedal Laiusel.* **Ivo Okki ja Rein Tormi** *püüdsid möödanikku taastada ja koostasid meestele etteaste sajandivahetuse piirimailt.* **Elmar Luhatsi** *kandlelugude saatel esinev meesrühm tõi selle meieni. Naiste võimlemises said sajandivahetusel enamtuntuks Rootsis ja Soomes tehtud uuendused, mis üksikute aktivistide kaudu ka meil levisid.* **Liidia Uustali, Einike Naaritsa ja Helve Kortspärna** *(muusikaline taust) koostatud naiskava andis hea ettekujutuse tollaste harjutuste iseloomust, stiilist ja läbilõike nende rakendamise süsteemist. Ka 1930. aastate võimlemise põhijuured olid pärit Rootsist ja Soomest, kuigi eestlaste poolt esitatav hakkas juba mõneti iseseisvuma. Ajastule iseloomulike viiside saatel marssisid platsile valgetes maikades ja pükstes noormehed, kes omapärase «Kaera-Jaani» töötlusega publiku hulgas elevust tekitasid. Neile järgnesid sama ajajärku tutvustavad sinistes trikoodes neiud. Esinejate vahetumisega vahetus ka muusikaline rahvusromantism. Optimistlike helide saatel tutvustati vaatajaskonnale sõjajärgset võimlemist. Elementide keerukus oli tõusnud, silmaülu pakkumiseks läks vaja juba võimlemisrõngaid ja püramiidikarkassi. Võime uhkusega tunnistada, et kõrgkooli kehalises kasvatuses sai naisvõimlemine üldtunnustatud alused Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tänavu möödub sellest 25 aastat. Aastapäevale väärilised etteasted tegid* **Eeva Peebo ja Linda Jaanson-Martis.** *Esmalt esinesid ülikooli õppejõud ja teenistujad,* **teaduskond, rahvastepallis matemaatikateaduskond. Kõieveos sai võidu Bio-Geo, matemaatikud jäid teiseks, juristid kolmandaks. Üldkokkuvõttes tuligi parimaks igal alal kõrgel tasemel võistelnud Bio-Geo: teatejooksus tuldi kolmandaks, meeste korv- ja naiste rahvastepallis teiseks ning kõieveos esimeseks.** *Ka majandusteaduskond, 10×100 m ja meeste korvpalli võitja, võinuks esimeseks tulla, kuid rahvastepallist kõrvalejäämine jättis nad kokkuvõttes kolmandaks. Teine oli matemaatikateaduskond (teatejooksus teine, meeste korvpallis IV—VI, naiste rahvastepallis esimene ja kõieveos teine). Neljantäita. Enamikul see õnnestus, kuldmärgi piirini (vähemalt 40 silma) jõudsid 18 osalejat, hõbemärgi piirini (34 silma) 11. Täpseima silma ja kindlaima käega oli õigusteaduskonna üliõpilane Toomas Sepp, kes kogus 46 punkti. Talle järgnesid 45 silmaga Tõnu Tamme (rakendusmatemaatika V k.) ja Erni Kaasik (KKT I). Parim naisvõistleja oli neljanda koha omanik Jelena Puhvoja (majandust. I k.).*

Viimaseks ürituseks oli planeeritud rahvamatk Tartu ehk arvestades spordipäeval osalejate suhtumist, kojuminek igaühele kättesaadavate vahenditega. Jõgeva—Tartu maantee lausa kubises Lähte juures rohkearvulistest «hääletajate» gruppidest, kes juhuslike autode ja liinibussidega linna sõita tahtsid. Varustust tagasi vedama tulnud bussid sõna otseses mõttes vallutati rahvamurru poolt. Matkatee võttis jalge alla üksnes grupp entusiastlikke õppejõude ja üliõpilasi, kes ainsatena kogu maa ära käisid. Neid täiendasid üksikud õnnetud, kes kohe juhusliku auto peale ei saanud.

Niipalju siis TRÜ «spordilembelistest» tudengitest. Üldiselt võib aga toimunuga rahule jääda. Igatahes elevust ja lusti jätkus tol päeval küllaga.

TEET ROOSAAR

EESTI NSV XI SUVESPARTAKIAAD

Ka vehklemises kuldmedal

Spartakiaadikarussell jätkab veeremist. Eelmisel nädalal lõppes viies ala — **vehklemine.** Meie ülikoolil oli siit põhjust medaleid ja punkte loota ja alt ei veetud. **Tartusse tullakse 1 kuld ja 3 hõbemedaliga.** Epee meeskonnavõistluses olid meie vehklejad paremad. Pjedestaalil seisid veel Haapsalu ja Tallinna II võistkond. Võitnud meeskonnas vehklesid **Vjatšeslav Nikolajev, Viktor Zuikov ja Vassili Koroljov.** Ainsa individuaalse medali — hõbeda — tõi meile espadronist **Andrei Sõritsa.** Teine koht kuulus ka meeskonnale koosseisus **Andrei Sõritsa, Sergei Semenkov, Aleksander Nõrko.** Naisfloretistid pälvisid samuti hõbedad (vehklesid **Svetlana Aleksandrova, Stella Idla, Galina Veso).**

Võistkondlikult tuldi Tallinna I ja Haapsalu järel kolmandaks. Pärast viit ala juhib kindlalt Tallinna I, meie ülikool edestab napilt Talinna II, praegu ollakse teised.

Järgmisena asuvad võistlema korvpallurid. Sellel nädalavahetusel tulevad Tartusse naiskorvpallurid. Meie ülikoolist osalevad Inna Saad, Anne Hinnobert, Tiina Alt, Tiia Nõmmukse, Ivi Kaljuvee, Riina Gross, Sirje Kikas, Kai Zlatin, Ingrid Pissarev, Tiina Heinma, Mai Ots ja Irja Savolainen. Treenerid Arnold Selge ja Ilmar Kullam. Meeste esinduses mängivad Robert Raamat, Aare Riives, Raul Koni, Mati Vesman, Boriss Bazanov, Gunnar Männik, Rašid Abeljanov, Sulev Lüütsepp, Ilmar Uibo, Veiko Juuse, Andres Tein, Gediminas Zilinas, Ginas Rutkauskas, Kalle Mäe. Treener Ernst Ehaveer.

SPORT ● UUDIS ●

● Eesti NSV kõrgkoolide spartakiaadil õppejõududele tuli kokkuvõttes esimeseks meie ülikool. Kavas oli neli ala. TRÜ oli parim naiste võrkpallis ja males. Meeskorvpallurid ja lauatennisistid jäid teiseks.

● Vabariigi kõrgkoolide meistrivõistlustel VTK suvises mitmevõistluses said naistest kolmikvõidu meie tudengid. 1. Tiina Pars 134 p., 2. Anne Meri 107 p., 3. Meeli Dobronova 98 p. Meestest võitis Einar Tikka TPI-st (111 p.), 2. Kestutis Tšereška (TRÜ) 107 p., 3. Aleksander Postolov (TRÜ) 107 p. Võistkondlikult oli parim meie ülikool EPA ja TPI ees.

Sisepinge

(Algus 2. lk.)

olemata olla? Või, kui unustada ära, et tegutsetakse käsu sunnil. Sukelduda ülepeakaela ja mitte mõelda iga koma ning punkti panemise ajal «ma pean», mul tuleb», «on vaja». Aga kui mina tõepoolest nii suudan, siis suutke ka teie: palun mulle õõnsa hinde asemel kümme naeratust või kümme pisarat. Ei taha, ei tule? Vihastage siis, kiskuge paber kümneks. Hea küll, kui asi pole seda väärt, siis põlastage, aga sel juhul kõigest jõust!

Poiss piinles ja piinles ega ületanudki ennast, nii nagu me oleme oma lemmikkangelaste kohta harjunud lugema. Ta naeris, nuttis, vihastas ja siis põlastas mõnda aega kõigest jõust. Alles seejärel saabus hingerahu.

JAAN SURDUB

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 606. Регуляция эндокринных функций и обмена веществ при мышечной деятельности. Эндокринные механизмы регуляции приспособления организма к мышечной деятельности XI. Тарту 1982, 500 экз., 168 с., 1 руб. 50 коп.

Тезисы студенческой научной конференции по гуманитарным и естественным наукам. 1981. Медицина. Тарту 1982, 200 экз., 140 с., 50 коп.

E. Tiit. Andmeanalüüs I. Õppevahend matemaatikateaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 500 eks., 80 lk., 15 kop.

NB!

Juunikuus ilmub «TRÜ» 4., 18. ja arvatavasti 29. kuupäeval. Toimetuse uus telefoninumber on 3 11 41.

KÄSITÖÖNÄITUS

TRÜ naisteklubi korraldab 1.—3. juunini käsitöönäituse Teaduslikus Raamatukogus. Tulge vaatama!

Klubi juhatus

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» **Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1747. MB-05508.**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (1303) Reedel, 4. juunil 1982 XXXIV aastakäik

RAHVASTE SÕPRUSE ORDEN ÜLIKOOLILE

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI
SEADLUS

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI AUTASUSTAMISE KOHTA RAHVASTE SÕPRUSE ORDENIGA

Teenete eest kvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamisel rahvamajanduse jaoks, teadusliku uurimistöö arendamisel ja seoses asutamise 350. aastapäevaga autasustada TARTU RIIKLIKKU ÜLIKOOLI Rahvaste Sõpruse ordeniga.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
L. BREŽNEV

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
M. GEORGADZE

Moskva, Kreml
27. mail 1982

● Meid tervitab EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan.

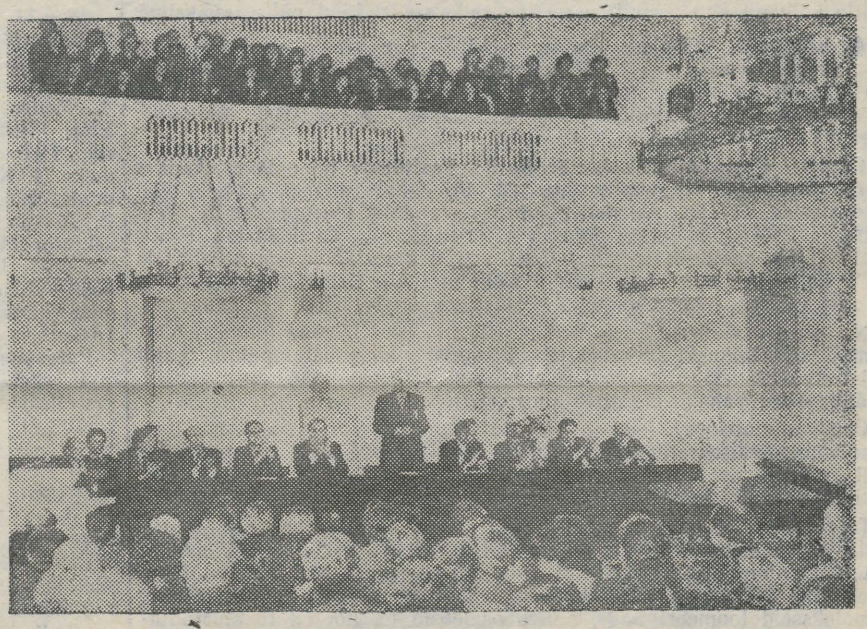

● Vaade presiidiumile EDUARD SAKI fotod

TELEGRAMM

TRÜ rektorile professor
ARNOLD KOOBILE

TRÜ parteikomitee sekretärile
ADVIG KIRISELE

TRÜ ametiühingukomitee esimehele
HELVE KABURILE

TRÜ komsomolikomitee sekretärile
ANDRUS LAURENILE

Õnnitlen südamlikult Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi valitsuse kõrge autasuga — Rahvaste Sõpruse ordeniga autasustamise puhul teenete eest kvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamisel rahvamajanduse jaoks, teadusliku uurimistöö arendamisel ja seoses ülikooli asutamise 350. aastapäevaga. Soovin kollektiivile uusi edusamme õppe- ja teadustöös, üliõpilasnoorsoo kommunistlikul kasvatamisel ja NLKP XXVI kongressi ajalooliste suuniste elluviimisel ning NSV Liidu moodustamise 60. aastapäeva väärikal tähistamisel.

EKP Keskkomitee sekretär
KARL VAINO

TRÜ rektorile professor
ARNOLD KOOBILE

TRÜ parteikomitee sekretärile
ADVIG KIRISELE

TRÜ ametiühingukomitee esimehele
HELVE KABURILE

TRÜ komsomolikomitee sekretärile
ANDRUS LAURENILE

Õnnitleme teid ja teie kaudu kogu kollektiivi ülikooli autasustamise puhul Rahvaste Sõpruse ordeniga teenete eest kvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamisel rahvamajanduse jaoks, teadusliku uurimistöö arendamisel ja seoses 350. aastapäevaga.

Soovime jätkuvat edu töös, indu ülikooli suurtähtpäeva väärikaks tähistamiseks meie kodumaa juubeli aastal.

Linna parteikomitee esimene sekretär
INDREK TOOME

Linna täitevkomitee esimees
NIKOLAI PREIMAN

Reedel, 28. mail

Kähku levis see uudis. Orden? Missugune? Rahvaste Sõpruse? Jaa. Väga sümboolne. Pärastlõunal aulas pidulikku koosolekut avades ütles rektor professor Arnold Koop:

«Ülikooli ülesanded on alati olnud internatsionaalsed nii teaduse, kultuuri kui eesrindliku mõtte arendamisel. Meie tegevus on ikka väljunud rahvuslikkuse kitsaist raamidest.» Ta tänas parteid ja valitsust kõrge tunnustuse eest. Tehtut on tunnustatud, kuid iga autasu määrab jätkamist veelgi suurema eduga. Ülikooli pere nimel lubas rektor, et me võetud eesmärkidega ka tulevikus hakkama saame, eelkõige tähistame aga heade saavutustega ülikooli juubelit.

Filoloogiateaduskonna dekaan, soome-ugri keelte kateedri juhataja prof. Ago Künnap tõi esile meie kõrgkooli kirevat õppurite peret. Rikas Nõukogude Liidu rahvuste esindajaist on ka filoloogiateaduskond. Siin õpivad autonoomsete vabariikide ja oblastite Mari, Komi, Mordva jt. aspirandid, siin kaitsevad nad väitekirju. Siin uuritakse soome-ugri keeli. Selles teaduskonnas on vene filoloogia osakond, kuhu tulevad teadmisi saama noored kogu Nõukogude Liidust. Ka tõlkijad sirguvad siit. Filoloogiateaduskonnas on juba ühe mehe teeneid Rahvaste Sõpruse ordeniga hinnatud. See mees on meile kõigile tuntud akadeemik Paul Ariste.

Ülikooli komsomolisekretär Andrus Laurengi peatus meie internatsionaalsel perel. Momendil õpib TRÜ-s 31 rahvuse esindajaid. Seepärastki on ikka tähelepanu osutatud internatsionaalsele kasvatustööle. Eriti hoogustus see tänavu, NSVL 60. aastapäeva künnisel. Hakati korraldama teaduskondades erinevate rahvaste õhtuid. Kõnekaks näiteks on rahvaste sõpruse päevad.

Üliõpilaskonna poolt andis tervituse ja lubaduse eksamisessiooni väärikalt lõpetada arstiteaduskonna III kursuse üliõpilane Vahur Keldrima.

Teadusliku kommunismi kateedri juhataja prof. Ivan Volkov hindas meie üliõpilaste teadmisi ühiskonnateadustes heaks. Praegu on keskmine hinne 4,5 ringis. Tuleb veelgi paremini püüda.

Siis astus kõnetooli EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan. Ta tervitas ja õnnitles EKP Keskkomitee, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi ja ENSV Ministrite Nõukogu nimel. Sm. Ristlaan märkis, et niisugune kõrge autasu ei rõõmusta mitte ainult praegusi ülikooli õppejõude ja üliõpilasi, vaid kõiki neid, kes kunagi selle pere liikmed olnud. «TRÜ on nagu puu, mille vilju lõikavad kõik linnad ja rajoonid terves vabariigis ja kaugemalgi.» Ka koostöösidemed Liidu teiste õppeasutustega on TRÜ-l laialdased.

Tartu linna juhtkonna poolt soovis õnne ja jõudu EKP Keskkomitee büroo liikmekandidaat, linna parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome. Ta ütles: «Eks me kõik ootasime midagi. Arvasime, et ülikooli saavutused on seda väärt, eriti 350. juubeli eel. Tahab ju iga inimene teada, mida tema tööst arvatakse. Ja see hinnang tuli, igati ülikoolile ilus ja väärtuslik.» Ta soovis juubeli kordaminekut ja jaksu ka juubelijärgseks tööks.

Koosoleku lõpuks luges parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris tänutelegrammi NLKP Keskkomiteele ja L. Brežnevile. EKP Keskkomitee sekretär R. Ristlaan aga tegi teatavaks EKP Keskkomitee esimese sekretäri Karl Vaino õnnitlustelegrammi sisu.

Märgime ära teisedki telegrammid. Meid õnnitlesid veel TRÜ kasvandikud kultuuriminister Johannes Lott ja tema asetäitja Jaak Viller, KKEH minister I. Nuut ning asetäitjad H. Peremees ja K. Rink, EPA rektori aj. kt. dots. A. Sukamägi, Kaasani ja Jaroslavli ülikoolide rektorid, Gruusia TA president E. Haradze jt.

Sellest pidulikust koosolekust võtsid osa veel EKP Keskkomitee õppeja teadusasutuste juhataja asetäitja Väino Rajangu, linna täitevkomitee esimees Nikolai Preiman ja parteikomitee sekretär Arno Almann.

Tähendusrikka päeva meeleolu lõid aulas meie naiskoor ja puhkpilliorkester.

VARJE SOOTAK

TÄHELEPANUKS!

KOLMAPÄEVAL, 9. JUUNIL KÜLASTAB TARTUT JA ÜLIKOOLI NSVL TA PRESIDENT A. ALEKSANDROV (VT. 3. LK.).

Kongressimõtteid

ELKNÜ TRÜ komitee sekretärilt
ÜLKNÜ XIX kongressi delegaadilt
ANDRUS LAURENILT

● **Alustada tahaksin kõige lähemast, s. o. meie delegatsioonist.** Meid oli kokku 23. Võiks öelda, et delegatsiooni koosseis oli väga hästi valitud — ühte olid sattunud erinevate erialade väga huvitavad esindajad. Isiksused. Kongressipäevade toakaaslaseks oli mulle noor, aga juba tuntud ja tunnustatud pianist Kalle Randalu, kes praegu peaks valmistuma Tšaikovski-nimeliseks konkursiks. Meie delegatsiooni rahvas oli tõepoolest väga tore ja kordan oma mõtet, mis TPI leht on juba ära trükkinud: «Kui peaksin tegema EÜE-s rühma, siis valiksin sinna meie delegatsiooni liikmed, sest olen veendunud, et nad on parim seltskond.»

● **Kongressilt endalt ootasin muidugi kõige rohkem niisuguste probleemide käsitlemist, mis puudutavad kõrgkooli ja komsomolitööd ennast.** Ja nendest küsimustest oli ka tõepoolest palju juttu nii ettekannetes kui ka vastuvõtul NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidusministri V. Jeljutini juures.

● **Kongressi avapäeval kuulasime NLKP Keskkomitee peasekretäri L. Brežnevi kõnet.** Ta käsitles praegu meile väga aktuaalseid ja teravaid probleeme igapäevasest komsomolitööst rahvusvahelise olukorrani välja. Peale sisukuse tahaksin rõhutada ka esinemismaneeri. Kongresside Palee suures saalis oli kuulda iga sõna, lausa iga koma ja punkt. Niisuguselt oraatorilt nagu on meie partei- ja riigijuht, on palju õppida, nii kontsentreeritud ja täpse mõtte avaldamist kui ka rõhkude õiget asetust.

Tema kõnes meeldis mulle väga järgmine mõte. Üldiselt oleme hinnanud seni tööprotsessi ennast, tulemusele oleme vähem tähelepanu pööranud. Mõelgem korraks kasvõi leninlikule arvestusele. Rohkem on vaja pöörata tähelepanu õigetele ja sobivatele vormidele, siis on ka tulemusrikkust enam.

Sm. Brežnev tuletas sedagi meelde, et komsomolitöötajaks ei sünnita. Selleks kasvame läbi töö, läbi ehtsa töö, mida teeme liigse kära ja suurte sõnadeta. Ja kes algetapil oma ülesannetega hästi toime tulnud, vajab kindlasti edutamist. Sealt kasvab komsomoli tippjuht, sealt saab oma uut kaadrit ka partei.

Teravalt peatus NLKP Keskkomitee peasekretär teenindus- ja kaubandusprobleemidel. Eelmisel kongressil seatud ülesanded ei olnud mitte kõik nii ellu viidud, nagu me selle sfääri tööd näha tahaksime.

● **Kõrgkool.** Võiksime teada, et Nõukogude Liidus on peale meie õppeasutuse veel täpselt 890 kõrgkooli, kus kõigis kokku õpib ligi 10 miljonit üliõpilast. Igal aastal lõpetab 2 miljonit noort spetsialisti. Nõukogude Liidus kuulub üliõpilaskomsomoli hulka 95% õppureist, meil mõnevõrra vähem.

ÜLKNÜ Keskkomitee sekretär Boriss Pastuhhov tõi oma ettekandes välja järgmised kõrgkooliprobleemid. Siinkohal tuletaksin meile kõigile meelde, et TRÜ komsomolikomitee stendidel meenutavad B. Pastuhhovi külaskäiku meie ülikooli mitmed fotod. Ta külastas Eestit ELKNÜ 60. aastapäeva puhul 1980. aastal ning andis aulas tollasele TRÜ komsomolisekretärile Madis Kallionile üle ÜLKNÜ Keskkomitee aukirja ülikooli komsomolile. B. Pastuhhov on ka TRÜ autudeng.

Nii kongressi aruandes kui resolutsioonis toonitatakse üliõpilaskomsomoli osatähtsuse suurenemist niisuguste küsimuste puhul, nagu ühiskonnateaduste omandamine, kehakultuur, teadustöö, ehitusmalev, üliõpilasabielupaaride elamistingimused.

Ühiskonnateadused. Eeskuju soovitatakse võtta Tuula PI-st, kus kursuse komsomolisekretär kuulub samuti ühiskonnateaduste eksamikomisjoni ja võtab osa kaaslaste hindamisest. Hindamisel arvestatakse aga ka üliõpilase ühiskondlikku tegevust.

Teadustöö. Tsiteerin aruandest: «Meie ees on ülesanne muuta üliõpilaste teaduslooming niisama massiliseks nagu seda on ehitusmalevate liikumine. Ei tule piirduda vaid kursuse- ja diplomiprojektidega, tuleb luua üliõpilaste teaduskeskusi, konstrueerimisbüroosid ja -rühmi, kompleksseid loomebrigaade, milles osaleksid ka noored tööstustöötajad. Tähelepanu väärib koostöölepingute sõlmimine ühelt poolt kõrgkoolide ja tööstusettevõtete vahel, teiselt poolt üksikute tsehhide ja teaduskondade, kursuste ja jaoskondade ning õppegruppide ja brigaadide vahel.»

Nõukogude Liidu kõrgkoolides osaleb teadustöös üle 80 protsendi üliõpilastest. TRÜ-s on neid veidi rohkem — 94 protsenti.

EÜE. Resolutsioonist loeme: «On vaja taotleda, et iga üliõpilane teeks kõrgkoolis õppimise aja jooksul läbi üliõpilasmaleva kooli.» Meil on väga palju neid, kes oma suve malevas veedavad. Ometi sattusime tänavu raskustesse EÜE plaani täitmisega. Põhjused olid täiesti objektiivsed, ikkagi ülikooli juubel, kus esimesed kursused töötavad TRÜ suvemalevas ja aitavad oma kooli ehitada ja remontida. Olen uurinud natuke seda kontingenti, kes suvekuudel EÜE-st eemale jäänud. Põhjused on täiesti mõistetavad, sellest on lehes kirjutatud. Arvan, et praegune EÜE plaan on päris optimaalne, suurendada seda ei oleks mõtet, sest ka üliõpilaste arv ülikoolis lähemal ajal ei suurene. Küll aga peaksime süvenema muudesse malevaga seotud probleemidesse.

Kehakultuur. Kongressil rõhutati, et paljud õppurid nii kesk- kui ka kõrgkoolides ei tule toime koguni VTK normide täitmisega. Palju puudutakse haiguste pärast. Iga kümnes üliõpilane on VTK normidest vabastatud tervislikel põhjustel. Ilmselt on ka meil vaja kehalise kasvatuse tundide autoriteedi ja tähtsuse suurendamist. Mitmed sõnavõtjad toonitasid, et kasvanud vaimsele pingele peab vastama ka füüsiline koormus.

Üliõpilaspered. Liidus on iga kümnes üliõpilane abielus, ligi pooltel neist on lapsed. Aruandest: «Samal ajal aga perekonnaühiselamuid praktiliselt pole ja ka lasteaiakohti ei eraldata nii palju kui tarvis.» Meil vähemalt on nüüd asjad laabumas. Üliõpilasperede ühiselamusse saab kolida sügisel. Kongressil mainiti Ukraina kõrgkoole, kes selleks palju ära teinud. Lvovis on juba 1978. aastast säärane tudengiperede ühiselamu olemas. Ka Kaunases on. Vilniuse ülikoolis on emadele antud võimalus teha arvestused ja eksamid endale sobival ajal, nn. vaba graafiku järgi.

Et mulle anti võimalus sektsioonis sõna võtta, siis tõstsin sealgi üles üliõpilasperekondade ühiselamute probleemi. Tutvustasin ka meie perekonnarühmade loomise kogemust malevas.

● Niipalju probleemidest. Neid jagus tõesti hulga, ka sõnavõttudes. **Elamutest.** Esimese päeva õhtul vaatasime-kuulasime Kongresside Palees pidulikku kontserti. Kujutagem endale ette lavapilti: näeme enda ees hiiglasuurt maali. Lenin esineb komsomoli III kongressil kõnega «Noorsooühingute ülesannetest». Seda pilti me kõik teame. Vaatame paar minutit ja siis maal elustub. Lenin (Kirill Lavrov) kõneleb meile noorsooühingute ülesannetest. Ausõna, seda peab ise läbi elama.

Väga meeldis mulle «Moskontserdi» pantomiimigrupi esituses «Kured ja mälestus». See oli väga hästi lavastatud. Tegelikult polegi selles midagi imestada, sest pealavastajaks oli muide ÜLKNÜ Keskkomitee kultuuriosakonna juhataja, kes on ka Vene NFSV teeneline kultuuritegelane. Tahaksin, et ka meie juubeliaegsed üliõpilasüritused niisama hästi õnnestuksid.

(Järg 3. lk.)

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Teaduspäevad Riias ja Vilniuses

18.—21. mail olid meie ülikooli 350. aastapäevale pühendatud teaduspäevad Riias ja Vilniuses. Meie delegatsiooni kuulusid rektor prof. A. Koop, prorektor A. Kallikorm, EKP TRÜ komitee sekretär A. Kiris, TRÜ ametiühingukomitee esimees H. Kabur, professorid Ü. Lumiste, H. Ligi, K.-S. Rebane, I. Unt, P. Ariste, teadusosakonna teadussekretär M. Reinfeldt, ÜMPI direktor dots. L. Karu. Kunstilist külakosti viisid Läti- ja Leedumaale meie kammerkoor ja rahvakunstiansambel.

Palusime teaduspäevadest lähemalt rääkida EKP TRÜ komitee sekretäril Advig Kirisel. «Esmalt käidi Läti Riiklikus Ülikoolis. Vastuvõtt oli südamlik. Osalesime ülikooli nõukogu pidulikul koosolekul. Prof. Paul Ariste esines sõnavõtuga. See võeti väga soojalt vastu, sest prof. Ariste rääkis võõrustajate emakeeles. Riias kirjutasime alla ka põhimõttelisele koostöölepingule meie ja Läti RÜ vahel. Fikseeriti koostöölepingu põhimõte. Lepingu detailiseerimine toimub edaspidi. Lepinguga liitub ka Vilniuse RÜ. Lätlastel oli meile näidata rida vaatamisväärsusi. Vaatasime botaanikaaia palmihoonet, mis on igati nüüdisaegne. Läti ülikooli uus üliõpilasmaja, kus toimus ka vastuvõtt, äratas aga lausa kadedust. Kontserdi andsid RKA ja kammerkoor. Toimusid kohtumised teaduskondades.

20.—21. maini olid meie teaduspäevad Vilniuses. Meid võeti südamlikult vastu Vilniuse lähistel. Süüdati sõpruslõke. Juubeliüritused avati Vilniuse RÜ suures siseõues. Esinesid mõlema ülikooli taidlejad. Pandi üles meie juubelinäitus. Nõukogu pidulikul istungil esines rektor prof. Arnold Koop sõnavõtuga «Tartu ülikool 350». Samal päeval oli suures aulas kontsert. Meie esinejad võeti väga hästi vastu. Vaatasime Vilniuse ülikooli füüsikateaduskonda ja laboratooriume, toimusid kohtumised teaduskondades. Vilniusse olid sõitnud ka Läti RÜ rektor ja ühiskondlike organisatsioonide juhid. Toimus nõupidamine kolme ülikooli rektorite vahel. Ka ühiskondlike organisatsioonide juhid vahetasid omavahel kogemusi. Pean ütlema, et see tuli kõigile kasuks. Oli, mida üle võtta, oli, mida teistele jagada. Kokkuvõttes täitsid teaduspäevad Riias ja Vilniuses oma ülesande.»

Küsitles RAIVO LOTT

● 1. Kolm professorit, kolm rektorit — Visvaris Millers, Arnold Koop, Jonas Kubilius.

● 2. Pidulik vastuvõtt Vilniuse RÜ sisehoovis.

● 3. Teaduspäevad Vilniuses on lõppenud. Algab tagasisõit.

EDUARD SAKI fotod

ARSTITEADUSKONNA ÜLIÕPILASED,

kes pole Vana-Jaani kalmistul tehtud töö eest tasu saanud, peavad tööle vormistamiseks andma allkirja kommunaalettevõtete kombinaadi juhataja käskkirjale. See on arstiteaduskonna dekanaadis 10. juunini.

Töötasu makstakse 23. juunil kommunaalettevõtete kombinaadi kassast Nõukogude väljak 3 II korrus, tuba 31 kella 13—16-ni.

Juubel ja kunst

Ülikoolis õppinud või tegutsenud silmapaistvate isikute mälestuse jäädvustamine on jõudnud niisugusesse etappi, kus hakkab selguma, mida ja kui suures ulatuses tehakse.

Konkurssidest. Suurim plaanitsetuist — Tartu teadlaste aumüür — jäi välja kuulutamata! Ettevalmistused algasid juba 1980. aastal. EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna RSN Täitevkomitee ettepanekud tehti selle kohta ENSV Kultuuriministeeriumile 24. aprillil 1980. Edasi järgnes kõigi vajalike vaheinstantsidega kooskõlastamine ning 4. augustil 1980 oli ENSV Ministrite Nõukogu ja Riikliku Monumentaal-Dekoratiivkunsti Komisjoni põhimõtteline nõusolek olemas. Vastavalt sellele asuti konkreetselt tegutsema ja asjaga saadi valmis õigeaegselt. Edasi järgnesid eelteated raadios, televisioonis, ajakirjanduses, sõnavõttudes. Kunstnike ringkondades oodati konkursi väljakuulutamist ja jäädigi ootama, sest kuulutatud pole senini. Miks? Ei tea, aga raha siin takistuseks küll polnud. Kahju, sest nüüd pole meil Toomemäe ülikoolipoolse nõlva ja ülikoolitaguse ala väljakujundamise kohta mitte midagi reaalset olemas. Konkurss oleks andnud kindlasti huvitavat materjali, mida võinuks aluseks võtta selle ala väljakujundamisel.

Teine konkurss, mis korraldati suure kiiruga pärast seda, kui läbi ponnistuste maa-ala kohta kokkuleppele saadi, oli Tartu revolutsionääride mälestusmärgiga seotud. Tulemusi saadi napilt, sest aeg oli lühike. Õnneks on suudetud nüüd tegudeni jõuda ja monumendi valmimine on planeeritud nii, et see 15. augustiks püsti oleks.

Monumendid.

Nimetame neid nii, sest need pannakse avalikku kohta välja. T. Lippmaa monument botaanikaaias on juba avatud. Valmimise järgus on L. Puusepa ja Aleksander Schmidti omad. Nende ülesseadmise tähtpäev on 15. august. Esimene paigutatakse Maarjamõisa ühe kliiniku ette, teine Kassitoomele Uue Anatoomikumi ette väljakule. Toomemäele tuleb J. Soansi tehtud ning Tartu linna poolt ülikooli juubeliks püstitatav K. J. Petersoni pronksskulptuur. See sümboliseerib autori sõnade järgi noorust, andekust, püüdu teadmistele, teadusele, ideaalide poole. Ta on mälestusmärgiks maarahva esimesele luuletajale.

Revolutsionääridest üliõpilaste mälestusmärk tuleb Toome nõlvakule Mitšurini tänava äärde.

Nii et juubeli puhul rikastub Tartu mitmete uute taiestega, mis veelgi süvendavad Tartu kui kõigepealt kultuuri- ja teaduselinna ilmet. Ülikoolilinna ei kaunista midagi rohkem kui pargid ja skulptuurid.

Bareljeefid.

Senivalminuist nimetagem P. Kogermani, L. Pissarževskit, G. Dragendorffi, K. E. Baeri (Vanemuise õppehoone fuajee). Valmimisjärgus on J. F. Parrot, E. Lenz, M. Kämtz, M. Jacobi, A. Linkberg, N. Pirogov, A. H. Tammsaare, N. Lunin ning nõukogu saali jaoks V. I. Lenini bareljeef. Tellimiskirjad on veel viie bareljeefi tegemiseks, kuid millal nad valmivad, pole teada. Bareljeefid pannakse üles vastavaisse teaduskondadesse. Piduliku avamise saab teha kas veidi enne juubelit või juubeli ajal.

Maalid.

Maalid on valmis järgmistest tuntud inimestest: F. Lepp, A. Paldrok, F. Klement, K. Morgenstern, J. Skytte, Zoege-Mannteuffel, G. Suits, Joh. Aavik. Valmimisjärgus E. Kobert, G. Kingisepp, G. F. Parrot, H. Kruus, A. Koort, G. Oettingen.

Hauamonumendid.

Valmis on Fr. Goebeli ja C. Schmidti omad, tegemisel M. Wittlichi ja Johannes Lembergi mälestusmärgid. Hauakive on plaanis mitmeid, kuid Raadi kalmistu vana osa rekonstrueerimisega tuleb hauakivid viia «vanasse stiili», nii et siin läheb veidi aega.

Mälestustahvlid.

Neid on ka omajagu ning mitmeid tuleb ümber teha, et avastatud vigu parandada. Selles osas jätkuvad tööd aasta lõpuni.

Graafilisi lehti on tellitud samuti mitmeid, osa on käes ja tehakse veel, kui takistusi ette ei tule.

Nagu ülaltoodust nähtub, saab see osa allasutuste ettepanekutest, mis pärast mitmekordseid kaalumisi ja vaagimisi teha otsustati, küllalt suures osas ka teostatud. Kunstilise õnnestumise eest vastutavad muidugi kõigepealt kunstnikud ise ja ka kunstinõukogud, kes neile oma õnnistuse annavad.

Juubeliks ja juubeli ajal saab avada enamiku. Osa jääb aga sügisel toimuva teaduskonverentsi ajaks.

Kitsaskohad.

Loomulikult rahaprobleemid kõigepealt. Kunstnik on näiteks oma töö teinud, aga ülikool ei saa välja maksta. Moskva kunstnikule Kalašnikovile on juba kuus kuud tasumata novembris ülikoolile üle antud puulõigete eest. Meie kunstnikel on valminud mitu maali ja need on toodud juba ülikooli, aga tasu üle pole kantud. Miks? Igasugused jutud ühe või teise põhjuse äratoomisega on ju ülikooli kui asutuse prestiiži seisukohalt imelikud. Ja kogu selle kriitika peab vastu võtma esmajoones meie komisjon, kes aga pole niisuguse tegevuse kohta pädev seletust andma.

Ka meie ministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi vahelise koordineerimise tase kunstipoliitika valdkonnas peaks olema tunduvalt tõhusam, kui ta ajuti on kippunud olema.

Muud kitsaskohad, mis on esinenud või esinevad, on komisjoni ja ülikooli peakomisjoni jõududega lahendatud ja lahendatavad.

TULLIO ILOMETS,
kunstikomisjoni alakomisjoni esimees

Õpilasviktoriin «TRÜ 350»

15. mail peeti TRÜ aulas ülevabariigiline koolinoorte mälumäng «TRÜ — 350», mis kuulub juubeliürituste kavva. Konkureerima asusid 6 võistkonda — Kärdla Keskkool, Paide I Keskkool, Vändra Keskkool, Tartu II Keskkool, Rapla Keskkool ja Võru I Keskkool. Väljaspool arvestust võistles Tartu III Keskkooli õpilane J. Luukas.

24 küsimust pidid selgitama parima. Küsimused koostas dots. Hillar Palamets. Tema juhatas ka žürii tegevust. Žüriisse kuulusid veel jurist Paul Varul. ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Ülle Lepp ja E. Saluveer ELKNÜ Tartu Linnakomiteest. Küsimustest. 10 olid ülikooli ajaloost, 10 tänapäevast, 4 küsimust tuli helilindilt.

Kui kokkuvõtted tehtud, selgus, et võidu sai Tartu II Keskkool. Järgnesid Rapla Keskkool ja Kärdla Keskkool. Väga häid teadmisi näitas individuaalvõistleja J. Luukas, kes jäi esimeseks tulnud võistkonnast (!) maha vaid ühe punktiga.

Kokkuvõttes tore üritus. Selle oli organiseerinud ELKNÜ Tartu Linnakomitee ja ELKNÜ TRÜ komitee.

Kongressimõtteid

(Algus 2. lk.)

Muljeid oli palju. Programm kujunes tihedaks. Vahel oleks tahtnud koguni hinge tõmmata ja võib-olla ka teiste kõrgkoolide komsomolisekretäridega rohkem kõnelda. Enamasti olin koos Vilniuse RÜ sekretäri Algirdas Kumšaga, kes hiljaaegu meie ühise sõuderegati ajal Tartus käis.

Lõpuks ehk veel mõned arvud. Kõige suurem delegatsioon oli Ukraina NSV-st — 851 inimest, kõige väiksem Eestist — 23. Delegaatide seas oli 19 kosmonauti.

● Nüüd on juba sess kätte jõudnud. Üliõpilastele saan kongressist põhjalikumalt kõnelda alles uuel õppeaastal. Kuid materjalidega peaksid nad juba tuttavad olema, eksameil ei minda sellestki mööda. Loodan, et tudengid vähegi aega leiavad ja tulevad kolmapäeval aulasse kuulama NSVL TA presidenti A. Aleksandrovit. Väga meeldis tema sõnavõtt komsomolikongressil.

Kohtumiseni ja head põrumist eksamisessioonil!

NSVL Teaduste Akadeemia president tuleb ülikooli

8.—10. juunil toimub Tallinnas NSVL TA teadusliku tegevuse koordineerimise nõukogu 39. istung. Tallinna saabuvad NSV Liidu ja liiduvabariikide teaduste akadeemiate delegatsioonid eesotsas NSVL TA presidendi Anatoli Aleksandroviga.

9. juunil külastab delegatsioon Tartut ja meie ülikooli. NSV Liidu TA president A. Aleksandrov peab aulas kell 16 loengu nüüdisaja teaduse arengu põhiprobleemidest. NSV Liidu TA asepresident Pjotr Fedossejev esineb loenguga ühiskonnateaduste aktuaalsetest probleemidest ülikooli raamatukogu konverentsisaalis kell 16. Ootame üliõpilaste, õppejõudude ja teadustöötajate arvukat osavõttu!

Külalised tutvuvad veel ülikooli teadusasutuste, laboratooriumide, kateedrite ja uue raamatukoguga.

Ta on juba käes, see sess!

Igal kevadel juuni lõpus võtab vabariigi valitsus vastu parimaid kõrgkoolide lõpetajaid. Ülikoolist saab võimaluse osaleda pidulikul koosviibimisel 55 praegu veel riigieksamitega rinda pistvat noort spetsialisti. Kui palju tuleb aga selleks sooritada arvestusi ja eksameid, nendest enamik ainult väga headele, et vastu võtta kõrgema järgu diplom — punakaaneline dokument, mille omanikuks saab igal aastal kolmveerandsada parimat ülikoolis? Keskmiselt sooritab üliõpilane sessiooni jooksul 4 eksamit ning semestri lõpus 5—7 arvestust. Seega tuleb stuudiumi vältel 35—40 eksamit ja ca 50 arvestust.

Kuidas kulgeb juubeliaasta kevadsessioon? Algas juba 31. mail ja kestab 27. juunini. Seega peab 28. juuniks, s. o. esmaspäeva hommikuks olema kõik tehtud. Muidu tekivad ületamatud raskused sügissemestri stipendiumi saamisel. Nagu teada, alustab esmakursuse lõpetanu juba 28. juunil suvemaleva esimest vahetust. Ülikooli ja linna objektid ootavad 300 kätepaari, kes juubeli kulminatsioonini jäänud üsnagi loetud päevade jooksul peavad andma veel omapoolse osa.

Semestri lühendamine ei tähenda vaid suvemaleva algusaja ettepoole toomist. Sõltuvalt töö seisust juuni lõpus ja juuli alguspäevadel tuleb ka II—IV kursuse üliõpilastel 8 päeva ulatuses kaasa lüüa. Juubelitööde staap on planeerimas nii tööd kui vahendeid, et üheskoos lõpetada neid objekte, kus massiline abi võimalik ja vajalik. Vastav informatsioon tuleb neile üliõpilastele kätte konsultatsiooni- ja eksamipäevadel.

Aga pöördugem tagasi eksamisessiooni enda juurde. Esmapilgul on see traditsiooniline. Uued õppeplaanid ei ole veel saabunud, kuigi jutud juba enam kui aasta liigugvad, nii et samad ained ja samad eksamid nagu läinud aastal. Analüüsides eksamiplaane, võib märkida, et erinevate õppeainete arv on soliidne, ulatudes 300 piiridesse. Veelgi suurem on eksamipäevade arv — 975. Seega toimub sessiooni igal päeval keskmiselt 30 eksamit, mis tähendab, et niisama palju õpperühmi ja õppejõude on samaaegselt 30 erinevas ruumis ning analüüsivad eksamipiletiga sattunud probleeme. Kui arvestada, et ilma lõpukursusteta on üleminekueksamitel 4200 üliõpilast, siis arvatavasti pannakse protokollidesse ja matriklitesse kirja enam kui 14 000 hinnet. Võimatu on ette ära arvata nende jaotuvust «mitterahuldavast» «väga heani», aga varasem statistika kinnitab, et enam kui pooled on «head» ja «väga head», kuid ka «mitterahuldavaid» tuleb välja panna. On neidki üliõpilasi, kes «suudavad» kõik eksamid ainult «rahuldavale» ja mitte enam ega vähem sooritada! Hindamiskriteeriumid on küll instruktiivkirjades ette antud, aga nende rakendajad vägagi erinevad, mistõttu teab vahest ainult asjaosaline üliõpilane, kui palju kaalub üks «rahuldav» või kui kerge on «väga hea». Isegi sama õpperühma ja sama aine ning õppejõu juures võime märgata situatsioone, kus üks ütleb, et tal vedas ja teine, et mitte jne.

Jääb üle traditsiooniline soov eksami mõlemale osalejale — püüdkem anda oma parim, et tulemus ei kurvastaks üht ega pahandaks teist.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

● TÄIENDUSEKS TELEFONIJUTTU MAJANDUSTEADUSKONNA DEKANAADIGA

Majandusteaduskonnas on III kursustel suurem osa eksameid läbi. Tänaseks kindlasti. Kui teisipäeval pärisime dekanaadist eksamite käiku, saime järgmise pildi.

Rahanduse ja krediidi tudengite seis on keskeltläbi rahuldav. Oli üks arvestusvõlg ja viis läbikukkumist (ühel üliõpilasel kahes aines).

Kaubandusökonomistidel paistsid hinnete seast neljad ja viied, mõned kolmed ka. Tehtud oli neli eksamit, filosoofia tulemusi veel ei teatud.

Kaubatundjatel polnud ka läbikukkumisi. Filosoofiaeksam tulemas.

Rahanduse ja krediidi vene õppekeelega kursus paistis silma arvestusvõlgadega — koguni 8. Muidu neljad-viied, kolmi ka, põrumisi kolm. Komistuskiviks osutus nagu alati majandusliku tegevuse analüüs.

Raamatupidamise kursus jäi talvisel sessil ülikoolis kursuseti kõige kehvemaks. Ega nüüdki teab kui hästi läinud: filosoofias ei õiendanud oma eksamit 26 tudengist 11. Viis ainult kahele, paar nelja, ülejäänud kolmed. Muud ained läksid paremini. Läbikukkunuiks osutunud needsamad, kellel ka talvel libastumisi oli. Arvestusvõlgu oli ainult ühel üliõpilasel.

Majandusüberneetikuil kestab sess 7. juunini. Seni võib nendega rahule jääda. Viiel eksamil oli vaid kolm läbikukkunut. Arvestus jäi tegemata samal tudengil, kes kaks korda läbi kukkus.

● MIDA ON ÖELDA BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNA ÕPPEPRODEKAANIL DOTS. OTT KURSIL

«Eksamid on juba läbi bioloogia IV kursusel ning geoloogiatudengeil.

Ligi 50 bioloogiatudengit tegid oma eksamid ära juba 27. aprilli ja 17. mai vahel. Tulemuste üle eriti nuriseda ei saa, kuid mõnele valmistasid siiski raskusi darvinism ja evolutsiooniõpetus, samuti mikroobibiokeemia. Nüüd on kõik üliõpilased juba menetluspraktikal, mis kestab juuli lõpuni.

Eksamid on läbi ka väikesearvulisel geoloogide perel. Parimad tulemused olid IV kursusel (kursusejuhendaja v.-õp. Juho Kirs). 1. juunil sõitsid nad välja kas õppe- (I—II kursus) või menetluspraktikale (III—IV kursus). Menetluspraktika kestab tervelt kolm kuud, õppepraktika on mõnevõrra lühem.

Pooled eksamid on läbi geograafia III ja IV kursusel. Seni on nendest tulemusrikkamalt esinenud vanem kursus (kursusejuhendaja dots. kt. Uudo Pragi). 1. juunil algas eksamisessioon ka kahel nooremal geograafide kursusel.

2. juunil läksid eksamitulle viiendate kursuste bioloogid ja geograafid, 4. juunil aga nende geoloogidest eakaaslased. Kõigile neile on see viimane eksam ülikoolis — riigieksam teaduslikust kommunismist. Sellele järgneb 14.—17. juunini diplomitööde kaitsmine.»

KAKS SESSIKÜSIMUST

● VELLO SEINBERG, kaubandusökonoomika III k.

«Sess enam hull ei ole. Neli sessi on tehtud, tead, kust ja mida eksamiks vaadata. Üsna kindlalt lähed eksamile. Varem tahtsid tagasi joosta. Eksamid on nüüd rohkem erialale lähemal, seepärast õpid teistmoodi, teise sihiga. Kursusel tervikuna läks hästi, me pole murelapseks omas majas olnud.»

Ja nüüd tuleb praktika?

«Lähen Tallinna Mööblimajja. Algul tuleb müümine selgeks saada, ühe nädala pean seda ametit.»

Mida te seal müüte? Ajalehekriitika põhjal polevat peaaegu midagi peale näiditse?

«Seda ma uurima hakkangi. Minu kursusetöö teemaks on mööbli realiseerimise probleemid Tallinna Mööblimajas. Aga peale müümise tutvume veel ka muuga, nagu kaadri- ja töötasuosakonna tegevusega.»

● MADIS JÜRGEN, žurnalistika I k.:

«Ega erilist tunnet olegi. Arvestused said tehtud. Praegu tulen viimaselt. See oli nõukogude ajakirjanduse teooria ja praktika, mida õpetab meile «Edasi» asetoimetaja Sulev Uus. Kerge on nüüd küll, saab jälle rahulikumalt magada. Kursusel siiski maadlemist on, kehalise kasvatuse ja vene keele arvestusega.

Eksameid tuleb kolm. Esmaspäeval algab eesti keel. Ajakirjandustehnika koosneb mitmest osast: TV, raadio ja ajaleht. Seal saame koondhinde arvestussaate ja mitme muu asja peale kokku. Siis on veel vene kirjandus.»

Praktika?

«Mina lähen Võru lehte. Augustis olen suvemalevas ja meil algab siis ka tantsulaager. TRÜ rahvakunstiansambel harjutab juubelipidustusteks.

Aga ajakirjanikule ajakirjandustudengil intevjuud anda on küll imelik tunne.»

TRÜ nõukogu

● Maikuu nõukogu koosoleku hakul õnnitles rektor prof. Arnold Koop koosolijaid ülikoolile Rahvaste Sõpruse ordeni määramise puhul.

● Parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris luges ette TRÜ kirja ÜRO Peaassamblee II eriistungjärgule. Kirja teksti kiitsid nõukogu liikmed heaks.

● Ülikooli juubeli ettevalmistusest tegi pikema ettekande rektor. Sõnavõtuga esinesid juubelitööde staabi ja keskstaabi ülemad R. Pullerits ja L. Karu. Ehitus- ja remonttööde koordineerimiseks on moodustatud vastav staap eesotsas Ü. Langeliga.

● EÜE ettevalmistusperioodist kõneles komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren.

● Dotsendi kutse taotlemise poolt hääletati bioloogiakandidaat Ehta Virule.

● TRÜ koosolekust võttis osa ka EKP Keskkomitee õppe- ja teadusasutuste osakonna asejuhataja Väino Rajangu.

Uusi trükiseid

P. Palmeos. Eesti keele grammatika II. Teine vihk. Sidesõna ja hüüdsõna. Tartu 1982, 700 eks., 56 lk., 10 kop.

350 aastat matemaatikat Tartu ülikoolis (ettekannete teesid). Tartu 1982, 300 eks., 112 lk., 40 kop.

V. Salupere. Aneemia. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 1000 eks., 52 lk., 10 kop.

V. Salupere. Kroonilised hepatiit. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 1000 eks., 32 lk., 5 kop.

A. Silmon. Jaekäive NSV Liidus. Õppevahend majandusteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 500 eks., 84 lk., 15 kop.

OTEPÄÄ LOOD

Tänases lehes, ja loodame, et ka mõnes järgmises, hakkavad ilmuma lood, mis kannavad ülaltoodud pealkirja. Asi on selles, et hiljuti saabusid meie tunnustatud folkloristid Aadu ja Eedi sealtmailt, kaasas suur hulk muljeid ja kirjalikku materjali otepäälaste elust. Siiski, miks just Otepää? Lühiintervjuus meie toimetusele ütlesid Aadu ja Eedi, et süvauuringud meie mägilaste kultuuri- ja hingeelust lasid välja paista enneolematuid vaimu- ja hingerikkusi. Osakest sellest tahame tutvustada nüüd meiegi lugejale.

*

✻ Otepää mehele tulnud kord pähe, et peaks naise võtma. Tulnud aga külla naabrimees, kellel olnud midagi viisus mulksumas. Otepää mees mõtelnud, et tühja sellest naisest ikka võtta. Öö kah juba käes. Võtame parem viina!

✻ Otepää mees läinud kord näitemängu kaema. Tema ees aga istunud kaks mulki, kes omavahel valjusti mõlisenud. Kurat, mõtelnud Otepää mees pahaselt ja koputanud ühele õlale. «Ma ep kuule midagi,» öelnud Otepää mees. «Me räägimegi ainult omavahel,» olnud mulgil paras vastus valmis.

✻ Otepää mees tulnud Mehikoormast tauakoormaga kodu poole tulema. Tee peal aga juhtunud vastu Abja mehed, kes Obinitsa laudu vedanud. Kohe tõusnudki tühjast tüli. Kähmlusetuhinas aga astunud üks Abja meestest kogemata põõsasse, kus siil rahumeeli pikutanud. Loomake saanud pahaseks ja käratanud südametäiega, et lapiti, mehed, lapiti. Nõnda jäänudki taadid tühjade kätega.

✻ Otepää mehel olnud kord kannelt vaja. Konkurss pea tulemas. Tarvis seda Võrust laenama minna. Asunud siis raudteedpidi teele. Nii kergem astuda. Jõudnudki Otepää mees Võrru, kus talle ühest majast lauluisa vastu astunud. Pakkunud Otepää mehele keelekasteks va kesvamärjukest. Mõdukannu juures läinud Otepää mehel keelepaelad valla. Seal rääkinud ta ka naabervalla mõllumehest Kalevist. Pajatamise peal pannud Otepää mees tähele, et lauluisa kogu jutu hoolsalt üles tähendanud. Otepää mees ärganud järgmisel päeval kange peavaluga ja hakanud kohe kodu poole astuma. Seal saand ta aga oma kapellmeistri käest kõvasti sugeda, sest olnud kandle maha jätnud.

✻ Otepää mees läinud Tartu linna jälle ilma kaema. Kaua sa ikka Linnamäe otsas istuda jõuad. Tartu linn aga puha vurlesid täis. Need kohe Otepää meest haneks tõmbama. Et müü oma kits ära. Otepää mees müünudki ja saanud lehma eest kitse hinna. Hiljem raha lugedes meenunud Otepää mehele, et lehm jälle hoopistükkis koju unund. «Saimegi hane kaela,» ohanud linnavurled ja läinud Toomemäele tuvisid söötma.

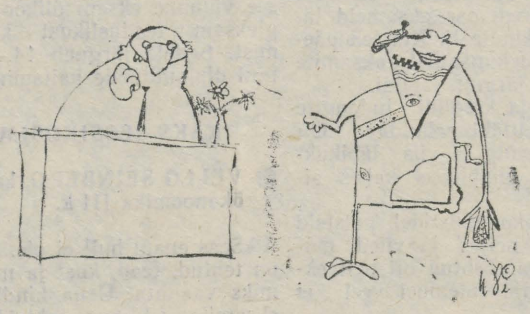

Jaa-jaa. Nii-nii... mulle millegipärast paistab, nagu oleksite seekord materjali tõesti omandanud. **Vahur KERSNA joonistus**

LUGU MANTLIST

Mees ostnud mantli, pannud mantli selga, näe, halb hakkas. Mees võtnud mantli seljast — on parem. Mehele aga meeldinud mantel väga. Mees pannud jälle mantli selga. Jälle halb. Võtnud ära ja istunud pingile. Sinna tulnud teine mees samasuguse mantliga. Mehed vahetanud mantlid ära. Mees pannud vööralt saadud mantli selga — ei hakanud halb. Mees saanud aru, et oma mantel kitsas olnud.

KÜLASKÄIK

Kord saanud kunstnik Heiki Kruus teada, et Leningradi maantee tornühiselamus elab Kati Kowacz. Läinud siis talle külla, koputanud uksele ning ütelnud «Ole hea, laula mulle.» Kati saanud selle peale pahaseks ja löönud ukse kinni. Siis ütelnud Heiki, et läheb Zsuzsa Konczi või Alla Pugatšova juurde. Kati kuulnud seda ja avanud ukse, kutsunud kunstnik Kruusi sisse ning laulnud talle. Teed andnud ka. Veel rääkinud nad kunstist.

P. J. URU

* * *

RETSEPT

Poest ostad tainast
oma koju vead
hõõgvel süte peal
panni peale sead
kui siis isu tuleb
võtad oma ahjust
oma tainapea

Kõik magasid väljas
vana ploomipuu all
külma käes näljas
väike tall oli hall
keegi ei püganud teda
ega süganud kõrva tagant
nii määgida üle jäi tal
seal kõrgel üleval
kõik magasid väljas
vana ploomipuu all

JAAN SURDUB

LEOPOLD 12

Leopold ütles: «Enam ei taha, aitab küll.» Selleks korraks siis sedamoodi.

Praegu on Eesti NSV XI suvespartakiaadil suhteliselt vaikne. Sellel ja möödunud nädalal medaleid ei jagatud. Naised mängisid alagruppides korvpalli. Meie ülikooli naiskonnal edasipääsuga raskusi polnud. Rapla võideti 143:45, Narva 107:50. Teisena sai alagrupist edasi Rapla. Meeskonnad alustavad mängimist 6. juunil. Selgitatakse finaalipääsejad. Täna algavad Tallinnas spartakiaadivõistlused teatejooksudes. Meilt läheb võistlustele 50 sportlast.

HETK * HETK

Äratulek

(Meenutades «Tartu kevadet»)

Seisatan pildi eest pildi ette. Inimesed. Asjad. Loodus.

Tärkav säravroheline vili, — just nii pikk ja tihe, et põllupruun enam läbi ei kuma; ja sedavõrd lühike ning kindel, et tuul teda kiigutada ei jaksa, — kumendab kirkas päikeseloojas. Kirgab, nagu rahul meri, mida pintslihoidja ei saa kuidagi jäädvustamata jätta.

Siin noor rohelus, kõrval raamis aga ei jaksa valmiv rukis viljakoormas pead püsti hoida ning kummardub maani kõikeloova maa ja tööinimese ees...

Kivilinnades unustavad üha rohkemad inimpõlved, et maist inimkonda ühendab maa. Elukutselisi põllutöölisi on iga saja leivasööja hulgas kolm. Kui see amet lõpeb, siis lakkame kõik.

Ilus on sõita mere äärde päikeseloojangut vaatama. Kaunilt helgendab tärkav viljapõld. Üks asi on ilu näha, teine — tunda selles elu.

Põllumees vaatab maalitud viljapõldu kui töövõldu; meremees jälgib merepilti nagu oma töömerd — nende jaoks pole see kunstitöö kunstlik meelitsus.

Hetk tegelikkusega, mille jätab kunstnik. Kui kunst on tegelikkuse see osa, mis üksnes kunstis tegelikult on, siis — hetk kunstiga. Ja elu saab hetke võrra rikkamaks.

—

Muust eemaldudes astun sammu kasvava viljapõllu poole. Justkui oleksin... Keegi, kes sama põldu mõõdab, toob mu mõttepalangust: «Kunstile ei minda nii lähedale. Kunsti vaadatakse kaugelt.»

MAARJA PÄRL

EÜE

JÄRELATESTEERIMINE

Laupäeval, 5. juunil kell 12 toimub komsomolikomitees rühmade järelatesteerimine. Atesteerimisele peavad tulema **Metsa** (Sakala regioon), **Ropka, Pangodi** (Tartu regioon), **Kaiu, Laukna** ja **Väätsa** (Kesk-Eesti regioon).

EÜE sektor

OT-EKSAM

Selleks, et OT-eksami mittesooritamine ei saaks takistuseks malevasse tulekul, tuleb kõigil neil, kellel see veel tegemata, tulla **neljapäeval, 10. juunil kell 18 ph. aud. 140.**

Järeleksamit saab teha ka Tallinnas **TPI-s A-III 103 10. juunil kell 16.**

Rühmakomandörid! Teie mureks on, et kõigil rühma liikmetel saaks OT-eksam sooritatud.

Uusi trükiseid

Füüsika kirjaliku sisseastumiseksami küsimused ja ülesanded TRÜ-sse astujaile. Tartu 1982, 1000 eks., 40 lk., 5 kop.

Matemaatika ülesanded TRÜ-sse astujaile. (1981. a. sisseastumiseksamite ülesanded.) Tartu 1982, 1500 eks., 60 lk., 10 kop.

TRÜ majandusteaduskond. Majandusteadlaseks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu 1982, 600 eks., 68 lk., 10 kop.

TRÜ matemaatikateaduskond. Matemaatikuks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu 1982, 500 eks., 44 lk., 5 kop.

Taskuarvuti käsitsemise õpetamine koolis. Teine trükk. Tartu 1982, 300 eks., 140 lk., 20 kop.

The development of English Language Studies in the 16th—20th Centuries. By Oleg Mutt. Tartu 1982, 350 eks., 84 lk., 15 kop.

Методы определения эффективности учебного процесса. Проблемы высшей школы V. Тарту 1982, 500 экз., 156 с., 1 руб. 20 коп.

Füüsika kirjaliku sisseastumiseksami küsimused ja ülesanded TRÜ-sse astujaile. Tartu 1982, 1000 eks., 40 lk., 5 kop.

Matemaatika ülesanded TRÜ-sse astujaile. 1981. a. sisseastumiseksamite ülesanded. Tartu 1982, 1500 eks., 60 lk., 10 kop.

TRÜ majandusteaduskond. Majandusteadlaseks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu 1982, 600 eks., 68 lk., 10 kop.

Tõlkevõistlus 1982

on lõppenud. Võistlusele laekus 16 tõlget (inglise (8), saksa (3), prantsuse (1), rootsi (2), soome (1) ja portugali (1) keelest. Möödunud neljapäeval istus koos žürii, mille moodustasid õppejõud Aino Valmet, Urve Lehtsalu, Mari-Ann Palm, Jüri Talvet, Ilmar Mullamaa (konsultandina), tõlkekabineti juhataja Ain Kaalep ja üliõpilane Kristin Kuutma. Tõlgete taset peeti ühtlaselt heaks ja otsustati välja anda järgmised auhinnad.

I auhind — HELI MATTISEN (saksa filol. V k.; katkend T. Manni jutustusest «Tonio Kröger», saksa keelest).

II auhind — MARGIT MORITZ (prantsuse filol. IV k.; C. Drummond de Andrade luuletused, portugali keelest).

II auhind — IRMA KIRPU (1981. a. inglise filol. lõpetanu; T. Pekkase novell «Tehase valgus», soome keelest).

II auhind — SIGRID KANGUR (inglise filol. V k.; P. O. Enquisti novell «Paadimees», rootsi keelest).

II auhind — KARIN PÄRN (prantsuse filol. IV k.; H. Troyat' novell «Käed», prantsuse keelest).

III auhind — KARIN PIIRIMAA (inglise filol. II k.; F. S. Fitzgeraldi novell «Bernice lõikab juukseid», inglise keelest).

III auhind — LORE LISTRA (prantsuse filol. IV k.; H. E. Nossacki novell «Kelt», saksa keelest).

III auhind — KAI KURESSON (eesti filol. I k.; katkend I. Murdochi romaanist «Põgenemine võluri eest», inglise keelest).

III auhind — KAJA TAEL (eesti filol. IV k.; katkend L. Gustafssoni teosest «Villane», rootsi keelest).

Ergutusauhind — ENE TOMSON (inglise filol. III k.; valik Byroni kirjadest, inglise keelest).

Ergutusauhind — PIRET VIIRES (eesti filol. I k.; R. Bradbury novell «Neitsi ja surm», inglise keelest).

*

Žürii õnnitleb tõlkevõistluses osalenuid ja teatab, et võistluse **pidulik lõpetamine** ühes auhindade kätteandmisega toimub **järgmise õppeaasta alguses.**

Tõlkevõistlus 1983

kuulutatakse välja traditsioonilistel tingimustel.

Tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Eripreemia on parimale vahendusele NSV Liidu rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel olid või alates uuest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1983», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 10. veebruariks 1983 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

Tuusikud

III kvartaliks on saabunud järgmised tuusikud:

Železnovodsk «Pobeda»	10. 08. — 2. 09.	uroloogilised h.	48.—
Jalta «Sevastoopol»	20. 07. — 12. 08.	neurol h.	34.50
Boržomi «Firjuza»	5. — 28. 08.	seedeelundite h.	34.50
Tshaltubo «Sahtjor»	3. — 22. 09.	liigeste h.	42.—
Valgevene «Vassilevka»	23. 09. — 16. 10.	südame-närvih.	36.—
Druskininkai «Draugiste»	9. 08. — 1. 09.	seedeelundite h.	33.—
Kemeri «Čaika»	1. 07. — 24. 07.	"	33.—
Kemeri «Latvija»	6. 08. — 29. 08.	liigeste h.	48.—
Läti «Liepaja»	25. 07. — 17. 08.	"	33.—
" "	15. 09. — 8. 10.	"	33.—
" "	8. 09. — 1. 10.	"	33.—
Läti «Mestsiems»	10. 07. — 2. 08.	südame-vereringe h.	33.—
Jurmala «Gorki»	8. 09. — 1. 10.	"	36.—
Leedu «Zelenogradsk»	9. 09. — 2. 10.	liigeste h.	37.50
Leedu «Otradnoje»	20. 08. — 12. 09.	südameh.	33.—
Pärnu «Estonia»	3. 08. — 26. 08.	liigeste h.	34.50
" "	10. 09. — 3. 10.	"	34.50
" "	4. 07. — 27. 07.	"	34.50
" "	14. 07. — 6. 08.	närvisüst. h.	34.50
" "	7. 08. — 30. 08.	"	34.50
" "	10. 09. — 3. 10.	"	34.50
" «Rahu»	5. 08. — 28. 08.	"	34.50
" "	8. 07. — 31. 07.	seedeelundite h.	48.—
" "	23. 08. — 15. 09.	"	48.—
" «Sõprus»	23. 09. — 16. 10.	südameh.	34.50
" "	31. 08. — 23. 09.	"	34.50
" "	14. 07. — 6. 09.	"	34.50
Haapsalu «Laine»	31. 07. — 23. 08.	närvisüst. h.	34.50
" "	5. 08. — 28. 08.	liigeste h.	34.50
Sotši-Hosta (ambl.)	8. 07. — 31. 07.	südame-närvi-günekol. h.	38.10
Krimm-Saki (ambl.)	28. 08. — 20. 09.	närvi-günekol. h.	37.50
Druskininkai (ambl.)	12. 08. — 4. 09.	närvi-liigeste-günekol. h.	39.—

Puhkekodud

Võsu	18. — 29. 08	
"	8. 08 — 19. 08. —	3
"	20. 08. — 31. 08. —	3
"	1. 09. — 12. 09. —	3
"	12. 07. — 23. 07. —	2
"	13. 07. — 24. 07. —	2
"	26. 07. — 6. 08. —	2
Leedu «Trakai»	7. 09. — 18. 09.	
Võsu	26. 07. — 6. 08. —	1
Pühajärve	25. 09. — 6. 10. —	2
"	1. 09. — 12. 09. —	2

Perekonnatuusikud

Leedu «Lampedzai»	18. 08. — 1. 09. —	2 inimest
Võsu	6. 08. — 17. 08. —	2 "
"	6. 08. — 17. 08. —	2 "
"	19. 08. — 30. 08. —	2 "

Pansionaadid

Jurmala «Pribaltika»	4. 07. — 15. 07.	
" "	16. 07. — 27. 07.	
" "	22. 08. — 2. 09. —	2 tuusikut
" "	3. 09. — 14. 09. —	2 "

Avaldused ametiühingukomiteesse hiljemalt 10. juuniks.

TULGE KUULAMA!

Neljapäeval, 17. juunil kell 12 laulab aulas **Lundi ülikooli meeskoor**, keda peetakse Rootsi üheks paremaks meeskooriks.

Ootame ülikoolirahva rohket osavõttu!

NB!

Järgmine ajaleht ilmub ületuleval nädalal, s. o. 18. juunil.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1841. MB-04370.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR
Kontrollekseemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (1304) Reedel, 18. juunil 1982 XXXIV aastakäik

20. JUUNIL VALIME RAHVASAADIKUD KOHALIKESSE NÕUKOGUDESSE

NSVL Teaduste Akadeemia president ülikoolis

Rektor professor Arnold Koobilt sai TRÜ üliõpilasmütsi NSV Liidu Teaduste Akadeemia president Anatoli Aleksandrov. Tema on nüüd meie autudeng.

Külalistele tutvustas uut raamatuvaramut direktor Laine Peep.

EDUARD SAKI fotod

9. juunil külastasid Tartut NSVL TA Presiidiumi Teadustegevuse Koordineerimise Nõukogu 39. istungjärgust osavõtjad eesotsas akadeemia presidendi Anatoli Aleksandroviga. Delegatsiooni kuulusid veel NSV Liidu TA asepresidendid Vladimir Kotelnikov ja Pjotr Fedossejev, akadeemikud, liiduvabariikide teaduste akadeemiate presidendid. Külalisi saatsid EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan ja ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Arnold Rüütel.

Hommikupoolikul võtsid delegatsiooni raekojas vastu linna parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome ja täitevkomitee esimees Nikolai Preiman. Pärast lõunat tutvus delegatsioon veel füüsikainstituudiga ja külastas ülikooli.

Piduliku koosoleku aulas avas TRÜ rektor professor Arnold Koop. Kõneleja peatus lühidalt ülikoolil ja tema saavutustel, rõhutas Liidu juhtivate teadlaste külaskäigu tähtsust. Seejärel kuulutas rektor NSV Liidu TA presidendi Anatoli Aleksandrovi autudengiks. Viimane esines ettekandega, kus ta kokkuvõtlikult rääkis, milliste probleemidega tegeldakse koordineerim.snõukogu 39. istungjärgul. Viimasel ajal on akadeemia asetanud erilise rõhu energeetikale, energia saamise, kasutamise ja hoidmise probleemidele. Seejärel esines NSV Liidu TA asepresident Pjotr Fedossejev loenguga ühiskonna aktuaalsetest probleemidest tänapäeval.

Pärast pidulikku koosolekut siirdusid külalised tutvuma raamatukogu uue majaga. Osa delegatsiooni liikmeid vaatas ülikooli laboratooriume.

RAIVO LOTT

„See oli väga vajalik päev"

Ülikooli ehitus- ja remondiprobleeme käsitles pressipäeval haldusprorektor Ain Otstavel.

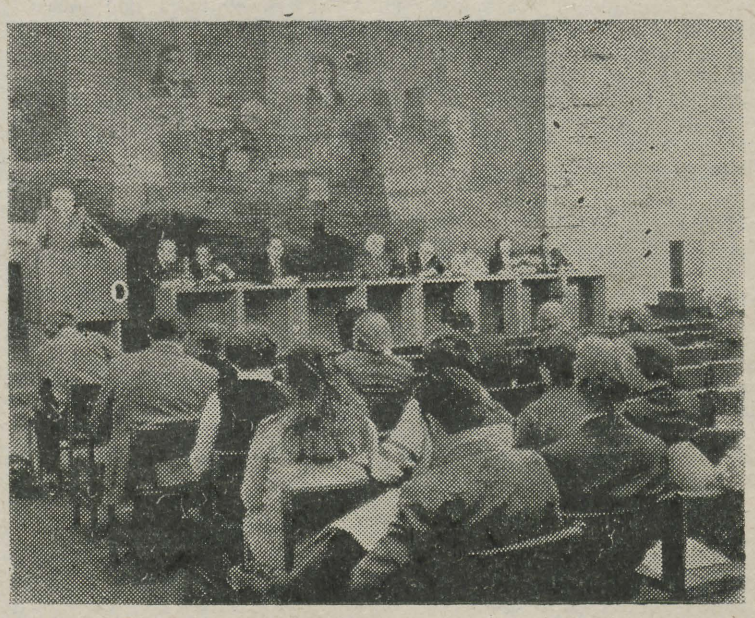

Pildile täienduseks: pressipäevale tuli kokku üle viiekümne ajakirjaniku.

EDUARD SAKI fotod

Etteruttavalt: sedaviisi arvas 10. juuni pressipäevast TPI lehe kolleeg Hille Karm. Tarvilikule teabele lisandunud juubelihõng värvis ja tõmus. Arve ja andmeid on ajakirjanikule küll vaja, aga kõrv ja silm tahavad ka kõiges veenduda. Seda veendumise võimalust tol päeval paljud vabariigi ajakirjanikud kasutasidki.

Teadusraamatukogu kaunisse konverentsisaali olid tulnud pressi esindajad Eesti Raadiost, ETV-st ja muidugi mitmete ajakirjade ja ajalehtede toimetustest. Kohal oli kogunisti «Pravda» korrespondent Eestis Dmitri Klenski ja «Literaturnaja Gazeta» korrespondent Ressi Kaera. «Rahva Hääl»est oli tulnud Enno Luik, «Noorte Hääl»est Toivo Aare, «Sirbist ja Vasarast» Asta Põldmäe, «Spordilehest» Olev Türn, «Horisondist» Juhan Kivi jt. Rajoonilehtede inimesi jagus nii põhja (Kohtla-Järve), lõuna (Valga, Voru, Põlva) kui ka lääne poolt (Pärnu ja Saaremaa) ...

● **Pressikonverentsi** avas meie ajakirjandusprofessor Juhan Peegel. Esimese kõnelejana andis ta sõna ülikooli juubelikomisjoni esimehele **rektor professor Arnold Koobile**. Ta toonitas, et ettevalmistustoimingud on jõudnud uude etappi. Kui seni kulgesid erinevad tööõigud omaette, siis nüüd on tarvis üha enam koordineerida. Selleks tegutseb mitu staapi. On juubeli keskstaap eesotsas Laur Karuga, on juubelitööde staap (Rein Pullerits), üliõpilaste suviste juubelitööde staap (= suvemaev, Aare Kruuser), ehitus-, remondi- ja haljastustööde koordineerimise staap (Ülo Langel). Rektor arvas nende

(Järg 2. lk.)

EKP TRÜ komitees

● 7. juuni koosolekul võeti vastu otsus komsomoliorganisatsiooni osa kohta õppedistsipliini kindlustamisel, mida oli arutatud eelmisel koosolekul.

● Arutati 26. mail 1980 vastuvõetud otsuse «Kasvatustöö ühiskondlike prodekaanide töö praktikast ja perspektiividest» täitmist.

● NLKP liikmekandidaadiks võeti vene filoloogia III kursuse üliõpilane Tatjana Mark.

● 14. juuni koosolekul tutvustas ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Raivo Aavisto komsomolikomitee tööd aktiiviga.

● NLKP liikmeks võeti arstiteaduskonna üliõpilane Indrek Miidla ja spordiklubi treener Mari Järvelaid; liikmekandidaadiks arstiteaduskonna üliõpilased Vahur Keldrima, Mart Riispere ja Olavi Vasar ning kehakultuuriteaduskonna üliõpilane Rein Muru.

Rektori käskkiri

Tervishoiutöötajate päeva puhul pälvisid eduka töö eest tänu professor **KUNO KÕRGE, dotsendid HEINRICH PETLEMA, HEIDI-INGRID MAAROOS, ARTEMI VAPRA, ALIIA KÕDAR, NADEŽDA VIHMA, VEINART PÕKK,** vanemõpetajad **ELLO-RAHEL KARELSON, LIA LOOGA** ja assistendid **ÕIE MANDEL** ning **TIINA PRÜKK.**

Rektor õnnitles 75. sünnipäeval Eesti NSV teenelist sporditegelast **FELIKS PARRET** ning avaldas talle tänu kauaaegse aktiivse töö eest noorte sportlaste kasvatamisel.

60. sünnipäeva puhul pälvis õnnitluse Eesti NSV teeneline sporditegelane **VILMA JÜRISMAA** ning 50. sünnipäeval raskejõustiku ja veespordi kateedri õpetaja **HANNO SELG.** Ka neile avaldas rektor tänu vilka sporditegevuse eest.

TÄNU

Aktiivse töö eest NSV Liidu moodustamise 60. ja ülikooli 350. aastapäevale pühendatud filosoofiaalase üliõpilaskonverentsi organiseerimisel avaldati tänu filosoofiakateedri õpetajale **VIKTOR BLUMILE.**

Tänu pälvisid ka ülikooli spordipäeval esitatud võimlemiskavade järgmised juhendajad: **HENN TIIVEL, IVO OKK, EINIKE NAARITS, LINDA MARTIS, ELVI PRII** (matka organiseerimise eest), **ANNE MUROV** ja **UNO HALLING.**

ENSV Haridusministeeriumi käskkirjas avaldati tänu vene õppekeelega koolide vabariikliku vene keele olümpiaadi organiseerimise eest **prof. MIHHAIL ŠELJAKINILE, dotsentidele EDA VAIGLALE** ja **ALEKSANDR DULITŠENKOLE** ning õpetaja **SVETLANA MELTSERILE.**

Mõtteid ühest teerajajast

DOTSENT ÜLO KAUER

Oleme söönud pikka aega ühist leiba ning kindlasti ka puuda soola. Sellepärast luba, et ma täna kõigi meie ühiste suhtlemiskaaslaste (omaaegsed kaasüliõpilased, kolleegid, kasvandikud, üliõpilased) nimel avaldan mõningaid mõtteid.

Kursusekaaslasena torkasid Sa silma selle poolest, et olid teistest mõnevõrra vanem, elukogenum, tasakaalukam ja tagasihoidlikum. Selleks oli ka põhjust. Seljataga olid sõjameheaastad Nõukogude armees, õpingud Jegorjevski õppekombinaadis ja töö Eesti NSV Kaubanduse Rahvakomissariaadi Hulgibaasis plaani- ja finantsosakonna juhatajana. Järelikult tulid Sa TPI rahanduse ja krediidi eriharru õppima kindla kutsesuunitlusega. Oskus tööd teha ja sihte seada võimaldas Sul lõpetada TPI majandusteaduskonna kiitusega ja ühel ajal teistega, ehkki Sa läksid meie hulgast ära varem — tööle Valga Majandustehnikumi õpetajana. Meie ühine kursusekaaslane, praegune TPI dotsent Lembit Sarapik kirjutab selle kohta järgmiselt: «Ülo Kauer, praegune Tartu Riikliku Ülikooli dotsent, töötas 1950. aastast siin (Valga tehnikumis) õppealajuhatajana, suunates sihikindlalt tehnikumi erialade väljaarendamist ja õppe-kasvatustöö sisulist ning metoodilist täiustamist.»

Niisamasugune loominguline töössesuhtumine, kuid uuel, kõrgemal tasandil on Sulle omane ka majandusteaduskonnas.

Septembris täitub veerand sajandit Sinu tulekust ülikooli. Selle tõttu kuulud Sa kindlalt teaduskonna ning rahanduse ja krediidi kateedri raudvara hulka. Kindlasti tuleb alla kriipsutada Sinu teedrajavat rolli nõukoguliku majandushariduse edasiviimisel meie vabariigis üldse. Tõestuseks üksnes mõned näited:

— Valga Majandustehnikumi õppedirektor;

— rahanduse ja krediidi kateedri asutaja-juhataja;

— ausõpanija raharingluse ja krediidi ning kapitaa mahutuste finantseerimise ja krediteerimise ainetetsüklile;

— rahanduse ja krediidi aluste mitteeriainena õpetamise korraldaja teaduskonna teiste erialade üliõpilastele;

— arvukate õppevahendite autor;

— teaduskonna metoodilise komisjoni juhtija selle tegevuse kõrgperioodil;

— ÜTÜ rahandusringi juhendaja;

— kaugõppe ühiskondlik prodekaan viimase 8 aasta vältel.

Kasvandikud tänavad Sind suure mõttese.guse eest, mille aluseks on hästi süsteemne ja meisterlik õppetöö. Sa ei tee kunagi lihtsalt sõnu: igal Sinu ütlemisel on suur kaal. See reegel kehtib loengutel, kolleegidega suheldes ja asjaajamises.

Esitatu moodustab üksnes mõne killu ühe mehe süsteemikindlast tööst. Välja öeldud on nad sellepärast, et dotsent Ülo Kauer saab 25. juunil kuuekümneseks.

Õnnitleme! Aitäh tehtu eest!

Palju jõudu edaspidiseks!

Kõigi ühiste suhtlemiskaaslaste nimel

RAIMUND HAGELBERG

Eksamiks õppimisest

NÕUANDEID KAUGÕPPEÜLIÕPILASTELE

Meie ajalehe 29. jaanuari numbris oli juttu sellest, kuidas kaugõppeüliõpilased peaksid konspekteerima loenguid. Lähenemas on kevadine loengu- ja eksamisessioon, mistõttu on taas õige aeg mõelda eksamiteks ja arvestusteks õppimisest.

Töö peaks algama konspekti hoolsast läbitöötamisest. Vaieldamatuks eelduseks on konspekti olemasolu kõikidest loengutest. Loengutundide vähesuse tõttu on õppejõud pidanud paratamatult jätma osa materjali iseseisvaks läbitöötamiseks. See ju ongi mittestatsionaarse õppimise suurimaid erinevusi võrreldes statsionaarsega. Sessioonidevahelisel ajal on iseseisvalt läbitöötatud osad vastavalt õppejõu antud juhendeile kantud konspekti. Mõnedes ainetes on kontrolltööd antud sellise arvestusega, et nende koostamine on ühtlasi eksamiks või arvestuseks valmistumine. Järelikult on ainuõige koostada kontrolltööd iseseisvalt, juurelda probleemide kallal ja leida ise lahendused. Õigeaegselt esitatud tööle saabub vastusena õppejõu retsensioon, mis on ühtlasi prognoosiks olemasolevate teadmiste kohta.

Kui lisamaterjalid on läbi töötatud ja kontrolltööd hästi kirjutatud, saabub aeg konspektis leiduva õppimiseks. Eeldatavalt on definitsioonid, nimed ja aastaarvud kontrollitud ning lineeritud. Kuidagi peaks olema eraldatud ka teoreetiline osa. Õppima asumisel tuleb endale selgeks teha õppimise ja lugemise erinevus. Lisaks teoreetilise ja faktilise osa omandamisele on õppimisel tarvis luua seosed nii aine piirides kui ka teiste ainetega. Ebaõnnestumise puhul ütlevad mõned, et nad on lugenud konspekti mitu korda. Ilmselt ei ole lugemiselt jõutud õppimisele või pole üldse ettekujutustki tõelisest õppimisest.

Tähelepanekud kinnitavad, et arenenud silmamäluga inimesed peavad joonimisel kasutama eri värvi pliiatseid, tõmbama äärele jooni, hüüu- ja küsimärke. Eksamil mäletatakse selliselt tähistatud osi väga täpselt, sageli isegi lehekülje kujundust koos tekstiga. Kuulmismälu puhul loetakse definitsioone ja fakte kõva häälega, korratakse aegajalt raskemaid osi. Kasulik on konspekt tähelepanuga läbi töötada algusest lõpuni. Kogemustega ning metoodikakindlad õppejõud annavad tavaliselt ka kordamisküsimused, mis hõlmavad kogu materjali. Kui konspekt on läbi töötatud, võib ainet korrata küsimuste kaupa, kusjuures neid on kasulik rühmitada vastavalt nende kokkukuuluvusele. Õppimist võib lõpetada raskemate osade kordamisega. Küsimustest õppimise alustamist ei peeta õigeks, sest sel puhul jääb aine terviklikkus haaramata.

Kuigi sessioon on tihe, suudavad pooled üliõpilased sooritada eksamid ja arvestused õigeaegselt ning õigustavad kaugõppevormi olemasolu. Õppijal peab olema tugev enesedistsipliin ja süsteemikindlus iga päeva otstarbekal kasutamisel. Eksamipäeva eelõhtul tuleb õppimine lõpetada kella 20—21 paiku, siis puhata, jalutada või käia kinos. Suitsetamine ja liigsed ergutusvahendid on kurjast, nende legendaarne positiivne mõju rahvaluule. Eksamile on sobiv ilmuda varakult, mitte kunagi aga liiga vara. Ukse taga levivad jutud eksamist ja eksamineerijast on enamasti kaugel teadusliku asutuse asjalikust atmosfäärist. Kaasa pole tarvis võtta abivahendeid sedelikeste näol, kuigi neid õppimisel paljud kasutavad. Eksam on tõsine ning asjalik esinemine, selle juurde kuuluvad ka korralik rõivastus ning väärikus, hea esinemislaad ning meeldiv hääl.

Üldtunnustatud metoodika kohaselt eksamineeritakse piletite alusel. Vastus igale küsimusele peab olema terviklik, üles ehitatud kindla skeemi kohaselt. Süsteemitus kinnitab kaost üliõpilase teadmistes. Eksamineerija on kohustatud vastuse lõpuni kuulama, kui see ei kaldu oluliselt kõrvale. Lisaküsimused esitatakse pärast vastuse lõppu ning nende abil selgitatakse, kas kõik on omandatud. Mõnikord on lisaküsimused vajalikud hinde täpsustamisel. Heatoonilise eksami juurde ei kuulu emotsioonid kummalgi poolt, üliõpilase naeruvääristamine ega oma teadmistega uhkeldamine. Õppejõud peab jääma õppejõuks, üliõpilane üliõpilaseks — soliidseks aga mõlemad.

Eksamiteks valmistumine on töö, mida kroonib edu. Õigete harjumuste ja süsteemikindla töö puhul polegi nad nii koledad. Ja aastate pärast saabub võit — ülikooli pidulik lõpetamine.

EDUARD VÄÄRI

Rahvakontrollikonverents

Neljapäeval, 27. mail toimus aulas TRÜ rahvakontrollikonverents. Arutati viimase aasta tegevust.

Aruandest

Aruande esitas TRÜ rahvakontrolligrupi esimees prof. Lembit Tähepõld.

Olulisemad tähelepanuobjektid aruandeperioodil olid järgmised:

— õppe- ja töödistsipliin, lähtudes TRÜ rektori käskkirjast nr. 127, 4. 09. 1981. a. («Sisekorraeeskirjade täitmisest»);

— TRÜ 350. aastapäevaga seotud ehitus- ja remonditöödeks eraldatud vahendite hoidmine ja kasutamine;

— sanitaar- ja olmetingimused ühiselamutes ja õppehoonetes;

— talviseks kütteperioodiks valmistumine ja energiaressursside kasutamine;

— töö- ja keskkonnakaitse eeskirjade täitmine allasutustes;

— õppejõudude ja abipersonali kohtade jaotamise ana üüs teaduskondades ja allasutustes;

— vaegtööde täitmine ja eraldatud vahendite paigutamine ning ülekolimise käik TRÜ teaduslikus raamatukogus;

— teaduskondade ja allasutuste rahvakontrolligruppide töö

Õppe- ja teadusliku töö sektor (juhataja prof. R. Looga) kontrollis 125 korral loengute ja praktikumide toimumist erinevates teaduskondades. Kontrolliti ka eksamite läbiviimist (21 korral), laboritöötajate töödistsipliini (12 korra). Ilmnenud väärnähtustest (õppetöö ärajäämine, loengutest ja seminaridest puudumine ning teised õpre- ja töödistsipliini rikkumised) on informeeritud ülikooli juhtkonda ja vastavate allasutuste juhte ning tehtud asjakohased ettepanekud.

Sektor on kogunud hulgaliselt andmeid õppejõudude ja abiõppepersonali kohtade jaotumise kohta teaduskondade ja allasutuste vahel seoses üliõpilaste arvuga. Jätkub saadud andmete võrdlemine, analüüs ja järelduste tegemine.

Majandussektori (juhataja K. Talja) tegevuse suunamisel on määravaks olnud mitu erilist sündmust ülikooli elus. Kõigepealt TRÜ teadusraamatukogu uue hoone valmimine, millega seoses tuli sektoril kontrollida ka seda, kuidas kõrvaldatakse ehitustööde esinenud puudusi, kuidas komplekteeritakse raamatukogu uue mööbli ja seadmetega ning kuidas toimub kolimine. Seoses juubeliga on ülikooli eraldatud rohkesti ressursse ehitus-, restauratsiooni- ja remonditöödeks. Sektor on kontrollinud nende kasutamist. Lisaks sellele oli majandussektori tähelepanu orbiidis traditsioonilised probleemid, mis on seotud talvise kütteperioodiga, energiaressursside kasutamisega jm.

Olme- ja sanitaarsektor (juhataja dots J. Pärnat) on kontrollinud põhiliselt ühiselamute üldkasutatavate ja õpperuumide sanitaar-hügieenilist olukorda. Valikuliselt tehti ka järelkontrolli. Käesoleval semestril on sektori liikmed võtnud osa reididest, mis Tartu Linna Rahvakontrollikomitee korraldas meie ühiselamutesse ja söökatesse-einelaudadesse. Leiti, et söökate ja einelaudade menüüd peaksid olema mitmekesisemad.

Sõnavõttudest

V. Kiis (majandussektor) juhtis tähelepanu sellele, et töödistsipliinist kinnipidamise sisuliseks kontrollimiseks ei piisa sellest, kui jälgida üksnes andmeid tööle tuleku ja töölt lahkumise kohta žurnaalis. Sissekanne tööle tulekust ei tähenda veel tegelikku tööle asumist. Ta avaldas arvamust, et töödistsipliini tugevdamisele aitaks kaasa, kui juhtivad töötajad käiksid sagedamini kohapeal. See distsiplineeriks rohkem ka neid, kelle suhtumine töösse ja töödistsipliinisse jätab palju soovida. Edasi märkis ta, et palju aastaid on tulnud tegelda küttesüsteemide kontrollimisega. Kurb on aga see, et muudatust paremuse poole pole märgata. Aastast aastasse korduvad samad raskused ka tagavaraosade hankimisel ja remonttöödel.

V. Plato (administratsiooni rahvakontrolligrupp). Ülikooli autopargis on 47 autot, töötab 27 autojuhti. Masinaid garažeeritakse 17 kohas. Läbisõit auto kohta aastas kõigub 6000—47 000 km vahel.

Vaatamata sellele, et autopark on küllalt suur, on autot saada väga raske. Ka eraldatud bensiinikogus ei võimalda autode vajalikku kasutamist. Sm. Plato avaldas arvamust, et paljud ülikooli autodega tehtavad sõidud võiks asendada ühiskondliku transpordiga (näit. Tartu—Tallinn—Tartu sõidud) ja et autode kinnistamine üksikutele isikutele ja allasutustele pidurdab nende sihipärast kasutamist. Autopargi seisundile mõjub negatiivselt ka see, et hoolderemonti tavaliselt ei tehta. Esineb ka juurdekirjutusi. Näiteks mõne teekonnalehe järgi otsustades peaks marsruudi Tartu—Elva—Tartu pikkus olema kuni 200 km. Sõnavõtja tegi ettepanekuid olukorra parandamiseks, sealhulgas ettepaneku taotleda autojuhtide üleviimist tunnitasule ja kasutada autosid rohkem tsentraliseeritud korras.

Dots. E. Lepp (arstiteaduskonna rahvakontrolligrupp): «Kontrollisime osavõttu loengutest. Loengul pidi olema 130 üliõpilast. Puudujaid oli vaid 2. Ebanormaalne oli aga see, et selles auditooriumis oli vaid 75 kohta. Poolsada üliõpilast oli faktiliselt ukse taga. Auditooriumide olukord vajab tungivalt parandamist.»

Dots. O. Rajavee (õppe- ja teadustöö sektor) juhtis tähelepanu puudustele tunniplaanide koostamisel arstiteaduskonnas.

Dots. K. Kudu (füüsikaosakonna rahvakontrolligrupp): «Raskusi on füüsikakorpuse korrashoidmisega. Juba algusest peale laseb katus vett läbi. Otsitakse selle põhjust, kuid seni pole leitud.» Edasi juhtis sõnavõtja tähelepanu sellele, et töödistsipliini formaalne kontroll annab vähe. Ta avaldas soovi, et töödistsipliini kontrolli vastu tunneks sisuliselt suuremat huvi ka administratsioon. Vahel on tegelikkuses aga nii, et vigadest küll teatakse, kuid ei taheta kriitilist märkust teha, püütakse säilitada häid suhteid ja seepärast püütakse oma otsesed, kuid ebameeldivad tööülesanded panna rahvakontrolli peale.

Dots. L. Eringson (ajalooteaduskonna rahvakontrolligrupp): «On väga oluline hoida silm peal auditooriumikorpuse ehitusel. Praegu on ajalooteaduskonnal puudu 9 ruumi (osa ruumidest on liialt väikesed), mistõttu loenguid on raske pidada.»

Järgneval peatus sõnavõtja laupäevasel õppetööl. **Ta märkis, et** pikemat aega käib siin varjatud kahevõitlus, kus ühel pool on administratsioon ja need õppejõud, kes pooldavad laupäevast õppetööd, ning teisel pool üliõpilased, kes soovivad laupäevaks koju sõita või muuks otstarbeks saada seda päeva vabaks. Tundub, et väärib tõsist kaalumist, kas mitte anda laupäev vabaks ja vastavalt suurendada õppetöö koormust teistel päevadel.

Dots. E. Türi (EKP TRÜ komitee ideoloogia asesekretär) märkis, et rahvakontrolligrupp on teinud ära suure töö. Rohkem tuleks aga kasutada rahvakontrolli tegevuse valgustamiseks ülikooli ajalehte või ka ringkirju. Tuleks tuua konkreetse't välja nii positiivsed kui ka negatiivsed faktid ja reageeringud kriitikale.

E. Kuld (Tartu Linna Rahvakontrollikomitee esindaja): «Rahvakontrolliorganid on ülikoolis omandanud kindla koha. Sellega arvestatakse. Positiivsena tuleb märkida, et kõik kontrollimaterjalid on läbi arutatud. Puuduseks on aga, et kontrolliga pole suudetud vigu ennetada või puudusi õigel ajal kõrvaldada. Näiteks finantsdistsipliini rikkumise faktid jm väärnähtused, mis tegi kindlaks Linna rahvakontrollikomitee, pidanuks hoopis varem avastama ülikooli vastavad töötajad või rahvakontrolörid.»

(Järg 3. lk.)

„See oli...“

(Algus 1. lk.)

tegevust kordaminevaks, juhtide vaikut täkkesse läinuks.

Senitoimunud juubeliüritustest hindas rektor väga kõrgelt teaduspäevi. Need on olnud kõigis meie rajoonides, TPI-s, TPedI-s ja EPA-s, ka Voronežis, Leningradis, Riias ja Vilniuses. Tulemas on veel Tallinnas ja Moskvas. Ülikooli suurpäeva tähistatakse ka Soomes ja Rootsis ning mujalgi. Üsna palju materjali on ilmunud TRÜ juubeli puhul meie ajakirjanduses. Ülikool on suur. Siin arenevad paljud teadusalad. Rohkem olekski vaja tutvustada meie teadust, sihtprogramme.

TRÜ juubelist saadakse teada ka ajakirja «Kurjer UNESCO» ja NSV Liidu Väisministeeriumi juures asuva UNESCO komisjoni bülletääni kaudu (ilmub 16 keeles). Nendes on ilmunud ja ilmumas A. Koobi artiklid.

Ulatuslik juubeliprogramm saab teoks, põhiehitused valmivad (auditooriumihoone, KKT õppehoone). Üht-teist võib remonditöödel muidugi tegemata jääda. Takistuseks ettenägematud asjaolud. Nii juhtus ju ka botaanikaaia palmihoonega.

Ehitus- ja remonditööde lähema tutvustamisega jätkas haldusprorektor Ain Otstavel. Kui eelmisel viisaastakul tehti ülikoolis kapitaalmahutusi miljoni rubla eest, siis selle viisaastaku vähem kui kahe aastaga peab toime tulema 4,4 miljoni kasutamisega. Remont on praeguseks lõpetatud uues anatoomikumis, vanas anatoomikus veel algamas. Peaaegu poole miljoni rubla ulatuses remonditi ja remonditakse ühiselamuid. Väga palju tööd on Vanemuise 46 õppehoones, samuti endises toomkirikus (ajaloomuuseum). Tegu on peahoonega, tööd jätkub. Pealegi käib suure soojatrassi ehitamine, et lõpuks ometi ühendada peahoone ja selle läheduses paiknevad teised ülikooli majad linna keskküttega. Vana kohviku tööd ulatusid samuti esialgu arvatust suuremaks. See saab arvatavasti valmis 1983. aasta sügiseks. «Sophokleses» on tööd laabunud. Poola ehitajad-restauraatorid lubasid selle koguni 15. juuliks lõpetada.

Varmalt on ülikooli rahvas aidanud Toomemäge haljastada ja Vana-Jaani kaamistut korrastada. Viimasest on tulevikus kavas kujundada parkkaamistu.

Õppeprorektor Valter Haamer andis teada juubelitrükiste valmiskäigust. Veel on võimalik tellida kolmeköitelist ülikooli ajalugu. Selle tiraaži suurendati, nii et nüüd tuleb seda 30 000 eksemplari. Juba on ilmunud J. Kalitsa «Ülikooli komsomoli neli aastakümmet», kaks postkaardikomplekti ja üks plakat. Viimaseid on tulemas veel kaks. Raamatutest ilmub üheköiteline ülikooli ajalugu vene keeles, rektor A. Koobi brošüür «350 aastat Tartu ülikooli» eesti, vene, inglise, saksa ja prantsuse keeles (viimase venekeelse variandi valmimisest võisime lugeda juba kolmapäevasest «Edasist»). Oodatakse ülikooli albumi valmissaamist (trükitakse Leipzigis). Tulemas on muudki. Kahjuks jääb üheköiteline ingliskeelne ülikooli ajalugu aasta lõppu ja sama eestikeelne variant järgmisse aastasse.

V. Haamer leidis, et kirjastused ja trükikojad, rääkimata TRÜ inimestest endist on tohutu töö ära teinud (näiteks 3-köitelise ajaloo juures oli ametis ligi 75 inimest). Nii suure kirjastusprogrammi juures tuli mõistagi ette tähtaegadest mittekinnipidamist, kuid trükikodades püütakse sellest hoolimata meie asjadega õigeks ajaks valmis saada.

Pärast juubelipidustusi näeb trükivalgust ka juubeliraamat, s. o. raamat juubelist endast.

Järgnevad esinejad — kesktaabi ülema asetäitja dotsent Toivo Kuldsepp ja propagandakomisjoni esimees dotsent Marju Lauristin — viisid kokkutulnuid kurssi kulminatsiooniüritustega. T. Kuldsepp peatus 15.—18. septembri üritustel ja M. Lauristin kõneles lähemalt ajakirjanike töökorraldusest neil päevil.

Pärast pressikonverentsi näitas lahkelt raamatukogu uut maja selle perenaine Laine Peep.

Seejärel siirduti koos haldusprorektori Ain Otstaveli ja ametiühingukomitee esimehe Helve Kaburiga juubeliobjekte kaema.

Nüüd võisime oma silmaga veenduda, et kaks suurt ehitust — auditooriumihoone ja KKT õppehoone — juubelipäeviks valmis saavad.

Esimest ehitust tutvustas 1. ehitusvalitsuse jaoskonnajuhataja Leo Luksep, teist ülikooli spordibaaside juhataja Enn Uiga. Aitäh!

Pressipäeva lõpetasime «Sophokleses». Seal kuulsime juubeli kujundusprobleemidest linna peakunstnikult Katrin Kuusikult ning ühiskondlikust tööst juubelistaabi ülemalt Rein Pulleritsult.

Kokkuvõtva arvamusega sai pressipäeva ülevaadet pealkirjas alustatud. Sellega võikski lõpetada. Juubelitoimingud jätkuvad. Jätkub ka ajakirjanike töö, emotsionaalse laenguga rikastunult.

VARJE SOOTAK

Avati Albert Valdese bareljeef

Arstiteaduskonna koosolek uues anatoomikumis 8. juunil oli pidulik — auditooriumis avati ENSV teenelise teadlase prof. Albert Valdese bareljeef (autor Á. Rimm).

Albert Valdes (1884—1971) oli väljapaistev teadlane, õppejõud ja organisaator. Tal on auväärne koht eesti arstiteadusliku kultuuri arengus. Patoanatoomina töötas ta uues anatoomikumis 50 aastat, 1930—1962 kateedrijuhatajana.

Koosolekul andis Albert Valdese elukäigust ja tegevusest põhjaliku ülevaate kateedri praegune juhataja prof. A. Truupõld. Kohal olid teaduskonna nõukogu ja parteiorganisatsiooni liikmed. Oli külalisi ja Albert Valdese sugulasi.

Mälestus suurest töömehest jäädvustati sobivas kohas.

UNO PODAR

Kas oli ka hea ühika-aasta?

Kes oskaks sellele vastata? Pealegi annab iga vastust kallutada siia- ja sinnapoole. Kui ühiselamus mõni pahandus käes, põlastame, et näe, niimoodi elab TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI tudeng. Ometi elab ju suurem osa üliõpilastest ühiselamus ja ei kurda ühtigi. Aga kuidas elab TPI tudeng? Sellele küsimusele annab vastuse järgnev intervjuu **ELKNÜ TPI komitee sekretäri URMAS HIIREGA.**

Üldandmed?

«Kolmes ühiselamus elab kokku umbes kaks ja pool tuhat üliõpilast. Koskla tänava majja on mahutatud ligi 50 tudengiperet. Ongi kõik. Igal sügisel jääb toata umbes 150—200 inimest. Nii et uut maja on tarvis, pealegi elab ühes toas rohkem elanikke kui oleks normaalne.»

«Kas TPI-s eksisteerib ühiselamuprobleem? Kui jaa, siis mida selle all mõeldakse?

«Eksisteerib küll ja päris teravalt. **Esiteks:** kohti on vähe. Lähemal ajal uut maja ette näha ei ole. **Teiseks:** korrarikkumised. **Kolmandaks:** lubade kontroll. Siit tuleb **neljandaks:** ilma loata sisse saanud võõrad, kes pahatihti ongi need napsitajad ja lõhkujad. **Viiendaks:** vaba aeg.»

Alustagem lubadest? Kas neid päeval ei küsita?

«Vaevalt esimese kursuse tudeng seda viienda kursuse omalt küsima hakkab. Oleme püüdnud valveprobleemi mitmeti lahendada, aga ausalt öelda on tulemused kesised. Öösel valvavad tudengid ja ka palgaline valve on olemas. Ega seegi eriti parandada suuda. Kolmandas, kus elavad peamiselt naised, võiks ju see probleem puududa. Aga sinna majja on sissetung just suurem. Võime ju vastu võtta otsuse: igaühelt küsida luba, ilma mitte majja sisse lasta jne. Arvan, et see jääb otsuseks otsuse pärast. Asi on ka selles, et ühiselamud on juba tükk aega tagasi ehitatud ja puudub niisugune pääsla. Siis tuleks hakata ka sellele mõtlema. Iga otsust vastu võttes peab olema kindel, et otsuse täitmiseks on nii materiaalsed kui moraalsed vahendid olemas.»

Kuidas karistate?

«Küllalt rangelt. Sõltuvalt asjaoludest kuni komsomolist ja instituudist väljaheitmiseni. Peaaegu igal komiteel arutame mõnd ühiselamuküsimust. Leebed me igatahes ei ole. Kui tabame lärmamiselt, joomiselt ja lõhkumiselt või teeme tagantjärele kindlaks, siis on loota ka tõsist karistamist.»

Kontroll ise?

«On reidid, käib KOR. Tegelikult on ju ka vaikiv ja mittevaikiv kompromiss. Kas on mõtet lärmi tõsta, kui sünnipäeva peetakse vaikselt oma toas? Restoranid, kohvikud ja baarid on meist kaugel südalinnas ja need pole ka igale tudengile tasku järgi.»

Aga nn. vaba aeg?

«Meil on kahes ühiselamus klubid — EVA ja PIKO. Seal saab üht-teist teha.»

Kui tihti peaks õppejõud ühiselamus tudengite elamist kaema?

«Eks ta ikka pea teadma, mismoodi üliõpilane elab. No aga kontrolli ainult õppejõudude peale ka ei tohi viia. Liiga tihti ei ole samuti hea.»

Kas ühiselamuprobleemide pärast tasuks kõrgkoolidel omavahel kokku saada?

«Miks mitte. Enamasti on probleemid ühtemoodi. Teatud erinevused kõrgkooliti ju on, ka ühiselamuti, rääkimata üliõpilaste endi vaimust ja suhtumisest. Seminar võiks olla kevadsemestril enne sessi algust.»

Mida Sa arvad sellest, kui kõik ühiselamupatud lehte satuvad?

«Osa asju saab kindlasti instituudisiseselt ära klaarida. See ei tähenda aga lehes vaikimist. Muidu tekib veel karistamatuse tunne: tee, mis sa teed, ega sellest midagi juhtu. Teadku siis teisedki, mille eest karistatakse. See paneb ehk mõne mõtlema ja võib-olla jääb mõni pahandus tegemata.»

Kas lutikas TPI tudengit armastab?

«Lutikad hakkavad immuunsemaks muutuma, üliõpilastõrjega võiks pihta hakata.»

Nali naljaks. Tõsi küll, kui tudeng tuba tühjaks ei tee, ei saa ka neist putukaist lahti.

* * *

TPI majaski käis osaliselt juba sess. Urmas Hiire soovis TRÜ komsomolile jõudu ja jaksu ühiselamuprobleemide lahendamisel, tudengeile edukat sessi ja rõõmsat kohtumist tipikatega malevas.

VARJE SOOTAK

NB! Miks ses loos ei olnud vastust pealkirjas esitatud küsimusele? Aga mis siin ikka vastata? Kes polevat ühiselamus elanud, see polevat õiget tudengielu näinud. Kellele hea, kellele «käib kah», kes ei jää kusagil rahule.

Rahvakontroll...

(Algus 2. lk.)

Otsusest

Konverents tunnistas TRÜ rahvakontrolligrupi tegevuse aruandeperioodil rahuldavaks ja kohustas rahvakontrolligruppi:

jätkama süstemaatiliselt õppe- ja töödistsipliini kontrolli;

tugevdama kontrolli ehitus- ja remonttööde ja selleks eraldatud vahendite kasutamise üle, eriti juubeliobjektidel;

operatiivsemalt kontrollima kütteperioodiks valmistumist, kütteseadmete ja elektrienergia ning kütuse kasutamist;

täiustama organisatoorset tööd sektorite ja allasutuste rahvakontrolliruppide vahel ja tugevdama sidet komsomoliorganisatsiooniga; süstemaatiliselt informeerima ülikooli kollektiivi rahvakontrolli tööst ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool».

Kontroll otsuse täitmise üle pandi TRÜ rahvakontrolligrupi büroole.

HARRI KÄRTNER,
TRÜ rahvakontrolligrupi
esimehe asetäitja

MÄRT LUIGE

TÕUKEJÕUD

Märt Luige astub ajas mõned sammud tagasi, sattudes ruumi, mis on tema sisetunde jaoks vastuvõetavam ja kus kasvab ohtralt puid. Puu on ta lemmikkujund. Tihtipeale lööb loodusekummardamisest välja nostalgia, mis annab märku, et midagi olulist on muutunud kättesaamatuks. Sageli võtab ta oma mänguruumi kaasa «lelusid», esemeid ja hingepeegeldusi kaasajast. See on aga sama hea, kui teha imeväike auk konservikarbi sisse, nii et bakterid sisse pääseksid, ja ajaloohõnguline puhtus hakkab käärima. Luuletustes terendub käärimine motiveerimatu rahutusena. Häiritus sunnib ronima astme võrra kõrgemale, paneb luuletuse kangelase tegutsema, mis on võimalik ainult anonüümse «sina» abil. Kuid abistaja seljataga näib paistvat rohkem kui üks hõimukaaslane! Siiamaale domineerib küll teine väljapääs — võtta oma maailm ja minna sügavale aegade algusse. «Seal» hakkab käärima uus luuletus...

INDREK UDE

LOOTUS ON VABATAHTLIK

Su kodutalus on Jüriööst saadik
ikka üks sombune argipäev olnud
pistad käed oma tühjadesse taskutesse
kuid ka seekord ei ole seal sõnajalaõit
ei ainsatki õit isegi mitte leherootsu
vaid sombune argipäev auklikes taskutes
irvitab vahtides su talutöömullaseid käsi
mis lausa nostalgiliselt igatsevad
üht mesimagusat pühapäeva kuigi ju
pühasid õid on meil ikka olnud
koik puha hiie ööd on pühad ja need ööd
kui sa pühasid hiiepuid taga nutad
ja pulmaööd ja jaaniööd siis peab ikka
sõnajalaõit taga otsima ja igatsema
püha päeva ja püha õit olgu pealegi
taskud sombustest argipäevadest näritud
läbi sina pead ikka oma kodutalus
otsima ja mina ei tohi sul mitte
suu sisse sülitada ja karjuda
sina pead leidma lootus on vabatahtlik
seda pead sa küll teadma sa matsist
unistaja sa KURADI KURADI EESTLANE

* * *

Veenides vehkleb kui virmaline
öömustas hõbedavihuga
kuskil su sees tasa laulab see luisk
nad millega hinge sul ihuvad
kuskil su sees on alanud tuisk
mida väljaspoolt tunda võib ihuga
veenides vehkleb kui virmaline
külma ja selge ilmaga
kuskil su sees on alanud tuisk
mida näha võib kolmanda silmaga

Minu mustvalges eelloos
oli vikerkaar sõnulseletamatu
kuid tahe oli tugevam
kõigist keelebar ääridest
nõnda ma hüüdsin teda
isegi imeks pannes
ja mõistsin et ime on suur
mis nõnda värvideks lahutab valgust
veelgi suuremaks pidada mõistsin
kui tundsin et sõnad on minus

* * *

Siis kui lumi katab sinu rannakingi
siis kui küllalt paks on jää
et ta kannaks ühtesuland hingi
läbi lumetuisu ulatan sul käe
siis kui jäätunud on laineharjad
lumeks saanud nende vaht
lööb me südames üks verelaine
ühes hoiab hinge kaht
siis kui katavad meid laine lumeharjad
läbi lumetuisu ulatad mul käe
lööb me südames üks verelaine
lainetama hingi kandva jää

PUU

* * *

Puu sõrmed on sõlmedes
puu mõtted on inimpõlvedes
lehelang on temale hetk
aga lehele määratu retk
nõnda on üks puu
tuulekündja kes alla ei vannu
tema kestab sest temal on sõbrad
muldvana ja liivahannus
tema sõrmed on sõlmi täis
teda hoiavad sõbrad hirmsuured
tema pähe punuvad pesi
laululinnud ja vaikijad tuuled

Maa-aluste järvede manu
pimelainete voogude valla
viin minagi oma valu
oma sängi ja seesmised kaldad
maa-aluste järvede manu
oma pimedad mõtted ja mured
sinna ra an siis kodutalu
süütan heledad unelmatuled
maa-aluste järvede manu
viin oma elujõeiaeva
ja sügisel leekivad salud
ja õh ute lõõmavad taevad
maa-aluste järvede manu
sinna mind kutsub ja viib
kui pime teejuht mu valu
mu valude talumispiir

GEOGRAAFI VÄITEKIRI

Moskva RÜ erialanõukogus kaitses kandidaadiväitekirja TRÜ füüsilise geograafia kateedri nooremteadur Jüri Roosaare. Tema uurimus poldrite geotehnosüsteemide lünaamika modelleerimisest valmis Moskva Ülikooli sihtaspirantuuris. Uurimisobjektiks oli Tartu rajooni Tamme polder. Dissertant koostas poldri kui juhitava looduslik-tehnilise süsteemi matemaatilise mudeli. Lähteandmetena kasutati meteoroloogilisi, hüdrobioloogilisi, biofüüsikalisi jt. näitajaid. Arvutieksperimendid näitasid loodud imitatiivse mudeli küllalt head vastavust tegelikkusele: teades antud aasta ilmastiku ja muid iseärasusi, võib seda mudelit kasutada põlluku tuuride saakide ennustamiseks poldritel. Et poldreid rajatakse järjest juurde, siis tuleks nende projekteerimisel ja töö parandamisel suuremate saakide saamiseks kasutada taolisi mudeleid. J. Roosaarele anti geograafiakandidaadi kraad.

HEINO MARDISTE

KÜLALISED LENINGRADIST

24. ja 25. mail toimus Leningradi I meditsiiniinstituudi otorinolarüngoloogia kateedri väliasõiduseminar Tartus, siinses kateedris. Esinesid kateedri õppejõud B. S. Ivanov ja V. G. Merkulov. Käsitleti laserteraapia probleeme kõrva-nina-kurguhaiguste praktikas ja kaela piirkonna infiltraatide diferentsiaaldiagnostika küsimusi. Seminaril demonstreeriti ka vastavat aparatuuri ja kümutusravi alal. Osavõtjad olid otorinolarüngoloogia kateedri õppejõud, kõrva-nina-kurguarstid kogu Eesti NSV-st.

M. KULL

Loomemängud

Üldfüüsika kateedri ja ühtlasi kõrgkooli komplekssе uurimise labori juhataja dotsent Valdo Ruttas:

Sügisel sõidab Eestist (põhiliselt TRÜ-st) 12-liikmeline meeskond Harkovisse järjekordsetele, kokku juba kuueteistkümnendatele loomemängudele. Esmakordselt osalesime mullu novembris samuti Harkovis. Teemaks oli kõrgkooli õppe-kasvatusprotsess.

Loomemängude (täpsemalt. organisatsioonilis-tegevuslike mängude) võimis on seni tegeldud automienergeetika prognoosimisega, suurlinna planeerimisega, keerulise süsteemi juhtimisega jne.

Mänge juhib NSV Liidu Pedagoogikaakadeemia Üldise ja Pedagoogilise Psühholoogia Instituudi teadlane G. Štšedrovitski, raugematu energiaga mees. Kokkutulnud mängijaist koostatakse umbes kümneliikmelised ekspertrühmad. Möödunud aastal olid näiteks üliõpilaste, õppejõudude, kõrgkooliuurijate, kõrgkoolijuhtide, kõrgkooli lõpetanute jt. rühmad. Iga rühm töötas sealsamas kätte antud teema kallal. Hommikupoolikuti lahendasid ekspertrühmad teemat n.-ö oma mätta otsast vaadates. Pärast lõunat tuli aga oma seisukohti kaitsta teiste rühmade risttule all, kel positsioonide erinevuste tõttu olid samast asjast tavaliselt hoopis teistsugused ettekujutused ja ettepanekud. Ilmnes ka, et kui mõni ekspertrühm takerdus ületamatutesse raskustesse, siis teisele olid vastavad probleemid argipäevaselt lihtsad. Nii oli iga rühm üldise tähelepanu keskpunktis. Eduka ja tõrgeteta mängu tingimuseks oli iga mängija osasse sisseelamine.

Kolm redaktsioonikomisjoni alustasid rühmade töötulemuste sünteesimist probleemi **kompleksseks** lahenduseks.

Loomemängudel näib olevat kolm eesmärki (kõiki mängu aspekte mängu korraldajad ei ava):

1. Täiustada intensiivse kollektiivse loometöö metoodikat.

2. Mõõta inimese vaimset suutlikkust, nagu spordis mõõdetakse füüsilist suutlikkust. Möödunud aastal kestsid mängud ilma vaheaegadeta ükskõik päeva, kusjuures puhas tööaeg ulatus kuni 15 tunnini päevas. Võis näha, kuidas kohale saabunud rahulik, ükskõikne inimene, kes mängust erilist ei lootnud, kolmandal päeval oli sellest tervenisti haaratud. Kedagi ei sunnitud mängima. Kes vaimsele pingele vastu ei pidanud, võis katkestada ja ära sõita, võis aga ka pärast hingetõmbamist uuesti ühineda.

3. Lahendada kompleksseid teaduslikke, rahvamajanduslikke ja muid probleeme — anda seega praktilise väärtusega tulemusi.

Valdo Ruttas ütles, et 1984. aastal on kõrgkooli õppeprotsessi mäng kavandatud Tallinnas. Meie teadlastele tähendab see võimalust eksperimentaalse töömeetodiga vahetult kohtuda. Kes teab, võib-olla leiab meetod just siin juurdumiseks viljaka sotsiaalse pinnase.

Kus olete kohanud mängudele iseloomulikke olukordi?

V. R.: Eestlaste (nagu teiste rahvastegi) mängutraditsioonid ulatuvad ilmselt kaugesse minevikku. Mängu elemente võib ära tunda rahvapidudes, spordivõistlustes jm. Populaarseks on saanud raadio ja televisiooni mängud «Mnemoturniir», «Ajurünnak», mälumäng, viktoriin. Teataval määral on mängulised ka teaduskonverents ja kateedri filosoofiline seminar, kui need ei kujune monoloogide jadaks.

Kas mängude vastu on suur huvi?

V. R.: Aktiivseteks mängijateks on olnud eeskätt tehniliste kõrgkoolide esindajad. Harkovis ja Gorkis näiteks annavad mängule tooni arhitektid, disainerid, ehitusinsenerid. Ka meil huvituti mängudest (osalenuid kutsuti laiemale kuulajaskonnale rääkima) kõigepealt TPI-s. Loodame, et ka ülikoolis huvi selle tegevusvormi vastu kasvab. Võib öelda, et kes kord on lasknud end haarata mängu «masinavärki», see januneb edaspidigi kollektiivse mõttetöö järele.

Kas mängudel on tulevikku?

V. R.: Ühiskonnalt saadud hüvede eest tasub inimene tööga. Kahjuks on tänapäeval paratamatu, et kõrgema tööviljakuse saamiseks peab isik üha kitsamalt ja kitsamalt spetsialiseeruma. See on aga vastuolus isiksuse harmoonilise arenguga. Mängud aitaksid tasakaalustada ja mitmekesistada isiku tegevust. Veelgi tähtsam on inimese selliste võimete rakendamine, mille ressursid avalduvad just **kollektiivses** tegevuses. Tõenäoliselt peaks töö (vähemalt vaimne loominguline töö) muutuma tulevikus «mängulisemaks».

Kas osalete üleliidulistes mängudes selleks, et omandada mängu juhtimise kogemusi?

V. R.: Kirjeldatud üleliidulised mängud ei ole ühe mehe juhitavad. G. Štšedrovitski eestvedamisel on aastakümnete pikkuse töö tulemusena Nõukogude Liidus küpsenud terve mängujuhtide koolkond. Paarisaja mängija tegevust organiseerib rohkem kui poolesajainimeseline «kulissidetagune» — vajaliku ettevalmistuse saanud kaader, kes korrigeerib mängu käiku, vajadust mööda konflikte süvendades või koostööd virgutades. Ülikoolis ja vabariigis on meile seni jõukohane ekspertrühmade mängutehnika täiustamine. Selles osas on mõtted juba liikumas. Ka entusiaste jätkub.

JAKS LANKOTS

foto

Läkski lahti. Ülikooli juubelile pühendatud fotovõistluse esimesed pildid on kohal. Väikesel pildiseerial on jäädvustatud õigusteaduskonna rahvas 1. mail.

Kelle pildid on järgmised?

1. **Lippur**
2. **Aeg tuubis**
3. **Tudengid**

ILMAR KIKKAS,
õigusteaduskonna III kursus

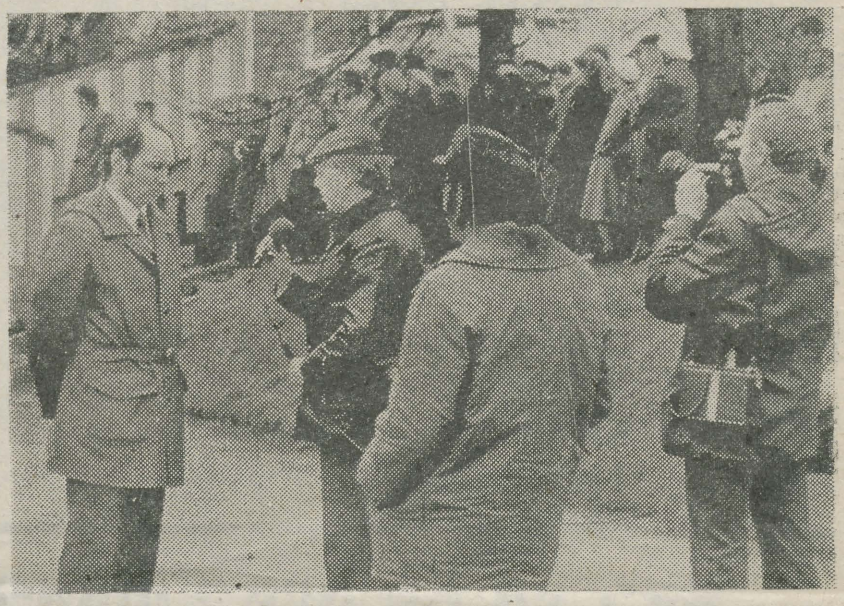

*

Seni edukalt

Eesti NSV XI suvespartakiaadil on tihedaks läinud. Vahepeal on lõppenud teatejooksud, jalgrattavõistlused maanteel, käivad korvpalli finaalturniirid, finaliste selgitasid võrkpallurid. Naiste korvpalliturniiril on seni kaotusteta meie ülikooli naiskond ja Tartu. Ilmselt selgitab nende kahe omavaheline kohtumine, ka spartakiaadivõitja. Mehed jäid alagrupis Harju rajooni, Tartu rajooni ja EPA järel koguni viimasteks, nii et esimesele finaalturniirile neil asja pole. Ka võrkpallis tuli meie meeskonnal napilt lõppturniirist eemale jääda. Aga edasipääsejad olid tugevad — Rakvere ja Tallinn.

Kui nüüd tagasi tulla lõppenud alade juurde, siis hästi läks meil teatejooksudes. Esikoha tõi naised väike-rootsi teatejooksus (Jelena Kovaltšuk, Anu Tõnisson, Liina Kirotar, Taimi Loov, 2.20,3) ja mehed 4×100 meetris. Meeskonnas Urmas Käen, Kalev Oja, Aivo Noormets ja Mihhail Urjadnikov (aeg 42,4). Peale selle said hõbeda mehed 4×100 m tõkkejooksus (60,8), naised 4×800 m (9.21,8), naised 4×100 m tõkkejooksus ja väike-rootsi teatejooksus, kolmas koht kuulus meie ülikoolile naiste 4×400 m (4.00,2), meeste 4×400 m (3 33,7) ja 4×1500 m. Võistkondlikult oli TRÜ kindlalt parim, järgnesid TPedI ja Tallinna I.

Spartakiaad jätkub. Ülikoolil on seni kenasti läinud. Aga tibusid loetakse ikkagi sügisel.

RAIVO LOTT

EESTI NSV XI
SUVESPARTAKIAAD

Üksmeelses mõlaliigutuses

Maikuu keskpaiku (15.—16.) käis õigusteaduskonna taidluskollektiiv paadimatkal. Kaasas olid ka komsomolikomitee esindaja ning kolm õppejõudu. Piusa voolas stoilises rahus. Kivid kõrgusid meeldivalt üle veepinna. Ka päike näitas ennast vahetevahel. Kahjuks pole fotosid asitõenditena juurde lisada, sest ainus aparaat, milles mustvalge film sees oli, sai natuke niiskust. Sama juhtus mitmete teiste asjade ja inimestegagi. Ometi polnud sest suurt lugu. Sest üldtuntud on ju tudengite vaprus, külmaverelisus ja rõõmus meel. Et tegu oli taidluskollektiiviga, sepitseti vee peal asjakohaseid mõtteteri, laulukesi, lõbustati kaldalistujaid jne.

Matk möödus sõbralikus ja üksmeelses mõlaliigutuses.

Konkurendid taidluses — tehke järele!

ANNE MILDER,
õigusteaduskonna III k.

Võit oli ülekaalukas

Mais toimus TPI-s olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» vabariiklik voor teoreetilises mehaanikas. Ülikooli võistkond koosnes viiest füüsikaosakonna üliõpilasest. Võitjaks tuli O.af Kuningas (f. II k.), 2.—3. kohta jagasid Aar Polt (f. II k.) ja Jüri Seffer (f. III k.), viies koht kuulus Hugo Mändarile (f. II k.) ja seitsmes Dmitri Pogosjanile (f. II k.). Ka võistkondlik esikoht oli ülivõimas: TRÜ — 261, TPI — 152, EPA — 130 punkti. Võistkonna komplekteeris füüsikutele teoreetilist mehhaanikat õpetav dots. M. Heinloo. Individuaalne esikoht kuulus ülikoolile ka möödunud aastal (J. Seffer), kuid mittetäieliku võistkonna tõttu jäime siis viimaseks.

Teoreetilise mehhaanika kateeder õnnitleb tublit võistkonda!

KALJU SOONETS,
žürii liige

PANE TÄHELE

SUVEMALEVLANE!

Töösuvi algab I vahetusel 28. juunil, II vahetusel 19. juulil ja III vahetusel 9. augustil.

Iga vahetuse pidulik avamine on esimesel tööpäeval peahoone ees kell 8.15. Töö algab kohe pärast avamist.

Majutamine toimub tööperioodile eelneval nädalavahetusel.

Uusi trükiseid

TRÜ matemaatikateaduskond. Matemaatikuks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu 1982, 500 eks., 44 lk., 5 kop.

Taskuarvuti käsitsemise õpetamine koolis. Teine trükk. Tartu 1982, 300 eks., 140 lk., 20 kop.

The Development of English Language Studies in the 16th—20th Centuries. By Oleg Mutt. Tartu 1982, 350 eks., 84 lk., 15 kop.

Informierendes Lesen medizinischer Fachtexte. Eine Anleitung zum Lesen von Fachtexten. Tartu 1982, 500 eks., 72 lk., 10 kop.

V. Salupere. Krooniline hepatiit. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 1000 eks., 32 lk., 5 kop.

NB

Lõpetajate erileht ilmub teisipäeval, 29. juunil.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Tellim. nr. 1999. MB-07019.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Raamatupal

Õnnitleme Sind, 1982. aasta lõpetaja!

● Nüüd on läbi! Täna on põhjust naeratada!
● «Edasi» fotograaf Vello Marandi tabas peahoone ees verivärsked juristid.

Raviosakond

Adamson, Rein
Albrecht, Ann
Agasild, Ilona
Alas, Peeter
Allev, Raivo
Alliksoo, Siiri
Ansmann, Helle
Birjukova, Svetlana
Bogdanov, Arnold
Ernits, Eve
Ernits, Martin
Halling, Tiit
Hein, Tiiu
Hermlin, Toomas
Herodes, Eve
Hämelainen, Eerika
Ilves, Tiit
Inno, Astrid
Jelistratov, Juri
Juul, Tõnu
Järv, Liina
Kalkun, Andres
Kalm, Merle
Kants, Karl-Andres
Kants, Piret
Kasak, Kaja
Kase, Enno — kiitusega
Katus, Eha
Kesküla, Artur
Kesküla, Erika
Kesper, Valentina
Kesselmann, Riina
Kirotar, Urve
Kivisalu, Katrin
Kivisalu, Toomas
Kliimand, Tiiu
Kotkas, Riivo
Kripson, Liivi
Kroon, Marika
Kruusmaa, Irina
Kukk, Leonhard
Kurt, Marika
Laasik, Jüri
Ladva, Anne
Leesment, Ene
Lellep, Linda
Lember, Mihkel
Lepner, Margus
Liiger, Mare
Liiv, Aarne
Liivoja, Tiina
Linros, Jüri
Lokk, Ene
Lätt, Tiia
Meos, Aime
Meren, Mari
Miidla, Indrek — kiitusega
Murakas, Maie
Mäeots, Urmas
Mägi, Merle
Männiste, Jüri
Märtson, Aare
Märtson, Tiiu — kiitusega
Neem, Igor
Neier, Aili
Orula, Aili
Pajo, Arvo
Ploompuu, Eve
Poom, Krista
Pulges, Andres
Puusta, Sulo
Raadik, Marju
Randvere, Eve
Reier, Liina
Relli, Sirje
Roht, Veronika
Roosmaa, Vello
Rosenthal, Lii
Saag, Henn
Saag, Riina
Saarik, Silver
Sarapuu, Silver
Sepper, Ruth
Soots, Annely
Sokk, Reet
Sukles, Urmas
Suurmets, Ülle
Raja, Marju
Rüütel, Tiia
Taks, Liivi
Talvik, Maire
Tamm, Toomas
Tikk, Tiiu
Toim, Elina
Uuetalu, Rita
Vaasa, Vello
Vainu, Meelis
Valvere, Vahur
Valvur, Reet
Vambola, Helle
Veršinina, Galina
Viidebaum, Jüri
Viigimaa, Margus — kiitusega
Viik, Inna
Vilimaa, Tiina
Vilson, Ervin — kiitusega
Tukk, Rita
Vinogradova, Mirje
Vlassova, Irma
Väljo, Tiiu
Väljaots, Ene
Äärmaa, Sirje
Ööpik, Aare

Arsti-teaduskond

(vene õppekeelega)

Baklanova, Žanna
Bökenyi, Katerina
Belinskaja, Jelena
Eivin, Mark
Garkavenko, Alla
Gussak, Julia
Kotljarova, Svetlana
Kasõmova, Natalja
Ladõtšuk, Ljudmila
Lakatõš, Aleksander
Levando, Ljudmila
Levtšenko, Jelena
Mahrova, Olga — kiitusega
Matveitšuk, Tiina
Onjanova, Irina
Sahnjuk, Stepan
Sipria, Heinrich
Sirko, Fjodor
Soboleva, Jelena
Stefil, Vassili
Zameta, Andrei
Zemtsovskaja, Galina — kiitusega
Tiganik, Sergei — kiitusega
Torosjan, Armen
Volõnkin, Andrei

Pediaatriaosakond

Glaser, Eve
Gontmacher, Aasa
Guriev, Ülle
Eek, Urve
Kirss, Ülle
Kurgjärv, Silvi
Kutman, Ilmar
Kutman, Mare
Kruus, Ülle
Lepp, Jaak
Lumiste, Kaja
Luukas, Tiiu
Maaring, Irina
Muldia, Lembi
Mälksoo, Malle — kiitusega
Olo, Tiina
Parik, Mare
Puusemp, Tiina
Pärsim, Ene
Põhjala, Katrin — kiitusega
Reismaa, Erika
Rästas, Helgi
Tromm, Siiri
Vaarmets, Eve
Vann, Marje
Vasar, Maire
Oim, Urve — kiitusega

Spordimeditsiiniosakond

Augenaite, Laima
Dmitrijeva, Svetlana
Gapejeva, Jelena — kiitusega
Grundmanis, Atis
Ignatjeva, Nadežda — kiitusega
Kogan, Vitali
Kogan, Anatoli
Leitans, Juris
Lihovid, Ljudmila
Liutkus, Eduardas
Lajos, Györgyi
Lukosius, Saulius
Lugovskoi, Maksim
Majus, Romas
Martusevicius, Eugenijus — kiitusega
Mihhailov, Boriss
Orlova, Jelena
Prosalova, Inna
Sarantšin, Pjotr
Slavutski, Andrei
Slavutskaja, Regina
Stšeljeva, Ljudmila
Šumakov, Vladimir
Zvigule, Anda
Tauginaite, Janina
Tomasjova, Natalja
Aleksejev, Vladimir
Asatiani, Aleksander
Avakjan, Vagan
Averšina, Natalja
Baikenova, Saule
Dolidze, Tina
Gorodetski, Sergei — kiitusega
Kakiašvili, Liana
Lakatoš, Jelena
Lutšnikova, Nadežda
Roiko, Vassili
Sendetskaja, Larissa
Umarov, Ahmadbek
Vatšnadze, Nikolai

Stomatoloogiaosakond

Eensalu, Sirje
Elm, Heiki
Halling, Maie
Herm, Jüri
Hiiesalu, Külli
Juhanson, Külli
Kalle, Marju
Kiil, Eve
Kirs, Anne
Kirpson, Merike
Koha, Ülla
Kurvits, Mari
Laanemäe, Liivi
Luik, Reet
Lõuk, Raul-Ülar
Padar, Piret
Pallo, Heli
Piho, Maire
Porkanen, Irja — kiitusega
Prink, Varje
Randmäe, Anne
Riisalu, Helve
Tiis, Mari-Ann
Tuhkru, Anu
Vainu, Eva
Viik, Eve

Farmaatsiaosakond

Altsaar, Tõnis
Astel, Eduard
Ereline, Lia
Jonas, Irja
Johanson, Tiiu
Kiristaja, Maris
Koppel, Helle
Kraavi, Luule
Kurvits, Kalle
Kurvits, Regina
Kõnd, Kadri
Larionova, Ludmilla
Leissoo, Ülle
Murula, Tiina
Männik, Ulvi
Nopri, Külli
Nurk, Maie
Nõmmik, Aime
Parv, Marika
Petersoo, Mare
Pettai, Sirje
Puurand, Eve
Saul, Ülle
Schinmann, Tiiu
Selge, Anneli — kiitusega
Rinde, Irina
Tihane, Maano
Tjumentseva, Veronika — kiitusega
Tkatšenko, Marina
Vahar, Vambo
Vals, Tiia
Varik, Luule

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Ajaloo-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Espenberg, Allan
Hänni, Priit
Inno, Elviira
Joonsalu, Mare
Kangro, Riina
Kessel, Pille — kiitusega
Kuuste, Andres
Kõo, Riina
Laidre, Margus
Lamp, Avo
Lamp, Heili
Matson, Tiia
Metsalu, Jüri
Mikkor, Merike
Nikanov, Ülle
Noorma, Aivar
Noormets, Tiit
Pillak, Peep
Saar, Külli
Saavaste, Aasa
Suurmets, Heli
Tomingas, Ivi
Treial, Reet
Viitkar, Ülle

Defektoloogiaosakond

Isak, Raili
Jüriado, Tiiu
Kaljuvee, Ülle
Kasepuu, Heli
Kallas, Kadri
Konsap, Kristiina
Leeduks, Tiia
Mahlapuu, Tiina
Mikheim, Ly
Mutso, Inga
Palk, Anneli
Piir, Juta
Priimägi, Kaie
Rungi, Eve
Ruus, Tiina
Sarap, Ulvi
Taurafeldt, Ene
Vares, Helve
Veskioja, Katrin
Visnapuu, Riina

Psühholoogiaosakond

Altosaar, Aimar
Altosaar, Tiina
Andreson, Heli
Hango, Karin — kiitusega
Hints, Sigrid
Josing, Marje — kiitusega
Kipper, Enn
Kõiv, Peeter
Lang, Imbi
Lilleväli, Olev
Mannermaa, Väino
Meres, Tiiu
Mikk, Lana
Pitk, Kati
Sookruus, Heiki
Särg, Ülle
Talvik, Urve
Tamm, Karl
Toome, Lea
Valdma, Eve
Vipper, Kristi
Visamaa, Sirje
Volberg, Hille

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Aari, Sirli
Aavasalu, Toomas
Alu, Eve
Inno, Enn
Kass-Roosimägi, Eevi
Korb, Aita
Kuuste, Heli
Külm, Lea
Lahe, Luule
Lepa, Leili
Liiver, Elvira
Loos, Ants
Nooremäe, Heedi
Schmalz, Mare
Sillart, Lea
Stadnikov, Sergei
Tammiste, Lea
Tasane, Reet
Tilk, Viive
Tomberg, Aime
Vinni, Kristi
Väljaste, Malle

Defektoloogiaosakond

Aare, Tiina
Aivars, Urve
Alles, Ilmi-Valfriede
Aruoja, Aime
Erm, Illa
Grauberg, Eerika
Joala, Maie
Jürgens, Ülle
Kaasik, Leili
Katmann, Kaja
Korol, Külli
Kõiviste, Ninel
Lainevool, Evi
Lank, Virve
Lemberg, Maire
Lõiv, Maie
Matsur, Vilma
Medar, Marju
Mets, Kersti
Mihkelsoo, Viive
Minkovitš, Alli
Mullamaa, Mare
Mägi, Imbi
Otsa, Kaja
Padar, Arlete
Raudsaar, Mai
Rebane, Hedvi
Ritso, Helle
Rohtla, Sirje
Sarnet, Anne
Talimäe, Raimu
Tamm, Vally
Teder, Enda
Tähiste, Ille
Vago, Lydia
Vahtra, Veera
Ööpik, Reet
Öösalu, Juta

Psühholoogiaosakond

Annus, Peeter
Hallik, Rein
Kaasik, Aado
Kondraševa, Liia
Korsten, Kalev
Kõrbe, Krista
Liinev, Liia
Liventaal, Jüri
Muhhina, Karin
Parktal, Ants
Peep, Mall
Raukas, Ellen
Reila, Lemme
Saar, Liina
Sermandi, Lia
Silmato, Sirje
Sinik, Reet
Sirts, Tiiu
Soo, Reet
Teder, Harry
Vetesina, Mai

Bioloogia-geograafia-teaduskond

Bioloogiaosakond

Aguraiuja, Ruth
Annijärv, Annemai
Ehrpas, Inga
Eesmaa, Jalmar — kiitusega
Grauberg, Rein
Hiiesalu, Ülle
Hirse, Kaie
Juronen, Erkki
Jõemets, Mare
Kerge, Külli
Koll, Anne
Kruus, Urmas
Kõrges, Silvia
Laius, Anne
Lehtmets, Ene
Maasik, Edith
Medijainen, Luule
Merivee, Enno
Mähar, Tiiu
Nurk, Anu
Olkonen, Siiri
Olbrei, Marianne
Paas, Maia
Palgi, Jaan
Palumaa, Aigar
Peebu, Luule
Pukk, Mare
Pototski, Aleksander
Randla, Vello
Raudsepp, Terje
Reitel, Anne
Roodvee, Ülle
Sinipalu, Heli
Stihharev, Sven
Tammann, Heli
Teder, Salme
Tiidla, Anne
Timm, Anne
Timm, Uudo — kiitusega
Timmusk, Tõnis
Tuusti, Jaanus
Vahemets, Helle
Vardja, Tiina
Örd, Ene

Geograafiaosakond

Arjus, Elbe
Friberg, Monika
Karo, Merle — kiitusega
Kokovkin, Toomas
Koppel, Lea — kiitusega
Kraani, Reet
Kõpp, Ülle
Lepikov, Kalev
Ligi, Jürgen
Nuka, Neeme
Pill, Urve
Puss, Toomas
Põldoja, Ants
Raudsepp, Tõnu
Reimund, Jaan
Sari, Tiiu
Tikk, Reet
Tikk, Ülar
Varend, Heiki
Väli, Varri
Väli, Õilme

Geoloogiaosakond

Aruväli, Jaan
Eller, Eik
Jänes, Jaak
Karin, Jaak
Liibert, Silja
Meidla, Tõnu — kiitusega
Rammo, Mati
Raudsepp, Matti
Sarv, Talvi
Soa, Kalle
Tamm, Janne
Tolk, Vello
Türk, Kersti
Türk, Mati

Filoloogia-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Adelbert, Aime
Aer, Anne
Hennoste, Tiit
Ilus, Tiina
Kaalep, Triin
Kalle, Inge
Karring, Urve
Kooskora, Katrin
Kukk, Tiit
Kõima, Kauno
Künstler, Peeter
Lessel, Aimi
Luuk, Sirje
Maasik, Tiina — kiitusega
Meri, Kai-Riin
Meri, Mart
Natus, Ulje
Orav, Mart
Peet, Hillar
Pruul, Kajar
Pärkson, Mailis
Raav, Eha
Reinthal, Riina
Riispere, Kaie
Sannik, Embi
Siil, Imre
Siil, Lemme
Zuping, Maiju
Undusk, Jaan
Vahtras, Margit
Vinkel, Marin — kiitusega
Volmer, Reet

Žurnalistikaosakond

Hanson, Aivar
Kuiv, Helve
Lokk, Meelis
Matsulevitš, Tiit
Ong, Illi-Malle
Paalma, Veiko
Padrik, Jaana — kiitusega
Paulus, Riina — kiitusega
Pitk, Merike
Raiste, Anne
Raudvere, Rein-Erich
Rebane, Tiina
Rihvk, Reet
Saarna, Ain

Vene keele ja kirjanduse osakond

Aleksandrova, Olga
Aleksandrova, Veera
Anassevitš, Ljudmilla
Antonova, Raissa
Arhipenko, Irina
Belaja, Tatjana
Dubova, Olga
Gellerman, Svetlana — kiitusega
Gross, Tatjana
Jaborova, Jelena
Karamkova, Niina
Karu, Reet
Konopljova, Irina
Konõševa, Irina
Kopossova, Nadežda
Kožadei, Nadežda
Kotovitš, Irina
Kuznetsova, Svetlana
Käsper, Margarita — kiitusega
Linnumägi, Eda
Moissejeva, Galina
Muhhametzjanova, Railja
Neverdinova, Marina
Neverdinov, Nikolai
Nugisman, Tiina
Pasovs, Külli
Puškova, Tatjana
Salom, Marika
Šipulin, Aleksei
Tarassenko, Marianna
Temmo, Anna
Timofejeva, Irina

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Andresson, Ulvi
Erik, Ursula
Hennoste, Juta
Kaljuste, Auli
Kangur, Sigrid
Kuutma, Kristin
Leek, Heli — kiitusega
Leppik, Reet
Lossi, Sirje
Mändmaa, Ursula — kiitusega
Noorma, Lea
Nõmme, Külli
Pedajas, Leo
Raud, Kaarin
Ruus, Carmen
Rückenberg, Pille
Saks, Kärt
Siilbek, Kersti
Taul, Laura
Toiger, Merike

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Andrekson, Karin
Biene, Merike
Hallik, Tiina
Kelgo, Piret
Kiis, Ene
Kipping, Liina
Kokk, Sirje
Kärp, Liilia
Mattisen, Heli — kiitusega
Peedor, Tiina
Ploomipuu, Eve
Samoldina, Irma — kiitusega
Seeba, Kersti
Taimsoo, Reet
Trummal, Aive
Usai, Tiia

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Allikvee, Andrus
Aren, Irma
Eelmaa, Epp
Erala, Tiina
Homutov, Heli
Ilves, Ene
Kadajane, Tiiu
Luik, Tiiu
Kell, Kaja — kiitusega
Kepp, Õnne
Kesvatera, Kersti
Kikamägi, Helle-Reet
Leek, Antonina
Lilover, Sirje
Paomees, Rita
Pilv, Katre
Pirrus, Helle
Poljakov, Merike
Pääs, Luule
Reidolv, Malle
Räpp, Enn
Sepp, Mare — kiitusega
Soon, Tiina
Tatar, Sirje
Toomsalu, Ene
Uibu, Tiiu
Värvimann, Ülle

Vene keele ja kirjanduse osakond

Burlakova, Tatjana
Danilevski, Aleksandr
Elling, Epp
Fišman, Janina
Fjodorova, Jelena
Gussarov, Vjatšeslav
Hazron, Svetlana
Iljasova, Natalja
Jono, Ljubov
Korkus, Eha-Ivi
Kruus, Rein
Menšikova, Ljudmila
Mukosejeva, Tatjana
Orub, Asija
Vassiljeva, Irina

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Hion, Piret
Jõelaid, Marika
Jõgi, Epp
Kolk, Hedi
Mänd, Eda
Pihlau, Ilme
Põldes, Aino
Roonemaa, Riina
Roose, Koidu
Schultz, Uno
Talisainen, Sirje
Tamm, Merje
Toomela, Elo

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Arusoo, Jüri
Iher, Ülle
Kolk, Linda
Lein, Maie
Sepp, Aime
Soosaar, Heivi
Voog, Veljo

Füüsika-keemia-teaduskond

Füüsikaosakond

Aher, Ants
Aiaste, Aldo
Ant, Arved
Esko, Ain
Hirmo, Raivo
Ihermann, Andres — kiitusega
Jaska, Peeter
Kalnin, Dzintar
Kell, Kalle-Jüri
Kepler, Kalle — kiitusega
Kivistik, Kalle
Leesment, Jüri
Liivamägi, Toomas
Listra, Enn
Malberg, Benno
Mikkel, Evald
Märdin, Mart
Mölder, Margus
Paul, Aarne
Peil, Indrek — kiitusega
Pihkal, Arno
Põldmaa, Peep
Riisberg, Heiki
Rootsi, Ago
Rätsep, Margus
Sadam, Ahto
Saluste, Avo
Soodla, Vello
Suisalu, Ivar
Timmusk, Mati

(vene õppekeelega)

Bam, Boriss
Ferman, Arkadi
Hrapkova, Lolita
Izmestjev, Juri
Jaanisk, Svetlana
Jatsenti, Vladimir
Klein, Marina
Klopov, Mihhail
Kofman, Svetlana
Korolenko, Sergei
Lazebnik, Viktor
Liepinš, Aleksander
Liiv, Eduard
Maksimov, Juri
Rubahhina, Larissa
Rubahhin, Jevgeni
Rõbakova, Viktoria
Sozin, Igor
Šibko, Viktor
Vahturova, Jelena
Voihanski, Mihhail — kiitusega

Keemiaosakond

Aavik, Einari
Eiber, Verner
Hallik, Allan — kiitusega
Harak, Rita — kiitusega
Johanson, Neele
Kallaste, Kalle
Kallaste, Karin
Kanger, Tõnis
Kuusksalu, Anne
Kõopere, Toivo
Madal, Merike
Netšajeva, Maie
Ossintseva, Svetlana
Palumaa, Peep — kiitusega
Pedak, Ain — kiitusega
Ruotsi, Jüri
Sedman, Juhan — kiitusega
Sepp, Heli
Sillard, Rannar
Silm, Ellen
Šeljug, Tatjana
Zibulski, Udo
Treial, Aare
Valm, Maia
Vals, Aivar
Varvas, Mart
Vesiloo, Maris
Vulla, Juta
Välimäe, Tiiu
Väärtnõu, Heli

Kehakultuuriteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Aigro, Ene
Aranovitš, Rafail
Braun, Karmen
Bazanov, Boris
Esop, Karin
Graumann, Arne
Graumann, Maive
Honga, Toomas
Illaste, Mare
Juronen, Urho
Kirspuu, Toomas
Karnesk, Marianne
Koltšin, Fjodor
Külm, Erki
Kübar, Andrus
Lemberg, Harry — kiitusega
Lepp, Jüri
Luht, Mati
Lääne, Arno
Lõvi, Kalev
Männik, Gunnar
Orav, Avo
Otter, Almar
Paks, Lembit
Paugus, Malle
Pruuli, Olaf
Päiv, Jaanus
Raamat, Robert
Riives, Aare
Saks, Priit
Savolainen, Irja
Seire, Meelis
Sillamaa, Aarne
Zoova, Toivo
Zucker, Irene
Zõkov, Aleksander
Tikkerbär, Artur
Tikkerbär, Marika
Tulev, Mart
Toode, Andres
Tõnning, Gunnar
Tüvi, Anne
Vesman, Mati
Väli, Aarne

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Avarlaid, Ann
Hagel, Oles
Jürimäe, Tiiu
Kamenski, Jüri
Kapaun, Milvi
Kester, Georg
Lill, Mart
Maripuu, Eve
Neissaar, Inga
Rooda, Jaan — kiitusega
Saar, Meeli
Sark, Ivi
Trojanov, Anatoli
Vahimets, Elve

Majandusteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Rahanduse ja krediidi eriala

Astra, Ariane
Bender, Koidu
Idarand, Eili
Lambing, Gunnar
Kaine, Ele
Kivila, Gunnar
Kivima, Leho
Kivima, Sirje
Kont, Raimo
Kullerkupp, Siriin
Lellep, Agu
Lellep, Kaja
Lõhmus, Veiko
Marosov, Tiia
Meerits, Heldur
Palgi, Virge
Saluveer, Aivar
Uffert, Ülle
Vjugina, Inna — kiitusega

(vene õppekeelega)

Algin, Oleg
Anissimova, Olga
Babaitšuk, Marina
Baljutskaja, Anna — kiitusega
Bezmaternoh, Tatjana
Dreimanis, Tatjana
Gabova, Emma
Jakovleva, Irina
Jasavjeva, Nadežda
Kartova, Tatjana
Kartov, Anatoli — kiitusega
Kertekova, Elo
Kirpu, Inga
Kvašnin, Oleg
Mitrofanskaja, Marina
Muhhina, Jelena
Olissevskaja, Larissa
Poom, Marika
Puh, Natalja — kiitusega
Starkova, Larissa
Zubkova, Olga
Terentjeva, Lilia
Tsvetkova, Irina
Tšiljumova, Marina
Varjuhhina, Zoja
Vorobjova, Jelena

Majandusküberneetika eriala

Alev, Ester
Alev, Kersti — kiitusega
Arge, Heiki
Astover, Ants
Kala, Kersti
Kalma, Kalev
Kinkar, Rein — kiitusega
Käi, Raivo
Lohk, Mare
Maasing, Katrin
Mangus, Vallot
Matsina, Ivi
Pajumets, Tarmo — kiitusega
Pallav, Anne
Peterson, Toomas
Petter, Linda
Pitk, Kai
Roosa, Ahti
Tasa, Maire
Vaino, Luule
Valma, Priidu

Kaubandusökonoomika eriala

Andre, Marje
Aun, Riika
Holter, Marju
Holter, Riho
Jakovski, Valter
Joonuks, Terje
Kruusmaa, Gunnar
Kullamaa, Ines
Luih, Reet
Paltser, Peeter
Pikkat, René
Põldes, Anne
Rannu, Kalle — kiitusega
Repp, Aili
Roos, Pille
Rumjantsev, Vadim
Paul, Imbi — kiitusega
Soo, Leili — kiitusega
Talu, Helve
Teigar, Silvia
Tuubel, Helvi
Tuulmägi, Ene
Unga, Reet
Viigisalu, Nele

Kaubandusraamatupidamise eriala

Akkalainen, Irma
Animäe, Imbi — kiitusega
Egel, Ive
Elken, Ülle
Hallimäe, Ellen
Hiis, Raili
Härm, Riina
Kald, Merike
Kuldner, Kalev
Lepik, Hellen
Moor, Heidi
Mälk, Helle — kiitusega
Pärjala, Sirje
Oolup, Valve
Palmiste, Anne
Pello, Esta
Puskai, Kristi
Puskai, Peeter
Põldmets, Margarita
Kiiv, Tiina
Samarüütel, Aili
Tikerpuu, Sirje
Õllek, Aarne

Toidukaubatundmise eriala

Ilp, Tõnis
Järv, Tiiu
Kallus, Tiia
Kask, Maire
Kreek, Siiri
Martinson, Maire
Märtson, Aive
Rand, Valentina
Rauert, Tiina
Rüütel, Piret

Tööstuskaubatundmise eriala

Karamaa, Anne
Kull, Eve
Kuus, Liia
Martinson, Mallor
Mitt, Raivo
Niin, Ene
Nikopensius, Katrin
Noorvee, Epp
Rasva, Artur
Orav, Tiia
Steinberg, Epp — kiitusega
Tammesalu, Tiia
Tiiter, Hille
Toomsalu, Rita
Välja, Marge

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kaubandusökonoomika eriala

Aalja, Tiiu
Eelvee, Ulvi
Hirv, Liina
Holtsmann, Toivo
Ilus, Anne
Junolainen, Heino
Jõeveer, Ene
Jõeveer, Toivo
Kalvik, Jaak
Kiisler, Raivo
Krinal, Ene
Kurvet, Magnus
Kõll, Karin
Kõrgesaar, Helve
Känd, Kersti
Lestmann, Piret
Mõttus, Tiiu
Ojangu, Vaike
Ojasalu, Helle
Palu, Kersti
Pau, Ülle
Pihlak, Sirje
Piits, Lemmy
Prehihg, Tiit
Raik, Kersti
Rauk, Marika
Roosmets, Veera
Selge, Aili
Serg, Uudo
Simson, Madis
Suviste, Helle
Tihvan, Tiina
Toomla, Erika
Ubaleht, Maire
Uusmaa, Marje
Vaarak, Viivi
Vainomaa, Elle
Viljus, Virve
Vätsing, Sirje

Rahanduse eriala

Algus, Aino
Davtjan, Mušeg
Dzjuba, Olga
Fedulajev, Galina
Fedulajev, Vassili
Gluškova, Svetlana
Gontšaruk, Svetlana
Jakovleva, Liidia
Joosep, Külli
Kallam, Aivar
Mihhailova, Diana
Musatskova, Olga
Mäeotsa, Maie
Ojamaa, Ive
Pavlova, Natalja
Petšenina, Ludmilla
Saarekivi, Marina
Saaring, Astrid
Zaitsev, Valeri
Tšubenko, Iraida
Vider, Tatjana

Matemaatikateaduskond

Matemaatika eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik, pedagoog)

Aaresild, Helger
Arukase, Tiina
Bauer, Heili
Ilisson, Reet
Ilmas, Mari
Inostrantseva, Svetlana
Ionova, Olga
Judeikina, Jelena
Juhanson, Viktor
Kalm, Külli
Kesküll, Kai
Kokk, Arne
Kolberg, Mare
Koov, Rein — kiitusega
Käbin, Larissa
Käärd, Arvi
Küünal, Külli
Lass, Marika
Laupa, Kersti
Lillemets, Alvina
Lindam, Mari
Lumeste, Ülle
Lääne, Karin
Maisa, Tiina
Metsmaa, Ulvi
Muttik, Aivar
Pasovs, Kalmer
Pärnik, Tiiu
Reimets, Tiia
Rähn, Toomas
Sarapuu, Aida
Silem, Heiki
Silem, Helve
Sobak, Siiri
Tamm, Alar
Tolpina, Niina
Tuula, Tauno
Usvjat, Larissa

Rakendusmatemaatika eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik)

Aamos, Tiiu
Hannus, Sander
Kiisk, Tõnu
Kullerkann, Urmas
Kurg, Karin
Kuusk, Leili
Lepikult, Toomas — kiitusega
Lindberg, Kersti
Pira, Tõnu
Põial, Jaanus — kiitusega
Raus, Mare
Rähn, Anneli
Soo, Viljo
Tamme, Tõnu — kiitusega
Tikan, Sirje
Tikan, Tarmo
Trutsi, Milja — kiitusega
Unt, Marju
Vaher, Eve

(vene õppekeelega)

Virkebau, Veste
Baškova, Svetlana
Bulkovštein, Ilana
Bõvševa, Galina
Ivanova, Tatjana
Karpov, Boris
Kolesnik, Nadežda
Kotova, Niina
Larkina, Tatjana
Paranina, Galina
Savtšenko, Natalja
Solovjova, Tatjana
Tsikin, Aleksandr
Tšelnakova, Niina

Õigusteaduskond

Statsionaarne osakond

Aavastik, Lea
Allik, Ülle
Alvin, Ain — kiitusega
Asu, Lea
Ivanson, Aime — kiitusega
Joosep, Vahur
Junolainen, Heino
Kald, Anne — kiitusega
Kanna, Aarne
Kaugurs, Ruth
Kender, Gunnar
Kikerpill, Rubo
Kingo, Harri
Kivastik, Eve
Koger, Aime — kiitusega
Kooga, Kaido
Korv, Virgo
Kärp, Ülle
Lepik, Anne
Liivak, Reet
Luik, Jaak
Maidre, Tiit
Metsma, Marika
Mironenkov, Ene
Mõtsnik, Tiia
Nuut, Karin
Oosalu, Toomas
Palamets, Piret — kiitusega
Palusoo, Anne
Pill, Ene
Pitk, Andres
Plaan, Tõnis
Preem, Otto
Randpere, Valdo — kiitusega
Roossaar, Madis
Schmidt, Siiri — kiitusega
Soomets, Harri
Suuban, Arvo
Šlegus, Monika
Tamm, Tiina
Teder, Helle
Tehver, Ragne
Tiro, Eve
Vaher, Kersti
Valter, Elme
Vendik, Külli
Vernik, Triinu
Viiol, Avo

Mittestatsionaarne osakond

Aamisepp, Hannes
Aav, Anna
Antman, Õilme — kiitusega
Asper, Endla
Basnina, Jelena
Belan, Ljudmila
Beljakova, Margarita
Eenmaa, Jüri
Eenmaa, Tiit
Erend, Riho
Hein, Sirje
Hunt, Sirje
Hussar, Malle
Ippolitov, Valeri
Jordan, Ülle
Järvine, Ebe
Kaasik, Silvi
Kiilo, Ellen
Kikkas, Illari
Kivend, Anne
Kändmaa, Aimi
Letner, Arno
Levin, Mare
Lopsik, Ants
Martis, Peeter
Mažnik, Ingrid
Meigo, Anne
Meo, Inga
Mitt, Valdur
Momma, Arvo
Naeris, Heli
Nassar, Saima
Norak, Piret
Palo, Ralf
Pappel, Merike
Pihl, Jüri
Pinsel, Jüri — kiitusega
Puusaag, Mare
Pütsep, Igor
Rahula, Arvo
Ratnik, Eldur-Georg
Ringo, Malle
Rooste, Ants
Rüütel, Tõnis
Salm, Andres
Salusoo, Helge
Siigur, Maanus — kiitusega
Soini, Jekaterina
Soomets, Viivi
Suvalainen, Marine
Tamm, Juhan
Tamm, Matti
Tehver, Peeter
Terasmaa, Aavi
Tirmann, Kalju
Toom, Ants
Toomsalu, Joel
Tross, Tiina
Tulvik, Liivi
Tušinskaja, Jevgenia
Tõnisson, Aivar
Tänav, Ande
Vaiksaar, Liina
Vassilevskaja, Tatjana
Vassiljeva, Valentina
Viilol, Sirje
Viilol, Veljo
Vorobjov, Grista

Sellest hetkest peale saab üks elu teie jaoks mälestuseks. See on ülikoolielu. Elu, mis teile nii palju andis, et nüüd andjatena ise maa paljudesse nurkadesse pudeneda võite, et õppijaist on saanud õpetajad, teadmiste ammutajaist teadmiste jagajad. Kuid jagajaina olete jällegi ka ammutajad, õpetajaina õppijad. Ühe lõpp on alati teise algus. Nii ka nukrus lõpust sisaldab endas ühtaegu rõõmu uue algusest.

Õnnitleme!

Juubilar on LAINE PEEP

Laine Peep, ENSV teeneline kultuuritegelane, tähistab oma esimest juubelit. «Juba?» küsib üks. «Alles?» küsib teine. Olenevalt sellest, missuguse tahuga Laine Peebu mitmekülgsest isiksusest on küsija kokku puutunud, tundub juubeliarv väheusutavana.

Laine Peepu tuntakse esmajoones TRÜ Teadusraamatukogu energilise direktorina.

1962. aasta suvel võttis äsja kolmekümneseks saanud Laine Peep vastu ülikooli raamatukogu direktori raske ameti. Kõrvuti kõrgkooli raamatukogu töö eripäraga tuli tal kiiresti end kurssi viia ka ehitusprobleemidega: käisid ju Toomel sel ajal rekonstrueerimistööd. Toome hoone ümberehitamine leevendas ruumikitsikust vaid pisut, lahenduse tõi uus maja. Selle Tartu suurima hoone planeerimise, projekteerimise (iga pool ruutmeetrit nõudis hästi läbimõeldud põhjendust), ehitamise ja sisustamise murede-rõõmude kõrval pidi direktor korraldama ka igapäevast raamatukogutööd. Enesestmõistetavana tundus teenindada õppejõude, üliõpilasi, teadlasi nii, et nende plaanipärane töö ei takerduks. Millist närvipinget see nõudis direktorilt, (organiseerida tööd olukorras, kus raamatukogu paiknes 8 erinevas kohas, kusjuures iga kohaga polnud isegi telefoniühendust), seda teavad vaid lähemad kaastöötajad. Laine Peep on raamatukogutöötaja ja raamatukogutöötajale on esikohal lugeja huvid. Iga hoone püsimise, tugevuse aluseks on tema vundament, olgugi, et see pole silmale, nii nähtav nagu hoone fassaad. Raamatukogule on vundamendiks lugeja huvid. Lugejate huve arvestatakse ka siis, kui kasutuselevõetud meetmed tunduvad esimesel pilgul häirivatena.

Kõige kõrval jätkus Laine Peebul aega ja tahtmist süveneda raamatukogunduse teooriasse. Vaatamata sellele, et seljataga oli mitu tööaastat Gogoli-nim. Tartu Linna Keskraamatukogus ja filosoofiaaspirantuur, asus L. Peep ülikoolis õppima raamatukogundust, kus erialaeksameid ja arvestusi tuli sooritada oma alluvate juures. Psühholoogina (1956. aastal lõpetas ta TRÜ loogika ja psühholoogia eriala) huvitub ta lugemispsühholoogiast. Oma probleeme püstitavate, mitte probleemitsevate ettekannetega teaduskonverentsidel ja artiklites on L. Peep võitnud tunnustuse kolleegide hulgas nii kodumaal kui ka raja taga. Selle tõenduseks on tema valimine Raamatukoguhoidjate Rahvusvahelise Assotsiatsiooni (IFLA) ülikoolide raamatukogude ja raamatukogunduse teooria sektsioonide alaliste komiteede liikmeks. Oma arvukates esinemistes raadios, TV-s, ajakirjanduses, on ta pidevalt tutvustanud raamatukogu varasid. Ta püüab lahti mõtestada rariteedi olemust, näidata järjepidevust kultuuri arengus. Selles, et ta tunnistab raamatus esmajoones kultuuri- ja teadusloolist tähtsust, on tunda eelkäijate mõju. Oma esinemistes on ta seda korduvalt rõhutanud — egas ta asjatult kutsunud «Morgensterni vaimu» kaasa uude majja Toome varemetest lahkumisel.

Kõrgkooli raamatukogu direktor ei saa eemal seista kõrgkooli põhiülesandest — õppetööst. Laine Peep on aastaid lugenud filosoofiakursust erinevate teaduskondade üliõpilastele.

Laine Peep on reisinud palju nii kodu- kui välismaal. Oma reisimuljeid ja tähelepanekuid oskab ta köitvalt edasi anda. Kuulajal jääb sageli mulje, nagu oleks ta reisi ise kaasa teinud, osalenud näiteks IFLA-foorumil. Kuid Laine Peebul pole oma kollektiivile edasi anda ainult muljeid sellest, kuidas teistes raamatukogudes töötatakse. Ta vahendab muljeid sealsest kultuurielust, teatritest, kontsertidelt, muuseumidest. Ta oskab elavalt rääkida sellest, millised igapäevaelu küsimused erutavad teisi rahvaid. Kahju ainult, et senise suure töökoormuse juures pole Laine Peebul olnud mahti oma tähelepanekuid raamatus jäädvustada. See töö seisab ees. Kõigeks selleks on veel aega, sest Laine Peep on ju alles «oma maise matka poolel teel», nagu väljendus kunagi praegu üks Tartu vanimaid poeete. Ühte tuleb ka sulatada järsku nii suureks paisunud raamatukogukollektiiv, lülitada uued töötajad raamatukogusse nii, et säiliks «Morgensterni vaim», nagu ta ise armastab pooltõsiselt-poolnaljatamisi öelda.

Nagu igale naisele, on ka Laine Peebule iseenesestmõistetavad ema ja vanaemakohustused. Kõigeks selleks jaksu ja jõudu! Õnnitleme!

Teadusliku raamatukogu kollektiiv

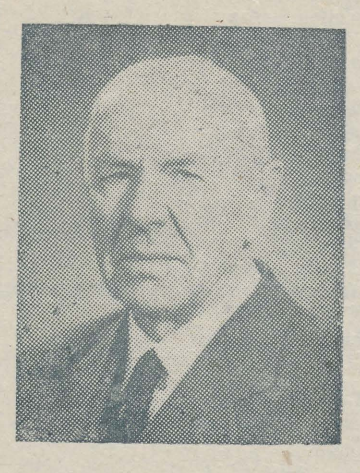

RICHARD KLEIS

IN MEMORIAM

18. juunil suri Tartus 86. eluaastal ülikooli kauaaegne õppejõud, tuntud kirjamees, ajaloolane ja filoloog dotsent Richard Kleis.

Richard Kleis sündis Tallinnas 6. oktoobril 1896. aastal. 1915. aastal lõpetas ta kuldmedaliga Tallinna Nikolai gümnaasiumi ja astus Petrogradi ülikooli. Mobiliseerimine sõjaväkke katkestas kõrgema hariduse omandamise, mis jätkus aastatel 1921—1925 Tartu ülikooli filosoofiateaduskonnas.

Pärast ülikooli lõpetamist ajaloo ja klassikalise filoloogia alal algas R. Kleisi viljakas pedagoogitegevus. Ta õpetas H. Treffneri gümnaasiumis ajalugu ja vanu keeli ning oli 1930. aastatel sama kooli inspektor (asedirektor). Erudeeritud, täpne, nõudlik ja õiglane koolimees saavutas üldise lugupidamise ja tunnustuse nii kolleegide kui õpilaskonna hulgas. Hämmastav oli lahkunu töökus ja tehtu tulemusrikkus. Pingelise koolitöö kõrval kaitses ta 1934. aastal magistrikraadi ajaloo alal (1946 atesteeriti see ümber kandidaadikraadiks). Ühtaegu võttis ta aktiivselt osa mitme teadusliku seltsi tegevusest ja oli kaalukate teatmeteoste koostaja ja toimetaja. Richard Kleisi käe alt on tulnud «Eesti biograafiline leksikon» (1926—29), «Tartu» (1927), «Eesti entsüklopeedia» (1932—37) ja «Väike entsüklopeedia» (1937—39).

1940/41. õppeaastal kutsuti R. Kleis tööle ülikooli NSV Liidu ajaloo kateedri dotsendi kohale. Tööd ülikoolis jätkas ta pärast Tartu vabastamist fašistlikust okupatsioonist. 1940. aastate teisel poolel oli R. Kleis ajaloo-keeleteaduskonna dekaan (1945—48) ja NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja ning kohakaasluse alusel kirjastuse «Teaduslik Kirjandus» peatoimetaja (1944—47) ja Eesti NSV TA Ajaloo Instituudi direktor (1947—50). Ta võttis aktiivselt osa TRÜ Toimetiste väljandmisest, ühingu «Teadus» Tartu linna organisatsiooni ja ülikooli ametiühinguorganisatsiooni tegevusest.

1950. aastate alguses töötas R. Kleis mõnda aega raamatukaubanduses. 1954. aastast kuni pensionile jäämiseni 1978. aastal õpetas ta ülikoolis ladina keelt ja antiikkirjandust, pöörates suurt tähelepanu kaugõppetöö paremale korraldamisele ja õppekirjanduse väljaandmisele. Selle kõrval jätkus R. Kleisi väsimatu töö õpikute ja õppevahendite koostamisel ning ladina keelest tõlkimisel. 1965. aastal valmis tal «Läti Hendriku kroonika» tõlge. Ta oli mahuka «Võõrsõnade leksikoni» ja veel käsikirjas ootava «Ladina-eesti sõnaraamatu» üks põhiautoreid. Suurte kogemustega entsüklopedistina aitas ta kaasa «Eesti hõukogude entsüklopeedia» teokssaamisele, olles 1966—69 ENE peatoimetaja asetäitja ja alates 1970. aastatest peatoimetuse liige ja üks viljakamaid autoreid.

Tuhanded õpilased ja üliõpilased, sajad kolleegid ja töökaaslased meenutavad Richard Kleisi kui sädelevat lektorit, suurt antiikkultuuri sõpra ja propageerijat, nõudlikku ja süsteemikindlat õppejõudu, kogenud teadusliku kirjanduse toimetajat, südamlikku ning heatahtlikku inimest. Mälestus väsimatust töömehest Richard Kleisist jääb meie kõigi südametesse. Tema elutöö on raiutud eesti kultuurilukku.

Tartu Riiklik Ülikool
Eesti NSV Teaduste Akadeemia

Dotsent Julius Adojaan 70

Juunikuu 28. päeval sai 70-aastaseks õigusteaduskonna kauaaegne õppejõud ja teenekas teadlane, kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dotsent Julius Adojaan.

Haridustee sai juubilar lõpetada alles pärast Suurt Isamaasõda. Nõukogude korra taaskehtestamisel Eestis võttis ta aktiivselt osa uue ühiskonna ülesehitamisest. Nii töötas ta 1940. aastal Tartu maakonnas maareformi läbiviimisel maakorraldajana. 1941. aasta alguses kutsuti juubilar rahvauurijana tööle Tartu Linna Prokuratuuri. Suurest Isamaasõjast võttis ta osa algul Tallinna Töölispolgus, hiljem Punaarmees. 1942. aastal suunati ta aga maakorraldustöödele Kostroma oblastisse. 1944. aastal kutsuti juubilar taas tööle Eesti NSV Prokuratuuri. Esialgu töötas ta Leningradis, pärast Eesti vabastamist aga algul Tallinna linna prokurörina, hiljem muudel juhtivatel kohtadel prokuratuuriorganites Tallinnas ja Tartus.

Juubilari iseloomustab ustavus ühele kollektiivile. Lõpetanud 1951. aastal eksternina kiitusega TRÜ õigusteaduskonna, sidus ta oma elutee ülikooliga, asudes tulevastele juristidele õpetama Nõukogude kriminaalprotsessiõigust. Alates 1952. aasta sügisest tegi ta seda õppeülesandetäitjana, 1953. aastast aga vanemõpetajana. Õppejõuametit jätkas ta ka TRÜ kaugõppeprorektori vastutusrikaste tööülesannete kõrvalt aastatel 1954—1966. Seejärel pühendus juubilar täielikult õppe- ja teadustööle. 1967. aastal kaitses ta edukalt kandidaadidissertatsiooni «Tsiviilhagi kriminaalprotsessis» ning töötab 1969. aastast kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dotsendina.

Tunneme dotsent Julius Adojaani kui suurte kogemustega õppejõudu, kelle loenguid iseloomustab sügav asjalikkus ja oskus siduda neid praktikaga. Suurt tähelepanu pühendab juubilar seejuures üliõpilaste iseseisva õppetöö organiseerimisele: tema juhendamisel on valminud rohkesti üliõpilastöid, mis on väärinud auhindu ÜTÜ konkurssidel.

Viljaka teadlasena on dotsent Julius Adojaan avaldanud üle 70 töö, sealhulgas moongraafiaid. Ta on osalenud «Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksi» kommenteeritud väljaande koostamisel, samuti Eesti NSV kriminaalprotsessi seadusandluse edasisel täiustamisel. ENE kaasautorina on ta kirjutanud artikleid kõigis köidetes.

1945. aastast kuulub juubilar NLKP ridadesse. Kommunistina on ta väsimatult täitnud lugematul arvul alalisi ja ajutisi ühiskonnatöö ülesandeid. Erinevatel aegadel on ta valitud parteibüroo liikmeks ja sekretäriks, EKP Tartu linnaorganisatsiooni revisjonikomisjoni liikmeks. Juubilar on kuulunud TRÜ nõukogusse, olnud TRÜ õigusteaduskonna ühiskondlik kaugõppeprodekaan. Viimastel aastatel on ta olnud pidevalt EKP Tartu linnaorganisatsiooni parteikontrolli komisjoni liige. See on ainult väike loetelu ülesannetest ,mida juubilar on täitnud temale omase kohusetundega.

Dotsent Julius Adojaani on autasustatud viie medali ja Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Lisaks kõigele sellele on juubilar hoolitsev abikaasa, isa ja vanaisa.

Õnnitleme dotsent Julius Adojaani ja soovime talle tugevat tervist, jätkuvat huumorimeelt ning tööindu paljudeks aastateks!

Kolleegide ja üliõpilaste nimel

HELDUR SAARSOO

Filmikonkurss!

ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ filmiklubi kuulutasid välja filmikonkursi. Filmid võiksid võistelda üliõpilaspäevade ajal toimuval tudengifilmi festivalil.

Tingimused:

1. Film olgu nii pikk kui vajalik, aga nii lühike kui võimalik.
2. Ei pea olema naljakas, aga olgu vaimukas.
3. Autoril peab jätkuma julgust pärast filmi demonstreerimist oma nägu rahvale näidata.
4. Film koos stsenaariumiga esitada **hiljemalt 10. novembriks ELKNÜ TRÜ komiteesse.**

Mingeid tingimusi filmi värvilisuse või heli suhtes ei seata.

Jõudu tööle!

Uusi trükiseid

Illustratsioone psühholoogia üldkursuse näitlikustamiseks I. Tundlikkus ja taju. Koostanud J. Huik, T. Bachmann. Tartu 1982, 1000 eks., 152 lk., 25 kop.

Metoodilisi materjale tõkendi kohaldamiseks nõukogude kriminaalprotsessis. Koostanud H. Saarsoo. Tartu 1982, 600 eks., 64 lk., 10 kop.

P. Ariste. Eesti keele foneetika. Õppevahend filoloogiateaduskonna üliõpilastele. Viies trükk. II osa. Tartu 1982, 500 eks., 68 lk., 10 kop.

L. Roots, E. Sakkov. Kõrgem matemaatika. Õppevahend majandusteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 600 eks., 72 lk., 10 kop.

Spordipsühholoogia praktikumide juhend III. Koostanud Silvia Oja. Tartu 1982, 500 eks., 48 lk., 10 kop.

H. Kallak. Evolutsiooni materjal ja tegurid. Õppevahend bioloogiaosakonna üliõpilastele. Tartu 1982, 500 eks., 92 lk., 15 kop.

Metoodilisi nõuandeid väravpalli õpetamiseks. Koostanud E. Kübarsepp. Tartu 1982, 500 eks., 80 lk., 15 kop.

Bioloogilise keemia praktiliste tööde juhendid arstiteaduskonna üliõpilastele. I. Valgud, nukleiinhapped, bioaktiivsed ained. Tartu 1982, 1500 eks., 48 lk., 10 kop.

Texts for Defectologists. Tartu 1982, 300 eks., 52 lk., 10 kop.

P. Palmeos. Suomen kielen lauseopia. Õppevahend filoloogiateaduskonna üliõpilastele. Viies trükk. Tartu 1982, 500 eks., 48 lk., 10 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 495. Рекреация и охрана природы. Научные труды по охране природы 3. Тарту 1981, 700 экз., 180 с., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 575. Лахемааский национальный парк. Научные труды по охране природы 5. Тарту 1982, 700 экз., 80 с., 90 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 570. Природные охраняемые территории. Научные труды по охране природы 4. Тарту 1981, 600 экз., 164 с., 1 руб. 50 коп.

Практикум по физической и коллоидной химии для студентов медицинского факультета. Тарту 1982. 600 экз., 72 с., 15 коп.

Исследования по качеству брака. Проблемы семьи V. Тарту 1982, 500 экз., 176 с., 1 руб. 50 коп.

Л. А. Гольянова. Инфекционные болезни и основы эпидемнологии. Учебное пособие для подготовки медицинских сестер по программе ГО. Тарту 1981, 500 экз., 84 с., 15 коп.

Семинар проекта «Диалог». Тезисы докладов. Сангасте, 1—6 марта 1982 г. Тарту 1982, 200 экз., 100 с., 35 коп.

Развитие экономико-математических методов и их использование в подготовке специалистов по экономической кибернетике. Материалы учебно-методической конференции (г. Таллин, 8—11 октября 1980 г.). Тарту 1982, 400 экз., 120 с., 1 руб.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 605. Вопросы совершенствования обучения и воспитания аномальных детей. Труды по дефектологии. Тарту 1982, 500 экз., 112 с., 1 руб.

NB!

Semester saab otsa. Ülikoolis ei näi aga sugugi puhkusele mindavat: töötab vastuvõtukomisjon, käib ehitus ja remont. Seepärast ilmub enne 1. septembrit veel üks lehenumbergi ja nimelt reedel, 16. juulil.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2059. MB-07032.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülикоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (1306) Reedel, 16 juulil 1982 XXXIV aastakäik

Juubelisuvi

Ainulaadne. Ei varem ega ka kunagi hiljem (nagu ajalugu ikka) ole olnud ega tule ülikoolil säärast. Ka Tartul. Vist iial pole linnas korraga käsil olnud nõnda palju kordaseadmist. Iial pole olnud nõnda palju tööväge. Püüame tänases lehes veidi suvisele ülikoolile pilku heita. Head lugemist! Jõudu ja jaksu töötegijaile! Kohtumiseni 1. septembri lehenumbris!

*

Juubelisuvi

JUUBELI KESKSTAAP soovib kõigile meie kollektiivi liikmeile head suvepuhkust. Tere tulemast uue jõu ja hooga juubelieelsele lõpusirgele!

Keskstaap on tööl ja võtab rõõmuga vastu veel nii häid ideid kui ka nende teokstegijaid!

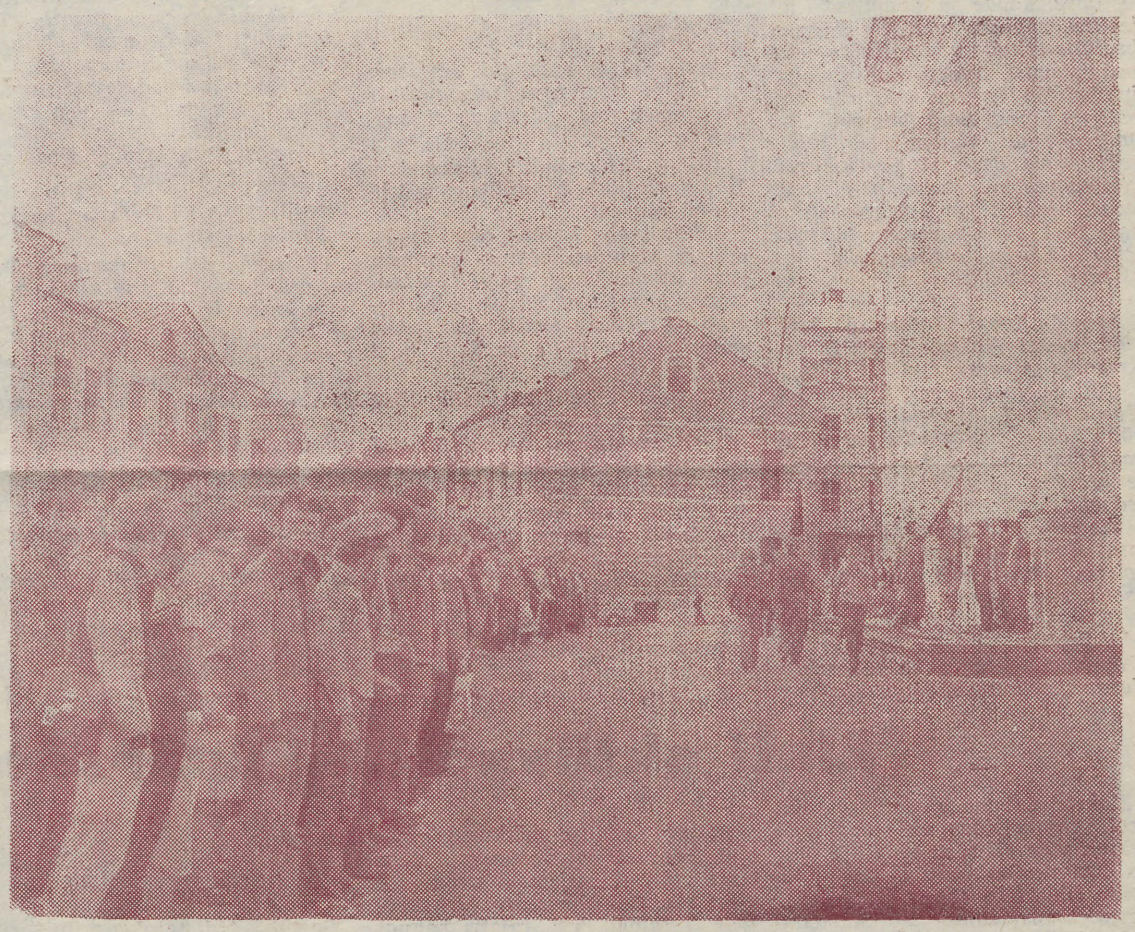

TRÜ rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid kutsuvad Sind suvel koos kõigi meie ülikooli esimese kursuse üliõpilastega osalema juubeli ettevalmistustöödes.

Alma mater **jääb lootma Sinule ja arvestab Sinu energilise kaasalöömisega juubeliaastal.** **ELKNÜ TRÜ komitee**

Nõnda kutsuti juubelimalevasse. «Tere tulemast»! ütles 28. juunil esimesele vahetusele suvemaleva komandör Aare Kruuser.

EDUARD SAKI fotod

«TRÜ suvemaleva esimene vahetus lõpetab oma töö täna. Töötati 28. juunist alates. 292 üliõpilasest tuli kohale 252. Töötatakse restaureerimisvalitsuses, TRÜ ehitusjaoskonnas, Raadil, Toomel, botaanikaaias, vastuvõtukomisjonis, Elva sovhoosis ja Kingissepa nim. kolhoosis, ülikooli külaliste majas, õlletehases, ülikooli laos.

Probleemid. Neid on ikka. Tudengid, kes tööle tulid, teevad seda enamasti korralikult. On ka neid, kelle töödistsipliin soovida jätab. Häda on aga selles, et kõik üliõpilased üldse kohale ei tulnudki. Mõni toob ettekäändeks EÜE, mõnel selleks kodused põhjused, on muidugi ka haigestunuid. Osa pole aga endast üldse märku andnud.

Omajagu tegemist on vaba aja organiseerimisega. Põhiline töö on ju linnas ja enamasti ülikooli objektidel. Seepärast oleks tarvis rahvast pärast tööd rohkem linnast välja viia.»

●

Niisuguse hinnangu andis esimese vahetuse tööle suvemaleva komissar Urmas Talumäe. Esmaspäeval tuleb kohale teine vahetus. Vaatame aga korraks ühe rühma tööd lähemalt, siinsamas peahoones.

Siiri: «Oh, algul ei saanud arugi, on värv paks või vedel. Peaasi, et oli millegagi värvida. Nüüd jagad kohe.»

Reet: «Ja uurid, missugused pintslid on teistel. Kas kehvemad või paremad?»

Esmaspäeval algas Siiri Tipul ja Reet Saksal suvemalevas viimane töönädal. Nende tööpaigaks oli kogu aeg komsomolikomitee. Restaureerimisvalitsuse rühm töötas põhiliselt «seminarka» endistes ruumides (sellest tuleb ka juttu), kaks tütarlast aga siis siin.

Reet istus kõrgel puki otsas ja pintseldas valgeks komsomolikomitee uue ruumi lage (endine parteikomitee sekretäri ruum). Mida nad siin teinud on? Pandi tapeeti, värviti lagesid, uksi, aknaid. Töö tundunud ootamatult tore ja isegi põnev. Nüüd juletavat koduski remonti tegema hakata. Pealegi olevat neil vahvad. õpetajad. «Tallinna restauraatorid, kelle käe all me oleme, õpetavad nii toredasti.»

«Niisugune suhtumine võiks suvemalevat populaarseks teha?»

Tüdrukud arvasid, et algul tundunud pisut imelikki kohustuse korras tööle minna. Ka teiste jutud olnud niisugused, et mis sinna suvemalevasse ikka minna.

Siiri: «Aga tegelikult on täitsa tore. Ei osanud arvatagi. Lähen pärast suvemalevat veel ka EÜE-sse, Sõrve rühma.»

Reet: «Ja me oleme ka omavahel palju rohkem koos. Pärast loenguid läks igaüks omale poole. Nüüd on nii tore. Mängisime koguni jalgpalli. Reedel oli väike kokkutulek. Meie rühm tegi oma kava ka.»

Nagu eespool öeldud, oli suurem osa ametis peahoone kolmandal korrusel. Seal kaeti põrandad ehituspapiga, pahteldati, värviti. Restaureerijate juhendamisel sai uue värvi suur ahi. Kraabiti puhtaks vanu lagesid, värviti. Poisid (Tõnu Sarapuu, Jaanus Rootsi, Toomas Keevallik ja Owe Ladva), kellega juttu ajasin, paistsid oma tööga päris rahule jäävat. Selle rühma tööd kiitis ka suvemaleva staap (restaureerimisvalitsuse rühma komandör on Andi Kasak ja see rühm koosneb õigusteaduskonna tudengitest).

VARJE SOOTAK

Kiitust, laitust

8. juunil ilmunud kolmandas infolehes kirjutas juubelitööde staabi ülem dotsent Rein Pullerits kiitvalt arstiteaduskonnast. Seda jaguvat öelda praegugi: «Kiita tuleb dekaani ja üldse kogu dekanaati nõudlikkuse eest, aga samuti kõiki õppejõude ja üliõpilasi Vana-Jaani kalmistul tehtud korraliku töö ja vastutustundliku suhtumise eest. Kui vaatasin algul vana võsast surnuaeda, tundus endalegi uskumatu, et siin nii palju ära jõuab teha. Aga muru juba kasvab. See on vist ainuke teaduskond, kus tõepoolest iga professor kaasa lõi.»

Toomemäel töötasid filoloogid, keemikud, majandusteaduskond ja matemaatikateaduskond. Oleks jõutud rohkemgi teha, kui poleks toppama jäänud transport ja tööde juhtimine. Ka Toomemäge haljastanud teaduskondade professorkondade agarat kaasalöömist tuleb esile tõsta.

Juunis käis tööl ka ettevalmistusosakond. Tublilt töötasid ajaloo- ja õigusteaduskonda pürgijad klubi ehitusel ja soojatrassil. Soovida jätab aga praegu soojatrassil töötav majandusteaduskonna I kursus.

Juuni on möödas. Sel kuul annab põhiabi juubeli- ehk suvemalev. Juubelitööde staap nõuab, et iga suvemalevlane peab oma 15 tööpäeva ära tegema. Nii karmilt lausuti seda sellepärast, et esimese vahetuse rahvast tuli kohale vaid 80 protsenti. «Kui tõbi kallal või tädi haige, tuleb need päevad teises või kolmandas vahetuses järele teha. Olgu see teadmiseks kõigile asjaosalistele. Samuti ei maksa teha oma puudumise õigustamisega asjatuid sekeldusi staabile ega sellega ka ebameeldivusi iseendale.»

Tublimad rühmad? «Kindlasti peahoones töötav juristide oma, väga asjalik on nende komandör Andi Kasak. Kiitust väärivad ka need üliõpilased, kes pidid töötama 12 päeva koha saamiskes üliõpilasperede majja. Nende töössesuhtumine ja kvaliteet tegi teistele silmad ette.»

Esmaspäeval alustab juubelimaleva teine vahetus. Tahaks näha, et juba esimesel päeval saaks õige hoog sisse, et ei raisataks aega töölevormistamisega. Ja loodame, et enam ei kordu niisugune lugu, nagu nüüd juhtus laorühmaga, mis jäi poolikuks. Osa rahvast eelistas EÜE-d.»

Augustis asuvad lisaks suvemalevale appi ka õppejõud.

11. ja 12. septembril on kavas korraldada üleülikoolilised hoogtööpäevad. Seame oma *alma mater*'i lõplikult korda enne suure peo tulekut.

KERSTI PAJU

Rektor ARNOLD KOOP 60

Ülikool on nagu hiiglasuur sümfooniaorkester. Igaüks peab siin mängima oma partiid, kuid ilma dirigendita läheksid kõik need partiid sassi, upuksid kakofooniasse. Ülikoolis dirigeerib rektor. Tema liidab ühte mitmepalgelise teadlaste, õppejõudude ja üliõpilaste kollektiivi, suunab tulevaste kõrgesti kvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamist. See töö nõuab suuri juhtimistöö kogemusi. Peale selle on vaja täpselt tunnetada neid ülesandeid, mida tänasele kõrgkoolile esitab meie ühiskond. Seetõttu räägitakse rektorist kui riiklikult mõtlevast inimesest. Tema vastutab selle eest, missugused on tulevikus tema õpilased, missugustena nad astuvad ülikoolist ellu.

* * *

Arnold Koop sündis 16. juulil 1922. aastal Pihkva oblastis Strugi-Krasnõje rajoonis.

Oli poolnäljaaeg, 20. aastate lõpp. Mehed kündsid hilisõhtuni põllul, kehv maa nõudis palju vaeva. Emadel jätkus küllaga rõivaste pesemist ja paikamist, sest pered olid lasterikkad.

Viktor Koobi peres kasvas kuus last. Arnold oli vanusejärjekorras kolmas. Talvel käis oma küla algkoolis, suvel karjas.

1937 lõpetas õpingud Pljussa 7-kl. koolis.

Raamatuid luges ta ... salaja. Nende kooliraamatukogu valik ei olnud aga kuigi suur: Cooper, Dumas, Jules Verne... Seiklusjutud ei jätnud siiski avaldamast mõju nooruki ettekujutusele maailmast: külapoissi hakkas meri tõmbama.

1937—1940 Leningradi Veetransporditehnikumi õpilane.

Arnold Koop õppis laevajuhtimise osakonnas.

Neljandal kursusel tuli tehnikum pooleli jätta... Emal läks raskeks üksi nooremaid õdesid-vendi kasvatada...

1940—1941 Balti Laevastiku Hüdrograafilise Ekspeditsiooni tehnik-hüdrograaf.

Juhtkonnale hakkas otsustuskindel ja algatusvõimeline noormees peagi silma. Varsti saigi kaheksateistaastasest ilma diplomita hüdrograafist väikese kaatri komandör; selle kaatriga sõitis ta Balti merd sõjani.

1941—1944 Balti Laevastik, 1944—1945 Eesti Laskurkorpus.

1941. aastast sai Arnold Koobist Balti sõjalaevastiklane. Koos leningradlastega elas ta üle blokaadi. Arnold Koop teenis tüürimehena, üksuse komandörina ja mõni aeg traaleri pootsmanina.

Järgnesid rindepäevad Eesti Laskurkorpuses. Rinne nihkus edasi läände... Eestlane läks fašistidest vabastama Eestimaad, kus oli elanud tema vanaisa...

Kuramaa metsades lahingute vaheajal võeti Arnold Koop vastu Kommunistliku Partei liikmekandidaadiks. Seal valiti ta ka parteisekretäriks. Seal saabus võit. Kuigi täpsemalt öeldes lõppes Arnold Koobi sõjatee veidi varem: leidus ka tema jaoks tige kuul. See juhtus, kui salk luurajaid murdis piiramisrõngast läbi omade juurde. Kord tulistades, kord roomates liikusid edasi neli võitlejat, tassides telkmantlil viiendat — oma haavatut komandöri.

Hospitalist sai Arnold Koop välja 1945. aasta mais.

1946—1947 EKP Tartu Maakonnakomitee instruktor.

Oli raske aeg. Metsades redutasid veel bandiidid, kollektiviseerimine alles hakkas hoogu võtma. Kõige keerukam aga oli eilsetes talumeestes ja sulastes täiesti uue, sotsialistliku mõttelaadi kujundamine. Partei reatöötaja, maakonnakomitee instruktor Arnold Koop sellega tegeleski...

1947—1949 EK(b)P Keskkomitee Vabariikliku Parteikooli kuulaja.

Aasta pärast andis ta esimesele kursusele üldajaloo seminare, kuigi ise veel õppis. Oli näha, et pedagoogiamet Koobile istus, ega asjata jäetud teda pärast parteikooli lõpetamist sama kooli õppejõuks. Anti veel lisakoormuski — loengud marksismi-leninismi õhtuülikoolis.

1949—1952 EK(b)P Keskkomitee Vabariikliku Parteikooli õppejõud.

Ta tahtis minna õppima Tartu ülikooli. Kuid teda ei lastud sisseastumiseksamitelegi, — haridusest jäi puudu. Formaalseks takistuseks oli küpsustunnistuse puudumine. *Ta valmistus pool aastat ja sooritas eksternina keskkooli eksamid.*

1950—1951 Tallinna Õpetajate Instituudi kaugüliõpilane.

1952—1955 Tallinna Pedagoogilise Instituudi kaugüliõpilane.

Õpetajate instituudile järgnes pedagoogiline instituut. Kaugõppes. Päevases osakonnas ei saanud ta juba sel lihtsal põhjusel õppida, et töötas sealsamas vanemõpetajana... Olles kolmanda kursuse üliõpilane, sai Arnold Koobist dekaan...

1952—1953 TPedI vanemõpetaja, 1953—1956 ajaloo-keeleteaduskonna dekaan.

1956—1960 NLKP Keskkomitee Ühiskonnateaduste Akadeemia aspirant.

Jõudnud tagasi Tallinna, määrati ta sama pedagoogilise instituudi rektoriks, kus ta oli olnud üheaegselt nii üliõpilane kui dekaan.

1960—1968 TPedI rektor.

Tallinna Pedagoogiline Instituut oli tol ajal alles jalgu alla saamas. Tööd rektoril jätkus: nõupidamised, vestlused, ruumide taotlemine, uue kaadri valik...

Kui hakati Tallinna Pedagoogilisse Instituuti üliõpilasi konkursi alusel vastu võtma, kui siin hakati kaitsma mitte ainult kandidaadi-, vaid ka doktorikraadi, tuli Arnold Koobil taas töökohta vahetada. Just sel ajal moodustati Kõrgema ja Keskerihariduse Komitee ümber ministeeriumiks ja Arnold Koobist sai minister.

1968—1970 ENSV kõrg- ja keskerihariduse minister.

1970. aastast TRÜ rektor.

1962 dotsendi kutse.

1968 NSV Liidu Pedagoogikaakadeemia korrespondentliige.

1972 professori kutse.

A. Koopi on autasustatud Oktoobrirevolutsiooni ja Tööpunalipu ordeniga, «Austuse märgiga» ja 9 medaliga.

Teenete eest teaduse arendamisel ja kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide ettevalmistamisel sai Tartu Riikliku Ülikooli rektor NSV Liidu Pedagoogikaakadeemia korrespondentliige professor Arnold KOOP Eesti NSV teenelise teadlase aunimetuse.

Kursiivkirjas katkendid on «Noorusest» (nr. 4, 1980) M. Levini publitsistikavõistluse auhinnatööst «Saatuse koordinaadid».

Alati aktiivselt, sihipäraselt, kasuteguriga

Kaheteistkümne aasta järgi, mis prof. Arnold Koop on olnud meie rektor, võib väita, et selle aja ning ka lähituleviku taustal paistab ta meile ennekõike ehitajana. Ainelise baasi mahajäämuse all kannatavale ülikoolile on rektor-ehitaja kõige tähtsam.

Ent ometi — kui võime kõnelda juubilarist nimeka teadlasenagi, siis paljus seetõttu, et Arnold Koop on olnud ka teaduses uue ehitaja. Tema esimene monograafia käsitles Nõukogude Liidu ja kodanliku Eesti suhteid 20-ndail aastail, alates Tartu rahust. Asudes vabariigi kõrgharidusministrina teokalt ehitama uut Tartu ülikooli, pani ta samal ajal aluse ka kõrgkooli ennast uurivale ülikooliteadusele: aprillis 1969 otsustas prof. A. Koobi juhitud ministeeriumi kolleegium luua TRÜ juures laborid kõrgkooli õppe- ja kasvatustöö uurimiseks.

Olenemata sellest, kuhu on jõutud või jõutakse kõrgkooli uurimisega ning mil määral saadud tulemused kedagi rahuldavad, on toonane otsus märkimisväärne. Kõrgkooliteaduse struktuuris polnud siis (ega ole tüüpjuhul praegugi) ette nähtud allüksusi, kus tegeldaks professionaalselt nimetatud küsimustega. Nüüdseks on meil kõrgkooli komplekse uurimise labor ja kommunistliku kasvatuse labor, mille mõlema ümber on koondunud õppejõude ja üliõpilasi, laboritel aga oma koht ülikooli teiste allüksuste seas. See kõik toetub ennekõige rektorile, kelle tööd tahaks siinkohal ehk võrrelda ainuprojekti järgi rajatava ehitise tiitelnimekirja võtmise ning ehituse alustamise ja käigushoidmisega kuni katuse alla saamiseni.

Mõnegi ehituse nõrkused algavad kehvast vundamendist. Ilmneda võivad sedalaadi vead aga alles siis, kui hoonekarp juba kõrgele kerkinud või rajatis koguni käiku minemas. Professor Koobi algatatud kõrgkooli-uurimine toetub üliõpilaskonna kujunemise, õppeprotsessi mõjurite, üliõpilaste vaimsuse jt. probleemide vallas toimuvaile esinduslikele massiuuringutele. Viimased on ühendatud kõrghariduse sotsiaalsete ja pedagoogiliste probleemide teoreetilise käsitlusega. Siia annab lisa juubilari enda monograafia kodanliku kõrghariduse arengust teadus- ja tehnikarevolutsiooni ajajärgul. Niisugune uurimistöö strateegia on vastupidine vaatekohale, mis nõuab hoone rajamist alates katusest, — et tehtaks uuringuid üksikküsimustes ja neist tuleks otsekohe praktilist tulu. Meil viljeldav uurimissuund on aastatega oma õigsust näitama hakanud.

Mida keerukam rajatis, seda enam sõltub ehitamise edukus üldise juhtimise kõrval kõigi osalejate vastastikusest mõistmisest ja ühistest pingutustest. Mitmetahuliste kõrgkooliprobleemide uurimine ja tulemuste publitseerimine on enamasti kollektiivne looming, kus üheks osalejaks rektor. Kaugemalt kolleegidelt on kuuldud, et mujal avaldub kõrgkoolijuhtide osalus teaduspublikatsioonides tihti küll kaas-, aga mitte autorluses. Üllatutakse, kuuldes ja nähes, et meil on rektor ühiste tööde puhul tõepoolest kaasautor. Küllap jääb see nii ka pärast juubelit. Loodame, et peale ehitusplaanide võidukat teokstegemist annab aeg professor Koobile võimalused viia üha täielikumalt ellu ka teaduse vallas kavandatu.

PAUL KENKMANN

Sageli üldistatakse inimeste igakülgselt tähelepanelikku ja kohusetundlikku suhtumist oma töösse, kollektiivi innustamist ülesannete täitmisele, hoolitsust kogu ühiskonna edasiliikumise eest mõistega p e r e m e h e t u n n e. Peremehetunne sotsialistlikus mõttes on omadus, mis kindlustab ja viib edasi meie kõrge organiseerituse, ideelisuse ja teadlikkuse ühiskonda. Selle oluline parameeter on aga suhtumine ühiskondlikku töösse.

Kõigil inimestel pole need parameetrid ühesugused. Paljud loevad aktiivset ühiskondlikku tegevust oma elureegliks, mõned aga peavad seda paraku koormaks.

Ühiskondlikult aktiivsete esimestes ridades sammub kindlalt meie rektor professor Arnold Koop. Kord tuli pärast ülikooli parteikomitee istungit juttu ühiskondlikest ülesannetest. Keegi küsis rektorilt, kui palju on neid temal. Ühe hingetõmbega nimetati vastuseks vähemalt kümmekond, sellele lisandusid uued ja uued. Paljud kohustused nende hulgas olid aga sellised, mis meenutavad suurt hargnevat puud. Ühest tüvest kõrguvad paljud harud. Olgu näitena kasvõi selline — NSV Liidu Ülemnõukogu saadik. Niisuguse ülesande täitmine on suur au, veelgi suurem au on täita seda pidevalt — valimistest valimisteni. Kuid see on ka väga mahukas ja vastutusrikas tegevus, mis tähendab A. Koobile parlamendigruppi, tööd Ülemnõukogu mitmesugustes komisjonides, ülesandeid töögruppides.

Palju ülesandeid on seotud parteiorganisatsioonilise tegevusega. Arnold Koop on EKP Keskkomitee liige. Teda on valitud Keskkomiteesse korduvalt. Korduvalt on teda valitud ka EKP Tartu Linnakomitee liikmeks. Siitki tuleneb mitmesuguseid kohustusi. Parteilises järjestuses on kõige allpool ülikooli parteikomitee liikme ühiskondlik ülesanne. Võiks arvata, et seda peab ta rektorina lihtsalt täitma. Aga ei! Ta on komitee aktiivne liige, kes ütleb ise sõna sekka, jälgib tähelepanelikult kõiki sõnavõtte ning kuulab hoolikalt küsimustele antavaid vastuseid. Sellest loovast tegevusest sünnib rohkesti huvitavaid ja vajalikke järeldusi ning üldistusi.

Mõne ülesande juures on raske kindlaks teha, kas see kuulub rektoriameti juurde või mitte. Aga ENSV Rektorite Nõukogu juhtimine vabariigis on usaldatud ainult ühele rektorile, TRÜ rektorile Arnold Koobile.

Paljude ülesannete kõrval on tal veel üks tähelepanuväärne ülesanne. Ta on lektor, kes oskab inimesi oma elava sõna ja mõttega köita. Seda tõendab ka autasu — 1978. aastal antud S. I. Vavilovi medal.

Arnold Koobile pole ühiskondlik töö omaette tegevuseks. See aitab viimistleda ja täiustada tema põhitööd. Iga ülesande täitmisest leiab ta midagi sellist, mis aitab kaasa kolme ja poole sajandi vanuse *alma mater*'i edasiliikumisele. Ja see on üks põhjusi, miks ülikooli kollektiiv oma rektorit austab ja temast lugu peab.

Loomulikult pole laialdane ühiskondlik tegevus kerge. Kuid kerget elu ei ole Arnold Koop otsinud ega otsi. Ta on nagu elavaks tõendiks NLKP XXVI kongressil väljendatud mõttele, et «Uus elu ei sünni kergelt. Raske, vahel piinarikaski on sotsiaalse progressi tee, ent seda tähtsamad on sotsialistliku ühiskonna saavutused, seda grandioossemad tema ehitajate ja kaitsjate kangelasteod.»

JOHANNES KALITS

●

Aastad 1970—1982 on andnud ülikoolile palju. Meenutagem korraks lühidalt.

1970. aastal õppis ülikooli päevastes osakondades pisut üle 4000 üliõpilase, nüüd on neid üle viie ja poole tuhande. Õppeedukust märkis näiteks 1969/70. õ-a. 78,5 protsenti, eelmisel õppeaastal 92,2 protsenti. Üliõpilasteadurid on pälvinud suurt ülelliidulist tunnustust.

1978. aastal arvati TRÜ NSV Liidu juhtivate ülikoolide hulka. Moodustati teadusosakond, üld- ja molekulaarpatoloogia instituut. Töötab 83 kateedrit, 8 probleemlaborit, 5 rahvamajandusharude poolt finantseeritavat laborit jne. TRÜ-s on üle 100 teaduste doktori ja professori ja üle 450 teaduste kandidaadi ja dotsendi.

Need aastad on toonud ülikoolile kaks suurt ühiselamut, majandusteaduskonna õppehoone, füüsikakorpuse, teadusraamatukogu uue hoone... Varsti lisandub mitu juubeliobjekti.

TRÜ saavutusi hinnati hiljaaegu NLKP Keskkomitee, NSVL Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee rändpunalipuga, juuni algul aga Rahvaste Sõpruse ordeniga. Neis tulemustes on määramatu hulk rektori tööd, kelle juhtida on tänapäevane rohkem kui kümnetuhandeline ülikoolipere.

Palju õnne! Ülikooliperelt jõudu järgmisteks rektoriaastateks!

Kiirpilk ehitustele

KOOS HALDUSPROREKTOR AIN OTSTAVELIGA

Septembri esimestel päevadel tahame ehitajailt vastu võtta meie viimase aja suurobjektid auditooriumi- ja kehakultuuriteaduskonna hoone. Käib juba nende majade sisustamine, samuti nagu ka Uus t. I asuvas juubelikülaliste majas. Viimasesse asuvad pärast pidustusi üliõpilaste ja aspirantide pered.

Septembris, uue õppeaasta algul peab klubigi oma uksed avama. Vahepealsest tööde mahajäämusest on üle saadud. Hoogne töö käib ka Kingissepa t. raamatukogus, kuhu kolis üle «seminarka». Sellegi tahame avada uueks õppeaastaks, nagu ka ülikooli ajaloo muuseumi Toomel.

Võib öelda, et remont käib igal juubeliobjektil. Botaanikaaias täitsime selle aasta ehitusprogrammi, mis nägi ette põhiliselt nulltsükli rajamise. Palmihoone peab valmis saama tuleval aastal. Nüüd jõuab järg piirdeaia ja fassaadi värvimiseni. Erakorralise tööna tuli ette võtta elektritoitekaabli paigaldamine, sest tuleval aastal ei tohi sealkandis enam värskelt remonditud tänavaid üles kaevata.

Palju tööd on veel staadionil. Raja laiendamine on lõpetatud, tugimüürid tehtud. Sinna läheb appi ka EÜE Novosibirski rühm. Juuli lõpus tuleb Volgogradi Kehakultuuri Instituudi grupp praegu Liidus toodetavat kõige kaasaegsemat rajakatet panema.

Peahoones saavad kõige hädavajalikumad ruumid remonditud. Kantselei on oma uues asupaigas teisel korrusel parteikomitee endiste ruumide vastas. Sinna saab rektoraadi tiiva kaudu. Parteikomitee uued ruumid (endine arstiteaduskonna dekanaat, mis nüüd asub peahoone hoovipoolses tiivas) on remonditud ja sinna on ka juba sisse kolitud. Varsti on valmis ka komsomolikomitee ruumid. Komsomol sai endale kaks tuba juurde (parteikomitee endised ruumid).

«Sophokleses» lubasid Poola restauraatorid lõpetada tööd 1. augustiks. Neil päevil peaks ka Pälsoni t. 14 ja 23 ühiselamute remont lõppema.

Palju tööd nõudis ja nõuab veel soojatrassi ehitus. Uue kütteperioodi alguseks saavad peahoone, keemiahoone ja ühiskonnateaduste maja sooja juba linna keskkatlamajast. Tsentraalküttele lähevad üle ka eespool mainitud ühiselamud, Vanemuise t. 46 ja Tähe 3.

Tööde loetelu võiks veelgi jätkata. Tõepoolest, teha on veel kõvasti, aga ka kõik pingutavad. Tahame ju juubeliõppeaastat alustada igati väärilselt.

Suvemaleva järgmisele vahetusele tahaksin aga südamele panna rohkem töödistsipliinist lugu pidada. Kiita võiks nullkursuse poisse, kes kõvasti rassisid. Oli teisigi tublisid, näiteks tüdrukud, kes Pälsoni 23 ühiselamus töötasid. Ehitame ja remondime ju iseendale.

Peaaegu uus. Muuseumijuttu

Raamatukogu enam Toomel pole, aga sinna kisub endiselt. Toomkiriku maja seisab vanas paigas oma uute asukatega. Põnev on seal praegu, veel põnevam saab seal olema. Hakati ju läinud aasta 16. novembril sinna pärast teadusraamatukogu varade väljaviimist TRÜ ajaloo muuseumi seadma. Muuseumi hakkaja naispere abiga tehti esialgne nn. kiirremont ja kohe asuti suurte plaanide kallale — ette valmistama muuseumi avamist 1. septembriks.

Praegu on jõutud niikaugele, et ekspositsiooniruumide remont ongi lõppenud. Kunstnik monteerib juba vitriine. Päris korras on 17. sajandi näituse tuba. Aga mis siis ikkagi kuhu tuleb?

Muuseumi direktor Ela Martis: «Alustame viimaselt korruselt. Ülikooli ajaloo tutvustamine algab kuuendal korrusel aastaist 1632—1710. Dokumendid ja eksponaadid ilmestavad *alma mater*'i asutamist ja tema tegevuse algust. Viiendal korrusel näitavad väljapanekud ülikooli taasavamise perioodi aastast 1802. Siin on ka rektorite stendid, audoktorid, tolleaja ülikoolihoonete maketid.

Neljandal korrusel käsitleme ajalugu aastani 1918 üksikute teadusharude kaupa. Näitame ka arstide ja füüsikute-keemikute vanaaegset laboratooriumi, täie sisustusega. Vanaaegsetest eksponaatidest meil puudu ei tule.

Kolmandal korrusel võib tutvuda kodanliku perioodiga (1919—1940). Järgneb murranguline 1941. aasta ja seejärel Suur Isamaasõda. Siis tulevad sõjajärgsed aastad, kus teadusalasid pakume juba teaduskonniti. Kolmandale korrusele jäävad arsti-, ajaloo-, filoloogia-, õigus- ja majandusteaduskond ning ühiskonnateaduste kateedrid. Teisel korrusel jätkub ekspositsioon kehakultuuri-, bioloogia-geograafia-, füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonnaga. Siit saab ka ülevaate koostööst teiste kõrgkoolidega, materiaalsest baasist, ülikooli osast teadus- ja kultuurielus, üliõpilaskonnast, TRÜ ühiskondlikest organisatsioonidest. Vastavad materjalid käsitlevad ka NLKP XXVI kongressi ja NSVL moodustamise 60. aastapäeva.»

Niisugusena võime muuseumi näha alles 1. septembril, tema avamise päeval. Praegu on veel tööd küllaga, eelkõige remondi lõpetamine. Esmaspäeval käis ka rektor professor Arnold Koop olukorda kaemas. Remondi kiiremaks lõpetamiseks otsustati kolmapäeval pidada ühine koosolek, sest esimese korruse tööd on venima kippunud. Esimesele korrusele tulevad vastuvõturuumid ja lektoorium. Rõdusaali tahetakse juubelipäeviks välja panna näitus juubelikingitustest. Muidu aga sobiks see hubane paik teatri ja muusika jaoks. Vähemalt niisugune on muuseumirahva enda soov.

Küllap astub mõnigi meist enne septembrit veel sellesse majja. Abi on saadud väga paljudelt. Ka päris konkreetsete asjade valmistamisel (näiteks meie enda õppetöökoja rahvalt). Nõu ja jõudu on olnud nii õppejõududelt kui üliõpilastelt (eriti muidugi ajaloolastelt). Suvemaleva esimese vahetuse kümme psühholoogiatudengit tegid tublit koristustööd. Augusti lõpus läheb veel kõvasti niisugust abi tarvis.

* *

DMITRI ULJANOVI KORTERMUUSEUM

Võiks vist küll öelda, et see on päris uus muuseumimaja. Üldse on ülikooli ajaloo muuseumiga imelik lugu. Paberite järgi on ta olemas 6. detsembrist 1976. Eelmise aasta 1. aprillil avati peahoone keldriruumides ka esimene ekspositsioon ülikooli oma rahvale ja külalistele. Siis koliti Toomele ja muuseumi lahtitegemine seisab veel alles ees. Muuseumi filiaal on aga veelgi uuem. Ka see maja ootab alles uudistajaid. Avamine on arvatud juubeli kulminatsiooniaega.

Kui juuni lõpus filiaali direktori Elli Jaskaga Burdenko tänava maja 61 kaemas käisime, nägime seal kibedat töötegemist. Suuremat ekspositsiooni kaeti parajasti dekraga. Juhataja kiitis Tartu rajooni remondi- ja ehitusvalitsuse töömehi. Siseviimistlust tegi Olev Lutsar isegi laupäeviti ja pühapäeviti, ka abikaasa tuli appi. Ja hoolsalt tehti. Häid sõnu öeldi ka maaler Aime Ansipi ja puutöömeeste Robert Vahuri ja August Kommussaare kohta.

Sellesse ruumi pannakse välja mitmesuguseid dokumente, fotosid, raamatuid, koopiaid, mis käsitlevad Dmitri Uljanovi Tartu perioodi. Ta õppis ülikoolis 1900. aasta oktoobrist 1901. aasta detsembrini ja elas sellessamas majas.

Teises ruumis võib näha D. Uljanovi õppimisaegse tudengitoa sisustust.

Nüüd on remont lõppemas, käib näitusematerjalide ettevalmistamine.

VARJE SOOTAK

Malevasuvi alguses

● Udust, otsekui eesriide tagant saabusid bussid malevlastega. Oli 3. juuli, EÜE 19. suve avapäev. Päev tikkus kaunikesti vihma nägu tulema, ent malevaveteranid teadsid — avapäeval sadama ei hakka, seda pole veel juhtunud. Nii oligi. Kogunema hakati juba üheksa paiku, et avamise alguseks, kella üheteistkümneks kõik valmis oleks. Keskstaap oli varustatud raadiosaatjatega — sellises udus oleks teistsugune sidepidamine ka võimatu olnud. Rivistutakse. Ikka kaheksa kaupa ritta. Aeg saab täis, hakatakse minema. Maarjamäe memoriaalkompleksi poole. Pikk kolonn venib mööda Pirita maanteed. Tee on täis sinist ja pruuni värvikombinatsiooni. Oma tavalises rollis, fotograafi osas, esineb Andrus Salupere (EÜE-s tuntakse teda Mafini nime all). Juba jõuavad esimesed kohale, saba on aga alles teel. Lõpus tuleb Väinamere regioon, kus samuti palju tuttavaid nägusid.

Nii, kõik on kohal. Kell on 11.20. Algab tseremoonia. Regioonide komandörid kannavad EÜE komandörile Madis Kallionile ette regiooni valmisolekust malevasuveks. Tallinna, Virumaa, Kesk-Eesti, Tartu, Lõuna, Sakala, Väinamere regioonid ja Moldaavia rühm — selline on raportite järjestus. Madis Kallion raporteerib ELKNÜ Keskkomitee esimesele sekretärile Donald Visnapuule EÜE valmisolekust 19. töösuveks. D. Visnapuu tervitab malevlasi ja kuulutab malevasuve avatuks.

EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan ütleb: «EÜE on noorte hulgas saanud kõige populaarsemaks suve veetmise vormiks. Töötatakse rahvamajanduse objektidel. See on patriootiline tegevus, mis suurendab meie rahva rikkusi.» Rein Ristlaan õnnitleb malevlasi EÜE suve alguse puhul. Sõna võtab kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja Heimar Peremees. Ehitusminister Peeter Palu ütleb: «Ehitusministeeriumi süsteemis töötab EÜE 1966. aastast alates. Meie ehitusorganisatsioonid ootavad tänavugi EÜE-lt tõhusat abi.» Maleva teine külg on ühiskondlik-poliitilise ja patriootilise töö kool. Ehitusminister soovib veel, et see udu jääks malevlastele sellel suvel küll viimaseks.

Tervitused jätkuvad: EKE poolt Jaan Kabin, siis põllumajandusministri esimene asetäitja Erich Aava, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Andrus Lauren. Minutiline leinaseisak Suures Isamaasõjas langenuile. Lilled. Algustseremoonia saab läbi. Malevlased lähevad oma busside juurde. Parkimisplatsil jätkub melu veel kauaks. Ikkagi alguse asi.

* * *

●EÜE Keskstaabi rahvas ja ajakirjanikud aga tulevad sama päeva õhtul veel kokku. Et pidada maha pressikonverents. Iga keskstaabi liige räägib kõigepealt oma töölõigust, pannakse paika terminoloogia, et ajakirjanduses ikka õiged mõisted kasutusel oleksid. Näiteks on EÜE-l mitte arsti-, vaid meditsiiniteenistus. **Välisrühma** kuuluvad välismaal töötavad meie üliõpilased, **interrühma** aga meil töötavad välismaa üliõpilased, aga samuti ka neid võõrustavad meie tudengid.

(Järg 4. lk.)

TRÜ ametitelefonid

AEL	3 34 50
Ajaloomuuseum	3 26 35
Ajaloot. dek.	3 26 66
Algebra ja geomeetria kat.	3 48 42
Ametiühingukomitee	3 48 75
Anorgaanilise keemia kat.	3 12 70
Arstipunkt	3 34 05
Arstit. dek.	3 26 68
Arvutuskeskuse juhataja	3 20 34
„ arvutisaal	3 46 15
„ tead. juhendaja	3 35 52
„ juh. aset. majandusalal	3 10 40
Biofüüsika labor	3 11 61*
Bioloogia-geograafiat. dek.	3 38 36
Bioloogilise keemia kat.	3 11 50
Botaanikaaed	3 26 43
Ehitusmat. ladu (Riia t. 191)	2 89 66
Ehitusprorektor	3 13 30
Eksperimentaalfüüsika kat.	3 12 83
ENSV ühing «Teadus»	3 44 55
EPL	3 25 05
„	3 32 76
Farmakoloogia kat.	3 24 43
Filoloogiat. dek.	3 13 92
Füsioloogia kat.	3 24 45
Füüsikahoone komandant (valve)	3 28 84
Füüsika-keemiat. dek.	3 26 58
Füüsilise geograafia kat.	3 23 27
Garaaž	3 13 23
Geoloogia kat.	3 49 91
Haldusprorektor	3 34 08
„	3 10 31
Hospitaalkirurgia kat.	2 82 01
Hospitaalsisehaiguste kat.	2 83 01
Inglise, saksa fil. kat.	3 11 61*
Juubelikomisjoni keskstaap	3 11 00
Kaadriosakond	3 12 05
Kantselei	3 14 03
Keemiahoone valvelaud	3 11 70
Kehakultuurit. dek.	3 27 13
Kirjastus- ja trükiosakond	3 33 73
Kohvik «Sophokles»	3 13 52
Komsomolikomitee	3 19 68
Kriminaalõiguse ja -protsessi kat.	3 11 30
Lasteaed (Burdenko t. 42)	3 24 72
Linna uurimise labor (Burdenko 11)	3 28 06
Loogika ja psühholoogia kat.	3 32 87
Majandusgeograafia kat.	3 23 27
Majandusosakond	3 12 12
Majandusteaduskonna dek.	2 82 46
Majandusüberneetika ja statistika kat.	2 82 37
Rahanduse ja krediidi kat., rahvamajandusharude ökonoomika kat.	2 82 37
Matemaatikat. dek.	3 29 12
Matemaatika õpetamise metoodika kat.	3 29 73
Matemaatilise analüüsi kat.	3 29 12
Mikrobioloogia kat.	3 41 36
Mõõtelaboratoorium	3 28 11
Nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kat.	3 43 21
Neuroloogia ja neurokirurgia kat.	2 85 79
Nägemise tervishoiu laboratoorium	3 42 54
Orgaanilise keemia kat.	3 12 52
Otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kat.	3 27 94
Kõrva-nina-kurguosakond	3 42 35
Silmaosakond	3 32 90, 3 42 54
Parteikomitee	3 34 58
Patoloogilise anatoomia ja kohtuarstit. kat.	3 20 44
Peaenergeetik, peamehaanik	3 11 61*
Peahoone komandant, valvelaud	3 11 12
Peainsener	3 18 95
Pedagoogika kat.	3 12 92
Pediaatria kat.	3 36 54
Plaani-finantsosakond	3 12 21
Poliitilise ökonoomia kat.	3 37 26
Psühhiaatria kat.	3 36 54
Raamatupidamise osakond	3 12 30
Radioloogia ja onkoloogia kat.	2 84 62
Rektor	3 48 66
Rektorite nõukogu teadussekretär	3 13 63
Remondiosakond	3 13 03
Sisehaiguste propedeutika kat.	2 82 86
Spordihalli ehitus (Ujula 46)	3 30 32
Spordiklubi	3 31 64
Spordimeditsiini ja -ravi kat.	2 82 07
Stomatoloogia kat.	2 83 62
Söökla (Leningradi mnt. 27)	3 33 44
Zooloogia kat.	3 34 30
Zooloogiamuuseum	3 41 17
Tahke keha füüsika kat.	2 81 82
Teaduskonnakirurgia kat.	2 82 44
Teaduskonnasisehaiguste kat.	3 40 64
Teaduslik raamatukogu:	
direktor	3 25 77
majandusdirektor	3 25 77
komplekteerimisosakond, RVL	3 18 93
valvelaud, kantselei	3 42 91
infoosakond, bibliograafiaosak.	3 24 67
teadusdirektor, teadussekretär	3 13 83
kohvik	3 34 49
Teadusosakond	3 13 83
Teadusprorektor	3 34 19
Teadusprorektori asetäitja	3 13 70
Teadussekretär	3 11 21
Tele-kino-fotolabor	3 11 61*
Tööstuspsühholoogia labor.	3 32 87
Psühholoogia kat.	3 32 82
Vanemtöödejuhataja jaoskond	3 26 40
„ jaoskonna avariigrupp	3 13 41
Varustusosakond	3 32 29
Vastuvõtukomisjon	3 13 14, 3 11 41
Õigusteaduskonna dek.	3 25 71
Õppeosakond, juhataja	3 28 69
Õppeprorektor prof. U. Palm	3 34 07
Õppeprorektor dots. V. Haamer	3 35 64
Õppeprorektori sekretär	3 11 61*
Õppetehnika osakond	3 11 61*
Õppetöökoda koos TO konstrueerimiseksperimentaalosak.	3 26 31
Üldfüüsika kat.	3 12 63
Üldkirurgia, anestesioloogia ja reanimatoloogia kat.	2 84 48
ÜMPI majandusdirektor	3 29 03

NB! Need telefoninumbrid kehtivad uue keskjaama käikuminemiseni, mida loodame uue õppeaasta alguseks. Tärnikesega märgitud numbreil on paralleeltelefonid.

FOTOVÕISTLUS ▼ FOTOVÕISTLUS ▼ FOTOVÕISTLUS

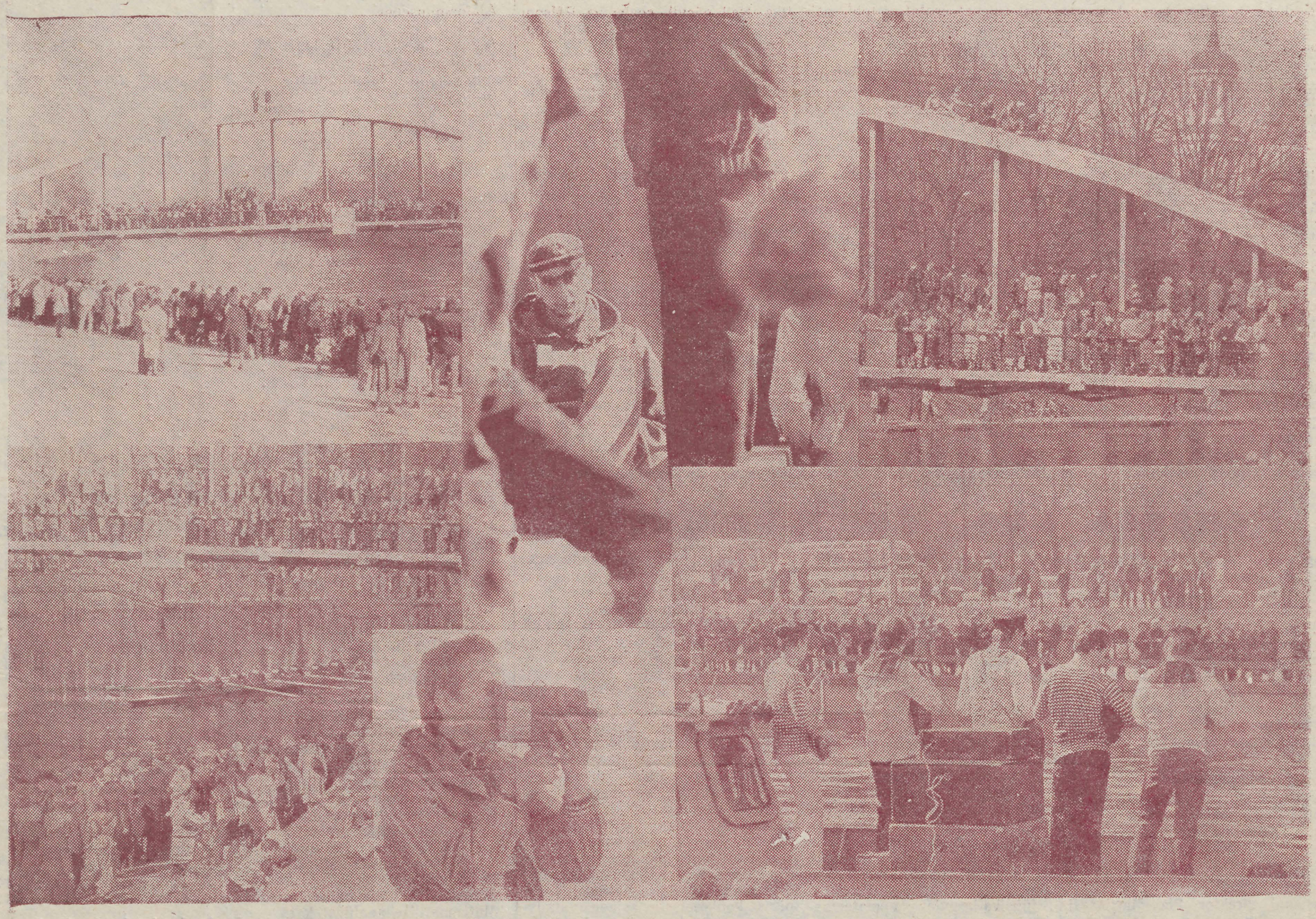

Selle pildimontaaži saatis fotovõistlusele õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane ILMAR KIKKAS. Allkirjastanud oli ta need pildid nõndaviisi: «Veel on üksikuid vabu kohti», «Maa sool», «Tartu publik», «VRÜ—TRÜ 1:0», «Kuidas tehakse filmi», «Kontaablus».

Läki pildistama!

23. aprillil kuulutasid ELKNÜ TRÜ komitee ja ajaleht «TRÜ» välja ülikooli juubeli puhuse fotovõistluse. See lõpeb novembri viimasel päeval. Tulemustest saab teada aasta viimases lehenumbris.

MIDA PILDISTADA! Tudengielu, ülikoolielu; nii et õppetöö, komsomol, ÜTÜ, sport, ühiselamud, taidlus... Sõnaga — kõik, mis kujutab 350-aastast ülikooli ja tema asukaid. Ega suvine malevaelugi eemale või jääda. Arvame, et teemadest nappust ei tohiks tulla.

KES VÕIVAD OSA VÕTTA? Kutsume kõiki — ka neid üliõpilasi, kes sel kevadel suurkooli lõpetasid või alles sügisel alustavad. Diplomandidel palume hiljem oma uus aadress teatada. Kutsume ka õppejõude ja kõiki teisi *alma mater*'i töötajaid.

NÕUDED. Fotode suurust ei saa mõistagi ette määrata. Soovitavam laius oleks aga 5, 10, 15, 20 cm (trükikojas saame pilte vähendada, suurendada mitte). Pildid olgu must-valged, nõuame kontrastsust. Avaldama hakkame «Fotovõistluse» rubriigis autori õige nime all kohe, kui esimesed pildid kohal. Autorilt ootame ka täpset pildi allkirja. Juurde märkida alati kursus, teaduskond (amet, töökoht) ja Tartu aadress.

JA NÜÜD PREEMIATEST: üldsumma 100 rubla jaguneb üliõpilastele ja aspirantidele:

1) kolm parimat fotoseeriat (I — 10 rbl., II — 8 rbl., III — 6 rbl.);
2) kolm sisukamat fotot (või -seeriat) üliõpilaste juubelitöödest „
3) kolm parimat üksikfotot „
4) ergutusauhinnad (7 auhinda — à 4 rbl)

Žüriil on õigus auhindu ümber jaotada. Õppejõude ja teisi töötajaid ootavad üllatusauhinnad. Žüriisse kuuluvad komsomolikomitee ja kino-fotokabineti esindaja, toimetus koos kolleegiumiga ning teaduskondade pressisekretärid.

LÄKI KOHE PILDISTAMA!

Filmikonkurss!

ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ filmiklubi kuulutasid välja filmikonkursi. Filmid võiksid võistelda üliõpilaspäevade ajal toimuval tudengifilmi festivalil.

Tingimused:

1. Film olgu nii pikk kui vajalik, aga nii lühike kui võimalik.
2. Ei pea olema naljakas, aga olgu vaimukas.
3. Autoril peab jätkuma julgust pärast filmi demonstreerimist oma nägu rahvale näidata.
4. Film koos stsenaariumiga esitada **hiljemalt 10. novembriks ELKNU TRÜ komiteesse.**

Mingeid tingimusi filmi värvilisuse või heli suhtes ei seata.

Jõudu tööle!

Malevasuvi alguses

(Algus 3. lk.)

Siis hakkasid küsima ajakirjanikud. Kuidas peab EÜE-st kirjutama? Madis Kallion vastas, et ettekirjutusi ei saa teha, ometi oleks keerulisemate küsimuste puhul EÜE keskstaabi abi vajalik. Muidu võib mõnel juhul kasu asemel hoopis kahju tõusta.

Sellel suvel külastab EÜE rühmi ka agitbrigaad, mille koosseisus on väliskommentaatorid Tõnu Kõrda, Raul Mälk ja lauljad Urmas Alender ning Valdo Randpere.

Küsiti ka, kas perekonnarühmad on uus suund? Ei, see on algatus ja iga algatus peab end ise tõestama, kas ta on elupõline või mitte. Kaks tundi väldanud pressikonverents sai otsa nagu küsimusedki. Kohtutakse sügisel, siis kui malevasuvi lõppenud.

* * *

10. juulil läks Aravetelt teele üks omapärane karavan. II kursuse lavakunstikateedri üliõpilased lähevad koos oma kursusejuhendaja Raul Tammetiga turneele mööda Eestit. Minnakse nii nagu muiste — hobuste ja vankritega. Esialgu tuleb vist hobustega harjuda, sest alguses näis küll, et loomad kipuvad inimesi juhtima. Aga eks pikapeale laabu kõik. Algatus on igatahes väga tore. Oma teel läbitakse eesti kirjandusloolisi paikkondi: A. H. Tammsaare, O. Lutsu ja J. Liivi sünnikohti. Esinetakse malevarühmadele nende elukohtade lähedal.

Aga malevasuvi võtab hoogu.

REIN ERIKSON

Leningradist, Moskvast, Novosibirskist ja Vilniusest

Helistan numbril 3 48 99. Sellisel telefoninumbril pidi vastama EÜE Tartu regiooni staap.

«Tere. Siinpool on ülikooli ajaleht. Kes kuuleb?»

«Margus Lepner, Tartu regiooni komandör.»

«Tahaksime kuulda Liidu rühmadest.»

«Neid on 6. Üliõpilasi kokku ligi 230. Tuldi Moskva ülikoolist, Vilniuse ülikoolist, Novosibirski ülikoolist ja elektrotehnika instituudist, Leningradi ülikoolist ja I. Repini nim. Maalikunsti, Skulptuuri ja Arhitektuuri Instituudist. Osa Novosibirski rahvast on veel saabumas.»

«Mida nad siis siin täpsemalt teevad?»

«Leningradi omadest on osa Barclay platsil, osa botaanikaaia ees tänavatöödel, osa haljastab hotell «Tartu» ümbrust. Moskva pool rühma haljastab ja paneb kõnniteeplaate Toomkiriku juures, pool rühma värvib kesklinna maju. Leedukad peaksid praegu minu teada (teisipäeval) raekojaplatsil taksopeatuse juures asfalti panema, osa värvib 7. keskkooli fassaadi. Mõned on nüüd vist juba ka Leningradi maanteed asfalteerimas. Repini instituudi tudengid teevad Baeri tänava otsa majale, seal, kus läheb tee Oru tänava poole Linnamuuseumi, supergraafikat.»

«Kas võite ka juba nende tööle hinnangut öelda?»

«Päris hinnangut, kes paremini, kes kehvemini teeb, on veel vara öelda. Alles üks nädal oldud. Aga usun, et kõik annavad oma parima. Võite pärida veel elamute valitsusest, restaureerimisvalitsusest ja mujalt, kelle otseses alluvuses need rühmad on.»

«Aga vaba aja veetmine?»

«Iga rühm teeb «Sõpruses» ühe oma linna ja kooli tutvustava õhtu. Sõidetakse tutvuma Tallinnaga. Peetakse poliitiliste laulude festival, spordivõistlusi. Kolmapäevasel poliitpäeval on kohtumine I. Toomega.

«Aga missugust rühma vaatama soovitate minna?»

«No kasvõi seesama Barclay de Tolly platsil töötav.»

«Aitäh, sinna me siis lähemegi.» Aga ei jõudnud. Leht sai ennem täis.

Kohtumiseni 1. septembril

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2267. MB-07111.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

KAR Fr. R. Kreutzwaldi nimelise raamatukogu

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (1307) Kolmapäeval, 1. septembril 1982 XXXIV aastakäik

Tartu teaduse kiituseks

Ain Kaalep
Hillar Palamets

Vaikne ja väikene linn jõe käärus on korraga suurdund:
võimsaks teaduse jõul toonane Tarbatu saab.
Dorpati tornide seast pead tähtede poole on tõstmas
teist nägu torn, kus tööd teadlane öö läbi teeb,
kosmose mõõtmatust oma pilguga ainiti mõõtes:
see on Struve, kes siin und näha aega ei saa.
On mehi neidki, kes teid maapealsete kauguste poole
otsivad, mõndagi uut leides ja teatades sest,
millised maad ning veed seni tundmata looduse aardeid
kätkevad kõik, ning mis seadusi kuulavad nood;
nii saab tuttavamaks kogu loodus, kes suurt osa endast
on surelikkude eest kaua ju varjanud küll.
Ledebour, Eschscholz, Bunge on uurimas looduse ande,
käib Middendorf noil mail, mis päris võõrad on veel,
ning mõnd tarkust Baer paneb tallele nii väga tähtsat,
et unumatuna on säilinud kõik tema töö.
Eks elementide sisse ka tungima hakata Tartus:
Ostwald, Claus ning muud leiavad seadusi neist,
ning kehad need, mis loond maailma on, annavad teada
mõndagi uut, mida näind Parrot, Jacobi ja Lenz.
Ei inimihhugi jää tee leidmata uurija pilgul:
Bergmann ning Pirogov võitlevad tervise eest,
niisama tervet vaimu ka püütakse toetada-päästa:
Tšiž ning Kraepelin on kaotamas hulluse ööd.
Buchheim, Böhm, Dragendorff on need, kelle tarkuse külvist
rohtusid võrsub, mil jõud haigusi tõrjuda on.
Muusade templiks saab nii Tartu; ka rahvaste keeli
kaunist kaunimal moel kaikumas kuulda on siin.
Wiedemann Dorpatis on oma suurtöid algamas mõttes,
maakeelt Veskel on siin võimalus uurida ka.
Teadusevalguse kiirt see linn, mis vaikne ja väike,
kiirgamas võimukalt läände ja itta on nii.

ANDRUS PEEGLI joonistus

Selle suve kroonikat

Ega me vist ise ka osanud arvata, milleks suutelised oleme. Igaüks eraldi ja kõik koos. Ka koos lugematute abilistega. Tunneme paremini oma võimeid, oskame paremini mõista kolleegi, kes ühise asja eest mures. Eks toonud ja too juubelieelsed päevad välja ka mõnegi inimese soovimatuid tahke: kes harjunud midagi korda saatma vaid sõnades või paberil. Rääkimata suhtlemissuutelisusest, käitumiseetikast.

Kangesti tahame arvata, et nõnda kaunis pole ülikool veel kunagi olnud. Et nõnda hulga vajalikke ruume ja ehitusi pole me iial korraga korda saanud. Ja nüüd näeme, et see pole veel sugugi kõik. Ülikool oma arengus nõuab palju. Aga muidu ta polekski ülikool. Sellepärast nõutakse palju ka kõigilt meilt.

Iseäralik suvi ei andnud paljudele mahti puhata. Töö, töö, töö... Järgnevalt lühidalt sellest, mis on toimunud pärast eelmist, 16. juulil ilmunud ajalehenumbrit.

* * *

● 19. juulil hakkasid tööle suvemaleva teise vahetuse 253 üliõpilast. Esimeses vahetuses töötas 278 tudengit.

● 21. juulil arutati ehituskomisjonis eesotsas ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja B. Sauliga juubelitööde edenemist, linna heakorrastamist ning Toomemäe ja Vana-Jaani kalmistu edaspidist hooldamist.

● 24. juulil tulid Tartusse Eesti Looduskaitse Seltsi ülevabariigilisest kokkutulekust osavõtjad. Ülikooli juubelile pühendatud konverentsil aulas kõnelesid rektor prof. A. Koop, ELKS esimene aseesimees J. Eilart, Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja A. Rüütel jt. Kokkutulekust võttis osa ka 28-liikmeline Soome Looduskaitse Liidu delegatsioon eesotsas presidendi prof. R. Ruuhijärviga, kes juhib NSV Liidu ja Soome koostöökomisjoni töörühma. Prof. R. Ruuhijärvi hindas väga kõrgelt Eestis ja eriti Tartu ülikoolis tehtavat looduskaitsetööd. Koos külalistega viidi lilli meie loodusteadlaste ja kultuuritegelaste haudadele, vaadati uut raamatuvaramut, botaanikaaeda, zooloogia- ja geoloogiamuuseumi, Toomemäge. Juubelipuhuse kingitusena koondiselt «Eesti Põlevkivi» jäi ülikooli A. Küti unikaalgraafiline kaart tänapäevasest Kohtla-Järvemaast.

● 24. juuli varahommikul tõi buss Tartusse 24 Kohtla-Järve linna partei- ja täitevkomitee töötajat. Koos meie linna ja ülikooli juhtkonnaga töötati Kodusõjakangelaste väljakul ja Toomemäel.

● 30. juulil jõudis oma tavakohaselt suviselt jalgrattamatkalt Tartusse grupp «Vänta aga!». TRÜ vilistlased (Rein Lepik, Lembit Pallas, Andres Kiviste ja Evald Veldemann, viimase tehtud pilte on lugeja lehes kindlasti märganud), pühendasid sõidu Tšehhoslovakkiasse ja Ungarisse TRÜ 350. aastapäevale.

● 1. augustil algasid eksamipäevad 1914-le üliõpilaskandidaadile.

● 3. augustil toimus juubeli keskstaabi laiendatud koosolek. Ilmus infoleht nr. 4. Peale kroonika võis sellest teada saada ehituse ja remondi käigust (haldusprorektor A. Otstavel) ning juubelitöödest (staabiülem dots. R. Pullerits).

● 3.—8. augustini kestis Moskvas esimene üleliiduline biofüüsikute kongress. TRÜ-st esinesid stendiettekannetega Vello Reeben, Raik Mikelsaar ja Jaan Villem.

● 4. augustil sai 70-aastaseks kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri professor, õigusteaduse doktor ILMAR REBANE.

● 9. augustil algas suvemaleva viimase vahetuse töö.

● 10. augustil möödus 80 aastat ENSV TA korrespondentliikme, eesti keele kateedri professori ARNOLD KASE sünnist. Sünnipäevaaktus on aulas laupäeval, 4. septembril kell 14. Juubilarilt kuuleme ettekannet kaudse kõneviisi päritolust eesti keeles. «Professor A. Kask TRÜ õppejõuna ja teadlasena» on teemaks kateedrijuhatajal prof. Huno Rätsepal.

(Järg 3. lk.)

Juubeliõppeaasta künnisel

On kätte jõudmas kauaoodatud päevad. Koos uue õppeaastaga saabub meie ülikooli suurjuubel — möödub 350 aastat tema asutamisest. Seega on ka käesolev 1. september omamoodi ajalooline, avab ta ju erilise — juubeliõppeaasta. Valmistudes nendeks päevadeks ja pühendades oma tööd-tegemised meie *alma mater*'i suurjuubelile, tunnetas küllap iga meie suure kollektiivi liige osadust selle ajaloos, adus erilise selgusega seda suurt väärtust, mille on ajalugu pärandanud meile, meie kaasajale.

Heites pilgu möödunule ja hinnates olevikku, võime tõdeda — tänane Tartu Riiklik Ülikool on oma kuulsusrikka ajaloo vääriline ja tema õppejõudude ning üliõpilaste pere on säilitanud ja edasi viinud oma kõrgkooli parimaid ja kuulsusrikkamaid traditsioone. Ühtlasi näeme, kui tohutu on see areng, mille ülikool on läbi teinud viimasel veidi enam kui kolmel aastakümnel, mil nõukogude võim avas meie auväärsele ülikoolile uued ja seniolematud võimalused hoogsaks edasiliikumiseks.

Tänane Tartu Riiklik Ülikool on tõusnud Nõukogude Liidu üheks juhtivaks kõrgkooliks: õppimise, õpetamise ning teadussaavutuste tase on toonud meile laialdase tunnustuse ja kõrge autoriteedi. Sellest kõnelevad ülikooli arvukad autasud, millele sellel aastal lisandus teine, Rahvaste Sõpruse orden. Töösaavutuste eest kuulub ülikoolile ka üleliidulise sotsialistliku võistluse võitja rändpunalipp.

Viimased juubelieelsed aastad ja kuud on olnud ülikooli perele väga pingelised — lisandusid ju tavalistele argitöödele ülesanded, mis seotud juubeli suurpäevade ettevalmistamisega. Nüüd tervitavad Tartusse saabuvaid peokülalisi uue, nägusa katte saanud majad, siledad tänavad, korrastatud haljasalad. Kogu linn on ehtinud end pidurüüsse. Selles kõiges on suured teened paljudel meie linna elanikel, meie üliõpilastel ja õppejõududel, kes ei säästnud oma vaeva ja tööd. Tublilt töötas ettevalmistuste viimasel ja väga vastutusrikkal etapil suvemalev.

Meie eriline tänu kuulub arvukatele vilistlastele, kõigi meie vabariigi rajoonide asutustele ja ettevõtetele, kes andsid suure panuse meie juubelitöödesse, olles abiks nii tõhusa jõu kui nõuga. Kogu ülikoolipere siiras tänu ja tunnustus kuulub üliõpilasmalevlastele Moskvast, Leningradist, Novosibirskist, Leedust ja Lätist, kes olid meile suureks abiks kahel viimasel juubelieelsel suvel. See siiras abi oli enam kui täiendavad kätepaarid, see oli ühtlasi ju austusavaldus meie ülikoolile, osalus tema tänase päeva ja tuleviku kujundamises.

Veel enne ülikooli juubeli tipp-päevi 15.—18. septembril ootavad meid ees rõõmustavad sündmused, — juba täna avab endises raamatukogumajas Toomel oma uksed TRÜ ajaloo muuseum. Esimeste külastajate hulgas on meie pere noorimad — äsja immatrikuleeritud esmakursuslased. Loodame sellest kujundada traditsiooni — tulevaste üliõpilaste esimene kõrgkoolipäev algab TRÜ ajalugu tutvustavas muuseumis. Neil päevil avatakse ka uus spordikompleks Emajõe kaldal ja auditooriumide hoone füüsikamaja kõrval.

Ülikooli juubel on ukse ees. Allesjäänud kaks nädalat kuluvad viimase lihvi andmiseks. Siingi on iga kätepaar teretulnud. Kuid juba täna võime tõdeda — oleme juubeliks valmis.

Kui kauaoodatud ja suurejoonelised ka poleks eelolevad pidustused, ei kesta nad igavesti ning paratamatult järgneb neile argipäev. Uus argipäev aga tähendab uusi, senisest suuremaid ja tähtsamaid, tõsisemaid ja kaalukamaid ülesandeid kogu meie kollektiivile, nende lahendamine nõuab meilt suurt ja tõsist tööd. Seepärast tahaksin täna, uue õppe-aasta esimesel päeval, soovida kõigile meie kollektiivi liikmetele edu ja õnne meie ühises töös, jätkuvat energiat ja teotahet, tugevat tervist meie ees seisvate ülesannete lahendamisel, mille on meie ette püstitanud leninlik partei ja kogu nõukogude rahvas ning mille edukat täitmist nõuab meilt Tartu Riikliku Ülikooli 350-aastane ajalugu, tema parimad traditsioonid.

Rektor ARNOLD KOOP

Õigusteadlane Ilmar Rebane 70

1. Olete olnud tegev nii õigusteadlasena kui ka advokaadina. Küllap on need alad teineteist täiendanud. Kuidas?

Advokaadipraktika täiendab tõepoolest tööd õigusteadlasena, sest võimaldab kontrollida teoreetiliste seisukohtade põhjendatust. Teiselt poolt aga selguvad advokaadina töötades mõnedki küsimused, mis vajavad teaduslikku analüüsi.

2. Teid võib pidada üheks kriminoloogia rajajaks Eesti NSV-s. Kuidas hindate kriminoloogia seisu praegu, 20 aastat hiljem?

Kriminoloogia areng NSV Liidus on olnud erakordselt kiire, ENSV-s võib kahjuks märgata mõningat seisakut. See on tingitud ka sellest, et kriminoloogilised jõud on meil killustatud mitme ametkonna ja teadusasutuse vahel, kellest ükski ei ole suutnud tõusta juhtiva ja koordineeriva keskuse tasemeni. Soovida jätab ka kriminoloogiliste teadmiste levitamine. On kahju, et hingusele läksid ülikoolis korraldatavad kriminoloogiahommikud. Elanikkonna huvi kriminoloogia-alaste teadmiste järele on aga erakordselt suur, mida kinnitab ka sellealaste raamatute ja brošüüride muutumine otse bestselleriteks.

3. Teie huvid on ulatunud õigusteadusest ja kriminoloogiast ilukirjanduse tõlkimiseni. Kui suur peab olema (või võib olla) teadlase ampluaa, et mitte muutuda kuivaks kabinetiteadlaseks või vastupidi, mitte valguda laiali ja muutuda pealiskaudseks?

Tänapäeva teadlane ei saa sulguda oma distsipliini raamidesse. Õige teadlane peab hästi orienteeruma mitme teadusharu piirimail. See kinnitab ühtlasi, et tal peavad olema huvid, mis ulatuvad teadusest kaugemale: ilukirjanduse, kunsti, muusika jm. sarnase valdkonda. Kõik see aitab hoida kontakti eluga ja jääda kokkupuutesse tänapäeva kultuuriga. Aspirantidele soovitan käia teatris, kinos, lugeda luuletusi...

4. Mida ütleksite a) aspirandile, b) 30—40-aastasele teaduste kandidaadile, c) pensionieale lähenevale teadlasele?

Aspirandile ütleksin: pinguta, pinguta, küll siis ka tulemused saabuvad. Mida varem saad teaduste kandidaadiks, seda pikem on sinu loominguline iga. 30—40-aastasele teaduste kandidaadile ütleksin: on viimane aeg hakata tõsiselt tööle doktoritöö kallal. Sa ei kuulu «teenistusaadli» hulka, kandidaadikraad võib hakata tuhmuma. Pensionieale lähenevale teadlasele ütleksin: kui sa ei taha teaduse areenilt lahkuda nii, et sind varsti unustataks, siis on veel võimalik õpuda doktorikraadi ja professori kutseni.

5. Kas Teie arvates on vajalikud mingisugused erilised tingimused selleks, et edukalt lõpule viia dissertatsiooni kirjutamine?

On iseenesestmõistetav, et soodsad tingimused — küllaldane vaba aeg, majanduslik kindlustatus, tööks sobiv ruum jm. — soodustavad dissertatsiooni valmimist. Kummatigi võib see valmida ka oludes, mida kuidagi ei saa nimetada soodsateks. Oma doktoriväitekirja põhilise osa kirjutasin 50. aastate esimesel poolel, ajal, mil ma toonasele perioodile tüüpilistel põhjustel ülikoolis ei töötanud, vaid teenisin elatist tarbijate kooperatiivi kaubalao juhatajana. Dissertatsiooni kirjutamise viisin lõpule siis, kui taas avanes võimalus töötada advokaadina. Väga soodustas minu tööd kadunud rektor professor F. Klement, kes kutsus mind korduvalt välja, tundis huvi, kuidas dissertatsioon edeneb, ja lõpuks saatis käsikirja Moskva teadlastele retsenseerimiseks, kasutades seejuures oma sidemeid NSV Liidu Ülemnõukogu seadusandlike ettepanekute komisjonis. Sellele järgneski minu taastamine ülikooli õppejõuks ja mõne aja pärast doktoridissertatsiooni kaitsmine.

6. Loete praegu üliõpilastele kohtukõne erikursust. Kuidas olete rahul tudengite väljendusoskusega, tulevase juristi keelega?

Tudengite väljendusoskus jätab üldjuhul palju soovida. Osalt on siin süüdi kuuldu kiirustav kirjapanemine loengute konspekteerimisel, ilma et hiljem vaevutaks konspekti redigeerima, kõnelemata selle pärastisest ümberkirjutamisest korralikus sõnastuses. Ka tulevase juristi keel jätab palju soovida. Arvan selle tingitud olevat sellest, et tudengid, kasutades üliõpilastööde koostamisel venekeelseid allikaid, tõlgivad sealt kuidas juhtub, töötamata keele ja stiili kallal, õppejõud aga ilmutavad vähest nõudlikkust.

7. Mida mõelda konspekti hilisema redigeerimise ja ümberkirjutamise all?

Loengul kirjapandud konspekt on tudengile endale pahatihti juba mõne päeva pärast mõistetamatu. Miks ei võiks ta loengul tehtud märkmed sama päeva õhtul või ka järgmisel päeval, kui loengul saadud muljed on veel värsked, korralikult ja arusaadavalt ümber kirjutada. See ei kinnista mitte üksnes loengumaterjali mälus, vaid teeb konspekti mõistetavaks ka pikema aja möödudes. Selline konspekt võiks olla ka tudengite ühistöö, mida pärast õppejõu poolt läbivaatamist (autoriseerimist) võiks paljundada. Minu tudengipõlves oli see tavaline.

8. Kuulute «Eesti Raamatu» kirjastusnõukogusse. Mida ütlete meil väljaantava õiguskirjanduse kohta?

Meil väljaantava õiguskirjanduse kohta saab öelda ainult kiitvaid sõnu. Ka tiraažid on üldjuhul küllaldased, võiks aga olla rohkem sõnasuutlikke autoreid, kelle käsikirjade trükkipääsemiseks takistusi ei oleks.

9. Olete viimastel aastatel koos abikaasa Ainoga näinud kõvasti vaeva oma maakodus Konnol. Milline on kõige huvitavam taim teie aias?

Iga taim, mis juurdub ja läheb kasvama, ning mida ulukid talvel ei hävita, on huvitav. Tänavu tegid rõõmu astelpajud, mille vilju esimest korda maitsta sai.

Professor Ilmar Rebase 70. sünnipäeval tulid kolleegid ja sõbrad õnnitlema teda tema maakodusse. Rait Maruste on selle jäädvustanud fotol.

Veelkordne õnnesoov kolleegidelt: jätkuvat tööindu ja edu!

Intervjueeris JAAN SOOTAK

Malevad! Malevad!

«Üks hetk, Alar! (Toimetusel polnud just raske üles leida neid, kelle sõna 1. septembri lehe jaoks tarvis. Püüdsime jagada koos komsomoliga peahoone 104. ruumi. Siinkohal teabeks nii palju, et ka toimetuse vanas ruumis on remont ning oma edaspidisest asukohast anname teada järgmises lehes.) Sinult kui EÜE-82 Tartu regiooni interkomissarilt tahaks kuulda Liidu tudengite tööst.»

«Varasemates lehtedes sai juba välja öeldud, kes meile tulevad. Nüüd on nende töö Tartus lõppenud. Näiteks Leningradi tudengid olid kommunaalettevõtete kombinaadi (Barclay de Tolly plats, Kodusõjakangelaste väljak, hotell «Tartu», Lätte t., Kassitoome), Novosibirski omad nii sellesama ettevõtte kui teede REV-i käsutuses jne. Ei ole vist mõtet teha kuiva loetelu, suvel võis kõigest teada saada ka «Edasist». Fakt on see, et kõik külalisrühmad tegid kõvasti tööd ja jätsid sellega Tartusse ilusa jälje. Mina nende töö kohta pretensioone kuulnud pole. Iga tudeng sai lõpetamisel kingituseks käekella. Parimad pälvisid ka linna täitevkomitee ja parteikomitee ühise aukirja või täitevkomitee aukirja.»

«Aga ega kõik ju kergesti laabunud? Malevalehest võis sellest lugeda, ka linnalehest.»

«Probleeme tekkis. Nüüd pole enamikust neist enam mõtet kõnelda. Küll aga ühest päris viimasest. Külalistudengid olid majutatud arstide ühiselamusse. 23. augustist peale tekkis topeltmajutus, sest arstiteaduskonna III, IV ja VI kursus tulid juubelitöödele.»

«Vilniuse tudengid, kes oma linnale igati uhked võivad olla, kiitsid väikest Tartut kõvasti.»

«Külalistele meeldis siin tõepoolest. Eriti paelus neid meie EÜE staapide tööstiil (meil olevat hulga väiksem paberimajandus). Seda võisin oma silmaga näha. Neil tarvis tõepoolest palju rohkem laua taga istuda. Väga hea mulje jättis neile EÜE kokkutulek. Paljud lubasid siia tagasi tulla. Rühmadesse oli kõva konkurss, näiteks Leningradi omasse viis inimest ühele kohale.»

«Ja muidugi ei kühveldatud ainult mättaid ja betooni?»

«Üritusi jätkus. Peale spordivõistluste ja taidluse käidi Tallinnas, Riias, Pihkvas, Pärnus, kohtuti A. Koobi ja I. Toomega.»

«Oled Sa oma suvega rahul?»

«Rabamist oli kõvasti. Küllap tagantjärele on see kõik veel toredam. Aga nüüd pean minema. Ega Sa ei tea Repini instituudi rektori nime?»

«Ei, ei tea.» Ja nii kui ta oli komiteest läinud, tuldi teda taas otsima. Malevajuhid võtavad otsi kokku.

Mis oleks tehtud ilma suvemalevata?

● Urmas Talumäe, suvemaleva komissari arvates on üks kaunemaid objekte klubi. «Seal on tehtud võrratut tööd. Lõpuks ometi on see mitmesuvise tegemise järel ilmet võtnud.» Staabi rahvas kiitis ka klubis töötanud rühmi: komandöre Anu Ruusi ja Kersti Karu ning Toomas Tammanit. See rakendusmatemaatika III kursuse noormees tegi suvemalevat juba teist aastat järjest. Tema initsiatiivil tuligi juubeliaastal meile appi kümmekond leedulast.

Mainigem teisigi paremaid: Tiina Orav, Andi Kasak, Vahur Glaase, Ardo Kubjas, Erja Sultsing jt. Lõplikud kokkuvõtted tehakse septembri algul, siis ka lehes kõigest põhjalikumalt.

● Informatsioonibülletäänist nr. 5:

«Nendele inimestele, kes on töötanud vähem päevi, saadetakse koju kirjad ja kutsutakse tagasi. Rühmakomandöride poolt esitatud töötegijate nimekirjade alusel on praegu võimalik umbkaudselt kindlaks teha need, kes hoolimata kõigist kirjadest ja kutsetest pole tööle ilmunud. Kokku on neid esialgsetel andmetel 81 inimest. Teaduskonniti: ajaloot. 5, arstit. 37, filol. 12, F-K — 7, majandust. 11, matem. 6. õigust. 6.

Siin on suvemaleva tõrvatilgad meepotis. Mõne teaduskonna puudujate arv saab täis koguni ühestainsast kursusest. Ja leidus niisuguseidki tudengeid, kes end suveks kirja pannud rühmajuhina, kuid ühel või teisel põhjusel ikkagi tulemata jäid. Kogu sellest pahupoolest on edaspidi kavas pikem kirjutis, kust ka põhjuseta või otsitud põhjusega puudujad oma nime võivad leida.

Kõike ei osanud ette arvata ka suvemaleva juhtkond. Oldi veendunud, et enam (ikkagi juubeliaasta!) ei tule ette rühmade ümberpaiskamist ühelt objektilt teisele. Mis parata, juhtus. Ka kolme vahetuse juhtimine kujunes lõpuks siiski raskeks, sest iga vahetuse algul tuli otsast alata.

● Tänasest peale on suure peoni veel 14 ööpäeva. Mida tunneb õppejõud ja tudeng neil päevil oma kooli vastu, võib arvata. Pealegi kui ise uksi-aknaid värvitud, põrandaid kraabitud, mättaid paika pandud... See on oma maja tänastele ja tulevastele. Praegused suvemalevlased panevad ehk viiekümne aasta pärast kirja oma memuaare: vaat, 350. aastapäeva puhul tegime nii. On häid kogemusi ja mõndagi põnevat enne 400. suurpäeva.

Malevalugude lõppu tuleks kirjutada hästi suurte tähtedega AITÄH! Kõigile töötegijaile. Sest tehtud on palju ja hästi. Nüüd tuleb seda ka hoida. Seepärast ei tohiks ka mõne ebakoha tõttu arvata, nagu oleks halba rohkem kui head. Vastupidi. Head tuleb esile tõsta, halba laita. Avalikult, et sellest tulu oleks.

Malevasuvi on peaaegu lõppenud. Peaaegu, sest südames elab see edasi. Ja kujutage nüüd ette, mis oleks tehtud ilma suvemalevata. Kunagistest suvetöödest 1960. aastate lõpul on kasvanud täisjõuline tudengite töökorralduse süsteem... Siit sirguvad mõnedki tulevased komsomolijuhid.

VARJE SOOTAK

EÜE mälestus

Reedel kell 12 kukkus kell ja 19. malevasuvi oligi läbi saanud. Jällegi kuuleb võrdlusi nagu «see oli alles eile» või «läks nagu uni». Ja tõepoolest — kaks kuud, mis lahutavad meid maleva avapäevast, on väga kiiresti mööda läinud. On jäänud mälestuste rida. Kui nüüd suvi enda jaoks paika panna, siis võib tõesti öelda, et suvi oli töine. Ja seda kindlasti ka malevlase jaoks. Tulevad meelde teisedki üritused, kokkutulekud. Allpool püüan mõne killuga edasi anda selle malevasuve ilmet.

*

Tööga oli seekord tõesti hästi. Igal juhul on heameel, et esimesena täitis sotsialistliku kohustuse Tartu regioon — seda juba kaks nädalat enne malevasuve ametlikku lõppu. Erilisi pretensioone polnud ühelegi Tartu regiooni rühmale. Sotsialistlikus võistluses on seni eriti silma paistnud Siimu rühm (komandör on EPA komsomolisekretär Siim Sillamaa), kes oma süsteemis pikalt juhib. Üldse on ülikooli poolt kureeritavad regioonid — Lõuna-Eesti, Sakala ja Tartu — ennast heast küljest näidanud.

Nagu igal pool, on ka vajakajäämisi. Plaani täitmisega oli sellel aastal raskusi Kesk-Eesti regioonil. Aga et malevlased tööd oskavad teha, seda näidati EÜE kokkutuleku töövõistlusel. Regioonide meeskonnad panid betooni nii, et lausa lust vaadata. Tehti kiiresti ja hästi. Ometi leiti paremategi hulgast parimad — võitis Kesk-Eesti võistkond. Neil muidugi ka võistluskogemused varnast võtta, sest nädalapäevad varem oli neil toimunud regioonisisene töövõistlus.

*

Ainuüksi tööst ei sünni malevamulje. Kokkutulekud näitasid malevlase palge. Kui Tartu regiooni kokkutulekul Trepimäel jäi malevlasest '82 mõnevõrra imelik mulje, siis EÜE kokkutulek Intsikurmus parandas muljet. Ilmselt EÜE edeneb ja uus põlvkond suudab «vanu» juba väärikalt asendada.

*

EÜE suvi on mitmepalgeline. Seda ühte lukku ei suru ja sellest räägitakse veel kaua. Seepärast piirdungi seekord vaid kahe tahuga.

ROBERT VAKS

EÜE-82 pildis

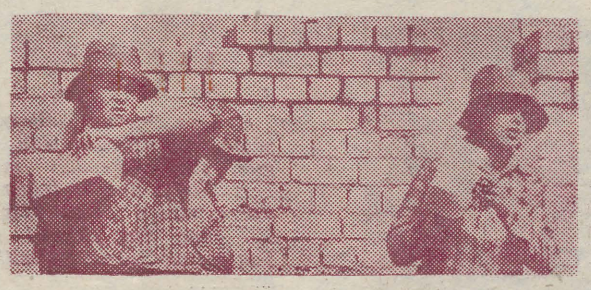

Selle suve kroonikat

(Algus 2. lk.)

● 11. augustil, poliitpäeval, kohtusid tartlased peale vabariigi ja kodulinna juhtivate töötajate ka TRÜ teadlastega. Näiteks esines teadusprorektor prof. Ants Kallikorm metsainstituudis, majandusteaduskonna dekaan Valner Krinal kaubandusvalitsuses jne. Kõneaineks olid nii ülikooli ajalugu kui tänapäev, kesksel kohal mõistagi juubelitööd.

● 15. augustil sai 60-aastaseks teadusliku kommunismi kateedri juhataja ajaloodoktor professor IVAN VOLKOV.

● Alates 12. augustist toimusid pidevalt nõupidamised juubeliürituste asjus.

● 23. augustil võis keemiahoones näha kaht «Tallinnfilmi» värsket teost: 4-osalist dokumentaalfilmi «Üks aasta 350-st» (režissöör Leo Ilves, stsenarist Marju Lauristin) ja haridusministeeriumi tellimisel valminud õppefilmi «Tartu ülikooli teadus XIX sajandil» (režissöör Reet Kasesalu, stsenarist Hillar Palamets).

● 24. augustil täpsustati kesk-staabi laiendatud koosolekul veel kord ürituste kava, külaliste vastuvõtmist ning anti teavet lähiüritustest. Ilmus infobülletään nr. 5 (kroonika, ehitus ja remont — A. Otstavel, juubelitööd — R. Pullerits, suvemalev — U. Talumäe, miitingud ja rongkäik — L. Karu, R. Aavisto).

● 26. augustil pandi punkt Vana-Jaani kalmistu korrastustöödele. Selle võttis vastu linnakomisjon.

● 27. augustil avati Linnamuuseumis ülikooli juubelile pühendatud näitus «Taaselustunud rahvakunst». Rahvakunstimeistrite koondis «Uku» ja linnamuuseum seadsid üles väljapaneku meie rahvakunstiesemetest, mille hulgas on ka juubelisuveniire.

● 28. ja 29. augustil toimus juubelile pühendatud TRÜ kaubanduserialade lõpetanute seminar-kokkutulek.

LÄHISÜNDMUSED!

○ 1. septembril kl. 10 toimub aulas esmakursuslaste aktus.

Samal päeval kl. 16.30 avatakse Toomel TRÜ ajaloo muuseumi ekspositsioon «Tartu ülikool 1632—1982».

○ 3. septembril avatakse KKT õppehoone.

○ 4. septembril, s. o. laupäeval läheme kõik laupäevakule!

○ 6. septembril toimub valitsuskomisjoni istung.

○ 7. septembril saabub ülikooli Vilniuse ülikooli delegatsioon. Toimub nende juubelikingituse, puuskulptuuri avamine botaanikaaias.

○ 8. septembril avatakse pidulikult auditooriumikorpus.

○ 9. septembril toimuvad TRÜ päevad Tallinnas.

○ 10. septembril võtab rektor vastu Tartu linna ja rajooni juhtivaid töötajaid.

○ 11. ja 12. septembril läheme taas laupäevakule!!!

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 60. sünnipäevaga pälvisid ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja saksa filoloogia kateedri juhataja dotsent JUHAN TULDAVA, teadusliku kommunismi kateedri juhataja professor IVAN VOLKOV, geoloogiakateedri vanemteadur ERNA LÖOKE, rahanduse ja krediidi kateedri dotsent ÜLO KAUER ning inglise filoloogia kateedri vanemõpetaja AMANDA KRIIT. 50. sünnipäeva puhul said aukirja pikaajalise eduka töö eest teadusraamatukogu direktor LAINE PEEP ja stomatoloogiakateedri dotsent MAIE KALNIN, vanemtöödejuhataja jaoskonna maaler JEVGENIA ORLOVA ja laudsepp HANNES PEETSO.

ELSA ODRATSI kauaaegset kohusetundlikku tööd raamatupidamises hindas ministeerium samuti aukirja vääriliseks.

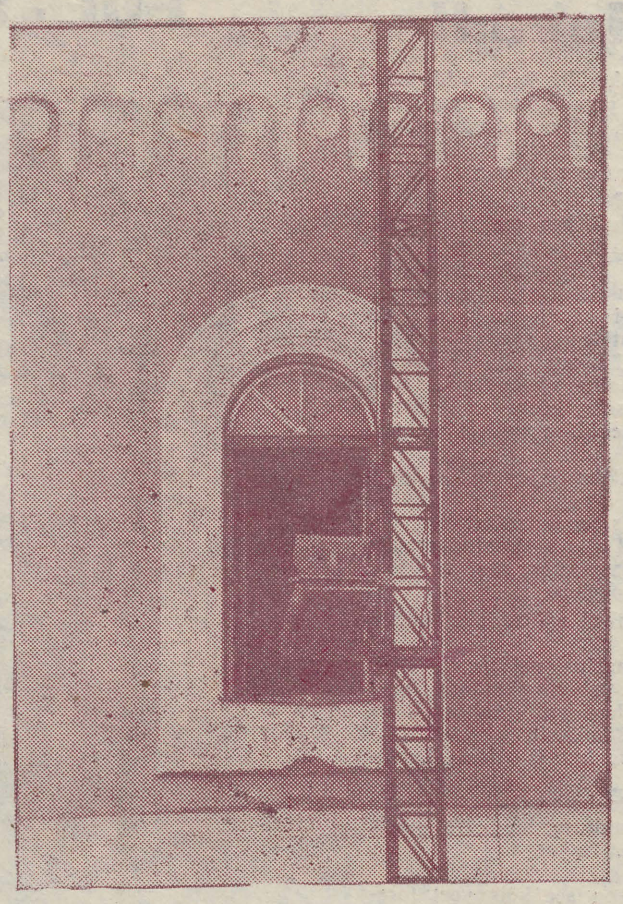

MEELIS LOKI ja KALJO RAUA fotod

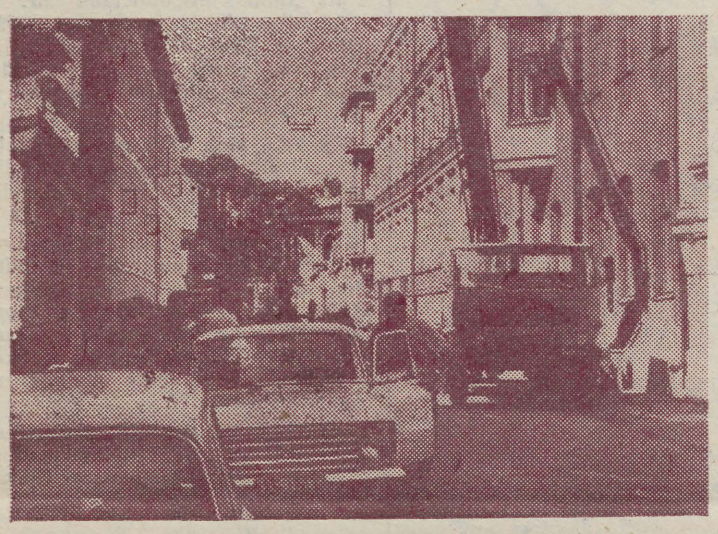

HETK

Kui ma mõtlen ülikooli juubeli pääle, mis on suur pidu meile kõigile, siis kõigepäält mõtlen ma Tartu linna ilusaks tegemise pääle. Korrastamine on ju kõige suurem töö enne (ja pärast) iga pidu. Tahtmatult tulevad imelikud võrdlused...

Linn oleks nagu suur köök, kus pidusööke valmistatakse. Kesklinna tänavad saavad lõpuks ometi uue katte — asfalteerimine on nagu leivale või määrimine. Majade krohvimine ja värvimine sarnaneb võileibade kaunistamisega. Kõrgemad hooned mõtlen tortideks ja kui neid kaugelt vaatan, tekib kohe magusa isu.

Enne pidu

Olen kahelnud — kas jõuame selle «pidulaua» ikka õigeks ajaks katta. Kahtlused lõppesid nõnda, et värvisin maja, milles üüril elan, ilusaks salatiroheliseks, uksed-aknad kaalikakollaseks. Minu eluase on nüüd «söödav».

See töö, mis Tartus viimati tehtud, ei jää nähtamatuks. Kui magusaimad delikatessid ka valmis saavad, võime kõike seda kaunist ise silmadega süüa ja külalistelegi pakkuda.

Head isu 14 päeva pärast!

TAAVET TUNAMO

Juubelikingitus sportlastelt

EESTI NSV XI SUVESPARTAKIAAD

Eesti NSV XI suvespartakiaad, mis on kokkuvõtteks saavutusspordist linnades, rajoonides ja neljas suuremas kõrgkoolis, on lõppenud. Kolm kuud kestnud võistlused 28 spordialal tõid palju rõõmustavat Tartu Riiklikule Ülikoolile. Saavutatud teine koht on sportlaspere kingitus ülikooli 350. aastapäevaks. Spartakiaadi lõplik paremusjärjestus sai järgmiseks (sulgudes koht eelmisel spartakiaadil):

1.	(1.)	Tallinna I	4549,55
2.	(5.)	TRÜ	2907,69
3.	(2.)	Tartu linn	1975,86
4.	(4.)	Pärnu linn	1725,34
5.	(3.)	Tallinna II	1526,0
6.	(6.)	TPedI	1212,46
7.	(7.)	Harju rajoon	1201,0
8.	(10.)	Tartu rajoon	929
9.	(8.)	Kohtla-Järve linn	915,5
10.	(12.)	Narva linn	799,66
11.	(—)	Tallinna III	793
12.	(9.)	TPI	771
13.	(11.)	EPA	554

Nagu tabelist näeme, on ülikooli teine koht vägagi kindel. Ligi tuhande punktiga edestati kolmandaks tulnud Tartu linna. Ülikool on teinud ka pikima sammu edasi võrreldes eelmise spartakiaadiga (5. kohalt teiseks). Saavutuse suurust tõstab veelgi fakt, et teised meie vabariigi kõrgkoolid ei suutnud kolme peale koguda niipalju punkte, kui oli ülikoolil.

Ülikooli õppursportlased võitsid XI suvespartakiaadil 35 kuld-, 35 hõbe- ja 32 pronksmedalit — see on rohkem kui kunagi varem. **Spartakiaadi võitjateks tulid laskur Svea Miller, vehklejad Vjatšeslav Nikolajev, Viktor Zuikov ja Vassili Koroljov, maletaja Jaan Ehlvest, kergejõustiklased Jelena Kovaltšuk, Ann Tõnisson, Liina Kirotar, Taimi Loov (kolmekordne võitja), Urmas Käen, Kalev Oja, Aivo Noormets, Mihhail Urjadnikov (kahekordne võitja), Aivar Ojastu (kahekordne võitja), Siiri Schmidt, Katrin Rehemaa, Svetlana Tolstõkina ja Ain Evard, ujujad Marina Trofimova, Maiu Herzmann ja Oleg Labzin (kõik kahekordsed võitjad), sõudjad Urmas Hein ja Andres Redi (kahekordsed võitjad) ning Marju Saks, Maire Roots ja Tõnu Vihmaru, aerutajad Juhan Kukk (kolmekordne võitja), Sven Variko, Hannes Torn, Urmas Praakli, Kaimar Kunnus, Agnes Purlau (kõik kahekordsed võitjad) ja Anneli Lumiste.**

Meie ülikool oli võistkondlikult esimene kergejõustikus, aerutamises ja males. Teiseks tulid sõudjad, naiskorvpallurid ja meesväravpallurid, kolmandaks vehklejad, naisväravpallurid ja orienteerujad. Edukaks tuleb lugeda ka ujujate neljandat kohta.

Tagasihoidlikult esinesid maadlejad ja võrkpallurid. Täiesti ebaõnnestus meeskorvpallurite esinemine.

Täpsem analüüs seisab veel ees. Parimate sportlaste kohtumine rektoriga toimub ilmselt oktoobris.

Spordiklubi juhataja
IVAR VALGE

Uued kateedrid

1. septembrist alustab majandusteaduskonnas tööd uus kateeder — kaubandusökonoomika kateeder. Pöördusime paari küsimusega kateedri juhataja dotsent PEETER VIIRESE poole.

● Mis tingis uue kateedri loomise?

Õieti on tegemist taasavamisega. Kohe pärast majandusteaduskonna Tallinnast Tartusse ületoomist 1954. aastal moodustati siin kaubandusökonoomika kateeder. Seda juhatas pikka aega prof. K.-F. Sauks. Teaduskonna kasvades tuli kateedrid reorganiseerida ja kaubandusökonomistid jäid rahvamajandusharude ökonoomika kateedrisse. Kõrvuti kaubandusökonoomikaga tuli õpetada ka tööstus-, põllumajandus- ja transpordiökonoomiat, rahvamajanduse juhtimist, majanduse ajalugu, majanduslike õpetuste ajalugu jm.

Üliõpilaste arv aga suurenes pidevalt. Kui varem võeti kaubandusökonomiste vastu üle aasta, siis nüüd juba hulk aega igal sügisel. Kiiresti on kasvanud mittestatsionaarsete üliõpilaste hulk: neid on juba üle 300. Neljandat aastat võtame vastu ka 25 vene õppekeelega kaugõppeüliõpilast.

Suure hulga üliõpilaste suunamine ja paljudel erialadel õppe- ning teadustöö korraldamine käiski ühel kateedril üle jõu.

● Milline on uue kateedri koosseis?

Meil on 1 professor-konsultant, 3 dotsenti, 2 kandidaadikraadiga ja 1 kraadita vanemõpetaja. Kateedri juurde kuulub ka kaubanduslaboratoorium, mida finantseerivad ENSV Kaubandusministeerium ja ETKVL-i juhatus.

● Kas muutub ka teadusliku töö suund?

Vaevalt küll. Juba aastaid tegeleme kaubandustegevuse analüüsiga ning seda ka jätkame. Rohkem tahame teadustöösse kaasa tõmmata üliõpilasi ning veelgi tihendada sidemeid praktikaga.

Füüsika-keemiateaduskonnas on uueks kateedriks geofüüsika kateeder.

Lugupeetud esimese kursuse üliõpilased!

Lugejaks vormistatakse raamatukogu esimesel korrusel registratuuris. Võta kaasa üliõpilaspilet ja foto (3×4 cm).

Õpikuid laenutatakse samuti esimesel korrusel. Täpsemat asukohta osutavad viidad. Esmakursuslastele oleme püüdnud teha põhiõpikute komplektid, mida saab soovisedelit esitamata. Hilisemad tellimused tuleb vormistada juba nõuetekohaselt. Kui edaspidi kirjanduse leidmisel raskusi tekib, siis abistab kataloogide ruumis töötav konsultant.

Veel vastuvõtust

Suvi läbi on ülikoolis tegutsenud vastuvõtukomisjon. Pingelist tööd on tehtud 20. juunist alates. Nüüd, kui eksamid läbi saanud, tõmmatakse ka vastuvõtukomisjonis otsi kokku. Et ka meie lehe lugeja tänavuse aasta vastuvõtust mingi ülevaate saaks, palusin lühikese intervjuu **vastutavalt sekretärilt JÜRI AFANASJEVILT.**

Nimetage, palun, kordamise mõttes veel kord need teaduskonnad ja osakonnad, kuhu tahtjaid oli kõige rohkem.

Eelistatavamad olid arsti-, filoloogia-, majandus- ja õigusteaduskond. Nagu ikka. Muidugi, teaduskonna piires arvud kõiguvad. Näiteks oli arstiteaduskonna vene õppekeelega raviosakonda konkurents väga kõva — 25 kohale 105 avaldust. Sealjuures oli 50 kandidaati lõpetanud keskkooli medali või kiitusega. Sealsamas aga farmaatsiaosakonda oli tahtjaid vähem. Suurema konkursiga olid veel geograafiaosakond (21 kohale 67 soovijat) ja õigusteaduskond (43 kohale 138).

Räägime ka teaduskondadest, kuhu avaldusi vähem tuli.

Vähem tuli avaldusi, nagu tavaliselt, matemaatika ja füüsika-keemiateaduskonda ning sellel aastal ka kehakultuuriteaduskonda. Kõige kehvem seis on matemaatikas, kus 60 kohale tuli ainult 31 avaldust. Järelkonkurss oli peale matemaatika veel füüsika-keemiateaduskonnas. Oluliselt on vähenenud konkurss ka psühholoogia osakonda.

Palju üldse sellel aastal päevasesse osakonda üliõpilasi vastu võetakse?

Vastuvõtuplaan näeb ette 1140 tudengit (s. o. 10 vähem, kui möödunud aastal). Ülikooli tahtjate arv väheneb samuti. Kui möödunud aastal esitati 1955 avaldust, siis sellel aastal 1914.

Soodustatud tingimustel vastuvõtt sellel aastal?

Üliõpilaskandidaate, kellel õppeedukus üle 4,5, tuli sisseastumiseksamitele 963 (50.3%!). Muidugi igal pool soodustatud tingimustel vastuvõttu ei olnud Nimetan need teaduskonnad ja osakonnad veel kord: bioloogia-geograafiateaduskond, õigusteaduskond, arstiteaduskonna vene õppekeelega raviosakond, majandusteaduskonna kaubandusökonoomia ja kaubatundmise osakonnad. Kandideerijate hulgas oli 166 medali või kiitusega lõpetanut.

Ja lõpuks, kuidas läks vastuvõtukomisjoni töö?

Töö on meil väga pingeline ja nõuab eelkõige täpsust. Eriti võib kiita arsti-, majandus-, õigus- ja matemaatikateaduskonna ning füüsikaosakonna tehnilisi sekretäre. On näiteid ka teise poole pealt. Iga kord ei tulnud oma ülesannetega toime filoloogia-, bioloogia-geograafia- ja kehakultuuriteaduskonna töötajad. Üldiselt aga laabus töö normaalselt.

Küsitles RAIVO LOTT

TÄHELEPANU, TEADUSKONDADE KOMSOMOLISEKRETÄRID!

Koguneme komsomolikomiteesse, 2. septembril kell 18.

KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED!

Esimene koosolek toimub 7. septembril kell 18.15 komitees.

NB

Järgmine «TRÜ» ilmub teisipäeval, 14. septembril!

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2558. MB-05551.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrollekseemplar
Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (1308) Reedel, 10. septembril 1982 XXXIV aastakäik

KÕIGILE TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASTELE ÕPPEJÕUDUDELE JA TEENISTUJATELE!

Mõne päeva pärast jõuab kätte suursündmus, milleks me oleme pingsalt valmistunud tükk aega. Täname kõiki, kes ei säästnud oma jõudu ja aega kaasa lüüa ehitustel, korrastustöödel, peoürituste ettevalmistamisel. Paljuski on tehtul jääv väärtus, mille täit tähendust saame hinnata vahest alles pärast peoärevuse möödumist.

Meie kodumaa paljudest ülikoolilinnadest, pealinnast Moskvast, sotsialismimaade, Soome ja Rootsi ülikoolidest, kõikjalt koduvabariigist, saabub ligi 400 külalist tervitama auväärset *alma mater*'it tema juubelipäevil. Neid võtab vastu noorenenud, tundmatuseni kauniks muutunud Emajõelinn, piduehtes ülikool. Neid võtame vastu meie kõik — rektorist esimese kursuse üliõpilaseni. Neil päevadel, mil peomeeleolu jõuab kulminatsiooni, sõltub igast ülikoolipere liikmest igal hetkel pidustuste täielik kordaminek. Meie külalislahkus, vastutustunne *alma mater*'i kuulsate traditsioonide ja hea nime ees, arusaamine olukorra ebatavalisusest, milles me need päevad veedame, olgu tagatiseks, et nii meile kui meie külalistele kujunevad Tartu ülikooli juubelipidustused meeldivaks elamuseks. Tehkem kõik omapoolne selleks, et nendel päevadel kõik laabuks väärilselt kogu ülikoolipere ootustele ja pingutustele. Olgem külalislahked peremehed, vastutustundlikud ja distsiplineeritud peolised, tagasihoidlikud nimepäevalised.

Õnnitleme ülikooliperet saabuva juubeli puhul!

Juubeliürituste keskstaap

Nagu tavaliselt oli 1. septembril ülikooli aulas esmakursuslaste avaaktus. Ebatavaline oli aga, et seekordne aktus toimus TRÜ juubeliaastal ja juubelikuu künnisel.

MIITING JA RONGKÄIK

Üritus toimub 17. septembril.

Kell 17—17.30. Teaduskondade esindused (igast teaduskonnast 20 üliõpilast) ja orkestrid kogunevad RAT «Vanemuise» esisele parkimisplatsile, kust sõidetakse bussidega Raadile.

Kell 17.30—18. Teaduskondade esindused ja külalisdelegatsioonid asetuvad poolkaares ümber Raadi memoriaalkompleksi (teaduskonnad tähestikulises järjekorras).

Kell 18 avatakse miiting. Lisaks sõnavõttudele esineb kammerkoor, pannakse pärgi ja lilli mälestussamba jalamile.

Kell 18.20—18.30 süüdatakse tõrvikud (igas esinduskolonnis on 6 tõrvikukandjat).

Kell 18.30 alustatakse liikumist marsruudil Raadi memoriaal — Leningradi mnt. — Oktoobri pst. — Pirogovi tn. — ülikooli peahoone. Leningradi mnt. ühiselamute juures formeerub peakolonn kõigepealt, Vene tänava kohal liitub esinduskolonniga arstiteaduskonna põhikolonn. Mäe tänavalt liituvad rongkäiguga bioloogia-geograafiateaduskonna ja majandusteaduskonna põhikolonnid, Roosi tänavalt füüsika-keemiateaduskond ja kehakultuuriteaduskond. Ajaloo-, filoloogia-, matemaatika- ja õigusteaduskonna kolonnid on rivistatud Leningradi mnt. vasakpoolsele sõidurajale (Raadi poolt vaadates) ja liituvad rongkäiguga Kivi tänava kohal. Viimasena, enne Võidu silda ühinevad rongkäiguga kolme ülikooli st välja kasvanud EPA teaduskonna kolonnid (veterinaaria, agronoomia, metsandus), kes on üles rivistatud Kalda tänavale.

Ülikooli peahoone ees tervitavad teaduskonnad sammaste ette kogunenud juubelikülalisi ja TRÜ kollektiivi nimekaid liikmeid. Süüdatakse tõrvikud.

Tseremoonia lõppedes liigub rongkäik marsruudil Ülikooli tn. — Riia mnt. — Oktoobri pst. Raekoja platsile, kus toimub miiting. Teaduskonnad saadavad oma esindajad lilli viima kangelaskalmudele ja ausammaste juurde, kus juba eelnevalt on auvalve.

Miitingu lõppedes algab ilutulestik.

NB!

Reedel, 10. septembril k. 15 avatakse kunstimuuseumis, k. 16 kunstnike majas näitus «Tartu ülikool kunstis».

Kaupluses «Rae» on müügil ülikooli juubelimedal ja suveniirrätikud.

Juubeliürituste kava

Teisipäeval, 14. septembril

Külaliste saabumine, tutvumine ülikooliga.

k. 15 — TRÜ klubi pidulik avamine.

Kolmapäeval, 15. septembril

k. 15 — D. I. Uljanovi kortermuuseumi (Burdenko t. 61) avamine.

k. 18 — ülikooli õppejõudude ja kasvandike, revolutsioonilisest liikumisest osavõtnute mälestusmärgi avamine Kingissepa tänaval (kaupluse «Toome» vastas).

k. 19 — ülikooli vilistlaste ja õppejõudude mälestuse austamine Raadi kalmistul.

k. 20 — I filmiprogramm Vanemuise 46 suures auditooriumis. Filme ja filmilõike ülikooli ja Tartu minevikust kommenteerib Veste Paas;

— TRÜ klubi avaõhtu, disko kohvikusaalis.

k. 22 — öömuusika kontsert aulas. Esineb ansambel «Hortus Musicus».

Neljapäeval, 16. septembril

k. 8 — Pidulikud äratusmängud puhkpilliorkestrilt ühiselamute, hotellide ja külalistemaja juures.

k. 10 — valitsusdelegatsiooni vastuvõtt, ülikooli (eeskätt uusehituste) tutvustamine.

k. 12.30 — Tartu poistekoori kontsert Toomemäel (Inglisillal).

k. 14 — miiting V. I. Lenini mälestussamba juures.

k. 15 — pidulik koosolek RAT «Vanemuise» kontserdisaalis,

k. 17 — I filmiprogrammi kordus Vanemuise t. 46.

k. 20 — kontsertaktus üliõpilastele; esinevad ülikooli taidluskollektiivid ja Eesti Raadio sümfooniaorkester,

k. 21 — vastuvõtud külalistele teaduskondades,

— puhkeõhtu esmakursuslastele ansambliga «Ruja» ülikooli klubis.

k. 22 — üliõpilaste pidupäevakontsert jätkub «Vanemuise» kontserdisaalis.

Reedel, 17. septembril

k. 8 — pidulikud äratusmängud puhkpilliorkestritelt.

k. 9.30 — TRÜ komsomoliorganisatsiooni pidulik koosolek.

k. 10 — külaliste tutvumine teaduskondadega, teaduskondlike mälestusmärkide avamine (vt. lähemalt teaduskondlike juubeliürituste kavast).

k. 12 — spordishow Emajõel: teaduskondade kummipaadiralli.

k. 14 — teaduslik konverents, plenaaristung aulas, esinevad V. Jeljutin, A. Koop, K. Rebane, N. Bassov.

— II filmiprogrammi I osa kinos «Varia».

k. 16 — üliõpilasmütside pidulik kätteandmine esmakursuslastele (vt. lähemalt teaduskondlike ürituste kavast).

k. 18 — miiting Raadi memoriaali juures, tõrvikutega rongkäik, välkmiiting Raekoja platsil (selle ürituse lähem tutvustus on toodud eraldi allpool).

k. 21.45 — vabaõhuetendus «Vivat Academia» TRÜ peahoone ees,

— puhkeõhtu üliõpilastele uues kergejõustikuhallis,

— õhtu TRÜ kollektiivile «Vanemuises».

Laupäeval, 18. septembril

k. 10 — külaliste lahkumine.

k. 12 — kontsert Raekoja platsil.

k. 14 — II filmiprogrammi II osa kinos «Varia».

k. 15 — pressikonverents TRÜ teadusliku raamatukogu konverentsisaalis,

— puhkpillikontsert Raekoja platsil.

k. 18 — II filmiprogrammi I ja II osa Vanemuise 46 suures auditooriumis.

k. 21 — vabaõhuetendus «Vivat Academia» peahoone ees,

— piduõhtu TRÜ klubis.

k. 22 — kontsertball «Vanemuises».

Pühapäeval, 19. septembril

k. 12 — spordipidu TRÜ staadionil.

k. 12 ja 15 — nukuteatri etendus «Hiir, hiir, hiir» Raekoja platsil.

k. 21 — kontsertball üliõpilastele «Vanemuises»,

— piduõhtu TRÜ klubis.

Juubeliüritused teaduskondades

Arstiteaduskond:

16. sept. k. 10 — N. Pirogovi bareljeefi avamine Vana Anatoomikumi juures.

k. 20.30 — külaliste vastuvõtt Tartu Kliinilises Haiglas.

17. sept. k. 11 — A. Schmidti mälestussamba avamine Uue Anatoomikumi juures.

k. 12.30 — L. Puusepa mälestussamba avamine Närvikliiniku juures.

k. 14 esmakursuslaste inauguratsioon noortemajas «Sõprus».

Ajalooteaduskond:

10. sept. k. 14 — teaduskonna juubeliaktus aulas.

16. sept. k. 10 — kohtumine teaduskonna nimekamate kasvandikega (J. Kahk, K. Siilivask) Tähe auditooriumide korpuses ruum D-208.

k. 20 — külaliste vastuvõtt Toomel ajaloo kateedrite ruumes ja Tiigi 78 kodunduse kabinetis (pedagoogika ja psühholoogia).

17. sept. k. 9 — esmakursuslaste inauguratsioon Toomel TRÜ ajaloo muuseumis.

k. 15 — kohtumine pedagoogikateadlastega (akad. A. Pint, H. Liimets) Tähe audit. korpus D-208.

Bioloogia-geograafiateaduskond:

16. sept. k. 20.30 külaliste vastuvõtt restoranis «Tarvas».

17. sept. k. 10 kohtumine nimekate vilistlaste ja külalistega K. E. v. Baeri majas;

k. 12 — K. E. v. Baeri bareljeefi avamine Vanemuise t. 46;

k. 12.30 — esmakursuslaste inauguratsioon Vanemuise t. 46.

Filoloogiateaduskond:

16. sept. k. 20 — külaliste vastuvõtt «Sophokleses»;

17. sept. k. 11 — J. Enzelinsi ja K. Baronsi mälestustahvlite avamine peahoone aud. 138;

k. 16 — esmakursuslaste inauguratsioon Toomel Faehlmanni ausamba juures (vihma korral osakonniti).

Füüsika-keemiateaduskond:

16. sept. k. 20.30 — külaliste vastuvõtt Leningradi mnt. 27 kohvikus;

17. sept. k. 10—13 E. Lenzi, M. Jacobi, L. Kämtzi bareljeefide avamine füüsikahoones; P. Kogermani, L. Pissarževski bareljeefide avamine keemiahoones;

k. 17 — esmakursuslaste inauguratsioon TRÜ füüsikahoone esisel platsil ja vestibüülis.

Kehakultuuriteaduskond:

15. sept. k. 12 — teaduskonna aktus uues spordihoones;

16. sept. k. 20 — teaduskonna külaliste vastuvõtt (Gagarini 1);

k. 10—14 — kursustevahelised võistlused uues spordihoones;

17. sept. k. 10—14 — kursustevahelised võistlused uues spordihoones;

k. 16 — esmakursuslaste inauguratsioon uues spordihoones.

Majandusteaduskond:

16. sept. k. 20.30 — teaduskonna külaliste vastuvõtt Nooruse t. 9 aulas;

17. sept. k. 16 — esmakursuslaste inauguratsioon Nooruse t. 9 aulas.

Matemaatikateaduskond:

16. sept. k. 20.30 — teaduskonna külaliste vastuvõtt EPA klubis;

17. sept. k. 10 — teaduskonna aktus, esmakursuslaste inauguratsioon Vanemuise t. 46 suures auditooriumis.

Õigusteaduskond

16. sept. k. 20.30 — teaduskonna külaliste vastuvõtt Tartu Autode Katseremonditehase saalis;

17. sept. k. 11 — A. Hansen-Tammsaare bareljeefi avamine peahoones;

k. 16 — esmakursuslaste inauguratsioon keemiahoone ringauditooriumis.

Tunnustus töö eest

Ülikoolipere on tänavu juubelitöödel teinud umbkaudu 25 000 tööpäeva — suvemalev 12 tuhat tööpäeva, üliõpilased väljaspool suvemalevat 6—7 tuhat, õppejõud ja teenistujad 6—7 tuhat.

Osavõtu eest juubelitöödest jagatakse välja järgmised kutsed ja pääsmed:

Õppejõud ja teenistujad. 50 kutset pidulikule koosolekule «Vanemuise» kontserdisaalis 16. septembril k. 15; 100 kutset kontsertballile 18. septembril k. 22 (sissepääsuga kahele); 60 kutset kontsertaktusele «Vanemuises» 16. septembril k. 20; 125 pääset puhkeõhtule spordihoones 17. septembril k. 21.45; 20 pääset kontserdile aulas 15. septembril k. 22; 20 pääset I filmiprogrammile ja 20 pääset II filmiprogrammile.

50 kõige tublimat, kes saavad kutsed pidulikule koosolekule, saavad ka kontsertballi kutsed (ja seega jääb neid veel jagada vaid 50). Nendeks on: **Kiira Talja**, vanemtöödejuh. jaosk. vanemins.; **Ülo Laul**, remondiosak. vanemins.; **Viktor Sieben**, filosoofiakat. vanemõp.; **Kalev Ulp**, anatoomia ja hist. kat. vanemõp.; **Lembit Mehilane**, psühhiaatria kat. dots.; **Riste Ridala**, sisehaiguste prop. kat. assist.; **Jaak Maaroos**, spordimed. ja ravikehakult. kat. dots. **Lea Praks**, hospitaalsisehaig. ja tuberkul. kat. dots.; **Erich Kukk**, taimesüst. ja geobot. kat. dots.; **Ain Heinaru**, geneet. ja tsütol. kat. vanemteadur; **Tõnu Seilenthal**, eesti keele kat. dots.; **Reet Vääri**, eesti kirjanduse ja rahvaluule kat. vanemõp.; **Mati Fischer**, üldfüüsika kat. dots.; **Enn Voolaid**, üldfüüsika kat. dots.; **Ants Tiirik**, üldfüüsika kat. assist.; **Hugo Jentson**, anorg. keemia kat. ins.; **Toomas Tenno**, anorg. keemia kat. dots.; **Heldur Keis**, anorg. keemia kat. dots.; **Silvi Peil**, org. keemia kat. vanemlab.; **Kalle Karelson**, spordiklubi treener; **Osvald Allikas**, suusaspordi kat. vanemõp.; **Evald Mäepalu**, spordifüs. kat. dots.; **Meelis Tõnisson**, linna staadioni vanemins.; **Kulno Türk**, kaubatundm. ja kaub. org. kat. ins.; **Ivar Saarniit**, arvutusmat. kat. dots.; **Mati Heinloo**, teoreet. meh. kat. dots.; **Elmar Talviste**, elektrotum. ja pooljuhtide lab. vanemtead.; **Ülo Kaasik**, õppetehnika osak. vahetuse ülem.; **Viktor Tsapp**, õppetöökoja meister; **Aleksander Adojaan**, ÜMPI nooremt.; **Väino Järve**, ÜMPI ins.; **Ants Nurk**, ÜMPI nooremtead.; **Aari Talve**, ÜMPI vanemins.; **Juha Ehrlich**, elektrokeemia lab. vanemt.; **Malle Moldau**, elektrokeemia lab. vanemins.; **Toomas Silk**, elektrokeemia lab. vanemtead.; **Viljar Pihl**, keemilise kineetika ja katal. lab. vanemins.; **Vaike Timotheus**, keemilise kin. ja katal. lab. nooremt.; **Mihhail Belov**, aeroionisats. ja elektroaerosool. lab. nooremt.; **Rein Sütt**, biofüüsika ja elektrofüs. lab. ins.; **Rein Tomberg**, arvutuskeskuse vanemins.; **Maret Vanamb**, tead. raamatukogu sektorijuh.; **Ennu Kasearu**, TO konstr. büroo juhtiv konstr.; **Mart Koka**, TO konstr. büroo projekti peakonstr.; **Valve Kivi**, botaanikaaia ins.; **Anneli Kask**, arstit. III k. raviosak. kursusevanem; **Raivo Maalinn**, füüsikaosak. II k. üliõp.; **Jüri Laanekask**, kirj.- ja trükios. seadistaja-brigadir; **Robert Tasso**, pensionär, Raadi kalmistu töödejuhataja; **Talis Klimberg**, Metsainstituudi osakonnajuh., Toomemäe peaettevõtja.

Juubelitööde staap avaldab tänu ehitusstaabist **Ü. Saagile, Ü. Langelile, P. Miidlale**, kehakultuuriteaduskonnast **J. Lokole** ja **E. Uigale**, kes juubeliüritustele pääsevad rektoraadi nimekirjade alusel.

Esmaspäevaks, 13. septembriks määratakse vastavalt tööpäevade arvule personaalselt ka need, kes saavad kutse või pääsme teistele üritustele. Nimekirjad saadetakse allasutustele, üldnimekiri on keemiahoone III korruse teadetetahvlil. Kutsed või pääsmed saab kätte juubelitööde staabist keemiahoone 441 alates teisipäevast, 14. septembrist.

Juubelitööde staabil on võimalus parimaid ka premeerida, preemiasaajate nimed tehakse teatavaks pärast juubelit. Osa kutseid ja pääsmeid jagatakse õppejõududele rektoraadi nimekirja alusel.

Üliõpilased. Vastavalt juubelitöödest osavõtule jagatakse välja 200 kutset kontsertaktusele 16. septembril k. 20; 450 kutset kontsertballile 19. septembril k. 21; 1125 pääset puhkeõhtule spordihoones 17. septembril k. 21.45; 100 pääset kontserdile aulas 15. septembril k. 22; 180 pääset I ja 180 pääset II filmiprogrammile.

Dekanaatides antakse esmaspäeva, 13. septembri hommikul kursuse esindajale teada, mitu kutset (pääset) millisele üritusele antud kursus juubelitöödest osavõtu eest saab. Antakse ka nimekiri, kelle vahel pääsmed jagada või loosida tuleb — s. t. esindaja saab kursuse nimekirja, kust on maha tõmmatud nende nimed, kes tööst on kõrvale jäänud või kes töö kvaliteedi eest on saanud «kolme». Ära on märgitud ka need, kes töö hulga ja kvaliteedi eest on saanud kiituskaardi: kõik need saavad puhkeõhtu pääsme ja võtavad lisaks sellele osa teiste pääsmete loosimisest. Kõrvalejäämine laupäevakust 11. septembril kustutab aga kõik varasemad teened pääsmete saamiseks.

Pääsmete jagamine peab olema avalik, kogu kursusele tuleks kindlasti tutvustada juubelitööde staabi andmeid iga tudengi töölkäimise ja töö kvaliteedi kohta.

Mitmed kursused ei ole üldse juubelitöödel käinud ja ei saa ka staabi poolt ühtegi pääset (võimalik, et mitmed nendest ei ole talonge ära toonud — süüdistagu siis iseennast). Sel juhul tuleb nei. piirduda komsomolikomitee poolt jagatavate kutsete ja pääsmetega. Kutsed ja pääsmed on tehtud täpselt pooleks, poole jagab juubelitööde staap, teise poole komsomolikomitee (kes annab need üle teaduskondade sekretäridele — vt. V. Väli kirjutist käesolevas lehenumbris).

Kutsed ja pääsmed saavad üliõpilased alates teisipäevast kätte komsomolikomiteest. Selleks peab kursuse esindajal kaasas olema juubelitööde staabi poolt antud nimekiri ja raha pääsmete eest.

REIN PULLERITS

Üliõpilasüritused

Teisipäeval, 14. septembril pärastlõunal on klubi avamine.

Kolmapäeval, 15. septembril on veel õppetöö päev. Üliõpilaskond on oodatud ülikooli õppejõudude ja kasvandike — revolutsioonilisest liikumisest osavõtnute mälestusmärgi avamisele kaupluse «Toome» vastas. Seejärel algab Vanemuise t. 46 auditooriumis ülikooli ja Tartu minevikku ja tänapäeva käsitleva filmiprogrammi demonstreerimine. Linastub I programm, mida korratakse järgmise päeva pärastlõunal. II programm, mis on kaheosaline, linastub nädala lõpupoole ja ka seda näidatakse kaks korda. Hilisõhtul saab aulatäis publikut osa ansambli «Hortus Musicus» kontserdist. TRÜ klubis toimub avapidu.

Neljapäeval, 16. septembril äratavad ühiselamute elanikke puhkpilliorkestrid. Hommikupoolikul toimuvad teaduskondlikud üritused. Ennelõunal on kõik oodatud Toomemäe Inglisilla juurde, kus esineb Tartu poistekoor ülikooli juubelile pühendatud kavaga. Seejärel on miiting V. I. Lenini mälestussamba juures Pidulikul koosolekul RAT «Vanemuises» saab osaleda 50-liikmeline TRÜ komsomoliorganisatsiooni esindus. Varsti selle järel toimuvad kontsertaktused, kus on aga valdav üliõpilaspublik. «Vanemuises» toimub kontserdi esimene pidulikum pool, kus esinevad TRÜ taidluskollektiivid ja ERSO. Kontsert jätkub kontserdisaalis, esinevad ansamblid «Rentaablus» ja «Apelsin». Esmakursuslastele on klubis tantsuõhtu ansambliga «Ruja».

Reedel, 17. septembril mängivad ühiselamute juures jällegi puhkpilliorkestrid. Kohe hommikul on TRÜ komsomoliorganisatsiooni pidulik koosolek. Seejärel on aega teaduskonnaüritustel osalemiseks. Keskpäeval on kõik oodatud Emajõe kaldale, kus pontoonsilla juurest antakse start teaduskondade kummipaadivõistkondadele. Finiš on jalakäijate silla juures. Aega jääb ka sõudesportlaste esinemiseks ja muusika kuulamiseks. Pärast võistlust on võimalik kinos «Varia» näha II filmiprogrammi esimest osa.

Reede õhtupoolik on juubeli ühe keskseima ürituse päralt — toimub miiting-demonstratsioon. Kõige värskemad üliõpilased saavad vahetult enne rongkäiku teaduskonniti kätte üliõpilasmütsid. Rongkäik lõpeb Raekoja platsil miitinguga ja ilutulestikuga. Seejärel toimub uue spordihoone kergejõustikuhallis tantsupidu. Järgemööda mängivad ansamblid «Vitamiin», «Apelsin» ja «Ruja». Peahoone ees etendub «Vivat Academia».

Laupäeva, 18. septembri keskpäeval on Raekoja platsil kontsert. Seejärel on samas majas (kinos «Varia») II filmiprogrammi II osa. II programmi tervikuna korratakse sama päeva õhtul Vanemuise t. 46 suures auditooriumis. Linna kultuuriosak. poolt on korraldatud pärastlõunane puhkpilliikontsert Raekoja platsil. Õhtul korratakse peahoone ees vabaõhuetendust «Vivat Academia». TRÜ klubis on puhkeõhtu ja disko.

Pühapäeva, 19. septembri keskpäeval oodatakse kõiki TRÜ staadionile spordipeole. Raekoja platsil etendub nukuteatrilt «Hiir, hiir, hiir». Juubelipäevade viimase üritusena on «Vanemuises» üliõpilaste kontsertball, kus esinevad R. Kudu ja R. Kaasiku kasvandikud ja «Vanemuise» näitlejad. Muusikat teevad «Vitamiin», «Rentaablus», «Hampelmann». TRÜ klubi ootab jälle piduõhtule, kust ei puudu ka disko.

Juubeli aegu on TRÜ üliõpilastel võimalik osaleda kokku ligikaudu 30 üritusel. Lisaks veel need ettevõtmised, mis korraldatakse teaduskondades. Suur hulk üritusi (13) toimub vabas õhus, kus osasaajate arv on praktiliselt piiramatu. Ka uue spordihoone valmimine ja klubis lõppenud kapitaalremont parandab suuresti olukorda. Kuid tuleb meeles pidada, et uue spordihoone kasutamine on katseline ja meie käitumisest sõltub, kas seal ka edaspidi kultuuriüritusi saab korraldada. Ruumide mahutavus on paratamatult piiratud ja tuleb teha valik pääsmete jaotamisel. Arvestades eelkõige üliõpilaste arvu teaduskonnas koostatakse esmaspäevaks kutsete ja pääsmete jaotuskava. Üliõpilastele määratud pääsmed lähevad teaduskondade komsomolibüroode kätte, kelle hooleks jääb teaduskonnasisene jaotus.

VARRI VÄLI

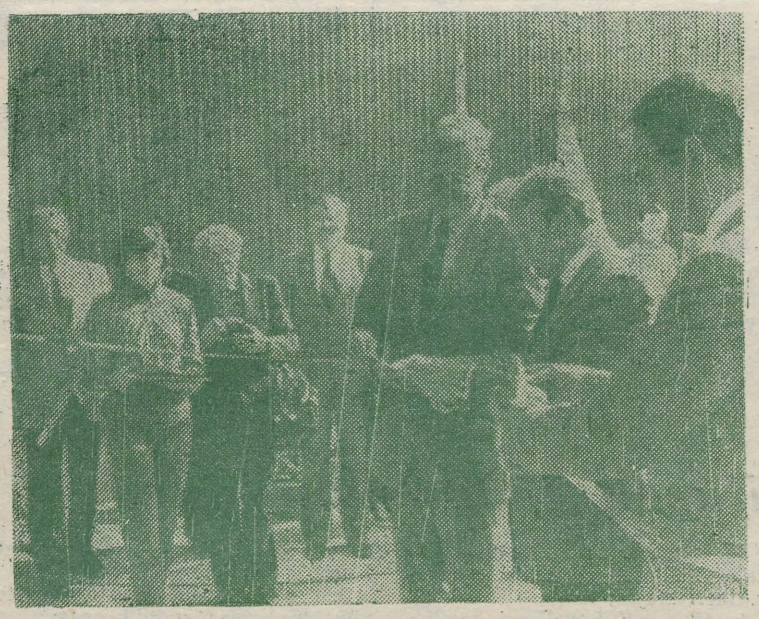

Ülikoolil on nüüd Eestis ainulaadne spordihoone. Möödunud nädalal oli hulk rahvast kogunenud spordihoone juurde, et jälgida selle avamist.

Selle puust naisfiguuri kinkis üli-koolile Vilniuse RÜ. Nüüd seisab see botaanikaaias.

Tuusikud

1982. a. IV kvartaliks on võimalik saada tuusikuid järgmistesse sanatooriumidsese ja puhkekodudesse:

Kislovodsk «S. M. Gorki»	17. 10.— 9. 11.	— hingamisteedeh.	— 36.—	rbl.
Pjatigorsk «Leninski Skalõ»	8. 11.— 1. 12.	— seedeelundid	— 48.—	„
Leedu «Svetlogorsk»	10. 12.— 2. 01. 83.	— südame-verer.	— 33.—	„
Sotši «Mõs vidnõi»	27. 12.—19. 01,	— „	— 34.50	„
Feodossia «Voshod»	22. 10.—14. 11.	— „	— 34.50	„
Kemeri «Daugava»	13. 11.— 6. 12.	— närvisüsteemih.	— 36.—	„
Baldone (Läti)	13. 12.— 2. 01.	— liigesetehaigused	— 54.—	„
Pärnu «Estonia»	10. 10.— 2. 11.	— „	— 34.50	„
„	21. 11.—14. 12.	— „	— 34.50	„
„	30. 11.—23. 12.	— närvisüsteemih.	— 34.50	„
„	5. 12.—28. 12.	— „	— 34.50	„
Pärnu «Rahu»	13. 10.— 5. 11.	— seedeelundid	— 48 —	„
„	10. 10.— 2. 11.	— närvisüsteemih.	— 34.50	„
„	29. 12.—21. 01.	— „	— 34.50	„
„	17. 12.— 9. 01.	— seedeelundid	— 48.—	„
„	9. 11.— 2. 12.	— günekol. haigused	— 48.—	„
Pärnu «Kaevur»	2. 12.—25. 12.	— närvi-liigesteh.	— 36.—	„
Pärnu «Sõprus»	8. 10.—31. 10.	— südame-verer.	— 34.50	„
„	27. 11.—20. 12.	— „	— 34.50	„
„	27. 11.—20. 12.	— „	— 48 —	„
„	25. 12.—17. 01.	— „	— 34.50	„
Anapa (Krimm) ambl.	25. 10.—17. 11.	— südame-närvi-liigeste, hingamisteedeh.	— 35.70	„
Pansionaat Sotši «Adler»	2. 12.—18. 12.	— 2 tuusikut	— 24.—	„
Puhkekodu Krimm A. M. Gorki nim.	26. 10.— 6. 11.	—		
	7. 11.—18. 11.	—		

Soovijail põörduda avaldustega TRÜ a/ü.-komitee poole.

Ametiühingukomitee

Suvemaleva tublimad

Suvemalevas töötas 799 üliõpilast. Kõige tublimad olid matemaatikud, kõige halvemini töötasid tulevased arstid (eriti vene ravi osakonnast). Reedel, 3. septembril olid rektori vastuvõtul 17 kõige tublimat suvemalevlast: **Toomas Tamman** (matem, teist aastat suvemalevas), **Mati Meier** (matem.), **Ardo Kubjas** (matem.), **Anu Uus** (matem.), **Kersti Karu** (matem.), **Andi Kasak** (õigust.), **Marina Rajevskaja** (õigust.), **Riina Koppel** (stomat.), **Sirje Sild** (farm.), **Aivar Soopalu** (farm.), **Tiina Uuetoa** (ravi), **Dmitri Aziatsev** (vene fil.), **Maia Lillepalu** (eesti fil.), **Madis Jürgen** (žurn.), **Armin Sepp** (füüsika), **Tiina Orav** (majandust.), **Ivar Männamaa** (psühhol.).

ÜLIKOOLI JUUBELIT KAJASTAVAD SAATED EESTI RAADIOS JA TELEVISIOONIS 10.—19. SEPTEMBRIL

Eesti Raadio

R. 10. sept. k. 20—20.20 I progr. — Universitas. T. 14. sept. k. 20—20.30 I progr. — Universitas. K. 15 sept. k. 17—17.30 I progr. — Filoloogid, Tartu Ülikooli kasvandikud; k. 21.25—21.35 I progr., vikerraadio — ülevaade juubelipidustustest. N. 16. sept. k. 21.30—23.50 I ja III progr. — ülevaade juubelipidustustest. R. 17. sept. k. 20—20.20 I progr. — Universitas; k. 21.25—21.35 I progr., vikerraadio — ülevaade juubelipidustustest. L. 18. sept. k. 21.25—21.35 I progr., vikerraadio — ülevaade juubelipidustustest.

Eesti Televisioon

R. 10. sept. k. 19—19.25 — Uljanov Tartus. Saatesarja neljas ja viimane saade. L. 11. sept. k. 19—19.25 — Juubelinädal. Eesseisvate pidustuste tutvustus. P. 12. sept. k. 12.15—12.55 — Mikrobioloogia. E. 13. sept. k. 21.35—22.30 — Noortestuudio «Elu ülikoolis». K. 15. sept. k. 21.35 — TRÜ 350 (erisaade juubelipidustuste.t). N. 16. sept. k. 21.35 — TRÜ 350 (erisaade juubelipidustustelt). R. 17. sept. k 18.05 — «Ülemlaul» (Eesti Telefilm 1982); k. 19—20 30 — TRÜ 350 (montaaž pidulikult koosolekult «Vanemuises»); k. 21 35 — TRÜ 350 (erisaade). L. 18. sept. k. 17.15—19.15 — TRÜ 350 (pidulik kontsert).

„Noorus"

Lõppes «Nooruse» publitsistikavõistlus, pühendatud TRÜ 350. aastapäevale. Auhinnasaajad on põhiliselt ajakirjandustudengid. Esikohta välja ei antud.

II preemia vääriliseks tunnistati IV kursuse žurnalisti HANS LUIGE kirjutis «Võimaluste kasutamise kunst.»

III kohta vääris II kursuse žurnalist MARGIT MIKELSAAR, jagades seda AVO ÜPRUSEGA.

Ergutuspreemiad anti Margot Visnapile (žurn. IV k.), Enno Tammerile (žurn. V k.) ja Rein Sikule (žurn. IV k.).

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Tell'im. nr. 2672. MB-05597.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (1309) Teisipäeval, 14. septembril 1982 XXXIV aastakäik

Tänasel ajaloohetkel

Tänasel juubelipäeval tunnetame küllap eriti selgelt seda, kui põgus ja üürike on hetk, mis lahutab minevikku tulevikust ja mis ühendab tänase piduliku akadeemilisuse kaudu auväärse traditsiooni haarava perspektiiviga homses. Täna me tajume kirkamalt argipäevasest ajaloo vääramatut loogikat, mis on kandnud sajandist sajandisse ülikoolide suurt ja õilsat ideed ning missiooni — olla humanismi ja valgustuse, lakkamatult juurdleva inimmõistuse ja rahva jäägitu teenimise kantsiks.

Meie, kaasaegsed, teame ja mõistame täna rohkem kui meie eelkäijate põlvkonnad, meil on õnn elada ajastul, kui oma saatuse peremeheks tõusnud rahvas on avanud inimsoo tõelise ajaloo väravad, kuid me teame, et täna näeme kaugemale seepärast, et seisame oma suurte eelkäijate õlul.

Kui süttivad mälestustuled meie ülikooli väljapaistvate õpetlaste kalmudel, siis kehastub selles hubisevas leegis taas üksiku inimelu kaduvus koos kõigi selle rõõmude ja muredega, aga ka selle ülevus, kui see on antud suurte ja püsivate väärtuste loomisele ja teenimisele, mille üks kehastusi on ka meie ülikooli tänane päev. Kui langevad katted mälestusmärkidelt, mille meie, ülikooli tänane põlvkond, oleme rajanud oma *alma mater*'i väljapaistvamatele poegadele, kehastub neis meie sügav austus ja tänu neile, kes lähendasid inimkonnale meie tänast päeva. Ja kui heidame pilgu üliõpilasmiitingu tõrvikumerele, siis kirgastub meile selles meie ülikooli homne päev, tema traditsioonide igikestvus, mille jätkajaiks saab tänase noore haritlaskonna järgmine põlvkond.

Ülikool, tema loodud püsiväärtused ja temas kehastunud ideaalid on kujundanud temast ka sümboli, mis kroonib kogu rahva parimaid püüdlusi, taotlusi, õigustatud usku helgesse homsesse. Ja ka sellepärast kuulub talle kogu meie suure kodumaa rahvaste austus ja armastus, mis on leidnud nii ilmeka väljenduse neil juubelipäevil. Meie kodumaa, maailma esimese paljurahvuselise töörahva liitriigi juubeliaastal on see meile eriti kallis ja tähendusrikas.

Sotsialistlik kord on avanud meie ees seniolematud arenguvõimalused ja kogu inimkonnale sõdadeta tuleviku perspektiivi. Ja meis elab lootus, et jäävad igaveseks püsima saabunud rahuajad, mille aastakümnetes ja sajandites rohkeneb au ja kuulsus, mida Tartu Riiklik Ülikool väärib ja saab väärima teenides inimkonna helgemaid ideaale!

TRÜ rektor professor ARNOLD KOOP

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL TÄNA

Prof. UNO PALM, õppeprorektor

Ühe õppeaasta töö kokkuvõtteid näitab kujukalt kevadsessioon. Möödunud õppeaasta oli meie vana ülikooli ajaloos üks vastutusrikkamaid — võtame ju NSV Liidu moodustamise 60. aastapäeva künnisel saavutatud tulemustega vastu oma kõrgkooli 350. aastapäeva. Selle õppeaasta lõpetasime juubeliväärilisel — 92,6-protsendilise õppeedukusega, mis on viimaste aastate parim tulemus.

Paranes ka teadmiste kvaliteet: kaugelt üle poolte üliõpilastest õpib hinnetele «väga hea» ja «hea». Märksa on vähenenud sessioonile arvestusvõlgadega lubatute arv. Kõikides õppevormides õpiti hästi tundma NLKP 26. kongressi ja maipleenumi materjale.

Räägime küll õppeedukusest, kuid siiski on meie töö lõppresultaadiks rahvamajandusele antud diplomeeritud spetsialistide arv. Tänavu lõpetas ülikooli päevastes osakondades 910 üliõpilast. Selle arvuga ületasime spetsialistide selle aasta riikliku väljalaskeplaani ja ka möödunud aastal lõpetanute arvu.

Õppetöö tulemuste kõrval on loomulikult hea meel veel seepärast, et kogu üliõpilaskond, õppejõud ja teenistujad lõid usinasti kaasa juubeli ettevalmistustöödel. Eriti tuleb tänada läinud õppeaasta esmakursuslasi, kes aitasid suvel kolm nädalat linna ja ülikooli juubelikorda seada. Suur tänu kogu ülikooli kollektiivile. Said ju alanud õppeaastaks valmis mitmed uued hooned. Tähe tänavas valmis auditooriumihoone, kus on kohti enam kui tuhandele üliõpilasele. Tänu sellele hoonele võisime viia mitme teaduskonna õppetöö hommikupoolsesse vahetusse, näiteks ajaloo- ja filoloogiateaduskonna oma. Ehkki see maja parandas tunduvalt meie auditooriumiolukorda, tuleb mõnel teaduskonnal veel siiski töötada õhtutundidel. Uus auditooriumikorpus on igati tänapäevane õppehoone. Seal on hästi läbimõeldud tehnokeskus, mille tahame sisustada kaasaegsete tehniliste õppevahenditega.

Uue kvaliteedi omandab ka meie sportlaste ettevalmistamine, samuti kõikide üliõpilaste kehaline kasvatus, kõigi meie töötajate spordidegevus. Asja valmis ju moodne kehakultuuriteaduskonna õppehoone.

Loomulikult on see parimaks kinnituseks partei ja valitsuse järjekindla hoolitsuse kohta kõrghariduse ja teaduse arendamise eest, kuid samal ajal on see meile endile avansiks veelgi paremate tulemuste saavutamisel, mitte ainult eelseisvatel, vaid juba alanud õppeaastal. Omalt poolt julgen lubada, et meie üliõpilased ja õppejõud ei säästa jõudu selle uue silmapaistva tähise jäädvustamiseks *alma mater*'i arengulukku.

Dots. VALTER HAAMER, õppeprorektor

1945. aastal ülikoolis avatud kaugõppeosakonna kaudu on omandanud kõrghariduse 5848 töötajat. Ülikooli lõpetajate üldarvust aastail 1945—1982 moodustavad kaugõppe teel lõpetanud 28%.

Üldse on lõpetajaid olnud 28 erialal. Enam lõpetanuid on andnud õigusteaduse (1168), ajaloo (885), eesti keele ja kirjanduse (628), rahanduse ja krediidi (562), kaubandusökonoomika (511) erialad. Õigusteaduskonna on kaugõppes lõpetanud koguni rohkem spetsialiste kui statsionaarselt.

1966. aastast valmistatakse ainukese ülikoolina NSV Liidus ette kõrgema hariduse baasil psühholooge.

Arvestades psühholoogide kaugõppe teel ettevalmistamise igati positiivseid kogemusi, alustati 1982. aastal ka žurnalistide õpetamist kõrgema hariduse baasil. Vastu võeti 25 ajakirjandustöötajat. Nende õppeaeg on 3 aastat 10 kuud.

Praegu saab kaugõppes õppida 12 eriala. Neist kõige populaarsemad on õigusteadus ja kaubandusökonoomika.

Kahjuks ei ole kaugüliõpilaste õppimis- ja olmetingimused õppeeksamisessioonide ajal veel sellised, nagu nad peaks olema. See olukord vajab lähematel aastatel tunduvat parandamist.

Viimastel aastatel on õppejõud koostanud küllalt palju kaugüliõpilastele väga vajalikke õpikuid, õppe- ja metoodilisi vahendeid. Ülikooli kirjastus- ja trükiosakond paljundab õppe- ja metoodilisi vahendeid 700—800 trükipoognat aastas. Õppekirjandus on kaugüliõpilase eduka õppetöö üks olulisemaid tingimusi. Seetõttu on mõistetav õpetöö tulemuste paranemine. Kui veel 1970. aastate algul õppis kaugüliõpilastest edukalt 25—35%, siis tänaseks jõuab edukalt edasi üle poole kaugüliõpilastest. Lähematel aastatel on tarvis õppetöö tase viia üleliidulise keskmiseni (68%). See nõuab tõsist tööd kõigilt kaugüliõpilastelt ja kogu ülikooli kollektiivilt. Sealjuures on hea meel märkida, et riigieksamikomisjonide andmeil on kaugõppes lõpetanute teadmiste tase võrdne päevase osakonna lõpetanute tasemega. Kui riigieksamite tulemused ongi mõnevõrra ehk madalamad, siis diplomitööd on sedavõrd sisukamad. ÜTÜ auhinnad jagunevad kaugüliõpilastele proportsionaalselt päevase osakonna üliõpilastega võrreldes.

1982/83. õppeaastal õpib ülikooli kaugõppeosakonnas 2058 töötajat. Neist I kursusele võeti 376.

Jätkugu kõigil kaugüliõpilastel ja õppejõududel töökust, et kaugõppetöö tulemused pidevalt paraneks ja ülikooli kaugõppeosakond täidaks senisest veel edukamalt kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide ettevalmistamise ülesannet.

Bioloogiadoktor ANTS KALLIKORM, teadusprorektor

TRÜ-s töötab praegu 108 teadusdoktorit ja üle 450 teaduskandidaadi, teadustööd tehakse 15 laboris, üld- ja molekulaarpatoloogia instituudis ning 85 kateedris. Ülikooli teaduslaborites ja instituudis töötab kokku üle 750 inimese. Aspirante on meil 70 erialal, kokku 173 inimest, sihtaspirantuuris õpib 7. Aastas lõpetab aspirantuuri keskmiselt 30—35 aspiranti.

Ülikooli 8 kaitsmisnõukogus saab kaitsta väitekirju 15 erialal.

Meie teadlaste teaduslik produktsioon on suur: 1981. aastal avaldati 1714 teaduslikku tööd. Igal aastal ilmub TRÜ teadlaste sulest ligi 20 monograafiat ning 20—30 õpikut ja õppevahendit. Ülikool korraldab aastas 2—3 üleliidulist ja mitu vabariiklikku konverentsi.

Juubeliaastal toimub 3 üleliidulist, 4 vabariiklikku, 6 ülikoolisisest ning 10 ülikooli juubelit tähistavat teaduslikku konverentsi.

TRÜ teadusliku potentsiaali näitaja on kahtlemata osalemine üleliidulistes kompleksihtprogrammides. Võtame osa 4 selletaolise ja 8 teaduslik-tehnilise programmi täitmisest. Üks eesmärke on inimesele ja keskkonnale kahjutute efektiivsete keemiliste ja bioloogiliste taime- ja loomakaitsevahendite loomine.

Kõrvuti osavõtuga üleliidulistest sihtprogrammidest on ülikoolis rida teadusharusid, mis otseselt pole seotud programmide täitmisega, kuid kus töötulemused on märkimisväärsed nii meie vabariigi kui üleliidulises ulatuses. Siinkohal ei saa märkimata jätta meie humanitaarerialade teadlaste töid, edukalt kulgevad ühiskonnateadlaste uurimised, tunnustatud on filoloogide tulemused.

Möödunud aastal hakati kasutama 75 teaduslikku uurimistööd, millest 24 andsid rahalist säästu üle kolme miljoni rubla. Suur on autoritunnistustega kaitstud tehniliste lahenduste ja seadeldiste arv. Ülevabariigilises leiutus- ja ratsionaliseerimisvõistluses on TRÜ pidevalt pälvinud auhinnalisi kohti ja aukirju.

Suur osa rakendusuuringutest tehakse lepingulisel alusel. TRÜ lepinguliste tööde aastamaht on jõudnud kolme miljoni rublani. Eelmisel viisaastakul anti tellijaile üle lepingulisi töid 11 miljoni rubla väärtuses.

Juubeliaastal tagasi vaadates ülikooli teadustööle on põhjust tunnustavalt mainida seda osa, mida ülikooli teadlaste pere on etendanud TRÜ arvamisel meie maa juhtivate kõrgkoolide hulka. Ees seisab palju tööd, et oma auväärset positsiooni igati õigustada.

AIN OTSTAVEL, haldusprorektor

Ülikooli ajalooline keskus asub peahoone ümber. Siia koondusid ka juubelieelse kapitaalremondi suuremad tööd. Ülikooli väljaehitamine on jätkunud ja jätkub ka pärast juubelit mitmes traditsioonilises paigas. Kõige ulatuslikum ehitamine ja restaureerimine ning remontimine leidis aset aga enne 350. aastapäeva pidustusi. Pingelisemaks kujunesid mõistagi viimase aasta, eriti viimaste kuude tööd. Kui varem ehitati ülikoolis ühel aastal umbes miljoni rubla eest, siis nüüd tuli kasutada ühe aasta ja üheksa kuu jooksul kapitaalehitussummasid 4,5 miljoni rubla eest. Tavaliselt kulutasime aastas remondiks 500 000 —600 000 rubla, nüüd aasta ja kaheksa kuuga 3,8 miljonit rubla.

Juubelieelseil päevil valmis Tartu KEK-i ehitajail Soome firma «EKE Engineers» projekti järgi meie suurim ja moodsaim spordikompleks — kehakultuuriteaduskonna õppehoone teisel pool Emajõge. See koosneb kergejõustikumaneežist ja sportmängude korpusest. Viimases saab ühel ajal pallilahinguid pidada kolmel väljakul. Kahte korpust ühendab olmeblokk, kus on auditooriumid, tõstesaal jm. vajalikud ruumid.

Suurt rõõmu tunneme samuti Tähe tänavas füüsikahoone kõrvale ehitatud auditooriumikorpusest. Seegi hoone pälvis kõrgeima hinde.

Oleme juba kõndinud läbi vana toomkiriku näitusesaalide. Teadusraamatukogu endises majas asub TRÜ ajaloo muuseum. Esialgsed tööd kujnuesid oodatust hoopis mahukamaks, kuid tänu muuseumipere ja meie ehitajate töökusele ja järjekindlusele saime õigeks ajaks ruumid korda ning ekspositsiooni üles.

Kõige suuremad restaureerimistööd toimusid peahoones. Kuid siingi jääb veel tööd, remondimehed asuvad ümber paremasse tiiba.

Minule kui ülikooli majandusjuhile valmistab väga suurt heameelt mitme väikekatlamaja likvideerimine. See on niisugune ümberkorraldus, mis pealtnäha igaüheni ei paistagi. Kuid nüüd saavad sooja linna keskküttekatlamajast peahoone, keeltemaja, kohvik, raamatukogu, keemiahoone, ühiskonnateaduste hoone. Tsentraalküttele viisime üle ka Vanemuise t. 46 õppehoone, klubi, Pälsoni t. ühiselamud, peagi ühendame sellega Nooruse t. õppehoone.

Üliõpilasperekondadele on sellest semestrist pakkuda oma ühiselamu. Sinna mahub 85 tudengiperet.

Mainimata ei saa jätta ka neid korrastustöid, mida tehti hoolega Vana-Jaani kalmistul ja Toomemäel, kõikide ülikoolihoonete ümbruses ja linnas.

Ülikooli ehituskavad jätkuvad. Ka juubeliplaanides toimus muudatusi. Botaanikaaia palmihoone ehitamine tuli paraku pooleli jätta arheoloogiliste leidude pärast ja valmib järgmisel aastal. Selle asemel täienes ehitusplaan Maarjamõisa suure auditooriumiga. Ülikooli staadioni ulatusliku rekonstrueerimise tahame lõpetada 19. septembri spordipeoks.

Lähema tuleviku kavadest tuleks nimetada uut ühiselamut, Maarjamõisa meditsiinikeskust ja Lätte tänava õppehoonet. Hädasti on vaja uut garaaži ja ehitusjaoskonna baasi. Nendegi valmimist ei tohiks enam kaugele lükata. Poola restauraatorid tegutsevad praegu vanas kohvikus, mis peaks valmima tuleva õppeaasta alguseks. Seejärel siirduvad nad ajaloomuuseumisse.

Täna tahaks tänada energilise tegutsemise, hoole ja abi eest eelkõige meie juubelikomisjoni ehituse alakomisjoni eesotsas ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Bruno Sauliga. Juubelieelne agar ehitus ja remont sai teoks tänu paljudele. Suur tänu plaanikomiteele, varustuskomiteele, ehitusministeeriumile, kõigile ehitajaile ja projekteerijaile. Suure panuse andsid ka ülikooli oma majandusmehed, ehitajad, kogu üliõpilaste ja õppejõudude kollektiiv. Nägime, et koos oleme suutelised paljuks. Jätkugu meil seda indu edaspidiseks.

ÜTÜ LAUREAADID

● On teada ülikooli juubelile pühendatud üliõpilastööde konkursside laureaadid. Ülikooli ajaloo alaseid töid hindas žürii koosseisus TRÜ teadusprorektor prof. A. Kallikorm, ajalooteaduskonna dekaan dots. A. Liim, NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja dots. L. Eringson, üldajaloo kateedri juhataja, ajalooteaduskonna ÜTÜ juhendaja prof. H. Ligi. Auhinnad jaotusid järgmiselt:

I koht (rahaline preemia ja juubelimeenete komplekt):

Villu Tamul (ajalooteaduskonna vilistlane), «Professorite Instituut ja tema rahvusvahelised teaduslikud sidemed» (juh. prof. H. Piirimäe);

Dainis Ozolinš (ajalootead. vilistlane), «Läti üliõpilased Tartu ülikoolis 1802—1917» (juh. dots. L. Eringson).

II koht (juubelimeenete komplekt):

Maris Hagelberg (majandustead. vilistlane), «Ajalooline ülevaade rahandusteaduse õpetamisest Tartu ülikoolis» (juh. prof. R. Hagelberg);

Viktor Joakimov (ajalootead. vilistlane), «Progressiivne üliõpilasliikumine Tartus kodanliku diktatuuri aastail» (juh. prof. K. Siilivask);

Priit Hänni (ajalootead. V k.), «Eesti üliõpilased Tartu ülikoolis 1899—1917» (juh. dots. A. Liim);

Juhan Sikk (ajalootead. vilistlane), «Tartu Eraülikool 1889—1917» (juh. dots. L. Eringson);

Anu Uuspõld (ajalootead. vilistlane), «TRÜ ÜTÜ sidemed vennasvabariikide ÜTÜ-dega 1948—1970» (juh. dots. L. Eringson);

Ene Leius (ajalootead. vilistlane), «TRÜ teadussidemed 1950—1975» (juh. dots. L. Eringson);

Virve Tuubel (ajalootead. vilistlane), «TRÜ üliõpilased 1971—1980» (juh. dots. A. Liim);

Mare Levin (õigustead. vilistlane), «Kriminalistika areng Eestis 1927—1940 (ülikooli materjalide põhjal)» (juh. ass. E. Kergandberg);

Ilmar Soomere (arstitead. vilistlane), «Ludvig Puusepa elu ja tegevus» (juh. prof. E. Raudam);

Olga Galtseva, Jelena Jevtušenko (arstitead. II k.), «Maailmakuulsate vene füsioloogide kirjavahetus Jurjevi (Tartu) ülikooli 100. juubeli puhul» (juh. prof. Õ. Reintam).

● **TRÜ komsomoli ajaloo** alaseid töid hindas žürii koosseisus TRÜ NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. J. Kalits, EKP Keskkomitee Parteiajaloo Instituudi vanemteadur ajalookandidaat J. Lassur, ELKNÜ Keskkomitee osakonnajuhataja H. Soova, ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Ü. Lepp, TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees dots. kt. J. Sootak. Anti välja järgmised preemiad:

I koht:

Toomas Sepp (õigustead. V k.), «TRÜ klubi tegevusest 1945—1951» (juh. prof. J. Kalits) — turismituusik sotsialismimaale.

Andrus Lauren (õigustead. vilistlane), «TRÜ komsomolikomitee võitluses heade spetsialistide ettevalmistamise eest 1951—1953» (juh. prof. J. Kalits) — rahaline preemia.

Triinu Vernik (õigustead. V k.), «ELKNÜ TRÜ komitee tegevusest 1968—1970» (juh. prof. L. Raid) — rahaline preemia.

II koht (juubelimeenete komplekt):

Kaja Moses, Mare Henno, Tiiu Ilus, Kersti Tigane (arstitead. vilistlased), «ELKNÜ TRÜ organisatsiooni tegevuse kajastumine ajakirjanduses 1956—1965» (juh. dots. J. Ant);

Külli Iisop, Ethel Ahlberg (õigustead. vilistlased), «TRÜ komsomoliorganisatsioon 1944—1948» (juh. prof. J. Kalits, dots. L. Kiik);

Gunnar Krupski, Jüri Kõrge (õigustead. vilistlased), «ELKNÜ TRÜ organisatsiooni tegevus komsomolitöö järjekestvuse kindlustamisel noorte üleminekul keskkoolist kõrgkooli» (juh. prof. J. Kalits);

(Järgneb.)

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL TÄNA

Dotsent ADVIG KIRIS, parteikomitee sekretär

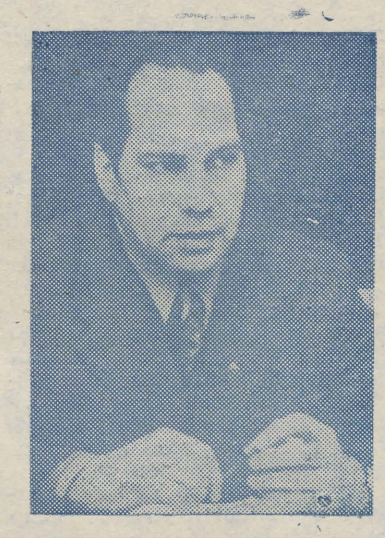

Parteiorganisatsiooni osatähtsus ja tema mõju ülikoolis on sõjajärgsel perioodil pidevalt kasvanud. Juba arvuliselt ei saa võrrelda praegust enam kui 700-liikmelist parteiorganisatsiooni sellega, mis tuli kokku esimesele sõjajärgsele koosolekule 25. oktoobril 1944. aastal. Siis oli parteiorganisatsioonis 5 kommunisti, neistki kaks väljastpoolt ülikooli. Kuid parteiorganisatsiooni jõud ei seisne üksnes tema arvukuses. Praegu ülikoolis tegutsevate 15 parteiorganisatsiooni ja 40 parteigrupi kaudu ulatub parteiline mõju kõikide ülikooli allüksusteni, kollektiivi kõikide liikmeteni. 10—13% parteiorganisatsioonist moodustavad üliõpilased, reeglina on need õppe- ja teadustöö eesrindlased, ühiskondliku töö aktivistid. Vanemate, kogenumate kommunistidega ühistes parteiorganisatsioonides töötades saavad nad häid parteielu kogemusi, teevad läbi kooli, mis osutub väga vajalikuks edasises elus ja töös kommunistina.

Võib liialdamata öelda, et parteiorganisatsioon etendab juhtivat osa kõigi meie kollektiivi ellu puutuvate tähtsamate küsimuste lahendamisel. Ühtegi ülikooli kui terviku või teaduskonna või labori tegevuse olulisemat küsimust ei otsustata, arvestamata vastavalt parteikomitee või teaduskonna parteibüroo seisukohta. Kõikides allüksustes on parteiorganisatsioonid selleks jõuks, mis tõmbab kaasa kogu kollektiivi. Ja see on parteiorganisatsiooni mõju kasvu sisuline näitaja.

Parteiorganisatsiooni töö hindamise põhikriteeriumiks ei saa olla midagi muud kui tema suunatava kollektiivi kogu töö. Selle kinnituseks on viimastel aastatel ülikoolis hoogustunud sotsialistlik võistlus. Alati on selles võistluses paremaid tulemusi saavutanud need allüksused, kus kommunistid on suutnud edukamalt innustada oma kollektiivi tema ees seisvate ülesannete täitmisele, leidnud selleks täiendavaid reserve, õigesti mõistnud oma vastutusrikast osa kollektiivis. Kahtlemata vajab sotsialistliku võistluse süsteem meie ülikoolis edasist täiustamist, kuid et see põhiliselt õige on, näitab asjaolu, et ülikool on juba rida aastaid edukalt esinenud üleliidulises kõrgkoolidevahelises sotsialistlikus võistluses ja praegu seisab 1981. aasta tulemuste eest saadud NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, NSV Liidu Ametiühingute Kesknõukogu ja ÜLKNÜ Keskkomitee rändpunalipp meie rektori kabinetis.

Ülikooli ees seisvad ülesanded on tõhusalt lahendatavad ainult teadustöö, õppeprotsessi ja kasvatustöö kogu kompleksi lahutamatus seoses. Küllaltki häid tulemusi on meil kõigis neis kõrgkooli tegevuse valdkondades. Selleks kohustavad meid mitte ainult pikaajalised traditsioonid ja ülikooli 350-aastane ajalugu, vaid ka see hoolitsus ja tähelepanu, mida meie partei ja valitsus on osutanud ülikoolile ja mis veel kord eriti selgelt on ilmnenud *alma mater*'i saabuva suure juubeli eel.

Usun, et ülikooli parteiorganisatsioon, kõik kommunistid ja kõik meie tööka ja teovõimsa kollektiivi liikmed saavutavad veelgi suuremat edu Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei poolt püstitatud ülesannete täitmisel.

ANDRUS LAUREN, komsomolikomitee sekretär

Meie ülikooli 4 esimest kommunistlikku noort tulid koosolekuks kokku 4. oktoobril 1940. aastal. Möödunud 42 aasta jooksul oleme kasvanud 5,5-tuhandeliseks vabariigi suurimaks algorganisatsiooniks. Enamik pärast sõda meie *alma mater*'i lõpetanuid on olnud seotud ülikooli komsomoliga. Nelja aastakümmet tähistavad meeldejäävad traditsioonid, teod täis nooruslikkust ja tudenglikkust. Juubeliaastal nägi trükivalgust ka meie komsomoliorganisatsiooni ajalugu professor Johannes Kalitsa sulest «Ülikooli komsomoli neli aastakümmet».

Rasketel sõjajärgsetel aastatel aitasid kommunistlikud noored linna ja ülikooli taastada. Viiekümnendatel aastatel oli palju neid, kes rajasid uudismaa-traditsiooni. Nüüd on sellest välja kasvanud üheksateistkümnendat suve töötav Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev, mida on juhtinud ülikooli kasvandikud, endised komsomoliaktivistid, sealhulgas praegune ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Donald Visnapuu. Ka praegune EÜE keskstaabi komandör Madis Kallion ja komissar Mart Raik lõpetasid TRÜ alles mõni aasta tagasi.

Oma *alma mater*'it on üksnes heast küljest tutvustanud meie ehitusmalevlased teisteski liiduvabariikides ning sotsialismimaades. Igal aastal ehitab TRÜ rühm Gagarinis, sõidetakse Karjalasse, BAM-ile jm. Rühmad töötavad veel Ungaris ja Tšehhoslovakkias, tänavu esmakordselt ka Jugoslaavias.

Ehitusmalev on vaid üks tahk meie mitmekülgsest tegevusest. Tähelepanuväärset tööd teevad suvemalev, rahvusvaheliste suhete ring, mis tuleval sügisel oma 20. tegevusaastat tähistab, interklubi, matkaklubi «Patrioot» jt.

Viimastel aastatel on hoogu saanud üliõpilaste kevadised ja sügisesed suuriüritused. Sügissemestril tähistame mitme päeva programmiga rahvusvahelist üliõpilaspäeva, kevadsemestril koos paljude külalistega rahvaste sõpruse päevi. Väga populaarseks on kujunenud neli korda toimunud Tartu levimuusikapäevad, mille korraldamisega on vaeva näinud paljud üliõpilasaktivistid.

Tartu Riiklikus Ülikoolis õpib praegu üliõpilasi ligi kolmekümnest rahvusest. Ka internatsionaalsus on ülikoolile omane juba sajandeid. TRÜ-s lõpetanud spetsialistid töötavad meie suure kodumaa paljudes paikades. Paljud neist on saanud oma esimesed juhtimiskogemused just kõrgkooli komsomolitööst. Ja peab ütlema, et meie ülikool on populaarne, siia soovitakse õppima tulla ka teistest liiduvabariikidest. Internatsionaalne kasvatustöö on seotud kogu õppe- ja teadusliku tööga. Üliõpilaste Teaduslik Ühing ja TRÜ komsomolikomitee pööravad suurt tähelepanu üliõpilasteaduse internatsionaliseerimisele. ÜTÜ ringide töös osalevad eri rahvustest üliõpilased. Eriti rohkesti on selliseid paljurahvuselisi ringe arstiteaduskonnas, kus 25% üliõpilastest on teistest rahvustest.

Viis aastat järjest viidi meil läbi ülikooli komsomoliorganisatsiooni ajaloo konverentse, kus osutati suurt tähelepanu internatsionaalsele kasvatustööle läbi aastate, analüüsiti seda ja anti juhtnöörid selle töösfääri edasiseks täiustamiseks. Praeguseks on üliõpilasteadlased ülikooli komsomoliorganisatsiooni ajaloo alates selle loomisest 1940. aasta oktoobris tänapäevani läbi uurinud. On jõudnud kätte aeg uurida teaduskondade algorganisatsioonide ajalugu. Nii toimuski 1981. aastal õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni ajaloole pühendatud konverents. Ka seal vaadeldi ühe tähtsama lõiguna internatsionaalse kasvatustöö küsimusi. Samade probleemidega tegeldi TRÜ komsomolikomitee initsiatiivil ka I vabariiklikul komsomoliajaloo konverentsil «Üliõpilasteadlased komsomolist».

Suurt osa internatsionaalses kasvatustöös mängivad TRÜ isetegevuskollektiivid, mis töötavad ELKNÜ TRÜ Komitee ja ametiühingukomitee juhtimisel. Laialdase tunnustuse on võitnud TRÜ Naiskoor, Tartu Akadeemiline Meeskoor, kammerkoor, rahvakunstiansambel ja vokaal-instrumentaalansambel «Rentaablus». Kontaktid teiste liiduvabariikide kõrgkoolide kunstikollektiividega on muutunud eriti tihedaks just käesoleval aastal. TRÜ taidluskollektiivide kavast võib leida kõigi liiduvabariikide heliloojate laule ja tantse. NSV Liidu moodustamise 60. aastapäeva raames on TRÜ komsomolikomitee kavandanud kohtumisi Vene NFSV eri rajoonide, Valgevene, Kesk-Aasia, Läti jt. kunstikollektiividega.

Üliõpilasargipäeva kujundajad oleme ise. Meil jätkub aktiivset hoiakut, energia mõistlikku jaotamist, nooruslikku särtsu ja vaimu.

HELVE KABUR, ametiühingukomitee esimees

TRÜ ametiühinguorganisatsiooni hakati rajama 1940. aasta juulis. Et üliõpilaste ametiühing pidi kujunema peamiseks üliõpilaste omaalgatuslikuks organisatsiooniks, siis otsustati luua eraldi organisatsioon üliõpilastele ja õppejõududele-teenistujatele. Üliõpilaste ametiühingukomitee valimised toimusid 24. oktoobril. Komitee esimeseks esimeheks sai õigusteaduskonna üliõpilane A. Koik. Asutamise ajaks oli jõutud vastu võtta vaid 385 üliõpilast, kuid see arv kasvas kiiresti ning 15. veebruaril 1941 oli juba 1578 liiget ehk 74% kogu üliõpilaskonnast. 20. detsembril 1940. aastal jõudis lõpule ka õppejõudude ja teenistujate ametiühingu loomine. Seda asus juhtima prof. H. Riikoja, kes oli alles lühikest aega rektor olnud.

V. I. Lenini õpetuse järgi on ametiühingud eelkõige juhtimise, majandamise ja kommunismi kooliks, kus teostub revolutsioonilise partei side töötajate kõige laiemate hulkadega. Nii oli ka meie ametiühing kutsutud täitma parteiorganisatsiooni abilise osa ülikoolis. Peamised töösuunad kujunesid välja juba esimestel kuudel: seista hea kõrge õppeedukuse saavutamise eest ning aidata kaasa kogu kollektiivi kommunistlikul kasvatamisel. Aidati korraldada poliitkasvatustööd ning juhendati isetegevuskollektiivide tööd. Suurt tähelepanu pöörati olme- ja majandusküsimuste lahendamisele. Ametiühing osales kõigis riiklikes ja ühiskondlikes algatustes, aidates neid nii kasvatusliku sõna kui ka emotsionaalse kunstirelvaga.

Mitmekülgse ja ulatusliku ametiühingutöö katkestas Suur Isamaasõda, kuid kohe pärast Tartu vabastamist taastati koos ülikooli taasavamisega ka ametiühinguorganisatsioon. Aktiivselt lülituti taastamistöödesse. Ometi suudeti juba esimestel sõjajärgsetel aastatel anda tõhusat abi ka kasvatustöös nii Tartule kui ka vabariigi paljudele rajoonidele.

Et lahendada operatiivsemalt tähtsaid poliitkasvatuslikke ja õppe-teaduslikke probleeme, lähendada õppejõude üliõpilastele, koondada ametiühingujõude ja vahendeid kõige tähtsamate küsimuste lahendamiseks, otsustati 1949. aasta oktoobris kahe komitee ühisel koosolekul organisatsioonid ühendada. Sellest ajast ongi ülikoolis üks ametiühinguorganisatsioon. Ametiühingurühmi suunab 14 bürood. Neist 4 tegelevad ainult töötajatega, 10 teaduskonnabürood aga nii üliõpilaste kui ka õppejõudude-teenistujatega (5 büroos on valitud eraldi töögrupid üliõpilaste ja töötajate jaoks).

Et ametiühingu töösuundi on pidevalt laiendatud, võib julgelt öelda, et ülikoolis polegi tegevussfääri, milles ametiühinguorganisatsioon vastavalt oma spetsiifikale ei osaleks. Nende ulatuslike ülesannetega toimetulemiseks on kogu meie 8500-liikmelisest perest 1500 valitud aktiivi hulka. Põhiülesanneteks on jäänud ikka kaasaaitamine õppe-kasvatustöö parandamisele, hoolitsemine kogu kollektiivi tervise, normaalsete õppe- ja töö- ning elamistingimuste, tervisliku toitumise ja sisuka ning arendava vaba aja veetmise eest, kogu kollektiivi innustava ja edasi viiva sotsialistliku võistluse korraldamine. Kuigi meie tegevus nendes valdkondades on korduvalt tunnustust leidnud nii vabariigi kui ka üleliidulistel konkurssidel, on teha veel palju. Innustust selleks annavad tunduvalt paranenud õppe- ja töötingimused (raamatukogu, auditooriumihoone), sportimisvõimalused (spordihoone) ja taidluse materiaalse baasi tugevdamine (esinemisriided ja klubi) ning paljud remonditud ja uuesti sisustatud õppehooned.

● Esimesel pildil uudistavad meie muinasteaduste muuseumi varasid ÜLKNÜ Keskkomitee esimene sekretär B. Pastuhhov ja EKP Keskkomitee sekretär R. Ristlaan.

● Oma külaskäigul ülikooli tutvus NSVL kõrg- ja keskeriharidusminister V. Jeljutin ka teadusraamatukoguga.

● EKP Keskkomitee esimene sekretär K. Vaino pälvis tänavu kevadel TRÜ üliõpilasmütsi koos autudengi õiguste ja kohustustega.

Üliõpilane läbi aegade

1632 ja Liivimaa kindralkuberner Johan Skytte. Tema oli see, kelle organiseerimisel Tartusse ülikool rajati. Läänemeremaade teadus- ja kultuurikeskusena tuntuks saanud ülikoolis oli algul neli teaduskonda — filosoofia-, usu-, õigus- ja arstiteaduskond. Mida me teame tolleaja tudengist?

Üldajaloo kateedri professor HELMUT PIIRIMÄE

Palju neid oli? Tartu ülikooli piduliku avamise ajaks 15. (25.) oktoobril 1632 oli üliõpilaste nimekirja võetud 65 noormeest, aasta lõpuks tõusis see arv 85-ni. Järgnevalt immatrikuleeriti tavaliselt 30—50 üliõpilast aastas. Rekordiliselt palju tuli uusi üliõpilasi aastail 1651—1676. Kokku on *Academia Gustaviana* tegevuse jooksul Tartus (1632—1656) vastu võetud 1016 üliõpilast, kellele lisandub veel 49 noormeest tegevusajast Tallinnas (kuni 1665). *Academia Gustavo-Carolina* perioodil (1690—1710) on immatrikuleeritud 586 üliõpilast, neist Tartus 395 ja Pärnus 191. Võrdlus teiste allikatega (depositsioonimatrikkel, stipendiaatide nimekirjad) näitab, et lisaks neile on ülikoolis õppinud veel mõned üliõpilased, kelle nimed on jäänud millegipärast matrikliraamatusse kandmata.

Et üliõpilaste nimekirja ei peetud, puuduvad täpsed andmed selle kohta, kui palju oli neid ühel või teisel aastal. Normaalne õpiaeg oli küll 9 aastat, aga vähe on neid noormehi, kes oleksid õppinud nii kaua ühes ülikoolis. Kaudsete andmete järgi otsustades oli üliõpilasi tavaliselt 100 ümber.

Kes nad olid? Meie ülikooli traditsiooniks selle algusaegadest peale on olnud üliõpilaskonna internatsionaalne koosseis. Matrikliraamatu alusel tehtud kokkuvõtete järgi pärines *Academia Gustaviana* perioodil Rootsist 466, Soomest ja Ingerimaalt 121 üliõpilast. Kui juurde arvata rootslased ja soomlased, kes olid tulnud ülikooli Läänemere provintsidest, saame veelgi suuremad arvud. Arvo Teringu täpsustatud andmeil oli rootslasi 477. Tartu ülikooli ajalooprofessor A.-R. Cederberg on sellest perioodist nimeliselt kindlaks teinud 193 soomlast ja ingerlast. Liivi- ja Eestimaalt on immatrikuleeritud 327 noormeest, neist valdav enamik baltisakslased. Üle 150 tudengi on tulnud Tartusse õppima Brandenburgist, Pommerist, Tšehhist, Austriast, Transilvaaniast jm. Üliõpilaste seas on kindlalt teada üks lätlane — Jānis Reiters (Johannes Reuter), tõenäoliselt oli eestlane 1642. aastal immatrikuleeritud Johannes Treyer. Võimalik on oletada eesti päritolu veel mõne üliõpilase puhul.

Academia Gustavo-Carolina perioodil oli ülekaalus sakslased (247 baltisakslast ja 64 mujalt tulnud sakslast).

Sotsiaalselt koosseisult oli u. 91% üliõpilastest mitteaadlikud. Rootsist ja Soomest tulnukate seas oli rohkesti talupoegade poegi, kellel kodust toetust polnud loota.

Kuidas üliõpilane ära elas? Ülikooli avamise eel seati sisse ühislaud, kus enamik üliõpilasi ülikooli kulul süüa sai. Ühislauda võtmine ja sealt mahaarvamine oli ülikooli juhtkonna käes mõjuvaks ergutus- ja karistusvahendiks. 1637. aastal esitasid üliõpilased rektorile kaebuse, et söögiruum olevat räpane ja koristamata, laisad ja kasimata köögitüdrukud andvat üliõpilastele kõrvakiile. Me ei tea, mis oli eellooks kõrvakiiludele, kuid 1638. aastal asendati ühislaud stipendiumi maksmisega. Selle saajaid oli 80, *Academia Gustavo-Carolina* perioodil tavaliselt 40. Stipendium jagunes nelja klassi (50, 40, 30 ja 20 hõbetaalrit aastas). Loengutelt ja dispuutidelt puudumise eest karistati üliõpilast stipendiumist trahviraha mahaarvamise või koguni stipendiumi äravõtmisega. Eriti raskesse olukorda sattunud üliõpilane võis saada mõne taalri toetust vaestekassast.

Vaestel tudengitel oli tõsine probleem kambri (toa) üürimine. Rootsi ajal tegutsenud neljas teaduskonnas sai õppida ka 1802. aastal taasavatud ülikoolis. 1850. aastal muudeti filosoofiateaduskond ajaloo-keele- ja matemaatika-loodusteaduskonnaks. Esimesed 19 üliõpilast immatrikuleeriti aprillis. Esimesel semestril, mis kestis 1. maist juuni lõpuni, immatrikuleerus üldse 31 üliõpilast, teisel semestril augustist detsembrini tõusis üliõpilaste arv 47-ni. Järgnevatel aastatel see pidevalt suurenes. Esimeseks rektoriks oli G. F. Parrot.

Temaaegse üliõpilase kohta kirjutab NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent HILLAR PALAMETS nõndaviisi:

Üliõpilasteks võeti vähemalt 17 aasta vanuseid keskharidusega noormehi. Kaks korda aastas (jaanuari ja augusti keskel, s. t. uue semestri alguses) toimus immatrikuleerimine. Matrikli saamisel aulas pidi värske akadeemiline kodanik suruma rektori kätt, kinnitades niimoodi enda valmisolekut pidada täpselt kinni üliõpilaseeskirjadest.

Üliõpilase igapäevane elu Tartu linnas 1880-ndatel aastatel olenes suurel määral nendest eesmärkidest, mida tudeng oli endale seadnud, samuti tema rahakoti mahukusest ja kuuluvusest või mittekuuluvusest korporatsiooni. Kes tahtsid tööd teha ja ettenähtud ajaga suurkooli lõpetada, elasid hoopis tagasihoidlikumalt kui rõõmsat seltskonda ja äja surnukslöömist otsivad korporandid.

Üliõpilaste riietus oli küllaltki vaba ja mitmekesine. 1861. a. oli muudetud vormi kandmine vabatahtlikuks, kohustuslik vorm kehtestati uuesti 1890. aastate alguses. Ülikooli üliõpilase vormikuub oli rohekasmustast kalevist, kaunistatud kuldsete nööpide ja paeltega. Talvel tuli vormi juurde kanda läikivaid säärsaapaid. Veterinaariainstituudis õppijate vormikuub oli sinakasmustast riidest, hõbenööpidega ja sama värvi paeltega. Nii oli kerge vahet teha, millises Tartu suurkoolis vormikandja õpib.

Ülikooli tegevuse pärast taasavamist võib jaotada mitmesse perioodi. Aastail 1802—1820 oli organiseerimisperiood, 1820—1865 jõudis ka haridusellu Venemaa sise- ja välispoliitikas süvenev reaktsioon. Kaotati ülikoolide autonoomia, seati sisse range tsensuur, tugevdati õpperingkondade kuraatorite võimu jne. Progressiivsete ringkondade tõttu polnud Tartus siiski uued kitsendused nõnda ulatuslikud nagu mujal. Sajandi keskpaiku vajutas oma pitseri ülikooli arengule baltisakslaste mõju (1865—1889).

Ümberkujundused toimusid aga aastail 1889—1895 uue reformiga, mil hoogustus tsarismi venestuspoliitika, keelati üliõpilasorganisatsioonide tegevus, koosolekute ja kokkutulekute korraldamine jne. Üleminek vene õppekeelele tõi suuri muudatusi üliõpilaste ja õppejõudude koosseisu. Nüüd avanes suurem võimalus õppida Tartus ka Venemaa teiste rahvuste esindajail, samuti eestlastel.

Aastail 1905—1907 sai ka Tartu ülikool tähtsaks revolutsioonilise võitluse koldeks Eestis. Näiteks 6. veebruari koosolekule 1905. aastal tuli ülikoolis kokku üle 1000 noore. Paljusündmuseline ja keeruline oli üliõpilase ja õppejõu elu sajandi algul. Ajalukku on läinud üliõpilased-bolševistid K. Rimša, V. Deševoi, D. Blau jt. Nn. vene ülikooli tegevus Tartus lõppes Esimese maailmasõja tõttu 31. mail 1918. Meie ülikooli baasil loodi sügisel Voronežis uus ülikool.

Ida-Eestis ja Tartus taastati aasta lõpul lühikeseks ajaks nõukogude võim. 1919. aasta kevadel taheti taasalustada tegevus ka ülikoolis. Uueks rektoriks nimetati progressiivne teadlane matemaatik Jaan Sarv. Kuid 1919. aasta jaanuaris kehtestati uuesti kodanlik võim ning alles 1. detsembril avas ülikool oma uksed, nüüd juba kodanliku Eesti ülikoolina. 1920-ndatel aastatel toimus järkjärguline üleminek eestikeelsele õpetusele. Suurenes eesti rahvusest õppejõudude arv. 20 aasta jooksul (1920—1940) töötanud õppejõududest oli 64% eestlasi. Varem tegutsenud 5 teaduskonnale lisandusid põllumajandus- ja loomaarstiteaduskond. 1930. aastate lõpul eraldati õigusteaduskonnast majandusteaduskond. Ülikooli taassünd avaldas suurt mõju teaduse, demokraatliku kultuuri ja eesrindliku mõtte arengule kodanlikus Eestis. Kuid kogu areng oli seotud tõsiste raskustega, mis olid tingitud kodanliku valitsuse tagurlikust hariduspoliitikast ning piiratud majanduslikest võimalustest. Ülikooliharidus oli kättesaadav peamiselt kodanlikule noorsoole. Üliõpilaste arv, saavutanud kõrgpunkti 1926. aastal 4726 õppuriga, langes 1930/40. õppeaastaks 2 789-le. Oma õpinguaegu meenutab üks ülikooli auväärsemaid õppejõude.

Soome-ugri keelte kateedri professor PAUL ARISTE

57 aastat tagasi tulid 1. septembril samuti tudengid «matriklit» saama nagu tänapäevalgi. Siis sai rõivastusest otsekohe aru, kust keegi on pärit. Maapoistel ja osal maatüdrukuilgi olid seljas kodukootud villasest ülikonnad ja seelikud. Kes olid tulnud Pelgulinnast, Kassisabast, Kalamajast, Veerikult või muudest ääre- ja pisilinnadest, neil olid poest ostetud valmisrõivad. Rätsepa ja peene õmblusmamsli tooteid kandsid jõukamad. Moodi aeti siiski taga. Poistel ulatusid püksisääred vaevalt kinderkontideni ja olid alt nõnda kitsad, et oli tegu neid üle jalakanna tõmmata.)

Algas loengutel käimine. Tuli meeles pidada, et kui õppejõud tuleb auditooriumi, peab hõõruma jalgu nõnda kaua, kuni õppejõud tervitab või asub kantslisse. Siis istuti enamasti nagu kirikus: poisid ja tüdrukud eraldi. Enne loengut tehti tutvust. Tollal polnud sisseastumiseksameid, kus oleks võidud üksteist näha. Poisid ütlesid oma nimed ja ka hüüdnimed, kui neid oli. Kristjan ütles, et ta on Kitu. Mihkel ja Jaan lasksid ennast kutsuda Mikuks ja Jantsiks. Semestri alguses olid vaheaegadel poisid ja tüdrukud eraldi rühmades. Oli ju kummalgi poolel eri teemasid, millest vestelda. Kui tutvused kasvasid, jalutati paaris piki koridori. Ühelt poolt mindi aknast aknani, teiselt poolt tuldi tagasi. Vaheajal hakati ka «hingi püüdma». Vanemad organiseerunud kaasvõitlejad vaatasid, kes võiks sobida nende seltsi või korporatsiooni. Kellel oli majanduslikku, positsioonilist või teadmiste tausta, see kutsuti tutvumisõhtule. Loengutel käimine oli vabatahtlik, seminarides aga kohuslik. Semestri alguses oli loenguruum üliõpilasi kuivalt täis, semestri lõpus oli see aga üsna lage. Kui õppejõud meeldis, püsis kuulajaskond. Igas teaduskonnas oli akadeemilisi seltse ja ühinguid, mis vastasid umbes tänapäevastele ringidele. Nende koosolekuid kuulutati ja sinna ka kutsuti. Tollased tudengid olid vist uudishimulikumad. Nad tahtsid kuulata sedagi, mida räägiti koosolekuil. Akadeemilise Emakeele Seltsi koosolekuil oli asjaomane auditoorium vahel nõnda täis üliõpilasi, et istuti akendel ja seisti püsti, kui oldi hilinenud ja pinkidel polnud enam kohti. Ega tollased üliõpilased polnud passiivsed. Võimlemine ja sport olid vabatahtlikud, ent võimlates käidi usinasti. Istuti muidugi kohvikuteski ja käidi restoranis. Kohvikus oldi sageli koos mõne õppejõuga. Kui õppejõud oli lahke mees, maksis ta ka tudengi kohvi ja saia eest. Linnas tehti mürtsugi. Seltside mehed ja «metsikud» vaatasid üleõla korporantide kommerssidele, kui kihutati voorimeestega mööda tänavaid ja laulni ning lasti «rebastel» kalessi järele joosta.

57—50 aasta eest oli Tartu ülikooli tudeng samasugune noor inimene, nagu praegune üliõpilane, kes elas noort elu, tegi tööd, lõbutses, ja kui ta oli tugeva iseloomuga, mõtles oma ja rahva tulevikule.

*

1940. aasta tõi ülikooli ellu erakorralise muudatuse — kodanlikust ülikoolist sai nõukogulik ülikool. 19. juulil 1940 nimetati rektoriks nimekas loodusteadlane professor Heinrich Riikoja. 10. septembril asus rektorikohuseid täitma ajalooprofessor Hans Kruus. Loodi 81 kateedrit ja viidi sisse kursuste süsteem. Sotsialistlikud ümberkorraldused katkestas Suur Isamaasõda. Okupatsiooniaegset ülikooli rüüstati, laostus materiaalne baas.

25. augustil 1944 vabastati Tartu. Juba 17. novembril 1944 toimus aulas avaaktus.

Ülikooli kauaaegne matemaatikaõppejõud Anatoli Mitt, kes juhtis ka majandustegevust, kirjutab oma raamatus «Meenutusi»:

«Tundsin, kuidas ligi paarsada silma mind puuris, et «punast füüsikut» esimesest pilgust hinnata. Aga eks ma näinud veidi kummaline välja küll: paks talvemantel seljas, pikad vildid jalas. Ka kuulajad istusid, mantlid seljas ja mütsid peas...

Vastsed üliõpilased jälgisid loengu käigus mind, mina omakorda neid. Paistis, et nad on tavalistest esimese kursuse üliõpilastest, keda varem olin näinud, soliidsemad ja sihikindlamad, nagu hiljem ilmnes.

Nad olid umbes niisama vanad kui praegused lõpetajad. Kõik olid elu näinud, sõjaraskusi ja -koledusi üle elanud ja teadsid, milleks nad üle ülikooli läve olid astunud.

Alanud üliõpilaspõlv polnud neil kerge. Toitlustamine oli vilets, valgustus puudulik, kõikjal kiusas külm. Mingisuguseid õpikuid polnud. Ühiselamutes magati põrandale laotatud õlgedel.»

Aasta lõpuks oli õppima astujate nimekirjas 1455 üliõpilast.

Vähehaaval hakkas ülikoolielu oma tänapäevast ilmet võtma. Üliõpilased olid abiks uute õppehoonete ja ühiselamute rajamisel. Algas komsomoliorganisatsiooni mitmekülgne tegevus. 1951. aasta lõpuks kujunes ülikooli komsomoliorganisatsioon välja nii oma põhistruktuuri kui ka organisatsioonilise töö kogemuste ja traditsioonide poolest. Samal aastal moodustati ülikooli kolme teaduskonna alusel uus kõrgkool Tartus — Eesti Põllumajanduse Akadeemia.

Lühidalt tuleks mainida niisuguseid tähtsamaid üritusi nagu isetegevusolümpiaadid, 1956. aasta I üliõpilaslaulupidu Tartus, staadioni rajamine, 1956 — uudismaatraditsiooni algus. 1960. aastail jätkus uute töövormide otsimine: rahvusvaheliste suhete ring, rahvaste sõpruse klubi, hoogustus ajalehe ümber koondunud pressiklubi tegevus, töötati vabariigi ehitustel, sai alguse üliõpilaste omavalitsus. 1960. aastate lõpul tihenesid sidemed loomingulise intelligentsiga, hakati korraldama üliõpilaspäevi. V. I. Lenini 100. sünniaastal oli keskse kohal leninlik arvestus.

Ülikooli rektoriteks olid sõjajärgseil aastail Alfred Koort ja Fjodor Klement. 1972. aastal hinnati professor F. Klementi pikaajalist viljakat tegevust TRÜ kõrgeima autasu — ülikooli medaliga.

Seitsmekümnendad täiendasid eelnenut ja andsid kindlamad raamid senitehtule. Ja tänane tudengki on suures osas niisamasugune.

II kursuse ajakirjandusüliõpilane MADIS JÜRGEN:

«Keskkoolipäevil arvasin üliõpilased olevat kohvilembese, kohutavalt ettevõtliku ja ootamatuid ideid otsast otsani täis seltskonna. Kehakate pidi neil olema minu meelest kindlasti natuke vana, aga selle eest mõnusalt mugav. Ja veel pidid ühe õige tudengi silmade all olema õisest lugemisest kergelt hallid varjud. Sellised olid kõrvaltvaataja tähelepanekud (tõsi, põhiliselt vormi puudutavad). Lühike rebaseaasta on näidanud, et umbes nii see tudeng tõesti välja näeb. Palja sissesaamise ja seesolemisega aga teatavasti täisvereline tudengielu veel lahti ei lähe. Igas teaduskonnas on võimalused ka akadeemilisteks loenguvälisteks ettevõtmisteks, millele ülihästi sobib seltsilist laadi ümbris. Mitmeid häid näiteid on. Ajalooteaduskond võib neid isegi mitu välja pakkuda. Üliõpilaslikke ja erialaselt huvitavaid tegemisi korraldavad teistegi teaduskondade tudengid.

Aga millest esmakursuslane alustaks? Endi võimalusi teavad ju kõik ise. Siht peaks olema, et elame täna huvitavamalt kui eile. Võimalused selleks on tänasel tudengil olemas.»

Arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilane, Lenini-nimelise stipendiumi saaja JAAK ARU

Tahaksin teada, mida mõtles ja tundis üks esimesi *alma mater*'ist võrsunud tohtreid oma viimase õpinguaasta algul. Et leida kinnitust sellele, mida praegu võin vaid oletada ja uskuda: noore arsti südames ja mõtetes peab vaatamata ajastute erinevusele tekkima soov võidelda ausalt inimese tervise eest. Ja kui läbi aegade ütleks mulle seesama meedik sajanditest elutarga näo ja natuke kummalise naeratusega «See on nii,» siis niisugune märk inimkultuuri ühe valdkonna miljondike, ühe *alma mater*'i kümnetuhandike ühtekuuluvusest innustaks mind. Mõistan selle kujuteldava kontakti taustal, kuivõrd on minu vahendid inimese aitamiseks võimsamad kui temal kolme ja poole sajandi kaugusel. Ning sedagi, et nende kõikide tegevus, kes ajaloos meie vahel seisavad, on olnud viljakas. Veel tajun, et see, missugused vahendid on noorte meedikute käes ülikooli järgmisel juubelil, sõltub energiast, mida igaüks meist täna oma töösse paneb. Enda kohta tahaksin teada, et kui mõni teelemineja arst järgmise juubeli ajal minu käest küsiks «Kas sina tegid kõik?», kas võin siis talle juba vana mehena öelda: «Tegin kõik.» Küsija jaoks võib küll välja mõelda hulga ilusaid vastuseid, kuid endale peab aru andma. Sest see on võimalus edasiminekuks, võimalus näha oma osa kollektiivis, mis on osake ülikoolist ja tema ajaloost.

Lõpuks tahaksin ma näha üht viimase kursuse meditsiinitudengit kuskil kauges tulevikus mõõtmas enda ja eellaste inimlikku pingutust ja ütlemas: «Paljud arstid meie ...-aastases ülikoolis on teinud kõik, et võita haigust, valu, jõuetust ja hingehäda.» Sest nagu väitis F. R. Kreutzwald 1854. aastal oma «Lühikeses tervise õpetuses»: «Mis aitaks rikkus, aulik seisus, jõukus, voli ja muud õnneks arvatud väljapoolised hääd, kui meil tervist ei oleks ja meie haiguse vimmas segatud silm kuskilt rõõmu ei leiaks.»

*

Kiirpilk Tartu ülikooli üliõpilasele niisuguses lühiülevaates ei anna temast kaugeltki ammendavat pilti. Ülevaate koostajad kasutasid selleks osaliselt ka juba trükis ilmunud materjali. Ülikoolist kirjutamine hoogustus eriti juubeli eel. Kui palju huvitavat neist artiklitest lugeda võib! Põhjalikumaks tutvumiseks on mitu raamatut ja palju, palju ajakirjanduses ilmunud artikleid. Meelega ei nimetanud me ülikoolis õppinud nimekaid teadlasi. Neid nimesid teame kõik. Tahtsime luua pisut pilti tudengi igapäevasest elust. Täna, homme, ülehomme... meenutame kõiki ja kõlke, kes ja mis *alma mater*'ile tema tõelise olemuse andnud. Me oleme neil päevil rohkem kui kunagi varem minevikus, olevikus ja tulevikus.

Vivant professores!
Vivant studiosus!

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2693. MB-09507.

Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV ... Ik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (1310) Reedel, 24. septembril 1982 XXXIV aastakäik

JUUBELIP ÄEVIK

Kolmapäeval, 15. septembril

Midagi kripeldab. Ühekorraga kisub kõikjale. Täna olevat algus. Nii on kirjutatud ja räägitud, nii on ammu oodatud. Ometi oleks nagu juba pool juubelit seljataga: lugematud koosolekud, mitme avalindi lõikamine... Juba on õnnitletud, juba on kingitusi toodud. Vist ei taju veel tänase erisugust ilmet. Ja kui tõttad peahoone uksest kord sisse, kord välja, poeb jälle hinge midagi seletamatut. Aina lipukangad. Sini-puna-valged paelad embamas säravvalgeid sambaid. Akadeemilise rangusega tuletab sügavsinine tammeleheümbrises pannoo veel kord meelde pidustusi põhjustanud aastanumbreid. Tänavaäärtesse koguneb uudistajaid. 1. keskkooli väikesed poisid tulevad küsima, mida põnevat siin juhtuma hakkab.

«TERE TULEMAST MEIE *ALMA MATER*'ISSE!» ütleb rektor peahoone trepil koos oma lähimate abiliste, ülikooli juhtidega pärast ülipidulikke «Gaudeamuse» helisid. Läks lahti! Paar tundi hiljem «Vikerkaja» alguses samu helisid kuuldes ning ülikooli vilistlase Riina Eentalu (Mägi) mõtisklustega kaasa minnes mõistad enese olevat oma sajandi keskhetkes. Tunned ajakirjaniku vastutust. Meil, tänastel ajakirjanikel, on võimalus kirjutada suurkooli kroonikasse, järgmise tähise pidajaile, meile enestele. Jõuaks nüüd vaid kõikjale. Selle utoopilise mõtte vastu astus kohe esimene päev. Kõige tabamiseks jäi aega napiks. Pealegi on päevalehed kõigest juba põhjalikult teatanud. Ent koos neil päevil kirjapandu ning hiljem lisatuga astume selles lehes veel korraks tagasi.

* * *

● Perekonnanimi Uljanov ütleb meile palju. Seni oleme kõnelnud ja kirjutanud V. I. Lenini venna Dmitri Uljanovi õppimisest Tartu ülikoolis. Nüüd on linnas paik, kus tema õpiaega pisut enam süveneda saab. Burdenko t. 61 asub ülikooli ajaloo muuseumi filiaal — **D. Uljanovi kortermuuseum.** Meil õppis ta aastail 1900—1901 pärast Moskva ülikoolist revolutsioonilise tegevuse pärast väljaheitmist arstiteadust. Tartus lõpetas ta teoreetilise kursuse, sooritas arstipraktika ja lõpueksamid.

Lindi kortermuuseumi juures lõikasid läbi EKP Keskkomitee sekretär R. Ristlaan, EKP Keskkomitee büroo liikmekandidaat, partei Tartu linnakomitee esimene sekretär I. Toome ja ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Green.

● **TRÜ nõukogu** koosolekud toimuvad aulas ainult oma erakordseil juhtumeil. Paljud meist on osa saanud audoktorite valimisest? 31. augustil otsustas TRÜ nõukogu valida oma audoktoreiks Ungari TA akadeemiku, Budapesti K. Marxi nim. Majandusülikooli endise rektori, Ülemaailmse Majandusajaloo Assotsiatsiooni presidendi Zsigmond Pal Pachi, Soome Teaduste Akadeemia akadeemiku Lauri Posti ja Prahas asuva Hügieeni ja Epidemioloogia Instituudi laboratooriumijuhataja prof. Jiři Rotta.

(Järg 2. lk.)

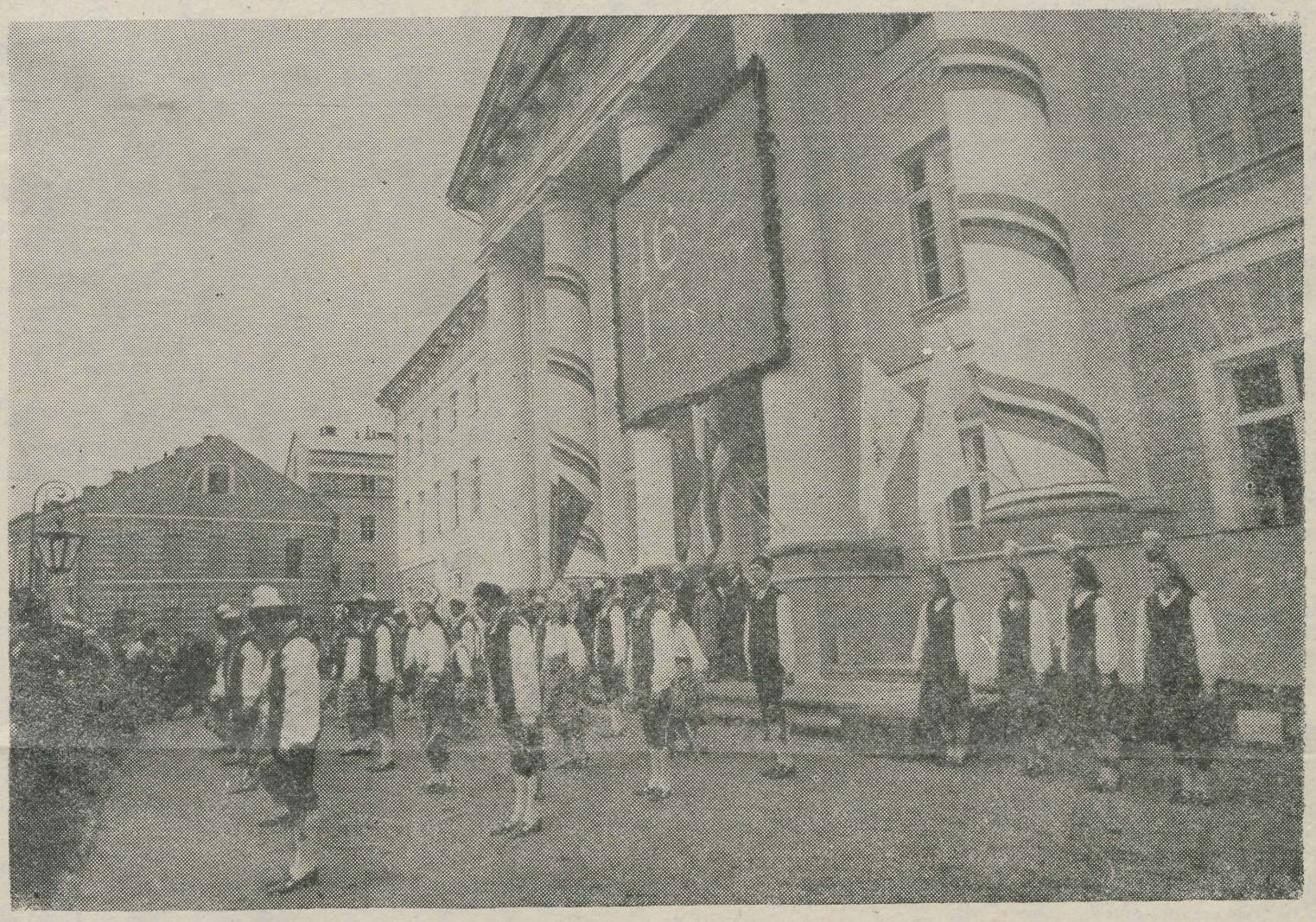

VELLO MARANDI foto

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

SOTSIALISTLIKU TÖÖ KANGELASE AUNIMETUSE ANDMISE KOHTA SM. A. KOOBILE

Suurte teenete eest teaduse arendamisel ja kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamisel ning seoses Tartu Riikliku Ülikooli 350. aastapäevaga anda Tartu Riikliku Ülikooli rektorile, NSV Liidu Pedagoogika Akadeemia korrespondentliikmele ARNOLD VIKTORI P. KOOBILE sotsialistliku töö kangelase aunimetus koos Lenini ordeni ja kuldmedaliga «Sirp ja vasar».

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
L. BREŽNEV
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
M. GEORGADZE

Moskva, Kreml
13. septembril 1982

*

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi
SEADLUS

Tartu Riikliku Ülikooli kõige enam silmapaistnud töötajate autasustamise kohta NSV Liidu ordenite ja medalitega

Edusammude eest teaduslik-pedagoogilises tegevuses ja Tartu Riikliku Ülikooli 350. aastapäeva puhul autasustada:

Lenini ordeniga

KARD, Paul — professor, Eesti NSV TA korrespondentliige

Oktoobrirevolutsiooni ordeniga

VIHALEM, Paul — professor-konsultant

Tööpunalipu ordeniga

BRONSTEIN, Mihhail — kateedrijuhataja, Eesti NSV TA korrespondentliige

VOLKOV, Ivan — kateedrijuhataja, Eesti NSV TA korrespondentliige

Rahvaste Sõpruse ordeniga

KIRIS, Advig — parteikomitee sekretär

KLIIMAN, Albert — kateedrijuhataja, professor

NÕMMIK, Salme — professor

RAID, Lembit — professor

REBANE, Jaan — kateedrijuhataja, Eesti NSV TA korrespondentliige

TAMMEORG, Johannes — kateedrijuhataja, dotsent

Ordeniga «Austuse märk»

ISSAKOV, Sergei — kateedrijuhataja, professor

METSA, Antidea — kateedrijuhataja, dotsent

PAST, Vello — dekaan, professor

SAARMA, Jüri — kateedrijuhataja, NSV Liidu Arstiteaduste Akadeemia korrespondentliige

TRASS, Hans-Voldemar — kateedrijuhataja, Eesti NSV TA korrespondentliige

UNT, Inge — kateedrijuhataja, professor

UUSTAL, Abner — kateedrijuhataja, professor

SCHOTTER, Leo — kateedrijuhataja, professor

Medaliga «Töövapruse eest»

ALLIKMETS, Lembit — dekaan, professor

VIRU, Atko — dekaan, professor

IVANISTSEV, Sergei — vanemõpetaja

LOKO, Jaan — kateedrijuhataja, dotsent

PIIRIMÄE, Helmut — professor

PULLERITS, Rein — vanemõpetaja

REBANE, Karl-Samuel — kateedrijuhataja, professor

TIIT, Ene-Margit — kateedrijuhataja, dotsent

UIGA, Enn — spordibaaside juhataja

JAAGOSILD, Ado — teadusliku uurimise sektori osakonna peakonstruktor

Medaliga «Eeskujuliku töö eest»

KARU, Laur — ÜMPI direktor, dotsent

KRINAL, Valner — dekaan, dotsent

KUNNAP, Ago — dekaan, professor

LAUREN, Andrus — komsomolikomitee sekretär

PALAMETS, Hillar — kateedrijuhataja, dotsent

PALTSER, Albert — dekaan, dotsent

SALUNDI, Mati — õppeosakonna juhataja

SAHVA, Uno — kateedrijuhataja, dotsent

SIILBEK, Jaan — elektrimontöör

TÕNNOV, Urve — teadusraamatukogu asedirektor.

NSV Liidu Ülemnõukogu
Presiidiumi esimees
L. BREŽNEV
NSV Liidu Ülemnõukogu
Presiidiumi sekretär
M. GEORGADZE
Moskva, Kreml
13. septembril 1982

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi SEADLUS

Tööpunalipu ordeni ja Rahvaste Sõpruse ordeniga Tartu Riikliku Ülikooli enam silmapaistnud töötajatele Eesti NSV aunimetuse andmise kohta

Teenete eest rahvamajandusele kvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamisel ja teaduslike uurimistööde edendamisel anda TRÜ enam silmapaistnud töötajatele järgmised Eesti NSV aunimetused:

(Järg 2. lk.)

JUUBELIPÄEVIK

(Algus 1. lk.)

Aulasambaid ehib niisamasugune teklivärvides lint nagu suuri «tarkusesambaidki». Kuldse arvu «350» kõrvale jäävad Tööpunalipu ja Rahvaste Sõpruse ordeni kujutised. Pidulikkust lisavad F. Liszti, O. Merikanto ja Z. Fibichi muusika. Mitte iga päev ei kõnelda ülikoolis ladina keeli. Täna püüame kinni iga sõna, mida dotsent Toivo Kuldsepp audoktori diplomist selles keeles loeb. Hiljem kuuled sama eesti keeles ja mõistad, kui vähe ladina keelt õppinud oled või õpitugi unustanud.

Seejärel annab rektor prof. Arnold Koop vastsele audoktorile üle diplomi ja unikaalse medali. Ungari akadeemik astub nüüd ise kõnepulti. Kuuleme Ungari ja Eesti teadussidemetest, teadussõprusest. Ungaris teatakse meie majandusajaloolasi, ollakse tuttavad nende töödega.

Kahjuks ei saanud promotsioonist osa võtta professorid Lauri Posti ja Jiři Rotta. Diplomi ja medali lubab rektor lähemal ajal üle anda.

Audoktoriks valimise traditsioon on taastatud. Meenutagem, et Tartu ülikooli audoktorite hulgas on koguni Leo Tolstoi, juubelipuhusel kunstinäitusel seisavad maalidel audoktorid Ants Laikmaa, Kristjan Raud, Eduard Vilde. Huvilistele on uurida stend ajaloomuuseumis.

● Kella 18 paiku palistas Toomemäe nõlva ja selle alust «Toome» kaupluse vastas rahvas. **Oli ülikooli õppejõudude ja kasvandike — revolutsioonoliikumisest osavõtnute mälestusmärgi avamise aeg.** Kokkutulnute seas viibisid EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan, EKP Keskkomitee organiseerimisosakonna juhataja Lev Šišov, EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome, ENSV kultuuriminister Johannes Lott, ülikooli juhtkond eesotsas prorektor Uno Palmiga. Miitingu avas prof. U. Palm. Sõna võttis revolutsioonoliikumise veteran akadeemik Harald Haberman. Ta meenutas ülikooli õppejõudemarksiste Arkadi Uibot, Ilmar Kruusi jt. Seejärel avas H. Haberman mälestusmärgi. Lühiülevaate ülikooli revolutsioonilisest minevikust andis dots. Linda Eringson, sõnavõtuga esines ülikooli komsomolisekretär Andrus Lauren. Mälestusmärgi jalamile asetati lilli.

Pärast tseremooniat oli märgata tunglemist kahe mehe ümber. Tänati, sooviti õnne. Tähelepanu keskpunktis olid mälestusmärgi looja kunstnik Andrus Kasemaa ja arhitekt Martti Preem. Andrus Kasemaad tunneme juba palju aastaid kui ülikooli kunstikabineti juhatajat, Martti Preem on praegu TRÜ Tartu linna arengu kompleksuurimise laboratooriumi vanemlaborant. Õnnitluste vahepeal sai neile paar küsimust esitatud. Selgus, et Andrus Kasemaale on see töö monumentaalskulptuuri alal esimene. Kogemusi tuli seega kõvasti. Mälestusmärk valmis kiiresti, praktiliselt kolme kuuga, ettevalmistusi tehti aasta algusest.

● Kas me mõtleme vahel ajale, mil meid ennast enam ei ole? Või sellele, kas oleme suutelised oma aated lõpuni viima, oma missiooni täitma? 350 aasta jooksul on ülikooli kandnud lugematu hulk õpetlasi.

«Täna, juubelipidustuste aegu, avaldame lugupidamist nendele ülikooli õppejõududele, üliõpilastele ja töötajatele, kes läbi sajandite kandnud ja jätnud oma eelkäijaist ja endist pärandi, millest meiegi täna elame.» Nõnda pöördus **Raadi kalmistul** tuhandete kokkutulnute poole Zooloogia ja Botaanika Instituudi sektori juhataja Toomas Sutt. Meeskoorilaul, luule, tõrvikud, mälestusminutid, mälestussõnad. Täna jäid lilled endiste rektorite J. Ewersi, J. F. Parroti, E. v. Wahli, H. Koppeli, H. Kruusi, A. Koorti ja F. Klementi kalmudele. Filoloogiateaduskonna vilistlasena astud oma endiste õppejõudude kalmude poole. Siin puhkavad juba professor Villem Alttoa, dotsent Richard Kleis ja mitmed teisedki. Vana-Jaani kalmistu murulappidel hakkab hämarduma. Meil ei tule häbeneda külaliste ees, siin ei ole enam võsa ega hauakivide tükke.

Minevik istub su sees. Sellesse viivad täna õhtul veel filmid. Vanemuise õppehoone suur auditoorium on tulvil. Vaatame, kuidas õpiti ülikoolis aastal 1932, 1952 ja kuidas õpitakse 1980-ndail.

Neljapäeval, 16. septembril

Kas tõesti on Tartus kaks Laur Karu, Valev Platot, Ain-Elmar Kaasikut, Eimar Rahumaad, Toivo Kuldseppa, Igor Gräzinit... Alles astuti staapi, juba kõnniti koos külalistega, juba jagatakse korraldusi mujal. Keskstaabi rahvast tunned kaugelt tumesinise pintsaku ja hallide pükste järgi. Ühine vorm. Miks ka mitte? Tead kohe, kus otsitav. Mehed ise leiavad kõige kiire sees mahti hommikustel pressikoosolekutel ka ajakirjanikele teavet jagada. Sellega meie tööpäev algabki. Pressikeskus, mida juhatab juubeli propagandakomisjoni esimees dots. Marju Lauristin, asub teadusraamatukogus. Meie käsutuses on koguni kabiinid kirjutusmasinatega.

● Akrediteeritud **ajakirjanikke** kogunes Tartusse 58, filmioperaatoreid ja režissööre 24 (ETV, KTV, «Tallinnfilm» ja Üleliiduline Dokumentaalfilmide Keskstuudio). Välismaa ajakirjandust esindavad Tšehhi ja Rootsi TV võttegrupid, Ungari Raadio korrespondent ning Soomest Helsingi, Tampere ja Turu ülikoolide ajalehtede toimetajad.

● Täna tõotab tulla ülikoolile tähelepandavaim päev. Nimelt saabub ülikoolilinna **valitsusdelegatsioon.** Varahommikul kogunevad aga **Raekoja saali** valitsuse autasu pälvinud töötajad.

● EKP Keskkomitee esimene sekretär Karl Vaino õnnitleb ja tervitab meid suure pidupäeva puhul. Ta annab rektor professor Arnold Koobile seoses sotsialistliku töö kangelase aunimetuse omistamisega üle Lenini ordeni ning kuldmedali «Sirp ja Vasar». Enim silmapaistnud töötajad saavad NSV Liidu ordenid ja medalid, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjad ja ENSV aunimetuste tunnistused.

Pärast seda kui valitsusdelegatsioon on tutvunud ülikooli ajaloo muuseumi, spordikompleksi ja teadusraamatukoguga, kogunetakse Lenini mälestussamba juurde.

● Taevas oli tõsiselt pilves, tõotas vihma. Ent nagu juubeliürituste puhul heaks kombeks sai, sadama ei hakanud. Enne kella kahte viis paljude tee **V. I. Lenini mälestussamba juurde, kus peeti miiting.** Kohale olid saabunud Eesti NSV partei ja valitsusjuhid eesotsas EKP Keskkomitee esimese sekretäri Karl Vainoga, meie ülikooli juhtkond eesotsas rektor Arnold Koobiga. Miitingu avas linna parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome, kes muuhulgas ütles: «Nõukogude inimestel on traditsioon pidupäevadel väljendada oma tänu kogu rahvusvahelise töölisliikumise juhile, meie riigi rajajale V. I. Leninile.» Sõna võtsid professor Raimund Hagelberg ja Lenini stipendiaat, õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Aare Kruuser. Mälestussamba jalamile asetati lilled, üliõpilased panid ümber monumendi tammelehtedest vanikud.

● Juubeli tipphetk ootas oma algust kell 15 «Vanemuise» kontserdisaalis. **Piduliku koosoleku** presiidiumis võtavad istet EKP Keskkomitee büroo liikmed ja liikmekandidaadid eesotsas esimese sekretäri K. Vainoga. Kohal on NSVL kõrg- ja keskeriharidusminister V. Jeljutin, NLKP Keskkomitee kõrgkoolide sektori juhataja V. Petrov, kosmonaut V. Sevastjanov, paljude ülikoolide rektorid, sealhulgas ka väliskülalised. Auväärsemad külalistest ja ülikooli oma rahva seast. Kõik ei mahu presiidiumi. Pidulikule koosolekulegi oli soovijaid enam sinna mahtunuist. Kutse said siiski need, kes ka juubeli ettevalmistamisel agaramalt kaasa löid.

Pikema tervituskõnega esineb sm. K. Vaino. Ta meenutab ülikooli osa meie vabariigi haridus-, teadus- ja kultuuriloos, tõstab esile tema saavutusi meie päevil. Pärast NSVL Ülemnõukogu seadluse ettelugemist kinnitab ta ülikooli lipule Rahvaste Sõpruse ordeni. Rektor prof. A. Koop lubab oma kõnes, et TRÜ kollektiiv teeb kõik selleks, et täita ülesanded, mis tulenevad NLKP XXVI kongressi ajaloolistest otsustest.

(Järg 3. lk.)

● «Elagu Tartu ülikool! Elagu Ungari ja Eesti sõprus!» tervitab audoktor Z. P. Pach.

● Nii me marssisime.

● Õpetaja ja õpilane. Ludvig Puusepp ja Ernst Raudam. Mälestusmärk avati Maarjamõisas 17. septembril (autor E. Taniloo).

KALJO RAUA fotod

(Algus 1. lk.)

Eesti NSV teeneline teadlane

LUMISTE, Ülo — algebra ja geomeetria kateedri juhataja

PALM, Viktor — orgaanilise keemia kateedri juhataja

Eesti NSV teeneline arst

GROSS, Kadri — sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhataja

TIKK, Arvo — neuroloogia ja neurokirurgia kateedri professor

Eesti NSV teeneline jurist

LAASIK, Endel — tsiviilõiguse ja protsessi kateedri dotsent

PÜSS, Karl — riigi- ja haldusõiguse kateedri professori kt.

Eesti NSV teeneline kultuuritegelane

KABUR, Helve — ametiühingukomitee esimees

Eesti NSV teeneline kunstitegelane

RITSING, Alo — H. Elleri nimelise Tartu Muusikakooli õpetaja, Tartu Akadeemilise Meeskoori dirigent

Eesti NSV teeneline leiutaja

VISNAPUU, Lembit — aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi juhataja.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
J. KÄBIN
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
V. VAHT

Tallinn, 13. septembril 1982

AUTASUSTAMISI

Kauaaegse viljaka töö eest rahvamajandusele kvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamisel ja teaduslike uurimistööde edendamisel ning seoses ülikooli asutamise 350. aastapäevaga autasustas **Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium** oma **aukirjaga** järgmisi TRÜ enam silmapaistnud töötajaid:

BITOV, Igor — üliõpilane

ERINGSON, Linda — NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent

HAAMER, Valter — õppeprorektor

HIIRE, Bernhard — EKP Keskkomitee teaduse ja õppeasutuse osakonna instruktor

HIRVLAANE, Endel — sõjanduse kateedri juhataja

ILOMETS, Tullio — orgaanilise keemia kateedri dotsent

KAASIK, Ain-Elmar — neuroloogia ja neurokirurgia kateedri professor

KALLIKORM, Ants — teadusprorektor

KINKAR, Feliks — NLKP ajaloo kateedri dotsent

KRUUSER, Aare — üliõpilane

LIIM, Allan — ajalooteaduskonna dekaan

LIIVAK, Asta — kaadriosakonna juhataja

LOOG, Aadu — bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan

MAAROOS, Irene — teadussekretär

MADISE, Toivo — üldfüüsika kateedri vanemõpetaja

MERUSK, Kalle — EKP Tartu Linnakomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja

OTSTAVEL, Ain — haldusprorektor

PEEP, Harald-Heino — väliskirjanduse kateedri juhataja

PEETSO, Hannes — laudsepp

SCHNUR, Ester — geneetika ja tsütoloogia kateedri laborant

STOLOVITŠ, Leonid — filosoofia kateedri professor

ŠELJAKIN, Mihhail — vene keele kateedri juhataja

VIIRES, Peeter — rahvamajandusharude ökonoomika kateedri juhataja.

JUUBELIPÄEVIK

(Algus 1. lk.)

Meid tervitavad ja õnnitlevad minister V. Jeljutin, NSVL TA akadeemik V. Tutškevitš, Moskva RÜ prorektor prof. I. Fedossov, ÜLKNÜ Keskkomitee sekretär L. Švetsova (tema annab meie komsomolile üle ka ÜLKNÜ Keskkomitee aukirja), ENSV TA president K. Rebane, Vilniuse RÜ rektor prof. J. Kubilius, kosmonaut V. Sevastjanov, vastne audoktor Z. P. Pach, Upsala ülikooli rektor prof. M. Holmdahl jt. Koosoleku lõpul saadetakse tervituskiri NLKP Keskkomiteele ja selle peasekretärile L. Brežnevile.

Omanäoline on kontsertosa. Kuuleme prof. Leo Schotteri oodi (sõnad dots. Valmar Adamsilt) ülikoolile. Selle esitab dots. Olaf Prinits. Kontserdi lõpuosas kõlab esiettekanne: meie nais-, mees- ja kammerkoor ning ERSO esitavad Eino Tambergi kantaadi «Alma mater» (Jaan Krossi sõnad).

Õhtul viibivad paljud ülikooli kollektiivi liikmed valitsusdelegatsiooni vastuvõtul.

● Igaühe päev läks siiski omamoodi. Palju oli tegemist teaduskondade juhtidel. Olid ju igal teaduskonnal omad külalised, kellele taheti näidata meie uuenenud ülikooli, tutvustada kolleege, arutada tööasjugi. Näiteks õigusteaduskonnal olid samal õhtul külas teaduskonna vilistlased V. Pohla, K. Merusk, M. Kallion jt.

Et sellest teaduskonnast palju komsomolikaadrit kasvanud, kutsuti külla ka ÜLKNÜ Keskkomitee vastutav organisaator V. Lokov, ELKNÜ Keskkomitee sekretär Andres Raa, osakonnajuhataja Henri Soova (viimased kaks on TRÜ vilistlased) jt. Ajakirja «Pravovedenije» toimetaja ja Leningradi RÜ õppejõud Nikolai Aleksejev tuletas sel õhtul meelde neid, kel Tartu ülikooliga juba varem kokkupuuteid olnud. Tema toimetatud ajakiri avaldab ka TRÜ juubelimaterjale. Oldi huvitatud edasisest koostööst. «Ja on tore, et kõrgkoolidel on ka oma väiksed ajalehed!» Ta hindas kõrgelt Leningradi RÜ lehetegijate tööd. «Eriti huvitavaks on leht muutunud viimasel ajal. Te peaksite seda kindlasti lugema,» ütles ta meile.

Reedel, 17. septembril

Täna tuleb rongkäik! Viimaks ometi. Enne, enne aga tahaks näha veel mõndagi põnevat.

● **Ülikooli komsomolipere koguneb kell 9 nõukogu saali.** Siin viibivad juubelipäevade külalised V. Lokov, A. Raa, H. Soova. jt. Tervitused, õnnitlused, autasud. ÜLKNÜ Keskkomitee aukirjaga tunnustatakse ka komsomolikomitee pressisekretäri Eve Rohtla (Ant) tööd. Õnnitleme!

NLKP ajaloo kateedri juhataja, komsomoliveteran prof. Johannes Kalits ja TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees dots. kt. Jaan Sootak autasustavad ülikooli ajaloo ning TRÜ komsomoli ajaloo alaste üliõpilastööde konkursside võitjaid.

● **Raekoja saali** on aga kogunenud taas üks osa TRÜ silmapaistvamaid töötajaid. Tartu linna neljandaks aukodanikuks kuulutati prof. Paul Ariste. Anti üle ENSV Ministrite Nõukogu ja Ametiühingute Nõukogu ning linna partei- ja täitevkomitee aukirjad. ENSV Ministrite Nõukogu aseesimees Arnold Green ütles oma tervituskõnes: «Seda juubelit meil poleks, kui poleks ka nii auväärset tänapäeva.»

Kellalöögid raekoja tornis tuletavad meelde aja kulgu. Täna tahaks vaadata esmakursuslaste inauguratsiooni. Mõnes teaduskonna see juba käib. Saalist lahkudes jäävad mällu Indrek Toome sõnad linna värskeima aukodaniku kohta: «Kuidas küll üks inimene võib oma elu nii ilusti elada!» Ja mõelda vaid, 1983. aastal algab professor Aristel ülikoolis sajas semester!

● Oleme vist juba harjumas Emajõe kaldapealsele kogunema. Tudengipäevade **sõuderegatt** toob kokku tuhandeid.

«Nii tore on vaadata, kuidas teil terve linn ülikooli juubelist osa saab,» ütleb NSVL TA Füüsika Instituudi professor Mihhail Fok.

«Ei, Tartus pole ma esimest korda. Meil on teie füüsikutega ühised uurimisteemad. Professor Karl-Samuel Rebast tunnete? No muidugi teate.»

Ta lisab ajaloolisi fakte. M. Jacobi, kes siin õppis, oli hiljem Peterburis TA füüsikakabineti juhataja. Füüsikahoones jäädvustus tema ja E. Lenzi ning L. Kämtzi mälestus täna pronksbareljeefides.

Tatjana Tananajeva, külalise abikaasa, kes töötab samas instituudis, lisab, et tema vanaisa vend lõpetas Tartu ülikooli 1906. aastal.

«Kus siin käinud oleme? Küsige parem, kus me olnud ei ole. Külaliste eest kantakse väga hästi hoolt. Oleme püüdnud kogu ametliku programmi kaasa teha. Eile sõitsime koos meie saatja, õigusteaduskonna õppejõu Raul Naritsaga lihtsalt linnast välja Emajõe äärde puhkama. Nii ilus oli.»

Kaarsilla alt liuglevad läbi «Optimistid». Külalised saavad teada meie sõuderegattidest. Nad on vaimustatud tartlaste koosolemisest, ilusast ilmast, peomeeleolust.

● «Järvelaid, Järvelaid, tule kuuldele!» «Pilv siin, Lott tahab teada, kas on võimalik startijatelt intervjuud saada.» Hetk hiljem ulatabki Peeter Järvelaid oma raadiosaatja juristide paatkonnale. Küsimused võistlejaile on tavatud ja erakordsed: «Kuidas tunne on?», «Tunne on vastuoluline, sest sõidage end ülikooli tagasi mõelda.

«Aga imelikult tühi tunne on komiteesse sisse astudes. Tahaks poisse kuidagi aidata, midagi ise teha. Ei, ära saa minust valesti aru. Neil on kõik korras, töö käib, aga ise ei saa nendes tuttavates ruumides ja tuttavate inimeste seas tegevusetult olla.»

1979. aastal sai üliõpilaspäevade läbiviimine täishoo. Sel ajal oligi Madis sekretär. Tema-aegne kaader veel tegutseb.

«Juubelitunne? See on ülikoolitunne. Tead, kui kuulsime kolmapäeval keskstaabis Mardi ja Indrekuga «Vikerkaja» algust, oli isemoodi ülev. Tartu tudengil ja vilistlasel on oma ühtekuuluvustunne tugev. Aga nüüd otsin Anu üles ja tahame uut muuseumi vaatama minna.»

● **Teaduskonverentsi plenaaristungil** käsitleti kõrghariduse probleeme. Esinesid minister V. Jeljutin, rektor A. Koop, üleliidulise ühingu «Teadus» aseesimees J. Babanski, ENSV TA president K. Rebane jt. Autudengiks kuulutati V. Jeljutin ja NLKP Keskkomitee sektorijuhataja V. Petrov. Ühingu «Teadus» liikmeid autasustati rinnamärkide ja tänukirjadega.

● «On sümboolne, et me alustame juubelirongkäiku siinsest pühast paigast. Meie miiting ja rongkäik tõendab, et ohvrid polnud asjatud. Sümboliseerigu meie tänane üritus ustavust ideaalidele, mida inimkond on endas kaua kandnud, mida aga on võimalik realiseerida alles sotsialistlikus ühiskonnas. Soovin noortele, et nende elu kestaks kaua ja et nad oma eluteel ei kohtaks sõda,» **avab Raadi memoriaalansambli juures miitingu rektor, sõjaveteran Arnold Koop.**

Siin on kõigi teaduskondade esindajad. TRÜ sinimütside kõrval paistavad hallid, rohelised, punased... Meie rongkäigus osalevad ka teiste kõrgkoolide tudengite esindajad. Kõnelevad sõjaveteranid, kõnelevad üliõpilased. Tartu ja ülikooli vabastamisest. Rahust.

Rektor süütab peatõrviku, sellest süttivad omakorda teised. «Lennake, tuvid!». Kammerkoori laulu järel tõusevad õhku tõepoolest valged tuvid.

● **Algab rongkäik.**

Kl. 18.50 jõuab rongkäik Leningradi maantee ühiselamute juurde. Suurt tõrvikut kannab majandusteaduskonna komsomolisekretär Verni Loodmaa. Üha uued ja uued kolonnid ühinevad rongkäiguga. Minnakse pika reana, teed palistamas pealtvaatajad. Minnakse üle Võidu silla tribüüni eest läbi, siis jõutakse ülikooli ette. Peahoone ees seisavad külalised. Ka ülikooli juhtkond on kolonnist end ümber rivistanud peahoone ette. Üksteise järel saabuvad teaduskonnad, siis seisatuvad. Teaduskonna sekretärid annavad rektorile vande, süüdatakse tõrvikud, minnakse edasi.

Kell 20 jõuab rongkäigu pea Nõukogude väljakule. Varsti on väljak rahvast tulvil. Algab miiting, mille avab rektor Arnold Koop. Linna parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome õnnitleb kõiki *alma mater*'i 350. juubeli puhul. Hüütakse kolmekordne hurraa ülikoolile, külalistele ja linnale.

Kell 21 valgustub õhtune Tartu taevas — algab ilutulestik.

Pressibuss toimetas ajakirjanikud enne rongkäiguliste marssima hakkamist kähku kesklinna. Nüüd ootame tribüünil. Lipukandjad on juba Võidu sillal. Turuhoone juurest tulevadki. Rahulikult, väärikalt, tõsiselt, ka naeruilmelisena. Vilistlasena meenuvad oma aja sammumised. Ja siis, kui rongkäigu pea «Vanemuise» poole jõudmas, ei pea me enam vastu ning suundume oma teaduskonda, filoloogide juurde. Me oleme jälle ülikoolis, jälle üliõpilased. Me oleme koos, me hüüame koos oma *alma mater*'ile hurraa.

Õhtu pakkus taas mitut võimalust. Kes oli rektori vastuvõtul, kes uues spordihoones, kes klubis, kes peahoone ees suuretendusel.

Laupäeval, 18. septembril

Igast hoonest, igast üritusest tahaks kirjutada. Kas see on ikka sama uks, mis ennegi seisis majandusmaja ees? No küll on kaunis!

Igast külalisest ja üliõpilasest, rääkimata ülikooli õppejõududest ja teistest töötajatest. Juubeliks tehtud töö on mõõtmatu, hindamatu. Täna kõneleme juba kui ilusasti peetud pidustustest. Aga mitmendat päeva pole korralikult välja magada saanud.

Linnas on palju teklikandjaid. Esmakursuslastel uhiuued. On ka lausa igivanu. Täna kannavad neid vilistlasedki. Peahoone poolt nägin hommikupoolikul tulemast üht vilistlast, tekkel peas, oma koolilastega. Ei söandanud teda peatada ega pärida, kes ja kust. Ta näitas ühele ja teisele poole. Õpilased seisatusid, astusid jälle edasi. Siin oli nende õpetaja ülikool.

Veel käib linnas tekliga ringi üks tuntud-teatud meesterahvas. Ei kuulnud kuskil küsimust, kes see on, sest teda tuntakse tõepoolest. Ajaloodotsent Palametsa juubelitööd vaatasid paljud juba reede õhtul peahoone ees. 500 osavõtjaga suuretendus «Vivat Academia» meelitas kohale enneolematu rahvahulga. Ehk on täna õhtul lahedam ja väikesekasvulised pääsevad ka kaema? Niisugused plaanid seadsin hommikupoolikul.

Kell 15 pannakse juubeliüritustele ametlikult punkt. See ei tähenda veel sugugi päris lõppu, sest kahel õhtul on «Vanemuises» ball, pühapäeval staadionil spordipidu, jätkuvad üritused väljaspool Tartut.

● **Pressikonverents** kujunes aga väikeseks kokkuvõtete tegemiseks küll. Ajakirjanike küsimustele vastasid rektor A. Koop, prorektorid jt. Rohkem kui kaks ja pool aastat kestnud ettevalmistustöö kandis vilja. Pidu laabus. Tore oli oma inimestel, tore oli külalistel. Külalisi tuli kokku 414 (nende seas 30 rektorit, 11 prorektorit). Tuli lähedalt ja kaugelt. Ka Rootsist ja Soomest. Rektor Arnold Koobil oli põhjust heameelt tunda väärika peo üle.

● Ja siis kõndisid algul mäest üles raamatukogu ette, seejärel mäest alla pikkades kleitides ja vana moodi kübarates daamid. Üks põnevam kui teine. Tuli meeskoor, puhkpilliorkester... See **«Vivat Academia» tegelaste rongkäik** pöördus esmalt «Vanemuise» poole, siis Raekoja ees linna juhtide poole. Kogu teekond ja etendus ise vajavad hoopis suuremat leheruumi, kui meil praegu jäänud on. Seepärast, armsad etenduslased, kellega me ka toimetuse ruumi neil päevil jagasime, ärge arvake, et me sellega piirdume. Mitte sugugi. Mõnes järgmises «TRÜ-s» tuleb etendus pikemalt kõne alla.

Pühapäeval, 19. septembril

Kl. 11 V. Kingissepa tänava spordihoone ees. Märkan üllatusega, et siin on veel kuidagi hõre. Iga minut toob aga rahvast juurde. Tulevad punastes trikoodes tüdrukud, valgetes poisid, värve on veelgi. Nii hakkab kogunema kolonn. Dots. Uno Sahva juhatab vägesid, on pealtnäha rahulik — ju siis kõik laabub. Osa tüdrukuid on küll pabinas, et kuidas nüüd küll välja tuleb? Taevas on pilves.

Kl. 12.25 ülikooli peahoone ees. Juubelipäevadele juba omaselt on Ülikooli tänavas ja ka siin, ülikooli ees hästi palju rahvast. Siis on kuulda puhkpillihelisid ja nad tulevad. Kõige ees spordipeo üldjuht Uno Sahva, kolonni esimestes ridades astub ülikooli juhtkond, tulevad võimlejad. Demonstratsioon näeb oma kirevuses ja nooruslikkuses tore välja. Taevas on endiselt pilves.

Kl. 12.40 Võidu silla juures. Siit, veidi kaugemalt vaadates, näeb kolonni kogu ta pikkuses ja ilus. Autosoojas istudes on veidi kahjugi võimlejatest, kel kehakatteks vaid napp võimlemistrikoo. Ent samas on endas midagi kadeduse taolistki. Kolonn möödub, nii marsitakse edasi staadionile.

Kl. 13 ülikooli staadionil. Esimesed jõuavad väravatest sisse ja päike tuleb välja. On karge sügisene võimlemisilm.

Kl. 13.15. Rektor prof. Arnold Koop avab spordipeo. Ja siis see algab võimlejatest moodustatud 350 ja osavõtjate defileega. Järgneb võimlemispidu, kus läbilõige juubilari spordielust. Alustavad ratsutajad ja vehklejad (esimesed spordialad ülikoolis), siis tulevad võimlemiskavad erinevatest aegadest. Nõnda kaks tundi. Andis toreda elamuse, oli juubelipäevade lõppakordina omal kohal.

✤

Kuidas veetsid juubelipäevad tudengid? Niisuguse küsimusega käisin ära komsomolikomitees. Seal selgus, et juubeliüritustega puutus kokku ülikooli iga tudeng. Eelkõige läksid hästi päevased vabaõhuüritused, suurepäraselt aitas nende õnnestumisele kaasa ka ilm. Õhtuti olid olud kitsamad, sest ruumid teadagi kõiki ei mahuta. Ometi tundus, et siingi läks korda, sest õhtuti oli paralleelselt mitu üritust ja kes ikka tahtis neist osa saada, see sai ka. Puhkeõhtu «Apelsini», «Vitamiini» ja «Rujaga» uues spordihoones oli mõeldud eksperimendina. Taheti ju teada, kuidas saal tantsule vastu peab, kuidas heli kostab jne. Rüselemine uksel muidugi tudengile au ei tee, siinkohal aga ka vabandus — teise ukse olid hõivanud televisioonimehed. Kui järgmine kord meile spordihoonet lubatakse, siis kõige eeltooduga juba arvestatakse. Lähtudes sellest, et spordihoones toimus taoline õhtu esimest korda, võib ürituse kordaläinuks lugeda.

Tehti ka kiire arvestus ning leiti, et üliõpilasüritustest osasaajaid oli 27 tuhande ringis. Eraldi taheti komsomolikomiteest tänada arsti-, matemaatika- ja majandusteaduskonna üliõpilasi ning tõrvikute valmistajate brigaadi eesotsas Raivo Maalinna ja Toomas Tammaniga. Veel jääb öelda, et üliõpilasürituste organiseerijaile olid need päevad kõigist eelnenud üritustest kõige pingelisemad. Polnud harv juhus, kui tuli ööbida komsomolikomitee ruumes.

Tänaseks paneme punkti, juubelipäevadest on aga veel mõndagi kirjutada.

Kirjutasid VARJE SOOTAK
ja RAIVO LOTT
MALEV TOOME foto

Meenutades minevikku

Alma mater'i ülevate juubelipäevade kõige massilisemaks ürituseks kujunes kahtlemata 17. septembril toimunud tõrvikurongkäik. See algas pühaliku pidulikkusega Raadi memoriaalansambli juurest ja kulmineerus massimiitinguks üliõpilastest tulvil Raekojaplatsil. Elurõõmsate noorte ridade kohal oli kaks arvu: 60 ja 350.

Peatugem mõttes ühel tagasihoidlikuma suurusega arvul: 40. Seos on olemas, kui lähtuda Raadi memoriaalist... Nimelt niipalju aastaid tagasi, 25. septembril ilmus NSV Liidu riigikaitse rahvakomissari käskkiri Eesti laskurkorpuse moodustamiseks. Selle komandöriks oli kogu sõja vältel kindralleitnant Lembit Pärn. Korpuse moodustamisest on sõjaveteranidele meelde jäänud eeskätt NSV Liidu Ülemnõukogu lahingulippude kätteandmine. 7. Eesti Laskurdiviisile andis 9. oktoobril lipu üle Moskva sõjaväeringkonna poliitilise valitsuse ülem kindral Mironov, 249. Eesti Laskurdiviisile aga 18. oktoobril NSV Liidu Ülemnõukogu saadik G. Abels. Üleandmisele järgnes üksuste defilee, mis kujutas rännakut rindele. Need sündmused toimusid vahetult enne korpuse ümberpaiknemist Kalinini rindele. Sellega algas ka Eesti laskurkorpuse võitlejate sõjatee.

Kaks aastat hiljem septembris oli Eesti laskurkorpus 2. löögiarmee koosseisus Emajõe joonel kagu pool Tartut. Ülikoolilinn oli 25. augustil juba vaenlastest vabastatud, kuid rindejoon oli jäänud kohati väga lähedale. 17. septembri varahommikul murdis 2. löögiarmee, sealhulgas Eesti laskurkorpuse üksused, võimsa pealetungiga üle Emajõe läbi vaenlase kaitse. Lahingumüra kaugenes nüüd lõplikult Emajõest ja ülikoolilinnast...

Järgnesid Eesti mandriosa ja Tallinna vabastamine, siis aga rasked lahingud saartel ja Kuramaal. Rahu võideti kätte, kuid raske hinnaga! Seepärast on selge, et sõjaveteranid on kõige aktiivsemad rahu eest võitlejad. Langenud sõjakaaslaste mälestus koputab püsivalt nende südamele.

Taotlegem üheskoos seda, et rahulainele häälestaksid end aina arvukamad inimhulgad kogu meie väikesel planeedil!

EUGEN TALLMEISTER,
Suure Isamaasõja veteran

ÜTÜ LAUREAADID

(Algus eelmises lehes)

Komsomoli ajaloo alaste preemiatööde järg.

III koht (rahaline preemia):

Aili Retsja (õigustead. III k.), «Üliõpilaste suhtumisest ühiskondlikku töösse» (juh. prof. J. Kalits);

Ruth Plaks (õigustead. II k.), «TRÜ majandusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni tegevusest 1954—1958» (juh. prof. J. Kalits);

Allan Ratso (õigustead. IV k.), «Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsioon 1964—1968» (juh. v.-õp. I. Rajasalu);

Ants Kull (õigust. IV k.), «TRÜ õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni ajalugu 1954—1958» (juh. prof. L. Raid).

TRÜ ÜTÜ nõukogu

TÄHELEPANU, MARKSISMI-LENINISMI ÜLIKOOLI KUULAJAD!

Õppetöö algab kolmapäeval, 13. oktoobril kell 18:

I kursusel — keemiahoone aud. 320;

II kursusel — ühiskonnateaduste maja aud. 212.

ATKO VIRU 50

Kehakultuuriteaduskonna dekaan, ENSV teeneline teadlane professor Atko Viru sündis 7. sept. 1932 aastal Tallinnas. Esimesed tõsisemad kokkupuuted spordiga, eriti aga korvpallimänguga tekkisid juubilaril Viljandi 2. keskkooli õpilasena. Soov omandada sügavamalt ja põhjalikumalt treeneriametiks vajalikke teadmisi tõi ta 1951. aastal TRÜ kehakultuuriteaduskonda.

Kehakultuuriteaduskonna lõpetamisele järgnes aasta kooliõpetajatööd Tartu 7. keskkoolis ja aspirantuur. 1963. aastal omistati A. Virule bioloogiakandidaadi teaduslik kraad dissertatsiooni «Võistlusolukorra mõjust organismi kohanemisel kehaliste koormustega» eest, see valmis prof. E. Käer-Kingissepa juhendamisel. A. Viru initsiatiivil organiseeriti 1960. aastal teaduskonna juurde ühiskondlikel alustel töötav teaduslik laboratoorium, millest kujunes välja lihasta'itluse aluste probleemlaboratoorium. Selle teaduslikuks juhendajaks on ta jäänud praeguseni.

1967. a. valiti A. Viru spordimeditsiini kateedri juhatajaks, 1971. a. aga vastloodud spordibioloogia kateedri juhatajaks. Töömahukas ja viljakas on olnud juubilari tegevus kehakultuuriteaduskonna dekaanina alates 1973. aastast.

A. Viru oli teaduskonnas esimene, kes jõudis doktoriväitekirja kaitsmiseni. Doktoridissertatsiooni «Neerupealiste koore funktsionaalne aktiivsus kehalistel koormustel» kaitsmisel omistati talle 1970. a. bioloogiadoktori teaduslik kraad. 1974. a. sai juubilarist professor, 1977. a. omistati aga Eesti NSV teenelise teadlase nimetus. Professor A. Viru teaduslik produktsioon on aukartustäratav, publikatsioonide arv ulatub üle 400, neist kümmekond monograafiat. Tema juhendamisel on üle kümne aspirandi kaitsnud kandidaadiväitekirja.

Aktiivne on olnud juubilar ka ühiskondlikus töös, nii on ta aastaid juhtinud ENSV Spordikomitee teaduslik-metoodilist nõukogu. Ta osaleb mitmete üleliiduliste organite töös, on olnud pikka aega teaduskonna parteibüroos, on ENSV Spordikomitee kolleegiumi liige jne. Kõiki temale usaldatud ülesandeid on juubilar täitnud alati suure vastutustundega. Vaatamata suurele tööalasele koormusele ja arvukate ühiskondlike ülesannete täitmisele jätkub A. Virul aega ka kehakultuuriga tegelemiseks, meelisalaks on siiani jäänud korvpalli mängimine õppejõudude võistkonnas.

Õnnitleme juubilari ja soovime paljudeks aastateks samasugust tegutsemisindu ning uusi kordamineku sporditeaduse radadel!

Kolleegid kehakultuuriteaduskonnast

Mägede rüpes

Selle aasta alguses levisid ähmased kuuldused, et ülikooli alpiklubil «FIRN» on oma *alma mater*'i juubeli puhul midagi tõsisemat plaanis. Kuuldustest koorus kevadeks välja teadmine, et minnakse Pamiiri, võitma seni veel alistamata mäetippe. Siis polnud suvi aega grupist midagi kuulda. Aga augusti lõpu poole, kui isegi jälle Tartu mail olin, sain teada, et ekspeditsioon on edukalt lõppenud, kaks tippu alistatud ja nendele omalt poolt nimedki pandud. Ei lepi lugeja, ei leppinud minagi vaid selle kesise teadmisega. Niimoodi palusingi grupi liikmel **Kalle Hansenil** mulle veidi aega pühendada ja ekspeditsioonist natuke pikemalt rääkida.

Millal üldse tekkis mõte, et võiks midagi sellist korraldada?

Idee olime paika pannud juba ammu. 1977. a. tõusime Kazbekile, korrates sellega F. J. Parroti teed. See oli ka alpiklubi «FIRN» esimene tõsine oma üritus. Tollest ajast küpseski mõte, et ülikooli juubeli puhul võiks midagi suuremat ette võtta. Lõplikult otsustati asi eelmise aasta sügisel. Oli kõvasti otsimist ja täpsustamist, enne kui selgus, milliseid mäetippe ründama minnakse. Ekspeditsioon otsustati läbi viia Kesk-Pamiiris Võssokaja Stena ahelikus, kus pidi leiduma veel paar nimetut ja alistamata tippu. Seni aga, kui mäe otsingutega tegeldi, ei lasknud teised aega asjatult kaotsi minna. Aasta otsa harjutati tõsiselt. Ekspeditsiooni õnnestumine sõltub ka grupi varustatusest. Siin aitas tublisti ülikool, kes muretses vajalikud summad.

Millal ekspeditsioon Tartust teele asus?

Põhigrupp asus Tartust teele mitmes jaos. 2. juunil läksid rongiga viis inimest (nende hulgas ka mina) ning kaks kupeetäit toitu ja varustust (600 kg). Teised tulid lennukiga järele. 12. juunil jõudsime Artutši alpilaagrisse. Seal viibisime kuu aega — harjutasime tugevalt. Igaüks käis keskmiselt 7—8 tipu otsas. Need olid tehniliselt isegi raskemad kui tipud, mida ründama pidime. Aga muidugi madalamad. Tegime läbi ka aklimatiseerumise. Ööbiti 5000 m kõrgusel.

Nii jõudis kätte aeg alustada ekspeditsiooni. Ligi ööpäev sõitsime veoautoga Dušanbest ülespoole. Jõudsime väiksesse mägiküla Dzirgitali, mis on 2000 m merepinnast. Seal panime laagri lennuvälja serva maha ja hakkasime helikopterit ootama. See jõudis kohale alles nädala pärast. Kohapeal selgus, et helikopter ei saa maanduda liustikule, kust olime otsustanud lähtuda. Nii tuli varustus helikopterilt lihtsalt alla visata. Ise maandusime allpool, Vetšetko ilmajaama juures. Siin kohtusime ka oma luuregrupiga. Luuregrupp Toomas Tähe juhtimisel tegi 20 päevaga ringi ümber tippude, kuhu kavatsesime ronida. Käidi kõrvalasuvatel nõlvadel ja tippudel, et pildistada võimalikke tõusuteid. See kõik kergendas grupi tegevust, sest juurdemineku-tee tipu alla oli meil nüüd teada.

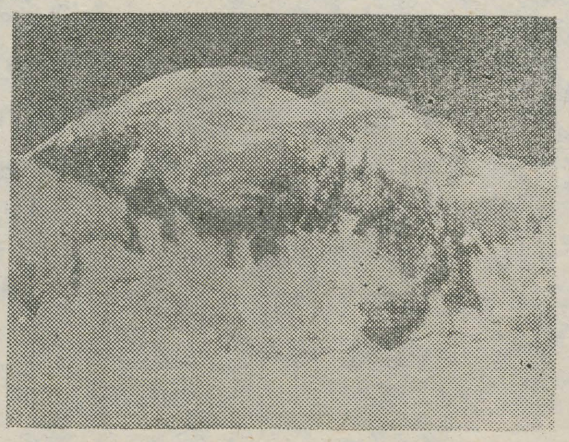

See on J. F. Parroti nimeline tipp.

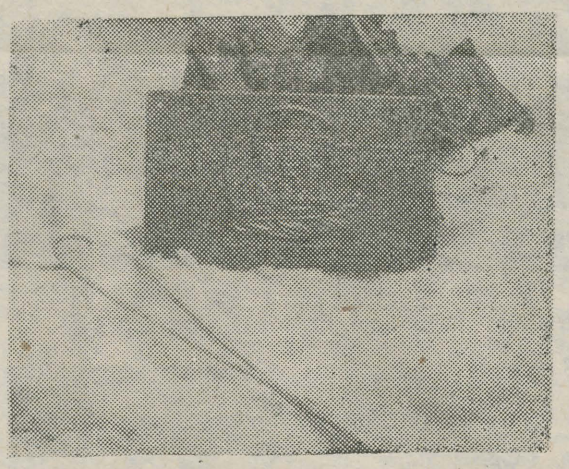

KALLE HANSENI fotod

Fotode järgi panime paika marsruudi. Kaks päeva läksime oma baaslaagrini (sinna, kuhu olime varustuse visanud ja mis asus 4700 m kõrgusel). Kohe tabas meid uus üllatus. Kõigepealt avastasime, et kolm pakki olid mägijärve kukkunud. Ehkki meil oli kaasas kutseline tuuker Jaan Künnap, temal sukelduda siiski ei tulnud, saime pakid ka lihtsamal teel kätte. Teiseks leidsime sealt onni, mida polnud märgitud ühelegi kaardile.

Tegime aklimatiseerumistõusu kõrval asuvale 5400 m tipule, viisime läbi jääõppused, siis oli päev puhkust.

Ja siis algas rünnak?

Jah. Võtsime kaasa viie päeva toidu ja läksime 30. juulil baaslaagrist teele. Oma teel ületasime kolm liustikku ning jõudsime liustikuni, mille ülemjooksul asusidki tipud. Järgmine päev kulus jäämurdude ületamiseks. Õhtul panime üles viimase baaslaagri. Sealt olid mõlemad tipud hästi näha. Mõlemad asetsesid ühel massiivil. Mäetipp, millele tahtsime panna F. J. Parroti nime, jäi vasakule, paremale aga tipp, millele otsustasime panna ülikooli nime. Tee Parroti tippu oli lumega kaetud. Nõlv oli üsna järsk. Kalle oli keskmiselt 40°. Teel Ülikooli tippu olid lumised ja jäätunud kaljud. Siis asusid kaks kuueliikmelist gruppi minekule. Plaan oli mõlemad tipud võtta kolme päevaga. Et oli selle mäe esimene vallutus, siis tuli valmistuda igasuguste üllatuste vastu. Kõik pidi selguma teel. Rühmade vahel oli iga nelja tunni järel raadioside. 3. augustil kell 11 jõudis esimene grupp F. J. Parroti tippu (6277 m). Teisel grupil, kuhu kuulusin ka mina, oli ees ränk kaljusein. Seepärast ei lootnudki meie tol päeval tippu jõuda. Ent kõik läks hästi ja nii eneste kui teise grupi üllatuseks olime kell 14 Ülikooli tipus (6350 m). Seal viibisime paar tundi. Tegime pilte ja panime paika plaadi. Plaadi oli teinud Aulin Rimm. Plaadil seisis tipu nimetus kolmes keeles ja ülikooli juubeliembleem. Tippu jätsime veel ülikooli tekli, kaks kirja ja alpiklubi «FIRN» embleemi. Parroti tippu jäeti kiri, grupi embleem ja ekspeditsiooni märk.

Hakkasime laskuma. Viperusteta jõudsime oma põhibaaslaagrini. Sealt saatsime raadiotelegrammid meie ülikooli rektorile ja Eesti Raadiole.

Nimeta need, kes tippudel ära käisid.

Ülikooli tippu tõusid KALEV MURU (rühma juht), ANDRES PARIS, ANU KALLAVUS, JAAN KÜNNAP, KALLE AEDVIIR ja KALLE HANSEN. J. F. Parroti tippu aga ALFRED LÕHMUS (rühma juht), IVO PARMAS, HELME SUUK, TOOMAS TÄHT, IVO GOLDI, ALAR SIKKA. Üldse oli grupis 25 inimest.

Lõpetuseks ütlen, et ekspeditsioon andis suure kogemuse. Seda nii sportlikus mõttes kui ka organiseerimise küljest, sest nii suurt ekspeditsiooni pole Tartus varem ette võetud. Samas vaimus loodame jätkata ka edaspidi.

RAIVO LOTT

ÜTÜ ORIENTALISTIKARING

rahuldab juba kuuendat aastat üliõpilaste tõsist Ida-huvi. Ringi põhisektsioonid alustasid sel õppeaastal juba tööd. Oma tegevust jätkab ka ringi liikmekandidaatide sektsioon, kuid uues vormis: plaanis eelkõige esmakursuslastest (ka vanematest!) orientalistikahuviliste jaoks mõeldud ühe semestri kestvad loengutsüklid. Kavas on sissejuhatavad loengud India, Hiina, Tiibeti kultuurilukku, vana-aega; ülevaateloengud orientalistika ajaloost ja Ida keeltest ringi teadusjuhendajatelt ja vilistlastelt. Liikmekandidaate registreeritakse **5. oktoobril keemia ringauditooriumis kell 19 toimuval India õhtul** (näidatakse ka filmi) ning 7. ja 11. oktoobril kell 18—20 orientalistikakabinetis.

HARRI INTS

Klubis

Pühapäeval, 26. septembril kl. 20 — Jalgrattamatk filmi ja slaidide vahendusel Tšehhoslovakkiasse ja Ungarisse. Superdisko sürpriisidega.

Pääsmete eelmüük klubis 24. septembril kl. 10—12 ja peahoones kl. 14—16. «Vänta, aga» visiitkaardi omanikele sissepääs tasuta. NB! Klubi üritustele saab sisse ainult üliõpilaspiletiga.

Järgmine «TRÜ» ilmub 11. oktoobril.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Tellim. nr. 2805. MB-09534.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop.

Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (1311) Esmaspäeval, 11. oktoobril 1982 XXXIV aastakäik

Esmakursuslased on tagasi

✣ *«Mind ei ole veel kordagi küsitud. Saksa keeles niisama kohapealt. Imelik kohe. Üks õppejõud juba hirmutas, et kui tema loengul ei käi, ei siis saa ka seminaril hakkama.»*

✣ *«Kolhoosiga harjusime ära. Nüüd peab siin ka ära harjuma. Maal oli vahva. Nägid kohe kes on kes. Noh, et Tiit on kõva töömees, Peeter kardab käsi määrida, Eva lobiseb niisama...»*

✣ *«Mulle meeldib õudselt hommikul loenguile tulla. Hea tunne, kui peahoone paistma hakkab. Kui meil siin peahoones midagi ei toimuks, siis nagu ei olekski ülikoolis.»*

✣ *«Koolis räägiti meile, et ülikoolis käib töö ainult esimeses vahetuses. Meil on teinekord õhtuni. Kui saaks osa loenguid varasemale ajale üle tuua. Leidsime juba mitu tühja auditooriumi.»*

* * *

Esmakursuslased on tagasi. Sumisevad rõõmsalt peahoones, keemiahoones, keeltemajas... Alustamas oma elu pöördepunktil. Mõnda jõudsime kõnetada. Oma nime nad öelda ei tahtnud. Vara veel. Arvasid, et ehk viie aasta sees ikka millegagi ilma teha jõuab. Olgu peale. Ilma tegemise võimalusi pakub vana *alma mater* piisavalt. Teated kuulutustetahvlil aina kutsuvad. Lehtki püüab täna verivärsketele tudengitele üht-teist pakkuda. Just niisugust teavet, milleta tudeng kõrgkoolis lihtsalt läbi ei saa. Sellest allpool.

Just selle loo paberile panemise aegu astus toimetusse sisse üks tütarlaps sooviga teada saada stipipäevi. Tema valitud stipivolinikuks. Püüdsime aidata, põhiliselt teadjamate juurde edasi juhatada. Ent tohoh hullu. Kus siis kursusejuhendaja seletused ja abi?

Loodetavasti on tänaseks otsitavad ametiruumid ja hooned üles leitud, teada teaduskonna, osakonna juhid. Meie lisame omalt poolt mõne osa. Kes on siis kes?

Et TRÜ rektor on professor Arnold Koop, peaks juba septembrikuu lehtedest teada olema. Tema asetäitjad prorektorid on: õppeprorektor prof. Uno Palm, õppeprorektor (kaugõpe) dots. Valter Haamer, teadusprorektor prof. Ants Kallikorm, haldusprorektor Ain Otstavel. Ülikooli parteiorganisatsiooni juhib dots. Advig Kiris, komsomoli Andrus Lauren, ametiühingut Helve Kabur. Teada võiks komsomolikomitee asesekretäregi: Varri Väli, Ülle Lepp, Tarmo Saluma ja Raivo Aavisto.

Tähelepanelikult lehte lugedes saab teada muudki tarvilikku. Soovitame uurida ka peahoone fuajees juubeliks valminud kauneid infotahvleid. Vaadakem enne järele, kui pärima tormame.

Nõndaks. Tundub, et suurkooli vastuvõetuile nõuandeid jätkub. Mõned soovisõnad veel õppejõududelt.

✣ *«Eks ikka kohe algusest peale tuleb õppima hakata. Mis siis, et loengutel pole vastamist nagu keskkooli tundides. Muidu kuhjub eksamiks palju materjali.»*

✣ *«Õppimine on peamine. Tee sa muidu, mis sa teed, meil ju palju komsomoliaktiviste ja taidlejaid, aga õppimine peab korras olema.»*

✣ *«Mida ikka soovitada? Neid noori on loengul nii armas vaadata. Eks iga sügis teeb ka meid nooremaks. Tahaks, et nad rutiiniga ei harjuks, et neil seda nooruslikkust jätkuks.»*

✣ *«Võiks meeles pidada, et õppejõudu kõnetades tuleks ikka püsti tõusta. Mõnikord see unustatakse. Ja viisakust üldse silmas pidada. Paistab, et kombeõpetus jätab tänapäeval soovida.»*

✣ *«Meie tudeng käib moodsalt, koguni kallilt riides. See pole ka päris õige. Mujal maades on tudengid hoopis lihtsamalt, aga praktilisemalt riietatud.»*

Sisse saada polnud kerge. Kerge pole ka üliõpilaseks jääda. Näiteks igal aastal lahkub TRÜ-st (ka omal soovil) paarsada üliõpilast. Järelikult pole kõik sissesaanud siiski võimelised kõrgkoolis õppima. Kel jääb puudu töökusest, kel tahtejõust, kel tervisest. Kes ei huvitugi tulevasest elukutsest.

Väga lähedalt seostub nende mõtetega «Izvestija» erikorrespondendi Anatoli Agranovski artikkel «Üliõpilaskandidaat» kogumikust «Oma ala meister». Seda ««Loomingu» Raamatukogu» on praegu veel müügil.

Ajakirjaniku teravas artiklis õigustatakse seisukohta, «et ei tohi «kõrvupidi» diplomini tirida igaüht, kes esimesele kursusele sattunud...». «Kahemehi poputades ei kasvata kõrgkoolid üliõpilastes ei tahet ega austust korra vastu. Saanud juhtideks, töötavad nad nii, nagu õppisidki — kolme peale. Ehitavad maju kolme peale, õpetavad lapsi kolme peale, ravivad haigeid kolme peale.»

Gorki veetranspordiinseneride instituudis ei hoolitud väljalangevuse suurest protsendist, sest nende asemele astusid üliõpilaskandidaadid. Eksperiment õigustas end. Tervikuna pole probleem veel lahendust leidnud, sest vaid vähesed kõrgkoolid on seda teed läinud. Kõrgharidusministeeriumi jaoks aga on sellised kandidaadid veel olematud. Probleem on terav, aktuaalne.

Sic! Argu mõeldagu nüüd nii, et kes õppimisega toime ei tule, mingu kohe minema. Pingutada ka tuleb. Kõige suuremaks katsumuste aastaks just esimene kujunebki: eemal kodust ja endistest sõpradest. Esmakursuslase sulamist meie suurde perre aitavad ka toakaaslase lahke suhtumine, õppejõu tark sõna, teatmik «Tartu Riikliku Ülikooli esmakursuslasele» — kogu ümbritsev psühhosfäär.

Kõrgkooli kõnepruugist

Koolil on oma terminoloogia ja kõnepruuk, ülikoolil oma. Viimastel aastatel on täheldatud kooli kõnepruugi püsimist nooremate kursuste üliõpilaste keeles. Selle asemel, et öelda: «Ma lähen ülikooli loengule» öeldakse: «Ma lähen kooli tundi». Kõrgkoolile omaseid termineid ja ametinimetusi kasutatakse sageli vääralt või hoidutakse hoopiski nende pruukimisest. Keegi ei olevat nende võõraste sõnade tähendust nagu kord ja kohus selgitanud.

Järgnevad read akadeemilisest kõnepruugist vaevalt et olukorda põhjalikumalt muudavad. Mõningat tulu peaks aga nendest siiski tõusma.

Kaua aega oli ülikoolide õppe- ja asjaajamise keeleks keskaegne ladina keel. Ülikool kujutas endast teadmiste jagamise ja omandamise tsunfti ning kandis ka vastavat nimetust: *universitas magistrorum et scholarium* — s. t. õpetajate ja õpilaste ühtekuuluvus. Selle pika nimetuse tagumise poole on aeg maha nühkinud, **universiteet** ülikooli tähenduses elab paljudes keeltes ikka veel edasi. Tänapäevalgi on **universiteet** ühtekuuluvus — erinevalt ühe teaduse õpetamisega tegelevatest instituutidest ühendab **universiteet** paljusid erinevaid teadusharusid, uurib ja õpetab neid. Hellitavalt nimetatakse ülikoole (aga ka teisi kõrgkoole) toitev ema ehk ladina keeles *alma mater*. *Alma mater Tartuensis* kõlaks tõlkes Tartu toitev ema, tähendab aga Tartus juba sajandeid tarkust ja haridust jaganud suurkooli.

Keskajal nimetati üliõpilast *studiosus*, s. t. hoolsalt õppija, millegi poole püüdleja. Sellest on tulnud paljudes keeltes kasutatav *student* ja meie mugandus — tudeng.

Üliõpilaseks vastuvõetud noor inimene kantakse üliõpilaste nimekirja ehk **matriklisse.** Vastavat pidulikku toimingut nimetatakse **immatrikuleerimiseks.** Ülikooliperre kuulumise tõendina antakse üliõpilasele üliõpilaspilet, mis kujutab endast väljavõtet matriklist ja mida seepärast nimetatakse samuti matrikliks. Igal matriklil on oma number, mille kaks esimest kohta märgivad lühendatud kujul ülikooli vastuvõtmise aastat, kolm viimast aga, mitmendana antud isik sel aastal ülikooli hingekirja võeti (näiteks 82 462 ütleb teadjale inimesele kohe, et esitatud matrikli omanik astus ülikooli 1982. aastal ja ta võeti vastu 462. üliõpilasena sel aastal).

Ülikooli esimene mees kannab **rektori** ehk ladina keelest tõlgituna juhi, juhtija, nime. Meie ülikoolis abistavad rektorit **4 prorektorit** — kaks õppeprorektorit, teadusprorektor ja haldusprorektor. Koos oma lähemate abilistega moodustavad nad rektoraadi. Rektoraat asub peahoone keemiahoonepoolses tiivas, teisel korrusel. Samas on ka õppeosakond, mis tegeleb otseselt õppetöö korraldamisega kogu ülikooli ulatuses.

Ladina keelest on võetud ka mitmed õppejõudude ametinimetused. **Professor** (= avalik õpetaja) on üldreeglina teaduste doktor, kes õpetab oma eriala kõrgkoolis. Eriala õpetaval teaduste kandidaadil on tavaliselt dotsendi kutse (*docens* = õpetav). Praktiliste ainete õpetajat nimetatakse mõnikord ka **lektoriks** (*lector* = lugeja). Kohta, kuhu õppejõud kogunevad ülikoolis peahoones loengute vaheaegadel, tuntakse **lektooriumi** nime all, mõnes osas meenutab see ruum keskkooli õpetajate tuba, aga ainult mõnes osas.

Vanasti anti professorile õpetamiseks eriline iste, õppetool ehk **kateeder.** Tänapäeval mõistame kateedri all mitte mööblieset, vaid mingit kitsamat teadusharu õpetavate ja uurivate teadlaste kollektiivi. Praegu on Tartu Riiklikus Ülikoolis 85 kateedrit, neist 6 ülelikoolilist, mis õpetavad kõigi või enamiku teaduskondade üliõpilasi. Ülejäänud kateedrid koonduvad 9 teaduskonnaks ehk **fakulteediks.** See sõna on tulnud ladinakeelsest *facultas*, mille all mõisteti võimet mingit teadusala asjatundlikul tasemel õpetada.

Fakulteedi eesotsas seisab **dekaan.** Ladina keeles tähistati selle sõnaga kas kümnikku või kümne mehe pealikut Rooma sõjaväes. Dekaani abilised, asedekaanid kannavad **prodekaani** nime.

Ka **eksam** tuleneb vanade roomlaste keelest, kus sõna *examen* tähendas uurimist või katsumist. Ja eks eksamil uurigi professor *studendi* teadmisi, et siis õige ja õiglane hinne välja panna. Kui õppejõud lihtsalt vestleb üliõpilasega teadmiste väljaselgitamise eesmärgil, siis nimetatakse seda **kollokviumiks.** Sel juhul veel hinnet ei panda. On eksamid ja arvestused korras, siis võib *studiosus* loota ka tasu **stipendiumi** näol, mis ladina keeles tähendabki tasu.

Ja olekski nagu kõik oluline öeldud sellest, mis käib keskajast meieni jõudnud kõrgkooli kõnepruugi kohta.

HILLAR PALAMETS

Konspekteerimisest

Kas tasub loengut konspekteerida, kui õpik on olemas? Kui jah, siis kuidas seda kõige otstarbekamalt teha? Milline peaks välja nägema ühe korraliku üliõpilase korralik konspekt? Taolised küsimused kerkivad esimestel suurkoolinädalatel paljude esmakursuslaste ette. Tudengite a'a ja a'alehe ruumi kokkuhoiu mõttes teeme seda teeside kujul, esitades sissejuhatuseks.

3 TEESI KONSPEKTEERIMISE KASUKS

1. Kõrgkoolis on loeng õppetöö üks põhivorme, loengu konspekteerimine aga peamisi õppemeetodeid. Mitte seetõttu, et õpikuid ei ole või õppevahendeid ei jätku kõigile, vaid hoopis sisulisemate tegurite tõttu.

Õpiku koostamisele ja väljaandmisele kulub aastaid, mistõttu ta jääb paratamatult maha nüüdisteaduse tasemest, mis teaduslik-tehnilise revolutsiooni tingimustes areneb eriti hoogsalt. Oma ala põhjalikult tundva õppejõu loengud pakuvad aga selliseid andmeid ja seisukohti, mis alles äsja on saanud teatavaks. Samuti saab lektor silmas pidada antud piirkonna või ülikooli lokaalset eripära, kohandades oma ettekannet ümbritseva elu ja praktika nõuetele. Kõik see peegeldub ka konspektides, mistõttu võime väita, et **trükitud õpikuga võrreldes on loengutel koostatud konspektid tublisti operatiivsemad ja paindlikumad.**

2. Akadeemilise loengu asjatundlik konspekteerimine on küllaltki keerukas ja pingeline vaimne töö, mis eeldab teatud oskusi ja harjumusi. Loengu kuulamisel tuleb leida esitatud materjalist kõige olulisem, anda sellele võimalikult lakooniline sõnastus (NB! — jutt on konspekteerimisest, mitte stenografeerimisest) ja märkida see üles, samal ajal kuulates, analüüsides ja meeles pidades juba järgneva informatsiooni. Üliõpilane läheb õppejõu mõttekäiguga kaasa, analüüsib ja sünteesib pakutavat, kiidab mõttes heaks või vaidleb hoopiski vastu. Konspekt kujuneb niimoodi lektori ja kuulaja ühistöö tulemusena. Süsteemikindlalt koostatud konspekt tähendab koostajale aine loogika, struktuuri ja põhitõdede tunnetamist, kindla aluse loomist edasiseks süvendavaks tööks erialase kirjandusega.

3. Üldtuntud ja -tunnustatud tõsiasi on, et mida rohkem meeli on õppematerjali omandamisel rakendatud, seda paremad on tulemused. Ka selles osas on loengute konspekteerimisel hinnatavad eelised. Konspekteerimisel me **kuulame** lektori suulist ettekannet, **vaatame** tahvlile märgitut (nimed, arvud, skeemid, graafikud) ning kirjutame-joonistame selle kohe üles (**manuaalne tegevus**). Seega on üheaegselt rakendatud kolm meelt, mistõttu uus informatsioon salvestub nii visuaalse kui ka auditiivse ja motoorse mälu abil. Ehk kokkuvõtlikult: loengu konspekteerimine on õigustatud õppimispsühholoogilisest aspektist, sest tänu mitme meele samaaegsele kasutamisele, annab ta tõhusaid tulemusi.

6 TEESI KONSPEKTEERIMISE ALUSTEST

1. Esimesest kursusest peale tuleks **õppida erinevalt konspekteerima** loengusarju, kus õpik puudub, mistõttu põhiline materjal eksamiteks-arvestusteks valmistumisel on oma konspekt, ning aineid, kus õpik (resp. õppevahend) on olemas ning konspekt on ainult täiendavaks materjaliks kvaliteetse õpiku juurde.

Esimene situatsioon eeldab süstemaatilisi ja ulatuslikumaid üleskirjutusi, seda ka näidete, tõestusmaterjali ja muu sellise puhul. Õpiku olemasolu nõuab üksnes lakoonilisi märkmeid, et fikseerida loengu loogiline struktuur, põhifaktid ja seisukohad ning sellised seigad, mida õpik ei sisalda, kuid mida õppejõud rõhutab. Õpiku paralleelvariandi koostamisel loengutel pole küll erilist mõtet. Selle vältimiseks tuleks aga enne loengule minekut õpikut lugeda, et teada, mida üles kirjutada, mida kirjutamata jätta.

2. Püüdke esimestest ülikoolipäevadest peale teadlikult kujundada oma **isikupärast lühendite, allakriipsutuste, ääremärkuste-marginaalide süsteemi.** See ei teki valmiskujul, selline süsteem formeerub ajapikku, vastavalt kogemuste ja teadmiste kumuleerimisele, ta muutub järjest lakoonilisemaks, täpsemaks ja isikupärasemaks, kuni saavutab akadeemiliste loengute heaks konspekteerimiseks nõutava taseme. Rõhutagem — vaja on süsteemi, mitte süsteemitust, kord nii, samas teisiti, nii nagu parajasti pähe tuleb. Esialgu võtke eeskujuks kasvõi ENE lühendite süsteem, mis on entsüklopeedia tarvis igati läbi mõeldud. Kuid pidage silmas: teie koostate siiski konspekti, mitte isiklikku ENE-t.

HILLAR PALAMETS

(Järgneb.)

Ülikooli juubelipäevad Moskvas

Moskvas on metroojaam «ВДНХ». Sealt pole palju maad Rahvamajandussaavutuste Näituse paviljonideni. Peapaviljonist vasakule jäävas «Hariduse» hoones näeb neil päevil pidevalt liikumas dotsent Johannes Tammeorgu. Tema nimelt on TRÜ juubelinäituse direktor. Näitus ise paikneb samas majas, vasakut kätt nurga taga. Astud sisse ja armas soe tunne tuleb. Paremal pool satud värvifotolisse Tartusse ja ülikooli. Siinsamas klaasi all tuttavad teklid kõigilt Eesti kõrgkoolidelt. Seintel fotod, ikka värvilised ja mustvalged, aga õige suured. Kinokabineti pildistatud. Klaasi all ülikoolis väljaantud või ülikooli puudutav kirjandus, ka kõige viimased väljaanded nende seas. Maitsekalt kujundatud joonised. Ühelt neist võib näiteks teada saada, et TRÜ-s on väitekirja kaitsnud teadlased 87 Nõukogude Liidu linnast. Maketid. Raamatukogu uues hoones töötaja laud. Aparaadid. Nii keeruliste nimedega, et ühel filoloogilise haridusega ajakirjanikul läheb tõlkimise juures spetsialisti abi tarvis. Huvi pakuvad nn. suured raamatud või nagu neid kohapeal kutsutakse — «turniketid». Mida need endast kujutavad? Umbes poole meetri pikkuse ja veidi väiksema laiusega orgaanilise klaasi leht kujutab endast üht raamatulehte. Sellel on fotod, skeemid, kirjutised. Lappad samuti nagu raamatut. Üheks kõige õnnestunumaks peab dotsent J. Tammeorg raamatukogu «turniketti». Välja on pandud ka kodunduskabineti tööd. Veel võib vaadata slaide. Neid on neli komplekti. Eksponeeritud on nii õppekui teadustööd tutvustavad materjalid, sport ning kultuur ipm. Pildi ülikoolist peaks saama täieliku.

J. Tammeorg: «Kogu varandus toodi kohale suure veoautoga. Septembri algul olid siin ülikooli rahvas ning kunstnikud Tartu ja monteerijad Tallinna «Arsist». Kaasa sõitsid ka kolm matemaatikateaduskonna noormeest. Niimoodi hulgakesi seadsime näituse 20. septembriks valmis. Tegemist oli muidugi

Näituse avapäeval tutvustas külalistele ekspositsiooni rektor prof. Arnold Koop.
EDUARD SAKI foto

rohkesti. Paljud küsimused lahenesid tänu paviljoni perenaisele Ljubov Ossipovale. 22. septembril võisime väljapaneku pidulikult avada. Lindi lõikas läbi NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja, NSV Liidu TA korrespondentliige I. Makarov. Avamisel osalesid NSV Liidu Pedagoogikateaduste Akadeemia president Mihhail Kondakov, Haridusala, Kõrgkoolide ja Teadusasutuste Töötajate Ametiühingu Keskkomitee sekretär Tamara Januškovskaja, ENSV TA president K. Rebane, EKP KK esindajad jt. Külalisraamatusse jäi sellest päevast paarikümne allkirjaga tervitustekst.»

Näitusel jagavad teavet ja vastavad küsimustele meie ülikooli tudengid. Neid hakati selleks ette valmistama juba eelmisel semestril. Ekskursioone juhivad ka rahvamajandussaavutuste näituse oma giid. TRÜ tudengid ja töötajad on nende lähemad abilised, võivad kõnelda üksikasjalikumalt ülikooli elust, tutvustada väljapanekuid ja näidata slaide. See oli ülikooli teine vahetus. Inglise filoloogia III kursuse üliõpilased Mari Kannusaar ja Leili Künnap ning vene keele metoodika kateedri töötajad Malle Rüütli ja Anu Jänese.

Mari Kannusaar: «Sel sügisel pole koolis veel suurt käia saanudki. Aga siin on päris huvitav. Algusesse kohe kartsime oma inglise keele pärast, aga paistab, et meist saadakse aru. Ühele itaallannale tuli tükk aega selgitada meie ehitusmalevat. Teda pani imestama, et töötasu saab tudeng endale. Ta arvas, et sellega peaks nagu õppemaksu maksma. Külalisraamatus on juba hulga sissekandeid, ka eestikeelseid. Üks moskvalane tuli spetsiaalselt Juri Lotmani pärast. Tahtis näha tema töid. Siin on käinud Poola tudengid, Saksa DV üliõpilased jt.»

Tänaseks on näitusel ametis juba kolmas vahetus.

«Näituse ettevalmistamine ja ülesseadmine oli mahukas töö. Tänada tuleks dotsent Valeri Vassiltšenkot, Sirje Kahu ja Tamara Galuškot ülikooli teadusosakonnast, kinokabineti rahvast ja üldse kõiki, kes meid aitasid. Palju tänu!» lõpetas dotsent Johannes Tammeorg ja tõttas paar paviljoni edasi, seminarile.

Paviljonis «Standartõ» nimelt kõneldi kolmel päeval (29. sept. — 1. okt.) ülikooli teemadel. Nii ajaloost kui tänapäeva probleemidest. Esinesid professorid U. Palm, J. Rebane, R. Hagelberg, A. Kallikorm, A. Tikk, dotsendid V. Haamer, A. Kiris, V. Ruttas, J. Tammeorg, P. Kenkmann, ametiühingukomitee esimees H. Kabur, teadusraamatukogu direktor L. Peep ja selle loo autor.

Näitus jääb avatuks 22. oktoobrini. Selle aja sees peetakse veel kaks seminari: 12. oktoobril «Südame- ja veresoonkonna haiguste diagnoos ja ravi» ning 19. oktoobril keskkonnakaitsest.

● **Ülikooli juubelit tähistati ka üleliidulises ühingus «Teadus».** 23. septembril juhatas vastavat istungit kesklektooriumi saalis ühingu «Teadus» esimees akadeemik N. Bassov. Tema on ka TRÜ autudeng 1979. aasta külaskäigust saadik. TRÜ-d tutvustasid oma ettekannetes rektor prof. A. Koop, teadusprorektor prof. A. Kallikorm ja prof. H. Peep. ENSV TA asepresident V. Maamägi andis ülevaate TRÜ ja ENSV TA sidemetest. Nii näituse avapäeval kui ka istungi päeval võis kuulata TAM-i laule.

Kui ma ise näituse vaatamise lõpetasin, astus ekspositsiooniruumi professor Lembit Allikmets. Kõik see kokku andis tunde nagu oleks tükike ülikooli Moskvasse tulnud. Nõnda see ju oligi. Küllap astub iga ülikooli inimene Moskvas olles ka näitust kaema. Nii et juubeliüritused kestavad veel.

VARJE SOOTAK

AUTASUSTAMISI

Teenete eest rahvamajandusele kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamises ja teaduslikus uurimistöös ning seoses Tartu Riikliku Ülikooli 350. aastapäevaga autasustasid **Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu** oma aukirjaga järgmisi TRÜ töötajaid:

Paul KENKMANN — filosoofia kateedri vanemteadur

Mati KILP — matemaatikateaduskonna dekaan

Hiie KIMMEL — botaanikaaia direktor

Toivo KULDSEPP — eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsent

Silvi LANNES — parteikomitee sekretäri asetäitja

Herbert LIGI — üldajaloo kateedri juhataja

Ahto-Toots LIIK — vanemtöödejuhataja jaoskonna juhataja

Akivo LENZNER — mikrobioloogia kateedri juhataja

Viktor MASING — taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri professor

Evald MÄEPALU — spordifüsioloogia kateedri dotsent

Uno PALM — õppeprorektor

Juhan PEEGEL — žurnalistika kateedri juhataja

Marta RAISMA — trüki- ja kirjastusosakonna juhataja

Milvi REINFELDT — teadusosakonna teadussekretär

Eduard SAKK — tele-kino-fotolaboratooriumi juhataja

Olev SAKS — üldfüüsika kateedri vanemõpetaja

Jüri TAPFER — arvutuskeskuse juhataja

Juhan TULDAVA — saksa filoloogia kateedri juhataja

Lembit TÄHEPÕLD — biokeemia kateedri juhataja

Vambola TÜRK — poliitilise ökonoomia kateedri professor

Õie UTTER — klassikalise muinasteaduse muuseumi juhataja.

✤

Kauaaegse viljaka töö ja aktiivse ühiskonnategevuse eest said ülikooli 350. aastapäeva puhul **linna parteija täitevkomitee** aukirja:

Saima ARON — majandusküberneetika ja statistika kateedri vanemõpetaja

Igor GRÄZIN — filosoofiakateedri vanemõpetaja

Ivar JAEK — eksperimentaalfüüsika kateedri professor

Jaak JÄRV — orgaanilise keemia kateedri vanemõpetaja

Mati KARELSON — keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumi vanemteadur

Vilma KELDER — tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja, professor

Lembit KIIK — NLKP ajaloo kateedri dotsent

Olaf-Mihkel KLAASSEN — üldajaloo kateedri dotsent

Miralda KOOR — teadusosakonna juhtiv insener

Ilmar KOPPEL — keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumi juhataja

Juri KSENOFONTOV — hospitaalsisehaiguste ja tuberkuloosi kateedri dotsent

Leo-Peeter KULLUS — füüsilise geograafia kateedri dotsent

Ülle LEPP — komsomolikomitee sekretäri asetäitja

Heigo MIIDLA — taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juhataja, professor

Kalle NIGOLA — kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dotsent

Inge-Maret ORGO — riigi- ja haldusõiguse kateedri dotsent

Ando OTS — eksperimentaalfüüsika kateedri dotsent

Linda PAGLANT — poliitökonoomia kateedri vanemõpetaja

Aivo PARRING — algebra ja geomeetria kateedri dotsent

Lei PETERSON — teadusraamatukogu osakonnajuhataja

Eimar RAHUMAA — riigi- ja haldusõiguse kateedri vanemõpetaja

Märt SAARMA — psühhiaatriakateedri dotsent

Savvati SMIRNOV — vene keele kateedri professor

Varje SOOTAK — ajalehe «TRÜ» toimetaja

(Järg 3. lk.)

Uudist

Teadusosakonnal esimene kategooria

TRÜ Moskva-näituse avamise aegu kuulsime «Päevakajast» meeldivat uudist — teadusosakonnale määrati I kategooria. Seda kommenteerib teadusprorektor prof. Ants KALLIKORM.

«Praktilisi samme saame ümberkorraldusteks tegema hakata ilmselt alles aasta lõpus. Sisuliselt tähendab esimese kategooria andmine seda, et õppe- ja teadustöö tegijate palgad on nüüd ühesugused (näiteks kateedrijuhataja, professori palk on võrdne labori juhataja, doktori palgaga jne.). Teadusosakonna (TO) peamine üksus on labor, selles võivad olla sektorid. Probleemlaborid lülituvad TO koosseisu ja seetõttu nimi «probleemlabor» kaob. Tekib ka parem võimalus laborite tööd korrigeerida, anda isegi uus nimi jne.

Edaspidised struktuurimuudatused jäävad ülikooli enda teha (nimetused, töötajate arv jms.), tuleb vaid ministeeriumiga kooskõlastada.

Osutub võimalikuks kaadri vahetamine (tuua kateedri inimene teaduslaborisse ja vastupidi — alaliselt või ka ajutiselt).

Uue kategooria järgi saame paremini, efektiivsemalt kasutada ülikooli õppe- ja teaduspotentsiaali. Esimene kategooria ei puuduta aga veel ÜMPI-t, selle kategooria tõstmist tuleb taotleda.

Võiks öelda sedagi, et 70 juhtivast kõrgkoolist on 20 ülikooli. 70 kõrgkooli teadusosakonnast sai esimese kategooria nüüd 13.»

Kõrgemas Atestatsioonikomisjonis

Moskvast saabus tagasi TRÜ teadussekretär IRENE MAAROOS. Mis VAK-is uut on?

«Eelmisel aastal sai NSVL MN Kõrgem Atestatsioonikomisjon (VAK) endale uue, suure hoone Moskvas Gribojedovi t. nr. 12, kuhu koliti kolmest erinevast paigast. Maja on imepäraselt hästi ehitatud, on huvitava stiili ja meeldiva välimusega ning erinev paljunähtud kastmajadest. Avarad esikud, laiad marmortrepid; ülemistele korrustele viivad teid liftid. Sisustus kõikjal mugav ja silmarõõmu tekitav. Teisel korrusel asuvad suured saalid — aktuse, presiidiumi, kolleegiumi ja ekspertidenõukogude jaoks. Suurt elamust pakkus nende ruumide väga maitsekas kujundus. Kui avaldasin oma muljet diplomite osakonna juhatajale Vera Skorodumovale, siis vastas ta naeratades, et neil olid ju abiks kunstnikud Eestist.

28. septembril sain osa võtta Kõrgema Atestatsioonikomisjoni aktusesaalis toimuvast pidulikust diplomite ja tunnistuste väljaandmise koosolekust. Plaadilt tulev vaikne sümfooniline muusika võttis vastu Moskva ja selle ümbruse teadlasi, kes tulid saama oma tähtsaid dokumente. Mitmesaja-kohaline tagantpoolt kõrgenev ruum säras kristall-lühtrite valguses; põrandal pruunikashall vaipkate, pruunikad toolid mugavalt pehmed, seinal voditud kollane siidkangas, mille ees kõrgel postamendil Lenini büst. Ülal lihtsate tähtedega loosung «Slava sovetskoi nauke!». Laua taha võtsid istet Kõrgema Atestatsioonikomisjoni presiidiumi liige ajaloodoktor prof. K. V. Gussev, kes avas koosoleku päevakohase kõnega, diplomite osakonna juhataja V. Skorodumova, kes kutsus välja dokumentide saajaid, ja kolleegiumi liikmed professorid A. D. Aleksandrov ning V. S. Vladimirov, kes andsid uutele doktoritele ja professoritele kätte nende kõrget kvalifikatsiooni tunnistava dokumendi. Järgnesid õnnesoovid, andjate ja saajate esindaja tänu ning tõotus hoida kõrgel nõukogude teaduse taset ja au, täita püüdlikult neid suuri ülesandeid, mida annavad teadlastele partei, valitsus ja rahvas.»

Komsomolikroonika

● **28. septembril oli järjekordselt koos ELKNÜ TRÜ komitee.** Komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren andis edasi parimad tervitused Venetsueelas töötavalt NSV Liidu suursaadikult Vaino Väljaselt (TRÜ komsomolisekretär aastail 1951—1952), ÜLKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhatajalt Juri Sažnevilt ning ÜLKNÜ Keskkomitee Baltikumi ja Valgevene sektori juhatajalt Stanislav Popovilt. Ülikooli komsomoliaktiivi olid tervitama tulnud ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Arvi Karotam, sekretär Silja Kikerpill ja arvestussektori juhataja Sirje Reva, kes andsid üle ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirja.

● Ülikooli komsomolikomitee kinnitas algorganisatsiooni otsuse ja võttis ÜLKNÜ ridadesse vastu **Ardo Kubjase** (matemaatikat. II k.).

● Füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane **Alar Maarend** vabastati RSR-i presidendi kohustest. Sellele kohale kinnitati **Ain Tähiste** (õigust. IV k.).

● Arutati **EÜE-82** TRÜ kureeritavate rühmade ja regioonide töötulemusi.

Tarmo Salumaa, asesekretär EÜE alal: «1982. aastal töötas Sakala, Tartu ja Lõuna-Eesti regioonides 39 ülikooli kureeritavat ehitusmaleva rühma. Ehitusülesanded täideti ja plaanid ületati. Suur töö tehti ära ka juubeli ettevalmistamisel. Töö kõrval jäi mahti huvitavateks üritusteks — poliitiliste laulude konkurss noortemajas «Sõprus», Rõhu, Vara ja Vorbuse rühmade ENSV 42. aastapäevale pühendatud marss läbi Tartu linna, Lõuna-Eesti regiooni aktiivne rahuliikumine jt.

Väljaspool vabariiki töötasid meie ülikooli rühmad Jakuutias, Karjalas ja Gagarini sünnilinnas, kus ENSV rühm tunnistati sotsialistliku võistluse võitjaks ja teise koha vääriliseks. EÜE komplekteerimine viimasel minutil ei õigusta ennast. Nii hakkame kaotama häid lepingupartnereid. TööSuvi tunnistati üldiselt kordaläinuks. Oluline on EÜE sektori suurem tähelepanu rühmade juhtkondade komplekteerimisele.»

Võhma rühma komandöri **Mihkel Juhkamit** (õigust. II k.) ja komissari **Veiko Potiseppa** (matem. II k.) karistati noomitusega rühma ebaväärika käitumise eest avalikul üritusel. Komsomolikomitee karistas interrühma «Inturist» komandöri **Kaupo Mätast** (keemiaosak. IV k.) kohustustesse lohaka suhtumise eest noomitusega arvestuskaardile kandmisega.

● **Organisatsioonisisese töö sektori juhataja Krista Rebane** rääkis esimeste kursuste aktiivi õpetamisest. Esmakursuslastest sekretäridele on vaja korraldada seminar, kus tutvustataks komsomolielu kõrgkoolis. Õppeaines «Sissejuhatus erialasse» peavad komitee asesekretärid loenguid TRÜ komsomolitööst. Teaduskonna sekretärid kõnelevad oma tegevusest ja teaduskonna traditsioonidest.

● 17. novembril tähistatakse kogu maailmas **rahvusvahelist üliõpilaspäeva**. Seekordsed TRÜ üliõpilaspäevad pühendatakse ülikooli 350. juubelile. Külalisi kutsutakse NSV Liidu 20 kõrgkoolist ja ka välismaalt.

Kinnitati üliõpilaspäevade organiseerimiskomitee koosseis.

● Ainus ja esimene vabariigi kõrgkoolide Leninliku Komsomoli nimeline stipendium määrati selle aasta 31. augustil ÜLKNÜ Keskkomitee sekretariaadi poolt majandusteaduskonna komsomolisekretärile, kaubandusökonoomika III kursuse üliõpilasele Verni Loodmaale.

AUTASUSTAMISI

(Algus 2. lk.)

Mart SÕRG — rahanduse ja krediidi kateedri dotsent

Agu TAMM — ÜMPI laboratooriumijuhataja

Ado TRUUPÕLD — patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse kateedri juhataja, professor

Ester ZIMMERMANN — teadusosakonna osakonnajuhataja

Arved VAIN — spordifüsioloogia kateedri dotsent

Helmut VALGMAA — võimlemiskateedri juhataja, dotsent

Endel TÜRI — mikrobioloogia kateedri dotsent.

*

Tööülesannete eduka täitmise, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses TRÜ 350. aastapäevaga pälvisid **ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja:**

Oleg ANDLA — osakonnajuhataja
Aino JUURSOO — metoodik
Ülo KAASIK — vahetusülem
Virve KASK — dotsent
Olav KIIS — osakonnajuhataja
Voldemar KIIS — meister
Laine KILK — desinfektor
Mihhail KOTIK — kateedrijuhataja
Erich KUKK — dotsent
Helga KURM — dotsent
Salme LAAR — osakonnajuhataja
Riina LAIDVEE — juhtiv insener
Leo LEESMENT — pearaamatukoguhoidja
Valter LENK — dotsent
Artur LIND — laborijuhataja
Herbert LINDMÄE — kateedri juhataja
Ela-Heigi MARTIS — ajaloomuuseumi direktor
Hilja NAMM — vanemlaborant
Laine PEEP — teadusraamatukogu direktor
Endel PIRN — Tallinna konsultatsioonipunkti juhataja
Leo POKK — professor
Eili ROOST — kantselei juhataja
Valdo RUTTAS — kateedrijuhataja
Edgar SALUMAA — dotsent
Ennu SEPP — kateedri juhataja
Toomas TENNO — dotsent
Arnold VAIKSAAR — dekaan
Gennadi VAINIKKO — kateedrijuhataja
Mare VIIRALT — ajaloomuuseumi osakonnajuhataja
Madis VÄLJA — dotsent.

*

Tööülesannete kohusetundliku täitmise, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses TRÜ 350. aastapäevaga autasustasid **ENSV KKEH Ministeerium ning Haridus-, Kõrgkoolide ja Teadusasutuste Töötajate Ametiühingu EV Komitee aukirjaga** järgmisi ametiühinguaktiviste:

Ivar AROLD — dotsent
Linda ELLERMAA — ametiühingukomitee sekretär
Jaan LELLEP — vanemteadur
Urve LIIN — insener
Osvald MÄGI — osakonnajuhataja
Lilie PUNG — osakonnajuhataja
Ants PEETSALU — dotsent
Arved-Aleksander TAMMIK — laborijuhataja
Katrin USK — üliõpilane
Heino VARIKU — ülikooli klubi direktor.

*

Tartu Riikliku Ülikooli 350. aastapäeva puhul autasustati ülikooli aukirjaga ja avaldati tänu hoolsa töö eest järgmistele kaadriosakonna ja plaani-finantsosakonna töötajatele.

Aukirja pälvisid
Lilja Mägi
Helve Kardmaa
Mare Paju
Frida Mikk.

Tänu avaldati
Marge Talvikule
Anu Kallipile
Inna Kaarnale
Marina Johansonile
Lehte Jakobsoole
Kiira Polinale
Leida Järvetile.

Klubi ja mõnda, mis sealt seest leida

Klubi. Punastest tellistest laotud igipõline hoone, mis moodustavat ülikooli kultuurielus kaaluka koha. Mida teab tast aga tänane noor tudeng? Peaaegu midagi peale selle, et see oli üks juubeliobjekte, mis koos pidupäevasündmustega uksed avas.

Praegu klubile kuuluv maja ehitati omal ajal üliõpilaskorporatsiooni «Estonia» konvendihooneks. Arhitekt R. Guleke planeeritud ja J. Teasi juhendamisel ehitatud rajatis valmis 1887. aastal. 1936. aastal ostis maja üliõpilaskorporatsiooni «Rotalia» vilistlaskogu. Sõjajärgsest ohvitseride majast sai 1960. aastal TRÜ ametiühingu klubi, mis järgmisel aastal tööd alustas. 4. novembril 1979 puhkes hädasti kapitaalremonti vajavas klubihoones tulekahju. Kolm töörohket aastat ja 14. septembril avati maja taas.

Vanale hoonele on juurde ehitatud diskosaal, terrassiosa ning hulk abiruume. Prooviruume kahjuks juurde ei saadud. TAM, TAN ja kammerkoor teevad endiselt proove mujal, ainult RKA võib oma kolmest treeningust nädalas kaks klubis teha. Siiski on uues majas pesemisvõimalused ja rohkem abiruume, mis isetegevuslaste igapäevast elu kergendavad. Peotantsijad võivad kasutada peegelsaali, ülemise korruse prooviruumis hakkavad toimuma väljapanekud. Esimesena seab oma fotonäituse üles ülikooli vilistlane Tõnu Noorits. Klubi direktori Heino Variku sõnade järgi muutuvad üritused mitmekesisemaks. Lihtsaid tantsuõhtuid tuleb vähem, jalakeerutust püütakse täiendada programmiga.

Kunstiline juht Anne-Liis Moss: «Sügisest esmakursuslaste ja kevadist üleülikoolilist taidluskonkurssi tahame korraldada õhtute kaupa, kõige krooniks oleks lõppkontsert. Laulukonkurss saab nimeks «Tudengilaul '83». Sellest võiksid osa võtta ka teiste kõrgkoolide esindajad ja mõned vilistlased. Laiemale avalikkusele pakuvad vahest huvi alates 26. oktoobrist Vanemuise t. 46 ringauditooriumis teisipäeviti toimuma hakkavad loengusarjad. Esimene teemaring käsitleb kaasaja perekonnaprobleeme, eriti selle psühholoogilisi ja eetilisi aspekte. Lektorid on Talis Bachmann, Heiti Kadastik, meie oma perekonnauurimise grupist Aita Tavit, Dagmar Kutsar ning Aita Keerberg jt. Teine loengusari kannab pealkirja «Kunsti ja eetika valikprobleeme». Esimesel aastal räägitakse impressionismist, sümbolismist, sürrealismist jt. uuematest kunstivooludest. Esinejateks on Tartu kunstiteadlased Virve Hinnov, Ants Juske, Mare Ruus jt. Ettekannete teemad (ei piirduta muidugi ainult lektoripoolse osaga) vahelduvad üle nädala, täpsema informatsiooni jaoks paneme üles spetsiaalsed reklaamplakatid.

Oma majas töötavad puhkpilliorkester, luulering (millele tahaks klubi vormi anda), vene näitering, lauluansambel «Lakstigal» jt. Õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste lastele tahaks luua mudilaste peotantsu ja tantsu-mängu ringid. Klubis töötab ka nooremate peotantsuring Jaan Siilaku juhendamisel. Kes üliõpilastest varem asjaga tegelnud, võtku ühendust. Oktoobri lõpul toimub 70. aastate klubiaktivistide õhtu. Loodame osa nende poolt pakutavast ka praeguste tudengiteni tuua. Uues kohvikus hakkavad üritused oktoobri keskel.»

Massisektori juhataja Ave Maremäe: «Novembri algul lubasid oma muusika- ja luuleprogrammiga külla tulla Tallinna Draamateatri näitlejad Juhan Viiding ja Tõnis Rätsep. Sõna on andnud ka Heino Mandri ja Aarne Ükskülа. Üliõpilastega juba kaks korda kohtunud Tõnu Aav lubas tulla veel, seekord Vladislav Koržetsi humoristliku programmiga. Huumoriõhtut aitavad teha Noorsooteatri näitlejad Eero Spriit, Guido Kangur ja Lauri Nebel. Ajalehtedest «Edasi» ja «TRÜ» oleme lugenud alpiklubi «Firn» Ülikooli ja Parroti tipu vallutamisest. Lähemal ajal on kõigil võimalus slaidide ja ekspeditsioonist osavõtjate jutu kaudu sellest osa saada. Esimese lume saabudes tahaks teha klassikalises stiilis õhtu, kus tantsitakse valssi, tangot, fokstrotti jt. vanu häid tantse. Oodatud on eelkõige vanemate kursuste üliõpilased, «botased» ja «logarid» tuleks millegi pidulikuma vastu välja vahetada. Lähemal ajal peaks klubisse monteeritama statsionaarne filmiaparaat ja siis hakkavad pidevalt toimuma filmialased loengud ning arutelud. Käimas on üliõpilaste amatöörfilmide konkurss. Kiirustage, keemikutel ja majandusüliõpilastel on film juba valmis. Et isetegemisrõõm pidavat suur rõõm olema, siis annab klubi sel õppeaastal võimaluse kõigil osakondadel (mitte teaduskondadel) läbi viia üks puhkeõhtu laiemale üliõpilaskonnale. Täpsemalt sellest meie lehes.»

TEET ROOSAAR,
žurnalistika II k.

Juubelihetk * Juubelihetk

● **Ajaloomuuseumis Toomel oli au üliõpilasmüts esmakursuslasele pähe panna ajalooteaduskonna vanimal õppejõul dotsent Aleksander Elangol.**

VELLO MARANDI foto

● **Nii avati ülikooli õppejõudude ja kasvandike — revolutsiooniliikumisest osavõtnute mälestusmonument Toome nõlval.**

MEELIS LOKI foto

Poliitikahuvilised!

Oma 20. tegevusaastat alustab **rahvusvaheliste suhete ring.** RSR ühendab üliõpilasi, keda koos istuma ja diskuteerima on kutsunud ühine huvi poliitika ja maailmasündmuste vastu. Paljud tänased väliskommentaatorid, ühiskonnategelased ja teadlased on kunagi olnud seotud RSR-iga. Toomas Leito, Tõnu Kõrda, Raul Mälk, Toomas Alatalu jt. peaksid poliitikahuvilistele üsna teada olema.

RSR-i **väike ring**, kus arutatakse päevakajalisi sündmusi, peetakse diskussioone suuremat süvenemist ja ettevalmistust nõudvates probleemides, käib koos kord nädalas. Et poliitikaga tegelemine nõuab laialdasi teadmisi, sõnaosavust, head inimestetundmist ja palju muud, tuleb selleks, et saada heaks senaatoriks (s. t. väikese ringi aktiivseks liikmeks) teha üsna palju tööd. Oma teadmisi täiendatakse eelkõige kättesaadava (aja)kirjanduse vahendusel, millele lisanduvad spetsialistide loengud üldfilosoofilistel ja -poliitilistel teemadel. RSR-i senaatorid esinevad ühingu «Teadus» vahendusel ka linna ettevõtetes ja asutustes. Tihedad on sidemed vanemate kolleegidega Eesti Raadio pressibüroost, traditsiooniks on muutumas RSR-i sügisene seminarlaager Aegviidus.

Tudengite seas on RSR tuntud eelkõige **suurte ringide** kaudu, mida peetakse 2—3 korda semestris. Suur ring — senaatorite avalik esinemine mingil teemal — võib toimuda mitmes vormis, loengust kuni poliitilise *show*'ni. **Hooaja avaüritusena plaanimegi neljapäeval, 14. oktoobril maha mängida Jassir Arafati ja Menahem Begini vahelist sõnaduelli.** Täpsemat infot leiate RSR-i reklaamiplakatilt.

Et RSR korraldab peagi ka uute liikmete vastuvõtu, ootame oma suurt ringi jälgima kõiki, kellel huvi poliitikaga tegelemiseks.

Kohtumiseni!

AIN TÄHISTE,
RSR-i president,

Ülevabariigiline looduskaitsealaste lauamängude konkurss

Eesti Looduskaitse Selts ja Eesti NSV Loodusesõprade Maja korraldavad ülevabariigilise looduskaitseteemalise lauamängude konkursi, mille eesmärgiks on luua huvitavaid mänge, mis seeriatootmise kaudu levitatuna teeniksid nüüdisaegse looduskaitsehariduse huve.

Konkursile esitatavad mängud peavad tutvustama eelkooli- ja koolieelistele lastele (ka täiskasvanuile) loodust, elu looduses ja looduskaitse põhimõtteid: õpetama neid nägema loodust kui tervikut, kus kõikide osade vahel valitsevad kindlad seosed ja suhted, mille olemust on vaja tunda ja arvestada igapäevases tegevuses. Mängud peavad lähendama lapsi loodusele, õpetama neid seda hindama ja hoidma.

Konkursil võivad osaleda lapsed ja täiskasvanud nii individuaalselt kui kollektiivselt.

Mängude eeskujuks võib võtta loto, kaartide, doomino, viktoriini, kuubikute, elektriliste mängude vms. põhimõtted. Lahendused võivad tugineda plastmasside, puu, metalli, papi ja muude materjalide kasutamisele. Tööd võib esitada valmismängudena, makettidena või kavandite, jooniste ja kirjeldustena. Tööle lisada ümbrik märgusõnaga, ümbrikus avaldada oma ees- ja perekonnanimi, sünniaasta, töö-(õpi-) koht, amet, aadress ja telefon.

Tööde hindamisel arvestab žürii mängude vastavust looduse tundmaõppimise ja looduskaitse põhimõtetele, nende informatiivsust, emotsionaalsust, kujundlikkust, eakohasust ja tehnoloogilist lahendatavust. Laste ja täiskasvanute töid hinnatakse eraldi.

Parimate mängude autoreid premeeritakse väärtuslike looduse- ja looduskaitseteemaliste kunstiteostega ning võimaluse korral antakse esiletõstetud tööd seeriatootmisse. Huvitavamaid töid eksponeeritakse vabariiklikul näitusel.

Palume mängud esitada (saata) hiljemalt 15. veebruariks 1983. a. aadressil: 200001 Tallinn, Tatari 15, Eesti Looduskaitse Seltsi Tallinna osakond. Täiendavat informatsiooni saab samal aadressil telefonil 440-471.

Eesti NSV Looduskaitse Selts
Eesti NSV Loodusesõprade Maja

Džässiklubi

Grupi entusiastide ettevõtmisel alustas Tartus EPA klubi ruumides oma tegevust džässiklubi. Lisaks džässmuusika propageerimisele on klubi põhiliseks ülesandeks koondada Tartu džässihuvilisi ja pakkuda neile võimalusi regulaarselt muusikat kuulata. Et plaadimuusikale lisaks on kavas korraldada õhtuid ka n.-ö. elava džässiga, on teretulnud ka kõik asjast huvitatud muusikud. Õhtud hakkavad toimuma teisipäeviti 2—3 korda kuus. Avaõhtu on 12. oktoobril kell 20.00 EPA klubis ning see sisaldab kuulamisprogrammi George Gershwini loomingust.

TÕNIS KAHU

REPLIIK

Hüva nõu oli kallis

See juhtus juubelipäevil. Hetke pärast oli algamas miiting Nõukogude väljakul. Uudistajaid linnarahva seast oli palju. Rahvasumm oli läbi murdmas üliõpilastest korrapidajate ahelikku ning lausa tormamas peokülalistele selga. Hädasti oli tarvis abi. Kiirustasin läheduses oleva teaduskonna kolonni poole ning palusin 5—6 poissi abiks. Vabatahtlikke ei olnud. Teaduskonna kolonni ees seisis dekaan, kes jälgis huviga tunglevat rahvamurdu. Pöördusin auväärse professori poole abipalvega: «Ehk saadate mõned noormehed appi.» Dekaan pööras pilgu põnevalt vaatepildilt Raekoja torni tippu ning genereeris doktoridiplomit vääriva idee: «Seal on kehakultuuriteaduskond. Küsige sealt.» Tänasin dekaani hea nõuande eest ning tõepoolest, juba minuti pärast asusid kehakultuuriteaduskonna poisid korrapidajatele abiks. Hüva nõu oli tõepoolest kulda väärt!

HENRI SOOVA,
ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasnoorsoo osakonna juhataja

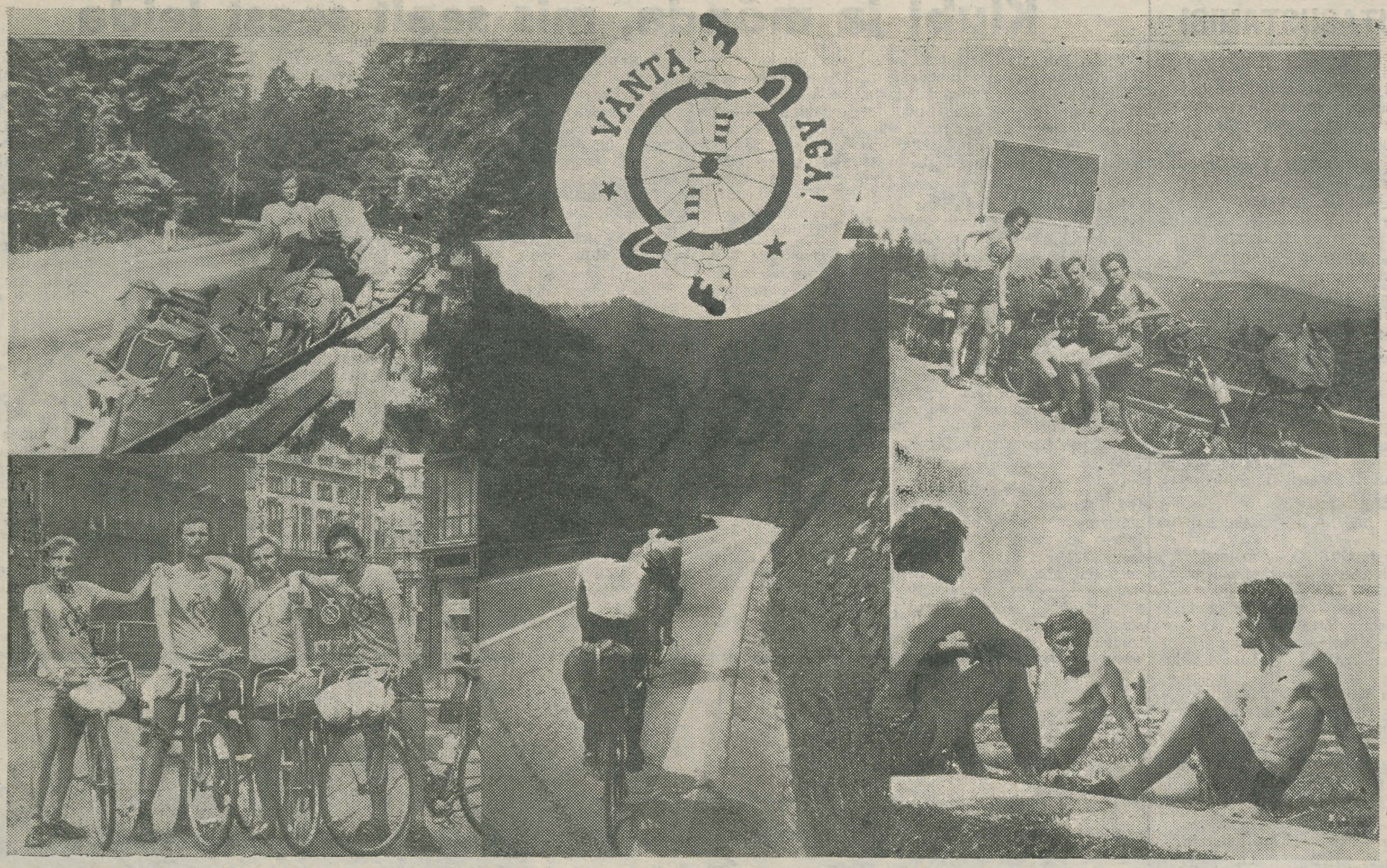

2500 kilomeetrit

See pildimosaiik on läbilõige ühest 2500 kilomeetrisest retkest. Need kilomeetrid sõideti maha Tšehhoslovakkia SV ja Ungari RV teedel. Oma matka pühendasid ülikooli vilistlased Andres Kiviste, Lembit Pallas, Rein Lepik ja Evald Veldemann alma mater'i *juubelile. Rännak algas Tšehhoslovakkias, Košice linnast. Esimesed 50 km sõideti lauskmaal, siis algasid mäed... Tšehhoslovakkia hämmastas rännumehi oma looduse ja linnade iluga. Meelde jäi Kõrg-Tatrate elamus. Tšehhoslovakkia on erakordselt vaheldusrikas, lauge maastiku vahetavad välja mäed ja vastupidi. Ungari maastik oli suhteliselt tasane, suuremaid mägesid kohtasid rännumehed vaid Balatoni ääres. Päevas läbiti keskmiselt 121 km. Selgus, et jalgrattaga sõites avarduvad ka suhtlemisvõimalused. Hoolimata keelebarjäärist suudeti ennast tutvustada, öelda, kust tulijad. Räägiti oma ülikoolist. Vastuvõtt oli igal pool südamlik. Külastati ka EÜE Debreceni rühma. Lõpetuseks saagu kirja ka läbitud marsruut: Košice — Kõrg-Tatrad — Žilina — Olomouc — Svitavy — Hradec Králové — Praha — Tabor — Brno — Bratislava — Győr — Sopron — Balaton — Budapest.*

Kohvik õppejõududele

Peahoone vasakus tiivas on taasavatud vana «Sophokles». «Vana» on aga küll öeldud rohkem traditsiooni pärast, sest kohvik on oma välimust täiesti muutnud. Küsisin juhataja Eevi Neostuse käest, kas pärast remonti on ka ruumiosa suurenenud? «Jah, muidugi. Saal on küll sama suureks jäänud, aga tööja abiruume oleme juurde saanud. Siin töötab praegu 5 inimest, meil on ka oma kokk. Pakume ikka võileibu, saiakesi, kooke, salatit, kohvi. Kohvik on avatud kell 8—17.»

Kohvikus on üleval ka näitus. Praegu eksponeeritakse siin Ilmar Kruusamäe töid. **Ja veel meelespidamiseks: kohvikus teenindatakse ainult ülikooli õppejõude ja teenistujaid!**

Oodatud on nimepakkumised. Nii peahoone uuemale kui vanemale kohvikule.

REIN ERIKSON

Fotovõistlus ei ole veel lõppenud

23. aprillil väljakuulutatud fotovõistlus on pühendatud TRÜ juubelile. See lõpeb alles novembri viimasel päeval. Osa võtta võivad kõik üliõpilased, õppejõud ja teised ülikooli töötajad. Auhindu on suuremal hulgal. Aga kellele need jagada, kui seni on osavõtjaid vaid kaks? Ei me kuuluta veel võistlust läbikukkunuks. Aega ju jätkub. Keda tingimused huvitavad, saab nendega tutvuda žurnalistikaosakonnas (teadetetahvlil), komsomolikomitees ja toimetuses endas, samuti «TRÜ-s» nr. 13, 17 ja 22 (1982).

LÄKI PILDISTAMA!

Esineb vilistlasansambel

Et seekordsed arstiteaduskonna päevad 14. ja 15. oktoobril on ka juubelipäevad, mis toovad kokku hulgaliselt vilistlasi, pole midagi imelikku selles, et nende hulgas on ka (endisi) isetegevuslasi. Näiteks kunagine arstiteaduskonna naisansambel, mida õigupoolest nimetati stomatoloogide ansambliks, sest pooled esinejad olid hambatohtrid. Praegused õppejõud ehk mäletavad ansamblit, kui just mitte laulude, siis vahest heleroheliste kleitide järgi.

See «helerohelus» on paarikümne aastaga küll veidi koltunud, kuid ansambli kokkutulekul 1. oktoobril ütles juhendaja Eleonora Voites: «Tüdrukud, ega ei kõlagi nii väga hullustil» Sellega oli asi otsustatud! Valime seitse suupärasemat laulu — ja tuleme Tartusse juubelit tähistama. Julgeme välja astuda teaduskonna ballil ja võib-olla mujalgi. Kohtumiseni!

TAIVE KUDU

LUGUPEETUD ESMAKURSUSLANE!

Stuudium on lahutamatult seotud raamatuga, seepärast alusta õppeaastat ülikooli raamatukogu tundmaõppimisega. Sissejuhatuses erialasse on selleks ette nähtud 8 tundi esimese semestri jooksul. Raamatukogu aga soovib tutvustavaid õppusi pidada kohe õppeaasta algul väljaspool tunniplaani, nagu see kõige otstarbekamaks on osutunud. Selleks palume **kõiki esimese kursuse rühmavanemaid** tulla aja suhtes kokku leppima Struve 1 TRÜ Teadusliku Raamatukogu informaatori juurde.

LEITUD FOTOAPARAAT

Juubeliürituste aegu (pärast pidulikku komsomolikoosolekut 17. sept.) leiti nõukogu saalist fotoaparaat. Kätte võib saada rektoraadist teadussekretäri Irene Maaroosi käest.

LAPSEVANEMAD!

TRÜ klubis alustab tööd 5—6-aastaste mudilaste **peotantsuring**. Tunnid toimuvad kolmapäeviti ja reedeti kell 16—17 (juhendajad H. ja J. Siilak).

Esmakordselt kohtume 13. oktoobril kell 16 TRÜ klubis (Tähe t. 3).

KES SOOVIB ÜLIÕPILASMÜTSI!

Kõik õppejõud ja üliõpilased, kes soovivad teklit, pöördugu tellimuse vormistamiseks **ELKNÜ TRÜ komiteesse 21. oktoobril kl. 11—13.** Soovitame tulla teaduskondade kaupa.

Väike meeldetuletus

Ikka veel ei ole ülikoolis lahti saadud illusioonist, et kolmapäeval toimetusse toodud materjal võiks ilmuda reedeses lehes. Milleks siis toimetuse eelnev töö, kui selle ühe inimese pärast kogu makett vastu taevast lendab.

Nii et pidagem meeles:

kaastööd peavad toimetuses olema kõige hiljemalt **nädal** enne ilmumist. Suuremate lugude ja erilehekülgede puhul tuleb varem kokku leppida. Fotod peame trükikotta klišeerimiseks viima **esmaspäeva varahommikul.** Kui esmaspäeval või teisipäeval siiski mõni tähtis sündmus toimub, püüame uudise lehte panna. Teaduskondade tudengielu uudiseid kirjutavad teaduskondade pressisekretärid. Igal pool neid veel ei ole. Viimane aeg on leida sobiv inimene.

Pressisekretäre ja kõiki teisi, kes on huvitatud kaastööde tegemisest, ootame toimetusse terve teisipäevase päeva jooksul (s. o. 12. okt.), et kokku leppida koosolekuteks sobiv aeg.

Siinkohal ka palve kogu ülikooli perele. Väga vähe on neid allasutusi, kes meile oma üritustest teatavad, kutse saadavad või koguni ise kirjutavad. Teinekord loeme «Edasist» või kuuleme raadiost, et ülikoolis toimus see ja see. Toimetuse kaks töötajat ei jõua kõiki allasutusi läbi pärida, ise igale poole kohale minna.

Hea lehe tegemiseks on tarvilik kõigi kaasalöömine.

Seda enam, et toimetus ei paikne enam peahoones, ülikoolielu südames. Ärge otsige meid enam endisest ruumist, peahoone III korruselt ruumist 302. Seal töötab nüüd rektoraadi masinakirjabüroo. Uus asukoht on küll varasemast veidi suurem, korrektuuri lugemiseks ja kirjutusmasinaga töötamiseks aga täiesti ebasobiv, päikesevalguseta. Nii et pole head halvata.

Nüüd saame võib-olla ka pressisekretäride jt. koosolekuid lõpuks ometi enda juures pidama hakata. Ruumi selleks jätkub. Korralikku mööblitki on lubatud.

Loodetavasti on see paik aga ajutine, sest kui peahoone parem tiib ka remonditud ja restaureeritud saab, saame tööruumid sinna. Nii et kolime sel nädalal **filoloogiadekanaadi majja**, täpsemalt esimene ruum paremat kätt (juubeli keskstaabi ruum). Ja ärgu kaastööd toojad meie peale pahandagu (on ka vahel nii arvatud, et kus see toimetus küll ringi käib, kui kohal ei ole ja tööd ei tee. Ajakirjaniku töö pole vist siiski võrreldav kontoriametniku omaga), kui uks lukus. Suurem osa meie tööajast möödub meil ju endiselt peahoones koosolekuil ja üritustel, komsomolikomitees ja žurnalistikakateedris jm., ka vajalikke inimesi otsides. Loodame, et uus asukoht ei vähenda toimetusele toodavat kaastööd, et ei peeta kaugeks meile sisse astuda ja uudistest informeerida. Peatselt saab seda teha ka telefoni teel.

Toimetus

Venia legendi

Geneetika ja tsütoloogia kateedri dots. kt. **Andres Piirsoo** *venia legendi* loeng teemal «Lümfoidsed hübriidrakud, monoklonaalsete antikehade tootmine ja kasutamine» toimub 12. oktoobril k. a. kell 18 Mitšurini 38—204.

NB

Järgmine ajaleht ilmub reedel, 15. oktoobril (selles on arstiteaduskonna päeva kaks erilehekülge).

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruum 302, tel. 3 11 41. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2902. MB-09285.

Tartu Riiklik Ülikool («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

Raamatuna!at

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (1312) Reedel, 15. oktoobril 1982 XXXIV aastakäik

TRÜ nõukogus

● **10. oktoobri koosolekul arutati eelmise õppeaasta töötulemusi.** Ülevaate tegid õppeprorektorid prof. Uno Palm ja dots. Valter Haamer. Võeti vastu otsus.

● **1982/83. õ.-a. konkursikomisjoni valiti tagasi eelmine koosseis** — professorid K.-S. Rebane, A.-E. Kaasik, R. Hagelberg, Ü. Lumiste ja I. Volkov.

● **Kinnitati TRÜ nõukogu sügissemestri tööplaan.**

EKP TRÜ komitees

Parteikomitee septembrikoosolekuil kinnitati komitee ning ajalehe «TRÜ» semestri tööplaan, kuulati informatsiooni poliitharidusvõrgu töölerakendamisest ülikoolis (I. Koppel) ning arutati Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva aktuse korraldamist.

TRÜ ÜTÜ nõukogus

● **5. oktoobri koosolekul arutati kaadriküsimusi.** Nõukogu esimeheks valiti senine esimehe kt. **Jaan Sootak.** Majandusteaduskonna vanemõpetaja majanduskandidaat **Jaak Karu** valiti nõukogu aseesimeheks ja koopteeriti nõukogu liikmeks. Nõukogu aseesimees on ka arstiteaduskonna VI k. üliõpilane **Jaak Aru**, nõukogu sekretär **Tiina Nugis.**

*

● **Ülikooli ÜTÜ nõukogu järgmine koosolek on teisipäeval, 26. oktoobril kl. 16.15 nõukogu ruumis.** Teaduskondadel palume ära tuua juhendajate ankeedid ja ringidevahelise võistluse kokkuvõtted! Palume osa võtta teaduskondade ÜTÜ nõukogu esimeestel ja juhendavatel õppejõududel.

TRÜ ÜTÜ nõukogu

Kroonika

JAAN SOOTAK,
TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees

J. Sootak sündis 16. juulil 1948 Tallinnas. Lõpetas 1966. a. Tallinna 46. keskkooli. 1966—1971 TRÜ õigusteaduskonna üliõpilane, 1971—1974 ENSV prokuröri abi. 1974. a. valiti õigusteaduskonna vanemõpetajaks, 1982. a. dotsendi ametikohale. 1974—1979 õigusteaduskonna ÜTÜ juhendaja, 1979—1982 TRÜ ÜTÜ nõukogu aseesimees.

NLKP liige 1971. aastast.

Abielus, peres poeg ja tütar.

Rohkem sotsiaalset ja erialast aktiivsust

Eesti NSV tervishoiuminister professor VÄINO RÄTSEP

● **Missugune on Eesti NSV meditsiini eripära võrreldes maailma maadega?**

Inimühiskond on kõigil oma arenguetappidel kogunud ja omandanud meditsiinilisi teadmisi, meetodeid haiguste ravimiseks, rajanud ravi- ja sanitaarasutusi, kasvatanud kaadrit, valmistanud ravimeid, mida on rakendatud kogu elanikkonna või üksikute ühiskonnaklasside tervise kaitseks, ehk teiste sõnadega — loonud mitmesuguseid tervishoiusüsteeme.

Meie sotsialistliku ühiskonna kõigil arenguetappidel on partei ja riigi sotsiaalsete ja majanduslike abinõude üldises süsteemis olnud tähtis koht rahva tervise eest hoolitsemisel. Olenevalt sotsialistliku ülesehitustöö ülesannetest ja arstiteaduse arengutasemest on muutunud tervishoiuasutuste töö vormid ja meetodid, ent nõukogude tervishoiu põhiprintsiibid — riiklik iseloom, profülaktiline suund, tasuta kvalifitseeritud arstiabi kõigile ning teooria ja praktika ühtsus — on jäänud kõigutamatuks.

Sotsialistlik ühiskond võttis esmakordselt ajaloos endale täieliku vastutuse inimese tervise kaitse ja tugevdamise eest, mis kajastub NSV Liidu ja liiduvabariikide uutes põhiseadustes. Ühiskondlikud suhted elanikkonna tervise kaitsel on üksikasjalikult reguleeritud tervishoiuseadusandlusega, nimetagem siin «NSV Liidu ja liiduvabariikide tervishoiuseadusandluse aluseid» ja «Eesti NSV tervishoiuseadust». Nendes seadustes on toodud kõikide riigiorganite, ettevõtete ja organisatsioonide kohustused elanikkonna tervise kaitsel, on antud tervishoiu juhtimise ja tervishoiuasutuste alluvuse süsteem. Samuti on reguleeritud seaduslikud alused meditsiini- ja farmaatsiaalase tegutsemise, sanitaar-epidemioloogilise kaitse ning ravi-profülaktiliste abinõude süsteemi kohta. Eraldi on antud emade ja lastekaitse abinõude süsteem, sanatoorse ja kuurordiravi, puhkuse ja kehakultuuri organiseerimise põhialused, aga ka arstliku ekspertiisi süsteem ja ravimite ning proteesidega varustamise põhimõtted.

Niisugune tervishoiukorraldus on sotsialismi üks ajaloolisi saavutusi. Mitte üheski kodanliku riigi põhiseaduses ei ole kodanike õiguste hulgas nii selgeid ja põhjalikke sätteid tervishoiu kohta, rääkimata nende õiguste sotsiaal-majanduslikust realiseerumisest. Taoline põhimõtteline erinevus sotsialistliku tervishoiusüsteemi nõukogude mudeli ja kapitalistlike maade tervishoiukorralduse vahel määrab kõik ülejäänu, mis iseloomustab inimese tervise kaitset.

Kas meie oma vabariigis oleme kasutanud kõiki neid eeliseid täielikult, kas oleme järjekindlalt täiustanud tervishoiuorganisatsiooni vormi ja sisu? Ei, veel mitte. Sellealast tööd tuleb edasi arendada laiuti ja sügavuti.

● **Arstiabi põhiprobleemid meie vabariigis?**

Ehitada uusi ambulatooriume, polikliinikuid ja kiirabiteenistuse asutusi ning täiustada olemasolevate töökorraldust. Jätkub arstijaoskondade vähendamine: meie lähem eesmärk on 1982. aasta lõpuks kinnistada ühele jaoskonnaarstile 2000 täiskasvanut ja ühele jaoskonnapediaatrile 800 last. See tagab võimaluse süveneda diagnostika ning raviprobleemidesse, täiustada profülaktilist tööd.

Ka tervishoiutöötajad peavad aktiivselt osalema toitlusprogrammi elluviimisel. Selle töö põhiprobleemideks on tänapäevaste rajooni keskhaiglate ning maaelanikele eriarstiabi osutavate asutuste jätkuv ehitamine ning nende töökorralduse parandamine, tagamaks maal nõukogude tervishoiusüsteemi kõiki hüvesid.

Samal ajal peab vabariigi kahes suuremas meditsiinikeskuses — Tallinnas ja Tartus — edasi arenema eriarstiabi kõrgeim tase.

Väga tähtsad on kaadriprobleemid. Kaadri ettevalmistamist ja planeerimist tuleb senisest paremini korraldada, täiendamist vajab tippspetsialistide ettevalmistamine. Arstiteaduskonnas on oluline laia profiiliga arstide ettevalmistamine. Võimalusi selleks annavad võimekad kliinilised kateedrid ja haiglad. Täiendusteaduskond peab silmas pidama Eesti tervishoiusüsteemi konkreetseid vajadusi, eelkõige tuleb tõsta jaoskonnaarstide, kiirabi- ja tsehhiarstide professionaalsust.

Ideaalne meditsiinikõrgkooli lõpetaja tunneb hästi nõukogude tervishoiuorganisatsiooni ja rahva tervise kaitse printsiipe, on informeeritud uusimatest meditsiinisaavutustest ning oskab neid oma töös rakendada. Ta lööb aktiivselt kaasa ühiskondlikus töös, on ühiskonnategelane, kes propageerib sanitaar- ja hügieenialaseid teadmisi elanikkonnale. Noor arst on teistele eeskujuks oma tervete eluviisidega, võitleb suitsetamise ja alkoholismi vastu.

● **Millisena näete vabariigi meditsiini ülikooli järgmise juubeli ajal?**

Pool sajandit on pikk aeg ning prognoosida on raske. Et mitte laskuda ulmesfääri, püüan ennustada täna olemasolevate probleemide ulatuses.

Muutub haigestumise struktuur. Tahaks loota, et nakkushaigused, sealhulgas ka gripp, on meie vabariigis poole sajandi pärast harvaesinev töövõimetuse põhjustaja. Lastega juhtub harva traumasid, mis on liigse uljuse ja mitte profülaktiliste abinõude puudumise tulemus.

Oluliselt on tõusnud kogu elanikkonna füüsilise ja vaimse arengu tase. Sellele aitavad kaasa suured tervisekompleksid võimlate, ujumisbasseinide ja muude tervisespordiks vajalike ruumidega. Kehakultuur nendes asutustes on arsti kontrolli all, koormust doseeritakse vastavalt vanusele ja organismi seisundile. Elanikkonna keskmine eluiga pikeneb vähemalt kümne aasta võrra ning seetõttu muutub profülaktiliste ürituste iseloom. Oluliseks muutub organismi kui terviku stabiilse seisundi säilitamine ja konkreetse elundi funktsiooni parandamine organismi kui terviku huvides.

Toitlustamine toimub teaduslikel alustel kõikidele sanitaar- ja hügieeninõuetele vastavates ühiskondlikes toitlustusasutustes. Kehtib balansseeritud toitumise printsiip: süüa tuleb vastavalt kaotatud kalorite hulgale. Elanikkonna hulgas domineerib sale ja hästiarenenud figuur.

Raviasutused saavad uued ülesanded. Polikliinikutes langeb põhirõhk profülaktilisele tööle ja ka haiglad muutuvad eelkõige profülaktiliste abinõude statsionaarse rakendamise kohaks. Igal inimesel on võimalik kontrollida oma elundsüsteemide funktsionaalset seisundit kogenud spetsialisti juures. Haigla kirurgiaosakondades osutatakse abi traumadejärgselt, tõuseb tunduvalt elundite siirdamise osakaal.

Missuguseks kujuneb meditsiini pale meie vabariigis poole sajandi pärast, sõltub eelkõige sellest, kuivõrd järgnevad meedikute põlvkonnad rakendavad oma energia rahva tervise hüvanguks.

● **Mida soovite vabariigi arstidele arstiteaduskonna päeva puhul?**

Sotsiaalset ja erialast aktiivsust. Vastutustunnet kõigis ja kõikjal. Järjekindlat otsimise ja leidmise rõõmu. Tervist ja elujõudu. Ja muidugi õnne kogu tema mitmekesisuses.

AUTASUSTAMISI

Seoses arstiteaduskonna 350. aastapäeva tähistamisega autasustasid EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna RSN TK oma aukirjaga prof. Vello Saluperet, dotsente Jaak Maaroosi ja Malev Uibot.

ENSV KKEH Ministeerium andis oma aukirja kateedrijuhatajatele professoritele Arnold Jannusele ja Herman Vahterile, professoritele Kuno Kõrgele ja Henno Tikkole, dotsentidele Ülo Lepale ja Regina Kaskmetsale.

ENSV Tervishoiuministeerium autasustas aukirjaga kateedrijuhatajaid professoreid Kaljo Villakot, Juhan Sarve ja Robert Loogat; dotsente Boris Luike, Mare Lindu, Viktor Kalninit, Aleksander Sefferit ja Ela Leppa, vanemteadur Raivo Uibot, vaneminsener Avo Kogerit, assistenti Ivar Vaasat ja üliõpilast Vahur Keldrimat.

NSVL 60

Jätkame selgi semestril üliõpilaselu tutvustamist Liidu teistes kõrgkoolides. Järgnevalt lühike ülevaade septembris toimetusse saabunud kõrgkoolide ajalehtedest, eeskätt Moskva RÜ lehest.

* * *

Juubelipäevil avati ülikooli ajaloo muuseumi filiaalina Dmitri Uljanovi kortermuuseum. Tema tütar dotsent Olga Dmitrjevna Uljanova töötab Moskva RÜ keemiateaduskonnas. Ta on molekulide ehituse ja spektoskoopia tunnustatud spetsialist. Juba 30 aastat juhendab ta kursuse- ja diplomitöid ning molekulaarspektoskoopia praktikumi, võtab osa üliõpilaste ÜPP hindamisest. Olga Dmitrjevna on koostanud rea metoodilisi õppevahendeid ning tõlkinud «Füüsikalise keemia kursuse» väljaandeid.

Teadusliku ja pedagoogilise töö kõrval täidab ta ka ühiskondlikke ülesandeid: on olnud molekulaarspektoskoopia laboratooriumi parteisekretär, kateedri parteibüroo liige, rahvakontrolli grupi esimees.

Sageli esineb Olga Dmitrjevna ettekannetega Leninist, Uljanovite perekonna revolutsioonilistest traditsioonidest. Palju aega ja jõudu kulutab ta V. I. Lenini mälestuse jäädvustamisele. Ta on trükkimiseks ette valmistanud 7 raamatut, nende hulgas D. I. Uljanovi «Mälestused Vladimir Iljitšist».

* * *

● **Aasta tagasi organiseerisid Moskva RÜ majandusteaduskonnas õppivad leedu tudengid oma ansambli.** Teaduskonna taidluskonkursil esineti rahvaluuleainelise omaloominguga. Pärast kordalöönud esinemist tekkis neil mõte tuua ansamblisse ka teised Moskvas õppivad leedu üliõpilased. Nii tekkis 15-liikmeline rahvamuusika- ja tantsukollektiiv, kes on esinenud nii ülikoolis kui väljaspool seda. Uue kavaga, mis on pühendatud NSVL 60. aastapäevale, kavatsetakse esineda ka Vilniuses. Kollektiivi üks loojaid Andrius Maiminas on muide ka majandusteaduskonna pressikeskuse juhataja.

* * *

● **Moskva RÜ-sse** võeti sel õppeaastal vastu 3803 esmakursuslast, kõige rohkem asus õppima mehaanika-matemaatika- (495) ja füüsikateaduskonda (477). Üldse on MRÜ-s 14 teaduskonda.

* * *

● **17.—19. novembrini toimub MRÜ-s üleliiduline üliõpilaste teaduslik konverents, millega tähistatakse meie kodumaa 60. aastapäeva.** Selle organiseerivad ÜLKNÜ Keskkomitee ja MRÜ komsomolikomitee. Osa võtma on kutsutud nii liiduvabariikide kui sotsialismimaade üliõpilased (ka TRÜ komsomolikomiteesse ja ÜTÜ-sse on saabunud osavõtukutse neljale inimesele). Töö kulgeb 12 sektsioonis. Kavas on veel V. I. Lenini mausoleumi külastamine, ekskursioon Kremlisse, V. I. Lenini kortermuuseumi, mitme näituse avamine, poliitlaulude festival jm.

Petroskoi RÜ ajalehe 24. septembri numbris ilmus R. Kaera kirjutis TRÜ juubelist. Selles tehakse juttu meie ülikoolis õppinud erinevate rahvuste esindajaist ning juubeliüritustest.

● **Ajakirja «Studentšeski Meridian»** septembrinumbrist võib lugeda Vitali Kostini pikemat artiklit «Vivat Academia». Selles kirjutatakse eelmisel õppeaastal psühholoogiaosakonna «rebaste» löömisest Sangaste lossis. Avaldatud on ka 5 fotot.

Arstiteaduskonna juubelipäevad

Juubeliaasta probleemid

Dekaan, ENSV teeneline teadlane prof. LEMBIT ALLIKMETS

● Juubeliaasta probleemid teaduskonnas?

Näeksin heameelega, et kateedrites tegeldaks rohkem elanikkonna tervisliku olukorra, elutingimuste ja kahjulike keskkonnafaktorite uurimisega. Möödunud sajandil tegeles nende probleemidega rida väljapaistvaid teadlasi, nende hulgas K. E. v. Baer, kelle dissertatsioon oli pühendatud eestlaste tervise uurimisele. Kuigi hügieenikateedris on uuritud tervishoiu eri aspekte ja mitmes kateedris (psühhiaatria, teaduskonnasisehaiguste kateeder) haigestumist teatud haigustesse, puudub meil täpne teaduslik ülevaade haigestumise struktuurist piirkonniti ja ka vabariigis tervikuna. Probleemi olulisust tõestab üleliidulises programmis «Biosfäär — inimene» planeeritud, kuid seni veel meie vabariigis loiult tehtav uurimistöö. Kuigi mitte alati ei ole meedikute võimuses muuta tervisega seotud keskkonnatingimusi, on vaja, et tunneksime täpselt inimest kahjustavaid tehnilise kultuuri arenguga kaasaskäivaid tegureid.

Ümberkorraldamist vajaksid fundamentaalteaduste ja kliiniliste kateedrite suhted. Kliiniliste kateedrite ja kliinikute laboratoorne tase ei rahulda enam haritud arsti nõudmisi. Paraku ei ole mõeldav, et iga kliiniline kateeder saaks endale kõige täiuslikuma tehnilise aparatuuri. Tuleb ära kasutada olemasolevaid võimalusi. Heaks näiteks on kateedrite koostöö ÜMPI-ga närvikliinikus ja ajuvereringetalitluse uurimise laboratooriumi, gastroenteroloogia osakonna ja ÜMPI vastava laboratooriumi ning psühhiaatria kateedri ja psühhofarmakoloogia laboratooriumi koostöö. Kliinilistes kateedrites tuleks ette valmistada ka laboratoorse kallakuga spetsialiste, õppejõude-teadlasi.

Üliõpilaspõlves on tarvis õpetada arste majanduslikult mõtlema. Pean silmas eelkõige seda, et iga meedik peaks teadma, mis tervishoid maksab, millised vahendid on efektiivsed elanikkonna tervise säilitamisel ja parandamisel, kuidas otstarbekalt jaotada tervishoiule ettenähtud vahendeid. Praegu esineb tervishoiusüsteemis paradoksaalseid olukordi. Peetakse heaks näitajaks, kui haiglavoodid on pidevalt täidetud. On see ikka hea, et meil on kogu aeg haigeid? Voodikohtade arv suureneb, haiglas veedetud päevade arv mõnel alal isegi kasvab; ent kas raviaja lühenemine ei näita ravi efektiivsust? Juba noor arst peaks mõistma, et majanduslikke vahendeid tuleb rakendada nendes lülides, mis aitavad kaasa eelkõige inimese tervist säilitada. Et erinevate haiguste korral annab kasu erinevasse etappi paigutatud raha, siis tuleks majanduslikku mõtlemist õpetada ka erialade kaupa, sellega peaksid tegelema kõigi kliiniliste distsipliinide õppejõud.

Senisest teravamalt peaksid õppejõud viima üliõpilaste teadvusse, kui vastutusrikas on sotsiaalses mõttes arsti elukutse, kui palju vaeva tuleb arstil näha oma kvalifikatsiooni tõstmiseks, süvendama võimet täita töökohale vastavaid ülesandeid.

● Teaduskond ja ülikooli juubel?

Juubeliaasta tööde eest sai teaduskond juba eelmisel õppeaastal korduvalt kiita. Kõigepealt tahaksin veel kord tänada neid 570 tudengit ja paljusid õppejõude, kes suvepuhkuselt varem tagasi tulid, et töötada ülikooli ja linna objektidel.

Lausa rõõm on jalutada Toomemäel, kus värskelt värvitud vana anatoomikumi ees (värve valis prodekaan prof. E. Sepp ise) kõik teed korrastatud on ning rohi haljendab.

Aktiivselt osales arstiteaduskond kuulsate meedikute mälestuse jäädvustamisel. Selle komisjoni eesotsas olid professorid A. Jannus ning U. Arend. Lisaks juba avatud A. Schmidti ja L. Puusepa mälestussammastele ning N. Pirogovi jt. teadlaste bareljeefidele on teaduskonnapäeva ürituste hulka planeeritud A. Linkbergi ja N. Lunini bareljeefide avamine.

Meie teaduskond vastutas ka üliõpilaste ja õppejõudude juubelidemonstratsiooni eest. Suure töö tegid ära prof. V. Salupere, dots. M. Lind, dots. A. Aadamsoo ning aspirant R. Kermes.

Eraldi töö oli teaduskonna ja tema kateedrite ajaloo uurimine. Kõigepealt tahan tänada dotsent Viktor Kalninit, samuti teaduskonna ajaloo peamist koostajat «Nõukogude Eesti Tervishoiu» peatoimetaja asetäitjat V. Laost, kelle initsiatiivil avati ajakirjas ajalooteemaline rubriik «350-aastane Tartu ülikool». Suure töö on ära teinud professor L. Tähepõld teaduskonna kateedrite ajalugu käsitleva raamatu toimetamisel. Meie teaduskonna vanimaid õppejõude prof. K. Kõrge peab tänavu akadeemilise loengu arstiteaduskonna ajaloost. Kui enne juubelit oli küllaldaselt uuritud teaduskonna ajalugu kuni käesoleva sajandi alguseni, siis tänaseks on meil põhjalik ülevaade ka arstiteaduskonnast kodanlikus ülikoolis ning Tartu Riiklikus Ülikoolis. Kindlasti tuleb märkida prof. J. Saarma, prof. E. Käer-Kingisepa jt. õppejõudude panust ajaloo küsimuste selgitamisel.

Juubeliaastal on hästi töötanud ka terve rida kursusejuhendajaid nagu prof. K. Valgma ja K. Põder, dots. M. Lind ja A. Paves, dots. T. Soo; ametiühinguorganisatsioon dots. A. Peetsalu juhtimisel; komsomoliorganisatsioon üliõpilaste I. Miidla ja V. Keldrimaga eesotsas. Nemad ja paljud teised on teinud märkimisväärse töö, et säiliks teaduskonna hea maine ülikoolis ja vabariigis.

● Kui püüaksite heita juubeliaasta puhul pilku tulevikku?

Eelkõige näen kogu tervishoiuorganisatsiooni täiustumist vahendite ratsionaalse kasutamise suunas. Praegu eksisteerib vastuolu: kõige efektiivsemaks loetakse suhteliselt kallist haiglaravi, kuid piiratud vahenditele vaatamata kasutame pillavalt haiglapäevi, ravimeid ning meditsiinilist aparatuuri.

Teaduskonna suurenemist üle 2000 üliõpilase ette näha ei ole. Ka arstide õpetamise süsteem, mis on läbi teinud ligi kuue tuhande aasta vanuse arengutsükli, vaevalt mingile uuele tasandile järgneva poole sajandiga jõuab. Et muutub teadmiste sisu, on selge.

Farmakoloogina ei usu, et lähema viiekümne aastaga jõutakse organismi eluprotsesside täieliku keemilise juhtimiseni, haiguste profülaktika ja ravi täiuslikkuseni. Vaatamata sellele, et teaduste progress kiireneb ja tõenäoliselt jõutakse peatselt viirushaiguste ja kasvajate ravimiseni, jäävad väga tähtsale kohale tervislikud eluviisid ning inimese ja looduse vaheliste suhete tunnetamine. Tuleviku arst peaks põhjalikumalt tundma looduskaitset ja ökoloogiat, et mõista paremini inimest — biosfääri osakest.

Pool sajandit ülikoolis

Professor KUNO KÕRGE,

● Tänavuse akadeemilise loengu peate Teie. Mis tingis teema valiku?

On loomulik, et ülikooli juubeliaastal tegeldakse ka meie teaduskonna ajalooga, mis on niisama pikk kui ülikooli oma. Teiselt poolt on see teema mulle südamelähedane, sest ülikooliga on seotud 51 aastat minu elus.

● Võib olla alustaksite siis päris algusest, poole sajandi kauguselt?

Ülikooli tulin 1931. aastal. Sisseastumiseksameid tol ajal ei olnud, vastu võeti 85 tudengit. Selekteeriti 2. kursuse lõpul *examen philosophicum*'i kaudu (anatoomia, histoloogia ja füsioloogia-biokeemia eksamid), kus vähemalt kahes ainest pidi teise kursuse kevadel *sufficit* (meie mõistes «rahuldav») saama, ja kolmandat võis sooritada sügisel. 85-st pääses pärast neid kolme eksamit III kursusele minuga koos immatrikuleerituist vaid 12 tudengit, kellele lisandus veel tosin neid, kes varematel aastatel olid ülikooli astunud. Nii oli meid alates kolmandast kursusest veerandsada.

Ka minul oli *examen philosophicum* seotud viperusega. Nimelt planeerisin sooritada kevadel anatoomia ja histoloogia eksami, füsioloogia-biokeemia aga jätta sügiseks. Õppisin anatoomiat Rauber-Kopschi anatoomiaatlase järgi, kus see osa, mis koronaararterite harusid käsitleb, peenikese kirjaga trükitud oli. Viimast aga, nagu teada, tudengid eriti lugeda ei armasta. Professor Veinberg küsitles kõiki äärmise tähelepanelikkusega ja nii selgitas ta peatselt välja, et mina ei teadnud korralikult südamelihase verevarustust. Tagasi eksamile kutsus ta mind sügisel. Aga mina polnud ju füsioloogiat-biokeemiat õppinud! Ning aega oli vaid üks nädal. Siis sai küll õpitud ööd ja päevad. Lisaks jäi suveks veel pilvena anatoomia, mille eest sügisel siiski *maxime sufficiti* sain.

Vanematel kursustel loengute külastamise kohustust ei olnud. Küll aga andis professor loengul üliõpilastele haiged, kellega õhtupoolikuti tegelema pidi. Ka kindlad praktikumiajad puudusid. Vaatamata sellele tuli kliinikus veeta palju aega, sest analüüsid tuli ise teha ning ka haiguslugu ei antud üliõpilastele tutvumiseks. Nõu pidada võis assistendiga. Suureks häbiks oli see, kui üliõpilane siis loengust puudus, kui tema haiget arutati. Või midagi ei osanud. Erinevalt tänapäevast ei olnud meil kindlat programmi ja eksamitel käis vestlus professoriga kogu aine ulatuses. Selles mõttes on ka tänapäeva professor rohkem

koolmeistriks muutumas, et piirdub eksamil sageli ühe pileti küsimisega.

● Esimesed õpetajad?

Kuuendast kursusest töötasin assistendi kohusetäitjana neuroloogia kliinikus professor L. Puusepa juures. Tema on meelde jäänud erakordselt temperamentse ja ideederohke inimesena. Ka sisendas ta alati julgust asuda uue probleemi lahendamisele. Tegin tema juures üliõpilasena kaks võistlustööd. Kahjuks aga oli assistendi koht tema juures ajutine — asendasin kahe aasta vältel assistenti, kes täiendas end Rootsis ja tema saabudes tagasi Tartu sai minu järgmiseks õpetajaks professor E. Masing. Hakkasin tööle sisehaiguste kliinikus Toomel noorema assistendina ja sattusin täiesti uude olukorda: professor E. Masing nõudis igas ettevõtmises piinlikku täpsust ning kritiseeris pisimatki viga. Just nende kahe esimese õpetaja suhtumine teadusesse on mind väga mõjustanud.

● Mida peate kõige suuremaks edasiminekuks meditsiinis oma eluajal?

Kõige silmapaistvamalt antibiootikumide avastamist ja mikroorganismidest põhjustatud haiguste ravimist. Väga selgelt mäletan neid kopsupõletikku haigestunuid, kes tervenesid esimeste penitsilliinikuuridega. Vahetult enne seda lõppes pneumoonia küllalt sageli surmaga. 17-aastaselt suri kopsupõletikku ka minu vend.

● Kuidas on muutunud Teie poolt valitud eriala?

Alustasin siis, kui sisemeditsiin kujutas endast veel terviklikku subspetsiaalsusteks killustumata eriala. Ka praegu tahaksin vaadelda sisemeditsiini ühtsena, kuigi temast on pudenenud terve rida alldistsipliine.

Terviklik sisemeditsiini käsitlus ei ole anakronism ning on väga vajalik ette valmistada sisehaiguste diferentsiaaldiagnostikat tundvaid spetsialiste, kes suudavad sünteesida ning ära tunda kitsamate erialade arstide poolt raskesti diagnoositavaid haigusjuhte. On paratamatu, et selline spetsialist ei saa tunda sügavuti kõiki sisemeditsiini harusid. Nii vajab juba praegu näiteks kardioloogi elukutse pikka metoodilist treeningut ja aparatuuri tundmaõppimist. Ent mingil juhul ei tohi terapeut olla see arst, kes on mingil põhjusel kõrvale jäänud spetsialiseerumisest. Sisehaiguste eriarsti väljaõpe kestusega vähemalt 3 aastat peaks toimuma kindla programmi järgi pärast ülikooli lõpetamist, kusjuures töö peaks kulgema nii olulisemates spetsialiseeritud osakondades (kardioloogia, pulmonoloogia, gastroenteroloogia jne.) kui ka sisehaiguste üldosakonnas. Viimaste säilitamine on vajalik ka üliõpilaste õpetamiseks — õppejõul on siin alati näidata erinevaid haigusvorme ja praktikumi läbiviimine on hõlpsam. Ka ei teki tudengil mõttelaiskust, nagu see võib teda ohustada spetsialiseeritud osakonnas (eks infarktiosakonnas on haigel ikka infarkt!). Tuleb loota, et nefroloogiaosakonna ruumide laiendamisel avanevad võimalused sinna ka muude diagnoosidega sisehaigete vastuvõtmiseks.

Arst ja haige

Arstiteaduse silmapaistvad saavutused viimastel kümnenditel on sugenenud põhiliselt meditsiini üha süvenevast spetsialiseerumisest, järjest täienevast tehnifitseerimisest ning somaatiliste ravivahendite efektiivsuse tohutust tõusust. Tänu neile tendentsidele on suuresti avardunud meie teadmised arstiteaduse teoreetilistes alustes ja oluliselt tõhustunud haiguste diagnostika, ravi ning profülaktika. Meie maal, tänu nõukogude ühtsele riiklikule ning tasuta tervishoiukorraldusele, on arstiteaduse kõik saavutused kättesaadavad igale abivajajale alati ning kõikjal.

Arstiteaduse edusammude taustal ning mainitud tendentside tingimustes on uue, sügavama aktuaalsuse omandanud igiammune juhtmõte: iga patsient olgu arstile mitte kitsalt piiritletud haige organ, vaid konkreetne haige i n i m e n e. Sõltumata sellest, millise haigusega on tegemist, on arsti tegevuse objektiks inimene oma somaatilis-psüühilises ühtsuses. Kuivõrd inimese kogu elutegevus kulgeb psüühesooma keerukalt integreeritud tervikuna, osaleb tema psüühika miłgi määral i g a haiguse protsessis. Psüühilise faktori osa tuleb paratamatult arvestada iga haige diagnoosimisel, tema haiguse etiopatogeneesi analüüsimisel, tema ravi- ja rehabilitatsioonistrateegia kavandamisel.

Arvukad kliinilised tähelepanekud ning eksperimentaalsedki andmed kõnelevad selget keelt psüühika osalemisest paljude somaatiliste haiguste tekkimises, nende sümptoomide kujunemises, haiguse kulu ja paranemise määramises. Arvestada tuleb seejuures ühelt poolt haige inimese individuaalseid psüühilisi iseärasusi, tema isiksust, teiselt poolt aga neid psüühilis-sotsiaalseid mõjustusi, mille toimesfääris ta elab ja töötab.

Kliinilise meditsiini kõikide erialade ühiseks probleemiks on haige individuaalsus, tema isiksus.

Oma patsiendi isiksuse tundmaõppimine võimaldab arstil mõista tema psüühilist struktuuri, tema reaktsioonilaadi, tema emotsionaalset seisundit ning tema psüühilise energia taset, mis kõik on oluline haigega sügava inimliku kontakti saavutamiseks ja seega tema tõhusamaks abistamiseks.

Kehalise tervishoiu tõed on laialdaselt tuttavad. Kahjuks pöörame

tunduvalt vähem tähelepanu inimest ümbritsevale psühhosfäärile, iga inimese psüühilis-emotsionaalse heaolu säilitamise tingimustele ja vahendeile — psühhohügieenile. Ometi ei ole psühhohügieen vajalik mitte üksnes psüühikahaiguste ennetamiseks, vaid suurel määral aitab vältida paljusid somaatilisi haigusi või nende ägenemist. On päris selge, et eriti meie profülaktilise suunitlusega nõukogude meditsiin peab arenema komplekssе somaatilise ja psüühilise hügieeni tähe all. Seda printsiipi tuleb igal arstil järjekindlalt rakendada oma sanitaarkasvatustöös.

Kõige olulisem osa on psüühilisel faktoril haige inimese ravis. Rohked tähelepanekud kinnitavad, et isegi kõige efektiivsemate keemiliste, kirurgiliste või füüsikaliste ravivahendite tõhusus sõltub suurel määral haige psüühilis-emotsionaalsest seisundist. Haige tööalane ja sotsiaalne rehabilitatsioon saab olla täielik üksnes siis, kui somaatiliste haigusnähtude kadumisega kaasneb ka patsiendi psüühilis-emotsionaalse toonuse normaliseerumine. Tunnustades inimese somatopsüühilise dialektilise ühtsuse printsiipi, ei ole võimalik haige komplekssет sanogeneesi ette kujutada ilma psüühilise komponendi osavõtuta, ilma psühhoteraapiata selle sõna avaras tähenduses.

Psühhoteraapia on haige inimese psüühika igasugune suunatud positiivne mõjustamine, toimugu see kas sõnaliselt, kohtlemisega või miljöövahenditega. Ei tohi unustada, et haige psüühiline mõjustamine tegelikult toimub lakkamatult kogu tema suhtlemise käigus meditsiinitöötajatega ja -asutustega. Kõik isikud, aga ka ruumide sisustus ning puhtus avaldavad haigele ilmtingimata psüühilis-emotsionaalset toimet — kas me seda tahame või mitte. Kui haigeid psüühiliselt mõjustavad faktorid jäetakse stiihilise isevoolu hoolde, võib selle tulemuseks olla halvemal juhul kogumi negatiivne «psühhoteraapia». Ainult teadlik ning sihipärane psüühiline mõjustamine saab olla tulemusrikas, saab olla psühhoteraapia selle sõna sisulises tähenduses. Oma haigete teadlikuks ning individualiseeritud psühhoterapeutiliseks kohtlemiseks peab igal arstil olema vastava sättumuse kõrval ka piisavalt teadmisi ja oskusi. Neid annab meditsiinipsühholoogia.

Tartu ülikooli ja tema arstiteaduskonna suurjuubeli puhul on meeldiv tõdeda, et meie teaduskonna vaimsuse nurgakiviks on alati olnud aktiivne humanism, sügav a u s t u s j a a r m a s t u s i n i m e s e v a s t u. Püsigu see ka tulevaste põlvkondade lipukirjana.

NSV Liidu MTA korrespondentliige
prof. JÜRI SAARMA

Enesetäiendus kogu elu

TRÜ arstide, stomatoloogide ja farmatseutide täiendamise ja spetsialiseerumise teaduskonna dekaan prof. HENNO TIKKO.

● Mida kujutab endast arstide täiendusteaduskond?

Me elame kiirelt areneva teaduse ja tehnika ajastul, mil ka haridus- ja tervishoiusüsteem nõuavad pidevat täiustamist. Viimastel aastakümnetel on kõikides arenenud maades arstiteaduse õpetamise meetodid ümber hinnatud. See puudutab vastuvõttu ülikoolidesse, spetsialiseerumist, atesteerimist, teadusliku kaadri ettevalmistamist ja teisi õpetamise aspekte.

Nõukogude Liidus alustati kõrgema meditsiinilise hariduse reformi 1967. aastal. Tänaseks on hariduse pidevuse tagamiseks loodud ühtne süsteem, mis algab esmase spetsialiseerumisega kuuendal kursusel, jätkub internatuuriaastal ning hiljem kohustusliku erialase täiendamisega vähemalt kord viie aasta jooksul. Viimane toimubki Nõukogude Liidu 16-s arstide täiendusinstituudis ja 35-s täiendusteaduskonnas (ATT). Üks viimastest töötab TRÜ juures.

ATT loodi finantseeritava organisatsioonina 1964. aastal arstiteaduskonna tollase dekaani prof. E. Raudami algatusel. Ka enne seda olid paari aasta jooksul toimunud arstide täienduskursused ühiskondlikel alustel. Esimeseks dekaaniks oli dots. L. Keres, 1965.—1974. aastani prof. V. Saarma, 1975—1978 prof. A.-E. Kaasik, kes kõik on teinud ära suure töö, et teaduskond funktsioneeriks asutusena, kus arstid-spetsialistid saaksid täiendada oma teadmisi nüüdisaja tasemel.

Meie vabariigis täiendab ennast igal aastal enam kui seitsesada arsti, mis moodustab ligi 14% arstide üldarvust. See arv on mõnevõrra väiksem soovitavast. Nendest 700-st saab erialast täiendust üle 400 TRÜ ATT juures. Aastas toimub umbes 40 tsüklit 26 erialal,

millest nõutavamad on kardioloogia, gastroenteroloogia, neuroloogia, psühhiaatria, anestesioloogia jt. Tsüklid komplekteerib ENSV Tervishoiuministeerium, soovijad võivad aga pöörduda ka otse meie poole.

ATT-s on praegu 20 õppejõukohta, mis on eraldatud kateedrile, kus arstide täiendusalane koormus on kõige suurem. Samal ajal võtab ATT tööst periooditi osa ka enamik arstiteaduskonna professoritest ja dotsentidest, nende hulgas professorid J. Saarma, E. Raudam, J. Riiv, V. Salupere jt. Seoses uute haiglate avamisega Tallinnas kasutatakse ka neid ATT õppebaasidena ja seetõttu töötavad ATT-s kohakaasluse alusel ka ENSV tervishoiuminister prof. V. Rätsep, prof. Š. Gulordava jt. Tallinna kolleegid.

Lisaks täiendusarstidele tegeleb ATT ka internide ja kliiniliste ordinaatorite ettevalmistamisega. Sellega on teaduskonna koormus küllalt suur ning on väga vaja, et vabariigi tervishoiuorganisaatorid ka tulevikus mõtleksid ATT materiaalse baasi tugevdamisele.

● Arst — spetsialist — enesetäiendus. Milliseid mõtteid kutsuvad Teis esile need kolm sõna?

Spetsialistiks võiks nimetada inimest, kes üha rohkem teab järjest vähematest asjadest. Seetõttu on ühelt poolt väga vaja, et spetsialist püüaks maksimaalselt omandada teadmisi väljaspool valitud kitsast eriala. Ent teiselt poolt ei tohi alahinnata spetsialiseerumise tähtsust: spetsialiseerumine on meditsiini arengus vajalik ning viimastel aastatel põhiline meditsiini edasiviiv jõud.

Valitud erialal vananevad teadmised väga kiiresti, et viie aastaga vananeb mõnedel meditsiini erialadel kuni pool teadmistest. Nii on see toimunud näiteks kardiovaskulaarsete haiguste kirurgilises ravis. Ükskõik kui hästi keegi ülikooli ei lõpetaks või kui hea spetsialist ta antud momendil ei oleks, väheneb tema erialane kompetentsus olulisel määral juba küllalt lühikese aja vältel. Arsti elukutse on mõeldamatu pideva enesetäienduseta, mis peab kestma kogu tema praktilise tegevuse vältel.

Naiselikkus peitub ema rollis

Sünnitusabi ja günekoloogiakateedri juhataja, ENSV teeneline arst professor KADRI GROSS.

● Missuguseks kujuneb sünnitusabi järgmiseks ülikooli juubeliks?

Nende kolme aastakümne vältel, mil olen töötanud arstina, on toimunud terve rida uuendusi ja avastusi, mida ette näha poleks kuidagi osanud. Pean näiteks silmas täna iseenesestmõistetavat reesusfaktori määramist, reesuskonflikti sedastamist raseduse ajal, rääkimata günekoloogilise endokrinoloogia arengust, millele on oluliselt kaasa aidanud hormoonide täpse määramise võimalused, eelkõige radioimmunoloogilised uurimised. Vastava diagnostilise aparatuuri kasutamine on oluliselt täpsustanud loote üsasisese seisundi hindamist, biokeemiliste uuringutega on kaasajal võimalik juba üsasisese eluperioodi alguses diagnoosida loote arengu defekte. Eluõiguse on saanud sellised kitsad spetsiaalsused nagu endokrinoloogiline günekoloogia, onkogünekoloogia, laste günekoloogia, perinatoloogia.

Kahtlemata on nende aastakümnete vältel muutunud hoopis teiseks abistamise tasand. On tulnud palju niisugust, mida ei osanud ette nähagi. Tunduks ebatõenäoline, et oskaksin prognoosida arengut viiekümneks aastaks ette. Siiski on huvi pakkuv seda teha. Meie auväärse vanusega kateedris (paar aastat tagasi tähistasime 175-aastast juubelit) on eelmiste põlvkondade poolt hulgaliselt kirjutatud töid, sealjuures avaldatud arvamusi ja soovitusi tuleviku suhtes. Viimaseid on mulle alati meeldinud lugeda.

Kaldun arvama, et kõik oskused suunatakse sellele, et raseduse ja sünnituse juhtimine kindlustaks nende normaalse kulu ja terve lapse sünni. See saavutatakse nimelt juhtimisega, mis on täiesti uuel tasandil. Ei usu, et operatiivse vahelesegamise aktiivsus kasvaks.

Oluliselt paraneb naise teadlikkus sellest, mida tähendab saada emaks. Usun, et tulevikus suudame juba paremini kujundada tütarlapse hoiakut tema tulevase emafunktsiooni suhtes ning vastavalt sellele mõjustada ka neiu vaimset ja füüsilist arengut.

Huvipakkuv on sünnituse valutustamise areng. Kas 50 aasta pärast näeme veel filme, loeme raamatut, kus kujutatakse sünnitust kui ebatavaliselt piinarikast protsessi (oluliselt desinterpreterides sünnituse füsioloogilist olemust)? Arstina imestad sellise kujutlusviisi üle. Arvan, et psühhoprofülaktiline ettevalmistus sünnituseks jääb väga tähtsale kohale. See toimub uuel tasandil ja psühholoogide kaasabil.

Määrav on kahtlemata järgnevatel aastakümnetel areng, mille teeb läbi üsasisese loote seisundi hindamine ja vajadusel korrigeerimine. Oluliselt täiustuvad diagnostiline

aparatuur ja laboratoorsed uuringud. Juba täie õigusega vaadeldakse üsasisest loodet kui patsienti, kelle abistamine vajaduse korral on võimalik. Arstil on täpne ülevaade selle väikese patsiendi ja tulevase ema elundsüsteemide seisundist igapäevases kliinilises töös.

Eriti oluline on see, et kõrvalekaldeid osatakse tänasest märgatavalt paremini vältida, kõnelemata nende korrigeerimisest. Poole sajandi pärast on võimalik anda rasedale aparatuurselt ja laboratoorselt jälgitavaid ja kontrollitavaid nõuandeid dieedi, režiimi jms. kohta.

Süveneb akušööride koostöö teiste erialade arstidega. Loote seisukohast võttes on oluline kontakt geneetikutega — tulevikus ei peaks sündima mittetäisväärtusliku geneetilise koodiga lapsi. Ema suhtes paraneb koostöö kõikide arstide vahel.

Lõppkokkuvõttes sõnastaksin oma prognoosi: osatakse kindlustada raseduse ja sünnituse normaalne kulg, ent sellise pika aja jooksul nagu pool sajandit ootab ees terve rida ootamatuid ja uusi positiivseid avastusi, põhimõtteliselt uusi lahendusi.

● Kuidas olete suutnud olla ema, arst, teadlane ja pedagoog?

Mitte kellegi koorem ei ole suurem, kui ta ise kanda jõuab, ning tagasivaates tekib alati mõte, ta oleks võinud rohkem.

Tahtsin saada arstiks ja veel lühikest aega enne määramist lootsin tööle minna maajaoskonda. Paraku tuleb elus sageli midagi väljastpoolt, mis muudab senise soovi... Minule pakuti võimalust jääda ülikooli ja sellest ajast mõjustas mind väga *alma mater*'i vaimsus. Astusin aspirantuuri, ent tookord ei osanud ma küll ette näha, kui määrav on see samm minu edasises elus. Sageli mõtlen, et oleks võinud rohkem kirjutada, ent samas tunnen heameelt, et olen olnud ikka esmajoones arst. Pedagoogiamet meeldib mulle väga, meeldivad noored inimesed täis lootusi.

Kodu. Ma pole kunagi vastandanud tööd ja kodu ning ei pea õigeks, et üks neist peab kannatama. Vastupidi, nad täiendavad teineteist.

Loobuda? Muidugi! Sõidud, seltskond, aga ilukirjandust loen ikka, öösiti. Tore on olla arst ja töötada sellises kollektiivis, kuhu ma olen kuulunud juba üle 30 aasta.

● Naiselikkus. On see muutumas või kadumas?

Palju on püütud defineerida naiselikkust, ent see on üks neid mõisteid, mida sõnades on väga raske väljendada. Mitte mingil juhul ei tähenda naiselikkus erilist nõrkust (argus) või mõne omaduse puudumist (saamatus). Pigem vastupidi! Naiselikkus — see on millegi omamine. NAISELIKKUS TULEB PAREMINI ESILE EMA ROLLIS. Mõisted naine — naiselikkus — ema kuuluvad lahutamatult kokku. Ei tahaks kuidagi uskuda, et naiselikkus tulevikus minetaks oma väärtuse.

● Mida sooviksite naismeedikutele teaduskonnapäeva puhul?

Kõigepealt soovin, et nad oleksid kodu loojad ja hoidjad ja armastaksid ning kasvataksid oma lapsi. Soovin, et nad teeksid kõik selleks, et olla head arstid, kelle teadmised vastavad kaasaja nõudmistele, ja et neid ajendaks ravitöös suur inimlikkus, kindel tahe aidata kaasa tervenemisele — elule.

Täna toimuvast

Arstiteaduskonnapäeva organiseerimiskomitee esimees, teadusprodekaan professor ENNU SEPP.

● Millised üritused toimuvad juubeliaastal arstiteaduskonna päeva raamides?

Meie teaduskonnas jätkuvad ülikooli juubeliüritused 14. ja 15. oktoobril. Nèljapäeval toimub teaduskonverents teemal «Fundamentaaluuringud kliinikule», mis algab kell 10 plenaaristungiga ülikooli aulas. Kuulatakse ära 10 ettekannet juhtivatelt meditsiiniteadlastelt, nende hulgas professoritelt L. Allikmetsalt, A. Kallikormilt, E. Raudamilt ja J. Saarmalt. Samal päeval kell 15 jätkub teaduskonverents neljas sektsioonis. Prof. E. Raudam ja prorektor bioloogiadoktor A. Kallikorm juhatavad tööd istungil, kus tuleb juttu organismi reaktsioonidest neurohumoraalsete mõjutuste ja haiguste korral. Vereringe füsioloogia ja patoloogia küsimusi juhivad professorid J. Riiv ja T. Sulling. Professor V. Salupere ja vanemteadur A. Tamm koordineerivad tööd seedeelundite füsioloogiat ja patoloogiat puudutavate probleemide sektsioonis ja prof. L. Päi ning vanemteadur R. Uibo immunoloogiliste haiguste patogeneesi ja ravi käsitlevate ettekannete osas.

Reede hommikul alustatakse tööd tavapäraselt kell 10 hommikul, kus ENSV Tervishoiu Ministeeriumi teadusliku meditsiininõukogu, TRÜ arstiteaduskonna nõukogu ja ÜMPI nõukogu ühisel koosolekul vaetakse meditsiiniterminoloogiaga seotud probleeme. Akadeemik P. Bogovski teeb põhiettekande meditsiiniterminoloogia korraldamise suundadest ja ülesannetest — on ju tema meie vabariigis üks staažikamaid probleemi uurijaid. I. Laan räägib ENSV TH Ministeeriumi meditsiiniterminoloogia komisjoni esimese viie aasta töötulemustest.

Kell 12 toimub meie teaduskonnas töötanud teadlaste bareljeefide avamine: prof. A. Linkbergile Maarjamõisas ja vitamiinide avastajale hügieenik N. Luninile uues-anatoomikumis.

Päeval, kell 13.30 austatakse Raadi kalmistul mõõdunud aegade kuulsaid õppejõude, kelle haudadele asetatakse pärjad ja lilled.

Päeva pidulikum osa algab kell 15 aulas, kus osalevad ENSV tervishoiuminister, rektor, külalised vennasvabariikidest. Akadeemilise loenguga esineb teaduskonna vanimaid õppejõude prof. K. Kõrge, kes käsitleb teaduskonna ajaloo küsimusi. Samal koosolekul antakse esmakordselt kätte arstiteaduskonna medalid kõige väljapaistvamatele ja teenekamatele teaduskonna õppejõududele. Autasustatakse ka edukamaid üliõpilasteadureid teaduskonna ÜTÜ medali ning aukirjadega. Ka ENSV Tervishoiuministeeriumi ning Kõrg- ja Keskeriharidusministeeriumi aukirjad antakse kätte aulas.

Teaduskonna päeva programm lõpeb seltskondliku osaga «Vanemuise» kontserdisaalis. Meeldivat juubeliürituste jätku!

Rahva tervise kaitsel

ENSV riiklik peasanitaararst, tervishoiuministri asetäitja, arstiteaduste kandidaat OKU TAMM.

● Millised on sanitaaralase töö põhisuunad meie vabariigis?

Meie põhiseaduses on esmakordselt inimkonna ajaloos fikseeritud riiklikus ulatuses kodanike õigus tervise kaitsele. Tervise kaitse eesliinil töötavad tihedas koostöös partei- ja nõukogude organitega sanitaarorganid. Ei tohi aga unustada, et ka iga inimene peab hoolikalt ja säästvalt suhtuma oma ja teiste inimeste tervisesse kui ühiskondlikussę varasse.

Tänapäeva arenenud maailmas sõltub tervis üha enam **sotsiaalsetest teguritest**. Seoses sellega on oluliselt muutunud haiguste profülaktika põhimõtted. Puhtmeditsiiniliste abinõude kõrval on võitluses haigustega tõusnud esiplaanile paremate keskkonna- ja olmetingimuste loomine. Paralleelselt sellega propageeritakse terveid eluviise.

Kesksele kohale on jäänud **töötervishoiu probleemid**. Sõltub ju täiskasvanud elanikkonna tervis suurel määral sanitaarnõuetele vastavate töö- ja olmetingimuste loomisest ettevõtetes, käitistes, tehastes jm. Praegu viiakse meie vabariigis ellu tervendavate ja profülaktiliste abinõude laialdast kompleksi, see toimub tihedas koostöös automatiseerimise ja tehnoloogiliste protsesside täiustamisega.

Toitlusprogrammi elluviimisel on üks tähtsamaid ülesandeid **maainimeste tervise eest hoolitsemine.** Mõndagi on tehtud maarahvale antava arstiabi tõhustamiseks: on paranenud tervishoiuasutuste materiaalne baas, erialane kaader. Põllumajanduse industrialiseerimise ja kemiseerimise tingimustes on tunduvalt suurenenud töötervishoiu tähtsus maal. Praegu on meedikute üheks ülesandeks suurendada maaelanike dispanseerimist ja korraldada perioodiliselt tervisekahjustavates tingimustes töötajate läbivaatusi. Maaelanike tervise kaitsmise tulemused sõltuvad suurel määral põllumajandusjuhtide ja meedikute omavahelisest koostööst.

Palju tuleb riiklikul sanitaarteenistusel tegeleda **keskkonnakaitsega.** Võitlus puhta vee, puhta õhu, metsa ja teiste loodusrikkuste eest pole vähem oluline kui elektrienergia tootmine. Kaasaja majandustegevuse üks põhitingimusi on suurtööstuse orgaaniline ühendamine keskkonnakaitse põhimõtetega. Oma sõna on siin kaasa öelda ka meedikutel.

Majanduse ja tehnika areng, inimeste eluviisi muutus on oluliselt muutnud **elanike toitumist ja toidu-vajadust.** Töönädal on lühenenud, samuti on vähenenud suurt energiakulu nõudev füüsiline töö. See aga tähendab, et on vähenenud peamiste energiaallikate — rasvade ja süsivesikute vajadus. Rohkem peab meie toit sisaldama valku, vitamiine, mineraal- ja ballastaineid. 1966. aastal loodi ENSV Tervishoiuministeeriumi juurde ratsionaalse toitumise teaduslik nõukogu, mis on püüdnud tasakaalustada toiduratsioone. Selleks on tehtud selgitustööd, mõjustatud ühiskondlikku arvamust ning esitatud vastavaid soovitusi toiduaineid tootvatele tööstustele. Tabavalt ütlevad prantslased: «Rahvaste saatus sõltub sellest, kuidas nad toituvad.»

Meie, arstid, peame suutma viia iga patsiendini tervisliku elu ja isikliku hügieeni põhimõtted. Ka noored meedikud peavad leidma aega süvendada oma teadmisi nendes küsimustes, selleks et meie rahvas oleks terve.

Arstiteaduskonna päeva erileheküljed koostas JAAK ARU.

Professor JUHAN AUL 85

Kes oled sa, eestlane? Kust tulevad su juured, milline välja näed, milliste seaduste järgi kasvad, arened? Miks sa, pojapoeg, pikemaks kasvad, aga sina, tütretütar, varem küpsed? Kas te, õpetajad-kasvatajad ja vanemad, arvestate ka seda, et teie seisukohti sageli õigustav näide — mina selles eas — on kaotanud tõepõhja: teie «selles eas» olite aastatelt vanemad?

Nendele ja paljudele teistele küsimustele on vastuse andnud või püüdnud vastata täna 85. eluaastasse jõudnud eestlase antropoloogia rajaja, teadlane ja õpetaja professor Juhan Aul.

Ta vaimuanded, töökus ja põhjalikkus ning pedagoogitalent pidid küll juba varakult olema avaldunud, kui 16-aastane poiss juleti panna Audru koolis isegi endast vanemaid õpetama. Sellest ajast tänaseni on juubilar pedagoogi tööd teinud ning teinud südamega, juureldes, otsides. Mitte ainult teadmisi edasi andnud, vaid kasvatanud, kasvatanud töökust, põhjalikkust, viisakust, austavat suhtumist faktidesse. Seda mitte sõnadega, vaid tegudega, eeskujuga. Kõikumatus oma veendumustes ja materialisti-bioloogi maailmavaade on aidanud üle saada raskematest löökidest — löökidest oma elutöö pihta.

Eelmisel kuul õnnitlesid üht Nõukogude Liidu tuntumat antropoloogi üleliidulisest antropoloogiasümpoosiumist osavõtjad; 1. septembri avaaktusel aplodeerisime oma vanimale ja teenekaimale õppejõule ülikooli kõrgeima autasu — ülikooli medali andmise puhul; täna aga õnnitleme professorit ta 85. juubelil ning soovime jätkuvat head tervist ja jõudu oma loomeplaanide täideviimisel!

Õpilaste ja kolleegide nimel
HARRY LING

Keemikute juubelinädal

Juubelinädal on jäänud kuu aja kaugusele. Keemikud müttavad laboris, käivad loengutel, seminarides ja keeletundides. Juubel pani keemiaosakonna komsomolibüroole suure koormuse õppeaasta algusest peale alates igat sorti nimekirjadest, mis pidid õigeks ajaks õigesse kohta jõudma. Huvitav on tagantjärele arutada, et kui iga keemiaüliõpilane («rebased» ja praktikal olevad diplomandid kaasa arvatud) oleks üks kord juubelinädalal osakonda esindanud, siis oleks inimesi jätkunud vaid pooltele neile määratud kohtadest.

Nädal enne pidustuste algust olime kõikvõimalikel koosolekuil, kus räägiti paika põhiküsimused ja pisidetailid, kulusid pähe stsenaariumid ja plaanid .«Vivat Academia» etendustel pidid 35 kolmanda kursuse keemikut ja niisama palju füüsikuid osalistele segamatu esinemise tagama viiel õhtul. Koostasime lõplikult osakonna ürituste plaani, tuli ju täita suures plaanis jäänud «augud».

Algus tehti neljapäeva varahommikul teatevõistlusega ühiselamus. Hommikutund tõi kohale vähe osavõtjaid ning soliidsed auhinnad jäid jagamata. Hoog saadi sisse reedel, 17. septembril: hommikul kohtuti teaduskonna arvukate külalistega, kelle hulgas olid Helsingi tehnikaülikooli kateedrijuhataja professor Lauri Niinistö, Budapesti ülikooli prorektor professor Kálman Medzihradszky, Veszpremi tehnikaülikooli dotsent Gyula Pacolay, Sofia ülikooli rektor professor Georgi Blisnakov ja mitmed nimekad NSV Liidu keemikud. Avati mälestustahvlid Paul Kogermannile ja Lev Pissarževskile. Kuulati elektrokeemia loengut Moskva RÜ kateedrijuhatajalt professor Boriss Damaskinilt.

Keskpäeval koguneti koos tuhandete tartlastega Emajõe kallastele, et kaasa elada sõuderegatile. Põialt tuli hoida valges keemikukitlis sõudvale Raili Kondile, kes koos füüsik Andrus Ausmehega jõudis 4. kohale.

Kell 14.30 oleks algavale üritusele võinud saatuslikuks saada ühiselamus jalutav õppejõud, isegi koristajatädile olnuks raske toimuvat seletada — «rebastele» näidati ühikaelu huvitavamaid momente. Ühise perena koguneti Roosi tänavale, et kell 19.04 liituda rongkäiguga.

Laupäeva hommikul jättis linnpisut väsinud mulje. See kadus peagi, sest keemiahoones algas tuline diskussioon, mille taolist tudengid vaevalt olid kogenud. Küsimustele vastasid osakonna juhtivad õppejõud: dekaan professor V. Past, prodekaan dots. R. Pullerits, kateedrijuhataja dots. H. Laanpere ja osakonna parteibüroo sekretär dots. J. Järv. Saime kuulda ka õppejõudude tudengipõlvest, mis sattus professor Pastil ja dots. Laanperel ülikooli taasavamise 150. aastapäeva aega. Räägiti selle aasta juubelitöödest, tänase tudengi eluhoiakust.

Et korvata juubelinädalaga kulunud energiavarusid, korraldati tordikonkurss. Tortide arv jäi küll väikeseks, aga olemasolevad vastasid nõuetele: olid juubeliteemalised, isuäratavad, maitsvad.

Teaduskonna ja osakonna komsomolijuhtidest sõltus ju kõige enam, milliseks kujuneb iga tudengi juubelielamus. Meie osakonna tudengi juubelinädal oli igati juubelipuhune.

ENDLA LÕHKIVI,
keemiaosakonna pressisekretär,
keemia III k.

Konspekteerimisest

(Algus eelmises lehes)

3. Loengul koostatud konspekt on igal juhul **poolfabrikaat, mida tuleb hiljem veel töödelda:** täiendada, täpsustada, ääremärkustega varustada, alla kriipsutada, teinekord skeemidki üle joonistada, viimistleda. Eelöeldu ei tähenda aga soovitust loengute puhtalt ümberkirjutamiseks, mis on sisuliselt täiesti tarbetu. Oma konspekt oma marginaalidega, teinekord oma mõtteküsimuste-vastuväidetega serval, on suurepärane vahend eksamiteks valmistumisel, eriti siis, kui otsustava hetkeni on jäänud vaid mõned napid päevad. Kuid ainult üks vahend. Konspekti kõrval tuleb tingimata kasutada erialast kirjandust, teatmikke, õpikutest ja õppematerjalidest rääkimata. Just selle poolest erineb kõrgkool põhimõtteliselt keskkoolist, mitte aga selle poolest, et keskkoolis tuli õppida iga päev, ülikoolis võivat seda teha paar korda aastas.

4. Akadeemilise loengu konspekteerimine nõuab küllalt suurt pingutust. Raugeb tähelepanu, väsib konspekteerija käsi. Seepärast pole ükskõik, millega kirjutada. Nüüdisaegne ja populaarne pastakas paneb pikemale kirjatööle hästi vastu ja seda on mugav kaasas kanda, kuid pastapliiats väsitab tunduvalt enam kätt kui korralik täitesulepea. Pealegi muutub pastakaga kirjutamisel käekiri lohakaks (= raskesti loetavaks), tugev surve paberile raskendab lehekülje teisele poole kirjutamist. *Ergo:* **eelistage pastakale täitekat**, mille sule ots ei ole kulunud pintsliks. Värvilisi viltpliiatseid ja pastakaid kasutage jooniste, pealkirjade ja marginaalide tarvis ja seda mitte ainult kodus, vaid ka otse loengutel.

5. Traditsiooniliselt pruugitakse konspektiks kaustikut, kas siis odavamat ja õhemat või klantskaantega kallimat ja tüsedamat. Kaustiku kohta, kus terve või suurema osa kursuse materjal koos, pole midagi halba öelda. Eriti joonelise kohta. Ruudulises kipub kõik liiga kribuks jääma. Kuid on teisigi võimalusi. Miks mitte konspekteerida lahtistele lehtedele ja need hiljem ühendada kiirköitjasse? Selleks läheb vaja veel perforaatorit ehk augurauda ja plastikaatkaasi, et kaasavõetav paber ei kortsuks. Paberina võib kasutada lahtivõetud vihikuid, veelgi paremad on joonelise tarbepaberi poognad (250 lehte maksab 80 kop.). Selline moodus võimaldab hõlpsasti lisada väljakirjutusi õpikuist või monograafiatest, väljalõikeid ajalehtedest, kontuurkaarte jne. Nii hakkab konspekt muutuma tulevase spetsialisti enda koostatud käsiraamatuks, mida pärast suurkooligi mõnus pruukida. Ja kui kergeks muutub üliõpilase portfell või seda asendav (diplomaadi-)kohver, kandekott, märss jne.!

(järgneb)

HILLAR PALAMETS

AUTASUSTAMISI

Teaduskonna medal

Arstiteaduskonna päeva puhul said teaduskonna medali professorid Elise Käer-Kingisepp, Elmar Siirde, Elmar Karu, Ants Rulli, Jüri Saarma ja Ernst Raudam; dotsendid Heinrich Petlem, Leida Keres, Veinart Põkk ja Zinaida Saar ning tervishoiuminister prof. Väino Rätsep, KKEH minister Ilmar Nuut, NSVL MTA korrespondentliige prof. Pavel Bogovski ja tervishoiuministeeriumi ravi- ja profülaktikavalitsuse juhataja Raivo Toots.

Rektori käskkiri

Seoses arstiteaduskonna päevaga ja teaduskonna 350. aastapäeva juubelipidustustega pälvisid rektori kiituse eeskujuliku töö eest kateedrijuhatajad professorid Ülo Arend, Elmar Vasar, Jaan Riiv, professorid Valve Saarma, Kaljo Valgma, Leo Nurmand ja Kaljo Põder; dotsendid Uno Reino, Helgi Silm, Tiia Soo, Arne Lepp, Artemi Vapra, Uno Podar, Hilja Jalviste ja Heino Hanson; vanemõpetaja Elmar Arak; assistendid Oleg Ševtšuk ja Mall Sepp: üliõpilased Jaak Aru, Andres Arend, Jüri Vahtramäe, Jaak Tälli, Olavi Vasar, Roman Heiman, Halliki Rimm, Jaan Rüütman, Annely Kask ja Aet Haberman.

Mida tegi ja teeb ÜTÜ ajalooring

Avakoosolekuga 5. oktoobril avas ajalooring uue tööaasta. Aruandes nenditi, et möödunud talve ettekandekoosolekuil pöörati suuremat tähelepanu kultuuriajaloole. Nii kuulati inimese vaimuilmast vanas Egiptuses ja orduaegses Eestis, filosoofist keisrist Marcus Aureliusest, vastureformatsioonist Liivimaal, EKS-i ajalootoimkonnast, Kr. Rauast vanavarakogujana. Sinna sekka sellestki, kuidas suhtlesid naabritega XII sajandi lõpu saarlased ja 1920. aastate lõpu Eesti, sõjajärgse Tartu iibest jpm. Külalistena esinesid V. Miller ja V. Ernits, tema viimase avaliku etteaste jäädvustas TV. Vanas kohvikus vahendas Stockholmi Balti konverentsi muljeid ajalooprofessuur.

Vaimuilm, mida millal inimene mõtles-arvas-uskus, leidis käsitlemist III vilistlaskollokviumil, kus nii auväärsete külaliste nagu ajaloodoktor E. Jansen, ühiskonnateaduste akadeemiksekretär J. Kahk jt. kõrval esines ettekannetega ka üliõpilasi. Mõttevahetuses sai vist igaühele selgeks, et seni saavutustest rohkelt uuritud sotsiaal-majanduslike küsimuste kõrval vajab senisest rohkem tegelemist kultuuriajalugu.

Kevadine suurekskursioon, millest avakoosolekul pilte vaadati, tuli see-eest läbinisti sõja-ajalooline. Virumaal sõeluti läbi lahingud Peetrist-Karlist Meriküla dessandi ja Auvere platsdarmini.

Muidugi toimus ka kevadine konverents, eelmistest vahest küll veidi kahvatum, sügisene väikeekskursioon Põltsamaale ja talvine suusamatk Abja kandis. Korraldamata jäi vaid Filmi-, Foto- ja Fonodokumentide RKA-s filmivaatamine.

Nagu näha, hõlmati ajavahemikku peaaegu tsivilisatsiooni hällist tänapäevani. Suurenes uusima aja käsitlus. Kuid ajaloolaste pilk uurib ikka rohkem ju minevikku. Meie kaasaega analüüsivad mitmed teised teadused; sündmuste-protsessiide õigeks hindamiseks kehtib kas või ajalise distantsi kriteerium.

Nii oli ajalooringi eelmine, 36. tööaasta päris tihe ja ega seegi aasta paista väheaktiivne tulevat. «Rebaste» kolhoosist tulekut ära oodata ei mallatud ja juba enne avakoosolekut käidi ekskursioonil Põllumajandusmuuseumis. Varsti peaksid teadetetahvlitele, mis loodetavasti ka raamatukogus ja füüsikahoones üles seatakse, uued kõiki kutsuvad kuulutused ilmuma.

MART KALM,
ajaloo IV k.

JÄRELKROSS

kõigile neile, kellel sellel sügisel veel jooksmata, toimub teisipäeval, 19. oktoobril kell 17 Tähtvere pargis.

KLUBIS

Laupäeval, 16. oktoobril kl. 20 ansambli «Meedium» õhtu. Disko.

Pühapäeval, 17. oktoobril kl. 20 ansambel «Meedium» ja matemaatikute *show*.

MÕTLE TAIDLUSKONKURSILE!

Tere, esmakursuslased! Teiega tahab tutvuda ka TRÜ klubi. Sel eesmärgil on juba aastaid sügiseti taidluskonkurssi peetud, kuhu kõik teaduskonnad ja osakonnad tublimaid endi seast esinema saadavad! Pole oluline, missugune ala kellelegi paremini sobib: laulmine või pillimäng, tantsimine või etlemine. Mida suurem valik kursusel, seda lihtsam teha luulekava või sõnalismuusikalist põimikut, mis omakorda võib olla tõsine mõtisklus või vaimukas üliõpilasteemaline *show*. Proovida tasub veel näitemängu ning teretulnud on seegi, kui žürii ette tullakse üksiknumbritega.

22. novembriks vaatavad teaduskondade ametiühingu- ja komsomolikomitee kultuuritöötajad kavad üle. Selleks ajaks tuleb kirjutada üksikasjalik stsenaarium omaloomingulise kava või *show* kohta ja igal teisel juhul palade nimetused, autorid ning esinejad. Need paberid on vaja **TRÜ klubisse tuua 24. novembriks.**

Et vastupidiselt möödunud kolmele aastale võime oma üritusi jälle omas klubis pidada, toimub ülevaatamine kolmel õhtul: **26., 27., 28. novembril. Paremad esinevad veel 5. detsembril lõppkontserdil.** Millisel õhtul milline teaduskond, seda teatame hiljem. Ühele kavale me ajapiiri ei anna, kuid soovitame, et see ei kestaks üle poole tunni.

Tegutsema asudes pidage silmas žürii nõudmisi: materjali aktuaalsus, sisutihedus, esitatava lavaküpsus, meisterlikkus, mõttesügavus, tudenglikkus, lavaline liikumine, muusika ning laul peab olema heal instrumentaalsel ja vokaalsel tasemel.

Küsimustele saab vastuse TRÜ klubist, Tähe t. 3.

Head pealehakkamist!

ANNELI KÜLAOTS

VENIA LEGENDI

Tsiviilõiguse- ja protsessi kateedri dots. kt. **Herbert Sepa** *venia legendi* loeng teemal «Eluruumi üürileping» toimub 22. oktoobril kell 8.15—10. ph. aud. 307.

Dots. ALBERT PALTSER,
õigusteaduskonna dekaan

UJUMISHUVILISED!

Oktoobrikuust alates saab «Dünamo» ujulas Tähtveres ujuda: õppejõud ja teenistujad (TRÜ spordiklubi liikmed) igal teisipäeval ja neljapäeval kell 20.15—20.45;

— üliõpilased (TRÜ spordiklubi ja TRÜ vetelpäästealgorganisatsiooni liikmed) igal esmaspäeval kell 20.15—20.45 ja reedel kell 19—20.

Kohale tulla 15 minutit varem. Basseini pääsmeid on võimalik saada kohapeal: õppejõududel ja teenistujatel ujumiseriala õppejõududelt Gennadi Jagomäelt ja Tiit Siigurilt ning üliõpilastel III k. ujumiseriala üliõpilaselt Viivika Möllitsalt, kes tagavad ka ohutuse ning annavad soovijaile ujumisalast õppe-metoodilist abi.

TRÜ spordiklubi ujumissektsioon

ENSV Vetelpäästeühingu
TRÜ algorganisatsioon

VANAKREEKA JA LADINA KEELE KURSUS

Fakultatiivkursus (algajaile ja edasijõudnuile) algab oktoobrikuu 2. poolel. **Koguneda registreerimiseks esmaspäeval, 18. oktoobril kell 16 km. 313 (võõrkeelte kat.).**

KOHTUMINE MARK SOOSAAREGA

on esmaspäeval, 18. oktoobril keemiaringauditooriumis kl. 16. Filmide esilinastus ja arutelu.

ENSV Kirjanike Liit
ENSV Kunstnike Liit

KUNSTIKABINETTI!

Juba 25. aastat võtab kunstikabinet vastu uusi tudengeid, olgugi et kunstiõpetuse traditsioonid meie *alma mater*'is on 178 aastat vanad — asutati ju siis taasavatud Tartu ülikooli juurde joonistuskool, esimene kunstiõppeasutus Eestis. Kunstikabinetis õpitakse joonistamist, akvarell- ja pastellmaali, graafilisi tehnikaid jm. Käiakse õppesõitudel looduslikult kaunites paikades; kevaditi korraldatakse oma tööde näitus, kahe viimase aasta vabaõhuväljapanekud on olnud arvestatavaks panuseks Tartu noores taides. Nüüd, oktoobris, sõidetakse joonistama ning maalima Valgemetsa—Taevaskoja kanti, kultuurija looduslooalaseks juhendajaks tuleb Jaan Eilart. **Niisiis kohtumiseni teisipäevast reedeni kl. 17.—21. kunstikabinetis!**

NB

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2981. MB-09316.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (1313) Reedel, 22. oktoobril 1982 XXXIV aastakäik

Nemad saavad nimelist stipendiumi

V. I. Lenini nim. stipendium

Jaak Aru arstit. VI k.
Sulev Nõmmann bio-geo IV k.
Velle Möll matemaatikat. V k.
Ivo Maripuu ajaloot. IV k.
Vahur Keldrima arstit. IV k.
Neeme Katt keemiaosak. III k.
Jaak Evert majandust. III k.
Aare Kruuser õigust. IV k.

K. Marxi nim. stipendium

Nelli Olesk filoloogiat. IV k.
Anne Peterson majandust. III k.

E. Lenzi nim. stipendium

Jüri Seffer füüsikaosak. IV k.

H. Pöögelmanni nim. stipendium

Kaja Tael filoloogiat. V k.

J. Smuuli nim. stipendium

Inna Stolovitš ajaloot. IV k.

Fr. Tuglase nim. stipendium

Marje Sikk filoloogiat. IV k.

G. Lurichi nim. stipendium

Andres Kaskmann KKT III k.

J. Varese nim. stipendium

Ingrid Muuga KKT IV k.

D. Uljanovi nim. stipendium

Natalja Klassen arstit. IV k.

N. N. Burdenko nim. stipendium

Andres Arend arstit. VI k.

K. E. v. Baeri nim. stipendium

Ülle Lahi bio-geo III k.

W. Struve nim. stipendium

Anu Teetlok matemaatikat. IV k.

V. Kingissepa nim. stipendium

Liina Lebbin õigust. IV k.

J. Lauristini nim. stipendium

Mart Rootslane ajaloot. III k.

J. Anvelti nim. stipendium

Tiina Mägi majandust. IV k.

Dispuut

Esmaspäeval toimus teadusraamatukogu konverentsisaalis dispuut USA oraatorite delegatsiooni ja Tartu Riikliku Ülikooli võistkonna vahel. Teemaks oli «Sõda ja rahu Nõukogude ja Ameerika ühiskondade väärtussüsteemis».

Ameerika Ühendriikide delegatsiooni koosseisus olid humanitaarteaduste bakalaureus Margaret Ann Niles, humanitaarteaduste magister William A. Skundrich ja humanitaarteaduste bakalaureus John Tokolish III. Meie ülikooli esindasid poliitilise ökonoomia kateedri aspirant Andres Arrak, poliitilise ökonoomia kateedri stažöör Avo Viiol ja füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane Alar Maarend.

Üleliidulise ehitusmaleva komandör ülikoolis

Möödunud nädalal viibis Tartus Üleliidulise Üliõpilaste Ehitusmaleva komandör Viktor Lijaškin. Külaline oli vastuvõtul linna parteikomitee esimese sekretäri Indrek Toome ja linna täitevkomitee aseesimehe Toomas Mendelsoni juures.

Reede hommikul külastas Viktor Lijaškin meie ülikooli. Komsomolikomitees toimus vestlus, millest võtsid osa ELKNÜ Keskkomitee sekretär Andres Raa, EÜE komandör Madis Kallion, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Andrus Lauren, asesekretär Tarmo Salumaa ja EÜE sektori juhataja Jaan Vihrov.

Andrus Lauren tutvustas lühidalt ülikooli, siis kaldus jutt malevateemadele. Viktor Lijaškin ütles, et TRÜ-s tuleb senisest rohkem pöörata tähelepanu komplekteerimisele. Kui näiteks Leedus on malevasse haaratuid 21% ja Lätis 19%, siis meil kõigest 12—13%. Viktor Lijaškin rõhutas, et maleva kaudu ei toimu üksnes töökasvatus, vaid ka internatsionaalne kasvatustöö. Räägiti veel perekonnarühmadest, mis on ainulaadsed kogu NSV Liidus.

Külaline kohtus ka haldusprorektori Ain Otstaveliga, tutvus ülikooli ajaloomuuseumi, teadusraamatukogu, füüsikahoone, spordikompleksi ja klubiga.

Aruandekoosolek ajalooteaduskonnas

Ajalooteaduskonnas heideti pilk eelmisele komsomoliaastale 13. oktoobril. Läinud periood ei olnud kerge — teaduskond oli pidevalt viimaste hulgas, ei laabunud büroo töö. Sekretär Eero Medijäinen vaagis oma ettekandes komsomolitööd kriitiliselt. Võrreldes eelmise sügise koosolekuga oli tänavune häs i läbi mõeldud ja organiseeritud. Sõnagi võeti vilkalt. Südant valutati olme ja õppetöö pärast. Käsitleti ka juubeliüritustes osalemist. Teaduskond oli seotud mitme suurürituse korraldamisega nagu aktus «Vanemuises» ja teaduskonnas toimunud üritused. Rida üliõpilasi võttis osa ülikooli rändnäituse transportimisest meie vabariigis ja väljaspool.

Kõrgelt hinnati juubelitööde staabi organiseeritud osavõttu ühiskondlikest töödest, samuti rahvamajanduse saavutuste Näitusel tehtud tööd, milles ollakse ülikoolis parimate seas.

Eelmise aasta vigadest on tänaseks järeldused tehtud. Valiti uus büroo, selle esimesel koosolekul sai teaduskonna uueks sekretäriks Koit Nook.

Sisemisi reserve peaks olema. On ju meie teaduskonnaski olnud aegu, kus seisti kogu ülikooli komsomolitöö esiridades.

Koosolekust võtsid osa dekaan A. Liim, parteibüroo sekretär L. Eringson, kasvatustöö prodekaan A. Reinmaa ning ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär V. Väli. Viimane andis tublimatele aktivistidele ülekomitee aukirjad ja õppetöö-eesrindlase rinnamärgid.

VAMBOLA PAAVO,
ajaloo IV k.

FOTO-VÕISTLUS KESTAB

✤

Ikka veel. Jaa, jaa. Too Sinagi oma pildid TRÜ lehe toimetusse. Tingimustest saad teada lehtedest nr. 13, 17, 22 ja 27. Võistlus on pühendatud ülikooli juubelile ja ootab tudengielu pilte. Kiirusta! Siis on võib-olla juba järgmises lehes Sinu tehtud pildid.

* * *

Selle võistlusfoto «Vivat Academia!» autor on kevadel žurnalistikaosakonna lõpetanu MEELIS LOKK.

„VIVAT ACADEMIA!“

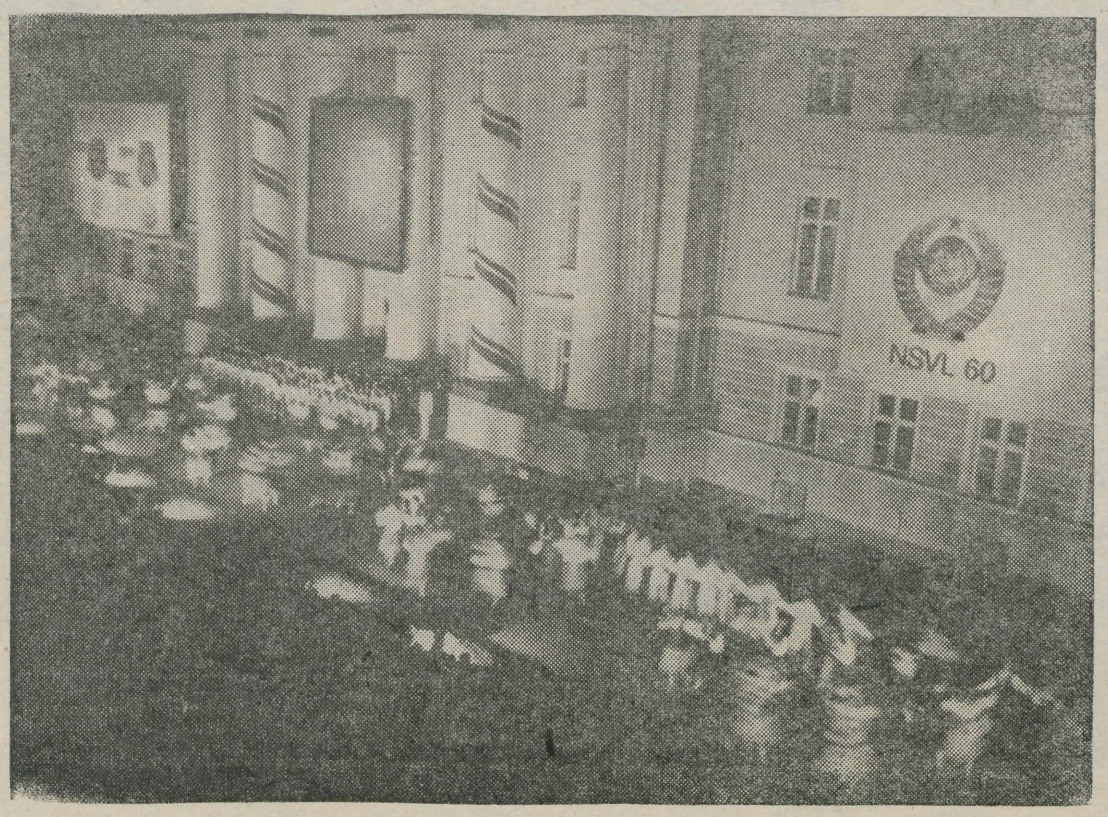

* * *

Samal ajal kui Tartus hakkasid juubeliüritused lõppema, kogunesid **Kingissepa Muusikakooli Saaremaal elavad ja töötavad TRÜ vilistlased. 19. septembri** konverentsist võtsid osa ka professorid Selma Teesalu ja Kuno Kõrge, kes kõnelesid ülikooli kaugemast ja lähemast ajaloost. Teistes ettekannetes puudutati samuti Saaremaa ja Tartu sidemeid. Kuulati muusikakooli õppejõudude kontserti ning viidi lilli kunstnik Friedrich Sigismund Sterni, kirja- ja muusikamehe Martin Körberi ja ülikooli naha- ja suguhaiguste õppetooli looja professor Aleksander Paldrocki hauale. Ülikoolile saadeti aga tervituskiri.

* * *

4. oktoobril peeti Tartus ühingu «Teadus» Tartu linnaorganisatsiooni tehnikanõukogu ja meditsiininõukogu konverents, millega tähistati esimese tehiskaaslase kosmosesse saatmist. Konverents «Tehnika ja tervis» oli pühendatud meie ülikooli 350. aastapäevale. TRÜ-st esinesid ettekannetega hügieeni ja tervishoiu kateedri juhataja prof. Arnold Jannus, töökaitseõppejõud dots. Valdek Ritslaid ning mikrobioloogia kateedri juhataja prof. Akivo Lenzner.

* * *

12. oktoobril sai Moskvas Rahvamajandussaavutuste Näitusel teoks arstiteaduskonna seminar «Südame- ja veresoonkonna haiguste diagnoos ja ravi». Seminari juhatas teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk, erialaprobleeme käsitlesid meditsiinidoktorid Toomas Sulling, Albert Kliiman, Endel Tünder ja Ain-Elmar Kaasik.

* * *

19. oktoobril pidasid samas ühepäevase seminari «Inimene ja biosfäär» TRÜ bioloogid. Aktuaalsete ettekannetega astusid üles professorid Viktor Masing, Harri Ling, dotsendid Erich Kukk ja Vello Tohver. Seminari juhatas prof. Viktor Masing.

* * *

13. oktoobril korraldas Ajakirjanike Liidu keele- ja tõlkesektsioon Tallinnas Ajakirjandusmajas selle sügise esimese koosoleku, millega märgiti ülikooli ajaloolist tähtpäeva. ENSV Looduskaitse Seltsi esinehe esimene asetäitja Jaan Eilart tutvustas Tartu ülikooli eripära maailmakultuuri taustal ning eesti keele kateedri juhataja prof. Huno Rätsep lähendas kuulajaid meie ülikooli ja eesti keele suhetele.

* * *

14. ja 15. oktoobril toimusid arstiteaduskonna päevad koos juubelikonverentsi ja mitme muu üritusega. Sellele oli meie eelmises ajalehes pühendatud kaks erilehekülge.

* * *

17. oktoobril esietendus «Vanemuises» ülikooli juubeliks kirjutatud lavastus «Faehlmann». Autorid on Vaino Vahing ja Madis Kõiv. Peaosa mängivad Evald Hermaküla ja Jüri Lumiste.

AUTASUSTAMISI

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga autasustati kehakultuuriteaduskonna dekaani, Eesti NSV teenelist teadlast bioloogiadoktor professor Atko VIRU ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga.

Sama aukirja pälvis oma 70. sünnipäeval kauaaegse kohusetundliku töö eest ka teadusraamatukogu desinfektor Linda LASS.

Rektori käskkiri

Ülikooli 350. juubeli puhul pälvisid eeskujuliku töö eest TRÜ aukirja vanemtöödejuhataja jaoskonnast juhataja Ahto LIIK, töödejuhatajad Ilmar KOMPUS ja Ilmar KÕIV, tisler Hannes PEETSO, elektrik Paul PIHLAK ja transporditööline Helmi SINIMÄE; kaugõppeosakonnast metoodikud Aino JUURSOO, Jelena MILK, Mare NÕPS ja Aino SOOTS; ajalooteaduskonnast prodekaan Henno KAIDRO, metoodikud Maie AITAJA ja Kaja JEROFEJEVA; filoloogiateaduskonnast prodekaan prof. Eduard VÄÄRI, metoodikud Endla KALDEMÄE ja Tiina MÄLLO; kehakultuuriteaduskonnast prodekaan Tiit SIIGUR, metoodik Aliide HANNESTE; majandusteaduskonnast prodekaan dots. Ülo KAUER, metoodik Helju MÖLLER, õigusteaduskonnast prodekaan dots. Heldur SAARSOO, metoodik Tiina TENNOSAAR ning Tallinna konsultatsioonipunkti juhataja Endel PIRN ja sekretär Agnes RAMMO; konstrueerimis-eksperimentaalosakonnast ja õppe-eksperimentaalosakonnast treial Aleksandr DOLGOPOLOV, lukksepad Aare KIISKMANN, Arvo KULDMÄE, Georgi KRJUKOV ja Aavo KALLIKORM, insenerid Einar KÕRVEL, Tarmo LUTSAR, meistrid Vahur TUBERG, Udo MICHELSON, Kalle EINMANN, Viktor TSAPP ja Tiit TAREMAA, vaneminsenerid Lembit NEULAND ja Väino JÄRVE, peakonstruktor Mart KOKA ja juhtiv insener Ennu KASEARU; raamatupidamisosakonnast pearaamatupidaja Eve FINK, meister Erna SÄINAS, pearaamatupidaja asetäitjad Mare KIISK ja Laine AAVIKSOO, vanemraamatupidajad Juta PALLAV, Küli VOLMANN, Eha PALL, Riina KARU ja Sirje OLMRE, raamatupidajad Hilja KÜNNAPUU ja Laine ANDRESSON, masinakirjutaja Aino VINDI ja revident-raamatupidaja Richard LULLA.

Kauaaegse viljaka teadus- ja leiutustegevuse eest sai ülikooli juubeli puhul TRÜ aukirja ka ENSV teeneline leidur dots. Jaan REINET.

Aktiivse abi eest juubelipidustuste ettevalmistamisel pälvisid ülikooli aukirja ka peahoone komandant Lembit VALDMAA ja ühiselamu komandant Endla JAANIKESING.

Rektor avaldas tänu eeskujuliku töö eest prodekaanina füüsilise geograafia kateedri vanemõpetajale Aino BENNOLE, matemaatilise analüüsi kateedri dots. Toivo LEIGERILE ning geneetika ja tsütoloogia kateedri dots. Andres PIIRSOOLE.

60. sünnipäeval pälvis tänu kauaaegse tulemusrikka töö eest inglise filoloogia kateedri dots. Aino JÕGI.

Seoses 30-aastase tööjuubeliga avaldati kiitust eeskujuliku töö eest taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri dots. Laine VIILEBERGILE.

* * *

TRÜ klubi ehitusel eeskujulikult töötanuist pälvisid TRÜ aukirja vanemtöödejuhataja jaoskonnast vaneminsener Juhan JAAKO, puusepp Aleksander OTSA, maalrid Helju AIM, Lille LÕHMUS, Lehte SAARMA ja Anna PAJUMAA, plekksepp Ekvart KAPP ja meister Raivo KANGUS; auditooriumikorpusel töötanuist ehitusprorektori kt. Kalju SOOSALU, eksperimentaalfüüsika kateedri nooremteadur Alma-Asta KIISLER, füüsikahoone komandant Tiiu REISMAN, üldfüüsika kateedri dots. kt. Mati FISCHER ja vaneminsener Koit TIPMAN ning prodekaan Henn VOOLAID.

TÄNU

Rektori nimele saabunud kirjas tänab tallinlane Therese Edari silmakliiniku arsti, õppejõudu A. Panovi. Patsient hindab dr. Panovi kui eeskujulikku spetsialisti ja abivalmis inimest.

Peaosa on ühiselamunõukogul

Komsomolikomitee olmesektor. 1980. aasta kevadest juhatab seda Mati Luukas õigusteaduskonnast. Nüüd on ta jõudnud viimasele kursusele ja tema asemele astub Edgar Umbleja majandusteaduskonnast. Nii et Matiga vist viimane intervjuu ühiselamuteemal?

«Püüan siis otsad kokku võtta. Olmesektorisse kuuluvad kõigi kuue ühiselamu nõukogu esimehed ja rektori abi kasvatustöö alal Viktor Sepp. Arutame kõiki pakilisemaid probleeme. Siit kaustast võib täpselt teada saada.»

Teil on protokollid? Too tõepoolest üks näide.

«Läinud aastal 9. septembril esitati koosolekul ühiselamunõukogude nimekirjad, samuti mööblisoovid. Arutasime töötõendi sisseseadmist Praegu meil see puudub, ka komsomolikomiteel pole liikmekaarte. Oleks kindlasti tarvis. Siis oli veel kõne all ülemajutus. Tiigi 14 oleme sellest jagu saanud (1980. aastal elas seal 171 tudengit, 1981. aastal 167, nüüd 157). See on ühest küljest hea. Mida vähem rahvast, seda parem kord. Kui on ülemajutus jakitsas, ei hoolita eriti ühiselureeglitest. Teisest küljest jääb jälle osa inimesi majutamata. Uut ühiselamut on ülikoolile hädasti vaja.

Ega me laua taga rohkem istu kui kord kuus. Käime ja vaatame eluolu oma silmaga.»

Kas teie ette satub ka pahandusetegija?

«Otseselt mitte. Oma maja patustest peab jagu saama majanõukogu ise (raskemail juhtudel koos dekanaadiga). Meie oleme siiski koordineeriv organ. Eile arutasime näiteks komsomolikomitee koosolekul arstiteaduskonna ühiselamunõukogu tööd.»

Nemad on kuuldavasti paremate killast?

«Jaa, arstide ühiselamu on ikka kiita saanud. Kolmandat aastat juhib seda Mihkel Leiner. Arstide komsomolibüroo on pidevalt ühiselamut oma vaateväljas hoidnud.»

Mismoodi?

«Büroos on arutatud oma maja klubi «Meedik» tööd, sisekorraeeskirjade rikkujaid on karistatud suulise noomitusega (oleks võinud veel rangemalt suhtuda) ning vaetud ühiselt kasutatavate ruumide korrashoidu.»

Missuguseid ühiselamuid sa veel paremate hulka arvad?

«Näiteks majandusteaduskonna oma, nõukogu esimees Aavo Reiska oli omal kohal. Bioloogide-geograafide Andi Pärn samuti.»

Kas olmesektorisse puutuvad ka ühiselamuüritused?

«Ikka. Oma siseeluga paistab silma filoloogide ühiselamu. Üks üritus on juba selgi sügisel peetud. Kahjuks on ühiselamuis vähe puhkeruume. Kui juba pool maja kokku koguneb, siis laguneb kindlasti mõni laud või midagi muud. Vaevalt keegi lausa meelega lõhkuma hakkab, aga suure massi seas pole sel laual lihtsalt enam kohta. See ei tähenda muidugi, et üritusi selle pärast pidamata peaks jätma.»

Kui palju üldse tudeng materiaalselt ühiselamumööbli eest vastutab?

«EKP TRÜ komitee ja TRÜ nõukogu ühises otsuses on kindel punkt. Kui me ühiselamuis teatavaks tegime, et kogu korruse või koridori rahvas maksab omast taskust koridoris lõhutud eseme eest (kui süüdlast kindlaks ei tehta), näis, et see pani mõtlema.»

Kas tegelikult on üliõpilasel maksta tulnud?

«On küll. Tiigis maksid näiteks kolm inimest ühe laua kinni.»

Kui ajalehes ilmub mõni ühiselamulugu, suhtutakse sellesse reeglina kahe äärmusega. Mõne kriitilisema artikli puhul tekib arvamus, et näe kui inetult TRÜ tudeng elab. Ent ei saa ju ühe loo põhjal teha veel üldistust. Positiivsema materjali puhul on mõni tudeng öelnud: «Miks te elu halbadest asjadest ei kirjuta?» Mida ütleb selle kohta olmesektor? Kas väärnähtustest polegi põhjust kirjutada?

«Miks mitte. Seda lausa peab. Ma arvan, et pole kuigi hea tunne oma nime pahandusetegijate hulgast leida. Mõjub kindlasti rohkem kui kuhugi kausta peidetud noomitus.»

Eelmise aasta kevadel arutati Viitna seminarlaagris üsna kõrgel tasemel ühiselamuasju. Mis on pärast seda muutunud?

Pärast Eesti kõrgkoolide rektorite nõukogu väljasõiduistungit on ülikoolis tõepoolest mõned küsimused lahenenud. Üliõpilasperede ühiselamus on esimesed tudengiperedsees. Majanõukogude esimeestele makstakse palka. Haruldane pole enam seegi, et ka semestri keskel tõstetakse korrarikkujad ühiselamust välja. Igati mõistvat ja toetavat suhtumist oleme leidnud rektoraadilt.»

Mis pahupoole pealt eelkõige väljaütlemist tahab?

«Selge on see, et kui majanõukogu töötab korralikult, on ka tudengi ühiselamuelu normaalsetes tingimustes. Mõnel pool jätab soovida kontakt komandandiga.»

Koguni?

«Jah. Kui tudeng läheb komandanti otsima ja ei leia teda tööajal, teinekord terve päeva jooksul, on seegi otsene halb eeskuju. Üldiselt peaks nii olema, et sisekorra eest vastutab nõukogu ja majanduskülje eest komandant. Aga kui komandandil puudub tahtmine oma tööd korralikult teha, võib soiku jääda ka nõukogu tegevus. Vastupidiseid näiteid on samuti.»

Ärme sel korral veel konkreetseks lähe. Teeme seda mõnes järgmises artiklis. Sajad esmakursuslased sattusid aga esimest korda ühiselamusse. Mida tahad neile öelda?

«Vastaksin olmesektori eelmise juhataja Riivo Kotkase (kellelt ma muide väga palju õppisin, samuti nagu Pälsoni 14 vanemalt Mare Teppolt. Viimane suhtus üliõpilastesse väga mõistvalt, aga kindlameelselt) sõnadega TRÜ komsomoliorganisatsiooni 25. konverentsil: «Ühiselamunõukogu moodustavad üliõpilased. Kuidas saavad nemad üksi vastutada kõige majas toimuva eest, kui igaüks ei saa endagagi hakkama. Ühiselamus tuleb õppida olema peremees. Ja keegi kusagilt väljastpoolt ei tule ühiselamuelu huvitavamaks muutma. Ühiselamu on vaja muuta ühiseks koduks.»

Intervjuu tegi VARJE SOOTAK

OMA KODU

Venia legendi

Teoreetilise mehhaanika kateedri dots. kt. **Mati HEINLOO** *venia legendi* **loeng** teemal «Maksimaalselt jäik sfääriline kõrgrõhu anum» toimub 4. novembril kl. 9.15 Vanemuise 46—131.

Majandusgeograafia kateedri dots. kt. **Uudo PRAGI** *venia legendi* loeng teemal «Matemaatilised meetodid geograafias: olemus, liigid ja ülesanded» **toimub 29. oktoobril kl. 12.15 Vanemuise 46—327.**

Soosaare filmidega

veetsid paar tundi need, kes esmaspäeva õhtupoolikul keemiahoonesse ruttasid. Aitäh Tartu kirjanikele ja kunstnikele, et nad sellele üritusele ka ülikoolirahvast kutsusid. Vaino Vahingult kuulsime, et edaspidi hakatakse kultuurirahvaga kohtuma kord kuus.

Enne filmide vaatamist ütles paar sõna oma taieste kohta ka režissöör Mark Soosaar ise («mis see jutt enne filmi muud on kui üks advokaadi kaitsekõne»).

Filmid ise on üks rohkem, teine vähem tuttavad, ent nõndaviisi koos nähtuna omamoodi inimese hingepilti tungivad. Ja väga mõjuvad. **«Pühapäevamaalijad»** *näitab eesti naiviste. Muide, tänu sellele filmile pääseb tänavu Jugoslaavias väljaantavasse naivistide entsüklopeediasse ka neli eestlast. Tegelikult kujutab filmgi väikest naivistide antoloogiat, kust ei puudu isegi nende isa prantslane Henri Rousseau.* **«Jaan Oad»** *pakub juba lähemat pilti ühestainsast «pühapäevamaalijast», endisest kihnlasest.*

Väga sugestiivsena näis lühike **«Eesti talufilm»**, *tungides vanaisa ja lapselapse mängumaale.*

«Härra Vene maailma» *on seni näidatud kaheosalisena, kahjuks leiti film olevat liiga pikk, et ka kolmas osa ära mahuks. Nüüd avanes võimalus kolm osa korraga vaadata. Näib, et selle lõputa jääks teos siiski enam kui poolikuks.*

KERSTI HARGLA

FOTOVÕISTLUS

Fotovõistluses osalevad IV kursuse ajakirjandustudengi ANATOLI JCGI pildid juubelitöödest Toomel.

1. Ka selle jändrikuga peab hakkama saama.
2. Kuule, meid vist pildistatakse.
3. Vaat kui mitu saavad piskust seinaveerest tööd.

Oma kahekümne viiendat sügist

alustas hiljuti ÜTÜ looduskaitsering. Taas Ahja jogi ja Suure Taevaskoja kalju. Päev otsa väidanud matkal oli ligi seitsekümmend noort inimest. Paljudel oli see esimene tutvus Ahjaga. Ja taas aitas loodust ning kultuurilugu omaseks teha Jaan Eilart, meie ringi juhendaja. Kuni kestab järjepidevus, kuni tulevad vilistlased tuttavaid radu sammuma, seni kestab ka looduskaitsering, praeguseks juba ligi tuhandet aatekaaslast ühendav liit. Ja et see liit ei oleks ainult tagasivaates ühtne, et tema tegevus ja vaim ka täna tuntavad oleksid, selleks on kutsutud uued ja uued põlvkonnad.

Paljugi on ringi töös aastatega muutunud. Kõik see on otseses seoses meie eluhoiaku ja ideaalide muutumisega. Mitte alati ei jätku mineviku entusiasmi ja ennastsalgavust, millest tänapäeval veidi üleolevalt räägitakse.

Loodus on imeline. Aasta-aastalt astuvad ellu inimesed, kel soov teda mõista ja seletada. Sedamööda, kuidas halveneb elukeskkond, tulevad ikka uued looduskaitsjate põlvkonnad. Tulevad kiiremini kui vastasleeri omad, ja see ongi kõige tähtsam. Pole ju oluline, mismoodi inimene jõuab enda samastamiseni loodusega — üksikult või üheskoos. Kui aga kasvõi üks inimene ei jõua selle äratundmiseni, võib ta nurjata paljude pingutused.

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi tegevuse kõige laiem eesmärk on inimese kasvatamine. Seda sihti teenivad nii väljasõidud loodusesse, praktilised tööd kui ka koosolekud. Ringis on seni kõige rohkem biolooge ja metsamehi, teretulnud on aga igaüks. Liikmeskonda kuulub praegu ligi nelikümmend üliõpilast ja kõik vilistlased. Raske oleks töö ilma nendeta. Mitmel pool Eestimaal ametis olles on nad (U. Alakivi ja K. Pild Tartus, J. Voist Alutagusel, A. Kaasik Lahemaal jt.) kõigiti head seisnud ringi käekäigu eest. Ringi näo aga määravad siiski tänased üliõpilased, võib-olla ka Sina, lugeja. Sel sügisel on meil plaanis väljasõit Ilmatsallu ja Taeblasse, vaatame lähemalt ka oma Tartut ning peame mitu ettekandekoosolekut. Traditsioonid, need J. Eilarti poolt nii rõhutatud ühendusniidid, on meieni toonud kultuuritegelaste kalmude korrastamise ja näärihõhtul küünalde süütamise Raadil, on toonud «Illimari pargi» hooldamise Ahjal, aga ka avamatka Ahjale ja lõpulõkke Järvseljal. Praktikas on üliõpilaste osa tagasi läinud. Ühelt poolt tingib seda meie looduskaitse parem korraldus, teiselt poolt ehk inimeste mugavuski. Oleme siiski suutnud abiks olla Aruküla ja Piusa devonikoobaste tundmaõppimisel, mitmele looduse õpperajale on lisandumas Piusa ürgoru oma. Viimased kaks suve on looduskaitse-suunitlusega malevarühmad töötanud Saaremaal ja Matsalus. On kirjavahetus Kaasani, Moskva jt. NSV Liidu üliõpilasloodusKaitseorganisatsioonidega ja külaskäigud sinna.

Kui kolmekümnendail aastail võeti vastu meie esimene looduskaitseseadus, soovitati liikumise embleemiks luuderohulehte. Tänaseks teame, et selleks sai siiski tammeleht, luuderohu sai aga oma märgiks veerand sajandit hiljem loodud looduskaitsering. Embleem on haruldane ja austav, tuleb olla vaid tema vääriline.

ANDRES TÕNISSON,
looduskaitseringi esimees

KLUBIS

Laupäeval, 23. oktoobril kell 20 disko.

Pühapäeval, 24. oktoobril kell 20 disko ja ansambel «Kokteil».

SÕNAKUNSTIRING OOTAB TÄIENDUST!

Tudeng! Kui oled huvitatud sõnakunstist, tule **teisipäeval, 26. oktoobril kl. 18 TRÜ klubisse.** Kuulame su soovid ja mõne lugemistüki ära ning kui Sul veab, hakkame koos tegutsema TRÜ klubi sõnakunsti ringis.

Carlos Drummond de Andrade

Carlos Drummond de Andrade (sünd. 1902) on Brasiilia silmapaistvaimaid avangardistlikke poeete. Tema luuletuste vahenduste eest anti Margit Moritzale (prantsuse filol. V kursus) ülikooli 1982. aasta tõlkevõistluse II auhind. Luuletused on tõlgitud portugali keelest; muide, Margit Moritz on suunatud portugali keelt õppima Vilniuse Riiklikku Ülikooli.

Üleelanu

Gyro dos Anjosile

Võimatu on luua luuletust inimkonna arengu sellisel tasemel.
Võimatu on kirjutada luuletust — üht ainsat ridagi — mis oleks tõeline poeesia.

Viimane trubaduur suri aastal 1914.
Tema nime ei mäleta enam keegi.
Kõige lihtsamate vajaduste rahuldamiseks on loodud võimatult keerulised masinad.

Et sigarit suitsetada, peab vajutama nupule.
Pintsakud lähevad kinni elektriga.
Armastus käib ilma riistata.
Seedimiseks ei ole magu vaja.

Üks teadlane kuulutas «Ajalehes», et ikka veel on palju vajaka saavutamaks nõutav kultuuritase. Kuid selleks ajaks olen ma õnneks surnud.

Inimesed pole muutunud paremaks.
Ja materdavad üksteist nagu lutikaid.
Kangelaslikud lutikad sünnivad taas ja taas.
Elamiskõlbmatu maailm on kord-korralt rohkem asustatud.
Ja kui silmad õpiksid uuesti nutma, tuleks teine veeuputus.

(Ma kahtlen, kas ma kirjutasin luuletuse.)

*

Epigramm
Emilio Mourale

Kurb on näha, kuis saabub õhtu,
nagu langeb leht.
(Brasiilias ei ole sügist,
aga lehed langevad.)

Kurb on osta suudlust,
nagu mõni ostab ajalehte.
Need, kes armastavad armuta,
ei saa iial taevariiki.

Kurb on hoida saladust,
mida kõik teavad.
Ja mitte kellelegi rääkida
(et see elu ei kõlba kuskile.)

Poeem puhastusest

Peale mitut head heitlust
tappis hea ingel halva ingli ära
ja viskas ta keha jõkke.

Ingli veri värvis
jõe vood punaseks
ja kõik kalad surid ära.

Aga äkki, ei tea kust,
ilmus valgusekiir,
et muuta selgemaks maailm.
Ja üks teine ingel mõtles
võitleja ingli haavale.

Eleegia Siiami kuningale

Vaene Siiami kuningas, kes suri murest,
et tal polnud poisslast.
Vaene Oxfordis koolitatud Bangkoki kuningas,
pisike, kena, dekoratiivne,
kes suri spetsiaalselt selleks, et meid muretsema panna.
Aasia ei andnud talle poega, keda ta soovis,
ja see soov poega saada oli suurem kogu Aasiast.
Vaene Siiami kuningas, kellest Camões ei laulnud.
Ta armastas kolme naist kümne tuhande asemel
ja ükski neist ei andnud talle poisslast.
Üks tilluke siiamlanna sündis tema enda küljeluust.
Seda nähes langes kuningas selili maha nagu eurooplane,
haigestus, jõi mingit jäledat mürki ja suri.
Ta süda tõmbus äkitselt mustaks,
kuid keha jäi täiesti pehmeks.
Seejärel põletati ta pehme keha ja must süda suurepärasel lõkkel,
ja Siiami kuninga hing kadus kanalite vahele.
Vaene väike Siiami kuningas.

TÕLKEVÕISTLUS 1983

kuulutati välja traditsioonilistel tingimustel.

Tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Eripreemia on parimale vahendusele NSV Liidu rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel, s. o. 4. juunil 1982 olid või alates uuest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1983», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 10. veebruariks 1983 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

Abielu — see on teadus

«Abielu — see on teadus»
(Balzac)

«Järjest rohkem saab ilmsiks vajadus noori perekonnaeluks paremini ette valmistada. Töös 20—28-aastaste noortega peame esikohale seadma osalemise nende elu põhiküsimuste lahendamisel. Küllap siis lahenevad paljud probleemid nii noortel enestel kui ka komsomoli suhetes nendega. Laste kasvatamine tuleks lugeda esmatähtsusega komsomoliülesandeks.»

(ELKNÜ 19. kongressi materjalidest)

Elu näitab, et ülikooli ajalgi pole mingi haruldus emaks ja isaks saada. Halvem muidugi, kui tulevane inimene ainult ühe vanemaga leppima peab või mis veel hullem — hoopis ilma vanemateta jääb. Mis seal salata, tuleb ju sedagi ette. Millal peaks 20 ringis inimene endale esitama küsimuse — kas kinkida maailmale veel üks õnnelik lapsepõlv või katkestada see? Viimasel kümnendil kuulutatakse ka perekonna kadu. Abielulahutuste arv kasvavat. Väidetakse, et monogaamiline abielu ei suuda enam raamistada nüüdisinimese tempokat ja irdu kiskuvat elumudelit. Lahutusabielude ja vallasemade arvu kasv paljundab paratamatult laste hulka, kes elavad ühe vanema juures, jäävad vanavanemate kasvatada või antakse lastekodusse. Ühe vanema kasvatatud lapsest võib kujuneda koguni mehelik naine või naiselik mees. See laps ei tunneta mehe-naise kooselu selle loomupärasel viisil, tal puudub meeltega tajutud abieluline algkogemus. Soodumus ebaõnnestunud abieluks on olemas...

Sageli võib teadmatus kurjasti mõjutada meie ja teistegi elu. Eitea-miks moodustatud perekonnad pole sel puhul sugugi ainuke näide. Haritus ei tähenda ainuüksi erialaseid teadmisi. Vastasel juhul võib ühel heal päeval elule lihtsalt alla jääda. Kuidas sellest üle saada? Üks võimalus on järgmine.

Üliõpilastele ja ka kõigile teistele asjahuvilistele korraldab TRÜ klubi koos perekonnauurijate ja psühholoogidega **kaks aastat vältava loeng-vestluste sarja «Perekond kaasajal».** Mis vaatevinkli all? See sõltub paljus ka auditooriumi huvist ja aktiivsusest. Sõnaga — juttu tehakse perekonna psühholoogilistest ning eetilistest probleemidest. Järgnevalt mõned pidemomendid juba kavandatud pikas jadas: «Abikaasa valik», «Noore perekonna kohanemine kooselu tingimustes», «Suguelu sotsiaalsed ja psühholoogilised aspektid», «Perekonna planeerimise sotsiaalpsühholoogilised aspektid», «Seksuaalsuhete eksperimentaalpsühholoogia» jne. «Perekond kaasajal» hakkab toimuma **kaks korda kuus teisipäeviti Vanemuise ringauditooriumis.** Esimesel poolaastal esinevad valdavalt Tartu spetsialistid: Heiti Kadastik, Aita Keerberg, Aita Tavit, Kadri Gross, Aleksander Pulver, Dagmar Kutsar, Talis Bachmann. **Avaüritus toimub juba 26. oktoobril Vanemuise ringauditooriumis. Esineb TRÜ perekonna uurimise grupi juhataja Aita Tavit. Teemaks «Perekonnasuhete areng tänapäeval ja sellega kaasnevad probleemid».** Täpsema info huvitava ettevõtmise kohta saab reklaamlehtedelt!

EERIK SUUMAN

Mida teha ?!

Viimasel ajal on moodi läinud jutud tudengite passiivsusest, kurdetakse kontaktide vähesuse üle. Selleks, et olukorrale ühiselt lahendus leida, olidki ühel õhtul klubis **koos kõigi teaduskondade kultuuriorganisaatorid, komsomoli ja klubi esindajad.** Klubi üleskutse tuua võimalikult palju tudengeid uude ilusasse majja ja muuta nad üheks pereks nende endi kaasabil — kiideti üksmeelselt heaks.

Milles siis kokkuleppele jõuti?

⊙ Iga osakond (mitte teaduskond) sisustab klubis ühe puhkeõhtu.

⊙ Soovitav on selleks kasutada kõiki klubi üldruume (suurt ja diskosaali, fuajeesid, baari jt.).

⊙ Üritus tuleb läbi viia ainult oma oskuste ja jõuga, professionaalide kohalekutsumine asjale kasuks ei tule.

⊙ Et üritust pingestada, hakkab kohal käima žürii, kuhu kuuluvad kõigi teaduskondade aktivistid, klubi, komsomoli ja TRÜ ajalehe esindajad. Ka puhkeõhtu külastajail on võimalik oma hinnang anda, õhtu lõpul täidetakse miniankeet. Kokkuvõtete tegemisel arvestatakse iga arvamust. Paremaid osakondi premeeritakse.

⊙ Hinnatakse žanride mitmekesisust, mõtte uudsust ja originaalsust, loomulikult ka kunstilist küpsust, läbiviimise taset.

⊙ Moraalset, materiaalset, tehnilist abi saab võimaluste piires klubist.

⊙ Ka ürituse reklaam jääb korraldajate enda hooleks.

⊙ Et tegemist on ürituste sarjaga, kus peaksid osalema üle 20 osakonna, hakkame otsi kokku tõmbama alles kevadel. **Sel semestril alustavad: õigusteaduskond 14. ja vene filoloogid 21. novembril, arstiteaduskonna ravi osakond (eesti grupp) 10., keemikud 12. ja ajaloolased 19. detsembril.** Jääb loota, et julge pealehakkamise tulemuseks on terviklik ja lõõv üritus.

Ülejäänud osakonnad saavad esineda pärast talvist õppevaheaega.

Et üritus korda läheks, see sõltub ju eelkõige Sinust endast, tudeng! On tarvis tõestada, et käibefraasi üliõpilaste tarbimismentaliteedist on võimalik kummutada.

AVE MAREMÄE

Võhandu ääres

Metsa vaikne ilu. Liivakalju all rajab jõgi rahulikult endale teed. Astud sinna otsekui pühamusse ja purustad selle oma tavaliste askeldustega: on vaja ju laager üles lüüa, lõke teha ja sööki valmistada. TRÜ matkajad on kohale jõudnud!

Pärast einestamist algaski töö. Kogenumad panid köied üles ja demonstreerisid teistele kuristiku ületamist, sportlikku laskumist ning õpetasid muid tarkusi, ilma milleta ükski matkaja hakkama ei saa. Seejärel saadi ka ise proovida, kuidas on kõlkuda nööril 5—6 m kõrgusel. Natuke rohkem raskusi valmistas laskumine, nii mõnigi ukerdas tublisti.

Kõik see ei seganud põrmugi imetlemast suvelooduse hüvastijätukirju maas, lehtedes, jões, taevas.

Kui päevased värvid olid muutunud mustaks ja halliks, kuulutati välja tolle päeva viimane üritus: orienteerumisvõistlus. Valgustuseks anti kaasa küünlajupp ja toos tikke, abiks kaart ja kompass — rada ise 3,2 km pikk. Võistkonnad tormasid üksteise järel pärani silmi pimedusse. Aeg-ajalt möödus mõni müdin, vilksatasid ähmased inimkogud, oli tegu, et oma võistkonda ära tunda. Viimaks, kui kõige selle organiseerija Aarne hakkas pidulikult torte üle andma, jõudis ähkides kohale ka viimane võistkond. Kogu lõkkeäärne laulis vapratele elagu.

Veel kaua kõlasid laulud lõkke ääres. Räägiti kordamööda endast ja loodusest.

Järgmine päev sadas. Loodus nuttis taga oma ilu, teades, et ta selle varsti kaotab. Vaikselt asusime teele, seljataha jäi kollast täis metsalagendik, puud noogutasid kurvalt viimastele.

Ees ootas linn.

HEILI HANI

* * *

Laupäeval, 30. oktoobril kutsub ülikooli matkaklubi kõiki huvilisi linna matkaklubisse (Väike tn. 5) J-päevale, mis lõpeb Võru lähistel simmaniga.

Eelregistreerimine 27., 28. ja 29. oktoobril Pälsoni 23—217 pärast kella kaheksat. Täpsem teave peahoone ja ühiselamute infostendidel.

TRÜ matkaklubi

Nii arvati malevast

Möödunud nädalal peeti siis malevasuve järgse aja vahest kõige oodatum üritus — malevakonverents. Seekord arvult juba 8. Keemiahoone auditoorium 302 sai tavakohaselt rahvast täis, ehkki oleks oodanud veelgi arvukamat osavõttu. Alljärgnevalt püüan ära tuua olulisema, millest juttu oli. Et iga sõnavõtt oli omaette tervik ja puudutas kindlat teemat, siis annan räägitu edasi sõnavõtjate esinemise järjekorras.

EÜE komandöri asetäitja Indrek Ilomets *rääkis maleva ettevalmistavast perioodist ja töösuvest. Sellel aastal suurenes meie mitteehituslike rühmade osakaal, suurenes ka teistesse liiduvabariikidesse väljasõit — 200 inimese võrra. Üleliidulises keskstaabis ei oldud rahul meie komplekteerimisega. Suve hakul pandi keskstaabis paika ka kõrgkoolide-poolsed kuraatorid. Probleeme tekkis TRÜ ja TPI-ga. Polütehniline Instituut tõstatas regioonide kureeritavuse küsimuse. Kõrgkoolid süüdistasid keskstaapi teravalt selles, et ei tegelda niivõrd inimestega kui just paberitega. Endiselt on probleemiks suhted komsomolikomiteede EÜE sektorite ja regioonide vahel. Ei ole veel selgust, millega üks või teine täpselt tegelema peab.*

Kokkuvõtted tänavusest suvest on juba ELKNÜ Keskkomitee sekretariaadil tehtud. EÜE kokkutulek hinnati üldiselt kordaläinuks, oli ka möödalaskmisi. Rühmade kuraatorid ei täitnud oma ülesannet. Septembri lõpus oli kokkusaamine kõrgemal tasemel, kus osalesid Väino Rajangu EKP Keskkomiteest, ehitusminister Peeter Palu, kõrg- ja keskerihariduse minister Ilmar Nuut, tema asetäitja Heimar Peremees, kultuuriministri asetäitja Jaak Viller, keskstaap ja kõrgkoolide esindused. Üldiselt otsustati komplekteerimissüsteem samaks jätta.

Ei saa kiita regioonide ja rühmade aruandeid, rühmapäevikud olid enamalt jaolt ebaõnnestunud. Lõpuks esitas I. Ilomets tänavust malevasuve iseloomustavaid arve: malevas käis 2754 inimest. Karistuse sai 42 malevlast.

Malevalehe toimetaja Rein Lang *rääkis sellesuvisest lehetegemisest. On olemas lõhe meie tahtmiste ja reaalsuse vahel. Et lehte hästi teha, oleks tarvis korralikku tootmisbaasi. Seda aga paraku pole. On puudus tehnikast, ei jätku inimesi. On väljakujunenud suhtumine — kuidagiviisi tegemine, et saaks mingil moel asja kaelast ära, kuidas — see polekski nagu enam tähtis. Praegune lehetegemise tsükkel — 4,5 päeva — on absurd. See tähendab, et lehetegijad praktiliselt muuga tegelda ei jõuagi kui lehe trükkitoimetamisega. Seega peaks selge olema, miks lehetegijad suhteliselt vähe rühmadesse jõudsid ja komandeeringus käisid. Kui me tahame teha korralikku probleemlehte, siis põrkame asjaolule, et üliõpilastel malevas mõtlemine justkui katkeks: suvel ei viitsita mingit kirjatööd teha. Ehkki loo suhtes on eelnevalt kokku lepitud, võib siiski sageli juba ette kindel olla, et seda ei tule. Küll aga toob post toimetusse küllaga «kaastöid», mille sisuks paroolitsemine või muidu jama. Mida siis ette võtta? Kui saaks korda lehe tehnilise külje, siis võiks loota ka sisulise osa paranemist. Lihtsalt jääks rohkem aega viimasega tegelemiseks. Teiseks. Toimetus otsib teravaid probleeme. Kirjutatakse firmadest, kes lepingutest kinni ei pea, malevlasi tööga ei kindlusta jne. Siin on aga lugu nii, et regioonimehed ise varjavad mõnikord selliseid fakte, ei taha asutustega oma suhteid rikkuda. Kui on aga probleemid ja neist ei räägita, toob see kaasa pingeid, mille maandamine võib esile kutsuda hoopis ootamatuid tagajärgi.*

Tartu regiooni interkomissar Alar Maarend *käsitles välisvahetusega seotud probleeme. Keskstaap vaatab välisrühmade nimekirjad läbi ja teeb korrektiive lausa viimasel minutil. Seetõttu tuleb ette ka viimasel hetkel väljaarvamisi.*

Tuleks siiski veel kord kaaluda, kas on ikka õige, et tudeng, kes on korra «musta» rühma kuulunud, välisrühma ei saa, ehkki tal võib olla malevastaaži rohkem kui mõnel teisel ja ta on silma paistnud ka ühiskondlikus tegevuses.

EÜE interkomissar võiks tegelda interrühmade majutamisega kultuuriprogrammi ajal. Tsentraliseeritult on seda asja kergem ajada.

Repliigi korras võttis sõna **EÜE komandör Madis Kallion,** *kes ütles, et rühmade koosseisu muutmine on tingitud sellest, et sinna on sattunud «mustas» käinud või vähese malevastaažiga inimesi. Pealegi saabusid välisrühmade nimekirjad keskstaapi hilja. «Mustadest» rühmadest pole enam mõtet rääkida, see on eelmiste aastatega juba paika pandud. Interrühmade majutamisega seoses tuleks tööle panna kõrgkoolide interklubid.*

Alar Maarendi *repliik: Kuid kõrgkoolide interklubid alluvad just kohalikele oblastistaapidele, kes tegelevad interrühmade tsentraalse majutamisega.*

Priit Heinsalu *rääkis enda ja malevlaste arvamusest malevalehe kohta. Sellesuvine leht oli tehnokraatlik, külm, käskiva-kärkiva tooniga. Oma olemuselt oli ta keskstaabi häälekandja, mitte malevlase oma. Leht andis oma 11. numbris välja veksli, et ilmuvad kirjutised EÜE kokkutuleku laulu ja taidluskonkursist. Seda ei tehtud. Lehes oli palju vigu.*

Halb on see, et malevalehti ei ole raamatukogudes ega kirjandusmuuseumis. Siin on kindlasti vaja midagi ette võtta.

RAIVO LOTT

(Järgneb)

EÜE

«Vivat Academia!»

Skytte (fotol), Parrot, Abovjan, Klement... Üliõpilased ja rahvateatri näitlejad, kokkuvõetuna üle 500 inimese, kes olid tegevad juubelipäevade suuretenduses. H. Palametsa «Vivat Academia!» jõudis nüüd TV läbi üle Eestimaa. Alumine pilt ja tekstid meenutavad aga üht tegelaste meeleolukat rongkäiku teadusraamatukogu juurest teatri ja raekoja ette. **AIM UIBO ja MEELIS LOKI fotod**

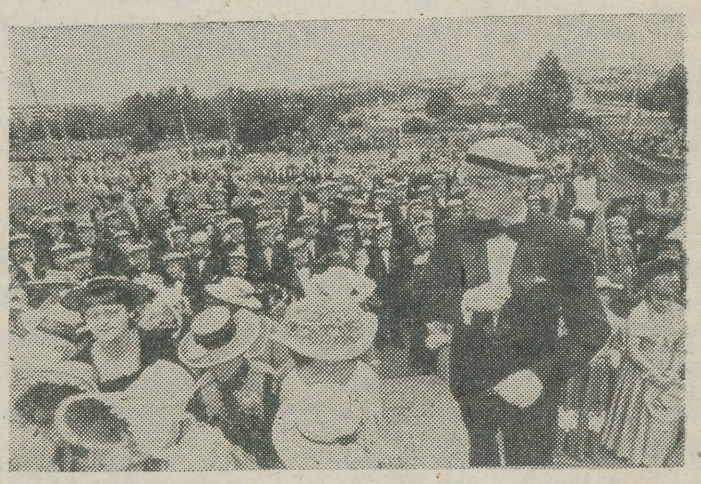

ÜLIÕPILASKONNA TERVITUS «VANEMUISE» TEATRILE

Tere, «Vanemuine» laulujumal, kaunite kunstide hoidja, näitekunsti edendaja. Sa oled meile eriti lähedane, sest 112 aastat tagasi seisid Tartu suurkooli üliõpilased Sinu hälli juures. Me oleme tänaseni jäänud Sinu ustavateks sõpradeks ja austajateks, Sinu kunstilaotluste toetajateks. Me jääme selleks ka edaspidi, sest tunneme: Tööpunalipu ordeniga dekoreeritud vanim eesti teater on ka meie teater, üliõpilasnoorsoo esteetiline kasvataja, helde andja.

On lausa sümboolne, et Emajõe ürgoru kaldal seisavad kaks tänasele Tartule iseloomulikku kultuurikollet — «Vanemuise» teatrimaja ja Tartu Riikliku Ülikooli uus raamatukoguhoone, kunst ja teadus, inimloomingu väärtuste hoidjad ja arendajad mõlemad. Jäägu nad kõrvuti seisma läbi aegade. Sind, «Vanemuine», aga tervitame oma lauluga. Ole Sa meheks kunstiteeki kõrgel hoidma!

ÜLIÕPILASKONNA TERVITUS TARTU LINNALE

Kolmsada viiskümmend aastat tagasi sai Tartust ülikoolilinn ja ülikoolilinnaks on ta jäänud tänaseni. Oli aegu, mil meie suurkoolil tuli tegutseda teisteski linnades, kuid ikka ja jälle pöördus ta tagasi oma tõelisse kodulinna Emajõe kallastel. Tänu Tartule on meie alma mater *elanud, kasvanud, õitsenud, tänu ülikoolile on Tartu nimi tuntud kogu maailmas.*

Üliõpilased on alati andnud Tartule ilmet, toonud hoogu ja elevust tema avalikku ellu, kandnud noorustuld. Eriti on see omane nõukogulikule Tartule. Meie linna juhtkond on alati suhtunud mõistvalt ja toetavalt üliõpilasnoorsoo püüetesse ja taotlustesse ning aidanud neid realiseerida. Eriti tihedateks muutusid üliõpilaskonna ja linna sidemed viimastel aastatel, juubelieelsel ajal. Kõige selle eest tänab Tartu üliõpilaskond kogu südamest oma linna juhtkonda ja hüüab talle kolmekordse ... VIVAT! VIVAT! VIVAT!

Konspekteerimisest

(Algus üle-eelmises lehes)

6. Olgu konspekt kirjutatud millega tahes ja kuhu tahes, igal juhul peaksid tal olema järgmised manused: korralikult vormistatud **tiitelleht** (ülaservas õppeasutuse ja teaduskonna nimetus, keskel suurelt ainekursus, selle all, kelle loengute järgi kirja pandud — muide, õppejõududel on ka eesnimed ja teaduslik-pedagoogilised kutsed —, all paremal üliõpilase nimi ja kursus, kõige all keskel linn ja aasta). Tiitellehe pöördel **kohustusliku või täiendava kirjanduse loetelu,** edasi **sisukord** (see eeldab konspekti lehtede — mitte lehekülgede! — pagineerimist ehk nummerdamist) ja alles siis tuleb konspekteeritud õppematerjal: piisavalt lai serv vasakul või paremal ääremärkuste tarvis, mõeldav ka kogu vasakpoolse lehekülje jätmine täienduste-marginaalide tarvis.

KÜMNES TEES ÕPPEJÕUDUDELE!

Kolmes ajalehenumbris oleme teeside kaudu püüdnud esmakursuslasteie selgeks teha konspekteerimise aluseid. Lõpetuseks lisaksime kümnenda teesigi, sedapuhku õppejõududele tarvis (lootuses, et üliõpilased jätavad selle viisakusest lugemata, küll aga loevad nende õpetajad).

Ärge jätke esmakursuslasi üksinda nende konspekteerimishädas. See, mis teile tundub enesestmõistetavana ja imelihtsana, võib üliõpilastele, eriti stuudiumi esimestel kuudel, olla küllaltki keerukas ja raske. Aeg-ajalt andke konkreetseid näpunäiteid ratsionaalseks konspekteerimiseks, lähtudes oma aine eripärast. Heitke mõnikord pilk konspektidesse ja kui kohtate seal poolikuid või mõttetuid lauseid, eksimusi terminites ja nimedes, siis ärge rutake tudengite taunimisega, vaid mõelge korraks, kas need vead ei tulene ka teie enda loengupidamise maneerist, kas ei anna siin midagi paremini korraldada. Konspekt on üks peamisi lülisid sügisel peetud loengu ja kevadel vastuvõetud eksami vahel. Ja see lüli peaks olema piisavalt tugev eksami raskust kandma.

HILLAR PALAMETS

Uusi trükiseid

V. Loodmaa. Bioanorgaaniline keemia. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 600 eks., 44 lk., 10 kop.

P. Palmeos. Eesti keele grammatika II. Neljas vihik. Kaassõna. Teine trükk. Õppevahend eesti filoloogia üliõpilastele. Tartu 1982, 700 eks.,80 lk., 15 kop.

Eesti rahvakalendri ning rahvaastronoomia terminoloogia. Juhend eesti filoloogia eriala üliõpilastele rahvateaduslikkude tekstide lugemiseks. E. Laugaste. Tartu 1982, 300 eks., 36 lk., 5 kop.

Spordimetroloogia. L. Kuuse. Metoodiline juhend kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 500 eks., 64 lk., 10 kop.

Närvisüsteemi kliiniline uurimine I. Tundlikkus ja motoorika. Metoodiline materjal arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 1000 eks., 112 lk., 20 kop.

TRÜ õigusteaduskond. Pühendatud ülikooli 350. aastapäevale. Koostanud L. Saarnits ja J. Sootak. Tartu 1982, 800 eks., 24 lk., 5 kop.

NLKP ideoloogiatöö ja majanduspoliitika aktuaalseid küsimusi. (Teaduslik-metoodiliste materjalide kogumik). Tallinn 1982, 1000 eks., 76 lk., 60 kop.

Humanitaar- ja loodusteadustealase üliõpilaste teadusliku konverentsi materjale 1981. Majandusteadus. Tartu 1982, 250 eks., 168 lk., 60 kop.

Vere analüüsid. Metoodiline juhend arstiteaduskonna üliõpilastele. Koostanud L. Looga. Tartu 1982, 1000 eks., 64 lk., 10 kop.

Fortran (keele põhikonstruktsioonid). Programme kõigile. Koostanud Ü. Kaasik. Tartu 1982, 500 eks., 96 lk., 15 kop.

A. Geniušas. A Digest of Style and Edition. Tartu 1982, 300 eks., 96 lk., 15 kop.

L. Palgi. Sissejuhatus ühendatud elektronõrga vastasmõju teooriasse. Õppevahend füüsikaosakonna üliõpilastele. Tartu 1982, 300 eks., 76 lk., 15 kop.

I. Siimon. Sissejuhatus toidukaubatundmisse. Teine trükk. Tartu 1982, 600 eks., 80 lk., 15 kop.

LASTELE!

Jätkub vastuvõtt mudilaste peotantsuringi. Oodatud on 5—6-aastased, kellel kolmapäeviti ja reedeti kell 16—17 tahtmist ja mahti peotantsuga tegelda. **Esmakordne kohtumine juhendajatega (H. ja J. Siilak) on TRÜ klubis 23. oktoobril kell 16 (Tähe tän. 3).**

* * *

28. oktoobril kell 17.30 alustab TRÜ klubis tööd laste laulu- ja tantsuring. Töö toimub neljapäeviti kell 17.30—19.

Ootame endiste ja uute liikmete aktiivset osavõttu!

XX SAJANDI VENE LUULE

J. Mineralovi erikursus «XX sajandi vene luule» **algab 1. novembril kell 18 keeltemajas aud. 308.**

DISKORITELE!

13. ja 14. novembril toimub TRÜ klubis Tartu piirkonna diskorite tarifitseerimine. Nagu alati ja igal pool loodavad korraldajad ja muu rahvas ka sedapuhku uusi, huvitavaid, originaalseid ja andekaid diskoreid. Ülesastumise tarvis on aga vaja end eelnevalt kirja panna **klubi massisektoris 1.—3. novembrini kl. 15—17.** Sealt siis ka lähem info esinemise korra kohta. Eelteadmiseks: esineda tuleb kahe kavaga (30 minutit kuulamisdiskot, 30 tantsudiskot).

TÄHELEPANU, ESMAKURSUSLANE!

Laupäeval, 6. novembril kell 20 toimub TRÜ klubis ball Sinule. Pääsmed välja osta õpperühmade kaupa 1.—3. novembrini kell 14—18.

HEI, PRESSISEKRETÄRID!

Tähelepanu, pressisekretärid! Esimene kogunemine toimub järgmisel esmaspäeval. 1. novembril. Oleks kena, kui astuksite toimetusest läbi varemgi. Ootame!

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. 111. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3067. MB-09554.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar
Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (1314) Reedel, 29. oktoobril 1982 XXXIV aastakäik

PARTEIELU

EKP TRÜ komitees

● 25. oktoobri koosolekul oli üheks põhiküsimuseks TRÜ üliõpilaste töö suvemalevas ning EÜE-s. Suvemalevast tegi ülevaate sellesuvine komandör, üliõpilaste juubelitööde staabi ülem, õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Aare Kruuser. EÜE-s töötamisest kõneles komsomolikomitee asesekretär EÜE alal, keemiaosakonna V kursuse üliõpilane Tarmo Salumaa. Üksikasjalikult arutusel olnud küsimuse kohta võetakse vastu otsus.

● Arutati EKP TRÜ komitee 1981. aasta 25. mai otsuse täitmist kahes teaduskonnas. Parteiorganisatsioonide sekretärid andsid ülevaate rahvamaleva tegevusest (bioloogia-geograafiateaduskonna omast prof. Heigo Miidla, keemiaosakonnast v.-õp. Jaak Järv ja füüsikaosakonnast prof. kt. Ivar Jaek). Nendes teaduskondades on rahvamaleva töö paranenud.

● Parteikomitee liige, NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. Johannes Kalits tutvustas NSV Liidu 60. aastapäeva tähistamise üritusi ülikoolis.

TRÜ poliitharidus-süsteem uuel õppeaastal

NLKP XXVI kongressi materjalides ja otsustes ning NLKP Keskkomitee 1981. aasta maipleenumi otsuses parteilise õppe edasisest tõhustamisest on määratletud ideoloogilis-poliitilise kasvatustöö põhisuunad. Rõhutati vajadust saavutada selles töös uus kvaliteet, ühendada ideoloogiatöö kõrge teaduslikkus, aktuaalsus ja asjalikkus poliitilise, tööalase ja kõlbelise kasvatusega.

Mainitud otsused ja printsiibid on ka TRÜ kollektiivi tegutsemise tööjuhised. Äsja algas uus poliitõppeaasta. Anname allpool põgusa ülevaate tehtust ja teoksil olevast vabariigi ühes suurimas poliitharidussüsteemis, milles *summa summarum* osaleb ligi 9000 (neist ligi 700 NLKP ja rohkem kui 5500 ÜLKNÜ liiget) üliõpilast, teenistujat, õppejõudu, teadus- ja administratiivtöötajat.

Üle 50% moodustavad sellest arvukast poliitõppurite kollektiivist üliõpilased ja aspirandid, kes täiendavad oma vastavaid teadmisi eeskätt igapäevase pideva õppeplaanijärgse ühiskonnateaduste omandamisega. Olulised on loomulikult ka erialaainete omandamine, kasvatus ja arvukad õppevälised üritused. Reservid peituvad siin ilmselt kompleksses lähenemises õppekasvatustöö nendele olulistele komponentidele.

Tuleb leida võimalusi tõsta nii ühiskonnateaduste kateedrite töö kvaliteeti kui ka tõhustada erialakateedrite ning eriti just ühiskondlike organisatsioonide rolli töös üliõpilastega.

Umbes 30% TRÜ töötajate-teenistujate-õppejõudude-teadurite 3340-liikmelisest kollektiivist täiendab oma ideoloogilis-poliitilisi teadmisi nn. kõrgema astme filosoofilis-metodoloogilistel seminaridel (kokku 36 töörühma veidi rohkem kui 1000 inimesega, sealhulgas üle 400 NLKP liikme ja liikmekandidaadi). Ühena esimestest vabariigis täiustati 1980/81. õ.-a. selle õppevormi organisatsioonilist struktuuri: igas teadus- või osakonnas tegutseb nüüd filosoofilis-metodoloogilise seminari büroo, kuhu kuuluvad dekaan või teadusprodekaan, propagandist (seminari juhataja) ja konsultandina ühiskonnateadlane (viimane ülesanne annab vastavalt üleliidulistele kriteeriumidele 15% õppetöö koormusest!). Töö ise kulgeb perspektiivsete viisaastaku (1981—85) ja konkreetsete aastaplaanide järgi 6—8 korda õppeaastas aktuaalsete filosoofilis-metodoloogiliste ja ühiskonna arengu dialektika probleeme käsitlevate sõlmküsimuste kaudu. Aastaid on paremini töötanud arsti- ja füüsika-keemiateaduskonna seminarid, vajakajäämisi (raskused plaanidega toimetulemisel, kohatine liigne erialalisus) on olnud aga bioloogia-geograafiateaduskonna seminaride töös.

Eeskätt keskharidusega personali jaoks töötab kaks ühiskondlik-poliitiliste teadmiste rahvaülikooli ja 1 lektoorium rohkem kui 500 osavõtjaga. Oluliseks õppejõudude ja teadurite ideoloogilis-poliitilise enesetäiendamise vormiks on olnud ja jääb ka edaspidi õppimine marksismi-leninismi ülikoolis. Oktoobris alustas teadusliku kommunismi teaduskonnas õppusi 180 inimest, neist 95 esmakursuslast.

Vaatamata sellele, et MLÜ-sse suunatakse perspektiivplaanide järgi, tekkis sel aastal igas teaduskonnas siiski mõningaid probleeme õppimaasujate kontingendi komplekteerimisel. Nii osutus plaan 2 inimest ülejõukäivaks õigusteaduskonnas (lõpuks anti üks inimene), probleeme oli ÜMPI-l (7 inimest), administratsioonil, ühtegi õppijat ei suunanud MLÜ-sse teadusraamatukogu. Samal ajal alustas aga õpinguid ülikooli ühest väiksemast — füüsika-keemiateaduskonnast 25-liikmeline grupp eesotsas dekaani prof. Vello Pastiga.

Teatame ka, et I kursus koguneb 10. ja 24. novembril keemiahoone auditooriumi 320 ja II kursus koguneb samadel päevadel ühiskonnateaduste majja ruumi 212.

Kriitika osaliseks saab II kursus. Oma esimesele loengule 13. oktoobril ei tulnud majandusteaduskonna, kehakultuuriteaduskonna ja raamatukogu õppuritest mitte kedagi.

Ülalloetletu ei ammenda mõistagi kogu töörinnet TRÜ ideoloogilise ja poliitilise kasvatustöö kompleksüsteemist. Väga oluline (kahjuks pahatihti teenimatult väheste osavõtjatega) vorm on ju näiteks poliitpäevad. Kaalukas osa üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel on ÜPP-l, näitagitatsiooni mahu ja eeskätt kvaliteedi parandamisel, internatsionaalse kasvatustöö tõhustamisel (eriti NSVL moodustamise 60. aastapäeva künnisel) ja paljul muulgi.

ILMAR KOPPEL

Komsomolikroonika

✲ 5. oktoobril võeti komsomoliorganisatsiooni liikmeks **Katrin Uudse** (arstit. III k.), **Toivo Sepa** (matemaatikat. I k.) ja **Aare Suigusaare** (matemaatikat. II k.).

✲ Muhu rühma komissari **Hans Luike** (žurnalistika IV k.) karistati valju noomitusega arvestuskaardile poliitiliselt läbimõtlematute ürituste organiseerimise eest ehitusmalevas. Sama karistuse sai Sõrve rühma komissar **Toomas Luhaäär** (õigust. V k.) poliitiliselt läbimõtlemata taidluskava esitamise pärast EÜE kokkutulekul. Vara rühma komandöri **Peeter Peili** (arstit. IV k.) karistati valju noomitusega nõrga kontrolli pärast EÜE kokkutulekuks valmistumisel.

✲ **Internatsionaalsest kasvatustööst TRÜ komsomoliorganisatsioonis rääkis asesekretär Varri Väli.** Komsomolikomitee on selles osas teinud järjepidevat tööd. Meil on sõprussidemed ligi 50 kõrgkooliga vennasvabariikidest ja sotsialismimaadest. Traditsiooniks on saanud iga-aastased üliõpilaspäevad ja RSP-d, kuhu on kutsutud ka sõpruskoolide esindajad. Sel suvel töötasid Tartus kõrvuti meie üliõpilastega malevarühmad teiste liiduvabariikide kõrgkoolidest (Moskva, Leningrad, Novosibirsk, Vilnius). EÜE mainet hoidis kõrgel TRÜ üliõpilastest komplekteeritud Gagarini rühm, kes sel aastal tunnistati sotsialistliku võistluse võitjaks. Välisvahetuse korras töötavate malevarühmade traditsioonilistele lepingupartneritele lisandusid sel aastal veel Praha Karli ja Jugoslaavia Ljubljana ülikoolid.

NSVL moodustamise 60. aastapäeva tähistatakse teaduskondades mitmesuguste üritustega.

✲ **Varri Väli rääkis ka** *alma mater*'**i juubeli üliõpilasüritustest,** millest võttis osa 27 000 inimest. Juubelistaabi 17 üliõpilasüritust tunnistati heaks. Edaspidi tuleb rohkem pöörata tähelepanu poliitiliste ürituste organiseerimisele, atribuutikale ja näitagitatsioonile.

✲ **Aare Kruuser vahendas laupäevakutulemusi.** 25. septembril töötas laupäevakul 911 üliõpilast, neist 60 elamuehituskombinaadis ja ehitustrusti alluvuses. Teised aitasid kaasa sügisestel koristustöödel. Laupäevak läks korda.

* * *

✲ 19. oktoobri koosolekul karistati valju noomitusega arvestuskaardile Kuuste rühma komandöri **Andrus Ütti** (keemiaosak. III k.). Ka **Arno Saamen** (majandust. IV k.) ja **Toomas Leib** (füüsikaosak. III k.), kes ärandasid malevasuvel traktori, said arvestuskaardile valju noomituse.

✲ **Arstiteaduskonna komsomolisekretär Vahur Keldrima** rääkis oma teaduskonna komsomolibüroo tegevusest ühiselamunõukogu töö suunamisel. Kontakt on tihe. Olmesektor võtab ühiselamunõukogu tööst pidevalt osa. Suuremate probleemide lahendamisel büroo koosolekutel osaleb ka ühiselamunõukogu. Korrarikkumistesse ühiselamus tuleb sekkuda veelgi karmimalt. Alati ei aita suulisest noomitusest. Valve organiseerimist ja kohalolekut on vaja kontrollida sagedamini. Arstiteaduskonna komsomolibüroo tegevus sel töölõigul hinnati rahuldavaks.

✲ **Arutati interklubi tööd.** See on olnud puudulik. 1. novembriks peavad dokumentatsioon, tegevuskava ja sisestruktuur korda saama.

TÄHELEPANU!
ÜLIÕPILASNÕUKOGU!

Toimetusse saabunud kirjas küsib üliõpilane: «Tegutsevat vabariiklik üliõpilasnõukogu. Kas ka Tartus selle hõngu tunda on? Kes sinna kuuluvad ja millega tegeldakse?» Toimetuses ootas sel ajal ilmumist juba sõnum nõukogu koosolekust TRÜ-s. Täna avaldame selle. Et huvi nõukogu vastu näib üliõpilaskonnas olevat, peatume selle organi tööl veel pikemalt.

* * *

Oma tööd taasalustanud Eesti NSV Üliõpilasnõukogu esimene istung toimus sedakord Tartus. Üliõpilasnõukogusse kuulub 22 liiget (üliõpilased, komsomolitöötajad ja töölised). Praeguse nõukogu esimees on meie komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren, asetäitja ideoloogiatöö alal TPI komsomolisekretär Urmas Hiire, asetäitja õppe- ja teadustöö alal Paul Oherd EPA-st. Meie ülikoolist kuulub nõukogusse peale Andrus Laureni ka kaks üliõpilast — Raivo Aavisto (õigusteaduskonna V k.) ja Aser Jürimäe (arstiteaduskonna II k.).

Esimesel istungil arutati kolme küsimust. Kinnitati ENSV Üliõpilasnõukogu põhimäärus ja tööplaan. Internatsionaalsest kasvatustööst kõrgkoolides rääkis Urmas Hiire. Ta jaotas selle kolme põhiossa: suhted välismaa kõrgkoolidega, NSV Liidu kõrgkoolidega ja töö oma kõrgkoolis.

Pandi paika üliõpilasnõukogu üldsätted, ülesanded, printsiibid ja õigused. Jääme ootama, millal jõutakse koordineerimiselt organiseerimiseni.

Järgmine istung peaks toimuma detsembris.

EVE ROHTLA,
komsomolikomitee pressisekretär

Lugupeetud õppejõud, teenistuja ja üliõpilane!

SUURE SOTSIALISTLIKU OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 65. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD AKTUS ALGAB AULAS REEDEL, 5. NOVEMBRIL KELL 13.

FOTOVÕISTLUS «Tõrvikuvalgel» — võistlusfoto MEELIS LOKILT.

2 Kaks pakilist pärimist

1. Soojus — vastab haldusprorektor AIN OTSTAVEL.
2. Telefonid — vastab õppetehnika osakonna juhataja OLAV KIIS.

1. Sügisel algab kütteperiood. Ülikoolil peaks kütmismuresid vähem olema. Lülitati ju kesklinnas suurem osa TRÜ hooneid linna soojusvõrku. Vanemuise 46 hoone rahvas võis samuti lõpuks rõõmustada, maja läks soojaks. Kas soojamured on nüüd otsas?

«Otsas veel mitte. Nüüd on vaja linna soojusvõrku viia ka Nooruse tänava õppehoone ja ühiselamu. Seda saab teha pärast Tulbi tänava katlamaja rekonstrueerimist. Kui kiiresti selle tööga valmis jõutakse, ei julge ette öelda.

Palju tegemist oli Vanemuise 46, mis on ülikoolil raamatukogu järel suuruselt teine hoone. Maja võeti mitmel aastal plaani, kuid lõpuks jäi ikka välja. Juubeli eel tehti mahukas töö küll erakordselt kiiresti, kuid ikka ei läinud nii ruttu, nagu oleks tarvis olnud. Soojatrass ei saanud õigel ajal valmis ja maja seisis kaua külm. 19. oktoobril läksid ka selles hoones radiaatorid soojaks.

Üldse oli meil 22 katlamaja, nüüd jäi järele 15. Väikesed katlamajad likvideerisime peahoones, keemiahoones (farmaatsiatiiva lülitame tsentraalküttesse novembris), Pälsoni 14 ja 23, klubis. See on suur samm edasi.»

* * *

2. Helistada pole praegu ülikoolis just lihtne. Kõik telefonid veel ei tööta, osal on juba uue keskjaama numbrid, osal ajutised linnanumbrid. Mis uuest keskjaamast kuulda?

«Uus keskjaam töötab. Selle ehitasid Tartu Rajooni Sidesõlme tellimusel meie sideministeeriumi sideehitusettevõtted. Sisseseade toodi Riia VEF-ist. Mis siis teistmoodi? Endise 300 abonendi asemel on nüüd 400. Muutuvad kõik numbrid. Endiste 2, 4 ja 6-ga algavate numbrite asemel tulevad 0, 1, 2 ja 3-ga algavad. Keskjaam töötab nüüd ööpäev läbi, ka laupäeval ja pühapäeval. Telefoniste enam ei ole. Linnast ülikooli saab helistada ainult 0 ja 1-ga algavate numbritega abonentidele, valides neid viiekohalistena (390** või 391**). Linnatooni saavad nimetatud abonendid, valides indeksi 9. Ülejäänud kakssada abonenti (s. o. 2 ja 3-ga algavad numbrid) saavad helistada vaid ülikooli.

Praegu ei ole tõepoolest kõigil oma numbrit. Paigaldamine käib. Enamik liine sai seoses remondiga kannatada. Järgmises lehes avaldame TRÜ telefonide numbrid.

Informaatori number on 3 90 00, ajutiselt veel ka 3 11 61.»

A Aspirantuuriosakonnal kiired päevad

● A-aspirant (ld. *aspirans* — taotlev; isik, kes valmistub pedagoogiliseks tegevuseks või teaduslikuks uurimistööks kõrgemas õppev. teadusasutuses). Ta on siinsamas meie kõrval. Kateedris, laboris, raamatukogus, spordisaalis, kohvikus. Juba päris omainimene. Peaaegu, kuigi haruldaseks pole jäänud sääranegi suhtumine: «Oot-oot, kas väitekirja ikka kaitseb...»

Kuidas saab endaga hakkama TRÜ aspirant? Teame me seda? Ega vist mitte. Toimetusel on kavatsus aspirandimuresid leheveerul jagama hakata. Alustuseks toome aga ära **intervjuu aspirantuuriosakonna juhataja SALME LAARIGA.**

* * *

Teilgi on oma plaan. Kuidas see täitub?

«Plaani koostame eelmisel kevadel. See kinnitatakse aastavahetusel. Uue aasta algul kuulutame välja konkursi ja septembris algavad sisseastumiseksamid. Tänavu läks pisut teisiti, sest juubeli tõttu tuli eksamid novembrisse lükata ja nüüd langevad ka kandidaadieksamid samasse kuusse. Sel kevadel laekus meile 161 avaldust kandidaadieksamiteks, sügisel oli neid 100. Aspirantuuri sisseastumiseksamitele lubasime 61 kandidaati (kolme koha osas on küsimus veel lahtine). Plaan lubab vastu võtta 58 (38 statsionaarset ja 20 mittestatsionaarset) aspiranti.

Sügiskuud on alati töörikkad ja vastutusrohked, sest kõik lahtised otsad peavad kokku saama. Juhtub ju ka nii, et mõni kavandatavast aspirantuuriajast ära ütleb. Aga plaan tuleb täita. Seepärast peaks kateedritel alati ka keegi varuks olema. Tänavuse vastuvõtuplaani täitmisega tuleme toime.»

On ju ka sihtaspirantuur.

«TRÜ-le eraldati tänavu 3 kohta. Moskva RÜ-s on sihtaspirantuurikoht arvutusmatemaatika erialal Vambola Kasel, kel sisseastumiseksamid juba läbi. Taotlesime veel kaht täiendavat kohta. NSVL Tervishoiuministeeriumi Ema ja Lapse Tervise Kaitse TU Keskuse juurde suunasime Aleksander Gusi ja NSVL TA Arengubioloogia Instituudi juurde Tõnis Timmuski. Esimesel on sisseastumiseksamid tehtud, teine hakkab lõpetama. Loodame, et kõik laabub ja nad vastu võetakse.

Peale nende tuleb meil tegelda ka TRÜ-sse sihtaspirantuuri suunatutega. Kandidaatide dokumendid oleme saanud viielt asutuselt, ühest kohast on veel tulemata.»

Kui palju aspirante lõpetab tänavu?

«27 statsionaarset ja 16 mittestatsionaarset. Enne tähtaega kaitsesid väitekirja filosoofiast Aleksander Uibo ja vene keelest Nikolai Lutsenko. Praegu tegeleme lõpetajate töölesuunamisega. Tuleks lisada sedagi, et meie kaudu käib ka nende stažöör-uurijate dokumentide vormistamine, kes on tulevased aspirantuurikandidaadid.

Uudisena tahaksin lisada, et kui seni on aspirandid kõrgkooli pedagoogikaloenguid kuulanud mais, siis sel aastal toimub 1.—6. novembrini vastav sügiskool Sangastes. See on ülevabariigiline üritus, mida kõrgkoolid vaheldumisi korraldama hakkavad.

Aspirandid puutuvad kokku paljude keeruliste küsimustega: materjali kogumine, juhendamine, kaitsmise koht, päris argimured (tõlkimine, paber, masinakiri), oma perekond ja tervis. Olen aastaid aspirantuuriosakonnas töötanud ning näinud noore inimese kordaminekuid ja heitlusi. Ajaleheski võiks küsimusi rohkem käsitleda. Võib-olla oleks see omamoodi tugi kõhklustele ja raskustele.»

Küsitles VARJE SOOTAK

Ministri käskkiri

Kauaaegse eduka teadusliku ja pedagoogilise töö eest autasustati 85. sünnipäeval KKEH Ministeeriumi aukirjaga zooloogia kateedri professor-konsultanti bioloogiadoktor **Juhan AULI.**

Rektori käskkiri

Arstiteaduskonna päeva puhul avaldati kiitust eeskujuliku töö eest osakonnajuhatajale meditsiinidoktor **Toomas Sullingule,** laborijuhatajaile meditsiinikandidaatidele **Väino Sinisalule** ja **Artur Linnule,** vanemteadur meditsiinikandidaat **Raiki Mikelsaarele,** nooremteadur meditsiinikandidaat **Tatjana Truupõllule** ja nooremteadur **Tamara Vorobjovale.**

80. sünnipäeval pälvis ülikooli aukirja füsioloogiakateedri vanempreparaator **Liidia Musto.**

Üle 2000 trükipoogna

XV sajandil tekkinud trükikunst leidis väga kiiresti tee ülikoolidesse, sest trükisõna abil oli võimalik õppetööd sisukamaks muuta ja teadustöö tulemusi levitada.

Tartu ülikool sai trükikoja juba enne õppetöö algust, sest suurkooli avamise ettevalmistamist alustati professorite kutsumise kõrval trükikoja sisseseadmete muretsemisest ja tööd tundvate sellide kohalemääramisest. Trükitarbed saabusid Tartusse juba 1631. aasta lõpul ning sama aasta detsembrist on meieni jõudnud esimene trükis. Ülikooli trükikoda oli esimene Eesti alal. Ta töötas kuni 1710. aastani.

XIX sajandi *alma mater*'il oma trükikoda ei olnud. See saadi uuesti 1958. aastal, kui alustas tööd meie vabariigi esimene Tšehhi firma «Romayor» rotaprint. Kohe loodi ka ülikooli kirjastusgrupp ning õige pea kirjastus- ja trükiosakond, mis on praeguseks kujunenud meie vabariigi suurimaks ametkondlikuks kirjastuseks. Alates 1970. aastate algusest kirjastab ülikool aastas veidi üle 2000 trükipoogna. Kaks kolmandikku sellest on õppe-metoodilist ja teaduslikku kirjandust, 1/3 rakendustrükiseid.

Õppe-metoodiline kirjandus on vajalik üliõpilastele, eeskätt kaugõppijaile. Teadusväljaanded (toimetised, konverentside teesid ja materjalid) tutvustavad meie teadustööd kogu maailmale. Ülikooli teadusraamatukogu vahetuskirjandusest moodustavad nad rõhuva enamuse.

Et ülikooli kirjastustegevus oleks veel ulatuslikum ja kvaliteetsem, on ette nähtud trükikoda R. Pälsoni tänava keldriruumidest üle viia Tiigi tänavale. Samuti hangitakse kaasaegsemad kirjutusmasinad. Loodetavasti muutuvad ülikooli trükised nõnda ka välimuselt nüüdisaegsemateks.

Jätkugu ülikooli õppejõududel teravat sulge väljaannete käsikirjade koostamisel ning töökal kirjastus- ja trükiosakonna rahval energiat nende raamatuteks tegemisel.

VALTER HAAMER,
TRÜ kirjastusnõukogu
esimees

AUTASUSTAMISI

Ülikooli juubeli puhul said Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teadusasutuste Töötajate Ametiühingu Eesti Vabariikliku Komitee aukirja Talis Bachmann, Aime Espenberg, Raivo Kangus, Asta Kõrgesaar, Linda Laagus, Terje Leheste, Uno Leisner, Anneliis Moss, Edgar Namm, Ingrid Palm, Mari-Ann Palm, Inda Rajasalu, Olev Raju, Neeme Roose, Tõnu Sikkut, Elmar Talviste, Pärja Tiido, Heiki Timotheus, Raivo Uibo, Ivar-Olavi Vaasa ja Maret Vanamb.

Ametiühingukomitee esimees Helve Kabur pälvis rinnamängi «Aktiivse töö eest ametiühingutes».

foto

*

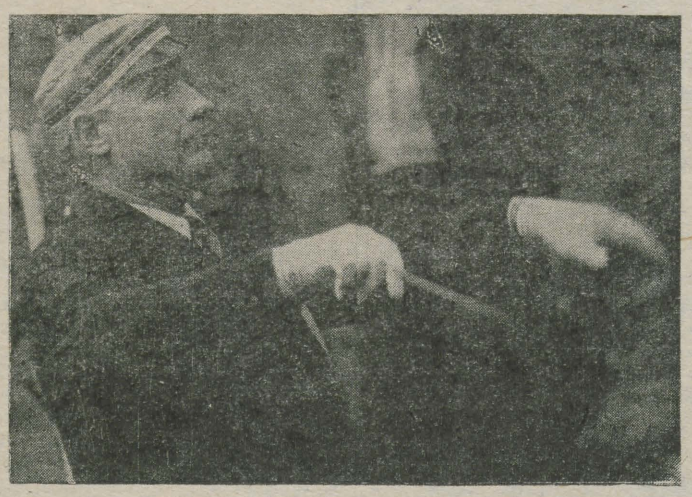

«Sulev Kald ja puhkpill!» sobiks nende piltide allkirjaks. Eks ju!
Autor **MEELIS LOKK.**

! Kas Sina oled oma pildid juba ära toonud? !

*

FOTOVÕISTLUS JÄTKUB

FOTOVÕISTLUS

Keeleteadust teeme meie

ÜTÜ

Juubeli(te)aasta on tõusu ja elavnemise järguks **ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi töös.** Möödunud õppeaastal tegid proovi läbi mitu uuendust ürituste korralduses ja temaatikas. Populaarteaduslike ürituste sarjas katsetasime soome-ugri rahvaste keeli ja kultuuri tutvustavate klubiõhtutega, omavahel rääkisime esmakordselt lähemalt tekstilingvistikast ja püüdsime diskussioonivormis süüvida murdeprobleemidesse. Selliste eksperimentaalürituste korraldamisega tuli ilmsiks ka vajakajäämisi, eelkõige ringi organisatsioonis. Uuel õppeaastal esmakordselt koosolekulaua taha istudes võetigi kõne alla töökorralduse muutmine saavutamaks edaspidi väiksema töökuluga (teisisõnu efektiivsemalt) paremaid tulemusi (tõsta kvaliteeti). Muudatuste vahetuks eesmärgiks on koondada tihedamalt selliseid üliõpilasi, kellele emakeele ja sugulaskeelte arengu küsimused on südamelähedased, ning anda neile võimalust mööda sellealase populaarteadusliku ja teadustöö kogemusi. Seda on silmas peetud uues vastu võetud tööjuhendis. Selle koostamise ja korrigeerimisega on juhatus tegelnud kogu oktoobrikuu. Nüüd on see heaks kiidetud nii filoloogiateaduskonna juhtide kui ülikooli ÜTÜ organisaatorite poolt ja astub jõusse ringi põhidokumendina. Tegelikult kogu ümberkorraldustöö sellest alles algab. Äsja valitud uus juhatus teeb mõistagi kõik, et luua ringist tugev kollektiiv, mis ühendaks ja suunaks keeleteadushuvilisi üliõpilasi. Ent eelkõige sõltub ettevõetu edu ikkagi **SINUST, TUDENG!** Sellepärast:

— kui Sulle pole ükskõik eesti keele ajalugu, tänapäevane keelekasutus ja selle areng;

— kui Sind huvitavad keelelise kommunikatsiooni probleemid;

— kui Sa märkad puudusi oma erialaterminoloogia (eestikeelse) süsteemis ja oleksid valmis veidi pead murdma olukorra parandamiseks;

— kui Sa oskad murdekeelt ja tahaksid kodumurde jäädvustamisele kaasa aidata, samuti kui Sa oskad hästi slängi (või mäletad seda koolipäevilt);

— kui Sinu huvialade hulka kuulub uurali keelkonda kuuluvate rahvaste kultuuripärand ja nende keelte kujunemine,

siis võid mõttekaaslasi, asjatundlikku juhendamist ja asjahuvilist auditooriumi leida **ÜTÜ EESTI KEELE JA SOOME-UGRI KEELTE RINGIST.** Ringiga saab ühendust võtta igal meie avalikul üritusel (kuulutatakse välja peahoone teadetetahvlil) ja eesti keele ning soome-ugri keelte kateedri kaudu.

Uue tööjuhendi järgi on konkreetsem ja nõudlikum ringi liikmete arvestus. Liikmeks saada soovijal tuleb esineda koosolekul ettekande või referaadiga teda huvitaval teemal. Muidugi ei nõuta selles suuremaid teaduslikke üldistusi, ent veidi iseseisvat tööd — seda küll. Edaspidi peab tegevliige vähemalt korra kahe õppeaasta jooksul üles astuma. Ringi liikmeskond pole piiratud filoloogiateaduskonna üliõpilastega. Liikmeks võib astuda iga TRÜ tudeng, kel huvi mõne ülalnimetatud teemavaldkonna vastu. N.-ö. sisseastumisreferaadi koostamisel annavad kõigile soovijaile nõu ja vajalikku abi nimetatud kateedrite õppejõud. Erialaterminoloogia ja murdekeele osas oleks teiste teaduskondade kaasalöömine lausa vajalik.

Kui traditsioonilistele ettekandekoosolekutele ja populaarteaduslikele üritustele ootame me mõistagi kõiki asjast huvitatuid, siis edaspidi on osa üritusi ringisisesed, mõeldud liikmetele enesetäiendamiseks. Igal kevadel toimub õppe-ekspeditsioon mõne läänemeresoome rahva juurde (seni on käidud liivi ja vadja keelealal), sügisel sõidetakse mõnele eesti murdealale. Ringi liikmed käivad kogemusi vahetamas ja ettekannetega esinemas teistes NSVL kõrgkoolides, kus õpetatakse soome-ugri keeli. Kutsutud on meid Leningradi, Petroskoisse, Joškar-Olasse, Iževskisse, Saranskisse, Užgorodi. Alates sellest õppeaastast tahame kevaditi hakata korraldama oma liikmetele kevadkoole, kuhu kutsume esinema ja diskuteerima nimekaid lingviste ja lingvistikaga seonduvate teaduste spetsialiste.

Meie põhitööks on teaduse tundmaõppimine. Sellesuunalist huvi peaks igal praegusel ja tulevasel liikmel kindlasti olema. Kasvab ju suures osas ülikoolist, s. t. ka meie hulgast välja täiendus eesti teadlasperele. Eneseleidmisvõimalusele keeleteaduses suunab oma võimekamaid liikmeid keelering. See on meie peamine ülesanne. Seda mõistes ei tohiks ka käesoleva loo pealkirja aduda ülepakkumisena — keeleteadust teeme ju meie! Ositi õnnestub see juba täna, üliõpilaspõlves. Nii mõnelgi tudengi koostatud keelematerjali kogul on praktikahindest kaugemale ulatuv väärtus. Peagi saab aga keelekorraldus ja -uurimine mitmetele meist elutööks. Ja lõpuks — teaduse populariseerimine on tänapäevavajadus omaette. Sellealaseid kogemusi saavad ringist ju needki, kelle tee pärast ülikooli võib-olla keeleteadusest hoopis kaugele viib.

Soovime kõigile tudengeile kasvavat huvi igat laadi keeleküsimuste vastu.

HANNES VOOLMA,
ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi juhatuse esimees

*

Tunnustus

Arstiteaduskonna ÜTÜ medali pälvivad vastavalt statuudile üleliidulisel konkursil medali saanud võistlustööd. 1981. aastal võitsid üleliidulisel konkursil medali **Kristiina Toom, Tiiu Sein, Katrin Koduvere** võistlustööga «Peaaju veresoonte toonuse reoentsefalograafiline uurimine tserebaalse paralüüsi ja kõnehäiretega lastel». Teaduskonna ÜTÜ medaliga autasustati ka võistlustööd juhendanud õppejõude dotsente **Matt Mägi ja Tiina Talvikut ning nooremteadur Tiiu Tombergi.** Silmapaistvate teenete eest üliõpilasteaduse arendamisel anti medal veel VI kursuse üliõpilasele **Ingrid Pisarevile.**

*

Teisipäeviti kunstilooringi

1980. aasta kevadel nägi ilmavalgust ÜTÜ uus erialaring. 26. aprillil tuli kümmekond I, II ja III kursuse ajalootudengit kunstiajaloo kabinetti, mis asub arhitekt G. Hellati 1902. aastal EÜS-le ehitatud majas Kastani ja Gagarini tänavate lõikumiskohal. Ruum tõotas kujuneda suurepäraseks tööpaigaks oma ulatusliku erialaraamatukogu ja suure ovaalse lauaga, mille ümber asutajaliikmed veel parasjagu ära mahtusid. Ühine huviala oli kunstiajalugu, -teooria ja -kriitika. Lepiti kokku ennast kunstilooringiks nimetada. Selle hingeks sai tollane II kursuse üliõpilane Enrico Talvistu ja juhendavaks õppejõuks dotsent Mart Eller.

Tegevuse laiemaks eesmärgiks seati pakkuda kõigile kunstilembestele üliõpilastele võimalust oma huve ja soovi korral ka tekkivaid mõtteid teoks teha. Ikka on kõik, kellel midagi öelda, teretulnud meie ringi esinema!

Humanitaaralade hingitsemist ja humanitaarhuvi puudumist tänases ülikoolis on enne ja pärast kurdetud, samuti vastavate võimaluste piiratust. (vt. «Realia-humaniora», SV 10. sept. 1982) Meie ring on kahtlemata üks tee iseenda kultuurimaa avardamiseks. Kunstiajaloo üliõpilaste (kursusel 2—5, harva 6) uurimisteemad sisustavad suurema osa ettekandekoosolekuid.

Väljastpoolt ülikooli kutsutud esinejate õhtud on sageli olnud need kõige menukamad. Nii mahutas väike kabinet 1980. aasta 16. oktoobril, kui Ants Juske rääkis sürrealismist, 101 inimest! Juske ongi seni jäänud kõige populaarsemaks esinejaks. Teisel kohal seisab praegune V kursuse kunstiajaloolane Tauno Pukk. Kahe ja poole aasta jooksul on meie koosolekuid külastanud kakssada inimest. Suurte ürituste kõrval loeme võrdselt vajalikuks ka erialaettekandeid vähemkõlavatel teemadel, mis baseeruvad aga kindlasti niisama tõsisel eeltööl. Igal aastal on korraldatud ka kohtumisõhtuid kunstnike jt. isikutega meid huvitavailt tegevusaladelt. Nii ajasime eelmisel õpiaastal juttu Kunstnike Liidu Tartu osakonna esimehe Endel Tanilooga, Tartu endise linnaarhitekti Arnold Matteusega ja juristist maalikunstniku Ado Lillega. Kahel viimasel kevadel on korraldatud kolmepäevane ekskursioon, millele kutsutakse kõige aktiivsemad liikmed. Näiteks 1982. aasta 28.—30. juunini käisime vaatamas Vana-Liivimaa arhitektuuriväärtusi, muistseid linnuseid ja keskaegseid kirikuhooneid Lõuna-Eestis ja Põhja-Lätis.

Selle sügise esimene ettekandeõhtu oli 19. oktoobril teadusraamatukogus, kus IV kursuse üliõpilane Elvi Linamaa tutvustas 18. sajandi barokset raamatuköidet. Lähemas tulevikus on kavas kuulata jälle Tauno Pukki, kes räägib 1920. aastate alguse vene nõukogude kunstist, ja IV kursuse üliõpilast Harry Liivranda, kellel teemaks «Visarid». Sügissemestril on plaanis vestlusõhtud Tallinnas monumentaalskulptor Jaak Soansi ja maalija Jüri Arrakuga. Kõigest ei jõua siiski korraga ette kirjutada, seepärast kutsume iga huvilist reklaami jälgima ning julgesti kuulama tulema! Sündmuspaigaks on kuulutustel näidatud teisipäevadel kunstiajaloo kabinet Gagarini t. 1 esimesel korrusel.

VAPPU VABAR,
ajaloo IV k.

*

Hakatuseks Indiast

ÜTÜ orientalistikaring alustas selle õppeaasta avaürituste sarja 19. oktoobril keemiahoone ringauditooriumis toimunud India õhtuga.

Avaettekande «Pilk India vaimuvarale» esitas ringi president, matemaatika IV kursuse tudeng PRIIT HEINSALU. Seejärel tutvuti filmilindi vahendusel eksootilise maa tantsudega. 11.—15. oktoobrini Moskvas toimunud III üleliidulisest indoloogide konverentsist kõneles ringi teadusjuhendaja Linnart Mäll. India rikkalikku kirjandusvarasalve vahendas «Vanemuise» näitleja Jaan Kiho lugudega «Sukasaptatist».

Vaheajal võeti vastu uusi liikmeid.

TEET ROOSAAR,
žurnalistika II k.

*

A. H. Tammsaare bareljeefi avamise puhul

A. H. Tammsaare jäi ilma kodanliku Eesti Tartu Ülikooli ametliku tunnustuseta. Talle ei antud ülikooli audoktori kraadi, mille oli küllaga ära teeninud ja mida lahkelt jagati kodanlikele riigitegelastele. Kuid ega auhinnad teegi veel kedagi suureks ning ametliku tunnustuse mittesaamine ka väiksemaks. Nii kirjutas ajaleht «Päevaleht» 4. veebruaril 1938. A. H. Tammsaare ilmutas omalt poolt elavat huvi ülikooli, eelkõige Eesti Üliõpilaste Seltsi «Ühendus» tegevuse ja sellesse kuuluvate üliõpilaste püüdluste ja harrastuste vastu.

Tunduva osa ühenduslastest moodustasid juristid, kelle seas nagu ka «Ühenduses» tervikuna domineerisid vasakpoolsed tõekspidamised. Juuratudengina astus ka A. H. Tammsaare üliõpilasseltsi «Ühendus» ega kaotanud viimasega sidemeid kuni oma elu lõpuni.

On üldiselt teada, et 1938. aastal Tartus viibides külastas ta ka 8. mail «Ühendust», kus tema auks korraldati koosviibimine. Allakirjutanu tahab siinkohal jagada mälestusi isiklikust kokkupuutest kirjanikuga aasta varem, mil kõneaineks olid «Ühendus» ja selle liikmed — üliõpilased.

1937. aasta kevadtalvel sain külakutse «Ühenduse» kaasvilistlaselt, kirjaniku ülikoolikaaslaselt ja sõbralt dr. A. Arraselt, kes töötas Tallinna linna loomaarstina. Seoses mingi tähtpäevaga A. Arrase perekonnas oli kutsutud teisigi noori «Ühenduse» vilistlasi, kes elasid Tallinnas. Võõrustaja istus peolauas ajuti ning käis sageli ühes teises ruumis. Kui õhtusöök oli lõpul ja pakuti kohvi, kutsus peoperemees mind vaikselt kõrvale ning viis oma kabinetti. Seal istus A. H. Tammsaare. Tema kohalviibimisest ei teadnud külalised midagi, peolauas ei käinud ta kordagi. A. Arras esitles: «Siin ongi seltsimees Ilmar Rebane». Suhtlemisel nimetasid ühenduslased üksteist seltsimeesteks.

Kui olin pakutud toolil istet võtnud, hakkas kirjanik mind küsitlema: mida tehakse «Ühenduses», kas korraldatakse referaatõhtuid koos ettekannetele järgnevate vaidlustega, missuguses seisukorras on seltsi raamatukogu, kas ja millise kirjandusega seda täiendatakse, missugused on «Ühenduse» liikmete maailmavaatelised huvid, kuidas nad sisustavad vaba aega, kui palju on neid, kes on valitsusega vastasrinnas. Lõpuks avaldas kirjanik lootust, et tal õnnestub veel kunagi «Ühendust» külastada. Jutuajamise detailid ei ole mul kahjuks meeles. Tollased ülestähendused ei ole säilinud.

Kui 1. märtsil 1940 saabus teade kirjaniku ootamatust surmast, moodustas «Ühenduse» vilistlaskogu matuste korraldamise toimkonna. Neil aastail oli tavaline, et akadeemiliste inimeste muldasängitamise eest hoolitsesid üliõpilasorganisatsioonid, mille liikmeks nad olid. Toimkonda kuulus esimees Jüri Jaakson (ta oli «Ühenduse» vilistlaskogu esimees), liikmed Anton Palvadre ja allakirjutanu, ning tolleaegne haridusminister prof. Paul Kogerman, kes üliõpilasena oli ka kuulunud «Ühendusse». A. Palvadre ja P. Kogerman olid kirjaniku ülikoolikaaslased, esimene ka lähedane sõber. Ma ei mäleta, kas A. Arras oli matuste korraldamise toimkonna liige, kuid kontakti lahkunu perekonnaga peeti tema kaudu. Sel viisil sai teatavaks kirjaniku viimne soov matuste puhuks. Seda soovi austati — matusetalitusel oli vaid üks kõneleja — P. Kogerman, liigseid pärgi ei asetatud.

Muldasängitamise päeval 5. märtsil suure kirjaniku sarka saates ja aidates seda kalmistul kanda kuni hauani, mõtlesin endamisi, kuidas saaks ja peaks ülikool ning «Ühendus» A. H. Tammsaare mälestust austama. Pärast 1940. aasta suvist pööripäeva lakkas «Ühendus» olemast. Ta oli oma missiooni ammendanud. Järgnevad aastad ei andnud mahti tulla ülikoolis A. H. Tammsaare mälestuse jäädvustamise juurde. Kummatigi ei olnud küsimus päevakorrast maha võetud.

Eile avati peahoones õigusteaduskonnapoolse tiiva teise korruse mademel A. H. Tammsaare bareljeef. Seda tegi õigusteaduskond kui kõige sobivam täitma ülikooli ja üliõpilasseltsi «Ühendus» aukohustust A. H. Tammsaare vastu.

Professor. ILMAR REBANE

*

Eile ja täna peetakse õigusteaduskonnas vabariiklikku teaduslik-praktilist konverentsi «Õigusteaduse ülesanded NLKP XXVI kongressi otsuste valgusel». Konverentsi ürituste seas oli ka A. H. Tammsaare bareljeefi avamine. Pikemalt järgmises lehes.

*

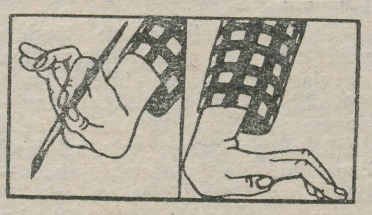

Kutsub kunstikabinet! Pildil selle juhataja Andrus Kasemaa ühelt näituse väljapanemiselt.

SUVEMALEVA '82 LÕPUPIDU

on reedel, 5. novembril kl. 20 TRÜ klubis. Pileteid levitab teaduskonna ühiskondlike tööde organisaator.

Nii arvati malevast

(Algus eelmises lehes)

Sulev Kannike *rääkis teemal — regiooni staap. Lisaks oma arvamusele esitas ta ka rea malevaveteranide seisukohti. Kerkis küsimus regioonistaapide rollist. EÜE tegevuses võib eristada nelja aspekti: dünaamiline e. liikumapanev, stabiliseeriv e. mätsiv, segav e. müra tekitav ja passiivne e. ballast. Viimastel aastatel kipub regiooni staap kuuluma ballastinstitutsiooni hulka, sest ideid enam ei genereerita. Praeguse hea regioonimehe stiil on umbes selletaoline: teeb hädapärase ära, põikab keskstaabi eest kõrvale, võtab vabal ajal lihtliikmena osa rühma elust. Regiooni staapidel peaks olema ikkagi ideeväljund, s. t. tuleks genereerida originaalseid ideid. Samal ajal on nendele mõtetele ka vastuväiteid. Arvati, et regiooni staap peabki olema stabiliseeriv institutsioon. Leiti, et kui regiooni mees tegeleb päevad otsa organiseerimistööga, siis on ta lõpuks end ammendanud, ideede tasand jääb tagaplaanile.*

Regioonistaabi mehed on aga kõik endised malevlased, seega raudvara, kelle tase ideede genereerijana peaks olema kõrge. Ei panna regioonistaapi loomingulisemalt tööle, oleks tarvis ka kontrolli ülevaltpoolt (keskstaap) ja samuti kirjutisi malevalehes.

Mati Laur *rääkis EÜE kokkutulekust. Selle aasta malevalaul on sündinud EÖM-i rüpes. Võib öelda, et EÜE laul on kaotanud oma iva. Laulust on välja jäänud* show, *seetõttu on laulud ilma oma värvita. Raadios on neid laule ilus kuulata, aga kokkutulekul jäävad küll kahvatuks.*

Taidluse kohta on arvamus, et polnud õige kõik kavad hindamata jätta.

Spordi puhul jäi küsimus, millist külge kokkutulekul eelistada, kas sportlikku või näitemängulist (show) *osa.*

Ajakirjandusest loetu järgi oli seekordse kokkutuleku «naelaks» ... töövõistlus. On arvamus, et kui seekordne võistlus kellelegi midagi andis, siis ainult Aleksanderi rühmale, kelle objektil töö toimus. Teinekord peaks midagi muud välja mõtlema, leidma uue vormi või koha.

Distsipliinist. Malevlaste endi hulgas tekitas nördimust mõnede inimeste käitumine, kes end purju jõid ja ajasid nurja ansamblite «Kaseke» ja «In Spe» kontserdi.

Kokkutulek oli hall üksikute helgete viivudega. On märgata, et tendents ideerühmadele on taandunud. Ennustus — 1983. aasta tuleb n.-ö. rämedate rühmade aasta.

RAIVO LOTT

✤ ✤ ✤

Möödunud reedel öeldi siis tänavusele malevasuvele lõplikult hüvasti. Seda küll rohkem ametlikult, sest kokkuvõtete tegemine ja arvamuste avaldamine jätkub. ELKNÜ Keskkomitee büroosaali tulid kokku keskstaap, parimad malevlased. Kohal viibisid ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär **Donald Visnapuu**, kõrg- ja keskerihariduse ministri esimene asetäitja **Heimar Peremees**, ELKNÜ Keskkomitee sekretär **Andres Raa** jt. Kohtumise avas **D. Visnapuu**, kes andis oma hinnangu malevasuvele. Tööd tehti sel aastal tublisti. Peale põhitöö abistati majandeid heinateol. Muret teevad aga puudused. Paljud tudengid ei pea maleva ega kõrgkooli au millekski.

EÜE komandör **Madis Kallion** rääkis, et tänavu käis malevas rohkem rahvast kui kunagi varem — 2840. Ent nende numbrite taustal tuleks rohkem mõelda kvaliteedile. Maleva komandör pidas sellel aastal eriti õnnestunuks Gagarini rühma tööd (komandör Oleg Ševtšuk, komissar Jaan Ginter).

Kvaliteedi konkursi võitis Pärnu KEK-i Kabli rühm. Tööandjatest rääkides ütles Madis Kallion, et leidub veel firmasid, kes kasutavad malevlasi abitööjõuna. Kolm kõige markantsemat näidet olid Narva mööblikombinaat, Võhma lihakombinaat ja Hiiumaa KEK.

Madis Kallion ja regioonikomandörid andsid Donald Visnapuule üle raportid.

Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt tervitas üliõpilasehitajaid Heimar Peremees, andis parimatele üle ministeeriumi aukirja ja mälestusmedali. Meie ülikoolist teenis kiituse Koidu rühma komandör **Andrus Salupere.** Tervishoiuministeeriumi aukirja said maleva peaarst **Riivo Kotkas**, Tartu regiooni arst **Indrek Miidla**, Virumaa regiooni arst **Silver Saarik** ja Kesk-Eesti regiooni arst **Tiit Laja.**

ELKNÜ Keskkomitee aukirja said Tallinna regiooni komandör **Ants Katkosild**, Ao rühma meister **Andrus Aavik**, Eisma rühma liige **Tiit Jürgens**, Kadrina rühma liige **Reet Lensman**, Alliku rühma komissar **Mare Veeremaa**, Siimu rühma komandör **Siim Sillamaa**, Tuigo rühma komissar **Leida Liblik**, Aleksandri rühma komandör **Rein Murakas**, Kõpu rühma liige **Ede Koppel**, raudteerühma liige **Tiiu Harkmann**, Gagarini rühma komandör **Oleg Ševtšuk** ja komissar **Jaan Ginter.**

Õhtupoolikul kogunesid malevlased J. Tombi nim. kultuuripaleesse, kus EÜE keskstaap autasustas malevlasi kuld- ja hõbemärkidega. Toimus kontsert.

Enne kui teeme juttu ülikooli uue spordiaasta algusest, tuleb paika panna vana. Ülikooli spordikonkursil, kus arvestatakse spordiklubi liikmete arvu, teaduskonna üritusi, osavõttu ülikooli ja linna üritustest, esinemist TRÜ spartakiaadil, tuli võitjaks **bioloogia-geograafiateaduskond.** Järgnesid **2. matemaatikat., 3. õigust., 4. majandust., 5. filoloogiat., 6. füüsika-keemiat., 7. arstit., 8. ajaloot.** Kordamise mõttes toon ära ka möödunud ülikooli spartakiaadi lõpliku paremusjärjestuse:

1. **Bio-geo 120 p.**
2. **Matemaatikat. 103,5 p.**
3. **Spordimed. os. 96 p.**
4. **KKT II 90,5 p.**
5. **KKT IV 88 p.**
6. **KKT I 83,5 p.**
7. **Majandust. 83 p.**
8. **Õigust. 80,5 p.**
9. **Füüsika-keemiat. 79 p.**
10. **Filoloogiat. 69,5 p.**
11. **Arstit. 62 p.**
12. **KKT III 48 p.**
13. **Töötajad 46,5 p.**
14. **Ajaloot. 21 p.**

Alljärgnevalt avaldame ka teaduskondade saalitundide ajad ja kohad:

Bio-Geo
T kl. 20—21 Kingissepa 19
P kl. 9.30—11 Kingissepa 19
R kl. 19—20.30 Nooruse t.
Õigust.
T kl. 21—22.30 Kingissepa 19
Filoloogiat.
K kl. 21—22.30 Kingissepa 19
L kl. 9.30—11 Kingissepa 19
Ajaloot.
K kl. 20—21 Kingissepa 19

Jälle spordist

Ots on juba lahti tehtud selle õppeaasta spartakiaadil. Nagu ikka, alustasid orienteerujad. Olgu siinkohal paika pandud nimed ja arvud.

Mehed: 1. T. Tali, KKT IV, 23.19; 2. L. Haldna, matem., 24.45; 3. M. Külvik, bio-geo, 25.40.

Naised: J. Tschuhna, bio-geo, 20.20; 2. Z. Avota, spordimed., 20.27; 3. P. Taba, arstit., 20.56.

Võistkondlikult oli parim Bio-Geo 264 p., järgnesid: 2. KKT III 207 p., 3. spordimed. 123 p., 4. KKT I 110 p., 5. arstit. 93 p., 6. majandust. 89 p., 7. filoloogiat. 86 p., 8. matemaatikat. 80 p., 9. KKT II 50 p., 10. töötajad 43 p., 11. füüsika-keemiat. 32 p., 12. KKT IV 25 p., 13. ajaloot. 25 p., 14. õigust. 24 p.

Alustasid juba ka võrkpallurid. Sellel aastal on kavas pidada veel ujumine, male ja lauatennis.

Spordiklubist paluti teada anda, et liikmemaksude tasumisega ollakse hädas arsti-, ajaloo- ja füüsikakeemiateaduskonnas.

L kl. 11—12 Kingissepa 19
Majandust.
K kl. 20.30—22 Nooruse t.
P kl. 11—13 Nooruse t.
Matemaatikat.
T kl. 18—19 Kingissepa 19
R kl. 20—21 Kingissepa 19
Füüsika-keemiat.
K kl. 19—20 Kingissepa 19
P kl. 8—9.30 Kingissepa 19
Arstit.
R kl. 21—22.30 Kingissepa 19

*

Laupäeval, 30. oktoobril algab ülikooli uues spordihallis «Edasi» karikaturniir naiste korvpallis. Meie ülikooli naiskonna konkurentideks on 9 tugevat korvpallivõistkonda: Sverdlovski «Uralmaš», Kaunase «Politechnika», Rostovi «Don», Jerevani NITIM, Frunze «Stroitel», Moskva «Spartak» ja Simferoopoli «Spartak». Mängude algus laupäeval ja pühapäeval kell 13, ülejäänud päevadel kell 15, lõpupäeval, 4. novembril aga kell 10. Tõotab tulla tore ja põnev turniir, tasub vaatama minna!

Ülikooli jalgpalliturniirist

Septembri keskpaiku võis peahoone infotahvlil silmata tagasihoidlikku kuulutust, mis kutsus osa võtma üleülikoolilisest jalgpalliturniirist. Ürituse organiseerisid õigusteaduskonna IV kursuse poisid Peeter Songisep ja Mart Sikut. Mart pidas ka peakohtuniku ametit. Turniir pühendati TRÜ juubelile.

Vaatamata vähesele reklaamile registreerus 14 meeskonda, mis näitab elavat huvi selle populaarse spordiala vastu. Osavõtjaid oli ülikooli kõigist teaduskondadest, lisaks veel külalisvõistkond EPA-st.

Pärast pingelisi eelmänge jõudis finaalturniirile kaks meeskonda spordimeedikuid, bioloogia-geograafia- ja õigusteaduskonna esindajad. Spordimeditsiini meeskondadele seekord veel vastaseid ei olnud. Omavahel selgitasid nad ka ülikooli parima. **Esikoha võitis spordimeditsiini I võistkond.** Kolmanda koha mängus kohtusid bioloogid-geograafid ja juristid. Viimaste napp ülekaal fikseeriti tulemusega 3:2. Turniiri parimad mängijad: edukaim ründaja S. Dõranov (spordimed. I) 6 väravaga ja parim kaitsja R. Haamer (bio-geo). Parimaid meeskondi ja mängijaid peeti meeles auhindadega.

VEIKO TIŠLER,
õigust. IV k.

Taas kunstiloenguile

Taasavatud ülikooliklubi tulevaste ürituste nimekirjas on kindlasti üks huvitavamaid ja tudengile vajalik sari üldpealkirjaga **«Kunsti ja esteetika valikprobleeme».** Lugema on kutsutud lektorid Tartu Kunstimuuseumist ning ülikoolist. Fakultatiivseid kunstiajalooloenguid pidas ülikoolis 1960. aastate teisel poolel Jaak Kangilaski, nende populaarsust mäletatakse siiani. 1967. aastast 1970-ndate alguseni loeti fakultatiivselt ka esteetikat. Arvestades praeguse üliõpilase avarapilgulisust ja huvide mitmekesisust, on koostatud 19.—20. sajandi moodsatele vooludele põhinev plaan:

1982. a.:
2. november — Sissejuhatus kunsti- ja esteetikateooriasse (Eero Loone).
23. november — Kujutava kunsti psühholoogiast (Jüri Allik).
7. detsember — Perspektiivi probleem kunstiteaduses (Ants Juske).
1983. a.:
22. veebruar — Impressionism, postimpressionism (Virve Hinnov).
15. märts — Sümbolism (Mare Ruus).
29. märts — Ekspressionism (Reet Varblane).
12. aprill — Kubism ja konstruktivism (Tiiu Talvistu).
26. aprill — Sürrealism (Ants Juske).
17. mai — Kunstivooludest pärast II maailmasõda (Mare Ruus).

Pole muidugi võimatu, et midagi selles plaanis veel muutub (asendatakse või lisatakse). Selleks on teretulnud ka kuulajate soovid. Kui esimene aasta korda läheb, ei jää niisugune loengusari viimaseks.

Info täpsema koha ning aja kohta seatakse üles ülikooli peahoonesse.

HARRY LIIVRAND

Kolmas TV-stuudio Eestis

Reedel, 22. oktoobril täienes ülikooli juubeliobjektide nimekiri žurnalistikaosakonna uue tele- ja raadiostuudioga. Marsihelid, kaameratel põlevad küünlad, värvi- ja valgusküllus — kõik see tähendas uue etapi saabumist ajakirjandustudengitele, kellel nüüdsest avaram võimalus eriala tundmaõppimiseks. **Mida uut pakub uus stuudio varasemaga võrreldes?**

Televisiooniõppejõud HAGI ŠEIN: «Eelkõige suuremaid ruume. Täna avatavat võib nimetada kolmandaks telestuudioks Eestis. Võrreldes kaasaegse televisiooniga on see muidugi ideaalist kaugel, kuid soodne alus täiuslikuks õppebaasiks arenemisel. Praegu tehakse jõupingutusi tehniliste probleemide lahendamiseks. Tulevikus on mõeldav isegi ülikoolisisene TV-süsteem, saateid teeksid meie osakonna üliõpilased. Seni seda teha ei saa, sest puudub videosalvestuse võimalus. Kaks Eesti TV-lt lepingu alusel saadud kaamerat, monitorid jm. võimaldavad küll objektiivide ees harjutamist, kuid pärast üliõpilane ennast üle vaadata ei saa. Sellegipoolest on uus stuudio suur samm edasi võrreldes sellega, mis meil oli 7 aastat tagasi. Siinkohal tänusõnad Olav Kiisi juhitavale õppetehnika osakonnale, kes on suutnud keerukat aparatuuri korras hoida, ruume seada ja tänu kellele me siin täna saame viibida. Lõpetuseks tahaksin korrata professor Juhan Peegli sõnu, et uus stuudio pole sündmuseks mitte üksnes tele- ja raadioerialale tudengitele, vaid kogu osakonnale tervikuna, sest siin saab ka loenguid pidada.

TEET ROOSAAR,
žurnalistika II k.

Juubelijärgne mälumäng «TRÜ 350»

Möödunud kevadel korraldas AÜN Tartu Kultuurihoone koos TRÜ-ga Tartu linna ja rajooni asutuste ning ettevõtete võistkondadele ülikooli eelseisvale juubelile pühendatud temaatilise mälumängu, mis läks hästi korda. Nüüd on juubelisse taga, muljeid kuhjaga, trükistest, telesaadetest ja filmidest uusi teadmisi ammendatud ning mälumängusõpradel tekkinud taas huvi oma teadmisi mõõta. Seepärast korraldavad eelnimetatud asutused juubelijärgse mälumängu «TRÜ 350», mille temaatika haarab meie ülikooli minevikku, tänapäeva, aga ka äsjase juubeliga seotud küsimusi. Kahele eelvoorule järgneb pärast oktoobripühi finaal, mille aeg teatatakse täiendavalt. Eelvoorud toimuvad aga **eeloleval laupäeval ja pühapäeval, s. o. 30. ja 31. oktoobril kell 12 (laupäeval) ja kell 10 (pühapäeval) Vanemuise 46 suures auditooriumis.**

Väljaspool võistlust võiksid kaasa teha ka meie teaduskondade võistkonnad (treeningu mõttes) või siis üksikvõistlejad suure ringi raames. Et küsimustik on koostatud mitte akadeemilise pere liikmetele, vaid ülikoolist eemal seisvate võistkondade eripära arvestades, siis ühine võistlus ei oleks päris objektiivne. Võistluse jälgimine peaks olema aga huvipakkuv kõigile.

Korraldajad

KLUBIS

✤ **Reedel, 29. oktoobril kl. 20 TRÜ alpiklubi «Firn» õhtu.** Juttu tuleb TRÜ juubelile pühendatud ekspeditsioonist Pamiiris. Vaadatakse slaide.

✤ **Laupäeval, 30. oktoobril kl. 20 pidu terves majas.** (Diskomaraton, ansamblid, fotonäitus ja muid üllatusi vilistlastelt.)

✤ **Pühapäeval, 31. oktoobril kl. 17 diskosaalis kuulamisdisko kitarrimuusikast.** Vahendab Priit Kaldoja; **kl. 20 suures saalis disko.**

KAS «SOPHOKLES»?

11. oktoobri lehes oli kirjas: «Oodatud on nimepakkumised. Nii peahoone uuemale kui vanemale kohvikule».

«TRÜ» toimetusse on jõudnud vaid üks ettepanek. Orgaanilise keemia kateedri töötajate arvamus (18 allkirja) on vaid ühesugune — nimetada restaureeritud kohvik (end. «Sophokles»), mis nüüd on õppejõudude ja teenistujatele — ikka Sophoklese nime kandvaks.

Kes veel arvab? Kes selle nime juurde jääb?

NB!

HEI, PRESSISEKRETÄR!

Kõikide teadus(osakondade) pressisekretärid ja teised ajalehele kaastöö (uudised, publitsistika, omalooming, joonistamine, pildistamine) tegemisest huvitatud! Koguneme kella all esmaspäeval, 1. novembril kl. 16. Kohtumiseni!

T. NOORITSA FOTOD

Alates 3. novembrist saab klubi II korruse ruumis näha **TÕNU NOORITSA pilte** (tööpäevadel kell 15—17 ja nädalavahetusel puhkeõhtutel).

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3152. MB-09562.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

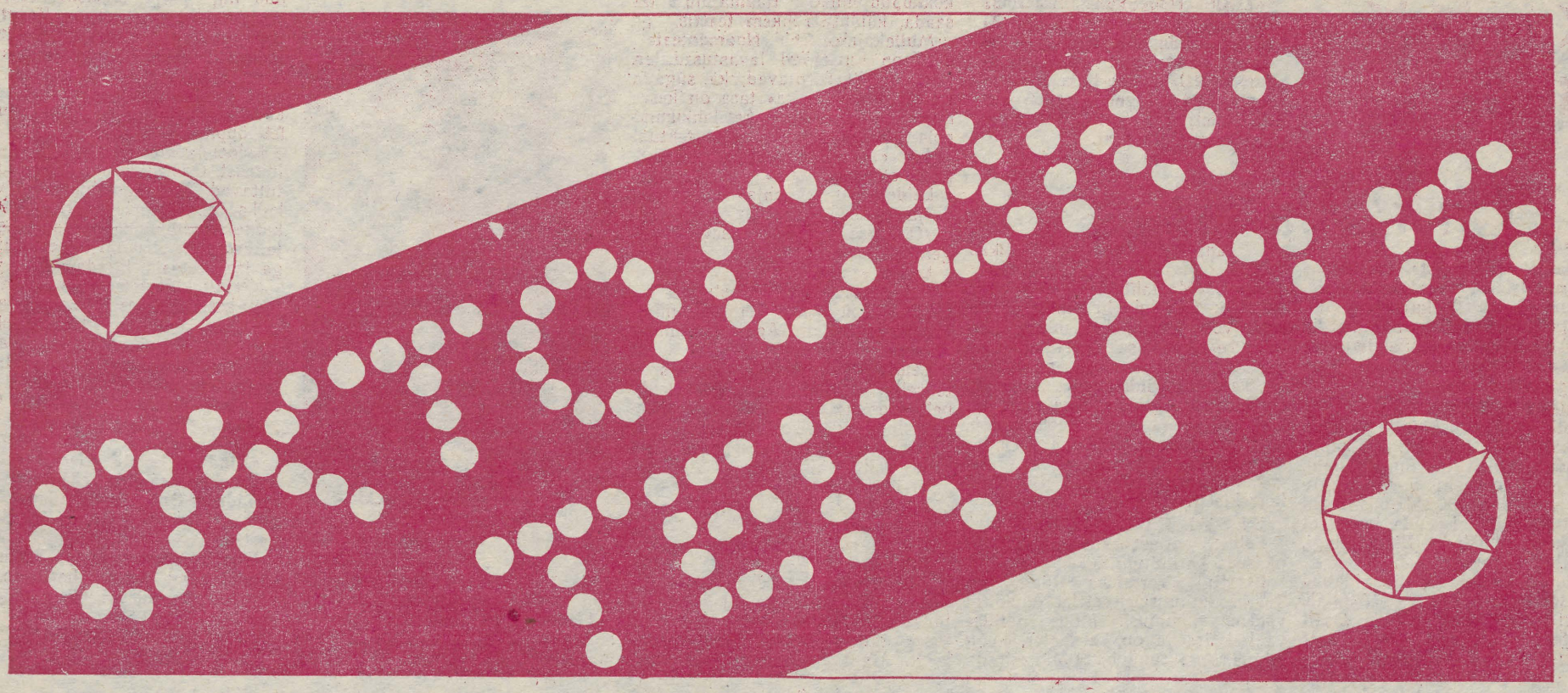

ILMAR ANVELDI plakat

REKTORI KÄSKKIRI

Tervitan Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 65. aastapäeva puhul TRÜ üliõpilasi, teenistujaid, töölisi ja õppejõude. Innustagu see tähtpäev teid uutele töö- ja õpingusaavutustele, võitlusele rahu eest kogu maailmas.

Seniste töötulemuste ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest avaldan tänu järgmistele kollektiivi liikmetele:

I. Asetada foto autahvlile

Kateedrijuhatajad professorid Lembit Tähepõld, Ado Truupõld, Abner Uustal ja Gennadi Vainikko, professor Endel Varep, dotsendid Helle Tapfer, Arno Aadamsoo, Ivar Arold, Tõnu Seilenthal, Ülo Haldre, Heldur Keis, Kalju Soonets ja Jüri Ant, vanemõpetajad Sinaida Kalnin, Jüri Sepp, Rein Prank ja Ivan Skuratovski, assistendid Luule Tanning ja Helje Kaldaru, intern Toomas Hermlin, teadusraamatukogu direktor Laine Peep, teadusprorektori asetäitja Tõnu Kollo, ÜMPI teadussekretär Larissa Uusküla, spordiklubi juhataja Ivar Valge, masinaülem Jaan Ruus, vaneminsener Viljar Pihl, insener Luule Viitamees, vanemlaborandid Galina Jermentšuk, Juta Kull ja Aasa Raudsepp, majahoidja Lembit Peikerning üliõpilased Inna Stolovitš, Andi Pärn, Marju Lepajõe, Mare Sakson, Ago Rinken, Andres Kaskman, Jaak Evert, Anu Teetlik ja Aivar Pilv.

II. Avaldan tänu

Administratiiv- ja majandusosakonnast kütja Aleksander Bõkovile, laohoidja Eha Kenderile, majahoidja Vilma Kiipsaarele, koristajaile Ida Barbovale, Alma Undile, Leili Lombile ja Aino Ketsile.

Ajalooteaduskonnast dotsentidele Kaido Jaansonile, Tiit Rosenbergile ja Vilma Trummalile, vanemõpetaja Arnold Ojale, õpetaja Ants Reimaale, vanemlaborant Ene Kivistikule, üliõpilastele Kersti Aavikule, Ene Mällole, Vambola Paavole, Merike Priedenthalile ja Tiia Toompalule.

Arstiteaduskonnast kateedrijuhataja professor Herman Vahterile, dotsentidele Tiit Havikole, Karl Kullile, Ela Lepale, Aade Liigantile, Heinrich Petlemile, Ants Peetsalule, Mihkel Zilmerile ja Ivar Tammarule, vanemõpetajatele Enno Hanssonile ja Mai Väljaotsale, assistendile Helmuth Seepterile, vanemlaborantidele Ilja Atšikovale ja Mari Oravale, laborantidele Margarita Birkile ja Endla Annile, vanempreparaator Ella Semmile, üliõpilastele Viktor Bogdanovile, Ingrid Pissarevile, Enn Sultsile, Rita Neifeldile, Natalja Morozovale, Krista Heidele, Lev Levkovile, Boriss Janovskile, Vassili Zagurale, Katrin Koltsile, Ülle Reinole, Vaiva-Sulachat Bieliunaitele, Sergei Nikolajevile, Hayde Reiskale, Teimuras Silagavale, Marika Pähnile, Helle Pärisalule, Mihhail Goldmannile, Sulev Ulbile, Meeli Kassile, Terje Reiterile ja Anne Moonile.

Bioloogia-geograafiateaduskonnast dotsentidele Jaan Simiskerile, Ruth Lingile ja Asta Oraspõllule, vanemteadur Ain Heinarule, vanemlaborantidele Mati Martinile ja Tiina Jasinskile, vaneminsener Heli Alapuule, laborant Merje Paukerile, üliõpilastele Hugo Raudsepale, Urmas Kaupile, Eero Mässile ja Margus Tootsile.

Filoloogiateaduskonnast professoritele Eduard Väärile ja Aleksander Dulitšenkole, dotsentidele Jaak Peebole, Marju Lauristinile ja Peeter Vihalemmale, vanemõpetajatele Reet Väärile, Heli Pakile, Gustav Liivile ja Virve Liivile, õpetajatele Tiiu Ojanurmele, Ants Aaverile, Niina Golikovale ja Hans Künkale, vanemlaborant Milvi Kaberile, laborant Mare Sepale, üliõpilastele Valvi Joaväljale, Kristi Metstele, Kadri Peebole, Helja Kirberile, Aili Kolsarile, Airi Liimetsale, Kersti Maalile, Anu Parsile, Dmitri Aziatseville, Roman Grigorjevile, Ljudmilla Zajontsile, Tatjana Margile, Maia Mõisjale, Mare Sumbergile, Maarika Miliusele ja Piret Kärtnerile.

Füüsika-keemiateaduskonnast professor Lembit Pungale, dotsentidele Aare Koppelile, Lembi Tammele ja Kalju Kudule, sektorijuhataja Matt Ansole, vanemteadur Uno Mäeorule, nooremteaduritele Ljudmilla Matisenile, Mare Mustale, Natalia Paltusovale ja Karin Tajurile, vaneminseneridele Ebba Loodmaale ja Jevgeni Moltšanovile, inseneridele Ivar Kurvitsale ja Jaan Maasepale, vanemlaborant Rein Kahuskile, meister Aleksander Kirmile, lukksepp Heiki Paabutile, üliõpilastele Maria Dreitserile, Tõnu Pulleritsule, Tiit Rauale, Inna Fridmanile ja Monica Lõvile.

Kehakultuuriteaduskonnast kateedrijuhataja dotsent Uno Sahvale, dotsentidele Heino Laidrele ja Rein Tormile, vanemõpetajatele Tiit Siigurile, laboratoorium juhataja Enn Varrikule, õpetaja Tarmo Kajandile, üliõpilastele Lea Vilmsile, Ain Evardile ja Silja Kokkale.

Majandusteaduskonnast kateedrijuhataja dotsent Madis Väljale, vanemõpetajatele Villem Tammele ja Vaiki Luigalehele, vanemlaborantidele Hilja Nammile ja Sirje Vätsingule, masinaülem Hindrek Kriisile, üliõpilastele Suren Nzdejanile, Juri Klevtsovile, Andrei Gurjevile, Vahur Kraftile, Sirli Ungale, Heli Väljale, Aivar Juurikule, Margit Meesakile ja Lemmi Aimrele.

Matemaatikateaduskonnast dotsent Jüri Afanasjevile, vanempreparaator Marika Tšesnakovale, vanemteadur Raul Roomeldile, masinaülematele Inno Liivile ja Jüri Kandimaale, üliõpilastele Malle Saksale, Jüri Lebedevile, Esta Eritile ja Olga Brudnole.

Õigusteaduskonnast dotsent Eimar Rahumaale, laborant Riina Tombakule, üliõpilastele Kaido Ehasoole, Peeter Milverele ja Marina Rajevskajale.

Ühiskonnateaduste kateedritest professor Rem Blum-Russakule, dotsentidele Aadu Arrakule, Jaan Kivimäele, Vilmar Ruusile, Igor Sorokinile, vanemõpetajatele Helgi Sillastele, Viktor Siebenile, Krõstof Morozile ja Peeter Kreitzbergile, õpetajatele Jüri Jekimovile, Valeri Grigorenkole, Nikolai Petljaninile, Lev Pitsužkinile ja Nikolai Podlužinile, kabinetijuhatajale Laidi Laiverikule.

Üld- ja molekulaarpatoloogia instituudist vanemteaduritele Anne Schotterile, Tiit Kööbile ja Andres Metspalule, laboratooriumijuhatajatele Rein Teesalule, Jaan Ehale, nooremteaduritele Mart Speegile ja Laur Toomaspojale, vanemlaborantidele Riina Randverele, Priit Päkkile, inseneridele Aari Talvele ja Maret Viljale, preparaator Valve Suvile.

Teadusosakonnast vaneminsener Elve Kuusikule, juhtivale insenerile Miralda Koorile, elektrik-lukksepale Arved Ilvesele, lukkseppadele Ruben Miksonile ja Ivar Paabole.

Teadusraamatukogust pearaamatukoguhoidja Arvo Terningule, sektorijuhataja Maie Hoobile, vanemlaborantidele Malle Suurväljale ja Elli Bitterile, vanemraamatukoguhoidjatele Aleksandra Gulmanovale, Inga Meierile, Sirje-Mall Nilsonile, Siiri Reinolale, Tatjana Šahhovskajale, Ilona Smuškinale.

TRÜ rektor ARNOLD KOOP

TRÜ nõukogus

● 29. oktoobri koosolekul kõneles arvutustehnika kasutamisest õppeprotsessis matemaatilise statistika kateedri juhataja dotsent Ene-Margit Tiit.

● Üliõpilaste majutamine ja olukord ühiselamuis oli teemaks halduprorektor Ain Otstavelil.

● Dotsendikutse taotlemiseks hääletati meditsiinikandidaat Erich Kuuse, bioloogiakandidaat Andres Pürsoo ja füüsika-matemaatikakandidaat Toivo Leigeri poolt.

ELKNÜ teadus- ja tehnikapreemiad

On teada ELKNÜ teadus- ja tehnikapreemiad. Nende hulgas on ka mitu noort teadlast ülikoolist.

Üldajaloo kateedri vanemõpetaja AADU MUST ja teadusraamatukogu infoosakonna vanembibliograaf ÜLLE MUST pälvisid autasu uurimuse «Sindi 1. Detsembri nimeline vabrik 1833—1983» eest.

Rahvamajandusharude ökonoomia kateedri vanemõpetaja JÜRI SEPP sai preemia uurimistöö «Aastasised jaekaubakäibe kõikumised kaubandusorganisatsioonides (ENSV näitel)» eest.

ONNITLEME!

*

Ühiskonnateaduste konkurss

Juunis toimunud X üleliidulise ühiskonnateaduste alase uurimuslike ja referatiivsete üliõpilastööde konkursi esimeses voorus osales 71 uurimuslikku ja niisamapalju referatiivseid võistlustöid. Teemade järgi kuulusid 27 uurimuslikku ja 40 referatiivset tööd filosoofia valdkonda. NLKP ajaloos oli vastavalt 14 ja 13, poliitilises ökonoomias 22 ja 3 ning teaduslikus kommunismis 8 ja 15 tööd. TRÜ ühiskonnateaduste konkursikomisjon koos kateedrite komisjonidega hindas uurimuslikke töid järgmiselt. **I koht: M. Lliger — arstit. VI k., A. Forš — õigust. I k.. T. Sikka — ajal. I k., K. Leps, M. Krussalu, M. Toompere — majandust. II k. ja J. Rekker — arstit. IV k. II koha pälvisid K. Pasovsi — matem. V k., A. Kaerama — biol.-geogr. IV k., A. Parsi, K. Kuivari ja A. Nil-**

(Järg. 4. lk.)

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (1315) Reedel, 5. novembril 1982 XXXIV aastakäik

Kontrolleksemplar
Raamatupalat

NSVL 60

TRÜ komsomoliorganisatsioon koosneb Nõukogude Liidu 31 rahvuse liikmeist. Kuidas möödub nende õpinguaastad Tartus, sellest tahame täna ja edaspidi «TRÜ» lugejale teada anda. Alustame meie lähimaist naabreist, lätlastest.

* * *

Giidiks ja tõlgiks

● Eesti filoloogia osakonnas õpib ka teiste rahvuste esindajaid. Lätlanna Lelde Villere õpib II, Kersti Klavina III kursusel. Siin (pildil) on Kersti. Oma hinnangute ja arvamustega elust Eestis, Tartus, ülikoolis.

EESTI KEEL?

Kersti: «Soovituse tulla õppima eesti keelt sain Läti NSV Kirjaniku Liidult. On vaja luuletõlkijaid. Eesti keelt oskasin varemgi. Mu ema on eestlane. Keskkoolis tegin väikesi tõlketöid iseenda jaoks, et mitte keelt unustada. Ei mäletagi, mis jutud esimesed olid.

Ülikoolis on mind palju aidanud professor Paul Ariste. Keeleõppijale on õnn tema käe all töötada. Osalt tänu temale on mind tõlkimisest rohkem hakanud huvitama hoopis keel. Tahaks teha keeleteaduslikku tööd.»

Lelde: «Ma tahtsin õppida soome keelt ja mõtlesin, kas minna Tartusse või Leningradi. Nüüd olen siin. Tegelikult suunas mind siia «Inturist». Pärast lõpetamist peaksin hakkama giidiks. Aga nüüd on tekkinud huvi eesti keele vastu, tõlgiksin midagi. Giid võiksin muidugi mõnikord ka olla.»

Eesti keelt räägivad tüdrukud korrektselt.

EESTI KULTUUR?

Lelde: «Keeleoskus aitab ligi pääseda ka kultuurile.»

Kersti: «Võrreldes Riiaga on Tartus kultuuriüritusteks muidugi vähem võimalusi. Mõne näituse vaatad ära ja on, ka teater, kuhu minna. Aga tundub, et üldiselt on eestlastel siiski enam kultuuriga kokkupuutumist. Raamatuid on saada, käiakse rohkem teatris.

Mulle meeldib Noorsooteater. Seal on huvitavad lavastused. Ja mitte ainult huvitavad, ka sügava sisuga. «Vanemuise» tase on keskmine. Pärast Toominga lahkumist pole seal midagi huvitavat tehtud. Tema «Põrgupõhja uus Vanapagan» oli väga hea.»

Lelde: ««Põrgupõhja» ning «Tõde ja õigus».»

«Oled sa «Tõe ja õiguse» läbi lugenud?»

Lelde: «Ei.»

«Loe läbi. Mulle lavastus ei istunud. Tammsaaret ei tule minu arvates nii teha. Aga jõudsimegi kirjanduse juurde.»

Lelde: «Meil Lätis on luule suhteliselt heal tasemel. Meeldib Runneli looming. Doris Kareva ka. Proosa on teil luulest parem. Olen proovinud Mati Unti tõlkida. Ja «Corrida» meeldib.»

TARTU?

Lelde: «Ilus, vaikne, rahulik.»

Kersti: «Ülikoolilinn.»

ÜLIKOOL?

Kersti: «Selleks, et nii siia tulla, peab veidi hull olema. Ei kujuta ju üldse ette, mis ees ootab. Kui Tartusse tulin, oskasin ainult kõnekeelt. Algul ei saanud loengutest midagi aru, terminoloogiat ei tundnud üldse. I kursus oli jube.»

Lelde: «I kursuse algul tundsin end üksi, tuttavaid ei olnud. Siis harjusin ära. Ma ootasin Tartult vist liiga palju. Ja et kõik ei läinud nii, nagu oleksin tahtnud, olin muidugi pettunud. Kujutasin loenguid ette kuidagi teistmoodi; arvasin, et kogu elu ülikoolis on n.-ö. akadeemilisem.»

Kersti: «Kui sa oled tulnud juba keelt õppima, siis... Aga palju tuleb õppida enda jaoks ebaolulist.»

Lelde: «Kursus on suur — 50 inimest. Osa inimesi on ainult teretuttavad. Niisuguse hulga tõttu pole ka õppejõududega eriti lähedast kontakti. Koolis oli klass ja õpetaja, kes toetasid. Siin tuleb oma eluga ise hakkama saada.»

Kersti: «Esimesel kursusel ei saa veel keskkooli ja ülikooli vahest eriti aru. Algul ootad kursuselt ja juhendajalt sedasama mis klassilt ja klassijuhatajalt. Kuskil II—III kursusel hakkad mõistma, kus sa oled ja mis see ülikool on. Õpid oma elu elama.»

«Kindlasti olete klassikaaslastega kokku saades rääkinud oma koolidest. On's Tartu ülikool märgatavalt erinev Lätimaa kõrgkoolidest?»

Kersti: «Ma arvan, et Tartu ülikoolist saan parema hariduse. Arvan, et siin tuleb rohkem tööd teha.»

Kirja pannud LII KANGRU,
ajakirjanduse I k.

PEETER TALI (žurn. I k.) foto

* * *

Kümme päeva dombramaal

Käesolev aasta on eriline. Detsembris saab 60 aastat NSV Liidu moodustamisest. Sellele tähtpäevale oli pühendatud oktoobris toimunud Eesti kirjanduse ja kunsti dekaad Kasahhimaal. Ühtekokku võttis Eesti päevadest osa ligi 450 kunstitoojat. Allpool on möödunud päevad üliõpilase pilgu läbi.

PROLOOG

18. oktoober. Varahommikune Tallinn. Taevast katavad rasked sinkjashallid pilved. Kusagil paari kilomeetri kõrgusel peaks hakkama valgenema. Jah, sinna pilvede vahele paari tunni pärast trügimegi. Ees ootab sõit akõnnide ja dombramaale — Kasahstani.

Kell on 7.08 — raskelt rebib lainer end betoonrajalt õhku. Seljataha jäävad Tallinna tuled, vastu tormavad hallid pilvehiiglased. Juba vilksatabki kuskil koidukiir, peagi oleme jõudnud nii kõrgele, et ümberringi on valge. Taamal kasvab pidevalt päikese roosakas ketas. Kui ilus on hommikune päikesetõus! Meie aga jätkame tõusu, et saada kätte oma 12-kilomeetrine kõrgus. Akende taga näitab kraadiklaas kindlasti kümneid miinuspügalaid. Elame XX sajandil, meld ei hämmasta enam tuhandetesse kilomeetritesse ulatuvad kaugused, mõne tunniga võime anda edasi iidse Tallinna tervitused päikeselisele Kasahstanile.

Vahepeal aga teeme väikese vahepeatuse Volga-äärses Kuibõševis. Ka meie õhusõiduk vajab puhkust ja tankimist. Mida enam lõuna poole, seda soojemaks läheb. Siin näitab elavhõbedasammas 18 soojakraadi.

Esmane õhusõidu tuhin hakkab mööduma, igaüks tegeleb juba oma asjadega: kes tukastab, kes lobiseb, kes uurib ajalehti.

Järsku silmad aknast suurt veekogu, lennuk teeb pöörde otse selle kohal. Enam ei ole kahtlust — see on Balhaš. Toosama imeline ja omapärane järv, mille ühes otsas on vesi soolane, teises mage.

Kõsin endalt mõttes, mida ma õleti tean Kasahstanist? Kasahstan — see tähendab ääretuid steppe ja lõunas kõrguvaid mägesid, samuti ligi 50 000 järve. Siin asuvad iidsete linnade Otrari ja Farabi varemed, Ahmed Jassavi omapärane mausoleum. Tean, et kasahhidel on iidsed rahvatraditsioonid, omapärane kultuur, muusikariistad. Kõige sellega saab nüüd tutvuda eelseisval kümnel päeval.

Hakkamegi laskuma, oleme võtnud kursi Alma-Atale. Kauguses paistavad Alatau eelahelikud. Lähemale jõudes muutuvad nad suuremaks ja majesteetlikumaks, paistavad üksikud lumised tipud. Tiibade alt liuglevad mööda viljapuuaiad ja ääretud põllud. Läbi mikrofoni teadustab stjuardess, et läinud aasta lõpul astus linn miljoniliste perre.

Kell näitab 16.48, kodus aga on kolm tundi vähem. Oleme õhus olnud ligi 7 tundi ja läbinud kolm ajavööndit, nüüd tuleb rihtida oma tegevuskavad kohaliku aja järgi. Lennuväljale on tulnud külalisi tervitama valitsuse ja pealinna üldsuse esindajad. Väljumisel tervitab kõiki reibas muusika, rahvarõivais kasahhitarid ulatavad soola-leiba ja erkpunaseid nelgiõisi. Esialgu ei pane tähelegi, et tunduma oma põhjamaises riietuses kentsakatena. Väljas on 25 soojapügalat, umbes nagu meil tänavu juulis. Aga sellest pole midagil Ümberringi valitseb kirev paabel. TRÜ teklites rahvakunstiansambel on fotograafide tähelepanu keskpunktis, pildistatakse meid ja kasahhitare. Ka meie pildistame — kõike, mida silm haarab. Sageli satuvad objektiivi ette lumised mäed, ikkagi eksootika lauskmaainimesele. Kohaliku noorsoo huviorbiidis on loomulikult Tõnis Mägi oma «Music-Seifiga».

Kui ametliku vastuvõtu tseremoonia läbi, sõidame bussidega hotelli. Teel linna hakkab silma palju rohelust. Kindlasti tahaks siin olla kevadel, kui puhkevad tuhanded õuna- ja kirsipuud. Ega's muidu kutsuta linna hellitavalt «õunte isaks». Praegu on aedades korjstuse ootel küpsed viljad. Sisemuses hellitan lootust, et siinviibimise ajal saan oma puuviljaisu täis sõõa.

Seadnud end hotellis «Alma-Ata» mugavalt sisse, jääb õhtusõõgini veidi aega päeva üle mõtiskleda ja linna silmitseda. Rõdult avaneb imeilus vaade tulemerele ja taamal kõrguvale Kok-Tübe mäele.

(Järgneb.)

VAMBOLA PAAVO,
ajaloo IV k.,
teaduskonna pressisekretär

* * *

Seekord ida- ja kirdemurre

9.—10. oktoobrini organiseeris eesti keele kateeder õppeekskursiooni Kirde-Eestisse. Eesmärgiks oli tutvustada ida- ja kirdemurret, selle ala olustikku ning kultuurilooli-si paiku. Sellised sõidud on eesti filoloogidel juba traditsiooniks saanud. Soovijaid on alati rohkem kui bussi mahub, sest üliõpilased on kogenud, et nendel reisidel näeb ja kuuleb mõndagi.

Meie juhendajaks oli eesti keele kateedri dotsent Aino Valmet. Kaasas olid veel majandusgeograafia kateedri dotsent Ott Kurs ning Keele ja Kirjanduse Instituudi murdesektori töötaja Mari Must. Neist esimene tutvustas üliõpilastele Peipsi-äärset maastikku ja kultuurimaastsi, teine oli teejuhiks Alutaguse keelejuhtide ja looduskaunite paikade leidmisel. Osavõtjaid oli eesti keele eriharu mitmelt kursuselt. Meie, II kursuse üliõpilased, olime niisugusel matkal kaasas esimest korda, seepärast oli uudistamist rohkem kui teistel.

Marsruut kulges mööda Peipsi rannikut. Esimeseks õhtuks jõudsime Iisakusse, kust järgmisel päeval sõitsime Peipsi põhjakallast mööda ida poole ning seejärel põhja tuhamägede piirkonda. Tagasitee algas Lüganuselt.

Oleme vallutanud Vasknarva linnuse. VALLO KALAMEHE foto

Kahe päeva jooksul külastasime lahkeid murdekõnelejaid ja kuulasime, kuivõrd nende keelepruuk erineb kirja- ja ühiskeelest. Alatskivil oli kõigile suureks üllatuseks 86-aastase Salme Punga keeletava. Tema kõnes esines veel selliseid jooni, mis arvati olevat idamurdes juba lõplikult hääbunud. Peipsiäärsele alale on omane see, et siin leidub mitmeid häid jutuvestjaid — pajatajaid — kelle lugusid tuntakse mitmete trükiste vahendusel üle Eestimaa. Ka meie käisime ühe niisuguse vestja — Leida Laasmaa — juures. Meile pakkus erilist huvi lugu Lauri Kettunenist, kes sajandi algul käis sealsamas oma doktoritööks materjali kogumas.

Tutvusime ka kultuurilooliselt tähtsate paikadega. Käisime Alatskivi kalmistul Juhan Liivi ja Tõnis Laksi haual, kus tuletasime meelde nende elukäiku ja tegevust. Ohtuhämaruses jõudsime Iisakule, kus vaatasime kõigepealt sealse kalmistu omapäraseid kiviriste.

Alutaguse on vanast ajast olnud eesti-vene segaala, kus on kasutatud mõlemaid keeli. Niisuguse segakeele kõnelejaid on nimetatud poluvertsikuteks, nende keelt võib tänapäeval veel väga harva kuulda. Meil see aga õnnestus — 96-aastase Alviine Metsa suust.

Lõpuks jõudsime Lüganusele, kus kuulasime kirdemurret. Sealsed keelejuhid kippusid vahete-vahel küll üle minema ühiskeelele, kuid samas parandasid ennast toredasti ja jutuhoogu sattudes rääkisid üsnagi ilmekat murret.

Ekskursioonist osavõtjate ühine arvamus on, et sellised sõidud aitavad tundma õppida meie rahvakeelt. Auditooriumis võib küll õppejõu suust kuulda palju murretest ja murdepiirkondadest Eesti alal, kuid see pole kaugeltki võrreldav vahetu kokkupuutega keelejuhtide ja kohaliku olustikuga. Kuulates vanu inimesi nende kodumiljöös jäävad murdejooned hoopis paremini meelde. Keele kõrval elustusid aga ka endisaegsed elupildid. Meie Lüganuse keelejuht Ida Kumer ei olnud päevagi koolis käinud. Suures peres ei jätkunud selleks leiba ega riiet. Hästi tundis ta aga kõiki sajandi alguse talus tehtud töid, mis tänapäeva noorele on paljuski võõrad.

Ilmataat oli meie vastu heatahtlik ning tänu sellele ja sügiseselt kaunitele metsadele püsis meeleolu hea. Käisime nüüd juba tühjaks jäänud Kauksi rannas ja Remniku luidetel ning uudistasime Kuremäe kloostrit.

Hea väsimusega jõudsime hilisõhtul Tartusse. Niisugune reis paneb järgmist ootama.

KADI LIND,
TIINA HALLIK,
eesti fil. II k.

Tagasipilk

Ülikooli 350. aastapäeva kulminatsioonihetked on möödas. Ent ühasaabuvad tervitused ja õnnitlustelegrammid annavad tunnistust juubeliaasta jätkumisest. Paljud meie juubeli suurpäevade külalised avaldavad siirast tänu kogu ülikooli perele sooja vastuvõtu eest, jagavad oma muljeid ja tundeid pidupäevist.

Tänades kogu meie ülikooli kollektiivi toreda juubelielamuse eest kirjutab Vilniuse RÜ rektor professor J. Kubilius: «Soovin kogu Tartu Riikliku Ülikooli perele ka eelolevateks argipäevadeks niisamasugust indu ja energiat, mida tundsime Tartus olles. Saagu see suurepärane juubel toeks Teie uutes püüdlustes inimtunnetuse kõrgeimate tippude poole!» Edusoovidega jätkuvaks teadustööks tänab TRÜ-d NSV Liidu Teaduste Akadeemia nimel akadeemik N. Fedorenko.

«Teie noorus on mind alati vaimustanud! Tänu Teile! Tervitusi kooridele!» — nende sõnadega lõpetab oma kirja maestro professor Gustav Ernesaks, kelle teos «Peahoone kella all» tuli juubelipäevil esiettekandele.

Siirad tunnustussõnad on saabunud TRÜ värsketelt audoktoritelt. Edusoove toovad Tartus viibinud delegatsiooni juhtide, meie maa arvukate kõrgkoolide ja teadusasutuste esindajate kirjad Moskvast ja Ukrainast, Kasahstanist ja Tšetšeeni-Ingušist ning mujaltki. Tänusõnad ja parimad soovid on saabunud ka meie väliskülalistelt Helsingist, Stokholmist, Rostockist, Hannoverist, Kuopiost, Tamperest.

Avaldatakse tunnustust juubelisündmuste ladusale korraldusele, külaliste eeskujulikule teenindamisele ülikoolis ja linnas. On arvukalt tänusõnu meie giididele.

Külaline kiidab võõrustajat alati. Kuid küllap on neis kirjaridades ka enamat kui lihtne viisakus. Nähtavasti on juubelit u n n e see, mis jääb kestma kauemaks kui päevad ise ja aastagi. Meile, kes me nüüd elame juubelijärgses tõsises argipäevas, tähendab see senisest veelgi sügavamat oma ülikooli kõrge kohuse ja missiooni mõistmist, suurt vastutust oma rahva ees.

IGOR GRAZIN

* * *

6. novembril Upsala ülikoolis toimuvale TRÜ juubelit tähistavale aktusele sõitis meie ülikooli delegatsioon eesotsas rektor prof. Arnold Koobiga. Aktusel esinevad ettekandega prof. A. Koop ja prof. H. Piirimae. Viimane esines ka 4. novembril ülikooli 350. aastapäevale pühendatud Balti Instituudi korraldatud sumpoosionil Stokholmis. TRÜ delegatsiooni kuuluvad ajaloomuuseumi direktor Ella Marius, inglise filoloogia kateedri vanemõpetaja Hilja Koop ja professorid Juhan Peegel, Helmut Piirimae ja Ernst Raudam.

11. novembril sõidab meie delegatsioon eesotsas õppeprorektor Valter Haameriga TRÜ juubeli tähistamisele Helsingi ülikooli.

* * *

26. oktoobril toimus Budapesti Eötvös Lorándi nim. Ülikooli soome-ugri keelte kateedris Tartu ülikooli 350. aastapäevale pühendatud õhtu. Oma muljeid pidustustelt jagas kateedrijuhataja prof. Gábor Bereczki. Ettekandega TRÜ ajaloost esines Urmas Bereczki.

Õhtu teises osas esitati Tartus õppinud eesti poeetide (E. Niit, J. Kross, A. Kaalep jt.) luulet nii eesti kui ungari keeles.

Lõpuks toimus üllatusintervjuu Tartuga seotud inimestega (G. Lakó, F. de Sievers, P. Domonkos, G. Bereczki, Mall Tiismus).

* * *

Mitmele pärisfilmile lisandus nüüd veel Kesktelevisiooni oma. Nimelt oli neljapäeval, 28. oktoobril teleekraanil KTV toimetaja Natalia Tšernõšova ja režissöör Vladimir Grosmani tehtud 50-minutiline film «Teaduselu». Paralleelselt juubelipidustustega näidati tudengit ja õppejõudu läbi aegade. Film valmis koostöös Eesti autoritega, üks stsenaristidest on ka tartlane Rein Järlik.

* * *

Ülikooli juubelit meenutati ka Tartu kodu-uurimispäevaga. TRÜ ajaloomuuseumis toimunud konverentsil esinesid ettekannetega professorid V. Masing ja E. Laugaste ning vilistlane P. Hänni. Dotsent A. Luts teatas osavõtjaile eelmisel õppeaastal kodu-uurimistöödega silmapaistnud üliõpilased. Need on P. Hänni, I. Grünfeldt ja L. Koppel. TRÜ kunagise rektori ja TA Kodu-uurimise komisjoni esimese esimehe akadeemik Hans Kruusi kalmule viidi lilli.

UNIVERSITAS TARTUENSIS 1632 1982

ÜP - üliõpilaspäevad '82

TRÜ tudengid on harjunud rahvusvahelist üliõpilaspäeva tähistama oma päevadega. Tänavu oleme seoses ülikooli juubeliaastaga kutsunud külalisi ligi 20-st vennasvabariigi ja kõikidest meie kõrgkoolidest uudistama veel peovärvides Tartut ja *alma mater*'it. Saabunud külalistele toimub seminar «Kõrgkooli komsomolielu päevaprobleemidest».

Seda, et üliõpilaspäev on rahvusvaheline, tulevad kinnitama üliõpilased Ungari RV-st, Tšehhoslovakkia SV-st, Jugoslaavia FSV-st ja Soomest. Teine eripära on suur rõhk süvamuusikale. Neljal korral kõlavad aulas «Klaverimuusika '82» kontserdid, kus esineb meie noorte pianistide paremik: K. Randalu, M. Kappel, M. Kolk, L. Väinmaa; J. Haydni loomingut esitab S. Saulus flöödil koos kammerkoosseisu ja klavessiiniga; kitarril musitseerivad R. Mätlik ja R. Sibul, päevade lõppakordid kõlavad Filharmoonia kammerkoorilt T. Kaljuste juhatusel. Öömuusikakontserdil laulavad esmakordselt koos L. Miller, V. Randpere, U. Alender.

Aulas toimuvad üliõpilaspäevade alustuseks ka endiste RSR-laste R. Mälgu, J. Hindovi ja teiste juhtimisel poliitinformatsioonid ja ENSV kõrgkoolide vaheline viktoriin. Enne seda avatakse peahoones näitus TRÜ RSP-st ja üliõpilaspäevade ajaloost ning atribuutikast. Näitust aitab üles panna TRÜ ajaloomuuseum, kuhu ka ekspositsioon hiljem üle antakse.

Oraatorid saavad «Sophokleses» võistelda teemadel «Üliõpilaselu päevaprobleemid ja EÜE» ning «Toitlusprogramm ellu».

Toimub ETV päev, kus pressikonverentsil vastavad küsimustele peatoimetajad. Kingitakse TRÜ juubeliürituste videokassett, mis monitoride kaudu ka samas rahvani jõuab.

TRÜ uues spordihoones peetakse pusspallimatš TRÜ — EPA ja teaduskondade teatevoistlus. Muusikat teeb «Salong».

Et praegu on põllumajandus tähelepanu keskpunktis, toimub Vanemuise ringauditooriumis kohtumisõhtu V. Zelninga. Ülikooli teater astub rahva ette Tartu NAK-i loominguga, mille on sõnas ja muusikas vaatemänguliseks seadnud Tiit Luts.

Kontserte on oodata ansamblitelt «Mahavok», «Magnetic-Band», «Lilleke». Tantsuõhtutel klubis ja mujal mängivad «Salong», «Rentaablus», «Magnetic-Band», «Rock-Hotell».

17. novembril pühendatakse rahvusvahelisele üliõpilaspäevale tõrvikutega teatejooks (peahoone — TRÜ ajaloomuuseum (1. kontrollpunkt) — revolutsionääridest TRÜ õppejõudude ja üliõpilaste mälestussammas (2. kontrollpunkt) — peahoone). Pärast teatejooksu võitjate autasustamist algab peahoone ees miiting. Sellele järgneb üliõpilaspäevade lõpetamine aulas.

VARRI VALI,
organiseerimiskomitee
esimees

NSVL MOODUSTAMISE 60. AASTAPÄEVALE JA ÜLIKOOLI 350. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD ÜLIÕPILASPÄEVAD

N e l j a p ä e v, 11. nov.

kl. 20 KLAVERIMUUSIKA '82 I kontsert aulas — Kalle Randalu.

R e e d e, 12. nov.

kl. 11 näituse avamine RSP ja üliõpilaspäevade ajaloost ja atribuutikast peahoones;

kl. 12 üliõpilaspäevade '82 avamine aulas; poliitinformatsioonid (NSVL sise- ja välispoliitika, rahvusvahelise elu päevaprobleemid, rahvusvaheline noorsooliikumine) ja ENSV kõrgkoolide vaheline mälumäng (NSVL ajalugu ja tänapäev ning sise- ja välispoliitika, rahvusvaheline noorsooliikumine. Juhivad RSR-i vilistlased.

kl. 19 KLAVERIMUUSIKA '82 II kontsert aulas — L. Väinmaa;

kl. 18 kohtumisõhtu loodusteadlase Vadim Zelniniga Vanemuise 46 ringaud.;

kl. 20 õhtu J. Viidingu ja T. Rätsepaga.

L a u p ä e v, 13. nov.

kl. 18 ansambel «Lilleke» «Sõpruses».

kl. 15 «Vanemuises» «Tartu sügis»;

kl. 20 pidulik õhtu üliõpilaspäevade külalistele, klubis, «Rentaablus», disko;

kl. 19 kontsert (ans.) «Magnetic-Band» Nooruse t. aulas.

P ü h a p ä e v, 14. nov.

kl. 12 spordi*show*. Pusspalli matškohtumine TRÜ—EPA, teatevõistlus teaduskondadele. Esinevad KKT I kursuse ansambel ja «Salong»;

kl. 17 KLAVERIMUUSIKA '82 III kontsert aulas — Madis Kolk;

kl. 20 ansambel «Magnetic-Band» klubis;

kl. 21 öömuusikakontsert — V. Randpere, L. Miller, U. Alender aulas.

E s m a s p ä e v, 15. nov.

kl. 17 kõnevõistlus «Toitlustusprogramm ellu!», «Üliõpilaselu päevaprobleemid» ja EÜE; «Sophokleses»;

kl. 18.30 kitarrikontsert aulas — Heiki Mätlik jt.

kl. 18 filmiprogramm «Tallinnfilmi» uudisloomingust Vanemuise 46;

kl. 21 Samuel Saulus flöödil ja kammerorkester aulas;

kl. 21 tantsuõhtu «Rock-Hotell»'i ja «Rentaablusega»

kl. 22 Tartu NAK-i looming üllkooli teatrilt klubis.

T e i s i p ä e v, 16. nov.

kl. 14 ENSV ja külaliskõrgkoolide esindajad asetavad lilled V. I. Lenini mälestusmärgile;

kl. 15 seminar külaliskõrgkoolidele «Kõrgkooli komsomolikomitee osast üliõpilaste internatsionaalsel kasvatamisel» nõukogu saalis;

kl. 21 öömuusikakontsert — V. Randpere, L. Miller, U. Alender aulas.

K o l m a p ä e v, 17. nov.

kl. 14 ETV päev raamatukogu konverentsisaalis;

kl. 15.30 TRÜ 350. juubeli pidustuse ajal valminud videofilmi esilinastus samas;

kl. 18.30 tõrvikutega teatejooks;

kl. 19 miiting peahoone ees;

kl. 20 üliõpilaspäevade '82 lõpetamine aulas, kontsert (T. Kaljuste kammerkoorilt); «Salong», disko kl 20 klubis.

Kavas võib tulla üksikuid muudatusi. Jälgige reklaami.

POTOVÕISTLUS. Õigusteaduskonna üliõpilased juubelitöödel ja rahvaste sõpruse päevadel. ILMAR KIKKAS

TRÜ telefonid

Nagu eelmises lehes lubatud, avaldame täna ülikooli telefoninumbrid. Meeldetuletuseks veel kord intervjuu õppetehnika osakonna juhataja Olav Kiisiga:

«Endise 300 abonendi asemel on nüüd 400. Muutuvad kõik numbrid. Endiste 2, 4 ja 6-ga algavate numbrite asemel tulevad 0, 1, 2 ja 3-ga algavad. Keskjaam töötab nüüd ööpäev läbi, ka laupäeval ja pühapäeval. Telefoniste enam ei ole. Linnast ülikooli saab helistada ainult 0 ja 1-ga algavate numbritega abonentidele, valides neid viiekohalistena (390 või 391**). Linnatooni saavad nimetatud abonendid, valides indeksi 9. Ülejäänud kakssada abonenti (s. o. 2 ja 3-ga algavad numbrid) saavad helistada vaid ülikooli.**

Praegu ei ole tõepoolest kõigil oma numbrit. Paigaldamine käib. Enamik liine sai seoses remondiga kannatada.

Informaatori number on 3 90 00, ajutiselt veel ka 3 11 61 (kl. 9—12, 12.30—16).

Rektor	2 00
sekretär	2 10
Õppeprorektor, sekretär	2 20
Kaugõppeprorektor	2 60
Teadusprorektor, sekretär	2 40
Halduse prorektor	2 80
sekretär	2 90
Ajaloo- ja filoloogiateaduskonna raamatukogu	0 52
Analüütilise keemia kateeder	1 65
Anorgaanilise keemia kateeder	1 72
Anorgaanilise keemia kateedri juhataja	0 61
Aparatuuriladu	1 44
Biofüüsika ja elektrofüsioloogia labor	0 66
Dermatoloogia ja veneroloogia (kateedri osa)	0 76
Elektrokeemia labor	0 75
Farmaatsia kateeder (II k.)	1 75
„ „ (IV k.)	1 80
Informatsiooni-arvutuskeskus:	
— AJS sektor	0 28
— dispetšerteenistuse sektor	1 38
— tehnilise teenistuse sektor	0 38
— süsteemprogrammeerimise sektor	1 28
Kaadriosakond	0 37
„	1 37
Kantselei	0 26
Kaugõppeosakond	0 23
Keemiahoone komandant	1 84
„ valvelaud	1 01
Keemilise kineetika ja katalüüsi labor	1 24
Kemikaalide ladu	0 32
Kohvik «Sophokles»	1 85
Kutsesuunitluse kabinet	0 25
Majandusosakond	1 16
NLKP ajaloo kateeder	1 61
NSVL ajaloo kateeder	1 68
Orgaanilise keemia kateedri juhataja	0 36
Orgaanilise keemia kateedri sünteesigrupp	1 66
Paljundusbüroo	0 60
Parteikomitee	1 36
Patoloogilise füsioloogia kateeder	1 79
Peaenergeetik	1 26
Peahoone valvelaud, komandant	1 00
Pearaamatupidaja	2 70
Raamatupidamise osakond:	
— palkade arvestus	0 22
— põhivahendite arvestus	1 91
— lepinguliste kulude, erivahendite ja lepinguliste töötajate palkade arvestus	1 33
Rakendusmatemaatika probleemlabor:	
— juhataja	1 48
— matemaatilise planeerimise osakond	1 58
— matemaatilise statistika osakond	0 48
Remondiosakond	1 31
Sõjanduse kateedri garaaž	0 57
Žurnalistika kateeder	0 88
Teaduslik raamatukogu:	
— kantselei	0 39
— majandusosakond	1 07
Teadusliku kommunismi kateeder	1 74
Tele-kino-fotolabor	1 32
Teadusosakond:	
— juurutamise osakond	1 55
— lepingute osakond	0 45
— välissuhete osakond	0 55
— patendiosakond	1 45
— teadustöö planeerimise ja koordineerimise osakond	0 35
— kaadri kvalifikatsiooni tõstmine, teaduslik-tehniline informatsioon	1 35
Töökaitse insener	1 57
Õppeosakond	1 30
— õppeosak. juhataja	2 30
Õppetehnika osakond	0 09
Üldajaloo kateeder	1 71
Üliõpilaste arvutussaal	1 59
Üliõpilaste teadusliku ühingu nõukogu	1 14
ÜMPI — enteroloogia labor	0 68
— geneetika labor	0 69
— teadusdirektor	1 69
— teadussektor	0 85

(Järgneb)

Füüsikalise biokeemia ring

Keemiaosakonna üliõpilastel on võimalus valida viie ÜTÜ ringi vahel. Populaarseim on füüsikalise biokeemia ring, mida juhendab vanemõpetaja Jaak Järv.

Töövormid on mitmekesised: koosolekud, seminarid, seminarlaagrid... Seda aastat alustati sõiduga Tallinna: käidi Mustamäel Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudis ja TPI-s. KBFI biokeemia sektori juhataja A. Aaviksaar ning teadussekretär J. Siigur rääkisid oma igapäevatööst ning plaanidest. Huvitav oli, sest instituudi laborite temaatika on väga lai — maomürkidest lihtsa kärbseseeneni. Huvipakkuv oli juba aparatuurgi. Oma labori tööprobleemidest kõneles Keemia Instituudi prostonoidide sünteesi laboratooriumi juhataja Ü. Lill.

TPI toiduainete tehnoloogia kateedris uudistati õppekööki, kus kolleegid «köögikeemikud» kokakunsti harjutavad.

Pirital käidi aparatuurinäitusel. Tagasiteel Tartusse oli neljakümnel biokeemikul, mille üle arutada.

ENDLA LOHKIVI,
keemiaosak. pressisekretär,
keemia III k.

Ühiskonnateaduste...

(Algus 1. lk.)

gi — filol. II k., S. Pikkeri — õigust. I k., H.-J. Kaalepi, E. Saluri, K. Todesoni, J. Tšernõši (kõik majandust. II k.), samuti A. Hiie ja A. Nurga (filol. III k.), S. Nikolajevi ja E. Jegorenkova (arstit. III k.) kollektiivsed tööd ning A. Liimetsa, N. Barkuni ja M. Malkovi (kõik filol. III), K. Jänese — ajal. III k., S. Nõmmanni — biol.-geogr. II k. ja H. Vetiku — matem. III k. uurimused.

Uurimuslike tööde III koht anti majandusteaduskonna III kursuse üliõpilastele A. Märtsonile ja U. Varblasele.

Parimaid referatiivseid töid oli 13. Nende autoriteks on G. Veldre — biol.-geogr. II k., Õ. Mandri — filol. III k., T. Borkova — arstit. IV k., T. Fimberg — füüsika III k., K. Kuusemäe — matem. III k., P. Süld — filol. I k., T. Kinkar — matem. I k., H. Kivi — arstit. I k., H. Varend — biol.-geogr. V k., E. Tišler — matem. IV k., G. Zemtsovskaja — arstit. V k. ja M. Petersoo — arstit. V k.

Lähtudes konkursikomisjoni ettepanekutest premeeris rektor kõiki loetletud üliõpilasi rahaliselt. Õnnitleme võitjaid ja palume novembrikuu stipipäeval palgalauda preemiale järele minna.

Konkursikomisjoni nimel
OIE KIVIMAA

Komsomol annab aru

Bioloogia- ja geograafiateaduskonna komsomoli aruande- ja valimiskoosolekul andis teaduskonna komsomolisekretär Hugo Raudsepp ülevaate tehtust. Kaasaruannetega esinesid ideoloogiasektori juhataja S. Kuusk (tema esinemist pidas ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär V. Väli sel aastal teaduskondade koosolekutel kuulduist asjalikumaks), spordisektori juhataja U. Kaup. Kultuuritööst rääkis H. Vald.

Mis jäi kõrvu:

Teaduskond on ühtne ja terviklik, mis on näha headest tulemustest. Toimunud üritused — liivapidu, nääripidu, geo-geo olümpia, Vaibla suvemängud, aprillikarneval on teaduskonnas traditsioonilised ja seni hästi korraldatud. Esile tõsteti esmakursuslasi, kes tõid ülelikooliliselt taidluskonkursilt kaks esimest kohta. Loomulikult rõõmustab kogu teaduskond oma ansambli «Masajas Volli» üle. Koosolekul kõlas üleskutse noorematele — tee taidlust, löö kõiges kaasa ja ole aktiivne.

Esikohale tuldi ülikooli spartakiaadil ja ka massispordi arvestuses. Üldvõitu tuleb kõrgelt hinnata seetõttu, et ürituste ajakava ei läinud kuidagi kokku meie õppeplaaniga. Tänada tuleks sporditööd juhtivaid üliõpilasi U. Kaupi ja K. Seppa.

Teaduskonna parteikomitee nimel võttis sõna prof. Heigo Mlidla. Ta andis kiitva hinnangu tublisti töötanud organisatsioonile. Tõhustada on vaja veel rahvamaleva tööd. ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär V. Väli andis aktivistidele üle ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirjad ja TRÜ komsomolikomitee tänukirjad, märkides, et bioloogia-geograafiateaduskond kuulub ülikooli parimate hulka.

Valiti uus büroo. Sekretäriks sai M. Sooäär (geogr. II k.).

Teaduskonna töö möödunud aruandeperioodil tunnistati rahuldavaks. Kavandati ka uued ülesanded.

MAIRE MILDER

Õigusteadlaste konverents

28.—29. oktoobril toimus Tartus vabariiklik teaduslik-praktiline konverents «Õigusteaduse ülesanded NLKP XXVI kongressi otsuste valguses». Koos õigusteaduskonnaga olid korraldajad justiitsministeerium, vabariigi prokuratuur, ülemkohus ja siseministeerium.

Töötati kahel päeval riigi ja õiguse ajaloo ning teooria, riigi- ja tööõiguse, tsiviilteaduste ja kriminaalteaduste sektsioonis, lisaks peeti ava- ja lõpp-plenaaristung.

Ülikooli ja Teaduste Akadeemia teadlaste kõrval osalesid konverentsil ka mitmete justiitsasutuste esindajad, sealhulgas ENSV prokuröri asetäitja Evald Lang, osakonnaülem Benjamin Heiman, Tallinna aseprokurör Heino Tõnismägi, siseministri asetäitja Viktor Lembinen, ülemkohtu aseesimees Jaano Odar, justiitsministri asetäitja Jaak Kirikal, osakonnajuhataja Hulda Sauks, advokaatide kolleegiumi presiidiumi esimees Lembit Liiva ja aseesimees Aleksander Glikman jt.

Traditsiooniliselt olid kohal kolleegid Lätist ja Leedust, samuti õigusteadlased Moskvast, Leningradist ja Kaasanist. Külalised tutvusid juubelijärgse ülikooliga, konverentsi ajal avas dekaan dots. Albert Paltser Anton Hansen Tammsaare bareljeefi (autor Ülo Oun). Sõna võtsid prof. Ilmar Rebane ja aspirant Peeter Järvelaid.

RSR-IL ON TEATADA,

et uusi liikmeid võetakse vastu kolmapäeval, 10. novembril kl. 20 teadusraamatukogu auditooriumis 311. Huvilistel vajalik ülevaade viimase aja poliitilistest sündmustest.

Ülikooli naiskonna viis mängu

Laupäeval poole viie paiku ristub ülikooli naiskond uue spordikhoone väljakule mänguks Frunze «Stroiteliga». On järjekordne «Edasi» karikaturniir korvpallis.

ESIMENE MÄNG

See on Frunze «Stroiteliga». Alustavad nagu kõikides järgmisteski mängudes Fjodorova, Hinnobert, Zlatin, Gross ja Sidortšuk. Ülikooli naiskonna punktiarve avab Hinnobert. Kohe minnakse pressingusse. Läheb kombinatsioon «üks», treener Selge hõikab Zlatinile: «Visata on vaja», Zlatin viskas: 4:2. Mäng on meie poolt kiire, päris ilus vaadata. Selge Grossile: «Tule kiiremini üle!» Seis on 8:6. Siis tehakse paar kiiret ja vahe hakkab rebenema. 18:10. Sisse tulevad Kikas ja Saad. Visked ei lähe enam kuidagi. Teised tulevad järele. 18:14. Aga edasi saadakse oma sõiduvette. Ilusasti mängib Gross, teisedki. Poolaeg meie: 48:31.

Teise poolaja alguses ehmatavad külalised korviga, õnneks viskavad nad edaspidi vähem sisse kui meie omad. 56:33. Kikas on hästi kiire nii kaitses kui rünnakul, viskab kaugelt sisse. Sidortšuk on korvi all võimas, suurepäraselt võitleb Gross, saab mängu jooksul 4 lahtihüpet. 60:39. Koguneb vigu. Selge: «Teil on varsti 8 viga täis, ei ole vaja vigu teha.» Hästi tabab Zlatin. 10 minutit lõpuni ja 72:46. Selge teeb vahetusi, kõik saavad mängida, kõik on võrdsed. Raadiomees Vello Lään: «Nii ühtlast naiskonda pole meil veel olnud.» See mäng on igatahes tehtud. Seda tunnetatakse, ohjad jäävad lõdvemale. Selge: «Mida te seal väljakul teete?» Kolm minutit enne lõppu võetakse pressingut. 87:57. Lõpuvileks vahe kahaneb 89:65. Mulje jääb hea.

TEINE MÄNG

on möödunud aastal kõrgliigas mänginud Moskva «Spartakiga». Esimene poolaeg toob vähe korve. Mäng on väga närviline, mõlemad pooled tahavad kangesti võita. Ülikooli naiskond on hädas. Jäädakse taha 32:35 ja 34:37. Ponnistustega võetakse järele. Endiselt ei lähe Kikkal, visked ei taba. Ometi loeb ka tahtmine midagi. 42:39 meile. «Spartaki» kaitse on tihe ja võimas, korvi all teeb midagi ainult Sidortšuk. Punkt-punkti mäng jätkub. 43:41 ja 45:43. Siis tabab meid mõõn. Numbrid on kurvad: 47:51. Seis tehakse võrdseks 5 minutit enne lõppu. Midagi on muutunud, meie omadel tabab paremini. Mäng on endiselt väga närviline, ilu ei ole. Hinnobert teeb kaks korvi järjest: 64:59. Lõpuks väheneb vahe 64:61. Teine võit.

KOLMAS MÄNG

on raske. Vastaseks tugev Dnepropetrovski «Stal». Mängu algus on meile ladus. Minnakse ette 15:6. «Stal» püüab halastamatu pressinguga hoogu pidurdada. Ülikooli naiskonna kombinatsioonid lähevad läbi, tulevad korvid. Oma lauas ei blokeerita, vastased võtavad palle kerge vaevaga maha, viskavad korve. Mäng läheb. Minnakse ette kümne punktiga. 23:13. Siis tulevad sööduvead. Teised tulevad järele. 25:21. Must mäng ja rabelemine meie poolt jätkuvad. 25:23. Meie naiskonnal puudub teravus, nii kaotatakse poolaeg 32:33. Teisel poolajal hakkab hiilgama Sidortšuk. Tema teened tulevases võidus on kõige suuremad. Lõpus koguneb tema arvele 19 punkti. Tublilt võitleb lauas Hinnobert. 13 minutit lõpuni ja meie omad ees 46:37. Seitse minutit lõpuni. Treener Selge on vahetustega ettevaatlikum. Põhiraskust kannavad Sidortšuk, Hinnobert, Zlatin, Fjodorova, Kikas, Gross, Saad. Neli minutit lõpuni ja 61:53. Hinnobert saab viienda vea. Tagasi tuleb Zlatin. Põhiraskust kannab Sidortšuk, peaasi, et viskab sisse. Kolm minutit lõpuni: 63:55. Tundub, et halba pööret enam ei tule. Zlatin teeb ilusa korvi. Et kindel oleks, mängitakse lõpus Sidortšukile. Ei väärata, viskab sisse. Kindlat mängu on lõpuni. Nii tuleb kolmas võit 69:63.

NELJAS MÄNG

peab meie naiskonna finaali viima. Nii lähebki. Simferoopolit «Spartakist» ollakse parasjagu üle, korrakski ei teki kaotuseohtu. Lõpuvile järel on tablool 79:63. Riina Gross tunnistatakse turniiri miss korvpalliks.

VIIES MÄNG

on finaal Kaunase «Politechnikaga». Lõppmängule iseloomulikult on rabistamist ja närvilisust palju. Tehakse vigu. Meie ülkool pääseb ette ja juhib terve esimese poolaja. Head mängu näitab Kikas. Poolaeg võidetakse 30:25. Teisel poolel posits ooniline mäng jätkub. Tundub, et tuleb murrang. 13 minutit enne lõppu ülikool 12 punktiga peal. 44:32. Hästi saab sisse Gross. 10-ne vahe püsib, aga leedulannad ei alistu, võtavad järele. 3 minutit lõpuni ja 57:54. Meie ei murdu, lõpus on jälegi kindel Hinnobert. Mängu — ja turniirivõidu numbritega 62:55. 2. Kaunase «Politehnika», 3. Rostovi «Don». Selgitatakse parimad: Sidortšuk parim keskmängija, Hinnopert täpseim vabaviskaja.

RAIVO LOTT

HEI, PRESSISEKRETÄR!

Esmaspäeval said toimetuses kokku 5 press.sekretäri. Esindatud olid bioloogia-geograafia-, majandus-, filoloog a- ja õigusteaduskond ning keemiaosakond. Uuesti kohtume, nüüd juba koos kõigi teadus(osa)kondade pressisekretäridega, kolmapäeval, 10. novembril kl. 18 teadusraamatukogu kohvikus. Tuleme kokku põnevate ideede ja tegutsem.s-tahtegal

NB! Toimetuses (praegu veel ph. 104) on avatud fotovõistluse tööde näitus.

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RING

Kolmapäeval, 10. novembril kl. 18 kõneleb Jüri Talvet ph. aud. 140 teemal «Nobeli kirjandusauhind 1982 Gabriel García Márquezile». Oodatud kõik väliskirjanduse huvilised.

Mälestame armast kursusekaaslast
PIRET KORNELIT
ja avaldame sügavat kaastunnet tema omastele.
Eesti filoloogia
I kursus

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3218. MB-09581.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (1316) Kolmapäeval, 17. novembril 1982 XXXIV aastakäik

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEELT, NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMILT, NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGULT

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teatavad sügava kurbusega parteile ja kogu nõukogude rahvale, et 10. novembril 1982 kell 8.30 suri ootamatult NLKP Keskkomitee peasekretär, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees LEONID ILJITŠ BREŽNEV.

Leonid Iljitš Brežnevi, Lenini suure ürituse ustava jätkaja ning rahu ja kommunismi eest tulihingelise võitleja nimi jääb igavesti elama nõukogude inimeste ja kogu progressiivse inimkonna südames.

KODUMAA LEINAB

Üle kogu meie vabariigi toimusid miitingud — elust on lahkunud Lenini suure ürituse ustav jätkaja, nüüdisaja suurim poliitika- ja riigitegelane L. I. Brežnev. Neil leinapäevadel väljendab meie rahvas uue jõuga oma piiritut ustavust parteile, valmisolekut viia ellu kommunistliku ülesehitustöö plaanid.

Palavat heakskiitu on leidnud NLKP Keskkomitee erakorraline pleenumi otsus. Meie rahvas koondab veelgi tihedamini oma ridu NLKP leninliku Keskkomitee ümber, olles kindlalt otsustanud anda ennastsalgava tööga oma panus sotsialistliku kodumaa edasisse õitsengusse.

MÄLESTUSMIITING TARTU RIIKLIKUS ÜLIKOOLIS

Reedel, 12. novembril kell kümme toimus aulas miiting NLKP Keskkomitee peasekretäri, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe Leonid Iljitš Brežnevi mälestuseks. Miitingust võtsid osa ülikooli töötajad, õppejõud, üliõpilased. Presiidiumis võtsid istet EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome, ülikooli parteisekretär Advig Kiris ja teadusprorektor Ants Kallikorm. Mängis leinamuusika, L. I. Brežnevi portree juures seisis auvalve. Miitingut avades ütles Advig Kiris: «Meie maa kaotas inimese, kellega on seotud meie hindamatud saavutused majanduse, teaduse, kultuuri ja teistes valdkondades». Leinaseisak. Professor Jaan Rebane rääkis L. I. Brežnevi pärandist filosoofiavallas. L. I. Brežnevi teostes ja ettekannetes on puudutatud sõja ja rahu, looduse ja ühiskonna, maailma sotsiaalse ja majandusliku arengu probleeme. Sõjaveteran Jakov Samodumski rääkis L. I. Brežnevi võitlusest Suures Isamaasõjas. Üliõpilaste nimel võttis sõna majandusteaduskonna üliõpilane, Leninliku Komsomoli nim. stipendiumi saaja Verni Loodmaa. Noored kannavad auga edasi teatepulka, mille vanema põlvkonna kommunistid on neile üle andnud.

Kaks pildihetke ülikooli aulas toimunud mälestusmiitingust ● Jakov Samodumski räägib L. I. Brežnevi sõjameheteest. ● Ülikooli teenistujad, õppejõud ja üliõpilased avaldavad viimset austust NLKP Keskkomitee peasekretärile, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele LEONID ILJITŠ BREŽNEVILE.

*

Oktoobriaktus

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 65. aastapäeva aktus toimus ülikoolis reedel, 5. novembril.

Pärast õppeprorektor dots. **Valter Haameri** *avasõnu pidas päevakohase kõne ülikooli värskeim doktor — NLKP ajaloo kateedri õppejõud* **Jüri Ant.** *Meenutades 65 aasta eest toimunut, peatudes meie kodumaa saavutustel minevikust tänapäevani, ütles ta: «Me ei unusta kunagi, et esimesed nõukogude võimu dekreedid puudutasid maad ja rahu, s. t. elu ennast ja selle säilitamist. Aeg on näidanud, et igapäevane leib ja rahu on meile tänapäeval sama olulised küsimused kui punakaartlastele 1917. aastal, kes läksid purustama aegunud ühiskondlik-poliitilisi ja majanduslikke institutsioone.*

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 65. aastapäeval, nii nagu juba mitmete aastakümnete vältel, vaagime rahuolukorras, millised on meie võidud ja mida tuleks teha, et järgmine Oktoobri aasta oleks eelmisest parem. See, et võime oma plusse ja miinuseid kaaluda segamatus pühademeeleolus, on meie jaoks muutunud otsekui endastmõistetavaks. Siiski ei maali me praegusel ajal oma lähitulevikust õrnroosasid pilte — liiga ärev on selleks olukord maailmas, tugevasti on ohustatud rahu, kokku tõmbunud paljud eluks vajalikud ressursid. Tohutud kulutused, mida paljud rahvad on sunnitud tegema relvastusele agressiivsete, sõjakate ringkondade survel ja tahtel, tekitavad maailmas ärevust ning ebakindlust. Selles olukorras etendab eriti tähtsat osa esimese sotsialistliku riigi järjekindel rahupoliitika, mille aluseks on püüd pingelõdvenduse ning koostöösuhete loomise poole riikide vahel rahuliku kooseksisteerimise ja rahvaste julgeoleku põhimõtetel.»

Pidupäeva puhul tervitas linna partei- ja täitevkomitee poolt täitevkomitee esimehe esimene asetäitja **Ants Paabut.** *Ta andis ülikooli kollektiivi liikmeile kätte ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi ning Ministrite Nõukogu ning Ametiühingu Vabariikliku Komitee aukirjad.*

TRÜ ametiühingukomitee esimees **Helve Kabur** *tegi teatavaks 35 Tööveterani medali omanikku. Need andis kätte dots. V. Haamer. Autasu järele minejaid oli hulga. Anti kätte ka ülikooli juubelipäevil teatavaks tehtud mitmesugused aukirjad. Kaadriosakonna juhataja* **Asta Liivakult** *kuuldi Oktoobripühadeks KKEH Ministeeriumilt kiituse pälvinud.*

ADO TRUUPÕLD 50

Ado Truupõld, arstiteaduskonna patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse kateedri juhataja, meditsiinidoktor, professor sündis 13. novembril 1932 Tartus. Lõpetanud 1951. aastal keskkooli Rakveres, astus ta samal aastal TRÜ arstiteaduskonda. Pärast IV kursust jätkas ta õpinguid Leningradi I Meditsiiniinstituudi sõjamereväe teaduskonnas, mille lõpetas 1957. aastal kiitusega. Järgnes töö sõjaväearstina mereväes ning samal ajal patoanatoomi eriala omandamine S. M. Kirovi nim. Sõjaväe Akadeemia juures toimuvatel kursustel. Pärast demobiliseerumist asuski Ado Truupõld tööle patoanatoomina ja patoloogia õpetajana Tallinna meditsiinikoolis. Praktiline töö patoanatoomina ei kestnud kaua. Andeka, perspektiivika noormehena suunati ta 1962. aastal TRÜ aspirandina sihtaspirantuuri Leningradi. Aspirantuuri lõpetas ta prof. V. Mihhailovi juhendamisel valminud kandidaaditöö «Regeneratsiooniprotsessid neerupealise koores kiiritustõve puhul» eduka kaitsmisega. Peatselt järgnes doktorantuur ja juba 1969. aastal kaitses A. Truupõld doktoritööd «Regeneratsiooniprotsessid neerupealise koores normis ja patoloogilistes tingimustes». Teaduslik konsultant oli jälle prof. V. Mihhailov Leningradist, kellega juubilaril on tänini säilinud tine kontakt. Prof. V. Mihhailov, kes ülikooli juubelipäevil avaldas «Rahva Hääles» muljeid koostöösuhetest Tartuga, andis hinnangu ka oma Tartu õpilaste kohta: «Oma paljudest õpilastest, lubatagu ka nii öelda, pean kõige huvitavamateks isiksusteks kaht, Ado Truupõldu ja Kalju Põldveret. Esimesena nimetatu on silmapaistva teoreetilise mõtlemise võimega ja ühtlasi väga tahtekindel organisaator teadusvallas. Karakterid on neil erinevad, aga mulle on nad ühtmoodi kallid nagu oma lapsed. Nii üks kui teine on teadusvaramusse andnud kaaluka osa ja arvan, et anda on neil veel palju.»

Teadustöö kõrval on A. Truupõld olnud aktiivne ka ühiskondlikus töös. Siin avalduvad tema väljapaistvad organisaatorivõimed, printsipiaalsus ja nõudlikkus. Nii on ta olnud Eesti NSV Ülemnõukogu saadik, EKP Tartu Linnakomitee organisatsioonilise töö komisjoni liige, TRÜ parteikomitee organisatsioonilise töö sektori juhataja, arstiteaduskonna parteibüroo sekretär ja on sellel vastutusrikkal tööl ka praegu. Kõiki neid ja paljusid teisi ühiskondlikke ülesandeid, mis talle on usaldatud, on juubilar alati täitnud suure vastutustundega.

Ado Truupõllu hobidest võiks eelkõige mainida malet. Ta on meistrikandidaat kirimales. Uue anatoomikumi malevõistkonna juhina hoiab ta enda valduses Lõuna-Eesti tervishoiutöötajate karikat juba kaks aastat. Kavatseb veel kauemgi hoida, kui võistkonnakaaslased alt ei vea. A. Truupõld eelistab poolkinniseid avanguid ja seise, mis võidu realiseerimiseks vajavad sihikindlat, kuid aeganõudvat tööd. Juubilar leiab aega ka margikogumiseks (male, loodus).

Õnnitleme juubilari ja soovime paljudeks aastateks jätkuvat teotahet, uusi saavutusi teadlase teel ja malelahinguis!

Kolleegid patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse kateedrist

TUNNUSTUS

Juulis toimus Ametiühingute Vabatahtlike Spordiühingute Üleliidulise Nõukogu ja ajalehe «Nedelja» eestvõttel üleliiduline ülevaatuskonkurss. Ürituse eesmärgiks oli välja selgitada kehakultuuri ja tervisespordi jaoks mõeldud võimlemisriistade ja trenažööride parimad lahendused.

TRÜ-d esindas mitme võistlustööga autorite grupp, kuhu kuulusid **A. Jaagosild ja U. Sahva.** Žürii otsusega anti neile konkursi laureaadi tiitel ühe võistlustöö eest, milleks oli **pedaaltrenažöör ПТ-1.**

★★★★ NSVL 60

(Algus eelmises lehes)

ESIMESED MULJED

Alma-Ata — kasahhi keeles Almatõ, kandis kuni 1921. aastani Vernõi nime. Linna sündi võib märkida aastaga 1854., kui tsaarivalitsus alustas Alatau jalamile kindluse rajamist. 19. sajandi lõpust hakati siia välja saatma isevalitsusliku režiimi poliitilisi vastaseid.

Kõrguste vahe linna eri osade vahel on suur, idaosas ulatub 630, lõunas aga 1700 meetrit üle merepinna. Nii et ühest servast teise sõitmisel võib kõrgus kõrvad lukku lüüa nagu lennukis. Mööda linna ringi sõites märkab turisti silm hulgaliselt parke ja purskkaeve. Käisime ka Kasahhi ajaloo muuseumis vanas õigeusu kirikus. See on ainuke ehitis, mis pidas vastu 1911. aasta katastroofilisele maavärinale. Imetlust äratasid kasahhide iidsed sõjariistad, ehtsalt sisustatud jurta, vanad etnograafilised rahvarõivad ja Kasahstani muistne keraamika. Kiriku enda arhitektuur meenutab väliselt veidi Moskvas asuvat Vassili Blažennõi oma.

Pärjapanekuga ja minutilise seisakuga austasime Kuulsuse pargis 28 panfiilovlase mälestust, kes langesid 1941. aasta raskel sügistalvel kodumaa vabaduse eest. Panfiilovlaste enamuse moodustasid kasahhid. Iga viies rindeleineja möödunud sõjas oli kasahh. Nukker ja ängistatud olek haaras mind, kui jalutasin mööda Kuulsuse parki. Sõja karm käsi ulatus ka siia. Võidu 30. aastapäevaks püstitati parki memoriaalansambel, mis koosneb kolmest erinevast osast. Keskse võtab enda alla lahingusse sööstva sõduri kuju. Kui vanale Alma-Atale olid iseloomulikud madalad savist ja valgeks lubjatud ühekorruselised majad oma kitsaste tänavatega, siis nüüdisaegne arhitektuur on lausa mööndunu kontrast. Linnale annab omapärase ilme uusehituste originaalsus, kus väliskujundusena on oskuslikult kokku sobitatud rahvuslik ornamentika ning nüüdisaegne linnaehituskonstruktsioon. Ainulaadse lahenduse on saanud V. I. Lenini nim. Kultuuripalee (katus meenutab kasahhide rahvuslikku mütsi tübeteikat), hotell «Kasahstan», õnnepalee (kuhu pulmalised lahedalt ära mahuvad ja kus meil oli võimalik üht abiellumistseremooniat näha), pioneeride palee, elamurajoon «Orbita», teletorn Kok-Tübel jt. Nagu linlased ise ütlevad, tuleb oma linna ehitada üks kord ja kindlasti ilusasti. Seda võisime tõdeda peaaegu igal sammul. Alma-Atale on iseloomulik suhteliselt suur päikeseliste päevade arv aastas — tervelt 300. Meie sealoleku ajal juhtus olema parasjagu tõeline suvine soojus, temperatuur ulatus keskpäeviti 25—27 kraadini. Meile on see tõeline suvi, ent kohalike riietuses oli märgata üsna palju sügisrõivaid. Sageli astuti tänaval ligi ja pärid, et ega teil külm ole, käite nii paljalt.

Loomulikult käisime ka idamaa turul, kuivõrd seda sõna kasahhi turu kohta öelda saab. Turg nagu turg ikka — ainult palju kärarikkam. Siin kauplevad kõik — sina müüjaga ja müüja sinuga. Mida rohkem oskad tingida, seda hinnatum ostja oled. Kunagi ei tasu ostma hakata esimesena öeldud hinna järgi, see võib mõnikord solvata müüjat. Vähemasti nii püüdis mulle selgeks teha üks maitseainetemüüja.

Neljapäeval, 21. oktoobril toimus aga meie kultuuripäevade pidulik avakontsert, kus keerutas jalga ka TRÜ rahvakunstiansambel. Publiku ette astuti tol õhtul mitmel korral, etteasted võeti soojalt vastu. Erilise aplausi teenis loomulikult neidude «Kasahhi tants». Selle kontserdi salvestas kohalik televisioon, nii et pärast esinemist saime telerist näha ka oma vigu, õnneks olid vead kuidagi varjatumad kui kodus, jäid võõrale silmale märkamatuks. Osa tantsijaist astus järgmisel päeval üles Kasahhi Riiklikus Ülikoolis. Täispika kontserdi andsime majaehituskombinaadis. Eeldatavasti nähti eesti rahvatantsu nii põhjalikult siinmail alles esimest korda, huvi oli väga suur. Ka esinejale on etteaste teistlaadi publiku ees suureks vaheldukseks. Vähemalt minul kadus seesmine pinge, tundsin end vabalt. See ongi kõige tähtsam, kui saavutad vaatajaga kontakti, oskad talle jutustada tantsukeeli oma maast, kultuurist ja kommetest. On ju tants internatsionaalne, mis ei tunne keelelisi piire, luues sõprussildu eri rahvusest vaatajate ja erineva tõekspidamisega publiku vahel.

Medeo. Tunneme seda paika eeskätt ülemaailmselt tuntud spordikompleksina, mille rajamist alustati 1951. aastal ja anti käiku 60. aastate lõpul. Tantsijad on üldiselt spordilembene rahvas, teeme ikkagi kolm korda nädalas tõsist trenni ja higistame maha liigsed kilogrammid. Ainult et meie ei sõitnud Medeosse uusi maailmarekordeid püstitama, vaid lihtsalt tutvuma mägedega. Need on tõesti aukartust äratavad.

Oleme üldiselt liikuv rahvas ja nii siirdumegi kohe pärast kohale-

Kümme päeva dombramaal

jõudmist edasi, ikka kõrgemale. Enne vaateplatvormi on päris raske tõus. Tunda annab hõredamaks muutunud õhk. Esimesed püüavad olla «pioneerid», nemad on meist kaugel ees, neil on oma eesmärk — olla esmavallutajad. Viimastel on aga aega rohkem ringi vaadata. Ikka sead vahepeal objektiivi ja teed paar klõpsu. Tõus mööda treppe on järsk, astmetel ei paistagi lõppu tulevat. Kõmbid paraja maa ülespoole, siis aga tuleb väike platoo ja jälle astmed... Kohale jõudes avaneb silmale kordumatult kaunis vaatepilt — taamal lumised tipud, kõrval järsk kaljusein ja all justkui peopesal uisustaadion.

Proovime improviseeritud korras tantsugi, päris hästi tuleb välja «Oige ja vasemba». Laulgi kostab meloodilisemalt, tema kaja kaigub vastu ümberkaudsete mägede nõlvadelt.

(Järgneb)

VAMBOLA PAAVO,
ajaloo IV k.,
teaduskonna pressisekretär

Esmakursuslaste taidluskonkurss

Nagu 15. oktoobri ülikoolilehest lugeda võis, toimub novembrikuu viimasel nädalavahetusel esmakursuslaste taidluskonkurss TRÜ klubis. Tuletame meelde, et 24. novembriks tuleb ära tuua esinemiskavad või stsenaariumid klubi kunstilise isetegevuse osakonda. Seal saab ka proovide osas kokku leppida.

Konkursi esinemisjärjekord on:
reedel, 26. novembril k. 18.30
ajaloot.
arstit.
bioloogia-geograafiat.
laupäeval, 27. novembril k. 18
filoloogiat.
füüsika-keemiat.
KKT
pühapäeval, 28. novembril k. 18
majandust.
matemaatikat.
õigust.

Parimaid autasustatakse ja nemad saavad veel kord esineda klubis 5. detsembri lõppkontserdil.

TRÜ klubi

R. L. Stevensoni lasteluulest

2. novembril toimus kohvikus «Sophokles» R. L. Stevensonile pühendatud küünlavalgusõhtu, mille korraldas «English Club». Stevenson on tuntud eelkõige seiklusjuttude autorina, teda kui luuletajat tunnakse vähem. Seekord oli huvi pööratud vaid osale kirjaniku luuleloomingust, täpsemalt — lasteluulele. Autori populaarsest lasteraamatust «Lapse luuleaed» valitud värsse lugesid inglise filoloogia tudengid ja II Keskkooli abiturient-rumiskoondise kandidaatidest, kelle seas oli nii tali- kui suveorienteerujaid.

Kuigi lootsime TRÜ võitu, ei tulnud see kergelt, vaid pinevas heitluses vastastega. Esimese vahetuse võitis Andres Talvar (Tallinna Siseasjade Valitsus). Tiit Tali tuli kolmandana ja kaotas 1.26. Teises vahetuses viis ülikooli liidriks Tiina Kikkas. Kolmanda järel oli Mart Külvik langenud jälle kolmandaks (kaotas liidrile 2.31). Viimasele vahetusele läks esimesena Tallinna I Kk Margit Kasela poolt saavutatud 1.08 eduga TRÜ (Ruth Vähejaus) ees. Viimases vahetuses jooksis parima aja Leho Haldna ning tõi TRÜ esimeseks (võistkonda kuulusid veel Tiit Tali, Tiina Kikkas, Mart Külvik, Ruth Vähejaus) ajaga 2:44.19; 2. TPI 2:48.28; 3. Tallinna I Keskkool 2:48.30.

Ja veel — esikolmiku vanimaks võistlejaks osutus Urmas Kannumäe oma 22 eluaastaga. Noorus võidutses.

TÕNU PANI

Meie orienteerujad võidukad

1978. a. algatasid EKE EMV orienteerumisaktivistid uue võistluse — mihklipäevajooksu, mis on muutunud järjest populaarsemaks. Kui esimesel jooksul osales 27 võistkonda, siis tänavu juba 86. Võistkonda kuulub 3 meest ja 2 naist.

Tänavu startis esmakordselt ka TRÜ üliõpilasvõistkond oma parimas koosseisus. Koosnes ju meie esindus ainult Eesti NSV orienteeruja.

Uusi trükiseid

Eesti rahvaluule ja kirjanduse aja'oo üldkursuse programm. Neljas, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1982, 500 eks., 52 lk., 10 kop.

Uurimis- ja ravivõtteid kõrva-, nina- ja kurguhaiguste erialal. Kolmas, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1982, 1000 eks., 48 lk., 10 kop.

Füüsika praktikumi töid keemiaosakonnale. L. Tuvikene, A. Pae, L. Pung. 300 eks., Tartu 1982, 68 lk., 10 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 612. Актуальные проблемы теоретической медицины. Труды по медицине. Тарту 1982, 500 экз., 112 с., 1 руб.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 611. Вопросы грамматики и лексики уральских языков. Труды по финно-угроведению 9. Тарту 1982, 400 экз., 152 с., 1 руб. 40 коп.

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3309. MB-09608.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrollekseml... Rahvaraamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (1317) Reedel, 19. novembril XXXIV aastakäik

LEONID ILJITŠ BREŽNEVI MATUS
Leinamiiting Punasel väljakul

Sügavas leinas saatis nõukogude rahvas 15. novembril viimsele teekonnale Leonid Iljitš Brežnevi — Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi, rahvusvahelise kommunistliku ja töölisliikumise silmapaistva tegelase, NLKP Keskkomitee peasekretäri, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe.

...Ametiühingute Maja sammassaal. Viimsesse auvalvesse sarga juures asusid seltsimehed J. V. Andropov, M. S. Gorbatšov, V. V. Grišin, A. A. Gromõko, D. A. Kunajev, G. V. Romanov, N. A. Tihhonov, D. F. Ustinov, K. U. Tšernenko, V. V. Štšerbitski, G. A. Alijev, P. N. Demitšev, V. I. Dolgihh, T. J. Kisseljov, V. V. Kuznetsov, B. N. Ponomarjov, Š. R. Rašidov, M. S. Solomentsev, E. A. Ševardnadze, M. V. Zimjanin, I. V. Kapitonov ja K. V. Russakov.

Leinavalves olid matuse korraldamise komisjoni liikmed A. P. Aleksandrov, S. A. Šalajev, B. N. Pastuhhov, N. N. Blohhin, G. M. Markov, T. N. Hrennikov, N. A. Ponomarjov, S. F. Bondartšuk, V. V. Tereškova, G. T. Beregovoi, A. F. Gordijenko, V. A. Smirnov, V. N. Golubeva ja A. V. Gitalov.

Leinaviiside saatel kanti sark L. I. Brežnevi põrmuga sammassaalist välja ja asetati suurtükilafetile. Korteež suundus aeglaselt Punasele väljakule.

Punane väljak oli rahvast tulvil. Sirges rivis seisid Moskva garnisoni väeosad. Nende kolonnide kohal olid langetatud lahingulipud.

Leinarongkäik peatus mausoleumi ees. Sark pandi lafetilt alusele.

Mausoleumi kesktribüünile tõusid seltsimehed J. V. Andropov, M. S. Gorbatšov, V. V. Grišin, A. A. Gromõko, D. A. Kunajev, G. V. Romanov, N. A. Tihhonov, D. F. Ustinov, K. U. Tšernenko, V. V. Štšerbitski, G. A. Alijev, P. N. Demitšev, V. I. Dolgihh, T. J. Kisseljov, V. V. Kuznetsov, B. N. Ponomarjov, Š. R. Rašidov, M. S. Solomentsev, E. A. Ševardnadze, M. V. Zimjanin, I. V. Kapitonov ja K. V. Russakov ning matuse korraldamise komisjoni liikmed.

Külaliste tribüünidel olid NLKP Keskkomitee liikmed ja liikmekandidaadid, NLKP Keskrevisjonikomisjoni liikmed, NSV Liidu Ülemnõukogu ja Vene NFSV Ülemnõukogu saadikud, partei-, nõukogude ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad, sõjaväejuhid, tootmiseesrindlased.

Samas olid L. I. Brežnevi matusele saabunud arvukad väliskülalised.

Leinamiitingu avas NLKP Keskkomitee peasekretär J. V. Andropov.

Sõna anti NLKP Keskkomitee Poliitbüroo liikmele, NSV Liidu kaitseministrile Nõukogude Liidu marssalile D. F. Ustinovile.

Sõna sai NSV Liidu Teaduste Akadeemia president A. P. Aleksandrov.

Kõneles Moskva Analüütiliste Arvutite Tehase lihvija V. V. Puškarjov.

Sõnavõtuga esines Ukraina Kommunistliku Partei Dneprodzeržinski Linnakomitee esimene sekretär A. F. Gordijenko.

Miiting oli lõppenud. Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi juhid laskusid mausoleumi tribüünilt ja astusid aluse juurde, millel oli L. I. Brežnevi sark. Protsessioon suundus Kremli müüri äärde.

Kell oli 12.45. Aeglaselt lasti sark lahkunuga hauda.

NSV Liidu riigihümni helide saatel mürisesid suurtükikogupaugud. Samadel minutitel anti suurtükisaluut liiduvabariikide pealinnades, kangelaslinnades Leningradis, Volgogradis, Odessas, Sevastoopolis, Novorossiiskis, Kertšis ja Tuulas ning Bresti kangelaskindluses, samuti Kaliningradis, Lvovis, Rostovis Doni ääres, Kuibõševis, Sverdlovskis, Novosibirskis, Tšitas, Habarovskis, Vladivostokis, Severomorskis, Dnepropetrovskis, Zaporožjes ja Dneprodzeržinskis.

Kogu maa tardus leinas. Viieks minutiks jäi seisma töö ettevõtetes ja organisatsioonides. Vabrikutes ja tehastes, raudteedel, mere- ja jõelaevastiku laevadel anti kolm minutit kestev vilesaluut.

Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi juhid tõusid uuesti mausoleumi tribüünile.

Paraadsammul möödusid mausoleumist Moskva garnisoni väeosad. Nad andsid partei ja riigi juhile, NSV Liidu Kaitsenõukogu esimehele Nõukogude Liidu marssalile viimset sõjaväelist au.

Leonid Iljitš Brežnevi elu ja tegevus jääb alati Kommunistliku Partei ja nõukogude rahva ustava teenimise innustavaks eeskujuks.

(TASS)

Informatsiooniline teadaanne
Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenumi kohta

12. novembril 1982 toimus NLKP Keskkomitee erakorraline pleenum.

Keskkomitee Poliitbüroo ülesandel avas pleenumi ja pidas kõne NLKP Keskkomitee Poliitbüroo liige, NLKP Keskkomitee sekretär sm. J. V. ANDROPOV.

Ühenduses NLKP Keskkomitee peasekretäri, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe L. I. Brežnevi surmaga mälestasid Keskkomitee pleenumist osavõtjad Leonid Iljitš Brežnevi leinaseisakuga.

Keskkomitee pleenum märkis, et Kommunistlikku Parteid, nõukogude rahvast ja kogu edumeelset inimkonda on tabanud ränk kaotus. Meie hulgast on lahkunud Kommunistliku Partei, Nõukogude riigi, rahvusvahelise kommunistliku ja töölisliikumise ning rahvusliku vabastusliikumise silmapaistev tegelane, tulihingeline rahuvõitleja.

Leonid Iljitš Brežnev, olles leninliku Kommunistliku Partei ridades rohkem kui 50 aastat, neist 18 aastat partei juhi kohal, andis tohutu panuse partei ridade monoliitsuse, Nõukogude Liidu poliitilise, sotsiaalse, majandusliku ja kaitsevõimsuse tugevdamisse. Erakordselt suur on tema osa rahu ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamisel. Leonid Iljitš Brežnevi nimi, millega on vahetult seotud suured saavutused meie maa elus — industrialiseerimine ja põllumajanduse kollektiviseerimine, nõukogude rahva ajalooline võit Suures Isamaasõjas, meie kodumaa rahvamajanduse sõjajärgne taastamine, kosmose uurimine, kõik edusammud Nõukogude riigi majanduse, teaduse ja kultuuri arendamisel, — on alatiseks läinud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja meie suure kodumaa ajalukku.

Keskkomitee pleenumist osavõtjad avaldasid sügavat kaastunnet lahkunu omastele.

Keskkomitee pleenum vaatas läbi NLKP Keskkomitee peasekretäri valimise küsimuse.

Keskkomitee Poliitbüroo ülesandel esines kõnega NLKP Keskkomitee Poliitbüroo liige, NLKP Keskkomitee sekretär sm. K. U. TŠERNENKO. Ta tegi ettepaneku valida NLKP Keskkomitee peasekretäriks sm. J. V. Andropov.

Pleenum valis ühel häälel NLKP Keskkomitee peasekretäriks sm. Juri Vladimirovitš Andropovi.

Seejärel pidas pleenumil kõne NLKP Keskkomitee peasekretär sm. J. V. ANDROPOV. Ta avaldas Keskkomitee pleenumile südamlikku tänu talle osutatud kõrge usalduse — NLKP Keskkomitee peasekretäriks valimise — eest.

Sm. J. V. Andropov kinnitas NLKP Keskkomiteele ja Kommunistlikule Parteile, et ta rakendab kogu oma jõu, kõik teadmised ja elukogemused NLKP XXVI kongressi otsustes kavandatud kommunistliku ülesehitustöö programmi täitmiseks, järjepidevuse tagamiseks NSV Liidu majandusliku ja kaitsevõimsuse edasise tugevdamise, nõukogude rahva heaolu tõstmise ja rahu kindlustamise ülesannete lahendamisel, L. I. Brežnevi eluajal teostatud kogu leninliku sise- ja välispoliitika elluviimisel.

Sellega oli pleenum lõppenud.

TRÜ üliõpilastelt Rahvusvahelisele Üliõpilasliidule

Meie, Nõukogude Eesti üliõpilaskonna esindajad, 350-aastase Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaspäevadest osavõtjad, deklareerime oma solidaarsust kõigi maailma progressi- ja rahujõududega.

Oma rahuläkituses Rahvusvahelisele Üliõpilasliidule avaldame veendumust, et praeguses situatsioonis pööravad nii meie riik kui ka RÜL erilist tähelepanu võitlusele rahu ja üksteisemõistmise eest maailmas.

Täna on iga rahualgatus aktuaalsem kui kunagi varem, sest rahvusvaheline olukord on läinud järsult keerukamaks ning peidab endas hukatuslikke tagajärgi. Ei ole võimalik väljuda võitjana tuumasõjast, seepärast tõstame oma käed kõigi ettepanekute toetuseks, mis on esitatud rahu kaitseks — me toetame nii NSVL ja USA tuumaarsenalide vastastikuse kinnikülmutamise, kõigi aatomirelvakatsetuste lõpetamise, tuumavaba Põhja-Euroopa ideid kui ka kõiki teisi algatusi, mille eesmärk on tõelise rahu kindlustamine maailmas.

Me teeme Rahvusvahelisele Üliõpilasliidule ettepaneku veelgi hoogustada võitlust üliõpilaskonna õiguste eest kogu maailmas. On vaja, et meie planeedil oleks haridus mitte privileeg, vaid elementaarne õigus, mis on kättesaadav kõigile.

Valmistudes täna saama kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistideks, tunnetame täiel määral seda vastutust, mis meil lasub oma rahva ja kodumaa ees — töötada nende hüvanguks tähendab töötada rahu ja progressi hüvanguks.

Oleme alati ja kõikjal tänapäeva demokraatlike jõudude toetajaiks, rahu eest võitlejaiks.

Elagu üliõpilaste solidaarsus!

Rahu maailmale!

Üliõpilaspäevad

Teisipäeval keskpäeva paiku sõidab ülikooli peahoone eest välja buss, peal komsomolikomitee liikmed, üliõpilased, lilled... Sõidetakse V. I. Lenini mälestussamba juurde. Siin ühinevad EPA komsomolikomitee liikmed. Kell saab 13. Mälestussamba jalamile asetatakse lilled.

* * *

Kolmapäevaõhtune «Ellerheina» kontsert pani punkti seekordsetele üliõpilaspäevadele. Peeti miiting, seminar, pressikonverents, kohtuti filminäitlejatega, kuulati muusikat. Pildis ja sõnas lähemalt järgmises lehes.

17. novembril oli rahvusvaheline üliõpilaspäev

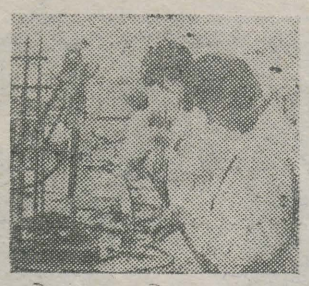

35 AASTAT KEEMIAOSAKONNA TAASAVAMISEST

Osakonna sünnipäevaks loetakse 25. märtsi 1850. aastat, mil filosoofiateaduskonnast eraldunud füüsika-matemaatikateaduskonnas hakkas tööle iseseisev keemiakateeder ja ülikool sai õiguse koolitada diplomeeritud keemikuid. Järgnes 86 aastat keemiaosakonna arenguteed, mida tähistab hulk õnnestumisi. Olulisemaks tulemuseks tuleb pidada oma aja kohta väga arvuka kõrge kvalifikatsiooniga keemikute pere ettevalmistamist. 19. sajandi teisel poolel, vähem kui 50 aasta jooksul lõpetas ülikooli üle 300 keemiku, kelle seast võrsus terve rida väljapaistvaid professoreid ja maailmakuulsaid teadlasi. Märkimisväärset edu spetsialistide ettevalmistamisel ja uurimistöös saavutati eeskätt tänu suhteliselt headele laboritele, õppetöö kõrgele teaduslikule tasemele, paljude Venemaa ja Lääne-Euroopa ülikoolidega suhtlemise võimalusele.

20. sajandi esimesel poolel ei suutnud osakond kahjuks hoida eelnenud perioodil saavutatud taset. Majanduslikele raskustele ja suhtlemispiirangutele eesrindlike teaduskeskustega lisandus kodanliku Eesti kitsastes tingimustes veel perspektiivi puudumine niigi väikesearvulise osakonna lõpetanud keemikute rakendamisel. Tagajärjeks oli osakonna sulgemine 1936. aastal. Vaatamata sellele, et osakonna saatus kodanliku Eesti ülikoolis kujunes kurvaks, tuleb kõrgelt hinnata omaaegsete professorite tööindu keemikute koolitamisel ja uurimissuundade loomisel, mis peamiselt panid aluse keemia arengule Nõukogude Eestis.

Osakond avati uuesti 1. septembril 1947. aastal, mil TRÜ-sse võeti vastu esimesed keemiaüliõpilased. Nõukogude korra ajal on osakonna areng olnud võrreldamatult kiirem kui kunagi varem. Taasavamisel puudus meil ajakohane materiaalne baas ja teaduslikult perspektiivne pedagoogide kaader. Vähem kui veerandsaja aasta möödumisel on väikesest osakonnast saanud suur ja mitmekülgne keemikute kollektiiv, kellele on jõukohased kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamise, keemiateaduse arendamise ja teaduse saavutuste praktilise kasutamise ulatuslikud ülesanded.

Aastatel 1952—1982 on osakond andnud uurimisasutustele, tööstusettevõtetele ja koolidele rohkem kui 750 keemikut ja keemiaõpetajat. Paljud lõpetajad on tunnustatud teadlased või väljapaistvad tootmisjuhid. Osakonna lõpetajate seas on 8 teadusdoktorit ja üle 110 kandidaadi. Lõpetajad on saavutanud edu noore põlvkonna õpetamisel, mida on ka ära märgitud teenelise õpetaja aunimetusega või edutamisega juhtivatele kohtadele haridussüsteemis.

Keemiateaduse arendamise ja keemia rakendusaladega tegelevad edukalt kõik kolm kateedrit, kaks probleemlaborit ja üks tööstusharulabor. Teadusmaailmas on laialdase tunnustuse võitnud TRÜ tööd teoreetilise orgaanilise keemia, elektrokeemia ja luminestsentsi alal. Igati huvipakkuvaid ja praktiliselt väärtuslikke tulemusi on andnud meie keemikute osavõtt keskkonnakaitse aktuaalsete probleemide lahendamisest. Märkida tuleb samuti saavutusi biokeemias, keemia õpetamise metoodikas ja mujal.

Muidugi on keemiaosakonna arengus ka kitsaskohti. Edasiminekut pidurdab terav ruumikitsikus, sest omal ajal osakonnale ehitatud hoone ei rahulda enam ruumide hulga ega sisustuse poolest. Arvestades keemia aktuaalsust ja püsivat vajadust noorte keemikute järele mitmel elualal oleme osakonda alates 1978. aastast vastu võtnud igal aastal 50 üliõpilast. Kahjuks on konkurss olnud ebapiisav. Seepärast on raskusi esimeste kursuste komplekteerimisel erialast huvituvate ja vajalikku ettevalmistust omavate noortega. Komplekteerimisraskuste tõttu on osakonnas suhteliselt madal keskmine õppeedukus ja suur väljalangevus.

Professor VELLO PAST,
dekaan

Läbi aegade

Üks laborilugu

Kui Sa, lehelugeja, hilisel õhtutunnil veel linnas juhtud olema, siis jääb sulle kindlasti silma keemiahoone, mille akendes tuled ikka põlevad. Ja kui Sa pilgu mõnest aknast sisse heidaksid, avaneks Sulle omapärane piit töösse süvenenud tudengist, kes, seljas räbaldunud kittel, uurib ainiti mõnda keerulist masinat või sobitab kokku kolbidest, voolikutest ja sajast muust jupist koosnevat sünteesiseadet. Seda võiksid näha õhtust õhtusse: vahetuvad sünteesitavad ja analüüsitavad ained, vahetuvad seadmed, inimesedki, aga labor jääb, jääb kogu oma romantikaga. Just romantika, ja antagu keemikuile andeks, et nad seda sõnades teistega jagama nii kadedad on. Aga panna sõnadesse kõik see, mis meie osakonna oma nägu kujundab, polegi nii lihtne. Kõige paremini peaks seda nägu tundma osakonna komsomolisekretär.

Niisiis, Toivo Hansen, kas oled nõus mõttega, et meie osakonna nägu on pööratud sissepoole, endasse? Sellest, et me olemas oleme, annavad tunnistust tuled keemiahoone akendes, aga kas ainult?

«Keemiaosakonnal on tõepoolest ridamisi traditsioone, mis on omased ainult meile ja millest ülikooli peal ka ei teata. On näiteks lausa legendaarseid laboreid, kus on valmis tehtud parimad ÜTÜ tööd, pandud paika komsomolielu küsimused, tul (aga õhtul on laboris kõige põnevam) siia tagasi. Ja kui õppejõud on sinuga koos veetnud ontu õhtu järel, et olla nõu ja jõuga abiks, siis on ju enam kui loomulik, et osakonna puhkeõhtul kuulub õppejõududele kindel koht — ei kujuta ettegi, kuidas saaksid «rebased» löödud ilma professorite V. Pasti ja V. Palmi, dots. T. Ilometsa ja assistent A. Kooritsa osavõtuta.

● ÜTÜ konverentsi ettekanded pandi tutvumiseks stendile.

RANNAR SILLARDI foto

Väljaspool osakonda on endast märku andnud, isegi ilma teinud meie taidlejad, spordipoisid-tüdrukud, komsomoliaktivistid, EÜE-mehed, matkajad. Võib-olla teataksemäletatakse veel keemikute mälumängureidki, kes omal ajal kõigi teaduskondade esindajad nende oma erialal ära võitsid (v. a. RSR, kes välispoliitika tundmises peale jäi).

Rääkima peab ÜTÜ viiest ringist, kus täiendusena üliõpilaste individuaalsele laboritööle peetakse seminare, koosolekuid, korraldatakse laagreid ja väljasõite. Möödunud aastal said elujõu sisse sõpruskohtumised Balti liiduvabariikide kõrgkoolide keemikute vahel. Traditsioonilised on suusa- ja ujumispäevad, keemikute korvpalliturniir ... ja veel, et keemikuid saadab ikka oma lipp ja laul...

Õppetöö on keemiaosakonnas pingeline, semestri jooksul tuleb tublisti tööd teha, selle tingivad praktikumid, erinevaid praktikume on aga 1—2 nädalas. Peale selle õpitakse üldaineid, käiakse loengutel, suure osa ajast võtab oma labor. Edasi tuleb juba kuidas kellelgi: trenn, raamatukogu, koosolekud, ühiselamuprobleemid.

Tänane keemiaüliõpilane on aktiivse eluhoiakuga, aga vahel me ei oska seda ära tabada ja kaasa tõmmata, lihtsalt niisama ta liimile ei lähe: täppisteadus, nagu keemia on, õpetab inimese mõtlema ja kujundab temas kindla väärtushinnangute süsteemi.»

Ei, hirmutada ei tahtnud me kedagi, sest iga oskuse juures on oma võlu ja kergelt kättetulnut me koguni ei hinda. Keemia on teadus, mis võlub oma mitmekesisuse ja keerulisuse, samas ka igapäevase ja praktilisega.

Kui Sa õhtul keemiahoonest mööda kõnnid, mõtle vahel sellele, et seal teevad tööd, rasket ja romantilist, nii maailmakuulsusega professorid kui ka keemiatudengid. Teevad tööd endale tähelepanu tõmbamata, visates vahele mõne keemikuvembu või puhudes kavalatkelmikat keemikujuttu.

ENDLA LÕHKIVI,
keemia III k.

Mida tähendab Teile keemia-osakond

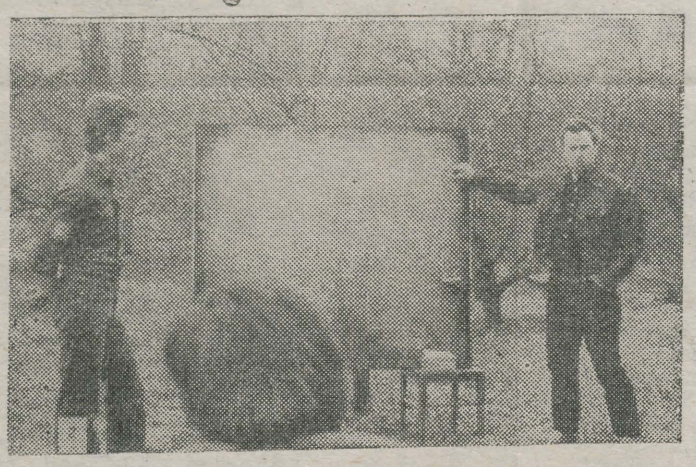

● Biokeemikute seminarlaagris (vasakul kevadel ülikooli lõpetanud Peep Palumaa ja paremal dots. kt. Jaak Järv).

RANNAR SILLARDI foto

● **Analüütilise keemia kateedri juhataja dots. HENN LAANPERE:**

«Keemiaosakond on andnud mulle hariduse, elukutse. Õpinguaastatelt meenutan väga hea meelega dotsent L. Suiti, kes õpetas mulle, kuidas töötada, õpetas igas katses nägema ka keemiat. Samuti hindan E. Etvergi matemaatikaloenguid, mis olid väga head tänu kind.ale süsteemile. Keemiat õppijaile olen lugenud üldist ja anorgaanilist keemiat ja eksamineerinud väga paljusid tudengeid. Tudengites tahan näha kohusetundlikkust, viisakust. Mulle ei meeldi distsipliini puudumine, õppejõudude vähenõudlikkus üliõpilaste suhtes. Suurtest eksamikogemustest võin öelda, et mulle ei meeldi üliviisakad tudengid eksamil.»

● **Orgaanilise keemia kateedri dots. HEIKI TIMOTHEUS:** «Keemiaosakonnas on möödunud minu stuudium ja enamik töötamise ajast. Õpinguaastatel ja hiljem on mulle väga palju andnud prof. V. Palm, dotsendid T. Ilomets ja H. Sossi ning vanemõpetaja M. Soots. Põhiliselt tegelen orgaanilise sünteesiga. See meeldib, sest tulemus on käegakatsutav ja seda saab praktikas kiiresti kasutada. Loen tudengitele keemilist tehnoloogiat ja juhendan orgaanilise keemia praktikume. See töö pakub mulle suurt rahuldust, sest näed, et noorele jääb midagi sinu tööst külge. Eksam on minu jaoks mõnel määral duell üliõpilasega, mis võlub puhtpsühholoogiliselt.

Keemiaosakonnas on töökad, kenad inimesed. Tehtav töö on tasemel, kuid kimbutab ruumipuudus. Arvan, et vaimsed anded ei ole alati kõige tähtsamad ja seetõttu hindan väga tudengite töökust.»

● **Anorgaanilise keemia kateedri dots. AARNE TÕLDSEPP:** «Keemiaosakond on andnud vundamendi edasiseks ja huvi teadustööks. Osakonna õppeplaan on olnud alati mitmekesine, sisaldades väga eripalgelisi distsipliine ja kursusi. Selles leidub igaühele midagi ja küllap sellepärast on vilistlased edukad olnud ka keemiast kaugemal paiknevates teadustes. Oma teadmisi tudengitele edasi andes olen püüdnud viia neid keemia õpetamise saladusteni. Ent mis peamine, olen püüdnud selgitada, et pikk ja vaevarikas teekond teaduse tippu algab ikka oma kooli keemiakabinetist ja keemiaõpetajast. Valmistab tõelist heameelt, et minu õpilaste hulgas on olnud neid, kes selle tõe on omaks võtnud. Kõige meeldivam on minu jaoks see, et suhteliselt väiksemaarvuline õppejõudude ja teadustöötajate pere on suutnud kaaluka sõna sekka öelda väga erineva iseloomuga teoreetiliste või rakenduslike probleemide lahendamisse. Õige mitmes valdkonnas on välja jõutud üleliidulise või rahvusvahelise tasemeni. Naasnud hiljuti soliidselt konverentsilt, tekkis taas mõte nüüdisaegsest keemia õpetamise kabinetist, kus võiks edukalt koolitada tulevasi keemiaõpetajaid ning abistada juba koolitatud pedagooge. Kasu sellest oleks kahekordne. Usun, et nüüdisajal pole sellegi soovi teoks tegemine enam mägede taga.»

● **Orgaanilise keemia kateedri dots. kt. JAAK JÄRV:** «Keemiaosakond on mulle andnud hariduse ja elukutse, teadustöö võimalused ja kogemused, samuti enamiku vanematest kolleegidest-õpetajatest ja kõik senised opilased. Keemias ja keemikutes meeldib konkreetsus. Katset ei ole võimalik teha ilma enesele täpselt aru andmata, mida me juba teame, mida teada tahame, kuidas kavatseme selle teadmiseni jõuda. Aru tuleb enesele anda ka töö tulemustest, olgu see meie soovide seisukohast positiivne või negatiivne. Ja selleks hinnanguks võib leida piisavalt objektiivseid kriteeriume. Häirib, kui konkreetset asjaajamist ja asjasse suhtumist püütakse hägustada, mõnikord lausa sihilikult. Keemia on teadus, mille mõistmine eeldab tudengilt tõsist tööd. Laiemale üldsusele jäävad sageli keemia ja keemikute probleemid mõistmatuks, püsib alkeemia aegadest pärinev salapära. Lisaks huvile õpitava vastu iseloomustab keemikut asjalikkus, tasakaalukus ja töökus. Selleta ei oleks ühelgi õppejõul võimalik kasvatada tudengist vastava «erialatsunfti» liiget ega tälsväärtuslikku kodanikku meie ühiskonnale.»

Intervjueeris
HILLE TOMINGAS,
keemia IV k.

Kui keemik naerab...

Keegi noor keemik sünteesinud kord farmatseutidele üht väärt arstirohtu. Uudishimu sundis teda protsessi väga (loe: liiga) lähedalt uurima. Ja kui mingitel arusaamatutel põhjustel (siis Murphyt veel ei tuntud) kogu süsteem laiali lendas, sai noor sünteetikki kergelt haavata, aga haavad paranesid kiiresti. «Ega ma solki sünteesi,» öelnud keemik, sest koos klaasikildudega sattunud ka väärt määret tema moka peale.

* * *

Kui üks õppejõud veel noor tudeng oli, tuli temalgi orgaanilise sünteesi praktikum ära teha. Kõndis siis ühel ilusal päeval õnnelik üliõpilane laborit mööda, õnnestunud sünteesiprodukt kolviga käes (kolvid olid siis ikka ilusamad, paksemad ja suuremad, ka ümmargusemad kui praegu). Keegi lohakas üliõpilane jätnud aga lauale gaasipõleti põlema, millest nüüd kergestisüttiv sünteesiprodukt ka kohe kolvi peene kaela kohale kollaka leegi võttis. Tulevasel õppejõul nüüd häda käes, jookseb mees mööda laborit, teadmata, kuhu kolb visata. Lõpuks ei jäänud muud üle, kui et kolb lendab sajatiste saatel nurka. Järgneb pisike plahvatus, mis juuresolijail mõneks ajaks jalad alt lööb ja ülemisest laborist kolleegid uudistama toob. Tuli kustutati ära, tudeng toibus, aga kõike seda võtnuks vältida, kui keemikuhakatis õigel ajal oleks julgenud kolvisuu käega katta.

(Järg. 4. lk.)

● Nii lüüakse «rebaseid».

JÜRI LOOGI foto

Uudist

XIII Baltimaade teadusajaloo konverents

Kolmapäeval algas ülikooli juubelile pühendatud XIII Baltimaade teadusajaloo konverents, korraldajaiks peale TRÜ veel ENSV TA Ajaloo Instituut ning Loodusteaduse ja Tehnika Ajaloo ning Filosoofia Nõukogude Ühenduse Eesti osakond.

Töötati üheksas sektsioonis, kuulati 125 ettekannet. Esindatud olid Moskva, Leningradi, Kaunase, Odessa, Kiievi jt. linnade teadlased. Konverentsil käsitleti ülikooli ajalugu läbi aegade.

Üks kohvik saab 25

* * *

Nii imelik kul see ka pole, on meie elus mõnel majal või ruumil eriline tähendus. Üks niisugune on ka vana kohvik. Hoone ise on praegu remondis, tuttavad kohviku- ja sööklatöötajad mujal. Sellest pole midagi — kohvik saab 25-aastaseks ikkagi. Sel puhul on paslik õnnitleda kõiki vana kohvikuga seotuid ja huvitume nüüd, mis seal vanas majas siiski tehakse.

* * *

Milline on Tartu kõige esindusli-kum kohvik? Muidugi TRÜ üliõpilaskohvik, mis avati 2. novembril. Kolmes saalis on 120 istekohta. Peegelsaali kõrval on ruumid televiisori ja raadiosõlme jaoks. Sisse pääseb töötõendi või üliõpilaspileti alusel. Muud isikud pääsevad kohvikusse mõne TRÜ kollektiivi liikme külalisena ja tema vastutusel, kirjutades külalisraamatusse oma nime. Kohvikut tuleb nimetada õigemini kohvik-klubiks: ta taotleb üliõpilaste puhkeaja kultuurse sisustamise eesmärki.

Nii kirjutas «Edasi» veerand sajandit tagasi. Tänane juubelijutt kohviku juhataja **Virve Pärna** ning ehitustööde juhtiva inseneri **Kalev Looritsaga** kujunes aga täiesti tõiseks.

* * *

Firmade «Sojuzvnešstroiimport» ja «BUDIMEX» vahelise lepingu järgi annavad poolakad maja sisustamiseks üle 15. augustil 1983. aastal. Praegune tööde käik lubab loota koguni tähtaja ennetamist. Fassaad ja katus võeti vastu juba selle aasta 31. augustil. Hindeks nagu «Sophokleseigi» väga hea. Meil on ametis ligi poolsada poolakat kaubandusfirma «BUDIMEX» ehitus-allettevõtetest Gliwicest ja Wrotclawist.

Kontoriruumide arvel saab esimene korrus pinda juurde. Muutuvad sissekäik ja riidehoid, sööklas toidujagamine, abiruumide paigutus; juurde ehitatakse uued külmkambrid. Kohvikukorrusele lisanduvad nõudepesu- ning serveerimisruum, hoovi arvelt ventilatsioonikamber. Lett ei asu enam seina ääres, vaid keset ruumi. Tuleb n.-ö. karp, mille ümber rahvas liigub.

Kohvitassi taga istuja silma hakkavad rõõmustama poola lühtrid ning tammeparkett; seintel vanad taastatud puitpaneelid, kaminaruumi seintel marmorpaneelid. Kõik aknalauad kaetakse marmorplaatidega. Väike banketisaal «vooderdatakse» «Arsi» eksperimentaalse villase kangaga.

* * *

Personali on Ülikooli tänava majas viiekümne ringis. Praegu on kes kus rakendust leidnud, enim siiski hoolitseb meie kehakinnituse eest raamatukogus. Viis naisterahvast — Elsa Musta, Asta Rebane, Irja Moora, Galina Niilo ning Vaike Tarum on oma hõbepulmad tööga juba meie majas pidanud.

Nii kõhu korinaid-torinaid alla surudes loengu lõppu ootavat tudengit kui ka konviku personali kurvastab, et söökla ja kohviku läbilaskevõime väheneb kuni kolmandiku võrra. Ega «süüdlanegi» saladuseks ole: sööklas jääb meie kasutada nüüdsest üks saal, s. o. madalam osa, kuna n.-ö. kõrgemasse saali kolib nõudepesu.a. Kohviku vahesaali vallutab samuti nõudepesula (kes meist vahel ennegi lausa hädas ei olnud tipptunnil vaba koha leidmisega).

Kohvik on kavandatud ainult ettekandjatega (muide, esialgne plaan nõudis ettekandjaid ka sööklasse!?!), aga see tahetakse siiski ära muuta. Kaasa aitavad personali puudus ja läbilaskevõime suurendamise vajadus.

Praegu saame oma kilokaloreid raamatukogu ning Leningradi mnt. kohviku kondiitritsehhidest. Uuel kooliaastal hakkab taas keeltemaja kõrvalt levima lõhnu, mis suu vett jooksma panevad ning varbad kohviku poole pööravad. Siis ei pea «Sophokleski» enam teistpoolt jõge ega mäge saiakesi ootama.

* * *

Halduasprorektor Ain Otstavel kinnitas, et pärast avaaktust aulas võime endale vanas õdusas paigas tassikese kuuma kohvi lubada. Kuidas töötavad edasi peahoone kohvikud, on otsustamata. Kõik sõltub peale söökla ning kohviku käikuminekut neile jäävast koormusest.

KERSTI MAAL,
žurnalistika III k.,
filoloogiateaduskonna pressisekretär

INFORMIIN

Esimest korda uues majas

Informiini organiseerib TRÜ Teadusraamatukogu alates 1966. aastast, tänavu seega juba 17. korda. Esimesed võistlused toimusid ülikooli kohvikus, alates 1970. aastast Toome raamatukogu lugemissaalis, nüüd esmakordselt uue raamatukogu teatmekirjanduse lugemissaalis.

Mida kujutab endast üritus, mis nii kauaks on jäänud püsima raamatukogu ja komsomoliüriituste plaanidesse? Esmakursuslasele teadmiseks, et informiin on võistlus teatmekirjanduse tundmises ja selle kasutamise oskuses. Sellise viktoriini otsustasid raamatukogunduse- ja bibliograafiakuul organiseerida bibliograafiaosakonna töötajad uudsena moodiläinud mälumängude eeskujul. Erinevus on selles, et ei vastata peast, vaid vastus leitakse teatmeteostest. Lähtusime põhimõttest: fakte võib mäletada või mitte, igal juhul on vaja teada, millisest allikast saab neid kontrollida. Teadustöös on möödapääsmatuks nõudeks allikatele viitamine. Et see kujuneks harjumuseks, korraldatakse bibliograafiaõppusi ja omandatu kinnistamiseks informiin.

Võistlus toimub 3-liikmeliste võistkondade vahel viies voorus:

1. Informatsiooni otsimine kataloogidest.
2. Informatsiooni otsimine teatmeteos est.
3. Isikute ja sündmuste määramine diapositiivide järgi.
4. Simultaanviktoriin, kus neljast vastusevariandist tuleb valida õige.
5. Improvisatsioon, kus mingile probleemile ülikooli või raamatukogu elust tuleb anda lahendus 2—3-minutilises ettekandes, dramatiseeringus või muul viisil.

Kaks viimast toimuvad põhivoorude järel, vastatakse peast ning on ette nähtud lõdvestuseks ja võistluse elustamiseks.

Õhtu lõpeb võitjate autasustamisega ühises kohvilauas. Auhindadeks on komandeeringud ÜTÜ konverentsile võitjate endi valikul. Pärast seda, kui esimesed võitjad olid valinud komandeeringud Taškenti ja Vladivostokki, palus õppeprorektor edaspidi piirduda NSVL Euroopa-osaga. Ülejäänud võistlejad saavad kingituseks raamatuid.

Individuaalselt võistelda soovijad võivad lahendada nn. suure ringi küsimused. Need on mõnevõrra raskemad võistkondade informiinil lahendamisele tulevatest, sest individuaalvõistlejat ei piira lahendamiseks antud aeg ja küsimused haaravad ainult kaht esimest vooru.

Üliõpilaste põlvkonnad on vaheldunud, kuid ikka on tuntud huvi omapärase võistlusmängu vastu ja leitud sellest rõõmu. Kaasa on löönud üliõpilaste aktiivsem osa. Paljud tudengipõlves informiinist osavõtjad on nüüd TRÜ õppejõud nagu Jaak Järv, Raivo Uibo, Mati Karelson, Eimar Rahumaa, Igor Gräzin, Enn Veldi jt. Kõrvale ei jäänud omaaegsed ELKNÜ TRÜ komitee sekretärid Tiit Koldits, Kalle Liiv, Madis Kallion ja Andrus Lauren, praegu tuntud väliskommentaatorid Raul Mälk ja Tõnu Kõrda ning paljud teised mitmesugustel aladel töötavad teadustöötajad. Alati on tekkinud võistkondi, kes on kaasa löönud esimesest kursusest peale kuni ülikooli lõpetamiseni ja isegi hiljem võistlastena kohale sõitnud väljaspool võistlust kaasa mängima (K. Liiv, T. Sildmäe, M.-K. Tammeveski, T. Kõresaar, J. Kasmel). Mitmel aastal võis jälgida ägedat võistlust esikoha pärast Kalle Liivi ja Raul Mälgu võistkondade vahel (esimeses võistkonnas veel Paul Varul ja Kuuno Tombak või Igor Gräzin, teises Tõnis Sildmäe ja Matti Karumaa). Nende vaimukaid improvisatsioone ootasid iga aasta huviga nii žürii kui kaasvõistlejad. Osavaks publiku naerutajaks oma humoorikate improvisatsioonidega oli Tiit Laasberg oma bioloogide võistkonnaga (liikmed Andres Karusoo ja Arvo Kullapere või Raivo Kangur), samuti Sergei Nazarenko võistkond arstiteaduskonnast (liikmed Boris Loogna, Andres Kukner). Mõlemad võistkonnad osalesid informiinil esimesest kuni lõpukursuseni. Viimastel aastatel on olnud edukamateks võistkondadeks keemikud (Ain Pedak, Rannar Sillard, Peep Palumaa), ajaloolased (Viktor Blum, Mart Laar, Lauri Vahtre) ja möödunud aastal esmakordselt võistelnud I kursuse juristid (Mihkel Juhkami, Owe Ladva, Jaanus Rootsi). Kahest viimatinimetatust kombineeritud koondvõistkond esindas TRÜ-d 1981. aasta vabariiklikul kõrgkoolidevahelisel informiinil ja tuli ülekaalukalt esikohale. Auhinnaks saadi komandeering Kiievisse.

TRÜ Teadusraamatukogu ootab selgi aastal endisi ja uusi võistlejaid, samuti vilistlasi, sest informiin toimub nüüd uue hoone lahedamates tingimustes.

Aeg: 26. november kell 16.

Võistkonnad tuleb eelnevalt registreerida teatmekirjanduse lugemissaalis.

Suure ringi küsimuste vastused esitada kirjalikult hiljemalt 24. novembriks kell 22 teatmekirjanduse lugemissaali.

Suure ringi küsimused.

1. Mis aastatest on TRÜ TR-s olemas Saraatovi Meditsiiniinstituudi perioodiline väljaanne «Труды Сар. М. И.»? Andke ka kohaviit.
2. Leidke üks teos arhitektuuri akustika kohta. Märkige ka vastav indeks.
3. Mis keelest on tõlgitud TRÜ TR-s leiduv Tarop, P. venekeelne romaan «Беper Бибхи» M., 1956? Andke ka raamatu kohaviit.
4. 5. (18.) mail 1909. a. kirjutas V. I. Lenin kirja Rosa Luxemburgile. Kus on see avaldatud?
5. Mitu protsenti suurendati 1981. aastaks sõjalisi kulutusi Hollandis?
6. S. J. Nadson (Надсон) (1862—1887) oli vene luuletaja. Millal ilmus tema esimene luulekogu ja millise preemia see pälvis?
7. Leidke 1981. a. «Sotsialistlikus Põllumajanduses» ilmunud V. Hussari artikkel silolõikurist. Missugune firma valmistab neid silolõikureid?
8. Leidke väljaanne 24.—26. nov. 1980. a. Tallinnas toimunud arvutuslingvistikaalase sümpoosiumi materjalidega.
9. Kus ja millal on sündinud saksa parunist arst Arved von Engelhart, kes 1877—1883 õppis Tartu ülikoolis?
10. Mida tähendas hommikukink ja kelle erivaraks see loeti?
11. 1919. a. ilmus Tartus raamat kodujäneste kasvatamisest, leidke see.
12. Kuidas on itaalia keeles sõna «kringel»?
13. Kui palju kaalub keskmine kasahhi hobune?

Noorte näituse arutelu Tartus

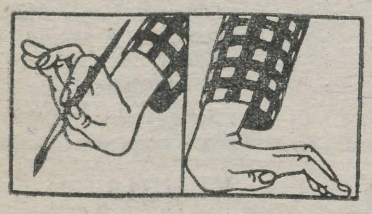

Vabariiklik noorte kunsti näitus ajendas ülikooli kunstilooringi korraldama 2. novembril avalikku arutelu Tartu Kunstimuuseumis, esinejateks neljanda-viienda kursuse kunstiajalootudengid. Arutelu kujunes rõõmustavalt sõnavõturohkeks ning erinevate arvamuste põrkumiskohaks. Et üliõpilased kuuluvad enam-vähem samasse generatsiooni kui näitusel osalejad, oskavad nad ehk objektiivsemalt anda hinnanguid oma põlvkonna kunstile.

● Esimesed kaks kõnelejat peatusid **tarbekunstil. Ülle Ojandu (IV k.)** arvates oli väljapanek suhteliselt ebaühtlane. Mis alusel esemed üldse komplekteeriti? Kõige terviklikuma mulje jättis nahk. Vaipadest jäid silma H. Polli omad terviklikkuse, kompositsiooni ning värvivaliku juhuslikkuse poolest. Meeldis R. Tambergi gobelään, mida iseloomustas hea värvilahendus ja kvaliteetne teostus. Kuid R. Tali gobelään oli näide sellest, kuidas gobelääni ei tohi teha. Nõeltehnikast meeldisid H. Feodorova vaibad. Keraamikat iseloomustab suur vormide lihtsus, selgus. Hea mulje jätsid G. Bogotkini pigem dekoratiivne kui funktsionaalne kohviserviis ja M. Järmuti kompositsioon. T. Lõhmuse valgetel vormidel puudus uudsusevõlu, neid võib näha igal poeletil — kas on siis mõtet neid välja panna? Väga kena oli M. Mikkeli kilpkonnapaar. I. Mesikäpa kleidid ei andnud ülespandule midagi juurde.

Elvi Linamaa (IV k.) nõustus mitmes punktis eelnevaga (tekstiil tõesti valitsev ekspositsioonis; klaasi edendamiseks puudub materiaalne baas). Asjatundlikult vaadeldi nahakunsti: on lootustandvaid noori, kasutatakse mitmeid huvitavaid tehnikaid (klišee, intarsia, vanadest tehnikatest aplikatsioon). On kadumas nahkplastilised vormid, populaarsust võidavad köited, käekotid. Väga oluline on kirja kasutamine köites, mis annab palju juurde, eriti klišeetrükis, mitte aga voolis, mis hajutab kirja ega harmoneeru üldise dekooripinnaga. Tänav-Veldemanni töödes võib leida mehelikku käsitsust, väga sugestiivselt mõjusid Tafel-Maasikmäe karbid. L. Saluvee kasutab märkmik- ja paunköidet — väga tervitatav. R. Maantoa karbid olid liiga ühesugused ega loonud ansamblilist tervikut. Mõne autori tehniline teostus jättis soovida, põhiliselt kottide puhul.

● **Harry Liivranna (IV k.)** pikem, probleeme tõstatav ettekanne hõlmas peamiselt **maali ja graafikat, vähem tarbekunsti.** Kujutava kunsti ekspositsiooni peeti tasemelt tunduvalt nõrgemaks kevadel Sinises paviljonis nähtust, arvukate esmaesinejate oskused ei kannata tihtipeale kriitikat (S. Mölder, M. Raidma, V. Kuznetsov jt.), lõpuks on ka žürii liialt lahkeks osutunud. Kuigi on arusaadav, et debütante tuleb näitusesaali lasta, peab edaspidi tegema rangema valiku: pigem vähem, aga paremini. Aastas kaht noortenäitust korraldada pole ilmselt otstarbekas. Võrreldes käesolevat väljapanekut samaaegselt Leningradis toimunud noorte grupinäitusega, nentis H. Liivrand Neevalinna noorte taidurite toetumist vene kunsti paarematele traditsioonidele, esijoones ikoonimaalile, 1920. aastate geomeetrilistele vooludele ning M. Chagallile. Kuid Eesti noorkunstnike puhul pole märgata muud kui silmaringi ahtust, uusromantilisi vormivõtteid — romantilisus jääb siiski rohkem väliseks poosiks kui sisemiseks veendumuseks; P. Mudisti ning naivismi saavutustele toetumist ilma seda eelnevalt läbi mõtestamata. Ehk tuleb see sellest, et eesti kunstikriitika pole täielikult analüüsinud selliste meistrite nagu Mudist, Sarapuu loomet? Kas eesti noort kunsti saab nimetada rahvus'ikuks? Samuti tekib küsimus noore kunstniku staatusest. Vaevalt usutav, et mujal peetakse kõigiti tunnustatud 30—35-aastast taidurit nooreks autoriks (R. Tammik, A. Tolts, A. Keskküla, U. Pedanik). Järjest enam levib tendents purunenud ideaalidest väljapääsu otsides toetuda Oriendile (vrd. noores luules haikud, tankad, gaseelid). Tarbekunsti ekspositsioonis andsid tunda ebakõlad eri liikide omavahelises proportsioonis (tekstiil, nahk, keraamika = ≈80% üldkogusest), kuid uudset infot leidus siin sellegipoolest (G. Bogatkin).

Eelkõnelejale sekundeerisid järgnevad sõnavõtud.

Tauno Pukk (V k.) peatus täiendavalt rahvuslikkuse probleemil ning tuletas meelde internatsionaliseerumistendentse kogu maailma kunstis. Aga tehnilist kirjaoskamatust ei varja tõesti parimagi ideega. Graafikas on jäädud liialt seisma traditsioonilistele tehnikatele, seepärast paistavad silma S. Vahtre ja I. Fjuk. Tartlastest, keda näitusel üldse vähe, kõidab E. Õunapuu. Lootkem siiski suurt tõusu pärast mõõna, kõlas optimistlik lõpp.

Vesta Putis (IV k.) pidas graafika taset maaliga võrreldes kõrgemaks, ka ühtlasemaks, lahkas näitust printsiibil «meeldib — ei meeldi». Kritiseerida said näituse kujundajad, sest kõik teosed ei pääsenud mõjule. Oma osa on siin kindlasti ka kitsastel ruumidel. Näituse paremikku asetati R. Tammiku, R. Kari, J. Kase, U. Pedaniku, A. Vahtrapuu, R. Kelpmanni maalid, igavamate hulka N. Lüdimois ja I. Kruusamäe.

Mart Kalm (IV k.) toonitas, et kunst peab alati olema emotsionaalselt vastuvõetav. Siinsel näitusel on küllalt kunstnikke, kel pole oma sõnumit, kes alluvad moe nõuetele, võtavad eeskuju moeajakirjadest (A. Vahtrapuu «Daam kübaraga» — kübar praegu jälle popp!). Seda võib pidada kitšiks kunstis, pseudosnobismiks (H. Saare pilt). Pilti võib seega üheselt tõlgendada.

Vappu Vabar (IV k.) arvas teoste tõlgendamist igaühe enda asjaks. Kurtis portreede vähesust, nõrkade (hüperrealistlike) näopiltide igavat rodu. Rõõmustav on looma kujutamine kunstis, ka nii haruldane reljeef esineb noortenäitusel. ERKI-laste tööd tulid esile hea, professionaalse teostusega.

Noorkunstnik Raivo Kelomees tegi etteheiteid kriitikale, polnud rahul A. Juske retsensiooniga. Mis siis ikkagi on halb kunst, mis professionaalne? Kriitika kordab öeldut professionaalide puhul, puudutab seda, mis on «valgem». Võiks tegelda rohkem diletantidega. Tuleb kritiseerida, õpetada ja noomida, ise ette teha — aga seda arvustajaskond ise ei suuda. Kehv diletant on parem kui mittemidagitegija, diletantidega TULEB tegelda. Vastuolu on ka selles, et sõnaline süsteem analüüsib kujundite süsteemi. Arvustus võiks jaguneda kaheks: kõik hea, mis oli näitusel, ning kõige kehvem, kõige nõrgem. Kunsti peaksid arvustama ka psühhiaatrid.

(Järg 4. lk.)

TRÜ telefonid

Teadusraamatukogu:	
— direktor	2 79
— teadusdirektor	2 62
— teaduslik sekretär	0 79
— majandusdirektor	2 82
— valvelaud	2 97
— infoosakond	2 66
— õpperaamatukogu juhataja	0 70
— bibliograafiaosakond	0 78
— komplekteerimisosakond	2 52
— lugemissaalide juhataja	2 56
— metoodikaosakond	2 42
— rekataloogimisosakond	2 63
— RVL-sektor	0 77
— teenindusosakonna juhataja	2 17
Anatoomia ja histoloogia kateeder:	
— anatoomia	0 92
— histoloogia	1 95
Aspirantuuriosakond	0 42
Farmakoloogia kateeder	1 78
Geneetika ja tsütoloogia kateeder	1 52
Informatsiooni-arvutuskeskus:	
— juhataja	2 85
— arvutussaalid, valvur	2 34
— majandusosakond	2 68
Komsomolikomitee	1 56
Menetluspraktika juhendaja	1 42
Operatiivkirurgia, topograafilise anatoomia ja ortopeedia kateeder	1 53
Peainsener	2 12
Taimefüsioloogia ja -biokeemia kateeder	1 23
Taimesüstemaatika ja -geobotaanika kateeder	1 40
Teadusprorektori sekretär	0 40
Teine osakond	0 50
Vastuvõtukomisjon	0 44
Õppeprorektori sekretär	0 20

(Järgneb)

Noorte näituse...

(Algus 3. lk.)

Arvustus peaks olema sõnaline kunstiteos, ta peaks interpreteerima, mitte näpuga näitama, sarnanema poeetilise sõnastuse poolest luuletusele. Ja veel: noortenäitusi on väga vähe, võiks olla iga kuu üks grupinäitus, küll siis ilmneb ka noore kunsti omapära, mida praegu öeldakse mitte olevat.

Poleemilise ettekande järel võtsid sõna veel mitmed. **E. Linamaa** küsis, millised on professionaalsuse kriteeriumid. Ta tõi näiteks võrdluse kirjandusega: algaja luuletused jäävad sagedamini sahtlisse kui diletantidist kunstniku pildid näitusele.

Kunstiajaloolane Tõnu Randla rääkis kujundliku mõtlemise loogika tähtsusest: ajakirjade suunav eeskuju paneb paika šabloonsuse. Ka käesolevas ekspositsioonis leidub poolikut kujundlikkust. H. Liivrand mäletas professionaalsuse-diletantlikkuse küsimuse olevat igavese, seotud ka erinevate gruppide arusaamadega, pühendatusega. Kriitika on ikka subjektiivne, sest kunstki on seda enamuses avaldumisvormides.

Kunstnik Enn Tegova: eesti noorte kunstis on internatsionaalse ning rahvusliku kunsti segunemistendents (Tammik, Tolts, L. Nagel). Ideekunst on internatsionaalne kunst ilma isikliku käekirjata. **M. Kalm** nägi rahvuslikkust säilimas tarbekunstis mitte ainult vöökirjade näol: vormide väoshoitus, karmus, ratsionaalsus + ilu (ehted, Ü. Rajasalu kannud). Aga kujutavas kunstis pole tõesti näha.

Kunstiteadlane Leili Parhomenko võrdles käesolevat näitust 1974. aasta «Inimene ja põld» väljapanekuga, millel oli samu langusavaldusi kui nüüdsel. Miks pole kriitika seda märganud?

Pingelise vaidluse võttis kokku **Kunstnike Liidu kriitikasektsiooni esimees Mart Eller:** kriitika on kirjutaja vahetu reageering, paratamatult subjektiivne; ta pole teadus. Tänasele kriitikale on tüüpiline see, et kirjutatakse liiga üldiselt ja ümardatult, peaks olema kindel metodoloogiline alus analüüsimisel. Esineb aga isegi liigkriitilisust, vanemate meistrite puhul ollakse tunduvalt tagasihoidlikumad. Arvustuse pikkus määrab selle laadi praktiliselt pole võimalik iga kunstniku tööd arvustada. Lisaks: noorte näituse korral on suhtumine teine. Range süsteem võib kriitikas olla abiks, kriitik toetub esmajoones oma kogemustele. Kujundliku mõtlemise diletantism võib tekkida ühte tööd heaks-halvaks lahutades ilma et tööd saaks üheselt hinnata. Ajakirjandus avaldab arvustusi juhuslikult, tihti pole (ei jätku) kirjutajaid. Vabakutselisi kriitikuid meil ei olegi. Tore, et on lisandunud arvustajaid (S. Helme, P. Pukk, A. Juske), lootma peab järelkasvu siinesinenute hulgast.

HARRY LIIVRAND,
ajaloo IV k.

Kui keemik naerab...

(Algus 2. lk.)

* * *

Kuidas lõppes ühe ülikooli tippjuhi laboris käik, teavad rääkida vähesed. Aga kord juhtunud ta oma pika ametisoleku ajal tõesti laborisse. Enne teda olnud seal rumalad «rebasekutsikad», kes kogu ruumi koledat mürkgaasi — fosgeeni täis olid ajanud ja ise sellepärast laborist välja aetud olid. Keegi aga ikka suure suitsu sees ringi sibas, nähti ka, et gaasimask peas. Tippjuht teda näha ei saanud, tema pea ulatus parasjagu mürkgaasi pilvest välja ja mis allpool toimus, seda ta ei näinud. Sellepärast panigi teda imestama, kui keegi ta uksest välja lükkas, ümisedes midagi arusaamatut gaasitorbikusse.

* * *

Kunagi tulnud kehakultuurlasel keemiaeksamit teha ja piletis seisnud Mendelejevi perioodilisuse süsteem. Ega's vaene sportlane jõudnud nii ulatuslikult asjaga tutvuda ja nii paluski meeleheitele viidud õppejõud nimetada tal 107-st vähemalt üks keemiline element. Asjata hellitas keemiaõppejõud lootust, et sportlane ihaldatuima olümpiamedali metalli ikka teab, aga vastus tuli sorav, selge ja hoopis ootamatu: keemiline element — see on ju patarei.

Üles kirjutas
ENDLA LÕHKIVI

NB! Toimetus tahaks siinkohal kõigile edasi öelda: küllap ringleb igas osakonnas oma kirjapanemata «rahvaluule». Koosviibimistel on ju mõndagi kuulda. Kui keegi neid ka üles kirjutaks ja kimbu teistelegi pakuks...

FOTOVÕISTLUS

lõpeb juba 30. novembril. Kiirustage!

Pealkirjata ballilugu

MÕNI PÄEV enne balli pole eelseisva peo tunnet ollagi. Juubeliaegne «Ruja»-rüsin klubis seisab veel selgelt silme ees, mõnigi pelgab selle kordumist. Öhatakse «Vanemuise» järele.

MÕNI TUND enne balli hakkab meeleolu muutuma. Pole midagi imestada — «rebane» ju olemuselt optimist. Eelnenud päevade on-ballja-ei-ole-ka tunne kipub kusagile kaduma. Ball ON.

ALGUS. Näha, et korraldajad ON balli kordaminekuks palju vaeva näinud. Püütakse ümber lükata väide: ball on tavalise peoõhtu kaasaegsem nimetus.

Saali sisenedes olen üllatunud: ei mingit üleskütvat muusikat, hoopis tšellist ja kaks viiuldajat esitamas klassikat, keelpillitrio asendub TRÜ kammerkooriga. Kõlab «Gaudeamus». Järgneb ballile traditsiooniline: tulevad peo peremees ning perenaine, ütlevad paar sissejuhatavat lauset ning kutsuvad kõiki avavalsile. Agaramad lähevad.

* * *

UKSELSEISJAD on saali hajunud. Rahvast paistab paras ballijagu olevat, nii et eelarvamuslik diskopalavikukartus kahaneb olematuks.

Publik on üllatavalt väljapeetud. Kui klubi ise päris ballima a vurhvi välja ei anna, siis pidulised igatahes. Rebaskond on rõõmsameelne, pidulik, kenam kui kunagi eales. Nii on ka loomulik, sest seda nõuab ball.

«SEDA NÕUAB ROCK'N ROLL!» hüüab vahepeal lavale jõudnud «Kontori» arvamuse välja Heino Seljamaa. Pööre 180°. Mõni mõtteis veel valsilaineil heljunu tardub silmapilguks, nõutu piik libiseb rihmikkingadele, sõrmed näpivad kleidivolange... Rock'n roll nõuab?

Aga segadus kestab vaid hetke. Kahekuine tudengielu on kõiksuguste katsumustega karastanud. Juba on seinaveersed seelikud parketil lehvimas, comme il faut meesterahvad unustavad äsjase solidsuse ja kurgualuse kikilipsu. Kui ball, siis ball, kasvõi roki-, kasvõi kantri-...

Tantsijate polkahoog pressib muu rahva seinte ligi. Võtan end viimse piirini koomale ja mõtlen, mis see siis on. Ballitunne? Simmanitunne. Ehk peab sedagi olema. Kas pole peamine, et hulk rahvast põrandale võidetud? Kui ei meeldi, võid diskosaalist midagi muud otsima minna.

* * *

TRÜ TAIDLUS koosneb sedakorda peotantsiatest ning ansamblist «Kolm on kohtu seadus». Juristide ansambel on tasemel, täidab oma ülesande: lõbustada peokülalisi.

Väga hea mulje jätavad ka peotantsijad. Nüüd on võimalus oma avavalssi võrrelda spetsialistide omaga.

KELLA 11 AEGU hüütakse pidulised kokku. Kogu õhtu kestel on rebastele aiva pakutud, nüüd tahetakse midagi ka saada. Ja nimelt — toredaimat rebasepaari.

Meessoost esmakursuslaste ühtekamandamisega on tükk tegu, mõni häbelikum tuleb perenaisel isiklikult kohale eskortida. Aga ajapikku saab asjast asja ja üheksa noormeest lavale (edaspidise tegevuse käigus küll üks neist kaob). Kõigepealt kästakse neil endile seltsilised leida, kellega koos ees ootavatest katsumustest läbi käia. Kui sellega asjad ühel pool, jagatakse paariti teemad ja siis, peaaegu ekspromt, tuleb igaühel äratada eneses uinuvad lavastaja-näitleja võimed ehk ette mängida etüüd. Ülesanded on põnevad, lahendused saavad samasugused. On vaimukusi ja nalja. Kui ka teine ettenähtud rebaste tants on ära vaadatud, kaheneb avalik arvamus žürii ja publiku omaks. Kumbki pooldab veendunult oma soosikuid. Et selgusesaamine hommikusse ei veniks, kasutab peoperenaine oma sõnaõigust ja kallutab vaekaust arstiteaduskonna esinduse (ühtlasi pealtvaatajate lemmiku) kasuks. Nii kuuluta akse rebasepaariks '82 Jana Sokk ja Theo Raudsepp.

ÜLLATUS. Kui balli perenaine teatab, et õhtul on ka oma üllatus, arvan millegipärast, et selleks on keskõine šampus. On aga hoopis illusionist, kes tuntud trikkidega rahvast uuesti alt tõmbab. Oled pahane illusionisti peale, et ta ei hiilga uudsusega, veelgi rohkem aga iseenda peale, sest pingsast jälgimisest hoolimata ei saa mitte millelegi pihta. Firmanumbriteks on raha ning mitut sorti rättide põletamine, rõngaste kokku- ning lahtipanek.

* * *

KESKÖÖMINUTID kuuluvad muusikale. Klavessiin, tšello, inimhääl. Meieni tuuakse vanade aegade viisid. Siis astub pealtvaatajate vahelt välja tantsijate paar. Endisaegsed uhked rõivad, parukad, tippiv samm. Korraks ununeb XX sajand, mõte sobitab kõrvalseisjad keskaegse tantsupeo külalisteks ja klubisaali lossiruumiks. Oo, keskaegne ball! Aga niisama kärmelt tuleb olevik oma õigustesse tagasi. «Vanemuise» balletitantsi ad on lõpetanud. Neist minutitest saab ehe elamus.

TIINA KRUUS,
MART SOIDRO
žurn. I k.

Ristikivi-õhtult

RANNAR SUSI foto.

16. oktoobril möödus 70 aastat väljapaistva eesti prosaisti ning luuletaja Karl Ristikivi sünnist (surnud 19. juulil 1977. a. Stockholmis). Tartu NAK tähistas seda 28. oktoobril mälestusõhtuga. Meenutusi jagasid Mall Saru, Kaja Noodla, Ristikivi korteri perenaine Tartu päevilt Irina Pulst, kunagise üliõpilasseltsi «Veljesto» liikmed Liivia Laasimer ning Rudolf Põldmäe (Ristikivi oli seltsi viimane esimees 1939/40); Uku Masing rõhutas kirjaniku ajalooliste romaanide silmapaistvalt kõrget meisterlikkust, nende kohta Euroopa kirjandusloos. Katkendeid romaanidest «Hingede öö» (1953) ja «Lohe hambad» (1970), värsikogust «Inimese teekond» (1972) ning kirjadest lugesid E. Lõhmus, R. Mändmets, K. Keskküla, K. Pruul, A. Lintrop ja E. Lillemets.

HARRY LIIVRAND

EÜE-83

Ka tuleval suvel on TRÜ **üliõpilastel** võimalik veeta oma malevasuvi sotsialismimaades — Ungari RV-s, Jugoslaavia FSV-s ja Tšehhoslovakkia SV-s.

Välisrühmade komplekteerimine algab juba 22. novembril ja kestab täpselt ühe kuu, s. o. 22. detsembrini.

EÜE sektoris võetakse vastu ainult need perfod, millel on järgmised andmed:

1) malevas käimise aastad ja kohad (lihtliikme või funktsionäärina);
2) sobiv kuu välisrühma minekuks;
3) millisesse välisrühma soovitakse minna (pingerida!);
4) ühiskondlike ülesannete loetelu;
5) loomulikult kõik muud ankeetandmed.

Konkurentsist langevad välja need, kelle perfol puudub pilt.

Venia legendi

Poliitilise ökonoomia kateedri dotsendi kt. **Jaan Kivimäe** *venia legendi* loeng teemal «Agraar-tööstusliku kompleksi kujunemine, struktuur ja ülesanded» dotsendi kutse taotlemiseks toimub 23. novembril 1982 kl. 14.15 TRÜ peahoones aud. 102.

VÕRKPALL

Pärast kahenädalast pausi jätkuvad ülikooli võrkpallimeistrivoistlused. Enamik naiste alagrupimänge on peetud, meestel võistlus alles algab. Meeskondade tase tundub olevat ühtlane, seega on oodata pingelisi mänge. Mängitakse korraga kahel väljakul uues spordihoones Ujula 4. Ajakava leiavad võrkpallihuvilised ülikooli peahoonest ja kõikidest ühiselamutest.

Põial pihku ja nädalalõpul oma teaduskonna võistkonda toetama!

TARMO KAJANDI

KLUBIS

Reedel, 19. novembril kl. 20 NSVL 60. aastapäevale pühendatud TAGA-KAUKAASIA ÕHTU arstiteaduskonnalt (slaidid, ansambel «Rentaablus», gruusia trio, disko jm.).

Laupäeval, 20. novembril kl. 20 disko.

Pühapäeval, 21. novembril kl. 20 puhkeõhtute konkursi õigusteaduskonna kava. (V. Majakovski läbi õigusteaduskonna tudengi pilgu, ansambel «Kolm on kohtuseadus» esitab nonstopi nõukogude lauludest, üllatused.) Disko.

ALMAVÜ

korraldab ülikooli töötajatele B-kategooria (amatöör-) autojuhikursused 15. 12. 1982 — 15. 03. 1983 esmaspäeviti ja kolmapäeviti kl. 18—21. Eelregistreerimine ülikooli kassas tööpäeviti kl. 12—15.30.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3366. MB-09539.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (1318) Reedel, 26. novembril 1982 XXXV aastakäik

Prof. Artur Linkbergi nim. auditoorium

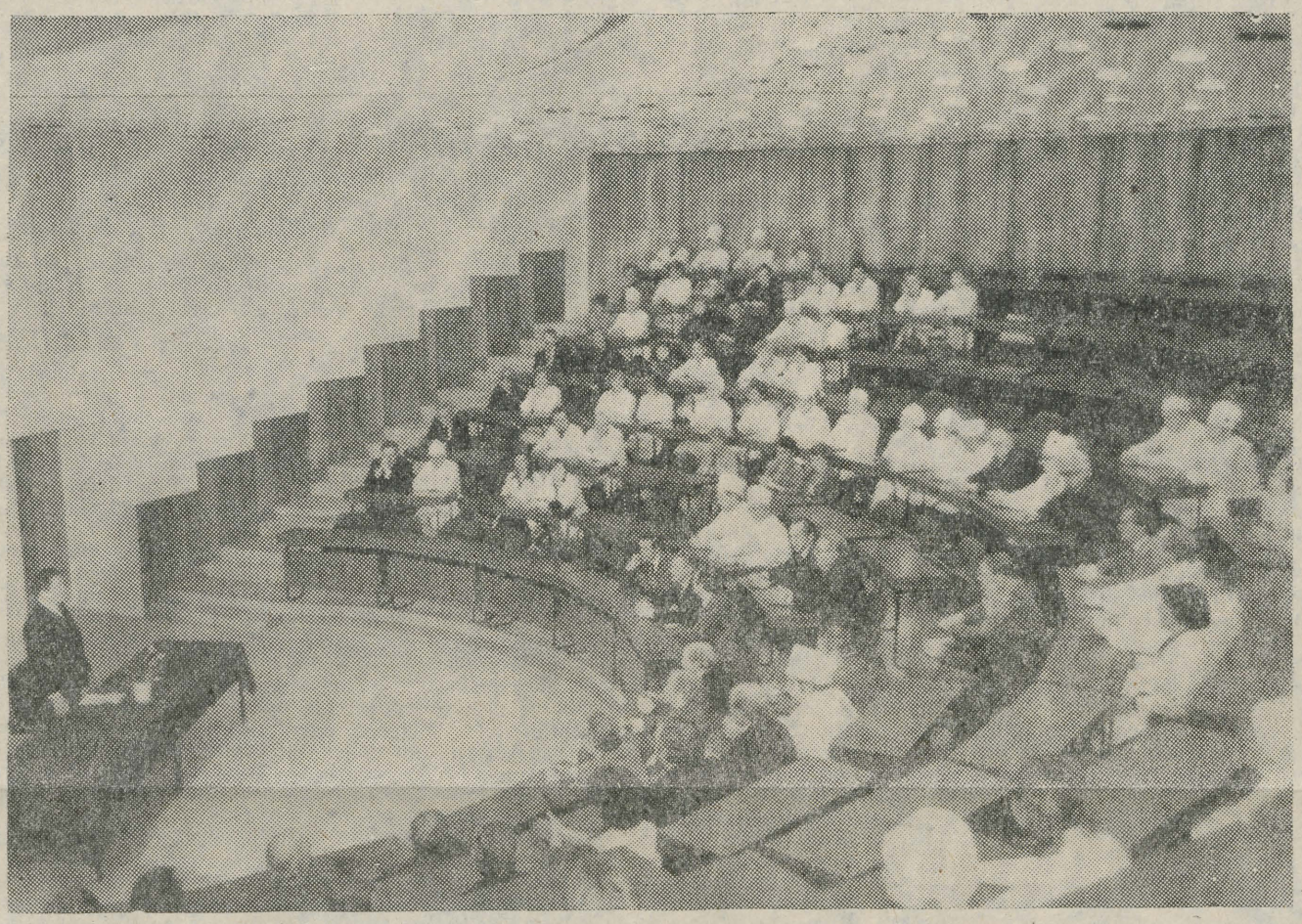

FAKT. Läinud reedel lõigati läbi arstiteaduskonna kauaoodatud auditooriumi lint.

KOMMENTAAR teadusprodekaanilt prof. ENNU SEPALT:

«Selles auditooriumis saame loenguid pidada juba tervele põhikursusele. Kursused on meil suured, kõvasti üle saja tudengi. Selles loenguruumis on esialgu 216 kohta, kui saame aga ettenähtud mööbli kätte, siis mahub istuma 250 kuulajat. Meie teaduskonnal pole varem nii suurt auditooriumi olnud. Selles on võimalik pidada ka konverentse ja seminare. On olemas tõlkekabiinid, nende sisustus paigaldatakse.

Et Maarjamõisa kirurgiabloki rajamise idee, ka selle nüüdisaegse auditooriumi loomise mõte pärineb omaaegselt dekaanilt professor Artur Linkbergilt, siis otsustas teaduskonna nõukogu anda auditooriumile tema nime.

Õpperuum on igati kena, mugav. Ehitajad tulid oma tööga hästi toime — hindeks «väga hea». Avatseremooniast võtsid osa ka ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja, ülikooli juubeli vabariikliku organiseerimiskomitee ehituskomisjoni esimees Bruno Saul, linna parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome, linna täitevkomitee esimees Nikolai Preiman jt. Selle juubeliobjekti valmimisega lõppes ka ehituskomisjoni tegevus.»

Sama päeva õhtupoolikul toimus aulas pidulik vastuvõtt ja kontsert ülikooli juubeliehitustel töötanuile.

EDUARD SAKI foto

Teadusloolaste juubelikink

EDUARD SAKI foto

Üksjagu inimesi loeb ülikooli juubeli lõppenuks septembrikuu pidustustega, teised tunnistavad veel ka neid üritusi, millest aeg-ajalt kuulda kas osalejate kaudu või ajakirjandusest. Kahjuks on kõige toredamagi päeva pikkus ainult 24 tundi. Seepärast püüti juubeliürituste plaani võimalikult «saalomonlikult» koostada — et kõik vajalik saaks tehtud, aga maksimaalselt jääks aega ka igapäevase töö jaoks.

Baltimaade teadusajaloo XIII konverentsi tõi Tartusse ülikooli kauaaegne teadusloolane, õppeprorektor prof. U. Palm, kelle nõusolekul Lätis ette nähtud konverents Tartusse toodi, märkimaks ülikooli suurjuubelit. Kolmeteistkümnest konverentsist kolm on seni pühendatud juubelitele — 1977. aastal TRÜ taasavamise 175. aastapäevale, 1979. aastal Vilniuse Ülikooli 400. ja tänavune meie *alma mater*'i 350. aastapäevale. Kui kahel eelmisel konverentsil pühendati juubilarile mitte rohkem kui kolmandik või neljandik ettekannetest, siis sel korral olid üllatavalt kõik 129 ettekannet — plenaaristungil ja üheksas sektsioonis — pühendatud meie ülikoolile. Samuti neli kaunilt kujundatud kogumikku, (aitäh meie kirjastusosakonnale!), mis kandsid kaanel juubeliembleemi ja ülikooli peahoone pilti. Arvan, et ühegi juubeliürituse ettevalmistamisel ei osalenud nii arvukas teadlaspere kui sellel konverentsil: Lätist 23, Moskvast 16, Leedust 11, Leningradist 11, Kiievist 4, aga ka Odessast, Jerevanist, Tbilisist, Harkovist, Boksitogorskist, Lvovist, Minskist, Puškinost, Batumist. Ja muidugi 47 Eesti teadlast.

Tegelikult kujunes konverents esimest korda üleliiduliseks, nagu mitme liiduvabariigi esindajad lõpplenaaristungil märkisid. Muidugi ei saa me pidada kõiki 129 ettekandjat Tartu ülikooli ajaloo pidevateks uurijateks, vaid teadusloolasteks, kellel oma probleemi juures tekkisid seosed või leidusid seni uurimata tahud, mis puudutasid TRÜ-d. Aga kahtlemata on see kogu Liidu teadusloolaste kingitus meie *alma mater*'ile tema juubeli puhul.

Ülikooli ajaloo komisjoni esimees, ENSV TA kirjavahetajaliige, ENSV TA Ajaloo Instituudi direktor prof. K. Siilivask on ühtlasi ka pika nimega organisatsiooni — Teaduse ja Tehnika Ajaloo ning Filosoofia Nõukogude Ühenduse Eesti osakonna esimees. Ta on osanud lähendada need kaks ühiskondlikku ametit nii, et sellest on tulu mõlemale organisatsioonile. Viljaka koostöö näiteks ongi teadusloolaste poolt välja antud väärtuslikud kogumikud ülikooli ajaloost.

Konverentsil esitasid ettekanded 13 akadeemikut või akadeemia korrespondentliiget. Külalistest vääriksid tutvustamist NSVL Meditsiiniakadeemia kirjavahetajaliige, Üleliidulise Sotsiaalhügieeni ja Tervishoiuorganisatsiooni TUI osakonna juhataja V. D. Petrov, Läti NSV TA presiidiumi liige akadeemik P. I. Valeskalns, Läti NSV TA akadeemik J. P. Stradinš (ettekanded koos prof. U. Palmiga Tartu ja Riia keemikute koostööst XIX—XX saj. ja

(Järg 2. lk.)

Üks nädal Rootsimaal

Selle kuu algul oli Rootsimaal grupp ülikooli töötajaid eesotsas rektor prof. Arnold Koobiga. Sisuliselt kujunes see külastusreis teatud määral jätkuks meie ülikooli äsjamöödunud juubelipidustustele.

TRÜ 350. aastapäevale oli kõigepealt pühendatud Stokholmi Ülikooli juures asuva Balti Uurimiskeskuse poolt korraldatud kahepäevane sümpoosion 4. ja 5. novembril, mille päevakorras oli kokku 11 ettekannet. Muuhulgas esinesid seal professor Helmut Piirimäe ning sõjaeelse ülikooli auväärsed õppejõud professorid Sten Karling ja Per Nieselgren.

Ülikooli esindajad eesotsas rektor prof. A. Koobiga võttis 4. novembril vastu Upsala Ülikooli rektor *magnificus* prof. Martin Holmdahl, kes teatavasti oli osalenud meie ülikooli juubelipidustustel. Ülikooli uhkes aulas toimus pidulik kontsert Gustav II Adolfi 350. surma-aastapäeva puhul.

6. novembri päeval tähistati sealsamas aktusega meie ülikooli juubelit. Tervituskõnedega esinesid rektorid prof. M. Holmdahl ja prof. A. Koop. Prof. H. Piirimäe esitas ettekande «Tartu ülikooli asutamine kui lüli Rootsi ja Eesti vaheliste kultuurisidemete arengus». Upsala Ülikooli professor Sven A. Nilsson kõneles Vasa kuningasoo pärusmõisatest (muide, Upsala Ülikool pidavat praegugi umbes 60% oma sissetulekuist saama kunagi talle kinnistatud maavaldustest). Ettekanded vaheldusid muusikapaladega.

Õhtupoolikul oli meil au osa võtta kuningliku Gustav Adolfi Akadeemia pidulikust koosolekust sealsamas aulas. Koosolekul osales ka akadeemia kaitsja, kuningas Karl XVI Gustav koos kuningannaga. Aktuse avas akadeemia *praeses* professor Sten Carlsson. Seejärel jagati kuninga osavõtul välja akadeemia auhinnad aja- ja kultuuriloo, etnograafia- ning folkloorialaste uurimuste eest (premeeritute hulgas oli ka kaks laplasest uurijat). Meie ülikooli rektor andis kuningale üle ülikooli kingituse — mammutiluise medali. Järgnes prof. L. Moberi ettekanne kuningavalitsusest kui keskaegsest juhendist riigielu ja heade kommete kohta, mida Rootsi päevalehed järgmisel päeval himukalt refereerisid. Küllap oli seal siis ka midagi tänapäevaselt kõlavat. Pidulikule koosolekule järgnes ülikooli ja akadeemia korraldatud bankett Upsala vana kuningalossi päratus riigisaalis. Pidulikust söömaajast võttis osa ka kuningapaar.

Külaskäigu vältel tutvusime — niipalju kui aeg lubas — Stokholmi ning Upsala ajalooliste ja kunstialaste vaatamisväärsustega ning ülikooliga. Eriti elamuslik oli Stokholmi moodsa kunsti muuseumis avatud ulatuslik Marc Chagalli teoste näitus. Allakirjutanul oli võimalus tutvuda Balti Uurimiskeskuse (mille hingeks on prof. A. Loit) ja Balti Uurimisinstituudi tööga ning Upsala Ülikooli soome-ugri kateedriga, mida lahkelt tutvustas filoloogiadoktor Raimo Raag. Kõikjal kohtasime lahket vastuvõttu ning sõbralikku suhtumist, mille eest siinkohalgi suur tänu. Näib nõnda, et need ringkonnad, kes soovivad mitmekülgset kultuuri- ning teadussidemete tugevdamist Nõukogude Eestiga, on kujunenud mõõtuandvaks. Tuleval kevadel oodatakse suurt gruppi meie teadlasi Balti Uurimiskeskuse poolt korraldatavale ajaloosümpoosionile.

(Järg 2. lk.)

UNIVERSITAS TARTUENSIS
1632 1982

ÜP - üliõpilaspäevad 82

Üliõpilaspäevade päevik

KLAVERIMUUSIKA '82 KONTSERDID aulas. Neljapäeval, **11. novembril** — KALLE RÄNDALU; **reedel, 12. novembril** — LAURI VÄINMAA; **pühapäeval, 14. novembril** — MÄDIS KOLK.

Ja ongi nii, et seekordsed päevad toovad sind klaverikontserdile. Saad kuulda, et siin on veel teisigi, kellel taolised käigud tavaliselt harvad. Saal, vaata et peaaegu täis, tudengi klassikatõrksusest pole jälgegi. Siis on muusika, mis mähib sind endasse. Pole juttugi asjatundmatusest, siin enam sellele ei mõtle, jäävad emotsioonid, mida helid pinnale tõstavad. Mozart, Beethoven, Debussy, Chopin ... Igaühel neist oma sõnum, igaüks mõjub isemoodi. On Chopin oma kirgede, oma romantilise mõõdutusega. On Mozart ... lihtsalt ilus. Kõik. Aplaus ei lõpe, selle kaudu väljendame väljendamatut, seda mida öelda ei saa, ei oska ...

VADIM ŽELNIN **Vanemuise suures auditooriumis reedel, 12. novembril.**

ÖÖMUUSIKAKONTSERT aulas. LEILA MILLER, VALDO RANDPERE, URMAS ALENDER. **Pühapäeval, 14. novembril ja teisipäeval, 16. novembril.**

Saalis kustutatakse tuled, süüdatakse küünlad. Laval on kolm inimest, kaks kitarri. Saalis on paljupalju rahvast. Ja eks igaüks saa siit oma. On palju erinevaid arvamusi. Ent lõppude lõpuks — muusika jõuab igaüheni ise teed pidi. Istun viimases reas ja esinejaid peaaegu ei näegi. Tunnen, et siin pimeduses olen ma üksi, oma mõtetega. Vaatan aknast välja, õisesse Tartusse. Laul aitab mul üksi olla ...

KOHTUMINE FILMINÄITLEJATEGA. LILIA AHHEDŽAKOVA, MARGARITA TEREHHOVA, SERGEI PROHHANOV. **Teisipäeval, 16. novembril ja kolmapäeval, 17. novembril klubis.**

LILLED V. I. LENINI MÄLESTUSMÄRGILE. **Teisipäeval, 16. novembril.**

EESTI TELEVISIOONI PÄEV. **Kolmapäeval. Teadusraamatukogu konverentsisaalis.** *Räägitakse televisioonist. Ühed küsivad, teised vastavad. Vastavad ETV programmi peadirektor VOLDEMAR LINDSTRÖM, noorte- ja lastesaadete peatoimetaja TÕNU KALJUMÄE ja Tartu stuudio peatoimetaja LEMBIT HEINMAA. Räägitakse paar tundi, siis vaadatakse ETV-s tehtud videofilmi ülikooli juubelipidustustest.*

TÕRVIKUTEGA TEATEJOOKS. **Kolmapäeval, marsruudil peahoone — Toomemägi — ajaloomuuseum — peahoone.** *Jooksevad teaduskondade viieliikmelised võistkonnad, igaühes neli poissi ja üks tüdruk. On hämar, paras endale tõrvikuga teed valgustada. Sportlik elamus jääb küll teisejärguliseks, vahed on selged. See-eest saab üritus elamuseks jooksjaile endile.* **Järjestus: 1. KKT, 2. Õigust., 3. Bio-Geo.**

MIITING. **Kolmapäeval TRÜ peahoone ees.** *Peahoone ette rivistuvad tudengid. Nad kannavad tõrvikuid. Laulab meeskoor. Miitingut alustab luulepõimikuga TIINA UUETOA. Ta deklameerib komsomolikomitee aknal. Miitingu avab ülikooli komsomolisekretär ANDRUS LAUREN. Jääb kõlama «Rahu maailmale, ei sõjale!» Ka ülikooli vilistlane, endine RSR-i president VEIKO LÕHMUS räägib ainuvõimalikust — kaitsta rahu. Igal üliõpilasel tuleb mõelda oma kohale elus, üliõpilasliikumises. Kõneleb külaline Debrecenist CSILLA KEYERES. Tuleb astuda üksmeelselt välja rahu kaitseks. RSR-i president AIN TÄHISTE loeb ette tervituskirja RÜL-ile. Õhupallid. Kõlab «Gaudeamus».*

FILHARMOONIA KAMMERKOOR TÕNU KALJUSTE JUHATUSEL, **kolmapäeval ülikooli aulas.** *See on vääriline ja ilus lõppakord. Rahvast on palju, nad tahavad nautida inimhääle ilu. Kammerkoor esineb koos kammerorkestriga. Nagu kõik eelmisedki kontserdid aulas, pakub seegi kuulajaile elamuse. Üliõpilaspäevad '82 on lõppenud.*

RAIVO LOTT

Külalised

● **Kes olid sel aastal üliõpilaspäevade külalisteks?**

Küsimustele vastavad interklubi liige Ilona Mägi (ingl. fil. IV) ja interklubi president Kaido Ehasoo (õigust. IV).

Külalisi saabus, lausa internatsionaalne seltskond. Kaks tüdrukut Debreceni Ülikoolist, 3 noormeest Debreceni Meditsiiniinstituudist, 2 neidu ja 1 noormees Veszpremi Keemiainstituudist. Tšehhoslovakkiast saabusid noormees ja tütarlaps Praha Karli Ülikoolist. Veel olid kaks interklubi liiget Petrozavodskist ja kaks tütarlast Joškar-Olast.

● **Milline oli programm?**

Tihe. Külalised käisid TRÜ ajaloo muuseumis, teadusraamatukogus, tutvusid peahoonega.

Arstidest väliskülalised viidi Maarjamõisa haiglat vaatama.

Pühapäeval, 14. novembril käidi Tallinnas, jalutati vanalinnas ja Pirital. Loomulikult võtsid külalised osa kõigist üliõpilaspäevade kontsertidest aulas, kohtusid Moskva filminäitlejatega. Külastati ka Kääriku spordikompleksi.

Komsomolikomitee sekretäri Andrus Laureni juures toimus pidulik vastuvõtt ja seminar.

● **Kas sidemed külalistega on olnud ka pikaajalised?**

Jah — Debreceni ja Veszpremiga küll. Toimub ju nende ülikoolidega juba traditsiooniliselt EÜE välisvahetus. Ka Praha Karli Ülikooliga sõlmiti uus leping.

Kauaaegsed sidemed on veel Petrozavodskiga.

● **On ehk küllakutseidki oodata?**

Miks ei! Kõik kutsusid külla!

● **Kes külalistega tegelesid?**

Peamiselt interklubi rahvas ja Raivo Aavisto komsomolikomiteest.

Nüüd on vist küsimatagi selge, et külalised jäid vastuvõtuga rahule.

Ja ega komsomolikomitee ja interklubigi kurda, sest hulk uusi sõpru-tuttavaid jälle juures.

ANNE MILDER,
õigust. IV k.,
teaduskonna pressisekretär

Organisaator arvab

● **Üliõpilaspäevade organiseerimiskomitee esimees Varri Väli:**

«Aulakontserdid jätsid sügava elamuse. Pianistide festivali tahame muuta traditsiooniliseks. Arvan, et klaverimuusika sobib sügisesse. Kõik kolm pianisti mängisid suurepäraselt, eriline üllatus oli aga Lauri Väinmaa. Rahvaski pidas kontsertidest lugu, ehkki aulas oli ka vabu kohti. Usun, et järgmine festival tuleb veel esinduslikum, jäid ju mitmed meie tipp-pianistid mitmesugustel põhjustel seekord tulemata.

Margus Kappel, Heiki Mätlik ja Riho Sibul lubasid Tartut külastada ja siin ka esineda ELKNÜ aastapäevale pühendatud ülikooli komsomoliorganisatsiooni päevadel, mis toimuvad 6.—12. detsembrini. Kontserdid aulas ei piirdunud vaid klaveriga. Suur huvi oli jällegi Filharmoonia kammerkoori vastu. Kes kuulama tulid, pettuma ei pidanud, oli järjekordne elamus. Tõnu Kaljuste oli kava ette valmistanud meie üliõpilaspäevadeks. Võlus ka küünlavalgel toimunud öömuusika kontsert, kus esinejaiks Leila Miller, Urmas Alender ja Valdo Randpere. Trio laulis publiku ees esmakordselt. Üliõpilaspäevad tõestasid veel kord, et aula on asendamatu koht kontsertideks. Nende kontsertide traditsiooni jätkame edaspidi. Onnestusid ka kohtumised filminäitlejatega. Vene NFSV teenelised kunstnikud M. Terehhova ja S. Prohhanov jäid publikuga väga rahule, lubasid veelgi tulla.

Esimest korda oli kavas rahvusvahelisele üliõpilaspäevale pühendatud tõrvikutega teatejooks. Esimese korra kohta polnud viga. Üliõpilaspäevadele pühendatud miiting oli asjalik, läks ladusasti. Hinnangut veel ei tahaks anda, vaatame kuidas lähevad TRÜ komsomoliorganisatsiooni päevad. Siis toimuvad ka üliõpilaspäevadel ärajäänud kõrgkoolidevaheline mälumäng, *bush*pall ja kõnevõistlus. 5.—10. detsembrini on filmikunsti propaganda nädal. Seansid toimuvad kinos «Ekraan» ja Vanemuise tn. auditooriumis. Näidatakse meie kullafondi kuuluvaid filme.»

● LAURI VÄINMAA

ANDRUS SALUPERE fotod

● **Ka seekord saabus meie üritusele külalisi mitmelt poolt.**

KALLID SÕBRAD!

Me olemè väga liigutatud, saades kätte teie kirja ja kutse osavõtuks üliõpilaspäevade pidustustest teie ülikoolis. Tahaksime sellega seoses anda edasi südamlikud tervitused rahvusvaheliseks üliõpilaspäevaks ja samas õnnitleda veel kord teie ülikooli 350. juubeli puhul.

Kuigi me oleme veendunud, et teie üliõpilaspäevad on kindlasti väga huvitavad, ei ole meie delegatsioonil kahjuks võimalik neist osa võtta, sest teeme ettevalmistusi RÜL-i Täidesaatva Komitee istungjärguks. Me loodame, et meil avaneb võimalus teid siiski tulevikus külastada.

Tänades kutse eest ja soovides teile edu töös ja õpingutes.

RÜL-i peasekretär
SRINIVASAN KUNALAN

Teadusloolaste ...

(Algus 1. lk.)

eraldi W. Ostwaldi tegevuse Baltikumi periood ja klassikalise füüsikalise keemia kujunemine), NSVL TA Biokeemia Instituudi probleemgrupi juhendaja prof. A. N. Samin, Üleliidulise Teadusloolaste Ühenduse juhatuse presiidiumi liige, endine Ukraina teadusloolaste ühenduse esimees prof. K. K. Vassiljev Odessast, Läti RÜ NSVL ajaloo kateedri juhataja prof. H. P. Skrodz, Vilniuse RÜ geoloogia-mineraloogia kateedri juhataja prof. I. J. Paškevičius, Eesti NSV TA akadeemik A. Raukas ja paljud teised silmapaistvad teadlased.

Konverentsi sektsioonide töö toimus väga paljudes ülikooli hoonetes, aga ka ajaloomuuseumis ja etnograafiamuuseumis, Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis ja tähetornis, samuti füüsikakorpuses ja kehakultuurikompleksis. Põhjus oli üks: et külalised lisaks kultuurikavas ette nähtud ekskursioonidele, filmiprogrammile jms. saaksid võimalikult rohkem tunnetada juubelihõngu.

Ülikooli ajaloo muuseumis toimus tuntud Moskva teadusloolase, NSVL TA Loodusteaduse ja Tehnika Ajaloo TUI teaduse ja tehnika mälestusmärkide uurimise ja kaitse probleemgrupi juhataja prof. L. J. Maistrovi (1. lk. foto) mälestuse austamine. Sellest võttis osa teadlase abikaasa, kes andis tema pärandist muuseumile üle Tartus 1805. aastal valmistatud esimese passaaži — instrumendi. XI Baltimaade teadusajaloo konverentsil Tartus esines L. J. Maistrov ettekandega, kus kritiseeris teravalt ülikooli maailma paljude unikaalseimate teaduslike aparaatide ja instrumentide nõuetekohase kaitse puudumise ja halva hoidmise eest. Ka sellele konverentsile oli postuumselt esitatud temalt ettekanne koos K. Langega Tallinnast.

Konverentsil osalenud (kokku registreeriti 314 kuulajat) lugesid selle õnnestunuks ja heal organisatsioonilisel tasemel toimunuks. Ülikoolipoolne korraldus lasus suuresti ajaloo muuseumi töötajate õlul ja nad said sellega toredasti hakkama. Ülikooli ajaloo muuseumile pannakse suuri lootusi teadusloo uurimisel, loodetakse tema muutumist üheks tähtsamaks selle ala keskuseks. Meie teadusloolased võivad aga hakata valmistuma 1984. aastal Riias toimuvaks XIV Baltimaade teadusajaloo konverentsiks, mille põhiteemaks jääb teaduskoolkondade kujunemine Baltikumis.

Meie ülikooli juubeliüritustest seisab veel ees näitus Tallinnas ENSV Rahvamajandusnäitusel.

MILVI REINFELDT

Üks nädal...

(Algus 1. lk.)

Prof. Helmut Piirimäe tuli Rootsimaalt tagasi Upsala Ülikooli audoktori kuldsõrmuse ja loorberipärjaga, mis teda seal kevadest saadik ootasid. Muide, ega neid audoktoreid seal väga palju olegi — kõiki kokku vaid 21. Nõnda, et see on suur au ja tunnustus meie ajalooteadusele üldse, aga loomulikult professorile enesele kõigepealt. Ja lõpuks jääb veel lisada, et Rootsimaal käisid peale eespool mainitute veel E. Martis, H. Koop, A. Kallikorm ja E. Raudam.

JUHAN PEEGEL

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RINGIS

Esmaspäeval, 29. novembril k. 19 peahoone audit. 139 esineb JAAK RAHESOO teemal «XX sajandi kirjanduse uuendajad (Joyce, Woolf, Eliot, Faulkner jt.): suhtumistest ja vahendustest.»

Oodatud kõik kirjandushuvilised!

Komsomolikroonika

2. novembril ELKNÜ TRÜ komitees:

● Soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said Koit Nook (ajaloot. III k.), Reet Logvinova (NLKP ajaloo kateedri õpetaja), Mart Nutt (ajaloot. III k.), Hannes Tamme ja Aimar Jugaste (filoloogiat. IV k.).

● Komitee vabastas Aivar Pilve (õigust. IV k.) ideoloogiasektori juhataja kohustest ja kinnitas ta õigusteaduskonna komsomolisekretäri ametikohale.

● Mati Luukas (õigust. V) vabastati olmesektori juhataja ja komitee liikme kohustest seoses praktikale suundumisega. Sellele kohale kinnitati Edgar Umblia (rahanduse ja krediidi osak. IV k.), kes koopteeriti ühtlasi komitee liikmeks.

● Margus Rohtla (majandusüberneetika III k.) kinnitati EÜE sektori juhataja asetäitjaks ja koopteeriti ELKNÜ TRÜ komitee liikmeks.

● Komitee kinnitas arstiteaduskonna komsomolisekretäriks Vahur Keldrima (arstit. raviosak. IV k.), majandusteaduskonna komsomolisekretäriks Verni Loodmaa (kaubandusök. III k.) ja matemaatikateaduskonna komsomolisekretäriks Toomas Tammani (rakendusmatem. III k.).

● Vara rühma komissari Tõnis Liini karistati arvestuskaardile kantava noomitusega. Põhjuseks halb komissaritöö, ülesannete mittetäitmine kokkutuleku ajal ja enne seda.

● Jaan Ginterit (õigust. II k.) karistati komsomolidokumentide lohaka hoidmise eest suulise noomitusega.

● Sven Rebast (matem. I k.) karistati komsomolidokumentide lohaka hoidmise eest noomitusega arvestuskaardile kandmisega.

● Sõjalis-patriootilisest kasvatustööst rääkis Avo Aadli. Sektori korraldatud üritused toimusid peamiselt sõjalise õpetuse kateedris. Mitu üritust peeti koos poliitmassilise töö eest vastutajatega. Komsomoli osa jäi sellegipoolest väheseks. Alampolkovnik A. Dmitrijev arvas, et sõjalis-patriootilise töö sektori ja sõjalise õpetuse kateedri vaheliste sidemete tugevdamiseks tuleb leida uusi võimalusi. Kateedrit ei rahulda üliõpilaste suhtumine sõjalise õpetuse ainesse. Kõige kehvemad teaduskonnad on KKT ja ajalooteaduskond. Distsipliin on tunduvalt nõrgenenud.

(Järgneb)

Kas te olete juba näinud tänast «Edasit»? Jah, tõepoolest, ta on täna kaunim, pidulikum, põnevam oma kümnetuhandendana. Nii et soovime talle täna palju õnne ja sidemete jätku nii ülikooli kui ka toimetusega.

EDASI

★★★★

NSVL 60

(Algus «TRÜ-s» nr. 31 ja 32)

TŠIMKENDI OBLASTIT MÖÖDA

Oleme lennanud Alma-Atast üle 800 kilomeetri läände. Kaardil asub Tšimkent lausa Taškendi külje all. Ootamatult võtab meid vastu jahe ilm, kõigest 8 soojakraadi.

Jälle pidulik vastuvõtt, rahvariides kasahhitarid, kõned, lilled, muusika ja loosungid — kõik see, millega oled jõudnud nende päevade sees harjuda. Ees ootab 8 kontserti mööda oblasti erinevaid rajoone, erinevatele vaatajatele, erinevate kavadega.

Ootamatusi lisab Tšimkent igal sammul. Lootsime siit leida uuesti suve, ent järgmisel hommikul ärgates märkasime hotelli rõdult hoopis lund. Kas tõesti talv? Ei või olla, siin, nii kaugel lõunas.

Mis hakkas silma oblastit mööda liikudes? Avarad põllud, millel sageli lõppu ei näegi. Sekka üksikud koristatud viinamarjasalud. Mäekünkad. Külalislahke rahvas ja soojad vastuvõtud. Samuti puuviljade rohkus: arbuusid, melonid, viinamarjad, õunad... Nendest sai igatahes tükiks ajaks isu täis. Sealmail on kombeks lugupeetavaile inimestele ja külalistele kinkida keedetud lambapea. Mitmed said seda maiuspala proovida.

Algul häiris, et saalis istutakse üleriietes. Linnades loomulikult taolist pilti ei märganud. Esinemispaigad olid oblasti jõukaimad majandid, miljonärkolhoosid ja -sovhoosid. Igas keskuses oli enam-vähem talutav lava, mõneti tuli kava sellele kohandada. Suurema aplausi teenisid «Otsapandijatse», «Härjatants» ja loomulikult neidude «Kasahhi tants». Esmatutvuse ja ülevaate meie rahvatantsust ja -muusikast said vaatajad kindlasti. Vaevalt, et keegi Eestist enne meid siinmail oli käinud. Nii et olime mingil määral pioneerid-esmaavastajad.

Tänutäheks külakosti eest lahkusime peaaegu alati rohkete suveniiride ja lillesülemitega. Lillede tõttu kannatasid kord meie hotelli alumise korruse asukad, kes administraatorile ehmatusega teatasid, et kusagilt paneelide vahelt tilgub. Tilkus jah, keegi oli ööseks vanni kraani lahti jätnud, et lilled rohkem vett saaksid.

Kasahstanis elab ligi 100 rahvust — lisaks kasahhidele veel venelased, ukrainlased, hiinlased, türklased, pärslased, kreeklased, sakslased, kirgiisid, usbekid jt. Nägime, milline näeb välja Kasahhimaa, kuidas seal elatakse, tutvusime lähemalt ühe rahva kultuuriloomingu ja traditsioonidega ning õppisime veidi kohalikku keeltki. Nüüd tean, et kaunimad nimed tüdrukutel on Aigul (tõlkes kuulill) ja Gulmira; poistel Kenés, Batõr ja Renat. Võin vastata, kui küsitakse, mida tähendavad «кош боломуш» ja «рахмет» jne.

Käimata jäi ainult kõrbes ja sõitmata eesliga. Viimaseid oli näha õige vähe, ühte nägin bussiaknast ja teist loomaaias.

* * *

Tšimkendis käisime paar aastat tagasi asutatud loomaaias. Ehitatud on tulevikku silmas pidades, kasvuruumi peaks jätkuma sajandi lõpuni. Häirisid aga kohmakad metallpuurid, mis sageli ei vastanud seesolija mõõtmetele. Kohati oli asukatest tõesti kahju, Tallinna loomaaias elavatel liigikaaslastel on küll lahedam. Vahest kõige vabamalt tundsid end eeslid. Neid ei paistnud ümbritsev, lärmav keskkond üldse häirivat. Elevust tekitas kohtumine pantriga, ei, mitte päris vabalt ringi luusiva, vaid spetsiaalselt meie jaoks nööri otsas välja toodud ja töötaja valve all oleva 6-kuise kiskjahakatisega. Üsna mitmed said tunda, mida tähendab, kui see väike «kiisupoeg» oma küüned ümber sääre lööb. Mõnus igatahes ei ole!

(Järgneb)

VAMBOLA PAAVO,
ajaloot. IV k.,
teaduskonna pressisekretär

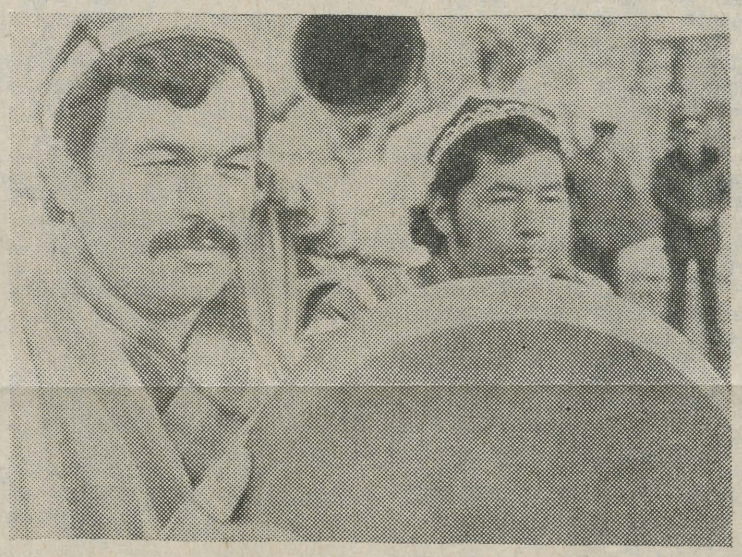

Kohalikke rahvuspille ja rahvarõivaid näitavad Kasahhis elavad usbekid.
REIN SIKU foto

Kümme päeva dombramaal

Jaan Pikk 50

28. novembril 50 aastat tagasi sündis tulevane majanduskandidaat dotsent Jaan Pikk. Lapsepõlveaastad veetis ta Elvas, kõrghariduse sai ülikooli majandusteaduskonnas, mille lõpetas 1959. aastal rahanduse ja krediidi erialal. Seejärel töötas J. Pikk Riigipanga Tartu osakonnas krediidiinspektorina. Järgnes statsionaarne aspirantuur, väitekirja kaitsmine 1967. aastal ning sellest peale pidev töö majandusteaduskonna õppejõuna. 1970. aastal anti J. Pikale dotsendi kutse, 1978. aastast on ta majandusteaduskonna õppeprodekaan.

J. Pikk on lugenud põllumajandusökonoomika ja rahvamajandusharude ökonoomika kursusi rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika ning majandusüberneetika eriala üliõpilastele. Ta on juhendanud kümneid diplomi- ning kursusetöid. Tema abi on kasutanud ka mitmed kandidaadikraadi taotlejad, olgu siis konsulteerimiseks või oma tööle hinnangu saamiseks.

Oma teaduslikes töödes on J. Pikk uurinud kapitaalmahutuste ja pikaajalise krediidi efektiivsust põllumajanduses, kõrgkoolide materiaal-tehnilist baasi, põllumajandussaaduste varumist ja varumisvormide majanduslikku efektiivsust. Ta on avaldanud üle 30 teadusliku publikatsiooni.

Ka ühiskondlikus töös on juubilar agaralt kaasa löönud. Aastail 1976—1979 oli ta EKP TRÜ komitee liige. J. Pikk on osalenud teaduskonna metoodilise komisjoni töös, tegelenud noorte majandusteadlaste vastuvõtmisega jne. Akadeemilise meeskoori «Gaudeamus» liikmed tunnevad teda oma kolleegina, vahel on ta esinenud solistinagi. Töökaaslased teavad, et ka jahi- ning kalameeste hulgas on ta «oma poiss».

Hea kolleegina tuntakse teda väljaspool teaduskonda. Üliõpilased, eriti lõpetanud iseloomustavad teda nõudliku, kuid samal ajal heatahtliku prodekaanina.

Majandusteaduskonna kollektiiv soovib Jaan Pikale edaspidisekski head tervist, nooruslikku energiat ja mitmekülgset tegevust!

Kolleegid rahvamajandusharude ökonoomika kateedrist

INDREK UDE

ÜTLEB SOSINAL — AURA

Indrek Ude ei suuda veel (või ei tahagi) oma sisemist paljuhäälsust varjata. Sellest ka ta luule mosaiiksus, mõtte näiline skisofreenilisus. Ometi on see tõetruu mittetahtlikult kasutatav idiolekt. Sümboleiks võivad olla nii veel lahusolevad algelemendid: maa, tuli, vesi, kui ka vaevutabatavad mõtteseosed. Väliselt on I. U. luule assotsiatiivne mäng, mis võib olla nii teesklus kui tulekate sissepoole minejale. Siiski, seal, kus mäng on kõige loomulikum, võib aimata kulissidetagust. Ilmsiks tulevad teised mängureeglid, nende aus, kuid veel ebateadlik järgimine. See on mäng ühe teise maailmaga, ühe tähtsa kontseptsiooni omamine. Ja kui me otsime sama sealpoolsust, mida autor, võivad tema jaoks juba võõrandunud kujustused meile teeviitadeks olla.

MÄRT LUIGE

kõik kes tahavad köhida
tõstku parem käsi laubale
vasaku sõrmed kõhule
ja öelgu sosinal aura

* * *

küüntega kirjutuslauas kinni
mõtlen vahel metsale
jah need männid
suure tuule ohtral sunnil
annaks mulle pähe
äigaks kõige eest
kuid kõike on nii vähe
annaks selle eest
et pühaduse juurde ma ei lähe
et mõteldes ei lagune ma koost
ja pitsitaval nahal
hanguda ma lasen küünlavahal
ajal mil need käsulauad männid
kasvatavad uusi ringe
väljapoole klaasistunud silmi
ikka ikka väljapoole
olen selles kindel

* * *

kirjutan suvest
mil sume on öö
õhkpatjadel pilvelaevad
mis seal taga
taevas ees kosmos taga
selle taga see kes magab
sume on öö
ära pole sõita
sest armastus magab
sõidan ära
sisse magab
koon talle sokid
kes teab kui sume on öö
pähe teen lokid
kes teab mil lokkama lööb

* * *

öö on nagu leibki must
õuel seisab juurte riit
vihm ei anna tulemust
mustendab see tuleriit

aina ootab oma järge
minna suitsuks vastu taevast
olla loitsuks ühtejärge
kuni lahti saame vaevast

vaev ei ole ainult mure
vesi maa ja taevas ka
üle öö ei iial tule
ega lähe tulega

* * *

keegi otsib lõbu
mõni ihkab lõppu
mina kasvan ikka
kevadel puude ritta

tuli teeb valget valu
veri vesivärvi palub
mina õitsen ära
rõõmu ja mure pärast

ju parem on olla selili
kui ainult mina ise
kes teab seda paremini
kui ainult mina ise

* * *

ta oma päiksetõusu taga käinud
rõõmu tundnud oma jalajälgedest
mis vägevsuured loodud
lendand mesilaste kärgedesi

maotäidet pakub paakund teokoda
või ümbrikusse unund õhupall
ning kui vaev on januneda
siis veerema ta peab kui kukerpall

käimisest on järgi jäänud kohti
huvitavaid märke kehale
justkui teinuks keegi sõhki
ta seljas jõudnud pärale

* * *

pärast kella kolme
läks aeg ka altja külas
lootusetult sõlme
ei mina siis teadnud muud
kui ainult uskuda
nii mitut sugupõlve
kui päris võõrast suud

pärast kella viit
kellad juba lõivad
preestrid läksid siit
üle traadist aia
siis mina teadsin juba
külas rääkida
kuidas lipsusõlme
teha vastu põlve

kella polnud enam näha
orel imiteeris kaevu
enne hääleseadet teha
sain ma purjelaevu
ja mõelda sellele
kas salmid peas
siis algas laul ja
lauljad läksid raevu

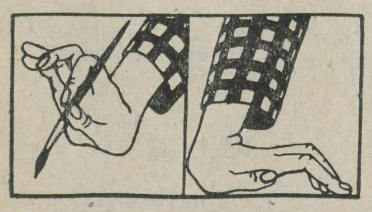

Vii minu hingest,
sügise laulune tuul,
oma nukker hääl.
V. Luik

Kurbki võib kaunis olla

Vettinud, hall, vahel tuuline — sedasi näitab ennast see hilissügis kivistunud linnas. Pikaks venib tänavuse talve ootus, nii et tüdined ja väsid üha sagedamini.

Leidsin oma viimase metsaretke ajal noored pajutibud — elu, mis oma õiget kevadet ei näe. Kas metsavana siis ei tea? — Mul oli kurb ja kõhe, sest ega ju ise ka ei tea, mis tulemas on. Tundsin ennast väikestele pajutibudele lähedasena.

Sellise alatooni südamesse salvestanud, hakkasin traagikale leevendust otsima, ja jõudsin... Tartu Kunstimuuseumi Vallikraavi tänaval.

* * *

Teine korrus: Kaunase gobeläänid. Pehme, soe, turvaline. Kitsaste ruumide pärast kiilusid mõtted natuke liiga üksteise sisse. Suurtest vaipadest jäid minu jaoks mõjuma kolm: sujuv ja pastelne **«Lindude lend»** (D. Valatkiene, 1982) oma rändamise, pideva otsimise, ent siiski sihikindla lennutahtega; teisena meenub **«Kosmose»** (Z. Dargiene, 1965) sulav lahendus, mis justnagu meie fantaasiagi oma jõuetuses lõpmatuse ees teravad kontuurid kaotab; ja kolmas, **«Päikeseloojang»** (A. Jablonskiene, 1982) — kuigi oodatud lahendusega, aga siiski meeldiv, tunnetealdis kompositsioon. J. Kolodzeiskase **«Õitsemise»** (1982) ja M. Dūdiene **«Puhkavate laevade»** (2 tk., 1973) kohta ütleksin lihtsalt: ilus, huvitav, meeldejääv. Suurte kõrval suutsid erksad jäljed mällu vajutada seinapildid, eriti R. Luckiene kaheosaline **«Päikese tõus»** (1982), mille värvilahendus läheneb originaalile (muidugi minu nähtule): hommiku-uduné meri, mahe kadakaroheline rand —, silm mõtleb, süda kõneleb.

Kolmas korrus: Olav Marani maalid. Mahuka näituse puhul tekib vahel kahtlus: kas jõuab kõik pärale või jääb palju õhku rippuma. Esimesed vaadatud pildid hakkasid jaapanlike haikudega sarnaselt pakkuma hetki, mille üle võib takka järele ikka edasi juurelda, kuigi ise neid mitte alati ei märka. Õlimaalide seas valitsesid nn. vaikelud. Nimetust «vaikelu» seostasin mingi ajutise liikumatusega — piisaks vaid käsi sirutada, et haarata sai, leib või apelsin, või siluda käega üle vanade, lummavate lauanõude, või nuusutada lilli vaasis — loomulikud, plastilised, sugestiivsed maalid. Väga meeldiv, et tubased asjad, linn ja natüürmordid eraldi ruumi olid paigutatud (ehkki näitus oli vist üles pandud rohkem eri tehnikat silmas pidades).

Loodust on O. Maran kujutanud guaši ja tempera abil. Seisatasin üha tihedamini, kuni leidsin otsitava leevenduse — MERE. Ühtaegu kõige armulikum ja armutum, kõige kodusem ja fantastilisem, tõusis mere muusika kõrvadesse sujuvalt, lüüriliselt, tungivalt. (Hiljem avastasin: kui õige, et näitusesaalides muusikat ei mängita — üks kustutaks teist, ja lõpuks ei teaks isegi, mis sinus toimub.)

Iga külastaja läheneb pakutavale kunstile omal moel. Küllap minu läbielamised reedavad saare juured, mis merd ja randa üksi suvitamisega ei seosta. Marani guašši-des peegelduvad erinevad meeleolud, pakkudes igasuguseid seostamisvõimalusi mere ja elu vahel. Märkasin hämmastusega, et olen üles märkinud vaid merepilte: **«Roheline meri»** (1977), **«Lained veerevad randa»** (1970), **«Meri nii nagu ta on»** (1970), **«Põuaaegne meri»** (1976), **«Pilved ja meri»** (1969), **«Rohune rand»** (1970) ... Kas siis meri näitusel nii domineeriv oli? Endale vastamast loobun — elamuste puhul on raske objektiivne olla. Olav Maran tõi minuni selle, millest mandril puudust tunnen, ja muu jaoks silmi enam ei jätkunud. Jõudku iga külastaja oma järeldusteni. Üks on aga selge — need saavad kordumatud mõtted ja tunded olema.

* * *

Kuid kuidas siis jäi sügiseste pajutibudega? Mere jõust tuge leides ei saagi paratamatust nii hirmus traagiliselt võtta. Kui kõik ette teada ja ära öeldud oleks, vahest ei märkakski me siis ses reaalses ilmas kõndides pisikesi imesid, inimese kaunist püüdu loodust lahti mõtelda. Kurbki võib kaunis olla.

ANU PALLAS

2 küsimust
Uus t. 1 kohta

● **«Kas Uuel tänaval on soolaleivapeod juba peetud?» küsisin TRÜ ametiühingukomitee esinaiselt Helve Kaburilt.**

«Arvata võib, et on. Maja sai valmis juba suveks, aga juubeli ajal kasutasime seda külaliste majutuspaigana. Pärisperemehed võisid kolima hakata oktoobri alguses. Sellele said siiski mõelda vaid need, kellel 12 tööpäeva tehtud. Tingimuseks oli ka, et mõlemad abikaasad peavad olema TRÜ üliõpilased. Tõsi küll, on võimalikud vahetused. Kui näiteks üks abikaasadest õpib EPA-s, siis võime perele toa anda Uue tänava ühiselamus juhul, kui EPA on nõus elamispinda pakkuma ühele TRÜ üliõpilasperele. Peamiselt need kaks kitsendust kandidaatide arvu kärpisidki. Nii et kevadel esitatud 105 avaldusest jäi kohtade jaotamiseks järele veidi alla 80.

Üliõpilastele, kel toavõtmed taskus, tahaks veel kord meenutada, et Uue tänava ühiselamu ei anna õigust taotleda suunamist Tartusse. Pärast ülikooli lõpetamist tuleb tuba vabastada. See ei tähenda muidugi, et ükski selle ühiselamu elanikest Tartusse jääda ei tohiks. Kuid siis peab «oma toa» probleem suunamisajaks enesel lahendatud olema.

Paljudele on paistnud, et naabri tuba tema omast ülekohtuselt suurem on saanud. Olen neile pärijaile vastanud, et naabrite lapski on natuke suurem. Laste vanust arvestades jagasimegi toad nii, et vanematel lastel ka pisut rohkem liikumisruumi oleks.»

● **Ja millal võib jälle avaldusega tulla?**

«Praegu küll pabereid vastu ei võta. Jutule võib tulla arvatavasti aprillikuus, siis kui suunamised möödas. Eks sellest saab siis juba lähemat teadust TRÜ ajalehe kaudu.»

MARI KARLSON,
žurnalistika II k.

Augustikuine Mehhiko

Mehhiko Mexico Citys toimus X ülemaailmne sotsioloogiakongress, korraldajateks Mehhiko Rahvuslik Ülikool (üks maailma suurimaid, üle 300 000 üliõpilase ja ligi 24 000 õppejõudu) ning Ülemaailmne Sotsioloogia Assotsiatsioon. Meie ülikoolist käisid kongressil dotsent Paul Kenkmann ja matemaatilise statistika kateedri juhataja, TRÜ perekonnauurimisgrupi teaduslik juhendaja Ene-Margit Tiit. Viimasele esitasimegi paar küsimust.

Milline oli kongressi päevakord?

Kokku oli Mexico Citys viie tööpäeva jooksul (üks kulus registreerimisele) umbes 500 istungit. Neist neli olid plenaaristungid ja 35 sümpoosionid suuremate probleemiringide jaoks. Vastavalt Ülemaailmse Sotsioloogide Assotsiatsiooni uurimiskomiteedele töötas kongressil 37 temaatilist sektsiooni, igas sektsioonis oli kokku keskmiselt kümme istungit igaüks 5—10 ettekandega. Töö algas kella üheksast hommikul ja kestis vaheaegadega poole üheksani õhtul. Selle aja sisse mahtus sektsioonis neli töökoosolekut või istungit. Kitsamate probleemide arutamiseks olid mõeldud *ad hoc* grupid ja 13 eri sektsiooni. Osales ligi 5000 teadlast maailma erinevatest maadest, lisaks veel Mehhiko Rahvusliku Ülikooli noored teadlased ja üliõpilased.

Loomulikult ei jõudnud Te kõigest osa saada. Milline oli Teie sektsioon? Ettekanded?

Viibisin peaaegu kõigil perekonnakomitee ja umbes pooltel matemaatikasektsiooni istungitel. Olin ka plenaar-, kahel *ad hoc* grupi ja ühel komitee «Naised ühiskonnas» istungil. Ettekandeid pidasin kaks. *Ad hoc* grupis kandis see pealkirja «Perekonna lagunemise protsessi matemaatiline mudel» ja perekonna uurimisgrupis «Perekonna vaba ajaga seotud probleemidest Eesti NSV uurimuste põhjal». Viimase sisu võib mõneti iseloomustada kolme punktiga: (1) noortel on abiellumisel suured ootused vaba aja suhtes, ühist koosviibimist hinnatakse kõrgelt; (2) rahulolematus vaba aja vähesuse üle tekib siis, kui abikaasade omavahelised suhted halvenevad (või vastupidi); (3) perekonna kvaliteedi näitajaks on see, kuivõrd isa tegeleb lastega.

Oli midagi eriti meeldejäävat?

Üllatas kongressil esile kerkinud keeleprobleem. Umbes 90% ettekannetest oli planeeritud inglise, ülejäänud prantsuse, hispaania ja saksa keeles. Kohalikule Ladina-Ameerika noorusele selline jaotuskava ei meeldinud ja nad hakkasid nõudma hispaania keele kasutamist. Esimesel päeval ilmusid auditooriumide tahvlitele igas keeles nõudmised, kohati isegi häiriti konverentsi tööd müraga kõrvalruumides. Enne teise päeva plenaaristungit toimus koguni meeleavaldus. Organiseerimiskomitee oli sunnitud järele andma ja nüüdsest tehti iga loengu kohta hispaaniakeelsed kokkuvõtted. Loomulikult nõudis see lisasekeldusi tõlkidega ja vähendas diskussiooniaega.

TEET ROOSAAR,
žurnalistika II k.

Õigusteaduskonnal raamatuklubi

Raamatuid loeme kõik. Sageli otsime neist ka oma mõtetele kinnitust; selgema, kujukama väljendamise jaoks võtame taas appi raamatu — otsime tsitaate.

Kuu algul, 4. novembril tulid kokku õigusteaduskonna raamatusõbrad asutamaks oma raamatuklubi. Klubi on veel niivõrd noor, et tal ei ole nimegi. Kuid põhikirja projekt ja tegevuse põhisuunad on kirja pandud ning ka esimesed sammud astutud. Koos hakkame käima kaks korda kuus, iga kuu esimesel ja kolmandal kolmapäeval. Plaanis on kohtuda kirjanik Jaan Krossiga, käia külas TPI raamatuklubil, korraldada nääriõhtu, mälumäng, puhkelaager Käärikul jms. Klubis on umbes 15 inimest ja ta on moodustatud teaduskonna raamatuühingu algorganisatsiooni aktivistidest. Kaasalööjad on nii üliõpilased, õppejõud kui ka teenistujad. Siinjuures tuleb tänusõnu öelda ENSV Raamatuühingu Tartu linnaorganisatsioonile, kes klubi loomise ideed igati toetas ja ka edaspidi lubas kaasa aidata. Klubi liikmetest kuulub linnaorganisatsiooni dotsent Lembit Saarnits.

4. novembril valisime klubi juhtkonna, koostasime põhikirja ja tööplaani, arutasime tööjaotust. Klubi presidendiks sai allakirjutanu, asetäitjateks dots. L. Saarnits ja P. Songissepp (IV k.), kroonikuks Ü. Reino (IV k.) ja laekuriks R. Tombak. Kavatseme korraldada üritusi, mis oleksid jõukohased ja huvitavad. Atribuutikast tahame soetada oma embleemi, märgi ja liikmekaardi. Kavas on korjata ka mõtteteri ja vanasõnu, kuid filoloogidega me muidugi võistlema ei hakka.

Korraldame ka raamatuvahetust, kollektiivseid raamatuoste ning nimepäevapidamisi ja teeme pilapilte. Klubi liikmeteks on oodatud kõik juristidest raamatusõbrad.

Algus on tehtud, raamatuklubi töötab.

GEORG ARU,
õigust. IV k.,
raamatuklubi president

Väljapaistev nõukogude esteetik Tartus

3.—4. novembril oli meie ülikooli külaliseks juhtivaid nõukogude filosoofe, Leningradi RÜ eetika ja esteetika kateedri professor filosoofiadoktor MOISSEI KAGAN. Kolmapäeval oponeeris ta Viive Ruusi väitekirja «Õppeteksti kasvatuslik efektiivsus» ja neljapäeval pidas TRÜ nõukogu saalis loengu oma vaadete kujunemisloost.

M. Kagan on paljude **sisukate monograafiate** autor, neist keskseimaid «Лекции по марксистско-ленинской эстетике», Л., 1971, «Морфология искусства», Л., 1971 (1972), «Человеческая деятельность», М., 1974, «Основы марксистско-ленинской теории культуры», М., 1976.

M. Kagan kujunes üheks esimeseks esteetika-alase mõtte viljelejaks NSV Liidus, kus esteetikat hakati kaasaegselt käsitlema 1950. aastate alguses. Alates 1946. aastast peab M. Kagan loenguid Leningradi RÜ-s ja tema arvukatest õpilastest on kujunenud **Leningradi koolkond** nõukogude esteetikas. Tollase dots. Kagani loenguid kuulas sügava huviga ka meie esteetikaprofessor Leonid Stolovitš.

Ülikoolihariduselt on M. Kagan romanist. Oma kandidaadiväitekirjas Prantsuse realismi ajaloost XIX sajandil vaatles ta vastavat kirjandust, kunsti ja mõtteteadust üheskoos, vastastikustes seostes, **käsitledes** seega **kunsti sünteetiliselt.** Kunstilise tegevuse kui terviku otstarbe küsimuse lahendas ta hiljem ühena esimestest valdavalt **kunsti polüfunktsionaalsuse** kasuks, pidades kunsti peamisteks ülesanneteks nelja: hedonistlikku, kommunikatiivset, valgustuslikku ja kasvatuslikku, sest kunstis ühinevad sünteetiliselt neli põhilist tegevusliiki: tunnetuslik, kommunikatiivne, väärtuselis-suunitlev ja ümberkujunduslik. Pärastpoole on ta kunsti funktsioone täpsustanud.

Teatud **tegevuste saadused moodustavad** ühtekokku **kultuuri,** mis on tähtis psüühikat kujundav faktor. Nii psüühikat kui kultuuri kujundavana on oluline **inimeste lävimise viis.** M. Kagan eristas oma loengus üsna poleemiliselt *suhtlemist* ja *kommunikatsiooni,* tekitades sellega pisut terminoloogilist segadust. *Kommunikatsiooni* peab ta sõnumisaatmiseks, kus läkitaja (subjekt) suhtub sõnumisaajasse kui objekti, oodates temalt vaikivat arusaamist ja kuuletumist. *Suhtlemine* aga on Kagani järgi sõnumivahetus, subjekti ja subjekti suhe, kus sõnumi saatja ootab saajalt vastust või küsimust, olles valmis **dialoogiks.** *Suhtlemise,* vastastikuse vastuseootuse heaks näiteks on mäng. *Suhtlemine,* sõnumisaatjate ja sõnumisaajate dialoog on M. Kagani arvates nii ideaalse kultuuritegevuse kui ühiskondliku elu mudel. Seega pooldab prof. Kagan **isiksuse, kultuuri ja ühiskonna dialoogilisuse teooriat.**

Tegevuse teooria viib pedagoogika valdkonda: **õpilase ja õpetaja suhe** on kahene; õpilane on ühtaegu nii õpetatav kui kasvatatav. Õpetamine eeldab partnerite monoloogilist, kasvatamine aga dialoogilist suhet: ainult selline lävimine on kasvatav, kus subjektid suhtuvad teineteisesse kui võrdväärsetesse.

Oma vaadete arengus on prof. Kagan liikunud üksikteaduste valdkonnast üldisematele **humanitaarteaduste ja filosoofia metodoloogilistele küsimustele.** Ta leiab, et kvantmehhaanikast tuntud **täiendusprintsiip** (komplementaarsusprintsiip), mille järgi ühe ja sama asja kohta erinevatel meetoditel saadud teadmised ei ole vastuolus, vaid täiendavad teineteist, on rakendatav teaduse üldmetodoloogilise põhimõttena. Praegu on M. Kaganil käsil **humanitaarse teadmise meetodi** eripära küsimused.

Kuulsa teadlase loeng oli värskendav ja kütkestav ning ajendas mõttevahetust.

TÕNU PEETS,
žurnalistika III k.

Repliik

Rõõm jäi poolikuks

Tähe tänava uus auditooriumihoone on kasutusel olnud üle kahe kuu. Valmimisega saadi juurde tublisti õppepinda, millest varem suur puudus. Projekteerijad nägid hoonesse ette ka söökla-puhveti, ehitusmehed ehitasid. Kuid senini ei tule sealt isuäratavaid lõhnu. Söökla seisab tühjana, keegi teda praegu ei kasuta.

Peale avamist lubati, et sooja toitu hakkab saama oktoobri esimestel päevadel, pliidid pidi paigaldatama septembrikuu jooksul. Lubadus on senini jäänud lubaduseks. Endiselt käime kõrvalhoone puhvetis keha kinnitamas. Tipptundidel (kella 10—13) on aga seal väga suur järjekord. Sageli tuleb kulutada kogu vaheaeg seismisele. See põhjustab loengutele hilinemist.

Ka ei ole võileibade kvaliteet eriti hea, saiad on üsna sageli kõvad, järgmisel päeval võib osta eelmise päeva saiu. Mõnikord pole sooja toitu isegi pärast kella 12 päeval.

Tahaks ikkagi teada, millal siis uus söökla avatakse ja lubatud soe toit ka toidulauale jõuab?

VAMBOLA PAAVO,
ajaloot. IV k.,
teaduskonna pressisekretär

Seekord esimene vasikas aia taha ei läinud

Puhkeõhtute konkursiga TRÜ klubis on algust tehtud. 21. novembril astus võistlustulle õigusteaduskond.

Ürituse ülesehitus oli meeldiv: alguseks soojendus diskosaalis, millele üleval järgnes Majakovski loomingu käsitlus tudengi pilguga. Hea mulje jättis vaba ja julge esinemine, seda enam, et «Lutikat» mängisid nad esimest korda. Kahe lühitüki vahel esitas VIA «KOX» («Kolm on kohtu seadus») ilmse naudinguga popurrii vene ja nõukogude lauludest ning sellest sai jälle toreda elamuse.

Ansamblit «Salong» püüdis vääriliselt asendada «Justament». See õnnestus tal suurepäraselt. Kahju ainult, et publik ei kasutanud agaralt võimalust rütmikate lugude saatel kaasa tantsida. Ega puhkeõhtu tähenda sugugi seda, et on vaja tulla seina äärde leiba luusse laskma. Sama kehtib ka alumise saali kohta, sest diskorid Peeter Kodar ja Valdeko Mikheim olid algul päris nõutud, kui passiivsed tudengid nendega kuidagi kaasa ei läinud.

Õhtu üllatuseks kujunes külaline TPI-st — Vello Vaher ehk kellele see nimi meelde ei jäänud, siis: Mister Pisijoga Brahmaphutra Kifan-Gaalia Vello Abu Ali Ibn Vaher Mahaphardža, kes jooga keeles kirjeldas võrratult õigusteaduskonna lõpetanute tulevast elukutset.

Õhtule üleval saalis pani punkti Peep Puis, kelle siiras esinemine jättis midagi helisema ka kuulajas. Südaööl lõppes disko.

Igatahes olid selle puhkeõhtu koostajad arvestanud vaatajate erinevat maitset.

ANU UUS,
matemaatikat. II k.,
žürii liige

FOTOVÕISTLUS

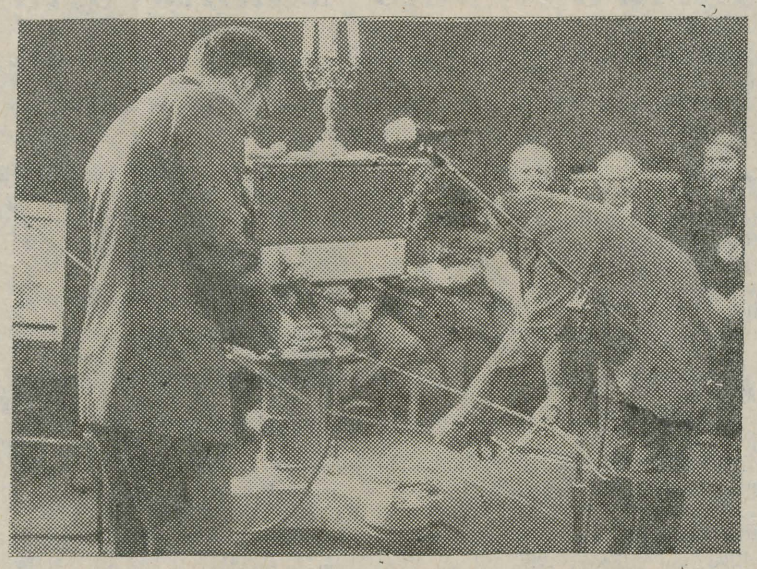

Žurnalistikatudengeil on nüüd oma TV-stuudio.
TOOMAS VOLMERI foto
NB! Fotovõistlus lõpeb 30. novembril.

ÕPPESEKTORID

2. detsembril kl. 18 ootame kõiki teaduskondade õppesektorite juhatajaid ELKNÜ TRÜ komiteesse.

KLUBIS

Esmakursuslaste taidluskonkurss algab reedel, 26. novembril kl. 18.30 (ajaloot., arstit., biol.-geograafiat.). **Laupäeval** kl. 18 esinevad filoloogiat., füüsikaosak. ja kehakultuurit., **pühapäeval** kl. 18 majandust., matemaatikat. ja õigust.

* * *

Reedel, 26. novembril kl. 22 laulavad **anglo-ameerika laule** Maria Reedik, Katre Kõiva ja Peeter Tooma.

* * *

Laupäeval, 27. novembril kl. 21 ansambel «Meedium» ja disko.

* * *

12. novembril ärajäänud Kirjanike Maja külalisetendus **«Lavakava»** toimub **reedel, 3. detsembril** kl. 19. Kehtivad samad pääsmed!

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ».

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3456. MB-09676.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту. Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (1319) Reedel, 3. detsembril 1982 XXXV aastakäik

ELKNÜ 62. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD TRÜ KOMSOMOLIORGANISATSIOONI ÜRITUSED

Esmaspäeval, 6. detsembril

— kl. 21 aulas kitarrikontsert XVI sajandi lautomuusikast (Heiki Mätlik jt.).

Reedel, 10. detsembril

— kl. 11 nõukogu saalis ELKNÜ TRÜ organisatsiooni pidulik koosolek (TRÜ juubeli vabariikliku juubelikomisjoni üliõpilasürituste komisjoni lõppistung).

— kl. 17 «Sophokleses» kõnevõistlus «Toitlusprogramm ellu!», «Üliõpilaselu päevaprobleemid», «EÜE».

— kl. 21 klubis stiilidisko aastast 1940.

Kava jätku saab teada infotahvlilt.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ FILMIKLUBI NSV LIIDU 60. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD FILMIFESTIVALI KAVA

ESMASPÄEV, 6. detsember

«Ekraanis»	kl. 17.50	«Slaager»
Vanemuise 46	kl. 20	«Kirgastumine»

TEISIPÄEV, 7. detsember

«Komsomolis»	kl. 18.45	«Romanss armunutest»
keemiah. ringaud.	kl. 20	«Issõk-Kuli punased moonid»

KOLMAPÄEV, 8. detsember

«Komsomolis»	kl. 18.45	«Nad võitlesid kodumaa eest» I, II
Vanemuise 46	kl. 20	«Lõpetamata pala pianoolale»

NELJAPÄEV, 9. detsember

«Ekraanis»	kl. 17.50	«Armastuse ori»
Vanemuise 46	20	«Viis õhtut»

REEDE, 10. detsember

«Ekraanis»	kl. 17.45	«Punetab lodjapuu»
Vanemuise 46	kl. 20	«Soovide puu»
«Komsomolis»	kl. 14.15	«Tabamatud tasujad»

LAUPÄEV, 11. detsember

«Ekraanis»	kl. 17.45	«Valge laev»
Vanemuise 46	kl. 20	«Metsalaul, metsaneid»
«Komsomolis»	kl. 14.15	«Linavästriku armee»

PÜHAPÄEV, 12. detsember

«Komsomolis»	kl. 14.15	«Must kapten»

Esmakursuslaste taidlus

Nüüd on see siis jälle ühel pool. **Pühapäeva, 5. detsembri õhtul kell seitse näeme veel kord paremaid.** Täna kõnelemegi nendest. Kuigi žürii alustas järjestamist tagantpoolt, olid esimesed kolm alateadvuses ilmselt kohe paigas. Tõsi, mingeid vapustavaid pärleid ei olnud, ent veidi teisem probleemiring paistab selle aasta «rebaseid» erutavat.

Niisiis, esimene koht geograafidele. See 26 noore inimese justkui stiihiline, aga vägagi läbimõeldud ja harjutatud pilk kursuse võimalikku tulevikku neile parima nimetuse tõigi. Meenutame möödunud sügisest žurnalistide kursuselugu, mis jäi vaid neljandaks — seda paljuski just momendi inspiratsioonile lootma jäämise pärast. Geograafide mõnus, igaühe isiklik kaasaelamine etendatavale, ilus detailihuumor ja lõpuks konkreetne ettepanek: loome Ülikooli-nimelise mäe (mille mõõtmine ekspeditsioonil (laval) toimus) jalamile geograafide statsionaarse praktikabaasi. Paistab, et just selline taidlus peidab endas tohutult võimalusi.

Teiseks arvati žurnalistid. Nemad olid valinud oma teemaks Eesti kultuuri. Lihtsate vahenditega: iseenda (kuuekesi), asetatud toolide, laulukäikudega rääkisid nad (luule abil) kõigile ja konkreetselt. Kahju, et võimendus alt vedas. See süsteem pole klubis veel kõige paremas korras. Lõppkontserdiks oleks vaja võimendus korda seada. Tüdrukutel tasuks mõelda sedagi, kuidas oma tekste paremini esitada, et sõnad ka kolmandast reast kaugemal istujateni jõuaksid.

Kolmandaks tulid bioloogid. Lahendus oli niihästi bioloogiline kui ka filmilik — inimkond ning tema põlvnemine ainuraksetest. Vastupidi žurnalistidele olid neil tähtsad visuaalsus ja efekt. Osati oma huvi eriala vastu panna õigesse ning vaevanõudvasse vormi (võrdle keemikutega).

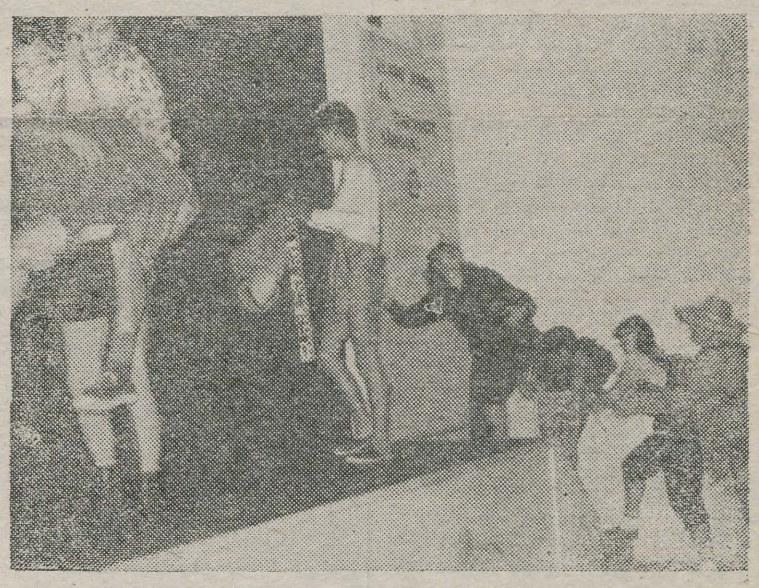

● **Nii need geograafid mäge vallutama asusidki.**
EVALD VELDEMANNI foto

Neljas koht jäi vene filoloogiale. See oli konkursi teine luulekava. Tore, et esitajad ei heitunud kahe neiu haigestumisest ning tulid lavale vaid kahekesi, küünla ja kitarriga ning omaenda mõttekate luuletuste ja lauludega. Ei tea, kas neljakesi oleksid nad žurnaliste ületanud? Lõppkontserdil selgub. Läinud laupäeval paistis ootamatu kaksijäämine mõnes kohas silma küll. Vahepeal kadus side teineteisega, vahepeal oli kontakt lihtsalt võluv. Kui kiita, siis juba ka selle eest, et nad suutsd laval väga-väga kindlad olla.

Kivi viskaks aga publiku kapsaaeda. Nimelt esinejate austamatuse pärast. Paraku oleme harjunud kõikjale hilinema ning loobunud sellest endale aru andmast. Aga võiks siiski mõelda, mis tunne on esinejal (või ka õppejõul loengul), kui pideva sisenemisega mõtteid hajutatakse.

Viies koht määrati psühholoogidele. Muinasjuttude töötlus. Esinejatel peas erinevate kõrgkoolide mütsid, vahel kutsekoolide omadki. Kõigi heade tegelaste keskel hulgub ilma üliõpilase «pitserita» (teklita) halb Hunt. Etendus kippus lohisema. Lahtise lõpuga teatritükid on üsna levinud, aga nn. otsata etendusel kulub üks õige(!) ots ikkagi ära!

Kuuendaks arstid (raviosakond). Kevadel nii palju kära tekitanud teema: taidlus ja film. Etendust ning filmi kõrvutada pole kerge, ümberlülitumine (hindamise seisukohalt) osutub raskeks. Et aga huvi filmimise vastu paistab olevat, siis tulevikus peaks vist selle žanri erikonkursi korraldama. Seni tuleb muidugi näidata filme muu taidlusega koos. Arstid panid oma filmi pealkirjaks «Esimene öö». Tehniline lahendus oli igati huvitav, filmi väiksemaid võimalusi ära kasutav (asjade kadumine riiulilt, vaese «rebase» seljast).

Siin oli juttu paramatest kavadest. Ülejäänud kavade (ka teaduskondade) paremusjärjestus ning väike mõtisklus tuleb järgmises lehenumbris. Pühapäevani!

ANNELI KÜLAOTS,
žurn. III k.

* * *

NB! Reede ja pühapäeva õhtul oli kohal fotograaf ning esinejad saavad sel pühapäeval enne ning pärast kontserti ka pilte osta.

★★★★

NSVL 60

Füüsikuil on laialdased teadussidemed

Aastat 5—6 tagasi valmis füüsikaosakonnas kaartskeem, millele olid kantud osakonna sidemed NSV Liidu teiste asutustega. Nooled ulatusid Nõukogude Liidu kõige kaugematesse paikadesse. Praeguseks on skeem lootusetult vananenud: nooltevõrk peaks teda katma hoopis tihedamalt. Maailmakaardilgi saaksime märkida päris palju paiku. Tooksin mõned koostöönäited lähemalt.

Hiljuti kaitses meie ülikoolis kandidaadiväitekirja minu aspirant M. Seilenthal. Tema oponent oli Moskvas asuva NSV Liidu TA Lebedevi-nimelise Füüsikainstituudi osakonnajuhataja, füüsikadoktor professor Anatoli Georgobiani. Kui hakkasime meelde tuletama, mis ajast üksteist tunneme, selgus, et on paras aeg veerandsaja aasta juubelit pidada. Esialgu saime kokku juhuslikult konverentsidel, seejärel kujunes ühine teadustemaatika, ühised õppetööprobleemid. Eriti võimaldab sidemeid tihendada töö teadlaste kvalifikatsiooni tõstmisel. Ei olnud ju Moskva kolleeg esimest ega viimast korda meil oponendiks. Igakordsetel kohtumistel arutame läbi tunduvalt suurema hulga küsimusi, kui kohtumise siht nõuab.

Samal kaitsmisnõukogu koosolekul kaitses oma väitekirja meie ammuse tuttava Igor Vereštšagini aspirant. I. Vereštšagin on nii meil kui ka välismaal hästi tuntud elektroluminestsentsi spetsialist, mitme raamatu autor. Ta lõi tunnustatud elektroluminestsentsikoolkonna Tšernovtsõs. Hiljem kolis ta Moskvasse ja töötab praegu edukalt professorina Raudteetranspordi Instituudis. Ka tema viibimine Tartus polnud esmakordne: siin on kaitsnud oma väitekirja mitu tema aspiranti, mitmele meie aspirandile on ta aga olnud oponendiks.

Juba aastaid on eksperimentaalfüüsika kateedri koosolekutel üks sagedasemaid arutlusobjekte meie erialanõukogusse saabunud väitekirjade läbivaatamine (eelneva ekspertiisina või siis aprobeerimiseks). Novembri lõpul oli näiteks arutusel väga huvitav töö (juhendajaks Moskva ülikooli vanemteadur Vitali Mihhailin). Aspirant kandis kateedri koosolekul ette oma uurimuse põhitulemused, mis olid saadud sünkrotronkiirguse abil. Ettekanne oli väga sisukas.

Paljud kateedri õppejõud on korduvalt olnud oponentideks Riias, Moskvas, Sverdlovskis, Irkutskis, Doni-äärses Rostovis ja mujal. See kõik kõneleb, et meie teadlased on hästi tuntud teistes kollektiivides. Sidemed kaugete kolleegidega on kasvanud asjalik-erialastelt suhetelt üle sõprussidemeteks. Töö noorte teadlaste kvalifikatsiooni hindamisel nõuab sõprusele vaatamata objektiivset ja kriitilist suhtumist. Nähtavasti ongi kujunenud meie vahekorrad kolleegidega töisteks ja asjalikeks, sest füüsikaosakonna juures töötava erialanõukogu töö on kulgenud edukalt enam kui viie aasta kestel.

Sidemed kvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamisel on vaid üks tahk füüsikaosakonna mitmepalgelistest koostöösuhetest. Ligi nelja aastakümne jooksul pärast sõda on need sidemed muutunud meie töö lahutamatuks osaks, milleta teaduslik ja pedagoogiline tegevus oleks mõeldamatu.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri
juhataja

Ministri käskkiri

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja pälvis kauaaegse kohusetundliku töö eest 80. sünnipäeval füsioloogiakateedri preparaator **Liidia Musto**. Pikaaegse eduka teaduslik-pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati 60. sünnipäeval sama aukirjaga sünnitusabi ja günekoloogia kateedri dotsenti **Virve Liivranda** ja stomatoloogiakateedri dotsenti **Aliia Kõdarit**, 50. sünnipäeval patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse kateedri juhatajat professor **Ado Truupõldu** ja rahvamajandusharude ökonoomika kateedri dotsenti **Jaan Pikka.**

✤

ENSV KKEH minister tervitas oktoobripühade puhul kõiki TRÜ töötajaid ja üliõpilasi ning soovis edu üheteistkümnendaks viisaastakuks püstitatud ülesannete täitmisel. Eduka töö ja agara ühiskondliku tegevuse eest avaldati kiitust ning premeeriti köitja Leida Järvetit, komandant Lembit Valdmaad, pasportist Eugenie Ennot, riidehoidja Aleksander Elbet ja preparaator Liidia Mustot.

ENSV Välisministeerium tänab Moskvasse akrediteeritud välisajakirjanike hästi korraldatud ja huvitava vastuvõtmise eest TRÜ-s õppeprorektor dots. Valter Haamerit, haldusprorektor Ain Otstavelit, teadusraamatukogu direktorit Laine Peepu, dotsent Hillar Palametsa ning kõiki teisi, kes aitasid kaasa selle külaskäigu heaks kordaminekuks.

Rektori käskkiri

Keemiaosakonna taasavamise 35. aastapäeva puhul pälvisid kauaaegse tulemusrikka töö eest TRÜ aukirja prof. Vello Past, dotsendid Agu Talvik, Henn Laanpere ja Mari-Liis Allsalu, vanemteadur Asta Kõrgessaar, vanemõpetaja Henn Kuus, assistendid Mall Hõrak ja Ellen Pedak, laborant Regina Kiiv ja klaasipuhuja Hans Kruuse.

Kiituse hea töö eest, eriti aga ülikooli 350. juubeli ettevalmistuste eest pälvisid zooloogiamuuseumi 160. aastapäeval selle teaduslik juhendaja prof. Harry Ling, juhataja Raimond Veenpere, peavarahoidja Ingmar Laasimer ja geoloogiaosakonna juhataja Tõnu Pani.

Rektor avaldas tänu pikaajalise ühiskondliku töö eest perekonnauurimise rühmas arst Heiti Kadastikule, prof. Heino Liimetsale, dotsentidele Ene-Margit Tiidule, Ivar Kullile, Aleksander Blumfeldtile, Edgar Salumaale, Helga Kurmile, vanemõpetaja Inger Kraavile ja vanemteadur Aita Tavitile.

TRÜ aerosooliuurijad Jerevanis

2.—4. novembrini oli Jerevanis neljas üleliiduline aerosoolide konverents, kus osales 150 aerosoolide uurijat 35 NSV Liidu linnast ja paikkonnast. Eesti NSV-st võttis konverentsi tööst osa viieliikmeline rühm TRÜ aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi (AEL) ning üldfüüsika kateedri töötajaid: AEL-i juhataja Lembit Visnapuu, AEL-i sektorijuhataja Aadu Mirme, üldfüüsika kateedrist dotsent Eduard Tamm ja nooremteadur Indrek Peil ning allakirjutanu.

Konverentsi organiseerimiskomitee esimees akadeemik I. Petrjanov-Sokolov andis avaistungil ülevaate aerosoolide uurimisest NSV Liidus 50 aasta jooksul. Kõneleja märkis kõrvuti mitme teise NSV Liidu teadusasutusega ka TRÜ panust aerosoolide uuringutesse.

Ettekanded olid jaotatud vastavalt erialadele — aerosoolide füüsika ja keemia, atmosfääriaerosoolide füüsika, aparaadiehituse ja tööstuse ning põllumajanduse sektsioonidesse.

Aadu Mirme ja Eduard Tamme ettekanne koos TPedI professori Hannes Tammetiga käsitles aerosooliosakeste elektrilise spektromeetria võimaluste rakendamist osakeste diameetri mõõtmiseks suurusjärgus 10 manomeetrist mikromeetrini. Selline automatiseeritud aerosooliosakeste elektriline spektromeeter on Eduard Tamme juhendatava AEL-i aerosoolide sektori kollektiivi ühine saavutus, mis on nõudnud mitmeid aastaid töövaeva. Praegu seadet kalibreeritakse. Pärast seda kõige raskemat tööetappi võib aerosooliosakeste elektrilist spektromeetrit kasutada mitmeteks fundamentaaluuringuteks. Aerosooliosakeste uurimiseks kasutatav seadmete arsenal on enamalt jaolt keerulise konstruktsiooniga, kallis ja raskesti kättesaadav, sest neid seeriaviisiliselt kas üldse ei toodeta või toodetakse vähe. Paljud aerosoolide uurijad otsivad ise viise ja võimalusi tarviliku mõõteaparatuuri väljatöötamiseks ja konstrueerimiseks. Iga uus seade, mis võimaldab täiustada aerosoolide uurimisvõimalusi, on iseenesest juba märkimisväärne tulemus.

Teine ettekanne TRÜ-st oli Lembit Visnapuult ja allakirjutanult uurimusliku suunitlusega, mis käsitles bakteritsiidse ultraviolettkiirguse poolt põhjustatud fotokeemilise saastumuse — osooni ja lämmastikoksiidide tekkimist erinevaid hulki saastelisandit ja veeauru sisaldavas kinnise ruumi õhus ning selle nähtuse minimiseerimise võimalusi. Selgituseks nii palju, et kaasaegsetes linnu- ja loomasuurfarmides on bakteritsiidse ultravioletkiirguse kasutamine üks esmaseid tingimusi nakkuste ärahoidmiseks,

Mõlemaid TRÜ teadurite ettekandeid kuulati huviga ja vastata tuli paljudele küsimustele.

Konverentsi lõppistungil märgiti ära, et ettekannete teaduslik tase oli üldiselt kõrge ja aerosoolialane uurimistemaatika võrreldes eelmise konverentsiga märksa laienenud. Võeti vastu ka resolutsiooniprojekt aitamaks tõhustada ja koordineerida aerosoolidealast uurimistööd ning aparaadiehitust.

REET PRIIMAN

Vello Tohver 60

Täna, 3. detsembril tähistab oma 60. sünnipäeva ökosüsteemide antropogeense dünaamika uurimisgrupi vanemteadur, bioloogiakandidaat dotsent Vello Tohver.

Tallinnas sündinud mehe viis elurada sõja lõpuks Pärnumaale õpetajaks. Häädemeeste 7-klassilise kooli direktorina lõpetas V. Tohver kaugõppes Tallinna Õpetajate Instituudi. Selleks kulus ettenähtud nelja aasta asemel kaks.

Maaelu ja lähedase sõbra mõjul tekkinud bioloogiahuvi realiseerus 1952. aastal. Juba 30-aastasena, perekonnaisana, astus tänane juubilar TRÜ matemaatika-loodusteaduskonda. Väljakujunenud vaadetega, tõsise uurijanatuuriga mehel ei sobinudki ülikooli teisiti lõpetada kui kiitusega. Eks väljendus selles ka tunnustus ja tänu abikaasale, kes õpiajal ja tollases ,mitte kerges olukorras tugevaks toeks oli.

Järgnesid intensiivse teadusliku töö aastad Tallinnas ENSV TA Eksperimentaalbioloogia Instituudis ja kandidaadikraadi kaitsmine mikrobioloogia erialal 1963. aastal.

Alates 1965. aastast on V. Tohver jälle ülikoolis. Nüüd juba taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juhatajana, 1976. aastast sama kateedri dotsendina. 1981. aastast töötab ta ökosüsteemide antropogeense dünaamika uurimisgrupi vanemteadurina.

Tänane juubilar on avaldanud 73 teaduslikku tööd, 55 populaarteaduslikku artiklit, reisikirjeldusi ja publitsistikat; pedagoogina avaldanud mõtteid õppekorralduse ja õpetamise kohta; diskuteerinud üliõpilasega «Tartu Riikliku Ülikooli» veergudel õpetamise, õppimise ja faktitundmise vajalikkuse üle.

V. Tohveri publitsistikat on auhinnanud ENSV Ajakirjanike Liit ja Vabariiklik Autoinspektsioon (parema liiklusalase kirjutise eest, 1978).

Huvi bioloogia üldküsimuste vastu tõukas tõlkima (A. Oparini «Elu, selle loomus, tekkimine ja arenemine», 1964), aga ka ise kirjutama. Populaarne «Teejuhid bioloogiasajandisse» on mõnelegi noorele bioloogile huvitekitajaks ja teejuhiks olnud.

Ligi 1000-leheküljeline «Üldine biokeemia» (1977) jääb ilmselt väga kauaks nõutavaks käsiraamatuks.

Dotsent V. Tohveri lektoritööd iseloomustab loengumaterjali süsteemikindel ja mõtteselge esitamine. Nõudliku eksamineerija maine tuleneb temale iseloomulikust täpsusest, selgelt formuleeritud põhimõtetest.

Õppe- ja teadustöö kõrval on juubilarile usaldatud mitmeid suuri ühiskondlikke ülesandeid, ikka selle temale omase vastutustunde, erakordse täpsuse ja kohusetunde tõttu. Tööd ülikooli siseinspektsiooni esimehena on vabariigi tasemel kõrgelt hinnatud ja alates käesolevast aastast on dots. V. Tohver määratud ENSV KKEH Ministeeriumi juures asuva kõrgkoolide kontrolli nõukogude esimehe asetäitjaks.

Dots. V. Tohveri teaduslik uurimistöö on olnud suunatud reduktsiooniprotsesside, peamiselt denitrifikatsiooni mikrobioloogia ja biokeemia uurimisele. Praeguseks ajaks on eelnenust välja kasvanud sisukas keskkonnakaitseline uurimisteema. Kas ja kuidas mikroobikooslused vooluvetes vee reostatust näitavad, kuidas muutub jõgede mikrofloora isepuhastuse käigus? Probleeme jätkub. Energiat, tahtmist ja elurõõmu samuti.

Õnnitleme!

Kolleegide nimel

AVO ROOSMA

Ilo Sildmäe 60

Rahvamajandusharude ökonoomika kateedri professor Ilo Sildmäe saab 6. detsembril kuuekümneseks.

Juubilar sündis Tallinnas, töölisperekonnas. Ülikooliga sidus I. Sildmäe ennast 1946. aasta septembris, asudes õppima õigusteaduskonnas, mille 1949. aastal kiitusega lõpetas. I. Sildmäe tegevus õppejõuna on seotud olnud peamiselt kahe teaduskonna, õigus- ja majandusteaduskonnaga. 1. septembril 1950. aastal asus ta tööle õigusteaduskonna riigi- ja haldusõiguse kateedri õpetajana, 1952. aastal samas vanemõpetajana. Paralleelselt õppejõukohustustega jätkas I. Sildmäe õpinguid aspirantuuris. Õigusteaduste kandidaat on ta aastast 1953. 1961. aastast oli ta riigi- ja haldusõiguse kateedri dotsent, pärast doktoritöö kaitsmist 1968. aastal samas professor, aastast 1975 on ta aga majandusteaduskonna rahvamajandusharude ökonoomika kateedri professor.

Lisaks õppejõukohustustele on juubilar täitnud väga erinevaid administratiivseid ja ühiskondlikke kohustusi. 1952—1953 oli ta EKP Tartu Linnakomitee teine sekretär, 1953—1961 ülikooli õppeprorektor, 1964—1968 õigusteaduskonna dekaan, 1951—1972 Tartu Linna RSN saadik, kümme aastat sellest Tartu Linna RSN Täitevkomitee liige.

I. Sildmäe teaduslikud huvid on tema pika õppejõuks oleku ajal olnud mitmekesised. Ta on uurinud Eesti majandusajaloo erinevaid aspekte, käsitlenud kohalike nõukogude tööga seotud mitmesuguseid probleeme, osalenud ka ENSV seadusandluse väljatöötamisel.

I. Sildmäe oli üks esimesi uurijaid NSV Liidus, kes hakkas rakendama matemaatilisi meetodeid õigusteaduses, 1969. aastast on ta kriminoloogia probleemlaboratooriumi majandusliku ja õigusliku informatsiooni probleemgrupi teaduslik juhendaja. Tema juhtimisel

töötati probleemgrupis välja juriidiline infootsisüsteem JURIPS, mis on leidnud üleliidulist ja rahvusvahelist tunnustust. Juriidiliste tekstide automaattöötlus on tihedalt seotud keele mõistmisega üldse, eriti aga keele mõistmise modelleerimisega arvuti abil. Selles valdkonnas esinevate probleemide uurimisele ongi keskendunud I. Sildmäe teadustöö.

Suure Isamaasõja tegi I. Sildmäe kaasa 7. eesti laskurdiviisi ridades. NLKP liige on ta 1946. aastast.

Juubilari teened nõukogude ülikooli rajamisel ja arendamisel, tema teadlasetöö on leidnud äramärkimist mitmete autasudega — Punatähe ordeniga, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja jpt.

Soovime juubilarile edaspidiseks häid kordaminekuid õppe- ja teadustöös ning tugevat tervist.

Kolleegid tehisintellekti probleemgrupist

EKP TRÜ komitees

● 15. novembri koosolekul võeti NLKP liikmeks sisehaiguste propedeutika kateedri arst-ordinaator Valdo Kaarlõpp ja õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Rein Pärtel ja žurnalistikaosakonna IV kursuse üliõpilased Aimar Jugaste ja Hannes Tamme.

Žurnalistikaosakonna õppe- ja metoodilise töö parteilisest suunamisest tegid ülevaate dots. Peeter Vihalemm ja prof. Vilma Kelder.

● 24. novembril võeti NLKP liikmeks neuroloogia ja neurokirurgia kateedri aspirant Anneli Tammpere ja raviosakonna VI kursuse üliõpilane Jaak Aru. Liikmekandidaatideks kinnitati raviosakonna V kursuse üliõpilane Jaan Rüütmann, ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilased Koit Nook, Mart Nutt ja Uku Vilson, NLKP ajaloo kateedri õpetaja Reet Logvinova, teadusliku kommunismi kateedri õpetaja Jüri Jekimov, bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilane Sulev Kuuse ning kaubandusökonoomika III kursuse üliõpilased Verni Loodmaa ja Jaak Evert.

● 29. novembri koosolekul kõneles komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren aruande- ja valimiskoosolekuist teaduskondade komsomoliorganisatsioonides.

NLKP liikmekandidaadiks võeti samal koosolekul matemaatikateaduskonna IV kursuse üliõpilane Irina Matuševitš.

Komsomolikroonika

(Algus eelmises lehes)

● TRÜ komsomoliorganisatsiooni sidemetest Tartu asutuste ja ettevõtetega rääkis Aare Kruuser. Tihedamad sidemed on olnud konservitehasega, plastmasstoodete katsetehasega ja noortemajaga «Sõprus». Sidemed on ka Hiiumaa rajooni majanditega, peamiselt suvemaleva ja EÜE kaudu.

● Aruande- ja valimisperioodi tulemusi TRÜ komsomoliorganisatsioonis tutvustasid Ülle Lepp (majandust., arstit., füüsikaosak.), Varri Väli (ajaloot., bioloogia-geograafiat.), Tarmo Salumaa (keemiaosak.) ja Andrus Lauren (õigust.). Koosolekuid ei olnud veel toimunud filoloogia- ja kehakultuuriteaduskonnas.

● Arutati ideoloogilist kasvatustööd füüsikaosakonna III kursuse vene rühma komsomoliorganisatsioonis.

● **23. novembril oli taas koos ülikooli komsomolikomitee.**

● Soovituse NLKP liikmeks astumiseks anti Lev Levkovile (spordimed. VI k.).

● Soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said Jaan Rüütmann (arstit. V k.), Jüri Jekimov (teadusliku kommunismi kateedri õpetaja), Uku Vilson (ajaloot. III k.), Irina Matuševitš (matemaatikat. IV k.), Sulev Kuuse (bioloogia-geograafiat. III k.), Jaak Evert (majandust. III k.) ja Verni Loodmaa (majandust. III k.),

● Tiina Teesalut (arstit. I k.) ja Lea Salmistut (arstit. III k.) karistati komsomolidokumentide lohaka hoidmise eest noomitusega arvestuskaardile.

● ELKNÜ TRÜ komitee kinnitas ajalooteaduskonna komsomolisekretäriks Koit Noogi (ajaloot. III k.), füüsikaosakonna komsomolisekretäriks Vahur Lutsu (füüsikaosak. III k.) ja keemiaosakonna komsomolisekretäriks Toivo Hanseni (keemiaosak. IV k.).

Mälumäng TRÜ juubelist

1981. aasta sügisel pidasid Tartu linna ja rajooni asutuste ning ettevõtete mälumängijad kolmevoorulise turniiri, mis oli pühendatud meie ülikooli eelseisvale juubelile. Nüüd on juubel seljataga, ülikooli ajalugu trükist ilmunud ja teadmistehuvilistele kättesaadavaks saanud. AÜN Tartu Kultuurihoone ja TRÜ kutsel kogunesid veel kord kodulinna huvilised, et mõõta teadmisi värskelt laekunud informatsiooni osas.

Käesoleval sügisel toimus võistlus kolmes voorus J. Kulasalu juhtimisel. Esitati 72 küsimust, millele võis anda kokku 148 õiget vastust ja saada sama arv punkte. **Mälumängu finaal peeti möödunud pühapäeval ülikooli aulas. Pingelise ja küllaltki tasavägise heitluse võitis Tartu KEK-i nelik (Lembit Ainsoo, Jaak Kiis, Kaljo Mägi ja Enno Pilt) 101 punktiga, jättes teiseks Tartu Maaparandusvalitsuse (96 punkti) ja Mööblikombinaadi võistkonna (92 punkti).** Üldse võttis mängust osa 8 võistkonda, kes näitasid ülikooli mineviku ja tänapäeva tundmises üles tunduvalt paremaid teadmisi kui aasta tagasi. Võitjaid autasustati ülikooli juubelialbumi, kolmeköitelise ajaloo ja teiste juubelitrükistega ning -märkidega.

HILLAR PALAMETS

Uusi trükiseid

L. Sildver. Laste hemokoagulopaatiad. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1982, 1000 eks., 32 lk., 5 kop.

Conversational exercises to the textbook «Advanced English for the Estonian Learner» I. Koostanud H. Koop, N. Toots. Tartu 1982, 400 eks., 72 lk., 10 kop.

Sotsialistliku vara riisumise mõiste, koosseis, riisumisvormid ja -liigid. Metoodiline juhend erikursuse «Varavastaste kuritegude kvalifitseerimine» õppimiseks. J. Sootak. Tartu 1982, 500 eks., 52 lk., 10 kop.

Aseptika ja ravimite sterilisatsioon. Metoodiline juhend arstiteaduskonna üliõpilastele. Koostanud L. Kirsch. Tartu 1982, 500 eks., 84 lk., 15 kop.

● Arutati õigusteaduskonna ja psühholoogiaosakonna esimeste kursuste komsomoliorganisatsioonide tegevust. Sekretärid tutvustasid oma üritusi. Kursuseelu on aktiivne, eestvedajaks komsomol.

● Missuguseid komsomolimõjustusi kasutatakse õppedistsipliini rikkujate suhtes füüsikaosakonnas ja majandusteaduskonnas, sellest rääkisid õppesektorite juhatajad. Füüsikaosakonnas oli pikemat aega probleemiks autahvel. Nüüd on uusi ruume juurde tulnud ning pärast kunstnikutööd peaks autahvel üles saama. Aktiviste on rahaliselt premeeritud. 15% stipendiumilisa ühiskondliku aktiivsuse ja hea õppeedukuse eest on määratud neljale üliõpilasele. Aktiivselt tegutseb õppekomisjon, kuhu laekuvad andmed distsipliini kohta. On määratud ka karistusi. Õppekomisjoni kuuluvad samuti komsomolibüroo liikmed. Tõhus abinõu on olnud individuaalne vestlus.

Põhjalikult arutluse all olnud küsimuse kohta võeti vastu otsus.

● Üliõpilaspäevadest tegi kokkuvõtte komsomolikomitee asesekretär Varri Väli.

● Arutati ELKNÜ 62. aastapäevale pühendatud TRÜ komsomoliorganisatsiooni päevade ürituste kava.

NSVL 60

Kümme päeva dombramaal

(Vt. «TRÜ» nr. 31, 32, 34)

TŠIMKENT.

TŠIMI, TŠIM, TŠIMKENT. Neid nimesid on linn kandnud sajandite jooksul. Araabia kroonikad viivad tema tekkimise X sajandisse. Siis ei olnud tegu mitte kindluslinnaga, vaid väikese «siiditee»-äärse asulaga, kus rändurid ja kaupmehed võisid pikast teekonnast puhata. Ehitusmaterjalina on ikka kasutatud savi. Seepärast on Tšimkenti kutsutud ka «savist linnaks». Savist maju võib vanalinnas praegugi näha. Ligi 250 aastat tagasi kirjutasid vene rändurid Tšimkendi kohta: «madal, kitsaste tänavatega, kus hobusega on võimalik tänavail liikuda vaid ühes suunas.»

Oblasti kohalikud usklikud on enamasti islami usku. Oma osa on etendanud ka araabia valitsejad ja kokkupuuted nende kultuuriga. Maa käis sageli ühe valitseja käest teise kätte. 11. sajandil purustas linna Horezmi šahh ja allutas ellujäänud oma võimu alla. 13. sajandil jäid maha Tšingis-khaani poolt suitsevad varemed ja raske orjapõli. 14. sajandil kuuluti Timuri riigi koosseisu. See oli linna õitsengu aeg. 15. sajandil satuti I Kasahhi khaaniriigi koosseisu, lõppesid sisesõjad. 1731. aastal ühendas noorem Žus Kasahhi Venemaaga. Saabus enam kui 250-aastane rahuaeg.

Tänapäeva Tšimkent on tähtis tööstus-, transpordi- ja kultuurikeskus. Sõja-aastail andsid siinsed sõjatehased poole kogu rindele minevast lahinguvarustusest. Tšimkent oli neli päeva meile koduks. Lõppkontserdil linna suurimas teatrisaalis vaadati veel kord meie tantse ja värvikirevaid rahvarõivaid, kuulati Heli Läätse meeldivat häält.

Ja siis tuli lahkumine. Olime jätnud endast mingi jälje, andnud parima, mis meil, Läänemere-äärsel rahval anda oli. TRÜ rahvakunstiansambel oli neil päevil sageli kõneaineks: ei usutudki hästi, et me pole professionaalsed tantsijad, vaid üliõpilased.

* * *

Pea kohal kõrgub tume lõunamaa taevas, seisame viimaseid minuteid lennuväljal ühises sõprusringis. Ringi keskel põleb heleda leegiga rahvariide mustriga kirjatud küünal. TULI — elu ja valguse sümbol, teenäitaja rahvakunsti varamu sügavusse, ühendab hingesoojust ja armastust tantsu vastu. Laulame «Gaudeamust», siin lõunamaa taeva all, helisevalt ja hingestavalt. Ja siis ütleb Rein: «Merikesele, Tõnule, Tiiule, Karinile ja Udole oli see viimane ühine esinemine. Ärge arvake, et ansambli uksed jäävad nüüdsest suletuks. Kui tunnete soovi tantsida, tulge tagasi.» Mälestuseks ühistest kontsertidest jääb lahkujatele rinda tükike esiemade vöömustrist. Märkan Merikese ja Tiiu põskedel pisaraid.

Laulame oma armsakssaanud sõprusringi laulu ja suundume lennukisse. Naeratades ulatavad kasahhitarid lillekimpe, püüan vastu naeratada, aga tunnen, et ei saa — kurku tõuseb midagi. Ükskord saab iga külalisolek otsa.

Hingan veel kord sisse puhast karget stepiõhku ja kaon õhulaeva sisemusse. Aknast näen vastutormavaid värvilisi tulesid ja siis oleme taas maa ja taeva vahel pilkases ööpimeduses, saatjaiks tähed ja kuusirp.

Hüvasti, dombramaa! Ärgates märkan tiibade all Tallinna tuttavaid tulesid. Veel praegugi tuleb dombramaalt posti pandud kaarte, silme ette kerkivad päevad juulisoojases oktoobrikuises Kasahstanis.

(Lõpp.)

VAMBOLA PAAVO

● TRÜ rahvakunstiansambel Medeos.

MEEME UTI foto

FO TOVÕISTLUS

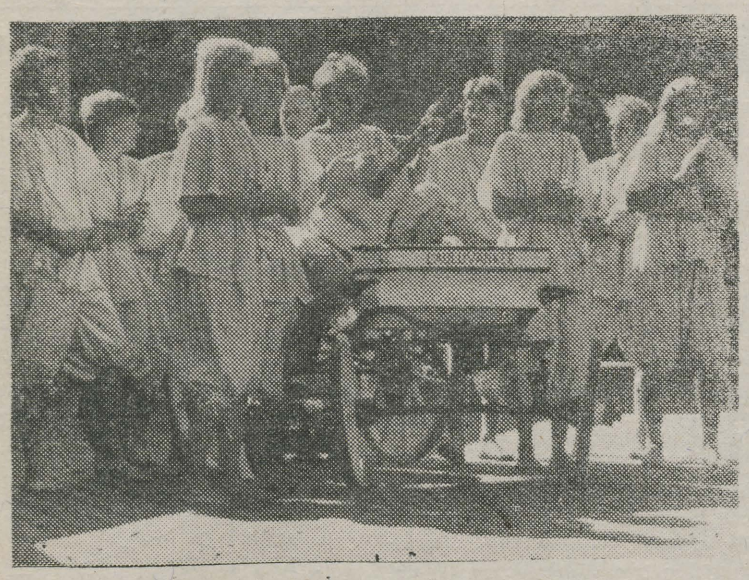

● Malevalaul.

MARGUS METSA foto

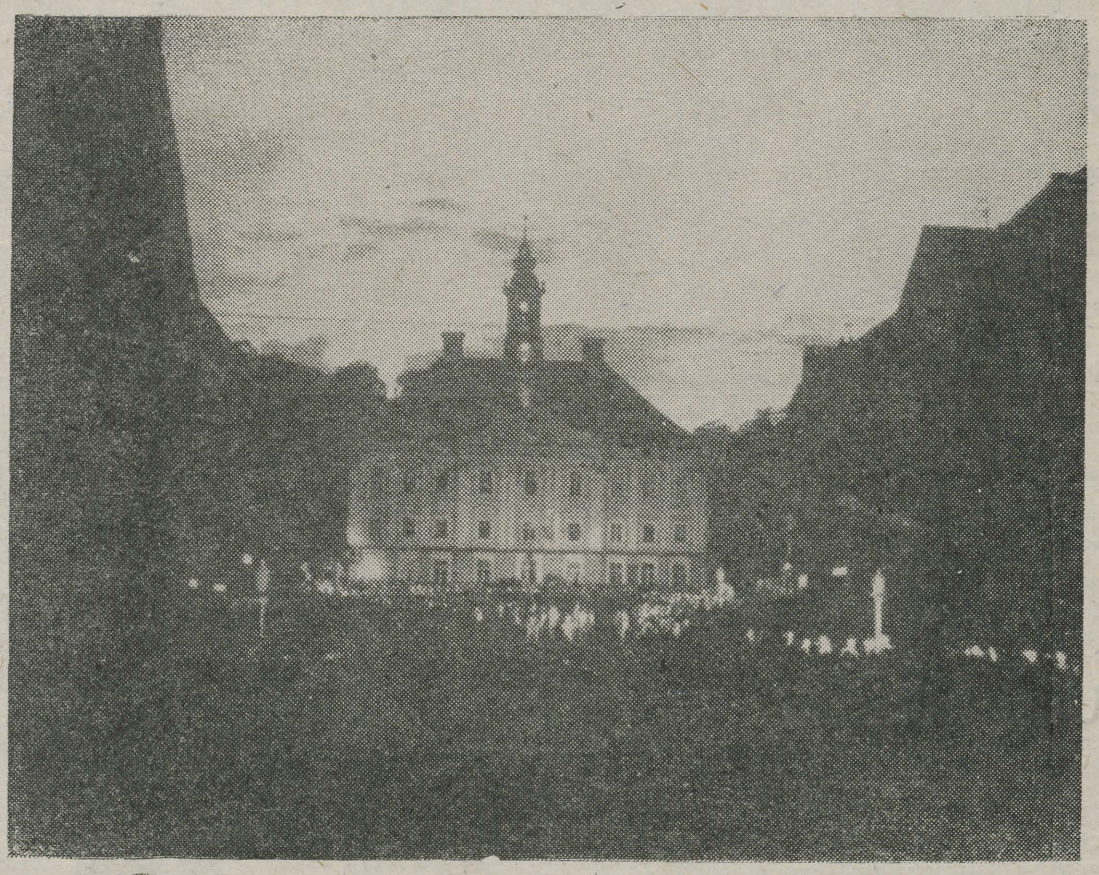

Kas Tartu 950? Ei, hoopis TRÜ 350.

TIIT KALJUSTE foto

● Kilbiga.

REIN SIKU foto

FOTOVÕISTLUS

LÄBI!

Fotokonkurss on läbi, aga läbi ta ei kukkunud hoopiski. Pilte tuli päris palju. Koguni nii palju, et me ei jõudnud teisipäeva õhtul neid enam kokku ega üle lugeda. Kannatust järgmise leheni. Varsti on kuulda ka žürii arvamus.

TRÜ telefonid

Ajaleht «TRÜ»	080
Analüütilise keemia kateedri juhataja	163
Arhiiv	019
Eesti keele kateeder	024
Ehitusprorektori teenistus	031
Elektrokeemia labori juhataja	065
Farmaatsiakateedri juhataja	181
Füüsika-keemiateaduskonna teadusprodekaan	071
Geneetika ja tsütoloogia kateedri juhataja	134
Haldusprorektori abi	116
Informatsiooni-arvutuskeskus	
— juhataja	285
— arvutussaalid, valvur	234
— majandusosakond	268
Inglise filoloogia kateeder	118
Juriskonsult	029
Klubi	108
Kriminaalõiguse ja -protsessi kateeder	054
Lihasetalituse laboratoorium	082
Majandusosakond	016
Pearaamatupidaja	270
Plaani- ja finantsosakond	121
Riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateeder	164
Saksa filoloogia kateeder	182
Siseinspektsiooni komisjoni esimees	170
Soome-ugri keelte kateeder	021
Spordifüsioloogia kateeder	081
Taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juhataja	073
Taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja	030
Tsiviilõiguse ja -protsessi kateeder	154
Valveülem	001
Vanemtöödejuhataja jaoskond	
— juhataja	115
— dispetšer, meistrid	288
— palgaarvestus	281
— varustus, transport, mehaanikatöökoda	188
Varustusosakonna juhataja, aparatuurisektor	255
Vene keele kateeder	127
Vene keele metoodika kateeder	062
Vene kirjanduse kateeder	053
Võimlemise kateeder	143
Võõrkeelte kateeder	167
Õppetehnika ja metoodika teenistus	
— helistuudio	008
— metoodikakabinet	096
Ökosüsteemide antropogeense dünaamika uurimisgrupp	151

(Järgneb)

FOTOVÕISTLUS

Prometheus. JÜRI VLASSOVI foto

Rahva heaoluprogramm ellu

- Lapse sünnitoetus
- Tasuline puhkus lapse aastaseks saamiseni
- Pensionilisand

Ametiühingu sotsiaalhoolduskomisjonil on viimasel ajal eriti töörohked päevad olnud. Pöördusime esimehe Helve Kaburi poole saamaks selgitust.

Helve Kabur: «Jah, nii see tõepoolest on, sest peaaegu ühele ajale langes mitme soodustuse sisseviimine. Kõigepealt sellest, mis puudutab **ema ja lapse eest hoolitsemist.** Nagu teame, võtsid NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1981. aastal vastu määruse «Abinõudest riikliku abi suurendamiseks lastega perekondadele». Eestis hakati määrust ellu viima 1. novembrist k. a. Selle järgi ei ole enam mingeid piiranguid **lapse sünnitoetuse maksmisel.** Seda saavad nii need töötavad kui ka üliõpilasemad. Esimese kolme lapse puhul makstakse toetust ametiühingu vahendusel ülikooli raamatupidamisest. Esimese lapse sündides saab toetust 50, teise ja kolmanda lapse puhul 100 rubla. Selle saamiseks tuleb esitada ametiühingukomiteele (keemiahoones ruum 311) perekonnaseisuorgani tõend ja laste sünnitunnistuste ärakirjad. Komisjon võtab vastu otsuse ja nende materjalide alusel maksab ülikooli raamatupidamine (Kingissepa t. 18, ruum 204) toetuse välja. Surnud või kasvatusasutusse antud lapsi uue lapse sündimisel toetuse määramisel arvesse ei võeta. Kui ema ei tööta ega õpi, makstakse toetus töötavale või õppivale isale: nii esimese, teise kui kolmanda lapse eest 30 rubla. Sünnitoetuse vormistamisega ei maksa viivitada — seda makstakse vaid 6 kuu vältel pärast lapse sündi.

Teiseks. Sama määrusega kehtestati ka **osaliselt tasustatav puhkus emadele kuni lapse aastaseks saamiseni.** Ka see soodustus hakkas Eestis kehtima selle aasta 1. novembrist ja selle määraks on 35.— rubla kuus.

Et see määrus laienes ka nendele emadele, kes selle sisseviimise ajal olid juba lapse aastaseks saamiseni vormistanud puhkuse, tuli nüüd hoolitseda, et kõik need emad uuest soodustusest teada saaksid ning pöörduksid meie poole ülejäänud puhkusekuude eest toetuse vormistamiseks. Novembrikuu lõpul andsimegi komisjoni sellekohase otsuse üle ülikooli raamatupidamisele. Selle alusel võivad juba 6. detsembril saada 57 meie töötavat ema ja 21 tudengist ema novembrikuu eest esimese toetuse.

Seda puhkusetasu makstakse töötavale emale, kellel on vähemalt üheaastane üldine tööstaaž (riikliku suunamiskomisjoni poolt tööle suunatud noore spetsialisti puhul sellist piirangut pole). Osalise puhkusetasu maksmist alustatakse rasedus- ja sünnituspuhkuse või korralise palgalise puhkuse lõppemise järel. Selle toetuse saamiseks tuleb ametiühingukomiteele esitada 1) kaadriosakonnast (Kingissepa 18, ruum 302) saadud vormikohane tõend ja 2) lapse sünnitunnistuse kinnitatud ärakiri. Kui need dokumendid esitatakse meile enne 25. kuupäeva, võib toetuse järele minna raamatupidamisse järgmise kuu esimesel palgapäeval. Kui dokumendid esitatakse hiljem, nihkub toetuse saamine kuu võrra edasi.

Üliõpilasemade puhul on puhkusetasu saamise aluseks 1) õppeosakonnast (Ülikooli 18, ruum 217) saadav tõend, mis näitab, et üliõpilane on vormistatud akadeemilisele puhkusele, 2) lapse sünnitunnistuse ärakiri. Kui üliõpilane ei kasuta talle antud õigust jääda lapse kasvatamiseks akadeemilisele puhkusele, vaid jätkab õpinguid, siis sõltumata sellest, kas ta saab stipendiumi või ei, õigust tal sellele igakuulisele 35-rublasele tasule ei ole. Dokumentide esitamise tähtajad on samad mis töötajatel.

Tuleb silmas pidada, et tasu saamise õigus kaob, kui laps viiakse sõime, lastekodusse või mõnesse muusse lasteasutusse, samuti siis, kui laps on antud kasvatada teistele (näiteks vanaemale) ja tema eest ei hoolitse ema. Samuti katkestatakse osalise puhkusetasu maksmine, kui ema asub tööle kas samas või teises asutuses-ettevõttes (ka kohakaasluse alusel) või jätkab õpinguid. Kui laps sureb, lakkab ka tasu maksmine. Sünnitoetused ja puhkusetasud võib välja maksta volituse alusel, kanda hoiuarvele või saata koju postiga, kui on sellekohane avaldus, kusjuures postikulud arvestatakse maha.

Praegu valmistutakse ellu rakendama uut seadust, millega nn. premeeritakse neid töötajaid, kes ei jookse ühest töökohast teise. Nimelt hakkab 1. jaanuarist 1983 kehtima **pensionilisand 10—20% ulatuses** neile vanaduspensionäridele, kelle senine töötee vastab üheaegselt kolmele tingimusele: 1) on töötanud **ühes ettevõttes** vähemalt 25 aastat (lapsi sünnitanud naised vähemalt 20 aastat), 2) üldine tööstaaž peab ületama vanaduspensioni määramiseks nõutava staaži vähemalt 10 aasta võrra (järelikult meestel 35 aastat, naistel 30 aastat), 3) töötamine 1. jaanuarist 1983 või hiljem ettevõttes (asutuses, organisatsioonis) töölisena või teenistujana. Omapäraks on veel see, et pensionilisa määratakse kaneile (muidugi ülalnimetatud kolme tingimuse olemasolul), kel on määratud maksimumpension (üldjuhul 120 rbl.). Sellel määrusel on palju lisatingimusi, mida peavad teadma selle vormistajad. Kuid kõigepealt teadmiseks: ülikoolis töötavad ca 550 pensionäri peaksid ise selgeks tegema, kas neil on õigus pensionilisandile või ei (see pidev tööstaaž ei pea olema välja teenitud ülikoolis, vaid samuti loeb teises asutuses 25-aastane pidev töötamine, kui ka teised kaks tingimust on täidetud). Kellel on õigus lisapensionile, võib juba alates 6. detsembrist pöörduda ülikooli juriskonsuldi R. Kalliveri poole (Kingissepa 18, ruum 105) vormikohase avalduse kirjutamiseks. Me ei ole jäänud selle seaduse rakendamisel lootma vaid pensionäride omaalgatusele. Juba praegu uurivad kaadriinspektorid töötavate vanaduspensionäride tööraamatuid ja koostavad nimekirju. **Kuid ilma pensionärist töötaja isikliku avalduseta lisandit ei määrata.** Olgu veel lisatud, et kui taoline vormikohane avaldus jõuab Tartu Linna RSN TK sotsiaalhooldusosakonda enne 15. kuupäeva (1983. aastast alates), arvutatakse pension ümber selle kuu esimesest päevast alates, millal pensionär taotles ümberarvutust. Kui dokumendid laekuvad aga pärast 15. kuupäeva, siis arvutatakse pension ümber järgmise kuu 1. kuupäevast ning tagantjärele pole kompenseerimist ette nähtud. Nii et kõik meie pensionäridest töötajad peaksid seda silmas pidama, et mitte ilma jääda sellest, mida neil on õigus saada.) Sellepärast oleks veel ka siinkohal palve **kõigile ametiühingu rühmaorganisaatoritele**, et nad hoolitseksid selle eest, et kõik nende rühmade vanaduspensionärid nimetatud soodustusest õigeaegselt teada saaksid.»

Kolm ala peetud

Ülikooli spartakiaadil on jälle 2 ala läbi saanud. Võrkpallist loeme alipool. Ujumisest saame esialgu anda vaid tehnilisi tulemusi. Meni osales 120 ja naisi 71.

Naised. 100 m 1. Silja Kokk (KKT II) 1. 05,01; 2. Terje Liiske (arstit.) 1.11,1; 3. Mari-Ann Koort (spordimed.) 1.11,2.

4×50. 1. KKT II (Ü. Utsal, K. Merila, A. Aava, S. Kokk) 2.18,2; 2. arstit. 2.32,8; 3. spordimed. 2.34,6.

Mehed. 100 m 1. Sergei Mihhailov (KKT III) 59,2; 2. Arvo Tali (KKT I) 59,8; 3. Andrei Ossipov (spordimed.) 1.01,4.

4×50 m 1. KKT III (S. Mihhailov, S. Dmitriev, P. Laas, M. Pukk) 1,54,1; 2. spordimed. 1.54,8; 3. Bio—Geo 2.09,6.

Võistkonnad: 1. spordimed. 357 p.; 2. Bio—Geo 243 p.; 3. KKT II 226 p.; 4. KKT III 160 p.; 5. KKT I 152 p.; 6. arstit. 149 p.; 7. filoloogiat. 130 p.; 8.—9. õigust. ja keemiaosak. 90 p.; 10. KKT IV 84 p.; 11. matemaatikat. 74 p.; 12. ajaloot. 46 p.; 13. füüsikaosak. 42 p.

VÕRKPALL

Neli nädalavahetust mängiti võimlas, selgitati ülikooli 1982. a. võrkpallimeistreid. Turniir tõotas tulla mänguderohke — planeeriti 100 mängu, ent loobumiste tõttu tuli leppida 77 mänguga. Ka mõned puudujäägid turniiri korralduses jäänuksid olemata peakohtunik Vello Tomsoni hoolikama suhtumise korral.

Sellised võistlused on tudengile tema mänguisu rahuldamiseks. Seda võis naha kasvõi mitmete viimastele kohtadele tulnud võistkondade mängust, kel oskusi küll vähe, aga mängurõõm seda suurem.

Võistlustele võis registreeruda 10 mängijat. Juhul, kui mõni mängija osaleda ei saanud, oli talle võimalik leida asendaja. Tihti aga ei teatud võistkonnakaaslastest midagi ja paluti peakohtunikult luba mängida 5 mängijaga, sest kuuendat polevat kuskilt võtta! Peale ühiselamus käimist mängija siiski leiti ja matš võis alata.

Naiskondadest loobusid füüsikud, keemikud, KKT III ja arstid, meestest ajaloolased, KKT IV, spordimeditsiin. Eriti hämmastas ja pahandas favoriitideks arvatud arstide ja spordimeditsiini loobumine. Et ka füüsikute-keemikute naiskond info puudulikkuse tõttu ei osalenud, oli võrdseid naiskondi neli. **Filoloogide** suurem tahtmine jäi peale otsustavas mängus spordimeditsiiniga (3. geim kaotusseisust 3:11 võideti 15:13) ja nii saadi esikoht.

2. majandust.
3. spordimed.
4. õppejõud
5. bio-geo
6. arstit.
7. KKT IV
8. KKT I
9. matemaatikat.
10. KKT II

Meeste turniiril oli pinget rohkem, tihti otsustas tulemuse 3. geim. Torkas silma, et mitte alati pole määrav võistkonna ühtlane koosseis. Eriti südilt mängisid KKT II, majandus ja matemaatika, kes just oma võitlusvaimuga ületasid ühtlasema koosseisuga arste ja füüsikuid-keemikuid ning osutasid südi vastupanu ka õppejõudude meeskonnale. **Õppejõud** suutsid suurtest mängulistest mõõnadest hoiduda ja võitsid kaotuseta esikoha. Kiita ei saa KKT III meeskonda, kes tugevdas oma ridu KKT IV mängijatega. Võidumäng Bio-Geo vastu tühistati.

2. KKT II
3. maj.
4. matem.
5. füüsika-keemia
6. arsti
7. KKT I
8. õigus
9. bio-geo
10. KKT III

Detsembris esindavad 3 paremat nais- ja meeskonda pluss õppejõud meie ülikooli matšis EPA-ga.

TARMO KAJANDI

Toimetaja V. SOOTAK

Klubi üritused

TRÜ klubi teatab, et Kirjanike Maja külalisetendus «Lavakava» jääb 3. detsembril ära, seoses näitlejate osavõtuga lisaetendusest Tallinna Draamateatris. **Etendus toimub teisipäeval, 14. detsembril algusega kl. 18.**

Laupäeval, 4. detsembril kl. 20 disko.

Pühapäeval, 5. detsembril kl. 19 esmakursuslaste taidluskonkursi lõppkontsert. Disko.

Laupäeval, 11. novembril kl. 18 õhtu Noorsooteatri näitlejate Eero Spriidi, Guido Kanguri ja Lauri Nebeliga. Pääsmete eelmüük 9. ja 10. detsembril kell 15—18 klubis.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 617. Обучение разным видам речевой деятельности и проблемам контроля. Methodica. Tartu 1982, 350 экз., 116 с., 1 руб.

Тартуский государственный университет. История развития, подготовка кадров, научные исследования I. Общественные науки. Тезисы докладов Всесоюзной (XIII Прибалтийской) конференции по истории науки,, посвященной 350-летию Тартуского государственного университета. Tartu 1982, 500 экз., 208 с., 1 руб. 80 коп.

Тартуский государственный университет. История развития, подготовка кадров, научные исследования II (1). Точные и естественные науки. Тезисы докладов Всесоюзной (XIII Прибалтийской) конференции по истории науки, посвященной 350-летию Тартуского государственного университета. Tartu 1982, 500 экз., 152 с., 1 руб. 30 коп.

Тартуский государственный университет. История развития, подготовка кадров, научные исследования II (2). Точные и естественные науки. Тезисы докладов Всесоюзной (XIII Прибалтийской конференции по истории науки, посвященной 350-летию Тартуского государственного университета. Tartu 1982, 500 экз., 224 с., 1 руб. 90 коп.

Тартуский государственный университет. История развития, подготовка кадров, научные исследования III. Медицина, биология, физическая культура. Тезисы докладов Всесоюзной (XIII Прибалтийской) конференции по истории науки, посвященной 350-летию Тартуского государственного университета. Tartu 1982, 500 экз., 274 с., 2 руб. 30 коп.

Медицинский факультет Тартуского государственного университета. Таллин «Валгус» 1982, 1000 экз., 234 с., 45 коп.

Метаболические плазмиды бактерий. Всесоюзная конференция (19—23 октября 1982 г., г. Таллин). Тезисы докладов. Таллин 1982, 300 экз., 220 с., 90 коп.

Metabolic plasmids. Tallinn, Estonian SSR, USSR, 19—23 October 1982. Abstracts. Tallinn 1982, 450 eks., 256 lk., 1 rbl.

Professor Kuno Kõrge, Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna ajaloost. Avalik loeng arstiteaduskonna päeval TRÜ aulas 15. oktoobril 1982. Tartu 1982, 600 eks., 24 lk., 5 kop.

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3571. MB-09684.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (1320) Reedel, 10. detsembril 1982 XXXV aastakäik

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu moodustamise 60. aastapäevale pühendatud aktus toimub teisipäeval, 14. detsembril kl. 15 aulas.

ÜTÜ laureaadid

Priit Hänni, Kaidi Ahero, Indrek Peil, Marika Piiskop, Mare Illaste, Mart Meri, Inna Samoldina, Irene Valtin, Lia Lasn, Ingrid Pissarev, Andrus Keis, Helve Salm, Lille Martens, Kalev Lepik, Lea Koppel, Triinu Vernik, Aili Retsja, Ruth Plaks, Allan Ratso, Ants Kull.

Stipipäeval tuleb TRÜ kassast välja võtta preemia!

ÜTÜ nõukogu

Filosoofiakonverents Tartus

Me ei teaks endast ega maailmast midagi, kui meie ümber poleks teisi inimesi, nende kõneldud sõnu ja nende tehtud asju. Marksistlikust vaatekohast paistab **inimese tunnetus ühiskondlikult määratuna.** Mil moel on tunnetuse erisugused avaldused määratud inimeste ühiskondlikust olemisest, see küsimus ühendab tervet **uurimissuunda eesti nõukogude filosoofias.** See suund hakkas kujunema 1950.—60. aastail, üheaegselt professorite L. Stolovitši ja J. Rebase töödega tunnetuse ühiskondliku iseloomu kohta. Sellesse kuuluvad veel prof. R. Blumi (revolutsiooniteooriate sotsiaalse determinatsiooni probleemid) ja dotsentide P. Kenkmanni (noorsoo väärtusorientatsioonid ja kõrgkoolipedagoogika), R. Vihalemma, E. Loone, Å. Porgi (teadusliku tunnetuse küsimused) ja paljude teiste filosoofiakateedri liikmete uurimused. Nimetatud teadlastele omistati 1980. aastal tööde tsükli eest Nõukogude Eesti preemia teaduse ja tehnika alal

Et Tartus on juba pikemat aega tehtud sellesuunalisi uurimusi, toimus siin **30. nov.—1. dets. kõrgkoolidevaheline konverents teemal «Tunnetuse sotsiaalne determinatsioon»,** millest võttis osa külalisi 18 Nõukogude Liidu linnast. Osavõtjate seas oli ühtekokku 16 teaduste doktorit ja 52 kandidaati 32 Nõukogudemaa teadusasutusest, sealhulgas NSVL TA Filosoofia Instituut, Moskva RÜ, Leningradi RÜ jt. Töö toimus kolmes sektsioonis: käsitleti tunnetuse üldküsimusi ning loodus- ja ühiskonnateaduste arengu probleeme. Kuulati üle 40 ettekande. Konverentsi ettevalmistamise käigus esitatud teesid on avaldatud eraldi kogumikus.

Rohke osavõtt ja elav arutelu konverentsil näitasid, et teema on aktuaalne ning TRÜ filosoofide saavutused üleliidulisel arvestatavad. Osavõtjad hindasid konverentsi taset kõrgeks. Sõlmusid uued teadussidemed.

TÕNU PEETS

Inglise filoloogid Alma-Atas

29. novembrist kuni 2. detsembrini toimus Alma-Ata Võõrkeelte Instituudis üleliidulise inglise keele olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» komas voor. Osalesid liiduvabariigid (v. a. Gruusia) ning Moskva ja Leningrad. Võistkondi oli 16, igas 4 võistlejat. Eestit esindasid TRÜ inglise filoloogia eriala üliõpilased Merit Malkov ja Tiina Tammur IV kursuselt ning Signe Mandel ja Pilvi Rajamäe V kursuselt. Võistkonna esindajaks oli allakirjutanu.

Võistkondade esindajatest moodusta i 5 žüriid. Paljude ettepanekute hulgast valiti hääletamise teel välja olümpiaadi ülesanded. Neid oli kolm: 1. Ingliskeelse jutu (J. Cheever «The Pleasure of Solitude») kirjalik reprodukts'oon kommentaaridega. Kommentaarid pidid moodustama umbes poole ümberjutustuse mahust. 2. Venekeelse ühiskondlik-poliitilise teksti refereerimine inglise keeles (lindistamisega). 3. Vestlus teemal «Üliõpilase teaduslik töö».

Esimese ülesande eest oli võimalik saada maksimaalselt 16, teise ja kolmanda eest 10 punkti. Et mingeid objektiivseid kriteeriume polnud, sõltus võistlejate edu suurel määral sellest, millise žürii juurde satuti. Subjektiivsed kriteeriumid andsid põhjust rohketeks apellatsioonideks, mida eriti aktiivselt kasutasid Moskva ja Valgevene võistkondade esindajad, võideldes iga nende üliõpilase hinde tõstmise eest.

Arvestus toimus võistkonniti ja individuaalselt. Võis konnad järjestusid: 1) Valgevene (Minski Võõrkeelte Instituut), 2) Moskva (M. Thorezi nim. Võõrkeelte Instituut), 3) Leningrad (Leningradi ülikool), 4) Eesti (TRÜ) jt. Individuaalvõitjateks tulid järgmiste võistkondade esindajad: 1. Valgevene, 2. Valgevene, 3. Moskva, 4. Eesti (Pilvi Rajamäe). Enne apellatsiooni oli 10. kohal meie üliõpilane Tiina Tammur, kes pärast seda nihkus 11. kohale). Ülejäänud võistlejaid ametlikult ei järjestatud, kuid ka teised meie võistkonna liikmed saavutasid suhteliselt häid tulemusi, tulles esimese kolmandiku hulka.

Olümpiaadi raames toimus ka rahvaste sõpruse õhtu, mis oli pühendatud NSV Liidu moodustamise 60. aastapäevale. Meie võistkond esitas koos Läti ja Leedu võistkonnaga 3 lauu.

HEINO LIIV

NSVL 60

Spordimeditsiini eksperimentaalgrupi IV kursuse üliõpilane OVANES SARKISJAN

3 aastat tagasi

lugesin ajalehest «Sovetski Sport», et Tartu Riiklikus Ülikoolis on võimalik õppida spordiarstiks ka eksperimentaalgrupis. Pöördusin lähima info saamiseks oma kodulinna Jerevani spordikomiteesse, kus mulle öeldi, et selline võimalus on tõesti olemas. Eksperimentaalgruppi võetakse vastu neid, kellel on juba üks kõrgharidusdiplom ja vajalik tööstaaž. Et olin lõpetanud Jerevani Kehakultuuriinstituudi ja töötasin laste spordikoolis, siis olid mul kõik eeltingimused olemas ja ma hakkasin kiiresti pabereid korda seadma.

Ma ütleksin, et mul vedas, sest kaunis lühikese aja järel sain kõik joonde ning võisin Tartu sõita. Tean inimesi, kes spordikomitees ootavad oma järjekorda mitu aastat, sest soovijaid on palju, aga vabariik saab igal aastal suunata ainult 1—2 inimest. Eksperimentaalgruppi võetakse vastu ilma eksamiteta ning automaatselt II kursusele.

Nii jõudsingi ma ühel päeval Tartusse. Linn tundus mulle sümpaatne eelkõige oma vaikuse poolest. Mäletan, et meid oli 25 inimest, aga mõned pöördusid kohe koju tagasi. Üks naisterahvas sõitis sellepärast koju, et ülikooli lõpetamise ajaks oleks ta olnud juba 36-aastane. Kodus olid tal aga väikesed lapsed.

Mina olin kindlalt otsustanud, et tahan õppida, ning seetõttu ka jäin.

Praegu

õpin juba IV kursusel ja ei kahtle langetatud otsuse õigsuses. Kolme aasta järel on meid järele jäänud vaid 16. Tore väike kursus. Oleme juba kõik selles eas, kus igaüks teab, mis tema jaoks olulise on ja mida ta elus saavutada tahab.

Alguses oli raske, eriti III kursusel, kuid nüüd on juba kergem. Et olin kooli lõpetanud hulk aastaid tagasi, siis oli mul raskusi üldainetega: keemia, bioloogia, füüsikaga.

Koolipäev on meil üpris pikk, hommikul kella 8-st õhtul kella 18-ni. Peale selle tuleb iga päev ka kodus (ma mõtlen — ühiselamus) raamatute taga istuda. Arsti elukutse juures teistmoodi ei saagi. Kui sa oled näiteks filoloog või ajaloolane, siis võid meelest läinud nime või aastaarvu raamatust üles otsida. Arst aga operatsiooni ajal õpikust või teatmeteosest vajalikku ravimit otsida ei saa. Sellepärast püüan ma vabal ajal rohkem meditsiinialast kirjandust lugeda. Ühiselamutoas olev raamaturiiulgi on täis tuubitud (sõna otseses mõttes) erialast kirjandust.

Selle suure kapi meisterdasime koos toanaabritega, et paremini ja mugavamalt õppida saaks. Oleme kõik neljakesi tulevased arstid ja eelistame õppida ühiselamus. Miks? Seal leiab kergemini mõne vanema kursuse üliõpilase, kes meid vajaduse korral aitab või head nõu annab. Raamatukogus ei saa ju üle saali hõigata: «Kus on siin mõni arst?»

Osakonna komsomoliorganisatsiooni sekretärina leian ma ühiselamust ka vajalikud inimesed üles. Oleme oma rahvaga plaanisetu ikka elu viinud.

Hiljuti ostsime filmikaamera ja hakkasime filmima. Meie grupi nimetuski on arstidele omane, nimelt «Reesuskonflikt». Võtteplatsideks on nii ühiselamu tuba, köök, auditoorium, tänav, tegelasteks aga me ise. Tahame tulevastele põlvedele endist mingi mälestuse jätta.

Mõtlesin aasta tagasi, et kui ma kord juba Eestis olen, siis peaks ka eesti keele selgeks õppima. Ostsin isegi paksu sõnaraamatu, aga numbrite õppimisega mu ettevõtmine piirduski. Valusalt andis keeleoskuse puudumine tunda juubelipidustuste ajal, sest enamik üritusi viidi läbi eesti keeles.

Pärast lõpetamist

sõidan kindlasti koju, Armeeniasse tagasi. Spordiarstina töötamiseks on palju võimalusi. Kõige ahvatlevam on vahest tegutsemine mõne võistkonna juures. Seal on võimalus suhelda huvitavate inimestega ja saab ka palju reisida. Võiskondi aga pole nii palju, kui meie, spordiarstid, soovime. Pealegi olen ma ülikooli lõpetamise ajal juba vanuses, kus tuleb mõelda paiksele eluviisile ja perekonna rajamisele.

Meil, Jerevanis, ehitatakse praegu uut spordikompleksi, mis valmib umbes 2 aasta pärast. Sinna tuleb ka statsionaarne rehabilitatsioonikeskus. Arvan, et töö seal muutub huvitavaks. Igal juhul tahaksin töötada mõnes kliinikus, et mitte kaotada sidet hargetega. Uues spordikompleksis oleksid töötamiseks väga head tingimused.

Vahendas
PILLE SUURKIVI,
žurnalistika I k.

Treenerist spordiarstiks

Kevadel 1956 sai ülikooli aulas tollase matemaatika-loodusteaduskonna lõpetanute seas diplomid ka geoloogiaosakonna seitsmes lend. Teiste hulgas lõpetas *cum laude* ka praegune bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan dotsent Aadu Loog. Mõistagi ei võinud noormees sellal aimata, et temast endast võib hiljem saada geoloogiaõppejõud ja teaduskonna dekaan. Ühte ta teadis siiski kindlalt — edasine tee viib teda Eesti NSV Teaduste Akadeemia Geoloogia Instituuti. A. Loogi teadlasevõimed avaldusid juba üliõpilaspäevil. Ta oli neil aastail väga aktiivselt tegutsenud ÜTÜ geoloogiaringi üks innukamaid liikmeid. Nii andiski teaduskonna nõukogu ülikooli lõpetamisel A. Loogile üksmeelselt soovituse aspirantuuri astumiseks ilma tavaliselt nõutava kolmeaastase tööstaažita.

Kandidaadiväitekirja «Eesti fosforiitide mineraloogilis-litoloogiline iseloomustus» kaitses A. Loog edukalt 1964. a. Töötades aastail 1959—1966 instituudis nooremteadurina, huvitus ta Põhja-Eesti vanemast paleosoikumist, selle savikate ja liivakate setendite mineraloogiast, granulomeetriast, litoloogiast ning geokeemiast. Noore teadlase tähelepanu objektiks said siiski eeskätt fosforiidid ja neid sisaldavate kihtide litostratigraafia. Neile probleemidele on A. Loog tänaseni pühendanud üle 35 teadusliku töö.

Edukas uurimistöö jätkus ka Tartu Riikliku Ülikooli õppejõuna, kelleks A. Loog sai 1966. a. sügisel. 1970. aastast on tal dotsendi kutse. Õppejõuna loeb A. Loog põhikursusi: struktuurigeoloogiat ja geoloogilist kaardistamist ning geokeemiat. Viimastel aastatel loeb suvi dotsent A. Loogi peamiselt Lahemaa rahvuspargist, kus geoloogide II kursus sooritab oma geoloogilise kaardistamise õppepraktikat. Geoloogia- ja geograafiaüliõpilased tunnevad dotsent A. Loogi kui talendikat, kogenud ja nõudlikku õppejõudu, kelle loengud peegeldavad geoloogiateaduse kõige uuemaid saavutusi.

Kuigi dotsent A. Loogi õppetöökoormus pole just väike ja ka teadustöö nõuab tema ajast oma osa, on tal veel energiat ja aega täita ühiskondlikke ülesandeid ning teha vastutusrikast tööd dekaanina. Nähtavasti on just see amet dotsent A. Loogile eriti südamelähedane. Sellest kõnelevad nii tema dekaanisaaž kui ka bioloogia-geograafiateaduskonna märkimisväärsed edusammud viimastel aastatel.

Mida teeb dekaan A. Loog vabal ajal? Puhkuse veedab ta oma Võrtsjärve-äärses suvilas, talvel aga armas ab käia püssiga mööda metsi ja maid, kus jahiõnn talle alati lahkesti naeratab.

9. detsembril õnnitleme oma head kolleegi ja lugupeetud dekaani tema esimese suure tähtpäeva puhul.

Kõikide kolleegide nimel

ARVO RÕÕMUSOKS

AADU LOOG 50

✤ Maakera on ümmargune ✤

35 AASTAT ÜTÜ GEOGRAAFIARINGI

Et maakera on ümmargune (olgugi mitte kera, vaid geoid), teavad kõik, kuid vaid vähesed on proovinud selles katseliselt veenduda.

«Hei, mööduja, vabandage tülitamast! Öelge, palun, misasi on geograafia?»

«Mh? Eks ta üks maateadus ole.» Mööduja möödub.

«Andke andeks, hea inimene! Kas te tunnete mõnd geograafi?»

«Käivad siin presentpalluis igasugused...» Hea inimene kiirustab head tegema.

«Mis on Hollandi pealinn?» küsitakse, ning koolipoiss vastab, et Amsterdam. Tark poiss lisab veel, et valitsus asub tegelikult ju Haagis.

Üliõpilaselt pärime, kas geograafia on süsteemne teadus või teaduste süsteem.

«Jaa-aa...,» silmitseb ta teadatahtjat ning vastab siis autoriteetsel häälel: «Nii kuda saksat soovivat.»

«Tegemist on teadusega erilistest süsteemidest — geograafilistest e. geosüsteemidest,» sõnab teadlane. Tema teab. Ja nüüd teame meie ka. Et maakera on ümmargune.

Maailm on väike, lennukite sõidukiirus suur, reisikirjade valik tohutu, inimkonna teadmised veel paljupalju tohutumad. Kunagi oli vastupidi.

Vaene Väike Prints, sest nüüd oleks tal ju nii raske öelda, kes on geograafid. Juba Hemingway... Küllap lausus temagi midagi geograafide või vähemalt maadeavastajate kohta, küllap on geograafia isegi veel ositi avastamata maa, ehkki maad kõik puha avastatud. Või mine Sa tea... Paras küsimus geograafile: kuipalju on Maal veel paiku, kuhu inimese jalg pole astunud? Aga Eestimaal?

«On!» kinnitab geograaf, ent küsimuse peale, kuipalju neid elualasid võiks leiduda, kuhu geograaf oma jalga pole tõstnud, jääb ta mõttesse. Sest mine Sa tea...

Eestlased vist sobivad geograafideks, sest eestlastest geograafid on loodusteadlaste peres hinnatud. Geograafid on nagu eestlased, sobides igasse elusadamasse, ning geograafia — selline imelik asi, mis kulub igal pool ära. Ta osutub otsekui loodusteaduste silmaringiks, mille puudumist ei märka. On ta aga olemas, ei tahaks temast enam kuidagi loobuda.

Geograafia oli minevikuteadus ja saab tulevikuteaduseks ning tema ees seisavad tohutud ülesanded.

Suurte sündmuste ajal väsivad suured sõnad ära. Vabal väiksel hetkel veerevad vaiksed mõtted. Neilgi on oma geograafia, omad sood ja džunglid nende teedel, ning omad peatus- ja puhkepaigad. On mõttepoolused, kust kõik muu maailm jääb madalamale. Ja liustikulõhed tagasiteel. Küllap on mõtete ekvaator, Siber, Pariis ning miks mitte Nuustakugi. Et minna, leiutas inimene kompassi. Ja et teada saada — k u h u, mõtles välja geograafia.

Eesti geograafidel seda probleemi ei teki: teadagi, Tartu. Tervist ja jõudu! Nagu ikka öeldud on.

JÜRI ROOSAARE

Üliõpilaste teadustööst

Hiljuti möödus 35 aastat ÜTÜ geograafiaringi asutamisest. Ringi tegevus on olnud mitmepalgeline, selles on olnud nii tõusuperioode kui ka tagasiminekuid, muutunud on töövormid.

Algusaastail tõid üliõpilasi kokku üldkoosolekud. 1954. aastast tegevus muutus. Moodustati erialasektsioonid ja üldkoosolekute arv vänenes. Üliõpilaste huvide ja spetsialiseerumise muutumist kajastas ka sektsioonide arv. Ühel ajal tegutses 3—6 sektsiooni. Lisaks ettekandekoosolekutele, kus kuulati praktikal kogutu üldistusi, arutati tulevasi konverentsitöid, tutvuti erialase uudiskirjandusega, koostati terminoloogiakatalooge, korraldati ekskursioone jne. Aktiivsemates sektsioonides oli kuni 10 koosolekut õppeaastas. 1970. aastast lakkas sektsioonide tegevus. Viimastel aastatel on geograafiaringi aktiivsus vähenenud. Oma osa oli siin ka teises vahetuses (mõnel õhtul kuni kella 22-ni) toimunud õppetööl.

Üliõpilasuööde taset näitavad iga-aastased ÜTÜ konverentsid. Konverentsi töö toimub kahes, füüsilise geograafia ja majandusgeograafia sektsioonis. Viimasel ajal on ettekannete arv kõikunud 20—25 vahel, neist paar on olnud külalistelt. Temaatika on laiaulatuslik, alati on kindel koht ka kooligeograafial.

Paremad üliõpilasuurimused suunatakse teadustööde konkursile. Kui ringi tegevuse esimesel perioodil esitati 1—2 võistlustööd, siis nüüd pannakse aastas välja 5—10. Diplomandide töödele on lisandunud nooremate kursuste omad. Mõned uurimused on edasi läinud ka üleliidulisele konkursile, kuid 1950. aastate saavutust — preemiad K. Kildemale ja A. Raigile — pole nad korranud.

Stiimuliks on paremate tööde trükis avaldamine. Viimase 20 aasta jooksul on ilmunud kaks geograafiliste tööde kogumikku (1962, 1964) ja kolm bioloogia-geograafiateaduskonna ÜTÜ kogumikku, kus geograafidelt on 42 artiklit. Lisaks neile on ÜTÜ konverentside teesides ja materjalides trükitud 36 töö lühikokkuvõtted. Üksikuid artikleid on avaldatud ka «Eesti Looduses» jm.

Geograafid on aktiivselt osalenud teaduskonna ÜTÜ ekspeditsioonidel (1962. aastal Tauksi saarele, 1971. aastal Rõugesse).

Üliõpilaste teaduslikku tööd ringis on juhendanud kõik osakonna õppejõud ning mitmed aspirandid ja teadustöötajad. Tulemusrikkamalt on tegutsenud professorid S. Nõmmik ja E. Varep, dotsendid A. Raik, I. Arold, A. Marksoo ja A. Kongo, vanemõpetajad E. Hang ja A. Benno.

Geograafid Tjan-Aksu liustikul 1968. aasta augustis.
TÕNIS KALLEJÄRVE foto

Suurenenud on üliõpilaste osavõtt kateedrite teadustööst. Nad osalevad lepingulistes töödes nii andmete läbitöötamisel ja uurimistulemuste vormistamisel kui ka nende kogumisel.

Üliõpilaspäevil alustatud teaduslikku tööd on pärast ülikooli lõpetamist jätkunud paljud aktiivsed geograafiaringi liikmed. Kandidaadikraadini on jõudnud täpselt poolsada osakonna lõpetanut.

HEINO MARDISTE

Reipal sammul

Juba aastaid on geograafiaosakonda pürgijate arv stabiilselt kõrge seisnud. Mis tõmbab noori meie geograafiaosakonda? Mõnelegi on ajendiks olnud algne ettekujutus maateadlase tööst. Eksisteerib ju geograafi elukutse osa inimeste silmis veel tänapäevalgi umbes sellisena, nagu oli see Jules Verne'il — mõnevõrra anekdootliku maailmarändurina. Kas pole kõitev? Tavaliselt geograafiaosakonda astuja sellist väärpilti enda jaoks siiski ei loo, kuigi seiklusrikkaid rännakuid ootab igaüks. Endised abituriendid tulevad ega pettu — vähemalt stuudiumi ajal kindlasti mitte!

Meie menetlusekskursioonide eellugu on valgustanud «EGS-i aastaraamatus 1959» prof. E. Varep. Nappidest ridadest ilmneb, et esimesed geograafide õppeekskursioonid toimusid 1949. aastal Saaremaale ning 1950. aastal Põhja-Eestisse. Pärast seda on need õppeekskursioonid püsivalt praktikaprogrammis. Esmakordselt 1952. aastal toimunud Kaukaasia-reis on IV kursuse üliõpilastele saanud mõnusaks õppeaasta lõppakordiks. Viimasel aastakümnel on tudengeid siiski enam kõitnud Kesk-Aasia avarused. III kursusele pannakse alates 1954. aastast punkt Karjala ANSV-s ja Koola poolsaarel. Nii põhja- kui lõunaekskursioonil tehakse pikemaid jalgsimatkad peamiselt mägedesse. Muidugi ei saa eksootilisi mägesid reisi ainsaks eesmärgiks pidada, ennekõike kehtib siin nn. komplekssuse printsiip — saada võimalikult mitmekesisem ülevaade piirkonna loodusest, majandusest, rahvastikust jm.

Menetlusekskursioonidel käimine on tõenäoliselt kõige muretum reisimisviis maailmas. Ei pileti- ega transpordimuret, vastuta ainult iseenda eest, minimaalsed varustusmured, sest telgid, seljakotid jm. annab kateeder. Sõiduraha ja stipendium tuleb ülikoolilt. Soodustustele vaatamata pole viimastel aastatel Koola-ekskursiooni puhul suurt entusiasmi üles näidatud. Nähtavasti jäävad Karjala ja Koola oma läheduse tõttu liiga tavaliseks üha uut otsivale geograafiajüngrile. Ihaldatakse kaugete harvakäidavate paikade järele. Millal siis veel rännata kui mitte nüüd? Pealegi kaasneb sellele mõnus seltskonna vaheldus.

Hoopis laiemad võimalused matkapiirkonna valikuks avanevad talvisel vaheajal — sinasõpradeks on saadud peaaegu kõikide NSV Liidu tähtsamate mäestikega. 1956. aastal võtsid neli esimest ette tolle aja kohta hulljulge II kategooria retke Hibiinidesse.

(Järg 3. lk.)

III kursuse menetluspraktika 1981. aastal dots. Lev Vassiljevi juhendamisel.
VAHUR VAHTRA foto

Missugused me oleme

Paljud huvituvad geograafiast, juba aastaid on sisseastumiseksamitel suur konkurss. Miks ikkagi tullakse geograafiat õppima, kelleks loodetakse saada (geograafiaõpetajaks ilmselt kõige vähem)? Milliste mõtete ja tunnetega lahkutakse? **Oma mõtteid jagavad diplomandid Andres Tõnisson ja Andrus Meiner.**

Miks valisid TRÜ paljudest erialadest just geograafia?

A. T. Oli eelsoodumus humanitaaralade vastu üldse. Keskkooli lõpuks eraldusid teistest ainetest püsivamate kutsumustena ajalugu ja geograafia. Esimesega tegelemist segasid eelarvamused ja rumalus, teise paljutahulisus ei lubanud pikka aega ühest otsust langetada. Määravaks sai erialakirjelduse napp teave, sobivad sisseastumiseksamid ja teadmatus eelmise aasta konkursist (5,0).

A. M. Tundub, et olen nende hulgast, kel oli siht pikemat aega silme ees. Margikogumine teismelise-eas andis tõuke maateadusega tegelemiseks kõige laiemas mõttes. Kuigi vahepeal kaldusin kõrvale, viisin oma soovi täide ja minust sai 1978. aastal geograafiatudeng.

Millisena kujutasite sisseastumiseksamite ajal ette oma tulevikku?

A. T. Lootsin tulevikus tegev olla looduskaitseprobleemide alal. Olen selle juurde jäänud tänini. Konkreetsemalt ma muidugi aimata ei osanud, küll aga julgustas mind see haaravus ja otsene vajalikkus, mis looduskaitsetegevusest tuleneb. Mäletan, et II klassis tõgati mind kergekäelise sõnakõlksu pärast — tuua meie veekogudesse tagasi vähk. Tänaseks olen selle ülesande raskustest aru saanud.

A. M. Võib tunduda veider, kuid minu sihikindlus lõppes järsult, kui olin sisse saanud. Järgnesid kõhkluste, arutluste ja otsimiste heitlikud aastad. Alles stuudiumi keskel, III kursusel jõudsin selgusele, et tahaks tegelda looduse ja ühiskonnasuhete korraldamisega.

Mida andsid viis aastat geograafiaüliõpilasena?

A. T. Laiemas mõttes hariduse ja oma arvamuse. Rääkides aga oma osakonnast, siis eelkõige oskuse ja tahtmise loodust jälgida, tajuda tema mitmekesisust ja muutlikkust. Teaduskonnale on omane üldine matkalembelisus ja rohkéd välispraktikad. On välja kujunenud geograafilise mõtlemise (s. o. sünteetiline mõtlemine — A. M.) aged. Olen aru saanud oma kodumaa ja rahva tagasihoidlikust ilust ja rikkusest ning rõõmustan alati, kui neid ehedatena kogen.

A. M. Minu elus on tõusnud looduse ja kõige loodusliku osa. Reisid Siberisse ja Kaukaasiasse on lasknud tunda koduigatsust ja tagasijõudmise rõõmu. On öeldud, et armastada saab vaid seda, mida (keda) tunned. Raamatukogus, auditooriumis ja matkaradadel olen viie aasta jooksul jõudnud lootusetult armuda loodusesse. Loomulikult olen saanud erialateadmised.

Millisena kujutad nüüd ette oma tulevikku?

A. T. Küllap tuleb algul pettumusi, mida looduskaitsetöötaja amet ja noore spetsialisti roll endaga kaasa toovad. Kujutan ette, et kohtan palju ökoloogilist harimatust, majandusnäitajate esmatähtsustamist, hoolimatust, mida paraku veel tingib meie majandussüsteem. Võitlemine nende puuduste vastu peab ulatuma märksa kaugemale looduskaitse tänastest traditsioonilistest ülesannetest. Lõplikku edu ei too ta aga kunagi, algpõhjus tuleneb inimloomuse edasipüüdvast olemusest. Siit ka Sisyphose töö nende ülesannete lahendamisel: lõputu ja igavene, kuid samas tegijale ainuvõimalik.

A. M. Pean oma tulevikuväljavaateid veel ähmaseks. Tean vaid teemaringi, kus tahaksin olla kasulik. Kuhu tegelikult satun, näitab tulevik.

(Järg 3. lk.)

JUUBELIAASTA KROONIKA

15. märtsil tähistati koos Eesti Geograafia Seltsiga Eesti maastikuteaduse alusepanija Tartu ülikooli geograafiaprofessori **Johannes Gabriel Granö 100. sünniaastapäeva**. Ettekandeid pidasid E. Varep, U. Mereste, J. Eilart ja E. Kukk. Teadusraamatukogus avati J. G. Granö tööde näitus.

12.—15. aprillini esines loengutega aerokosmiliste meetodite kasutamisest ökosüsteemide struktuuri, dünaamika ja inimmõjutuste uurimisel NSVL TA Okeanoloogia Instituudi laborijuhataja **prof. B. Vinogradov.**

23.—27. maini peeti Viljandis TRÜ ja Moskva RÜ IX noorte teadlaste **looduskaitsekool** põllumajandusterritooriumide looduskaitsest. Ürituse korraldas füüsilise geograafia kateeder (kuraator E. Varep). Meie geograafidelt oli 5 ettekannet.

26. mail kaitses Moskva RÜ geograafianõukogus kandidaadiväitekirja füüsilise geograafia kateedri nooremteadur **J. Roosaare.** Tema uurimus poldrite geotehnosüsteemide dünaamika modelleerimisest valmis sihtaspirantuuri ajal Moskva ülikoolis.

Aasta algul ilmusid trükist TRÜ Toimetiste sarjas **kolm kogumikku «Looduskaitsealaseid teaduslikke töid» (vastutav toimetaja E. Varep) ja üks kogumik «Geograafiaalaseid töid».**

Mais sõlmiti TRÜ geograafiaosakonna ja RPI «Eesti Maaehitusprojekt» teadusliku uurimise ja perspektiivplaneerimise osakonna vahel **teadusliku ja tehnilise koostöö leping** territoriaalplaneerimise uuringuteks (1982—1986).

22. juunil anti **diplomid osakonna 21 lõpetajale.** Diplomi kiitusega said L. Koppel ja M. Karo.

Seoses ülikooli juubeliga autasustati prof. **Salme Nõmmikut Rahvaste Sõpruse ordeniga.**

Ülikooli juubelipidustustel viibis TRÜ ametliku külalisena **NSVL TA Geograafia Instituudi teadusdirektor prof. V. Preobraženski.**

18. oktoobril hakkas Vanemuise 46 õppehoonele **sooja andma linna keskkatlamaja.**

22.—23. novembril pidas geograafidele loenguid kvaternaariajastu paleogeograafiast **geograafiadoktor J.-M. Punning.**

29. novembrist 2. detsembrini viibis **SDV-s dots. A. Marksoo,** kes pidas ettekande urbanisatsioonialasel rahvusvahelisel sümpoosionil Leipzigis. HEINO MARDISTE

Fotovõistlus

● Esimene «Gaudeamus».

● Väsimus? Ootus...

PEETER TALI fotod

VÕITJAD

Žürii (žurnalistikakateedri juhataja prof. Juhan Peegel, tele-kinofotokabineti juhataja Eduard Sakk, komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren, komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja, õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Owe Ladva ning Varje Sootak ja Raivo Lott toimetusest) arvas nõnda:

1) kolme parima fotoseeria eest saavad 10-rublase preemia Meelis Lokk, Peeter Tali ja Margus Mets;

2) üksikfotodest olid parimad Tiit Kaljuste, Rein Siku ja Toomas Volmeri pildid (igaühele 10 rubla); ergutusauhinna (8 rbl.) seeria eest saavad Ilmar Kikkas ja Andrus Salupere;

3) juubelitööde teema eest märgitakse ära Anatoli Jõgi fotod (auhind 8 rubla), kolhoositeema eest Peeter Tali omad ning juubeliteema puhul Jüri Vlassov.

Õnnitleme! Analüüsivalt fotovõistlusest mõnes järgmises lehes.

«Hollywood» põranda all

Meie *(Tartust)*: *«Tere, mida kuulukse?»*

Mister X *(«Hollywoodist»)*: *«Mis siis?»*

Meie: *««University Magazini» toimetusest tahetakse teada, millised tuuled puhuvad Hollywoodi filmimaailmas sel aastal.»*

Mister X: *«Mis siis?»*

Meie: *«Tahaks sellest lugu kirjutada.»*

Mister X: *«Oi, ärge kirjutage, vähemalt praegu küll mitte. Oodake, kuni teeme midagi suurt ja ilusat, siis kirjutate.»*

Meie *(rahunenult)*: *«Jääme siis suuri aegu ja ilusaid staare ootama!»*

* * *

«TRÜ» reedel, 22. okt. 1981:

«Filmiklubi olevikuga tutvumiseks tuleb huvilistel iga nädala algul heita pilk peahoone teadetetahvlile: sümpaatse öökulliga kuulutus teatab kohe, kus, millal ja mida näidatakse.»

Arvates, et klubi informatsioonitalitus sümpaatse öökulli juhtimisel ka sel aastal õigeaegselt teatab, kus, millal ja mida leida võib, otsisime hoolega iga nädala alguses peahoonest öökulli. Esialgu ei leidnud. Siis selgus, et vahel on öökullil komme lihtsalt huigata ja ta ise ei ilmugi peahoones lagedale. Kuulutus oli küll, aga vaevalt oma aega kaks päeva enne üritust alati ümber planeerida jõuab, pealegi kui kuulutusel puudub kellaaeg.

Olgem optimistid! 2. ja 3. detsembril avanes siiski võimalus osa saada «Hollywoodi imedest». Oli kuulutus (jälle eelkõige neile, kes kinopäeva eelsel õhtupoolikul peahoones ringlesid), oli kellaaeg, aga ... klassitsistliku kolmeühtsuse saavutamisest jäi jälle jupike puudu. Nimelt puudus taas viide kohale. Ehk tuleb kunagi kord, mil kolmeühtsus jõuab oma klassikalistesse raamidesse?!

* * *

Meie *(teisel katsel)*: *«Tahaks lugu kirjutada! Äkki oskate nõu anda, kuidas mõnega teie firma* managerid*est kontakti võtta?»*

Mister Y: *«Sellel pole mõtet, sest me oleme niigi piisavalt tihti tähelepanu keskpunktis olnud.»*

Meie: *«Huvitav, «University Magazin» on eelmisel hooajal teie kohta avaldanud ainult ühe artikli. Millistes väljaannetes te siis veel oma tegevust reklaamite?»*

Mister Y: *«Varsti ilmub kompetentsemate isikute sulest päevakohane ülevaade meie tööst.»*

Meie *(entusiastlikult)*: *«Jääme ootama!»*

* * *

«Tallinna Po'ütehnik» reedel, 10. septembril 1982:

«Mida tõotab filmiklubi algav hooaeg? Oktoobris kohtume O. Neulandiga, novembris lühifilmide programm «Tallinnfilmist», detsembris «Eesti Telefilmi» programm ... Jätkub filmiajaloo programm. Kinoliidu vahendusel ootame külla Läti dokumentaliste.

Kaasaja välisfilmidest näeme ..., teiste liiduvabariikide stuudioteli ... jne. jne.»

Nüüsiis, kolleegid TPI-st suutsid kümme päeva pärast õppetöö algust välja tulla terveks aastaks planeeritud programmiga, kusjuures selle tihedus näitab, et tehtud on tõsist eeltööd. Selle peale palusid Mister X ja Mister Y võrrelda võimalusi. Võrrelda ju võib, aga võrrelda saab ka teha tahtmist. Kindlasti jääb seal määrav osa tegevliikmete kanda. On kuulda hääli, et sügavama huviga inimesi (kasvõi esmakursuslaste seas) leidub, aga nad ei oska oma huviga kuhugi pöörduda. Oodatakse informatiivset huiget. Hea vähemalt, et huikaja on olemas. Ehk see ongi peamine!

Selleks korraks ütleb sümpaatne öökull Hollywoodist «bye-bye!»

MALLE ALEKSIUS
ja MARGIT SUTT,
žurnalistika I k.

Reipal sammul

(algus 2. lk.)

Kahest toonasest üliõpilasest, A. Raigist ja L.-P. Kullusest on tänaseks saanud geograafiaosakonna õppejõud.

Õppejõudude silmis praegused matkamised küll erilist poolehoidu ei leia, sest talimatkade populaarsuse tõttu pole harvad juhud, mil õppejõud peab kevadsemestri avaloengut alustama pooltühja auditooriumi ees.

Rännupisikust nakatatud geograafihing nende ettevõtmistega veel ei piirdu: nädalavahetustel, nii kevadel kui sügisel, võib rännuhimulisi geograafe näha kas kummipaadis või süstas sulpsimas kaunitel Eestimaa jõgedel; agaramad sokutavad end hilissügisel Hibiinidesse ja varakevadel turiaadigruppidega kõrbesse. Viimastel aastatel on populaarseks saanud paaripäevased jalgrattamatkad Kõrvemaale või Lääne-Eestisse.

Menetluspraktikaid võib õigustatult pidada üheks tähtsamaks õpinguetapiks. Tuleb ju mitme aasta jooksul omandatud kogemused praktikal iseseisvalt ellu viia.

Ühelt poolt koduvabariigi piiratud võimalused ja teiselt poolt *alma mater*'i soov kasvatada oma lastest laialdaste teadmiste- ja silmaringiga haritlasi ajendasid 1949. aastal esmakordselt ühe üliõpilase sõitu menetluspraktikale väljaspoole oma vabariiki. Nüüd on vennasvabariikide paremates teadusasutustes käinud kogemusi saamas üle saja viiekümne geograafiatudengi. Mõnede instituutide ja ülikoolidega on välja kujunenud pikaajalised sidemed. TRÜ geograafiatudengi praktikareisid on toimunud Senegali ja Kanaari saartele, Barguzini ahelikule ja Hissari orgu, Kamtšatka poolsaarele ning Gobi kõrbesse ja paljudesse teistessegi paikadesse.

Mõõtku ka edaspidi geograafiatudengi reibas samm ja uuriv pilk kaugete maade avarusil!

KALEV SEPP

Missugused me oleme?

(algus 2. lk.)

Palju on räägitud tudengkonna muutumisest. Ei saa öelda, et ainult geograafiatudeng on muutunud, tendents on üldine. Millised meie, üliõpilased, siis oleme? Loomulikult head, toredad, aktiivsed, huvitume paljustki jne. Seega on meis palju positiivset ja eks ka natuke negatiivset.

Milliseks me oleme aegade jooksul muutunud? Sellele küsimusele palusin vastata õppejõududel L. Vassiljevil, H. Mardistel ja U. Pragil. (Palusin neil esile tuua just nimelt negatiivseid jooni. Selgus, et neid on.)

L. V. On muutunud tase ja suhtumine õppetöösse. Kaasaja tudeng ei kuula õppejõudu mõtestatult, ta lihtsalt istub. Tundub, nagu oleks õppejõu jutt paljudele taustmuusikaks, mis ei sega nende endi mõtteid.

H. M. Kohusetunde vähenemine. Asjad jäetakse tegemata (ma ei pea siin ainult õppetööd silmas). Suhtutakse kuidagi kergekäeliselt. Sagenenud on üliõpilaste koduskäimine.

U. P. Ei taibata, et ülikoolis on vaja tööd teha. Kõrgharidus on massiline, seda peetakse loomulikuks järkuks keskkoolile. Paljud üliõpilased tajuvad alles II ja III kursusel, et nad õpivad vale eriala. Tulemuseks on keskpärased spetsialistid.

MAIRE MILDER,
geogr. III k.,
teaduskonna pressisekretär

Repliik tahvlitest

Meid, keemikuid, on maast madalast õpetatud töökohal korda ja puhtust pidama, alatasa enda järelt koristama. Üks meie suurtest eeskujudest, Marie Curie, olevat oma õpilastelt sellist korralikkust nõudnud, et paistnud, nagu laboris üldse ei töötataks.

Näib, et enamiku teiste erialade esindajate kasvatuses on see külg unarusse jäetud. Minu lektoritöö üheks paratamatuks komponendiks on saanud matemaatikute kalligraafiliste võrrandite, füüsikute hoogsate skeemide, filoloogide intellektuaalsete kraakjalgade ning muude kultuurisaavutuste maha nühkimine suurtelt ja väikestelt tahvlitelt. Muidugi on inimlikult mõistetav, et südameverega maalitud tahvlitäis võrrandeid omab arvestatavat esteetilist väärtust ning autori käsi lihtsalt ei tõuse enda loodud šedöövrit hävitama. Teiselt poolt aga, asjast mittehuvitatu jaoks on selline meistriteos samaväärne mustade lauanõude hunnikuga iseteeninda-va söökla laual. Siis me tavaliselt kirume sissesõitnuid...

Minevikku on jäänud ilusad ajad, mil Härra Professorit teenindas loengul brigaad — assistent, preparaator jt. Tänapäeval oleks kena, kui seltsimees õppejõud, kes pealegi on sageli alles nooruke vanemõpetaja, näitaks üliõpilastele korrektsuses eeskuju ning enda järel tahvli puhtaks pühiks. Pealegi tuleb tema järel lugema kolleeg, kes on, muide, ka inimene.

ANTS TUULMETS,
keemiaõppejõud

Uudist ** Meeldiv traditsioon

Õigusteaduskonnas on saanud meeldivaks traditsiooniks dekanaadi ja parimate üliõpilaste kohtumised.

Ka 24. novembril koguneti taas «Sophoklesse». Vestlus toimus võileibade ning küpsistega kaetud laua ümber soojas ja sundimatus õhkkonnas. Dekanaadi esindajad tunnustasid üliõpilaste tehtud tööd, mis viis maksimaalsete tulemusteni viimasel eksamisessioonil. Lisaks tunnustussõnadele püüti ühiselt leida lahendust ka probleemidele, mis kohati häirivad nii õpinguid kui olmet. Üliõpilased arvasid, et ainuüksi sellisele kohtumisele pääsemine on üks stiimul, mis sunnib eksamite ajal rohkem pingutama.

Kõigi osavõtjate ühine arvamus oli, et toimunud kohtumine ei tohi jääda viimaseks.

VESSE VÕHMA

Sõpruse peol

Eelmisel nädalal keeltemajas rippunud maitsekas kuulutus kutsus kõiki huvilisi «English Club'i» korraldatud sõpruse peole.

30. novembri õhtul kogunesidki inglise keele huvilised «Sophoklesse», et kuulata vanemõpetaja Hella Laane mäletusi tema Euroopareisilt. Õhtu avas «English Club'i» organiseerija Enn Veldi. Ta tutvustas kõiki, kes ei pidanud paljuks kohale tulla, ning andis siis sõna H. Laanele. Kuulajatele-vaatajatele said lähedasemaks sellised kauged linnad nagu Le Havre, Rouen, Pariis, Versailles... Väike paus kohvijoomiseks ning siis võttis juhtimisohjad taas enda kätte Enn Veldi, kes koos Jaanus Õunapuuga pani «Sophoklese» kõlama inglaskeelsest laulust. Uuesti sai sõna H. Laan. Nüüd oli kohalviibijail võimalus vaadata slaide ning kuulata huvipakkuvat Londoni, Southhamptoni, Windsori, Hamburgi ja teistegi Inglismaa ja Saksa FV huvitavate paikade kohta. Siis tutvustasid end külalised: peale inglise filoloogide võtsid õhtust osa ISR-i inglise keele rühmade õppurid, samuti keelehuvilised tudengid.

KATRIN KÄSEMETS,
žurnalistika I k.

INFORMIIN

Informiini tulemused

Elavalt ja hoogsalt möödus 26. novembri õhtupoolik TRÜ Teadusliku Raamatukogu teatmekirjanduse lugemissaalis, kuhu oli kogunenud seitse võistkonda võrdlema oma oskusi raamatukogu teatmestu kasutamises. Seekord olid kõige arvukamalt esindatud esimesed kursused — võistlejaid oli ravi, ajaloo, majandusküberneetika ja geoloogia osakondadest. Vanemaid kursusi esindasid õigusteaduskonna II ja ajaloo IV kursus ja lisaks neile ka üks vilistlaste võistkond. Teatmekirjanduse uus lugemissaal oleks mahutanud veelgi mõne võistkonna, kahju, et seda võimalust ei kasutatud.

Vähe lahendatakse ka suure ringi küsimusi, need on paraku jäänud rohkem võistkondade treeningülesanneteks.

Esimese, «kataloogide vooru» küsimused lahendati enamasti õigeaegselt, raskusi näisid need valmistavat ainult geoloogide võistkonnale.

Teise põhivooru, teatmeteoste kasutamise küsimused olid koostatud järgmiste teatmeteoste põhjal:

ENE, Eesti Entsüklopeedia
БСЭ, Ежегодник БСЭ
Erialaentsük.opeediad (Большая медицинская энциклопедия, Краткая литературная энциклопедия, Музыкальная энциклопедия, Военная энциклопедия)
Biograafilised leksikonid
Raamatukroonika, Artiklite ja Retsensioonide Kroonika
V. I. Lenini teoste registrid
Eesti Raamatute Üldnimestik
Keelte sõnaraamatud.

Kasutusel olid mitmeköitelised teatmeteosed, et võistkonnad lahendamisel üksteist ei segaks, samuti oli püütud rakendada põhimõtet, et ühe teatmeteose põhjal koostatud küsimusele ei leiaks vastust ühestki teisest.

Et suure raamatukogu teatmefond ei saa selgeks ühe semestriga, tõendasid selle vooru tulemused. Teistest tunduvalt üle oli vilistlaste võis.kond (V. Blum, T. Matsulevitš, P. Järvelaid). Noorematel kursustel tekkis raskusi peamiselt БСЭ aastaraamatute ja biograafiliste leksikonide kasutamisel.

Põhivoorudele järgnesid peast vastamise voorud, kus seekord tuli algul leida seletusi võõrsõnadele, tunda Eesti kirjandust, ajalugu ja geograafiat, teada meie riigijuhtide eluloolisi andmeid. Iga küsimus puhul oli antud neli vastusevarianti, millest tuli valida õige.

Seejärel vaadati slaide, kus tuli ära tunda teadlasi, kirjanikke, ühiskonnategelasi ja riigipäid.

Improvisatsiooniteemaks oli üli-kooli järgmine, 375. a. juubel 2007. aastal. Pooled võistkonnad said ülesandeks kirjeldada ülikooli raamatukogu nimetatud aastal, ülejäänud võistkonnad — juubeli-eelse ehituskomisjoni koosolekut.

Maksimaalse arvu punkte said neljas võistkond (Aavo Ollermaa, Priit Pirsko, Peep Põder), kes tutvustas «Vanemuise» teatri ees kõrguvat uut raamatukoguhoonet, ja vilistlaste võistkond, kelle sõnatu pantomiim juubeliobjektide vastuvõtmisest paelus žüriid oma erakordse ilmekusega. Lõppkokkuvõttes kujunesid informiini tulemused järgmisteks.

Absoluutarvestuses: Viktor Blum, Peeter Järvelaid, Tiit Matsulevitš (vilistlased) 34,75 p.; Mart Kalm, Mait Kõiv, Tõnis Ritson (ajaloot. IV k.) 30,5; Kaido Andres, Aivar Ehrenberg, Juhan Paiste (ravi I k.) 27,5; Priit Pallum, Priit Perens, Henn Ruubel (majandusküberneetika I k.) 26,25; Aavo Ollermaa, Peep Põder (ajaloot. I k.), Priit Pirsko (ravi I k.) 25; Mihkel Juhkami, Owe Ladva, Jaanus Rootsi (õigust. II k.); Tõnu Ilves, Taavo Kattel, Erik Puura (geol. I k.).

SUURE RINGI TULEMUSED:

1.	Jaanus Rootsi	õigust. II	22	punkti
2.	Owe Ladva	õigust. II	22	punkti
3.	Jaan Kasmel	veteran	22	punkti
4.	Mihkel Juhkami	õigust. II	19,5	„
5.	Vello Luik	õigust. II	18	„
6.	Erik Puura	geol. I	17,5	„
7.	Jaan Jõgi	füüs. V	17	„
8.	Priit Pallum	maj. küb.	12	„

Õhtu lõppes raamatukogu kohvikus, kus direktor Laine Peep pärast auhindade kätteandmist vastas küsimustele. Võistlejad tegid ettepanekuid korraldada lisaks informiinile ka mälumänge ja avaldada suure ringi küsimuste eeskujul ajaleht «TRÜ» iga nädal üks küsimus, mis aitaks kaasa teatmestu pidevale tundmaõppimisele. Raamatukogu püüab tehtud ettepanekuid arvesse võtta.

LAINE KILK

Liidia Lembra

Tartu füüsikute peret on tabanud valus kaotus. Parimas loomeeas lahkus ootamatult TRÜ vanemteadur, füüsikakandidaat Liidia Lembra, tahkete kehade luminestsentsi ja spektroskoopia kogenud spetsialist.

Liidia Lembra (Teiss) sündis 11. augustil 1932 Tartus. 1951. aastal lõpetas ta hõbemedaliga Tartu II keskkooli. 1956. aastal andis talle TRÜ lõpudiplom füüsika erialal. Peale aastast töötamist Loksa keskkooli füüsikaõpetajana pöördus L. Lembra tagasi ülikooli. Algul oli ta üldfüüsika kateedri vanemlaborant, aastatel 1968—73 eksperimentaalfüüsika kateedri assistent. Edasi taas teadustöö: esmalt vaneminsenerina, siis vanemteadurina eksperimentaalfüüsika kateedris, alates 1979. aastast elektroluminestsentsi ja pooljuhtide probleemlaboris.

Liidia Lembra teadustee algas juba ülikooliõpingute päevil toonase rektori, professor Feodor Klenenti vastrajatud luminestsentsilaboris. Seal valminud üliõpilastöö pälvis NSV Liidu Kõrghariduse ministeeriumi aukirja, jõudis ettekandena vastava eriala suurfoorumilegi — V üleliidulisele luminestsentsi konverentsile (Tartus 1956. aastal). Prof. F. Klementi suunamisel kujunes välja L. Lembra uurimistöö põhisuund — ioonsete segukristallide luminestsentsitsentrite, eriti nn. anisotroopsete tsentrite ehituse väljaselgitamine luminestsentskiirguse spektraalsete ja polarisatsiooniomaduste eksperimentaalse uurimise najal.

Ajaga kasvas õppekoormus üldfüüsika, optika ja spektroskoopia praktikumide juhendamise ja metoodiliste materjalide koostamise näol. Ühiskonnatöö rahvakontrolli ja ametiühingu liinis. Perekonna loomine, laste kasvatamine. Kõige selle juures teaduses püsikurssi hoides kaitses L. Lembra 1975. aastal edukalt kandidaadiväitekirja. Varakult valitud suund osutus viljakaks, tulemused tuumakaks, tee nendeni rohket tööd, vaeva ja täpsust nõudvaks.

Teadust on võrreldud kaljul ronimisega: üksnes paikapandule toetudes saab edasi liikuda. Ioonkristallidel — tahke keha füüsika mudelobjektidel — paikapandut rakendas L. Lembra seitsmekümnendatel aastatel edukalt uudses, suurt rakendushuvi pakkuvas suunas — tahke keha mehhaanilisel mõjutamisel arenevate tahkefaasiliste keemiliste reaktsioonide iseloomu määramisel. Tulemused äratasid elavat huvi esinduslikel teaduskonverentsidel koduvabariigis, Taškendis, Berliinis.

Pärast asumist elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laborisse sai L. Lembra järjekordseks ülesandeks elektroluminestsentsi sekraanide põhimaterjali, tsinksulfiidi kiirgusspektrite struktuuri uurimine. Juba esimesel tööaastal leidis L. Lembra selles palju vaieldud, kuid vähe selgitatud valdkonnas iselaadse, raskesti märgatava, üsna pisut tundlikkusläve ületava spektraalkineetilise nähtuse. Oli vaja tõsta tundlikkust, suurendada seadme stabiilsust. Olud näisid soodsatena — jõudis pärale moodsam katseaparatuur, taandusid reorganiseerimisraskused, lapsedki olid saanud suureks ja leidnud oma tee ... kui ootamatult seiskus Suur Loendur, füüsiliste varude halastamatu arvesti.

Liidia Lembra viimaseks tööks laboris jäi katseaparatuuri seadistamine üliõpilastööde tarvis, viimasteks kirjutisteks valminud teadustööde täpselt täidetud perfokaardid. Nõnda ta meie mällu jäädki — täpse ja kohusetundlikuna, põhjaliku ja süvenemisvõimelisena, tagasihoidliku ja enesekriitilisena — teadlasisiksusena parimas mõttes.

Füüsikaosakond

Marta Liblik

(25. 7. 1900 — 4. 12. 1982)

Marta Liblik oli neid inimesi, kes jäid truuks kord valitud elukutsele ja töökohale. M. Liblik sündis Tartus töölise perekonnas. 1920. a. lõpetas ta Tallinna Linna Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi. Samal aastal asus tööle Tartu Ülikooli raamatukogus, algul ajutise töötajana, 929. aastast assistendina ja 1939. aastast raamatukoguhoidja ja bibliograafina, õppides õigusteaduskonna majandusosakonnas, mille ta 1929. a. lõpetas. Ühtlasi õppis ta ka Tartu ülikooli juures korraldatud bibliograafia ja raamatukogunduse kursustel (seminaris).

M. Libliku esimeste tööülesannete hulka kuulus kaasalöömine Voronežist reevakueeritud raamatuvarade kontrollimisel ja korrastamisel ning uue kataloogide süsteemi väljatöötamisel. Nende tööde kokkuvõttena ilmus tema sulest ajakirjas «Raamatukogu» ulatusl.k artikkel «Tartu ülikooli raamatukogu kataloogid». Edasise suurema tööna avaldas ta koos E. Vigeliga koondkataloogi «Tartu ülikooli raamatukogude ajakirjade nimestik» (1940), mis hõlmab ka tookord ülikooli allasutustes leidunud välisperioodikat. Ettevalmistused teiste trükikataloogide avaldamiseks katkestas Suur Isamaasõda. Pärast Tartu vabastamist ja TRÜ töö taastamist tuli M. Liblikul taas alustada maalt tagasi toodud raamatute korrastamist. 1950. aastail aga pani M. Liblik koostöös E. Vigeliga aluse Tartu ülikooli isikkoosseisu ja Tartu ülikooli ajalugu puudutavate materjalide kartoteegile. See on kujunenud üheks kasutatavamaks ülikooli raamatukogus. Ta võttis aktiivselt osa suurte teaduslikult läbimõeldud näituste korraldamisest TRÜ TR-s («Vene maadeavastajad», personaalnäitused «A. S. Puškin», «Leonardo da Vinci», «I. P. Pavlov», «N. I. Pirogov» jt.). Ta oli ka esimese teadusajaloo näituste korraldajaks. Nende näituste nimestikud on väärtuslikuks teatmematerjaliks praegugi. M. Libliku üheks olulisemaks tööks oli nii TRÜ kui ka teiste teadlaste abistamine materjalide otsimisel ja ekskursioonide juhendamine. Selle kõrval avaldas ta artikleid TRÜ TR-s leiduvate teadusajalooliselt tähtsate materjalide kohta (A. S. Puškini surimask, N. I. Pirogovi noorpõlve-portree jt.). Marta Liblik abistas oskuslikult nooremaid kolleege. Ta ei valgustanud neid aabitsatõdedes, eeldades viimaste tundmist, vaid jälgis noorte tööd kõrvalt ja alles siis soovitas allikaid, mida vilumusteta bibliograaf ei osanud ise leida. Sellist abi osutas ta bibliograafidele ka pensionile siirdununa (1963), konsulteerides neid telefoni teel.

Ülikooli raamatukogu töötajad meenutavad Marta Libliku rõõmsameelse, tööka ja nõudliku inimesena.

TRÜ Teaduslik Raamatukogu

Tennisistid Käärikul

SPORT ● UUDIS ●

Eelmisel nädalal toimus Käärikul järjekordne, nüüd juba 15. «Kääriku kapa» tenniseturniir. Traditsioonilisest võistlusest võttis osa neli 8-liikmelist võistkonda. Külalistena olid kohal TPI, Leningradi RÜ ja Leningradi Tehnoloogiainstituudi tennisistid.

Turniir on individuaal-võistkondlik, kus individuaalsete kohapunktide summeerimisel selgitatakse ka võistkondade paremusjärjestus. Juubeliaastal saatis edu TRÜ tennisiste — esikoht 77 punktiga. Järgnesid LRÜ 73,5, TPI 69 ja LTI 63,5 p.

Individuaalselt mängisid hästi TRÜ neiud. Geoloogia IV k. üliõpilane Gea Rennel võitis finaalis Leningradi RÜ esireketit O. Kovalkovskajat, Merike Kuusmann (ravi III k.) saavutas 3. koha. Teise grupi finaali jõudsid Anu Kaasik ja Alla Nurmetalo. Noormeeste panus oli väiksem. Tasavägises mängus pidi T. Pillmann (õigust. II k.) alistuma TPI esindajale E. Holterile, kes saavutas lõpuks 3. koha. Võitis V. Murõškin (LTI).

«Kääriku kapa» turniir on Balti nelja kõrgkooli karikaturniiri esimeseks etapiks. Järgmised võistlused toimuvad Tallinnas ja võitja selgub aprilli esimesel poolel Leningradis. Siiani pole TRÜ tennisistidel Leningradi Tehnoloogiainstituudi poolt 1976. a. väljapandud karikat õnnestunud võita. Võib-olla läheb see nüüd, kus treeningtingimused on oluliselt paranenud, lõpuks korda.

ARVO ROOSMA

Daam mustas, daam valges

Sellist pealkirja kannab Tallinna Kirjanike Maja teatriõhtu, mida on teatri- ja kunstilembelistel tartlastel võimalik vaadata **reedel, 10. detsembril kell 19 ülikooli aulas.**

Pealinna näitlejad mängivad endise tartlase Eerik Tedre kollaaži Johannes Semperi romaanist «Armukadedus», lembelüürikast ja luuletõlgetest. Esinevad Merle Talvik (Daam mustas), Hille Simm (Daam valges) ja Jaan Rõõmussaar (Enn Mais'e). Etenduse lavastas Heino Kulvere. Sissejuhatavad mõttekillud kollaaži autorilt.

Pääsmed müügil peahoones.

Venia legendi

Üldfüüsika kateedri dotsendi MATI FISCHERI *venia legendi* **«Mikroprotsesside rakendusperspektiivid eksperimendi automatiseerimisel» toimub neljapäeval, 16. detsembril kell 17.15 füüsikahoones Tähe 4, aud. 001.**

Üldfüüsika kateedri dotsendi HENN VOOLAIU *venia legendi* **teemal «Mõõtmisvigade hindamine füüsika praktikumis» toimub neljapäeval, 16. detsembril kl. 16.15 füüsikahoones Tähe 4, aud. 001.**

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan

Klubi üritused

Reedel, 10. dets. kell 20 disko.
(diskor Olev Ulp).

Laupäeval, 11. dets. kell 18
õhtu noorsooteatri näitlejate Eero Spriidi, Guido Kanguri ja Lauri Nebeliga.
Pääsmed müügil reedel 10. dets. k. 15.—18. ja laupäeval 1 tund enne ürituse algust klubis.

Laupäeval, 11. dets. kell 21
tantsuõhtu ansambliga «FIX».
Pääsmed müügil 1 tund enne algust.

Teisipäeval, 14. dets. kell 18
Kirjanike Maja külalisetendus «Lavakava» Juhan Viidingu ja Tõnis Rätsepaga. Kehtivad 12. novembriks ostetud pääsmed

TEATED

13.—14. detsembril algusega kell 16.00 toimub akadeemik A. Vaga nim. auditooriumis metoodilis-teoreetiline seminar «Toitlusprogramm, bioloogia, ökoloogia ja keskkonnakaitse». Korraldaja eks on TRÜ teadussuund «Inimene, ja biosfäär» (MAB) Eesti rahvuslik komitee ja TRÜ ökosüsteemide antropogeense dünaamika uurimisgrupp (ÕADU). Ettekandeid on mitmetelt ENSV juhtivatelt teadlastelt.

ÜLIKOOLI KALAMEHED!

Kõiki sektsiooni liikmeid ja asjahuvilisi palutakse TRÜ kalasektsiooni aruande-valimiskoosolekule teisipäeval, 14. dets. 1982. a. kell 18. Koosolek toimub V. Kingissepa 19 (TRÜ võimla) III k. aud. 302.

Kaasa võtta püügipäevikud. Põhjuseta puudujad arvatakse sektsioonist välja.

TRÜ kalaspordisektsioon

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu. Ülikooli 17 19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3661. MB-12913.

«Тарту Рийклик Юлликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 (1321) Reedel, 17. detsembril 1982 XXXV aastakäik

★★★★ NSVL 60

Pidupäeva-aktus aulas

Teisipäeva keskpäeval võtsid aulas puhkpillihelide saatel istet meie õppejõud ja teised töötajad ning üliõpilased. Kogunesime selleks, et ühiselt heita tagasipilk eelnenud kuuekümnele aastale, et meenutada neis kümnetes ülikooligi osa.

Rektor prof. Arnold Koobi avasõnade järel viisid õppejõud ja üliõpilased lilli Suures Isamaasõjas langenud TRÜ kollektiivi liikmete mälestustahvli ette ning V. I. Lenini mälestussamba jalamile.

Päevakohases kõnes peatus parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris läheneval tähtpäeval, selle ajaloolisel algusel ja edasisel käigul. Võttis ju 30. ja 31. detsembril 1922 I Nõukogude kongress vastu otsuse Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu moodustamise kohta, kinnitas vastava deklaratsiooni ja lepingu. Nõukogude vabariikide ühendamine liitriigiks polnud kerge, kuid see oli aja nõue, selle vajalikkust olid tõestanud kodusõja kogemused. NSV Liidu moodustamine kujunes partei ja Nõukogude riigi rahvuspoliitika kehastuseks ja triumfiks. See rahvuspoliitika põhines rahvaste võrdõiguslikkusel ja sõprusel, kõikide rahvuste ja rahvusrühmade sõltumatuse ja enesemääramise õiguse austamisel. Ühendamine tugevdas mõõtmatult igaühte neist ja kogu liitriiki tervikuna. Raskete ja kuulsusrikaste aastakümnete tegudes peegeldub kõigi nõukogude rahvaste ühine töö, üksteist vastastikku rikastav looming, vennalik abi ja koostöö. Järgnevalt peatus kõneleja Eesti NSV kohal liiduvabariikide seas, meie saavutustel.

TRÜ teadussaavutustest, spetsialistide õpetamisest on juubeliaastal palju kõneldud. Kiiresti areneva teaduslik-tehnilise revolutsiooni ajal pole kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamine mõeldav teadusliku informatsiooni kiire vahetamiseta, tihedate teadussidemeteta teiste kõrgkoolide ja teadusasutustega. TRÜ-l on sidemed ligi 900 Nõukogude Liidu kõrgkooli, uurimisasutuse ja ettevõttega.

Aktuse pidulikku meeleolu jätkas Tartu Akadeemilise Meeskoori lühikontsert ning järgnev autasude kätteandmine. TRÜ kõrgeim autasu, medal anti ülikooli juubeliaastal tähelepanuväärse õppe-, teadus- ja ühiskondliku tegevuse eest professoritele Juhan Aulile, Johannes Kalitsale, Jaan Konksule, Ülo Lepikule ja Ernst Raudamile.

VARJE SOOTAK

Poliitpäev ajaloo-teaduskonnas

9. detsembril kogunesid ajaloolased NSVL 60. aastapäeva puhusele poliitpäevale füüsikahoone uude ringauditooriumi. Dekaan dots. A. Liim peatus teaduskonna sidemetel teiste vabariikidega. Kontaktide vorme on rohkem kui ettegi kujutame. Nii on edukamaid lõpetajaid suunatud sihtaspirantuuri Leningradi, Moskvasse ja mujale. Mitmed teaduskonna õppejõud on õppinud väljaspool Eestit — MRÜ-s dots. P. Tulviste ja A. Luuk, ühe osa oma õpiajast on veetnud Leningradis dots. L. Eringson.

Teine koostöövorm on teadusalane. Siin on suur osa täita meie psühholoogiaõppejõududel. Kolmandaks tuleb nimetada metoodika-alast koostööd. 1977. aastal algatati ajalookateedrite eestvedamisel ühised ajaloo- ja metoodikakonverentsid. Veebruaris saavad Tartus kokku Eesti, Läti, Leedu ja Valgevene selle ala spetsialistid.

Traditsiooniks on saanud külalisloengute pidamine ja lektorite vahetamine Läti ülikooliga. Kõnealusel päevalgi viibis Riias NSVL ajaloo kateedri dotsent L. Eringson, kes pidas loengusarja Tartu ülikooli sidemetest Lätiga. Loengutega väljaspool vabariiki on esinenud ka dots. J. Raid ja teised. Psühholoogiatudengitel on kujunenud head sidemed Tbilisi RÜ-ga. Hiljuti jõudis sealt tagasi grupp diplomande. Ajaloolaste sidemed piirduvad Leningradi RÜ-ga etnograafia alal. Nii on meie etnograafid osa võtnud suvistest ekspeditsioonidest Lääne-Siberisse, Põhja-Kaukaasiasse jm. Arheoloogid on viibinud suviti kaevamistel Läti NSV-s. Ajaloo IV kursuse üliõpilased on suviti kaevamistel Läti NSV-s ja Leedus.

Dekaani sõnavõtust jäi kõlama mõte, et edaspidi tuleks rohkem suunata meie üliõpilasi praktikale väljapoole Eestit.

Ajaloolased on aeg-ajalt korraldanud kursuste ja ajalooringi ekskursioone Leningradi, Novgorodi, Pihkvasse, Läti- ja Leedumaale, Kaliningradi oblastisse. Aktiivselt osaletakse ÜTÜ konverentsidel teistes vabariikides.

Mitmed teaduskonna üliõpilased on taidluse ja spordi kaudu sidemetes naabervabariikidega. Praegu viibib psühholoogia II kursuse üliõpilane J. Ehlvest pikemal võistlusreisil Hollandis.

Poliitpäeva teises osas kõneles sõnumi autor oma reisist rahvakunstiansambliga Kasahstani ja seal nähtust-kuuldust.

Kõige lõpuks demonstreeris dots. H. Palamets slaide Eesti vabastuslahingutest, taastamistöödest ja möödunud juubelist.

VAMBOLA PAAVO,
ajaloo IV k.,
teaduskonna pressisekretär

Ülikooli delegatsioon Soomes

Novembri keskpaiku käis ülikooli delegatsioon Soomes. Mindi selleks, et sidemeid Turu ja Helsingi ülikoolidega veelgi tihendada. Ka avanes nüüd võimalus tänada Helsingi ja Turu ülikoole juubeliks tehtud kingituste eest. Meie delegatsiooni koosseisus sõitsid Soome õppeprorektor **Valter Haamer** (delegatsiooni juht), **prof. Inge Unt, prof. Herbert Ligi, filoloogiateaduskonna dekaan prof. Ago Künnap, majandusteaduskonna dekaan dots. Valner Krinal, bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan dots. Aadu Loog, TRÜ ajaloo komisjoni sekretär Mare Viiralt ja teadusraamatukogu teadusdirektor Urve Tõnnov.** Palusin delegatsiooni juhti Valter Haamerit lähemalt rääkida Soome sõidust.

«Turu ülikoolis võtsid meid vastu rektor, ülikooli õppejõud. Kohtumisel meenutas Turu ülikooli rektor oma meeldivaid mälestusi TRÜ juubelilt. Ka rääkis rektor vajadusest veelgi tihendada koostööd kahe ülikooli vahel. Professor Ago Künnap pidas lühikese loengu meie ülikooli välissuhetest. Ja siis tutvustati meie delegatsiooni liikmeid Turu ülikooliga, toimusid kohtumised teaduskondades. Mul endal oli võimalus tutvuda Turu ülikooli raamatukoguga. See jättis meeldiva ja asjaliku mulje. Kohtusin Turu ülikoolis ka sealse üliõpilaslehe toimetajaga, kes TRÜ juubelipäevade aegu oli viibinud Tartus. Tema kinkis meie delegatsioonile lehenumbrid, kus juttu meie juubelist. Turu ülikooliga seovad meid kauased teadussidemed. Meie ülikooli õppejõud on Turu ülikooli juures olnud eesti keele lektorid. Turu ülikoolilt saabus TRÜ teadusraamatukogule väärtuslik kingitus — raamatute saadetis.

Siis oli aeg sõita Helsingisse. Kohtumine ülikooli rektori ja õppejõududega toimus restoranis «President». Kohtumisest võttis osa ka meie ülikooli audoktor, akadeemik Lauri Posti. Helsingi ülikool on huvitatud, et sidemed meiega säiliksid ja veelgi tugevneksid. TRÜ delegatsioon kinkis Helsingi ülikoolile meie *alma mater*'i kolmeköitelise ajaloo, et helsinglastel oleks oma juubeli eel (1990. a. saab Helsingi ülikool 350), millest mõõtu võtta. Kui rääkida sidemetest meie ja Helsingi ülikooli vahel, peab märkima, et Helsingi ülikool on kasvatanud teadlasi, kes on pannud meie ülikoolis aluse mitmele teadusharule: Kettunen, Manninen, Väisälä, Karling jt. TRÜ on andnud Helsingi ülikoolile terve rea eesti keele lektoreid.

Oli võimalus tutvuda ka Helsingi ülikooliga. Meile näidati ülikooli hooneid, ajaloomuuseumi, raamatukogu. Kohtumisi oli teaduskondades.

Prof. Inge Unt kohtus üliõpilastega, vestles nendega. Kokkuvõttes võiks öelda, et Soomes käiku võib pidada mõlemale poolele kasulikuks, tihenesid vanad ja sõlmiti uusi sidemeid. Kui lahkusime, oli meid laevale saatmas ka akadeemik Lauri Posti.»

RAIVO LOTT

TÄNU

Rektori nimele saabus NSVL Kesktelevisiooni populaarteaduslike ja õppeprogrammide peatoimetuse kiri, milles antakse kõrge hinnang 28. oktoobril k. a. eetris olnud saatele «Meenutus pidupäevast». Saade oli pühendatud ülikooli 350. aastapäeva pidustustele. Peatoimetaja sm. V. Jegorov kirjutab:

«Avaldame sügavat tänu ülikooli töötajatele ja õppejõududele pideva ja operatiivse abi eest võtete korraldamisel, suure kohusetundlikkuse ja täpsuse eest töös, siira heasoovlikkuse ja külalislahkuse, kompetentsuse ja inimliku mõistmise eest.

Meie eriline tänu kuulub professoritele Helmut Piirimäele ja Sergei Issakovile, dotsentidele Toivo Kuldsepale, Linda Eringsonile, Hillar Palametsale, Viktor Kalnitsale, õppeosakonna juhatajale Mati Salundile, ajaloomuuseumi direktorile Ela Martisele, üliõpilastele A. Kruuserile (õigust. IV k.), H. Pakile (ajaloot. II k.), R. Tjumanjukile (matemaatikat. I k.), A. Meikele (bioloogia-geograafiat. V k.), U. Fungile (žurnalistika IV k.).»

Kõigile, kes aitasid kaasa meie *alma mater*'i juubeli tutvustamisele üleliidulisel teleekraanil, kuulub rektori siiras tänu!

✤

ENSV kultuuriministri allkirjaga kirjas tänatakse südamest ülikooli kollektiivi vabaõhuetenduse «Vivat Academia» organiseerijaid ja osalejaid, eriti aga dotsente Hillar Palametsa, Uno Nõmme, nais- ja meeskoori, rahvakunstiansamblit, puhkpilliorkestrit.

Sisutihe tagasivaade

Üks lüli ülikooli suure sünnipäeva ettevõtmiste pikas reas oli ka NLKP ajaloo kateedri teaduslik konverents, mis peeti detsembrikuu teisel päeval. See kujunes sisutihedaks tagasivaateks kateedrikollektiivi nelja aastakümne pikkusele panusele TRÜ kui nõukogude kõrgkooli vaimse palge kujunemisse ja arengusse. Just sellest vaatenurgast andis tehtule kõrge hinnangu ülikooli teadusprorektor prof. A. Kallikorm, kes soojalt tervitas meie parteiajaloolaste peret ning osales konverentsi töös.

Ettekanded olid kateedri õppejõududelt. Huvitava, paljus arhiiviallikatele ning statistikale tugineva ajaloolise ülevaate õppemetoodilise töö ja õppeprotsessi arengust andis kateedri staažikamaid õppejõude dots. F. Kinkar. Selle väikese kollektiivi suurest panusest TRÜ ühiskondlike organisatsioonide — partei, komsomoli ja ametiühingu edasiminekusse rääkisid dotsendid I. Rajasalu ja L. Kiik. Kateedri osa üliõpilasteaduse edendamisse, uurimistöö kvantitatiivse ja kvalitatiivse arengu suundi ning ÜTÜ erialaringi ajalugu tutvustasid dotsentide S. Lepiku ja H. Dsissi uurimused. Õppejõudude tõsisest panusest vabariigi parteiorganisatsiooni ideoloogiatöösse andis ulatusliku ülevaate kateedrijuhataja prof. J. Kalits. Allakirjutanu peatus kateedri kujunemisel ja tema ajaloolise arengu põhijoontel ning iseloomustas lähemalt teadusliku uurimistöö arengulugu, -suundi ja tulemusi.

Konverentsi külalisteks olid kateedri endised töötajad, TRÜ teiste ühiskonnateaduskateedrite esindajad, sõsarkateedrite õppejõud vabariigi kõigist kõrgkoolidest, kes ettekannete järel esinesid arvukate ja huvitavate meenutustega kas oma tööaastatest TRÜ-s või asjalike ettepanekute, soovituste ning tingimata tervitussõnadega juubelipidajatele teistelt kõrgkoolidelt. Külaliste tarvis oli kateeder organiseerinud ka nn. kultuuriprogrammi osasaamiseks sellest, millega sajandi suursündmus rikastas ülikooli.

Kogu *alma mater*'i ajaloo silmis pole 42 aastat teab mis pikk aeg, kuid ta on olnud erakordselt rikas murrangulise tähendusega sündmustest. Konverents tõdes, et sellesse ülikooli ajaloo kümnendikku on mahtunud palju, enam kui ühe põlvkonna elutöö. Ta on piisav, et kujundada tugevat, monoliitset, teovõimelist ja -tahtelist mikrokollektiivi, kateedrit, kus igal sammul tuntakse ja tunnetatakse «küünarnukitunnet» ülikooli kõigi teiste kateedritega.

LEMBIT RAID

Rektori käskkiri

Aktiivse osavõtu eest ülikooli hoonete ehitamisel ja remontimisel said TRÜ aukirja **Riho Pärn, Sergei Olennikov, Elgi Võsu, Osvald Mägi, Harri Liiv, Leonhard Adamson, Ester Tombak, Leena Batjeva, Tõnis Kukk, Enn Pettai, Albert Kure, Mihkel Ratas, Vello Krele, Rein Ruus, Avo Villemson, Johannes Liivamägi, Tiiu Rauba, Enn Sarnet, Roland Pehk, Eido Martihhin, Evald Jääger, Jüri Ellermaa, Heldur Rahv, Ülo Härman, Nikolai Somelar, Ülo Kadaja, Ralf Talbak, Andres Sirk, Voldemar Pütsepp, Rein Hlusov, Nikolai Spassov, Aime Saks, Toomas Kleiman, Reet Zeik, Heli Terna, J. F. Rudenko, Ilmar Punnar, Lembit Masing, Viktor Nikolenko, Kalju Allik, Jüri Kann, Neinar Seli, Hans Mutso, Kalev Voltri, Meelis Tõnisson, Vello Teemusk, Heino Kure, Raul Simson, Kalju Sonn, Enn Sirm.**

Ülikooli 350. aastapäeva puhul said aukirja lektoritegevuse eest ühingu «Teadus» aktivistid **Peet-Henn Kingisepp, Aksel Koorits, Edvitar Leibur, Jaan Mikk, Aino Paves, Endel Ploom, Lembit Saarnits, Jüri Sepp, Eda Seppel, Artemi Vapra, Endel Varep, Lev Vassiljev ja Mart Viikmaa.**

TRÜ aukirja pälvisid seoses ülikooli juubeliga matemaatikateaduskonnaga tihedalt seotud ja teaduskonda palju abistanud **Leo Ainola, Jaan Einasto, Arnold Humal, Herbert Niilisk, Tamara Sõrmus, Maret Tamm, Leo Võhandu, Jaak Hion, Maido Rahula, Rein Jürgenson, Enno Saareste, Veljo Tinn, Tõnu Akkel, Lembit Luht, Ants Laumets ja Helju Ertmann.**

Ajaloo- ja filoloogiateaduskonna raamatukogu taasavamisel tehtud tubli töö eest tänati **Helju Kerni, Anne Grisanit, Erika Sirget, Eha Kedderit ja Rein Hlussovit.**

TRÜ komsomoli-organisatsiooni päevad

ARVO TENNO foto

Reedel toimus nõukogu saalis ELKNÜ TRÜ komitee pidulik istung, mis oli pühendatud NSV Liidu 60. ja TRÜ 350. aastapäevale. Sellest võtsid osa endised komsomolikomitee sekretärid **Õie Reintam (oktoober 1944 — jaanuar 1945), Jaan Parts (jaanuar 1945 — märts 1946), Johannes Kalits (detsember 1946 — märts 1949), Edgar Salumaa (märts 1949 — november 1949), Heinrich Tiido (november 1949 — oktoober 1951), Bernhard Hiire (november 1953 — august 1955), Olaf Kuuli (august 1955 — november 1957), Johannes Lott (november 1957 — november 1960), Märt Kubo (oktoober 1970 — oktoober 1972), Henri Soova (aprill 1975 — jaanuar 1976), Madis Kallion (oktoober 1978 — detsember 1980).**

Pidulikul istungil viibisid **ülikooli rektor prof. Arnold Koop, prorektor prof. Uno Palm, EKP TRÜ komitee sekretär dots. Advig Kiris, ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär Arvi Karotam, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Andrus Lauren, ELKNÜ TPI komitee sekretär Eduard Saul, ELKNÜ EPA komitee sekretär Siim Sillamaa.**

NLKP ajaloo kateedri juhataja **prof. Johannes Kalits** tegi ettekande ülikooli komsomoli neljast aastakümnest. Teine ettekanne oli ülikooli komsomolisekretärilt **Andrus Laurenilt**, kes rääkis tänase komsomoli probleemidest, töösuundadest. A. Lauren luges ette otsuse teenete medali asutamise ja statuudi kohta. Medal anti 39 inimesele. Esimene medal anti prof. Arnold Koobile.

Sõna võtsid **rektor prof. Arnold Koop, Hendri Soova** ELKNÜ Keskkomiteest, **Eesti NSV kultuuriminister Johannes Lott**, ülikooli endised komsomolijuhid **Heinrich Tiido ja Bernhard Hiire.**

Kultuuriminister J. Lott kinkis komsomolikomiteele O. Soansi graafilise kaardi Eesti revolutsioonilisest liikumisest. H. Soova andis **Ülle Lepale, Andrus Laurenile ja Mati Salundile** üle ÜLKNÜ Keskkomitee rinnamärgi «Aktiivse töö eest komsomolis». Loeti ette tervitustelegramm ülikooli komsomolikomitee esimeselt sekretärilt Zoja Grossfeldtilt.

Küsisin meie praeguselt komsomolijuhilt Andrus Laurenilt, kas sidemed endiste komsomolijuhtidega on ka tihedad?

Võib öelda küll. Sellised kokkusaamised käivad juba kuuendat aastat. Neljal aastal on olnud konverentsid ja kahel (1980, 1982) komitee pidulikud istungid. Peaaegu kõikide endiste komsomolisekretäridega oleme hoidnud kontakti. Tihti astuvad vanemad komsomolitöötajad läbi ka komiteest. Ja mitte ainult selleks, et niisama juttu puhuda, vaid et ka tänaseid probleeme arutada ja nõu anda. Prof. Johannes Kalits on kirjutanud raamatu «Ülikooli komsomoli neli aastakümmet», mille koostamisel on autorit abistanud tänased kommunistlikud noored. Raamatust leiame kasulikke kogemusi praeguseski komsomolitöös.

Reedel avati komsomolikomitees ELKNÜ TRÜ komitee korraldatud ürituste atribuutika näitus.

Reedel kl. 16 oli ülikooli klubis teaduskondadevaheline komsomolilaulude konkurss ja kõnevõistlus. Kõnevõistlusel oli osalejaid 8. Teemadeks olid toitlusprogramm, noorsooprobleemid ja EÜE. Žürii koosseisus Igor Gräzin (esimees), Eimar Rahumaa ja Raivo Palmaru otsustas esikoha anda õigusteaduskonna II kursuse üliõpilasele Owe Ladvale.

Pühapäeval toimus ülikooli uues spordihoones spordi*show*. Kavas teatevõistlused ja kukilkorvpall, mille võitis TRÜ 18:13.

Komsomolikroonika

● 14. detsembril said parteisse astumise soovituse **Aare Tark** (õigust. V k.), **Tatjana Temnikova** (fil. III k.), **Priit Selvet** (maj. I k.), **Vambola Paavo** (ajal. IV k.) ja **Jüri Lebedev** (mat. V k.).

● NLKP liikmekandidaadiks soovitati **Liina Lebbin** (õigust. IV k.) ja **Naidi Aabrams** (ajal. IV k.).

● Kommunistlike noorte hulka võeti vastu **Margit Sutt** (fil. I k.).

● Komsomolidokumentide lohaka hoidmise eest said noomituse arvestuskaardile **Jaanus Jõgi** (mat. III k.), **Kadri Annamaa** (arstit. I k.) ja **Ene Kala** (fil. V k.).

● **Arutati ideoloogiatööd keemiaosakonnas ja ajalooteaduskonnas.** Mõlemaga jäädi üldjoontes rahule. Arutelu käigus tekkis huvitav mõttevahetus ühiskondlik-poliitilise praktika arvestamise ja leninliku arvestuse üle. Komitee leidis, et praegu on mitmel pool tegemist puhtformaalse arvestusega. Kuidas tõsta ÜPP ja leninliku arvestuse osakaalu? Mida pidada hindamiskriteeriumiks? Neile küsimustele ootab

(Järg 4. lk.)

80 sisukat eluaastat

Professor Jaan Konksu juubel

10. detsembril sai 80-aastaseks üldajaloo kateedri konsultantprofessor ajaloodoktor J. Konks, kelle elu on olnud seotud *alma mater*'iga üle 43 aasta ja kelle teeneid hinnati ülikooli juubeliaastal TRÜ medaliga.

J. Konks sündis Pärnumaal 27. novembril (10. dets.) 1902. aastal. Sindi lähedal, rabade ja heinamaade vahel asuvast väikesest Juhaselja külast alanud õpinguteed viisid J. Konksu Pärnu gümnaasiumi, mida tal aga ei õnnestunud lõpetada osavõtu pärast ametiühingulisest ja noorproletaarlaste tegevusest. Saanud 1923. aastal Haapsalu seminari diplomi, siirdus ta, pärast lühiajalist tööd õpetajana, 1924. aastal oma haridusteed jätkama Tartu ülikooli. Õpingud filosoofiateaduskonnas viisid 1929. aastal magistritöö valmimiseni Rootsi-Vene suhete ajaloost. Järgnesid tööaastad ajalooõpetajana Tartu ja Nõo koolides, direktorina (1940—41) Tartu II Keskkoolis.

Pärast Tartu vabastamist fašistlikust okupatsioonist asus J. Konks tööle õppejõuna ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas. Paariaastasele tööle NSV Liidu ajaloo kateedri koosseisus järgnes töö dotsendina (1946. a), professorina (1964—1982) ja konsultantprofessorina (alates 1982) üldajaloo kateedris. 1963.—1974. aastani juhatas J. Konks üldajaloo kateedrit. Tema õppetegevus koondus peamiselt Aasia ja Aafrika maade ajaloole, teadusliku töö põhiliseks uurimisvääriks kujunes aga Eesti agraarajalugu. Sellest valmis 1961. aastal ka doktoridissertatsioon.

Üle 38 aasta on J. Konks pühendanud Eesti NSV ajaloolaste õpetamisele ja kasvatamisele. Nii mitmelgi juhul on tema loenguid kuulanud juba teise põlvkonna ajaloolased. Rohkem kui 60 teadusliku publikatsiooni, õpiku ning õppevahendi autorina on J. Konks andnud kaaluka panuse nõukogude ajalooteaduse arengusse. Tema tööd on hinnatud ordeniga «Austuse märk», ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga, V. I. Lenini juubelimedaliga, NSVL Kõrg- ja Keskeriharituse Ministeeriumi rinnamärgiga, rohkete aukirjade, tänukirjade ning rektori tänuavaldustega.

J. Konksu optimism, nooruslik vitaalsus ja raugematu huvi kõige vastu, mis toimub lähemas ja kaugemas maailmas, on eeskujuks ta kolleegidele ja õpilastele.

Tervist ja õnne käesolevaks ja järgmisteks juubeliteks!

Kolleegide nimel
OLAF KLAASSEN

Õhuelektri sümpoosion

Õhuelektri uurijad said kokku Leningradis Geofüüsika Peaobservatooriumis II üleliidulisel atmosfäärielektri sümpoosionil. Sellel pidasid ettekandeid ka TRÜ aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi ja geofüüsika kateedri töötajad: dots. kt. Jaan Salm, AEL-i sektorijuhataja Reinhold Matisen, vanemteadurid Hilja Iher, Mart Arold ja allakirjutanu.

Sümpoosioni tööprogramm oli tihe ja pingeline. Kahe ja poole päeva jooksul tehti 135 ettekannet, neist stendiettekandeid oli 23. Võrdluseks, et esimesel elektri sümpoosionil oli ainult 54 ettekannet. Arvukad küsimused, millele tuli ettekandjail vastata nii istungitel kui ka omavahelistel aruteludel, näitasid, et osalejate huvi kolleegide töö vastu oli suur.

Töö toimus seitsmes sektsioonis, kuid praktiliselt olid ettekantud tööd kahe suunitlusega.

TPedI professor Hannes Tammeti analüüsiva ja metodoloogilise suunitlusega ettekanne tõi esile rea olulisi tegureid, millega tuleb õhuionisatsiooni uurijatel arvestada, et nende mõõtmised võimaldaksid anda ammendavat teavet õhu saastumise kohta. Kõik TRÜ töötajate õhuionisatsioonialased uurimistööd ja vaatluste analüüsid on valminud suuremal või vähemal määral Hannes Tammeti juhendamisel, kes on AEL-i teadureile juba aastaid mitteametlik teaduslik juhendaja.

Dotsent Jaan Reineti koostatud ajaloolise ülevaate mahukatest statistilistest vaatlusandmetest õhuioonide kontsentratsiooni aastastest ja ööpäevastest muutumistest Tartus 1950.—1960. aastatel kandis ette Reinhold Matisen. Viimase poolt oli ka stendiettekanne õhuioonide loendi kondensaatori töökindluse määramisest ja selle tarvis väljatöötatud katsemetoodikast.

Mart Arold esitas Vilsandil tehtud õhuelektriliste mõõtmiste organiseerimise ja läbiviimise metoodika ning vaatlustulemuste analüüsi, võimaldamaks hinnata õhu aerosoolset saastumust kergete ja raskete ioonide suhtelise jaotumise järgi.

Selle teema käsitlemine jätkus Leningradi teadlase Jakov Švartsi ettekandes, milles autor võrdles Vilsandil saadud mõõtmisandmeid analoogsetega teistes kohtades. Ta järeldas, et Vilsandi on lähedane niisugusele mereäärsele paigale, kus atropogeense päritoluga õhu saastumus atmosfääri elektrivälja potentsiaaligradiendi looduslikele varieerumistele olulist mõju ei avalda, mistõttu seal saadud õhuelektriliste parameetrite mõõtmistulemusi võib lugeda enam-vähem võrdseks mereäärse piirkonna loodusliku fooniga.

Allakirjutanu ja AEL-i juhataja Lembit Visnapuu ühisettekanne hõlmas erinevate liikuvustega õhuioonide ruumlaengute tiheduste mõõtmistulemuste analüüsi sõltuvalt meteoroloogilistest parameetritest Krimmi lõunarannikul ja kaldajoonest pool kilomeetrit eemal tormise ja tuulevaikse ilmaga. Merelainetuse mõningane mõju õhuionisatsioonile avaldub ainult kaldajoone vahetus läheduses (ja seda palju nõrgemini, kui arvavad mitmed uurijad), kaldajoonest kaugematele aladele on see mõju tähtsusetu.

Uurimuslik-eksperimentaalne oli Jaan Salmi ja Hilja Iheri ettekanne, kus vaadeldi arvukate katsetuste põhjal kergete õhuioonide liikuvusspektri selektiivset muutumist, sõltuvalt õhus oleva mikrolisandi keemilisest struktuurist. Ehkki nähtuse olemus ei ole veel lõplikult lahti mõtestatud, võib mõnel juhul seda meetodit kasutada teatud kindlate saastelisandite operatiivseks kindlakstegemiseks õhus.

Sümpoosioni lõppistungil märgiti õhuelektri nähtuste uurimishaarde laienemist ja tööde teadusliku taseme tõusu. Vaatamata saavutatule on mitmete uurimuste omavaheline võrdlemine üldiste seaduspärasuste esiletoomiseks raskendatud, kuna mitmete parameetrite mõõtmiseks puudub ühtne aparatuur. Kõigi võimalike meetmete rakendamine vastavate seadmete seeriatootmisse juurutamisel oli sümpoosioni resolutsiooniprojekti põhipunktiks.

REET PRIIMAN

Esmakursuslaste taidlus

(Algus üle-eelmises lehes)

Statistika tarvis loetakse kokku, kui palju inimesi üldse laval käis. Sel sügisel tuli välja 194, mööda nud korral 175 üliõpilast.

Teaduskonniti järjestuti: 1. bioloogia-geograafiat., 2. filoloogiat., 3. ajaloot., 4. arstit., 5. majandust., 6. õigust., 7.—8. füüsika-keemiat., 9. matemaatikat.

Mis siis nendes kavades leida oli? Häid, värskeid ideid (defektoloogid), põnevaid lavalisi lahendusi (majandust.), vanaaegsete tükkide keskpärast mahamängimist (juristid). Nägime puhterialast lähenemist (keemikud), väga vahetut ja mõnusat ühikataidlust (füüsikud). Muide, just füüsikute hulgast on aeg-ajalt tõelisi vaimukusi tulnud. Muidugi polnud tükkide tase võrdne, aga oma osakonda esindasid nad täiesti ausalt (kui maha arvata see, et mingeid kirjalikke märke nende tegevusest taidluskonkursil pole — ainukestena). Sügavalt läbimõeldud kavaga lähimineviku tõsielust tulid välja stomatoloogid. Matemaatikutel polnud õiget sõžeed ega mängugi.

Igast kavast jäi silma huvitavaid näitlejaid. Lõppkontserdil valis publik parimaks naisnäitlejaks Ave Rohtla (vene fil.).

Kahju, et žurnalistide etteaste jälle tehnika pärast kannatas. Konkursi ajal segas mõne kava puhul liigne valgustatus, nüüd pimedus. Ometi olid need parimad kavad, peita polnud midagi. Ja ikka see tugeva, selge hääle puudumine. Mida lavalt öeldakse, olgu öeldud nii, et see ka selgesti kuulda oleks.

Oli konkurss, kus oli taidlust, silmaröömu, kus hingekeeli hellalt helistati.

ANNELI KÜLAOTS,
žurnalistika III k.

Külaline Soomest

Ülikooli anorgaanilise keemia kateedril ning elektrokeemia laboril on tegusad teadussidemed kolleegidega Helsingi Tehnoloogiaülikoolist. Tutvust aitavad uuendada vastastikused külaskäigud. 1978. aastal oli Helsingis füüsikalise keemia kateedris kahe nädala vältel külalislektoriks elektrokeemia laboratooriumi teadusjuhendaja, õppeprorektor professor Uno Palm. Läinud nädalal viibis omakorda Eestis toonane võõrustaja, Helsingi Tehnoloogiaülikooli füüsikalise keemia kateedri juhataja professor Göran Sundholm.

Professor Sundholm on Soome silmapaistvamaid elektrokeemikuid, kelle teadusartiklid on hästi tuntud ka väljaspool Soomet. Nõukogude elektrokeemia koolkond on talle juba varasemaist lähikontaktidest tuttav: 1975. aastal töötas Soome teadlane Moskvas, NSV Liidu TA elektrokeemia instituudis, meie selle teadusharu juhtasutuses, millega Tartu keemikuil kauaaegsed tihedad koostöösidemed.

Professor Sundholm pidas Tartus kaks loengut elektrilise kaksikkihi, lahusesse sukeldatud elektroodi ning lahuse piirpinnal moodustuva üliõhukese kihi uurimisest.

JÜRI TOOM

Ministri käskkiri

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga autasustati viljaka teadusliku, pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest 80. sünnipäeval prof. **Jaan Konksu**, 60. sünnipäeval prof. **Ilo Sildmäed** ja dotsent **Vello Tohverit** ning 50. sünnipäeval dots. **Aadu Loogi**.

ENSV Tervishoiuministeerium avaldas tänu III üleliidulise neurokirurgide kongressi organiseerimise eest **Tõnu Kaubale, Anu Lustile, Matt Mägile** ja **Väino Sinisalule**.

Lõikus tudengite teaduspõllul

ARVO TENNO foto

Ehk huvitab Sindki, lugeja, kes Sa juba tudengipõlves sõrme teadusemuusale ulatasid või alles eile kukesammu võrra iseseisvale uurimisele-puurimisele lähemale nihkusid, kuidas lõppeval aastal tudengite teadustöö edenes.

Eelmise reede südapäeval kogunesid aulasse ÜTÜ ülevabariigilise konkursi laureaadid kõigist kuuest kõrgkoolist. Tervitussõnad rektor professor Arnold Koobilt, südamlikud soovid kõrg- ja keskeriharidusminister Ilmar Nuudilt. ÜRO inimõiguste päeval igati aktuaalsel teemal — psühhiaatria keerdkäikudest tänapäeva maailmas — kõneles NSVL Arstiteaduse Akadeemia korrespondentliige, professor Jüri Saarma. ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees dots. Johannes Tammeorg andis ülevaate käesoleva aasta konkursist ja soovis kõigile head järelejõudmist laureaatidele.

Nurgakivi taolistele konkurssidele pandi 1961. aastal 69 tööga. Tänavu ületas osavõtjate arv esmakordselt tuhande piiri (1032). Rekordarv oli ka noorematelt kursustelt laekunud töid (215).

Ühtekokku autasustati 229 autorit. Täpsemalt: välja jagati 54 rahalist preemiat, 101 esimese järgu diplomit ning 74 teise järgu diplomit noorematele kursustele (mõlemas grupis oli ette nähtud 63 diplomit, aga tööde tase tingis autasude arvu suurenemise).

Vabariiklikule konkursile jõudsid ainult oma kõrgkoolis tugevamateks osutunud tööd. TRÜ tudengite au kaitsesid 533 uurimust mulluse 480 asemel; TPI-d esindas 248 tööd — möödunud aastal oli 10 tööd rohkem; EPA pakkus konkurentsi 152 uurimusega eelmise aasta 148 asemel; TPedI, ERKI ja TRK võistlesid vastavalt 60, 29 ja 10 tööga (1981. a.: TPedI — 43; ERKI — 22; TRK — 12).

Teadustööga tegelejate osakaal on suurim ülikoolis (iga kümnes tudeng). Järgnevad ERKI (iga neljateistkümnes) ja EPA (iga kuueteistkümnes).

Ühiskonnateaduslike tööde konkursile laekus 97 uurimust ning 63 referatiivset tööd. Neid vaeti vastavalt teemadele viies sektsioonis.

TRK laureaatide vahepaladele järgnes aktuse tähtsaim osa — autasustamistseremoonia ise. I. Nuut ja J. Tammeorg andsid tublimatest tublimatele üle diplomid. Rahvariides näitsikud ulatasid alpikanniõisi.

NSV Liidu majanduspoliitikat propageerivate üliõpilaslektorite konkursi tublimatele kuulus ühingu «Teadus» tunnustus.

KERSTI MAAL,
žurnalistika III k.,
filoloogiateaduskonna
pressisekretär

Rektori käskkiri

Eduka esinemise eest üleliidulisel üliõpilaste teaduskonverentsil ja viktoriinil Sverdlovskis avaldab rektor tänu õigusteaduskonna üliõpilastele Jaan Toomepärjale, Liina Lebbinile ja Georg Arule ning nende juhendajale riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri õpetajale Raul Naritsale.

Rektor õnnitles ja tänas kauaaegse viljaka töö eest 80. sünnipäeval üldajaloo kateedri professorit **Jaan Konksu**.

TRÜ aukirja pälvis eduka töö eest 60. sünnipäeval dots. **Vello Tohver** Tänu avaldati samal tähtpäeval insener **Aleksander Zalivinile** ja prof. **Ilo Sildmäele**. 50. sünnipäeval õnnitleti ja tänati tulemusrikka töö eest dekaan dots. **Aadu Loogi**, vanemraamatukoguhoidjat **Oie Vadit** ja vanemõpetaja **Jüri Maadlat**.

Üliõpilasuurijate konverents defektoloogiaosakonnas

4. detsembril sai teoks defektoloogide ÜTÜ ringi ja erialakateedri ühine teaduskonverents. Märkimaks üritusega meie kodumaa ja ülikooli elu selleaastasi tähtsündmusi, oli sellele kutsutud ka külalisi. Defektoloogia teadusprobleemidega ja kaadri ettevalmistamisega tegelevatest keskustest olid esindatud Moskva, Leningrad ja Minsk.

Võõrustajate poolelt esinesid uurimustel põhinevate ettekannetega IV kursuse üliõpilased K. Sülluste, U.-Ü. Kera, K. Laar, diplomand R. Roon ja vilistlased L. Mikheim ja R. Visnapuu. Käsitleti erikoolide õppe-kasvatustöö tõhustamist.

Külalisesinejad avardasid arutletavate teemade valdkonda, süüvides eriala ajalukku. Üliõpilane Marina Opantšuk analüüsis rahvusliku pedagoogilise kaadri, sealhulgas defektoloogide ettevalmistamist A. I. Herzeni nim. Leningradi RPI-s nõukogude võimu aastail. Ka mitmed Eestis töötavad defektoloogid on hariduse saanud Leningradis. Ira Štšurko Minskist andis ülevaate defektoloogilise hariduse arengust Valgevenes. Pimedate rahvusvahelise liikumise ajalool ja tänapäevatendentsidel peatus oma ettekandes Ljuba Sokolova Leningradist. Ettekannetes esitatud väited andsid kõneainet konverentsiväliselgi ajal.

Et tegu oli ÜTÜ konverentsiga, siis oli päevakorda võetud ka kaks informatiivset laadi ettekannet ÜTÜ töö organiseerimisest. Moskva Pedagoogilise Instituudi defektoloogiateaduskonna töökogemusi vahendas sealse ÜTÜ nõukogu liige Niina Petrotšenko. Nende tööhaaret iseloomustamaks vaid üks fakt — defektoloogiateaduskonnas tegutseb 29 ÜTÜ ringi. Meie senisest tööpraktikast informeeris osavõtjaid III kursuse üliõpilane A. Kallastu.

Konkreetseid soovitusi uurijatee algul seisjaile jagas oma sõnavõtus dotsent A. Hilko Leningradist. Tema koordineerida on sealsete üliõpilasuurijate tegevus.

Pikema ettekandega esines professor H. Zamski Moskvast, kellel siinse kateedriga ammused koostöösidemed. Rahvusvaheliselt tunnustatud oligofrenopedagoogikateadlane on eripedagoogika kateedri aspirandi E. Veskivälja juhendaja.

Konverentsi lõppsõnas võis meie defektoloogide ÜTÜ ringi juhendav õppejõud J. Kõrgessaar toimunut põhjendatult kordaläinuks pidada. Kuulajaile jagus teadasaamisrõõmu, üliõpilasesinejate sisuline töö aga rikastus veel ühe esinemiskogemusega. Tunnustussõnu jagus ka meie defektoloogide ÜTÜ ringi juhatusele, kelle eesotsas on võimekas organisaator, III kursuse üliõpilane A. Poom.

Tartust lahkusid külalised parimate muljetega, mida kujundasid lisaks konverentsile tutvumine ülikooli ajaloomuuseumiga, linnaekskursioon, sõprusõhtu klubis.

ANTS REINMAA,
eripedagoogika kateedri õppejõud

Karge roki kuum sõnum

Enne NSVL moodustamise 60. aastapäevale pühendatud võistluskontserdi «Tartu 82» muusikalise osa kommenteerimist tahaks tänada organiseerijaid noortemajast «Sõprus», kes eelmiste aastate vigadest üle on saanud ja sel sügistalvel omalt poolt kontserdi õnnestumiseks parima andsid. Tõesti, kuulates-vaadates tekkis tunne, et eriti paremini ja uhkemini sellist üritust organiseerida ei annagi. Kõik oli tehtud soliidselt, nii esinejate tutvustamine, lillede ja vimplite üleandmine, korralikud kavalehed 2000 eksemplaris, auhinnadki kutsusid võistlema.

Kõigepealt kepsutasid lavale **«Sõpruse» diskotüdrukud**. Diskokontserti see õnneks ei tähendanud (dekadentlik diskomuusika võikski ainult diskoklubidesse jääda). Avaakordi andis «Emerson, Lake & Palmer» kohalikus modifikatsioonis ehk **restoraniansambel «Tarvas»**. Esimestest taktidest oli publiku *dabei sein* olemas — süntesaatori, bassi ja trummi võimsa kolmikrünnaku puhul pidigi nii olema. Igatahes kinnitas juba esimene lugu, et ilmaaegu pole saali tuldud. Kelle teadmised muusikast üleliia suured pole, see võis nautida Dunajevski üldtuntud signaale rokikuues. «Tarvas» kasutab edukalt nelja häält (ükskõik, kas eraldi või koraga). Solistide Kanni ja Guido Soolätte kõrval sundis kõrvu kergitama ansambli trummimees Vladimir Aleksejev. Tema falsetti oli nii tervislik kuulata, et kohati kippusin isegi «Pink Floydi» trummiga paralleele tõmbama. Miks pikalt pajatada — «Tarvas» näitas end professionaalse heatasemelise ansamblina.

Eesti kargema muusika kuulajate kõrvad on korduvalt tundnud hellitust ansamblit «Kaseke» kuulates. **Restorani «Kaseke» orkester** kannab sama nime. Mehed tulid lavale uudse ja teretulnud taotlusega — mängida head ja puhast džässi. Mitte põhjamaist, unonaissoolikku, vaid lausa ehedat. Teatavasti on eestlastest muusikuil souli ja džässi kaunis raske mängida. Meestel, kes seda suudavad, peab soontes voolama noodimustaga tumedaks segatud veri. «Kasekesel» ei tulnud kaugeltki kõik välja, aga selle eest neid hukka mõistma hakata on rohkem kui rumal. Hea, et kokku on saanud ühiste taotlustega muusikud, kes pole läinud kergema vastupanu (levi) teed.

«Uba» on ligilähedaselt sama masti uba, esinejaist ka pooled eelmisena nimetatud orkestrist pärit. «Uba» on põhirõhu asetanud laulule. Meelde jäi karge roki poole kiskuv omaloominguline lugu «Üksi looduses». Tõelise üllatuse valmistas «Uba» koos oma noorendatud kollektiiviga, **mudilaskooriga «Rüblik»**. Laste lavale toomisega publiku poolehoiu võitmine on esinejate vana nipp. Siin poldud aga labased. Kümme tüdrukutirtsu laulsid aafrika lastelaulu «Tädid koovad» nii kaasakiskuvalt, et hakka või lapsehäält *reggae* juures kõige sobivamaks pidama. Huvitavat džässihäält lasi kuulda Alar Salurand.

EPA klubi kapell «Kokteil» on veel noor ja väheste esinemiskogemustega, midagi erilist nende kohta öelda pole.

Tõravere AFI taidlusansambel «Tivia» esines kuuekümnendate aastate tantsuansamblite stiilis. Muusikaliselt tasemelt kõrtserdi kõige nõrgem ansambel, aga tugeva tahtmisega ja just tahe ongi see, mis eesmärgile viib.

«Bassein» oli eelmise sügisega võrreldes hoopis tagasi läinud, nii et ei hakka leheruumi kulutama.

«Justament» ehk «Salong» ehk «Miks Jutita» — ikka samad noored lõbusad poisid. Särtsuga ja lustakalt esinesid nad ka seekord. Tundub, et Ivo Putso, Tiit Nikopenzius, Andres Dvinjaninov, Teet Saviauk ja Toomas Lunge ei püüa endile laval vägisi lõbusust peale suruda — nad ongi sellised. Igatahes on publiku soe sümpaatia neile poistele alati kuulunud, seekord ka publikupreemia. Tundub, et kantrimuusika ei taandu veel niipea.

Ansamblist «TETS» võib julgelt kõnelda kui tavalisest kommertstantsuansamblist. Esile saab tõsta vaid solist Liane Loogi.

Ja nüüd sellest, mida vajame — kargest rokist. Taidlusmuusikute tase piirdub tavaliselt küllalt banaalse estraadimuusikaga (et mitte öelda levi). Vähe on erandeid, aga seda meeldivam neid kuulata. **«Hetero».** See sõna Tartus enam erilisi kommentaare ei vaja. Küllalt kesise võimaluse tõttu ei õnnestu neil just kõik kontserdid, seekordne läks korda. Karge rokk emotsionaalses esituses raputas enamiku kõrvu ja meeli. Merike Müüri sotsiaalse sisuga lauluteksttid puudutasid eelkõige noorte sisekeeli. «Hetero» poolt nauditavalt pakutud karge heli võitis. Teenitult.

«Rentaablus» mängib selle nime all juba kuues aasta. Ikka ühtmoodi stabiilselt, üliõpilaslikult. Muud ei oskagi öelda.

«Peegel» on eelmise sügisega võrreldes teinud sammu edasi. Mängiti küll vanu lugusid, aga paremini.

Kogu kontsert mahub kiretuse hõlma alla (v. a. «Hetero» ja «Justament»). Kui laval on elavad inimesed, siis peab see ka kusagilt välja paistma. Tuimalt mängimine ei peaks ju muusikuile endilegi mõnu pakkuma — miks siis üldse musitseerida? Peab aga tunnistama, et igas esinenud grupis oli vähemalt üks inimene, kes muusika ja lavaga lähemalt tuttav. Neid oli küll hea jälgida. Järgmistel kontsertidel esinejad võiksid arvesse võtta, et muusika ja tuimus ei kõlba kokku. **Nii arvab ka auväärne žürii (esimees Toivo Toomemets, Riho Iliak, Jüri Rosenfeld, Rein Lang, Varri Väli, Arvi Karotam), kes otsustas:**

parim ansambel — «Hetero» (sai rändkarika ja kaasaskantava televiisori),

instrumentalist — Vladimir Aleksejev («Tarvas»),

solist — Liane Loog («TETS»),

noorsooteemaline laul — «Homme kell 8 kella all» (Rein Kinkar ja «Rentaablus»),

TRÜ komsomolikomitee eripreemiad — Vladimir Aleksejev ja «Rentaablus».

Ära märgiti ansambel «Tarvas», solistidest Peeter Saar («Hetero») ja Hillar Norralt («Peegel»). Kõik auhinnatud said ka suveniirklaasidega komplekti.

Publik tõendas oma tartulikkust sellega, et hääletas ühe enamhäälega oma **lemmikansambliks «Justamendi»,** kellele anti pidulikult üle kummipaat. **«Hetero» jäi teiseks. Solistidest eelistas publik Peeter Saart («Hetero») Andres Dvinjaninovi («Justament») ja Liane Loogi («TETS») ees.**

Auhinnad jagatud, õnnistasid «Hetero» ja «Justament» kuulajaid veel paari looga ja kontsert lõppes. Tasemelt hoopis parem kontsert kui eelmistel aastatel. Nii väitis ka žürii esimees Toivo Toomemets.

HANNES TAMME

Arnold Matteus 85

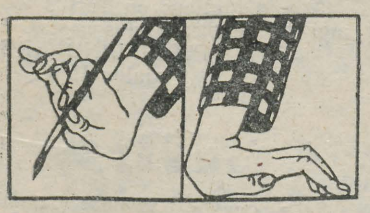

9. ja 10. detsembril toimus Vanemuise tänava õppehoones arhitekt Arnold Matteuse 85. sünnipäevale pühendatud konverents.

Pärast Karlsruhe Tehnikaülikooli lõpetamist määrati A. Matteus 1926. aastal Tartu linnaarhitektiks, kellena ta töötas aastail 1926—1935 ja 1940—1944. Viljakaim loominguperiood oli 1935—1940 vabakutselise arhitektina. Sellest ajast on pärit kõik tema tähtsamad ehitised. 1944. aastal sai A. Matteusest Tartu linna peaarhitekt, kellena ta töötas 1960. aastani.

Tartus on vähe tänavaid, kus ei oleks A. Matteuse projekteeritud maju. Praegugi aktiivse tegevarhitektina on juubilar eelkõige mitmekülgne ja võluv isiksus.

Konverentsi alguses esitas R. Toompere valitud lõike oma 1978. aastal valminud diplomitööst, andes lühiülevaate A. Matteuse tegevusest planeerijana (Tähtvere linnaosa, enamik Tartu haljastusest, linna ja jõe heakorrastus); rääkis tähtsamatest ühiskondlikest hooneist («Vanemuise» juurdeehitus, praegune kunstikool ja kaupluse «Mäng ja Kool» hoone, pangahoone Abovjani t. 18, «Passaaž» jpm.) ning elamutest.

I. Volkov täiendas eelkõnelejat ettekandega A. Matteuse arhitektuuriloost ja rääkis oma kohtumistest juubilariga.

Eriti huvipakkuvad olid R.-L. Kivi ja M. Preemi ettekanded A. Matteuse kultuurikontaktidest ja tegevusest publitsistina. On ju A. Matteus küllaltki tõsiselt kätt proovinud näitekirjanikuna, kirjutanud pooldava vastuvõtu leidnud filmistsenaariumi, tundnud oma aja kuulsaid inimesi (P. Aren, H. Visnapuu, A. Kivikas, Fr. Tuglas, J. Barbarus), olnud «Vanemuise» Seltsi ja kunstiühingu «Pallas» juhatuses. Tähelepanu väärib juubilari pedagoogiline töö.

Oma koostööd A. Matteusega meenutas arhitekt V. Kusmin, kes Tartus 1930. aastatel loometööd alustas.

Pärast ettekandeid võttis sõna juubilar ise. Ta rääkis oma kujunemisest arhitektiks ja tööst. Selgelt oli tunda südamevalu praegune Tartu pärast (Tartul puudub kesklinn, ehitustegevuse ressursid on äärmiselt piiratud, pole kohti, kus mõnusalt ilma alkoholita aega veeta).

10. detsembril jätkus konverents «Eesti Reklaamfilmi» dokumentaalfilmiga A. Matteusest (režissöör A. Sööt). Meisterlik ja huvitavasisuline töö.

Kahjuks jäi tulemata L. Lapin, kes pidi rääkima eesti arhitektuurist 1930. aastatel.

O. Kotšenovski ettekanne «Arhitekt ja linnaarhitektuuri omapära» käsitles nende arhitektide loomingut, kes läbi aegade on andnud olulise panuse Tartu üldilme väljakujundamiseks; põhjalikumalt oli juttu üheaegselt A. Matteusega töötanud arhitektidset (Kusmin, Sulton, Mielberg, Tippel, Onton jt.).

(Järg 4. lk.)

Vaikusse maalitud maailm

Juba mõnda aega oleme võinud Tartu Kunstimuuseumis süüvida Olav Marani vaikusse maalitud maailma. *Kuigi Maran lõpetas ERKI graafikuna, on ta ilmestanud just kaasaegset eesti maalikultuuri pilku ajalukku kiskuva tunnetus- ja loometõsidusega. Seda võiks kõrvutada isegi vanade hollandi meistrite juba krunditöötlusest algava käsitöölisliku, seega ametisaladustest tulvil meisterlikkusega. Hollandi meistrite professionaalsuskriteeriumid pole siiski O. Maranile määravad ja kujutatava, materjali edasiandmine ei tähenda talle loomulikult ka seda, mis slaidiga töötajatele. Siin leiab pigem loomingu ja loomeprotsessi lihtsuse, loomuslikkuse, vahetuse taotlust (portreed).*

Vastupidisele viitab «valge laik». Natüürmortides näeme tihti tumedal taustal eseme mingit osa valgustatuna (n. «Vaikelu sinise riidega», «Vaikelu väikese valge kannuga»). Selline hele-tumeduse käsitlus viib Rembrandtini. Viimase möldrist isa veskil olevat olnud aknad ainult ülal katuse all, jättes kogu ruumi hämarusse, nii et valgus sai langeda ainult teatud esemetele. Noore Rembrandti joonistustest kandus see iseloomulik valgustatus tema meheea maalidesse. Maran on selle rembrandtliku nägemise muutnud oma nägemuseks, omistades talle sügava sisulise tähenduse: «valge laik» ilmutab lootuse olemasolu ja võimalikkust ka pimeduses. Korduv valge linik kannab ilmselt sama mõtet.

Kujutusobjekti valik on Maranile väga oluline. Eelistatud on loodus ja vaikelud, vähem on linnavaateid ja portreid, kuid kogu ta looming oleks oma loomuselt nagu vaikeluline. Kunstnik ise leiab, et eesti sõna «vaikelu» on võrratult parem kui rahvusvaheline «natüürmort»: mitte surnud loodus, vaid vaikne elu peaks hoovama maalist. Pangem tähele, et linnavaadetes pole inimesi, samuti looduses. Kunstniku suhe loodusega ja kogu maailmaga toimub üheselt, intiimselt, seal pole midagi kõrvalist, isegi mitte tegevust. Loodus ja sakraalsümboolika on millegi püsiva, muutumatu kehastajaks. Neile lisab Maran igapäevased tarbeesemed, näidates vaatajaile, kui truult nad meid teenivad ja kui ilusad on nad seetõttu.

O. Marani maale on nimetatud askeetlikeks. Puudub väline, inimese loodud luksus. Selles vaikusse maalitud maailmas on lubatud ainult lillede ohjeldamatus.

Avatud raamat. Kas oleme lugenud teda?

AVO ROSENVALD
HEIKI REILA

ÜLIÕPILANE!

«TRÜ» toimetus trükib just Sinu tarbeks erilise hääletussedeli. Selle mõte on selgitada üliõpilaskonna arvamus möödunud muusika-aasta paremiku suhtes. Nii et just Sinu seisukoht on väga tähtis. Täida sedel ja vii see peahoone valvelauas olevasse hääletuskasti, «TRÜ» toimetusse (ph. 104), Vanemuise t. 46 õppehoone lehelaua hääletuskasti või füüsikahoone valvelauda! Sedeli äraandmise viimane tähtpäev on 24. dets.

Nimi _____ Teaduskond _____

«ROCKMUUSIKA EESTIMAAL 1982. AASTAL»

1. parim ansambel — _____
2. „ meeslaulja — _____
3. „ naislaulja — _____
4. „ muusikapala (mõeldud on eesti autorite loomet) _____
5. „ show-ansambel — _____
6. „ pillimees — _____

Täname nähtud vaeva eest!
Muusikarubrik «HELIPEERG»

Tuusikud

I kvartaliks on sanatooriumi- ja puhkekodutuusikuid:

Sotši «G. Ordžonikidze»	**15. 01— 7. 02.**	**— südame-vereringeh.**	**— 42.— rbl.**
Pridneprovski (Valgev.)	**15. 02.—10. 03.**	**— liigesteh.**	**— 48.— „**
Krimm «Družba»	**26. 02.—21. 03.**	**— vereringeh.**	**— 27.— „**
Zelenogradsk (Leedu)	**25. 02.—20. 03.**	**— närvi-günekol. h.**	**— 37.50 „**
Liepaja (Läti)	**22. 03.—14. 04.**	**— luu-liigesteh.**	**— 33.— „**
Druskininkai «Nemunas»	**31. 03.—23. 04.**	**— seedeelundite h.**	**— 37.50 „**
Gagra	**3. 03.—26. 03.**	**— südame-vereringe h.**	**— 36.— „**
Naftalan	**25. 03.—14. 04.**	**— luu-liigeste h.**	**— 42.— „**
Pjatigorsk	**24. 01.—16. 02.**	**— seedeelundite h.**	**— 48.— „**
Kislovodsk «Rodina»	**29. 01.—21. 02.**	**— südame-vereringe h.**	**— 36.— „**
„ «Piket»	**18. 02.—15. 03.**	**— silmahaigused**	**— 45.— „**
Pansionaat «Ross»	**5. 03.—28. 03.**	**— südame-vereringe h.**	**— 36.— „**
Sotši-Hosta (ambl.)	**20. 01.—12. 02.**	**— närvi-günekol., nahahaigused**	**— 32.10 „**
Jevpatorija-Krimm (ambl.)	**8. 02.— 3. 03.**	**— närvi-günekol., nahahaigused**	**— 42.— „**
Estonia (Pärnu)	**30. 01.—22. 02.**	**— luu-liigeste h.**	**— 34.50 „**
„	**19. 01.—11. 02.**	**— luu-liigeste h.**	**— 34.50 „**
Pärnu «Kaevur»	**14. 02.— 9. 03.**	**— närvih.**	**— 36.— „**
Pärnu «Rahu»	**8. 03.—31. 03.**	**— günekoloogilised h.**	**— 48.— „**
„ „	**28. 02.—23. 03.**	**— seedeelundite h.**	**— 48.— „**
„ «Sõprus»	**8. 03.—31. 03.**	**— südame-vereringe h.**	**— 36.— „**
„ „	**22. 03.—14. 04.**	**— „ „**	**— 34.50 „**
„ „	**14. 02.— 9. 03.**	**— „ „**	**— 34.50 „**

Puhkekodu

Pühajärve	**27. 01.—7. 02.**	**— 22 tuusikut**
„	**28. 01.— 8. 02.**	**— 23 tuusikut**
„	**29. 01.—9. 02.**	**— 5 tuusikut**

Avaldused esitada ametiühingukomiteele hiljemalt 3. jaanuariks 1983. a.
Ametiühingukomitee

SEGAKOOR «NERIS»

Laupäeval, 18. detsembril kl. 19 annab TRÜ aulas kontserdi Kaunase Meditsiiniinstituudi Akadeemiline Segakoor «Neris». Kollektiivi kunstiline juht on Leedu NSV rahvakunstnik Algimantas Mišeikis.

KLUBIS

Laupäeval, 18. detsembril kl. 20 puhkeõhtute konkursi ajaloolaste kava «SUUR LUSTIPIDU RAHVUSLIKUS STIILIS». Kavas rahvuslikud mängud, tantsud, kombed, naljad. Jalakeerutus esiisade moodi, kilde tänapäevast.

ENSV Rektorite Nõukogu aja-kirjandus-preemia

Juba teist aastat tunnustab Rektorite Nõukogu kolmes kõrgkooli lehes ilmunud parimate artiklite autoreid oma aukirja ja preemiaga. 1981/82. õ.-a. ilmunud ajalehes «TRÜ» tööde eest autasustati **Ivar Viglat (žurn. III k.)** muusikakirjutiste eest ja **Jaak Aru (arstit. VI k., teaduskonna pressisekretär)** igaaastaste teaduskonnapäevade erilehekülgede koostamise eest.

TPI-st hinnati parimaks Anneli Kuus ja Aarne Tal ning EPA-st Ado Viik.

Õnnitleme! «TRÜ» ootab autasustatuid täna õhtul kl. 17 «Sophoklesse», kus saavad preemia kätte ka fotovõistluse laureaadid.

Repliik

On alles suitsuhimu!

Keemiahoone töötajail on mure. Sel semestril on meie majas mitme teaduskonna üliõpilasi, eriti palju aga arste. Ja kord on tunduvalt halvenenud. Peaks teada olema, et õppehoonetes on suitsetamine lubatud üksnes selleks ettenähtud kohas. Keemiahoones on selleks 4. korruse trepikoda. Ometi ei peeta sellest kinni ja suitsupilved hõljuvad kogu majas. Et mitte suitsetamist keelava sildi all teoga vahele jääda, lõhutakse need seintelt lihtsalt maha, mis nõuab muide tublit tööd — sildid on paigutatud klaasi alla.

Keemiahoones viibijail tuleks arvesse võtta, et tegu on siiski majaga, kus valitseb suur tuleoht — plahvatusohtlikke ja kergesti süttivaid aineid on siin palju. Keemikute pingutustele tagada tuleohutus reageeritakse lausa kohatult. Nii et lugupeetud tulevased arstid ja teised tudengid, kel keemiahoones suitsuhimu peale tuleb. Täitkem meie majas tuleohutusnõudeid. Suitsetagem ainult 4. korruse trepikojas. Sel moel väljendate lugupidamist keemiahoone ja tema töötajate vastu, sest on ju õhk keemiahoones tubakasuitsutagi paks.

ENDLA LÕHKIVI,
keemia III k.,
pressisekretär

Venia legendi

Pedagoogikakateedri dotsendi kt. **Helgi Muoni** *venia legendi* loeng teemal «Keskkooliõpetajate ettevalmistamine Tartu ülikoolis» dotsendi kutse taotlemiseks toimub 21. detsembril kl. 10.15 ühiskonnateaduste hoones aud. 102.

Dotsent ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Uusi trükiseid

Ü. Lepik, K. Soonets. Tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika keemikutele I. Tartu 1982, 400 eks., 96 lk., 20 kop.

Elektripraktikumi tööjuhendid. Neljas, täiendatud ja parandatud trükk. Koostanud ja toimetanud K. Kudu. Tartu 1982, 800 eks., 300 lk., 55 kop.

Я.-Х. О. Сээдер. Спортивная травматология. Общая часть. Учебное пособие для студентов физкультурного факультета и спортивной медицины. Издание второе, исправленное и дополненное. Тарту 1982, 1500 экз., 88 с., 15 коп.

AUTOKURSUSTE

järgmise grupi (10. 02. — 15. 06. 83. a.) nimekirja koostamine toimub 20. detsembril kl. 16.15 Tiigi 78—237.

ANTS PILT,
auto-motoklubi juhataja

Seminarka taas avatud

Seda sõnumit ootasid ajaloo- ja filoloogiateaduskonna tudengid tükk aega. Teisipäeval, 7. detsembril toimuski nende ühise raamatukogu pidulik avamine. Uus seminarka asub nüüd endises tuubikumis.

Raamatukogu juhataja Helju Kern: «Uutes ruumides suurenes lugemiskohtade arv 94-ni. Vajaduse korral saab neid veel juurdegi. Hoidla mahutab 120 000 raamatut, praegu on sellest kasutatud pool. Aastaseks juurdekasvuks planeerime 3000. Põhiliselt suurendame eksemplaride arvu, et parandada kojulaenutamist.

Lugemissaalis on eksponeeritud kunstimuuseumi rändnäitus. Kunstimuuseum lubas näitusi pidevalt vahetada. Veel üks uuendus. Filoloogide ettepanekul hakkame siin korraldama luuleõhtuid. Esimene toimub arvatavasti veebruaris.

Meile on lubatud ka näitusevitriinid, et korraliku raamatukogu mõõtu välja anda. Sisekorra suhtes oleme nüüd nõudlikumad. Üleriided, portfellid, kotid tuleb jätta alla riidehoidu. Suitsetada lubame ainult esimesel korrusel.

Juhust kasutades tahaks orientalistikakabinetile veel kord meelde tuletada, et nende raamatud on meil ees.»

Ajaloo- ja filoloogiateaduskonna raamatukogu töötab kella 8—22-ni, puhkepäeviti kella 10—18-ni.

TOOMAS VOLMER,
žurnalistika II k.

Keemikute teadus-sidemeist

13. detsembril toimus keemiaosakonnas õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste ühine koosolek «Teadussidemete arengust Nõukogude perioodil».

Esimesena sai sõna orgaanilise sünteesi laboratooriumi lepinguliste tööde juhendaja A. Mõttus, kes rääkis oma labori laialdastest kontaktidest liiduvabariikide teadurite ja põllumajandusspetsialistidega, sest Tartus sünteesitud feromonid leiavad katsetamist ja kasutamist eelkõige sellistes piirkondades nagu Taga-Karpaatia, Krimm, Usbekistan, Taga-Kaukaasia ja Kaug-Ida, ka Baltikum. Kõigi nende piirkondade teaduritel on tartlastega pikaajalised koostöökogemused, ühiseks eesmärgiks on feromonide tootmisse juurutamine.

Professor V. Past käsitles oma sõnavõtus vennasvabariikide keemiateaduse osa ülikooli keemia arengus. Nii on paljud tänased õppejõud saanud hariduse Moskvas ja Leningradis. Tänaseni vahetatakse tudengeid ning aspirante.

Meie elektrokeemikuid on viinud nõupidamised, konverentsid ja seminarid kaheksasse liiduvabariiki.

Kui lisada siia ka lepingulised tööd, siis laieneb suhete geograafia veelgi. Tartus. väljatöötatud hapnikumõõturiga on mõõtmisi tehtud näiteks Baikali süvakihtides.

Analüütilise keemia kateedri dotsent M.-L. Allsalu kõneles lepingulistest töödest, mis annavad analüütikuile koostöövõimaluse NSV Liidu suurimate teaduskeskustega, mille hulgas on näiteks Moskva RÜ teoreetilise füüsika kateeder, Stavropoli Luminofooride ja Eriti Puhaste Ainete Instituut, Irkutski Geokeemia Instituut jt.

Koosoleku lõpul tutvuti stendiga, mis ilmekalt ja pilkupüüdvalt kajastas keemiaosakonna teadussidemete geograafiat.

ENDLA LÕHKIVI

Komsomolikroonika

(Algus 2. lk.)

komitee nüüd vastuseid teaduskondade komsomolibüroodelt — sekretäride kaudu. Mõtlemisaega üks nädal.

16. märtsil võeti vastu otsus hakata välja selgitama teaduskondade ja ülikooli parimat õpperühma. Et ikka veel pole algust maha pandud, anti sekretäridele lõpuks kõva käsk pihta hakata. Eks ole ju nii, et kui büroo ei suuda teaduskonna parimat rühma määrata, siis puudub tal ülevaade asjade seisust teaduskonnas. Nädala pärast, s. o. 21. detsembril, tahetakse parimaid juba teada.

INDREK LINDSALU,
komsomolikomitee pressisektori
juhataja kt.
žurnalistika III k.

Arnold Matteus 85

(Algus 3. lk.)

M. Meelak Tallinnast kõneles Tartu uutest elamurajoonidest ja raskustest, mis nende väljaehitamisega kaasnevad. Arhitekt suhtus küsimusse optimistlikult, sest kümme aastat, mille jooksul Anne linnaosa rajatud, on linnaehituse seisukohalt siiski lühike aeg ning vajalike ressursside olemasolu korral võiks Annelinnastki kujundada omanäolise, tõeliselt kaasaegse mikrorajooni.

Sõnavõttudest oli huvitavaim E. Talvistu õpetlik lugu «Vanemuise» taastamisest. 1944. aasta tulekahjus hävinud teatrihoone (A. Lindgreni projekt) taastamine oleks olnud täiesti reaalne, taastamisprojekt oli A. Matteusel välja töötatud, ent kahjuks ei leidnud see mitmesugustel põhjustel kasutamist.

Kell 16 avati kunstimuuseumis A. Matteuse loomingu näitus.

Arnold Matteus ise on öelnud: «Olen ikka tahtnud meistrimeheks saada. Ja ausalt tööd teha. Kui oled seotud ühe paigaga, ühe linnaga nii tihedalt, kui see linn on sinu kätest tõusnud, kui sa oled teda ehitanud, kuidas oskad, siis ei tõuse jalg üle läve astuma. Pole ma tahtnud Tallinna minna, ei mujalegi.»

Arnold Matteus on Tartus töötanud viiskümmend kuus aastat.

PIRET LINDPERE,
ajaloo II k.

Kallis Ruti! Jagame Sinu leina

ema ja isa

traagilise surma puhul.
Majandusüberneetika
II kursus
ja kursusejuhendaja

NB!

Selle aasta viimase numbri (30. dets.) materjalid peavad olema toimetuses hiljemalt neljapäeval, 23. detsembril. Toimetuse telefon: 3 90 80.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3801. MB-09698.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 (1322) Reedel, 24. detsembril 1982 XXXV aastakäik

Arvestusperioodist ja eksamisessioonist

Kalendriaasta lõpul tuleb enamikul üliõpilastel sooritada arvestused. Neid tehakse vastava aine loenguks ettenähtud ajal või väljaspool üldist tunniplaani. Kui õppejõud lõpetab oma loengu, praktikumi või muus õppevormis tehtud töö kokkuvõtliku arvestusega ning kannab selle õpinguraamatusse, ongi tegemist õppeplaanilise arvestusega.

Igapäevases kõnepruugis on see periood omandanud omaette tähenduse, mille järgi tunniplaaniline õppetöö ei toimuvatki. Üliõpilased sooritavat ainult arvestusi ja töö toimuvat üksnes arvestuslikes õppedistsipliinides. Sellist olukorda ei näe ette õppeplaanid ega õppetöö korraldamise kalenderplaanid. Lausa lubamatu on, kui kogu tunniplaaniline õppetöö jääb üliõpilastel tegemata arvestuse pärast mõnes muus aines. Igal õppejõul on õigus ning ka kohustus võtta oma erialaarvestusi vastu tunniplaanis ettenähtud ajal ja kohas, kaasa arvatud semestri viimastel päevadel. Semester kestab 4. jaanuarini ning eksamisessioon algab 5. kuupäevast. Mingit täiendavat aastalõpu-vaheaega ei ole ette nähtud. Tegelikult üritab aga osa üliõpilasi oma arvestusi sooritada 26., 27. detsembri paiku, et saada kui mitte rohkem, siis vähemalt ühenädalane lisapuhkus. Mitte millegagi põhjendatud semestri lühendamine toob kaasa õppetöösse hooletu suhtumise, pinnapealsuse ning tagajärjeks on halvemad eksamihinded. Niisugust täiendavaks puhkuseks lisapäevade hankimist saab kaotada eksamigraafikutega. Dekanaadid peavad eriti tähelepanelikult jälgima üliõpilaste graafikuprojekte. Poleks ju paha pärast tõsist tööd pisut enam puhata, kuid õppevõlglaste 400-line armee peab meid kõiki mõtlema panema ning räägib igasuguse kiirustamise ja lisapuhkuse vastu. Nagu ütleb rahvatarkus: enne töö, siis palk. Õppeosakond soovib kõigile üliõpilastele arvestuseõnne ning head põrumist talvisel eksamisessioonil.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

ÜTÜ parimad ringid

On selgunud teaduskondade ja ülikooli parimad ÜTÜ ringid. Teaduskonniti on need järgmised: **ajalooteaduskond — ajalooring; arsiteaduskond — sünnitusabi ja günekoloogiaring, neuroloogiaring; bioloogia-geograafiateaduskond — teoreetilise bioloogia ring; filoloogiateaduskond — eesti keele ja soome-ugri keelte ring; füüsika-keemiateaduskond — füüsikalise biokeemia ring; kehakultuuriteaduskond — raskejõustikuring; majandusteaduskond — rahandusring; õigusteaduskond — tsiviilõiguse ring.**

Parima ringi kohta ei esitanud andmeid matemaatikud ja füüsikud. Kas neil pole väärilisi ringe või jäi asi pidama muude põhjuste taha, pole teada (oleks aga huvitav küll).

Üleülikoolilise võistlusjuhendi kohaselt selgitatakse välja kolm parimat ringi ülikoolis — loodus-, täppis- ja humanitaarteaduste alal.

1982/83. õppeaasta TRÜ parim ring loodusteadustes on sünnitusabi ja günekoloogia ring (esimees Liivi Taks, juhendaja prof. Kadri Gross), täppisteadustes füüsikalise biokeemia ring (esimees Ago Rinken, juhendajad dots. kt. Jaak Järv, assistent Ülo Langel), humanitaarteadustes ajalooring (esimees Mart Laar, juhendajad dots. kt. Tiit Rosenberg ja v.-õp. Aadu Must). Neist ajalooring ja füüsikalise biokeemia ring tulid võitjaks teist aastat järjest.

Prorektor prof. Ants Kallikormi eesistumisel töötanud komisjonil oli mullusega võrreldes otsust raskem langetada. Näiteks loodusteadustes pakkus arstidele tõsist konkurentsi teoreetilise bioloogia ring (mitmed huvitavad ühisüritused teiste ringidega, kevad- ja suvekool). Humanitaarteadustes üllatas meeldivalt eesti keele ja soome-ugri keelte ring (osavõtt ekspeditsioonidest Kaukaasia eestlaste juurde ja vadja keelealale, ühisüritused TRÜ filmiklubiga, ettekanded Emakeele Seltsis, artiklid «Sirbis ja Vasaras» ja «TRÜ-s»).

Võitjad jäid sõelale samadel põhjustel, mis möödunudki aastal: ühelt poolt tugevad traditsioonid, igapäevane tubli töö, teiselt poolt uute vormide otsingud (sünnitusabi ja günekoloogia ringi ühisüritused juristide, pediaatrite ja endokrinoloogidega, edukas esinemine konverentsidel ja konkurssidel, ajaloolastel koostöös ELKNÜ Keskkomitee juures töötava Noorte Ajaloolaste Klubiga korraldatud vilistlaskollokvium, ekskursioonid, füüsikalise biokeemia ringil ühisüritused Õpilaste Teadusühingu molekulaarbioloogia sektsiooniga, väljasõiduseminar Vellaveres, rohked ettekanded töökoosolekutel).

JAAN SOOTAK,
TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees

TRÜ nõukogus

● **6. detsembril peeti järjekordne nõukogu koosolek. Hääletati bioloogiadoktor Ants Kallikormile ja füüsika-matemaatikadoktor Ivar Jaekile professorikutse taotlemise poolt. Dotsendikutse taotlemise poolt hääletati geograafiakandidaat Uudo Pragile ja vanemteaduri kutse taotlemise poolt Aleksander Luštšikule.**

● **Meditsiiniõdede ettevalmistamisest ülikoolis kõneles vanemõpetaja A. Alt.**

● **Aspirantuuriosakonna juhataja Salme Laar rääkis Moskva RÜ tööst teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamisel aspirantuuris (sealhulgas sihtaspirantuuris) ning abinõudest selle edasiseks täiustamiseks. Ettekandja rääkis ka ülesannetest TRÜ aspirantuuri töö parandamiseks.**

Õhtupoolikul jätkus nõukogu istung aulas, kus rektor Arnold Koop ja parteikomitee sekretär Advig Kiris tegid kokkuvõtteid ülikooli juubelist. Toimus autasustamine.

EKP TRÜ komitees

● **13. detsembri koosolekul võeti NLKP liikmeks inglise filoloogia kateedri õpetaja Enn Veldi ja vene filoloogia III kursuse üliõpilane Tatjana Temnikova.**

● **Arstiteaduskonna parteibüroo sekretär prof. Ado Truupõld kõneles üliõpilaskommunistide juhtivast ja suunavast osast teaduskonna komsomoliorganisatsiooni töös.**

● **Näitagitatsioonikomisjoni tööst TRÜ juubeliaastal tegi kokkuvõtte komisjoni esimees vanemõpetaja Enn Padu.**

● **20. detsembril võeti NLKP liikmeks üliõpilased Lev Levkov (arstit. VI k.), Aare Tark (õigust. V k.), Jüri Lebedev (rakendusmatemaatika V k.), Inna Stolovitš (psühhol. IV k.), Vambola Paavo (ajaloo IV k.), Liivi Ilves (raamatupid. IV k.) ja Priit Selvet (kaub. ök. I k.), loogika ja psühholoogia kateedri aspirant Karin Hango, kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja Ruti Kilg ning majandusküberneetika ja statistika kateedri aspirant Riina Veiram. NLKP liikmekandidaadiks sai Liina Lebbin õigusteaduskonna IV kursuselt.**

Filoloogide juubelikonverents

Kolmapäeval, 15. detsembril toimus teaduskonverents **«Filoloogiateadused Tartu ülikoolis».** Plenaaristungi aulas avas rektor prof. **Arnold Koop**. Professor **Harald Peep** rääkis poeetika ja retoorika õpetamisest Tartu ülikoolis 17. sajandil. Professor **Juhan Peegel** tutvustas kuulajaile vanema eesti ajakirjanduse sidemeid ülikooliga. Prof. **Sergei Issakov** pidas ettekande teemal «Vennasrahvaste kirjandus ja Tartu ülikool». Dots. **Pent Nurmekund** rääkis orientalistikakabineti tööst meie ülikoolis. Hiljem jätkus töö eesti, võõr- ja vene filoloogia sektsioonides.

FELIX KIBBERMANN 80

Detsembri alguses sai kaheksakümne aastaseks ülikooli kauaaegne õppejõud ja kateedrijuhataja Felix Kibbermann. Sündinud Rakveres kooliõpetaja perekonnas, tõi elutee F. Kibbermanni peagi Tartusse, kus ta lõpetas keskkooli ja 1928. aastal ülikooli filosoofiateaduskonna. Tartule on praegune juubilar truuks jäänud tänaseni, kui välja arvata mõned vahepealsed tööaastad Petseri ühisgümnaasiumis.

Ülikooliga on F. Kibbermann taas seotud 1939. aastast, mil ta asus tööle õppeülesandetäitjana, juhatades saksa keele didaktilis-metoodilist seminari. Pärast sõda leiame F. Kibbermanni taas ülikoolist, algul õppeülesandetäitjana, alates 1948. aastast aga koosseisulise õppejõuna. 1963. aastast kuni pensionile siirdumiseni 1970. aastal oli Felix Kibbermann saksa keele kateedri juhataja. Tollased üliõpilased ja kolleegid (enamik praegustest ülikooli saksa keele õppejõududest võib ennast F. Kibbermanni õpilasteks pidada) mäletavad teda kui oma eriala laitmatult valdavat, äärmiselt korrektset õppejõudu.

F. Kibbermanni kitsamaks erialaks ja elutööks oli saksa keele õpetamise metoodika. Loengutel ja üliõpilaste pedagoogilist praktikat juhendades sai ta siin edasi anda oma aastatepikkuse koolitöö rikkalikke kogemusi. Praktilise keleõpetusega on seotud ka F. Kibbermanni koostatud kõrgkooliõpik «Methodik des Deutschunterrichts an den Schulen Sowjetestlands». Peale selle on ta veel mitmete õpikute autoriks või kaasautoriks. Esiletõstmist väärivad «Saksa keele õpik edasijõudnuile» (Tallinn 1972) ja koostöös Kallista Kanniga valminud eesti ja saksa keele foneetika võrdlev käsitlus «Praktische deutsche Phonetik für Esten» (Tallinn 1964). F. Kibbermanni vahetul osavõtul on koostatud «Eesti-saksa sõnaraamat» (Tallinn 1964, kordustrükk 1970).

Õnneks ei katkenud F. Kibbermanni sidemed ülikooli ja saksa filoloogia kateedriga pärast tema pensionile minekut. Veel mitme aasta jooksul juhendas ta üliõpilaste pedagoogilist praktikat ja luges neile saksa keele õpetamise metoodika kursust. Selle töö on ta nüüd noorematele üle andnud, kuid tänaseni võtab ta kohusetruult osa kandidaadieksamite komisjoni tööst. F. Kibbermann on säilitanud oma endised iseloomujooned: töökuse, täpsuse, korrektsuse. Jätkugu neid omadusi talle kauaks! Selleks soovivad talle jõudu ja tervist

kolleegid saksa filoloogia kateedrist

Temast saab matemaatikaõpetaja

VELLE MÖLL

«Minu kokkupuuted matemaatikaga algasid juba üsna varakult. Tihti olin tädi juures kaupluses, kus minu lemmikmänguasjaks sai arvelaud. Sellega õpetas tädi mind liitma ja lahutama. Olin tollal veel liiga pisike, et aru saada, mis mind õieti kõidab selles imelikus riistapuus. Tagantjärele võib pidada neid esimesteks sammudeks matemaatikuna. Kui hakkasin juba aru saama, et tema on matemaatikaõpetaja, ununesid pood ja arvelaud. Nüüd oli ainuke soov olla emaga koos koolis: algul küll ainult pealtvaataja, hiljem ka abimees, sest keskkoolipõlves juhtus vahetevahel sedagi, et mul enesel tuli õpetajat mängida.»

Nii küpseski tema enese sõnade järgi kindel soov saada matemaatikaõpetajaks ning 1978. aasta sügisel, mil kuldmedaliga keskkoolitunnistus taskus, sai Velle Möllist matemaatikateaduskonna tudeng.

Tänaseks on ta jõudnud V kursusele ja õpib individuaalplaani järgi programmeerimise kateedri juures. Tema õpinguid on hinnatud 1981/82. õppeaastal W. Struve nimelise stipendiumi, alates sellest aastast V. I. Lenini nimelise stipendiumi vääriliseks. Juba viiendat aastat täidab Velle matemaatikateaduskonnas rühmavanema kohustusi ja on pälvinud selle töö eest tunnustussõnu nii õppejõududelt kui kaastudengitelt. Õpingute kõrvalt aega näpistades on Velle jõudnud omandada II liigi traktoristi kutse ning amatöörautojuhi oskused. Ühe 22-aastase inimese kohta polegi seda nii vähe.

Kursusekaaslased mäletavad teda juba esimesest aastast kui aktiivset, peaaegu alati askeldavat tütarlast, kelle hooleks võib muret tundmata usaldada iga ülesande. Kõigile tegemistele-toimetustele vaatamata on Velle matriklis «väga heade» vahele «ära eksinud» vaid neli «head». Kuidas ta kõike seda jõuab?

«Mul on juba viiendat aastat raudne reegel: kõik, mida meile loetakse, on konspektis olemas. Et enamik kõrgkoolis õpetatavatest matemaatikakursustest on trükisõnas üsna laiali ning vene keeles, siis minu jaoks ei asenda ükski õpik loengut, kus materjal on küll konspektiivne, kuid selle eest täpsem ja ülevaatlikum. I ja II kursusel oli veidi raske: ei osanud sessiooni ajal aega jaotada, püüdsin võimalikult rohkem materjali meelde jätta, see viis nii mõnigi kord ahastuseni, miks päevas ei ole 24 tunni asemel poole rohkem. Aastatega tulid kogemused ja kui ajaratast saaks tagasi keerata, oleksin nüüd juba hoopis targem. Õppimisel olen asetanud pearõhu arusaamisele. Mulle meeldib ainęs selgusele jõuda, seda enese jaoks avastada. Kõrgeim hinne pole kunagi olnud eesmärgiks omaette, kuid viieline aitab mul kindlasti olla hea nägemismälu.»

Vaba aeg, nii vähe või palju kui seda just parasjagu on, kuulub Vellel enamasti rahvakunstiansamblile. Pisut aega jääb ka lugemiseks, teatris, kinos ja näitustel käimiseks, tikkimiseks ning jalutamiseks, et linnakärast krussis närve puhata. Laialdane huvidering väljaspool oma kitsast eriala lükkab ümber paljude arvamuse matemaatikutest kui kuivadest inimestest.

«Me ei tohigi kuivaks ja pedantseks muutuda, see oleks ju lastele piin,» arvab Velle ise, «minu meelest peab õpetaja jääma eelkõige inimeseks, ta peab olema õpilastele koolis nii emaks kui isaks, olema range ja nõudlik, kuid samal ajal ka naeratav.»

Sellise püüdega läheb ta hommegi klassi ette — nõudlik ja naeratav matemaatikaõpetaja.

KERSTI LOITE,
mat. V kursus,
teaduskonna pressisekretär

NB!

Vana-aasta leht ilmub neljap. 30. dets. Kõik materjalid on juba kohal ja peale teadete ei mahu enam midagi. Teated siis kuni teisipäeva hommikuni! Uuel aastal ilmub esimene lehenumber 14. jaanuaril.

★★★★
NSVL 60

Moskva Riiklik Ülikool

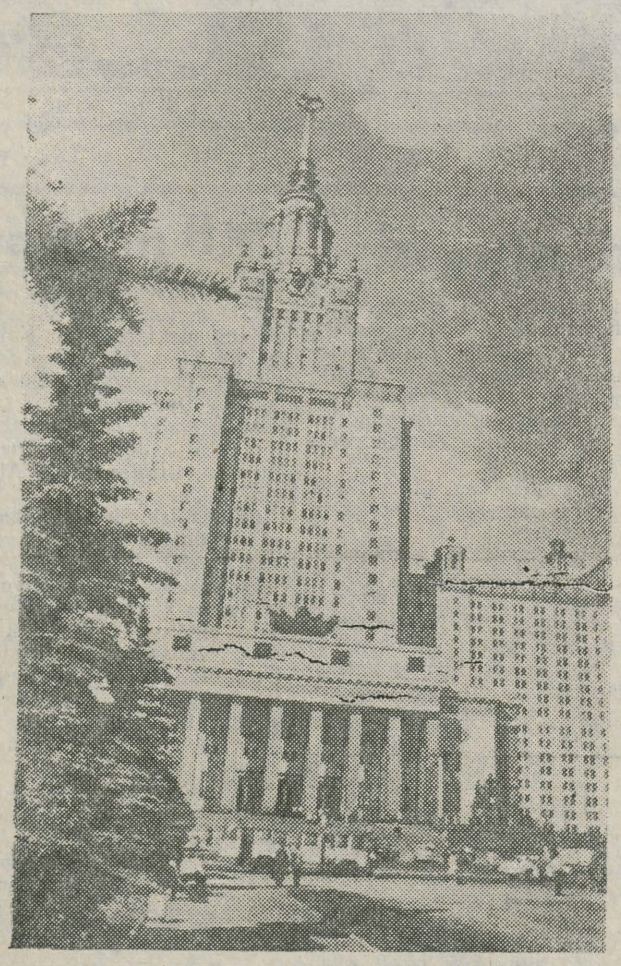

Esimene vene ülikool

Moskva ülikooli ajalugu seondub tihedalt kogu Venemaa ajalooga. On täitunud Mihhail Lomonossovi unistus luua eesrindliku teadusliku mõtte keskus. Moskva ülikoolis on õppinud tulevased kirjanikud, teadlased, ühiskonnategelased, revolutsionäärid. Nende töö on omandanud kindla koha kogu inimkonna vaimukultuuris.

Kogu meie maa teaduslik-tehniline progress toetub suurel määral Moskva ülikooli teaduspotentsiaalile — 275 kateedrile, 360 laboratooriumile, 4 instituudile. 1981. aastal said 12 MRÜ teadlast NSV Liidu riikliku preemia.

* * *

1755 — M. Lomonossovi koostatud projekti põhjal anti 1. jaanuaril välja ukaas ülikooli moodustamise kohta filosoofia-, õigus- ja arstiteaduskonnaga.

7. mail avati ülikool Punasel väljakul endises peaapteegi majas.

1756 — avati ülikooli raamatukogu.

1770 — avati maailma esimene agronoomiateaduskond.

1803—1812 — siin õppis A. Gribojedov.

1804 — uue määruse järgi hakkas õppetöö toimuma neljas teaduskonnas (kõlbeliste ja poliitiliste teaduste, füüsika-matemaatika-, arsti- ja kirjandusteaduskonnas).

1827—1832 — õppisid siin M. Lermontov ja V. Belinski.

1829—1833 — A. Herzeni õpinguaastad.

1835 — füüsika-matemaatika- ja kirjandusteaduskond ühendati filosoofiateaduskonnaks.

1851 — filosoofiateaduskond jaguneb ajaloo-keele- ja füüsika-matemaatikateaduskonnaks.

1879—1884 — A. Tšehhovi õpinguaastad.

1919 — õigus- ja ajaloo-keeleteaduskonna baasil loodi ühiskonnateaduste teaduskond.

1927 — 1. mail ilmus ülikooli ajalehe «Pervõi Universitet» (hiljem «Za Proletarskije Kadrõ», praegu «Moskovskii Universitet») esimene number.

1929 — toimub taas teaduskondade jagunemine. Tunduvalt süveneb teadus- ja õppetöö.

1940 — NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega autasustati ülikooli Lenini ordeniga ning anti õppeasutusele M. Lomonossovi nimi.

1941 — Suurest Isamaasõjast võtsid osa paljud MRÜ õppejõud ja üliõpilased (üheksale MRÜ kasvandikule on antud Nõukogude Liidu kangelase aunimetus).

1946 — hakkas ilmuma ajakiri «Vestnik Moskovskovo Universiteta».

1952 — alustas tööd žurnalistikateaduskond.

1953 — avati Lenini mägedes uus korpus.

1954 — MRÜ-d autasustati 200. aastapäeval Tööpunalipu ordeniga.

1956 — loodi Ida Instituut. Esimese Nõukogude teadlasena pälvis Nobeli preemia akadeemik N. Semjonov.

1966 — filosoofiateaduskonna psühholoogiaosakond muudeti teaduskonnaks.

1970 — alustas tööd arvutusmatemaatika ja küberneetikateaduskond.

1972 — Ida Instituudist sai Aasia ja Aafrika Maade Instituut.

1978 — algas majandus- ning arvutusmatemaatika ja küberneetika teaduskonna õppetöö uues humanitaarteaduskondade hoones.

1980 — anti MRÜ-le Oktoobrirevolutsiooni orden.

Moskva mosaiik

● **Konverentsiinfo** on lühidalt järgmine. Üleliidulise üliõpilaste teaduskonverentsi korraldas MRÜ komsomolikomitee. Eestist võtsid sellest osa TRÜ komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren, õigusteaduskonna dotsent, TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees Jaan Sootak, sama teaduskonna IV kursuse üliõpilane Valdeko Mikheim ja selle loo autor. Meie delegatsiooni juhiks oli TRÜ vilistlane, ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasnoorsoo-osakonna juhataja Henri Soova. Ettekanded olid Andrusel (TRÜ üliõpilasteadusest) ja Valdekol (rahvusvahelise noorsoo rahuliikumise aktuaalsetest probleemidest).

Käisime Tundmatu Sõduri haual ja Lenini mausoleumis, kohtusime NSV Liidu Kõrg- ja Keskeriharidusministeeriumis ministri asetäitjatega, MRÜ-s prorektorite ja ühiskondlike organisatsioonide juhtidega. Toimusid ava- ja lõpp-plenaaristung (viimasel esines ka MRÜ rektor prof. A. Logunov), komsomolitöötajate poliitseminar. Üliõpilased esinesid ettekannetega 12 erialasektsioonis. Tutvusime linna ja ülikooliga, nägime tudengitaidlust ja näitusi, uudistasime teaduskondi jne.

Konverentsist võttis osa pisut rohkem kui 100 delegaati meie maa juhtivatest ülikoolidest, ka mõnest instituudist. Esindatud oli 30 kõrgkooli. Delegatsiooni kuulusid kas liiduvabariigi või oblasti komsomolitöötaja, kõrgkooli komsomolikomitee sekretär või asesekretär ja paar üliõpilast. Kutsutud olid ka Sofia, Berliini, Praha ja Bratislava ning Helsingi ülikooli esindajad.

● **Veel MRÜ-st.** Üht-teist tahaks lehekülje alguses toodud faktidele lisada. Olgu öeldud, et erilehekülg sai valmis tänu MRÜ ajalehe toimetusele. Osa materjali saadeti meile juba kevadsemestril. Septembri lõpus külastas meid nende lehe parteielu osakonna juhataja asetäitja, kes kogus omakorda materjali TRÜ erilehekülje kokkupanemiseks. See ilmus rubriigis «NSVL 60» 13. novembril.

Algul heidutasid meid arvud. Mitte ainult oma mitmekohalisuse pärast, vaid sellegi tõttu, et kohtumistel kuuldud arvud läksid sageli kõnelejatel lahku. Prorektorgi ütles naljaga pooleks: meid on nii palju, et raske kokku lugeda. Kui palju siis? Üliõpilasi on üle 28 000, õppejõude üle 4000 tuhande. On 17 teaduskonda. Sotsialistlikest ja välisriikidest on MRÜ-sse õppima tulnud ligi 2000 tudengit. Algul olevat neist mõnelgi raskevõitu kohaneda, harjuda meie õppimistingimustega. On ju nad erineva ettevalmistusega. Kuid MRÜ lõpetavad kõik. Niisugust juhust polevatki, et teise riigi tudeng ära ei lõpeta. Pealegi teatavat teistes riikides hästi, et kusagil mujal ei tegeldavat üliõpilasega rohkem kui Nõukogude Liidus.

Kuigi külalisele jätavad MRÜ hooned võimsa mulje, iseäranis peahoone (34 korrust, 235 meetrit kõrge, kaunis), valitseb sealgi ruumipuudus. Tuletõrje ähvardavat iga päev raamatukogu sulgeda. Nüüdisaegse raamatukogu ehitamist alustatakse veel sel viisaastakul. Vaja on ka uusi ühiselamuid, spordisaale, õppehooneid, telefonikeskjaama jm. Tulevikuehituste jaoks on Lenini mägedes ülikooli praegu se keskuse juures maa-ala olemas.

● **Tudengielu.** Kõik ei jõua külaliseni, kõike ei suuda tabada ega näha. Aga sellest, millest aimu saime, jäid üksnes meeldivad muljed. Eestlaste saatjateks olid psühholoogiateaduskonna tudengid. Juba esimesel õhtul kutsusid nad meid oma rebaste õhtule. Seda oli päris põnev vaadata. Pika kava olid esmakursuslased ise ette valmistanud. Kõik teised kursused tervitasid neid oma kavaga. Rohkem jäid meelde II ja V kursuse etteasted. Päris andekalt andsid nooremad edasi oma suvist malevlasetööd lastekaubamajas (näiteks situatsioonid müüja ja ostja vahel). Murelikult terava probleemiga esinesid diplomandid — alati ei ole pärast lõpetamist oma erialale sobivat töökohta. Ometi vajaksid psühholoogide abi paljud ettevõtted. Viimastel aastatel on vähenenud ka psühholoogiateaduskonda vastuvõtt. Üllatusena lõpetas kontserdi üks meesõppejõud, kes oli laulu teinud oma seminarirühmast, õigemini valutas tema südant üliõpilaste sage puudumine. Ja kõige lõpuks laulis kogu saalitäis meile natuke liiga kiires ja hoogsas tempos maha «Gaudeamuse». Selle trükitud teksti leidis igaüks oma toolilt.

Ehitusmalevast veel niipalju, et probleemid on teisteski kõrgkoolides samad mis meil. Kišinjovi RÜ komsomolikomitee asesekretär Leonid Bužor kurtis, et osavõtt on vähenenud. Tudeng on materiaalselt enam kindlustatud, väga palju on abiellunuid. Ta kartis, et kui igaühele tehtaks kohustuseks kord ülikooliajal malevas käia, kust võetaks need majandid ja ettevõtted, kes suudaksid korraga nii suurele hulgale korraliku tööfrondi luua. Nende ehitusmalevlasi ei varustata materjalidega praegu sugugi nii, nagu vaja oleks.

Et koos oli palju kõrgkoolide komsomolitöötajaid, siis huvitas nende komiteede struktuur, üritused, side oma ajalehega. Minu jaoks oli palju põnevat. Lausa kadedaks tegi žurnalistide õppebaas. Paljudes suuremates kõrgkoolides on oma õppeleht, oma trükikoda. Mida see tähendab aga ülikoolilehe toimetuse töös? Suurde lehte jõuavad üksnes sisukamad tudengitööd, tegutsevad teaduskondade pressikeskused. Meie siin oleme aga pidevas ruuminappuses, ei taha ära mahtuda ajakirjandusrebaste lood (mille enamik materjali kuuluks just õppelehele) ega üleülikoolilise tähendusega artiklid.

Ajakirjanike ettevalmistamisest anti meile teaduskonnas põhjalik ülevaade. Päriti meilt ja pärisime meie. Vaatasime õppekabinette (teletaip annab vene- ja ingliskeelset informatsiooni otse TASS-ist), telestuudiot, õppelehe toimetust, kus on 6 palgalist töötajat (ajalehe «Moskovskii Universitet» toimetuses töötab üle 10 inimese, ilmumissagedus kaks korda nädalas). Teaduskond on muidugi suur. Ühel kursusel õpib ligi 250 üliõpilast. Konkurss samuti suur. Läbi loomingulise katsete ja eksamite pääseb sisse vaid väike osa soovijatest. Muide, tänavu tehtud esimest korda katseid ka tele- ja raadioeriharusse jagunemisel. Telekeskuse õppejõud kiitis koguni ajaleherahvast, kes ületavat teleajakirjanikele vajalike oskuste ja võimete poolest teletudengeid. Üldiselt olevat aga viimastel aastatel tunduvalt suurenenud tung majandusteaduskonda, vähe soovitakse nagu meilgi füüsikuks ja matemaatikuks saada. Kõige populaarsem eriala olevat Moskvas praegu Autoteede Instituudis autoteenindus. Muide, ajakirjandust on õppima läinud ka Eesti NSV-st pärit noored. Ja mitte ainult ajakirjandust, neid on ka teistes teaduskondades, teisteski pealinna õppeasutustes.

● **Mida teatakse TRÜ-st?** Üllatavalt tuntakse-teatakse meid enam kui arvata oskasin. Osaliselt tänu juubelile. Tihenenud on nii üliõpilaste kui õppejõudude kontaktid. Vladivostoki tudeng Sergei olla hiljaaegu tutvunud professor Juri Lotmani töödega (loenguis soovitatud). «Väga huvitav! Meil loevad teda paljud.»

Eespool mainitud kišinjovlane hõikas TRÜ brošüüri nähes: «Oi jaa, aga meil on teie hoonetest ja üliõpilastest terve näitus üleval!» Näitusi on teisteski kõrgkoolides väljas.

Esimeste Moskva-päevade toakaaslase Žanna (Bakuust) igatsuseks on Tallinnasse ja Tartusse sõita. «Teil on seal hoopis teistsugused vanaaegsed majad. Ja nii ilus. Televiisorist nägime juubelipidustusi . . .»

See konverents tõi kokku palju erinevaid rahvusi. Meid kõiki huvitasid ühised probleemid. Saime tuttavaks kolleegidega Vladivostokist Baltikumini. Olgugi et selles artiklis ei kirjutanud ma ainult Moskva ülikoolist, on siiski just Moskva Riiklik Ülikool see, kes on meie teaduse ja üliõpilaskonna keskpunkt oma paljurahvuselisuse ja sidemetega. Ja Tartu ülikooliga on kokkupuuteniite üsnagi palju.

VARJE SOOTAK

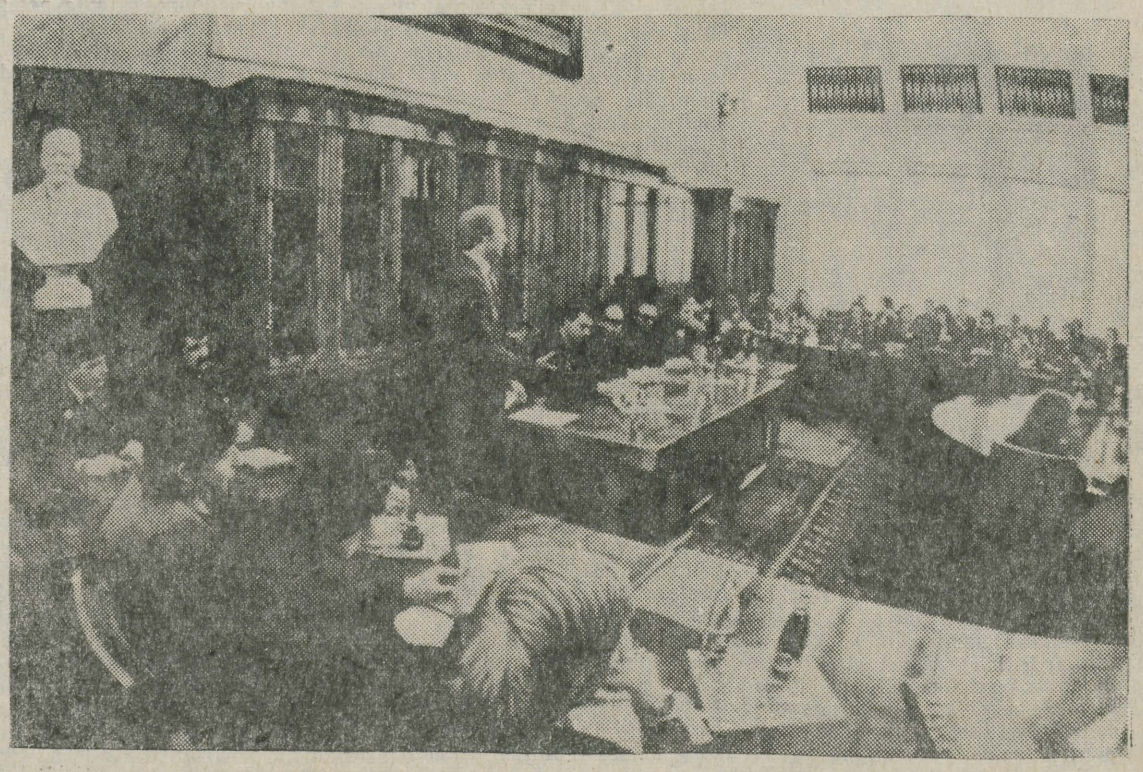

MRÜ komsomolielu tutvustas konverentsidelegaatidele MRÜ komsomolikomitee sekretär Sergei Nikitin.

* Siin majandusteaduskond *

Millega ülikooli komsomolikomitees tegeldakse, peaks üldiselt teada olema. Viimased aastad seostuvad eelkõige suurüritustega. Kui paljut me teame aga teaduskonna komsomolibüroost, selle koosseisust, tehtust ja tegematajätmistest?

Toimetus ja pressiklubi (teaduskondade pressisekretärid) püüavad edaspidi sellest «TRÜ» lugejale teada anda. Esimeseks tutvustamiseks valisime majandusteaduskonna.

Miks just nemad? Esiteks seepärast, et neist, kõige kaugemal asuvatest pole lehes tõepoolest palju juttu olnud. Teiseks aga peetakse majandusteaduskonna oma üheks paremini töötavaks komsomoliorganisatsiooniks. Anname sõna neile endile. Kohtumisõhtu vestlusringi panid kirja majandusteaduskonna pressisekretärid IMBI KOOP rahanduse ja krediidi III kursuselt ja HELLE ÜMARIK majandusküberneetika II kursuselt.

* * *

«Tere õhtust majandusteaduskonna kõige soliidsemas auditooriumis!» Tervitussõnad kõlasid 2. detsembri õhtul meie komsomolibüroole ja külalistele. Kohal olid **pressisekretärid Endla Lõhkivi (keemiaos.), Kersti Loite (matemaatikat.), Mihkel Reinsalu (kehakultuurit.), Peeter Tali (žurnalistikatudeng), Anne Milder (õigust.) ja ajalehe «TRÜ» toimetaja Varje Sootak ning korrespondent Raivo Lott.** Tervitussõnadele järgnes sekretär Verni Loodmaa lühike ülevaade oma teaduskonnast. Ja siis läks lahti. Eelnenult olid pressiklubilased pead vaevanud mitmekümne küsimuse kirjapanemisega.

Kuidas hindavad dekanaat ja parteibüroo teie tegevust? Kas vajate vanemate seltsimeeste suunamist?

Dekaan dots. Valner Krinal: Dekanaadil ja parteibürool on side komsomolibürooga küllaltki hea — suurelt jaolt seetõttu, et teaduskond on koondatud ühte majja ja ainult mõned loengud toimuvad väljaspool Nooruse tn. õppehoonet. Just kahel viimasel aastal on komsomolibüroo tegevus muutunud elavamaks. Eriti teeb rõõmu õppetööle suurema tähelepanu pööramine.

Verni Loodmaa: Meiegi tunneme, et suhted on tõepoolest olemas. See on väga vajalik, sest paljude probleemidega ei saa omal jõul hakkama. Dekanaadi ja komsomolibüroo vahelise sidemeta ei saakski rääkida üliõpilaste omavalitsusest. Muidu võib ühte vankrit eri suundades vedama hakata. Mis puutub õppetöösse, siis sellega lihtsalt tuleb tegelda. Pole kellelegi saladuseks, et meie teaduskond kuulub teist semestrit järjest ülikooli paremate hulka.

Kui palju teate oma eelkäijaist, s. t. eelmistest komsomoliaktivistidest? On see üldse vajalik?

Edgar Umblia (TRÜ komsomolikomitee olmesektori juhataja, mittekoosseisuline komsomolibüroo liige): Põhiliselt teame neid, keda välja vahetasime. Sageli visatakse amet uuele büroo liikmele kaela ja loodetakse, et küll ta hakkama saab. Peaks nii olema, et kui büroo liige hakkab oma õpinguid lõpetama, võiks ta varakult valmis vaadata inimese, kes tema kohused üle võtab. Side vanema ja noorema üliõpilase vahel on tarvilik ka traditsioonide jätkamiseks.

Kalev Lepik (kultuurisektori juhataja): Uue ja vana büroo liikmed tutvuvad pärast aruande-valimiskonverentsi. Büroo eestvedamisel toimub ka «rebaste» õhtu. Juba seal paistavad silma uued aktiivsemad inimesed, keda tulevikus võib arvestada.

E. U.: Meil on palju üliõpilasi, kes ei kuulu büroosse, kuid on samuti igati hakkajad.

V. L.: Praegusel bürool on komitees side põhiliselt asesekretär Ülle Lepaga, meie teaduskonna vilistlasega. Mis puutub teadmistesse majandusteaduskonna ajaloo kohta, siis sellest kuuleb esmakursuslane loengutsüklis «Sissejuhatus erialasse». Seoses kateedrite juubelitega on minevikku kajastatud ka stendidel.

Millest algab komsomolitöö kursustel?

V. L.: Esmakursuslastel algab see komsomolisekretäri valimisest. Valitakse kateedri ettepaneku alusel ja juba enne kolhoosi minekut. Tegelikult võiks valida pärast. Üliõpilased on siis selle kõige sobivama endi hulgast välja selgitanud. Enne tutvumist võib valik mitte kõige paremaks osutuda. Muret valmistab organisatsiooniline töö, nimelt dokumentatsiooni korrashoid.

Kõik kursused ei esita õigel ajal oma tööplaani. Pärast pikka pealekäimist on seal mõnikord sees selliseid müstilisi üritusi, mida nagunii keegi ei tee. Ka poliitinformatsiooni ei peeta ju iga nädal. Arvan, et polegi mõtet selliseid nn. fiktiivseid tööplaane nõuda, sest mõttetut paberimajandust pole lihtsalt vaja.

K. L.: Hakkaja kursus teeb oma elu huvitavaks ka ilma tööplaanita.

Peagi algab sess. Kuidas saab õppesektor kaasa aidata sellele, et eksamid-arvestused hästi läheksid? Kuidas karistate puudujaid?

Margit Meesak (õppesektori juhataja): Kuu jooksul võib iga üliõpilane põhjuseta puududa kõige rohkem 12 tundi. Kui on rohkem, siis pannakse nimi kuuks ajaks stendile. Kuu lõpus koostame puudujate pingerea. Samasugust meetodit kasutame ka vahearvestuste analüüsimisel. Eksamile pääseb sooritamata arvestusega. Loomulikult tuleb aga eksamid siis hästi teha.

V. L.: Tavaliselt käivad vabakuulajad hoolsamini koolis kui need, kellel seda õigust pole.

E. U.: Põhjuseta puudujaid büroo ise ei karista. Seda teeb dekanaat. Õppesektoril on ainult kontrolliv ja kasvatav roll, ta ei saa ju viia üliõpilast raamatukokku ja sundida teda õppima.

Kas büroo on tudengite hulgas populaarne või on ta lihtsalt rühm, kellel koos hea olla?

V. L.: Kas ta populaarne on, ei tea öelda, aga mingi mõju on tal kindlasti. Sellel aastal aruande-valimiskonverentsile valitud 330-st delegaadist tuli kohale 298. Eks seegi näita midagi.

H.-J. Kaalep (ideoloogiasektori juhataja): Paljudel üritustel pole silti küljes, et selle korraldas büroo. Üritus pannakse ju käima koos nendega, kes ei kuulugi büroosse. Ainult initsiatiiv tuleb büroolt. Tavaliselt on kaasa haaratud umbes paarkümmend inimest.

Kas bürool on ka oma sisemine elu või käiakse koos ainult kohustuste ja asjaajamise pärast?

K. L.: Kahtlemata on. Inimene, kes juba büroosse kuulub, on mõtlev ja aktiivne.

IMBI KOOP

*

Väike vaheaeg pepsipudelite taga laseb mõtteid koguda ja edasi läheb nn. pressikonverents juba vabamas, uudishimu rahuldamise vormis.

Millised on teaduskonna n.-ö. LIPUÜRITUSED? Verni vaatab Kalevile otsa: eks kultuuritöö sektori juhataja vastaku.

«Esimene sügisene suur pidu on esmakursuslaste õhtu. Igavesti populaarne. Tavaliselt on rebased selleks ajaks juba osakonniti löödud. Ühisel õhtul tuletame veel meelde, kui osav, sõnakuulelik, nutikas ja alandlik õige rebane peab olema. Näeme nende isetegevust (Õpetatud Nõukogu on karm ja kategooriline komisjon), peab teadma, kui palju maksab tonn sõnnikut ja mis läheb äravõtmisel suuremaks ja juurdepanemisel väiksemaks. Rebasepaariks '82 said tänavu küberneetikud. On ammu teada, et kõik, mis rebane teeb, läheb untsu, aga selle aasta omadega võib üsna rahul olla, kuigi poisse on vaevalt 16%. Taidluses oldi julged (ka ülelikoolilisel konkursil 7. koht pisut ehmatava kavaga) ja üks rebasemeistrikandidaat õppis koguni valsi kohapeal selgeks. Vaprad.

Teaduskondlikest üritustest võib veel nimetada detsembri lõpus toimuvat nääripidu verivorstide, kõrvitsa, näärivana ja kingitustega; vahepeal on vastlapäev, millest võtab osa põhiliselt ühiselamurahvas, sest vastlasõit Kassitoomel lõpeb ikka korrusediskoga; teaduskonna õrnemale perele on naistepäevapidu; 31. märts — 1. aprill on kellade edasikeeramise pidu (mis harilikult kõige kauem kestab, teadagi miks!). Peod peame tavaliselt oma õppehoones, oma aulas, sööklast saab baar, tantsime oma teaduskonna ansambli «Rentaablus» saatel, nii on kõige rentaablim. Ka õppejõud võtavad vähem või rohkem aktiivselt osa. Rahvapuudusel pole seni ühtki pidu pidamata jäänud.

Verni lisab: Üleülikoolilistest üritustest — taidlus- ja laulukonkursist — oleme edukalt osa võtnud. Eelmisel aastal oli ju meie «Tumbu» film I—II koha vääriline. Ja igasügisene aruande- ja valimiskonverents, millest juba juttu oli. Eriti selleaastane. Õppejõud arvasid, et nii sisukat ja arukat konverentsi pole olnudki. Tõsi, kellegi käes ei näinud sukavardaid ega raamatut.

Kuidas OSAKONNAS KULTUURITÖÖ läheb?

Kaido Vestberg (küberneetika-osakonna sekretär): Küberneetikud on aktiivseimad, ainult töölesuunamine on neil valus küsimus.

Edgar (endine rahanduse ja krediidi osakonna sekretär) räägib oma osakonnast: Kateeder sai hiljuti 14 aastat vanaks. Vilistlastega suhtleme tihedalt, tähistame oma päeva, koos käib rahanduse ring ja ainukesena teaduskonnas on meil ka oma märk.

Raamatupidajatel (juba 15-aastane kateeder), kaubandusökonomistidel ja kaubatundjatel pole midagi vastu panna. Poisid neid erialasid sisseastumisel suurt ei hinda. Tüdrukud küll — ökonomistidel ja kaubatundjatel on üle ülikooli kõige kõrgemad konkursid.

Aga teaduskonna PARIM KURSUS?

Kursuste tööplaanide järgi neid ei leia. Tuleb küsida otse teadjate käest.

«Rahanduse IV ja küberneetika IV», ütlevad vanemad büroo liikmed. «Küberneetika II», vaidlevad nooremad. Tõepoolest. Neil on sõpruskursus Vilniuse RÜ-st, koos peetakse sünnipäevi ja reisitakse. Ülikooliaeg jääb meelde ja pikad tööplaanid ei aja asjata kaustu paksuks,» ütleb Kaido. Allakirjutanu nõustub tuliselt.

Niisiis on majandusteaduskonna üliõpilane aktiivne ja lõbus, aga **mis teeb KÕIGE ENAM MURET?**

Väike mõttepaus, siis pahvatab **Rita (organisatsioonisisese töö sektori juhataja):** «Liikmemaksud!» Kui ühel kursusel maksmata, kannatab terve teaduskond. Kolmandal korrusel on tabelgi üleval, kus kuude kaupa kogumine kirjas.

«Aga kõige rohkem muret teeb sporditöö,» ütleb **Raul Koni (spordiorganisaator — pikk, väliselt häbelik poiss).** «Raskusi on spordivarustuse hankimisega. On küll mingid vanad dressid, kuid millal uued saab, ei tea. Majandusinimese pilgu läbi on mureks materiaalne ja finantsiline külg. Siis veel suhtumine — mis ma selle eest saan. Polegi tegelikult midagi anda. Diplomi pärast ei joosta. Oleks ometi midagi, mida hiljemgi vaadata ja näidata kõlbaks. Noormeestel käib kursustevaheline korvpall. Saaks tüdrukud ka liikuma. Praegu on aga see tohutu vägi reservis.»

Ja nii tulid jutuks **ÜHISELAMU-ASJAD. Milline võime on bürool kohtade andmisel?**

Vastab Edgar, TRÜ olmesektori värske juhataja: «Teaduskonnas pole olmesektorit. Ei olegi vaja, sest on tasemel majanõukogu. Sel aastal valiti uus majavanem — Peeter Vihmaru. On veel kogenematu, aga teeb südamega, nagu polekski töö tüütu ja komplitseeritud. Majanõukogu peab külalisi majutama, korda hoidma ja valvama, et koridoride mööbel paigal püsiks. Viskame küll «pahad poisid» välja, aga sõber ei jäta sõpra ukse taha. Majutamisel arvestame, kes kellega ühte tuppa tahab, et ära hoida suurt omavolilist ümberkolimist. Igatahes pretendeerib Leningradi mnt. 27 ühiselamu ülikooli parimaks.

Kas lõuna ajal SOOJA TOITU ka sööte? Igati loogiline küsimus peahoones õppijalt. Meil peetakse seda enesestmõistetavaks. Verni siiski selgitab: «Kuigi elame linna ääres, teistest tudengitest kaugel-kaugel, on ka mõned eelised. Oma maja, kus kõik kenasti koos ja soovi korral soe hommiku- ja lõunasöök. Söökla on küll meditsiinikooliga kahepeale, aga see ei sega, järjekord venib harva ülearu pikaks. Sööklatädidega saame hästi läbi ja kartulid on taldrikul peaaegu aasta ringi. Mis veel tahta. Ainult ruumidega on pisut kitsas. Osa loenguid toimub koguni ametlikult aulas, kus tuleb põlve peal kirjutada. Ei mahu enam ära sellesse 1976. aastal ehitatud majja. Sügiseti tuleb ettenägelikult sooje riideid varuda. Talved on meil Nooruse tänaval külmad.

Ring ümber majandusteaduskonna hakkab täis saama. Pepsipudelid laual on tühjad ja aknad tumedad.

Mida TRÜ lehele soovida?

Väga huvitav on lugeda lehest oma teaduskonna üritustest, kuigi kõike juba tead. Majandusteaduskonna üliõpilane loeb lehe peaaegu kaanest kaaneni läbi: EÜE, komsomolikroonika, taidlus, sport, «Hetk», Taavet Tünamo... Ja lõpuks ometi üle hulga aja võtsime ise koos sõna!

HELLE ÜMARIK

Sirli Unga, Kaido Vestberg, Suren Nždejan, Toomas Villems ja paremal Verni Loodmaa.
HEIKI-JAAN KAALEPI fotod

* Siin majandusteaduskond *

Asta Liivak 50

Kui kõik meie kaugõppijad kaasa arvata, ulatub TRÜ kollektiiv üle kümne tuhande. Kõik need inimesed — kümnendik Tartut — on pidanud läbi astuma kaadriosakonnast. 23 aastat on seal töötanud Asta Liivak, viimased 19 aastat juhatajana. Need pole juubeliarvud, ent annavad tunnistust tegemisest, mis kasvanud südame külge ja saamas elutööks.

Juubeliarv on aga 50 ning seda tähistab Asta Liivak 28. detsembril. Koos temaga ka arvukas töökaaslaste pere, kellele juubilar on olnud ja on tänagi hea seltsimees, hinnatud kolleeg ja muheda huumoritajuga sõber, kelle kõrval raskused kaotavad poole oma kaalust.

«Kaader» on veidi kroonulik sõna, mis tähistab teatavat hulka inimesi. Asta Liivaku tuppa jõuavad enamasti nende inimeste tööd peegeldavad paberid. Ent tõelisele juristile ja kaadritöötajale Asta Liivakule on dokument vaid peegeldus, mille taga tegelik elu. Kes oskaks täna öelda, kui paljusid noori inimesi on Asta Liivak veennud edasi õppima või loobuma tulisipäi tehtud lahkumisotsusest. Vaevalt teab seda juubilar isegi.

Kaadritöö pole kergete killast. Täpsus, mis ei tohi saada tähenärimiseks, alatine suhtlemisvalmidus on nähtavasti omadused, milleta siin toime ei tuleks. Ja veel — lihtne inimlikkus, milleta kommunist Asta Liivakut ei oska ette kujutada. See aga tähendab enamat, kui nõuab amet. Asta Liivak on aktiivne olnud ametiühingubüroos, EKP TRÜ komitees, rahvakaasistujana kohtus. Ja lauljahing on nõudnud eneseväljendamist ansambliski.

Tunnustuseks tehtu eest on arvukad autasud, nende hulgas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri TRÜ 350. aastapäeva puhul.

23 aastat 350-st on Tartu ülikooli elu olnud seotud Asta Liivakuga. Õnnitledes juubeli puhul jääme lootma selle sideme tugevusele ja kestmisele veel paljude aastate vältel.

Töökaaslaste nimel
IGOR GRAZIN

Eestimaa kliima ja vete uurija mälestuseks

13. novembril möödus 90 aastat Tartu ülikooli meteoroloogia- ja geofüüsikaprofessori **Kaarel Kirde** (varem Karl-August Frisch) sünnist. K. Kirde oli kahe maailmasõja vahelisel perioodil ka ülikooli meteoroloogiaobservatooriumi direktor, hüdrometeoroloogia-teenistuse ja geofüüsikalise uurimistöö organiseerija ning suunaja Eestis.

Prof. Kirde kodukoht oli Pärnumaal Halinga vallas, kus ta isa oli kooliõpetaja. Pärast Gümnaasiumi lõpetas ta 1918. aastal Tartu ülikooli füüsika-matemaatikakandidaadina. Hiljem õppis ta edasi Hamburgi Ülikoolis, kus 1921. aastal kaitses edukalt doktoritöö.

Kodumaal kinnitati ta meteoroloogia ja geofüüsika dotsendiks, 1930. aastal erakorraliseks ning 1933. aastal korraliseks professoriks. Peamised loengukursused olid meteoroloogia ja üldine klimatoloogia, teoreetilise ja sünoptilise meteoroloogia ning geofüüsika erikursused. Ühtlasi oli K. Kirde oma eriala agar populariseerija.

Uurimistöö korraldamisel pidas ta silmas otstarbekat ning teovõimsat meteoroloogia keskasutust. Selliseks kujundaski ta meteoroloogiaobservatooriumi. See viidi üle sobivamasse kohta (Juhan Liivi tn. 4) ning varustati ajakohaste instrumentidega. Laiendatud uurimisprogrammi põhjal alustati meteorograafi abil aeroloogilisi vaatlusi lennukitelt.

Juhatades hüdrometeoroloogiajaamade võrku, täiendas ta seda tunduvalt ja oli alates 1925. aastast ühtlasi Eesti Veekogude Uurimise Komisjoni hüdrograafiaosakonna juhataja. Hiljem lisandus Eesti Seismoloogiajaama juhatamine. Suvised hüdroloogilised mõõtmised merel tegi K. Kirde suuremalt osalt ise.

Prof. Kirde teadustööde koguarv ulatub üle poolesaja ning nende temaatika on võrdlemisi lai, hõlmates nii geofüüsika üldisemaid kui ka kohalikke probleeme: artiklid, monograafiad ning aastaraamatud Eesti kliimast, Läänemere ja Soome lahe hüdroloogilisest režiimist, sünoptilisest meteoroloogiast, seismoloogiast.

K. Kirde oli mitmekülgsete vaimsete huvide ning praktilise meelega inimene, tegeles muusikaga (mängis flööti), oli kirglik maletaja. Oma maja ehitamisel pani ta ise hoolega käed külge ja sooritas riikliku komisjoni ees ka ehitusmeistri eksami.

Prof. Kirde suri USA-s 25. mail 1953 ning on maetud Göttingeni (Saksa FV). Lähemad kaastöötajad kodumaal mäletavad teda kui tagasihoidlikku, otsekohest, töökat ning rõõmsameelset juhendajat, kes oli ka vajalikult nõudlik. Tema kodumaal tehtud töö on olnud aluseks uutele edusammudele geofüüsika viljelemisel Eestis.

HEINRICH ARUKSAAR

Külas oli Jaan Kross

15. detsembril kohtusid juristid teadusraamatukogu konverentsisaalis oma teaduskonna vilistlase ja endise õppejõu Jaan Krossiga.

Kirjanik kõneles oma vastvalminud romaanist, mille peategelaseks on W. F. Martens (1845 Pärnu — 1909 Valga) — eestlasest rahvusvahelise õiguse doktorist ja Peterburi ülikooli õppejõust, kellel on suuri teeneid riikidevaheliste suhete reguleerimises, mehest, kelle järele tundsid territooriumivaidluste lahendamisel vajadust tollased suurriigid. Vaatamata sellele Martens kõrgeid diplomaadiameteid ei pidanud ja jäi truuks oma õppejõutööle. Huvipakkuv fakt on seegi, et Martens eksamineeris V. I. Leninit rahvusvahelises õiguses.

Kirjanik püüdis piiritleda fantaasia ja tõe piirimaid oma ajaloolistes teostes. Fantaasia võivat olla tema teostes mõnikord tõepärasem kui ajalooline tegelikkus.

Kohtumisel teaduskonna raamatuklubis saime teada veel sedagi, et J. Kross võitis gümnaasiumipäevil kõnevõistluse. Oraatorivõimeile viitas ka kirjaniku esinemine. Kirjanduslikke eeskujusid Jaan Krossil ei olevat.

Kohtumisest võttis osa ka tema abikaasa, lastekirjanik Ellen Niit.

GEORG ARU,
õigust. IV k.

*

sõita — olete teretulnud!

TRÜ parimad pääsevad ülevabariigilise kõrgkoolidevahelise taidluskonkursi lauluvõistlusele, kus osalevad kõikide kõrgkoolide edukamad.

Et kallist esikohta võita, tuleb juba praegugi harjutamisega hädas olla. Nagu allakirjutanugi. Nii et hüva mõttelendu ja veel paremat harjutamislusti! Auhinnad on endiselt prisked ja ahvatlevad.

Laulukonkurss «Tudengilaul-83» toimub 6. märtsil 1983.

RUDOLF ŠNOLBE

„Tudengilaul-83"

Uue aasta algamisega on peaaegu et ukse ees TRÜ järjekordne laulukonkurss «Tudengilaul-83». Sedapuhku juba kaheksas. Oodatud on kõik laulupoisid ja -tüdrukud. Tähtis on: **esinemislust, teksti teravus, pillimänguoskus, laulu kõlavus, viisipidamine.**

Osalema oodatakse kõiki võimalikke üliõpilasesinejaid (ansamblid, solistid, triod, kvartetid, sekstetid, kvintetid jne. jne.) Kõige olulisem on muidugi tudenglike ja tudengielust jutustavate laulude esitamine. Ka EPA üliõpilased on oodatud. Ja oleks meeldiv nähakuulda ka teiste vabariigi kõrgkoolide lauljaid-pillimehi. Seega need, kel tahtmist Tartusse «Tudengilaul-83»-le külalisesinejaks sõita — olete teretulnud!

TRÜ parimad pääsevad ülevabariigilise kõrgkoolidevahelise taidluskonkursi lauluvõistlusele, kus osalevad kõikide kõrgkoolide edukamad.

Et kallist esikohta võita, tuleb juba praegugi harjutamisega hädas olla. Nagu allakirjutanugi. Nii et hüva mõttelendu ja veel paremat harjutamislusti! Auhinnad on endiselt prisked ja ahvatlevad.

Laulukonkurss «Tudengilaul-83» toimub 6. märtsil 1983.

RUDOLF ŠNOLBE

KLUBIS

Reedel, 24. dets. kl. 20 **diskoõhtu.**

Pühapäeval, 26. dets. kl. 20 **nääriõhtu** ansambliga «Meedium».

● 21. detsembril vabastati **Varri Väli** asesekretäri ja komitee liikme kohustest — ta asub tööle oma erialal. Ideoloogiatöö asesekretäri ajutiseks kohusetäitjaks sai **Verni Loodmaa.**

● Asesekretäri kohustest vabastati ka **Tarmo Salumaa** ja **Raivo Aavisto**, esimene seoses diplomitöö kirjutamisega, teine praktika tõttu Tallinnas. T. Salumaa kohale valiti **Jaan Vihrov**, R. Aavisto asemele **Aare Kruuser.**

Komsomolikroonika

● EÜE sektori juhatajaks valiti J. Vihrovi asemele **Margus Rohtla.**

● Seoses praktikaga Tallinnas vabastati komitee liikme kohustest **Aare Tark.**

● ÜLKNÜ-sse võttis komitee vastu **Gennadi Greidingeri** (matemaatikat.).

● Kinnitati Noorte Teadlaste Nõukogu koosseis: **esimees Lembitu Kuuse (KKT); liikmed Eero Vasar (arstit.), Enn Varrik (KKT), Vambola Leping (mat.), Epp Weinrauch (fil.), Peeter Järvelaid (õigust.), Tõnu Pani (bio-geo), Sirje Ilver (maj.), Ants Nurk (ÜMPI) ja Jaak Aru (ÜTÜ).**

● **Oma tööst andis aru vene filoloogia osakonna õppesektor.** Palju on võlglasi vene kirjanduse ajaloos, mis on ometi üks erialaaineid. Ühe põhjusena toodi liiga mahukas kohustusliku kirjanduse programm. Komitee tahab kirjanduse nimekirju vene filoloogia kursuste kaupa näha 25. jaanuariks, lõppotsuse teeb rektoraat.

● **Sulev Rais tutvustas õigus-propagandat õigusteaduskonnas,** s. t. tööd, mida juristid teevad teistes teaduskondades ja väljaspool ülikooli. Pikemalt arutas komitee üliõpilaste õigusnõuandla taaselustamise mõtet. Sealt saaks abi näiteks suunamisprobleemide lahendamisel. Õigusnõuandla otsustati jälle avada.

● **Komitee võttis vastu otsuse keemiaosakonnas ja ajalooteaduskonnas tehtava ideoloogiatöö kohta.** Keemikud said hinde «hea», ajaloolased «rahuldav». Muuhulgas märgiti ka, et 1. märtsiks peavad olema leitud hindamiskriteeriumid ÜPP ja leninliku arvestuse tarvis.

INDREK LINDSALU,
pressisektori juhataja kt.,
žurnalistika III k.

EPA — TRÜ võrkpallis

Kas tüdrukud ei taha võrkpalli mängida? Arvatavasti ikka tahavad, aga alati ei saa, sest... puudub üks-kaks mängijat. Filoloogide ja õppejõudude naiskond andsid EPA-le loobumisvõidu. EPA poolt valmistasid meile «kingituse» agronoomid. Mitmed mängijad, kes matši pärast olid Tartusse jäänud, pidid pettunult lahkuma. Millega küll võidelda ükskõiksuse ja oma huvide kõrgemale seadmise vastu, mida kogesime juba ülikooli meistrivõistlustel.

Ainsas naiste mängus võitis metsanduse ja maaparanduse teaduskond arste 3:0 (15:9; 15:8; 15:9).

Enne meeste mänge oli üldseis 3:0 EPA kasuks. Matemaatikute põhiliselt harrastusmängijatest koosnev võistkond hakkas südilt vastu kogenud agronoomidele. Kolm esimest geimi kaotati eduseisust 10:15 ja 12:15, kolmas aga võideti 15:7 ja ega neljandaski võit kaugel olnud — 13:15. Ülikooli õppejõud olid kolleegidest kahes esimeses geimis kindlalt paremad 15:9 ja 15:5. Vastased ei tahtnud aga sugugi alla anda, võitsid väga põneva kolmanda geimi 19:17, juhtisid pidevalt ka 4. geimis, kuid kaotasid selle 14:16 ja seega kogu mängu 1:3.

Kahes viimases mängus olid majandusmeeste vastasteks mehhanisaatorid, kehakultuurlastel metsamehed ja maaparandajad. Matšid kestsid üle kahe tunni. Vastased väärisid teineteist, geimivõidud langesid vaheldumisi, lõpus olid aga EPA poisid paremad ja võitsid: majandust. — PM 2:3 (11:15; 15:13; 16:14; 8:15; 11:15), KKT — MMT 2:3 (15:6; 9:15; 15:12; 6:15; 14:16). Matšivõit 6:2 ja karikas läksid aastaks EPA-le.

TARMO KAJANDI

ANNE MADISSON

17. detsembril lahkus jäädavalt TRÜ üks vanemaid töötajaid, NSV Liidu ajaloo kateedri vanempreparaator Anne Madisson.

Anne Madisson sündis 15. oktoobril 1901. aastal Valgamaal käsitöölise-põllupidaja perekonnas. Hariduse omandas ta Valgas, töötas pärast keskkooli lõpetamist Valgamaal algkooliõpetajana. 1929. aastal tuli ta Tartusse oma venna dotsent Julius Madissoni juurde. 1947. aastast oli Anne Madisson TRÜ teenistuses, töötades NSV Liidu ajaloo kateedris laborandina ja vanempreparaatorina. Tubli ja täpse töö eest tõsteti teda korduvalt esile rektori käskkirjas, tema foto oli ülikooli autahvlil. Ametiühingu rühmaorganisaatorina tegi lahkunu vajalikku ühiskondlikku tööd.

35 aastat oma elust andis Anne Madisson meie ülikoolile. Meenutame teda sõbraliku ja abivalmis töötajana, kes heatahtlikult täitis kõik ülesanded. Helge mälestus meie hallipäisest vanaemast jääb kõigi tema kolleegide südamesse.

TRÜ ajaloo kateedrid

Üliõpilassportlased kohtusid rektoriga

Kolmapäeval, 15. detsembril kohtus rektor prof. Arnold Koop aulas Eesti NSV XI suvespartakiaadil teise koha saavutanud ülikooli esindusega. Rektor tänas üliõpilassportlasi eduka esinemise eest spartakiaadil ja ütles, et see oli väärikas kingitus ülikooli juubeliks. Rektor kiitis eelkõige kergejõustiklasi, maletajaid ja aerutajaid, kes võitsid spartakiaadil esikoha. A. Koop märkis, et pärast juubelit on avardunud ka sportlaste treeningutingimused. Rektor avaldas lootust, et järgmisel spartakiaadil edestatakse juba ka Tallinna võistkonda.

Lühikokkuvõtte üliõpilaste esinemisest spartakiaadil tegi spordiklubi juhataja Ivar Valge. Seejärel autasustas rektor silmapaistnud üliõpilassportlasi vimplitega.

Tallinna „Kalev" — TRÜ õppejõud

Säärane võrkpallikohtumine toimus kolmapäeval ülikooli uues spordihoones. Tallinna «Kalevit» esindas 1968. aastal NSV Liidu meistriks tulnud meeskond. Ülikooli poolt astusid kuulsale vastasele vastu rektor Arnold Koop, prorektor Uno Palm, parteisekretär Advig Kiris, teadusprorektori asetäitja Tõnu Kollo, KKT prodekaan Jaan Loko, dotsent Jaan Pärnat, Ants Tiirik, Ain Langel, Tarmo Kajandi, Peep Palumaa.

Peale jäid kalevlased 3:1.

5 tundi

kestis esmakordne teaduskondadevaheline esmakursuslaste välkturniir korvpallis. Juhend nägi ette, et iga teaduskond võis välja panna piiramatu arvu võistkondi (rekord kuulus tulevastele arstidele kahe võistkonnaga...). Mängu aeg oli 2×5 minutit.

Juhend oli karm, kuid õiglane: võistelda ei lubatud NSV Liidu kõrgliigaklubide liikmeil, kehakultuuriteaduskonna korvpalliosakonna üliõpilastel, samuti ükskõik millise eriala meistersportlastel ja suurmeistritel.

Avadefileel marssisid 10 võistkonda paarikümne pealtvaataja ette. Avasõnad NSV Liidu teeneliselt treenerilt, teeneliselt meistersportlaselt Ilmar Kullamilt. Meie korvpalliprofessor jäi lootma, et sellest toredast algatusest kasvab mõne aasta jooksul juba traditsioon.

Seejärel toimus võistluste peakorraldaja dotsent Valter Lengi juhtimisel loosimine. Võistlus käis kahe miinuse süsteemis. Fortuuna soosis filolooge ja biolooge, nemad pääsesid teise ringi mänguta.

Esimeste ringide mängud olid võrdlemisi ilmetud ja üllatustevaesed (kui mitte arvestada lõpuks finaali jõudnud KKT kaotust filoloogidele).

Plussringi finaalis oli sündimas esimene üllatus: favoriitideks peetud arstiteaduskonna I võistkond (4 mängijat TRÜ I ja II meeskonnas) ei saanud kuidagi jagu õigusteaduskonnast. Juristid juhtisid veel mõnikümmend sekundit enne mängu lõppu, kuid arstide kapteni Armin Heimani külmavereline tegutsemine päästis viimased siiski halvimast. 21:20 arstidele.

Arvati, et finaalis minnakse uuesti kokku, kuid võta näpust: 4 mängu järjest mänginud KKT suutis miinusringi finaalis ka õigusteaduskonna alistada. Kuigi... kui päris aus olla, ei tulnud KKT vastu mängides võidelda üksnes meeskonnaga, vaid ka samast teaduskonnast kohtunikega...

Finaal. Arstiteaduskond — KKT. Imestama pani kehakultuurlaste sitkus. Praktiliselt ilma vaheajata olid nad võitnud 3 mängu järjest ja läksid võitma neljandatkil Poolaeg 10:8 KKT-le.

Teisel poolajal panid arstid siiski oma suuremad mängukogemused maksma. Tulemusega 24:19 läks esmavõitja au arstidele. Põhiliselt võideti tänu paremale koostööle, sest kolm põhimängijat (Armin Heiman, Teet Lill ja Toomas Tiik) on pärit selle aasta keskkoolide karika võitnud Tallinna 2. Keskkoolist. Koos on nad noortekoondist esindanud ka üleliidulisel areenil. Nii et võitu võib pidada seaduspäraseks.

MART SOIDRO,
žurn. I k.

Korvpall

4.—12. detsembrini selgitati ülikooli parim kursus korvpallis. Võistlusjuhendi järgi võis iga teaduskonda esindada parim kursus, mis sõeluti välja teaduskonnasisesel turniiril.

Finaalturniiriks registreerus 7 võistkonda. Eemale jäid ajaloolased ja spordimeedikud. Meeskonnad olid jagatud kahte alagruppi. A-alagrupi järjestus: Bio-Geo, matemaatika-, õigus- ja filoloogiateaduskond. B-alagrupp oli kahtlemata tugevam ning siin reastusid võistkonnad: arsti-, majandus- ja füüsika-keemiateaduskond.

Finaalmängus kohtusid omavahel mõlema alagrupi võitjad ning selles mängus kuulus kindel paremus tulevastele arstidele, kes mängisid koosseisus: A. Heiman, I. Lill, T. Tiik, J. Koul, U. Sule ja V. Tamm. Järgnesid Bio-Geo III k., majandust. II k., matemaatikat. II k., õigust. I k., füüsika-keemiat. III k., filoloogiat. III k.

SULEV LÜÜTSEPP,
KKT IV k.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104, tel. 3 90 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3846. MB-12712.

«Тарту Ыйклик Юлнкоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI ... RAAMATUKOGU

HEAD LÕPPU, HEAD ALGUST!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 39 (1323) Neljapäeval, 30. detsembril 1982 XXXV aastakäik

Kontrolleksemplar

Mida võiks teada profülaktooriumist

Juba 1955. aastast tegutseb TRÜ-s sanatoorne profülaktoorium.

Paljudel üliõpilastel on selle raviasutuse tegevusest üsna ähmane ettekujutus.

Mida siis kujutab endast profülaktoorium ja mis on tema tegevuse eesmärk?

Peaarst kurortoloog **Juta Murulo:** «Profülaktooriumi võib suunata üliõpilasi, õppejõude jt. töötajaid. **Vormistamine** algavasse vahetusse toimub eelneva nädala jooksul, **registreerimine** vahetuse esimesel päeval sanatoorse kuurordikaardi (vorm 298), tuusiku ja isikut tõendava dokumendi alusel. Profülaktooriumi arstid arvestavad eriarsti soovitatud ravi ja dieeti, kui need on märgitud vormile 298.

Tuusikuid saab ametiühingukomiteest arstitõendi ja vormi 298 A esitamisel. Tuusiku tegelikuks maksumuseks on 52.20 kopikat. Puhkaja tasub sellest 15.30 kopikat.

Arstitõendi annab üliõpilastele TRÜ arstipunkt, õppejõududele jt. töötajatele aga linna polikliinik.

Vorm 298 A tuleb tuua ametiühingukomiteesse **üks kuu** enne vahetuse algust. TRÜ arstipunkt vastutab tuusiku vormistamisel meditsiinilise teabe eest, nimekirjade koostamine jääb eelkõige ametiühingufunktsionääridele.

Toitlustamine on sööklas nr. 148, mis asub Leningradi mnt. 25 I korrusel. Päevane söögiraha 1 rubla 56,6 kopikat.

Peale toitlustamise ja majutamise (50 statsionaarset kohta Leningradi mnt. 25 III korrusel) on võimalik saada medikamentoosset ravi (ka defitsiitseid ravimeid), füsioterapeutilisi protseduure ja ravikehakultuuri (arstipunktiga ühistes kabinettides). Profülaktoorium erineb sanatooriumist selle poolest, et ravi toimub õppe- ja põhitööd katkestamata.

Olmetingimused erinevad ühiselamute omadest: puhkajad majutatakse 2—4-kohalistesse mugava mööbliga tubadesse, duširuumides on ööpäev läbi soe vesi, salongis teler. Vaikus. Rahulik miljöö. Olmetingimusi tahetakse veelgi parandada.

Sanatoorsesse profülaktooriumi või sanatooriumi suunamine on **vastunäidustatud** järgmistel juhtudel: kõikide haiguste ägedad ja krooniliste haiguste ägenenud staadiumid; infektsioon; veneerilised haigused; psüühilised haigused; pahaloomulised kasvajad, erineva etioloogiaga verejooksud; kõik tuberkuloosi vormid ning töövõimetuslehel olevad, statsionaarset ravi või erihooldust vajavad inimesed.

Aastal 1982 oli plaanis 912 tuusikut, eraldati 942 tuusikut. I vahetuses ettenähtud kohti oli 40, II—IV à 75. III vahetuses avati günekoloogiakabinet. Aasta lõpul peaks valmima hambaravikabinet arstipunktis.

Tuleval aastal on plaanis avada arstipunktis kliiniline laboratoorium ja taotleda funktsionaalse diagnostika kabineti koosseis. Avatakse vesiravila (ühiselamu nullkorrusel) viie vanni, kolme raviduši, parafiini- ja osokeriidikabineti ning puhketoaga. Eraldatakse sööklaruum (praegune juuksurisalong), kus saab süüa sobivamal ajal ja pakkuda ka mineraalvett dieettoidu saajaile.

Suvel tahetakse profülaktooriumi tuusikuga puhkajaid toitlustada Pärnu kuurordi sööklates. Pärnu Linna RSN Täitevkomitee lubas leida pinna ka TRÜ profülaktoorse sanatooriumi filiaali tarvis.

Tuusikute jaotuskava teaduskondadele (1. vahetus):

Teaduskond	statsionaarne	ambulatoorne
Arstit.	15	5
Kehakult.	—	10
Filoloogiat.	10	—
Matemaatikat.	10	—
Füüsika-keemiat.	—	5
Ü. gust.	5	—
Biol.-geograafiat.	—	5
Ajaloot.	5	—
Majandust.	5	5

Profülaktooriumi vahetused 1983. aastal on:

1. 03. 01.—26. 01.
2. 27. 01.—19. 02.
3. 21. 02.—16. 03.
4. 17. 03.—09. 04.
5. 11. 04.—04. 05.
6. 05. 05.—28. 05.
7. 30. 05.—22. 06.
8. 23. 06.—16. 07.
9. 09. 08.—01. 09.
10. 02. 09.—26. 09.
11. 27. 09.—20. 10.
12. 21. 10.—13. 11.
13. 14. 11.—07. 12.
14. 18. 12.—31. 12.

Ametiühingukomitee võib **muuta** jaotuskava hilinenud avalduste **kahjuks**.

Profülaktooriumi ravituusikute jaotamise põhiraskus on seni langenud TRÜ arstipunktile. See **pole** õigustatud.

Ravituusikute jaotamisega peaksid tegelema ennekõike teaduskondade ametiühingubürood ja kursuste ametiühinguvolinikud, selgitades välja tuusikut vajavad üliõpilased ning koostades juba õppeaasta algul vastavad nimekirjad. Sama põhimõte kehtib ka sanatooriumituusikute taotlemisel.

PIRET MIHHELS,
žurnalistika II k.

Järelmõtteid töörohke lauluaasta kohta

Tartu Akadeemiline Meeskoor tegi 21. oktoobril kokkuvõtteid möödunud lauluaastast, üks kooriharjutuse õhtu ohverdati aastakoosoleku tarvis. Aruandega esinesid koori juhatuse esimees A. Jõgi, koorivanem H. Ong ja revisjonikomisjoni esimees I.-O. Vaasa, analüüsiva ülevaatega koori peadirigent A. Ritsing. Tehtut-saavutatut käsitlevaid sõnavõtte oli suhteliselt vähe, kuna see on koori liikmetel ühistegevuse tõttu teada; edasise tegevuse parendamisettepanekuid tuli aga küllaga. Sõnaga — koosolek oli asjalik. Põhilisena jäi kõlama tees: aasta oli töö-, aga ka saavutusterohke, on vaja pingutada, et saavutatud taset hoida.

Aasta saavutustekontosse kandis koor kaks õnnestunud kontserti — Tartus «Vanemuise» ja Tallinna «Estonia» kontserdisaalis, millega aprillis tähistati TAM-i 70. tegevusaastat. Mai keskpaik tõi koorile laureaaditiitli M. Saarele pühendatud koorifestivalilt. Septembris oli meeskoor osaline TRÜ 350. aastapäeva üritustel Tartus ja Moskvas, mille eest teenis samuti tunnustus- ja tänusõnu. Koori enesetunnet tõstis kahtlemata ka see, et peadirigendi Alo Ritsingu töövaeva märgiti Eesti NSV teenelise kunstitegelase aunimetusega.

Kui küsida, millega saavutas koor oma kordaminekud möödunud lauluaastal, võib vastata lühidalt: tööga. See on ju tuntud tõde. Alus TAM-i kunstilise taseme tõusule pandi õigupoolest juba üle-eelmisel lauluaastal, mis samuti kui möödunugi oli proovide- ja esinemisterikkam tavalistest lauluaastatest. Seda tingis ühelt poolt sihiseade koori juubeli väärikale tähistamisele, teiselt poolt aga seoses rohkete esinemisvõimalustega TRÜ teaduspäevadel vabariigi rajoonides.

Möödunud lauluaasta algus tõi koori tubli täienduse noori laulumehi — novembri alguseks oli registreerunud 44 lauluhuvilist. Tõsi küll, kõik neist ei pidanud aja proovile vastu, aga umbes pooltest said TAM-i lauljad. Edasi järgnes «hall argipäev» — proovid, hääleseade, lisaproovid, ettelaulmised. Uute lauljate kokkusulatamine koori varasema koosseisuga, see igasügisene koori osaline uuenemine on üliõpilaskooride igihaljust tagav, aga koorijuhtidelt palju lisatööd nõudev protsess.

Eespool märgitud kolm peasündmust, nimelt koori juubel, Mart Saarele pühendatud koorifestival ja ülikooli suurjuubel seadsid igaüks koori ette erinevaid ülesandeid, mistõttu repertuaari kokkuseadmine lauluaastaks oli väga keeruline. Oli ilmne, et kolme täiesti erinevat programmi koor omandada ei suuda, samuti kui seegi, et kõigil kolmel üritusel ühe ja sama kavaga ei saa esineda. Tuli leida ja leitigi kesktee. Üheaegselt õpiti kolme ürituse programmi, laulude viimistlemine käis aga etapikaupa: algul koori aastapäeva, seejärel festivali ja viimasena ülikooli juubeli laulud. Et kõik need esinemised järgnesid üksteisele õige lühikeste vaheaegadega — aprill, mai ja pärast suvist õppe-vaheaega kohe september, tuli paratamatult teha palju lisaharjutusi. Lisaproove oli iga kuu, välja arvatud lühike suvepaus. Seegi oli tänavu poole lühem tavalisest, sest juba 16. augustist alates käis koor neli korda nädalas koos.

Raske, aga huvitav oli ülikooli juubeliks kirjutatud E. Tambergi kantaadi «Alma Mater» õppimine. Noodid saime päris kevadsemestri lõpus, kantaadi partituur on taidluskooride jaoks aga küllalt nõudlik. Ja kui siis pärast kahte (!) ühisproovi koos professionaalidest koosneva sümfooniaorkestriga olime suutnud kantaadi rahuldaval tasemel ette kanda, oli rõõm suur ja uhke tunne küll. Arvatavasti arvavad sama TRÜ Akadeemilise Naiskoori dirigent ja lauluõed.

Lauluaasta sisse mahtus veel osavõtt valikkooride laulupäevast Viljandis 26. juulil, kus tuli «Elagu» laulda kõrgkooli lõpetamise tõttu koorist lahkuvatele lauluvendadele; esinemine M. Saare koorifestivali lõppkontserdil «Estonia» kontserdisaalis 24. septembril (öö rongis, bussist otse lavale); osavõtt vabaõhuetendustest «Vivat academia», esinemised mitmetel aktustel EPA-s ja ülikoolis jm. Koori vastupidavuse prooviks olid öised laulmised ülikooli aulas heliplaati salvestamiseks. Lühidalt: nii tegevusrohket lauluaastat pole 70-aastasel TAM-il vist veel olnudki. Võiks aga edaspidi veel olla küll, sest tööga tulevad saavutused ja ega siis tunnustuski tulemata jää.

Jälle on käes argitöised päevad. Kaks õhtut nädalas täidab meeste laul EPA peahoonet, kaks päeva oli TAM Käärikul laululaagris. Õppimisel on semestrikontserdi kava. Alo Ritsing ja Ene Peiker veavad laululaeva, TAM laulab edasi.

LEO-PEETER KULLUS,
II tenori laulja

TUDENGI LEMMIKUD EESTI LEVIMUUSIKAS

○ «IN SPE» ○ IVO LINNA ○ SILVI VRAIT ○ «MAGNETIC BAND» ○ RIHO SIBUL ○ «UUS JA VANA» ○

Nõnda on läbi saanud esimene küsitlus meie ülikooli tudengite ja õppejõudude seas selgitamaks lemmikuid meie praeguses levimuusikas. Kohe tuleb öelda, et ka seekord oli algus raske. Talonge tuli tagasi oodatust vähem — 109. Kuid sellegipoolest pole pessimismiks põhjust. Küllap ka spetsialisti silm ütleb, et pingeridadest koorub välja mööndunud rokiaasta paremik Eestimaal. Seda küll pisut erinevate rõhuasetustega, kui mõne muu küsitluse puhul tavaks saanud. Hakkab silma, et valdavalt domineerib üliõpilase nõudlik maitse. Kopeeransamblid ja puhtkommertsheli esindajaid pingeridades peaaegu ei esine. Meeldivaks erandiks on siin muidugi ligihaljas «Rock Hotel», kelle stiilipuhtale rock'n'rollile on raske ja ehk isegi võimatu vastast leida. Tugevamaks ansambliks andis küsitlus **«In Spe»**. *Grupp, kelle paljunõutud ja paljuräägitud vaimsuslik potentsiaal momendil Eestimaal kindlasti kõige suurem on. Samas on «In Spe» see kõige omanäolisem, pretendeerides muusikas kindlasti ka rahvuslikule ja sotsiaalselt aktuaalsele. Järgitakse «Ruja II» ja «Hõlmu» tänuväärselt kuldseid traditsioone. Ka parim lugu on «In Spe» repertuaarist.* Bluesi-aineline **«Uus ja vana»**. *Stiilne pala Juhan Liivi tekstile. Kindlasti annab tugeva plussi sellele loole stiilipuhas kitarrisoolo loo alguses, mida esitab küsitluse parim muusik Riho Sibul. «In Spe» on ilmselt tõesti momendil tugevaim, sest lisaks ülalöeldule on parimate lugude seas ka* **«In Spe»** **«Rändrotid»**, **«Õhtulaul»** *ja* **«Anti Dolorosum»**. *Kindlasti oli paljudele* **«Magnetic Bandi»** *austajatele meeldiv leida oma lemmikut kui parimat showpunti ja lisaks sellele veel on ta parimate seas kuues.*

Pingeread aga kujunesid sellisteks:

Parimad ansamblid: *1. «In Spe», 2. «Kaseke», 3. «Radar», 4. «Magnetic Band», 5. «Ruja», 6. «Rock-Hotel».*

Parimad *showansamblid: 1. «Magnetic Band», 2. «Apelsin», 3. «Kuldne Trio», 4. «Päratrust», 5. «Kukerpillid».*

Parimad pillimehed: *1. Riho Sibul, 2. Rein Rannap, 3. Margus Kappel, 4. Sven Grünberg, 5. Jaanus Nõgisto, 6. Paap Kõlar.*

Parimad naislauljad: *1. Silvi Vrait, 2. Leila Miller, 3. Anne Veski, 4. Els Himma, 5. Kadri Hunt.*

Parimad meeslauljad: *1. Ivo Linna, 2. Urmas Alender, 3. Tõnis Mägi, 4. Jaak Joala, 5. Vello Toomemets.*

Parimad muusikapalad: *(parimad lood eesti autorite loomingust): 1. «Uus ja vana» (E.-S. Tüür), 2. «Püha järv» (V. Randpere), 3. «Rändrotid» (E.-S. Tüür), 4. «Make Up» (R. Rannap), «Anti Dolorosum» (E.-S. Tüür), «Eesti muld ja eesti süda» (R. Rannap), 5. «Õhtulaul» (M. Metsala), 6. «Sügistuuled» (T. Aare), 7. «Onu Volli» (G. Graps).*

Ja ongi kõik. Lõpetuseks veel paljusoovitud — HEAD UUT AASTATI!

«HELIPEERG»

Plusse ja miinuseid toimetuse toast

Ringi ümber oma töö tõmbab ka toimetus. Plussid ühele poole, miinused teisele poole. Alustagemgi siis enam päevavalguse poole trügivast meeldivamast osast. Lehelegi vajutasid oma pitseri suurjuubelid. Kuigi 350. aastapäeva hakkasime kajastama juba mõne aasta eest, kujunes päris tõsiseks kandamiks kulminatsioon: kuis jõuda kirjutada kõigest, aga samal ajal ka nii, et teisi lehti lahti lüües ei loeks täpselt niisamasugust lugu. Õnneks jagus häid abilisi küll teabe jagamisel, küll kirjapanemisek. Mida oleks toimetus teinud Milvi Reinfeldtita või Rein Pulleritsuta? Tänu nendele jõudsid lugejani kõige operatiivsemad lood. Juubelikirjete autoritest kuulub toimetuse tänu eelkõige ajakirjandustudengitele Ene Paaverile ja Teet Roosaarele.

Plusspoolele kanname ka fotovõistluse õnnestumise, mis tundus algul küll tundmatus kohas vettehüppamisena (analüüsi toome ära jaanuari esimeses lehes).

Heameelt tunneme **pressiklubist.** Nõnda kutsume pressisekretäride toimetuse ja komsomolikomitee pressisekretäri ühendust, kus on veel vabu kohti kõigile, kel piisab tahet vastukaaluks virisejatele ka ise üliõpilaselust kirjutada. Need on Maire Milder (president), Endla Lõhkivi, Kersti Loite, Vambola Paavo, Imbi Koop, Helle Ümarik, Indrek Lindsalu, Anne Milder, Jaak Aru, Kersti Maal . . .

Tulevikukavatsustest niipalju, et pressiklubi alles alustas, aga nüüd ootab ees palju põnevat.

Toimetuse plaanidest: jaanuaris kuulutame välja uue võistluse — seekord ootame **publitsistikat.** Teemaks mis muud kui tudengielu, pikkuseks ainult 2—3 lehekülge.

Enne kui meie agaramate abiliste nimed ära tuua, tahaksime tänada majandusteaduskonna komsomolibürood, kellega **vestlusring korda** läks (vt. eelmist lehte) ja kunstilooringi rahvast. Näib, et niisugustel kohtumistel on kahepoolne tulemus.

Lugejale on sagedamini kirjutajad nagunii meelde jäänud. Kuid miks ka mitte kõiki neid veel kord nimetada. Täname Hillar Palametsa, Paul Aristet, Karl-Samuel Rebast, Leo Leesmenti, Helve Kaburit, Johannes Kalitsat, Juhan Peeglit, Helmut Piirimäge, Valter Haamerit, Igor Gräzinit, Mati Salundit, Eugen Tallmeistrit. Mõistagi on aktiivsemaid õppejõude ja allasutuste juhte teisigi, ent mainitud on aastal 1982 tõepoolest enim kirjutanud. Ja mitte ainult kirjutanud, vaid ka informeerinud. Tudengitest lisaksime nende hulka peale pressisekretäride veel Hannes Tamme, Ivar Vigla, Ain Tähiste, Andres Tõnissoni, Tõnu Peetsi, Eve Andi, Harry Liivranna, Indrek Ude.

Missugune oleks leht ilma joonistuste ja fotodeta? Nagu hall tinaookean. Et ta niisugune pole, aitäh fotograafidele. Eelkõige ülikooli kinokabinetile (Eduard Sakk, Arvo Tenno ja Aim Uibo), samasugune tänu kuulub ka «Edasi» piltnikele (Kaljo Raud, Vello Marandi, Malev Toom). Meid on aidanud veel Evald Veldemann, Andrus Salupere, Toomas Volmer, Meelis Lokk. Joonistuste eest täname Andrus Peeglit «Edasist» ja Ilmar Anvelti inglise filoloogia kateedrist.

Ja ongi käes miinuste jagu, millest küll kõnelda ei tahaks. Ometi näib kordamistele vaatamata see pool aina kasvavat. Et küll küllale liiga ei tee ja kordamine olevat tarkuste ema, siis . . .

Siis . . . Mida te arvate, kui saaksite värske lehe suurte valgete laikudega, s. t. tühjade kohtadega. Niisugusena, et ühe loo all on palju tühja ruumi ja kõrval ja mõnel teisel leheküljel ka. Tegelikult võiks just niisugusena ilmuda ükskõik missuguse nädala leht. Valge koha asemel peaks olema lugu, mis lubati õigeks ajaks ära tuua. Neid tühje kohti oleks jäänud tänasessegi lehte. Et mitte vana-aasta head tuju ära rikkuda, ei nimeta me kedagi, aga uuest aastast alates paneme nimed vist küll toimetuseruumi teadetetahvlile.

«Kas ikka enam kuidagi selle nädala numbrisse ei jõua?» on esmaspäeva õhtupoolikuti, ka teisipäeviti ja koguni kolmapäeviti mures mõni autor. Ei, ei jõua. Materjalid peavad kohal olema vähemalt nädal varem. Ega lehte ainult toimetus tee, valmis saab ta ikkagi trükikojas.

«Teie seal oskate kirjutada, tulge, ma räägin teile, minust endast ei ole kirjutajat.» Olenevalt tööjärjest ja abi nõudjast, ka materjali tähtsusest oleme vahel vastu tulnud. Mis juhtuks siis, kui nädalas oleks mitu seesugust «pakkumist». Oleme ju nädalalehe koostamisekirjutamisega ametis, seepärast ei jõua ise igale poole ega ole alati käepärast ka tudengeid saata. Pealegi näib tendents ise mitte kirjutada ka tudengite seas süvenevat.

Ja lõpuks poleks vist üleliigne meiegi lehes ära trükkida «Edasi» toimetaja Ilmar Rattuse sõnu: «Unistades lehest, millega me jääksime rahule ise ja millega jääksid rahule ka lugejad, ei saa me ometi teha lipitsevat reveranssi igale maitsele ja igale meelelaadile. Me ei saa lehte panna kõike, mida meile pakutakse, ja mitte ainult seetõttu, et lehe maht on piiratud, et meid kohustavad range ilmumisgraafik ja paljud muud tehnilist laadi seigad, mis ajalehe tootmises on märksa karmimad kui enamiku teiste kaupade valmistamisel; aegajalt on meil olnud raskusi kirjutajale selle selgitamisega, et päeva- (ka nädala- «TRÜ» toim.) leht ei ole kitsa profiiliga täppisteaduslik ajakiri, . . . kooli seinaleht, perekonnafotoalbum . . .» «TRÜ» on siiski eelkõige ülikooli ajaleht, mis püüab ilmutada olulist materjali ülikoolielust, aga peab silmas ka kõiki neid teemasid, mis harivad noort inimest viie-kuue aasta jooksul kirjanduses, kunstis ja teistes ainevaldades.

Aitäh kõigile kaastöölistele!

Jätkuvat koostööd!

TOIMETUS

AASTARING

ALMA MATER. *Ons mõtet seda sõnapaari omakeelsena lisada? Nii tuttav, nii juurdunud. Peale «toitva ema» on ülikooli mitut moodi hüütud. Igaühes on tõtt, nii aastakümnetagustes meenutustes kui tänastes seostes. Igaühe ülikoolgi on teise omast pisut erimoodi, niisugusena nagu ta on kedagi haaranud, hoidnud, eemaldanud. Tal pole püsanud kannatlikkust: iseennast andes ootab vastugi vaimu- ja teopagasit.*

350. aastapäeva lugudes (neid trükiti meie ajakirjanduses 700 ringis) püüdis osake ülikooli haardes olnuist-olevaist oma suhteid temaga lahti mõtestada, avardada. Põnev oleks need artiklid läbi töötada, üles leida kõik lähenemisnurgad ja epiteedid, millega suurkooli ümbritseti. Ilmeka kokkuvõtte tegi septembrikuu «Loomingus» professor Hans Trass: «... ülikool on tuhandete ajutöötajate suurkogum, sadade ja sadade ideede sepikoda, ülikeeruline (keerulisem kui ükskõik milline ja kui suur muu teadusasutuse tüüp) ühendus kümnetest teadustest.»

Jah, niisugune on ülikool täna. Jõudmine ümmarguse daatumini virgutas meid kõiki tema ümber liigutama: arhiivides otsima, aga ka käsi ja keha liigutama. Ühekorraga virgusime siinsamas ülikoolis, linnas, terves vabariigis. Läheb veel mõni päev ja juba kõneleme — see oli juubeliaastal.

Mis siis juhtus anno *1982? Asuti tööle raamatukogu uues hoones, avati ajaloomuuseum Toomel ja selle filiaal Burdenko tänavas, valmis kehakultuurihoone, staadion, arstide auditoorium, taasavati klubi, seminarka, uue ilme said Toomemägi ja Raadi nekropol, igapäevased tööpaigad, peahoone ja muud majad. Loengute vahele jäi aega pintslit või labidat hoida, sekka kümned asjaajamised ja koosolekud, taas loengud, värvipott... Peale silmaga nähtava tulemuse on sel aastal veel eriline tähendus. Need päevad liitsid meid. Iga ürituse kavandamisel tekkis oma kollektiiv erinevate teaduskondade, allasutuse inimestest. Küllap aitas aeg ka paremini mõista teisi, aitas alla laskuda oma mätta otsast. Ja võib-olla niisugusel pidusel ajal tuleb selgemini nähtavale ka mõni enda puudus, saamatus. Ühekorraga on selge, mis on, kuidas peaks olema, kuidas see minust sõltub.*

Lahutamatuna ülikooli suurpäevist kulges meie selle aasta töö teisegi tähendusliku daatumi ümber. NSVL ja ülikool, ülikool ja NSVL. Ükskõik millist tahku ei vaatleks, sidemed on ilmsed. Kõik näib esialgu üksjagu igapäevase, harilikuna. Tõepoolest, ülikoolis on õppinud algusest peale teised rahvused. Tänagi on meie kõrval grusiinlasi ja leedulasi, venelasi ja armeenlasi... Tõeliselt internatsionaalne pere õpib spordimeditsiiniosakonnas. Aga kolleegid Liidu teistes kõrgkoolides ja asutustes? Meie töö ja suhtlemine on niivõrd ühine, et teisiti ei oskaks ette kujutadagi. Tagasivaade minevikuaastaile ja olevaile mõtestas neidki suhteid meile selgemaks. Meenutamiseks lisagem erinevatest rahvustest tudengite üritusi (Taga-Karpaatia, Kesk-Aasia, Baltikumi jt. õhtud), Leningradi, Novosibirski ja Vilniuse üliõpilaste suvist tööd Tartus, arvukaid külaskäike sõprade juurde...

Aastaring jäädvustas meid filmis ja kunstis, muusikas ja laulus. Jäädvustas meid niisugustena, nagu olime aastal 1982.

HEAD UUT AASTAT!

● Mida peate ülikooli teaduselus tänavu erilisteks saavutusteks?

Juubeliaasta jääb varsti seljataha. Ülikooli teadlasperele oli see eriti kiire aeg. Paralleelselt igapäevast tööd tehes osalesime paljudel üritustel. Teaduspäevade, konverentside, näituste heas kordamineku on suur teene TRÜ teadustöötajatel. Siinkohal tahaksin kõigile meie tublidele töötajatele avaldada siirast tänu.

Sel aastal on hästi korda läinud ka plaaniline teadustöö. Edukalt täideti lepingulisi töid — kokku umbes 3 miljoni rubla ulatuses. Mööduval aastal lülitusid TRÜ teadlased 13-sse üleliidulisse kompleks-sihtprogrammi. Paranes teadustöö materiaal-tehniline baas. Saime juurde unikaalset kallihinnalist aparatuuri.

Teaduslik uurimistöö on väga oluline lõik kõrgkooli, eriti juhtiva kõrgkooli arengus. Meie maa teadusliku kraadiga töötajaist on üle poole kõrgkoolides. Ülikool on õppe- ja teadusasutus, kelle eesmärgiks on ühelt poolt kvalifitseeritud spetsialistide kasvatamine, teiselt poolt teadustöö üha intensiivsem arendamine ja tulemuste kiirem praktikasse juurutamine. Teadussaavutused määravad oluliselt kogu kõrgkooli materiaal-tehnilise arengu.

Tähelepanuväärseim sündmus TRÜ teadlasteperele oli kindlasti teadusosakonnale I kategooria andmine. Võrdsustuvad õppejõudude ja teadustöötajate palgad. See omakorda vähendab kaadri voolavust ning võimaldab saada parema ettevalmistusega töötajaid. Samal ajal tõuseb nõudlikkus teadustöö suhtes.

1982. aasta oli edukas aasta. Soovin meie töötajatele head vanaaasta lõppu ja jätkuvat indu uuel algaval aastal!

TRÜ teaduselu iseloomustas teadusprorektor prof. ANTS KALLIKORM.

● «Kas raamatud on kodunenud uues majas niisama hästi nagu nende hoidjad?»

Aastalõpuintervjuu küsimusele võib kõige lühemalt vastata hoiuosakonna juhataja Liia Urba sõnadega: «On küll». Seda seisukohta jagab raamatukogu kõige kallima vara hooldaja, käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhataja Mare Rand. Täpsemalt iseloomustab olukorda raamatuhügieeni eest vastutav Kersti Haava. «Hoidlate temperatuuri- ja niiskuserežiim on normis. Aktiivsest hallitusest oleme lahti saanud. Otsustavalt aitas selleks kaasa kogu raamatufondi eelpuhastus — uude hoidlasse tõime ainult nakkusvabad raamatud. Praegu valitseb hügieenitöödes profülaktiline suund. Erilise tähelepanu all on loomulikult haruldused. Et hoidlates on küllaldaselt ruumi, saame suureformaadilisi materjale hoida lapiti. See säästab köidet. Raamatute hoiuruumid on puhtad. Keskne tolmuärastussüsteem võimaldab hoidlate kuivpuhastuse. Väga head vanema raamatu hoidmiseks on soome kompaktriiulid ning sama firma metallist kapid eriti haruldaste materjalide jaoks».

Raamatute kohanemisasja uues raamatukoguhoones selgitas direktor LAINE PEEP.

NB! Meeldetuletamiseks lisab toimetus, et TRÜ teadusraamatukogu uus hoone avati selle aasta 22. veebruaril.

● Kas jalad on tantsimisest väsinud?

Sedapuhku küll. Käesolevat aastat jäävad ülikooli rahvakunstiansambli ajaloos tähistama kolm tähtsündmust: ülikooli juubel septembris 9 esinemisega, vabariigi kultuuripäevad Kasahhi NSV-s oktoobris kümne esinemisega ja NSV Liidu kultuuripäevad Šveitsis detsembrikuus 8 kontserdiga.

Sellistele vastutusrikastele esinemistele on eelnenud muidugi aastatepikkune treenimine ja hulk ülesastumisi laval ja murul. Kevadsemestril esinesime TRÜ päevadel Läti ja Vilniuse ülikoolides, Eesti rahvatantsuansamblite peol Rakveres, esindasime Tartu linna Lätimaal ja Ludzas jne. Rahvatantsust puhkasime ainult juulis, augusti algul viisime külakosti Gagarini linna ehitusmalevlastele ja 15. augustist algas Tartus juba meie suvine treeninglaager oma 5—6-tunniste higivalamistega päevas. Seda kõike oli vaja, et järgnevatest katsumustest üle olla. Nüüd võib öelda, et oleme kõigega hakkama saanud.

Kõike eespool öeldut meenutades ei saa siiski salata, et tantsurõõm käib tantsuvaevast alati üle ja jalgadest kaob sinna aasta jooksul kogunenud väsimus.

TRÜ RKA tantsupõldu tutvustas õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane RENE TREIAL.

Metsanduse eriteadlased austasid juubilari

350-aastast ülikooli austav metsanduse eriteadlaste teaduskonverents 22. detsembril pühendati NSV Liidu 60. aastapäevale.

Konverentsil oli juttu sellest, et ülikoolis alustas metsandusteaduste õpetamist 1807. aastal J. W. Krause ja pidas neid loenguid oma viimase eluaastani 1828. Meenutati metsateadlaste ettevalmistamist 1920. aastal loodud põllumajandusteaduskonna metsaosakonnas ning diferentseeritult metsamajanduse ja metsatööstuse tarbeks eriteadlaste ettevalmistamist 1946. aastal avatud TRÜ metsandusteaduskonnas. Viimasest loodi 1951. EPA üks baasteaduskondi. Esitati ülevaade TRÜ metsandusteaduskonnas alustatud teadustegevusest ja kõneldi metsanduseriteadlaste ettevalmistamisest tänapäeval. Kuulati ettekandeid TRÜ-s ettevalmistatud metsamajanduse ja metsatööstuse eriteadlaste tööst.

Selgus taas, et eriteadlaste diferentseeritud ettevalmistamine TRÜ-s loodud metsateaduskonnas oli õige samm. Metsatööstuse inseneride ettevalmistamine lõi 50-ndatel aastatel soodsad võimalused üle minna käsitsiraielt ja hobuveolt praegusaegsele mehhaniseeritud-automatiseeritud metsavarumistöösstusele. Metsatööstusinseneride ettevalmistus EPA-s lakkas 1959. a. Nende taaskoolitamine on võetud lähemate aastate ülesandeks.

Metsanduse eriteadlasi oli TRÜ aulas koos ligi kakssada.

Kuulati kontserti metsameeste «Forestalialt». Külastati TRÜ muuseumi ja spordikompleksi. Avaldati kiidusõnu auväärse vanusega, ent alati noorele *alma mater Tartuensis*'ele.

Dots. VALDEK RITSLAID,
TRÜ metsandusteaduskonna
dekaan 1946—1950

Küberneetikute kena päev

Majanduskü berneetika ja statistika kateeder — teaduskonna üks nooremaid — loodi 1971. aastal. Majanduskü berneetikud on laia profiiliga spetsialistid. Nad töötavad teaduslikes uurimisasutustes ning arvutuskeskustes, samuti rahvamajanduse ökonoomikateenistuse kõigis lülides ENSV Riiklikust Plaanikomiteest kuni ettevõteteni.

«11 aastat majanduskü berneetika ja statistika kateedrit» oligi 18. detsembri keskpäeval alanud konverentsi teema. Keskse sõnavõtuga esines kateedri juhataja dotsent Ain Isotamm. Konverentsil osalesid üliõpilased ja vilistlased.

Küberneetikute päev jätkus pallilatsil, kus korvpallikohtumises osutusid praegused tudengid vilistlastest tugevamaks. Õhtul koguneti taas Nooruse tänava õppehoonesse, et ühise laua taga meenutada ülikooliaegu ja vaadata tänaseid tudengeid. Tantsupõrand ei tahtnud ega tahtnud tühjeneda...

Traditsioon toob iga aasta detsembris kokku järjest rohkem küberneetikuid. «Lõbusaim ja hakkajaim rahvas,» arvatakse teaduskonnas. Isegi pisut kadedalt.

HELLE ÜMARIK,
küberneetika II k.,
majandusteaduskonna
pressisekretär

Sõprus mitte ainult lepingus

Kuskil eespool nägin üht sinist teklit vilksatamas. Äkki ongi nemad? Esimene ebalev pilk. Millised te olete, Kaunase ja Vilniuse keemiatudengid? Tervitussõnad, mis ei jõua kaugemale vastastikustest viisakustest. Täiskiilutud 12. bussis tekib kontakt rohkem leedulaste temperamendist.

Lõpuks on kõik külalised saanud magamispaikadesse ja kolm algajat TRÜ keemikut asutavad end minekule, kui kuuldub tagasihoidlik kutse: «Istume veel natuke, saame tuttavaks, laulame...» Ja juba leiamegi end istumas hämara ühistoa reformvooditel. Kõlavad esimesed kitarrihelid, peagi ühinevad Arunasega üheksa ülejäänud leedukat. Üks laul lõpeb, teine, veel hoogsam, algab. Korraga on pilli kõla kuidagi nukker ja sunnib kuulama. Taipame, et see laul on Leedust. Hetk vaikust. Siis ulatatakse kitarr meile. Alustame: «Tuhanded külad, tuhanded talud...». Kui lauluhelid vaibuvad, lausub Arunas, et vahel polegi vaja aru saada sõnadest, piisab viisi mõistmisest. Veidi hiljem leiame end juba tantsupõrandalt, saatjateks ei tea kust väljailmunud EPA pillimehed. Valss vaheldub polkaga, siis hüppame üksmeelselt jenkarütmis, heitk hiljem keerleme perekonnavalsiringis, seejärel õpetavad külalised omi rahvalikke tantse. Kuni keegi lõpuks märkab, et aeg on magama minna. Enne lahkumist ütleb Birute: «Kordumatu õhtu!»

Hommikul saabuvad riiakad. Pisut piinlikki: nemad leidsid enne keemiahoone, kui meie neid. Kähku asjad ühiselamusse ja siis kõik koos ajaloomuuseumi. Giidi saatel saab ekspositsioonile ring peale. Külalised on agarad küsima. Giidile jääb tänutäheks postkaartide komplekt Kaunase vaadetega, muuseumile — sissekanne külalisteraamatusse. Järgneb lühiekskursioon mööda sügisporist Tartut. Kahjuks jääb täitumata lätlaste suur unistus — näha meie uut raamatukogu. Tuleb piirduda vaid fuajeega, et mitte segada neid, kes on tulnud siia vaikust ja rahu otsima. Viime külalised klubisse. Arvatakse, et pisike, hubane, mõnus. Lõunanaabritel on õhtul meeldiv taaskohtumine «Fixiga», kes neil üks tuntumaid eesti ansambleid. Meie tantsupubliku kohta öeldakse — flegmaatiline. Pärast oleme jälle omavahel. Taas laulud, mängud, ka slaidid. Tekivad vestlusringid, lõputud pärimised. Vahetame meeneid, aadresse. **Kirjutame alla kevadel sõlmitud sõpruslepingule Läti Riikliku Ülikooli, Vilniuse Riikliku Ülikooli, Kaunase Polütehnilise Instituudi, Tallinna Polütehnilise Instituudi ja Tartu Riikliku Ülikooli keemiatudengite vahel.**

Pühapäev algab äpardusega: kinnomehaanik veab alt ja TRÜ juubelifilmid jäävad vaatamata. Tuju parandab meeleolukas spordi*show* uues spordihallis. Lätlased ei suuda kuidagi uskuda, et kogu see suur hoone on ainult ülikooli päralt. Päevale paneb punkti stiilidisko klubis. «See on meie jaoks midagi uut,» leiavad külalised, «meil on ainult tavalised diskod.»

On möödunud kaks päeva ja kolm ööd. Hüvasti ja viimane käepigistus koos «TRÜ» värske numbriga. Ja siis surutakse saatjatele pähe Vilniuse Ülikooli teklid... Kohtumiseni!

NEEME KATT,
keemia III k.

TÄNU

Rektor autasustas TRÜ aukirjaga järgmisi üliõpilasi ja töötajaid kõrge kunstimeisterlikkuse ja korrektse esinemise puhul NSVL moodustamise 60. aastapäevale pühendatud kultuuripäevadel Šveitsis, mis peeti 1.—12. detsembrini: arstiteaduskonnast Jaan Anvelti, Tarmo Krasmust, Mai Otsa, Evelin Paisot, Jüri Saart, Pille Süüdenit, Thea Veldit ja farmaatsiakateedri vanemlaboranti Leonora Ermani; filoloogiateaduskonnast Silja Bauerit, Sirje Borki ja Ulvi Sõerumäed; füüsikakeemiateaduskonnast Meeme Utti ja üldfüüsika kateedri vanemõpetajat Olev Saksa; majandusteaduskonnast Raul Kallast, Reet Ootsingut ja majanduskü berneetika ja statistika kateedri nooremteadurit Toomas Haldmat; õigusteaduskonnast Rene Treialit. Samal puhul said aukirja veel TRÜ rahvakunstiansambli ballettmeister ja kunstiline juht Henn Tiivel, RKA rahvapilliorkestri ja lauluansambli juhendaja, Šveitsi kontserdigrupi kunstiline juht Maie Eljas, RKA kontsertmeister Mare Tammo, ELKNÜ Tartu Linnakomitee instruktor ansamblilaulja Evi Saluveer, Tartu Muusikakooli õpilane Kaupo Hell ja Rapla rajooni Mitšurini-nim. sovhoosi agronoom kandlesolist Aivar Arak.

PANE TÄHELE

Kunstinäitus

Teadusraamatukogu teisel ja kolmandal korrusel avati 20. detsembril läti graafiku Karlis Cirulise ofordinäitus. 1925. aastal sündinud Cirulis sai graafikudiplomi Riia Kunstide Akadeemiast. Tema eelistatumaks tehnikaks ongi ofort. Näitusel on eksponeeritud üle 60 töö kolmel teemal: vana Riia, portreed ning kirjandusteoste illustratsioonid. Kunstniku neljas meelisteema — ballett — jäi seekord esindamata.

2. veebruaril kell 15.30 on planeeritud kohtumine Karlis Cirulisega raamatukogu konverentsisaalis. Samas on võimalik kuulata väikest kammerkontserti läti kunstimeistritelt.

Näitus jääb avatuks märtsikuuni.

ARMASTUS TEADUSSAJANDIL

Kallid armastajad. Mul on hea meel, et teid nii palju on. Teid võib leida kõikjalt — viineribaarist, traktorirooliist, või võtame siis kõige triviaalsema näite, te armastate ka pargipinkidel ja sügiseste raagus puude otsas. Huvitav, huvitav, mis on kõrgetel tunnetel pistmist siniseks tõmbunud viinerite ja bensiinihaisulise traktoriga?

Kallid inimesed! Oma gaasileegiga põlevas armastuses ei pane te tähelegi, et elate teaduslik-tehnilise revolutsiooni õitsval ajajärgul. Hoiatan, kui ei minda kaasa progressiga, siis leitakse äkki, et armastus on leige ja põleb nagu külmetav lõke ürginimese koopas. Armastus ruineerub, kui ei kasutata kõiki teadussajandi saavutusi.

Võin teid rõõmustada, sest õige pea saabub aeg, kus te ei pea enam vaevlema maise armastuse kütkeis. Juba Vana-Kreeka poeedid ülistasid armastust kui kosmilist tunnet. Kahjuks ei saanud antiigi epohhi inimesed taevalikku armastust nautida, sest esimesed sputnikud läkitati Maa orbiidile vaevalt veerand sajandit tagasi. Tõsi küll, tuleb välja, et esimestena said taevalikku armastust nautida koerad, kuid tänapäeval on ka inimesed kosmosetee üles leidnud. Lähemal ajal hakatakse konstrueerima nn. armurakette, mis üüritakse armastajapaarile pooleks aastaks. Mõelge vaid — pool aastat kosmilist armastust! See aeg ei ole enam kaugel. Kosmilisest armastusest pole ajalehtedes veel räägitud, kuid võin teile kinnitada, et katseid on juba tehtud!

Te olete kindlasti kuulnud, et armastus teeb hinge kergeks. Hingekergusest unistasid juba koopaelanikud, kui panid tähele, missuguse imekspandava kergusega tõuseb aur supikatlast. Kahjuks ei suutnud nad oma unistusi realiseerida. Mõned küll hüppasid supikatlasse, lootuses, et nad suudavad koos auruga õhku tõusta ja olla seega kerge nagu hing. Kuid asi lõppes sellega, et nad rikkusid kogu supi ära. Ürginimeste haiglase mõttelennu tulemusena surid nälga terved ürgkarjad, sest keedetud inimliha polnud veel moes. Tänu teaduslik-tehnilisele revolutsioonile on meie esivanemate unistus täitunud. Kosmosel on ju selline huvitav omapära, et seal valitseb kaalutus. Sattudes armuraketis kaaluta olekusse, võite julgesti, ilma idealismirappa eksimist kartmata kinnitada, et armastus teeb hinge kergeks. Jah, ainult kosmiline armastus on võimeline selliseid uskumatuid tagajärgi saavutama.

Oot-oot, hakkate te sõrgu vastu ajama — aga mis on kosmilisel armastusel pistmist artikli alguses äramainitud traktorirooliga.

Kallid armastajad, ma mõistan teie lühinägelikkust täiesti — te olete ju armunud, te armastate nii kõvasti, et vaadates taevasse, näete ainult tähti ja ei märka mõõdavuhisevaid kosmoserakette, mis ometigi on peagi teie päralt. Aga et nautida armastust sellises keerulises agregaadis, nagu on seda rakett, tuleb harjutada esialgu traktorirooli taga. Eks õelnud juba vanad eestlasedki, et armastamine teeb meistriks.

USTAV SAAN

FANTA

Minileviooperi libreto
(viisil «Marta»)

Koor: *Fanta-fanta, fanta-fanta, fanta-fanta, fanta-fanta (saadab solisti pidevalt valjenedes ja sumbudes).*
Solist: *Fanta, sind me alati joome*
Fanta, oled võrratu jook
Fanta, kui me koju sind toome
meile rõõmu siis teed
terved päevad ja ööd.
Koor valjemaks, solist puhkab, et kohe jälle alata.
Solist: *Fanta, leti alt tõuse peale*
Fanta, toniseeri ka mind
Fanta, lähed alati peale
meile rõõmu sa teed
terved päevad ja ööd.
jne., jne....

Ette kanda ühiselamute puhvetites või puhvetite läheduses. Finaalis tuuakse (leti tagant, puhveti laost, ühiselamuvanema fondist või ükskõik kust) välja õige mitu kasti «Fantat». Kõik rüüpavad apelsininestet ja laulavad ühiselt «Fantat» ülistavaid laule (võib ka uuesti sedasama). Kui «Fanta» joodud, võib laulu lõpetada, võib ka edasi laulda, aga ooper on siis läbi. Kui uusaastaööl muud teha pole, võib sedasama laulda (ainult «Fantat» peab olema).

NB! Autor on veendunud, et taoline mõjus üliõpilaste koosolemise vorm aitab vähendada tarbijamentaliteeti, mis — tuleb tunnistada — pole veel kõikidele üliõpilastele täielikult võõraks saanud. Samuti peaks selle leviooperi massiline levimine lõplikult põrmustama harvad ja üksikud alkoholi kuritarvitamise räpased juhtumid mõnede üliõpilaste hulgas.

TAAVET TÜNAMO

«STUDIOSTEATOP»

Meie ülikooli insubordinatiivsel volüümlaboril lõppes käesolev astronoomiline aasta silmapaistva leiutise patenteerimisega. Lõpuks ometi õnnestus nooremteadur Vatsakesel ja ta uurimisgrupil koostada steatopüügiavastaste tablettide valmistamise retsept. Kitsa silmaringi ja suure puusaümbermõõduga lugeja võib siin naiivselt küsida: «Miks neid tablette üldse vaja?» Et hajutada soovimatuid kahtlusi juba idus (vabandust — eos), laseme kõnelda nooremteadur Vatsakesel endal.

«Meie volüümlabor loodi aasta tagasi, kui ülikooli söökla remonti läks ja üliõpilased linna toitlustettevõtetes söömas hakkasid käima. Labor tuli kokku, sest teisiti enam ei tohtinud — üliõpilased hakkasid järsult tüsenema. Et peatada ebatervisliku (ütleksin, isegi rudimentaarse) kehapildi teket meie igapäevaelus, hakkasime kiirelt otsima vahendeid. Minu kt. nooremdotsent Jämelest avastas kord raamatukogus arstiteaduslikke ínkunaableid lehitsedes, et rasvtuharus tekib eeskätt pidevast istumisest. Tema avastusest lähtusime ja ei kulunud poolt aastatki kui tableti retsept valmis sai. Uus tablett kannab rahvusvahelist nimetust «Studiosteatop». Tarvitamisõpetus on lihtne. Kui mõni tunneb, et istub liiga palju ja tema keha hakkab seetõttu omandama ebasoovitavat kuju, siis annab kohest abi meie tablett. Tarvitseb ta ainult alla neelata ja viie minuti pärast istute juba kindlasti ühes teises ruumis. Sealgi ei ole teil põhjust kaua olla, sest istumisisu on nagu pühitud, teda ei olegi enam. Kõik meie labori töötajad tegid katseaja läbi, jäid ellu ja võivad kinnitada, et tableti toime tõesti niisugune on. «Studiosteatop» aitab leevendada üliõpilaste rasvumist ja liikumisvaegust. Ka õppejõud võivad seda tarvitada. Uudispreparaati hakatakse alates uuest aastast müüma ülikooli ajalehelauas ja ainult üliõpilaspileti või mõne muu ülikooliga seonduva paberi ettenäitamisel. Meie tableti vastu on huvi tundnud mitmed ülikoolid Nõukogude Liidus ja piirt aga.»

TAAVET TÜNAMO

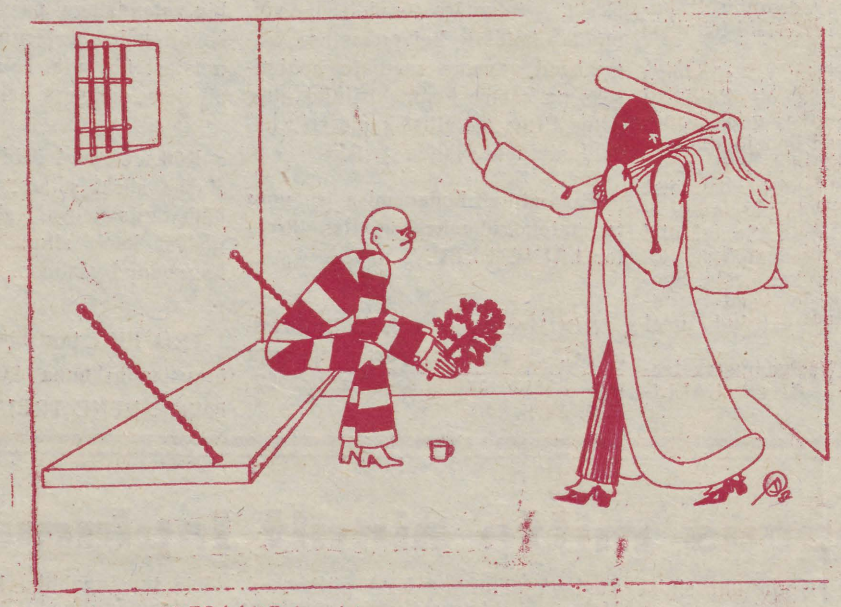

IVAR JOESAARE joonistus

LUULETUS

(Ma ei tea ise ka, mida ma sellega öelda tahan)

Nüüd juba valin, mida hammustada,
sest hammastes on ridamisi auke
ja mõni purik hoopis välja löödud.
Seepärast valin, enne kui ma haukan.

Näiteks halvaad ei tohi —
jääb hammastesse kinni.
Magus küll, ent ebameeldiv ikk.
See suhkrurikas kitt.

Halvaad ja üldse magusat
ei soovita ma närida,
sest nagunii ja nigunaa
jääb läbi mälu matataa.
Ja liiga kaua pärast hammas valutatataab.
Nii kaua, et see pole talutatataav.

Doktor TAAVET TÜNAMO

HÄMARUS

Ühel päeval juhtus nii, et meie lopergune emakene Maa suvatses pöörlemise järele jätta. Jäi lihtsalt seisma ja kõik. Kas kadus järsku telg ära, mille ümber pöörelda, või oli seiskumine kuidagiviisi tingitud kapitalimaades vohavast energiakriisist — mine võta kinni. Igatahes hommikul loengule minnes tunnetas Taavet Tünamo midagi isepärast. Tuule kiirus polnud millimeetritki sekundis — tuult lihtsalt polnud. Oige varsti avastas T. T., et millegipärast ei valgene. Päike ei ilmu. «Halvad märgid,» mõmises T. T. vuntsidesse ja kiilus end raudteejaama poolt linna traavivate külaliste kirevast eskadronist läbi, tagasi öötoa poole. «Mis ma ikka sinna loengule tolmupilvede lendlemise trajektoore arvutama lähen, kui Päikegi veel tõusta ei viitsi.» T. T. suurmõte oli igati põhjendatud ja kainelt läbi vaetud. T. T. ei astunud viimasel ajal ühtki läbimõtlematut jalatäit. Tema eas ei tohi endale enam vallatusi lubada.

Tavaliselt T. T. oma öötoas päevatööd ei teinud, ainult öötööd (s. t. õppis, haris end mitmekülgselt — paremalt ja vasemalt, luges kohustuslikku ja kollast kirjandust, mängis vahetevahel tasakesi suupilli jne.). Sellel päeval ei paistnudki algust tulevat. T. T. pesi igaks juhuks aknad puhtaks — äkki ei luba kopsakas tolmukord helladel valguskiirtel toasisemusse piiluda. Ikka pime! Kell hakkas 13 saama. T. T. tõusis pärast pisukest pikutamist, hakkas juba teist korda sel päeval pruuni puuvillast sokki paremasse jalga tõmbama ja tundis äkki: «Täna pole mitte mingisugust pinget, täitsa niisugune tunne, nagu oleks kõik seisma jäänud, isegi aeg. Aeg aga ei saa ju kunagi seisma jääda, seda võib iga kolkafilosoofki tõestaga. Mis jama see siis on?» Sokid ümbritsesid juba T. T. jalgade alumisi otsi, kui ta tagasihoidliku stereoraadio käima klõpsatas.

«Tähelepanu! Tähelepanu! Täna öösel kell 2.12 lõpetas maakera imelikel asjaoludel pöörlemise, jättes meie alad ajutiselt ööseisundisse. Seltsimehed, palun ärge sattuge sellest segadusse. Kõik kauplused, koolid, toitlustettevõtted, tehased, vabrikud, transport jne. töötavad nagu tavalisel tööpäeval. Spetsialistide hinnanguid arvestades saadakse Maa juba täna õhtuks uuesti pöörlema. Omapärast loodusnähtust uurivad asjatundjad.»

T. T. lülitas raadio välja, võttis uuesti sokid jalast, pani pidžaama selga ja vonksas voodi manu. «Kui ei pöörle, ärgu pöörelgu. Mis see minu mure on.» Sel päeval T. T. enam oma tagasihoidlikust üürikorterist ei väljunud.

Taavet Tünamo on tavaline üliõpilane, üks meie hulgast.

HANNES TAMME

Fred Kudule rahvusvaheline treeneriauhind

Hiljuti naases Saksa Föderatiivsest Vabariigist NSVL teeneline treener dotsent Fred Kudu, kellele Mainzis toimunud teaduskonverentsil anti üle 1982. aasta rahvusvaheline treeneriauhind — kuulsa jaapani kunstniku Tatsuo Toki keraamiline plaat kaugushüppaja kujutisega (kunagi oli just kaugushüpe tegevsportlase F. Kudu lemmikalaks). Auhinna juhend näeb ette, et selle saaja peab olema kasvatanud sportlasi, kes on edukalt esinenud olümpiamängudel ja kes on kaasa aidanud spordiprobleemide lahendamisele rahvusvahelises ulatuses. Auhind määrati F. Kudule kauaaegse eduka töö eest mitmevõistluse viljelemisel. Ta on ette valmistanud kümneid rahvusvaheliselt tunnustatud kümnevõistlejaid. Nimetagem vaid Heino Lippu, kes aastatel 1947—1950 oli maailma parim, Rein Auna, kes võitis Tokio olümpiamängudel hõbemedali, samuti Nikolai Avilovit, kes võitis Müncheni olümpiamängudel kuldmedali uue maailmarekordiga ning Montrealist naasis pronksiga.

Ka praegu tegutseb tema juhendamisel grupp noori andekaid kümnevõistlejaid, kellele ennustatakse suuri sportlikke saavutusi. F. Kudu on kirjutanud mitmevõistluse probleemidest raamatuid ja hulgaliselt artikleid, mis on tõlgitud paljudes maades. Korduv on olnud tema esinemine ja osavõtt nii kodumaistel kui ka rahvusvahelistel teaduskonverentsidel. Aastatel 1964—1977 tegutses ta NSVL mitmevõistlejate koondise peatreenerina.

Nimetatud auhind on suureks tunnustuseks TRÜ kergejõustiku kateedrile, kus juba üle kolmekümne aasta on mitmevõistluse teoreetilised ja praktilised küsimused olnud tähelepanu objektiks. Kateedri juures funktsioneerib mitmevõistluse probleemlaboratoorium. Kateeder on kujunenud üleliiduliseks mitmevõistluse keskuseks, siin on kaitstud väitekirju, toimunud on üleliidulised konverentsid, seminarid ja õppe-treeningkogunemised.

TÄHELEPANU!

ÄRGE MINGE VAATAMA KARIKATUURINÄITUST NAKS '82,

sest seal eksponeeritud pilte pole joonistanud kutselised karikaturistid, vaid asjaarmastajad TRÜ kasvandikud. Need karikatuurid pole üldse naljakad, ei ole nad ideeliselt ega kunstiliselt küpsed ning neis esineb palju maitsevääratusi.

Ükski tõsisem ajakiri ega ajaleht ei trüki iialgi ühtki neist piltidest.

Karikatuurinäitus klubis — see on lihtsalt vaataja üle irvitamine. Ühele õigele inimesele ei ütle need pildid midagi.

V. K.

TÄHELEPANU!

Marksismi-leninismi ülikooli järgmised õppused toimuvad kolmapäeval, 12. jaanuaril 1983. a.

AUTO-MOTOKLUBI

vajab sõiduõpetajat ja instruktor-metoodikut. Tulla Tiigi t. 78—236 teisipäeviti kl. 15—16 või neljapäeviti kl. 10—12.

NB!

- Uuel aastal ilmub «TRÜ» esimene number reedel, 14. jaanuaril.
- Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ».

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 104, tel. 3 90 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3903. MB-12949.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR